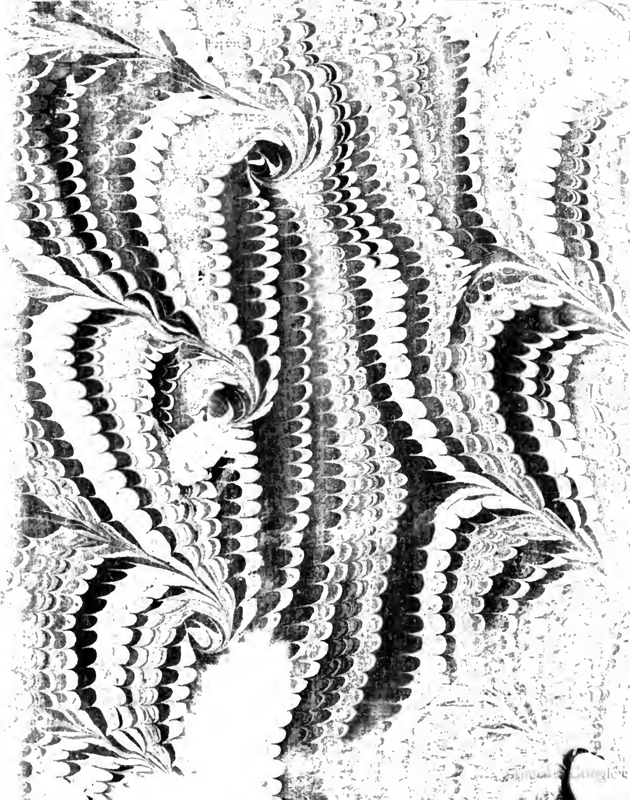

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE FIRENZE
A
63
RACCOLTA NENCINI

OTIVM
SINE LITERIS
MORS EST
Seneca
Ex Libris Joannis Nencini
1870

Google

Digitized by Google

A. 1.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

JO. ALBERTI FABRICII,
SS. THEOL. D. PROFESS. PUBL.
ET H. A. GYMNASII RECTORIS,

BIBLIOTHECÆ GRÆCÆ
VOLUMEN DECIMUM,

SIVE

RELIQUA PARTIS ULTIMÆ LIBRI V.

UBI

DE ETYMOLOGICO MAGNO ET CÆTERIS LEXICIS GRÆCIS, MAXIME VERO DE SCRIPTORIBUS MEDIÆ ET INFIMÆ GRÆCIÆ DISSERITUR.

ACCEDIT, PRÆTER LEXICON IN OCTATEUCHUM, HOMILIAM ANDREÆ CRETENSIS DE PHARISÆO ET PUBLICANO, ALIAQUE ALIORUM INEDITA APOSPASMATIA,

LEONIS ALLATII DIATRIBA DE GEORGIIS, NOTULIS, SUPPLEMENTO ET INDICE ILLUSTRATA.

PRÆMITTUNTUR INDICES I) HOMONYMORUM SCRIPTORUM ET II) INDICUM IN SCRIPTORES GRÆCOS, PER DECEM VOLUMINA, HUIUS BIBLIOTHECÆ SPARSORUM.

Ex Bibl·
Ios·Ren·Card·
Imperialis·

HAMBURGI,
SUMTU VIDUÆ LIEBEZEITIÆ, ET THEODORI CHRISTOPHORI FELGINER, A. M DCC XXI.

Digitized by Google

Digitized by Google

VIRO
NOBILISSIMO, AMPLISSIMO
ET JURISCONSULTISSIMO
DOMINO
JOHANNI LANGHANS,
J. U. D.
REIP. HAMBURGENSIS SENATORI PRIMO
AC PROTOSCHOLARCHÆ

S. D.

JO. ALBERTUS FABRICIUS.

Uo quæſo conceſſu fas ſit nuncupare Tibi me præſens vigiliarum mearum munuſculum, PATRONE AMPLISSIME, & honoratisſimi in Nominis Tui luce ac ſplendore hocce quod vides Volumen

 appa-

Digitized by Google

apparere. Non potui mihi imperare, quin publicum iſtud monumentum pietatis & grati animi pignus Tibi conſecrarem, atque hunc etiam, ſi pote, apud poſteros juberem eſſe interpretem venerationis meæ & obſervantiæ, quam perſonæ ac dignitati Tuæ, quam virtuti, quam ſummis in Remp. meritis, quam Tuis denique in me beneficiis jam pridem debeo. Ea eſt amplisſimi muneris Tui, quod geris, auctoritas, ut jure Tibi a me non negotii ſolum ſed otii etiam mei ratio reddatur, & quibus ſtudiis a me tempus, quod labores muneris mihi vacuum permittunt, impendam ac collocem, intelligentisſimo Tibi & haud iniquo judici exponam. Is vero etiam eſt Tuus in litteras amor honeſtisſimus, ea præclara omnium, quæ ad utilem doctrinam atque eruditionem faciunt, æſtimatio, ut hoc licet tenue offerumentum litterarium non ſis prorſus aſpernaturus. Ea poſtremo exſtant tamque inſignita ac recentia Tuæ documenta benevolentiæ in litterarum cultores, ut quemadmodum integritate & fide Tua, prudenti & actuoſa lenitate

tate

Digitized by Google

tate placidaque conſtantia ac comitate Totam Tibi devincis Civitatem, ſic inter eos qui ſtudiis operantur nemo in illa ſit qui non meminerit maximorum tuorum & pulcherrimorum in Scholæ publicæ doctores benefactorum, nemo qui inde Tibi non bene precetur, & qui Te quam diutisſime rebus vigere lætis ac proſperis non cupiat. Singillatim me obſtrinxiſti Tibi nuper nexu novo arctisſimo, cum honeſtisſimi auctoramenti, quod Amplisſimorum PATRUM atque SCHOLARCHARUM benignitas attribuere immerito mihi & inſperanti dignata eſt, ſuaſorem & incentorem, interpretemque Te præbuiſti adeo faventem ac benevolum, tantumque pondus addidiſti Tua auctoritate ad illud conſtituendum, ut hanc inſignem ac ſingularem bonitatem Tuam verbis exprimere nequeam. Quemadmodum itaque illis omnibus ac ſingulis pro hoc non inficiando in me præclaræ voluntatis ſuæ teſtimonio devotisſimum obſequium & amorem tanto impenſius debeo, nec ceſſabo pro ipſorum ſalute atque incolu-

mitate, in qua ſalutem publicam Civitatis, Eccleſiæ, Gymnaſiique & Scholarum verti intelligo, ad Deum Opt. Max. vota quotidie facere: ita nec Tibi, PATRONE AMPLISSIME, aliud redhoſtimenti loco pro tantis Tuis in me beneficiis quod rependam habeo quam obſervantiam, amorem ac preces. Hujus interim memoris animi mei & gratæ æſtimationis menti meæ perpetuo futuræ infixæ vadem & interpretem apud Te cupio eſſe præſentem librum, quem ut ſerena fronte accipias rogo, & accepturum, de bonitate Tua ſpero atque etiam confido. Deum veneror ut vegetus & incolumis quam diutisſime ætatem agas publico bono, nihilque habeas quo graveris ſenectutem, multa quæ illi imputes bona, multa de quibus in illa Tu, de quibus alii Tua cauſa gaudeant. Scripſi Hamburgi VI. Cal. Octob. Anni Chriſtiani cIɔ Iɔ ccxx.

AD LE-

Digitized by Google

AD LECTOREM.

DEcimum hocce Volumen, quod recens jam Tibi exhibeo, deniq; clauſulam imponit Libro Quinto præſentis Bibliothecæ, atque adeo notitiam Græcorum Scriptorum deducit ad illud tempus, quod mihi dudum propoſui, & ad captam usque à Turcis CPolin proſequitur, imo non paucos, qui etiam poſt miſerandam illam Græci Imperii cataſtrophem vixerunt, carptim & breviter attingit. Difficillimam hanc eſſe omnium partem periti & eruditi Lectores facile agnoſcent, neque mihi vertent vitio, ſi ex libris infinitis, exiguis etiam ex parte, obſcuris, rariſſimeque obviis vel adhuc ineditis aliqui vix cogniti per nebulam, alii plane me effugerint. Nonnullum tamen etiam in his ſtudium fuiſſe meum, æqui judices haud diffitebuntur: certe quod potui feci libenter, atque ut eruditorum Virorum obſervatis uterer, propriaque obſer-

Digitized by Google

vatione aliquid adſtruerem eorum, qui de ſcriptoribus Græcis & Eccleſiaſticis ante me tractarunt, induſtriæ, quantum licuit mihi, operam impendi. De *Georgiis* qui Græce aliquid in literas miſerunt, cum exſtaret doctiſſima *Allatii* diatriba, nolui Iliadem ſcribere poſt Homerum, ſed lucubrationem illam cum notulis meis ac ſupplementis huic volumini integram ſubjunxi. Quoniam vero in multis aliis homonymis ſcriptoribus ſimiliter annotandis non minimus hujus Bibliothecæ labor verſatur, atque Index duplex in totum opus Chronologicus alter, alter Alphabeticus una cum paralipomenis & ſupplementis, emendationibusque, ultimum, hoc eſt duodecimum operis Volumen exſpectat, undecimo deſtinato Conciliis, JCtis, Medicisque, & variis Græcorum ſcriptorum junctim editorum hactenus indictis mihi collectionibus: haud ingratum puto fore ſi interim in limine hujus Voluminis triplicem Tibi indicem exhibuero, unum homonymorum ſcriptorum qui in decem hactenus editis voluminibus exponuntur atque inter ſe diſtingvuntur, alterum indicum citatorum ſcriptorum in ſcriptores varios per decem hæcce volumina ſparſorum, tertium denique capitum quæ in hoc ſpeciatim volumine jam Tibi recens a me oblata inſpicis. Vale.

Digitized by Google

I. INDEX HOMONYMORUM

in decem Voluminibus hujus Bibliothecæ distinctorum.

Scyla-

II. INDEX INDICUM

Scriptores in variis Scriptoribus Græcis laudatos indicantium,

Qui in decem Voluminibus hujus Bibliothecæ exhibentur.

Major numerus Volumen, minor Paginam indicat.

Ni-

Digitized by Google

III. IN-

Digitized by Google

III. INDEX CAPITUM

in hoc Volumine contentorum.

Index

De

Digitized by Google

Joanne

Digitized by Google

Ad pag. 551. Volum. VII. addendus hic Casp. Barthii Index Scriptorum in NEMESII Libro de Homine laudatorum,

ad paginas Græca Editionis Plantiniana A. 1565. 8.

Ad pag. 406. Volum. VIII. adde hunc Indiculum Scriptorum, qui citantur à MELETIO in libro de structura hominis, concinnatum à me

ad paginas editionis Veneta 1552. 4.

Ad lib. 3. cap. 5. §. 20. adde & hunc indiculum scriptorum allegatorum à GEMINO Rhodio Astronomo,

ad paginas edit. Altdorfina 1590. 8.

BIBLIO-

Digitized by Google

BIBLIOTHECÆ GRÆCÆ VOLUMEN DECIMUM,

five

RELIQUA PARTIS ULTIMÆ LIBRI QUINTI.

Reliqua Capitis XL. Libri V.

Index Scriptorum à viris doctis, in Suida, ubi nomina ille praeterit, investigatorum: ex editione Clariss. Kusteri. 4. De Etymologico Magno ejusque autore. Illum nec Megalum esse, nec Nicam, nec Suidam, nec Musurum aut Calliergum. 5. De magni Etymologici editionibus. 6. Alia Etymologica Graeca perdita & MSS. & recentiorum edita. Index scriptorum in Etymologico magno laudatorum. 7. De Lexicis Graecis ineditis, nec non de glossariis variis editis ineditisque. 8. Lexicon Graecum Biblicum vulgatum è MS. Codice D. Abrahami Hinckelmanni, ȣ μακαρίτȣ. 9. De Lexico Varini Phavorini. 10. De Lexicis Graeco-Latinis recentium scriptorum majoribus. 11. De minoribus tam generalibus quam specialibus. 12. De Scriptoribus Synonymorum, Epithetorum, Particularum, Phrasium Graecarum &c. 13. De Graeco-barbaris & recentis Graecia Lexicis. 14.

A IV. In-

Digitized by Google

IV. Index Scriptorum à viris doctis in SVIDA, ubi loca ille non nominatis auctoribus adscribit, investigatorum, repetitus ex editione Clariss. KUSTERI.

ÆLIANUS. v. Κῆτος. Τέφρα.

Ælianus Tacticus. v. Ἐξελιγμῶν. Λοξὴ φάλαγξ. Μεταβολή. Παρεμβολή. Περισπασμός.

Æschines. v. Φρυνώνδας.

Agathias. v. Ἀκροσόλια. Ἀνδράριον. Ἀνεδήσατο. Ἀφελές. Γεγαννυμένος. Γηραιός. Εγκαινίδες. Ἔμπληκτοι. Καθεστῶτι. Καθεστώτων. Κιγκλιδάριοι. Κώμυθα. Μελανδιάς. Ναρσῆς. Οὐράνιος. Πρέσβεις. Προέμβολα. Προεξαιρεσία. Σταγειρίτης. Σχολαίτερον. Τολυπεύειν. Τομίας. Ὑπεκέρωσις. Φορβάδην. Χοσρόης.

Alexander Aphrodisiensis. v. Ἀκριβής. Ἀναγκαῖον. Ἄνθρωπος τὸ πρ. Ἀντικείμενα. Ἀντιστρόφως. Ἁπλῷ λόγῳ. Ἀποκήρυκτον. Γυμνασία. Διαλεκτική. Αἱρετόν. Ἐγκράτεια διάθ. Ἐγκράτεια σωφρ. Ἐκ περιουσίας. Ἔνδοξα. Ενθύμημα. Ἔντευξις. Ἐξ ὑποθέσεως. Ἐπαγωγὴ. (Pag. 784.) Ἐπιπόλαια. Ἐπιστήμη καὶ αἰσθ. Ἐπιτίμησις. Ἔρως Οὐδ. Ἐρώτησις ἔνδοξος. Εὐδαιμονία. Ευεξία. Εὔνους. Εὐφυΐα. Εὔψυχος. Θεωρία αἱρ. Θέσις καὶ Ἄρσις. Κάλλος συμμ. Κυρίως. Λευκόν. Μίξις. Νεμεσητικός. Ὁμολογία. Ὁμώνυμα. Ὀργή. Πάθος. Παράδειγμα. Περιουσία. Πίστις αἰδ. Πίστις ὅτι. Πολυπραγμοσύνη. Πρᾶξις. Πραότης αὀργ. Προαίρεσις. Συλλογισμός. Συνοχή. Ταυτόν. Τόπος. Τρυγγός. Φίλος ἕτ. Φθόνος πάθ. Φόβος φυγ. Φορά. Φύραμα. Χαρὰ. Χρῆσις.

Anonymus in Vita Aristotelis. v. Ἀριστοτέλης, υἱὸς Νικ.

Anonymus in Vita Pythagoræ apud Photium. v. Ἀγχίνους. Ἄνθρωπος αὐτός. Ἀριθμῷ. Εἱμαρμένη. Μνήμη. Ὀξύτης. Ὄψις. Πυθαγόρα τὰ σύμβ. (Pag. 236.) Τελεσικτύς.

Antoninus (Marcus.) v. Ἀεὶ τούτου. Ἀποθανεῖν. Ἄσχολος. Ἀψικάρδιος. Ἀψίκορος. Γραῖος. Δαίμων. Ευανακλήτως. Θεραπεία. Ὠστικῶς. Περιλαλοῦσιν. Προσοχή. Στόλιον. Συμβαίνοντα.

Apollonius Rhodius. v. Καλυκάς.

Appianus. v. Ἄδην. Ἀνάστασις. Ἀννίβας. Ἀσδρούβας, Καρχ. Ἀχίλλειος εὐχή. Γέμω. Δακτύλιος. Δεισιδαιμονία. Διετίτρη. Ἐπικύδης. Εταίρα. Εὐψυχία. Εὔψυχος. Καταπέλτης. Κάτων. Μάρκος Μάλλ. Μασανάσσης, ὁ τῶν Νομ. Περσεὺς Μακ. Σύφαξ.

Ari-

Ariſtophanes.

Acharnenſibus. V. Ἀλλ' ἐςιν ἡμ. Ἀμπεχόμενος. Ἄνδρα Τιθ. Ἀπεμορξάμην. Ἀπορῦντι. Γλίσχρος. Γραφή. Διαλλαγή. Διαπεινῶμεν. Διόπτης. Ἐναπομόρξεται. Ἔνη. Ἐξεράτατε. Εἰ μὴ κατένιψε. Ἵνα μή σε βάψω. Ἰχεῖν. Ἰτρία. Θρυαλλίς. Κατάρδων. Κατατεμῶ. Κλεῖε πηκτά. Λάρκος. Λεκάνια. Λιπαρεῖ. Μεγαρικαί. Νεώρια. Νυμηνία. Ὄζουσιν. Ὅσα. Οὐδέποτ' ἐγώ. Οὐκ ἔνδον. Οὐρία ῥιπ. Ὡς ἐγὼ μ. Παλλαδίων. Παλαμᾶσθαι. Παρακεκομμένος. Πάρνοψ. Περίδυ. Πόσυ. Πραγμάτων. Σκάνδιξ. Σκοροδίοις. Σπυρίδιον. Συμφορά. Σῦς. Ταριχικάρδιον. Τίς ἀμφὶ χαλκ. Ὑπὲρ ἐπιξ. Ὗς. Φελλά. Φεψάλω. Φιλτάτιον. Φοινικίδα. Χειμὼν ὀρν. Χοιρίων. Ψόφυ. Ψυχρῦ.

Avibus. Ἀλφειός. Ἀμάθητος. Ἀμαρυγάς. Ἀναβολάς. Δεκατεύειν. Διεμήρισαν. Δῦλος ὤν. Ἐκβιβάσας. Ἐξωκοδόμηται. Ἧκει. Θεαγένυς χρήματα. Καλλίας πτερ. Κατὰ χειρός. Κόψιχος. Κράδη. Λάμπων. Λήκυθον. Λῦσον. Μὰ γῆν. Μή μοι π. Μωρά μοι δοκ. Νυμφίυ βίον. Οἶνος ὄρνις. Ὀρέςης. Ὄρνις. Ὀσμή. Οὐδὲν δὲ οἷον. Οὐδὲν ἐς ἄμ. Οὐκ ἐπίςαμαι. Οὐχ ὑπ' ἄλλων. Πεισάνδρυ. Πηνίκ' ἐςίν. Πλῆκτρον. Πολιόν. Πῶς δοκεῖς. Πραγματοδίφης. Πυτιναῖα. Σέρφος. Σκυτάλι' ἐφ. Ταυτὶ μετὰ εἰκ. Ὑμεῖς μ. Ὑφαντοδόνητον. Φιλοκράτης, ὁ Στρ. Φρυγίλος. Φρὶξ μηδ. Χαραδριός. Χθονίας.

Eccleſiazuſis. V. Ἀγυιεύς. Ἀγχῦσα. Ἀνάσιμον. Ἀντεχειροτόνησεν. Ἀωρία. Ἀποίμωξον. Ἀριφράδης. Δευτεριάζειν. Δημοτικά, Ἑκάςοτε. Ἐνημμένος. Ἐξολίσθῃ. Ἐξόν. Ἐπίκλιντρον. Ἐπικράτης. Ἴςω. Κατωνάκης. Κεκονιμένος. Κῦμα. Κρεάγρα. Μίλτος. Μῦρα. Νυβυςικόν. Οὐδὲν πρ. Ὦχυ καταλ. Παμπησίαν. Παραβλέπυσα. Παραπεπληγμένα. Παραχορδιεῖς. Παρερπύσασα. Παρείρπυσεν. Πάτταλον. Πλειόνων. Προσπίπτυσαι. Πρωΐ. Σμοιός. Στοά. τὸ ταμ. Συμβαλεῖν. Τί τῦτό σοι τ. Τῦτω μὲν εἴπω. Ὑπαποτρέχειν. Ὑποδεῖσθε. Φορμίσιος. Χαρίτων. Χοᾶ.

Equitibus. V. Ἀνέσιος. Ἀντιφερίζειν. Ἀξιώτερος. Ἀπεψησάμην. Ἄφες. Βρυμήσαιο. Διαπατταλευθήσῃ. Διασείων. Δωροδοκεῖν. Ἐγχανών. Ἐμοὶ δὲ τοιῦτ. Ἐξολῶν. Ἐφ' ἕνδεκα. Εἰ μὲν ῦν. Ἠλιθιάζω. Ἠρείδεν. Θρέττε. Κομᾶ. Κώδιον. Κράμβη. Κύβδα. Κυνοκοπήσω. Λεπτή τις. Λῦτρον. Λοιδορεῖσθαι. Μάγνης. Μᾶζα. Μέτοικοι. Νάπυ. Νῶϊν. Νῦν. χρ. Ξυναυλίαν. Οἴνυ π. Ὀνυχίζεται. Ὀπάσας. Οὓς ἐγὼ βόσκ. Οὐ χεῖρον. Πεντεσυρίγγῳ ξύλῳ. Περίδυ. Περιελῶ. Περικόμματα. Πλατυγίζει. Πλείτω. Πόρπαξ. Προσόδια. Πρῶτα ςοιχ. Πυκνός. Σίζον. Στά-

Digitized by Google

Στάσεις. Τὴν δωρεῖ. Τὸ μὲν νόημα. Τυφώς. Ὑπερεπυππάζοντο. φανός. Φροντίς. Χεσείω.

Lysistrata. v. Ἀλλ' ἐμός. Ἄλυτος. Ἀνοργίας. Ἀπεροῦντα. Ἀποῤῥῶγας. Αὐτόδαξον. Ἀψήκτω. Γρυκτόν. Γυναικισις. Δέλτα. Διαλλάττειν. Διαφορουμένης. Αἰεί. Ἐν μύρτω κλ. Ἐξαμήσω. Ἐξέτει. Ἐξηνθισμέναι. Ἐπιγλωττήσομαι. Βελινύων. Ζωπυρήσεις. Εἰρημένον Ἴυγξ. Καταπυγωνέστερον. Κόππω. Κύλιξ ῥοπ. Λαμπιτώ. Λόχμη. Μηδικὴ πόα. Μῆλα. Μισωθῆναι. Οἰῶ. Ὀροφή. Οὐδὲν γάρ. Οὐδέν ἐστι θηρ. Οὐκ ἐπιγλωττήσομαι. Οὐκ ἐτῶς. Οὐ σήσομαι. Οὔτε σὺν πανωλ. Ὦ σπερμ. Παππῷον. Παγγνία. Πλεκεῖν. Σάκος. Σφριγῶν. Ταῦρος. Τίμων. Τοξοποιεῖν. Τρικορυσία. Τυρόκνησις. Φανός. Φορήσω. Χερνίβιον. Ψῆττα. Ψῆφος κρ. Ψηφοφορία.

Nubibus. v. Ἀδεῖν κελ. Ἀεροβατεῖν. Ἀλσὶν διασμ. Ἀντιμάχου καταπ. Ἀπέσω. Ἀτέχνοις. Βλιττομάμμας. Γνώμα. Γνώση. Δέον. Διοίσειν. Ἐμπηδῆσαι. Ἰὼ κλάετε. Κρίνεσι. Λεπτολογία. Μανιῶν. Μεγακλέους. Μεταπήδα. Νεφέλας. Οὐκ ἂν ἀποδ. Οὐρανόμηκες. Παρακαταβολή. Παράνοια. Παρατεῖναι. Πεντετάλαντος. Πηδᾶν. Πολλάς ἐπιτρ. Πολλῷ γε μ. Σωκράτης Σωκρ. Ταχύς. Τεττίγων. Τηλεσκόπῳ. Τῆς μωρίας. Ὑπέρτονον. Φιλεῖ γάρ πως. Φλαῦρον. Χαύνωσιν. Χαιρεφῶν. Χολῶσι. Χροιά. Χρυσῷ καταπ.

Pace. v. Ἀλλ' εἴ τις ὑμ. Ἀντλία. Ἄφευε. Δαλίον. Ἐλεήμων. Ἐμποδών. Κόρημα. Λήσεις. Μονῳδεῖν. Νῦν τἄτ' ἐκ. Οἷον τὸ θαυμ. Οὐκ ἔστι παρὰ τ. Ὡς καλὸν, ὦ Πόσ. Παρέτραγον. Περιεζώσατο. Πονηροῖς. Ῥιπός. Σαμοθράκη. Σοβαρά. Φαύλως ἐρ. Φοινικικῶν. Χάρισι. Χρυσίς.

Pluto. v. Ἀλλ' οὐκ ἔνεστι. Ἑκάτην. Εἰρεσιώνη. Ἡ γλῶττα τῷ κ. Ἦσαν. Θάσιος. Κύλιξ ῥοπ. Οἴμοι δὲ κύλ. Οὐ γὰρ πείσεις. Οὐκ ἔστι συκοφ. Ὡς ἀγαθά. Τὴν τετράδι. Ποθεῖς. Συλλήβδην. Συνεκποτέα. Φακοῦ.

Ranis. v. Ἀνάπαυλαν. Ἀχθοφόρον. Βρίθος. Γοργόνες Τιθρ. Δημαγωγεῖν. Διαύλειον. Αἰόλαν. Ἐγῷδα. Ἐγὼ μέν. Ἐξίσασθαι. Ὡς ἀπόλοιτο. Καταπιλᾶ. Καὶ ταῦτ' ἐχ. Κωδωνοφαλαροπώλους. Λεύκιππος. Λῆμαι. Μάχιμος. Μεγαίνετος. Μὴ τὸν ἐμόν. Μικροπρεπείας. Μωροί. Οἰδοῦσαν. Οἶδ', οἶδα. Οὐ δήπου μ' ἀφ. Οὐκ ἔστιν ὅς. Οὐκ ἔχω φράσαι. Οὐχ οἷός τ' εἰμί. Ὡς ἀπόλοιτο. Περικλῆς οὔτ. Πινακηδόν. Πλαίσια. σύμπηκτα. Πονηροῖς. Ποῦ χήσειν. Πυῤῥίχαις. Ῥόπαλα. Σαφα. Σκολιά. Σκύμνος. Σμιλεύματα. Συγχυθείς. ταῦτα μὲν πρ. τὴν γῆν.

Digitized by Google

γῆν. τίς εἰς ἀναπ. τίς δ' οἶδεν. τοῖα Στυγός. Τυφῶν. Φεδ. Φιλοτιμίτεραι. χαλκίον. χάρων.

Thesmophoriazusis. v. ἀγρεία. ἀλλ' ὃ γάρ ἐςι. ἀνταυγεῖς. ἄρσεν. αὕτη μὲν ἡ μ. ἔγκυκλον. ἥκεις. κηδεςής. κομψόν. κοιχύλλεις. κοινολογία. Λέων. μελανοσυρμαῖον. Μύρμηξ. Παλαμήδης. πλάτη. πορίμῳ. πόθιον. πυραμῦς. σμίλη. τερηδών. τεχνάζειν. τεχνάσματι. τί ὖν ἔτι. τορεύει. ὑφέξειν. χαλαρά. ψιλός.

Vespis. v. ἀναμασώμενοι. ἀνατρητὸς. ἀνθρήνη. αὕτη γε χρ. διεκερμάτιζε. δοθιῆνι. αἰζωπος ὁ τῶν μ. ἐκκαλαμᾶται. ἐλαολόγοι. ἐξ ὄξυς δίκη. ἵν' εἰδῆς. ἰννοί. θαψίνη. θεσμοθέτης. θυμὸν ὀξ. καταπροίξεται. καχρύων. κλητῆρα. κλητήρ. κύκνυ πολ. λάγανα. μιζόδημος. οὐδὲ χαίρω. Ὡς ἡδέως. παροινικώτατος. περιπεφθείς. προσκαίζαζα. πρυτανεῖα. τὰ διδ. Πυέλνα. ζαυλοπρωκτιᾶν. Σκίῤῥον σορός. στίλη. Στυφεδανός. ταῦτα λῆρ. τωθάζειν. τροφαλίς. τί ταῦτα ληρ. τυφεδανός. Φυσημάζα. χαρινάδης. χελώνας. χελύνη. χοιρίνας. χοιρόθλιψ.

Arrianus. v. ἀλέξανδρος ὁ Φιλ. ἐνυάλιος. ἡφαιςίων. ἆξος.

Artemidorus. v. ἀγκών. ἀκέφαλος. ἀλληγορία. ἀναβάσεις. ἀναγκαῖον. ἀνδρεία. ἁρπασόν. ἀσάμινθος. βαλανειομφάλυς. γαλῆ. γάρος. γενεά. γνάφαλοι. δακτύλιος. διόνυσος. δράκων τὸ θηρ. αἶγες. αἰδοῖον. ἔθος. ἐλέφαντος. ἐνύπνιον. ἐφεςρίς. ἔφηβος κὰλ. ἱερὰ νόσος. θύλακες. κλίβανος. κορώνη. κῦμα. λοχαῖοι. μελιταῖον κυν. μορμυρωπός. νεμεζᾶν. ὄνειρον ἐνυπν. ὄνειρος. πεπρᾶσθαι. πλύνεται. πυργίσκοι. ζιδηρῦς ἄνθρ. ςοιχεῖα. σφαιρίζω. τέραμνα. τήβεννα. τεμβακά. τοίχαρχος. τύλη. ὕπνος. Φοῖνιξ. ψῆφος. ψῆφ. καλ.

Astrampsychus. v. ἀλώπηξ. ἀνήρεις. ἄνθραξι. ἄςρα βλ. Βόας θεωρ. βορβοροτάραξις. βρονταί. βρύσις. γελῶν. γέροντα. γυμνὸς καθ. δένδρει. ἐκκλησίαις. ἐσθίειν. ἵππυς μελ. θάλατlαν ἰδ. θανὼν καθ' ὕπν. θρίδακας. καθ' ὕπνυς. κεκλωσμένα. κόπρῳ καθ. λαγῷ πειν. λάκκῳ. λύκος κεχ. μάχην μητρὶ πλαν. μιξιονίδης. μῦς δ' αὖ Φαν. νεκρὺς ὁρ. νενησμένα. οἶνος κεν. ὀσμή. οὐρανοβάμονος. ὄψεις πατ. ᾠὰ κρατ. πάσσαλος. πρήθων, post v. παχεῖς παῖδας κρατ. περιςεράς. καλὸν πέτεσθαι, post v. πέτlυσα. πέτρα καθ. πηγὴ διαυγ. πνοή. πόδας. πόλον. ῥάβδος. σελήνη. ςαφυλή. ςολήν. ςύλος. σῦκον. σφῆκες Φαν. τείχει καθ. τρίχας. τρώγων. τυφλὸν Φ. ὕδωρ βλ. ὕπνος ἐπὶ θ. Φιλεῖν. χεῖρα. χιὼν Φαν. χιτὼν ῥαγ. χρυσὸν. χρ.

 Athe-

Στάσεις. Τὴν δωρεῖ. Τὸ μὲν νόημα. Τυφώς. Ὑπερεπυππάζοντο. Φανές. Φροντίς. Χεσείω.

Lysistrata. v. Ἀλλ' ἐμός. Ἄλυτος. Ἀνοργίας. Ἀπεροῦντα. Ἀποῤῥώγας. Αὐτόδαξον. Ἀψήκτω. Γρυκτόν. Γυναίκισις. Δέλτα. Διαλλάττειν. Διαφορουμένης. Αἰεί. Ἐν μύρτῳ κλ. Ἐξαμήσω. Ἐξέτει. Ἐξηνθισμέναι. Ἐπιγλωττήσομαι. Βεννύων. Ζωπυρήσεις. Εἰρημένον Ἴυγξ. Καταπυγωνέστερον. Κόττω. Κύλιξ ῥοπ. Λαμπιτώ. Λόχμη. Μηδικὴ πόα. Μῆλα. Μισωθῆναι. Οἰῶ. Ὀροφή. Οὐδὲν γάρ. Οὐδέν ἐστι θηρ. Οὐκ ἐπιγλωττήσομαι. Οὐκ ἐτῶς. Οὐ στήσομαι. Οὔτε σὺν πανωλ. Ὦ σπερμ. Παππῷον. Παργυία. Πλεκοῦν. Σάκος. Σφριγῶν. Ταῦρος. Τίμων. Τοξοποιεῖν. Τρικορυσία. Τυρόκνηστις. Φανός. Φορήσω. Χέρνιβος. Ψήττα. Ψῆφος κρ. Ψηφοφορία.

Nubibus. v. Ἀδειν κελ. Ἀεροβατεῖν. Ἀλσὶν διασμ. Ἀντιμάχου καταπ. Ἀπέσω. Ἀτέχνοις. Βλιττομάμμας. Γνώμα. Γνώστη. Δέον. Διοίσειν. Ἐμπηδῆσαι. Ἰὼ κλάετε. Κρίνεσι. Λεπτολογία. Μανιῶν. Μεγακλέους. Μεταπήδα. Νεφέλας. Οὐκ ἂν ἀποδ. Οὐρανόμηκες. Παρακαταβολή. Παράνοια. Παρατεῖναι. Πεντετάλαντος. Πηδᾶν. Πολλάς ἐπιτρ. Πολλῷ γε μ. Σωκράτης Σωκρ. Ταχύς. Τεττίγων. Τηλεσκόπῳ. Τῆς μωρίας. Ὑπέρτονον. Φιλεῖ γάρ πως. Φλαῦρον. Χαύνωσιν. Χαιρεφῶν. Χολῶσι. Χροιά. Χρυσῷ καταπ.

Pace. v. Ἀλλ' εἴ τις ὑμ. Ἀντλία. Ἄφευε. Δαλίον. Ἐλεήμων. Ἐμποδών. Κόρημα. Λήσεις. Μονῳδεῖν. Νῦν τετ' ἐκ. Οἷον τὸ θαυμ. Οὐκ ἔστι παρὰ τ. Ὡς καλὸν, ὦ Πόσ. Παρέτραγον. Περιεζώσατο. Πονηροῖς. Ῥιπός. Σαμοθράκη. Σοβαρά. Φαύλως ἐρ. Φοινικικῶν. Χάρισι. Χρυσίς.

Pluto. v. Ἀλλ' οὐκ ἔνεστι. Ἑκάτην. Εἰρεσιώνη. Ἡ γλῶττα τῷ κ. Ἦσαν. Θάσιος. Κύλιξ ῥοπ. Οἴμοι δὲ κύλ. Οὐ γὰρ πείσεις. Οὐκ ἔστι συκοφ. Ὡς ἀγαθά. Τὴν τετράδι. Ποθεῖς. Συλλήβδην. Συνεκποτέα. Φακῆ.

Ranis. v. Ἀνάπαυλαν. Ἀχθοφόρον. Βρῖθος. Γοργόνες Τιθρ. Δημαγωγεῖν. Διαύλειον. Αἰόλαν. Ἐγῷδα. Ἐγὼ μέν. Ἐξίστασθαι. Ὡς ἀπόλοιτο. Καταῖλλα. Καὶ ταῦτ' ἐχ. Κωδωνοφαλαροπώλους. Λεώκριτος. Λῆμαι. Μάχιμος. Μεγαίνετος. Μὴ τὸν ἐμόν. Μικροπρεπείας. Μωροί. Οἰδοῦσαι. Οἶδ', οἶδα. Οὐ δῆπου μ' ἀφ. Οὐκ ἔστιν ὅς. Οὐκ ἔχω φράσαι. Οὐχ οἷός τ' εἰμί. Ὡς ἀπόλοιτο. Περικλῆς ὅτ. Πινακηδόν. Πλαίσια. σύμπηκτα. Πονηροῖς. Ποῦ χρήσειν. Πυῤῥίχαις. Ῥόπαλα. Σάφα. Σκολιά. Σκύμνος. Σμιλεύματα. Συγχυθείς. ταῦτα μὲν πρ. τὴν γῆν.

Digitized by Google

γῆν. τίς εἰς ἀναπ. τίς δὲ οἶδεν. τοῖα Στυγές. Τυφῶν. Φεδ. φιλοτιμίτεραι. χαλκίον. χάρων.

Thesmophoriazusis. v. ἀγρεία. ἀλλ' ἐ γάρ ἐστι. ἀνταυγές. ἄρσεν. αὕτη μὲν ἡ μ. ἔγκυκλον. ἥκεις. κηδεστής. κομψόν. κοικύλλεις. κοινολογία. Λέων. μελανοσυρμαῖον. Μύρμηξ. Παλαμήδης. πλάτη. πορίμῳ. πόθιον. πυραμοῦς. σμίλη. τερηδών. τεχνάζειν. τεχνάσματι. τί οὖν ἔτι. τορεύει. ὑφέξειν. χαλαρά. ψιλές.

Vespis. v. ἀναμαστώμενοι. ἀνατρεπτές. ἀνθρήνη. αὕτη γε χρ. διεκερματίζε. δοθιῆνι. αἰζωπος ὁ τῶν μ. ἐκκαλαμᾶται. ἐλαολόγοι. ἐξ ὄξυς δίκη. ἵν' εἰδῇς. ἰννοῖ. θαψίνη. θεσμοθέτης. θυμὸν ὀξ. καταπροΐξεται. καχρύων. κλητῆρα. κλητήρ. κύκνε πολ. λάγανα. μιζόδημος. οὐδὲ χαίρω. Ὡς ἡδέως. παροινικώτατος. περιπεφθείς. προσκαίζαζα. πρυτανεῖα. τὰ διδ. Πυρίνα. ζαυλοπρωκτιᾶν. ζκίῤῥον σορός. στίλη. ζτυφεδανός. ταῦτα ληρ. τωθάζειν. τροφαλίς. τί ταῦτα ληρ. τυφεδανός. Φυσημάζα. χαρινάδης. χελώνας. χελύνη. χοιρίναι. χοιρόθλιψ.

Arrianus. v. ἀλέξανδρος ὁ φιλ. ἐνυάλιος. ἡφαιςίων. ἆξος.

Artemidorus. v. ἀγκών. ἀκέφαλος. ἀλληγορία. ἀναβάζεις. ἀναγκαῖον. ἀνδρεία. ἁρπαςόν. ἀσάμινθος. βαλανειομφάλες. γαλῆ. γάρος. γενεά. γνάφαλοι. δακτύλιος. διόνυσος. δράκων τὸ θηρ. αἶγες. αἰδοῖον. ἔθος. ἐλέφαντος. ἐνύπνιον. ἐφεςρίς. ἔφηβος καλ. ἱερὰ νόσος. θύλακες. κλίβανος. κορώνη. κῦμα. λοχαῖοι. μελιταῖον κυνμορμυρωπός. νεμεζᾶν. ὄνειρον ἐνυπν. ὄνειρος. πεπρᾶσθαι. πλύνεται. πυργίζκοι. ζιδηροῦς ἀνθρ. ςοιχεῖα. σφαιρίζω. τέραμνα. τήβεννα. τερβακά. τοίχαρχος. τύλη. ὕπνος. φοῖνιξ. ψῆφος. ψῆφ. καλ.

Astrampsychus. v. ἀλώπηξ. ἀνήρεις. ἄνθραξι. ἄςρα βλ. Βόας θεωρ. βορβοροτάραξις. βρονταί. βρύσις. γελῶν. γέροντα. γυμνὸς καθ. δένδρει. ἐκκλησίαις. ἐσθειν. ἵππους μελ. θάλατ]αν ἰδ. θανὼν καθ' ὕπν. θρίδακας. καθ' ὕπνους. κεκλωσμένα. κόπρω καθ. λαγῷ πειν. λάκκῳ. λύκος κεχ. μάχην μητρὶ πλακ. μιξιονίδης. μῦς δὲ αὖ φαν. νεκροὺς ὁρ. νενησμένα. οἶνος κεν. ὀσμή. οὐρανοβάμονος. ὄψεις πατ. ὠὰ κρατ. πάσσαλος. πρήθων, post v. παχεῖς παῖδας κρατ. περιςεράς. καλὸν πέτεσθαι, post v. πέτ]ουσα. πέτρα καθ. πηγὴ διαυγ. πνοή. πόδας. πόλον. ῥάβδος. σελήνη. ςαφυλή. σολήν. ςύλος. σῦκον. σφῆκες φαν. τείχει καθ. τρίχας. τρώγων. τυφλὸν φ. ὕδωρ βλ. ὕπνος ἐπὶ θ. φιλεῖν. χεῖρα. χιὼν φαν. χιτὼν ῥαγ. χρυσὸν. κρ.

 Athe-

Athenæus. v. *ἀθήναιος. ἀκήματα. ἀλθηφιάς. ἀναχεῖσθαι. ἀναλαμβάνειν. ἀναπίπτειν. ἄνθεια. ἀπίκιος. ἄπυρα σῖτα. ἀοιδός. ἀφύα. βρέχειν. βρύλια. δακτυλήθρα. δαίς. δαιτή. δειπνοσοφισταί. ἐξυπτιάζω. ἐπισεφέας. ἐπιτραπεζώματα. καλλιφάνης. καρίδας. κατωμονοῦσι. κατέσεισε. κιντούροις. κωθωνίσαι. ματρέας. μέθη. Μενεκράτης Συρ. οἶνος ὠνομ. ὅμηρος. (Pag. 683.) ὄρχησις. ὄστρεα. ὀψοφαγία. πάμφιλος οὗτος πασάμενοι. περιγλωττίς. πίθυλλος. πράμνιος οἶνος. πυλάδης. σημός. τελετή. τελλίας. τιμαχίδας. φαλλοφόροι. φιλόξενος λευκ. χάρμος συρ. χορείαν.*

BAsilius Magnus. v. *ἀποστολικὴ πολιτ. ἐξ οὗ.*

CHrysostomus. v. *ἀββᾶ. ἀπρόσιτον. ἀφοσιούμεθα. βδέλυγμα ἐρ-δελλεία. ἐνδελεχισμός. μωρία διὰ χρ. συγκατάβασις. τελώνης ἀλλ.*

Codinus. Multa sunt apud Svidam loca, qvæ apud Codinum de *Originibus CPolitanis* totidem pene verbis leguntur. Ea autem non ex ipso Codino, utpote scriptore recentiore, Lexici hujus Compilator sumpsit; sed ex eodem auctore,* ex qvo & Codinus. Loca autem sunt seqventia. v. *ἀδιαβηνή. ἀρκαδία. ἀτεραβαλικάς. Αὔγουστος ὁ κ. ἀφροδίτη. βασιλικὴ οὖσα ἐν τ. βηρίνη. γῆ. δημήτηρ. Ἑλένη. Ἑρμῆν. ἑστία. ἥρα. ιανουάριος. ἰουστινιανός οὗτ. κτ. κυνήγιον. μάμας. μαναίμ. μηνᾶς. μίλιον. παλατῖνοι πρίαπος τὸ ἄγ. προκόπιος ὅτι ἐν τ. σέλευκος οὗτ. σταυρὸς ἐπὶ τὸ β. στήλη τοῦ φ. τριβουνάλιον. φόρος.*

Constantini Porphyrogenetæ Collectanea, sive Excerpta Historica. Loca inde deprompta ad suos qvæqve Auctores, veluti Polybium, Diodorum, Nic. Damascenum, &c. retulimus.

Cyrillus Alexandrinus. v. *ἑρμῆς, ὁ τρισμ.*

Cyrillus Hierosolymitanus. v. *ὀλυμπιάς.*

Damas-

* Hunc auctorem Anonymum Antiquitatum CPolitanarum trecentis & quinquaginta annis Codino antiquiorem primus è Codice Regis Christianissimi A. 1711. vulgavit V. C. Anselmus Bandurius, ut dixi Volum. VI. p. 573. seq Casimiri vero Oudini argumenta quibus Michaeli Psello illas antiquitates vindicare voluit in diss. inserta T. VII. Hist Criticæ Massonianæ p. 247. seq. & recusa Lugd. Bat. in triade dissertationum A. 1717. 8. admodum incerta esse ac lubrica probat laudatus Bandurius præf. ad T. I. numismatum Imperator. Paris. 1718. fol.

DAmascius. v. ἀθηνόδωρος, ς. Pag. 73. ἀληθινὸς ἔρως. ἀμήχανον. ἀμμωνιαιὸς γρ. ἀμφιλαφῆ. ἄναλκις. ἄπλαστος. Ἁρποκρᾶς. ἄρασθαι. ἀσκληπιόδοτος. ἄτρυτος. ἀφεδρείας. γέσιος. γρηγόριος ἀδ. δαιμονία. διαγκωνισάμενος. διαθέτης. διεσιν. δώριος αὐλ. ἐνδεέστερος. ἐπίκτητος. ἑρμαῖον. ἑρμείας οὗτος. ἔρως τὸ πρ. εὐθύγλωττος. εὐλόφως. εὐμοιρία. εὐπείθιος. εὑρετής. εἶδος. ἧλιξ ἡλ. ἡραΐσκος. ἰφικρατίδες. θεαγένης. θῶπες. κατακωχή. καταναυτίσασθαι. μαρῖνος. μισοπράγμων. μῶμος. ὄλυμπος. οὐλπιανός. ὦτα κατεαγότα. παμπρέπιος. πλάτων ὁ φιλ. πολυήκοος. σαλούστιος οὗτ. σεβηριανὸς, ἀπὸ δαμ. συπηριανός. σωρανὸς ἐφ. τὰ ὦτα. τελεσιουργόν. ὑποκορίζεται. φῶτα. φυλάκια. χωρὶς τὰ Μυσῶν. ψυχή.

Monendus hic est Lector, plura apud Svidam loca occurrere, qvæ ex Damascio deprompta esse & stilus & argumentum facile persvadeant: sed nos ea tantum hic notavimus, qvæ & apud Photium in Excerptis ex Damascio leguntur, & proinde Damascii esse certo constat.

Diodorus Siculus. v. ἀναγωγή. ἀναλεξάμενος. ἀνέσειον. ἀντέχει. βάρος περὶ πολ. βλάνων. γάζα. δημήτριος, φανοσρ. διατροπή. ἐπιφυόμενος. εὐκαιρίαν. ἴδιον. ἰδιωτ. καλλίας, ὁ συρ. προδόταις. συβαριτικαῖς. τίμαιος, ἀνδρ. ὑπερπετεῖς.

Diogenes Laertius. v. ἀγαθόν. ἄγη δῆτα. ἀγκών. ἀδιαφορία. ἀδύνατα. ἀκαδημία. ἀκίβδηλον. ἄκρων. ἄμπωτις. ἀμφιβολία. ἀναγκαῖον. ἄναμμα. ἀξιόπιστος, ἀξίωμα. ἀπαθῆ. ἄπνους. ἀπογραφή. ἀρετή. ἀῤῥώστημα. ἀρχή. ἀρχ. ἀτυφία. αὔεις. αὐλητρίς. βάρος περὶ πολ. βασιλεία. βασταχθείη. βίαντος. βροντή. γαλαξίας. γραμμή. γυμνοσοφισταὶ. δασμολογῶ. δαίμονα. δέλτος. δεσμὰ τῆς ψυχ. δείξεις. δηλίου κολ. διακόσμησις. διαλεκτική. διάλογος. διέξοδοι. δοξάσαι. δοῦλοι πάντες. δώριος. ὄνομα κ. αἵρεσις ἢ λ. ἔγκλισιν. ἐγκράτεια διάθ. ἐλεύθερος. ἐπαγωγή. ἐπέχε. ἐπιθυμία. ἐπιστήμη. ὅτι φησ. ἐπιφάνεια. ἕσπερος. εὖ διάγειν. εὔλογον. εὐπάθεια. εὐσέβεια. εἴση. ζήνων, μνασ. ζῶναι. εἰδέα. ἡδονή. ἥκιστα. ἱερεῖς. νέφους ὑγρ. ἰσχυρογνώμων. ἴυγξ θεόδωρος, ὁ ἐπίκλην θεός. θεώρημα. θέρος ἐστίν. θέσεις. θείους τε εἶναι. θυωρός. καθεῖναι. καθῆκον. καθιππάζεσθαι. κακία. καλὸν πρᾶγμα. κάνωπος. κάππαρις. κατηγόρημα. κεραυνός. κομῆται. κόσμος οἱ

ς. κο-

Digitized by Google

* Volum. IX. p. 834. ſeq.

Herodotus. v. Ἀλιωθείεν. ἀναγνωσθείς. ἀφοσιούμεθα. βάττος. γύγης Δᾶτις ἔτος. δηϊώκεω. δημοκήδης. διφάσια. δουλοσύνη. ἐξεχώρησεν. Ἐξιστορήσαντες. ἐπελέξαντο. ἐπέτηξεν. ἐπὶ πρύμνην. εὐλαί. Θεμίσων. κατικτίζετο. κνᾶν. κῦρος. μιλτιάδης. μνωμένη. πολυκράτης. Οἰδοῦσαι. ὅμηρος. (Pag. 684. & seqq.) περιεμεκτήσας. περιημάκτεον. Φωκαέων.

Hesiodus. v. Ἄλλοτε μητρυιή. ἀσφόδελος. δὼς ἀγ. νήπιος. τένθαις.

Hesychius Milesius. v. Ξάνθος. ξενοκράτης. ποτάμων μιτυλ. Φαίδων.

Homerus. v. Ἀλωάς. ἀμφί ε. βάλλειν. δὶ ἀσπιδέος. δοιοί. αἰτίζων. ἑανῷ. ἐλύσθη. ἐξ ἀκαλαῤῥείταο. εὖτε. ἰδίειν. ἵνα τούτῳ. καλλικολώνη. κάτων. καιροσέων. κέρα ἀγλαέ. λάϊνον. λαθικηδέα. μετά. νηπενθές. ὀλέθρου. ὄνειαρ. παλαιόν. παραβλῶπες. παρακλίνασαι. παραιτησόμενος. ποινή. σάμου ὑλ. χάλκεος. χειᾷ.

JAmblichus. v. διαμπερέως.

JInterpretes, LXX. Veteris Test. v. Ἀθῷος. ἀνθέξεται. ἀπελάκτισεν. Ἀποκαθιστῶν. ἀρέσει. αὐτή. διιείς. ἐξωλόθρευσας. ἐπεστήριξας. ἐσστήσας. ἔσκαλλεν. ἴδοσαι. κάδδης. κατεντευκτήν. κρῖνον. λυμαίνομαι. λύω. μὴ ἀποσκορακίσης. ὀγδόη. ὀλολυζέτω. οὐκ ἂν ὀρθῶς. οὗτοι. παραστήσομαι. πεφρυγμένα. πιανάτω. πολεμῶ. πρόβλημα. προσκόψης. προφυλακή. πτέρνα. πύρωσον. συνίημι. τιμουλκῶν.

Joannes Antiochenus. v. Ἀδριανός. Pag. 57. Ἀλέξανδρος ὁ μαμμ. Ἀναστάσιος ῥωμ. βασ. ἀντωνῖνος βασ. ἀπετρύετο. ἀποχρησάμενος. αὐρηλιανὸς βασ. βεσπασιανός. βιτέλλιος. γάϊος. ῥωμ. γρατιανός. δαυὶδ βασιλ. δέκιος. διοκλητιανός δομετιανός. αἰμίλιος. αἱρετόν. ἐρκύλιος. ἡρακλῆς Ἀλκ. ἠρεῖτο. ἰοβιανός. ἰουλιανὸς ὁ ὑπ. θεοδόσιος βασ. Καθοσίωσις. Κόμοδος. κύντιος. Κικ. λούκιος. Σέργ. λυπρά. μαξιμῖνος. μάρκος βασ. νεοχμός. νέρων ἔτι ν. Ὄθων. ὁρμαθός. οὐαλεντινιανός. παραναλωμα. πομπήϊος ῥωμ. Σαοὺλ βασ. σεβῆρος σοφ. σερούχ. σθενέβοια. σολομῶν. στέρξω. Τὰ πλεῖστου ἄξια. ταρκύνιος σούπ. τιβέριος βασ. τῖτος βασ. Τραϊανός. ὕπατοι. ὑποστησάμενος. Φάμωσα. Φαῦλος. χημεία.

Monendus est Lector, omnia hæc loca Joannis Antiocheni deprompta esse ex Collectaneis Historicis Constantini Imperatoris, ab Henr. Valesio editis.

Joannes Grammaticus, vulgo Philoponus dictus. v. Ἀκούει. ἀνάμνησις. ἀντιτυπῆσαι. ἀόρατον. ἀπόδειξις. ἁρμονίαν. ἀρχή ποιητ. αὔξη. βούλησις. γλῶττα. διάθεσις. διαφανές. διηχή. δίοσμος. δόξα.

Omnia

Omnia hæc loca Nicolai Damaſceni ex Collectaneis Hiſtoricis Conſtantini Porphyrog. ab Henrico Valeſio editis, deprompta ſunt.

Nilus Eremita. v. οὐ καταχών.

Nonnus in orationes Steliteuticas Gregor. Nazianz. v. Μαγεία. μίθρυ. οἰωνιςικήν. στήλη καὶ ςηλιτ. τάνταλος. Φαλλοί.

OEcumenius. v. Ἀλαζονεία. περιτομή. σαββάτυ.

PAlladius de Brachmanibus. v. Βραχμᾶνες.

Paulus Ægineta. v. Ἀβρότονον ἀγαρικόν. ἄλιμον. ἀλθαία. ἀλόη. ἀλσίνη. Ἀναγαλλίς. ἀνάγυρος. ἀνδράχνη. ἀνεμώνη. παρωνυχία. πόλιον. πτέρις. πύρεθρον. Σαγαπηνόν. στρατιώτης βοτ. Φόρβιον ἰδ. χάλκανθος.

Pauſanias. v. Ἄγις. ἀναξιμένης. ἀννίβας. γλαῦκος Καρ. ἐπαμινώνδας. εὔθυμος. ἱππόμαχος. Κλειτόμαχος. λεοντίσκος. μίλων. πλίνθος. πολυδάμας. σόλων τῦτ. σώςρατος Σικ. ταινία. Φρόνημα. χειρονομεῖν.

Philoponus. Vide ſupra *Joannes Grammaticus*.

Philo Judæus. v. Σεμνεῖον.

Philoſtorgius. v. Ἀγαπητός.

Philoſtratus. v. Ἄγαμαι. ἀγείρει. ἀδάμας. ἀκροθίνια. ἀναβαλλόμενος. Ἀναξαγόρας. ἀνελέγετο. ἀπενιαυτίσαι. ἀπεσπύδαζεν. ἀπήχθη. ἀσβαμαῖον. ἄτεγκτος. βαλαντιοτόμος. βάσος χορ. γάγγης. δάμις. διαγειν. διθύραμβος. αἰσχίνης ὁ τῦ λυσ. ἔθνος. ἐλεύθερος. ἐμπεδοκλῆς τὸν ἀκρ. εὐθύδημος. εὔξενος. ἔφηβος. ἐφιέναι. ἡρακλείδης ὁ Λύκ. ἠχώ καὶ τ. ἰσαίυ τῦ ῥήτ. θαυμάσαι. θεμιςεύσαντος. Κάμπτω. Κώδιον. Κωμάσαι. Κύδνιον ῥεῦμα. λεπτολογία. λυγίζειν. μάρκος ὁ καὶ ἀντ. μελετώμενοι. νικήτης. ὀθόνη. οἴυ π. περιβαλλόμενος. περιεβάλοντο. πῶρος βασιλ. σιμωνίδης. σκωπτόλαι. σοφοκλῆς ἄρις. τάδ' ἐκ τῦ τρ. ταντάλυ κήπ. Τιμασίων. ὑπέρφρων. Φοινίκων ἐγ. χαίρειν πρόσρ.

Photius in Bibliotheca. v. Ἀγχίνοια. ἀγχίσπορος.

Pindarus. v. σύτο.

Piſides (Georgius) v. εὐφρόνη. ἡ νύξ. ἐχῖνος.

Polybius. v. Ἀγαθοκλῆς. ἀγωνιῶ. ἀθεΐαν. ἀθλητάς. ἀκέραιος. ἀλογιςία. ἀλφειός. ἀμετάκλητον. ἀνάληψις. ἀναρισος.

 Ἀνα-

Digitized by Google

Ἀναζώσων. ἀνεθυμιᾶτο. ἀνέμων στάσ. ἄνθρωπος τὸ τῶν ἀνθρ. ἀνοδία. ἀντίγονος. ἀντίοχος ὁ βασ. ἀντιπαράκλησις. ἀντιπερίσπασμα. ἀπαντᾶν. ἀπεπίστευον. ἀπήνη. ἀποδοκιμάσας. ἀπόκλητοι. ἀπολέμητον. ἀπολλωνιὰς ἀττ. ἀποσκευή. ἀποσομῶν. ἀπότριψις. ἀπραγούντων. ἀρίσταινος. ἀριστοκράτης. ἀριστόνικος. ἀριστοτέλης τίμ. ἁρμοζόμενος. ἀρχίας οὗτος βυλ. ἀσδρούβας ὁ Καρχ. Ἄτταλος βασιλ. αὐλαία. αὐλὸς πος. αὐλῶνες. αὐτοπαθοῦς. ἀφρουρήτους. ἀψίκορος. βάναυσος. βαρυδαίμων. βοτρυοστάγη. γέργος. δαψιδῶν. δαιτρός. δεκαμναιαῖον. δεινοκράτης. δημαγωγός. δημοχάρης. Διαγωνιάσαντες. διακεχυμένοι. διάληψις. διαμησάμενος. διαφέρων. Διαφεῖναι. διεξάγονται. διϊσθμήσαντα. δικαιοπραγεῖν. διοφάνης. Δόξαν. δυσχρηστούμενος. αἰμιλία. ἐγχώριον. ἐθελοντήν. ἐκκαλέσασθαι. Ἐκκαλεῖται. ἐκλεγόμενος. ἐκ μεταβολῆς. ἐκορωνία. ἐκπεφυσημένον. Ἐκπλαγεῖς. ἐκκυβεύειν. ἐμβελές. ἐμπειρεῖν. ἐνάπτοντες. ἐνδυομενία. Ἐνερευθής. ἔνοχος. ἐξάλλως. ἐξεμηρύσατο. ἐξηνδραποδισμένον. ἐπέφυ. ἐπιμετρούσης. ἐπιπολάς. ἐπιπρεπείαις. ἐπιστροφῆς. ἐπὶ τῶν ὑποκ. ἐπίφασις. ἔπραττον. ἐσθλά. ἔστι τὶς δίκ. ἐσφαλκέναι. εὐαρμοστότερος. εὐμένης βασ. εὐπερίκοπτος. εὖ πεφυκώς. ἐφεδρεία. ἐφ' ᾧ. ἥμισυς ὁ βρ. ἤπερ. ἠταίρηκεν. ἰβυκαννητῶν. ἰβύκινον. ἱέρων. ἱερώνυμος. θεοκλυτήσαντες. Καθυφεῖντο. Καρδιοφύλαξ. Κατὰ ζυγόν. Καταχόρου. Καταναστάς. Κατ' εὐχήν. Κατουρῶσαν. Κενταυρικῶς. Κενοὶ κενά. Κηρύκειον. Κλεομένης. Κνέφας. Κότος ἀνήρ. Κοχλίας. Κωθωνίσαι. Κριοκοπεῖν. λάσταυρος. λέμβος. λεύκιος δημ. λεύκιος αἰμ. λειπόμεθα. λιμόψωρος. μαλακία. μανιάκης. μασανάσσης ὁ ἐν λιβ. μάχλος. μαλπαγέρας. νέοντας. νῆφε. νομή. ὀρθοί. ὀρτιάγων. οὐχ οἷον. ὠφελείας. παμφιλίδας. πάντα ἐν ἐλ. παραβαλέσθαι. παράπαν. παραυτοῖς. παρέβαλεν. παιδομαθῆ. περιπέτεια. περσεὺς οὗτ. ἀναν. πισωσάμενος. πληρώματα. πολέμαρχοι. πολυκράτης, ὁ τῆς Κ. πόπλιος. οὗτ. πόπλιος. περὶ τ. πόπλιος σκ. πραίφεκτοι. πρέμνον. πρίγκιπες. πρὸς αὐτοῦ. προσηγγελμένοις. προσπορευομένων. προστασία. προστρόπαιος. πρυσίας ὁ βασ. πτερίνης. πτολεμαῖος στρατ. ποινή. ῥαδιουργός. ῥωπικός. Σάλος. σημαία. σίαλος. σιτοβολίοις. σκόπας. σκορπίδια. σωματοποιεῖν. σωσίβιος. στάσις. συναγομένων. σύνθημα. συνθηματικῶς. σύνοψις. συριγμός. τιμαιος ὁ ἱσ. τίτος στρατηγ. τελόρχης. ὑπεραλγῆ. ὑπερεικοῖς. φαντεῦσιν. φαρμακείας. φερεκάκους. φίλιππος ὁ βασ. φίλιππος ὁ μακ. φιλοποίμην ἀχ. φλαμίνιος.

μίνιος. Φόρος. τὸ πωλ. χάραξ δεξ. χαίρων λακεδ. χειμάζοντα. χρῆα.

Priscus Rhetor & Sophista. v. Ἄβαρις. ἀκατίοι. σαργάνοι.

Procopius. v. Ἄγγαρος. ἀγκών. ἀγνῶτας. ἀέναον. ἀκρασία. ἀκρατίζω. ἀλλαντοπώλης. ἄλπειον. ἀμαλασύνθα. ἀμαρτάδας. ἀμείβεσθαι. ἀμήχανα. ἀνάδικα. ἀνακράτος. ἀναλφάβητος. ἀναξυρίδας. ἀναπεπτωκώς. ἀνήκοος. ἀνδρωποδαίμονες. ἀξιόμαχος. ἀπέσατον. ἀποκναίειν. ἀπολεγόμενος. ἀπόσιτος. ἄτερος. ἀχαρι. Βελισάριος. Βῆρος. βροτολοιγός. γραμματεύς. γραμματιστής. δάρας. δαιμονίως. δεξαμενή. δεξιός καὶ ὁ εὐχ. δεινοὶ ἐμπ. διαυλος. διέχεσαν. Δίπυρος. δόλωνες. ἔγεσα. ἐκκρουόμενος. ἔλυσε. ἐνδελεχισμός. ἐν παραβύστῳ. ἐξαρτήσας. Ἐπαγαγέσθαι. ἐπαγγέλλει. ἐπ' αὐτοφώρῳ. ἐπήγγελλεν. ἐπιβατεῦσαι. ἐπιβολή. ἐπίδοξος. ἐπικαλῶν. ἐπισκήπτει. ἐπέρασον. ἐσεσήρεσαν. ἐτώθαζον. εὐνομιανός. εὐπάρυφα. εἰσαγωγεύς. ἠλίθιος. ἧσσον. Ἰωάννης ὁ τύραννος. ἰωάννης ὁ Καππ. Ἰχυρίζετο. ·Θᾶσσον γ. Θεόδοτος ἕτ. Θευδέριχος. Θευδίβαλδος. Καθαρῶς. Κατακορής. Καταπροήσεσθαι. Κατατείνουσαι. Κάτοχος. Κέρματα. Κῆδος. Κηφήν. Κυτεργύρους. Κύρτωμα. λαμπρῶς. λιμιτανέοι. λωφῆσαι. μωροκακοήθης. νάφθα. νεοχμῶν. Ξυνδιενεγκεῖν. Ὀβολοῦ. ὀξυρεγμία. ὅποι. οὐ δέον. ὀφρυάζω. παλαμναῖος. παρόν. Περιτροπῆ. πέτρος ἕτ. ἦν ἐπ. πολεμησείοντες. πολεμητέα. Πορθμός. Πόῤῥω τῶν νυκτ. πράσινον χρ. πρίσκος ἐμεσ. πρόκλος τοῦ βασ. προσουδίζει. πρυτανεύσης. σπειρική. σισύρα. σκορπιαίνεσθαι. σκότιος. σταθμᾶσθαι. συνωνή. σχολάριοι. ταβελλίων. τεκμήριον. τίτανον. τριβοῦνος. τριβωνιανός. τριγονία. τύχη. οὐκ ἀνθρ. ὑπερήμερος. ὑποσπανίζων. Φάρμακον. φθόρος. χιβουλδιος. χιτών. χρυσομαλλῶ.

Scholiastes Aristophanis passim.

Scholiastes ineditus * in *Lysistratam* Aristophanis. v. Ἄβυσσος. ἀγοράσω. ἄλοπον. ἀμόργεια. ἀμπρεύοντες. ἀποῤῥῶγας. ἄρκτος ἐν Βραυρ. ἀταυρώτη. ἀτ'λικάς. διαξῆναι. διαφανῆ χιτώνια. ἐμπίς. ἐντεθρίωται. Κονίσαλος. Κορύβαντες. Κυρσάνιε. ξυσαθεύσω. ὄζειν. παππῷον. παράλων, συνισαμένους. τήθη. τυρόκνησις.

Scholiastes Homeri. v. Ἀθάνατος. ἀνήρειψαντο. ἄφλαστον. ἀφνειός. Ἀφύσγετον. ἑπταβόειον. Κακοῤῥαφίαι. Καταείσατο. κατακλῶθες. Μεταζτώμενος. παρανδήσας. πεπάλαχθε. πέπον. πολυδίψιον. Πολύ-

* Editus postea à Clariss. Kustero in præclara sua Aristophanis editione, Amstelod. 1710. fol. ex Codice Isaaci Vossii.

πολύλιςος. ϖλυφέρβη. ῥηγεῖς. ῥηϊςή. ςαμίνεσι. τηθὺς ἡ γῆ. ὑπερώησαν. χολωσέμεν.

Scholiastes Sophoclis. v. Ἀγίζων. ἀδέρκτως. ἀζήμιος. ἀεί. ἀλίπλαγκτος. ἀνακωχεύειν. ἀναμπλάκητοι. ἄναυδος. ἀντήρεις. ἀντιπέτρου βῆμ. ἀπέπτολις. ἀποτροπιαζόμενοι. ἀπείξ. ἄπυςα. ἄραρέ με. ἀρισόχειρ. ἄσπλαγχνος. ἄςομοι. ἄτιμος. ἀτλήτῳ. αὐτοδαῆ. ἄφερκτος. βαρκαίοις. βέβηλος. δεξιά. δεσμώτης. δεινόπους. δηΐα. δίπαλτος. δορύξενος. δραπέτης. αἰόλη νύξ. ἐκτελβήσεται. ἐλώφησεν. ἔμπληκτοι. ἐναγῆ. ἐναλλαγῆναι. ἐξεσεμμένοι. ἐπίσκοπον. ἐρέσσουσιν. εὐμενίδες αἱ ἐριννυ. εὐφήμου. ἡσυχένιζεν. ἰηίων. ἱππομανῆ. Κακοτινέςατον. Καλχαίνειν. Κατασπείρας. Κατάσεψον. Κατηναρισμένας. Κοίλου κρατ. Κυδάζεται. λαβοῖς. μάγος. μακραίωνι. μελέτωρ. μετανεγνώσθη. μοῦσαι καλαί. νευρῆ. νηφάλιος. νωτίζω. νύσια. ξενία. οἰοβέτης. οὐρήσας. πάμψυχος. παραφρένιμον. περιτροπέων. ϖῆρα. πηγὰς γάλ. πῶρος. πάθος. προσπεφυκότος. προςάτης. ποιμένων. ποινή. ῥαψῳδία. σημαίνει. σιδηρέαν. σέρνα χθ. συμμαθεῖν. συνδιάιξον. συνηλλάγην. ταλαίπωρος. τάλις. τανύποδας. ταυρῳώνη. τύπωμα. ὕπαυλον. ὑπωσέμιοι. ὑπόβλητον. φερέγγυος. φοιτῶντα. φυτάλμιος. χαλκόπους. χειροδάϊκτα. χηλαργοῖς. χλιδή. χνόας.

Scholiastes Thucydidis. v. Ἀκηρυκτεί. ἀκροτελεύτιον. ἀόριςος. ἀπαλλάξειεν. ἀπαλγήσαντας. ἀπέφθου. ἀποσαλεύσας. ἄραντες. διαγνώμη. διαλλαγῆναι. διέκπλοι. διέφερον. ἐβαρύνετο. ἐθελοπρόξενος. ἔκδεια. ἐλπίσας. ἐπίδαμνος. ἐπίνειον. ἐπὶ ῥητοῖς. ἐπωτίδες. ἔποικος. εὐθὺς καὶ εὐθ. εἵλως. Καλῶς ἀντὶ τ. Καταδύσαντες. Καταλῦσαι. Καταφρόνησιν. Κρωβύλος. λεῖα. μαυλίας. μεταχειρίσαι. μετεώρους. μέτωπον τῆς νεώς. ναυάγιον. ξεναγῶν. ξυμφοράν. ὁμωχαίτας δαίμ. ὤνευον. ϖαρὰ τὸ καθες. ϖαιᾶνας. πελιδνόν. ϖερίνεως. περιπλεῖν. ϖλοῖα καταφρ. πολυτελές. προσκώπους. πρύμναν ἐκρ. συμμαχία. φρυκτοί. χαλκίοικος. ψιλοί.

Simocatta (Theophylactus.) v. Ἀγχίθυρος. ἀνανταγώνιςος. ἀνάπηρον. ἀνδραποδίζω. ἀπεπόνουν. ἀπείρηκα. ἀπόκοιτος. ἀπόμαχος. Ἀποσκευαζόμενος. ἀποσχεδιάζειν. Ἀποχειροτονηθῆναι. αὔραν. γέλως πλατύς. δυσθανατῶντα. ἐγκύκλιος. ἐξάντη. ἔξοινος. ἐπισάλων. ἐπιςολεῖς. ἐρεβοδιφῶντες. ἐχύρωμα. εἰσπομπή. εἰσφρήσασθαι. Κάταυχμον. Κλεισοῦραι. Κληρονομῶ. Κομεντίολος. Κραιπαλᾶν. λαίλαψ.

λεωνί-

Digitized by Google

λεωνίδης. λειποταξίου. μαυρίκιος. μαχάων. μετριοπαθεῖν. μοναχός. μονονουχί. μορμολύκεια. ναὶ μὰ τόν. οἰδήματα. ὀξυπαθῶς. ἐρφανός. παραβραβεύοντα. περιπτύσσεται. πλανήτης. σάπειρ. σκηπτός. σκρίβων. συνέριθος. ταλαντεύει. ὕφαλοι. φάραγξ. χαγάνος. χελύνη. χλομάρων.

Socratis Historia Eccles. v. Ἀέτιος. (Pag. 61.) Ἀκέσιος. Ἀμοῦς. Ἀπολλινάριος οὗτ. (Pag. 281.) Ἀρειανοί. Ἀῤῥήσιος. Ἀττικός. ἐκηβόλιος. ἐξεφώνει. εὐνόμιος. μακάριος. μακεδόνιος. μαξέντιος. μάρκος. μαρκιανός οὗτος ἐπὶ οὐάλ. ναυάτος. παῦλος οὗτος μετὰ χρ. παφνούτιος. πολύχους. σιζίννιος. σπυρίδων.

Sophocles. v. Ἀγηλατεῖν. Ἀγκών. Ἄγριος. Ἄζηλον. Ἀεικῶς. Ἀηδών. Ἄημα. Ἀκερδής. Ἀκμαῖος. Ἄκρας νυκτός. Ἀκροσφαλεῖς. Ἄλλα δὲ ἀλλ. Ἀλλὰ νῦν. Ἀλλὰ ταῦτα μέν. Ἀλλ' ἐς ἀληθ. Ἄλημα. Ἀλιτηροῦ. Ἁλωτόν. Ἀμοιρῆσαι. Ἀμφίδρομον. Ἀμφίσταται. Ἄναγνος. Ἄναλκις. Ἀναξία. Ἀνεπίτροπος. Ἄνετε. Ἀνειμέναι. ἀνήκεστον. Ἀνήνυτον. Ἀνία. Ἀνόνητα Ἄντυγες. Ἀξίωμα. Ἀπερίτροπος. Ἀποπτον. Ἀπωτέρω. Ἀραῖος. Ἆρ' ἐστιν. Ἄρχων. Ἀστακτὶ αὖθις. Ἀφοβόσπλαγχνος. βάρος περὶ πολ. βάσις. βιοστερῆ. βουνόμον. γελαστής. γένυς. γλῶσσαν. γνωτός. δέδοικα. δεννάζων. δεινόν. δεινός. πανοῦργος. δημιουργός. διεπεραιώθη. δωρητόν. δρόμοις. δύσθεον. δυσπινῆ. Αἲ αἶ. Αἰνικτά. Αἰπύ. Αἰτναία. ἔγχος. ἐθηλύνθη. ἔκτιμος. ἐκτόπιος. ἐκύρουν. ἔμμηνα. ἔμπολιν. ἔντροφος. ἐξαιροῦσιν. ἐξέπραξεν. ἐξέχρη. ἐξ οἴων. ἐπισκοπῶν. ἐπίσω. ἐπιστροφῆς. ἐριννύων. εὔσοια. ἐφίη. ἐχέγγυον. ἐχθρῶν. ἡγόμην. ἤδη. ἤλαυνεν. ἠνθισμένον. ἰκτῆρας. ἰὼ σκότος. ἶρος. ἴσασι. θάτερα. θίγειν. θυμὸς ἑπταβ. Κακόθρους. Καπνοῦ σκ. Κατάσειψον. Καίρια. Κεδνός. Κενεόν. Κεραυνοί. Κέρδος. Κομίζεται. Κοῦφη. λάας. λαμπτῆρες. λασίοις. λέγειν σὺ δεῖν. Λύγδην. Λῦμα. μεθαρμόζον. μέλου. μήθ' οἷς ἐχθ. μνῆσις. μυζίων. μύχος. Ναυαγίαν. Νέμω. Νηλίπους. ξενία. ξυναλλαγή. ξυρεῖ. Οἰκονομῶ. Οἰκτρῶς. Οἴμοι τῶ μὲν νοσ. Οἷος. Οἰχνῶ. Οἴχωκ', ὄλ. Ὀνειδίζω. Ὀργάνειας. Ὀρειβάτης. Ὄτλοβον. Ὅτῳ γάρ. Οὐ. τοπ. ἐπ. Οὐδὲ ἔργα μ. Οὐρανία ἀστρ. Οὔριος. Οὖρον. Οὔτιδες Ὦ δύσμορε. ὦ Ζεῦ. ὦ μή ἐστι τ. ὠμοκρατής. ὡς οὐκ ἀρκέσοι. ὤφελεν. πάγκοινος. πάθαι. παλαιός. παλαιστής. πάνθυτα. παραγάγης. πελειάδες. πέραζις. περιπτυχής. περιττά. περισκελές. περσεφόνη. πέσημα. πεφασμένου. πλαγάς. πλάθειν. πληθύουσιν. πολλά τοι σμ. πολλαὶ δ' ἀπ. πόλις δὲ ὁμοῦ. πολύζηλος.

Digitized by Google

ἔχ.

Digitized by Google

ἰχ. Κλῆρος. Κλῆροι. Κνίζων. Κόλπος. Κοιλάδα κλ. Κοιλάδα σκ. Κύριλλος διάκ. Λάκκος. Λέβης. Ληνός. Λυτρωτής. Μακάριος ὁ ἐν ἀγ. Μάρκος. Ἀρεθ. Μεμυαλωμένα. Μετεμελήθη. Μονόκερως. Μύρον ἐπὶ κεφ. Νεφροί. Νόμος τρία σημ. Νόμος πολ. Ὠδοποίησεν. Παραζῆλου. Περιβόλαιον. Ποσαπλῶς. Πραότης ἐπὶ Θ. Προσήλυτον. Πτέρνα. Πύλαι δικ. Σελήνη. Σκότος. Σοφός. ὁ θηρεπ. Σπακτὴ καὶ κασ. Στέαρ. Στήριγμα. Σχοίνισμα. Τροχός. Ὕδωρ ἀντιλ. Ὑποπόδιον. Ὕσσωπος. Υἱοὶ Θεοῦ. Ὑψοῦτε.

Theodorus Lector. v. Θευδέριχος ὁ Ἀφρ.

Theodorus Raithou de Incarnat. Domini. v. Ἀπολλινάριος ȣ̃τ. Εὐτυχής ȣ̃τος. Θεόδωρος ȣ̃τ. Νεστόριος. Παῦλος ȣ̃τος ἐγ. Σευῆρος. Ταραξίας.

Theophylactus. v. Κεφάλαιον. Τεχνητόν.

Thucydides. v. Ἀποκρότῳ, Δημιουργός. Ἑλληνοταμίαι. Ἐνέρσει. Νόσον ἔχειν. Ξυγγραφεῖς. Ὁμαιχμία. Πλῶ χρησ. Φέρειν.

XEnophon. v. Ἀλεξόμενον. Ἀνείμων. Ἀπέκειντο. Βάλανος. Αἴθειν. Ἐπίμαχος. Καρβάτιναι. Κῦρος ὁ βασ. Μᾶζα. Μάρσιπος. Μασός. Μελίνη. Μένων Ἀθην. Νάπος. Οἶνος ὤνομ. Ὄξος ἑψ. Ὤκνουν. Παλτά. Παρείη. Πεποδισμένοι. Σησαμοῦς. Σκύτινος. Σμήνη. Σπουδαιολογῶ. Στολάς. Σύϊνον. Σφενδόνη. Τιρίβαζος.

Xiphilinus. Vide *Dion.*

ZEnobius. v. Ἄνδρες γέρ. Ἀντὶ πέρκης σκ. Γεράνδρυον. Ἐπὶ τοῦ Μανδρ. Θάσος ἀγαθ. Θολερῶς προβ. Θρᾶκες ὅρκ. Θύραζε, Καὶ σφάκελοι. Λευκὴ ἡμέρα. Μωρότερος Μορ. Ὁ Σικελικός. Τὸ Δίωνος. Χαραδραῖος.

Zosimus. v. Ἀθηνόδωρος Στ. Θεοδόσιος βασιλ. Κρίσκης. Λουκιανὸς ἕτερος. Ὄρχησις Παντ. Ῥουφῖνος. Σισίννιος ȣ̃τ. Σκύθαι.

V. Post Svidam dicere juvat de Lexico etymologico utilissimo, qvod antiqvius fortasse a) qvam Svidas, certe non minus antiqvum, itidem ut ille ab Eustathio b) allegatur, & jam qvartum lucem vidit

C

a) Sylburgius non multo post Photii Patriarchæ tempora vixisse auctorem etymologici credidit, sed Chœrbosco etiam junior est, qvem constat post Simeonem Metaphrastem, hoc est non ante sæculum decimum scripsisse.

b) Eustathius in Iliad. β. p. 203. edit. Basil. Τὸ δὲ μέγα ἐτυμολογικὸν συγκροτοῦν εἰς τὴν δασεῖαν τῆς ἀρχούσης, λέγει παραχθῆναι τὴν ἁλίαρτον, ἀπὸ ἁλιέων καὶ ἄρτου. In Iliad. λ. pag. 768. καθ' ὁμοιότητα τοῦ ἤγανον, πήγανον, ὃ καὶ ἐν τῷ μεγάλῳ ἐτυ-

Digitized by Google

vidit Græce, ſub titulo ETYMOLOGICI MAGNI. In primis editionibus Venetis tantummodo inſcribitur Ἐτυμολογικὸν μέγα κατ' ἀλφάβητον, πάνυ ὠφέλιμον. At Sylburgius titulum fecit: Ἐτυμολογικὸν μέγα, ἤγουν ἡ μεγάλη γραμματική. Nec enim etymologiæ ſolum, inqvit, in illo traduntur, ſed & analogiæ præcepta, & qvamplurimæ Grammaticæ obſervationes aliæ, immo & hiſtoriæ ac fabulæ paſſim inſperguntur. In Henrici Stephani Codice MSto, maximam cum hoc opere habente affinitatem, cujus tamen copiam fieri ſibi fruſtra Sylburgius expetiit, inſcriptionem præferebat Ἐτυμολογικὸν τῆς μεγάλης γραμματικῆς, & mox in operis principio, ἀρχὴ τῆς μεγάλης γραμματικῆς. Qvod poſterius facit, ut nolim ſubſcribere conjecturæ præclari Viri Goldaſti, c) qvi teſtatus ſe in MSS. reperiſſe hunc titulum: Ἐτυμολογικὸν τῆς μεγάλης γραμματικῆς, ſuſpicatur auctorem Etymologici magni fuiſſe Grammaticum qvendam nomine *Megalum*, vel *Megalem*. Qvanqvam alioqvi non magis à Græcorum uſu abhorret illud nomen qvam à Latinorum nomen *Magni*, d) vel à Germanorum conſuetudine nomen *Groſſii, Grotiique*. Nam Megali Siculi mentio obvia apud Etymologum & Svidam in μεγαλεῖον μύρον, & Megales Phryx à qvo Sabini edocti augurandi artem, Solino aliisqve celebratur: & Megas Procopii Sophiſtæ diſcipulus, de qvo ipſe in Epiſtola 13. 17. & 50. meminit: & Megas chirurgus apud Celſum: ut alios in præſenti præteream. Tamen non magis auctorem magni Etymologici conſtat nominatum fuiſſe Megalum qvam *Nicam*, licet Politianum e) ſecuti viri docti f) eum audacter

ἐτυμολογικῷ κεῖται. In Odyſſ. A. p. 29. ἐτυμολογίαν δὲ τούτου ἄβακος ὃς καὶ κοινολεκτεῖται, ἐν τῷ μεγάλῳ ἐστιν εὑρεῖν ἐτυμολογικῷ. & in Odyſſ. B. pag. 93. ἰστέον ὅτι ἐν τῷ μεγάλῳ ἐτυμολογικῷ εὕρηται κατά τινα γλῶσσαν καὶ παλαιὸς ὁ μάταιος πλεονασμῷ τοῦ η, ὁμοίως τῷ ἤγανον, πήγανον. In Iliad. B. p. 230. Τὸ δὲ ἀλείσιον ἐν μὲν τοῖς παλαιοῖς τῶν ἀντιγράφων διὰ διφθόγγου φέρεται, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀλέω, ἀλέσω, κατὰ τὸν Ἐτυμολόγον. In Iliad λ. Pag. 831. φασὶν οἱ ἐτυμολόγοι ὅτι χόρτοι οἱ τροχαλοί, ἐπεὶ ἀπὸ χόρτου κατεσκευάζοντο.

c) Goldaſtus Epiſtola ad Iungermannum, inter Gudianas à Clariſſ. Burmanno vulgatas pag. 153.

d) De Magnis dixi ad Eunapium, & infra libro VI. ubi de Magno iatroſophiſta.

e) Angelus Politianus cap. 72. Miſcell. *Nicas in commentario quem per ordinem litterarum diſpoſuit, Græce ille quidem, ſed in hunc ferme intellectum philyram interpretatur:* philyra planta librum papyro ſimilem habens, ex qvo etiam funes complicant. φίλυρα φυτὸν ἔχον φλοιὸν βύβλῳ παπύρῳ ὅμοιον, ἐξ οὗ τοὺς στεφάνους πλέκουσι.

f) Sic Voſſius pater libro de IV. artibus popularibus p. 21. Filius Iſaacus Voſſius p. 22. ad

actor Nicam appellant. At Isaacus Vossius qvi hoc etiam ipse à Politiono passus fuerat sibi persvaderi, postea incidens in Codicem g) qvi Politiano imposuit istud ut crederet, non potuit sibi à risu temperare cum observavit volumini illi MSto Etymologici præfixum labarum cruciforme cum verbis decantatissimis *ἐν τούτῳ νίκα*, de qvibus priora duo, *ἐν τούτῳ*, deleta, tertium solum, velut scriptoris nomen visum Politiano, *νίκα*, relictum fuit. Sunt etiam qvi Etymologici magni auctorem esse rati sunt *Suidam*, h) sed etiam hæc sententia parum est verisimilis, cum Svidæ etymologicum plane diversum à magno illo & adhuc ineditum Sylburgius & alii viri docti evolverint, ut Volum. IX. pag. 650. notare me memini: & auctorem Etymologici magni à Svida diserte videtur distinguere Eustathius utrumqve laudans ad Iliad. λ. p. 768. Illos similiter certissime fugit ratio, qvi vel *Marcum Musurum*, i) vel *Zachariam Calliergum* Cretensem k) pro auctore etymologici venditarunt, cum illorum tantum in editione prima Veneta operis hujus aliqvæ fuerint partes, ipsimet autem Eustathio, à qvo Etymologicum illud citatur, juniores sint aliqvot sæculis. Marcus qvidem Musurus Græcam præfationem præmisit, in qva qveritur difficile fuisse opus hoc emendatum exhibere, propter defectum emendatorum exemplarium. *Ἡ δὲ διόρθωσις ἐργώδης ὑπῆρξε καὶ χαλεπὴ διηνεγκεῖν κατ' ἔνδειαν ὑγιῶς ἐφ' ἅπασιν ἔχοντος ἀντιγράφου. ὧν γὰρ ἦν εὐπορία, ταῦτ' εἰ καὶ ἄλλως παλαιὰ καὶ ἀξιόπιστα, ἀλλ' οὖν ἀσαφῆ καὶ γρίφων ἀνάμεστα,*

 καὶ

ad Melam, Ezech. Spanhemius de usu numism p. 358. edit. Amst. Kœnigius p. 22. Bibliothecæ; Thomas Galens præf. ad Palæphatum, Bailletus jugem. des Savans T. 3. p. 625. Vinc. Placcius *ὁ μακαρίτης* theatro anonymorum p. 357. seq.

g) Ægidius Menagius c. 76. anti Baillet. hoc narrat ex ore Emerici Bigotii, qui illud ab Isaaco Vossio accepit. Video hoc etiam probari auctori Diarii Veneti (Giornale de' letterati d' Italia) T. XX. p. 278. Idem Bigotius testatus est insignem MStum Codicem Etymologici evolvisse se Florentiæ in Bibliotheca Jacobinorum ad S. Marcum, & Nicæ vestigium incassum in illo quæsivisse. Niciam Grammaticum semel iterumque citat Eustathius ad Homer. sed is nihil ad scriptorem Etymologici. Nicas ne Græcum quidem nomen Bigotio videtur.

h) Memoires de Trevoux A. 1714. p. 1133. *Sylburge ignoroit le nom de l' Auteur du gros livre des etymologies Grecques, & apparemment c' est Suidas, dont Mr. Gronovius a vû le nom à la tête d' un pareil ouvrage.*

i) Andreas Schottus præfat. ad proverbia Græcorum, Rev. D. Adamus Rechenberg notis ad Athenagoram de resurrectione p. 59. edit. Lipsiensis. Jac. Thomasius *ὁ μακαρίτης* diss. de plagio §. 663.

k) Lælius Bisciola lib. 1. horar. subcesiv. &c.

καὶ διὰ τοῦτό τινος εἰκαστοῦ Οἰδίποδι παραπλησίου δεόμενα. Corrigendi laborem præcipue in se suscepit Calliergus, unde in calce libri traditur opus emendatum *πόνῳ καὶ δεξιότητι Ζαχαρίου Καλλιέργου τοῦ Κρητός.* Qvisqvis vero fuit Auctor, certe Christianus, ut ex qvamplurimis libri locis clarissime apparet, & jam à Maussaco l) est annotatum, verissime de se affirmavit præ litterarum amore nihil se studii & laboris intermisisse, ut opus præclarum & utile elucubraret, licet pressus egestate & variis jactatus vitæ molestiis ac calamitatibus. Ita enim ille in voce *ἤτοι* pag 417. edit. Sylburg. *δίκαιον ἥγημαι πολλῶν ἀντιλεγόντων πάντας παρακρουσάμενος τῇ παραδόσει μόνῃ ἕπεσθαι, καὶ μὴ διακενῆς γράφειν ἃ χρεία οὐκ ἔστι, καὶ μάλιστα πολλαῖς καὶ ἀνεικάστοις συμφοραῖς καὶ τῇ τῶν ἀναγκαίων πιεζόμενος σπάνει. ἀλλὰ τῷ τῶν λόγων ἀνθελκόμενος ἔρωτι οὐδ᾽ ὅλως τοῖς ὀφθαλμοῖς ὕπνον δέδωκα, ὥστε καὶ αὐτοὺς ὠφεληθῆναι τὰ μέγιστα, καὶ τοῖς μετ᾽ ἐμὲ καταλιπεῖν μνήμης ἄξιον.* Sane Etymologicon magnum studiosis Græcæ linguæ Syllogen præclaram exhibet observationum omnis generis Grammaticarum, etymologicarum, mythologicarum & lexicarum ex variis Grammaticis, etymologicis & Lexicis congestarum, & præterea vigintiqvinq; vel triginta circiter populorū glossas. Illic enim legas m) voces sed paucas qvasdam *Æolum, Alexandrinorum, Apolloniatarum, Ambraciotarum, Arabum, Arcadum, Bithynorum, Bœotorum, Chiorum, Cnidiorum, Corinthiorum, Cretensium, Cypriorum, Cyrenæorum, Ephesiorum, Eretriensium, Gortyniorum, Hermionensium, Jonum, Laconum, Lyciorum, Lydorum, Macedonum, Megarensium, Messapiorum, Messeniorum, Nicaënsium, Oropiorum, Pamphyliorum, Pergæorum, Phrygum, Ponticorum, Rheginorum, Rhodiorum, Samiorum, Siculorum, Syracusanorum, Tarentinorum, Thessalorum, Thracum, Træzeniorum : Italorum & Romanorum, Indorum, Persarum, Phœnicum sive Pœnorum, Syrorum & Turcarum.* In etymologia vocum tradenda non tam suam exponit sententiam, qvam qvæ apud Grammaticos vel alios scriptores passim reperit, enarrat : nec mirum si non semper rem tangit acu, sed Thoma Gatakero judice n) *etymologus est per antiphrasin plerumque sic dictus.* Nam qvis nescit omnibus in linguis qvantum hac in parte sibi omni ætate indulserunt ingenia, qvam multa pseudetyma in Platone ipso & Varrone notant eruditi, qvam facile falsa species pro vera notatione alludit & abblanditur etiam acutissimis & peritissi-

l) Maussacus diss. Critica ad Harpocrationem p. 385. edit. Leidens.

m) Confer Maussacum p. 391. seq. & Indicem in Sylburgii edit. in *Alex. Apollon.* &c.

n) Tho. Gatakerus p. 428. Adversar. miscell. Vide etiam Lamberti Bos diss. de etymologia Græca.

Digitized by Google

tiſſimis? Atqve licet in aliqvibus certum datur cernere, & ad liqvidum rem perducere linguarum & hiſtoriæ ſubſidio, in longe plurimis tamen cum S. Auguſtino † ſentias ut ſomniorum interpretationem ita verborum originem pro cujusqve ingenio prædicari, ſolenneqve originum ſcriptoribus, qvod Homerus de Ulyſſe, ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὁμοῖα.

VI. *Editiones Etymologici magni.*

Prima, Venetiis A. 1499. majore forma folii, typis luculentis cum præfatione Græca Marci Muſuri, ex recenſione *Zacbariæ Calliergi* Cretenſis, ut docet hæc nota in calce operis adſcripta: τὸ μέγα ἐτυμολογικὸν ἐντυπωθὲν πέρας εἴληφεν ἤδη σὺν Θεῷ ἐν Ἐνετίαις, ἀναλώμασι μὲν τοῦ εὐγενοῦς καὶ δοκίμου ἀνδρὸς κυρίου ΝΙΚΟΛΑΌΥ ΒΛΑΣΤΟΥ͂ τοῦ Κρητός, παραινέσει δὲ τῆς λαμπροτάτης τε καὶ σωφρονεστάτης κυρίας ἌΝΝΗΣ, θυγατρὸς τοῦ πανσεβεστάτου καὶ ἐνδοξοτάτου κυρίου ΛΟΥΚΑ͂ ΝΟΤΑΡΑ͂ o) ποτὲ μεγάλου Δουκὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πόνῳ δὲ καὶ δεξιότητι ΖΑΧΑΡΊΟΥ ΚΑΛΛΙΈΡΓΟΥ τοῦ Κρητός, τῶν λογίων ἀνδρῶν χάριν καὶ λόγων ἑλληνικῶν ἐφιεμένων. Præfixa etiam duo Græca epigrammata, alterum Joannis Gregoropuli, Cretenſis & alterum ejusdem Muſuri, qvi Græcas tunc litteras * Venetiis publice docebat freqventi ſemper ac gravi auditorio, & Cretenſis etiam ipſe hanc editionem totam Cretenſibus deberi celebrat his verbis:

Κρὴς γὰρ ὁ τορνεύσας, τὰ δὲ χαλκέα Κρὴς ὁ συνείρας.
Κρὴς ὁ καθ' ἓν σίξας, κρὴς ὁ μολυβδοχύτης.
Κρὴς δαπανᾷ νίκης ὁ φερώνυμος. αὐτὸς ὁ κλείων
Κρὴς τάδε, κρησὶν ὁ κρὴς ἤπιος αἰγίοχος.

Secunda, Venetiis A. 1549. fol. curante *Federico Turriſano* Andreæ, cujus filiam Aldus duxerat, filio qvi nonnulla caſtigavit, alia ipſe curavit inſeri, p) aſteriſco tamen appoſito à veteris ſcriptoris verbis ſemper diſtinxit. Hæ additiones in Commeliniana etiam & noviſſi-

† Cap. V. Dialectic.

o) De hoc Notara confer Martinum Cruſium in Turco Græcia p. 55.

* H. Stephanus p. 111. de inſidis Græcæ linguæ Magiſtris.

p) Turrianus in præf. *In magno hoc Etymologico multa deſiderari cum animadvertiſſem, tot dictionibus & iis exquiſitiſſimis augendum curavi, ut qui liber antea & videri poterat, & certe erat imperfectus, is deinceps induſtria ſumptuque noſtro & abſolutiſſimus & diſcentibus utiliſſimus ſit futurus &c.*

vissima Veneta recusæ leguntur. Sed asterisci in hac novissima male q) prætermissi.

Tertia, Commeliniana, *Friderici Sylburgii* ** Veteraviensis accuratissimo studio diligentissimoqve labore recensita, illustrataqve notis & indicibus, & Academiæ Heidelbergensis Doctoribus consecrata. Heidelberg. 1594. fol.

Quarta ex recensione *Panagiota* Sinopensis, qvi castigationes Sylburgii ex ejus notis plerasqve r) in contextum recepit, cæterum asteriscos qvibus additamenta Turrisani distinguebantur & Sylburgianos indices prætermisit, Venetiis è typographia Ant. Bartoli, apud Nicolaum Sarum. 1710. fol. Non dubium igitur qvin adhuc longe optima Etymologici qvæ exstat editio sit Sylburgiana, digna etiam ob raritatem, qvæ in Græcæ lingvæ studiosorum usus recudatur.

VII. *Etymologica Græca deperdita.*

Apollodori Atheniensis περὶ ἐτυμολογιῶν memorat Athenæus lib. 2. p. 63. & lib. 15. pag. 483.

Demetrii Ixionis ἐτυμολογούμενα idem Athenæus pag. 50. & 74. Cæterum fallitur Mausſacus qvi in diss. Critica p. 384. putat *Ixionis* & *Dolionis* (pro qvo nomine Orionem legere suadet) libros de etymologiis memorari ab Etymologo in Ἀμφίων, nam ex Chœrobosco tantummodo scriptor ille notat vocem Ἀμφίων similiter formatam ut ἰξίων & δολίων.

Orion Alexandrinus περὶ ἐτυμολογίας. Svid.

Orus Thebanus Etymologus citatur in Etymologico magno v. ἀβαρνίδα. adde eundem in αἰγυπτιος.

Pamprepii Panopolitæ ἐτυμολογιῶν ἀπόδοσιν memorat Svidas.

Deniqve aliud Etymologicum τὸ ἄλλο ἐτυμολογικὸν sine nomine auctoris laudat Etymologici magni scriptor in πηλεύς, σίκιννις, ὑπήνη, φασιανός.

Græca Etymologica inedita.

Anastasii Sinaitæ Etymologicum MS. memoratur in Philippi Labbei Bibl. nova MSS. p. 103. Videndum tamen an sit diversum ab brevi apo-

q) Non levi de causa asterisci servati à Sylburgio, *sunt enim pleraque illa additiones indigna Etymologo*, ut notatur in Actis Erud. A. 1713. p. 438. ac licet essent vel dignissimæ, tamen mali moris est lucubrationes recentium scriptorum priscis ita permiscere ut ab illis distingui neqveant.

** Rich. Simon nouvelle Bibl. choisie T. 1. chap. 19 p. 220. sqq.

r) Confer Acta Erud. A. 1713. p. 483. seq.

Digitized by Google

apospasmatio Anastasii περὶ ἐτυμολογίας quod ex Codice Augustanæ Bibl. κεφαλαίων κδ' descripserat Hœschelius, Sylburgius vero edidit Græce ad calcem Etymologici magni p. 827. 828.

Joannis Damasceni. Vide qvæ notavi Volum. VIII. p. 819.

Orum Milesium in Etymologico inedito laudat Fulvius Ursinus ad Festum in *Cibus*, testaturqve illud se MStum habuisse. Videtur ex eodem esse qvod ex Oro Milesio affertur in Lexico Græco inedito apud Clariss. Montfauconum pag. 501. Bibl. Coislinianæ.

Photio tributum Etymologicum, sine nomine auctoris exstat in Codice Gudiano, Bibl. Principali Guelpherbytanæ nuper illato ut dixi Volum. IX. pag. 366. Ex illo copiosa excerpta debemus C. V. Joanni Christophoro Biel, qvæ leguntur in Actis Eruditor. T. VI. supplementi p. 253-260. Ejus editionem olim molitum fuisse V. C. Marqvardum Gudium colligas ex Wilh. Goësii ad eum Epistola qvæ inter Gudianas legitur p. 62. Hoc lexicon jam olim laudavit Franciscus Turrianus in Apologia pro Epistolis Pontificum lib. 3. c. 11. & 12. Et fortasse auctor magni Etymologici, Photium aliqvoties laudans Patriarcham.

Simeonis Grammatici Etymologicum ordine Alphabetico, foliis centum septuaginta & uno MS in Bibl. Cæsarea, teste Nesselio parte IV. p. 77. Codice Philosoph. CXXXI.

Suidæ Etymologicum MS. in Bibl. Palatina olim (hodie in Vaticana) & Lugduni Batavorum inter libros Is. Vossii. Vide si placet qvæ dixi Volum. IX. pag. 650. Sæpius allegatur à Meursio in glossario Græcobarbaro.

Etymologicum ineditum Bibl. Trajectinæ laudat Clariss. Eschenbachius in notis ad Orpheum p. 266. & vir eruditiss. Hadrianus Relandus in parte secunda dissertationum Miscell. p. 211. 188. 135. 229. 250. Simile Trajectino esse Photianum, de qvo supra memini, notatur in Actis eruditorum Tom. VI. supplementi p. 260.

In Bibl. Cæsarea MSS. κατὰ ἀλφάβητον ἐτυμολογίαι διάφοραι. Ἀρχὴ τῦ ά. ἀγαθὸν ἀπὸ τῦ ἄγαν θέειν ἡμᾶς ἐπ' αὐτῷ. Opusculum paucis constans foliis.

Recentiorum scripta ad Græcas vocum origines eruendas facientia.

Angeli Caninii Alphabetum Græcum, in Grammatica edita Paris. 1555. 4. Lond. 1600. 1613. 1624. 8. & Th. Crenio curante Amstelod. 1700. 8. *Jo.*

Jo.Harmari Lexicon etymologicum, adjunctum Lexico Græco Jo. Scapulæ edit. Lond. 1637. fol. & in edit. Elzeririana 1652. & Basileensi 1665. recusum.

Matthiæ Martinii Cadmus Græco Phœnix, sive Etymologicum vocum Græcarum, maxime earum qvæ in LXX. Interpretibus & Novo Test. occurrunt. Brem. 1625. 8. & ad calcem lexici Martinii Philologici qvod post editionem Brem. fol. 1623. fol. & alteram locupletiorem Francof. 1655. fol. recusum Trajecti 1698. fol. cum Isidori glossario per Grævium & Almelovenium illustrato.

Francisci Gregorii Etymologicum parvum ex Etymologico magno, Eustathio, Martinio &c. excerptum, digestum, explicatum. Lond. 1670. 8.

Lamberti Bos erudita dissertatio de Etymologia Græca, subjecta ejus exercitationibus Philologicis in Nov. Test. editis, Franeckeræ 1713. 8.

Ægidius Menagius Origines linguæ Græcæ promisit in Observationibus Gallice editis ad Malherbam, poëtam Gallum p. 362. 389. & in amœnitatibus juris p. 21. seq. ubi etiam specimen illius operis exhibet, nec non in notis ad Laërtium p. 45. 59. b. 165. b. Idem p. 149: *Platonis in Cratylo sunt fere omnia pseudetyma, pace tante viri liceat dixisse, sed de his alibi.* Magnum qvoqve in etymologiis Græcis eruendis studium posuerat *Franciscus Guietus*, Latina universa repetens ex Græcis monosyllabis, de qvo Antonius Periander in Gvieti vita. Sed nec Menagii nec Gvieti lucubrationes perductæ sunt ad umbilicum, certe hactenus in lucem protractæ non sunt. Multa interim licebit cum fructu repetere ex iis qvi Latinæ Lingvæ origines non indiligenti studio excusserunt, in Græcia certe qværendas: ut ex *Jul. Cæsare Scaligero* de causis latinæ linguæ, *Josepho Scaligero* ad Varronem & Festum, *Matthiæ Martinii* Lexico cujus jam feci mentionem Philologico, *Christiani Becmanni* Originibus linguæ Latinæ qvintum recusis Francof. 1672. 8. *Jo. Fungeri* Leovardiensis etymologico trilingvi, Lugd. 1670. 4. *Nic. du Mortier* etymologiis sacris Græcolatinis de qvibus Acta Erud. A. 1703. p. 471. maxime ex *Gerh. Joh. Vossii* etymologico, præclaris & verioribus plerumqve Is. Vossii observationibus in novissima editione locupletato, inter Vossii opera Amst. 1695. fol.

VIII.

Digitized by Google

VIII. INDEX Scriptorum in Etymologico allegatorum, depromtus ex Sylburgiana editione sed emendatus & auctus aliqvibus locis, & maximam partem ad alias etiam editiones accommodatus.

 Alexan-

Anti-

Antipater Thessalonicensis ἐν ἐπιγράμμασι, v. καυσίας.
Antiphanes Comicus κιθαρῳδῷ. v. πόρκις.
Antipho p.242, 8. 336, 35. 355, 36. 735, 26. 798, 34.
ἐν ἀληθείας β΄. v. γρυπεῦσθαι.
ἐν τῷ περὶ ὁμονοίας. v. θεαιδέςατος.
ἐν τῷ πολιτικῷ v. εὐσύμβολος.
Aphthonius εἰς τὰ προγυμνάσματα τῆς ῥητορικῆς περὶ γνώμης. v. ἀργαῖος.
Apio Grammaticus p. 152, 5. 329, 13. 371, 28. 514, 21. 519, 46. 525, 6. 530, 21. 541, 21. 628, 39. 48. 634, 43. 650, 1. 668, 23. 719, 40, 737, 55.
Apollodorus Cyrenæus Grammaticus v. βωμολόχοι. pag. 57, 19. 72, 51. 151, 49, 157. 32. 249, 43. 330, 39. 331, 38. 486, 28. 504, 13. 507. 6. 514, 22. 530, 48. 537, 55. 541, 20. 543, 19. 634, 7. 636, 21. 698, 3. 825, 6.
ἐν τῷ περὶ τῶν Ἀθήνησιν ἑταιρίδων. v. Φανοςράτη.
Apollodorus Comicus v. ἐγκόμβωμα. Confer Photii Epistolam 156. ubi Apostoli Petri ἐγκομβώσασθε 1. Epist. V. 5. ex Apollodori loco illustrat.
Apollonius Archibii F. Grammaticus v. ἀιζηὸς, ἄλειτον, νήφω p. 47, 54. 69, 22. 82, 31. 140, 30. 168, 37. 238, 14. 274, 27. 276, 25. 321, 32. 398, 43. 419, 39. 434, 13. 461, 54. 472, 10. 21. 475, 55. 520, 44. 538, 9. 566, 8. 619, 56. 628, 51. 641, 40. 655, 47. 664, 29. 672, 7. 740, 10. 767, 19. 773. 19. 814, 22.
ἐν ταῖς γλώσσαις ἡροδότου v. κωφός, σοφιςής.
Herodianus εἰς τὴν Ἀπολλωνίου εἰσαγωγὴν ἢ περὶ παθῶν. v. ἀείςυλλος.
Zenobius εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Ἀπολλωνίου. v. ἀήθεσσον.
Apollonius Rhodius locis qvamplurimis citatur.
ἐν δ΄ ἀργοναυτικῶν. v. ἐρχύνιος.
scholia in Apollonium. οὕτως εὗρον εἰς τὰ σχόλια τῶν ἀργοναυτικῶν τοῦ Ἀπολλωνίου v. ἀγχαυρόν, ἀθαμάντιον, αἰκάς, ἄσσον, κλειτή.
Tarrhæi scholia in Apollonium, οὕτως Ταῤῥαῖος ἐν τοῖς ἀργοναυτικοῖς. v. ἀρείων.
Apollonius ἐν τῷ ιέ τῶν Καρικῶν. v. ἄρπασος.
Apollophanes v. Φιβαλέως.
Aratus v. ἀγυιῶ, γυρῶσαι, ἑλίκωπες, ζώδιον, θερειτάτη, μύκης.

Digitized by Google

Baſili-

Chry-

Chrysippus (Philosophus. v. ἀλάςωρ.) ἀμβωμοῖσιν, διδάζκω (ex Herodiano) ἐπικυνεῖν, κορυθάλη, κρόνος, παλαιςή, ῥέα, τελετή.
Claudius Julius ἐν ταῖς Φοινίκης ἱςορίαις. v. γάδειρα. Sed in v. Βάκχος pro κλαύδιος legendum κλάδος ut monuit Salmasius p.93. ad Inscript. Herodis Attici.
Claudius (Ælianus) Philosophus v. ἐρώδιος.
Clemens v. ζάλη.
Cleo ὁ ἐλεγειοποιός. v. εὐβύριον.
Clidemus, v. ὕης. vide Clitodemus.
Clitarchus Ægineta λεξικογράφος v. γάργαρος, βροῦχος. ἐν γλώσσαις. v. ἀνόςεος.
Clitodemus v. ἐπὶ παλλαδίῳ. vide Clidemus.
Cornutus ἐν τῷ περὶ ἑλληνικῆς θεολογίας. v. ζεύς.
Crates v. ἐλίπους, βέθρον, μεμνέωτο.
Crates Comicus ἐν μετοικοις. v. πωγωνιήτης.
Ὀδυσσεῦσιν v. ἐπὶ χαριξένης.
πολίνη. v. διακαυνιεῦσαι.
Τροφωνίω. διαῤῥικνοῦσθαι.
Crates Grammaticus v. ἀνοπαῖα, ἄρνη, ἀφαρεύς, δι' ἀσπίδεος, ἐρεμβοί, μυλιόωντες, ἐρσοθύρη, ὑπεριταίνοντο.
Cratinus Grammaticus ἐν τῇ ἐπιτομῇ τῶν Βασιλείδου περὶ ὁμηρικῆς λέξεως. v. δείζηλοι.
Cratinus Comicus v. βαβάκτης, βλιμάζειν, διαπηνικίζω, ἐφετίνδα, καρίς, σκιρωθῆναι. Dictus ταυροφάγος. v. ταυροφ.
Διονυσαλεξάνδρῳ. v. βῆ.
Δρατέταις v. ἀγερσικύβηλιν.
Δραπέτησι seu δραπέτισι v. ἀπόπατος.
μαλθακοῖς. v. κάβαισος.
Critolaus Grammaticus v. ἦ δ' ἐς.
David Propheta v. Κάδης. vide infra, Psalm.
Dectio ἐν ὑπομνήματι Λυκόφρονος. v. ἤπιος.
Demetrius ἐν Σικελικοῖς. v. ἔμμηνοι.
Demetrius (Grammaticus) v. βείομαι.
Demetrius Scepsius v. χεράδες.
Demetrius ὁ πύκτης. v. Δημήτριος.
ἐν τῷ περὶ διαλέκτου. v. μώλωψ.

De-

Digitized by Google

219, 39. 244. 22. 248, 1. 24. 255, 8. 267, 9. 272, 34. 296, 42. Lexicon ejus respicitur v. ἀλάβαςρον, δαιτυμόνες, δράξων.

Diogenianus Grammaticus v. ἄνεται, ἀταλαίπωρον, βρύττειν.

ἐν τοῖς χρονικοῖς. v. ἄιλιος.

Dionysiacorum (Nonni) liber IX. v. Διώνυσος.

Dionysius citatur in fragmento Anastasii Sinaitæ de etymologia qvod Etymologico Magno à Sylburgio p. 828. subjicitur.

Scholia in S. Dionysium de divinis nominibus. v. δερμάτιον.

Dionysius Grammaticus v. Ἔμισα, ἐννεσίησι, κίναιδος, κίνδαψος.

Dionysius Ascalaphus v. Διονύσιος.

Dionysius Atheniensis in κτίσεσι v. προικόννησος.

Dionysius Periegetes p. 70, 53. 86, 53. 205, 38. 427, 20. 622, 1. 659, 51. 706, 37. 45. 708, 53. 751, 48. 820, 39.

Dionysius Sidius. (ὁ Σίδιος) v. ὑποπτέρων.

Dionysius Thrax, Grammaticus, discipulus Aristarchi. Τὸν ἑαυτῦ διδάσκαλον ζωγραφήσας, ἐν τῷ στήθει αὐτῦ τὴν τραγῳδίαν ἐζωγράφει διὰ τὸ ἀποστηθίζειν αὐτὸν πᾶσαν τὴν τραγῳδίαν. v. Διονύσιος. Citatur v. ἑαυὸς, ἐπιχόμενος, ταρφειάς.

Diotimus v. βυκέρας.

Diphilus v. τάλαντον.

ἀλείπτρια. v. ἀλείπτης.

παλλακή. v. βυβάλιον.

Dorotheus Grammaticus v. ἀμφιγνοεῖν.

Duris v. ἰηίε, κίθαρος. Samius libro περὶ νόμων, v. θώραξ.

Empedocles v. αἷμα, ἥλιος.

Eunomides Ἐνομίδης ὁ τὰ θεῖα γράψας, v. θέλγει.

Epaphroditus v. ἄρδις, ἀῤῥαβὼν, ἀσελγαίνειν, ἀσκωλιάζω, βαλανεῖον, βατία, δείκελον, δεῖπνος, κάνναθρον, κεληπίζει.

ἐν ὑπομνήματι τῆς θ' Ἰλιάδος. v. γάργαρος.

ἐν ὑπομνήματι τῆς μ' Ὀδυσσείας. v. ἄωροι. κεφαλληνία.

Epicharmus Comicus v. ἁμαμαξὺς, βάστων, βαίων, βεμβράς, βίβλινος, βιττάζω, βλεὶς, δέλφαξ, ἐγκόμβωμα, εὐληρα, ἥδυμος, κολαφίζω, μῦσα, (συβαρίζειν.)

ἐν ἁρπαγαῖς. v. πέποχε.

ἐν ἀταλάντῃ. v. ὀρίγανον.

ἐν τοῖς Πέρσαις. v. ἀσκωλιάζω.

προμηθεῖ. v. σατήρ.

δρα-

περὶ

περὶ παθῶν de affectionibus partium orationis v. ἀγείρατον & qvampluribus aliis in locis.
περὶ παθητικῶν v. ἀλάλημαι.
In Apollonii εἰσαγωγὴν ἢ περὶ παθῶν v. Ἀρίστυλλος.
εἰς τὸ ἀνεκφώνητον. v. δυσωπεῖσθαι.
ἐν τῷ περὶ σχημάτων. v. δεγύφεον.
περὶ Ἀττικῶν προσῳδιῶν. v. φωριαμός.
ἐν τῇ ἀνωμάλῳ προσόδῳ. v. δεναῖος.
ἐν τῇ Ἰλιακῇ προσόδῳ v. ἦδος.
ἐν τῷ περὶ ἐξηγήσεως τῶν λέξεων Ἱπποκράτους v. ἄμπωτις.
ἐν τῷ συμποσίῳ. v. ἦδος.
ἐν τῷ περὶ γάμου καὶ συμβιώσεως v. ἄρσην.
Herodotus v. ἀκινάκης, βασσάρα, γεωπεῖναι, διασφάξ, ζήτρειον, ἤπου, μελίνη, ὀῤῥωδῶ, πανέφθου, πρηνής, σήθω, σπυρίς, τιτακίδαι. Libro I. v. ἢ μήν. III. historiarum, v. γαῦλος, κινάμωμον.
glossæ in Herodotum, supra in Apollonius.
Μανέθων ἐν τῷ πρὸς Ἡρόδοτον. v. λεοντοκόμος.
Herodotus Grammaticus v. ζυγομαχεῖν.
Herotheus, Ἡρόθεος, v. βίνη.
Hesiodus p.21, 26. 35, 29. 36, 23. & pluribus aliis in locis. Sed qvi Hesiodo tribuitur versus v. βύβλος, est Dionysii periegetæ 912. Notatur Hesiodus v. κύπρις.
ἐν ἔργοις καὶ ἡμέραις v. αἱρεύμενον, ἀκίνητα, ἀλέυω.
θεογονία. v. ἀϊδνός, ἀϊδνές, δειλέπιαι, κοῖος, σύξ, συφελός.
ἐν ἀσπίδι v. ἔπιτνον, κίβισις, παγασαῖος, πανέφθου, τιταρήσιον, φλεγύας, χρέμιζον.
Hippocrates v. αἰών, ἄρτος, ἄχνη, βρυγμὸς, γαργαρεὼν, ἐλινύειν, πόνος, (συγκομιστοι) σφριγῶν.
dictionum Hippocratis ἐξήγησις. Supra in Herodiano.
Hipponax poëta v. ἀναῤῥιχᾶσθαι, βάραγχος, βέλιτον, ἐμβιβάζαντες, ἐρωδιός, κρέκε, λύχνος, μεμετρέατιμ, ὀδός, ὀμιχεῖν.
Homerus p. 9, 45. 18, 51. 23, 5. & aliis sexcentis in locis. πολλοῖς Αἰολικοῖς χρῆται. v. ἀλαλύκτημαι. Δευτέρας Ἰάδος οὐκ ἐχρήσατο. v. ὦλλοι. Dionysius ὁ ἀσκάλαφος dictus qvod freqventer in ore haberet versum Iliad. ί. 82. v. Διονύσιος.
Commentarii in Homerum. vide in Asclepiade, Didymo, Epaphrodito, Heracleone, Pio & Theone.

 ἐν ὑπο-

ἐν τῷ

Digitized by Google

ἐν τῷ δευτέρῳ κατὰ Καλλιφῶντος. v. ἐπιτρίτας.
ἐν τῷ κατὰ Ἐλπαγόρε. v. σύνδικοι.
Isocrates v. διεσκαριφησάμεθα, ἐκδικάσασθαι, ζεῦγος.*
Αρεοπαγιτικῷ. v. ἐπιθέτες.
ἐν τῷ πρὸς Λυσίαν. v. ἐπίδικος.
Ister Grammaticus v. τριττὺν, φάρμακος.
ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀτθίδων. v. ἐπενεγκεῖν.
Juba v. βλίτυρι, Διόνυσος.
Julius Claudius ἐν ταῖς Φοινίκης ἱστορίαις v. γάδειρα.
Leander (Grammaticus) v. ἦλις.
Leocrines (Grammaticus) v. κρίσαι.
Lexicon Rhetoricum v. ἀλάστωρ, ἀσφάραγος, βάτταλος, βλάξ, βόλιμος, βρέγμα βρύττοντες, γλίσχρος, δέρτρον, δῆγμα, δυσωπεῖσθαι, ἐπιτάξ, θέσθαι, σφαδάζειν, τράχηλος, ὑπήνη, φαλός. Vide & ἀβάκησαν, ἀβληχρὸν, ἀγέρωχος &c.
ὡς εὗρον ἐν ταῖς λέξεσι τῶν ῥητόρων. v. φώς.
ὅτω φίλων εἰς τὸ ῥητορικὸν (Philo Herennius) v. δέμα, nisi legendum ῥηματικόν.
Lexicon primum v. ἀκτή. ἐδέατρος.
Lexicon secundum v. ἐδέατρος. ὅτως εἰς τὸ πρῶτον λεξικόν. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ εὗρον ὅτως &c. Vide & ἐδέυετ.
Lexicon Diogenis, Lexica in Homerum, Hippocratem. Vide in Diogene, Homero, Hippocrate.
Lexicon etymologicum antiqvius vide Etymol.
Lexicon Atticum vide supra in Irenæo.
Libanius v. ἔπαλξις.
Lucianus v. ἁμαρτῆ, ἐπίτιμος, ἡράκλεις.
Lycophron (in Alexandra) v. ἀγαστέρων * (265.) ἀγηλάτῳ (436.) ἀλιβδύειν (351) ἄλμα (319.) ἀμπρεύω (635.) ἀπαρκτίαις (27.) ἀρίσβη (1308.) ἀρμοῖ (106.) ἀσία (1283.) ἄσπετον (5) ἀστεμφής. (1117.) ἀτάρμυκτον (1177.) βαλβίς (13.) βαστάρα (771. & 1393.) βύκτης, (738.) βύνη (107. 757.) γαμηλίαις (323) γῆσα

* Numeri singulis vocibus adjecti indicant versus in Lycophronis Alexandra, ad quos Etymologici auctor respicit. Eos in exemplo suo, quo utor, adnotaverat vir præstantissimus Erasmus Schmidius, qui novam Lycophronis editionem, sed quam non perfecit, parare instituebat. Plerasque varias lectiones ex Etymologico jam in suo Lycophrone adnotavit illustris Potterus.

Digitized by Google

παραιτεῖσθαι, πότμος, πρίεται, ςράγξ, συκοφαντία, τραπεζοποιός, φίρενα, φρύαγμα.
ἐν τῷ γεωργῷ. v. βυβών.

Menander τόπον νομίζει εἶναι φυλήν. v. φυλάσιοι.
(ἐν τῷ περὶ Κύπρυ. v. σφήκεια.)

Menecles. v. αἰολεῖς.

Menecrates v. ἐπίτιμος (ex Luciano)

Menecrates ἐν ἐργωνᾶ. v. ἠθμός.

Methodius (Grammaticus) p. 1, 19 6, 38. 8, 34. & qvamplurimis aliis in locis.

Milesius v. κίναδος. Putem Aristidis Milesiaca intelligi, non Orionem ut Sylburg.

Mimnermus. v. βάξις.

Mnaseas v. Ζάμολξις.

Mosis canticum. v. ποινή. καὶ ἄποινον ᾠδὴν τῷ Κυρίῳ ὁ Θεόπτης ᾖσεν Μωϋσῆς ὑπὲρ τῶν Ἰσραηλιτῶν &c.

Myrsinus v. λευκοθέα.

Mysimblus v. μέλος.

Neanthes ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τελετῶν. v. βερτόμαρτυς.

Neoptolemus v. κολοσυρτός.

Νικάδου ὑπόμνημα. v. εὐάντητος.

Nicander p. 18, 48. 21, 22. 35, 13. & aliis locis qvampluribus. Etiam in v. ἀνδράγρια.
ἐν Θηριακοῖς. v. αἰγοφάγος, ἐλινὸς., ὁλοφώια, ὀρεσκέυειν, ῥάδικα, ᾠόν.
ἐν ἀλεξιφαρμάκοις. v. βούκερας, πόλιον, σίζω.
εἰς τὰ ἀντιφάρμακα (idem scriptum cum superiore) v. γρηΰν, δερκευνέως, δορύκνιον.
ἐν τοῖς Αἰτωλοῖς. v. ἀσέληνα.

Scholiastes Nicandri v. ἀτίζων. ὅτως εὗρον ἐν ὑπομνήμασι Νικάνδρου ἐν Θηριακοῖς.

Nicanor (Grammaticus) v. ἀθερβής.

Nicocharis Λημνίαι. v. κώδιον.

Nicocles (Grammaticus) v. σκάλοψ.

Nicolaus (Damascenus) ἐν δευτέρῳ τῶν ἱςοριῶν. v. ἀχαιμένης.

F Nico-

Nicophon (Comicus) *ἐν χειρογάστορσι.* v. *ἐπίχυτος.*

Nicostratus (Grammaticus) v. *στρηνόν.*

(Nonnus) *ἐν ἐννάτῳ Διονυσιακῶν.* v. *διώνυσος.*

Numi antiqvi ærei Atheniensium obelisco notati v. *ὀβελίσκος. Φώτιος ὁ πατριάρχης ὀβολὸν κληθῆναί φησιν ἐπειδὴ τὸ ἀρχαῖον χαλκοῦν νόμισμα τῶν Ἀθηναίων ὀβελίσκον εἶχεν.* Ibidem notatur primum Phidonem Regem Argivum fuisse qvi numum cudit, (aureum intellige. v. *εὐβοϊκόν.*)

Nymphis Philosophus v. *γάργαρος.*

Oppianus v. *ἀφύη.*

ἐν τοῖς ἁλιευτικοῖς. v. *λάβραξ.*

ἐν τρίτῳ ἁλιευτικῶν. v. *κωρύκιον.*

Oracula v. *ἀγροτέρας, εὔδωνος, ἡρακλῆς.*

Orbicius *ἐκ τῶν περὶ τὸ στράτευμα τάξεων.* v. *στρατός.*

Origenes (Grammaticus) v. *ἀτρείδης, ζήτρειον, ὀρίγανον.*

Orion Grammaticus p. 2, 9. 3, 26. 31, 4. & aliis qvam plurimis in locis. Orion *περὶ ἐθνικῶν.* v. *ἄστυ.*

Orion Milesius. v. *ἐγῶδα, ἐνώδια.*

Orion Thebanus v. *ἄνθος.* Mirum si Orionis & Ori nomina apud Etymologuam & Svidam non confunduntur. Vide qvæ notavi Volum. VII. hujus Bibl. p. 67.

Orpheus v. *δεκάς, Φάνης.*

ἐν τῷ ὀγδόῳ τοῦ ἱεροῦ λόγου. v. *γίγας.*

ἐν τοῖς ὀρφέως φυσικοῖς. v. *τριτοπάτορες.*

Commentarius in Orpheum, *ὁ δὲ τὸ ἐξηγητικὸν ποιήσας.* ibid.

ἱερουργίας Orphicæ observantissimi Thraces. v. *θρῆσκος.*

Orus Grammaticus p. 43, 42. 44, 57. 51, 8. & aliis qvam plurimis in locis.

ἐν τῷ περὶ ἐθνικῶν. v. *δίνδυμον.*

ἐν Ἰλιαδικῇ προσῳδίᾳ (nisi Herodiani potius) v. *κρεῖον.*

Orus Milesius v. *ζώτειον, κάβαισος, κῶνος, ὄληαι, ὄλαιτος, περιδέραιον, πρῶργου, σειραίνω, σωτηρία, τερθρεία.*

ὀρθογραφία. v. *χοῦ. οὕτως εὗρον εἰς τὴν ὀρθογραφίαν Ὤρου τοῦ Μιλησίου.*

Orus Thebanus v. *αἴγυπτος, τελετή.* etymologus. v. *ἀβαρνίδα.*

Pæan à nudis puerri decantatus Apollini apud Lacedæmonios, v. γυμνοπαιδία.

Palamedes historicus ὁ τὴν κωμικὴν λέξιν συναγαγών. v. ἁρμάτειον. (De antiqvioris Palamedis ἀβακίω. v. πεσσοί.)

Pamphilus (Grammaticus) v. εἴδω, πείρων.
ἐν γλώσσαις. v. κμέλεθρα. (ex Herodiano)

Panyasis v. βηλός.

Parmenius v. ἐργαφίην.

Parmeniscus (Grammaticus) v. ἐρέω.

Parthenius ἀῶος, δείκελον, δροίτη, δρύψελλοι, ἑρκύνιος.
ἐν Κριναγόρᾳ, v. ἄρπυς.
ἐν ἡρακλεῖ, v. ἀυέσχας, ἑείσχηλος.

Paulus (Apostolus) v. μή.

Petronius (Grammaticus) v. σκύτος.

Phainus (Φαεινὸς) Grammaticus v. βλιμάζειν.

Phanes Eresius. v. κίτριον. Idem qvi Phanias ὁ ἐφέσιος v. κύρβεις. Sed rectius est Ἐρέσιος qvod Laertii, Athenæi, Svidæ & aliorum testimoniis comprobatur, maxime etiam Plutarchi, qvi Phaniam Lesbium appellat. Fuit enim Eresus Lesbi opidum.

Phanodemus v. ταυροπόλον, τριτοπάτορες.

Phemonoë vates Apollonis, Hexametri carminis inventrix, qvæ oracula illo versuum genere expressit. v. ἔλεγος.

Phemius Poëta Homero memoratus. v. θέλγει.

Phercrates Comicus v. βάσκανος, βῶξ. γυνή, ἐγκιλικίζειν, ἐγρηγόρσιον, ποῖ κῆχος, σινάμωροι, συηνία, τερθρεία.
Κοριαννοῖ. ὑοσκύαμος.
μυρμηκανθρώποις. v. τεθολωμένος.

Pherecydes v. ἄρυπες, παλλάδιον, πολέμων, ὕης.
ἐν τοῖς αὐτόχθοσι. v. βοηδρομιών.

Philarchus, vide Phylarchus.

Phileas. v. ἀῶος, ἐργανθών.

Philemon (Comicus) v. ἠρδάλωσε, λήδιον, νόες, τάλαντον.

Philetas. v. νή, προικόννησος.
ἐν γλώσσαις. v. ἐλινός.

Philo (Grammaticus) v. ἀγροτέρη, ἄκρον, ἁλιεύς, ἀμφισβητεῖν. ἀνὰ ῥῶγας, βάτος, βάτης, δεξιτερὸς, ἐδητὸς, ἴση μέν.

Pin-

Digitized by Google

Pindarus v. ἀλέεα, ἀμαδρύαδες, ἀντιβολῶ, ἀσεαβὴς, αὐτίκα, ἀφαρέυς, ἄφενος, βληχεῶ, δάκος, δαυλός, διθύραμβ@, διόνυσ@, δίσκ@, ἐπαοιδή, ἐπέτωον, ἔε@, εὐθήμονι, ἐχέτης, Κέλευθ@, Κέπφ@, Κιδαλία, Κίων, Κλεός, λιμήρη, μεμνέωτο, ξενοδόκον, πίσα, πλειάς, σελλοί, χέεαδ@.

ἐν Ὀλυμπιονίκη (θ') v. ἔχλος.

ἐπινικίω Ξενοφῶντος, v. ἐλλωτίς.

Ἀγησία Συεακυσίῳ. v. Θήβα. ὡς εὗρον εἰς τὸ Χόλιον τȣ Πινδάρȣ ἐπινικίῳ ὕμνῳ Ἀγησία Συεακυσίῳ.

Ἀγησιδάμῳ. v. ποτάγνιον.

Ἀρισοκλεῖ. v. ψεφενός.

Εὐαρμόςῳ Ὀπȣντίῳ. v. μίτεαι. ὅτως εὗρον εἰς τὸ Χόλιον τȣ Πινδάρȣ Εὐαρμόςῳ Ὀπȣντίῳ.

ἐν ὕμνοις. v. ὠμήρησεν.

διθυεάμβων πρώτῳ. v. θώεαξ.

Scholia in Pindarum. v. ςάδιον, Θήβα, μίτεαι.

Pisander v. κεεαυνός. (alius de qvo v. συγγεαφεῖς.)

Pius (Grammaticus) v. περιξ̃ρηδής.

ἐν ὑπομνήμαλι τῆς π' ὀδυσσέιας. v. ὠμήρησεν.

Plato Philosophus p. 7, 13. 8, 7. 95, 20. 105, 33, 54. & aliis locis compluribus.

ἐν τῷ γοργία. v. ἀμφισβητεῖν.

Θεαιτήτῳ v. ἀμφιδεόμια.

Ἱππία v. τορύνη.

Μίνωϊ ἢ περὶ νόμων v. ἢ γηθήσαι πελαμος.

νόμων πρώτῳ. v. ἐπίβολ@. ἕκτῳ, v. ὑμνηπολεῖτω. ἑβδόμῳ, v. ἐξειλῆσαι. ἐνδεκάτῳ, ἐπωβελία. δωδεκάτῳ, εὔθυνοι.

ἐν ά πολιτικῶν, v. αἰδοιέσατ@, φαῦλος. ἐν τεἰτῳ πολιτείας, v. τροφή.

Πρωταγόρα, v. ἀσκάντης.

ἐν σοφιςῆ. v. πέρκις.

Plato ἐν συμποσίῳ v. ταινίας.

Τιμαίῳ, v. τάλαντον, τευτάζειν.

Φαίδωνι. v. τυφών.

Φιλήβῳ v. γενέσης.

ἐν τῷ περὶ ψυχῆς v. τρέφεσθαι, φαῦλ@.

Scho-

ποι

ποιμέσι. v. ἐχθές.
πολυξένη v. ἄπειρος.
Τριπτολέμῳ v. ἐυπλίσσοντο.
Τυμπανισαῖς v. δράκαυλος.
Τυροῖ v. ταυροφάγον.
Τυροῖ β΄. ἐρηνοβοσκός.
Φαίδρα v. πέρσκυλλα.

Sophron v. ἀπῆμεν, ἀσαλής, βιττάζω, δαλός, δελῆτον, δεξιτερός, ἐμβεβαμένα, ἐντροπαλιζόμενος, θάυμακρον, κέλευμα, μακάρτατος, πώ, ὑγιής.
ἐν θυννοθήρα, ἤια; ἐν θυννοθήροις, v. λογχάδες.
ἐν μίμοις, v. κνυζηθμός.
εἰς ἀνδρείους μίμους v. ἀλφηστής, σύφαρ.
ἐν τοῖς γυναικείοις τροπαίοις v. σκιρωθῆναι.

Soranus (Medicus) v. γαργαρεών, κράτα, κρόταφοι, λύπη, λογχάδες. Heraclides Soranus v. λημῶ.
(Stephanus ἐν τῷ περὶ Κύπρου. v. σφήκεια.)
Stesichorus v. ἀνασφῆλαι, ἠλίβατος, κύλλαρος, παλινῳδία, τυφωεύς.
Stesimbrotus v. Διόνυσος.
ἐν τῷ περὶ τελετῶν, v. ἰδαῖοι.
Strabo v. Ἄμαστρις, Θεσσαλονίκη.
ἐν ζ. v. Βόττεια.
Strattis (Comicus.) v. φώζειν.
Μακεδόσι. v. τοπεῖον.
Symmachus (Grammaticus) v. βλιμάζειν.
Tactici v. ἀντίστομος, ubi male παρὰ τὸ τακτὸς excusum pro τοῖς Τακτικοῖς.
Tarantinus v. ἐλινύειν. Fortasse Heraclides.
Tarrhæus v. εἰνάνυχες.
ἐν τοῖς Ἀργοναυτικοῖς (commentario in Apollonii Argonautica) v. δρείων.
Teleclides (Comicus) v. τευτάζειν.
Telemus poëta. v. ἐυρυμίδης. (Odyss. ι. 509.)
Teucer ἐτυμολογεῖ. v. βεβαία.
Teucer Cyzicenus. v. βουτρωτές.
Theagenes (Grammaticus) v. βεβαιῶ.
Themistagoras ἐν τῇ χρυσῇ βίβλῳ. v. ἀστυπαλαία.

Theo

Digitized by Google

VIII.

VIII. *Lexica quædam & glossaria Græca inedita.*

Lexica ſine nomine auctorum varia diverſi generis in Bibliothecis reperiuntur, ut ſunt qvæ ex Bibl. Regis Chriſtianiſſimi & Colbertea laudat Cangius, unum cui titulus: *ἱερὸν λέξεων*. Aliud: *βιβλίον ἐξηγούμενον τὸ λεγόμενον λεξικὸν, ἐπιλογισμὸς λέξεων, ἐνεργειῶν καίτε βοτανῶν καὶ ἀσθενειῶν ἢ αὐτῶν τῶν κατὰ στοιχεῖον*. Aliud: *συναγωγὴ λέξεων συλλεγοῦσα ἐκ διαφόρων βίβλων τῆς παλαιᾶς τέ φημι γραφῆς καὶ τῆς νέας, καὶ ἐκ τῆς ῥήτου τῆς θύραθεν*. Aliud qvod inſcribitur *στέφανος λέξεων*. Aliud lexicon Grammatices *περὶ τοῦ τῆς γραμματικῆς λεξικοῦ*. Aliud Lexicon ad ſchedographiam atqve analyſin grammaticam inſerviens, qvod incipit: *ἀρχὴ σὺν θεῷ τοῦ λεξικοῦ καὶ τῶν ἀντιστοίχων τοῦ πρώτου σχέδους εἰς μέτρον στίχων πολιτικῶν, εἰς νόησιν γραμμάτων καὶ τέχνης ἀντιστοίχων καὶ νόησιν τῶν λέξεων*. Varia etiam & egregia lexica ſine auctorum nominibus MSta in Bibl. Seguieriana ſive Coisliniana, qvæ non modo memorat, ſed etiam ampla ex illis ſpecimina exhibet præſtantiſſimus Montfauconus p. 231. ſeqq. 238. 239. 469. 481. 499. 503. 602. 603.

Etiam Lexicon Græcolatinum, latina manu ſcriptum in codice decimi qvinti ſæculi & à gloſſario Græcolat. qvod H. Stephanus edidit diverſum p. 238. ſeq. Herodoti vocabula p. 484. Juris vocabula p. 488. Rhetorica p. 491. *Λεξικὸν τῆς Γραμματικῆς*. p. 495. Syntacticum verborum qvos caſus regant. p. 496. 498. Vocum S. Scripturæ pag. 502. in Octateuchum p. 494. in canones ſive hymnos Eccleſiaſticos p. 495. Vocum Heſiodi p. 502. Lycophronis pag. 494. Luciani pag. 490. Lexicon iatricum p. 502. In carmina Gregorii Nazianzeni p. 603. Lexicon nomicum ſive juridicum p. 488. ſeq.

Gloſſarium haud contemnendum qvod olim fuit Petri Francii, ab eo tempore pervenit ad doctiſſimum Hemſterhuſium ut ipſe teſtatur pag. 1355. ad Pollucem.

Ex *Apollonii* Sophiſtæ Lexico Homerico ampla excerpta è Codice Coisliniano promit laudatus Montfauconus p. 457-465.

Arſenii Lexicon MS. in Bibl. Cæſarea. Vide Neſſelium parte IV. pag. 74.

Lexicon *Cyrilli* diverſum à gloſſario edito Græcolatino ſæpius laudatur à Meurſio in gloſſario Græco, & à Cangio qvi optimæ notæ

 Codi-

Codicibus Regio & Colbertino usus est. Exstat etiam in Vaticana, in qvam ex Palatina est translatum, nec non in Medicea, in Gottorpiensi, in Bremensi &c. λεξικὸν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου κατὰ στοιχεῖον. In aliis: Κυρίλλου Ἀλεξανδρέως. Fortasse Cyrilli nomen etiam reponendum in Codice Coisliniano de qvo Clariss. Montfauconus p. 226. ubi memorat prima duo folia ex lexico Archiepiscopi Alexandrini. Cyrilli lexicon iterum memorat pag. 603. Utrumqve diversum est à lexico satis spisso qvod habeo MS. ante annos qvingentos fugientibus passim literis exaratum in membrana, qvod inscribitur Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου. Cyrilli lexico glossæ Biblicæ in Codice Colbertino subjectæ leguntur qvarum auctorem non Cyrillum sed Origenem putabat esse Is. Vossius, licet & his Cyrilli nomen præfigitur. Salmasius pag. 75. ad Tertull. de pallio affert locum è Basilii Presb. scholiis in Naz. qvi totidem verbis in Cyrilli lexico legitur.

Dositheï glossas citat Is. Vossius ad Catullum p. 97. &c.

Eudemi Εὐδήμου ῥήτορος περὶ λέξεων ῥητορικῶν. Cod. Regis Galliæ 2757. & in Bibl. Medicea ac Cæsarea Vindobonensi. Citatur à Cangio in glossar. Pricæo ad 1. Timoth. III. 3. Kustero ad Svidam &c. vide qvæ dixi Volum. IX. p. 651.

Constantini Harmenopuli Lexicon περιέχον τὰ πολυώνυμα τῶν ῥημάτων MS. in Bibl. Cæsarea. Vide Nesselium parte IV. p. 120.

Justiniani Magni lexicon Ant. Verderio & aliis memoratum nullum est. Vide Lambecium lib. 1. p. 149. 150.

Man. Moschopuli lexicon in Philostrati imagines, MS. in Bibl. Coisliniana. Vide Montfauconum p. 515.

Maximi dictionarium in Bibl. Medicea. Futile dicitur Josepho Scaligero, & in qvo vix qvicqvam bonæ frugis contineatur p. 464. Epist.

Nicomedis Jatrosophistæ Lexicon ex Codice Regio 2147. laudat Cangius.

Osiridis lexicon Chemicum laudatum Salmasio ad Solin. vide qvæ dixi lib. IV. cap. 36. p. 581.

Philemonis λεξικὸν τεχνολογικὸν ex Codice Colbertino 1266.

Ex *Phrynichi* Arabii σοφιστικῇ προπαρασκευῇ excerpta ex Codice Coisliniano dat Montfauconus p. 465-469. De hoc Phrynicho dictum à me Volum. IV. p. 513. seq. & Volum. IX. p. 421. seq.

Lexi-

Lexicon *Stephani* Grammatici ex qvo loca plura leguntur in glossario Græco Meursii. Hic est Stephanus ille antiqvus glossographus de cujus expositione vocum τῶν ἐνδιαθέτων γραφῶν inedita dixi lib. IV. cap. 36. p. 569.

Theodori Prodromi Lexicon citat Meursius in glossario Græco aliqvot locis.

Theophylacti lexicographi mentio in dictionario inedito Coisliniana Bibl. apud Montfauconum p. 239.

Timæi Sophistæ Lexicon Platonicum in Bibl. Coisliniana. Vide dicta Volum. IX. p. 418. seq.

Joannis Zonaræ Lexicon fuit olim apud H. Stephanum, à cujus genero Casaubono usum illius sibi expetit Josephus Scaliger in Epistolis. Meminit etiam illius Ant. Possevius in apparatu sacro, & aliqvot illud exhibent Codices MSti Cæsareæ Bibliothecæ.

De GLOSSARIIS antiquis ab H. Stephano primum editis, & deinde a Bonav. Vulcanio & Carolo Labbeo recensitis.

*Carolus du Fresne * præfatione ad glossaria à Labbeo digesta:*

Henricus Stephanus, vir in utraqve lingua admodum versatus, qvod ejus editi libri palam ostendunt, publicato sub an. MDLXXII. Linguæ Græcæ, seu, ut verius dicam, omnis literaturæ reconditioris Thesauro, cui ille tot annos, post paternos conatus, insudarat, (nam patrem Robertum idem in Græcis, qvod antea in Latinis, aggressum fuisse profitetur alicubi idem Henricus,) a) anno conseqventi b) bina edidit Glossaria, *Latino-Græcum* alterum, alterum *Græco-Latinum*, è situ, ut præfert libri titulus, vetustatis eruta, qvæ Thesauro Græcæ Linguæ qvodammodo assuerentur, & Supplementi vicem præberent. At licet ex qvibus ea depromserat Bibliothecis non indicaverit, constat tamen ex ejusce ævi Scriptoribus, Glossarium *Latino Græcum* inventum primo fuisse à Petro Daniele JC. Aurelianensi, cui Servium, Qverolum, aliosqve non minoris momenti MSS. codices debent qvotqvot sunt eruditi, qvi Adriano Turnebo illud primum communicavit, ille vero

* Carolum du Fresne sive Cangium auctorem esse illius præfationis, testatur Menagius T. 2. anti Bailleti p. 18.

a) In Præf. ad Ciceronian. Lexicon.

b) 1573. in fol. addito amplo de Atticæ linguæ seu dialecti idiomatis commentario.

vero Jacobo Cujacio, ut ipſemet agnoſcit Cujacius: c) *Veteres Gloſſæ*, inqvit, *quæ à doctiſſimo Turnebo ad me pervenerunt, beneficio ejusdem Danielis, à quo Turnebus acceperat, ut idem in Adverſariis ſuis retulit, &c.* Sed & Joſephus Scaliger illud etiam tum vidit, ut ſcribit Auctor Scaligerianorum, ex qvibus Notas in Varronem, Feſtum & alios Scriptores non ſemel colluſtravit; *B. Germani Gloſſæ ſunt inventæ à Petro Daniele, qui primum eas monſtravit Cuiacio: ſecundus ab eo vidit Scaliger, poſt Turnebus.* Ubi *B. Germani Gloſſæ* dicuntur, qvod ex Bibliotheca Monaſterii S. Germani Pariſ. primo erutæ ſint, qvod teſtatur non uno loco Briſſonius lib. de Verborum ſignificatione, 2. editionis.

Cum igitur Gloſſæ illæ virorum doctorum manibus exinde tererentur, ad Henricum Stephanum tandem pervenere, à qvo editæ ſunt cum aliis Gloſſariis. Elapſis deinde annis aliqvot, *Bonaventura Vulcanius* Brugenſis, literarum Græcarum in Academia Leydenſi Profeſſor, vir libris ſcriptis alias clarus, eadem qvæ Stephanus Gloſſaria rurſum typis mandavit, anno ſcilicet MDC. d) ac Gloſſis qvidem Latino-Græcis *Philoxeni*, tanqvam earum auctoris, nomen præpoſuit, licet in Henrici Stephani editione nulla Philoxeni iſtius mentio occurrat, tametſi fatendum à viris doctis paſſim laudari ea appellatione. Qvod vero Vulcanium & alios impulit, ut eas Philoxeno adſcriberent, diſtichon illud fuit, qvod in MS. earundem codice legi aſſerunt:

Τοῦτο δῶρον τῇ σοφῇ γερουσίᾳ.
Ὕπατος ὑπάρχων προσφέρω φιλόξενος.

Verum neſciebant viri docti hoſce duos verſiculos inſcriptos legi Diptycho Conſulari Compendienſi, cujus ectypon dedit Sirmondus in Notis ad Sidonium, e) & ex eo Alexander Vuilthemius in Diptychis Leodienſi & Bituricenſi. Atqve ita dubitandi ſupereſt locus, an Gloſſarum Philoxenus ille Conſul f) auctor fuerit, licet ante Juſtiniani ævum compactas fuiſſe pleriqve ex eruditioribus exiſtiment, atqve

c) L. 10. Obſ. cap. 34.

d) Lugd. Bat. in fol. Titulus operis eſt: *Theſaurus utriusque linguæ, h. e.* Philoxeni *aliorumque veterum authorum gloſſaria Latino-Græca & Græcolatina &c.* Vide infra p. 59.

e) Ad lib. 8. epiſt. 5.

f) Fuit ſane Philoxenus quidam alius Cytherius vel Alexandrinus Stephano, Euſtathio, Etymologo aliique laudatus, quem Romæ Rhetoricam docuiſſe Suidas teſtatur, qui ſcripſerat inter alia *περὶ γλωσσῶν* libros V. & *περὶ τῶν παρ' Ὁμήρῳ γλωσσῶν*, cujus

qve in his Ludovicus Carrio g) qvi hæc ſcribit: *E veteribus Gloſſis, quas Juſtiniani imperio ſuperiores eſſe alias oſtendetur, & quarum apud me magna eſt auctoritas.* Et Salmaſius: h) *Gloſſæ Philoxeni, quæ ante Jus Juſtinianeum fuerunt compilatæ, & multa habent ex libris Juriſconſultorum, quorum ſcripta in Jure Juſtiniani condendo adhibuit Tribonianus.* Et ſane ſi earum auctor fuit Philoxenus, paulo ante Juſtinianum compactas fuiſſe conſtiterit, cum Philoxenus, de qvo ſunt hi, qvos retulimus, verſus, Conſul fuerit an. DXXV. ſub Juſtino Seniore, hoc eſt biennio fere anteqvam Juſtinianus Imperium capeſſeret. Sed & non defuere qvi Gloſſarium iſtud Philoxeno adſcriberent, cujus librum *περὶ Ῥωμαίων διαλέκτου* laudat alicubi Euſtathius, * ſive ille idem fuerit cum Conſule, ſeu alius ab eo. Utcumqve ſit de Gloſſarum Latino-Græcarum auctore, ejusmodi ſunt, ut à viro doctiſſimo confectas in confeſſo ſit. *Legi*, inqvit Adrianus Turnebus, ** *in bilingui Vocabulario perquam vetere quadam quæ admonitione digna credidi, & in apertum proferenda duxi, cum eum librum ſibi videatur vir utraque lingua doctus paraſſe.* Et Joſephus Scaliger: i) *Gloſſarium illud non ſatis laudatum, & quod magiſtellorum manibus teri non debet, ſed tantum à doctioribus nocte & die verſari.* Salmaſius k) *Gloſſæ, quas pro incomparabilibus habent quidam.* Sed & ab illo *optimarum Gloſſarum* l) appellatione paſſim donantur. Deniqve Joan. Meurſius: m) *Gloſſarium illud ab Henrico Stephano viro doctiſſimo ante annos aliquot editum, Theſaurus magnus antiquitatis, magnus mendarum,* &c. Sed & hoc addam ex ejusdem H. Stephani Præfatione ad Theſaurum Linguæ Græcæ, n) *multo*

cujus operis epitomen compoſuit Ælius Serenus Athenienſis Grammaticus. Sed nec illi Philoxeno gloſſarium iſtud certo tribuendum conſtat, cujus auctor fortaſſe fuit aliquis ex Grammatis CPolitanis, quales utraque lingua eruditi floruerunt etiam Juſtiniani ævo; ut Priſcianus & alii. Vide Cangii præfat. ad Gloſſar. latin. §.41. pag.35.

g) Lib.3. Aut. Lect. c.4. in Tomo III. Lampadis artium Gruter. p.61.

h) De Modo uſur. p.703.

* Οδ. ή. ** L.27. Adverſar. c.15. Vide eundem l.18. c.28. l.19. c.2. l.20. c.6. 29. 30. 36. l.21. c.1. l.27 c.10.

i) In Notis ad Feſt. in Ambactus.

k) De Modo uſur. p.568. l) Salmaſ. ad Hiſt. Aug.

m) In Exercit. Crit. part.2. l.4. cap.15. Miſc animadverſ. p.210.

n) P.16. Deſiderius Heraldus, qui multa hujus gloſſarii emendat & illuſtrat libro 1. Adverſariorum (editorum Pariſ. 1599. 8.) *Qui vetus gloſſarium ab H. Stephano excuſum ſcri-*

multo ditiorem fuisse olim Linguam Latinam & multo etiam plura ejus vocabula, quam putemus, nobis periisse, ostendere vetera ista Glossaria.

Unde porro Glossarium Græco-Latinum deprompserit Henricus Stephanus, neqve pariter ille aperuit, contentus observasse *in calce quorundam Cyrilli scriptorum inventum*, unde à qvibusdam sub ejusdem Cyrilli, qvicumqve ille fuerit, nomine laudatur. Illud constat aliud fuisse ac diversum ab eo, o) qvod in Bibliotheca Monasterii S. Germani Pratensis hodie asservatur, vetustate sua commendandum, tametsi,

scripsit, doctus fuit. Sed multa in eo perperam à librariis scripta, perperam intellecta. Bonav. Vulcanius notat maximam ex illo fieri posse ad Græcam & Latinam linguam lectissimorum & rarissimorum vocabulorum accessionem. Sunt tamen non pauca in hoc etiam petita è trivio, & *quæ pueris etiam promtum est occurrere parvis*, ut verbis utar Terentiani Mauri: sed multa vicissim præclara fateor & vix alibi obvia, qvædam etiam antiquati & obsoleti usus, alia recens inducta, ut patebit vel consulenti farraginem vocum insolentiorum ex hoc maxime glossario collectam à *Jano Laurenbergio*, & ad calcem antiquarii ejusdem velut in supplementum subjunctam Lugd. 1622. 4. *Francisci Guieti* observationes ineditas ad hoc glossarium memorat Antonius Periander in ejus vita.

o) Aliud visum erat eidem Cangio p 35 præf. ad glossar. Latin. n. 41. *Servatur etiamnum in Bibliotheca monasterii S. Germani Parisiensis, unde ex olim depromserat Henricus Stephanus, vetus Codex alter sub Carolo Calvo Rege uncialibus litteris à quodam Martino sat male descriptus, in quo horum alterum, Græcolatinum scilicet glossarium continetur: qui quidem Codex mendis licet ubique scateat, non modicum tamen conferre potest ad emendandum illud quod editum est. Fuit ille Ecclesia olim Laudunensis, ut ex hac epigraphe colligitur:* Hunc librum dederat Bernardus & Adalelmus Deo & S. Mariæ Laudunensis Ecclesiæ: si quis abstulerit, offensionem Dei & S. Mariæ incurrat. *Sed quod observandum, glossario præfigitur epistola, nescio an collectoris vel auctoris, quam hic describere visum est, ut cuivis liceat de ea judicium ferre.* Dilectissimo Abbati S. M. fidelissimus amicus veram in Christo salutem: Lectis epistolæ vestræ literis, amantissime Abba, per quas me super quibusdam quæstiunculis consulere voluistis, animadverti diligentiam efficacis ingenii vestri nequaquam rerum temporalium tumultibus succumbere, sed scripturarum meditationibus laudabiliter inhærere. Atque idcirco dignum est ut pie pulsanti aperiam, imo ipse per me pandere dignetur in quo sunt omnes thesauri sapientiæ absconditi: qui aperit & nemo claudit, claudit & nemo aperit: splendor est lucis æternæ & speculum sine macula. Accipite igitur ἐρωτήσεων vestrarum solutiones, quas de Græcorum fontibus haurire studuimus, & vobis legendas sine præjudicio altioris forte interpretationis transscripsimus. *Qua quidem Epistola fortasse scripta fuerit* Smaragdo *S. Michaëlis ad Mosam Abbati, qui vixit Anno DCCCXX. cujus nomen vel dignitas hisce literis* SM. *designetur.* Hæc Cangius, vir eruditissimus, qui in eo fallitur, quod ex hoc Codice putat H. Stephanum glossarii istius editionem parasse, ipse enim Stephanus testatur se illud reperisse subjunctam scriptis Cyrilli. Cæterum Codicem Sanger-

metſi, ut pleraqve ejuſce ſcriptionis generis, mendis haud careat. Codex enim in membranis ſat eleganter ſcriptus Caroli Calvi ævum præfert: qvod vel inde colligere eſt, qvod poſt Gloſſarium & Priſciani voces Græcas Latine explicatas, legantur aliqvot Exercitationes Grammaticales Græco-Latinæ ſat male digeſtæ, & à viro qvi Linguæ Græcæ elementa vix attigerat compoſitæ, & à neſcio qvo *Martino* διδασκάλῳ deſcriptæ, (nam & is nomen ſuum prodit,) ubi & aliqvot verſus Græci ſat incompti tum à Joanne Scoto Erigena, tum ab ipſo Martino in Caroli Calvi, Ermintrudis uxoris, & Hincmari p) laudem deſcribuntur, ſed alia, ut videre eſt, manu, qvam qva Gloſſæ exaratæ ſunt, adeo ut par ſit exiſtimare Gloſſas aliqvanto antea tempore deſcriptas. In eo vero Codice Græca in Gloſſis, literis uncialibus deſcribuntur, ac proinde nullis appoſitis accentibus, cujusmodi fuiſſe exemplar qvo uſus eſt H Stephanus, veroſimile eſt, q) cum in vocibus, qvarum apud illum fides ſublæſta erat, hos omiſerit. Duplex porro in eodem Codice deſcribitur Græcum Alphabetum, alterum, ut dixi, literis uncialibus; alterum, ut ibi annotatur, *longa manu*, id eſt litera vulgari, in qvo paululum à noſtra differunt α, β, ϑ, λ, & φ. Gloſſis præfigitur epiſtola, qvæ deſcripta legitur r) in Præfatione Gloſſario ad Scriptores mediæ & in-

H fimæ

Sangermanenſem Jam diu non amplius exſtare in illa Bibl. ſed ſubreptum eſſe ab aliquo improbo, queritur Montfauconus p.42. palæographiæ Græcæ, editæ A.1708.

p) Laudunenſis. Atque credibile eſt hoc ipſo MSto Bibl. S. Germani uſum olim Hincmarum Laudunenſem, quem verba abſtruſa & undecumqve per gloſſulas collecta crepantem perſtringit Hincmarus Rhemenſis in Epiſtola inſerta Concilio Duazenſi I. A.871. parte 2. c.20. T. V. Harduin. p.1250. & nec non Opuſc. 35. c.43. T.2.Opp. p.547. & p.548. *nos etiam moderni gloſſarios Græcos, quos ſuatim lexicos vocari audivimus, ſed & ſapientum ſcripta de nominibus obſtruſis habemus, & adeo ſenſatuli ſumus, ut noſtras dictatiunculas eo uſque circumducere & producere poſſimus, quatenus verba Græca vel obſtruſa de gloſſariis adſumta in admirationem vel ſtuporem neſcientibus ſeu ſcalpentes aures habentibus proferre poſſimus, cui vanitati obviat Scriptura dicens*, vanitas vanitatum & omnia vanitas.

q) Non adeo certum tamen: potuit enim Stephanus in illis vocibus, quæ recte ſe ejus judicio habebant, accentus addere.

r) n.41. Amanuenſi tribuitur & legitur etiam in Palæographia Græca laudati Montfauconi p.249. cum ſpecimine characterum Græcorum Latinorumque ex MS Codice Laudunenſi expreſſorum: Obſervo autem primum ſtatim vocabulum qvod à Stephano, Vulcanio & Labbeo exhibetur ἄχαπτος *intactus*: apud Montfauconum eſſe ἀβάκχουτος *inbacchatus* deinde ἀβέλτερος *inſalſus*. ἄβιος *ſine vita*. ἀβλεψία *ſollicitudo* pro quo rectius Steph. *cæcitudo*: ἀβυλία *inconſultum*, ubi Steph. *inconſultum*. ἀβρὸς *glaber* &c.

ſimæ Latinitatis nuper edito præfixa, ſeu is revera auctor fuerit, ſeu deſcriptor. Gloſſario verò ordine litterarum exacto ſubjunguntur voces Latinæ, qvæ alio, qvam eæ, genere * Græce explicantur. Has ex eo Codice deſcribere s) viſum eſt, tum qvod ſint ejusdem manus ac characteris, & qvædam ex iis occurrant, de qvibus ſilent Gloſſæ; tum qvod etſi complures ibi habeantur, aliis perſæpe Græcis reddantur vocabulis; & qvod deniqve in plerisqve locis vel emendandis, vel à mendi ſuſpicione liberandis non minime conducant. Iſtiusmodi Gloſſarum Græco-Latinarum apographum aſſervatur in membranis in Bibliotheca Regia Cod. LXXXV. recentiori manu deſcriptum, & qvod in ipſo limine Cardinalis Borbonii inſignia præfert, ita ut ejus juſſu ex alio antiqviori Codice deſcriptum fuiſſe par ſit credere. Neqve tamen idem omnino cenſeri debet cum Sangermanenſi, ſeu Stephaniano Gloſſario, cum etſi eadem qvæ illud contineat Græca vocabula, ac eadem fere ſemper alphabetica ſerie deſcripta, aliis interdum Latinis reddantur, nec Latina omnia, qvæ habet Sangermanenſe, complectatur. Nam etſi compilator illud exſcripſerit, non modo complura interpolavit, ſed & ex minoribus Gloſſariis qvæ edita ſunt à Stephano, aliisqve excerptas voces præpoſtero ſæpe ordine interſeruit. Qvisqvis autem ille fuerit, vixit poſt an. MCC. ut qvi Mag. Egidii, ** qvi tum floruit, meminerit, & nonnullas voces barbaro Latinas non ſemel obtrudat.

Præter bina iſta Gloſſaria, aliqvot alia ex ineditis Gloſſariis Excerpta Latino-Græco ſubdidit Henricus Stephanus. t) Ex iis primum in certa capita u) ac locos communes digeſtum, *Gloſſarii B. Benedicti* x) *Floriacenſis* titulum præfert, qvod forte ex iſtius Monaſterii Bibliotheca

* Nolim aſſentiri Caſp. Barthio qui Tom. 1. in Statium pag. 579. ait in Cyrilli gloſſario Græcolatino multas eſſe Latinas voces ab auctore explanandis preſſius Græcis confictas.

s) Exhibentur à Labbeo poſt gloſſarium Latino Græcum pag. 199. ſeq. ubi habes vocabula Latinis fœminina, quæ Græcis maſculina: hinc maſculina Latinis quæ Græcis neutra &c. Hæc reſpicit, opinor, Montfauconus qvum eum qui hunc librum rogatu Abbatis compoſuit, ait, in fine, Græcæ linguæ ſyntaxin adornaſſe.

** De hoc Jo. Ægidio dixi in Bibl. latina IV. 12. pag. 872.

t). Pag. 237-259.

u) Ut *de cælo, de Diis, de homine* &c. vocabula ſine ordine literarum ponuntur Latina cum Græca expoſitione. Diverſæ ab his vetuſtiſſimæ gloſſæ MStæ quæ ſeparatis capitibus de ſupellectile, de penu, de veſte & argento tractant, laudatæ à Salmaſio ad Jus Atticum p. 458. x) Abbatis.

ca fuerit. Huic subnectuntur Exercitationes aliqvot Grammaticales, y) hisqve Sententiæ z) Hadriani Imp. qvas ex Codice Dosithei Grammatices Sangallensi, in qvo eas legerat Jacobus Cujacius, a) auctiores & notis illustratas rursum publicavit Melior Hamenvelto Goldastus anno MDCI. & haud ita pridem V. C. Nicolaus Catharinus. b) Qvæ qvidem Sententiæ non aliæ sunt, qvam *Hadriani Imp. Interrogationes*, c) qvarum meminit Alcuinus epist. CII. Incertum vero an is Dositheus fuerit, ad qvem epistolam XXXIII. scripsit Julianus Imp. Priori isti Glossario subjiciuntur bina alia Vocabulorum utriusqve linguæ Excerpta ex veteribus membranis, de qvibus ut & de cæteris præfatur idem H. Stephanus.

Anno MDC. simili qvo H. Stephanus ordine Glossaria eadem rursum typis mandavit supra laudatus Bonaventura Vulcanius, qvibus appendicis vice addidit *Isidori Glossas Latinas*, d) *veteres Grammaticos Latinos & Græcos*, e) *qui de Proprietate & differentiis vocabulorum utriusque Linguæ scripserunt:* atqve in iis Συλλογὴν, seu *Collectionem vocum Græcarum*, in

y) Colloquia duo Græcolatina familiaria, quibus verbum verbo redditur. His alia quinque subjunguntur in Johannis Verwey nova methodo docendi Græca, Gaudæ 1708. 8. pag. 331. sqq.

z) His à Stephano præmittuntur *Niciarii* & *Carsilidis* responsa ad varias interrogationes: nec non responsa quædam sapientum, & παραγγέλματα sive præcepta columnæ Delphicæ olim inscripta. Responsa illa etiam cum altercatione Hadriani & Epicteti edidit, eique Pippini & Alcuini disputationem addidit Henr. Lindebrogius Hamburg. 1615. 12. Francof. 1628. 8. Eadem Epicteti Enchiridio subjecit Abraham Berkelius Amst. 1670. 8. Delphis 1683. 8.

a) L. 21. Obs. c. 5.

b) Novissime eadem Hadriani ac Dosithei Græce & Latine cum Goldasti notis recusa sunt nitide in Nobilissimi Viri Antonii Schultingii Jurisprudentia veteri ante Justinianea, Lugd. Bat. 1717. 4. p. 855. sqq. De illo Dositheo, ad quem ut opinor Libanii exstant Epistolæ, & de Goldasti editione dixi Volum. VII. p. 59.

c) Intelliguntur potius Hadriani altercatio cum Epicteto, de qua paullo ante dixi.

d) Isidori glossario Vulcanius subjungit *Vocabula rariora collecta è glossis veteribus*, nec non *glossas è glossario Arabico Latino veteri MS.*

e) Latini quidem sunt, excerpta è *Cornelio Frontone, Nonio Marcello, Agratio*, & ex Terentii interpretibus *Ælio Donato, Arruntio Celso* aliisque: nec non ex *Sosipatri Charisii* Grammaticæ institutionibus, *Q. Asconio Padiano* in Ciceron. *Martio Servio* in Virgil. *Sexto Pompejo Festo* de verbis veteribus, *Varrone* de lingua Lat. *Q. Terentio Scauro* de orthographia & *Agellio*. His subjicitur vocum aliquot apud Terentium explicatio è veteribus membranis. Græci sunt 1) *Ammonius* de similibus & differentibus vocabulis, de qvo dixi Volum. IV. p. 173. seq. 2) *Anonymi* collectio vocum quæ pro

in quibus diversus accentus significationem immutat, & *Onomasticon vetus Latino-Græcum*, f) *olim quidem Argentorati an.* 1536. *editum*, & *Calepino præfixum*: qvibus omnibus adjecit ille Notas & Castigationes, tum in Glossaria, tum in cætera qvibus editionem suam adornavit. Qva in re id præstitit qvod pollicitus fuerat H. Stephanus, qvi Emendationum suarum, qvarum jam magnam partem affectam & paratam habuisse se testatur, spem lectoribas injecerat, maxime in vocabulis Græcis, qvæ ut mendosa, vel saltem qvæ mendi suspecta visa erant, absqve accentu ediderat. Verum ut sæpe contingit viros doctos nonnullas aggredi solere literarias lucubrationes, qvibus ultimam manum apponere mors vetat, ea Stephani lucubratio cum ipso auctore interiit: qvod qvidem damnum resarcire conatus est Vulcanius. Sed & id se pariter aggressum profitetur alicubi Casaubonus, g) qvi cum accepisset Glossarii editionem parari à Vulcanio, ab incepto destitit. *Hactenus Cangius.*

Deniqve *Carolus Labbeus* JCtus Parisiensis freqventibus Josephi Scaligeri & Isaaci Casauboni litteris excitatus, ad meliorem studiosorum usum glossarium duplex longe accuratius pleniusqve ita adornavit, ut Latino Græcum ex Græco-Latino, vicissimqve Græco-Latinum ex Latino Græco, & urrumqve ex Onomastrico Græco-Latino cæterisqve ab H. Stephano & Vulcanio publicatis suppleret & accuratiori litterarum ordine digereret, hac indicationis, unde singula repetita fuerint, servata ratione, ut voces qvæ in Latino-Græco glossario, ex Latino Græco, ac vicissim qvæ in Græco-Latino ex Græco Latino Henrici Stephani desumtæ sunt, nullo charactere designentur: contra vero qvæ in Latino Græco ex Græco Latino exscripta sunt, denotentur littera C. qva Cyrilli nomine inscriptum glossarium innuitur: vicissim qvæ in Græco Latino ex Latino Græco, littera P. qva Philoxeni nomen datur intelligi, licet Philoxenum illius esse glossarii auctorem neutiqvam

pro diversa significatione accentum diversum accipiunt, Cyrillo tributa ab aliis, ab aliis Philopono ut dixi Volum. IX. pag. 365. VII. p. 36. 3) *Anonymi* vocabula de re militari, τάξις παλαιὰ καὶ ὀνομασίαι τῶν ἀρχόντων, qualia Suidæ solent subjici una cum brevi *Urbicii* apospasmatio, Ὀρβικίου περὶ τῶν περὶ τὸ στρατευματάξεων. Illas ὀνομασίας auctiores Græce ex Codice Seguieriano dedit & Latinam versionem adjunxit eruditiss. Montfauconus p 505. seq. Bibl. Coislinianæ.

f) Hoc onomasticon prioribus illis glossariis præstantia selectissimorum vocabulorum nihilo inferius Vulcanius appellat, sola usus Argentoratensi editione, itaque & vocabula á literis X & Z incipientia omisit, quia typographus Argentoratensis illa ex Codice MS. repræsentare neglexerat ideo quod mere Græca essent.

g) Epistola LV. ad Frid. Lindebrogium.

Digitized by Google

tiqvam conſtat. Qvæ porro in utroqve gloſſário deſcribuntur ex excerptis, littera E. qvæ ex Onomaſtico, littera O. qvæ deniqve ex laudata ſylloge, littera S. denotentur. Hoc gloſſarium utrumqve ita digeſtum manuqve ſua nitide deſcriptum Labbeus moriens legavit V. C. Ægidio Menagio, à qvo acceptum deinde Cangius edidit Pariſiis ex officina Ludovici Billaine 1679. fol. Cangium enim, qvi nomen ſuum non adſcripſit, auctorem præfationis eſſe, qvæ typographi nomine gloſſariis Labbeanis præfigitur, teſtatur Menagius in Anti Bailleto cap. 106. Tom. 2. pag. 18. Itaqve & ab Cangio ſuſpicor collectas eſſe caſtigationes & emendationes in utrumqve gloſſarium, qvæ è virorum doctorum ſcriptis & collatione MSS. Regii ac Sangermanenſis, nec non exemplo gloſſariorum H. Stephani qvod manu magni Cujavii notatum ſervatur in Bibl. Colbertina. Ad calcem voluminis recuſæ exſtant veteres gloſſæ verborum Juris qvæ paſſim in Baſilicis reperiuntur, qvas ex variis MSS. Codicibus Bibl. Regiæ erutas digeſtasqve & notis illuſtratas Carolus Labbeus ediderat Pariſ. 1606. 8. Sed de his aliisqve gloſſariis Juridicis & Nomicis, qvemadmodum de Medicis qvoqve dicere me memini lib. IV. cap. 36. Igitur nihil addo in præſenti qvam excerpta ex gloſſario ejusmodi inedito Juridico Bibl. Seguierianæ ſive Coisliniana exhibería Clariſſ. Montfaucono in Catalogo MSS. Græcorum illius Bibl. p. 488-490. *Δικῶν ὀνόματα κατὰ ἀλφάβητον.*

Gloſſarium aliud breve Græcum antea ineditum ex MSto Codice primus in lucem protulit & loca ejus qvædam caſtigavit *Janus Rutgerſius* libro VI. variarum Lect. cap. 5. pag. 552-560. Lugd. Bat. 1618. 4. Sed qvod tunc fugiebat vinum eruditiſſimum, id pulchre nuper obſervavit V. C. *Fridericus Strunzius*, Poëſeos in Academia Wittebergenſi Profeſſor, qvi hoc gloſſarium ſeparatim cum notis ſuis recudi fecit Witebergæ 1719. 8. Ex hac editione enim apparet illud totum olim ab Grammatico, qvi id adornavit, deſtinatum fuiſſe vocibus in *Oppiani* Halievticis interpretandis.

Præter gloſſarium Græcum ineditum ſupra pag. 52. memoratum, qvod Cyrilli Archiepiſcopi inſcribitur, habeo etiam in membrana ſcriptum ante qvadringentos annos aliud gloſſarium vetus non contemnendum, ſimiliter ineditum, ſed parum emendate ſcriptum & mutilum ab initio, itaqve incerti auctoris, à priore tamen diverſum qvod utrumqve olim fuit D. Abrahami Hinckelmanni *τοῦ μακαρίτου*, utrumqve

 con-

conferri operæ pretium eſſet cum Heſychio, atq; hunc ex illis qvæ memoravi emendari ac ſuppleri, vel potius unum aliqvod plenius ex editis & ineditis, docti alicujus viri ſtudio in ſtudiorum uſus concinnari. Huic meo ſub extremum ſubjicitur 1) *Λεξικὸν τῦ ἁγίυ Διονυσίυ. In Dionyſium*, qvem *Areopagitam* vocant, qvale in editione Græca Dionyſii Juntina A. 1516. 8. exſtat, & ex qvo onomaſticon Dionyſianum * Balthaſaris Corderii licebit locupletare, pleraqve enim qvæ ille præteriit in hoc annotata video. 2) *λέξεις τῆς ὀκτατεύχυ, in Octateuchum*, qvod in lexici Biblici ſpecimen infra integrum cum lectore communicabo. 3) *λέξεις τῦ τετραβασιλείυ, in quatuor libros Regum.* 4) *λέξεις τῦ Ἰώβ in librum Jobi.* 5) *λέξεις τῶν παροιμιῶν in Proverbiorum librum.* 6) *λέξεις τῆς πανα*ρ*έτυ in Siracidem* 7) *λέξεις τῶν προφητῶν, in Prophetas.* 8) *λέξεις Ἰεζεκιήλ, in Ezechielem.* 9) *λέξεις ἐν τοῖς ἁγίοις εὐαγγελίοις. in IV. Evangelia.* 10) *λέξεις τῶν πράξεων, in Acta Apoſtolorum* una cum vocibus ex *S. Pauli Epiſtolis.* 11) breve lexicon vocum ob diverſum accentum vel diverſam unius literulæ ſcriptionem diverſa ſignificantium. 12) *λέξεις τῶν ρν́ ψαλμῶν in CL. Pſalmos.* 13) *λέξεις τῶν ᾠδῶν in Cantica S. Scripturæ.* 14) *ῥητορικαὶ λέξεις. Voces Rhetoricæ.*

ΛΕΞΙΚῸΝ ΤΗ͂Σ ὈΚΤΑΤΈΥΧΟΥ.

Ἀνεζωπύρισεν, ἀνεκτήσατο τὴν ψυχὴν καὶ ἀνενεώσατο.
ἀστεῖον, καλὸν, ἐπιχαρῆ, κεχαριτωμένον.
ἀναφορεῖς, οἱ ἀνέχοντες, οἱ ἀναβαστάζοντες.
ἀγκύλας, ὀγκίυς εἰς ὓς ἐμβάλλονται οἱ κρίκοι.
ἀγκωνίσκυς, ἀντιβάσεις, ἢ σκεύη τιμωρητικά.
ἀσπιδίσκυς, σκυτάρια.
ἀναξυρίδες, βρακία ἢ βαρβαρικὰ ἐνδήματα.
ἄτρυγον, καθαρόν.
ἀφέρεμα, ἀνάθημα ἢ ξένιον.
ἀναζυγαῖς, ἀναλύσεσιν, ἐπαναστροφαῖς.
ἀναθέματι ἀναθεματιεῖς, ἀφανισμῷ ἀφανιεῖς τὰ σκῦλα.
ἀποκνιεῖ, ἀποσπᾷ, ἀφελεῖ τὺς πῖλας.
ἀναπεποιημένα, ἀναφυρθέντα.
ἀπαρτίαν, τέλος, ἀπαρτισμόν.
ἀπένειμεν, ἀπεκλήρωσεν, διένειμεν.
ἀμαυρὰ, σκοτεινή.

ἀμ-

* Tom. 2. Opp. Dionyſii Areopag. p. 505-530. Antwerp. 1634. fol.

ἀμφιβάλλω, διστάζω, ἀπιστῶ.
ἄποιον, ἄνοστον, ἀνήδονον.
ἀλείψουσιν, χρίσουσιν.
ἁλιάετος, ὄρνεον ὃ παρ' ὑδάτων τρέχει.
ἀγχιστεύων, ὁ συνεγγὺς τοῦ γένους.
Βολίδες, ἀκόντια ἢ λογχάρια.
βαρκηνείμ, (Judic. VIII. 7. 16.) ἄκανθες σκόλοψιν.
Γερουσίαν, τὸν ἀθροισμὸν τῶν γερόντων.
γειώρας, φύλακας ἢ παροίκους.
γραμματεισαγωγοὺς, ἐκβιβαστὰς, παιδευτάς.
γαμβρὸς, ὁ πενθερός.
Δείλης, περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου.
δέῤῥεις, δέρματα ἢ κιλίκια τρίχινα.
διάφορον, ἀνομοιογενές.
διεσκευασμένοι, ἔνοπλοι, ξιφήρεις.
δρακὸς, τῆς παλάμης τῆς χειρὸς τοῦ χωροῦντος.
Εκτομίαν, ἐκτετμημένον.
ἐγγαστρίμυθος, τῇ γαστρὶ μαντευόμενος.
εὖρος, πλάτος.
ἐπιτεύξεται, ἐπιτυγχάνει.
ἐμπέπαιχα, ἐνέπαιξα, ἐχλεύασα.
ἐποίουν ἐλολίμ, ἐποίουν χωλούς.
ἐγκρὶς, γλύκασμα ἐξ ἐλαίου.
ἐξηρτισμένοι, ἀποκρεμάμενοι.
ἐρικτὸν, κοπανιστόν.
ἐντοδήμας, * μαμιλάρια ψαλίδια.
ἐνηρκταίη, ἐνήρξατο ἡ πληγή.
ἐστοιβασμένη, συγκειμένη σύνθεσις.
εἰς συνοχὰς, εἰς συνθλιμμόν.
ἐβρωτίων, σκωληκόβρωτος, σεσηπώς.
ἐν φυτῷ σαβὲκ, ἐν φυτῷ δυνατῷ.
ἐρυθροδανώμενον, πεφοινιγμένον, πυῤῥόν.
ἐκλιμίαν, ἀχορτασίαν.
ἐπωμὶς, ἱερατικὸν περιβόλαιον.
ἡ δεδήλωσις. λίθος ἣν ἀδάμας ἐπάνω κείμενος, ἐς ἐναλλάττων τὴν χροάν

* Leg. ἐντομίδας ex Levit. 19. 28.

χροὰν αὐτȣ̃, διὰ κυρίȣ ἐδήλȣ τῷ λαῷ ἐσόμενά ἵνα. μέλας μὲν ὁρώμενος θάνατον, ἐρυθρὸς δὲ σφαγὰς, λευκὸς δὲ διαλλαγὴν ἐδήλȣ τȣ̃ θεȣ̃.
Ζωγρήσασθαι, ζῶντας συλλαβέσθαι.
Ηυτομόλησαν, προσέδραμον τοῖς πολεμίοις.
Θήκην, γλωσσόκομον.
θίβη, πλέγμα βίβλινον ἐμφερὲς κοιτίδι τὸ μέγεθος.
θλαδίαν, τεθλασμένον.
Ἰςίαι, ἐσχάραι.
ἴβιν, ὄρνεον.
Κατάσκοποι, οἱ ἐπιδόλως κατασκοπεύοντες.
κανȣ̃ν, κανίσκον ἢ δίσκάριν.
Κόνδυ, ποτήριον βασιλικόν.
κατακαρπώσεις, ὁλοκαρπώσεις.
κλυδωνιζόμενος, ςοχαζόμενος. τὸ ἀποβησόμενον.
κνήφη, τῇ ἐλεφαντιάσει.
καταχώραν, ἐπὶ τȣ̃ αὐτȣ̃ τόπȣ.
καθέζεσθαι, καταθάψασθαι ἢ κρατήσασθαι.
καθῆκεν, ἀφῆκεν, κατήγαγεν.
κλίματα, ἢ οἴκου ἢ τόπȣ.
κυλὸς, ἐν ᾧ ὁ λύχνος ἐμβάλλεται.
κρατῆρες, σίκλοι ἢ σκύφοι.
κάλοι, χοινία.
κυάθȣς, ἀντλητήρια, σκυφάκια.
κοσύμβȣς, κροσωτὰ ἱμάτια.
κορυβάντιον, περίθεμα κεφαλῆς.
κίδαρις, εἶδος καμελαυχίȣ ἱερέας.
κέρκος, ȣ̓ρά.
καταπέτασμα, κατακάλυμμα.
κατόχιμοι, κατεχόμενοι ὑπὸ πνευμάτων.
κρηπίδα βαθμίδα ἢ βάσιν ἢ ὄχθη.
κρεάργας, σȣβλία.
κατερυγότας, διαρρερυγμένȣς.
καδηδύην, περιβόλαιον βαρβαρικόν.
κεφαλὰς ἐρέων, τὰς κορυφάς.
κρίνα, ἄνθη εὐωδιάζοντα κρίνοις ὅμοια.
κλυδωνιζόμενος, σημειοσκοπέμενος ἢ ἐπερωτῶν μάγων.

Λαμ-

Λαμπήνας, ἅρματα ἢ ἁμάξας.
λύτρα, τὰ ὑπὲρ αἰχμαλωτῶν χρήματα.
λόγον κρίσεως, λόγον ἀκριβῆ.
λινοκαλάμη, ξυλοκαλάμη.
Μαγόμενον, γεγοητευμένον.
μεθία, μεταχείρησις.
μηνίσκυς, μανιάκια.
μυχῷ, ἐνδοτέρῳ οἴκῳ.
μώλωψ, ὁ ἐκπληγεὶς αἱματώδης τόπος.
μίτρα, ἀνάδημα ἢ ζώνη.
μετὰ τὸ ἐξαλειφθῆναι τὴν οἰκίαν, μετὰ τὸ χρισθῆναι.
Νεῶσθαι, θεραπεύεσθαι.
νεκυμάντεις, οἱ τὺς νεκρὺς ἐπαίροντες.
Οὐκ ἐπανατρυγήσεις, οὐ ῥαγολογήσεις.
ὁλοκαυτόματα, ἐπὶ τῦ θυσιαστηρίυ καιόμενα.
οἰωνιζόμενος, ὁ διὰ τῶν ὀρνέων μαντευόμενος.
ὀλύραι, οἱ τῶν ζεῶν κόκκοι.
ὁμοίωμα, μορφή.
ἐυ κατοχεύσεις, * τὸ μὴ μιγῆναι ἵππον θηλυκόν.
Ποιότης, νόσος, ἡδονή.
πάρες, ἄφες.
παρωσάμενος, ἀφιὼν ἢ ἀναχωρῶν.
ποδήρη, τὸ μέχρι ποδῶν ἐρχόμενον.
πυγμή, γρόνθος.
περισκέλη, φημινάλια.
περιύσιον, ἐξαίρετον.
περιστήθιον, ἔνδυμα τῦ ἱερέος ἐπὶ τῦ στήθυς.
πεπεμμένον, ζυμωθῆσαν.
προσαγιόχασι, προσήγαγον.
πτερύγια, φάρσια τῶν ἱματίων.
περιστέλλομαι, ὑποχωρῶ.
πτίλοις, πτεροῖς.
παίονλι, τύπτονλι, κρύοντι.
προνομὴν, αἰχμαλωσίαν.
περικαθαίρων, ἀναλύων τὴν γοητείαν.
παράπληκτος, ἐξεστηκώς.

I πίοσι,

* Levit. XIX. 19.

πέσσει, πέττει, ἀρτοποιεῖ ὀπτᾷ.
πεντεσίκλοι, ὀβολοὶ * εἴκοσι.
πελεκάνος, ὄρνεον δενδροκολάπτου.
πτίλοις, πτεροῖς.
πρόσεχε, ἀσφαλίζου.
πλείστας νόσους, ἐπιμόνους.
ῥώννυσιν, ὑγείαν παρέχει.
Σιτοδείας, λιμοῦ στενοχωρίας.
σπειρῶν, τὸ ὀξυτόνως σπειρόμενον.
συμβιβῶ, σοφιστῶ, νοῆσαι ποιῶ.
σπάνδοντος, τοῦ εὐνούχου, ποτήρια ἐν οἷς ἔσπενδον.
σφαιρωτῆρες, σφαίραις ὅμοιαι.
σκνίφες, ζῶα μικρὰ ὑπὸ τοὺς κώνωπας.
συμβιβάσω, νοῆσαι ποιῶ.
σκῦλα, λάφυρα, γύμνωσις ἐν πολέμῳ.
σταῖς, ζύμη.
συμπεποπρημένους, ** συῤῥαφέντας περόνῃ.
σφηκίας, σφηκῶν κατοικήσεις.
σάπφειρος, λίθος τίμιος.
συνοχὰς, εἰς συγκλεισμὸν, εἰς τὸ συνέχεσθαι.
σκῶλον, ἄκανθι ἐμπαγέν.
σαττῖν, τόπος οὕτως καλούμενος.
σφακελίζοντες, ὑποτρέμοντες.
σιρομάστης, ὀγκινόλογχον.
σταθμῶν, παραστάδων θυρῶν.
σίκλος, ὀβολοὶ τέσσαρες.
σφαιρωτῆρος, ἱμάντος τοῦ ὑποδήματος.
Τὸ θέριστρον, τὸ πολύτιμον ἱμάτιον.
τῷ περάτῃ, πέραν τοῦ ποταμοῦ ἤκουσε.
τριστάτας, τοὺς παρὰ χεῖρα τοῦ βασιλέως δεξιτερὰν τρίτης μοίρας ἄρχοντας.
τηλαύγημα, ἀρχὴ λέπρας.
τὸ ὀλμὸν τῆς σιαγόνος, τὸ κοῖλον τῆς σιαγόνος.
τετρωμένους, νενικημένους.
τερατοσκόπος, συμβόλοις προσέχων.

τί

* Obolum ponit pro drachma, ut infra in σίκλος.

** Hesych. συμπεπερονημένους.

τί τεύξεται; τί γίνεται.
τρυφερὸς, τρυφητὴς, σπατάλος.
Ὑποτρέμοντες, ὑποπίπτοντες.
ὑπέρογκον, μέγα, ὑψηλόν.
Φλιαὶ, τὰ ὑπέρθυρα.
Φέρνη, προὶξ ἢ δωρεά.
Φυρᾶν, ζυμεῖν.
Φορολόγητοι, λειτεργοὶ, ὑποτελεῖς.
Φλογὸς καρδίας.
Φαγέδαινα, νόσος ἐστὶν λαιμαργικὴ ἢ λοιμική.
Χρυσῆ γλῶσσα, νοεῖται τὸ ἄκρον τῆς ζιβύνης.
χίμαιραν, περσυνὴν αἶγα.
χῶμα, ὕψωμα γῆς, ἢ βουνὸς ἢ τάφος.
χίδρα, κοψώσιτον λέγει.
χαράδριος, εἶδος ὀρνέε.
χωρίον, τὸ χωρεῖν τὰς αἶγας.
Ὤμην, ἐνόμιζον.
ὤπται, ἐθεάθη.

ΛΕΞΕΙΣ ΤΟΥ ΤΕΤΡΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ.

* Αμαφε * βαθμῶν.
καὶ ἐξέτασεν ** αὐτὲς εἰς τὰς ναῦς, εἰς τὰς ἕδρας.
Ἐδαψιλεύσατο δι' ὑμᾶς, φροντίζει περὶ ὑμῶν.
Εἰς μεσάφ, † εἰς τὴν ὑπόστασιν.
Τρυπαλίδας †† τῦ γάλακτος, τυρόν.
ῥάνδυ μανδύα, θώρακος, ἢ βαρβαρικῦ περιβολαίυ.
Τῦ γιδώρ, τῦ συστήματος.
παρὰ τῶν ἐργαβυάρ, παρὰ τῶν λίθων.
Εἰς τὰ ἀμτρινγόμ, εἰς τὰς πελιάδα.
μεταμμελέλημαι, ἐδοκίμασα μεταστῆσαι τὸν Σάυλ.

Βασιλειῶν β'.

Αραφώθ, παλάθας.
σκυτάλιν, βακτηρίας.

* ἀμαφὶ 1. Sam. V. 4. ** ἐξέζεσεν αὐτοῖς 1. Sam. V. 6.

† Μεσσάβ 1. Sam. XIV. 1. †† τρυφαλίδας 1. Sam. XVII. 18. Scaliger in Scaligeranis p. 98. τροφαλίδας, παρὰ τὸ τρέφεσθαι.

σαφὼθ βοῶν, γαλαβοῶν.
κορύμην, περιζώνην.

Βασιλειῶν γ′.

ὡς ἀντίον ὑφαινόντων, κανόνιον τὸ μέσον τοῦ ἱστοῦ.
συνεχόμενος νεσδαί, συνεχόμενος πυρετῷ.
ἐνλαμπίνη, ἅμαξα καροῦχα.
εἰς τὸν ὀδόντα, εἰς τὸ ἄροτρον, εἰς τὴν ὦλακα.
τὰ θηεία τῶν ἀλλοφύλων, τὰ τάγματα.
τὸν βάτραχον αὐτῶν φησὶν ὁ Ἡσαΐας, τουτέστι τὸν θεὸν αὐτῶν Ἐλάμ.
προπυλὴν, προδώμην.
δαβίρ, χρηματιστήριον.
θάλασσα χαλκῆ ἦν, ὁ νιπτὴρ εἰς ὃν ἔνιπτον τὰς χεῖρας οἱ ἱερεῖς ἰσόντες (εἰσιόντες.)
Ἐκοιλοσάθμησεν, ἐσανίδωσεν κεκοιλωμέναις ὑπὸ τεχνιτῶν σανίσιν κρυπταῖς θυρίδας καὶ τοὺς σαθμοὺς τῶν εἰσόδων ἢ τούτων παραστάτας, τουτέστιν τοξίς.
ὑποκάτω ῥαμέν, ὑποκάτω ἀρχευτοῦ.
σκορπίοι ἤτοι σκορπίδια, ταῦτα εἴδη εἰσὶν ὅπλων πολεμικῶν.
ἐν σοχώθ, ἐν συγκλεισμοῖς.
ἀφεῖλε τὸν τελάμωνα, σὺν τῇ σποδῷ τὸν τελάμωνα.

Βασιλειῶν δ′.

μοαβιννοκὶμ * ἦν τρέφων βοσκήματα.
χιτίην, στολάς.
τολύπη, βοτάνη δηλητήριος.
χώμασιν, τοὺς ἱερεῖς τῶν ματαίων.
ἰαμείν, ἄγκιστρα, κρεάγρας.
παλάθας, χίδρα.
παλάθας μακαβὰ, ἢ τὸ χάλκεον στόμα.
Τοῖς ἐν τῷ μιθαάλ, τῆς ἐπιστολῆς μη.
ἐπάταξαν αὐτὸν εἰς λύτρωμα, εἰς ἀφεδρῶνα.
ἰεζέρ, ἅγιον.
σύνδεσμος, ἄνταρσις, ἐπιβουλή.
τῶν σαδερώθ, τῶν διατάξεων ἢ περιβολῶν.
τὸ βεδέχ, τὸ δέον.
δῆλοι ηβαν. οἱ δῆλοι ἐκεῖνοι.

δῆλοι

* (βασιλεὺς) Μωὰβ ἦν νωκήδ. 4 Reg. 3. 4. adde Amos 1.

Digitized by Google

δῆλοι ηβωνεον, ἐμάντευον.

γράμματα τοῦ παρ' Ἑβραίοις ἀλφαβήτου ἐκ χαλκοῦ ἐκτυπωμένα ἑκάστου στοιχείου πλείονα ὑπάρχοντα. ὅταν οὖν ἐβούλοντο οἱ Ἰουδαῖοι ἐπερωτῆσαι τῷ Κυρίῳ, ἐν τῷ ἐφοὺδ κείμενα ἡπλωμένα καὶ ἀνορθοῦντο εὐθὺς τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα μόνα τὰ ἐπιτρέποντα τὸ προκείμενον πρᾶγμα γενέσθαι ἢ μὴ γενέσθαι. οἷον, ἐὰν ναὶ ἔλεγεν ὁ Κύριος, τὸ νὺ, ἄλφα, ἰῶτα ἀνορθοῦντο μόνα, καὶ οὕτως ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀποκρίσεων τοῦ Κυρίου, τῶν διὰ τῶν δήλων γνομένων νοητέον, ἤγουν διὰ δεήσεων. ὅτε ἱερεὺς καὶ ὁ λαὸς τὰς διὰ τῶν δήλων ἀποκρίσεις γεγενῆσθαι αἰτοῦντο παρὰ Κυρίου, καὶ τηνικαῦτα ἐγένετο αὐτοῖς καθὼς προγέγραπται. εἰ δὲ ἦν ὀργισμένος αὐτοῖς ὁ Θεὸς, οὐδὲν αὐτοῖς διὰ τῶν δήλων ἀπεκρίνετο.

Παρὰ μασώβ, παρὰ τὸ θυσιαστήριον.
τοὺς θελητὰς, τοὺς ἐγγαστριμύθους.
λόγον μονόζωνον, ἐνεδρεύοντα λῃστήν.
ἐν οἴκῳ ἀφουσώφ, ἐν οἴκῳ ἐγκεκλεισμένος.
ἐν σαλάς, ἐν χαλκά.
τοῦ νεχωθά, τῶ[illegible]ρωμάτων.
ἐν σαλενωτῇ, ἐν τῇ φάραγγι.
τοὺς χωμαρίμ, τοὺς καθεστῶτας.
μαζουρώθ, ἀστὴρ οὕτω καλούμενος.
τῶν καδεσίμ, τῶν τελετῶν.
εἰς γαβήν, εἰς γεωργούς.
Τοῦ νοσοτάτ, τοῦ διαφθείροντος.
μεχωνώθ, βάσις.
τὸ χωθάρ, τὸ ἀκροκίονον, τὸ ἐπίθεμα.
ἐπὶ τὸ σανβαχά, κατὰ τὸ δίκτυον.
ποῦ ὁ θεὸς Ηλιοὺ ἀπφώ, ποῦ ὁ Θεὸς καὶ νῦν.
ἐφούδ, ἑλληνικὴν διπλοΐδα.

X. *De Lexico Varini Phavorini.*

VARINUS a) PHAVORINUS Camers, Joannis Lascaris & Angeli

a) Quæ de Varino referam, magnam partem debeo eruditissimis auctoribus Diarii Veneti (Giornale de' letterati d' Italia) Tom. XIX. p. 90. seq. Ipse se vocat Βαρῖνον, Aldus *Guarinum*, Aristobulus in Epigrammate quod Thesauro & Cornu copiæ A. 1496. excuso præmittitur, Γυάρινον. Vide Mich. Mattaire annales typograph. pag. 146.

Ac

Angeli Politiani b) discipulus, Monachus Ord. S. Benedicti ex Congregatione Silvestrinorum, & præceptor Joannis de Medicis (qvi postea fuit Papa Leo X.) hinc Bibliothecæ c) Mediceæ A. 1512. Florentiæ præfectus, & ab A. 1514. Episcopus Nucerinus d) interfuit Concilio Lateranensi A. 1516. atqve diem obiit A. 1537. Hic Romæ A. 1523. in fol. apud Zachariam Calliergum Cretensem excudi curavit Lexicon Græcum uberrimum in qvo Græcæ voces non latinis sed græcis vocibus facilioribus explicántur, qvod inscripsit Julio de Medices tunc Cardinali, e) qvi postea inter Pontifices fuit Clemens VII. Totam Græciam in hunc librum Varinus conjicere voluisse videtur: nam qvicqvid in Svida, Etymologo, Phrynicho, Hesychio, Harpocratione & aliis Lexicis, qvicqvid in Eustathio & scholiastis veteribus ad voca-

Ac verum nomen fuit Guarinus: ipse tamen Varinus dici maluit, ut à Guarino scilicet illo Veronensi (qui tamen Volaterrano etiam lib. 21. anthropol. *Varinus*) tanto facilius internosceretur. *Phavorinum* se dixit à patria, Camerino Umbriæ vicina. *per essere originario dal castello della Pieve* Favera *vicino di Camerino, citta ducale è nobilissima del Umbria, prese da esso il cognome di Faverino*, Lil. istoria di Camerino parte 2. pag. 277.

b) In elogio funebri (apud Ughellum) dicitur τοῦ Λασκάρεως γραμματικευσάμενος. A. Politiano autem hoc testimonium tulit in Epistola ad Macarium Mucium Camertem (lib. 7. Epist. p. 198.) *Varinus, civis tuus, ad summum lingua utriusque fastigium pleno gradu contendit, sic ut inter doctos jam* (circa A. 1490.) *conspicuus digito monstretur.* Idem in Epistola ad Varinum ipsum, thesauro præmissa: *nam cum te semper habuerim quasi eximium inter discipulos utriusque lingua, meaque tibi in literis etiam arcana retexerim, quod tu homo gratissimus libenter & profiteris & pradicas* &c.

c) Petrus Alcyonius lib. 2. de exilio p. 179. *Consulam Varinum Camertem, qui Bibliotheca nostre praest, hominem literatissimum & humanissimum, aut Scipionem Carteromachum, familiarem etiam nostrum.*

d) Ferd. Ughelli Italia sacra Tom. 1. pag. 1126 seq. & Lud. Jacobillus in Chronologia Episcoporum Nucerinorum p. 111. Nuceriam intellige non illam regni Neapolitani sed alteram ditionis Pontificiæ in Umbria.

e) In dedicatione Varinus se jam per triginta annos domus Mediceæ alumnum fuisse non diffitetur. εἰ οὖν ἐγὼ τριάκοντα ἤδη ἔτη τῶν Μεδίκων τρόφιμος γεγονὼς καὶ τοσοῦτον ὑπ' αὐτῶν εὐεργετηθεὶς τῶν καλῶν τε κἀγαθῶν ὢν τυγχάνω ἔχων. Subjungitque juvenense Petro de Medices ipsius fratrueli Cornu Copiæ dicasse, ὥσπερ καὶ ἔτι νέοι ὄντες τὸ τῆς ἀμαλθίας κέρας Πέτρῳ τῷ μακαρίῳ σου ἀδελφῷ (Gesnerus male interpretatur fratrem; vide Diarium Venetum T. XIX. p. 117.) ἀνατιθέν ἐξεπονήσαμεν. De illo opere Varini rarius obvio, quod ex Græcis digestum Grammaticis primo prodiit Venetiis apud Aldum A. 1496. fol. & minori typorum charactere recusum est A. 1504. fol. atque inscribitur *thesaurus, cornu copia & horti Adonidis*, dixi Volum. VII pag. 13. seq.

Digitized by Google

vocabulorum explicationem continetur, id fere omne in Lexicon suum transtulit. Sæpe etiam leguntur emendatius in Varino, qvam in ipsis unde ea hausit auctoribus, qvanqvam aliqvando nonnulla laciniose, f) sæpe depravata qvoqve transscripsit. Iniqvius enim est judicium Maussaci, g) qvi qvos offenderit in Svida, Hesychio & aliis lexicis errores, hos omnes retinuisse, simulqve in unum coëgisse Varinum arguit, ita ut nullum alium usum & levamen lexicon illud vastum studiosis adolescentibus præstare possit, præter novas qvasdam vocabulorum explicationes, qvas è lexicis qvæ nondum sunt luce donata, h) servantur in bibliothecis, retulisse illum verisimile est. Gramaticæ qvoq; vicem Lexicon illud præstare potest, ut prætercam tot fabulas, historias, proverbia & res varias scitu dignas passim traditas & explicatas. Non contemnendum auctorem appellat Guilelmus Canterus lib. 2. novar. lectionum capite 9. & haud invenustis epigrammatis lucubrationem ejus commendarunt Joannes Lascaris, Scipio Carteromachus, Angelus Politianus & *Joachimus Camerarius* i) ut omittam laudes in eundem congestas tum à Vossio, Borrichio, Morhofio k) aliisq;, tum ab eodem Camerario in præfat. ad secundam Lexici Varini editionem Basil. apud Robertum Winter (χειμερινὸν) 1538. fol. qvæ licet minoribus expressa typis

f) Vide Pauli Leopardi emendationes lib. IX. cap. 16. Tomo III. Lampadis artium Gruterianæ.

g) Maussacus diss. Harpocrationi adjecta pag. 396. edit. Lugd. Bat. 1683. 4.

h) Josephus Scaliger monet vix quicqvam in Varini lexico contineri quod non in aliis editis contineatur, licet colligendi ea laborem, quem in se suscepit, fatetur utilissimum esse. Ita enim ille Epist. 235. pag 503. cum de Photii Lexico adhuc inedito dixisset: *Extat hodie magno cum fructu legentium similis labor Varini Favorini, qui æqualis fuit seculi Politiani. Et quanquam apud studiosos magna in gratia est, nihil tamen habet quod non hodie in aliis reperiatur.*

i) Lascaris, Carteromachi & Camerarii epigrammata operi Varini præmittuntur. Politiani vero tetrastichon qvo Varinum Italiam matrem effœtam atq; extorrem Græciam sustinere atque alere velut ἀντιπελαργοῦντα affirmat, adscribam ex ejus poëmatis Græcis Tom. 3. Opp. edit. Lugd. 1537. 8.

Ἑλλάδι τοῖς ἰδίοις πεπλανημένῃ ἐν λαβυρίνθοις
Οὐ μίτον ἀλλὰ βίβλον πρόθετο δαιδάλεον
Οὐχ Ἕλλην, Ἰταλὸς δὲ Βαρῖνος, κὖτιγε θᾶσαν
Εἴγε νέοι τὴν γραῖαν ἀντιπελαργέομεν.

k) Voss. de philologia cap. V. §. 17. Olaus Borrichius de Lexicis Lat. & Gr. ad calcem analectorum de lingua Lat. p. 50. Morhof. lib. IV. polyhist. c. 8. p. 94. Diarium Venetum Tom. XIX. p. 153. seq.

typis, tamen & emendata est, & duos uberrimos indices Græcos adjunctos habet, tum vocum extra ordinem alphabeti positarum, tum proverbiorum, auctore *Hieronymo Gunzio* Bibracensi, qvem virum sibi amicissimum & utraqve lingva doctissimum Gesnerus l) appellat. Editio Parisiensis apud Morellum, Simlero m) memorata nulla est, uti nec Hanoviensis A. 1521. fol. qvam videas referri in catalogo Bibl Nobilissimi D. Adami Christophori Jacobi. Sed harum vice merito celebrare juvat novam Venetam, Græcis maxime hoc flagitantibus n) qvoniam priores duæ rarissimæ erant in Italia & vix XXV. vel XXX. scutatis venales, non ita pridem curatam A. 1712. fol. o) ab Antonio Bartoli typographo Veneto, castigatamqve diligenter & excusam typis nitidis & majoribus: columnis per tria σελίδια distinctis, atqve vocibus singulis qvæ explicantur novum versum incipientibus. Multæ etiam voces prioribus editionib⁹ adjunctæ qvæ asterisco addito semper distingvuntur, etiam indices ex Basileensi editione repetiti, atqve opus inscriptum Joanni Constantino Basarambæ, Woevvodæ Brancovano, cujus effigies etiam præmittitur, principi Walachiæ, qvi genere materno Cantacuzenos attingit. Codex MStus Lexici Varini, qvi fuit apud M. Henricum Sigismundum Schillingium, Diaconum Drosenfeldensem, memoratur à Joh. Fasoldo in pr[illegible]t. ad Orationem Scipionis Carteromachi de laudibus litterarum Græcarum, ipsius cura recusam Baruthi 1690. 4. Præter lexicon hoc, & *Cornu Copia* de qvo dixi Volum. VII. pag. 13. seq. extant etiam *Apophthegmata* p) ex variis auctoribus per *Joh. Stobaum* collecta Varino Favorino interprete, ad Leonem X. Romæ 1577. 4. 1519. 8. & Cracov. 1529. 8. qvam postremam editionem hoc epigrammate commendavit Wenceslaus Sobeslaviensis:

Lector

l) Gesnerus Bibl. p. 328. b.

m) Simlerus Bibl. p 675. *Phavorini Camertis lexicon Gracum cum indice parastichadum locupletissimo excusum est Parisiis in officina Morellii, in fol.* Catalogus Bibl. Jacobææ editus Lipsiæ 1693 8. inter libros Philosophicos in fol. parte 2. p 41. num. 234. *Varini Phavorini Camertis Lexicon Gracum sine versione. Hanov.* 1521.

n) Diarium Venetum Tom. XIX. pag. 127. *Le due prime edizioni di Varino erano divenute si rare, e di prezzo si enorme che a gran pena per venticinque e anche trenta ducati Veneziani potevano appresso i librai ritrovarsi. I Greci, massimamente di Levante, appresso i quali questo lessico è in credito e in uso piu di qualunque altro, ne hanno sollicetato i Bartoli &c.*

o) De hac vide sis Acta Erud. 1713. pag. 241. Neuen Bücher saal. XXV. pag. 1. Diarium Venetum Tom. XIX. p. 127. seq.

p) Idem Diarium Venetum p. 110. seq.

Lector candide, si cupis repente
Divina quasi virgula vocatus
Moralem sophiam tibi parare,
Hoc parvi moneo legas libelli,
E græco tibi quod bonus Varinus
Traduxit lepide simul Latine.

Lexica Græcolatina Recentiorum.

X. Inter Lexica Græcolatina recentiorum scriptorum, ratione temporis qvo in lucem edita est illius lucubratio, familiam ducit *Joannes Crastonus* Placentinus, Carmelitanus, cujus Vocabulista Græco-Latinus primum prodiit Regii Lepidi A. 1497. 8. qvæ editio in Leidensi Bibl. publica asservatur: Deinde edidit Bonus Accursius Pisanus, dicavitqve Joanni Francisco Turriano, ducali qvæstori, impressum in ædibus Dionysii Bertochi Bononiensis subterraneis, Mutinæ 1499. fol. ut didici ex V.C. Michaëlis Maittaire Annalibus typographicis T. 1. p. 363. Habeo & ipse Lexicon ejusmodi Græcolatinum perantiqvum, editum in fol. sed in qvo titulus deest, neqve extrema pagina 455. locum aut tempus denotat, qvod incipit: *ἀαγὴς, έος, intangibilis, ἄαπτος intangibilis, vel cui nocere quis nequeat* &c. H. Stephanus in Epistola de typographiæ suæ statu, A. 1569. 8. edita, & Almeloveenii libro de vita Stephanorum adjuncta, *iis*, inqvit, *quæ circumferuntur Lexicis Græco-Latinis primam imposuit manum monachus quidam frater* Johannes Crastonus, *Placentinus Carmelitanus, sed cum is jejunis expositionibus (in quibus vernaculo etiam sermone interdum, id est Italico utitur,) contentus fuisset, perfunctorie item constructiones verborum indicasset, nullos auctorum locos proferens ex quibus illa pariter & significationes cognosci possent, multi postea certatim multa hinc inde sine ullo delectu atque judicio excerpta inseruerunt; donec tandem indoctis typographis de augenda lexicorum mole inter se certantibus, & præmia iis qui id præstarent proponentibus, quæ jejuna, &, si ita loqui licet, macilenta antea erant expositiones, adeo pingues & crassa reddita sunt, ut in illis passim nihil aliud quam bœoticam suem agnoscamus.* Eodem loco varias ejus modi βαρβαρολεξικοσυγγραπτάδων hallucinationes atqve errores H. Stephanus perstringit.

Lexicon Græcolatinum excusum ab Aldo Venetiis: hinc Ferrariæ A. 1510. & Paris. Hieron. Alexandro curante A. 1512. auctumqve à *Jo. Maria Tricaëlio*, Æqvinate, in qvo multa falsa, notante Gesnero. Deinde Lugduni cum auctario & à *Valentino Carione* Hagenoio, Basileæ apud Cratandrum 1519. fol.

K *Nic.*

Nic Beraldi Dictionarium Græcolatinum Parif. 1521. fol.

Dictionarium idem addita interpretatione Latina, tribus vocum millibus auctius additis variis Grammaticorum Græcorum apofpasmatiis, & de vocibus Atticis Tho. Magiftro, Phrynicho & Emanuale Mofchopulo. Venet. 1524. fol. apud Francifcum Afulanum.

Jacobi Ceratini Dictionarius Græcus Bafil. 1524. fol. cum præfat. Erafmi, qvi Ceratino auctor fuit ut hunc laborem in fe fufciperet, & ipfe nonnulla adjecit. Inter eos qvi Græca auxere Lexica, profitetur & MAINO non parum deberi, ac male precatur invidæ febri qvæ ftudiofis eam utilitatem reddiderit maligniorem. Vide Erafmi Epiftolas lib. XXVIII. 21. ubi ait Ceratinum exactam utriusqve lingvæ peritiam cum incredibili modeftia copulaffe. *Hujus*, inqvit, *acceffionem cum conferrem cum aliorum auctariis qua in proxima Gurmuntii editione fuerant addita (nam hanc Ceratinus nofter non viderat) miro modo vix ullam vocem ab hoc annotatam comperi quam illi priores occupaffent. Pauperis eft numerare pecus, fed pauperius eft numerare dictiones. Satis multas adjecit Ceratinus, fed ingentem fateberis thefaurum, fi expendas, quod acceffit, potius, quam numeres.*

Magis etiam illo lexicographorum vulgo fe exemit *GUILELMUS BUDÆUS*, renafcentis literaturæ alter qvafi Camillus, qvo elogio eum mactat Adr. Junius lib 2. cap.6. Adverfariorum. Hujus *Commentarii Græcæ linguæ* præmiffa Græca ad Regem Galliæ Francifcum præfatione Parifiis primum 1529. & Colon. ac Bafileæ 1530. fol. editi, & deinde tertia parte auctiores Parif. 1548. apud Rob. Stephanum fol. typis luculentis recufi funt & Bafil. 1556. fol. qvartum Operum Budæi Volumen implent. In his auctor nullo neqve alphabeti neqve alio ordine obfervato, innumerarum vocum phrafiumqve, illarum præcipue qvæ ad res civiles ac forenfes pertinent, prout fub acumen ftyli fcribenti venerunt, proprias & varias fignificationes ex probatis auctoribus, Oratoribus maxime & hiftoricis eruit, atqve Latine ex veterum Romanorum ufu expofuit, ut nihil illis elegantius, nihil doctius cogitari poffit. Ac dicitur liber ille Salmafio veram ad eruditionem viam primum aperuiffe, ut non vane auguratus fit jam olim Erafmus in Epiftolis, obfervationes Budæi, utriusqve linguæ ftudiofis plurimum utilitatis effe allaturas. Nam & ad latinam eloqventiam apprime facere, veriffime monuerunt Francifcus Vavaffor de ludica dictione p. 321. & Rich. Simon Bibl. felectæ Gallice editæ Tom. 1. p. 354. De iisdem commentariis Angelus Caninius in Hellenifmo: *Iftius Orationis formas, & breviter quicquid ad græcapicas*

nicas phrases attinet, doctissime persecutus est Budæus *in suis commentariis, quos nuper & emendate & eleganter magno studiorum bono excudit Badius. Eum librum comparare sibi debet, quisquis serio græcari volet.* Edmundus Richerius in obstetrice animorum pag. 230. *Quia magni illius Budæi mens & institutum in suis commentariis fuit Græca Latinis conferre & connectere, certumque est quicquid unquam elegantiæ aut venustatis in utraque lingua extitit, id totum libris illis contineri, qui huic studio egregiam navare operam cupiunt, excellens illud & cœleste monimentum Budæi cogitate notare debent: cujus auxilio omnia linguæ principis arcana facile pervestigabunt.* Buchananus:

Gallia quod Græca est, quod Græcia barbara non est,
Utraque Budæo debet utrumque suo.

Omitto elogia certatim in eum congesta à Lud. Vive ad lib. 2. Augustini de Civitate DEI cap. 17. & de tradendis disciplinis pag. 306. Scaligero in Scaligeranis, Barthio XXI. 3. Adversar. Morhofio lib. IV. polyhist. cap. 8. §. 3. Vitam Budæi * scripsit Ludovicus Regius, quæ cum lucubrationum ejus elencho legitur apud Batesium & Leickerum: ** Regio addenda quæ habet Joh. Launojus parte 2. Gymnasii Navarrei pag. 875. seq. qui tamen fallitur cum pag. 882. notat Budæum obiisse A. 1573. Calend. Septembr. nam anno 1540. Cal. Sept. extinctus est, ætatis 73. Budæum in plerisque libenter sequuntur Lexicorum Græcorum post eum vulgatorum auctores, etiam Henricus Stephanus, qui in paucis quibusdam locis ab ejus sententia discedit, quorum rationem uberiorem reddere voluit in suo quem promisit thesauri Græcæ linguæ Corollario, & in editione nova Commentariorum Budæi. *Cogito enim,* inquit in præfat. ad thesaurum Græcæ Linguæ pag. 12. *de libri illius editione, quæ habeat cùm alia, quibus multo quam antea utilior reddatur, tum vero meas in quosdam locos annotationes.* Sed nec Corollarium illud, nec editio Commentariorum Budæanorum à Stephano notis illustrata lucem vidit.

* Adire etiam licebit de Budæo elogia Jovii p. 179. & Sammarthani p. 3. Nicolai Reusneri icones pag. 95. Bullartii Academiam scientiar. Tom. 2. pag. 166. Claudii Sinceri vitas JCtorum III. pag. 103. Alphonsi Clarmundi vitas editas Germanice Tom. 1. p. 25. Bælii Lexicon, Hendreichii pandectas Brandenburg. Bailletum T. 3. judicior. editorum Gallice pag. 157. seq. Bonifacii Historiam ludicram XV. 3. &c.

** Frid. Jac. Leickherus in Vitis decem JCtorum editis Lipsiæ 1686. 8. pag. 28. Guil. Batesius in vitis selectorum aliquot virorum excusis Lond. 1681. & 1704. 4. p. 215.

Dictionarium trilingue, in qvo Latinis vocabulis in ordinem alphabeticum digestis respondent Græca & Hebraica, Hebraicis adjecta sunt magistralia (Rabbinica) & Chaldaica, opere & labore *Sebastiani Münsteri* congestum. Basil. 1530. 1543. 1562. fol. Latina & Græca eadem fere in Tricaëlii Lexico.

Ambrosii Calepini Latino dictionario vocabula Græca anonymus qvidam adjecit. Id sæpius subjectum prælo etiam cum aliarum linguarum accessione, ut in editione Basil. 1605. lexicon undecim linguarum.

Lexicon Græcolatinum auctorum insigniter à præclaro viro *Petro Gyllio*. Basil. 1532. fol. & deinde sæpius cum aliorum auctariis recusum, ut infra commemorabitur.

Primum circa A. C. 1537. (inqvit *Conradus Gesnerus* in epistola Ao. 1562. scripta de libris à se editis) *Lexicon Græcolatinum* (Basil. 1537. fol.) *quod jam ante à diversis & innominatis nescio quibus satis misere consarcinatum erat, ex* Phavorini Camertis *Lexico Græco ita auxi, ut nihil in illo extaret quod non ut singulari fide ac diligentia, ita labore maximo adjicerem: sed typographus me inscio, & præter omnem exspectationem meam, exiguam duntaxat accessionis meæ partem adjecit, reservans sibi forte auctarium ad sequentes etiam editiones. Eodem paullo post defuncto, meum exemplar recuperare non potui. Ab eo etiam tempore in gratiam* Henrici Petri, *Basileensis typographi, ter aut quater ex diversis lectionibus meis, idem volumen insigni accessione auxi, A.* 1545. *ita ut semper nominarem authores à quibus singula excepissem, ut & authoritas major esset, & orthographia minus corrumperetur: quod si alii etiam multi Lexicorum corruptores potius quam auctores observassent, non usque adeo aliquot millibus locorum corrupta hæc volumina hactenus in publicum prodiissent, non solum typographicis erratis passim innumeris absurdissime referta, propter imperitiam illorum qui ad præla corrigunt: sed ipsorum etiam auctorum, quorum plurimos idcirco sua nomina profiteri puduit. Ultima quidem editio à me locupletata Basileæ nuper prodiit ex officina* Hieronymi Curionis *A.* 1560. *Septembri, in folio, chartis trecentis octoginta quatuor. - - - In Lexicon Græcolatinum A.* 1544. *Basileæ excusum in 4 de utilitate ac dignitate linguæ Græcæ præfatus sum.*

Petri Dasypodii Helvetii, qvo præceptore usum se Tiguri, narrat Gesnerus, Lexicon Græcolatinum Argentorat. 1539. 4.

Lexicon Antvverpiæ editum anno eodem 1539. 4.

Lexicon Græcolatinum Basileæ 1539. 4. apud Jo. Walderum cum præfat. Simonis Grynæi, qvi illud his verbis laudat sane magnificis:

Lexi-

Digitized by Google

Lexicon igitur, adolescens, hoc Græcum ad summum, quantum maxime fieri potest, perductum habes. Copiosius & vocibus pluribus refertum nullum extat, comparatu facilius nullum, ad usum accommodatum meliusque nullum &c.

Jo. Charadami lexicopator etymon Græcolat. Paris. 1543. fol.

Nicolai Gerbelii, Lexicon Græcolatinum A. 1546. MS. vidisse se Argentorati testatur Gesnerus in Pandectis p. 37. b.

Lexicon Græcum locupletatum ab *Hadriano Junio* A. 1548. inscriptumq; Eduardo Angliæ Regi fidei defensori & supremo Anglicanæ Ecclesiæ à Christo capiti, qvem titulū Indici librorum prohibitorum insertum qveritur Junius, ut videre licet in ejus Epistolis p. 124. p. 469. seq. & 508. De Lexico isto iterum pag. 70. 223. & 180. ubi sex millibus vocum atqve eo amplius auctum à se testatur. Ab hoc opere diversus est ejusdem Junii nomenclator, parvæ molis liber sed præclarus & utilis, de qvo infra.

Lexicon Græcolat. editum Lugd. 1550. fol. apud Frellonium. Et aliud eodem anno Basileæ, locupletatum à *Jo. Hartungo*, post *Arlenium*, aliosqve.

JOACHIMI CAMERARII. Commentarii insignes utriusq; linguæ similiter ut Budæi opus nullum alphabeti ordinem observant, in qvibus diligens præcipue exqvisitio nominum qvibus partes corporis humani appellari solent, additis & functionum nomenclaturis, & aliis huc accedentibus. Basil. 1551. fol.

Jacobi Tusani Lexicon. Paris. 1552. fol. ingenti vocum accessione locupletatum.

Ex Budæi commentariis maximam partem decerptum Lexicon Græcolatinum *Caroli Stephani*, qvi Roberti frater, Henrici patruus fuit, editum Paris. A. 1554. fol. cum additionibus MSS. Hœschelii obvium Romæ in Bibl. Barberina.

Inter melioris notæ Lexicographos merito suo refertur ROBERTUS CONSTANTINUS, Medicus Cadomensis cujus Dictionarium Linguæ Græcæ, Cadomensi Civitati & Jacobo Dalechampio, viro docto & præ cæteris amico ab auctore dicatum lucem vidit Genevæ apud Jo. Crispinum A. 1562. fol. 2. Volum. atq; deinde cum additionibus *Francisci Porti* aliorumqve recusum est ibid. A. 1592. fol. ne dicam de Lexico Græco Latino *Jo. Crispini*, collecto ex eodem Rob. Constantino & A. 1566. 4. edito, qvod manu Isaaci Vossii passim auctum, notatumqve exstat in Bibl. publica Leidensi. Non ut in thesauro H. Stephani sub radicibus vocabula, sed suo singula ordine per litterarum seriem digesta in Constan-

ſtantini Lexico leguntur. Verum auctor in præfatione promittit *artificioſam tabulam*, in qva linguæ Græcæ origines, annominationes & conjugata, primitiva & derivativa ſimul collocantur, ſervato tantum alphabetico ordine in primitivis. Hinc majore judicio collectum Conſtantini Lexicon qvam Stephani theſaurum exiſtimabat Jo. Henricus Bœclerus in Bibliographia curioſa, qvæ ſine nomine auctoris vulgata primum, deinde Bœclero vindicata & ſub Bibliographiæ Criticæ titulo, cum Jo. Gottlieb Krauſii V.C. animadverſionibus Lipſ. 1715. 8. prodiit pag. 19. Certe anteqvam Stephani opus videret lucem, omnium qvorumcunqve commentarios, qvi unqvam in Græca lingua erant editi à Conſtantino ſuperari, affirmavit Mich. Neander pag. 457. erotem. Hebr. Sed præterea etiam edere voluit Conſtantinus *de accentuum Græcorum ratione* plenam brevemqve commentationem. *Elegantias linguæ Græcæ* ejusqve cum Latina comparationem. *Compendioſam methodum ſtudii linguæ Græcæ* & de ejusdem auctorum lectione tractationem. Deniqve *theſaurum rerum & verborum linguæ Græcæ* per locos communes, in qvo duo indices vice duplicis dictionarii, Græci & Latini, & tertius rerum, qvæ in locis communibus tractantur ſylvam materiamqve contineret. Licet vero integris corporis & mentis ſenſibus memoriaqve valida uſus ad extremam usqve ſenectutem, & A. 1605. demum anno ætatis centeſimo tertio Conſtantinus diem * obiit, 6. Cal. Jan. promiſſa tamen illa non implevit, neqve in lucem protulit qvod memoratur à Simlero dictionarium ex Homero cæterisqve poëtis Græcis collectum ſimile dictionario Nizolii in Ciceronem. Nihilominus theſauri ſpem qvod fecerat, invidiam incurrit non levem. Conſtantinum enim perſtringere videtur H. Stephanus, nimis acerbus ſæpe eorum qvi idem cum ipſo ſtadium decurrere auſi ſunt cenſor & Ariſtarchus, in præf. ad theſaurum ſuum pag. 17. his verbis: *Præſtiti denique, lector, in hoc opere, vel potius præſtare conatus ſum, quæ ipſum theſauri nomine non indignum reddant. Eum quidem certe titulum mihi præripere jam olim conati erant quidam, quum me de hoc opere aggrediendo cogitare obaudiiſſent: Sed illi* θησαυρῦ *eorum appellationi merito aliquis ex proverbio depromtum vocabulum* ἄνθρακες *adſcripſiſſet. Foris enim & titulo theſaurus erat; intus autem nihil aliud quam vulgaris conſarcinatio, quæ antea lexici Græcolatini recogniti nomine appellabatur, novis aliquot ſuturis aucta: aut (ſi mavis) quædam interpolationum acceſſio, ut vel ex ipſa collatione perſpici poteſt, adeo ut perinde eſſet ac ſi perſonatus Irus Cræ-ſum*

* Vide Teiſſierii elogia Thuanea Tom. IV. p. 506. Bailletum, Jugemens Tom. 3. p. 137. Colomeſii Galliam Oriental. p. 103.

Digitized by Google

sum se mentiri sub ejus persona vellet. Contemnit etiam Constantinum ejusqve laborem indignis modis Josephus Scaliger in Scaligeranis pag. 101. & in Epistolis pag. 104. 107. qvod ex singulari ac privato in eundem odio profectum monet eruditiss. Huetius in Originibus Cadomensibus Gallice editis cap. 24. cum patri Julio Cæsari Scaligero charissimus Constantinus fuisset, & per aliqvod tempus communibus ab eo ædibus exceptus, tanti etiam ob eruditionem & fidem atqve integritatem æstimatus, ut ante obitum suum illi potissimum lucubrationum suarum ineditarum in lucem proferendarum curam voluerit comittere. Conradus etiam Gesnerus in Epistola de libris à se editis p. 21. *Hoc anno*, inqvit, *quo hæc scribo*, 1562. *Genevæ prodiisse audio longe copiosissimum & emendatissimum Græcæ linguæ thesaurum à Rob. Constantino, incomparabilis doctrina viro, ex Jo. Crispini officina.* Hujus Constantini habemus minime contemnendum etiam Latinæ Linguæ supplementum, sive lexicon vocum rariorum in postrema tunc Calepini editione præteritorum, excusum Genevæ apud Eustathium Vignon 1573. 4. qvod manu Emerici Bigotii passim notatum fuit in Bibl. præclara Bultelliana; nec non nomenclatorem scriptorum qvorum libri exstant vel MSti vel impressi in Bibliothecis Galliæ & Angliæ, indicemqve Bibliothecæ Gesneri. Paris. 1555. apud Wechelum, 8. Notas in Celsum Lugd. 1566. 8. & Amst. 1687. 12. 1713. 8. In Dioscoridem Lugd. 1558. 8. Argentorat. 1565. 4. Et in Theophrasti historiam plantarum cum Jul. Cæs. Scaligeri ad eandem commentariis Lugd. 1584. 8. & Amst. 1644. fol. Ineditas ejus in Plinii Hist. nat. animadversiones in Bibl. Lamoniana asservari testatus est Bailletus ejus præfectus: & nescio ubi vel edita reperiantur vel MSta delitescant qvæ inter Constantini scripta typis excusa memorantur ab Antonio Teissierio Tom. 4 elog. Thuanor. p. 508. Aphorismi Hippocratis versibus redditi Græcis & Latinis: Juliani Imperatoris Misopogon & Epistolæ in Linguam Latinam conversæ, nec non de Antiqvitatibus Græcorum & Latinorum libri tres.

De HENRICI STEPHANI Thesauro Græcæ Linguæ.

Stephaneæ stirpi id fuisse proprium videtur, ut in communes studiosorum usus construeret thesauros, a) Ciceronianum Carolus, Lati-

a) Theodorus Jansonius ab Almeloveen de vitis Stephanorum Amst. 1683. 8. pag. 72. Mich. Maittaire in Stephanorum historia Lond. 1709. 4. p. 312.

Latinum Robertus, Græcum Henricus: licet Græci etiam magna pars Roberto ejusqve ſtudiis debetur, ita enim de illo jam A. 1557. in præfatione adLexiconGræcolatinumCiceronianum filius ipſeHenricus Stephanus teſtatur ſe propemodum vereri, ut Alexander olim patris Philippi victoriis materiam triumphorum ſibi eripi dolebat, ne ſic patris ſui in litteras meritis induſtriæ ſuæ laudem intercipi contingeret. *Et conatus quidem ejus fortaſſe nibilo meis majores: ſed ut viribus ita etiam effectu longe profecto ſum inferior. Ecce enim ille tibi non lexicon Græcolatinum neſcio quod, ex ineptiſſimarum adnotationum quadam velut colluvie conflatum, tanquam veſtimentum aliquod ex vilibus ſcrutis conſarcinatum, ſed ingentem & immenſum linguæ Græcæ theſaurum, jam a multis annis, ſumtibus prope infinitis, ex præſtantiſſimis linguæ auctoribus tibi congerit atque coacervat. Qui certe illo Latinæ linguæ theſauro (quem etiam ipſe cumulaverat) tanto erit opulentior, tantoque pretioſior, quanto majores ſunt illius quam hujus, ut omnes fatentur, divitiæ.* Poſt Robertum A. 1559. defunctum, de excudendo theſauro jam A. 1561. cogitavit filius, nam die 13. Julii illius Anni datum eſt privilegium Caroli IX. Galliarum Regis, cui A. 1570. 15. Febr. aliud Maximiliani II. Imp. acceſſit. Non prius autem Theſaurus Græcæ lingvæ ab Henrico Stephano in lucem datus eſt qvam A. 1572. fol. qvatuor Voluminibus, dicatusqve Maximiliano II. Imp. Carolo IX. Galliæ Regi, Eliſabethæ Reginæ Angliæ atqve Electoribus Imperii Friderico Palatino, Auguſto Saxoniæ & Joanni Georgio Brandenburgico, nec non Academiis Viennenſi, Pragenſi, Pariſienſi, Oxonienſi, Cantabrigienſi, Heidelbergenſi, Lipſienſi, Witebergenſi & Francofurtenſi ad Viadrum. Opus incomparabile, amplas Græciæ opes totis caniſtris, admetiens ſtudioſis, & qvod immenſo labore ſtetit autori, adjuto licet parentis induſtria * & Friderici Sylburgii b) ac fortaſſe aliorum, c) unde omnes Græcarum literarum ſtudioſos beneficio ſibi obſtrinxit tanto majore, qvod ab illo usqve tempore qvi uberiores & accuratiores panderet Græcæ linguæ commentarios, per annos centum & qvin-

* *Paterno auſpicio atque ductu.* H. Stephanus præf. ad Adagia Eraſmi A. 1558. Adde ejus Epiſt. de typographiæ ſuæ ſtatu, apud Almeloveen. p. 177.

b) Frid. Sylburgius 1596. 16. Febr. Heidelbergæ peſtilentia interemtus eſt teſte Abrahamo Sculteto in nenarratio de vita ſua p. 34. ubi addit H. Stephanum in adornando theſauro multum ab eo adjutum. At Stephano facit injuriam Melch. Adami in Sylburgii vita pag. 193. edit. in fol. quando ſcribit potiſſimam theſauri partem, ejus labore conſtare; unde reprehenditur à Bailleto Tom. 3. judiciorum de ſcriptoribus p. 136.

c) Scaligerana p. 145. *H. Stephanus non ſolus fecit theſaurum. Pluſieurs y ont mis la main.*

Digitized by Google

qvinqvaginta repertus est nemo. In titulo ipso profitetur auctor præter alia plurima qvæ primus præstitit, paternæ in thesauro Latino diligentiæ æmulus, vocabula in certas classes distribuisse, multiplici derivatorum serie ad primigenia tanqvam ad radices unde pullulant revocata.

Nunc alii intrepide vestigia nostra sequantur,
Me duce plana via est quæ salebrosa fuit.

Qvanqvam vero ingens laudeqve sua dignus, nec inutilis labor etiam est ille qvo vocabula Græca ad radices suas primus revocavit, tamen ad qvotidianum usum studiosorum atqve evolventium compendium neutiqvam oportunus sed molestissimus est, adeoqve aliis servari commentariis, & lexicon identidem consulturos morari non debebat. Moratur autem incredibiliter non tirones modo sed etiam eos qvi progressus non contemnendos in Græcis litteris fecerunt: qvam multis enim in vocabulis non satis constat etiam doctissimis de origine ? deinde compositorum omnium, cum duæ ad minimum radices esse debeant, incertum manet sub utra investigandum sit, etiamsi constat de radice utraqve. Ac nisi verborum indice, qvi in qvarto tomo exstat, studium inqvirendi qvodammodo Stephanus levasset, multi haud dubie illud consulere plane desperarent, qvia non possent id facere sine nimis magno eoq; sæpius faciendo qvotidie temporis dispendio. At sic qvoqve duplici tamen labore opus, indicem enim primum, deinde in alio volumine locum ipsum evolvere est necesse. Et qvanqvam non crediderim hanc esse causam d) ut hodie vix unus Græce doctus reperiatur pro qvinqvagenis peritis Græcarum litterarum qvales fuere bene multi renascentibus litteris, anteqvam Stephani thesaurus & Scapula in hominum manibus versarentur: nihilominus puto esse verissimum,

L mum,

d) Moyses du Soul in Epistola inserta Novellis literariis Amstelodami A. 1720. 8. editis Gallice Tom. XI. pag. 133. *La pratique de mettre les mots non dans leur ordre alphabetique, mais sous leur racines, qui à eu lieu depuis que, pour le malheur des lettres, les Etiennes s'aviserent de ranger tous les derivez & les composez sous leur racine, a èto une des principales causes de la decadence de Grec. Car qui est-ce qui pourròit supporter le degout que cause cette methode? - - ausi voyons nous ce qui en est arrivé. Je pose en fait, qu'au renouvellement des lettres en Europe, il y avoit plus de cinquante personnes pour une aujourd' hui qui savoient le Grec. Pourquoi cela? Est ce que le bon sens & la nouvelle Philosophie ont fait découvrir à notre siecle, que les écrits des Grecs, sont ou ridicules, ou faux, ou un vain jargon comme les subtilitez de l' Ecole, que ceux qui ne savent pas les choses, confondent assez souvent avec la Philosophie des Anciens. Point du tout* &c.

Digitized by Google

mum, in lexico hanc esse virtutem maximam, ut qvi illo utitur, sine difficultate ac temporis jactura, qvæ inqvirit, invenire qveat, itaqve longe præferendam methodum aliorum qvi non sub radicibus sed suo qvæqve loco per alphabeti ordinem vocabula singula exhibent exponuntqve.

Non Parisiis, ut persuasum multis, sed Genevæ excusum esse thesaurum, (neuter enim locus in fronte operis notatur) merito ob rationes qvas suggerit historia typographei Stephaniani, statuit eruditus amicus & collega meus conjunctissimus, Mich. Reichey in chrestomathia Græca sive consilio de recte instituendo Græcæ linguæ studio, cujus sectione VIII. de thesauro hoc disserit accuratissime. Idem non sine causa negat duas illius exstare editiones, licet recentissimus ac diligentissimus historiæ Stephanorum scriptor Michael Maittaire p. 355. posteriorem etiam thesauri editionem prodiisse tam certum esse affirmat, qvam qvo anno prodierit, fatetur incertum esse. Sed post vulgatum A. 1579. compendium à *Jo. Scapula*, qvo maximam sibi factam injuriam, & oportunam distractionem operis sui tanto sumtu suo & labore perfecti impediri haud immerito dolebat, novum frontispicium thesauro suo præfixit Stephanus, & in illo Scapulam pungit his verbis:

Quidam ἐπιτέμνων me capulotenus abdidit ensem,
Æger eram à scapulis, sanus at huc redeo.

In aversa tituli hujus novi facie, sive opistographo etiam comparet Epistola, qva non modo graviter conqveritur de injuria ab epitomatore sibi illata, sed etiam contendit plura eaqve magni momenti prætermissa à Scapula, qvæ poni lectorum intererat, in aliis etiam invertisse eum ac pervertisse dicta, dum mentem atqve artificium auctoris non assequitur. Eandem qverelam suam repetit Stephanus in palæstra de Lipsii Latinitate A. 1591. 8. edita p. 51. seq. ubi etiam novo illo qvod dixi frontispicio ornatum thesaurum, ipse posteriorem operis sui editionem pag. 54. appellat, atqve in Scapulam stringit hosce jambos, qvos splendida bilis ipsi dictaverat:

Opus redegit qui illud in compendium,
Impendium in eo temporis quam maximum
Fecisse dicit: vellet id pensare nos
Sua crumena maximo compendio.

Lecto-

Lectorum at ille maximo dispendio
Contraxit opus id, imposuit & omnibus.
Poena irrogetur huic ut non gravis tamen,
Tantum esse dignum dixerim suspendio.

Sed operæ pretium est audire etiam Scapulam, ita causam suam agentem, & qvantum Stephano debeat vel non debeat profitentem in præfat. ad Lectorem: *In hoc opere absolvendo cum plurimum operis contrivissem, - - - incidi forte in thesaurum ab Henrico Stephano constructum, cujus sola inscriptione lecta, existimavi me actum egisse. Verum cum thesaurum illum penitius introspectum, præter alia multa à meo consilio discrepantia, diverso etiam ab eo quem secutus fueram ordine scriptum fuisse re ipsa cognovissem, idque amicorum oculis subjecissem, eorum judicio fretus multisque rationibus adductus hac tandem in lucem prodire permisi. At vero ne thesauri illius Herculeo sane labore compositi, auctorem bene de literis meritum debita laude fraudare, aut me alienis plumis venditare videar, quid illi acceptum feram, fateri non gravabor. Cum enim in eo thesauro tanquam in penu locupletissimo dictionum vim & proprietatem melius exprimi, significationes distinctius collocari, pluribus aptioribusque exemplis confirmari, diversas constructiones diligentius observari, denique quæ tum veteres tum recentiores lexicographi, scholiastæ, Grammatici & alii in Græca lingua cognitione excellentes viri ad hoc argumentum pertinentia scripserunt, plenius contineri & accuratius quam in superioribus lexicis collecta exhiberi comperissem, ea inde potissimum depromta meo instituto accommodavi, consultis iis quoque auctoribus ex quibus illa in thesaurum fuerunt relata. Paucissima ex pluribus exempla selegi, loquendi formulas non nisi magis necessarias exposui, ne liber in nimiam molem excrescens lectori tædium afferret, emtoremve pretii magnitudine deterreret. Si autem in eo thesauro multa vocabula adjecta sunt quæ in aliis lexicis desiderantur, ita etiam non pauca testimonio munita huc accessisse, si quis collationem instituat, sæpius deprehendet, atque adeo quamplurima adjici posse non est dissimulandum.* In hoc omnes eruditi consentiunt, nec Scapulam fraudandum laude industriæ, licet iniqvum præ studio, & de Domino qvondam suo ac præceptore * meritum haud bene: H. Stephani vero dolendam vicem, cui pro tantis laboribus suis & impensis, qvibus omnes litteris operantes sibi maxime obligavit, hoc gratiarum loco repensum est, ut redacto ad inopiam identidem qverendum fuerit à thesauro se esse pauperem redditum. Θησαυρὸς ἄλλοις πᾶσιν ἐῶν ἑτέροις, ἐςὶ κάκιςος ἐμοί.

 At

* Almeloveen. pag. 74. de vitis Stephanor. & Mich. Maittaire p. 318.

At thesaurus me hic ex divite reddit egenum,
Et facit ut juvenem ruga senilis aret.

Qvanqvam etiam in celebrando & extollendo opere utilissimo haud minor est eruditorum consensus, qvod horreum ac promtuarium totius Græciæ vocat Morhofius, Mericus Casaubonus * viri summi inæstimabilem thesaurum, atqve alibi, librum incomparabilem & vere thesaurum: tamen jamdiu simili desiderii & votorum consensione exoptant omnes, ut post tam diutinum & longius sæculo spatium exoriatur tandem aliqvis Stephano similis, sed faventiore utens fortuna, qvi adjutus ab aliis ** suppleat, atqve ex scriptoribus vel post Stephanum demum protractis in lucem, vel ab eo non satis diligenter excussis, latifundia Græca amplius oculis omnium pandat, facilioreqve & obvio utentibus ordine exponat. Vir doctissimus Olaus Borrichius in dissertatione de lexicis pag. 50. *Nemo merito suo laudatior Henrico Stephano, cujus Græcæ linguæ thesaurus pane instar omnium est, solidus, cultus, locuples, in quo nisi tria desiderarentur, (primo, quod exstent non pauca in iis qui omnium manibus versantur auctoribus hic omissa: secundo, quod multa id temporis Græcorum monumenta hodie in publico notissima nondum evulgata essent: tertio, quod voces plurima plures admittunt significationes, quam quæ in illo thesauro signata sint) jam pervenisset ille lexicographorum Græcorum labor ad usque suos umbilicos.* Fuit cum plenius lexicon Græcum exspectare juberemur à viris in Græcorum scriptorum lectione subactissimis *Rich. Bentleio*, Britanno, *Laur. Normanno* Sveco, & *Ludolpho Kustero*, Germano: qvorum hunc, fatum præmaturum intercepit, & alios qvoqve ipsius conatus laudatissimos, editionem Hesychii, & thesauri latini recogniti evertit. Normannum similiter mors acerba eripuit sacris, & humanioribus litteris. Bentleium, adhuc, & diu precor superstitem animus ad alia amœniora & splendidiora revocavit. *Pauli Cornettæ* Clerici Regularis Lexicon Græcum, ex sacris & externis scriptoribus in qvinqve magna digestum volumina editioniqve paratum, laudat & Romæ in Bibliotheca patrum S. Mariæ Magdalenæ MStum servari testatur Prosper Mandosius in Bibl. Romana pag. 150. De aliis, qvi idem saxum voluerunt, juvat, ne actum agam, appo-

* Pag. 42. ad Marcum Antonin. & in diss. de nupera Homeri editione.

** Recto & æquissimo judicio Mich. Maittaire in Stephanorum historia p. 388. *Tantum abest ut ob aliquot voces in H. Stephani thesauro desideratas eum negligentiæ insimulem, ut ejus potius industriam suspiciam quod plures non desiderantur. In quam immanem molem excresceret, quam inexhaustos labores, quot Herculeo huic operi invigilantes viros, quot annos sibi deposceret thesaurus qui universa Græcorum omnium Auctorum vocabula variasque ipsorum significationes complecteretur.*

Digitized by Google

apponere notata à Clarissimo Collega meo Michale Richey in laudata Chrestomathia Græca: *Non dicam de exemplo thesauri Stephani quod possidere mihi contigit, cui sua manu passim quædam addidit* Erasmus Schmidius. Joh. Conradum Dietericum, *Professorem Giessensem auctarium quoddam ad idem opus sub manu habuisse, in quo errores ejus se detecturum sit pollicitus, sed cum viveret non invenisse typographum, & post mortem ejus omnem illum laborem in irritum cecidisse refert Morhofius (aut qui Morhofium supplevit Joh. Frickius) lib. IV. Polyhist. cap. 8. §. 6. Imo discerptum plane deinceps auctarium illud fuisse intelligo ex fragmento ejus quod in manibus nonneminis esse significatur* in Neuen Bücher Saal *Tom. 1. p. 963. Rem eandem à Morhofio traditam confirmat doctissimus Dieterici in Professione Græcarum literarum successor* Jo. Henr. Maius *fil. qui etiam in observationibus suis sacris lib. IV. pag. 161. seq. voces CCLX à sola præpositione σὺν incipientes, aut sine auctoritate adductas, aut plane à Stephano omissas recensuit. Sic plurimas alias eidem vel intactas vel autoritate nulla ab eo confirmatas in uno Epicteto & Simplicio observasse jampridem virum in hac palæstra versatissimum* Simonem Ertmannum *scribit Borrichius in appendice ad Analecta Lat. linguæ pag. 51. qui & ipse ibi quid in Stephano desideret exponit, & complures nominat scriptores Græcos ex quibus ille vel parum vel nihil in suum thesaurum adsciverit. Ex solo Luciano vocabula CXLV. quorum haud facile ullum apud Stephanum offenderis, notavit* Joh. Jensius, *& sua serie exhibuit in lectionibus Lucianeis lib. III. cap. 1. pag. 309. seq. Nec pridem ex solo Xenophonte Vir Cl.* Joannes Grammius *Professor Hafniensis specimen dedit supplementi Lexicorum Græcorum ad calcem suæ historiæ Deorum ex Xenophonte, sive prodromi Antiquitatum Xenophontearum, quæ dissertatio est Hafniæ edita 1716. 4. ubi lexicon illud à p. 111. porrigitur ad p. 159 continetque voces quæ in præstantissimis, studiosorum Græcorum Græcæ linguæ manibus quæ teruntur lexicis Græcolatinis (proinde & in thesauro Stephani) vel prorsus non habentur, vel nullo Auctoris classici testimonio confirmantur: fore etiam ut idem vir doctissimus similes ex aliis quoque scriptoribus observationes aliquando adjiciat, spem esse dicit Severinus Lintrupius in præfat. ad Christiani Falsteri supplementum Linguæ Latinæ pag.)( )(.* Tan. Fabrum *jam olim quatuor millia vocum Græcarum lexicis prætermissarum collegisse testatur filia ejus Anna Daceria in notis ad Anacreontem.* * *Nec dubito quin maximus etiam ad rem lexicam apparatus in promtu fuerit* Jo. Caspari Svicero, *qui Lexicon Græcum majus meditatus est, quod immenso fere labore collectum & in duos in folio tomos distributum omnes voces Græcas exhibiturum erat, ipso promit-*

* Locus est ad Odam LVIII. pag. 204. *Le mot ἀνασαλόζω, dont Anacreon se sert en cet endroit, ne se trouve point ailleurs, & on le chercheroit inutilement dans les dictionnaires, aussi bien que beaucup d'autres que mon pere avoit autrefois ramassez, jusques au nombre de plus de quatre mille.*

tente in prefat. ad thesaurum Ecclesiasticum. Michaël etiam Maittaire aliquando dicentem audivit Busbejum * *doctorem quondam suum in schola Westmonasteriensi Graece peritissimum, sibi* virum qvendam doctum *ostendisse bina volumina vocum, quae in H. Stephani thesauro non reperiuntur, ut refert in historia Stephanorum pag.* 388. De scriptis utilibus variis Grammaticis, qvæ in appendice thesauri sui Stephanus exhibet, dicere me memini Volum. VII. p. 35. seq. Tomo autem primo præmittuntur de laudibus Græcarum litterarum orationes binæ, una *Scipionis Carteromachi*, ** Pistoriensis, Danieli Reinerio, Patricio Veneto inscripta, & altera *M. Antonii Antimachi*, habita in Gymnasio Ferrariensi: his subjunguntur excerpta ampla ex oratione tertia qvam in commendationem Græcarum litterarum vulgavit *Conradus Heresbachius.* Eadem cum prioribus duabus orationibus Jacobus Lectius præmisit corpori Poëtarum Græcorum, edito Coloniæ Allobrogum sive Genevæ A. 1606. fol.

ALIA LEXICA GRÆCOLAT.

Lexicon Græcolatinum Petri *Gyllii*, cum variis accessionibus aliorum, & novis à *Joanne Hartungo* additis recusum est Basil. 1577. fol. ex officina Henrico Petrina; sed optima & locupletissima exstat editio Anni 1584. fol. in qva datur frui junctim exhibitis observatis *Petri Gyllii, Guil. Budæi, Jacobi Tusani, Conr. Gesneri, Hadr. Junii, Rob. Constantini, Jo. Hartungi, Marci Hopperi, Guil. Xylandri*, editorumqve *Jac. Cellarii* & *Nicolai Hönigeri.*

Joannis Scapulæ Lexicon ex Henrici Stephani thesauro, qvicqvid dissimulet, excerptum, & laudabili industria in φιλελλήνων usus digestum atqve exornatum locupletatumqve, prima vice lucem vidit Basileæ A. 1579. † fol. 1594. & Genev. 1598. & cum Hypotyposi dialectorum *Jacobi Zwingeri* Basil. 1605. & cum Latino *Laurentii Martii* Palatini indice 1627. & Lond. 1637. addito insuper *Jo. Harmari* lexico Etymologico

* Hic est Busbejus, à quo usum lexici Scapulæ alumnis Westmonasteriensibus interdictum narrat idem Maittaire pag. 352.

** De Carteromacho, sive Forteguerra, discipulo Politiani, viro doctissimo qui A. 1513. diem obiit, consulendum Diarium Venetum (Giornale de' letterati d'Italia) T. XX. pag. 278. seq. Oratio hæc ejus post editionem primam Venetam ap. Aldum 1504. 4. sæpius lucem vidit, ut Basil. 1517. 4. Rom. 1543. 4. & Baruthi Joh. Fasoldo curante 1690. 4. Antimachi Oratio cum ejus versione librorum Gemisti Plethonis de gestis Græcorum, aliorumque apospasmatiorum Dionysii Halic. Demetrii Phalerei & Polyæni prodierat Basil. 1540. 4.

† Falluntur qui A. 1570. assignant, ut auctor clarissimus historiæ Stephanorum pag. 359. & Bibl. Fabriciana Helmst. Tom. 3. pag. 250.

Digitized by Google

logico, & deniqve accuratiſſimo ſtudio Lugd. Bat. & Amſt. 1652. fol. apud Elzevirios & Hackium, curantibus *Cornelio Schrevelio* & *Lamberto Barlæo*, qvi Joannis etiam Meurſii gloſſarium græcobarbarum abbreviatum, præter varia opuſcula Grammatica in theſauro H. Stephano obvia adjecerunt. Hæc editio recuſa Baſileæ 1665. fol. Exſtat etiam epitoma Scapulæ edita A. 1598. 4. Ex laudato Collega meo Michaele Richey comperi duo exempla Scapulæ, qvibus egregia plurima ex lectione Græcorum ſcriptorum adnotaverat Balthaſar Stolbergius ὁ μακαρίτης, eſſe in manibus Rev. Theod. Daſſovii, Antiſtitis Rendsburgenſis. Inter alia in illis annotationibus Stolbergianis videre licet voces phraſesqve ſcriptorum ſacrorum novi fœderis, teſtimoniis auctorum Græcorum comprobatas. Sic in Bibl. Barberina aſſervantur lexica Tuſani A. 1552. fol. & Rob. Conſtantini A. 1562. fol. manu Hœſchelii paſſim aucta & emendata.

Dictionarium qvadruplex, Anglicum, Latinum, Græcum & Gallicum. Lond. 1580. fol.

Eduardi Grant, qvi Criſpini Lexicon qvater vel qvinqvies mille vocibus auxit, lexicon Græcolatinum Lond. 1581. 4.

Lexicon trilingue. Argentorat. 1611. fol.

Dictionarium tetraglotton, Latinum Græcum Gallicum & Belgicum. Franek. 1612. 8.

Morelli theſaurus linguæ Latinæ, Græcæ & Gallicæ, ex emendatione Auberti. Lugd. 1612. 4.

Henrici Decimatoris theſaurus linguarum Latinæ, Græcæ, Hebraicæ, Gallicæ, Italicæ & Germanicæ. Lipſ. 1613. fol.

LEXICA MINORA.

Hadr. Junii nomenclator, rerum nomina propriis vocabulis expreſſa variis linguis explicans, Antvverpiæ A. 1567. 8. editus & 1576. 1583. deinde recuſus: Edmundo Richerio judice nec laudari ſatis nec digne æſtimari poteſt, cum loco breviſſimi optimiqve commentarii in omnes antiqvos auctores eſſe poſſit. c. 6. obſtetricis animor. p. 227.

Balthaſaris Garthii Lexicon Græcolatinum Francof. 1602. 8. & deinde ſæpius. Garthius olim bilinguis jam trilinguis, hoc eſt Lexicon Latino Germanico Græcum, curis ſecundis Georgii Matthiæ Kœnigii, cum præfat. B. Jo. Mich. Dilherri. Norimberg. 1679. 8.

Eilhardi Lubini clavis Græcæ linguæ, ſive compendioſum lexicon latino Græcum & Græcolatinum, una cum ſylloge ſententia-

tiarum * qvibus Vocabula linguæ primitiva continentur, Roftoch. 1605. 1609. Lubec. 1612. 1620. Lipf. 1633. & ex Danielis ac Philippi Parei recenfione Francof. 1643. 1662. 8. Lugd. Bat. 1644. 12. Amft. 1647. 1651. 1664. 12. & cum interpretatione Germanica. Norimb. 1718. 8.

Antonii Laubegois Græcæ linguæ breviarium Græcolat. Duaci 1626. 8.

Jo. Amos Comenii Janua linguarum, Græcis additis à *Theodoro Simonio* Holfato Amft. 1642. 12. & ex *Steph. Curcellæi* recognitione Amft. 1649. 8.

Cornelii Schrevelii Lexicon manuale Græcolatinum Analyticum & Latino GræcumLugd. Bat. 1657. 8.& ex qvinta editione inBelgio curata, Amft. 1682. etiam emendatius prodiit curaB.Doctoris mei Jo. Godofredi Herrichen, Lipfiæ 1684. 8. Dresd. 1707. 8. & ex recenfione Henr. Ludolphi Holtzkampii Amft. 1709. 8. Auctum Græcolatinum per Jofephum Hill, & Latino Græcum à Joh. Hutchinfono Lond. 1663. 8.

Guilelmi Robertfoni thefaurus linguæ Græcæ à Jofepho Hill a uctus ad voces circiter 24000 Lond. 1676. 4. non immerito laudatur à Colomefio p.79. Bibl. felectæ, eft enim lexicon omnium in eo genere locupletiffimum & emendate excufum.

M. Gottlob Frid. Peckii liber memorialis Græcæ linguæ ad modum fimilis Latini Cellariani, voces primitivas & fub illis derivatas & compofitas naturali ordine exhibens, cum præf. Clariff. M. Jo. Davidis Schreberi. Dresd. 1709. 8.

Joannis Cafparis Suiceri Lexicon Græcolatinum, Tiguri 1683. 4. qvi majus etiam aliud, duobus Voluminibus in fol. adornaffe fe teftatur in præfat. ad Thefaurum Ecclefiafticum, qvod lucem haud vidit.

Lexicon Græcolatino Germanicum Francofurti 1698. 8. Zunneri fumptibus curatum, bonæ notæ.

Lexica Latino Græca Jo. Gerlaci Wilhelmi, Johannis Lindneri &c.

V.C. *Benjamini Hederichii* ** lexicon manuale Græcum, cujus nuper fpes facta eft, omnibus fui generis lexicis, qvæ exftant, longe locupletius promittitur in tres partes videlicet hermeneuticam, analyticam atqve fyntheticam divifum, forma octava majore.

Jo. Chriftianum qvoqve *Hertzogium*, præclaris lucubrationibus notum & Græcæ linguæ haud mediocriter peritum Lexico Græco digerendo

* Hæ fententiæ folent etiam Schrevelii lexico fubjici. Similiter radices linguæ Græcæ verfibus Gallicis complexus eft *Claudius Lancelotus*, Monachus Benedictinus.

** Gelehrte Zeitungen A. 1719. pag. 200.

Digitized by Google

rendo operam ſuam addixiſſe, libenter intellexi ex Gottlieb Stollii introductione in hiſtoriam eruditionis, edita A. 1718. 8. Germanice p. 128.

Inſigne etiam ſpecimen lexici novi Græco Gallici noviſſime lucem vidit in Gallia, *Projet d' un dictionaire Grec.* Vide Mem. de Trevoux, Juin 1718 pag. 1118. Journal des Savans 1718. Decembr. p. 671. Hic guſtus facile ſalivam movebit Græcæ lingvæ ſtudioſis, ut totum opus propediem abſolutum videre deſiderent, qvod dictionariis hactenus editis locupletius futurum eſt & accuratius. Ut tamen pluribus inſerviat, ex Græcogallico oportebit adornari Græcolatinum, vel Gallorum exemplo ab aliis etiam nationibus Græco-Germanicum, Græco-Anglicum &c.

Theodori, Polycarpi F. Dictionarium Græcolatino Ruſſicum prodiit Moſcuæ 1704. 4. Vide Acta Erud. T. 4. ſupplem. p. 500.

Lexica ſpecialia & indices Græcarum Vocum in ſcriptores quosdam ſingulos Græcos.

IN POETAS qvidem:

In *Homerum* Wolffgangi Seberi indicem, Lexicon analyticum Lud. Culonii, clavem Ant. Roberti & G. Perkinſi, Jac. Sorgeri phraſeologiam Homericam & epitheta ex Iliade per Nic. Pruſtum collecta, jam memoravi lib. 2. c. 3. §. 29. ſeq. qvibus addere licet indicem locupletiſſimum Græcum qvem Euſtathii ad Homerum commentariis ſubjunxit in Romana editione Matthæus Debares ſive Devarius; alium Baſileenſis ἐκδόσεως curator. Indicem item de qvo Scaliger in Scaligeranis p. 145. ubi de H. Stephano: *l' indice des mots d' Homere eſt bon.* Indicem item Aſcanii Perſii, Romæ editum: Indicesqve Græcos in volumine utroqve editionis præclaræ Homeri Barneſianæ ſubjunctos. Jeremiæ Hœlzlini indicem in Iliad. lib. I. V. & IX. editos à Theod. Schrevelio Lugd. Bat. 1642. 8. Homeri epitheta à Jacobo Revio collecta habuit MSta V. C. Jacobus Perizonius, legavitqve ea Bibl. Leidenſi. Indicis omnium vocum Homericarum Seberiano etiam digeſtioris & elaboratioris neſcio qvo autore, ſpecimen Gieſſa ante aliqvot annos ad me miſit vir doctiſſimus Jo. Henricus Majus, filius.

In *Heſiodum*, Georgii Paſoris in collegio Heſiodeo Amſt. 1632. 8. atqve ex patris ſchedis per filium Matthiam Paſorem index auctior in editionibus Heſiodi Schrevelianis Amſt. 1650. 1657. 8. Lipſ. 1684. 1713 & Amſtelodamenſi Joannis Clerici 1701. 8. Præclarus etiam index Græcus in Heſiodum ejusq; ſcholiaſtas exſtat in editione Plantiniana 1603. 4.

qvem auctor ejus Daniel Heinsius pro glossario & vocabulario Hesiodico eximio lectoribus suis commendare non dubitat.

In *Theognidem* Index Wolfgangi Seberi, Lipf. 1603. 1620. 8. & index atqve analysis omnium vocabulorum in editione Francofurtensi A. 1709. 8. qvam notis etiam & commentario instruxit Henricus Gottlob Just, Professor Academiæ Erfurtensis.

In *Phocylidem & Pythagoræ aurea carmina* indicem omnium vocabulorum dedit idem Wolfgangus Seberus * Lipf. 1604. 8. In *Phocylidem, aurea carmina* & *Naumachii* sententias, indicem & analysin Grammaticam M. Adam Erdmannus Mirus, Gymnasii Zittaviensis Conrector insigniter promeritus. Budissæ, 1715. 8.

Pindarum & Lyricos Æmilii Porti Lexicon Pindaricum Hanov. 1606. 8. & index locupletissimus omnium fere vocum phrasiumqve qvi exstat in editione Pindari Oxoniensi 1697. fol. Nam Erasmi Schmidii πινδαροταμεῖον sive Concordantias Pindaricas, qvarum specimen dedit in prolegomenis ad illum Poëtam, desideramus.

In *Æschylum* index Græcus vocum in scholiis explicatarum subjungitur in editione Stanleiana, Lond. 1663. fol.

In *Aristophanem* πίναξ ἁπάντων τῶν ἀξιολόγων ἀφθονώτατος occurrit in editione Græca Basileensi Frobeniana 1547. fol. repetitus etiam in Græcolatina Genev. 1607. fol. Sed longe pleniorem indicem vocum Aristophanis, accuratioremqve debemus viro eruditissimo Ludolpho Kustero, in editione Comici qvam adornavit præstantissima Amst. 1710. fol.

In *Menandri & Philemonis* fragmenta index Græcus à V. C. Joanne Clerico adjectus, cui plura etiam inserta ex inedito Photii Lexico Amst. 1709. 8.

In *Callimachum* Index Græcus vocabulorum omnium exstat ad calcem editionis Parisiensis A. 1674. 4. qvam dedit Anna Tan. Fabri filia. Cumqve ab eo tempore fragmenta plura accesserint in editione Callimachi Græviana Ultrajecti 1697. 8. etiam index Græcarum vocum in illa occurrit locupletior.

In *Lycophronem* index vocabulorum omnium auctore D. Richardo Wright, Londinensi, exhibetur in editione utraqve Potteriana Oxon. 1697. 1702. fol. In

* Hic Seberus indices ejusmodi etiam in alios poëtas Græcos Apollonium, Euripidem, Sophoclem, Theocritum &c. affectos habuit. Vide ejus Epistolam ad Jungermannum, post Hottomannianas p 471. & de aliis pii hujus & diligentis viri scriptis Clariss. Godfridi Ludovici historiam Rectorum schol. p. 130. sqq.

Digitized by Google

In *Theocritum*, *Moschum*, *Bionem*, & *Simmiam*, dictionarium Doricum Æmilii Porti, Francof. 1603. 8.

In *Dionysii* periegesin dolendum est Balthasaris Scheidii indicem fato viri præclarissimi interceptum esse, cujus spem ille fecit præfat. ad indicem in Herodianum.

In *Oppiani* Halievtica glossarium de qvo supra p. 61.

In *Musæi* carmen de amoribus Herus & Leandri, index omnium verborum subjicitur editioni qvam cum variorum notis adornavit Daniel Pareus. Francof. 1627. 4. Novam editionem cum novo indice Græco expectamus à V. C. Jo. Henrico Kromayero.

In *Nonni* metaphrasin Evangelii Johannei, index Græcus Frid. Sylburgii, in editione Commeliniana 1596. 8. recusa Lips. 1618. 1629. 8.

IN SCRIPTORES PROSARIOS.

In *Herodotum* lexicon Jonicum Æmilii Porti, Francof. 1603. 8. glossarium breve, λέξεων ἰάδων συλλογή, & Joach. Camerarii atqve H. Stephani recensio & interpretatio vocum Herodoti, qvæ extant in editionibus hujus scriptoris melioribus Stephaniana, Jungermanniana, Galeana & Gronoviana. Breve aliud lexicon Anonymi τῶν Ἡροδοτείων λέξεων, qvod ex Codice Goldasti occurrit in editione Gronov. pag 748. Maussacus existimavit esse excerptum ex Apollonii γλώσσαις Ἡροδότου qvas ex magno etymologico nominavi supra pag. 27. Idem illud H. Stephanus pridem A. 1564. 8. ediderat ad calcem sui Erotiani p. 105. In Herodoto Tho. Galei habes etiam indicem dictionum Herodoti Jonicarum Græcolatinum concinnatum à Nathano Nicols: Et editionem Jac. Gronovii claudit index vocum Græcarum de qvibus in notis disserit.

In *Hippocratem* Erotiani & Galeni sæpius edita, aliorumqve deperdita glossaria memoravi lib. 4. cap. 36. §. 4. seq. ubi etiam dictum de Anutii Foësii lexico Hippocrateo elaboratissimo Francof. 1588. Genev. 1662. fol. & de Joh. Conradi Dieterici iatreo Hippocratico sive lexico in Hippocratis Aphorismos, Giessæ 1656. Ulm. 1661. 4. nunc tantum addo in ephemeridibus literariis Parisiensibus A. 1715. mense Julio pag. 113. seq. propediem edendum promitti Doucqverii Medici Cadomensis Lexicon medicum universale etymologicum & philologi-

cum, in qvo undecies mille vocabula rarioris usus ab auctoribus Græcis Latinis & Gallicis adhibita illustrantur.

In *Thucydidem* index Græcus verborum phrasiumqve subjungitur in editione Wecheliana 1594. fol. alius in Thucydide optimi Viri & non sine magno dolore meo litteris nuper erepti Jo. Hudsoni, Oxon. 1696. fol.

In *Xenophontem*, Æmilii Porti index Græcarum vocum phrasiumqve & H. Stephani vocabula Xenophonti peculiaria vel cum Herodoto ac Thucydide communia, exstant in editionibus Xenophontis Sylburgiana Francof. 1594. fol. & Paris. 1625. fol. Joannis Grammii V. C. specimen supplementi Lexicorum ex Xenophonte, ad calcem historiæ Deorum sive prodromi antiqvitatum Xenophontearum. Havniæ 1716. 4.

In *Isocratem* Hieron. Wolfii index in editione Basil. 1549. fol. Michaël Neander in phraseologia Isocratis, Basil. 1558. 8. H. Stephani diatriba de vocabulis nonnullis & loqvendi generibus ab Harpocratione & Svida apud Isocratem observatis, in editione Isocratis A. 1593. fol. & ad calcem Harpocrationis illustrati à Jac. Gronovio Lugd. Bat. 1696. 4. Non repetenda hoc loco qvæ de Harpocratione & aliis in Rhetoras Lexicis dixi lib. 4. cap. 36. §. XI. seq.

In *Platonem* plura veterum Lexica deperdita memoravi lib. 4. cap. 36. §. 10. & de Timæi Lexico edito partem, partem adhuc inedito dixi Volum. IX. p. 418. Non contemnendus etiam index vocum subjicitur editionibus Platonis Græcis Basileensibus 1534. & 1556. fol.

In *Æschinis* tres dialogos index Græcus verborum & phrasium locuples subjunctus editioni præclaræ Græcolatinæ Petri Horrei, Leovardiæ 1718. 8.

In *Aristotelem* indices Græci optimi subjuncti in editione Philosophi operum accuratissima Græca Wecheliana A. 1587. 4. qvam Friderico Sylburgio debemus. Idem vir egregius magno studiosorum hujus linguæ fructu similibus instruxit indicibus alios etiam qvos vulgavit scriptores ut *Dionysium* * Halicarnasseum, Romanæ Historiæ scriptores Græcos minores, nec non *Pausaniam*, *Etymologicon magnum*, *Justinum Mar-*

* Indices Græcos in Dionysium Halic. & Clementem Alex. habes etiam in editionibus Oxoniensibus utriusque scriptoris quorum illam Jo. Hudsono, A. 1704. hanc Jo. Pottero Oxoniensi Episcop debemus A. 1715. fol. Indicem in Pausaniam etiam in editione Lipsiensi A. 1696. fol. in Justinum Martyrem, inedit. Paris. 1615. 1636. fol. Witeb. 1686. fol.

Digitized by Google

Martyrem & *Clementem* Alex. *Theodoreti* libros de curatione Græcar. affect. Lexicon autem vocum Aristotelicarum ad Philosophiam pertinentium Petro Petito auctore, qvod brevi proditurum scribebat Menagius ad Laërtii Platonem pag. 160. b. lucem non vidit. Pridem qvoqve intercidit Clitarchi liber de interpretatione vocabulorum Aristotelis qvem laudat Eustratius in IV. Nicomacheorum. Sed extat D. Martini Fogelii τῦ μακαρίτυ lexicon insigne vocabulorum, homonymorum præcipue, apud Aristotelem, editum Hamb. 1689. 4.

In *Theophrasti* Characteres Ethicos, Index præclarus analyticus Petri Hedelini, curante viro egregio, Erico Benzelio, Upsaliæ 1708. 8.

In *Plutarchi* librum de puerorum institutione index analyticus & lexicon Olai Hesychii. Lips. 1705. 8.

In *Julii Pollucis* Onomasticon index Wolfgangi Seberi, in edit. Francof. 1608. 4. & longe plenior accuratiorqve Stephani Bergleri in editione Pollucis optima Wetsteniana Amst. 1706. fol.

Arriani historiam de expeditione Alexandri & de rebus Indicis vidi illustratam eruditis notis & uberrimo indice Vocum phrasiumqve Græcarum atqve ad editionem paratam à Rev. viro Georgio Raphelio, Pastore Ecclesiæ Luneburgensis, cujus observationes insignes ad Novum Test. è Xenophonte, Polybio & Arriano digestas habemus.

In *Æliani* Varias Historias Lexicon concinnavit Jo. Scheferus Argentorat. 1647. 1662. 8. deinde auxit & emendavit in sua editione Joachimus Kuhnius, Argentorat. 1688. 8. & novo accuratoqve studio Jacobus Perizonius. Lugd. Bat. 1701. 8.

In *Herodiani* Historiam Lexicon sive index Græcus analyticus locupletissimus Balthasaris Scheidii, ad calcem editionis Bœclerianæ Argentorat. 1662. 1672. & 1694. 8.

In *Sextum Empiricum* index Græcus subjunctus editioni à me curatæ Lips. 1718. fol. auctorem habet juvenem egregium Nicolaum Feddersen, Flensburgensem.

Ex *Luciano* indicem vocum qvæ in Henr. Stephani thesauro omissæ sunt consignavit Joannes Jensius vir doctiss. libro tertio lectionum Lucianearum cap. 1. pag. 309-316. Hag. 1699. 8.

Man. Moschopuli in Philostrati imagines lexicon MS. supra pag. 52.

cum, in qvo undecies mille vocabula rarioris usus ab auctoribus Græcis Latinis & Gallicis adhibita illustrantur.

In *Thucydidem* index Græcus verborum phrasiumqve subjungitur in editione Wecheliana 1594. fol. alius in Thucydide optimi Viri & non sine magno dolore meo litteris nuper erepti Jo. Hudsoni, Oxon. 1696. fol.

In *Xenophontem*, Æmilii Porti index Græcarum vocum phrasiumqve & H. Stephani vocabula Xenophonti peculiaria vel cum Herodoto ac Thucydide communia, exstant in editionibus Xenophontis Sylburgiana Francof. 1594. fol. & Paris. 1625. fol. Joannis Grammii V. C. specimen supplementi Lexicorum ex Xenophonte, ad calcem historiæ Deorum sive prodromi antiqvitatum Xenophontearum. Havniæ 1716. 4.

In *Isocratem* Hieron. Wolfii index in editione Basil. 1549. fol. Michaël Neander in phraseologia Isocratis, Basil. 1558. 8. H. Stephani diatriba de vocabulis nonnullis & loqvendi generibus ab Harpocratione & Svida apud Isocratem observatis, in editione Isocratis A. 1593. fol. & ad calcem Harpocrationis illustrati à Jac. Gronovio Lugd. Bat. 1696. 4. Non repetenda hoc loco qvæ de Harpocratione & aliis in Rhetoras Lexicis dixi lib. 4. cap. 36. §. XI. seq.

In *Platonem* plura veterum Lexica deperdita memoravi lib. 4. cap. 36. §. 10. & de Timæi Lexico edito partem, partem adhuc inedito dixi Volum. IX. p. 418. Non contemnendus etiam index vocum subjicitur editionibus Platonis Græcis Basileensibus 1534. & 1556. fol.

In *Æschinis* tres dialogos index Græcus verborum & phrasium locuples subjunctus editioni præclaræ Græcolatinæ Petri Horrei, Leovardiæ 1718. 8.

In *Aristotelem* indices Græci optimi subjuncti in editione Philosophi operum accuratissima Græca Wecheliana A. 1587. 4. qvam Friderico Sylburgio debemus. Idem vir egregius magno studiosorum hujus linguæ fructu similibus instruxit indicibus alios etiam qvos vulgavit scriptores ut *Dionysium* * Halicarnasseum, Romanæ Historiæ scriptores Græcos minores, nec non *Pausaniam*, *Etymologicon magnum*, *Justinum Mar.*

* Indices Græcos in Dionysium Halic. & Clementem Alex. habes etiam in editionibus Oxoniensibus utriusque scriptoris quorum illam Jo. Hudsono, A. 1704. hanc Jo. Pottero Oxoniensi Episcop debemus A. 1715. fol. Indicem in Pausaniam etiam in editione Lipsiensi A. 1696. fol. in Justinum Martyrem, inedit. Paris. 1615. 1636. fol. Witeb. 1686. fol.

Digitized by Google

Martyrem & *Clementem* Alex. *Theodoreti* libros de curatione Græcar. affect. Lexicon autem vocum Aristotelicarum ad Philosophiam pertinentium Petro Petito auctore, qvod brevi proditurum scribebat Menagius ad Laërtii Platonem pag. 160. b. lucem non vidit. Pridem qvoqve intercidit Clitarchi liber de interpretatione vocabulorum Aristotelis qvem laudat Eustratius in IV. Nicomacheorum. Sed extat D. Martini Fogelii τῦ μακαρίτυ lexicon insigne vocabulorum, homonymorum præcipue, apud Aristotelem, editum Hamb. 1689. 4.

In *Theophrasti* Characteres Ethicos, Index præclarus analyticus Petri Hedelini, curante viro egregio, Erico Benzelio, Upsaliæ 1708. 8.

In *Plutarchi* librum de puerorum institutione index analyticus & lexicon Olai Hesychii. Lips. 1705. 8.

In *Julii Pollucis* Onomasticon index Wolfgangi Seberi, in edit. Francof. 1608. 4. & longe plenior accuratiorqve Stephani Bergleri in editione Pollucis optima Wetsteniana Amst. 1706. fol.

Arriani historiam de expeditione Alexandri & de rebus Indicis vidi illustratam eruditis notis & uberrimo indice Vocum phrasiumqve Græcarum atqve ad editionem paratam à Rev. viro Georgio Raphelio, Pastore Ecclesiæ Luneburgensis, cujus observationes insignes ad Novum Test. è Xenophonte, Polybio & Arriano digestas habemus.

In *Æliani* Varias Historias Lexicon concinnavit Jo. Scheferus Argentorat. 1647. 1662 8. deinde auxit & emendavit in sua editione Joachimus Kuhnius, Argentorat. 1688. 8. & novo accuratoqve studio Jacobus Perizonius. Lugd. Bat. 1701. 8.

In *Herodiani* Historiam Lexicon sive index Græcus analyticus locupletissimus Balthasaris Scheidii, ad calcem editionis Boeclerianæ Argentorat. 1662. 1672. & 1694. 8.

In *Sextum Empiricum* index Græcus subjunctus editioni à me curatæ Lips. 1718. fol. auctorem habet juvenem egregium Nicolaum Feddersen, Flensburgensem.

Ex *Luciano* indicem vocum qvæ in Henr. Stephani thesauro omissæ sunt consignavit Joannes Jensius vir doctiss. libro tertio lectionum Lucianearum cap. 1. pag. 309-316. Hag. 1699. 8.

Man. Moschopuli in Philostrati imagines lexicon MS. supra pag. 52.

In Catalogo Bibl. instructissimæ Bultellianæ pag. 343. memorantur Lexica qvædam Græca edita, ad qvorum margines Emericus Bigotius manu sua notaverat voces usurpatas à *Porphyrio, Jamblicho, Polyano, Dione* Chrysostomo & *Aristaneto* : nec non à Patribus Græcis *Justino*, *Origene*, *Athanasio*, *Gregorio Naz. Cyrillo Alex. Theodoreto, Nilo.*

Bene Mich. Maittaire vir egregius in Historia Stephanorum pag. 389. *Mihi rudi quidem sed litterarum amantissimo, veniam dent eruditi, si cupiam ut ne quis auctorem veterem editurus se opere proposito defunctum putet, modo ipsum nitido charactere, charta magnifica, notis luculentis ornatum excudi curaverit, nisi non insulsum indicem, sed lexicon ipsi auctori peculiare accommodet.*

Non omittendum etiam hoc loco H. Stephani Græcolatinum *Lexicon Ciceronianum*, editum Paris. 1557. 4. in qvo Græcorum scriptorum loca à Cicerone allegata cum Tullii versione exhibentur, Græcisqve illorum vocibus ordine alphabeti descriptis, interpretatio Ciceronis, laudatissimo instituto adjungitur.

Ad ea deniqve qvæ de lexicis Græcis *Biblicis* in sacros atqve Ecclesiasticos scriptores tum universe tum singillatim in *Dionysium* Areopag. *Joannem Chrysost.* & *Andream* Cretensem adornatis dixi supra pag. 62. & lib. IV. cap. 35. & 36. (& de *Concordantiis*, qvas appellant, Græcis in LXX. interpretes & in Novum Test. ibid. pag. 553. & Volum. IX. pag. 621.) hoc loco adjungere juvat, prætterita tunc mihi: Jo. Ernesti Grabii glossarium Græcolatinum in *Irenæum*, in edit. Oxon. 1702. fol. repetitum etiam auctius in Massuetiana Paris. 1710. fol.

Lexicon Græcum Biblicum, curante *Christophoro Plantino* editum cum institutionibus linguæ Græcæ, atqve epitome thesauri linguæ Hebraicæ Santis Pagnini in tomo VII. Operis polyglotti Antvverp. 1572. fol.

IN LXX. INTERPRETES & *libros Veteris Test. Apocryphos* Lexicon succinctum Græcolatinum *Zachariæ Rosenbachii*, Med. D. & sacrarum linguarum in schola illustri Herbonensi Professoris, qvod exstat in ejus Methodo omniscientiæ Christi, Herborn. 1634. 8. qvo sub titulo habes simul vocabula Græca Novi Test. secundum classes rerum digesta, & elenchum græcolatinum dictionum qvæ in Vet. & Novo Test. pariter occurrunt, nec non indicem græcarum vocum qvæ in Novo Test. tantum reperiuntur, & specimen omniscientiæ gentilis, hoc est plerasqve latinas & græcas dictiones primitivas, similiter per classes rerum dispositas. *Chri-*

Digitized by Google

Christiani Schotani lexicon Hellenisticum seu Alexandrinum, Franeqveræ in 12. vulgatum exhibet G. Pasoris clavem Novi Test. auctam vocibus in versione Græca LXX. Interpretum occurrentibus. Diligentiore studio etiam, celeberrimo Montfaucono præeunte, voces LXX. Interpretum, cæterorumqve Aqvilæ, Symmachi &c. adjunctæ lexico Pasoris in Nov. Test. cura præstantissimi Viri, *Christiani Schœtgenii*. Lipſ. 1717. 8.

Mich. Crellii syllabum Græco biblicum, sive vocabularium omnia nomina & verba qvæ in Vet. Test. versione LXXvirali habentur, per classes declinationum & conjugatiorum recensens, ordine alphabetico ante terminationes observato & adjecto catalogo vocum Novi Test. τῶν ἅπαξ λεγομένων. Altenburg. 1646. 12.

Præclarum inprimis est lexicon duplex, reliqviis Hexaplorum Origenis subjunctum, qvas incredibili studio post Flaminium Nobilium & Joannem Drusium ex editis atqve ineditis monumentis non ita pridem congessit vir supra laudes *Bernardus de Montfaucon* Parif. 1713. fol. 2. Vol. Prius lexicon Hebraico Græcum est, alterum Græco Hebraicum: in utroqve vocabula non modo apud LXX. Interpretes, sed etiam in Aqvilæ, Symmachi, Theodotionis & cæterorum Interpretum fragmentis obvia exhibentur cum Latina interpretatione, & Hebraicis qvibus respondent adjunguntur.

Lexicon in LXX. Interpretes à D. *Hugone Brughtono* studiose compositum, & adhuc ineditum Thomas Hayne in præf. ad diss. de linguis (in Tho. Crenii Analectis pag. 15. seq.) testatur se Collegii Sionensis Bibliothecæ Oxon. dono dedisse.

IN NOVUM TESTAMENTUM, nota omnibus

Georgii Pasoris Professoris Franeqverani clavis, manuale, syllabus omnium Novi Test. dictionum Lugd. Bat. 1628. 12. Amst. 1632. 12. &c.

Ejusdem Lexicon Græcolatinum, cum etymis nominum propriorum & peregrinorum. Herborn. 1622. 1626. 1632. Franeck. 1632. Numburg. 1637. 8.

A ψευδερμηνείαις Calvinianis repurgatum à Jo. Philippo Oheimio. Lipſ. 1658. 8.

Illustratum variis observationibus Philologicis & verborum è LXX. interpretibus apparatu auctum à V. C. Christiano Schœtgenio. Lipſ. 1717. forma majore octava.

Vossii

Digitized by Google

Vossii Bergensis in Norvvegia Superintendentis notæ ad Pasoris lexicon memorantur in Epistola Jo. Isaaci Pontani, scripta A. 1632. & in Antonii Matthæi sylloge Epistolarum cum A. Alciati Epist. contra vitam monasticam edita Lugd. Bat. 1708. 8.

Lud. Lucii dictionarium Græcolatinum in Novum Test. editum Basil. 1640. 8.

Andreæ Pauli, Wismariensis θεμαθορολογία, distincte exhibens atqve Grammatica ἀκριβεία declarans radices omnes & derivata atqve composita vocabula in Novo Test. occurrentia, qvæ per diversas terminationes disposuit & analogiæ atqve significationis veluti classibus distinxit. Lubec. 1653. 12.

Jo. Dawson in N. T. Cantabrig. 1706. 8.

Joh. Conradi Dieterici Prof. Giessensis Antiqvitates postumæ Novi Test. etiam hic memorandæ, qvoniam & ipsæ digestæ sunt ordine alphabetico vocum Græcarum, atqve Lexicon insigne Philologico Theologicum in novi Fœderis libros præstant. Francof. 1680. fol. Hic vir doctus etiam paravit in usum Græcæ linguæ studiosorum *radicale* nominum, verborum & particularum, nec non *inventarium harmonicum* voces phrasesqve Græcas cum Latina & aliis linguis conferens, & *rationale vocum* sive etymologicum. Vide ejus specillum chrestomathiæ Græcæ editum Marpurgi A. 1649. 4. pag. 37. 59. 60.

Similiter pars posterior Criticæ sacræ *Eduardi Leigh*, Angli, observationes philologicas in omnes Græcas voces Novi Test. ordine alphabeti collocatas exhibet, Amst. 1679. 1688. 1696. fol. & *Martini Casp. Wolfsburgi* Observationes sacræ in Novum Test. excusæ Lips. 1714. 4. de qvibus Ephemerides eruditorum Paris. 1719. mense Septemb. pag. 308. De *Joh. Casp. Suiceri* thesauro, in qvo itidem voces etiam Novi Test. pleræqve eruditè illustrantur, jam dixi lib. 4. c. 36. p. 570.

Jo. Drusii ad voces Hebraicas Novi fœderis commentarius, Lexici in morem concinnatus prodiit Franeqv. 1616. 4.

Martini Petri Cheitomæi Lexicon vocum Græcobarbararum N. T. qvæ Orienti originem debent Amst. 1649. 12. Præter Drusium & Cheitomæum de vocabulis Hebraicis Novi Test. consulendi Angelus Caninius, Otto Gvaltperius, Petrus Possinus & D. Augustus Pfeiferus noster ὁ μακαρίτης.

Joannis Knollii, Conrectoris Scholæ Rigensis Vocabularium Biblicum Novi Testamenti perqvam utili instituto ita elaboratum,

tum, ut vocabula singula ordine librorum, capitum & versuum distincte tironibus exponat. Sæpius prodiit, ut Rudolstadii 1700. 8. & novissime Lipsiæ 1717. 8.

Joachimi Langii, Græci Novi Testamenti clavis grammatica. Halæ Sax. 1710. 8.

XIII. *Scriptores recentes qui Synonyma Græca, Epitheta, & Phrases collegerunt, nec non tradiderunt de Græcis particulis, orthographia, prosodia, symphonia cum aliis linguis* &c.

1. *SYNONYMA*, collegit *Martinus Rulandus*, Augustæ Vindel. 1567. 1576. 8. in qvibus cum non immerito plura desiderasset H. Stephanus præf. libri de instituendis Græcæ linguæ studiis, emendavit illa & locupletavit insigniter *David Hæschelius* ibid. 1585. 1590. 8. & Genev. 1612. 1618. 1646. 8.

Passim etiam Synonyma notata sunt in lexico Latino Græco *Ludovici Lucii* Professoris Basileensis, vulgato Basil. 1638. 8. nec non in *Jo. Bentzii* thesauro, de qvo infra, qvemadmodum inter veteres scriptores synonyma non indiligente studio olim annotavit *Julius Pollux* in suo Onomastico.

2. *EPITHETORUM* Græcorum farraginem locupletissimam, adscriptis poëtarum veterum qvi illa usurparunt locis debemus nobili viro Jo. Hartungi discipulo *Conrado Dinnero* * Acroniano, in Friburgensi primum Academia Græcæ Linguæ Professori ac deinde Consiliario Wirceburgico, qvi illam primum excudi fecit 1589. 8. recusam deinde typis Wechelianis Hanov. 1605. 8. addita Erasmi Sidelmanni epitome de Poësi seu prosodia Græorum: deinde minus luculenter repetierunt Genevenses A. 1614. 8. & 1634. 8. sed ita ut Græcis epithetis latinam versionem adjungerent. Collecta etiam à *Mich. Neandro* epitheta exstant in *Joh. Vollandi* libro primo de re poëtica Græcorum; alia in thesauro Græcæ poëseos *Nic. Caussini* S. I. Epitheta Homerica ex Iliade collegit *Nic. Prustus*, Lugd. 1594. 12. ut inedita à *Jacobo Revio* collecta omittam, qvæ in Bibl. Leidensi asservantur.

N 3. *PHRA-*

* Vide Henningi Witte memorias JCtorum sæculi XVII. pag. 149. Hujus Conradi filius Andreas Dinnerus, JCtus Altdorfinus, de quo Claudius Sincerus in vitis JCtorum Tom. 2. pag. 147.

Digitized by Google

3. *PHRASES* elegantiores ex Homero *Jac. Sorgerus* in Homero emecleato Francof. 1625. 8. ex Poetis Græcis collegit & ſub titulis digeſſit *Daniel Pareus* in mellificio Attico, ** Francof. 1627. 4. nec non *Nic. Cauſſinus* Tricaſſinus S. I. in theſauro Græcæ poëſeos. Mogunt. 1614. 8. & *Joh. Vollandus* in libris qvatuor de re poëtica Græcorum, qvos Mich. Neandri præceptoris ſui auſpiciis congeſſit ediditqve Lipſ. 1579. 8. & 1592. 1613. 8. Λεξίδιον Græcum poëticum qvod in ſpecillo chreſtomathiæ Græcæ promiſit *Joh. Conradus Dietericus*, non vidit lucem qvod ſciam.

Ex ſcriptoribus optimis proſariis *Martinus Rulandus* Friſingenſis, de emendata linguæ Græcæ ſtructura libro ſecundo. Argentorat. 1559. 8.

Ex Iſocrate *Mich. Neander* Baſil. 1558. 1572. 1588. 8.

Jacobus Billius Prunæus, qvem *benemerentiſſimum linguæ Græcæ* laudat ex merito Nic. Comnenus pag. 260. prænot. myſtagog. edidit Locutionum Græcarum in Communes locos per Alphabeti ordinem digeſtarum volumen Duaci 1578. 1599. 12. Lugd. 1588. 8. recuſum Pariſ. 1603. 8. Genev. 1594. 1603. 12. & 1614. 12.

Jo. Bentzius Bruxellenſis in theſauro elocutionis Oratoriæ ſive pure loqvendi & ſcribendi, ex Jo. Sturmii conſilio ſecundum naturæ rerum ordinem digeſto in locos LXXVI. qvo neminem veneres Græcæ Linguæ diligentius majoreqve cum judicio congeſſiſſe idqve opus omnibus in Græca eloqventia collectaneis præferendum, judicat D. Morhofius † ὁ μακαρίτης. Prodiit Baſil. 1581. fol. & Argentorat. 1594. fol.

Franciſci Vigeri de præcipuis Græcæ linguæ idiotiſmis. Pariſ. 1627. 12.

Joannes Poſſelius in Calligraphia Oratoria linguæ Græcæ poſt priores editiones Francof. 1585. 1590. 1594. †† ab auctore recognita & amplius tertia parte aucta Hanoviæ 1605. 8. ſubjuncto indice non Latino tantum ſed Græco qvoqve qvi in Billio deſideratur. Recuſus eſt liber Lugd. 1607. Genev. 1613. 1624. 8. & addita plerisqve vocabulis Gallica interpretatione 1636. 8. apud Jacobum Stoer.

4. DE

** Vide Voëtii Bibl. Theolog. p. 374. & Bibl. Fabricianam (Rev. D. Jo. Fabricii Theologi Helmſt.) Tom. 3. pag. 500.

† Lib. 3. polyhiſt. cap. 2. pag. 611. & lib. 4. cap. 8. p. 99. ſeq.

†† Privilegium Cæſareum datum jam eſt A. 1582.

Digitized by Google

4. *DE PARTICULIS* Græcæ Linguæ erudite commentatus est *Matthæus Debares* sive *Devarius*, idem cujus indice locuplete in Eustathium Homeri interpretem ornata est editio Eustathii Romana. Librum de particulis post auctoris fata in lucem dedit & Alex. Farnesio dicavit propinqvus illius Petrus Devarius Rom. 1588. 4. Postea iterum prælo subiit Londini 1657. 12. & clarissimo Eschenbachio curante Altdorfii 1700. 8. Excusus & eodem anno Trajecti ad Rhen. (qvædam exemplar Amstelodamum præferunt) in 12.

Leonicenum de particulis Græcis, non vidi.

5. *Jo. TORTELLII* Aretini cui libros sex linguæ Latinæ elegantiarum Valla inscripsit, liber *de orthographia* sive dictionibus Græcis, qvas Latini usurpant, tum propriis tum aliis. Venet. 1471. fol. Tarvisii 1477. fol. Vicentiæ 1479. fol. Venet. 1495. fol. Ab initio operis & alia qvædam enumerantur, & seorsim dictiones compositæ Græcæ Latinis visitatæ. Hoc opus intelligit Hieron. Magius lib. 2. Misc. 14. qvando Tortellii Lexicon commemorat, atqve eum adversus acerbiorem Galeoti Martii * Narniensis censuram tuetur. Confer de hoc Tortellio Trithemium cap. 751. de Script. Eccles. Jovii elogia, Vossium de historicis latinis lib. 3. pag. 579. & Diarium Venetum (Giornale de' letterati d'Italia) Tom. XI. p. 305. seqq.

6. Ad *PROSODIAM* & qvantitates vocum Græcarum pernoscendas faciunt *Abdias Prætorius* in libris IV. de poësi Græcorum Basil. 1561. 8. *Petrus Cælemannus* qvi pædagogii Stetinensis Conrector fuit, in opere prosodico Græco, Francof. 1611. 8. 1651. 8. *Nic. Caussinus* in posteriore parte thesauri Græcæ poëseos. Mogunt. 1614. 8. *Philippus Labbe*, S. I. in elencho sive thesauro prosodico Græcolatino, Paris. 1654. 8. & in Græca prosodia fuse & compendio tradita, cum dialectis poëticis, ibid. 1663. 8. Deniqve *Georgius Matthias Kænigius* Professor Altdorfinus in tirocinio poëtico græco, in qvo epitheta, nomina, verba & adverbia secundum diversam qvantitatem ordine litterarum digesta exhibentur. Norimberg. 1673. 8.

7. De Symphonia & affinitate linguæ Græcæ cum aliis linguis, speciatim *Germanica*, dicere nonnulla me memini lib. IV. cap. 34. §. 20. ubi etiam de Germanicæ cum *Persica* convenientia, qvibus addere licebit Mich. Neandri Chronicon pag. 138. seq. Georgium Hickesium in diss. Epistolari (thesauro septentrionali inserta) pag. 158. Matthæi Hilleri syn-

* Lib. de doctrina promiscum cap. 28.

ſyntagmata hermenevtica p. 129. ſeq. & clariſſimum amicum noſtrum Jo. Henricum van Seelen pag. 119. ſeq. in notis ad Guil. Burtoni λείψανα veteris linguæ Perſicæ qvæ poſt edit. Londinenſ. 1657. recudi curavit Lubecæ hoc ipſo anno 1620. 8. una cum Boxhornii ad Blancardum Epiſtola de Perſicis Curtio memoratis vocabulis. Salmaſius qvidem à Scythica veteri tanqvam dialectos derivat Perſicam & Teutiſcam, & ab hac Græcam putat profluxiſſe pag. 66. libri de Helleniſtica. Etiam in moribus & vitæ ratione inter Perſas Germanosqve multa conſpirare obſervavit Matthias Beneggerus qvæſt. 129. in Tacitum, & exſtat Mich. Picarti Oratio qva Germanos Perſarum eſſe fratres contendit. Sigismundi Gelenii lexicon ſymphonicum, qvo vocabula linguæ Græcæ, Latinæ, Germanicæ atqve Illyricæ ſive Slavonicæ inter ſe conferuntur exſtat editum Baſil. 1537. 4. & Georgii Crucigeri a) harmonia linguarum qvatuor cardinalium, Hebraicæ, Græcæ, Latinæ & Germanicæ. Francof. 1616. fol. Georgii Chriſtophori Peiskeri JCti indices Græcæ ac Germanicæ linguarum analogiæ Lipſ. 1685. 12. b) in qvibus etiam Lexicon Græco Germanico analogicum promiſit, cujus nec dum qvod ſciam editi vices interim præſtabit eruditi viri Georgii Henrici Urſini c) Onomaſticon Germanico Græcum, vulgatum Ratisbonæ 1690. 4. accuratius & plenius in hoc argumento verſatus eſt poſt Wolfg. Lazium libro de gentium migrationibus pag. 25-36. Mich. Neandrum in deſcriptione Orbis terrarum parte I. pag. 279. ſeq. Matthiam Berneggerum qv. XI. in Taciti Germaniam & Matthiam Brændelium in anomaliæ ſuæ, qvam μισελλήνων vocat, præfatione, & Joſephum Mariam Bellinum in Epiſtola ad Ottonem Menckenium τὸν μακαρίτην. d) Jam pridem ante hos etiam Jo. Camerarius de Dalburg, Wormatienſis Epiſcopus aliqvot millia dictionum Græcarum collegerat in Græca & Germanica lingua idem ſignificantium, ut præter Aventinum teſtatur Jo. Trithemius, ſed illius lucubratio lucem non adſpexit. Cum vero *Latinam* Lingvam Græcæ origenes debere in confeſſo ſit, huc etiam faciunt Jo. Lud. Praſchii e) diſſertationes duæ de origine Germanica Latinæ Linguæ, editæ Ratisponæ 1686. & 1689. 4. M. Zuerii Boxhornii diſſ. de

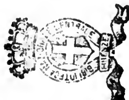
a) Vide Rev. Fabricii, Helmſtadienſis Theologi Bibliothecam Volum. III. p. 284.

b) Acta Eruditor. A. 1686. p. 418.

c) Acta Erud. A. 1690. p. 468.

d) Id. A. 1686. p. 325. & A. 1690. p. 464.

e) Id. A. 1686. pag. 419. 420.

de Græca, Romana, Germanica linguis earumqve ſymphonia, ſubjungitur Grammaticæ ejus brevi latinæ in uſum Chriſtinæ Sveciæ Reginæ editæ Lugd. Bat. 1650. 12. Joachimi Perionii libri IV. de linguæ *Gallicæ* origine & cum Græca cognatione, Pariſ. 1554. 8. De Græcæ linguæ *cum Sueogothica* affinitate Jo. Peringskiold in notis ad vitam Theodorici Regis pag. 356. ſqq. *Cum Belgica* præter Jo. Goropium Becanum Abraam Vander Mylen in Syntagmate de lingua Belgica, Lugd. Bat. 1612. 4. Exſtat etiam Chriſt. Nirmutani dictionarium linguæ *Latinæ* harmonicum cum Græca, *Gallica & Italica*, Francof. 1625. 8. Druides in Gallia litteris Græcis uſos olim teſtatus eſt Cæſar, qvod præter rem ſollicitatum à Franciſco Hotomanno, aſſeruit Conr. Sam. Schurtzfleiſchius in diſſ. de Druidibus. In ſermone *Cambrico* etiamnum veſtigia Græci ſermonis obſervari notavit Petrus Daniel, notis ad Qverolum qvi fertur ſub Plauti nomine. Stephanus Skinnerus in etymologico linguæ *Anglicanæ*, voces Anglicas ex linguis hiſce repetit duodecim: Angloſaxonica ſeu Anglica priſca, Runica Gothica Cimbrica ſeu Danica antiqva, Franco Theotiſca ſeu Teutonica vetere, Danica recentiore, Belgica, Teutonica recentiore, Cambro Britannica, Franco Gallica, Italica, Hiſpanica, Latina & Græca. Lond. 1671. fol. Vocum *Vandalicarum* cum Græcis conſpirantium catalogum dat Wolfg. Lazius libro laudato pag. 748. ſeq. Non omittendum etiam ſchediaſma eruditum Erasmi, Pauli F. Vindingii de linguæ Græcæ & *Ægyptiaca* affinitate, vulgatum Hafniæ 1660. 4. in qvo Ægyptiacæ linguæ veteris λείψανα ex priſcis collegit ſcriptoribus, & confutat Athanaſium Kircherum, qvi Græcam linguam ex Ægyptiaca profluxiſſe ſibi perſuadebat cap. V. prodromi Copti. Non minus fallitur Jo. Petrus Ericus, qvi in renato è myſterio principio Philologico, Patav. 1686. 8. f) & in ἀνθρωπογλωττογονίᾳ Venet. 1694. 4. omnes in univerſum linguas ex una Græca repetit.

XIV. *De Græcobarbaris & mediæ ac recentis Græciæ Lexicis.*

Lapſis Græcorum rebus, etiam illorum lingua à veteri uſu ac puritate adeo mirum in modum ac prorſus defecit, uti nteriecto tempore & oblivioni tradiderit infinita, & viciſſim aliena ac barbara qvam plurima adſciverit, aliam prorſus formam aliumqve colorem induerit, nec magis Græcorum veterum aliqvis, vel illorum ſcriptorum lectio-

f) Acta Erud. A. 1686. p. 327.

lectione tritus intelligat loqventes hodie vulgari lingua Græcorum, qvam Latinus Italum vel Gallum, * Belgam Germanus: itaqve ad scriptores mediæ & infimæ Græcitatis cum fructu legendos omnino opus fuit aliis etiam lexicis & glossariis, uti aliis etiam Grammaticis libellis a) neqve hoc in genere desiderarià se qvicqvam passa est eruditorum industria, sed laudabili studio certatim in eo desudavit. Huc enim faciunt:

Stephani à Sabio (in Cangii præfat. ad Glossar. latin. pag. III. & apud Morhofium IV. polyhist. c. 8. §. 11. male excusum *à Solio*) Corona pretiosa Venet. 1527. *εἰσαγωγὴ νέα ἐπιγραφομένη στέφανος χρήσιμος, ἤγουν στέφανος τίμιος, ὥστε μαθεῖν ἀναγινώσκειν, γράφειν, νοεῖν καὶ λαλεῖν τὴν ἰδιωτικὴν καὶ ἀττικὴν γλῶσσαν τῶν Γραικῶν, ἔτι δὲ καὶ τὴν γραμματικὴν καὶ τὴν ἰδιωτικὴν γλῶσσαν τῶν Λατίνων.* Utcunqve voces exhibet expressas lingua Græca vulgari pariter & antiqva, Latina & Italica. Non multum tribuit huic libro Henricus Stephanus dialogo de parum fidis Græcæ linguæ magistris pag. 134. seq. Recensuit deinde ediditqve *Petrus Burana*, Venet. 1546.

Glossæ græcobarbaræ MSS. qvæ à Meursio, Rigaltio, Cangio allegantur.

Gerasimi Vlachii thesaurus freqventer laudatus à Svicero, ut in *ῥέγα, ῥοῦχα, ῥώμη* &c.

Jo. Meursii glossarium Græcobarbarum, in qvo vocabula 3600. exponuntur, (ut ipse notavit in Athenis Batavis) Lugd. Bat. 1594. 4. & 1800. vocibus auctuum ibid. 1614. 4. Epitome ejus subjuncta Lexico Scapulæ in editionibus Elzeviriana Ao. 1652. & Basileensi 1665. fol. Meursii glossarium Græcum dimidia parte locupletatum edere voluit *Marcus Antonius Petilius*, teste Allatio pag. 186. apum urbanarum: sed ejus institutum qvemadmodum qvoqve glossarii Latini Meursiani editionem fatum intercepit.

Hiero-

* Syllabum verborum Gallicorum in recentiore sermone Græco observatorum à se exhibet Sam. Bochartus in judicio de Antonii Gosselini veterum Gallorum historia T. 1. Opp. p. 1281.

a) De Grammaticis linguæ Græcæ vulgaris dixi Volum. VII. pag. 75. quibus adde editam novissime Grammaticam à Thoma Parisino, Monacho Capucino, Gallice, Italice & Latine, Paris. 1709. 8. Acta Erud. 1711. pag. 348.

Digitized by Google

Hieronymi Germani b) S. I. Vocabularium Italicum & Græcum vulgare. Rom. 1635. 8.

Simonis Portii dictionarium Latinum Græcobarbarum & Literale, qvo dictionibus Latinis Græcobarbaræ & Græcoliterales, hoc est veteris Græciæ & Græcobarbaris iterum Latinæ & probatæ Græcæ conferuntur. Opus susceptum jussu Cardinalis Richelii, editumqve Paris. 1635. fol.

Caroli du Fresne, Domini *du Cange* glossarium ad scriptores mediæ & infimæ Græcitatis, cum appendice ad glossarium Latinum, & præmissa Simonis Portii c) Gramatica Græcobarbara Lugd. 1688. fol. Admirandæ industriæ & *ingens ingentis opus*, ut merito nuncupatur à Cotelerio III. monument. p. 655. Norunt enim omnes qvantæ utilitatis hoc sit ejusd. Cangii perinde ut Latinū, in qvo utroq; non modo voces explicantur infinitæ, sed etiam ritus qvamplurimi & antiqvitates tam ecclesiasticæ qvam aliæ, pulcherrima luce perfunduntur, & alia dignissima cognitu ex scriptoribus editis & ineditis magno numero eruuntur. Ab Emerico Bigotio adjutum auctorem notat Vignolius Marvillius T. I. misc. historico literar. p. 175. sed qvod non hilum illi debet detrahere, ut non Cangio in solidum & hunc & tot alios immensos pro communi utilitate exhaustos labores debeamus. Ait ipse qvidem in præfatione typographos Parisienses, lingua scilicet Græca deterritos noluisse opus hoc typis exscribendum sumtu suo in se recipere. Sed exstat scriptum cui titulus: *les imprimeurs & libraires de Paris à Messieurs les gens des lettres*, non minus ipsis honorificum qvam Cangio, qvo Parisienses typographi & bibliopolæ negant glossarium Græcum unqvam data opera sibi fuisse oblatum, sed à Lugdunensi potius Bibliopola Anissonio, qvi tunc Parisiis fuisset, see præventos, *mais Anisson s' etant trouvé dans le meme temps à Paris, nous enleva cet ouvrage.*

Jo. Michaelis Langii breve glossarium barbaro græcum, in parte priore philologiæ barbaro Græcæ, Norimb. 1708. 4.

Alexii de Somavera, d) Capucini, thesaurus linguæ Græcæ vulgaris & Italicæ, sive lexicon omnium qvæ hactenus viderunt lucem locu-

b) Ejusdem Germani Grammatica Græcobarbara scripta Italice & A 1622. 8. edita. Hic calami lapsu videtur Christophorus Germanus dici in præfat. ad Cangii glossar. Latin. p. III.

c) Hæc Portii Grammatica Græcobarbara separatim prodierat Paris 1638. 8.

d) Journal des Savans 1708 p. 409. Nouvell. de la Rep. des lettr. 1710. Tom. 2. pag. 217. Acta Erud. 1711. pag. 345.

locupletissimum Græco Italicum & Italico Græcum, post auctoris fata in lucem editum à Thoma Parisino, Paris. 1709. 4.

Lexica specialia ad voces mediæ & infimæ Græcitatis facientia.

Dionysii Gothofredi nomenclator Græcarum Juris dictionum, qvæ apud *Harmenopulum* & alios qvosdam *Juris auctores Græcos* occurrunt, ad calcem promtuarii Harmenopuliani, Græce & Latine editi Genev. 1587. 4. Vide, si placet qvæ de glossario in *Basilica* & de aliis *nomicis* ac *Juridicis* lexicis dixi lib. IV. cap. 36. pag. 570. seq. & de *Medicis* ac *Chymicis* Græcobarbaris, pag. 581.

Nic. Rigaltii glossarium ταχτικὸν μιξοβάρβαρον, in scriptores rei militaris, Paris. 1610. 4. Hoc in compendium redactum cum latina verborum interpretatione, additis nonnullis ex Meursio, exhibet *Jo. Ludovicus de la Cerda*, S. I. capite 120. Adversariorum sacrorum. Lugd. 1626. fol.

In *Actis Sanctorum*, singulis ferme voluminibus subjiciuntur Græci indices vocum Græcobarbararum, è qvibus Cangius suppleri poterit. Similiter *Joannis Malalæ* Chronico Oxonienses subjunxere indicem vocabulorum à Cangio præteritorum vel aliter acceptorum. His adde onomasticon vocum Græcarum, *Analectis Græcis* Monachorum Benedictinorum subjectum, qvæ in nonnullis exemplis inscribuntur tomus qvartus monumentorum Cotelerii.

Caroli Annibalis Fabrotti glossaria complura exstant inter Historiæ Byzantinæ scriptores, hic neutiqvam prætereunda, ut ad *Georgium Cedrenum* Paris. 1647. fol.

Ad *Nicetam* Choniatam, eodem Anno 1647.

In *Theophylactum Simocattam*, A. 1648. In *Constantinum Manassem* A. 1655.

Ad *Nicolaum Chalcondylem* & *Ducam* ad calcem Chalcondylæ A. 1650. f.

Index vocum Græcarum qvæ in Cangii notis ad Cinnamum, Niceph. Bryennium & ad Annam Comnenam explicantur A. 1670.

Petri Possini S. I. glossarium ad *Annæ Comnenæ* Alexiadem, Paris. 1651. fol.

Jac. Goari ad *G. Codinum* A. 1648. & *Bernardi Medonii* Tolosatis ad Anonymi explicationem officiorum Ecclesiæ CPolicanæ 1655. fol.

Francisci Combefisii Onomasticon vocum *Andreæ* Cretensi propriarum, ad calcem ejus operum Græce & Lat. editorum Paris. 1644. fol.

Index

Digitized by Google

Index Lexicographorum Græcorum, editorum, ineditorum, deperditorum.

Hadr-

Digitized by Google

Gera-

CAPUT XLI.

De JOSEPHI Christiani Hypomnestico, de CYRILLO Scythopolitano, ANDREA Cretensi & aliiis qvibusdam sæculi VI. VII. VIII. & IX. scriptoribus.

Capita Hypomnestici hactenus inediti, è MS. Græce & Latine. 1. *De Cyrillo Scythopolitano & aliis scriptoribus quibusdam sæculi sexti, de quibus necdum dictum.* 2. *De Andrea Cretensi, & aliis quibusdam sæculi septimi Scriptoribus.* 3. *Index plenior Melodorum Græcorum.* 4. *De Paulo CPol. & aliis propugnatoribus hæreseos Monothelitarum.* 5. *Index scriptorum qui in Conciliis Lateranensi A.* 640. *& CPolitano A.* 680. *memorantur.* 6. *De Joanne Carpathio & aliis quibusdam scriptoribus sæculi octavi.* 7. *De Michaële Syncello, & aliis quibusdam sæculi noni scriptoribus.* 8.

INter scripta Græca qvæ in Angliam advexit Theodorus Cantuariensis Episcopus A.C. 690. defunctus, traditur fuisse JOSEPHI, Christiani scriptoris hypomnesticon, * sive commentarii rerum sacrarum memoriales in qvinq; libros divisi, qvorum apographum scriptum ante annos qvingentos in membrana, servat Bibliotheca Cantabrigiensis ex munere Matthæi Parkeri Archiepiscopi Cantuariensis A. 1575 extincti. Sed si caput CXXXVI. ab ipso auctore est, ille non modo haud fuit antiqvior Theodoro Cantuariensi, nedum S. Epiphanio, sed vixit non ante sæculi undecimi extremum, nam Hippolytum Thebanum ex cujus Chronico syntagmate laciniam affert, sæculo undecimo vixisse constat. Eqvidem præstantissimus Caveus ** qvi hunc Josephum ad A.C. 420. refert,

* Vide si placet quæ de illo dixi lib. IV. cap. 6. §. 17.

** In historia litteraria scriptor. Eccles. qvæ hoc ipso A. 1720. quartum recusa est Genevæ.

refert, & Epiphanium ab eo plurima ait repetiisse, caput illud ab interpolatore aliqvo vel ipso librario additum non dubitat: sed nullam habet qvam hujus rei afferat rationem, nisi qvod auctorem longe antiqviorem esse sibi persvasit. Ad argumentum autem qvod hæreticos Nestorianos & alios juniores ille non commemorat, responderi potest eum antiqvioris scriptoris Epiphanii † insistentem vestigiis, de suo nihil illo in loco adjecisse. Qvicqvid vero sit, totum ex Codice Cantabrigiensi ab aliqvo viro docto publicari cum necessariis observationibus optem, licet non integrum extare in illo MSto, sed tum alia tum maximam libri secundi partem cum toto libro tertio periisse existimem. Cum vero nactus sim inscriptiones capitum, qvas cum versaretur Cantabrigiæ ex MSto Codice excerpsit Venerandus noster D. Jo. Christophorus Wolfius, eas hoc loco exhibere universas, additaqve latina versione cum lectore communicare volui, si fortassis tanto facilius aliqvis hoc veluti gustu ad opus ipsum proferendum permoveri se patiatur.

JOSEPHI Christiani scriptoris Hypomnesticon Lib. I.	ΙΩΣΗΠΟΥ ΥΠΟΜΝΗΣΤΙΚΟΝ Βιβλίον ά.
Caput 1. Qvot fuerint generationes ab Adamo usqve ad Salvatoris adventum. (adde c. 149.)	Caput 1. Ὅσαι γεγόνασιν ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ ἕως τῆς τοῦ Σωτῆρος παρουσίας γενεαί.
2. Qvot Pontifices maximi, facto initio ab Aarone.	2. Ὅσοι γεγόνασιν ἀρχιερεῖς ἀπὸ τοῦ Ἀαρὼν ἀρξαμένοις.
3. Qvinam posteri Caini, ad septimam usq; ab illo generationem.	3. Τίνες οἱ ἐκ τοῦ Καῒν γεννώμενοι καὶ εἰς ἑβδόμην γενεὰν ἀνέθηκαν. *
4. Qvinam filii duodecim Jacobi, populi Patriarchæ.	4. Τίνες εἰσὶν οἱ ιβ΄ τοῦ Ἰακὼβ παῖδες οἱ τοῦ λαοῦ πατριάρχαι.
5. Qvinam servati in arca ex diluvio.	5. Τίνες εἰσὶν οἱ ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐν τῇ κιβωτῷ διασωθέντες.
6. Qvinam illi LXXV. qvi cum Jacobo Ægyptum habitaturi petierunt.	6. Τίνες εἰσὶν οἱ οέ μετὰ τοῦ Ἰακὼβ εἰς Ἄιγυπτον καταλύσαντες.
7. Qvinam progenitores Samuelis Sacerdotes.	7. Τίνες εἰσὶν οἱ τοῦ Σαμουὴλ πρόγονοι ἱερατικοί.

8. Τί-

† Epiphanio plura debere auctorem & Josepho, res arguit. Præterea c. 154. citat Clementem Alex. & Hegesippum atque alibi (ex Clemente ni fallor) Heraclidem Pythag. & (ex Eusebio ut opinor) Porphyrium.

* leg. ἀνέκαθεν.

8. Τίνες δὲ οἱ τῦ Ηλεὶ πρόγονοι ἱερατικοί. | 8. Qvinam Eli progenitores facerdotes.

9. Τίνες δὲ οἱ τῦ Ἐζεκιὴλ τῦ προφήτυ πρόγονοι ἱερατικοί. | 9. Qvinam Ezechielis Prophetæ progenitores facerdotes.

10. Τίνες δὲ οἱ Ἱερεμίυ τῦ προφήτυ πρόγονοι ἱερατικοί. | 10. Qvinam Jeremiæ Prophetæ progenitores facerdotes.

11. Τίνες εἰσὶν οἱ τῦ λαῦ κριταὶ μετὰ τὴν διανέμησιν τὴν ὑπὸ Ἰησῦ τῦ Ναυῆ τῆς γῆς γεγενημένην γενόμενοι. | 11. Qvi fuerint Iudices populi, poft diftributionem terræ à Jefu filio Nave factam.

12. Τίνες ἐβασίλευσαν τῦ λαῦ. | 12. Qvinam Reges populo præfuerint.

13. Τίνες βασιλεῖς γεγόνασι τῦ Ἰσραὴλ μετὰ τὴν ἀπὸ τῦ Ἰύδα διαίρεσιν. | 13. Qvinam Reges Ifraëlis poft disjunctionem à Juda.

14. Τίνες προφῆται γεγόνασιν ἐν τῷ θείῳ λόγῳ οἱ ϗ τὰς προφητείας ἐγγράφυς πεποίηνται. | 14. Qvinam Prophetæ in divinis litteris commemorati extiterint qvi prophetiarum etiam fcripto confignatarum fuere auctores.

15. Τίνες δὲ γεγόνασιν ἄλλοι. | 15. Qvinam Prophetæ alii.

16. Τίνες προφῆτιδες * γυναῖκες γεγόνασιν. | 16. Qvænam Prophetides mulieres.

17. Τίνες εὐσεβεῖς γεγόνασι βασιλεῖς. | 17. Qvinam Reges fuerint pii.

18. Τίνες ψευδοπροφῆται ἐν τῷ λαῷ γεγόνασι. | 18. Qvinam pfeudoprophetæ fuerint in populo.

19. Τίνες ἐξῆρχον τῶν φυλῶν κατὰ τὴν ἔξοδον τῆς Αἰγύπτυ. | 19. Qvi præfuerint tribubus tempore profectionis ex Ægypto.

20. Τίνας ἔσχε Μωυσῆς υἱὺς καὶ ἐκ τίνος; | 20. Qvos filios habuerit Moyfes & è qvanam uxore.

21. Τίνας δὲ Ἀαρὼν ἔσχεν υἱύς. | 21. Qvos filios habuerit Aaron.

22. Τίνα ἐςὶ τὰ ἔθνη ἃ ὁ λαὸς ἐκληρονόμησε. | 22. Qvænam illæ gentes qvarum in terras fucceffit populus Ifraëliticus.

23. Τίνας βασιλεῖς καὶ τίνων ἐθνῶν ὁ λαὸς ἀπέκτεινεν. | 23. Qvosnam & qvarum gentium Reges populus interfecerit.

24. Qvot

* Confer quæ ex Epiphanio dedi pag. 901. Codicis Pfeudepigraphi Vet. Teft.

Digitized by Google

24. Qvot & qvænam gentes extiterint è tribus filiis Noë, Semo Chamo & Japhetho.	24. Πόσα ἔθνη καὶ τίνα συνέστη ἀπὸ τῶν τριῶν τοῦ Νῶε παίδων, Σὴμ, χὰμ, Ἰαφὲθ.
25. Libri XXII. qvibus Vetus Testamentum continetur.	25. Τὰ ἐν τῇ παλαιᾷ † ἐνδιάθετα βιβλία κβ'.
26. Nomina & interpretationes litterarum apud Hebræos.	26. Ὀνομασίαι καὶ ἑρμηνεῖαι †† τῶν παρ' Ἑβραίοις στοιχείων.
27. Menses Hebræorum, Ægyptiorum, Macedonum, Romanorum.	27. Μῆνες * Ἑβραίων, Αἰγυπτίων, Μακεδόνων, Ῥωμαίων.
28. Qvomodo sacrum unguentum & incensum præparata fuerint.	28. Ὅπως τὸ ἱερὸν κατεσκευάζετο χρίσμα καὶ θυμίαμα.
29. Qvinam fuerint Gigantes.	29. Τίνες γεγόνασι Γίγαντες.
30. Qvibus multi fuerint liberi.	30. Τίνες πολύπαιδες γεγόνασι.
31. Qvomodo populus fuerit distributus.	31. Ὅπως κατενεμήθη ὁ λαός.
32. Qvæ fuerint urbes asyli ad qvas confugerent qvi involuntariam cædem perpetraverant.	32. Τίνες εἰσὶν αἱ φυγαδευτήριοι πόλεις, εἰς ἃς κατέφευγον οἱ ἀκούσιον φόνον δεδρακότες.
33. Qvænam civitates XLVIII. Levitis assignatæ.	33. Τίνες εἰσὶν αἱ μὴ πόλεις αἱ τοῖς Λευΐταις ἀφορισθεῖσαι.

34. Τί-

† Al. ἐνδιάθηκα. Adde quæ ex Origene Eusebius VI. 25. Hist. Eccles.

†† Confer Eusebium p. 474. & 519. demonstrat. Evangel. & Hieronymum Epist. CLV. ad Paulam, Jo Drusium in Alphabeto Ebraico p. 29. seq. & Jo. Morini Exerc. Biblic. p. 504. Lambecium III. p. 55. Si Josephum nostrum audimus, literæ Alphabeti Hebraici ex significationis singularum connexione hanc fundunt sententiam, (ὁμοῦ ἀπαρτίζουσι τοιαύτην διάνοιαν) μάθησις οἴκου, πλήρωσις δέλτων αὕτη. Ἐν αὐτῇ ζῇ ὁ ζῶν. Καλὴ ἀρχή. ὅμως μάθετε ἐξ αὐτῶν αἰώνια. βοήθεια, ὀφθαλμός. στόμα καὶ δικαιοσύνη. κλῆσις κεφαλῆς καὶ ὀδόντων σημεῖα.

* Nomina mensium: Νισὰν, Φαρμουθὶ, ξανθικὸς, Ἀπρίλλιος.
Ἰάρ, Παχὼν, Ἀρτεμίσιος, Μάϊος.
Σιουὰν, Παῦνὶ, Δέσιος, Ἰούνιος.
Θαμμοὺζ, Ἐπιφὶ, Πάνεμος, Ἰούλιος.
Ἀβ, Μεσορὶ, Λῶος, Αὔγουστος.
Ἐλοὺλ, Θὼθ, Γορπιαῖος, Σεπτέμβριος.
Θισρὶ, Φαοφί, Ὑπερβερεταῖος, Ὀκτώβριος.
Μαρσεβὰν, Ἀθὺρ, Δῖος, Νοέμβριος.
Χασελεῦ, Χυὰκ, Ἀπελλαῖος, Δεκέμβριος.
Τηβὴθ, Τυβὶ, Αὐδυναῖος, Ἰανουάριος.
Σαβὰθ, Μεχὴρ, Περίτιος, Φεβρουάριος.
Ἀδὰρ, Φαμενὼθ, Δύστρος, Μάρτιος.

34. Τίνας εἰλήφασι πόλεις καὶ βασιλεῖς Ἰησοῦς καὶ Χαλέφ οἱ πιστοί.

34. Qvas civitates regesqve ceperint, Josua & Caleb, insigni fide viri.

35. Τίνες εἰσὶ βασιλεῖς οἱ ἐπελθόντες τῇ ἁλυκῇ πεδιάδι οὓς ἐπάταξε Ἀβραάμ.

35. Qvi fuerint Reges qvi convenere in vallem salsam * qvos profligavit Abraam.

36. Τίνες εἰσὶ βασιλεῖς οὓς διέσωσεν Ἀβραὰμ μετὰ τοῦ Λώτ.

36. Qvi Reges, qvos Abraam una cum Loto servavit.

37. Τίνες Ἑβραῖοι γυναῖκας ἐθνικὰς ἠγάγοντο.

37. Qvinam Hebræi uxores Ethnicas duxerint.

38. Τίνες πολλὰς ἤγαγον γυναῖκας.

38. Qvinam multas duxerint uxores.

39. Ὅσαι γυναῖκες τοὺς ἄνδρας διέφθειραν.

39. Qvæ uxores viros suos perdiderint.

40. Ὅσαι γυναῖκες τοὺς ἄνδρας εὐεργέτησαν, καὶ δι' ὧν ἔδρασαν εὐάρεστοι τῷ Θεῷ γεγόνασι.

40. Qvæ uxores bene de suis viris sint promeritæ, & factis suis DEo probatæ extiterint.

41. Τίνες ἄνδρες ἐπὶ σοφίᾳ θαυμαστοὶ γεγόνασι.

41. Qvinam viri sapientia fuerint admirabiles.

42. Τίνες ἐπὶ σοφίᾳ γυναῖκες θαυμασταὶ γεγόνασι.

42. Qvænam admiranda sapientia extiterint fœminæ.

43. Τίνες ἐπὶ δεινότητι γενόμενοι σοφοὶ διὰ τῆς ἑαυτῶν σοφίας ἀπώλοντο.

43. Qvinam callide sapientes sua perierint sapientia.

44. Τίνες ἐπικρύψει ἀληθείας σοφοὶ σωτηρίαν εὕραντο.

44. Qvinam sapientes veritatis occultatione salutem invenerint.

45. Τίνες δὲ δόλῳ δικαιοσύνης ἔργα διεπράξαντο.

45. Qvi per dolum justa patraverint.

46. Τίνες προσχήματι χρηστότητος ἢ εὐσεβείας θάνατον κατεργάσαντο.

46. Qvinam bonitatis vel pietatis prætextu mortem intulerint.

47. Τίνες δίκαιοι ἀνῃρέθησαν.

47. Qvi justi fuerint interemti.

48. Τίνες ἀδελφοὺς ἀπέκτειναν.

48. Qvinam fratres suos occiderint.

49. Τίνες παρὰ τὸ δοκοῦν τῷ Θεῷ χρηστευσάμενοι ἀναιροῦνται.

49. Qvi præter opinionem, cum bene erga DEum se gererent, fuerint interfecti.

* Gen. XIV. 3.

50. Qvinam mercedem justitiæ tulerint mortem, & qvi per impietatem superstites in vita manserint.	50. Τίνες μισθὸν δικαιοσύνης τὸ ἀποθανεῖν ἐκομίσαντο, καὶ τίνες δι' ἀσεβείας ἐπεβίωσαν.
51. Qvinam sine ægrotatione mori sint jussi.	51. Τίνες οὐ νοσήσαντες ἀποθνήσκειν ἐκελεύοντο.
52. Qvi sancti oculis capti mortem obierint.	52. Τίνες τῶν ἁγίων τυφλοὶ τὴν ὅρασιν γεγονότες ἀπέθανον.
53. Qvinam vivi manserint nec sint mortui.	53. Τίνες διέμειναν, οὐκ ἀπέθανον.
54. Qvinam ex morte revixerint.	54. Τίνες ἀποθανόντες ἀνέζησαν.
55. Qvænam steriles cum essent pepererint.	55. τίνες στεῖραι τετόκασι.
56. Qvinam patrem suum inhonoraverint.	56. τίνες πατέρας ἠτίμησαν.
57. Qvi superbi depressi sint.	57. τίνες ἀλαζονευσάμενοι κατηνέχθησαν.
58. Qvinam per modestiam sint evecti in gloriam ac sublimitatem.	58. τίνες διὰ ταπεινοφροσύνης εἰς δόξαν καὶ ὕψος ἤχθησαν.
59. Qvi propter homicidia qvæ patrarunt inclaruerint & DEO probati fuerint.	59. τίνες ἐπὶ φόνοις δράσαντες ἀπεδείχθησαν καὶ εὐάρεστοι παρὰ Θεῷ γεγόνασι.
60. Qvinam propter crimina obruti lapidibus, atqve ita è medio sublati sint.	60. τίνες ἐπὶ παρανομίαις λιθόλευστοι ἀνῃρέθησαν.
61. Qvinam item justi propter pietatem.	61. καὶ τίνες δίκαιοι ἐπ' εὐσεβείᾳ.
62. Qvinam incestuosis nuptiis se polluerint.	62. τίνες παρανόμους μίξεις πεποίηντο.
63. Qvinam duplici extiterint præditi nomine.	63. τίνες διώνυμοι γεγόνασι.
64. Qvinam secundo nomine nuncupati sint.	64. τίνες δευτέρῳ ὀνόματι ἐπωνομάσθησαν.
Liber 2.	Βιβλίον β'.
65. Qvænam sumantur ad venerandam Divinitatem concipiendum.	65. τίνα ἐστὶ τὰ ἐπὶ τιμιᾶς Θεότητος παραλαμβανόμενα.

66. τίνα

66. τίνα δὲ τὰ ἐπὶ δυαδικῆς ὑποςάσεως.	66. Qvænam ad perſonam duplicis ſubſtantiæ.
67. τίνα τὰ τριαδικῶς παραλαμβανόμενα.	67. Qvænam ad S. Trinitatem.
68. τίνες εἰσὶν οἱ ςαθμοὶ τῆς πορείας τȣ̃ λαȣ̃ ἐι ἀπ' Αἰγύπτȣ.	68. Qvænam fuerint manſiones in itinere populi ex Ægypto.

*** ***

Βιβλίον δ'.	*Liber* 4.
69. τίνα ἐςὶν ἃ τεθέαται Μωϋσῆς θαυμάσια καὶ δι' αὐτȣ̃ κατέργασαι.	69. Qvæ miracula à Moyſe viſa & per ipſum patrata fuerint.
70. τίνα ἐςὶ τὰ δι' Ἰησȣ̃ τȣ̃ Ναυῆ ἐπιτελεσθέντα σημεῖα, καὶ δι' αὐτȣ̃ τῷ λαῷ κατεργασθέντα θαύματα.	70. Qvæ ſigna perfecta ſint à Jeſu Nave, & per ipſum in populo patrata miracula.
71. τίνα ἐςὶ τὰ διὰ τῶν κριτῶν θαυμάσια γενόμενα.	71. Qvænam miracula facta ſint à Iudicibus.
72. τίνα ἐςὶ τὰ διὰ Σαμȣὴλ διαπεπραγμένα θαύματα.	72. Qvæ miracula effecta fuerint per Samuelem.
73. τίνα ἐςὶ τὰ τῷ Δαβὶδ πεπραγμένα καὶ εἰς αὐτὸν θαύματος ἄξια πραχθέντα.	73. Qvænam peracta à Davide, & in ipſum, digna admiratione facta ſint.
74. τίνα ἐςὶ τὰ τῷ Σολομῶνι δεδρασμένα.	74. Qvæ à Salamone ſint patrata.
75. τίνα ἐςὶ τὰ ὑπὸ Ἡσαΐȣ τȣ̃ προφήτȣ πεπραγμένα θαύματα.	75. Qvæ miracula fecerit Eſaias.
76. τίνα ἐςὶ ἃ Ἱερεμίας προεφήτευσε καὶ προφητεύων ὑπέμεινε.	76. Qvænam Jeremias prædixerit, qvæqve vaticinatus pertulerit.
77. τίνα ἐςὶ ἃ προεφήτευσε Σοφονίας.	77. Qvæ prælocutus ſit Sophonias.
78. τίνα προεφήτευσεν Ἀγγαῖος.	78. Qvæ Aggæus.
79. τίνα προεφήτευσε Ζαχαρίας.	79. Qvæ Zacharias.
80. Τίνα προεφήτευσε Μαλαχίας.	80. Qvæ Malachias.
81. τίνα ἐςὶ τὰ διὰ Ἡλία γεγονότα θαυμάσια σημεῖα.	81. Qvæ ſigna admiranda per Eliam effecta ſint.
82. τίνα ἐςὶ τὰ διὰ Ἐλισσαίȣ γεγονότα διπλᾶ ἐν πνεύματι Ἡλίȣ θαυμαςὰ σημεῖα.	82. Qvænam per Eliſæum patrata ſint dupla in ſpiritu Eliæ ſigna admirabilia.

83. Qvæ vaticinatus ſit Elias.	83. τίνα ἐστὶν ἃ προεφήτευσεν Ἡλίας.
84. Qvæ Eliſæus.	84. τίνα ἐστὶν ἃ Ἐλισσαῖος προεφήτευσεν.
85. Qvæ Gad.	85. τίνα ἐστὶν ἃ Γὰδ προεφήτευσε.
86. Qvæ Nathan.	86. τίνα ἐστὶν ἃ προεφήτευσε Ναθάν.
87. Qvæ Achias Silonites prophetaverit.	87. τίνα προεφήτευσεν Ἀχίας ὁ Σιλωνίτης.
88. Qvæ Samæas.	88. τίνα Σαμαίας προεφήτευσεν.
89. Qvæ Jadon.	89. τί προεφήτευσεν Ἰαδών. *
90. Qvæ Baaſa.	90. τί προεφήτευσε Βαασά.
91. Qvæ Michæas.	91. τί προεφήτευσε Μιχαίας.
92. Qvæ Azarias, Sadoci F.	92. τίνα προεφήτευσε Ἀζαρίας υἱὸς Σαδώκ.
93. Qvæ Jeſus Ananiæ.	93. τίνα προεφήτευσε Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ἀνανῆ.
94. Qvænam prælocutus ſit Oziel Propheta.	94. τίνα προεφήτευσε Ὀζιὴλ ὁ προφήτης.
95. Qvæ Eliad Obdiæ F.	95. τίνα προφήτευσε Ἐλιὰδ ὁ τοῦ Ὀβδία.
96. Qvænam prophetaverit Olda, Selimi uxor.	96. τίνα προεφήτευσε Ὀλδᾶ ἡ τοῦ Σελὶμ γυνή.
97. Qvæ Zacharias Pontifex.	97. τίνα ἐστὶν ἃ Ζαχαρίας ὁ ἀρχιερεὺς προεφήτευσε.
98. Qvæ Simeon.	98. τίνα ἐστὶν ἃ Συμεὼν προεφήτευσε.
99. Qvænam Eliſabet.	99. τί προεφήτευσεν Ἐλισάβετ.
100. Qvænam à Maria virgine fuerint prænunciata.	100. τίνα ἐστὶ τὰ διὰ τῆς παρθένου Μαρίας προφητευθέντα.
101. Qvis invitus ſit vaticinatus in Evangelio.	101. τίς ἄκων προεφήτευσεν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ.
Liber V.	Βιβλίον έ.
102. Qvi ſint Davidis potentes.	102. τίνες εἰσὶν οἱ τοῦ Δαβὶδ δυνατοί.
103. Qvi Salomoni principes.	103. τίνες οἱ τοῦ Σολομῶντος ἄρχοντες.
104. Qvæ qvotidie impendenda à Salomone fuerint.	104. τίνα ἦν τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐξοδιαζόμενα τῷ Σολομών.

105. Πε-

* Ἰδδὼ aliis vel Ἀδδώ.

105. Περὶ τοῦ ναοῦ τῆς Ἱερουσαλὴμ οὗ ᾠκοδόμησε Σολομών.

105. De templo Hierosolymitano qvod Salomo condidit.

106. Ὁποῖος ἦν ὁ ναὸς ὃν Σολομὼν ᾠκοδόμησεν.

106. Qvale fuerit templum à Salomone ædificatum.

107. τίνα ἦν τὰ ἐν τῷ ἁγιάσματι ἀνακείμενα ἀφιερώματα.

107. Qvæ fuerint sacra in sanctuario collocata.

108. τίνα ἦν τὰ κατασκευασθέντα καὶ ἀνατεθέντα ὑπὸ τοῦ Σολομῶνος εἰς ἱερουργίαν τὰ κειμήλια.

108. Qvæ parata fuerint & reposita ad sacrum cultum à Salomone cimelia.

109. τίνα ἦν τὰ ἱερεῦσι καὶ Λευΐταις εἰς τὰς λειτουργίας κατασκευασθέντα ὑπὸ Σολομῶνος ἐσθήματα.

109. Qvæ fuerint Sacerdotibus ac Levitis à Salomone ad sacrum cultum vestes præparatæ.

110. Ὁποία ἦν ἡ σκηνὴ ἡ ὑπὸ Μωϋσέως ἀνασταθεῖσα κατὰ τὴν ὑπόδειξιν ἣν ἐθεάσατο ἐν τῷ ὄρει.

110. Qvale fuerit tabernaculum à Moyse erectum, secundum exemplar qvod in monte viderat.

111. Ὁποῖον ἦν τὸ ἁγίασμα τὸ μέσον τοῦ περιβόλου, ὃ Μωυσῆς κατεσκεύασε.

111. Qvale fuerit sanctuarium in medio metationis qvod Moyses condidit.

112. Πόσος ἦν ὁ λαὸς ὁ ὑπὸ Δαβὶδ ἀριθμηθεὶς παρὰ τῷ δοκοῦν τῷ θεῷ.

112. Qvantus extiterit numerus populi à Davide contra DEI sententiam ad calculos vocatus.

113. Πόσοι ἀπώλοντο τοῦ λαοῦ ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ τοῦ Δαβὶδ τῆς ἐξαριθμήσεως τοῦ λαοῦ.

113. Qvot ex Israëlitis perierint propter peccatum Davidis qvo populum enumeravit.

114. τίνες πορνεύσασαι γυναῖκες εἰς γάμους εὐδοκίμησαν.

114. Qvænam mulieres fornicariæ in nuptias probatæ fuerint.

115. τίνες ἐν ταῖς προφήταις ἄγαμοι μεμενήκασιν.

115. Qvi Prophetæ manserint cœlibes.

116. τίνες ἐν τοῖς Ἀποστόλοις γυναῖκας ἔσχον.

116. Qvi Apostoli uxores habuerint.

117. τίνες οὐκ ἐτάφησαν ἐν τοῖς βασιλικοῖς τοῦ Δαβὶδ τάφοις βασιλεῖς διὰ τὸ δυσσεβῆσαι.

117. Qvi Reges propter impietatem non sepulti sint in regiis Davidis monumentis.

118. τίνες οἱ ἐκ τοῦ Δαβὶδ βασιλεῖς ἔκβλητοι ἐκ τῆς τοῦ Σωτῆρος γενεαλογίας γεγόνασι καὶ διὰ τί.

118. Qvinam Reges, Davidis posteri, ex Salvatoris genealogia sint extrusi, & qvam ob causam.

119. Qvis qvum laborans morbo esset usus Medicis nec, apud Deum medelam expetiisset, morti datus fuerit.

120. Qvinam sint libri in Scripturis memorati ac si existerent, qvi nusqvam reperiuntur.

121. Qvæ sint testimonia ab Apostolis allegata, ubi scripta, è qvibus repetita sunt, non habemus.

122. Qvinam sint sacra scripta in Græcam linguam interpretati.

123. Qvoties eversa sit Hierosolyma.

124. Qvoties & qvando excisi sint Israëlitæ.

125. Aliud caput ex(*Flav.*) Josepho. *Mulier quadam, fame viscera ipsius & medullas exedente, natura vim intulit, & puerum lactentem quem habebat arripiens, misella infans, inquit, in bello, fame & seditione cui te fortuna servem ? eris tu potius mihi cibus & hominibus fabula* &c.

126. Qvot festa apud Judæos agantur.

127. Qvot jejunia Judæi jejunent.

128. Qvænam sint qvæ scrutari nefas, utpote incomprehensibilia.

129. Qvæ manifestata aliqvibus fuerint per insomnia.

130. Librum regnorum qvis auctor scripserit.

119. *Τίς ἰατροῖς κακωθεὶς χρησάμενος καὶ μὴ παρὰ τῷ θεῷ τὴν ἴασιν αἰτήσας ἀποθνήσκει.*

120. *τίνα ἐςὶ * τὰ μνημονευόμενα ἐν ταῖς γραφαῖς βιβλία ὡς ὄντα, ὐχ εὑρισκόμενα.*

121. *τίνες ** εἰσὶν αἱ ὑπὸ τῶν Αποςόλων μαρτυρίαι παραγενόμεναι ὧν τὰς γραφὰς ὐκ ἔχομεν.*

122. *τίνες εἰσὶν οἱ τὰς ἱερὰς γραφὰς ἑρμηνέυσαντες.*

123. *Ποσάκις πορθεῖται ἡ Ἱερυσαλήμ.*

124. *Ποσάκις καὶ πότε ἐπορθήθησαν οἱ ἐξ Ἰσραήλ.*

125. *Κεφάλαιον Ἰωσήπυ ἕτερον. Γυνή τις τῦ λιμῦ διὰ τῶν σπλάγχνων καὶ μυελῶν παρεισδύνοντος ἐπὶ τὴν φύσιν ἐχώρει, καὶ τὸ τέκνον, ἦν δὲ αὐτῷ ὑπομάσθιος παῖς, ἁρπασαμένη εἶπε. βρέφος ἄθλιον, ἐν πολέμῳ καὶ λιμῷ καὶ ςάσει τίνι σε τηρῶ; γένυ μοι τροφὴ καὶ τῷ βίῳ μῦθος* &c.

126. *πόσαι ἑορταὶ παρὰ τοῖς Ἰυδαίοις ἄγονται.*

127. *ποίας νηςείας Ἰυδαῖοι νηςέυυσι.*

128. *τίνα ἐςὶν ἃ μὴ χρὴ ζητεῖν ὅτι καὶ ἀκατάληπτα.*

129. *Ὅσα δι' ἐνυπνίων τισὶν ἐμπεφάνισαι.*

130. *Τὴν τῶν βασιλειῶν βίβλον* *** *τίς κατέγραψε.*

131. *τίνα*

* Hoc caput habes Græce & Latine apud Lambecium III. p.33. & in Godfr. Olearii *τῦ μακαρίτυ* Observatt. in Matthæum p.73. & in Codice meo pseudepigrapho Vet. Test. pag. 912.

** Hoc caput Græce & Latine dedit laudatus Olearius p.77.

*** Hoc caput vulgavi in Codice pseudepigrapho Vet. Test. pag. 902. seq.

131. Τίνα παραβολικῶς καὶ αἰνιγματωδῶς ἐν ταῖς γραφαῖς εἴρηται. 131. Qvænam in ſacris litteris dicta ſint per parabolas & ænigmata.

132. τίνες εἰσὶν αἱ ὑπὸ τοῦ Κυρίου παραβολαὶ ῥηθεῖσαι. 132. Qvas parabolas Dominus protulerit.

133. τίνων τῶν ἔξωθεν μαρτυριῶν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μνήμην ποιεῖται. 133. Qvibus de teſtimoniis externorum ſcriptorum mentionem faciat Apoſtolus Paulus.

134. πόσοι Ἰάκωβοι ἐν τοῖς Ἀποστόλοις γεγόνασι. 134. Qvot Jacobi inter Apoſtolos extiterint.

135. Πόσοι Ἰωάννοι εἰς τὸ κήρυγμα γεγόνασι καὶ πόσοι Ζαχαρίαι. 135. Qvot Joannes in præconio fuerint & qvot Zachariæ.

136. Ἱππολύτου Θηβαίου * ἐκ τοῦ χρονικοῦ αὐτοῦ συντάγματος. 136. Hippolyti Thebani, ex Chronico ejus ſyntagmate.

137. τίνες εἰσὶν οἱ ἀπὸ τῶν μαθητῶν τῶν ὁ γνώριμοι. 137. Qvinam fuerint LXX. diſcipuli.

138. πόσοι καὶ οἱ δι' Ἑλλήνων διωγμοὶ γεγονότες καὶ διὰ τίνων. 138. Qvot per Ethnicos perſecutiones & à qvibus illatæ fuerint.

139. πόσαι αἱρέσεις † κατὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς πίστεως ἐπανέστησαν. 139. Qvot hæreſes adverſus Eccleſiaſticam fidem inſurrexerint.

140. πόσαι αἱρέσεις παρὰ Ἰουδαίοις γεγόνασι. 140. Qvot hæreſes extiterint apud Judæos.

141. τίνες αἱρέσεις παρὰ Σαμαρείταις γεγόνασι. 141. Qvot hæreſes apud Samaritanos.

142. τίνες αἱρέσεις παρ' Ἕλλησι γεγόνασιν. 142. Qvot apud Græcos.

143. Ὅσαι εἰσὶν μαντεῖαι παρ' Ἕλλησιν. 143. Qvot genera divinationum apud Ethnicos ſint.

144. Διὰ τί οἱ Ἰουδαῖοι τὴν δευτέραν τῶν σαββάτων καὶ τὴν πέμπτην νηστεύουσιν. 144. Qvare Judæi ſecundam ſabbatorum & qvintam jejunent.

145. Διὰ τί οἱ χριστιανοὶ τὴν τετράδα καὶ παρασκευὴν νηστεύουσι. 145. Qvare Chriſtiani jejunent qvartam, & paraſceven ſive ſextam.

146. Qvæ

* Hoc caput integrum exſtat inter ea quæ ex Hippolyti Chronico cum Greiſeri verſione edidit Caniſius Tom. 3. Lect. Antiqv.

† Caput 139. 140. 141. & 142. habes ſupra Volum. VII. p. 476 478.

Digitized by Google

146. Qvæ & qvot gentes ex Abrahamo exstiterint. | 146. Τίνα ἔθνη καὶ πόσα ἐκ τοῦ Ἀβραὰμ συνέστη.

147. Qvæ sint illa qvæ vaticinatus est Apostolus Paulus. | 147. Τίνα ἐστὶν ἃ προεφήτευσεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

148. Qvæ Joannes Evangelista. | 148. Τίνα ἐστὶν ἃ προεφήτευσεν Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστής.

149. Qvot anni sint à condito mundo ad adventum usqve CHristi. | 149. πόσοι χρόνοι εἰσὶν ἀπὸ γενέσεως κόσμου ἕως οὗ παραγέγονεν ὁ χριστός. ††

150. Qvot & qvalibus nominibus CHristum cum inter homines appariturus esset, appellatum iri prædictum sit in sacris litteris. | 150. Πόσοις καὶ ποίοις ὀνόμασι προηγορεύετο διὰ τῶν ἁγίων γραφῶν ὁ Κύριος ἐν ἀνθρώποις ἐμφανισόμενος κληθήσεσθαι.

151. Decem apparitiones Domini, qvibus resuscitatus ex mortuis vivum se suis demonstravit. | 151. Αἱ δέκα ἐπιφάνειαι τοῦ Κυρίου τοῖς ἰδίοις γενόμεναι μετὰ τὸ ἐκ νεκρῶν αὐτὸν ἐγερθῆναι.

152. Qvoties post reversionem in cœlos Dominus suis discipulis apparuerit. | 152. ποσάκις μετὰ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἐπάνοδον ὁ Κύριος τοῖς ἰδίοις ὤφθη μαθηταῖς.

153. Qvalia idolea coluerit populus, Deo relicto. | 153. ποῖα εἰδωλεῖα ἐσεβάσθη ὁ λαὸς τὸν Θεὸν καταλείψας.

154. Qvinam constantissimis usi sint amicitiis. | 154. τίνες βεβαιοτάταις φιλίαις ἐχρήσαντο.

155. Qvis in bestiam transmigraverit. | 155. τίς μετέβαλεν εἰς θηρίον τὴν ψυχήν.

156. Qvinam ex malis facti sint probi. | 156. τίνες ἐκ φαύλων ἀγαθοὶ γεγόνασι.

157. Qvis post Moysen fuerit longævus. | 157. τίς μακρόβιος μετὰ Μωϋσέα ἐγένετο.

158. Qvinam manibus suis leones interemerint. | 158. τίνες λέοντας χερσὶν ἀνεῖλον.

159. Qvi interemti sint à leonibus. | 159. τίνες ὑπὸ λεόντων ἀνῃρέθησαν.

160. Qvinam interemti sint super sacrorum spoliatione. | 160. τίνες ἐπὶ ἱεροσυλίαις ἀνῃρέθησαν.

161. τί-

†† Hoc caput exhibet atque illustrat Caveus in Historia literaria scriptor. Ecclas.

161. Τίνες εἰς λάκκους εἰς τὸ ἀναιρεθῆναι ἐβλήθησαν.

161. Qvinam in foveas, ut occiderentur, conjecti ſint.

162. Τίνες δίκας ἔδοσαν πλημμελήσαντες.

162. Qvi delictorum ſuorum pœnas dederint.

163. Τίνες πλημμελήσαντες ἐλέους τετυχήκασι.

163. Qvi poſt delicta admiſſa miſericordiam ſint conſecuti.

164. Τίνες εἰσὶν οἱ κατορθοῦν τι δόξαντες, καὶ ἐπὶ τούτῳ διαμαρτόντες.

164. Qvi recte feciſſe cum viderentur, eo ipſo deliqverint.

165. Τίνα ἐστὶν καὶ πόσα τὰ τοῖς ἱεροῖς τόποις ὕστερον ἐπανιστάμενα καὶ θεήλατον ὑπομείναντα τὴν τιμωρίαν.

165. Qvænam & qvantæ ſint calamitates qvæ ſacris locis deinceps acciderunt, & divinitus illatam pœnam pertulere.

166. Αἱ δυνάμεις τῶν λίθων τῶν ἐν τῇ τοῦ Ἀρχιερέως ζώνῃ ἐντιθεμένων.

166. Virtutes gemmarum, Pontificis Zonæ impoſitarum.

Τέρμα πτυκτίδων ἐνταῦθα Ἰωσήπου.
Τὰς ὑποθέσεις τῶν πέντε βίβλων ἔχων,
Πέρας δέδωκα τῷ τελευταίῳ στίχῳ
Τῷ συντελεστῇ τῶν καλῶν Θεῷ χάρις
Τῷ συμπέρασμα δόντι μοι λόγους γράφειν.
Εἰς αἶνον εὐχάριστον αὐτοῦ τοῦ Λόγου.

Hic ſcriptionis eſt Joſephi terminus,
Habens librorum quinque complexum brevem,
Jam verſui addidi ultimo coronidem,
Grates DEo, qui cuncta perficit bona,
Pertexere hæcce verba qui dedit mihi,
Laudes ut offeramus VERBO & gratias.

II. ANDREAS, natus Damaſci, a) aliqvamdiu anteqvam CPolin adſciſceretur, Hieroſolymis monachi b) vitam vixit, unde *Hieroſolymitanus* c) in qvibusdam Codicibus dicitur, ſed à Marco Hoppero d) Surio,

a) Synaxarium Triodio adjunctum & magno Canoni p. 285. edit. Combefiſianæ, atque ex eodem Triodio Græcorum Aub. Miræus auctario de Script. Eccleſ. cap. CLXXXII.

b) Combefiſius notis ad Andream Creteuſem p. 339. & in Bibl. Concionatoria Tom. 1.

c) Τοῦ μακαρίου Ἀνδρέου τοῦ Ἱεροσολυμίτου, Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης. Etiam in Catenis & alibi, ὁ Ἱεροσολύμων, Andreas hic innuitur. Vide Combefiſii notas ad Manuelis Calecæ de eſſentia & operatione Tom. 2. auctarii noviſſimi pag. 131. ubi apud Calecam p. 26. pro κατὰ τὸν θεῖον Ἀναστάσιον Ἱεροσολύμων legit Ἀνδρέαν Ἱεροσολύμων. In magno Canone p. 301. ποίημα τοῦ ἁγίου πατρὸς Κυρίου Κρήτης, τοῦ Ἱεροσολυμίτου.

d) Marcus Hopperus in editione Homiliæ Andreæ in B. Mariæ ſalutationem. Surius ad 15. Auguſt. Laur. Cumdius Tom. IV. homiliar. Patrum p. 631.

Digitized by Google

rio, Laur. Cumdio & Sixto Senensi e) perperam venditatur pro Episcopo Hierosolymitano. Utrum Sophronio Patriarchæ Hierosol. A.C. 639. defuncto fuerit σύγχρονος, qvod in Synaxario traditur, viderint alii: f) certe à Theodoro * Patriarcha Hierosol. ad sextam Synodum A. 680. celebratam CPoli in subsidio adversus Monotheletas missum esse, Græci ipsi in Synaxario affirmant, constitutumqve in illa urbe Diaconum & Orphanotrophum, g) ubi describenda Acta Synodi illius adversus hæreticos istos habitæ cum ipso communicavit Agatho Archidiaconus & Chartophylax, cui pro hoc beneficio gratias agit in *Jambis* qvos Græce & Latine exhibet Franciscus Combefisius Auctarii novi tomo 2. in Historia Monotheletarum p. 235-240. Ab eo tempore Archi Episcopum *Cretensem* factum ex multis testimoniis constat. Non æqve est exploratum, qvod à Casimiro Oudino h) adjungitur, ad cathedram Cæsareæ Cappadociæ tandem translatum fuisse, vitamqve produxisse ad A. 724. 14. Junii. Græcorum qvidem menologia i) memoriam hujus Andreæ 4. Julii celebrant: Andream vero Cæsariensem ab hoc Cretensi communis eruditorum sententia distinguit.

Alii qvidam Andreæ.

Andreas *Apostolus*, de cujus vitæ scriptoribus & Actis ejus nomini suppositis dixi in Codice Apocrypho Novi Testamenti. Eqvidem Andreas Saussæus in opere δωδεκαβίβλῳ de gloria S. Andreæ, edito Paris. 1656. fol. non pauca parum certæ fidei adtexuit. Sed idem de aliis etiam Andreis celebribus adeundus: mihi tamen hoc loco animus eos tantum notare Andreas, ipsi ferme omissos, qvorum men-

e) Sixtus Senensis in Bibl. Sancta lib. IV. p. 243.

f) Affirmatur in synaxario p. 286. negat Papebrochius in Actis Sanctor. Tom. 1. April. pag. 69.

* In actis Synodi sextæ Tom. 3. edit. Harduin. pag. 1441. hic Theodorus tantum dicitur ὁσιώτατος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τοῦ Ἀποστολικοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων. T. 6. edit. Labbei p. 1057. *Hierosolymorum vicarius.*

g) Cave hist. litterar. ad A. 635. A Possevino, Canisio & aliis male refertur ad A. 550. Apud Elliesium du Pin autem T. VI. Bibl. Eccles. p. 99. videtur esse error typographi, ubi traditur Andream venisse Hierosolymas A. 730. Legendum enim 630. vel 650. quia subjungitur deinde, eum adfuisse Concilio sexto (A. 680.)

h) Oudinus supplemento de Scriptoribus Eccles. p. 150.

i) Menologium in Typico S. Sabæ &c.

Digitized by Google

mentio non aliena à Græcæ hujus Bibliothecæ instituto. Complures enim Episcopos in Conciliorum Actis memoratos & martyres, & Latinis scriptis celebres de industria prætereo.

Andreas Episcopus *Cæsariensis* in Cappadocia, de cujus *Commentario Græco in Apocalypsin* dixi Volum. VII. p. 791. Ætas ejus incerta est, licet à Caveo refertur ad A.C. 500. qvi etiam notat ex ejus libro secundo *Therapevtica spiritalis* ἐκ τῆς θεραπευτικῆς δευτέρας βίβλε fragmentum exstare in Eclogis asceticis Johannis Patriarchæ Antiocheni, qvæ MSS. servantur in Bibl. Cæsarea.

Andreas *Carystius*, Medicus de cujus scriptis infra libro VI.

Andreas *Colossensis* Episcopus qvi Synodo Florentinæ A. 1438. interfuit, scripsitqve Latinum dialogum ad cives Methonenses *contra Marci Ephesii Epistolam* ritus Latinorum perstringentem. Virum summum, Græcarumqve litterarum peritissimum vocat Petrus Pithœus de processione Spiritus S. p. 33.

Andreas *Corinthius* Plutarcho lib. de Musica memoratus.

Andreas *Eudæmon Johannes*, ex Palæologorum familia, Cydonius Cretensis, Societati Jesu nomen dedit & Collegio Græcorum Romæ præpositus fuit ab Urbano VIII. defunctus A. 1625. Præter scripta ejus qvæ in Bibl. Jesuitica memorantur, video à Nic. Comneno p. 243. prænot. mystagogicar. laudari ejus refutationem catecheseos Græcæ Zach. Gergani : & pag. 249. librum de moribus Græcorum, qvi est contra Calvinum primus.

Andreas *Hierosolymitanus* idem cum Cretensi Archi Episcopo, de qvo supra.

Andres *Mechanicus*. Vitruv. IX. 9.

Andreas *Medicus*. Supra in Carystio. Alius Comes archiatrorum cujus mentio apud Aëtium II. 2. 90.

Andreas *Panhypersebastus* cujus *versus Græcos in imaginem B. Virginis Deiparæ* memorat Lambecius VI. pag. 155.

Andreæ *Panormitani* Σικελικῶν liber XXXIII. Athenæo laudatus XIV. pag. 634. Dipnosophist.

Andreas *Paphlago* Episcopus, *in Canticum Canticorum* citatur à Nic. Comneno in prænotionibus Mystagogicis p. 236.

Andreas *Pericopus*, JCtus Græcus cujus *Synopsin juris* allegat idem Comnenus pag. 182.

Andreas *Presbyter*, cujus Catena Patrum Græcorum in Proverbia & Esaiam MS. in Bibl. Cæsarea & Collegii novi Oxon. Vide supra Volum. VII. p. 759.

Andreas *Rhodius* citatur ab Allatio contra Creyghtonum p. 222. 224. Interfuit Concilio Ferrariensi A. 1438.

Andrea *Samosatensis* Episcopus, cujus *Epistolas* qvasdam habemus ex Latina veteri versione in collectione Epistolarum Ephesinarum à Christiano Lupo edita: sex ad Alexandrum * Hierapolitanum, unam ad Theodoretum, † & unam †† ad Oeconomos Alexandri. Idem scripsit *contra Cyrilli Alex. anathematismos*, Orientalium Episcoporum nomine, cui Cyrillus in Apologetico T. VII. p. 157. seqq. respondit. Cyrillo etiam injuriam ab illo fieri disputat Anastasius Sinaita in hodego p. 342. seq. ubi prolixam ejus ῥῆσιν adducit. Ad hunc Andream plures exstant Theodoreti Epistolæ.

Andreæ Cretensis Scripta edita.

Inprimis recensere juvat ea, qvæ junctim cum SS. Amphilochii & Methodii lucubrationibus Græce & Latine, notis etiam ad calcem voluminis subjunctis & Onomastico peculiarium Andreæ vocum, vulgavit *Franciscus Combefisius* Paris. 1644. fol. Sunt autem hæc:

1. Ἐγκώμιον εἰς τὸ γενέθλιον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. *In B. Mariæ natalem.* Incipit: Ἀρχὴ μὲν ἡμῖν ἑορτῶν. pag. 1. è MS. Regis Galliæ n. 275. Emendatiorem deinde hanc homiliam dedit Combefisius ex Codice Mazariniano in Auctario novo Bibl. Patrum Tom. 1. p. 1289. Paris. 1648. fol.

2. Εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου. *In Annunciationem.* Incipit: Ἐπέστη σήμερον ἡ πάντων χαρά. pag. 11. Sæpius prodierat Græce & Latine cum alia versione *Marci Hopperi*, ut in Micropresbytico Basil. 1550 fol. & in Orthodoxographis utriusqve editionis 1555. & 1569. &c. nec non in tomo secundo auctarii Bibl. Patrum Ducæani Paris. 1624. & in Bibl. Patrum Paris. 1644. Tomo XI. Ne dicam de editionibus Latinis in Bibl. Patrum Paris. & Colon.

3. Εἰς τὴν περιτομὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, καὶ εἰς τὸν ἅγιον Βασίλειον. *In Circumcisionem CHRISTI, & S. Basilium.* Incipit: πάντα τὰ ὑπὲρ ἡμῶν

* In collectione Lupi Epist. 43. 59. 90. 98. 101. 103.
† Epist. 62. †† Epist. 106.

Digitized by Google

ἡμῶν Θεανδρικῆς. p.28. pag. 28. Ex MSS. duobus, Regio alteroqve vetusto membranaceo codice.

4. Εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Χριστοῦ. *In Domini nostri Transfigurationem.* Incipit: Ὅσοι τῇ κενώσει τοῦ Λόγου pag. 38.

5. Εἰς τὸν τετραήμερον Λάζαρον. *In Lazarum quatriduanum.* Incipit: Λάζαρος τὸν παρόντα συγκεκρότηκε σύλλογον. pag. 56.

6. Εἰς τὰ βάϊα. *In ramos palmarum.* Incipit: χθὲς ἡμᾶς μετὰ τοῦ Δεσπότου Λάζαρος. pag. 75. Hujus sermonis in Triodio mentio. In hac oratione ad Pseudevangelium Jacobi auctor alludit p. 77. C.

7. 8. Λόγος σχεδιασθεὶς εἰς τὴν παγκόσμιον ὕψωσιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ. *In exaltationem S. Crucis.* Oratio prior. Incipit: σταυροῦ πανήγυριν ἄγομεν. pag. 96. Oratio posterior, incipit: κινήσωμεν, ἀγαπητοὶ, σήμερον ὡς κινύραν τὰ χείλη. pag. 108. Utramqve hanc Orationem dedit Combefisius cum recognita paucis in locis versione *Jacobi Gretseri* S. I. qvi eas Græce & Latine vulgaverat Tomo II. de Cruce p. 94. & 108. Ingolstad. 1600, 4. Opus Gretseri deinde recusum Ingolstad. 1616. fol. Hæ duæ orationes (sive potius una in duas male distincta. Vide Lambecium VIII. p. 288.) etiam ex Gretseri versione plus simplici vice recusæ sunt Latine in Bibliothecis Patrum, Paris. & Colon.

9. Εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου. *In dormitionem B. Mariæ*, Homilia prima. Incipit: ὅσοι τὸ σεπτὸν τοῦτο τῆς Θεοτόκου. p. 115. Hæc secunda est in Codice MS. Cæsareo, de qvo Lambecius VIII. p. 130. & in sacro itinere Cellensi p. 152.

10. Secunda, incipit: μυστήριον ἡ παροῦσα πανήγυρις. pag. 131. Ex duobus Regiis Codd. (Antea tantummodo legebatur Latine apud Surium 15. Augusti & Laur. Cumdium Tom. 4. Bibl. homiliarum Patrum p. 631.) Hæc prima est in Codice Cæsareo.

11. Tertia, incipit: καλεῖ πάλιν ἡμᾶς τὸ συνεχές. pag. 143. Hæc qvoqve sed Latine tantum apud Surium loco citato & Cumdium p. 633. Andreæ Cretensis de dormitione B. Virginis ex versione Ambrosii Camaldulensis lucem viderat Venet. 1530 8.

12. Εἰς τὸν ἅγιον καὶ μακάριον καὶ πανεύφημον τοῦ Χριστοῦ Ἀπόστολον Τίτον. *In S. Apostolum Titum.* Incipit: Ἀποστολικῶν ἐγκωμίων ἐφάπτεσθαι. pag. 155.

13. Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα Γεώργιον. *In S. Martyrem magnum Georgium.* Incipit: ἀεὶ μὲν λαμπρὰ καὶ πανεύφημα. pag. 175.

Digitized by Google

Legitur etiam in Actis sanctorum Tom. 3. Aprilis pag. XX. è MS* Vaticano. Sed extrema pars hujus homiliæ, tantum Latine exstat apud Lipomanuum & Surium 23. April. *In plerisque*, inqvit, Combefisius p. 358. Regio Codice usus, *corrigimus Lipomanni interpretem, seu potius novam versionem adornamus, ut est ille revera minus accuratus* &c.

14. Ἐγκώμιον εἰς τὸν ὅσιον πατέρα ἡμῶν Νικόλαον, τὸν τῆς ἐν Λυκίᾳ Μύρης. *In S. Nicolaum, Myrensem in Lycia Episcopum.* Incipit: ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ καὶ πιστὲ θεράπων p. 188.

15. 16. 17. Εἰς τὸν μακάριον Πατάπιον καὶ μερικὴ τῶν θαυμάτων αὐτοῦ διήγησις. *In B. Patapium*, cujus memoriam recolunt Græci VIII. Decembr. Incipit: ὡς λαμπρὰν καὶ πνευματικὴν ὁρῶ τὴν πανήγυριν. pag. 196. Ejusqve miraculorum particularis narratio. Incipit: τὴν τῶν ἐγκωμίων τοῦδε τοῦ πατρὸς ἀποδώσαντες εὐφημίαν. pag. 206. Aliud Encomium ejusdem Patapii, ἀπὸ φωνῆς Ἀνδρέου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης, incipit: πάντα πιστεύειν ἄξιον τὰ ὄντως θεῖα. pag. 216.

18. Λόγος εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον, καὶ εἰς τοὺς κοιμηθέντας. *In vitam humanam & defunctos.* Incipit: οὐδὲν ὡς ἀληθῶς τῶν ἐν ἀνθρώποις ἔχει τὸ στάσιμον. pag. 229. Hanc homiliam primus Græce vulgaverat *Jo. Meursius* in Variis Divinis, Lugd. Batav. 1619. 4. Legunt Græci Sabbato τῆς ἀπόκρεω, qvod Qvinqvagesimam proxime antecedit.

19. Canones sive hymni sacri, triodia ac troparia Andreæ Cretensis ex variis Græcorum libris Ecclesiasticis eruta.

IX. Dec. *Canon in conceptionem sanctæ ac Dei aviæ* (θεοπρομήτορος) *Annæ* pag. 252.

VIII. Sept. *In Natale sanctissimæ Deiparæ* p. 258.

Magnus * *Canon.* 250. tropariis constans qvi feria qvinta qvintæ jejuniorum hebdomalæ à pœnitentibus recitatur, pag. 265. Inserto canone in Mariam Ægyptiacam, cujus ἀκροστιχὶς hæc est: σὺ ὦ ὁσία Μαρία βοήθει, idqve disertis verbis notavit Combefisius p. 268. licet in Actis Sanctorum Tom. 1. April. pag. 70. à Papebrochio notatur veluti qvi hoc neglexisset. Observabis autem ab aliis Græcis junioribus post Andreæ ætatem passim esse addita qvibus Andreæ ipsius auxilium atqve intercessio precibus expetitur. Ut pag. 268.

ἱκεσίαις

* Confer Acta Sanctor. T. 2. April. pag. 69. 70. Cangium in glossario græco p. 583.

ἱκεσίαις σου ἡμᾶς, Ἀνδρέα, ῥῦσαι παθῶν ἀτίμων, καὶ τῆς βασιλείας νῦν Χριστοῦ κοινωνοὺς τοὺς πίστει καὶ πόθῳ ἀνυμνοῦντάς σε, κλεινὲ, ἀνάδειξον δεόμεθα pag. 272. Ἀνδρέου ταῖς λιταῖς, Σῶτερ, ἐλέησον ἡμᾶς. pag. 275. Ταῖς σαῖς λιταῖς δώρησαι κἀμοὶ τὴν λύσιν τῶν ὀφλημάτων, ὦ Ἀνδρέα Κρήτης πρόεδρε, μετανοίας σὺ μυσταγωγὸς γὰρ ἄριστος. & p. 280. Ἀνδρέα πατρῶν κλέος, εὐχαῖς σου μὴ ἐπιλάθῃ καθικετεύων παρεστὼς Τριάδα τὴν ὑπέρθεον, ὅπως λυτρωθῶμεν τῆς κολάσεως οἱ πόθῳ προστάτην σε θεῖον, πάμμακαρ, ἐπικαλοῦντες. Τὸ Κρήτης ἐγκαλλώπισμα pag. 282. ὡς ποιμένων ἄριστος Ἀνδρέα σοφὲ, πρόκριτον ὄντα σε, πόθῳ δέομαι πολλῷ καὶ φόβῳ, σαῖς πρεσβείαις τῆς σωτηρίας τυχεῖν καὶ ζωῆς αἰωνίου. pag. 284. Τῆς Κρήτης σε ποιμένα καὶ πρόεδρον καὶ οἰκουμένης πρεσβευτὴν ἐγνωκὼς προστρέχω, Ἀνδρέα, καὶ βοῶ σοι. ἐξελοῦ, πάτερ, βυθοῦ τῆς ἁμαρτίας. & p. 292. Τῆς πίστεως ἐν τῇ πέτρᾳ ταῖς πρεσβείαις σου στήριξον, πάτερ, φόβῳ με τῷ ἐν Θεῷ τειχίζων καὶ μετάνοιαν, Ἀνδρέα, παράσχου μοι, δυσωπῶ σε, καὶ ῥῦσαί με παγίδος ἐχθρῶν, τῶν ἐκζητούντων με. pag. 296. ὡς παῤῥησίαν ἔχων πρὸς Κύριον, Ἀνδρέα Κρήτης σεπτὸν κλέος, δυσωπῶ, πρέσβευε τοῦ δεσμοῦ με τῆς ἀνομίας λύσιν νῦν εὑρεῖν εὐχαῖς σου, ὡς τῆς μετανοίας διδάσκαλος, ὁσίων δόξα. Novam editionem hujus Canonis magni debemus Chevillierio, Bibliothecario Sorbonico, Parif. 1699. 12.

Canon in Lazarum, ad vefperas Parafceves, ante Ramos palmarum pag. 301.

Triodium in Dominica in Ramis palmarum pag. 311.

Magna fecunda feria pag. 315. *tertia* p. 318. *quarta* pag. 322.

In diem feftum media Pentecoftes pag. 326.

Idiomela in CHrifti Nativitatem p. 334. *in occurfum Domini* ibid. *In exaltationem S. Crucis* XIV. Sept. pag. 335. *In Natalem Johannis præcurforis.* ibid. Sticharium idiomelon *in Apoftolos Petrum & Paulum* p. 336. *In S. Ignatium* 20. Dec.

Hæ omnes hactenus enumeratæ Andreæ homiliæ una cum hymnis Latine recufæ funt ex Combefifii verfione in tomo decimo Bibliothecæ Patrum edit Lugd. A. 1677. Pleraqve etiam meliora edidit ipfe Combefifius partim interpretationis fuæ recenfione, partim collatione MSS. exemplarium, in Bibliotheca Concionatoria qvam Parifiis 1662. fol. octo voluminibus Latine vulgavit.

Qvæ

Qvæ præterea lucem viderunt Andreæ lucubrationes, hæ sunt:

20. Εἰς τὴν ἁγίαν γέννησιν τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, *Sermo in Nativitatem B. Mariæ.* Incipit: Εἰ μετρεῖται γῆ σπιθαμῇ. Hic sub *Germani* Patriarchæ CPolitani nomine Græce & Latine exstat cum *Andreæ Schotti* S. I. versione in Auctario Bibl. Patrum Ducæano, Paris. 1624. fol. Tom. 2. p. 450. & in Bibl. Patrum Paris. Morelliana A. 1644. Tomo XII. Eundem Allatius pag. 312. de Georgiis tribuit *Georgio Nicomediensi.* Et Codex Regis Galliæ MS. num. 275. refert ad *Joannem Damascenum.* His omnibus sententiis præfert *Combefisius* testimonium Codicis Mazariniani, a qvo Andreæ Cretensi vindicatur, itaqve sub hujus nomine cum nova versione sua edidit p. 130. auctarii novi Bibl. Patrum Paris. 1648. fol. Andreæ etiam tribuitur in Codicibus Cæsareis de qvibus Lambecius IV. pag. 88. VIII. 379. 380. & in Codice Bibl. Coisliniana p. 388.

21. Εἰς ἀποτομὴν Ἰωάννου τοῦ προδρόμου. *In Joannis Præcursoris decollationem.* Incipit: πηδᾷ καὶ γῆρας ὡς τὰ πολλά. Ediderat Latine Lipomannus interprete minus accurato, itaqve Combefisius cum nova versione sua Græce & Latine in lucem extulit in eodem auctario novo Tom. 1. pag. 1327. Hunc qvemadmodum & alia Andreæ hujus pleraqve, MStum servat etiam Bibl. Cæsarea, vide Lambecium VIII. p. 530.

22. *Idiomelon in Annunciationem B. Mariæ.* In eodem auctario novo T. 1. pag. 1363.

23. *Carmen* Jambicum *Eucharisticum* CXXVIII. versuum ad Agathonem Archidiaconum & Chartophylacem Ecclesiasticum CPol. pro communicatis ad describendum Actis sextæ synodi, editum Græce & Lat. à *Combefisio* in auctarii novi Bibl. Patrum Tomo 2. sive Historia Monotheletarum Paris. 1648. fol. p. 235-240. Idem Carmen etiam in tomis Conciliorum editionis Labbeanæ extare scribit Oudinus pag. 191. de Script. Eccles. Sed illud in Tomo VI. Labbei ubi Acta sextæ Synodi habentur, perinde ut in tertio edit. Harduinianæ tomo incassum qvæsivi. De Codice MSto Cæsareo, in qvo hi jambi continentur, vide sis Lambecium VIII. pag. 500.

24. *Computus* sive μέθοδος πῶς δεῖ εὑρεῖν τὸν κύκλον τοῦ ἡλίου, φιλοπονηθεῖσα ἀκριβῶς χάριν τῶν φιλομαθῶν. *Methodus investigandi Cycli Solaris* (& Lunaris, nec non Paschatis) in studiosorum gratiam accu-

accurate elaborata. Græce & Lat. edita à *Dionyſio Petavio* ex apographo Andreæ Schotti, qvi ex Codice Bibl. Vaticanæ deſcripſerat. Uranologium Petavii, * in qvo plura Græca ſcripta Aſtronomica veterum exſtant, lucem vidit Pariſ. 1630. fol. & Antvverpiæ (ſive Amſtelodami potius) 1703. fol. in qva poſteriore editione computus Andreæ Cretenſis paginam 211. & 212. implet.

25. In Catena Græca Patrum ad Lucam, qvam Niceta collectore MStam evolvit in Codice Mazariniano Combefiſius, præclara nonnulla referuntur ſub nomine τοῦ Ἱεροσολυμίτου, qvæ ad Andream noſtrum referre non dubitat, & earum pleraqve Latine dedit in Bibl. Concionatoria.

Ubique Andreas plane floridus ſcriptor *magna loquitur*, k) *ac ſi quis adverterit, Dionyſianis, Methodianis, Gregorianis, Amphilochianis, aliorumque veterum infercita, qua verbis qua ſententiis: excepta Scriptura, quam totus, vere Chriſtianus Orator, ſpirat. Nihil rhetoricis* l) *floſculis ſuavique compoſitione delicatius, nihil ſenſis plenius, nihil Theologia ſolidius, nihil myſtico volatu ſublimius.*

Cum vero inter hymnorum auctores, qvibus Eccleſia Græca utitur, jam à longo tempore illuſtre inprimis Andreæ hujus nomen exiſtat, cujus καλλιέπειαν laudat Theophanes Cerameus pag. 207. placet hoc loco indicem Melodorum paulo pleniorem ſubjungere, qvàm olim dedi ad calcem Allatii de libris Eccleſiaſticis Græcorum, atqve publico ſimul nomine rogare Rev. Urbanum Gotfridum Siberum, Eccleſiaſtem & Profeſſorem Lipſienſem eruditiſſimum, ut Hiſtoriam Melodorum Eccleſiæ Græcæ, eorumqve Theologiæ poëticæ, qvam è Menæis librisqve Græcorum liturgicis ſe expoſiturum recepit in ſchediaſmate edito Lipſiæ 1714. 4. diutius nobis ne invideat.

* Alia ſcripta in Uranologio Petavii obvia recenſui lib. 3. cap. 5. p. 69. ſeq.

k) Combefiſ. notis ad Andream p. 340.

l) Idem in præf. & Ellies du Pin T. 6. p. 100. *Les ſermons de cét Auteur ne ſont pas ſi fort à mepriſer que la plûpart de ceux des nouveaux Grecs: ils ſont pleins d'eſprit, de doctrine & de morale, & ne manquent pas d'eloquence & de nobleſſe. Son diſcours eſt plein de mots compoſez & hardis, ſes narrations ſont libres, ſes reflexions juſtes, ſes eloges éclatans, ſes figures naturelles, & ſes inſtructions ſolides.*

MELODI GRÆCORUM,

De quibus Liber Allatii pag. 77. & 81. commentarii de libris Eccleſ. Græcor. & in diatriba de Georgiis pag. 318. promiſſus, cum autore intercidit.

ALexius Metropolita Nicænus, auctor Canonis in S. Demetrium Martyrem. Lambec. V. p. 283.

Amphilochius.

Anaſtaſius.

Anatolius Patriarcha CPol. circa A. C. 450. cujus nonnulla leguntur in Octoecho.

Anatolius Monachus Studita.

Andreas Monachus, Cretenſis, circa A. C. 690. auctor magni Canonis ſive ἁγιοπολιτικȣ̃ σιχηρȣ̃, de qvo ſupra.

Andreas Pyrrhus.

ANGELI δοξολογοῦντες.

Angelus Matthaeus Canone in S. Paraſceven laudatur ab Allatio pag. 194. contra Hottinger.

Anthimus Patriarcha CPol. circa A. 535. Anthimus tropariorum poëta memoratur Theodoro Lectori lib. 1. p. 554. adde Tillemont T. 16. p. 72.

Antonius Patarenſis, fortiſſimus Catholicæ fidei Athleta in ecthesi canonum ſive odarum Eccleſiæ, citatur à Nic. Comneno p. 142. prænot. Myſtagog.

Apollinaris hæreticus.

Arius hæreticus.

Arſenius Monachus.

Athanaſius Alex.

Athanaſius in monte Atho, cujus canones in SS. Martyres Theodoros & in S. Joannicium memorat Allatius de Synodo Phot. p. 543.

Athanaſii τοῦ Κατζύκη in Jo. Damaſcenum. Cangius in μεγαλυνάρια.

Athenogenes Martyr, de cujus hymno dixi lib. V. Bibl. Græcæ p. 195. ſeq.

Auxentius.

Babylas Monachus.

Bardeſanes Syrus.

Bar-

Bartholomæi Melodi Canon in Theodorum Martyrem laudatur ab Allatio pag. 543. de Synodo Phot.
Basilius Monachus.
Basilius Pegariota.
Beryllus.
Bryso.
Byzas sive *Byzantius*, Monachus.
Cassia sive *Cassiana* sive *Icasia*, virgo, in confiniis octavi & noni sæculi clara. Vide Allatium de libris Eccles. Græcor. p. 74. seq. & Nic. Rayæi S. I. diss. præliminarem ad Acta Sanctor. Tomo 2. Junii p. XXI.
CHRISTUS cum discipulis suis ὑμνήζας.
Christophorus Gangrensis.
Christophorus Proto a secretis.
Clemens Alex. de cujus hymno dixi lib. V. Bibl. Græcæ p. 104.
Alius Clemens ποιητὴς τῶν κανόνων de qvo Papebrochius Tom. 3. April. 30. p. 787. Clemens Studita.
Constantinus Porphyrogenneta Leonis Imp. filius, cujus exapostilaria leguntur in Octoecho.
Cosmas de qvo Menologia 14. Nov. Monachus & Jo. Damasceni præceptor Majumensis Episcopus Melodus celeberrimus sub μελῳδοῦ nomine laudatus Cedreno p. 456. de qvo Allatius lib. laudati pag. 73. 74. & de Georgiis p. 418. 419. 420. Combefisius ad Vitam S. Theodori Grapti. Cangius in τετρᾳώδιον. Ex vita Cosmæ Melodi qvædam profert Allatius p. 740. de purgatorio. Cosmam Hierosolymitanum vocat Svidas in Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός ex Johanne Hierosol. qvem vide in vita Damasceni c. 10. seq. & 34. Ejus expositio Hymnorum Eccles. MS. Bibl. Coisliniana p. 274. Ejus hymni XIII. Latine T. XII. Bibl. PP. Lugd. p. 737. sqq.
Cumulas.
Cyprianus Monachus.
Cyrillus Alexandrinus.
DAVID Rex ac Propheta, divinorum Psalmorum auctor & modulator suavissimus. Μελῳδὸς nomine & ipse venit Chrysostomo & Annæ Comnenæ: aliis Ψαλμῳδὸς ut Antiocho homilia 2. De Psalmis Davidis in Ecclesia decantari solitis vide Rev. Jo. Guil. Janum p. 48. ad sermonem Eusebii Alex. editum Witebergæ hoc A. 1720. 4.
Demetrius.
Dorotheus Monachus.

Em-

Emmanuel Charitopulus in ecthesi tropariorum ad tropariaSimeonis Thaumastoritæ. Nic. Comnenus p. 397. Mystagog. prænot.

Emmanuel Palæolaurita.

Emmanuel Palæologus.

Emmanuel Phile, de qvo Volum. VII. p.695. seq.

Emmanuel Peloponnesius Rhetor, cujus diss. de Cantico in B. Virginem qvod incipit θεαρχίῳ νεύματι, memoratur Lambecio V. p.294.

Ephram Syrus,

Ephram Cariæ, Monachus, a Mylassæ in Caria Episcopo hujus nominis diversus. vide Nic. Rayæi diss. præliminarem ad Acta Stor. Junii Tom.2. p. LXVIII.

Euphrates.

Eustathius Thessalonicensis scripsit expositionem hymnorum Joannis Damasceni. Commentarios in jambica carmina de Pentecoste laudat Allatius p.319. seq. de Georgiis & p.613. de consensu.

Euthymius Monachus.

Gabriel cujus canonem in S.Nicolaum laudat Allatius p.179. contra Hottingerum.

Georgius sive *Gregorius* Metropolita Corinthi qvi scripsit expositionem Canonum & Trop ariorum Allat. p.73.280. de libris Eccles. & de Georgiis p.417. 418. 419. Lambec. lib.V. p.278.

Georgius Nicomediensis, de qvo Allatius de Georg.p. 313. ejus idiomela Tom.1. Auctar. novi Combefis. pag.1135.1222. & Latine T. XII. Bibl. Patrum Lugd. p.711.722.

Georgius Pamphilus.

Georgius Rammata, de qvo Allatius p.339. de Georgiis. Hujus troparia in S. Nicolaum laudat idem p. 178. contra Hottingerum.

Georgius Scylitza de qvo Allatius pag. 338. de Georgiis.

Georgius Siculus, de qvo Allatius p.337. seq. ejusdem libri.

Germanus Patriarca CPol. hic primus est inter Melodos qvorum dimidiatæ icones exstant in fronte Triodii excusi Venet. 1601. Conspiciuntur autem ibi sub CHRISTI imagine οἱ τὰ μέλη πλέξαντες ἐνθέων ὕμνων, hoc ordine: 1. Germanus Patriarcha CPol. sub Leone Armeno Sec. IX. ejectus, de qvo Acta Sanctor. 12. Maji. 2. Sophronius Patriarcha Hierosol. de qvo XI. Mart. 3. Philotheus Patriarcha CPol. ab A. 1362. ad 1375. 4. Andreas Cretensis (de qvo supra) Archi Episcopus. 5. Joannes Euchaitorum Metropolita. 6. Ge-

Digitized by Google

6. Georgius Nicomediæ Archi Epiſcopus. 7. Methodius. 8. Cyprianus. 9. Anatolius Epiſcopus. 10. Leo Deſpotes ſive Imp. 11. Leo Magiſter. 12. Baſilius Pigeriotes ſive Pegoriotes. 13. Juſtinus. 14. Sergius. Seqvuntur Monachi: 15. Jo. Damaſcenus. 16. Coſmas (poſtea Majumæ Epiſcopus:) 17. Joſephus Hymnographus. 18. Theophanes cognomine Graptus. 19. Byzas, ſive Byzantius. 20. Stephanus Hagiopolites. 21. Georgius Siceliotes. 22. Simeon. 23. Philotheus. 24. Arſenius. 25. Babylas. 26. Ephraim Cariæ. 27. Andreas Pyrrhus ſeu Rufus. 28. Theodorus Studites. 29. Caſſia virgo. Confer Papebrochium Tom. 3. April. p. 787. 788. Rayæum pag. XXI. diſſ. præliminar. ad Tom. 2. Junii.

Hagiopolita. Infra in Sergius & Stephanus. Allat. de Georgiis p. 318.

Hierax.

Hierotheus Dionyſio Areopag. ut ajunt σύγχρονος. Nic. Commen. p. 331. prænot. myſtagog.

Hierotheus Monachus.

Hippolytus.

Icaſia tetraodium magni Sabbati. Scriptores poſt Theophanem p. 514. confer G. Codini Origines CPol. n. 128. Anonymum Bandurianum ſect. 148. Bandurium p. 716. ſupra in Caſſia.

S. Ignatio Antiocheno Epiſcopo ac Martyri antiphonariorum in Eccleſia uſum in acceptis qvidam referunt, ut dixi lib. V. p 41.

Ignatium Hymnodum Canone in S. Joannem Climacum laudat Allatius de Synodo Phot. p. 437. & contra Hotting. p. 195.

Joannes Chryſoſtomus Archi Epiſcopus.

Joannes Cucuzeles. Vide Lambecium lib. V. p. 273.

Joannes Arcla Damaſcenus μελῳδός cognominatus teſte Cedreno pag. 456. de eo dixi Volum. VIII. p. 772. ſeq.

Joannes Geometra, de qvo T. VII. p. 715. ſeq.

Joannes Graſſus, Nectarii Abbatis Caſulenſis diſcipulus.

Joannes cognomenta *Mauropus*, Monachus primum deinde Archi Epiſcopus & Metropolita Euchaitorum, clarus ſub Imp. Conſtantino Monomacho circa A. C. 1050. Vide Lambecium lib. V. p. 29. ſeq. Ejus carmina Jambica in principalium feſtorum Hiſtorias vulgata per M. Buſtum, Etonæ 1610. 4. De illo dictum Volum. VII. p 718. ſeq.

Joannes Stavracius.

Joannes Theſſalonicenſis.

Joannes Zonaras, Monachus qvi illustravit etiam Canones sive Cantica Joannis Damasceni. Vide Lambecium III. p. 39. Exstat etiam in Codice Barocc. 129. Ejus Canon in Deiparam à Cotelerio editus Græce & Lat. III. p. 465.

Jobius.

Josephus seu *Josaphatus Cucuzeles*, Allatius de libris Eccles. Græc. p. 99. seq.

Josephus κανόνων ποιητής. Codin. n. 104. Origg. CPol. ex Studio Monasterio, Thessalonicensis ArchiEpisc. singulari festivitate à Græcis 15. Julii honoratus. Allat. p. 947. de purgator.

Josephus Studita, Siculus patria, qvi senio confectus A. C. 883. obiit. De eo Joannes Diaconus & Rhetor magnæ Ecclesiæ in vita Josephi Hymnographi allegatur ab Allatio p. 735. de purgatorio. *Joannes Diaconus* CPol. cognomine Eugenius in illius Vita, Acta Sanctor. 3. April. & T. 2. Junii p. 788. Ab hoc distingui video *Josephum Melodum* auctorem novæ Octoechi sive Paracletices. Vide Allat. de libris Eccles. Græc. p. 283. Ejus triodia à die Paschatis ad Pentecostem MSS. in Bibl. Barberina. Allatius p. 78. Canones XLVIII. Lambec. lib. V. pag. 274. Hippolytus Marraccius Lucensis Rom. 1662. 8. edidit Josephi Hymnographi Mariale, latine cum notis.

Josephum Hymnographum recolunt Græci 4. April.

Josephus Diaconus.

De Isidoro Patriarcha CPolitano Niceph. Gregoras Tom. 2. p. 521.

Isidori Canon in S. Demetrium laudatur ab Allatio pag. 543. de Synodo Photiana.

Theophanes pag. 183. *παρέδωκεν Ἰουστινιανὸς τὸ ψάλλεσθαι ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις τό. Ὁ μονογενὴς υἱὸς καὶ λόγος Θεοῦ. ἐποίησε δὲ καὶ τὸ ὡρολόγιον τοῦ μιλίου.*

Justinianus Imp. Nic. Alemannus ad Hist. arcanam Proçopii p. 88. *De Musica Justiniani peritia Theophanes profert Græcum troparium i. e. hymnum quem de CHRISTI divinitate & œconomia ad Ecclesiasticos modulos concinnavit, hodieque Græci canunt inter Missarum solennia.* Confer Goari notas posteriores ad paginam Cedreni 371.

Justinus Decadio, idem qvi Græcam præfationem præmisit Psalterio Græco Aldino antiqvissimæ edit. in 4.

S. Justini Martyris ψάλτης Eusebio IV. 18. Hist. memoratus pridem intercidit.

Lazari

Lazari Lemnii, S. Niconis discipuli, expositio hymnorum citatur à Nic. Comneno p. 142. prænot. Mystagog.

Leo Sapiens Imperator, cujus τροπάρια ἑωθινὰ undecim leguntur in Octoecho. Odarium catanycticum memorat Lambecius V. pag. 295.

Leo Magister. } ἐν τοῖς περὶ τροπαρίων citantur à Georgio Coressio ad
Leo Peganius. } Synopsin Nili in Canonem 2. Nicæn. Nicolaus Comnenus pag 400. prænot. Mystagog.

Marcus Eugenius Paraphrasin hymnorum Joannis Damasceni concinnavit. laudatur ab Allatio p. 280. de libris Eccles. & de Georgiis p. 419.

Marcus Monachus Ecclesiæ CPol. Oeconomus & inde Episcopus Hidruntinus, Leonis Imp. Philosophi ætate clarus Allat. p. 72. 73. 74. Videndum idemne Hieromonachus Marcus qvi scripsit de dubiis typicis. Lambec. V. p. 285.

Marcus Monachus qvi Cosmæ tetraodium magni Sabbati supplevit. Zonaras Tom. 2. p. 178. continuator Theophanis p. 225. in Leone Philos. p. 464. & 557.

Marci Archi Ep. Ephesini qvi concilio Ferrariensi A. C. 1438. interfuit, Cantica duo in S. Trinitatem & Canones octo in B. Virginem memorat Lambecius V. p. 284. Ejus expositio ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας edita ad calcem operum Simeonis Thessalonicensis, A. 1683. Jassii in Moldavia.

Martha.

Matthaus Caryophyllus.

Mauritius Imp.

Maurolco.

Mauropus, supra *Joannes Mauropus.*

Mennas Calliceladus.

Methodius Patriarcha CPol.

Metrophanes Episcopus Smyrnæus. Allat. p. 67. de libris Eccles.

Metrophanes Nauplius, cujus Canon in novum Ascetam Gerasimum laudatur ab Allatio p. 772. de purgatorio.

Michaël Psellus, Michaelis Ducæ Imp. præceptor circa A. C. 1050. clarus de qvo abunde Allatius libro de Psellis.

Michaël Phile de qvo dixi Volum. VII. p. 695. seq.

Michaël Syncellus,

Nectarius Abbas Casularum. Allat. p. 181. contra Hottinger.

Nepos

Nepos, cujus Pſalmos laudat apud Euſebium Dionyſius Alex. VII. 24.

Nicephorus Calliſtus Xanthopulus, de qvo dixi Volum. VI. p. 130. ſeq. Hujus Catalogum brevem Hymnographorum, qvem verſibus jambicis concinnavit, apponam:

> Οἱ τὰ μέλη πλέξαντες ὕμνων ἐνθέων.
> Ἡ λύρα τοῦ πνεύματος ΚΟΣΜᾶΣ ὁ ξένος.
> Ὀρφεὺς νεαρὸς ἡ ΔΑΜΑΣΚόθεν χάρις,
> Καὶ ΘΕΟΔΩΡΟΣ, ἸΩΣΗΦ οἱ Στουδῖται,
> Ὄργανα τὰ κράτιστα τῆς μυστουργίας.
> ξενή τε σειρὴν ἸΩΣΗΦ ὑμνογράφος.
> Μέλος παναρμόνιον ΑΝΔΡΕΑΣ ἐκ Κρήτης.
> Καὶ ΘΕΟΦΑΝΗΣ ἡ μελιχρὰ κιννύρα
> ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΛΕΩΝ τε, ΜΑΡΚΩΝ, (leg. Μάρκος)
> ΚΑΣΙΑ. leg. Ικασία.

Nicephorus Patriarcha CPol.

Nicetas Monachus & presbyter Monaſterii Stethati in librum hymnorum Simeonis MS. in Bibl. Bodlejana Cod. V. Barocc.

Niceta Metropolitæ Theſſalonic. Echi & Canones id. Cod. LXVIII. CLVII.

Nicetas Heraclas ſive Heracleota.

Nicetas Stecharius. (an *Stethatus* ſive Pectoratus cujus Canonem in S. Nicolaum laudat Allatius p. 208. in Hottinger.)

Nicolaus Malaxus Nauplii Archipresbyter, qvi pentecoſtario non pauca addidit. Vide Allatium de libris Eccleſ. p. 229.

Nicolaus Athenarum Metropolita qvem laudat Allatius de purgatorio pag. 89. 212. 262.

Nicolaus Callicles.

Nicolaus Patriarcha.

Nilus Doxopatrius.

Nilus Roſſanenſis circa A. C. 980. vide Allatium de Nilis p. 37. ſeq.

Nilus Xanthopulus, poſtremis imperii Græcorum temporibus clarus, de qvo idem Allatius de Nilis diatriba pag. 59.

Pamphilus.

Paulus Ammonius.

Philip-

Philippus cujus canonem in S. Josaphatum laudat Allatius p. 180. contra Hottingerum.

Philotheus Patriarcha CPol. plurimorum Canticorum auctor, sæculo XIV. clarus, de qvo infra, suo loco.

Photius Monachus in explicatione tropariorum S. Stephani Sabaitæ citatur à Nic. Comneno p. 397. prænot. Mystagog.

Photius Patriarcha CPol.
ejus στιχηρὸν in Methodium CPol. ex Octoëcho Tom. 2. Act. Sanctor. Junii p. 969. F.

Plato Melodus.

Procopius Chartophylax in eclogis hymnorum & scriptorum Samonæ Gaziensis. Nic. Comnenus l. c. p. 397.

Pyrrhus, supra *Andreas Pyrrhus*.

Romanus Diaconus Emesenus, circa A. C. 500. clarus, qvam plurimorum contaciorum sive parvorum hymnorum auctor celeberrimus. Joannis Canonem in Romanum Melodum laudat Allatius p. 543. de Synodo Phot.

Sergius Hagiopolita.

Simeon Thessalonicensis Archiepisc. ᾠδαῖς ἱεραῖς τὰς τῶν ἁγίων χορὰς καὶ οἴκοθεν κατασέψας. Allat. p. 186. de Simeonibus.

Simeon Logotheta.

Simeon Xylocercinus.

Simeon Monachus. Stylita.

Sophronius Patriarcha Hierosol. cujus troparia in vigilia Natalis CHRISTI & Horologium magnæ Parasceves memorat Lambecius lib. V. pag. 270.

Stephanus Hagiopolita, Monachus.

Stephanus Sabaita.

Synesius Senior.

Synesius junior.

Theoctistus. Lambec. VIII. p. 99. ubi Cantica sacra MSS. mensis Aprilis refert.

Theodoritus. Vide Lambecium lib. V. p. 268.

Theodorus Cœtonita cujus Canonem in Johannem Euchaitorum Episcopum laudat Allatius contra Hottinger. p. 180.

Theodorus Ducas Lascaris. Vide Cangium in παρακλητικὴ & Raynaudum Tom. 7. p. 368. In paracletico pag. 181. describitur κανὼν παρα-

S κλητι-

κλητικὲς εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, ποίημα τȣ̃ βασιλέως κυρȣ̃ Θεοδώρȣ Δȣκᾶ τȣ̃ Λασκάρεως.

Cyrus *Theodorus Prodromus* ὁ τῶν ἱερῶν κανόνων πρῶτος σαφηνιστής Nicephoro Blemmidæ λόγῳ 1. de proceff. Spiritus S. laudatus. Ejus ἐξήγησις in Canones Cosmæ ac Joannis Damafceni MS. in Bibl. Vaticana & Cæfarea Lambec. lib.V. p.276. 277. Allegatur ab Allatio p.74. MS. in Bibl Bodlejana, Tom. 1. Catalog. MSS. p.101. n. 1996. & p.12. n.110.

Theodorus Santabarenus.

Theodorus Studita, cujus nonnulla leguntur in Octoëcho. Κανόνων ποιητής. Codin. n. 104. Origg. CPol. Theodori Monachi Canonem Catanycticum ad CHRISTUM fervatorem memorat Lambecius lib. V. pag. 268. Canon novem odis conftans in erectionem imaginum apud Baron ad A.842. eft junioris Theodori, qvi poft Naucratium Studio præfuit, ut notavit Combefifius.

Theodosia cujus Canon in S. Joannicium laudatur ab Allatio p.217. contra Hottingerum.

Theodosius Lascaris, fupra Theodorus.

Theodosius Syceota.

Theostcrictus.

Theodosius Syracufanus Sec. VIII. Epifcopus, qvi troparia compofuit qvæ canuntur in Vigiliis jejuniorum. Act. Sanctor. Junii Tom. 2. pag 788.

Theolepetus Philadelphiæ Metropolita, cujus elogium fcripfit Nicephorus Chumnus. Hymnum habet Horologium Græcor. vide & Bibl. Patrum T.22. edit. Lugd. p.764.

Theophanes Graptus, Confeffor, Theodori Grapti frater. Vide Baron. ad A. C. 842. n. 28. & Martyrolog. 11. Octobr. & 27. Dec. Allatium p.707. fqq. contra Creyghtonum. Ejus Canonem paracleticum ad B. Deiparam Virginem memorat Lambecius lib V. p.268. Μελῳδὸν cognomine Theodori Grapti fratrem laudat Cedrenus pag. 456. Poëtam vocat Svidas in ἀφȣτία.

Theophilus Imperator. Vide Credeni locum apud Allatium p.66. feq. de libr. Ecclef. Continuator Theophanis p.66. feq. & Zonaras Tom. 2. p.147. edit. Parif. ἐφιλοτιμεῖτο δὲ καὶ μελῳδεῖν. λέγονται μὲν ȣ̃ν καὶ ἕτερα εἶναι ἐκείνȣ ᾄδεσθαι ποιήματα, πρὸς τοῖς ἄλλοις δὲ καὶ τὸ κατὰ τὴν τῆς Βαϊοφόρȣ ἑορτὴν ᾀδόμενον τὸ στιχηρόν. τὸ ἐξέλθετε ἔθνη ἐξέλθετε καὶ λαοί. Con-

Digitized by Google

Thoma Monachi Canonem catanycticum memorat Lambecius V. p.285.
Timocles Eutychianus, tropariorum Poëta, memoratus Theodoro Lectori lib. 1. pag.554. & Cedreno pag.349. Vide Tillemont. Tom.16. pag.72.
Triphyllius.
Valentinus hæreticus.
Musicos Contopetricum, Domesticum, Panaretum & Moschianum qui cantionibus & hymnis Græcis notas Musicas apposuere, laudat Allatius de Georgiis p.414.

Index homiliarum Andreæ Cretensis XXI. editarum & ineditarum XIX.

Majores numeri editas (de quibus supra:) minores ineditarum in MSto ordinem denotant.

Ἀεὶ μὲν λαμπρά in S. Georgium. XIII.
Ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ in S. Nicolaum. XIV.
ἀποστολικῶν ἐγκωμίων in Apostolum Titum. XII.
Ἀρχὴ μὲν ἡμῖν ἑορτῶν in S. Mariæ natalem. I.
Ἔθος ἐστὶ τοῖς τῶν στρατευμάτων καθηγεμόσιν. de prædictione passionis Dominicæ. MS. 12.
εἰ μετρεῖται γῆ σπιθαμῇ in Nativitatem Mariæ. XX.
εἰ οἱ ἀγλαόφωτοι τοῦ αἰσθητοῦ. in Mariæ præsentationem in templo MS. 8.
ἐπέστη σήμερον ἡ πάντων χαρά. in Mariæ annunciationem. II.
Ἡ διὰ τοῦ τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου ὕλη. in publicanum & Pharisæum. MS. 1. Hanc infra Græce & Latine integram exhibeo.
Θάλαττα ὄντως τρικυμιῶν. in Paralyticum. MS. 9.
Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστὴς ἡμᾶς σήμερον συνήγαγεν. in Joannem Evangelistam MS. 14.
Καλεῖ πάλιν ἡμᾶς. in Mariæ dormitionem, tertia. XI.
κινήσωμεν ἀγαπητοί. in Crucis exaltationem, secunda. VIII.
κλίμαξ ἡ ψυχή in præsentationem Mariæ trimulæ in templo. MS. 6.
κρίσις ἡμῶν τῇ προθέσει σήμερον προσβάλλει. in Dominicam τῆς ἀποκρέω sive carnisprivii. MS. 3.

Λάζαρος τὸν παρόντα συνεκρότησε. in Lazarum qvatriduanum. V.
λαμπρὸν ἔαρ ἡμῖν προτείνεται. in Mariam templo redditam MS. 5.
Μυστήριον ἡ παροῦσα πανήγυρις. in Mariæ dormitionem ſecunda. X.
Ναὸς ὄντως τῆς Τριάδος ἡ δυὰς σήμερον. in SS. anargyros (Cosmam & Damianum.) MS. 16.
Νηστείας ἡμῖν ἡ πρόθεσις in Dominicam τῆς τυροφάγου (Qvinqvageſ.) qva caſeo & ovis comedendis finis imponitur. MS. 4.
Ὄντως ἀρχιτέκτων τῶν δεινῶν ἁπάντων. de Lunatico. MS. 11.
ὄντως ἔργον ὑπάρχει Θεοῦ τὸ ἔλεος. in Dominicam de filio prodigo. MS. 2. multa communia cum homilia Chryſoſtomi ριβ pag. 720. Gr. edit. Savil Tom. V.
ὄντως εὐφημία θεολογίας καὶ οἰκονομίας. in Lucam Evangeliſtam. MS 15.
ὄντως στενὴ ἐστι καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδός. in Crucem à Chriſtiano in ſe ſuſcipiendam. MS. 10.
ὅσοι τῇ κενώσει τοῦ λόγου. in Transfigurationem CHriſti. IV.
ἔσοι τὸ σεπτὸν τοῦτο in Mariæ dormitionem prima. VII.
οὐδὲν ὡς ἀληθῶς. de vita humana & defunctis. XVIII.
Πάντα πιστεύειν ἄξιον. in S. Patapium. XVII.
πάντα τὰ ὑπὲρ ἡμῶν. in Circumciſionem & S. Baſilium. III.
πηδᾷ καὶ γῆρας ὡς τὰ πολλά. in Præcurſoris Decollationem. XXI.
Σήμερον τὸ ἱερὸν τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ἱερὸν εἰσέρχεται. in Mariæ ingreſſum in templum. MS. 17.
σταυροῦ πανήγυριν ἄγομεν. in Crucis exaltationem prima. VI.
Τὴν σύλληψιν σήμερον in Conceptionem S. Annæ.
Τὴν τῶν ἐγκωμίων. in S. Patapium. XVI.
τράπεζα βασιλικὴ in Conceptionem S. Mariæ. MS. 7.
Χθὲς ἡμᾶς μετὰ τοῦ δεσπότου. in ramos palmarum. VI.
χορευέτω πᾶσα κτήσις in Mariæ nativitatem MS. 18.
χριστοῦ τόκος ἀποτέλεσμα. in Chriſti nativitatem in tempore MS. 19.
Ὡς λαμπρὰν καὶ πνευματικὴν in S. Patapium. XV.
ὥσπερ οἱ τῆς τῶν ἀγώνων ἧττας. in Joannem Theologum. MS. 13.

Ex undeviginti hiſce ineditis Andreæ homiliis, qvas ex MSto Codice Bodlejano deſcripſit & mecum pro ſua in me benevolentia communicavit amicus noſter eruditione & ingenio præſtans *Jo. Chriſtianus Wolfius*, placet primam ſpeciminis cauſa cum Lectore hoc loco communicare adjuncta mea verſione: Cæteras vero ſervare alii tempori & alii occaſioni, qva vel à me vel ab laudato Wolfio ipſo, qvod opto, in lucem, qva non ſunt indignæ, proferantur. Τοῦ

Digitized by Google

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀνδρέου Κρήτης λόγοι παραινετικοὶ, καὶ πρῶτον περὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου.

1. Ἡ διὰ τοῦ τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου ὕλη οἷον τι προγύμνασμα καὶ προοδοποίησις πρόκειται τοῖς βουλομένοις ἔχεσθαι τῆς ἱερᾶς ταπεινότητος τῆς πασῶν τῶν ἀρετῶν λαμβανομένης, ᾗς ἡ κτίσις τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ὄντως ἐνίδρυται, καὶ τῆς θεομισοῦς ἀλαζονείας ἀπέχεσθαι τῆς πασῶν τῶν Φιλοχρίστων ἀρετῶν παρατρεπούσης τὸν ἄνθρωπον. τίς οὖν οὐ ζηλώσει τὸν τελώνην, καὶ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ, καὶ τὴν μεταμέλειαν, καὶ τοῦ Φαρισαίου οὐκ ἀποσείσεται τὸν ὄγκον; εἴπερ ἡ μὲν ταπείνωσις συνάπτεται τῷ χριστῷ, ἡ δὲ ἀλαζονεία τῷ πεφρονηματισμένῳ καὶ πλήρει ὄγκου δαίμονι.

2. Ἡ ἀλαζονεία τὸν πρῶτον τῶν ἀγγέλων ᾧ κλῆσις καὶ ἑωσφόρος ἦν, πάντως διάβολον καθιστᾷ. αὕτη τὸν γενάρχην Ἀδὰμ τοῦ παραδείσου ἐξωθεῖται. καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσεν ταπεινοὺς, κύριος ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, καὶ ταπεινοῖς δίδωσι χάριν. αὕτη κατατίθεται τὸν Φαραώ. εἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ οὐκ ἔστι θεός. αὕτη τὸν ναβουχοδονόσορ καταβάλλεται. κυρίῳ γὰρ θεῷ σου προσκυ-

Sancti Patris nostri ANDREÆ CRETENSIS *sermones adhortatorii, & primum eo de argumento quod ad publicanum & Pharisaeum pertinet.*

1. Materia de publicano ac Pharisæo tanqvam præexercitamentum qvoddam ac præparatio exstat proposita iis, qvi sacram humilitatem colere cupiunt, omnes in se complectentem virtutes, qvibus possessio regni Cœlorum sane firmatur: superbiam vero fugere, qvæ & invisa DEO est, & ab omnibus virtutibus Christianis hominem avertit. Ecqvis igitur non libenter imitetur publicanum, ejusqve conversionem ac pœnitentiam: Pharisæi contra fastum exhorreat, cum humilitas nos consociet CHRISTO, superbia autem Dæmoni tumenti atqve pleno insolentiæ conjungat.

2. Superbia omnino est qvæ ex principe angelorum, cui Lucifero nomen, a) effecit Diabolum. Hæc Adamum generis nostri auctorem expulit Paradiso. *Deposuit* b) *potentes de thronis & exaltavit humiles: Dominus resistit superbis,* c) *& humilibus dat gratiam.* Hæc evertit Pharaonem, qvi stultus ajebat in corde suo, d) non est DEus. Hæc Nabuchodonosorem dejecit. *Dominum enim DEum tuum adorabis, illique*

S 3

a) Es. XIV. 12. b) Luc. I. 52. c) Jac IV. 6 & 1. Petr. V. 5.
d) Psal. XIV. 1.

que soli servies, e) *nec ullum ei effinges simile.* f) Qvanqvam Nabuchodonosoris morb⁹ solvebatur, g) superbo autem malum suum in affectionem manentem ac constantem degenerat. Sane enim febris ardens, arrogantia est, qva sensus laborantis misere afficiuntur: gravissimus furor hominem ad prolapsionem incitans; hydrops vento & aqvis plena.

3. *Quis* h) *ascendet in montem Domini? innocens manibus & mundo corde, qui non accepit in vano animam suam.* Hujuscemodi fuit vanitas ac ferocia Tyri, qvæ humorem gratiæ à se alienaverat, i) terra humore destituta. Ut enim ex ratione & experientia vobis est cognitum, superbus non indigere se putat perficiente DEI gratia, atqve ideo exsuccus & aridus vitali calore est, vivo qve humore destituitur. In hac vacua arbore nidum componit corvus nocturnus diabolus.

4. Humilitas vero, ut breviter dicam altrix est virtutum, pietatis in qvâ Christiana pulchritudo consistit, summa, initium, finisqve: passionum extinctio, subversio peccati & humidi radicalis in fide conservatio. Humilitas junctum sibi habet timorem Numinis, qvo

νήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις, καὶ οὐ ποιήσεις οὐδὲν ὁμοίωμα. εἰ καὶ τῷ μὲν ἡ νόσος λύεται, τῷ δὲ ἕξις γίγνεται τὸ πάθος. ὄντως πυρετός ἐστιν ἡ ὑπερηφανία ἡ ὑποπίπτουσα τῇ αἰσθήσει τοῦ πυρέττοντος, φρενῖτις δεινὴ εἰς πτῶσιν τὸν ἄνθρωπον παροξύνουσα. ὕδρωψ ἔμπλεος ἀέρος καὶ ὕδατος.

3. Τίς γὰρ ἀναβήσεται εἰς τὸ ὄρος κυρίου, ἀθῷος χερσὶ καὶ καθαρὸς τῇ καρδίᾳ, ὃς οὐκ ἔλαβεν ἐπὶ ματαίῳ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. τοιαύτη ἦν ἡ τοῦ Τύρου ματαιότης καὶ ἀγερωχία ἡ τὴν ἰκμάδα ἀποβαλλομένη τῆς χάριτος, γῆ ἄνικμος. ἴστε γὰρ δήπου τοῦτο καὶ λέγῳ καὶ πείρᾳ, ὁ ἀλαζὼν οὐ δεῖται τῆς τελειωτικῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος καὶ διὰ τοῦτο ἐστὶν ἄνικμος καὶ ξηρὸς, λείπεται τοῦ ζωτικοῦ θερμοῦ καὶ τῆς ζωούσης ὑγρότητος. ἐν τούτῳ κενῷ ὄντι δένδρῳ τὴν καλιὰν ἐργάζεται ὁ νυκτικόραξ διάβολος.

4. Καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἡ ταπείνωσις τροφὸς ὑπάρχει τῶν ἀρετῶν, τοῦ χριστιανοῦ κάλλους εὐσεβείας κεφάλαιον καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος, τῶν παθῶν νέκρωσις, τῆς ἁμαρτίας ἀναίρεσις, συντήρησις τῆς ὑγρότητος ἐν τῇ ῥίζῃ τῆς πίστεως. ἡ ταπεινότης σύνεστι τῷ φόβῳ τοῦ θεοῦ

τῷ

e) Matth. IV. 10. f) Deut. IV. 16. g) Dan. IV. 31. h) Ps. XXIV. 3.
i) Ezech. 28.

τῷ ἐλαύνοντι τὴν ἀνομίαν, ὡς ἔφη καὶ ὁ Ἱερεμίας καὶ ὁ Σολομῶν. ὄντως γὰρ ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου. τούτοις συνᾴδει καὶ ὁ μακάριος Παῦλος. Αὕτη τὸν τελώνην κήρυκα ποιεῖται τοῦ Πνεύματος, ἡ δὲ ἀλαζονεία τὸν Φαρισαῖον κενὸν ἐργάζεται τύμπανον μάτην ἀλαλάζον. ὄντως ῥοιὰ Σοδόμων ἐστὶν ὁ ὑποκριτής, πέπων τὰ μὲν ἔξωθεν ὡραῖος, τὰ δὲ ἔνδοθεν σαπρός τε καὶ ἄχαρις.

5. Ἀνέβη εἰς τὸ ἱερὸν ὁ τελώνης καὶ ἀνέβη καὶ σωματικῶς καὶ ψυχικῶς. ἀνέβη εἰς τὸ ἱερὸν ὁ Φαρισαῖος σωματικῶς καὶ οὐ ψυχικῶς. ὁ μὲν γὰρ ἀνέβη τῇ ψυχῇ καταβαίνων διὰ τῆς ταπεινότητος, ὁ δὲ κατέβη τῇ ψυχῇ ἀναβαίνων διὰ τῆς ὑπερηφανείας. ὁ μὲν ἀνέβη ταῖς κατὰ τὸν Δαβὶδ ἀναβάσεσι. Ἐπιβὰς τῆς ὁδοῦ τῆς φερούσης εἰς τὸν παράδεισον, ὁ δὲ κατέβη καταβαίνων εἰς τὸν ἑωσφόρον τὸν ἀρχηγὸν τῆς ὑπερηφανείας. ὁ μὲν ἀνέβη διὰ τῆς ἀναβάσεως καὶ ἐπιδόσεως εἰς τὰς ἀρετάς. ὁ δὲ κατέβη ἀπὸ τῶν ἀρετῶν, καὶ προσεπέλασεν ταῖς κακίαις.

6 Πολλοὶ εἰσέρχονται τῷ ἱερῷ, ἀλλ' ὀλίγοι μετέχουσι τοῦ ἱεροῦ, οὐ γάρ εἰσι ἄξιοι τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ. ὁ γὰρ ὑπερήφανος οὐ μένει ἐν τῇ ἀγάπῃ, ὁ δὲ μὴ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν τῷ θεῷ οὐ μένει κατὰ τὸν Ἰωάννην, ὁ δὲ μένων

peccatum procul pellitur, ut à Jeremia k) ac Salomone l) edocemur: qvoniam vere *initium Sapientiæ est timor Domini:* hisqve concinit beatus Paulus. m) Hæc publicanum præconem sancti Spiritus constituit, at superbia Pharisæum facit tympanum inani resonans strepitu. Sane sodomiticum pomum refert hypocrita, nam extrinsecus pulchri fructus speciem habet, at intus putridus ac detestabilis est.

5. Ascendit in templum publicanus corpore pariter & animo. Ascendit in templum Pharisæus corpore, animo minime. Ille enim ascendit, dum per humilitatem descenderet: hic descendit, per superbiam ascendendo. Ille ascendit gradibus Davidicis, ingressus viam qvæ ad paradisum tendit: at hic descendit ascendens ad Luciferum Ducem ac Principem superbiæ. Ille ascendit per ascensionem ac profectum in virtutibus: hic à virtutibus descensione facta propior vitiis accessit.

6. Multi templum sanctum ingrediuntur, sed pauci de sancto participant, utpote domo divina existentes indigni. Superbus enim in charitate non manet: Qvi vero non manet in charitate, nec in DEo manet,

k) Jerem. XXXII. 40. 40.
l) Proverb. I. 7.
m) 2. Cor. VII. 1.

Digitized by Google

manet, ut docet Johannes. n) Qvi vero manet in charitate, manet in DEo, & in ipso manet DEUS, & DEi ipse templum est, ut Paulus ait. o) Illi proprie ædem sacram & templum DEI ingrediuntur, in qvibus DEus privatim operatur. Solos autem infantes & parvulos illuminat, ut à Musurgeta sive modulatore Davide p) docemur. Ubi enim humilitas ibi etiam sapientia est, teste Salomone: q) sapientia fidei, & sapientia qvæ in actione versatur.

6. Hac sapientia destituebatur Pharisæus, unde tanqvam hypocrita pro solis externis rebus gratias DEo agit, pro internis autem ingratum se Numini exhibet, neq; enim servat præceptum illud: *amabis proximum tuum veluti teipsum.* r) Bene qvidem dictum ab eo erat: *Gratias ago Tibi.* Siqvidem non sibi ipsi virtutem tribuebat Pharisæus, qva sententia fuit Nabuchodonosor s) & Semeias t) & Petrus, u) & in qvam arrogantiam inciderant Lucifer & Adamus: nihilominus gloriabatur se habere qvod non habebat, atqve si vel maxime habuisset, per superbiam amiserat. Nam & qvi habet, debet fateri se non habere, & dicere, *servus inutilis sum,* x) nam *in conspectu tuo non justificabitur vivens quisquam.* y)

ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν τῷ θεῷ μένει καὶ ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ, καὶ ἔστιν ναὸς θεοῦ κατὰ τὸν παῦλον. ἐκεῖνοι κυρίως εἰσέρχονται τῷ ἱερῷ καὶ τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ, οἷς ἰδικῶς ἐνεργεῖ ὁ θεός. φωτίζει δὴ μόνους τοὺς νηπίους καὶ μικροὺς ὁ θεὸς κατὰ τὸν μουσουργέτην Δαβίδ. ὅπου γὰρ ταπείνωσις, ἐκεῖ καὶ σοφία κατὰ τὸν Σολομῶντα. σοφία πίστεως καὶ σοφία πράξεως.

6. Ταύτης τῆς σοφίας ἐλείπετο ὁ Φαρισαῖος, ὅθεν καὶ ὑποκριτὴς ὢν εὐχαριστεῖ κατὰ μόνα τὰ ἔξωθεν τῷ θεῷ, κατὰ δὲ τὰ ἔνδοθεν ἀχάριστος γίγνεται τῷ θεῷ. οὐ γὰρ τηρεῖ τὴν ἐντολὴν, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν. ἦν ἀγαθὸν τὸ ῥῆμα, εὐχαριστῶ σοι, ἐπειδὴ οὐκ ἑαυτῷ ἀπεδίδου τὴν ἀρετὴν ὁ Φαρισαῖος, ὡς ἐνόμιζεν ὁ Ναβουχοδονόσορ καὶ ὁ Σεμείας καὶ ὁ Πέτρος. ἥτινι ὑπερηφανείᾳ καὶ ὁ ἑωσφόρος, καὶ ὁ Ἀδὰμ περιέπεσον, ὅμως ηὔχετο ὃ οὐκ εἶχεν ἔχειν, καὶ εἰ γὰρ εἶχε, διὰ τῆς ὑπερηφανείας ἀπώλεσεν. ὀφείλει γὰρ καὶ ὁ ἔχων ὁμολογεῖν μὴ ἔχειν, καὶ λέγειν ὅτι ἀχρεῖος δοῦλος εἰμί, ἐπεὶ οὐ δικαιωθήσεται ἐνώπιόν σου πᾶς ζῶν.

Ἀπο-

n) 1. Joh. IV. 16. o) 1. Cor. III. 16. p) Psal. XIX. 2. CXIX. 129.
q) Proverb. XI. 2. r) Levit. XIX. 18. s) Daniel. IV. 1.
t) Jerem. XXIX. 25. u) Matth. XXVI. 33. x) Luc. XVII. 10.
y) Psal. CXLIII.

Digitized by Google

7. Ἀποβάλλεται ὄντως τὴν ἀγάπην ὁ μὴ ταπεινούμενος, καταφρονεῖ δὲ ὁ μὴ ἀγαπῶν. ὄντως ἀρχὴ παντὸς εἴδους ἁμαρτίας ἡ ὑπερηφάνεια. ταύτῃ ἕπεται φθόνος, τῷ φθόνῳ φόνος, δι' ἣν ἐν ἐχθροῦ μοίρᾳ ὁρᾷ τὸν πατέρα ὁ Ἀβεσαλὼμ καὶ κτείνειν προάγεται. ὄντως ὁ κρύφιος κακὸς τοῦ φανεροῦ ἐστι χείρων, καὶ τοῦ διαβόλου οὐκ ἀπέοικε δι' ὄφεως τὸν πρωτόπλαστον φαινακίσαντος. διὰ τοῦτο ὁ φανερὸς φαῦλος δικαιοῦται, καὶ ὁ ἀφανὴς καταδικάζεται. τῷ μὲν γὰρ μόνη φαυλότης, τῷ δὲ καὶ ψεῦδος καὶ διαπάτη παρέπεται. καὶ διὰ τοῦτο τῆς ἄκρας ἀληθείας ἀποδιώκεται. διὰ γὰρ τῆς ἀγάπης καὶ ὁ ἐκλεκτὸς προορίζεται, κατά τε τὸν Πέτρον ἐπιστολῇ δευτέρᾳ, καὶ τὸν Παῦλον πρώτῳ πρὸς Ἐφεσίους καὶ τρίτῳ πρὸς Κολοσσαεῖς, τὸ δὲ ἔχθος ἀποδοκιμάζει.

7. Abjicit ſane à ſe charitatem qviſqvis humilis non eſt, & non amans contemnit. Certe omnis generis peccatorum principium eſt ſuperbia, ex qva ſeqvitur invidia, ex invidia cædes. Per ſuperbiam Abeſalom patrem ut hoſtem aſpicit z) & conatur interficere. Clam malus profecto aperte malo pejor eſt, nec abſimilis diabolo, à qvo per ſerpentem protoplaſtus fuit deluſus: propterea & palam malus, juſtificatur, & clam malus qvi erat, condemnatur: in illo enim ſola vitioſitas, in hoc præterea etiam mendacium dolusqve hærebat, atqve ideo à ſumma Veritate expellitur: per charitatem qvippe & electus præfinitur, ut docent Petrus poſteriore Epiſtola, a) & Paulus primo capite ad Epheſios b) & tertio ad Coloſſenſes: c) odium vero & inimicitias charitas abolet.

8. Ἔγνω ὁ τελώνης τὴν ἰδίαν ἁμαρτίαν, καὶ δεδικαίωται, τῆς ἁμαρτίας πόῤῥωθεν γενόμενος. ὅθεν καὶ ζῇ κατὰ τὸν Ἰεζεκιὴλ, ἥτις ζωὴ καὶ τῷ Δαβὶδ παρηκολούθησεν, ὡς ἐμαρτύρει ὁ Ναθάν. οὐκ ἔγνω τὴν ἰδίαν ἁμαρτίαν ὁ Φαρισαῖος, καὶ τῆς ζωῆς πόῤῥωθεν γίγνεται.

8. Agnovit publicanus proprium peccatum, & juſtificatus proculqve à peccato remotus fuit. Hinc etiam vivit, profitente Ezechiele, d) cujuscemodi vita etiam Davidem ſeqvebatur, ut Nathan illi teſtificatus eſt. e) At non agnoſcit proprium Phariſæus peccatum, & à vita longe remotus manet.

9. Καὶ σκόπει καλῶς δεύτερον τὴν εὐαγγελικὴν ῥῆσιν. Ἄνθρωποι

9. Probe jam iterum Evangelii verba conſidera. *Homines duo*

z) 2.Sam.XV.ſeq. a) 2.Petr.I.7.ſeq. b) Epheſ.I.5.6.
c) Coloſſ.II.2. d) Ezech.XVIII.22. e) 2.Sam.XII.13.

aſcenderunt in templum oratum, unus Phariſæus, & alter publicanus. In exemplum & figuram hominum ſeipſos juſtificantium & peccantes contemnentium. Poſuit Dominus Phariſæum velut ſpecimen ſuperborum, publicanum vero poſuit tanqvam exemplum hominum peccatorum & cum contrito corde precationes & confeſſiones facientium, ut omnes edoceret ſuperbiam à ſe haberi odio, humilitatem vero amari.

δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ εἷς Φαρισαῖος, ϗ ὁ ἕτερος τελώνης. εἰς παράδειγμα ϗ τύπον τῶν ἀνθρώπων τῶν δικαιȣ́ντων ἑαυτȣ̀ς, ἐξȣθενȣ́ντων δὲ τȣ̀ς ἁμαρτάνοντας. ἔθηκεν τὸν Φαρισαῖον Κύριος εἰς δεῖγμα τῶν ὑπερηφάνων, τὸν δὲ τελώνην ἔθηκεν εἰς παράδειγμα τῶν ἁμαρτανόντων ἀνθρώπων ϗ μετὰ συντετριμμένης καρδίας τὰς προσευχὰς ϗ ἐξομολογήσεις ποιȣμένων, ἵνα διδάξῃ πάντας, τὴν μὲν ὑπερηφάνειαν μισεῖν, τὴν δὲ ταπείνωσιν ἀγαπᾷν.

10. Ac perſpicue hac parabola CHriſtus demonſtrat qvod res magna qvidem ſunt juſtitia ac virtus, & proxime DEo hominem ſtatuunt: ſi vero acceſſerit ſuperbia, hæc in infimum barathrum hominem abripit. Id enim evenit Phariſæo & eam ob cauſam condemnatus ille atqve in perditionem prolapus eſt. Injuſtitia viciſſim ac peccatum deteſtabile eſt & odio digniſſimum, ac qvovis alio malo gravius, qvodqve hominem à DEo longe removet. At humilitas per pœnitentiam & confeſſionem juſtificat eundem & ſalute mactat, DEoqve proximum fert ac ſtatuit. Hoc publicanus invenit & expertus eſt, eamqve ob cauſam juſtificatus & ſalutem conſecutus fuit.

10. Καὶ δείκνυσι καθαρῶς ἀπὸ ταύτης τῆς παραβολῆς ὁ Χριστὸς, ὅτι ἡ μὲν δικαιοσύνη ϗ ἀρετὴ μεγάλη ἐστὶ, ϗ πλησίον τȣ̃ Θεȣ̃ τὸν ἄνθρωπον ἵστησιν. ὅταν δὲ τὴν ὑπερηφανίαν προσλάβηται, εἰς τὸν κατώτατον βυθὸν ἀποῤῥίπτει τὸν ἄνθρωπον. τȣ̃το γὰρ ϗ πέπονθεν ὁ Φαρισαῖος, ϗ ἀπὸ ταύτης τῆς αἰτίας κατεκρίθη, ϗ εἰς ἀπώλειαν ἐξώκειλεν. ἡ δὲ ἀδικία ϗ ἡ ἁμαρτία βδελυκτή ἐστι ϗ μισητὴ ϗ πάσης κακίας βαρυτέρα, ϗ μακρύνει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τȣ̃ Θεȣ̃. ἀλλὰ ἡ ταπείνωσις διὰ τῆς μετανοίας ϗ ἐξομολογήσεως δικαιοῖ τȣ̃τον ϗ σωτηρίας ἀξιοῖ, ϗ πλησίον φέρει ϗ ἵστησι τȣ̃ Θεȣ̃. τȣ̃το εὗρεν ὁ τελώνης ϗ ἀπὸ ταύτης τῆς αἰτίας ἐδικαιώθη ϗ σωτηρίας ἠξίωται.

11. *Phariſæus ſtans dicebat apud ſe ipſum: Gratias Tibi ago, DEUS, quod*

11. Ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς ἑαυτὸν εἶπεν, ὁ Θεὸς εὐχαριστῶ σοι,

σοι, ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαγες, ἄδικοι. βαβαὶ τῆς ὑπερηφανείας, Κύριος καὶ Ἡσαΐας ὀλιγωρεῖ ὡς καταγούσης εἰς Αἴγυπτον καὶ θάρσος ἐχούσης τοῦ Φαραὼ καὶ σκιὰν τῆς Αἰγύπτου καὶ μνήμης ἀπώλειαν μετ' ἤχου κατὰ τὸν ἱεροψάλτην Δαβίδ, καὶ μὴ μνήμης ἀϊδιότητα. βαβαὶ τοῦ φιλολοιδόρου στόματος κατὰ τὸ ἕκτον τῶν παροιμιῶν. οὐκ εἰμί, φησιν, ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαγες, ἄδικοι, καὶ μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης. ἀρχὴ τῆς ὑπερηφανίας ἡ ὕβρις φαίνεται. ὁ γὰρ διαπτύων τοὺς ἄλλους, καὶ μηδὲν τούτους ἡγούμενος, ἀλλὰ τοὺς μὲν πτωχοὺς τοὺς δὲ δυσγενεῖς, τοὺς δὲ ἀμαθεῖς καὶ ἰδιώτας ὑπολαμβάνων, τοὺς δὲ ἀδίκους καὶ ἁμαρτωλούς, ἐκ τῆς ὕβρεως ταύτης παρασύρεται, καὶ μόνον ἑαυτὸν οἴεται εἶναι σοφόν, συνετόν, εὐγενῆ, πλούσιον, δυνατόν, δίκαιον, καὶ πάντων ἀνθρώπων ὑπέρτερον. καὶ ἔστιν ἡ ὕβρις ὑπερηφανείας ἀρχή, καὶ ἡ ὑπερηφανία κακὸν τῆς ὕβρεως ἔγγονον. διὰ τοῦτο ἡ διαβόητος ἡμέρα Κυρίου τὴν ἐκδίκησιν ποιήσει ἐπὶ πάντα ὑβριστὴν καὶ ὑπερήφανον. αἱ γὰρ συγγενεῖς ἁμαρτίαι ὁμοτρόπως κολάζονται.

non sum quales alii homines, rapaces, injusti. Hem arrogantiam qvam Dominus atqve Esaias f) aspernatur tanqvam deducentem in Ægyptum & fiduciam habentem in Pharaone atqve in umbra Ægypti: perituramqve memoriam cum sonitu, ut ait sacer Psaltes David, g) non in sempiternum duraturam. Hem os pronum ad obtrectationes, *non sum*, inqvit, *sicut cæteri homines, rapaces, injusti & mœchi, aut etiam qualis hicce publicanus.* Ita secundum sextum h) Proverbiorum caput, superbia ac tumor contumeliæ apparet esse principium. Nam qvi alios despuit nihiliqve æstimat, & hos pauperes habet vel ignobiles, illos indoctos & imperitos, istos injustos ac peccatores: ex hujusmodi contumelia transversus abripitur solumqve seipsum putat esse sapientem, peritum, nobilem, divitem, justum cunctisqve præstantiorem hominibus. Est adeo contumelia principium superbiæ, superbiaqve, mala contumeliæ progenies. Propterea nobilis ac celebrata illa dies DEI i) vindictam repetet ab omni contumelioso ac superbo, cognata qvoniam peccata consimili ratione punientur.

12. Ἔδειξεν ὁ Φαρισαῖος καὶ τῷ σχήματι αὐτοῦ καὶ τῇ στάσει τὴν ἐπ-

12. Demonstravit Pharisæus & habitu suo & statione elatum qvem habe-

T 2

f) Es. XXX. 2.

g) Psal. IX. 6.

h) Proverb. XI. 2.

i) Es. II. 12.

habebat animum atqve arrogantiam: ac verba ejus initio qvidem moderata ac proba erant, ajebat enim: *Gratias ago Tibi, DEUS.* Qvæ vero deinde subjunxit, plena superbiæ & arrogantiæ erant omnia. Non enim dixit, tu me talem fecisti Domine, & tua ope liber sum & immunis ab omnia injustitia, rapina aliisqve malis. *Quid vero habes*, inqvit Apostolus, k) *quod non accepisti?* at Pharisæus omnem virtutem ex propriis viribus edere se existimabat. Debet autem qvisqve mortalium certus esse sine DEI se auxilio nihil qvicqvam posse ac nihil valere boni ita ut debet perficere. *Sine me*, inqvit CHristus, *facere potestis nihil.* l) Et Propheta: m) *nisi Dominus ædificaverit domum, frustra laborant qui ædificant.* Et Apostolus: n) *Non volentis, nec currentis, sed miserentis DEI.* Et o) *non ego, sed Gratia DEI quæ mecum est.* Et: p) *DEus est qui operatur in nobis & velle & perficere.*

αρσιν, ἣν εἶχε, ϗ τὴν ἀλαζονείαν, ϗ οἱ μὲν λόγοι αὐτοῦ ἐξ ἀρχῆς ἦσαν εὐγνώμονες. ἔλεγε γάρ, ὁ Θεὸς εὐχαριστῶ σοι. μετὰ ταῦτα δὲ ὅσα εἶπε πάσης ἀλαζονείας ϗ ὑπερηφανίας ἦσαν πεπληρωμένα. οὐ γὰρ εἶπε, σύ με ἐποίησας Κύριε, ϗ διὰ τῆς βοηθείας τῆς σῆς ἐλευθεροῦμαι πάσης ἀδικίας καὶ ἁρπαγῆς, ϗ τῶν ἄλλων κακῶν. τί γὰρ ἔχεις, φησὶ ὃ οὐκ ἔλαβες; ἀλλὰ πάντα τὰ κατορθώματα ἐξ ἰδίας δυνάμεως ἐλογίζετο κατορθῶσαι. πᾶς δὲ ἄνθρωπος ἐχέτω πληροφορίαν, ὅτι χωρὶς τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας οὐ δύναται οὐδὲ ἰσχύει κατορθῶσαι τι ἀγαθόν. χωρὶς γὰρ ἐμοῦ, φησιν ὁ χριστὸς, οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. ϗ ὁ προφήτης, ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσει οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες. ϗ ὁ Ἀπόστολος. οὐ τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ. ϗ, οὐκ ἐγὼ δὲ, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σὺν ἐμοί. ϗ, ὁ Θεός ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ἡμῖν ϗ τὸ θέλειν ϗ τὸ ἐνεργεῖν.

13. Publicanus itaqve hortus erat spiritalibus aqvis irrigatus: Pharisæus autem qvercus sine foliis, ut est apud Esaiam q) ac Salomonem. r) Qvanqvam enim honor nobis concessus est liberi arbi-

13. Καὶ διὰ τοῦτο ὁ μὲν τελώνης κῆπος ἦν τοῖς πνευματικοῖς ὕδασιν ὑποβρύχιος. ὁ δὲ Φαρισαῖος δρῦς ἦν ἄφυλλος κατὰ τὸν Ἡσαΐαν ϗ τὸν Σαλομῶντα. εἰ γὰρ ϗ τὸ αὐτεξουσίῳ τετιμήμεθα τῆς προαιρέσεως,

k) 1. Cor. IV. 7. l) Joh. XV. 5. m) Psal. CXXVII. 1.
n) Rom IX. 16. o) 1. Cor. XV. 10. p) Philipp. II. 13.
q) Esa. I. 30. r) Sirach. VI. 4.

ρέσεως, ἀλλ' ὅμως ἐκτὸς τῆς ἄνωθεν συμμαχίας οὐδὲν τῶν ἀνδραγαθημάτων ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ βίου ἐπιτελέσαι δυνάμεθα. οἶδα γάρ φησιν, ὅτι οὐ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, οὐδὲ πορεύεται ἀνὴρ κατορθῶσαι πορείαν αὐτοῦ. μὴ οὖν ἑαυτοῖς λογιζώμεθα τῶν ἀγώνων τὰ τρόπαια. ἡμέτερον γὰρ τὸ προελέσθαι μόνον τὸ κρεῖττον καὶ σπουδάσαι, Θεοῦ δὲ τὸ εἰς ἔργον ἀγαγεῖν τὴν ἀγαθὴν ἐπιθυμίαν καὶ ἄφεσιν ** τῷ μηδὲ φύσει τὸ δύνασθαι ἔχοντι, ἀλλ' ἀπὸ τῆς χάριτος λαμβάνοντι λέγειν ὅτι δύναμαι. τοῦτο κόμπος καὶ καύχησις. τί γὰρ ἔχεις, φησὶν, ὃ οὐκ ἔλαβες, εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβών.

trii, nihilominus citra supernum auxilium nihil recte in vitæ hujus via perficere possumus. *Novi enim*, inqvit, s) *quod non est hominis via ejus, nec viri, ut ambulet & dirigat gressus suos.* Ne igitur nobis tribuamus tropæa certaminum: nostrum enim tantummodo est eligere * qvod melius est, studiumqve impendere: DEI autem, in opus deducere bonum desiderium, ac propositum, in eo qvi à natura facultatem hanc non habebat, sed à Gratia accipit ut dicat se posse. Hæc gloria atqve prædicatio. *Quid enim habes*, inqvit, t) *quod non accepisti, si vero accepisti ecquid gloriaris ac si non accepisses?*

14. Νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατῶ δὲ πάντα ὅσα κτῶμαι. ἐπειδὴ γὰρ κατηγόρησε τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ τελώνου ὁ Φαρισαῖος, ὅτι μοιχοί εἰσι καὶ ἅρπαγες. αὐτὸς πρὸς μὲν τὸ τῆς μοιχείας πάθος τὴν νηστείαν ἠλαζονεύσατο. ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς τρυφῆς γίνεται ἡ πορνεία. κόρος γὰρ πατὴρ ὕβρεως, καὶ πορνεία ἐκ πλησμονῆς. ὁ Φαρισαῖος δὲ τὸ σῶμα διὰ νηστείας κατατήκων πολὺ ἀπέχειν ἐκαυχᾶτο τῶν τοιούτων παθῶν. ἐνήστευον δὲ οἱ Φαρισαῖοι

14. *Jejuno bis in sabbato, decimas do omnium quæ possideo.* Postqvam alios Pharisæus mortales & publicanum accusaverat tanqvam adulteros & raptores, ipse adversus mœchiæ vitium, de jejunio gloriatur. Siqvidem à luxuria profluit libido, lasciviæ enim parens est affluens satietas, & ex repletione cibi ac potus, scortatio. At Pharisæus corpus suum jejunio emacerans multum se ab ejuscemodi vitiis abstinentem esse jactabat. Jejunabant autem

s) Jerem. X. 22.

* Hoc ita intelligendum ex Apostoli Pauli doctrina, ut ipsum etiam velle & eligere ex Gratia Divina in nos proficiscatur. Philipp. II. 13. ὁ Θεὸς γάρ ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας. Hanc gratiam quiqui non rejiciunt, habent. ** Leg. ἔφεσιν. t) 1. Cor. IV. 7.

autem bis Pharisæi qvavis hebdomade, die tertio, qvintoqve.

δύο ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος, δευτέραν καὶ πέμπτην.

15. Raptoribus atqve injustis opponit Pharisæus: *decimas do omnium quæ possideo.* Usqve adeo scilicet gloriatur se adversari rapinis atqve injustitiæ, ut & sua bona aliis impertiat. Hebræi dabant omnium qvæ habebant decimam unam atqve iterum, ad tertiam u) usq;, qvæ triplices decimæ junctim positæ tertiam partem bonorum qvam largirentur conficiebant. Primitias præterea ac primogenita aliaqve plura tribuebant ex facultatibus suis pro peccatis, pro purificatione, in festis, in debitorum remissione, in manumissione servorum, in mutuo dato sine fœnore. Qvæ omnia si simul ponantur ac computentur, dimidiam partem bonorum suorum largiens homo nihil tamen magni facit siqvidem in eo effert se ac superbit, nam ut ait Evangelium, *nisi justitia vestra abundaverit præ justitia scribarum & Pharisæorum, non ingrediemini in Regnum Cælorum.*

15. Πρὸς δὲ τὸ, ἅρπαγες καὶ ἄδικοι, ἔλεγεν ὁ Φαρισαῖος· ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι. τοσοῦτον γὰρ ἐνεκαυχήσατο ἐναντιοῦσθαι τῇ ἁρπαγῇ καὶ τῇ ἀδικίᾳ, ὥστε καὶ τὰ ἑαυτοῦ ἑτέροις διδόναι. οἱ γὰρ ἑβραῖοι ἐδίδοσαν τῶν ὄντων ἁπάντων δεκάτην μίαν. καὶ μετὰ τὴν τρίτην. καὶ αἱ τρεῖς συντεθειμέναι διανύουσιν οὐκ τὸ τρίτον τῆς οὐσίας αὐτῶν ἐδίδουν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀπαρχὰς καὶ πρωτοτόκια, καὶ ἕτερα πλείονα παρεῖχον τῶν ὄντων ὑπὲρ ἁμαρτημάτων, τὰ ὑπὲρ καθαρισμοῦ, τὰ ἐν ἑορταῖς, τὰ ἐν ταῖς τῶν χρεῶν ἀποκοπαῖς, καὶ ταῖς τῶν δούλων ἀφέσεσι, καὶ τοῖς δανείσμασι τοῖς ἀπαλλαγμένοις τόκου. ταῦτα δὲ πάντα συντεθειμένα καὶ συναριθμούμενα τὸ ἥμισυ τῆς οὐσίας διδοὺς ἀνθρώποις x) οὐδὲν μέγα ἐργάζεται ἐπαιρόμενος καὶ ἀλαζονευόμενος, καὶ ταῦτα τοῦ εὐαγγελίου λέγοντος ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλέον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐκ εἰσελεύσεσθε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

16. *At publicanus e longinquo stans nolebat oculos ad cælum tollere, sed percutiens pectus suum, DEUS, inquit, propitius esto mihi peccatori. Dico vobis, descendit hic justificatus in domum*

16. Ὁ δὲ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπᾶραι, ἀλλ' ἔτυπτεν εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ, λέγων ὁ Θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. λέγω

u) Tobiæ I. 8.

x) Leg. ἄνθρωπος.

λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται· ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. εὐχόμενος ὁ τελώνης καὶ ἔργα μὴ ἔχων ἀγαθὰ, οὐδὲ ἀπαριθμῆσαι ταῦτα ἠδύνατο ὥσπερ ὁ Φαρισαῖος, ἀλλ' ἔτυπτε τὸ στῆθος, καὶ τὴν καρδίαν ἐμάστιζε, καὶ μετὰ πολλῆς συντριβῆς καὶ κατανύξεως ἔλεγεν. ὁ Θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ, διὰ τοῦτο καὶ ἵλεων εὑρίσκει τὸν ἐλεήμονα καὶ εὐδιάλλακτον Κύριον. πάντων γὰρ τῶν ἁμαρτημάτων καθαιρετική ἐστιν ἡ ταπεινοφροσύνη, ἡ δὲ ὑπερηφανία ἀφανίζει πάσας τὰς ἀρετάς, ὅτι πάσης ἁμαρτίας καὶ κακίας μείζων ἐστὶ καὶ βαρυτέρα. κρεῖσσον ἁμαρτάνοντας ἐπιστρέφειν καὶ ταπεινοῦσθαι, ἢ κατορθοῦντας ἐπαίρεσθαι. ὁ τελώνης τὰ ἁμαρτήματα ἀπεδύσατο, δεξάμενος τὴν τοῦ Φαρισαίου κατηγορίαν μετὰ πρᾳότητος, καὶ ὑπομονῆς. καὶ ὁ Φαρισαῖος ἀπὸ δόξης εἰς τὸ τῆς ἀτιμίας κατέπεσε βάραθρον. δικαιώσας ἑαυτὸν, καὶ κατηγορήσας τοῦ τελώνου καὶ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων. ὁ τελώνης ἀπὸ τῆς ἐπονειδίστου ζωῆς καὶ τῆς ἁμαρτίας εἰς τὴν μακαρίαν ἐπανῆλθε ζωὴν καὶ κατάστασιν, ὁ δὲ Φαρισαῖος ἐταπεινώθη ἐξ ὄγκου καὶ τῆς ἐπάρσεως.

ſuam. Nam omnis qui ſe exaltat humiliabitur, & qui ſe humiliat exaltabitur. Oraturus publicanus, nec bona habebat opera nec inſtar Phariſæi enumerare illa valebat, ſed verberabat pectus, & cor ſuum caſtigabat, multaqve cum afflictione & compunctione dicebat: DEus, propitius eſto mihi peccatori. Ideoqve & propitium invenit miſericordem & placabilem Dominum: omnium enim delictorum deletrix eſt humilitas, at ſuperbia omnes abolet atqve evertit virtutes, qvoniam omni peccato & malitia major eſt graviorqve. Præſtat, peccatores ſe convertere & humiliari, qvam officio ſuo functos ſuperbire. Publicanus peccatis ſe ſuis exuit, criminatione Phariſæi accepta cum leni animo ac patientia: & Phariſæus à gloria in barathrum ignominiæ prolapſus eſt cum ſe ipſum juſtificaret, publicanumqve & alios homines criminaretur. Publicanus à vita erubeſcenda & peccato converſus eſt ad felicem vitam & ſtatum: Phariſæum contra ex tumore atqve elatione ſua contigit deprimi atqve humiliari.

17. Δύο γὰρ ἀπαιτούμεθα πάντες ἄνθρωποι, τὸ καταγινώσκειν τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων, καὶ τὸ τοῖς ἑτέροις ἀφιέναι ἁμαρτήματα. ὁ γὰρ

17. Duæ res ab omnibus reqviruntur hominibus, ut noſtra condemnemus peccata atqve alienis veniam demus. Qvi enim in propria

pria peccata respicit, erga alios fit indulgentior: qvi vero condemnat alterum, se ipsum condemnat, & adversus se fert sententiam. Et qvantumvis multas qvis possidet virtutes, vere magnum est, fratres, non alios, sed seipsum condemnare. Nos autem nostris peccatis neglectis alios potius arguimus atqve inqvirimus, nec perspectum habemus, qvod licet omnes justitia anteiremus, si tamen alios condemnamus, rei ipsi sumus, eademqve pœna & supplicio digni, qvam ille qvi condemnatur promeruit. *Quo enim judicio*, inqvit, y) *judicatis, eodem & judicabimini.* Qvi libidinibus se contaminat, præceptum DEI transgreditur. Sed violat præceptum divinum etiam ille qvi alterum condemnat, ut adeo ambo sint divinæ Legis transgressores & scortator & condemnator.

τὰ αὐτὰ * βλέπων ἁμαρτήματα συγγνωμικότερος γίνεται τοῖς ἑτέροις, ὁ δὲ κατακρίνων ἑτέρους, ἑαυτὸν κατακρίνει καὶ καταδικάζει, καὶ εἰ πολλὰς κέκτηται ἀρετὰς, ὄντως μέγα ἐστὶ τὸ μὴ κατακρίνειν ἑτέρους ἀλλ' ἑαυτοὺς, ἀδελφοί. ἡμεῖς δὲ τὰ ἑαυτῶν ἀφέντες ἁμαρτήματα, ἑτέρους μᾶλλον κατακρίνομεν, ἄλλους ἐξετάζομεν, οὐκ εἰδότες ὅτι καὶ πάντων ὦμεν δικαιότεροι, ἑτέρους δὲ κατακρίνομεν, ὑπεύθυνοι γινόμεθα καὶ τῆς αὐτῆς ἐσμὲν ἄξιοι τιμωρίας καὶ κολάσεως ἧς καὶ ὁ κρινόμενος ἄξιός ἐστιν. ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετέ, φησι, τούτῳ καὶ κριθήσεσθε. ὁ γὰρ πορνεύων ἐντολὴν παραβαίνει, καὶ ὁ κρίνων τὸν πορνεύοντα. ὥστε καὶ ἀμφότεροι θείαν ἐντολὴν παραβαίνουσιν καὶ ὁ πορνεύων καὶ ὁ κρίνων.

18. Itaqve charissimi, istam in alios inqvisitionem ac curiositatem in nosmet potius ipsos transferamus, ac si qvos videmus peccare, nos nostra ipsorum delicta habeamus ante oculos, & alienis pejora ducamus. Nam illi qvi peccarunt, eadem fortasse hora egerunt pœnitentiam, at nos si alios condemnamus & in alios inqvirimus, incorrecti manemus. Lot ille Sodomorum incola condemnavit neminem, neminem accu-

18. Ἀλλὰ μεταθώμεθα τὴν εἰς ἑτέρους ἐξέτασιν, καὶ πολυπραγμοσύνην εἰς ἑαυτοὺς μᾶλλον, ἀγαπητοί. καὶ ἐὰν ἴδωμέν τινας ἁμαρτάνοντας, ἡμεῖς τὰ ἑαυτῶν ἁμαρτήματα πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχωμεν καὶ χείρω τὰ ἡμέτερα λογιζώμεθα ἢ τὰ τῶν ἑτέρων. οἱ γὰρ ἁμαρτήσαντες ἐν τῇ ὥρᾳ ἴσως τῆς ἁμαρτίας μετενόησαν, ἡμεῖς δὲ πάντοτε μένομεν ἀδιόρθωτοι κατακρίνοντες καὶ ἑτέρων ἐξετάζοντες. ὁ Λὼτ ἐκεῖνος ἐν Σοδόμοις οἰκῶν οὐδένα κατέκρινεν, οὐδενὸς κατηγόρησε. διὰ τοῦτο

* Leg. αὐτοῦ.

y) Matth. VII. 2.

Digitized by Google

τῦτο δεδικαίωται καὶ ἀπὸ τῦ πυρὸς διεσώθη. καὶ τῆς πανολεθρίας ἧς οἱ Σοδομῖται κατεδικάσθησαν. Ταπεινωθέντες ὖν καὶ ἡμεῖς ἑαυτὺς κατακρίνωμεν, ἑαυτὺς καταισχύνωμεν, ἵνα ἀκατάκριτοι ὑψηλοὶ γενώμεθα· ἀγαπήσωμεν τὴν ταπεινοφροσύνην. διὰ ταύτης ὁ τελώνης ἐδικαιώθη, καὶ τὸ φορτίον τῶν ἁμαρτημάτων ἀπέθετο, μισήσωμεν τὴν ἔπαρσιν. ὅτι ὁ Φαρισαῖος διὰ ταύτης κατεκρίθη καὶ τὰς ἀρετὰς ἃς εἶχεν ἀπώλεσεν.

savit: ac per hoc justificatus ipse & ab igne incolumis servatus est & à communi exitio liberatus, ad qvod Sodomitæ judicio divino addicebantur. Igitur & nos humilitati dediti nos ipsos condemnemus, nos ipsos pudore afficiamus, ut absolvamur, atqve extollamur. Amemus humilitatem, per hancce publicanus justificatus est, onusqve peccatorum à se deposuit: detestemur elationem animi, qvoniam Pharisæus per hanc condemnatus est, & virtutum qvas habebat fecit jacturam.

19. Ὁ Φαρισαῖος μὴ καλῶς τὸ καλὸν διαπραξάμενος κατακέκριται, ὁ τελώνης ὡς καλῶς τὰ μὴ καλὰ τῶν ἔργων ἀποσεισάμενος δεδικαίωται. ἐπέβλεψε γὰρ ὁ Θεὸς ἐπὶ τὸν στεναγμὸν τῦ τελώνυ καὶ τὴν αὐτῦ συντριβὴν, καὶ τὰς κατὰ τῦ στήθυς τύψεις, καὶ προσδεξάμενος τὸ, ἱλάσθητι, μετὰ τῦ Ἄβελ αὐτὸν ἐδικαίωσεν. τὰς δὲ θυσίας καὶ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ κατορθώματα Φαρισαίυ ὡς μεγαλαύχυ καὶ ὑπερηφάνυ ἐβδελύξατο καὶ ἀπώσατο, καὶ ὡς τὸν ἀδελφοκτόνον Καὶν κατεδίκασεν αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς αἰτίας.

19. Pharisæus minus bene bonum peragens condemnatur, & publicanus opera non bona bene à se removens & excutiens justificatur: respexit enim DEUS publicani gemitum & contritionem, percussionesqve pectoris, & ejus precibus *propitius mihi esto*, locum dedit, atq; cum Abele eum justificavit. Pharisæi autem sacrificia virtutesqve & recte facta, tanqvam jactatoris ac superbi detestatus est ac rejecit, ipsumqve, perinde ut fratricidam Cainum, hanc ob causam condemnavit.

20. Μάθωμεν ἀδελφοὶ καὶ διδαχθῶμεν καὶ μεγάλα ἐργαζώμεθα κατορθώματα. τύτων ἕνεκεν μὴ ἐπαιρώμεθα, καὶ ἐὰν ἀγαθοὶ γενώμεθα, δίκαιοι καὶ ἐπιεικεῖς καὶ

20. Discamus hinc fratres & erudiamur, ut magno studio operemur qvæ bona & recta sunt, horum causa autem neutiqvam nos efferamus: etiam si boni simus & justi, æqvi-

Digitized by Google

æqviqve, humani & misericordes, tamen ita qvoqve colamus humilitatem, neqve supercilium aut arrogantiam habeamus, ne labores nostri ac operæ insumtæ nobis pereant. *Hæc omnia enim*, inqvit Dominus, z) *cum feceritis, dicite, servi inutiles sumus; quæ debemus facere fecimus.* Necessarium enim & haud inficiandum debitum est, ut DEo summo offeramus humilitatem servilem, patientiam, submissionem, obseqvium, proprii consilii renunciationem, gratumqve animum: maximi autem faciamus & adoremus sanctissimam ejus voluntatem, nec afficiamur aliorum in nos conviciis ac contumeliis, nec tentationibus affligamur, neqve moleste feramus qvum ignominia nobis infertur, qvoniam ex his qvoqve multum fructus atqve utilitatis in nos redundat. Discamus, fratres, ac perspectam habeamus virtutem, vim atqve opem humilitatis: discamus elationis ac superbiæ condemnationem, pœnamqve, damnum, & exitium. Umbram Beemoth in locis humidis, ut est apud Jobum, * & inter arundines, declinationem à via veritatis luceqve justitiæ.

21. Cumqve magnum bonum sit pœnitentia & confessio, contritio, lacrymæ & ex imo pectore gemitus ac compunctio, ideo hor-

συμπαθεῖς καὶ ἐλεήμονες, ἀλλὰ καὶ οὕτως ταπεινούμεθα καὶ μὴ ὑπεροψίαν καὶ ἀλαζονίαν ἔχωμεν, μήποτε τοὺς καμάτους ἡμῶν καὶ τοὺς πόνους ἀπολέσωμεν. Ὅταν γὰρ, φησὶν, ταῦτα πάντα ποιήσητε, λέγει Κύριος, λέγετε ὅτι ἀχρεῖοι δοῦλοι ἐσμέν, ὃ ὀφείλομεν ποιῆσαι, πεποιήκαμεν. Ἀναγκαῖον γὰρ καὶ ἀπαραίτητον χρέος ἐστὶ προσφέρειν ἡμᾶς τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ τὴν δουλικὴν ταπείνωσιν, τὴν ὑπομονὴν, τὴν ὑποταγὴν, τὴν εὐπείθειαν, τὴν ἀγνωμοσύνην, τὴν εὐχαριστίαν, καὶ μεγαλύνειν καὶ προσκυνεῖν τὸ θέλημα αὐτοῦ τὸ πανάγιον, καὶ μὴ δάκνεσθαι ταῖς παρ' ἑτέρων λοιδορίαις καὶ ὕβρεσι, μήτε ἄχθεσθαι τοῖς πειρασμοῖς. μήτε δυσχεραίνειν ὀνειδιζόμενοι ὅτι καὶ ἀπὸ τούτων πολλὴν καρπούμεθα τὴν ὠφέλειαν. μάθωμεν καὶ γνῶμεν ἀδελφοί μου τὴν τῆς ταπεινώσεως δύναμιν καὶ ἰσχὺν καὶ βοήθειαν. μάθωμεν τῆς ἐπάρσεως τὴν καταδίκην καὶ τὴν ζημίαν καὶ τὴν ἀπώλειαν τοῦ Βεεμὼθ τὴν σκιὰν κατὰ τὸν Ἰὼβ ἐν τοῖς ὑγροῖς τόποις κἂν τῷ καλάμῳ, τὴν ἐκτροπὴν τῆς ὁδοῦ τῆς ἀληθείας, καὶ τοῦ φωτὸς τῆς δικαιοσύνης.

21. Καὶ ἐπειδὴ μέγα ἀγαθόν ἐστι μετάνοια καὶ ἐξομολόγησις, καὶ ἡ συντριβὴ, καὶ τὰ δάκρυα, καὶ οἱ ἐκ βάθους στεναγμοὶ καὶ ἡ κατάνυξις, διὰ

z) Luc. XVII. 10. *) Job. XL. 16. 17.

Digitized by Google

διὰ τοῦτο παρακαλῶ, ἐξομολογεῖσθε τῷ θεῷ συνεχῶς καὶ τὰ ἁμαρτήματα αὐτῷ ἐκκαλύπτετε. εἰ γὰρ ἀναπτύσωμεν τὸ συνειδὸς ἡμῶν καὶ δεικνύωμεν αὐτῷ τὰ τραύματα τῶν ψυχῶν ἡμῶν, καὶ ἑτέρους οὐ κρίνομεν, οὐδὲ ἐκθηριούμεθα πρὸς τὰς τῶν πλησίον ὕβρεις, οὐδὲ λυπούμεθα διὰ τοὺς ὀνειδισμοὺς καὶ τὰς ἀδικίας αὐτῶν, ἵλεως ἡμῖν γενήσεται ὁ φιλάνθρωπος Κύριος, καὶ τὰς τῆς συμπαθείας αὐτοῦ καὶ τῆς εὐσπλαγχνίας κεράσει φάρμακα, καὶ ἐπιθήσει καὶ ἰατρεύσει ἡμᾶς. δείξωμεν τὰ ἁμαρτήματα τῷ μὴ ὀνειδίζοντι δεσπότῃ ἀλλὰ θεραπεύοντι· κἂν γὰρ σιγήσωμεν ἡμεῖς, ἐκεῖνος ἅπαντα γινώσκει. εἴπωμεν τοίνυν τὰ ἡμῶν ἁμαρτήματα ἀδελφοὶ, καὶ ἐξομολογησώμεθα καθαρῶς τῷ κυρίῳ, ἵνα κερδαίνωμεν τὴν τούτου συμπάθειαν. ἀποθώμεθα ἐνταῦθα τὰ ἁμαρτήματα, ἵνα καθαροὶ γεγονότες καὶ ἕτοιμοι ἀπέλθωμεν ἐκεῖσε, καὶ εἰσαχθῶμεν παρὰ τοῦ δικαίου κριτοῦ εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἀτελεύτητον καὶ ἀΐδιον, καὶ κληρονομήσωμεν τὰς μελλούσας ἐκείνας καὶ ἀκηράτους μονὰς καὶ τὴν ἀδαπάνητον τρυφὴν καὶ ἀπόλαυσιν. ὧν καὶ τύχοιμεν πάντες ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

tor vos, confitemini DEo assidue, & peccata ipsi vestra exponite ac detegite. Si enim conscientiam illi nostram aperimus, & vulnera animarum nostrarum indicamus, alios autem homines non condemnamus, nec ad contumelias ab aliis nobis illatas efferamur, neqve ob convivia & injurias illorum afficimur tristitia, Dominus ille hominum amantissimus propitius nobis erit, & condolentiæ ac misericordiæ miscebit pharmaca admovebitqve & nobis medebitur. Monstremus peccata nostra Domino non exprobraturo nobis sed curaturo: Qvamvis enim delicta silentio occultamus, ille tamen omnia novit. Enunciemus itaqve peccata nostra, fratres, & liqvide Domino confiteamur, ut ejus misericordiam lucri loco feramus. Hic itaqve peccata deponamus, ut puri ac parati illuc veniamus, atqve à justo Iudice in regnum sempiternum ac sine fine deducamur, hereditateq; cernam⁹ futura illa atq; labis omnis expertia habitacula, inexhaustam omnium bonorum abundantiam ac fruitionem, qvam utinam omnes nos ac singuli conseqvamur in eodem CHRISTO DEo nostro, cui gloria & potentia in sæcula sæculorum Amen.

III. CYRILLUS ex Scythopoli Palæstinæ Presbyter, Euthymii & Sabæ Abbatis qvi A. C. 531. obiit a) discipulus, inter Monachos

a) Lambecius VIII. pag. 307.

nachos Lauræ b) Hierosolymis vicinæ celebris medio sæculo sexto c) à qvo plures exstant diligenter scriptæ Vitæ anachoretarum atqve Hesychastarum illustrium.

1. *Joannis Silentiarii* Episcopi & solitarii, nati A. 453. scripta centesimo qvarto ejus ætatis C. adeoq; A. 557. exstat Latine apud Surium 13. Maji. Græce vulgata è MS. Vaticano in Actis Sanctor. appendice ad Tom. 3. Maji p. 16 & Latine cum notis p. 232-237. Incipit: *Primum mihi propono dicendum de Joanne Abbate Lauræ.*

2. *Theodosii Archimandritæ.* d) Græce nec dum qvod sciam edita allegatur ab Allatio p. 9. & 54. de libris Ecclesiasticis Græcorum. Incipit: Θεοδόσιος ὁ ἀξιομακάριστος καὶ. Aliam ex Metaphraste Latine dedit post Lipomannum & Surium Bollandus in Actis Sanctor. ad XI. Januar. Tom. 1. p. 685. qvi hujus recte alium qvam Cyrillum auctorem suspicatur p. 680. Incipit: *Inter tempora ver quidem est jucundissimum.*

3. *Quiriaci* sive *Cyriaci* Anachoretæ, e) è qvo vita ejusdem scripta à Simeone Metaphraste, edita Græce & Latine à Monachis Benedictinis in Analectis Græcis Paris. 1692. 4. pag. 100 - 127. Incipit: Τῆς εὐλογούντας σε. Versio Latina est Antonii Pouget, Monachi Benedictini. Latine ediderat Surius 29. Sept. & ante eum Lipomannus Tom. VI. Defunctus Cyriacus Anno ætatis 109. CHristi 557. ex Cyriaci ore res gestas Euthymii & Sabæ magnam partem acceptas scripsisse Cyrillus traditur p. 120. magni Euthymii primum, deinde beati Sabæ lauræ alumnus p. 115.

4. *S. Euthymii* Abbatis, defuncti A. 473. ad Georgium novæ lauræ Abbatem, capitibus LIX. præmissa Epistola: πίστις προηγείσθω περὶ Εὐθυμίου. Incipit: ὁ μονογενὴς υἱὸς καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ. Græce & Latine prodiit in iisdem Analectis Græcis pag. 1-99. vulgata primum ex MS. Colbertino. Nam interpolatam tantum Metaphrastæ, ut Latine ab Gentiano Herveto versa erat dederant Lipomannus Tomo V. & Surius atqve cum notis Bollandus 20. Januar. Græcolatinum Metaphrastem Cote-

b) Lauræ erant cellæ anachoretarum & solitariorum loca in quæ vix admissi nisi qui monasticam cœnobitarum vitam jam per plures annos egissent. Vide Cangii utrumque glossarium.

c) Acta Sanctorum Tom. 1. Martii pag. 386. Steph. le Moyne prolegom. ad varia sacra * 27. 2. b.

d) Ex vita Theodosii etiam petita sunt quæ Allatius p. 1470. de hebdomadibus Græcorum tanquam ex Euthymii vita producit.

e) Cyrillo tribuit Labbeus de scriptor. Eccles. T. 2. p. 23.

Digitized by Google

Cotelerius Tom. 2. monument. p. 200-340. Cæterum *historia Euthymiana* ex cujus libro III. capite 40. locum affert Jo. Damascenus Orat. 2. in dormitionem B. Mariæ, diversum opus est & alterius scriptoris, nec audiendus Lambecius qvi VIII. p. 306. 173. V. 157. putavit Cyrillum primo ejus libro tractasse de vita Euthymii, secundo de vita Sabæ, tertio de vita Joannis Silentiarii, qvod refellit Cotelerius III. monument. p. 575. Mich. le Qvien ad Damascenum Tom. 2. p. 879.

5. *S. Saba* Hagiopolitæ sive Hierosolymitani Abbatis & Confessoris A. C. 531. defuncti, ad eundem Georgium Abbatem. Incipit: εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Edidit Græce & Latine Cotelerius Tom. 3. monument. p. 220-376. unico Codice bonæ notæ sed per mucorem corrupto atqve exeso usus. Antiqvam Latinam versionem dederat Jo. Bollandus in Actis Sanctor. ad XX. Januarii. Eadem vita à Metaphraste contracta Latine legitur apud Lipomannum & Surium V. Decemb. Incipit in Græcis MSS. οὐδὲν οὕτω νικῆσαι ψυχὴν εἰς ὀρέξεως ἐπιθυμίαν. Cum vero Cyrillus accurati & diligentis scriptoris optimiqve Historici laudem à viris eruditis tulerit, *merebatur pro virtutibus suis*, judice Cotelerio f) *ut minus à Simeone Metaphraste contaminaretur. Poterat quidem, si ita videbatur, minus Græca mutare, licet Græcobarbara non careant sua utilitate, nec desint auctores unde purior Græcitas petatur. Sed cur (nihil dico de additionibus & mutationibus) quamplurima Historica magnique momenti & scitu dignissima detraxerit, rationem & excusationem nequaquam video. Et tamen ut solet fortuna deterioribus favere, Metaphrasteam Sabæ vitam multi codices MSS. continent, Cyrillianam autem in unico nactus sum* &c.

6. *S. Theognii* Ascetæ, qvi Episcopus Cypri fuit. Incipit: Θεόγνιος ὁ πανεύφημος τὸ μέγα. MS. in Bibl. Coisliniana in Codice decimi sæculi de qvo eruditiss. Montfauconus p. 417.

JOANNES Cappadox, ArchiEpiscopus *CPolitanus* A. 517. in locum Timothei ordinatus, primus titulo usus fuit *Patriarchæ Oecumenici*, * diu adeo ante Joannem jejunatorem, à qvo primo id factum esse, præter rem tradidit V. C. Eusebius Renaudotus. ** Ex scriptis ejus nihil ætatem tulit præter paucas Epistolas, ex qvibus duæ tantum Græcè exstant una ad Joannem Hierosol. altera ad Epiphanium Tyri, in Actis Synodi CPol. A. 536. habitæ sub Mena, Actione V. To-

U 3 mo

f) Tom. 3. monument. p. 574.

* Anselm. Bandurius in Imperio Oriental. p. 895. Memoires de Trevoux A. 1710. Avril pag. 642. ** Renaudot, defense de la perpetuité de la foi, Paris 1709. 12. pag. 13. Ante Renandotum Allatius p. 228. contra Hottinger. Jo. Morinus de pœnitentia p. 615. edit. Venetæ, & alii.

mo V. Labbei p.185. & T.II. Harduin.pag. 1341. Tres alias ad Hormisdam Papam Latine tantum habemus: è qvibus solam primam in collectione Isidori etiam obviam Herduinus p.1016. exhibet sub titulo libelli fidei. Reliqvæ duæ ab eo omissæ, qvas inter Hormisdæ Epistolas dedit Binius & Tom.IV. Labbeus p. 1491. de Ecclesiæ pace & p.1521. de Dominicæ passionis die (A.520.) 13. Kal.Maj. celebrando. De Johanne I. qvi in sede Romana A.523. Hormisdæ successit, vide siplacet Acta Sanctor. 27.Maj. Tom.VI. p. 702. sqq. Joanni II. ab A.532. Episcopo Rom. tribuitur Epistola qvam Canonibus qvibusdam Apostolicis aliisqve præmissam edidit Sirmondus Tom.1. Concil. Galliæ p.232. sed illam spuriam esse contendit Matthæus Larroqvanus in observationibus ad Ignatinas Pearsonii vindicias pag.41.seq. argumentis non plane certissimis.

JOANNES *Antiochenus*, ex vico Sirimi, Antiochiæ vicino a) natus, *Scholasticus* b) sive causarum Patronus, & pulso Eutychio, *Patriarcha* ab A.C.564. ad 578. *CPolitanus* composuit *Catecheticum sermonem* A.566. habitum, sed qvi pridem una cum *Jo. Philoponi*, Tritheitæ libello eidem opposito & apud Photium Cod.75. memorato intercidit. Exstat vero *Collectio Canonum Ecclesiasticorum*, * sub qvinqvaginta titulis digesta qvam *Theodorito* perperam tribuerunt Franciscus Florens & Salmasius: Exstat etiam respondens huic collectioni, atqve sub totidem titulis leges Justiniani Imp. civiles, Canonibus Ecclesiasticis respondentes annotans *Nomocanon*, de qvo dixi ad Nomocanonem Photii, Volum.IX. pag. 559. Nomocanoni subjiciuntur *capita XXI. Ecclesiastica* sive Imperatoriæ de rebus Ecclesiasticis constitutiones *ἐκ τῶν νεαρῶν* ejusdem Justiniani *διατάξεων*. Canones ex qvibus collectio facta est & qvibus Codex Canonum Ecclesiæ Orientalis c) tunc constabat, sunt Apostolici LXXXV. Nicæni XX. Ancyrani XXV. Neocæsarienses XIV. Sar-

a) Evagrius IV. 38. *Ἰωάννης ὁ ἐκ τοῦ Σηρήμιος, κώμη δὲ αὕτη ἐν τῇ κυνηγικῇ κειμένη τῆς Ἀντιοχέων χώρας.*

b) Subscriptio capitum Eccles. in Justelli Bibl. Canonica p.672. *Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ ἀπὸ σχολαστικῶν.* Eodem tempore fuit Joannes Scholasticus alter, Climaci nomine notior, de quo dixi Volum. VIII. p.615. seq.

* Hanc Christoph. Justellus notavit respici à Nicolao I. Pontifice in Epistola ad Photium Patriarcham: *Quomodo non sunt penes vos Canones Sardicenses, quando inter quinquaginta titulos quibus Concordia Canonum apud vos texitur, ipsi quoque reperiuntur.*

c) Confer Guil. Beveregium in Codice Canonum Ecclesiæ primitivæ illustrato & vindicato lib.1. cap.8. & Christoph. Justelli præf. ad Joh. Scholastici collectionem Canonum.

Sardicenses XXI. Gangræni XX. Antiocheni XXV. Laodiceni LIX. CPolitani VI. Ephesini VII. Chalcedonenses XXVII. & S. Basilii LXVIII. Collectio hæc Canonum, qvam ex MS. Bibl. Claromontanæ Jesuitarum Paris. collato Petri Seguierii Codice primi edidere Græce cum Latina versione Christophori Justelli Gvil. Voëllus & Henr. Justellus in Bibliotheca juris Canonici veteris Paris. 1661. fol. p. 499-602. exstat sæpius MS. in Bibl. Cæsarea: vide Lambecium VI. p. 55. 56. 61. & VIII. p. 458. Nomocanonem iidem Voëllus & Justellus dedere ex MS. Bibl. Regis Christianissimi, d) collato codice Oxoniensi, p. 603-660. Et capita Ecclesiastica p. 660-672. Iniqvum porro est judicium Leonis Allatii, qvi universum hoc nomocanonum institutum pro sua in Pontificem devotione improbat, susceptumqve nolit, atqve totum Græcorum in Imperatores assentationi tribuit, (in opere de consensu utriusqve Ecclesiæ p. 221.) Gravius etiam hallucinatur, qvando putat Imperatorum leges de rebus Ecclesiasticis, si Canonibus repugnent, nullam vim obtinere, & p. 227. arguit Justinianum qvod Ecclesiastica constitutionibus Imperialibus conturbaverit. Nam circa res in sacris litteris haud definitas, & disciplinam atqve externa Ecclesiæ spectantes, Canonibus ipsis auctoritas fuit ab consensu Imperatorum, qvi ex qvo fuere Christiani, *τὰ τῆς Ἐκκλησίας πράγματα ἤρτητο ἐξ αὐτῶν*, *ex illis pependerunt res Ecclesiæ*, ut ait Socrates præfat. libri V. Histor. Neqve Justinianus primus fuit qvi de rebus Ecclesiasticis constitutiones sanxerit, qvales Græcis Imperatoribus vitio vertit Nic. Comnenus p. 236. prænot. mystagog. sed idem à Constantino magno usqve omnes, ut notum est, fecere Christiani Imperatores, Reges, Principes, atqve etiamnum faciunt, teste toto Orbe terrarum.

GREGORIUS ex Byzantino atqve montis Sinai Abbate Patriarcha Antiochenus ab A. C. 571. ad 594. in cujus laudem multa Evagrius V. 6. Hist. & VI. 11. 24. qvo postremo loco testatur Gregorii hujus beneficio duplicem se dignitatem consecutum esse, à Tiberio Constantino Imp. Qvæsturam & ab Imp. Mauritio Tiberio ut codicillos præfecturæ curaret: narrat etiam alterum se composuisse volumen qvod hodie desideramus & in qvo varia monumenta ad Historiam facientia inseruerat, relationes, Epistolas, decreta, orationes & disputationes, rela-

d) In isthoc MS. male Nomocanon hic tribuitur Theodoreto, cum longe juniores illo habeat constitutiones Justiniani & Canones Apostolicos ac Sardicenses in censum referat, qvod Theodoreti tempore factum minime constat.

Digitized by Google

lationes autem illas maximam partem ex Gregorii hujus persona compositas, *τῶν ἐμπεριεχομένων ἀναφορῶν ὡς ἐπίπαν ἐκ προσώπου Γρηγορίου τοῦ Θεουπόλεως συντεθειμένων.* Oratio qvam *κλινοπετὴς* sive in lecto decumbens Gregorius ad seditiosos milites habuit, exstat apud eundem Evagrium VI. 12. & mutatis verbis apud Nicephorum XVIII. 15. Homilia *εἰς τὰς μυροφόρους* in mulieres ungventiferas qvæ incipit: *ἐπαινετὸς καὶ οὗτος τῆς ἐκκλησίας ὁ νόμος* legitur Græce inserta Menæis Græcorum, & cum latina versione & notis edita est à Combefisio T. 1. auctarii novi Bibl. Patrum Parif. 1648. fol. p. 827-846. & Latine etiam repræsentata in ejusdem Combefisii Bibliotheca Patrum Concionatoria T. III. Fuit & Gregorius Patriarcha Antiochenus junior, sæculo septimo, cujus res paullo obscuriores sunt, Antiochia tunc gemente sub armis Persarum.

DOROTHEUS qvi ad septimi sæculi initia à Caveo refertur, certe Joannem Abbatem (Barsanuphii discipulum celebratissimum & *Propheta* notum nomine) magistrum habuit, Archimandrita Palæstinus, à Dorotheo Thebano & tertio juniore Chiliocomensi diversus, ut notant Acta Sanctorum Tom. 1. Junii p. 592. qvi de hoc Palæstino fuse p. 596. seq. Inter præstantissimos ascetas commendatur à Theodoro Studita in testamento suo Tom. V. Opp. Sirmondi pag. 81. Nec minus hic Theodorus ejus se scripta amplecti profitetur qvam Marci, Esaiæ, Hesychii: jubetqve distinguere à Dorotheo Acephalo, sive Severi sectatore qvem inter alios hæreticos rejicit & detestatur Sophronius Hierosol. in Synodica ad Sergium Patriarcham CPol. A. 639. defunctum, (cujus locum dedi Volum. VII. p. 486.) Exstat pii hujus & egregii viri Dorothei opus lectu dignissimum *διδασκαλίαι διάφοροι πρὸς ἑαυτοῦ μαθητὰς, Doctrina varia ad suos discipulos, ἀναχωρήσαντος αὐτοῦ ἐκ τῶν τοῦ Ἀββᾶ Σερίδου, καὶ τὸ ἴδιον σὺν Θεῷ συστησαμένου μοναστήριον μετὰ τὴν τοῦ Ἀββᾶ Ἰωάννου τοῦ προφήτου τελευτὴν καὶ τέλειον σιωπὴν τοῦ Ἀββᾶ Βαρσανουφίου, cum ipse ab Abbate* Serido * *secessionem fecisset, propriumque monasterium constituisset post obitum Abbatis* Joannis *Propheta & extremum Abbatis* Barsanuphii *silentium.*

Doctrina 1. de renunciatione. T. 1. auctarii Ducæani p. 748. *Διδασκαλία ά περὶ ἀποταγῆς.*

β' περὶ

* Doctrina 1. p. 757. *ποτὲ ὄντος μου ἐν τοῖς τοῦ Ἀββᾶ Σερίδου.* Et doctrina 4. p. 775. *ποτὲ ὄντος μου ἔτι ἐν τοῖς τοῦ Ἀββᾶ Σερίδου, ἠσθένησεν ὁ ὑπηρέτης τοῦ γέροντος τοῦ Ἀββᾶ Ἰωάννου τοῦ κατὰ τὸν Ἀββᾶν Βαρσανούφιον.*

Digitized by Google

Indiculus eorum qvi in Dorothei adhortationibus laudantur:

ad paginas Tomi prioris auctarii Bibl. Patrum Ducæani.

Do-

Digitized by Google

Dorotheus de se & legendi ac studendi contentione X. 806. ὁ Ἀββᾶς Δωρόθεος ἔλεγεν. XIX. pag. 851.
Dositheus I. 757.
Evagrius II. 766. XII. 823. XIV. 834. XXII. 858. XXIII. 864.
οἱ ἔξω. μαργαίνειν λέγεται παρὰ τοῖς ἔξω τὸ μαίνεσθαι. XV. 841.
Γεροντικὸν sive liber de dictis & factis seniorum ascetarum allegatur VI. 785. XII. 819. XIV. 833. XXIII. 862.
Gregorius (Naz.) I. 749. II. 762. 765. X. 807. XIV. 838. XXII. 858. 859. XXIII. 861. 863.
Joannes Apostolus ἐν ταῖς καθολικαῖς ἐπιστολαῖς XXII. 859.
Joannes Chrysostomus. ὁ ἅγιος Ἰωάννης χρυσόστομος. XII. 821. XXII. 859.
Joannes Barsanuphii discipulus. I. 752. II. 761. IV. 775. V. 781. IX. 801. XIV. 832. cognomento Porpheta διὰ τὸ διορατικὸν χάρισμα XXI. 853.
Macarius II. 762. V. 760.
Marcus Abbas I. 752. VIII. 797.
Moyses Abbas XIV. 834.
Nisthero, ὁ Ἀββᾶς Νισθερώ. XI. 817.
Pachomius I. 752.
Pœmen, ὁ Ἀββᾶς ποιμήν. VII. 791. 799. X. 810. XIII. 826. XVIII. 850. XXV. 867. 868.
Serides Abbas I. 757. IV. 775.
Sisoës Abbas XIII. 828.
Zosimas Abbas I. 754. II. 762. 764. VIII. 797. 800.

Dorothei διδασκαλίαι sive sermones *GRÆCE ET LATINE* cum versione *Hilarionis* * Veronensis Monachi Benedictini, congregationis Cassinensis prodierunt in editione posteriore Orthodoxographorum Basil. 1569. fol. p. 198. & in auctario Bibl. Patrum Ducæano Paris. 1624. T. 1. p. 742. nec non in Bibl. Patrum edit. Morellianæ Paris. 1644. 1654. Tomo XI.

LATINE ex Hilarionis versione in Bibliothecis Patrum Paris. A. 1575. & A. 1589. T. II. & Colon. 1618. Tomo IV. & Lugd. 1672. T. V. p. 902.

Ex versione *Chrysostomi* Calabri, Cremonæ 1595. 8.

* Hilarion versionem suam dicavit Oliverio Caraphæ, Cardinali Neapolitano. Hic est Hilarion cujus paraphrasin Rhetoricæ Hermogenis Gesnerus memorat.

Digitized by Google

Ex interpretatione *Balthasaris Corderii* S. I. cum ejus brevibus notis. Antvverp. 1646. 12.

GALLICE per *Franciscum Boutonum* S. I. Paris. 1629 8. Theophilus Raynaudus in SS. Lugdunensibus Tom. VIII. Opp. pag. 91. *Sanctum quoque Dorotheum Gallice fecit. è Graco, quod dum mentem ascetici illius lectissimi pabuli usu reficeret, & Latinis Graca componeret, observasset pleraque non modo in Hilarionis Veronensis, qua aperte misera est & mendosissima, sed etiam in politiore & venustiore Chrysostomi Calabri latina interpretatione peccari.*

Ex nova & magis idonea versione Gallica viri Græce doctissimi, (qui jam decennis Homerum habuit familiarem & anno ætatis decimo tertio versionem Gallicam insignem Anacreontis in lucem edidit, †) *Jo. Arnaldi Butellerii Rancai*, notioris jampridem sub nomine Abbatis Trapensis (*Abbé de la Trape*) Paris. 1686. 8.

JOANNES Cappadox (cum superiore de qvo p. 157. dictum, non confundendus) Patriarcha CPol. successit Eutychio A. C. 582. 12. April. & defunctus 2. Sept 595. successorem habuit Cyriacum. Notus nomine *Joannis* νηςευτȣ̃ sive *jejunatoris*, in Græcorum menologiis 2. Sept. colitur. Vitam †† ejus scripsit *Nicephorus* CPol. Patriarcha, qvæ MS. habetur in Codice 276. Regis Galliæ, teste Cangio notis ad Zonaram p. 62. citaturqve in Concilio Nicæno secundo actione IV. *Oecumenici Patriarcha* titulum non qvidem primus usurpavit, sed jam a decessoribus suis * & nominatim à Joanne Cappadoce A. 517. seq. & à Mena A. 536. usurpatum, constanter, frendentibus licet Pelagio II. & Gregorio I. Episcopis Romanis asseruit. Ex scriptis ejus exstant

1. *Libellus pœnitentialis*, sive ut ab Allatio lib. 3. de consensu utriusqve Ecclesiæ cap. 17. §. 10. inscribitur *praxis Gracis prascripta in Confessione peragenda*, ἀκολȣθία καὶ τάξις ἐπὶ ἐξομολογȣμένων. Incipit: λαμβάνει ὁ ἱερεὺς τὸν μέλλοντα ἐξομολογήσασθαι. Græce cum Latina versione exhibetur à *Joanne Morino* ex Codice Altempsianæ Bibliothecæ, ad calcem operis præclari de pœnitentia, qvod Parisiis primum lucem vidit 1651. fol. recusum Bruxellis 1685. fol. & Venetiis 1702. fol. Subjunxit etiam Morinus loca qvæ ex hoc scripto repetierunt Harmenopulus in Epitome Canonum, Matthæus Blastares & Theodorus Balsamo.

2. Λόγος

† Journal des Savans 1686. p. 531.

†† Photino presbytero CPol. male à Caveo tribuitur.

* Dav. Blondel de la primauté en l'Eglise p. 862. 1074. Supra p. 157.

Digitized by Google

2. *Λόγος πρὸς τὸν μέλλοντα ἐξαγορεῦσαι τὸν ἑαυτοῦ πνευματικὸν υἱόν.* Instructio qva non modo confitens de confessione pie & integre edenda instituitur, sed etiam Sacerdos qva ratione confessiones excipiat, pœnitentiam imponat & reconciliationem præstet informatur. Incipit: *Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ μονογενής.* Edidit Græce & Latine idem Morinus, laudato loco: usus codice Bibliothecæ D. Caroli de Montehal, ArchiEpiscopi Tolosani. *An Joannes Patriarcha istius sermonis sit revera auctor, an vero aliquis eum ex ipsius pœnitentiali expresserit, difficile dictu est. Cum vero codicis titulus P. Joannem Jejunatorem præferat, nullumque contrarii indicium nobis præsto sit, illius auctor sit nobis Joannes Patriarcha.* Hæc Morinus, cum cujus editione operæ pretium fuerit conferre duos Codices Cæsareæ Bibliothecæ, de qvibus Lambecius IV. pag. 196. & V. p. 216. In priore monetur, Joannem jejunatorem indulgentem nimis esse & *συγκαταβατικώτερον*, in qvam sententiam Nicolaus Patriarcha apud Harmenopulum: *scriptum illud canonicum Jejunatoris, quod nimiam lenitatem adhibeat, complures perdidit, at qui quod bonum est norunt, corrigentur.* Aliorum Græcorum testimonia qvibus Joannes, licet severus admodum, tamen multum remisisse videtur à priorum rigore, produxit Morinus lib. 6. de pœnitentia c. 26. §. 4. In posteriore codice Cæsareo notatu dignum est qvod Joannes jejunator idem esse traditur cum Joanne cui cognomen *τέκνον ὑπακοῆς filius obedientiæ.* *Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ Νηστευτοῦ, οὗτινος ἐπώνυμον Τέκνον ὑπακοῆς, διάφοροι διαφοραὶ τῶν ἐξομολογουμένων.* Nam ab aliis non sine causa diversus habetur Johannes *τέκνον ὑπακοῆς* * à Joanne jejunatore; Ediditqve ex Codice Vaticano idem Morinus post illa Joannis Jejunatoris, scriptum cum Latina versione hoc titulo: *Ἰωάννου Μοναχοῦ καὶ Διακόνου, μαθητοῦ τοῦ ἁγίου Βασιλείου, οὗτινος ἡ ἐπωνυμία, τέκνον ὑπακοῆς, Κανονάριον, διαγορεῦον περὶ πάν-*

* Distinguit etiam Allatius contra Hottingerum p. 229. Præter illa vero tria scripta Morinus etiam alios Græcorum Pœnitentiales libellos Græce & Latine publicavit, ut sunt; 1) *ἀκολουθία τῶν ἐξομολογουμένων*, sive euchiridion confessionis edendæ & excipiendæ ritum, confitentis examinandi & interrogandi formulam, absolutionisque dandæ rationem tradens, ex Codice Barberinæ Bibl. qvem Thomas Basiliscus Græcus Diaconus sæculo decimo sexto ex vetusto codice descripserat. 2) Simeonis Thessalonicensis Archiepiscopi de pœnitentia, ex ejus dialogo adversus omnes hæreses, de quo infra, suo loco. 3) Formulæ absolutionum ex Euchologio Allatiano, scripto A. C. 1576. 4) Gabrielis Philadelphiæ Metropolitæ libellus de sacramento pœnitentiæ ex editione Veneta 1600.

των λεπτομερῶς τῶν παθῶν, καὶ τῶν τούτοις προσφόρων ἐπιτιμίων, περί τε τῆς ἁγίας κοινωνίας, βρωμάτων τέ καὶ πομάτων καὶ εὐχῶν λίαν συμπαθέστατον. Joannis Monachi & Diaconi, discipuli magni Basilii, cui cognomentum est filius obedientiæ, Canonarium *sigillatim explicans pravos animi affectus morbosque, & pœnitentias his convenientes, nec non quæ de communione, cibo, potu & oratione observanda sunt, clementer admodum definiens.* Hoc Κανονικὸν haud puto multum diversum esse ab eo qvod νομοκάνονον appellatur in Epistola Anonymi Græci, qvam affert Lambecius VIII. pag. 449. *ἔγραψάς μοι, πνευματικὲ ἀδελφὲ κύρι Λουκᾶ, ἵνα σοι γράφω εἴδησίν τινα περὶ τοῦ λεγομένου νομοκανόνου τοῦ Νηστευτοῦ. καὶ ἔστω εἰδὼς ὅτι πολλὰ περὶ τούτου ἐξερευνήσας οὐκ ἠδυνήθην εὑρεῖν ἐν ἀληθείᾳ τίνος ἐστίν, οὐ γὰρ συμφωνοῦσιν ἀλλήλοις τὰ ἀντίγραφα. ἀλλὰ τινὰ μὲν τοιάνδε φέρουσι τὴν ἐπιγραφὴν, νομοκάνονον Ἰωάννου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ νηστευτοῦ. ἄλλα, Κανονικὸν Ἰωάννου μοναχοῦ καὶ Διακόνου, μαθητοῦ τοῦ ἁγίου Βασιλείου, οὗ ἐπωνυμία τέκνον ὑπακοῆς. ἐν ἑτέροις δὲ πάλιν δείκνυταί τις χαρακτὴρ ὅτι γέροντός ἐστί τινος πρὸς τὸν ἑαυτοῦ μαθητὴν, τῷ λέγειν, ὅτι ταῦτά σοι γράφω, καὶ οὕτως ποίει ἕως ἂν σε συντύχω ἀπὸ στόματος, καὶ ἐκ τοῦ λέγειν, ὅτι ταῦτα πάντα ἔμαθον ἐκ τοῦ ἐμὲ ἀναθρέψαντος λύχνου τῆς διακρίσεως. τῷ τε ἔχειν προλόγους δύο, καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν δείκνυται ὅτι γέροντός ἐστί τινος πρὸς τὸν ἑαυτοῦ μαθητήν.* Basilii magni discipulus dicitur, non qvod Basilii temporibus vixerit, est enim longe junior & *ἡ θεία κλίμαξ*, Joannis Climaci ab eo allegatur: sed qvod sæpe laudat & in pluribus seqvitur S. Basilium.

3. *Περὶ μετανοίας καὶ ἐγκρατείας καὶ παρθενίας λόγος. Sermo de pœnitentia, continentia & virginitate.* Incipit: *ὁ μακάριος Ἀπόστολος Παῦλος ὁ τῶν ἐθνῶν Ἀπόστολος.* Prodiit in Chrysostomo Græco Savilii Tom. VII. pag. 641. & Græcolatino Ducæi I. pag. 807. In qvibusdam Codicibus Chrysostomo tribuitur, ut Coisliniano qvem memorat Clariss. Montfauconus pag. 132.

4. *Περὶ ψευδοπροφητῶν καὶ ψευδοδιδασκάλων καὶ ἀθέων αἱρετικῶν καὶ σημείων τῆς συντελείας. De pseudoprophetis & falsis doctoribus & atheis hæreticis & de signis consummationis.* Incipit: *ἐδυνηρὸς ὁ λόγος καθότι καὶ ἔσχατος.* Dictus paullo ante discessum auctoris ex hac vita. Chrysostomo in qvibusdam Codicibus tribuitur, ut in Cæsareo ex qvo Græce edidit Savilius Tom. VII. pag. 221. Græce & Lat. Ducæus VI. pag. 396. Petrus Wastelius tribuit Joanni Hierosolymitano

p. 563.

p. 563. ſed Gerhardus Voſſius, qvi cum Ephræmo Syro Latine verſum edidit, adſcribit Joanni Neſtevtæ. Voſſio aſſentiunt Petavius & Caveus.

Deſideratur hujus Johannis *liber Epiſtolarum ad diverſos*, Trithemio cap. 224. de ſcript. Eccleſ. memoratus, necnon libellus *de baptiſmo ad Leandrum* Epiſcopum Hiſpalenſem, de qvo Iſidorus cap. 26. de ſcript. *Joannes ſanctæ memoriæ alius Conſtantinopolitanus Epiſcopus natione Cappadox, vir fuit inæſtimabilis abſtinentiæ & eleemoſynis in tantum largiſſimus, ut Zelo avaritiæ adverſus eum Imperator Mauritius permotus urbe pellendos pauperes ediceret. Hic Græco eloquio edidit de Sacramento baptiſmatis reſcriptum ad beatæ recordationis dominum meum & prædeceſſorem Leandrum Antiſtitem, in quo nihil proprium ponit, ſed tantummodo antiquorum Patrum replicat de trina merſione ſententias.*

THALASSIUS Presbyter & Hegumenus * ſive Abbas Monaſterii in deſertis Libyæ, vir pius & ſacrarum litterarum amans ad qvem S. Maximus Confeſſor A. C. 662. defunctus varias Epiſtolas ſcripſit, librumqve qvæſtionum in difficilia ſcripturæ loca ei dicavit ut dixi Volum. VIII. pag. 730. Exſtant hujus, ut credibile eſt Thalaſſii περὶ ἀγάπης καὶ ἐγκρατείας καὶ τῆς κατὰ νοῦν πολιτείας *de Charitate, vitæ continentia & mentis regimine* ad Paulum presbyterum, ſententiarum hecatontades ſive Centuriæ IV. qvarum poſtremam claudit doctrina perſpicua de SS. Trinitate. Primæ litteræ in ſingulis hiſce ſententiis ſi junctim componantur, ſenſum & ipſæ conficiunt, primæ enim centariæ acroſtichis eſt: Πνευματικῷ ἀδελφῷ καὶ ἀγαπητῷ Κυρίῳ Παύλῳ Θαλάσσιος, τῷ μὲν φαινομένῳ Ἡσυχαστὴς, τῇ δὲ ἀληθείᾳ πραγματευτὴς κενόδοξος. ** *Spiritali fratri & dilecto Domino Paulo Thalaſſius, ſpecie externa quidem Heſychaſta, & quietis monaſticæ ſectator, revera autem vanæ gloriæ ſtudioſus.* Secundæ: εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφὲ τιμιώτατε, ὅτι μεγάλα κακὰ προσδοκῶ ἄξια τῆς ἐμῆς προαιρέσεως, λύπας τῇ ψυχῇ καὶ ὀδύνας τῷ σώματι. *Ora pro me, frater honoratiſſime, magna enim mala præſtolor digna meis inſtitutis, animæ triſtitiam & dolores corpori.* Tertiæ: ἀλλ' ἦν κακὰ κυρίως οὐ τὰ τὴν συνείδησιν λυποῦντα, τὴν δὲ ψυχὴν καθαίροντα, ἀλλὰ τὰ τὴν συνείδησιν λυποῦντα, τέρποντα δὲ τὴν σάρκα. *Vere autem mala ſunt non quæ contriſtant conſcientiam, animam vero purificant, ſed quæ contriſtant conſcientiam & titillant corpus.* Qvartæ deniqve: ὅμως

οὖν

* Combefiſ. ad S. Maximum Tom. 1. p. 674.

** Ita legendum pro κενοδοξίας. vide Lambecium V. p. 11. & 70.

Digitized by Google

των λεπτομερῶς τῶν παθῶν, καὶ τῶν τούτοις προσφόρων ἐπιτιμίων, περί τε τῆς ἁγίας κοινωνίας, βρωμάτων τε καὶ πομάτων καὶ εὐχῶν λίαν συμπαθέστατον. *Joannis Monachi & Diaconi, discipuli magni Basilii, cui cognomentum est filius obedientiæ*, Canonarium *sigillatim explicans pravos animi affectus morbosque, & pœnitentias his convenientes, nec non qua de communione, cibo, potu & oratione observanda sunt, clementer admodum definiens.* Hoc Κανονάριον haud puto multum diversum esse ab eo qvod νομοκάνονον appellatur in Epistola Anonymi Græci, qvam affert Lambecius VIII. pag. 449. ἔγραψάς μοι, πνευματικὲ ἀδελφὲ κύρ Λουκᾶ, ἵνα σοι γράψω εἴδησίν τινα περὶ τοῦ λεγομένου νομοκανόνου τοῦ Νηστευτοῦ. καὶ ἔστω εἰδὼς ὅτι πολλὰ περὶ τούτου ἐξερευνήσας οὐκ ἠδυνήθην εὑρεῖν ἐν ἀληθείᾳ τίνος ἐστίν, οὐ γὰρ συμφωνοῦσιν ἀλλήλοις τὰ ἀντίγραφα. ἀλλὰ τινὰ μὲν τοιάνδε φέρουσι τὴν ἐπιγραφὴν, νομοκάνονον Ἰωάννου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ νηστευτοῦ. ἄλλα, Κανονικὸν Ἰωάννου μοναχοῦ καὶ Διακόνου, μαθητοῦ τοῦ ἁγίου Βασιλείου, οὗ ἐπωνυμία τέκνον ὑπακοῆς. ἐν ἑτέροις δὲ πάλιν δείκνυταί τις χαρακτὴρ ὅτι γέροντός ἐστί τινος πρὸς τὸν ἑαυτοῦ μαθητὴν, τῷ λέγειν, ὅτι ταῦτά σοι γράφω, καὶ οὕτως ποίει ἕως ἂν σε συντύχω ἀπὸ στόματος, καὶ ἐκ τοῦ λέγειν, ὅτι ταῦτα πάντα ἔμαθον ἐκ τοῦ ἐμὲ ἀναθρέψαντος λύχνου τῆς διακρίσεως. τῷ τε ἔχειν προλόγους δύο, καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν δείκνυται ὅτι γέροντός ἐστί τινος πρὸς τὸν ἑαυτοῦ μαθητήν. Basilii magni discipulus dicitur, non qvod Basilii temporibus vixerit, est enim longe junior & ἡ θεία κλίμαξ, Joannis Climaci ab eo allegatur: sed qvod sæpe laudat & in pluribus seqvitur S. Basilium.

3. Περὶ μετανοίας καὶ ἐγκρατείας καὶ παρθενίας λόγος. *Sermo de pœnitentia, continentia & virginitate.* Incipit: ὁ μακάριος Ἀπόστολος Παῦλος ὁ τῶν ἐθνῶν Ἀπόστολος. Prodiit in Chrysostomo Græco Savilii Tom. VII. pag. 641. & Græcolatino Ducæi I. pag. 807. In qvibusdam Codicibus Chrysostomo tribuitur, ut Coisliniano qvem memorat Clariss. Montfauconus pag. 132.

4. Περὶ ψευδοπροφητῶν καὶ ψευδοδιδασκάλων καὶ ἀθέων αἱρετικῶν καὶ σημείων τῆς συντελείας. *De pseudoprophetis & falsis doctoribus & atheis hæreticis & de signis consummationis.* Incipit: ἐδυνηρὸς ὁ λόγος καθότι καὶ ἔξατος. Dictus paullo ante discessum auctoris ex hac vita. Chrysostomo in qvibusdam Codicibus tribuitur, ut in Cæsareo ex qvo Græce edidit Savilius Tom. VII. pag. 221. Græce & Lat. Ducæus VI. pag. 396. Petrus Wastelius tribuit Joanni Hierosolymitano

p. 563.

p. 563. sed Gerhardus Vossius, qvi cum Ephræmo Syro Latine versum edidit, adscribit Joanni Nestevtæ. Vossio assentiunt Petavius & Caveus.

Desideratur hujus Johannis *liber Epistolarum ad diversos*, Trithemio cap. 224. de script. Eccles. memoratus, nec non libellus *de baptismo ad Leandrum* Episcopum Hispalensem, de qvo Isidorus cap. 26. de script. *Joannes sanctæ memoriæ alius Constantinopolitanus Episcopus natione Cappadox, vir fuit inæstimabilis abstinentiæ & eleemosynis in tantum largissimus, ut Zelo avaritiæ adversus eum Imperator Mauritius permotus urbe pellendos pauperes ediceret. Hic Græco eloquio edidit de Sacramento baptismatis rescriptum ad beatæ recordationis dominum meum & prædecessorem Leandrum Antistitem, in quo nihil proprium ponit, sed tantummodo antiquorum Patrum replicat de trina mersione sententias.*

THALASSIUS Presbyter & Hegumenus * sive Abbas Monasterii in desertis Libyæ, vir pius & sacrarum litterarum amans ad qvem S. Maximus Confessor A. C. 662. defunctus varias Epistolas scripsit, librumqve qvæstionum in difficilia scripturæ loca ei dicavit ut dixi Volum. VIII. pag. 730. Exstant hujus, ut credibile est Thalassii *περὶ ἀγάπης καὶ ἐγκρατείας καὶ τῆς κατὰ νοῦν πολιτείας de Charitate, vitæ continentia & mentis regimine* ad Paulum presbyterum, sententiarum hecatontades sive Centuriæ IV. qvarum postremam claudit doctrina perspicua de SS. Trinitate. Primæ litteræ in singulis hisce sententiis si junctim componantur, sensum & ipsæ conficiunt, primæ enim centariæ acrostichis est: Πνευματικῷ ἀδελφῷ καὶ ἀγαπητῷ Κυρίῳ Παύλῳ Θαλάσσιος, τῷ μὲν φαινομένῳ Ἡσυχαστής, τῇ δὲ ἀληθείᾳ πραγματευτὴς κενόδοξος. ** *Spiritali fratri & dilecto Domino Paulo Thalassius, specie externa quidem Hesychasta, & quietis monasticæ sectator, revera autem vanæ gloriæ studiosus.* Secundæ: εὔξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφὲ τιμιώτατε, ὅτι μεγάλα κακὰ προσδοκῶ ἄξια τῆς ἐμῆς προαιρέσεως, λύπας τῇ ψυχῇ καὶ ὀδύνας τῷ σώματι. *Ora pro me, frater honoratissime, magna enim mala præstolor digna meis institutis, animæ tristitiam & dolores corpori.* Tertiæ: ἀλλ' ἦν κακὰ κυρίως οὐ τὰ τὴν συνείδησιν λυποῦντα, τὴν δὲ ψυχὴν καθαίροντα, ἀλλὰ τὰ τὴν συνείδησιν λυποῦντα, τέρποντα δὲ τὴν σάρκα. *Vere autem mala sunt non quæ contristant conscientiam, animam vero purificant, sed quæ contristant conscientiam & titillant corpus.* Qvartæ deniqve: ὅμως ἂν

* Combefis. ad S. Maximum Tom. I. p. 674.

** Ita legendum pro κενοδοξίας. vide Lambecium V. p. II. & 70.

Digitized by Google

ὧν καὶ ἐκ τῶν κυρίως κακῶν καὶ τῶν μὴ κυρίως, νομιζομένων δὲ, εὔξαι ἐκτενῶς πρὸς τὸν Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν, λυτρωθῆναι ἡμᾶς. *Attamen & à vere malis, & ab illis quæ vere quidem non sunt sed existimantur, Dominum DEum nostrum ut nos liberet, enixe orato.* Latine vertit *Joannes Oecolampadius*, ediditqve Augustæ Vindel. 1520. 4. unde recusa in micropresbytico Basil. 1550. fol. & in utraqve Orthodoxographorum editione A. 1555. p. 660. & A. 1569. pag. 897. nec non in universis Patrum Bibliothecis, ut Lugdunensi Tom XII pag. 337. Curavit etiam recudendas Joannes à Fuchte, una cum sententiis Sexti Pythagorei & Laurentii Pisani. Helmst. 1685. 8. Græce primus edidit *Fronto Ducæus* ex MSS. Codd. Regis Galliæ in auctario Bibliothecæ Patrum Paris. 1624. fol. Tomo II. pag. 1179. Idem Oecolampadii versionem servavit, nomine interpretis præterito & obliterato. Repetita hæc Græcolatina editio in Bibliotheca Patrum Morelliana Paris. 1644. 1654. Tom. XIII.

Jo. Jacobus Grynæus, in præfat. ad Orthodoxographa scribit Thalassium ex qvorundam sententia floruisse in Ecclesia Cæsariensi A.C. 465. Verum à sententiarum auctore Hesychasta utiqve diversus fuit Thalassius Cæsareæ Cappadociæ Episcopus, qvi interfuit Concilio CPol. & Ephesino A. 449. & Chalcedonensi A. 451. Thalassius vero Episcopus Cæsareæ Palæstinæ nullus fuit, nam in subscriptione Concilii CPol. A. 381. pro Thalassio rectius alii Codices habent Gelasium, qvibus Theodoretus, Leontius & alii veteres apud Harduinum suffragantur. Fuere & alii Thalassii sed qvibus non magis tribui hæ sententiæ possunt qvam Thalassio præfecto prætorio sub Constantio A. 353. de qvo Valesius ad Ammiani XIV. 1. Thalassius Alalius in Phœnicia Episcopus qvi Concilio Nicæno interfuit A. 325. & qvi Concilio CPol. sub Mena A. 536. Thalassius Berytensis & Thalassius Nicomediæ Episcopi: Thalassius Dorylæensis in Phygia, qvi subscripsit relationi ad Joannem Patriarcham factæ A. 518. & Actis Concilii sub Mena habiti insertæ: Thalassius Parii in Hellesponto, qvi interfuit Conciliis Chalcedonensi A. 460. & Romano A. 503. Thalassius Romanus presbyter qvi subscripsit Concilio Romano A. 721.

ISAAC *presbyter Antiochenæ Ecclesiæ scripsit Syro sermone, longo tempore & multa: præcipua tamen cura adversum Nestorianos & Eutychianos. Ruinam etiam Antiochiæ eleganti carmine planxit, eo auditores imbuens sono quo Ephræm Diaconus Nicomediæ lapsum. Moritur Leone & Majoriano imperantibus.* Hæc de Isaaco Gennadius cap. 66. de script. Eccles. Ex iis vero

qvæ

qvæ memorat Isaaci scriptis, nullum ad nos pervenit neqve Syriaca lingua, neqve, qvod Ephræmi contigit monumentis, ex Syriaco Græce versum. Exstat tamen Latine in posteriore Orthodoxographorum editione Basil. 1569. fol. p. 1626. atqve inde in Bibliothecis Patrum universis, ut Colon. 1618. Tom. VI. & Paris. 1644. 1654. Tom. V. & novissima Lugd. 1672. Tom. XI. p. 1019. opusculorum sive sermonum asceticorum farrago nescio an ex Syriaco, an qvod magis crediderim ex Græco versa qvæ inscribitur *S. Isaaci Syri & presbyteri Antiocheni de contemtu mundi, de operatione corporali & sui abjectione liber.* Jo. Jacobus Grynæus in præfat. ad Orthodoxographa ait in calce libri adscriptum fuisse (sicut etiam in Orthodoxographis p. 1677. exhibetur,) *Vixit anno Domini MCCCCVII.* unde colligit vixisse Isaacum, qvem ille Monachum appellat, eo tempore qvo in Occidente Rupertus, Palatinus Princeps, Imperii Romani sceptrum tulit. Sed mihi non de Isaaco ipso, verum de latino ejus interprete illa nota videtur intelligenda, Isaacus enim ipse longe antiqvior. Et sunt qvi Gennadio memoratum, Isaacum autorem esse existimant, ita enim post Possevinum aliosqve, Franciscus Combefisius, qvi in Bibl. Patrum Concionatoria Tom. 1. pag. 25. *Cum diserte* inqvit, *Gennadius presbyterum Antiochenæ Ecclesiæ scribat, nec iste liber alio titulo prænotetur, sitque dignus homine qui affini Ephræmio indole atque genio moralia ac compungentia egregie scripserit, alii nulli illum adscripserim, quem nec satis ex illo opusculo Monachum deprehendo.* Nec dubitare licet, Trithemium qvoqve Isaaco seniori Gennadiano librum de contemtu mundi tribuisse, licet sub aliis titulis & in plures libellos distinctum legit. In utroqve enim fallitur Combefisius cum ait: *Senioris illius* (Isaaci) *multa refert Trithemius quæ non exstant, in quibus librum hunc de contemtu mundi non annumerat.* Nam si Trithemii caput 147. libri de scriptoribus Ecclesiasticis consulatur, neqve multa non exstantia Isaaci ab eo referri, neqve librum de contentu mundi ipsi incognitum fuisse apparebit. En tibi Trithemii verba: *Isaac ex monacho Antiochenæ Ecclesiæ presbyter, vir in Divinis scripturis eruditus & in declamandis homiliis ad populum celeberrimæ opinionis, vita & conversatione DEO dilectus & hominibus venerabilis, scripsit Syro sermone ad imitationem sancti Effrem plura devota opuscula, quorum lectio religiosis hominibus valde utilis judicatur. E quibus inter nostra, subjecta reperi:*

Contra Nestorianos & Eutychianos lib. II. a)

a) Hos ex Gennadio ut solet, refert Trithemius, non ipse inspexit, alioqui prima eorum verba appositurus.

Exhortatorium vitæ spiritalis. lib. I. Anima qvæ DEum diligit. b)
Depugna vitiorum lib. I. Multum honorem de. c)
De accessu ad DEum lib. I. Qvando aliqvis in aliqvam ruinam. d)
De difficultate virtutum. lib. I. Qvamlibet virtutem sine. e)
Dialogum de profectu spiritali lib. I. Qvo vinculo retinetur. f)
De ordine monasticæ vitæ lib. I. Ex operatione violenta. g)
De humilitate lib. I. Beatus homo qvi scit infir. h)
De tribus ordinibus proficientium lib. I. Tres sunt ordines in. i)
De solitudine monachorum lib. I. Homo multæ sollicit. k)
De diversis tentationibus lib. I. Virtutes invicem sibi. l)
De informatione novitiorum lib. I. Hic est ordo sobrius. m)
De pœnitentia lib. I. Fortitudinem qvam po. n)
Carmen super Antiochiæ desolatione lib. I. o)
Homilias plures ad populum habuit, sed in manus nostras minime venerunt. Claruit sub Theodosio juniore.

In Gregorii Abulpharaji historia Dynastiarum pag. 91. Theodosii junioris (A. 450. defuncti) temporibus floruisse traditur *Mar Isaac, discipulus Mar Ephraimi, sermonum rhythmicorum auctor:* qvæ verba de Isaaco Gennadii accipienda haud dubie sunt, & Ephræmus intelligendus celebratissimus ille & insignis sanctitate presbyter, Edessenus qvi A. C. 375. obiit:

b) Hæc prima libri de contemtu mundi verba sunt, atque hunc à Trithemio respici certissimum.
c) Prima verba capitis undecimi in eodem libro Isaaci, Tom. XI. Bibl. Patrum edit. Lugd. pag. 1022. F.
d) Prima verba capitis decimi quarti, id. p. 1025. F.
e) Prima verba capitis decimi sexti, id. p. 1027. D.
f) Prima verba pag. 1028. B.
g) Prima verba capitis vigesimi. pag. 1031. F.
h) Prima verba capitis vigesimi primi. p. 1032. A.
i) Prima verba capitis vigesimi sexti p. 1033. G.
k) Prima verba capitis trigesimi. pag. 1035. E.
l) Prima verba capitis duodequadragesimi. p. 1038. E.
m) Prima verba quinquagesimi capitis, ubi male excusum p. 1043. C. *hic est ergo sobrius.*
n) Hoc in editis non reperio.
o) Hoc ex Gennadio Trithemius, neque enim ipse threnum Isaaci usurpavit oculis, quo Antiochiæ casum ille defleverat, terræ motum quarta vice passam 13. Sept. A. C. 459. Antiocheno 506. anno Leonis Imp. tertio. De hoc terræ motu Joannes Malala in Chronico Tom. 2. pag. 75. Ἐν δὲ τῇ βασιλείᾳ τοῦ Λέοντος ἔπαθεν ὑπὸ θεομηνίας Ἀντιόχεια ἡ μεγάλη τὸ τέταρτον αὐτῆς πάθος μηνὶ σεπτεμβρίῳ ιγʹ, διαφαυούσης Κυριακῆς, ἔτους κατὰ τὴν αὐτὴν Ἀντιόχειαν χρηματίζοντος φϛʹ ἐπὶ τῆς ὑπατείας Πατρικίου.

Digitized by Google

obiit;non ut Tentzelio τῷ μακαρίτῃ T.2.diff.felect.p.145.placuit,Ephræmus Antiochenus Patriarcha A. 546. defunctus. Nam Isaacus ille à Gennadio,Leone&Majoriano imperantibus mortuus fuisse traditur,qvi A. C. 457. imperare cœperunt.

Alius *junior Isaacus* Syrus laudatur à Gregorio Magno lib.3.dialogor. cap.14. ubi ait eum de Syriæ partibus ad Spoletanam urbem venisse, & ad extrema pæne Gothorum tempora ibi versatum esse, hoc est ad medium usqve sæculum sextum; Prophetiæ qvoqve spiritu ac miraculis clarum refert; & hanc ejus celebrat sententiam: *Monachus qui in terra possessiones quærit, monachus non est.* Huncce esse auctorem illorum de qvibus dixi opusculorum malunt Aubertus Miræus notis ad Gennadium, Lambecius V. p. 74. seq. Caveus, aliiqve. Sed non video qvibus argumentis Lambecius evincat Isaacum hunc Gregorii Magni eundem esse cum *Isaaco Episcopo urbis Ninives*, qvem verum esse auctorem opusculorum illorum, non permittunt dubitare Codices qvi adhuc supersunt Syriaci & Græci eorundem MSti. Hebed Jesu in Catalogo librorum Chaldæorum pag. 29. *Isaac Ninivita septem composuit tomos de regimine spiritus, de divinis mysteriis, de judiciis & politia.* In Codice Græco Cæsareo: Τῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀββᾶ Ἰσαὰκ Σύρυ καὶ ἀναχωρητῦ τῦ γενομένυ Ἐπισκόπυ τῆς Φιλοχρίςυ πόλεως Νινευὶ λόγοι ἀσκητικοὶ, εὑρεθέντες ὑπὸ τῶν ὁσίων πατέρων ἡμῶν τῦ Ἀββᾶ Πατρικίυ καὶ τῦ Ἀββᾶ Ἀβραμίυ, τῶν Φιλοσόφων * καὶ Ἡσυχαςῶν ἐν τῇ λαύρᾳ τῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Σάββα. Occurrunt ibi Græce *sermones ascetici septem & octoginta*, ex qvibus, Lambecio notante, sermones priores qvinqvaginta tres sunt qvi velut unus liber de contemtu mundi Latine sub Isaaci Antiocheni presbyteri nomine in Bibliothecis Patrum utcunqve leguntur: qvod elogium Antiocheni presbyteri ex Gennadio additum credibile est ab eo, qvi eundem Isaacum, de qvo Gennadius, auctorem esse non dubitabat. Primi sermonis in Græco hic est titulus: Τῦ ὁσίυ Πατρὸς Ἡμῶν Ἰσαὰκ τῦ ἀναχωρητῦ καὶ ἀσκητῦ τῦ Σύρυ λόγος περὶ ἀποταγῆς καὶ μοναχικῆς πολιτείας. Incipit: Ψυχὴ ἡ τὸν Θεὸν ἀγαπῶσα ἐν τῷ Θεῷ καὶ μόνῳ τὴν ἀνάπαυσιν κέκτηται. Προκατάλαβε λύειν πάντα σύνδεσμον &c. Qvadragesimus primus inscribitur: Περὶ ὑπομονῆς τῆς ὑπὲρ τῆς ἀγάπης τῦ Θεῦ καὶ πῶς ἡ ἀντίληψις εὑρίσκεται ἐν αὐτῇ, λόγος μά. Incipit: ὅταν καταφρονήσῃ ἄνθρωπος τύτυ τῦ κόσμυ, καὶ σπυδάσῃ εἰς τὸν φόβον τῦ Θεῦ. In Bibl. Coisliniana p. 312. celeberrimus Montfauconus memorat Codicem MStum Isaaci

* Philosophus pro Monacho. vide Cangii glossar.

Syri Anachoretæ & Episcopi Ninives sermonum asceticorum XCII. Initium primi est: ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ ἀρχὴ ἀρετῆς. In marginibus scholia ex dictis vel scriptis Anastasii, Antiochi, Antonii, Arsenii, Athanasii, Barsanuphii, Basilii, Bulgari (Theophylacti) Carionis Abbatis, Carpathii, Joannis Chrysostomi, Joannis Climaci, Copres, Cyrilli, Diadochi, Dorothei, Ephræmi, Hesaiæ, Evagrii, Gregorii Theologi, Hesychii, Joannis Monachi, Josephi, Isidori, Longini Abbatis, Macarii, Marci, Maximi, Nili, Nistheri Abbatis, Petri Abbatis, S. Petri Alexandrini, Pœmenis, Sisoës Abbatis, Symeonis, Thalassii, Theodori noni, Zegadini, Zosimæ. Etiam in Bibl. Bodlejana inter Codices Baroccianos, est Isaaci Syri de regimine novitiorum. Incipit: αὕτη ἡ σώφρων. Atqve in aliis Codicibus Isaaci Syri capita: ἀγάπησον τὰ πενιχρὰ ἱμάτια ἐν ἐνδύματί σου. atqve alia qvorum initium: ὁ κωλύων τὸ σῶμα. Alia item: ψυχὴ ἡ τὸν Θεὸν ἀγαπῶσα ἐν τῷ Θεῷ μόνῳ. Et de motu angelico ac profectu animæ: πρώτη ἔννοια. Homiliæ asceticæ XCIX. ex Syriaco Græcè redditæ à Patricio & Abramio Monachis Monasterii S. Sabæ. Vide Catalogum MSS. Angliæ p. 35. n. 256. & p. 44. n. 295. ubi male illi duo interpretes qvemadmodum & apud Caveum vocantur Abramius & Isaacius. In eodem Catalogo pag. 155. homiliæ tres Isaaci hujus Syriace servari traduntur in codice Thomæ Bodleji LXXII. Memorat etiam Lambecius IV. pag. 148. fragmentum *de baptismate* ἐκ τῆς μεγάλης ἐπιστολῆς Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου. Incipit: ἰδοὺ γὰρ εἰς τὸ βάπτισμα δωρεὰν συγχωρεῖ.

Isaacius etiam est in Chronico Alex. p. 874. qvi aliis Isychius & Hesychius rectius appellatur, Patriarcha Hierosolymitanus cui Zacharias A.C. 609. successit. Hunc cum Hesychio presbytero Hierosol. A. 433. defuncto sunt qvi confundunt, de cujus scriptis dixi Volum. VI. pag. 243. seq.

Isaaci alterius ex Judæi libellus Latine scriptus *obscurissimæ disputationis & involuti sermonis* (ut vere vocatur à Gennadio cap. 26. de script. Eccles.) *de S. Trinitatis tribus personis & Incarnatione Domini*, in lucem protractus est à Jac. Sirmondo cum Leoporii presb. Capreoli Episcopi Carthag. & Victorini Afri lucubrationibus Paris. 1630 8. recusus Tomo primo operum Sirmondi pag 401. Paris. 1696. fol. Exstat etiam in tomo tertio Bibl. Patrum Lugd. & ad calcem Codicis Canonum veteris Ecclesiæ Romanæ ex Bibliotheca Petri Pithoei editi Paris. 1687. fol. p. 362-365. ubi inscribitur *Fides Isatis ex Judæo.* Sirmondus verisimili conjectura

Digitized by Google

jectura existimavit Isaacum hunc paullo ante Annum Christi 400. vixisse.

Ut illos vero Isaacos tantum hoc loco attingam, qvi Græce scripserunt, longe junior fuit qvi jam comemorandus mihi venit Isaacus magnæ Armeniæ Catholicus,† Armenius ipse & inter Armenios educatus atqve eorum opinionibus innutritus * sed postea Catholicæ promachus Ecclesiæ, circa medium sæculi duodecimi ** scripsit λόγυς σηλιτευτικὺς sive *invectivas duas contra Armenios* idem sentientes cum Eutyche, Dioscoro, Timotheo Æluro, Petro Fullone, Juliano Halicarnasseo & Aphthartodocetis. Primus ex Bibl Regis Christianissimi in lucem protulit & cum latina versione sua & notis vulgavit Franciscus Combefisius Tomo II. auctarii novi Bibl. Patrum Paris. 1648. fol. pag. 318-415. Latine ex Combefisii versione recusæ leguntur in Tomo XX. Bibliothecæ Patrum edit. Lugd.

Indiculus scriptorum & hæreticorum qvi ab Isaaco contra Armenios memorantur.

ad paginas editionis Combefisianæ.

† Catholici dicti Metropolitani & Archiepiscopi. Vide Cangii glossar.

* Isaacus in vectiva 2. p. 396. ἐγεννήθην γὰρ καὶ ἀνετράφην ἐν μέσῳ τῶν αἱρετικῶν καὶ ἀθέων καὶ διδαχθεὶς ἐν πάσαις ταῖς διδασκαλίαις αὐτῶν, καὶ σφόδρα ὑβρισὴς καὶ ἀντιταοσόμενος· καὶ λοιδορῶν τὴν τῶν χριστιανῶν καὶ ὀρθοδόξων θρησκείαν.

** Videtur omnino esse hic Isaacus de quo Theorianus qui circa A. 1170. scripsit, in dialogo cum Catholico Armeniorum Norsese p. 120. ὁ εὐλαβέστατος Ἐπίσκοπος Ἰσαὰκ εἶπεν. ἀρκεῖ τοῖς μὴ φιλονείκως ἀκούσι τῶν ῥηθέντων περὶ τῶν δύο θελημάτων τοῦ Ἐμμανουήλ. Isaacus ipse Norsesis p. 379. meminit, & pag. 374. Constantini magni baptismum ait contigisse ante octingentos annos.

Gre-

Sabel-

ISAACUS ARGYRUS Monachus, Anno ætatis circiter sexagesimo a) Græcorum 6881. b) (CHristi 1372.) composuit *Canonem Paschalem, πασχάλιον κανόνα*, eumqve dicavit *Oenaota Andronico*, qvem θεό-

a) P. 33. ait se adolescentem ante annos qvinqvaginta Æni Thraciæ civitate versatum esse, cum Judæi Pascha celebrarent XX. Martii, Christiani XXVI. April. πρὸ χρόνων πεντήκοντα νέος ὢν ἔτι τὴν ἡλικίαν ἐγὼ μὲν παρά τινι τῶν θρακικῶν πόλεων διατρίβων Αἴνῳ καλουμένῃ &c.

b) P. 5. τὰ ἀπὸ τῆς κοσμογενείας ἔτη μέχρι τοῦ ἐνεστῶτος εἰσὶ ϛωπά.

Digitized by Google

θειότατον ἀνδρῶν appellat. Hunc canonem, five methodum Paſchatos inveniendi ex MSto Bibl. Palatinæ edidit Græce, Latinamqve verſionem Petavio non memoratam ac ſcholia ſubjunxit *M. Jacobus Chriſtmannus* Joannisbergenſis, Profeſſor Heidelbergenſis, typis nitidis Gotthardi Vœgelini 1611. 4. Hinc cum nova verſione ſua *Dionyſius Petavius* S.I. in Uranologio edito Pariſ. 1630. fol. & recuſo Amſtelodami (licet titulus Antvverpiam præfert) 1703. fol. Caput poſtremum ante Chriſtmannum & Petavium ediderat Latine *Joſephus Scaliger* atqve illuſtraverat ad calcem Canonis Paſchalis Hippolytei pag. 25. ſeq. Lugd. Bat. 1595. 4. Et in opere de emendatione temporum libro IV. pag. 327. Lugd. Bat. 1598. & Genev. 1629. fol. Laudat Argyrus θαυμάσιον Ptolemæum ἐν τῇ συντάξεως πραγματείᾳ, præterea Aſtronomos Perſas τοὺς παρὰ Πέρσαις τὸ τῆς ἀστρονομίας μετερχομένους, deniqve Nicephorum Gregoram, καὶ πρὸ ἡμῶν δ' ὁ σοφώτατος Γρηγορᾶς ἀπέδειξε τὸν περὶ τούτων λόγον. Illum Canonem Paſchalem Gregoræ exhibet Scaliger ad Hippolytum pag. 31. & de emendatione temporum pag. 330. nec non Petavius pag. 206. Ur[illegible]

Idem Petavius etiam *alteram methodum Paſchatis inveniendi* cum priore vulgavit Græce & Latine, qvam putat Iſaaci Argyri eſſe, licet in MSto Regis Galliæ Codice nullum auctoris nomen præfixum reperit. Incipit: Ἐπειδήπερ, μοναχῶν τιμιώτατε καὶ ἀδελφῶν μοι κατὰ Χριστὸν ποθεινότατε &c.

Aliud ineditum ſcriptum ſervat Bibliotheca Cæſarea, qvod ante Canonem Paſchalem Argyrus innuit ſe compoſuiſſe Anno Græcorum 6876, (CHriſti 1368.) reducendo calculo Aſtronomicorum canonum Ptolemæi ab annis Ægyptiacis & ab Alexandriæ meridiano ad annos Romanos & ad meridianum CPoleos. Ἰσαὰκ μοναχοῦ τοῦ Ἀργυροῦ πραγματεία νέων κανονίων, συνοδικῶν τε καὶ πανσεληνιακῶν, μεταποιηθέντων ἀπὸ τῶν ἐν τῇ συντάξει, καὶ συστάντων πρός τε ἔτη Ῥωμαϊκὰ καὶ πρὸς τὸν διὰ Βυζαντίου μεσημβρινόν, ἔτι δὲ καὶ χρονικὴν ἀρχὴν ἐχόντων τὸ σωτήριον ἔτος ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐν τῇ συντάξει &c. Vide Lambecium VII. p. 229. Neſcio ſitne diverſa Iſaaci Argyri *tabula Aſtronomica* qvam vidi memorari inter Codices MSS. Iſaaci Voſſii.

Apparatus Aſtrolabii, MS. Romæ in Bibl. Vaticana, teſte Geſnero.

De reducendis triangulis non rectis in rectos, MS. in Bibl. Cois-

 liniana

liniana pag. 220. Incipit: ἡ τῶν γεωμετρουμένων χωρίων μέτρησις. Habuit qvoqve Tho Galeus. Et exstant in Bibliothecis Galliæ, & in Bodlejana inter Codices Baroccianos LXX. & CXI.

De extractione radicis quadratica quadratorum irrationalium. MS. in eadem Bodlejana inter Codices Savilianos VI. Apud Simlerum *Methodus inveniendi latera quantitatum irrationalium*, [illegible]ῥητῶν. MS. in Bibl. Regis Galliæ.

Methodus Geodæsia sive agrorum dimensionis Græce MS. fuit in Bibl. Scorialensi & apud Hurtadum Mendozam.

De ratione metiendi plana & solida. Vossius p. 331. de scientiis Mathemat.

De oppositione & conjunctione Solis & Lunæ, & circulis solaribus & lunaribus. Disciplina rationalium solarium. Simler.

Methodus melior solarium & lunarium cyclorum. MS. in Bibl. Leidensi ex legato Josephi Scaligeri.

Solutio quæstionis Palamiticæ. Τόμος τῆς Παλαμιτικῆς ζητήσεως. Gesner. Joannis Cantac[illegible] de lumine in monte Thabor adversus Isaacum Argyrum memorat Labbeus p. 86. Bibl. novæ MSS.

Carmina de duodecim ventis. fuere apud Hurtadum Mendozam teste Gesnero in Bibl. p. 467.

Encomium Martyris Demetrii. Gesner.

In dictum Job. XV. 12. hoc præcipio vobis, ut ametis vos invicem. id.

De metris poëticis fuit apud Jo. Sambucum. Vide & Catalogum MSS. Angliæ Tom. 2. p. 246. n. 8558.

Index scriptorum & Epistolarum qvæ referuntur vel allegantur in actis Concilii quinti, CPoli A. 553. habiti contra tria capitula.

Ad paginas Tomi tertii Concilior. edit. Harduin.

EX Ægyptiorum Epistola Synodica contra Origenem. Ἐκ τῆς ἐκτεθείσης ὑπὸ τῶν κατ' Αἴγυπτον καὶ Ἀλεξάνδρειαν ἐπισκόπων συνοδικῆς ἐπιστολῆς κατὰ τῶν Ὠριγένους δογμάτων, pag. 264.

Anastasius Papa Romanus Origenem condemnavit, teste Theophilo Alex. 261.

De

Euty-

* Electus in schismate contra Bonifacium secundum.

† Ita Vigilius Papa in constituto p. 240. adde p. 218. ubi Ibas dicitur Epistolam illam à se scriptam negasse.

Digitized by Google

tina

Digitized by Google

Theo-

Digitized by Google

Index scriptorum qvæ afferuntur vel citantur in Conciliis duobus adversus MONOTHELITAS habitis, Lateranensi A. C. 649. Romæ sub Martino Papa: & CPolitano sexto Oecumenico A. 680. ad paginas Tomi III. Concilior. edit. Harduin.

Lateranense pag. 687. & CPolitanum pag. 1043. incipit.

 tho-

Digitized by Google

Digitized by Google

Hydro-

* Hujus Bibliothecæ iterum mentio pag. 1193. 1201. 1205. 1212. 1213. 1296. 1247. 1240. 1233. 1220. 1254. &c.

Digitized by Google

Digitized by Google

Satur-

Simon

Digitized by Google

Google

MONOTHELETARUM hæreseos, unam in CHRISTO voluntatem defendentis promachi.

Cyrus

Cyrus Alexandrinus Episc. ἑνωθεὶς Θεοδώρῳ τῷ Ἐπισκόπῳ Φαρὰν, ut est apud Theophanem, Cedrenum &c. supra pag. 189.

Georgius Cyprius, Patriarcha CPol. ab A. 679. ad 683. Monothelitis primum assensus, qvi postea resipuit & ad Catholicam doctrinam accessit. Vide Paulum Diaconum VI. 14. de gestis Longobardorum, ubi male Gregorius excusum pro Georgio. Sed Georgium recte habet Humbertus Cardinalis adversus Græcos de azymo & fermentato.

Heraclius Imp. supra pag. 192.

Honorius Papa, supra pag. 192.

Joannes CPol. Patriarcha ab A. 711. ad 715. vide Synodicum Pappi c. 136. 137. sed & Johannis hujus Epistolam Apologeticam ad Constantinum Papam Romanum, qvam Græce & Latine edidit Combefisius Tomo 2. auctarii novi p. 211. seq.

Macarius Antiochenus, supra, pag. 194. seq.

Macedonius Antiochenus, supra. pag. 195.

Paulus CPol. Patriarcha ab A. 641. ad 655. supra p. 197.

Petrus ab A. 656. ad 666. Patriarcha CPol. supra p. 198.

Philippicus Bardanes, Imp. acta Synodi Sextæ rescindere ausus, vide Synodicum Pappi cap. 136. Svidam in Φιλιππικός. Et qvæ Combefisius ad calcem Historiæ Monothelitarum edidit, Agathonis diaconi relationem & Joannis CPol. Epistolam ad Constantinum Papam Romæ.

Polychronius. Photius Cod. 19. & Epist. 1. pag. 13. supra pag. 198.

Pyrrhus ab A. 639. ad 642. atqve iterum 655. qvo obiit Patriarcha CPol. de cujus actis disputationis cum S. Maximo dixi Volum. VIII. p. 736. Alia ejus supra p. 198. Hæresin Monothelicam, qvam oblato fidei Catholicæ libello ejuraverat, cum deinde iterum fuisset amplexus, Theodorus Papa Rom. depositionem ejus manu sua scripsit stillato in atramentum vino consecrato, sive sangvine Dominico, ut præter Theophanem (a qvo solo id traditum scribit Combefisius p. 49.) narrat auctor Synodici. c. 131.

Sergius CPol. Patriarcha ab A. 610. ad 639. Supra, p. 199.

Stephanus monachus, Macarii Antiocheni discipulus. Supra, p. 200.

Tehodorus Alexandriæ vicarius, qvi Theodorus Ægyptius dicitur in Synodico Pappi c. 134. supra p. 201.

Theodorus Pharanites primus auctor ac dux totius Monothelitici certaminis. Supra, p. 201.

Digitized by Google

Theodosius, Cæsareæ Bithyniæ Episcopus, cum qvo collationem instituit Maximus confessor, qvam videre licet in Anastasii collectaneis.

Monotheletarum oppugnatores & de eorum historia consulendi.

Acta Concilii Lateranensis A. 649. & Concilii VI. Oecumenici A. 680. CPoli in Trullo celebrati, qvæ exstant in Conciliis Binii Tom. II. & III. Labbei Tom. VI. & Harduini Tom. III. Varias lectiones Actorum Concilii VI. Codicis Tiliani edidit Combefisius ad calcem Historiæ Monothelit. pag. 241. sqq.

Agathonis Diaconi relatio edita Gr. Lat. ab eodem Combefis. p. 199.

Anastasii Bibliothecarii collectanea, à Sirmondo edita T. 1. Opusc. Paris. 1620. 8. & recusa in Bibliotheca Patrum edit. Lugd. T. XII. p. 831. & in operibus Sirmondi junctim editis Paris. 1696. fol. Tomo III. atqve ex parte ante Tomum 1. Operum S. Maximi qvæ vulgavit Combefisius.

Euthymius in panoplia parte 2. tit. XVIII. in editione Latina Tom. XIX. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 191. seq. sed in Græca editione Tergobystena τιτ. κά.

Eutychius T. 2. Annal. p. 64. 323. sqq. 348. sqq. aliiqve Historici Nicephorus CPol. Theophanes, Zonaras, Cedrenus &c.

Germanus de sex Synodis Oecumenicis apud Steph. le Moyne T. 1. Var. sacr. p. 77. seq. alius de septem Synodis Anonymus, ibid. p. 105. seq. 121. seq.

Humbertus Cardinalis adversus Græcos de azymo & fermentato apud Baron. T. XI. Annal. p. 798. seq. ubi etiam Honorii à Synodo VI. cum Macario, Cyro, Sergio, Pyrrho, Paulo, Petro anathematizati meminit.

Joannes Damascenus de hæresibus c. 83. & 99. & de Orthodoxa fide III. 16. & de duabus Voluntatibus T. 1. p. 527. seq. & homilia in Sabbatum sanctum T. 2. p. 820. Harmenopulus de sectis cap. VIII. &c.

Joannes Eleemosynarius, Papa Alex. Vide Combefisii Hist. monthelitarum p. 26. seq.

Joannis Papæ Romani typus adversus Monothelitas ad Davidem & Heraclium, Heraclii Imp. filios missus memoratur in Synodico Pappi cap. 130.

S. Ma-

S. Maximus Confessor, de cujus scriptis dixi Volum. VIII. p. 729. seq.
Nicetas Choniates in thesauro Orthodoxæ fidei, tomo XV. adhuc inedito.
Paulus Diaconus VI. 4. de gestis Longobardor. ubi male *Gregorius* CPolitanus vocatur pro *Georgio*.
Photius in Cod. 19. Bibl. & de septem Synodis: nec non libello de voluntatibus in CHristo gnomicis, cum Anonymi (Turriani ni fallor) diss. adversus Photium à Stevartio edita. Vide qvæ dixi Volum. IX. p. 520 & 560.
Sophronius Hierosol. cujus Synodica inserta Actis Concilii VI. Actione XI. Etiam aliam exinde publicasse, aliaqve Synodo congregata Monotheletas damnasse suspicatur Combefisius p. 32. seq.
Synodicon Pappi cap. 121. seqq. ad 137.

E recentioribus scriptoribus.

Natalis Alexander in selectis Historiæ Eccles. capitibus Sæculo VII. pag. 23. seqq. edit. in fol. & in dissertatione V. qvæ est adversus Monothelitarum hæresin.
Leo Allatius lib. 1. de consensu utriusqve Ecclesiæ cap. 26. p. 451. seqq.
Cæsar Baroninus Tomo VII. Annalium & alii sæculi VII. scriptores Ecclesiastici. nec non ad acta Concilii sexti *Severinus Binius*, & in notitia Ecclesiastica *Joannes Cabassutius* &c.
Caspar Calvoerius in fissuris Sionis, Lips. 1705. 4. p. 285. seqq.
D. Martinus Chaldni diss. de Monothelismo Honorii Papæ in Concilio VI. damnati, adversus Binium & Cabassutium. Witeb. 1710. 4.
Franciscus Combefisius prolegomenis & notis ad S. Maximi Monothelitarum mallei Opera: nec non in Historia hæreseos Monothelitarum, & diss. Apologetica pro Actis sextæ Synodi adversus Albertum Pighium & Card. Baronium nec non de Honorii causa ejusqve justitia. Paris. 1648. fol. in Tomo II. Auctarii novi Bibliothecæ Patrum. Historiam illam à sacra congregatione prohibitam narrant ob qvædam durius dicta in Baronium Honorii Papæ defensorem. Vide Jo. Launoji Epistolas p. 555. edit. Lond. In eandem propterea invehitur Theophilus Raynaudus T. XII. Opp. p. 660.
Lambertus Danæus ad S. Augustinum de hæresibus supplemento, cap 93. & alii de hæresibus scriptores ut *Alphonsus de Castro*, *Gabriel Prateolus*, *Bonaventura Malvasia* &c.

Antonius Dezallier in Hiſtoria Monothelitarum Pariſ. 1679. 8. qvam à Caſp. Sagittario T. 2. introductionis ad Hiſt. Eccleſ. p. 691. memoratam haud vidi.

Joannes Forbeſius in Inſtructionibus Hiſtorico Theologicis libro V.

Dionyſius Petavius libro VIII. & IX. dogmatum Theol. de ſacra Verbi Incarnatione.

Albertus Pigbius cujus Hierarchiæ Eccleſiaſticæ aſſertionem libris VI. editam habemus, Colon. 1572. fol. diatriba qva Actis ſextæ Synodi auctoritatem conatur detrahere, confutata à Combefiſio in diſſ. Apologetica pro Actis ſextæ Synodi, poſt Hiſtor. Monothelit. pag. 66. ſeqq.

Caſpar Sagittarius introductione in Hiſtoriam Eccleſiaſticam, Tom. I. pag. 1070. ſeqq.

Wolfgangi Davidis Schæpfii diſſ. Hiſtorica de Monothelitis. Witeberg. 1682. 4.

D. Ægidii Strauchii diſſ. de Monothelitarum hæreſi, Witeb. 1665. 4.

Jo. Caſpar Suicerus in theſauro Eccleſiaſtico, voce *θέλημα*.

Jo. Baptiſtæ Tamaguini Veneti Hiſtoria Monothelitarum & Honorii controverſia, ſcrutiniis octo comprehenſa. Opus poſtumum. Pariſ. 1678. 8. Journal des Savans A. 1678. p. 328. & Giornale de letterati di Roma 1678. p. 133.

GERMANUS ex Cyzici Metropolita a) A. 715. Patriarcha CPol. ſed qvod Leonis Iſauri Imp. edictis contra imagines promulgatis conſtanter reſiſteret, A. 730. dejectus, ſucceſſorem habuit Anaſtaſium iconomachum, & privatus A. 740. diem obiit, poſt mortem ab Iconomachis A. 754. ſub Conſtantino Copronymo CPoli congregatis anathemate percuſſus cum Georgio Cyprio & Joanne Damaſceno. b)

A Græ-

a) Vide vitam Stephani junioris in Analectis Græcis Benedictin. ſive Tomo IV. monumentor. Cotelerii pag. 404 & Anonymi narrationem de S. Germano, quam Græce & Latine exhibet Combefiſius in Auctario novo Bibl. Patrum p. 1462. ſeq. ubi Patriarchatum CPol. geſſiſſe dicitur annos XIV. & menſes VI.

b) Γερμανῷ τῷ διγνώμῳ καὶ ξυλολάτρῃ ἀνάθεμα. Refertur in Actis Synodi Nicænæ ſecundæ Actione VI. ubi Germanus defenditur, celebraturque his verbis: Γερμανοῦ τοῦ ἐν ἱεροῖς γράμμασιν ἀνατεθραμμένου, καὶ ὡς Σαμουὴλ ἐκ βρέφους τῷ Θεῷ ἀνατεθειμένου, καὶ τῶν θεσπεσίων πατέρων ἐφαμίλλου οὗ ταῖς διαλογαῖς ἐξακολουθεῖν ἀναγκαῖον, διαβεβόηνται τὰ συγγράμματα ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ. αἱ γὰρ ὑψώσεις τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ λάρυγγι αὐτοῦ, καὶ ῥομφαῖαι δίστομοι ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ ἀκοντιζόμεναι κατὰ τῶν ἀπειθούντων τῇ ἐκκλησιαστικῇ παραδόσει.

Digitized by Google

A Græcis & Latinis colitur ut ὁμολογητὴς sive Confessor, XII. Maji, Vide Henschenium in Actis Sanctor. Tom. 3. Maji p. 155. seq. Scripta ejus sunt:

I. *De sex Synodis*, περὶ τῶν ἁγίων οἰκουμενικῶν συνόδων πόσαι εἰσὶ καὶ πότε καὶ διὰ τί συνηθροίσθησαν *de Synodis Oecumenicis, quot, quando & quare fuerint congregata.* Sine nomine auctoris & tantum usque ad verba p. 79. v. 12. edit. Stephani le Moyne, ἰδοὺ πρὸς μείζονα γνῶσιν Græce & Latine ediderat *Christophorus Justellus* Paris. 1615. 4. cum Nomocanone Photii: unde recusum hoc scriptum in Henr. Justelli Bibliotheca Canonica pag. 1161. & in Conciliis Harduini Tom. V. pag. 1485. Sed integrius & Germano auctori vindicatum dedit *Stephanus le Moyne* in Tomo I. Variorum sacrorum Lugd. Bat. 1685. & 1694. 4. p. 68-80. Incipit: χρὴ πάντα χριστιανὸν γινώσκειν ὅτι ἕξ εἰσιν ἅγιαι καὶ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι. Addidit Lemonius p. 81-123. aliam junioris scriptoris relationem *de Synodis Oecumenicis septem*, qvam Græce sed minus plenam & integram è Codice Bibl. Augustanæ vulgaverat *David Hæschelius*, dicaveratqve Theodoro Cantero, Augustæ Vindel. 1595. 4. Incipit: χρὴ γινώσκειν πάντα χριστιανὸν ὅτι ἑπτὰ ἅγιαι καὶ οἰκουμενικαὶ γεγόνασι σύνοδοι. In Conciliis Harduini Tom. V. pag. 1492. annotatum est libellum Synodicum qvem Argentorati A. 1601. 4. Græce & Latine primus vulgavit D. Joannes Pappus & MS. Codex Regis Gall. 2951. p. 219 *Cyrillo* Episcopo Hierosol. adscribit, Germano apud Lemonium p. 68. tribui. Sed error est, non enim hic libellus Synodicus, sæculo nono extremo compositus, verum illa qvam dixi Synopsis de sex Synodis, Germano à Lemonio vindicatur. In hac tamen non legitur qvod Canisius Tom. 3. Antiqv. Lect. Græce & Latine vulgavit de Gregorii Thavmaturgi professione fidei ex *narratione* S. Germani Oecumenici Patriarchæ ad *Antbimum* Diaconum *de sacris Synodis, & quanam quovis tempore Apostolica prædicationi hæreses succreverint.* Exstat etiam breve hoc scriptum Latine in supplemento Bibl. Patrum Morelliano Paris. 1639. Tom. 1. pag. 709. & in Bibl. Patrum Colon. 1618. T. VIII. atqve Lugd. 1672. Tomo XIII.

II. *Epistolæ tres ad Joannem* Episcopum Synadensem (Συνάδων) in Phrygia Salutari, *ad Constantinum* Nacoliæ, in eadem Phrygia, & ad *Thomam* Claudiopolitanum: insertæ Actis septimæ Synodi, Nicææ Ao. 787. celebratæ, Actione IV. Tom. III. Binii pag. 577. Tom. VII. Labbei pag. 289. seq. & Tom. IV. Harduin. pag. 240. una cum Gregorii I. Papæ Epistola ad Germanum data p. 232.

III. Ar-

Digitized by Google

III. *Ἀνταποδοτικὸς ἢ ἀνόθευτος, retributorius & incorruptus,* sive apologia adversus criminatores& corruptoresscriptorum Gregorii Nysseni, lecta olim Photio Cod. CCXXXIII. & hodie deperdita. Vide qvæ dixi Volum. IX. pag. 488.

IV. *Sermones varii & hymni.* Auctor brevis elogii de S. Germano apud Combefisium pag. 1464. τὸν τῆς ἀληθείας καλὸν ὀρθοτομήσας λόγον, λόγους μὲν ἱκανοὺς πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν ἔγραψε, τοὺς εὐσεβοῦντας εὐεργετῶν. ὕμνους δὲ διαφόρους ἐξέθετο τοὺς ἁγίους ἐπαινῶν, καὶ ᾄσματα πρὸς δοξολογίαν τῶν θαυμασίων ἔργων τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ὧν εἰς παντελῆ σωτηρίαν τῆς ἀνθρωπίνης ἐκπτώσεως ἐνήργησεν. *Veritatis sermonem recta fide docens, sat multos scripsit* sermones *ad communem utilitatem quibus pios demeretur: sed & varios* hymnos *edidit laudandis Sanctis, ac* cantica *admirandis Divina gratia celebrandis operibus, quibus DEus humani generis ruinam de integro reparavit.* In fronte Triodii Græcorum excusi Venetiis 1601. primo statim loco occurrere effigiem Germani inter Melodorum sacrorum icones illi præfixas notare me memini supra pag. 132. Sermones hujus Germani sunt:

1. Ἐγκώμιον εἰς τὴν ἁγίαν Θεοτόκον, *in S. Deiparam, quando triennis præsentata in templo, & in sancta sanctorum à suis parentibus illata.* Incipit: ἰδοὺ καὶ πάλιν ἑτέρα πανήγυρις. Edidit Græce & Latine *Petrus Pantinus* cum aliis qvibusdam Jo. Chrysostomi, Antiochi, & Jo. Damasceni, Antvv. 1601. 8. Unde recusa in Tomo II. auctarii Bibl. Patrum Ducæani pag. 445. & in Bibliothecæ Patrum Paris. A. 1644. 1654. Tomo XII. atqve ex recensione *Francisci Combefisii* ad duos Regios & unum Mazarinianum Codicem, cum ejusdem versione in auctario novo Tom. 2. pag. 1411. Paris. 1648. fol. Latine ex Pantini versione in Tomo octavo Bibl. Patrum Colon. 1618. & ex Jo. Matthæi Caryophili, in Mariali Hippolyti Marraccii, Rom. 1650. 8. & ex Combefisii, in Tomo XIII. Bibl. Patrum Lugd. 1672.

2. Εἰς τὴν ἁγίαν κοίμησιν τῆς ὑπερενδόξου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, *in beatam dormitionem sanctissimæ Dominæ nostræ Deiparæ.* Incipit: παυσάσθωσαν τῶν αἱρετικῶν οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἐμβρόντητοι λόγοι. Cum *Andreæ Schotti* versione exstat in Tomo II. Auctarii Ducæani pag. 458. & in Bibliotheca Patrum Paris. 1644. 1654. Tomo XII. & cum nova versione *Francisci Combefisii*, in hujus novo auctario Bibl. Patrum Tom. 2. p. 1455. Eadem versio in Tomo XIII. Bibl. Patrum Lugd. & in Bibl. Combefisii Concionatoria.

3. *In*

3. *In* eandem *dormitionem S. Mariæ* homilia altera, ab eodem Combefisio in eodem secundo novi auctarii Tomo primum edita Græce & Latine pag. 1445. Incipit: ὁ χρεωςῶν πάντοτε τὸν ἴδιον εὐεργέτην ἀνυμνεῖ. c) Germani qvi tempore Leonis Isauri ob imaginum cultum adsertum in exilium actus est, homiliam εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, citat Georgius Pediasymus in Historia inedita qvam evolvit Petrus Pantinus. Hiatus qvi in hac posteriore homilia apud Combefisium exstat p. 1449. ita supplendus est ex Cæsareo Codice: οἱ μὲν ἄγγελοι καταβαλικοὶ πρὸς τὴν συγκατάβασιν τῆς κάτω φημὶ κινήσεως τοῦ Θεοῦ γεγονότες, οἱ δὲ ποιμένες ἀναβαλικοὶ πρὸς τὴν ἄνω τοῦ Θεοῦ καὶ δεδοξαμένην ὑψωθέντες ἀξίαν. Vide Lambecium VIII. p. 130.

4. *In eandem dormitionem*, εἰς τὴν πάνσεπτον κοίμησιν τῆς θεομήτορος, homilia tertia cujus initium: Φήμη καλὴ καὶ ἀγαθὴ λιπαίνει κατὰ τὸ γεγραμμένον ὀςᾶ. ὅθεν καὶ ἡ περὶ τῆς σωματικῆς κοιμήσεως τῆς ζωοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας διήγησις. Græce & Latine dedit idem Combefisius ad calcem Theodoti Ancyrani. Paris. 1675. 8. MSta in Bibl. Cæsarea teste Lambecio VIII. p. 131. Latine iterum Combefisius in Bibl. Concionatoria, Codice Bibl. Mazarin. usus & altero Raphaëlis du Fresne in qvo tribuitur Germano τῷ ὁμολογητῇ. Historica est & nonnulla tangit ex Melitone & aliis Apocryphis.

5. Εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. *In sanctissimæ Dei genitricis Annunciationem.* Incipit: τῆς παρούσης ἡμῖν καὶ βασιλικῆς συνάξεως. Per ethopœiam Dialogi more colloqventes sistit Angelum & Mariam atqve Josephum. Primum edita hæc homilia Græce & Latine à laudato Combefisio Tom. 2. auctarii novi pag. 1423-1444 Integrior exstat in Codice Cæsareo, de qvo Lambecius V. pag. 26. In alio male refertur ad Chrysostomum. id. VI. pag 128.

6. Εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ σεβασμίου ναοῦ, *in Encænia venerandæ ædis S. Mariæ, inque sanctas fascias Domini nostri JEsu CHristi, & in depositionem atque adorationem Zonæ S. Dei genitricis.* Incipit: δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ. Edidit Græce & Latine cum nova versione idem Combefisius in manipulo originum rerumqve CPol. p. 232-241. Paris. 1664. 4. Idem huic Germano tribuit, licet ad juniorem referre malunt alii cum præclaro Caveo. Latine dederat Lipomannus, & Surius ad 31. Augusti.

Dd 7. Qvæ

c) Allatius pag. 104. de Simeonibus testatur aliam Germani CPol homiliam in S. Michaëlem ἀρχιστράτηγον incipere iisdem verbis: ὁ χρεωςῶν πάντοτε τὸν ἴδιον εὐεργέτην ἀνυμνεῖ.

Digitized by Google

7. Quæ sub Germani nomine exstat homilia *in Nativitatem S. Mariæ* in Tomo secundo auctarii Ducæani pag. 450. cum versione Andreæ Schotti, atque incipit: *εἰ μετρεῖται γῆ σπιθαμῇ*, Andream Cretensem habet auctorem, non Germanum nec Georgium Nicomediensem ut notavi hoc ipso Volumine pag. 128. & 610. 611. Plerasque hujus Germani homilias Latine cum notis edidit Hippolytus Maraccius Lucensis, Rom. 1650. 8. inscripsitque *S. Germani Mariale*.

V. Huic Germano etiam Richardus Simon d) tribuit *Θεωρίαν ἐκκλησιαστικὴν καὶ μυσταγωγικὴν* sive *allegoricam expositionem liturgiæ*, quæ in aliis Codicibus ad S. Basilium, in aliis ad Athanasium vel Cyrillum Hierosol. aut Alexandrinum, vel ad Chrysostomum refertur, in MS Bibl. Coislinianæ e) plane tribuitur Jacobo fratri Domini, cum nullius istorum sit, ac qualis lucem vidit ne Germani quidem istius integra ferat ætatem, sed multas recentioribus temporibus passa sit interpolationes, unde Germano juniori circa A. 1240. defuncto eam tribuere maluerunt Fronto Ducæus atque Leo Allatius. De illius editionibus & Rich. Simonis consilio qui sinceriorem & ab interpolationibus multis ope Codicis MS. liberatam dare voluit, non repetam quæ dixi Volum. VII. pag. 548. Latina interpretatio in Bibliothecis Patrum sæpius vulgata Gentianum Hervetum auctorem habet. Ex hac Theoria quoque depromtum est quod *in Orationem Dominicam*, sub Germani nomine legitur Latine in quibusdam Bibl. Patrum editionibus, ut Colon. T. 7. A. 1618.

Fuere præterea Germani duo juniores, CPolitani Patriarchæ, unus Nauplius, ex Monacho pio & erudito ad Patriarchatam Nicææ evectus A. 1226. eo tempore quo Latini CPolin tenebant, defunctus A. 1240. Synodi Nicænæ ab eo habitæ meminit Allatius III. 12. de consensu pag. 1103. Odoricus Raynaldus ad A. 1233. &c.

Inedita Germani II. CPol. scripta.

I. *De processione Spiritus S. adversus Latinos.* Incipit: *ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταί μου ἐστέ.* Collegit auctori-

d) Vide Rich. Simonis notas ad Gabrielem Severum Philadelphiensem p. 249. 287. & Bibl. choisie T. 2. p. 174. seqq.

e) Montfauconus in Catalogo MSS. Græcorum Bibl. Coislinianæ pag. 188. hunc exhibet titulum: *ἱστορία ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἐξήγησις τῆς θείας λειτουργίας καὶ μυστικὴ ἔκθεσις πρὸς θεωρίαν, συντεθεῖσα παρά τε Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου, παρὰ Βασιλείου τοῦ μεγάλου, καὶ παρὰ Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου τῶν Ἀλεξανδρείας ἀρχιεπισκόπων, Κωνσταντινουπόλεως τοῦ χρυσοστόμου.*

Digitized by Google

ctoritates Patrum etiam Latinorum, Græcis tamen verbis expressas, teste eodem Allatio II. 14. p.712 Libro I. contra Latinos, responsione 10. citatur à Nic. Comneno p.356. prænotatt. mystagog. Ex *Epistola ad Patriarcham CPol. Latinum* (Nicolaum) Allatius p. 300. 568.

II. *De azymis* ad Theodorum Studitam juniorem, scriptum inficetum prorsus & inscitiæ plenum, judice Stephano de Altimura, Ponticensi in panoplia contra schisma Græcorum pag. 358.

III. *De purgatorio*, & IV. *de tribus modis administrandi baptisma*. Allatius l. c. p. 712.

V. *Homiliæ* plures & *Catecheses*, cum *Epistola* ad Nicolaum Grammaticum servatæ in Codice Coislininiano, cujus notitiam ex eruditiss. Montfauconi Catalogo pag. 391. hic apponere non gravabor.

CODEX CCLXXVIII. olim CCCLXIII. bombycinus, XIV. circiter sæculi, foliorum 236. Sancti Germani Patriarchæ C. P. Sermones & Homiliæ.

Fol. 4. S. Germani Archiep. C. P. Sermones. Primus in Ordinatione ejus in Patriarcham C. P. Init. Πάλιν ἐπ' ἐμὲ χρίσμα καὶ πνεῦμα.

2. Εἰς ἀρχὴν ἰνδίκτου. Init. Χαίρετε ἐν κυρίῳ πάντοτε, πάλιν ἐρῶ.

* 3. In Exaltationem S. Crucis. Init. Πάλιν ἑορτῆς μυστήριον, καὶ πάλιν.

4. Epist. post ordinationem ejus. Init. Ἀββακοὺμ πάλαι ἐκεῖνον τὸν ἐν προφήταις θαυμ-

5. Ad Constantinopolitanos, contra Bogomilos. Init. Ἀνάγκη ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα.

6. Contra eos qvi conveniunt in Ecclesiam. Init. Ἤδη μὲν ὁ τῆς ἡμέρας ὀφθαλμὸς ἥλιος.

7. Gratiarum actio pro concursu populi, & contra vanitatem vitæ. Init. Εὐλογητὸς κύριος ὁ ποιῶν θαυμάσια.

8. Gratiarum actio de Samsone, de Davide & contra mœchos. Init. Ὥσπερ τὰ ἐν αὐχμηρίᾳ φυτά, ὅταν μὲν ἀρδ-

9. Πρὸς τοὺς ἱερωμένους &c. Init. - - - Τὸ τοῦ προσώπου ἐρύθημα.

10. De misericordia & futuro judicio. Init. Ἐβουλόμην καὶ τὸ σήμερον καιριώτερα.

11. Qvo scopo homo compositus factus sit &c. Init. Ἀσπάζομαί σε, πρωτίστη τῶν.

12. De bono in Ecclesia ordine &c. Init. Αἱ μητέρες ὅταν ἀπογαλακτίζωσι.

Digitized by Google

13. De eodem argumento. Init. Ἀδολεσχήσω καὶ πάλιν ἵν' ὑμεῖς ἀσχολῇ·

14. De præparatione ad myſteria accipienda. Init. Ἀλλ' ἤδε ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος, καὶ τῇ σκιᾷ.

15. De ſuperhumerali ſummi Pontificis &c. Init. Ὁ μὲν νομικὸς ἐκεῖνος ἱεράρχης, καὶ τυπικός.

16. Contra Clericos inordinatos &c. Init. Οὐκ ἀφυὴς ἐγὼ τὴν ποιμαντι.

17. De amore Dei erga homines &c. Init. Τίς ἡ τυραννὶς ἣν ἐκ τῆς πρὸς ὑμᾶς.

18. Poſt reditum ex Lydia, & de condemnatione hæretici Leontii. Init. Λύει μου τὴν γλῶσσαν ἡ παροῦσα πανήγυρις.

19. Homilia κατανυκτική. Init. Ἡ μὲν ἀπολογία τῆς ἐμῆς σιωπῆς.

20. De conventu in Eccleſia &c. Init. Τί ἂν ἄνθρωπος πάθοι ἐπιστασίαν.

21. Qvod Deus multum curet de hominibus &c. Initium: Φέρε δὲ καὶ πάλιν ἐπὶ τὸν τεχνίτην.

22. Cum Canicleus Diaconum percuſſit. Init. Ὦ λυκαίνα ὄψις, ὦ γάνος ψυχῆς.

23. De eodem Canicleo. Init. Οἴμοι ἐγὼ, μῆτερ, ὡς τίνα με ἔτεκες.

24. Ad populum qvod non ſemel per hebdomadem ad vigilias in Eccleſiam concurrant. Init. Τί ποτε, ὦ παρόντες, οἴεσθε.

25. Qvod oporteat os Pſalmodiis ſanctificare. Initium: Κύριε ἠγάπησα εὐπρέπειαν οἴκου σου, καὶ.

26. In Parabolam Cœnæ apud Lucam. Initium: Ἔχει μὲν τῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς τῆς σήμερον.

27. Gratiarum actio, qvod inciderit in morbum in adornanda hac homilia, & de myſteriis ſacris. Init. Ὑπολαμβάνειν μοι ἔπεισα, ὦ φιλόχριστε.

28. Homilia μεθεόρτιος Chriſti Nativitatis. Init. Τῆς περὶ λόγοις μεγίστης πτωχείας μου.

29. Hom. poſt feſtum Luminum. Init. Ὃν τρόπον ἐπιποθεῖ.

30. Εἰς τὰ ἀπὸ κρεωφαγίας. Init. Οἶδα ὡς ἐν θαύματι κεῖσεται τοῖς πολλοῖς.

31. Homilia apologetica de diuturniore ſilentio. Initium: Ἀγαθόν μοι ὅτι ἐταπείνωσάς με, ὅπως.

32. Poſt

Digitized by Google

32. Post Nativitatem CHristi, & ante Lumina. Initium: χθὲς τοῖς λαμπροῖς γενεθλίοις τῦ.

33. In primam Dominicam jejuniorum. Init. Ως ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σε, Κύριε.

*34. In infanticidium. Init. Τίς θεὸς πλὴν τῦ θεῦ ἡμῶν, ὁ θεός.

35. De eodem festo. Init. Οἱ μικρολόγοι τῶν ἱστορικῶν.

36. Alia sine titulo. Init. Ορᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνός.

37. Alia sine titulo. Init. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἰσήρχετο.

*38. In primam Dominicam jejuniorum. Init. Ως ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματα σά.

39. In secundam Dominicam jejuniorum. Init. Ηνυσαι μὲν ἰδὲ σὺν θεῷ καὶ ἡ.

40. In tertiam Dominicam jejuniorum. Init. Η μὲν τῶν εὐαγγελίων πανίερ⊙ βίβλ⊙.

41. In qvartam Dominicam Qvadragesimæ. Init. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἄνθρωπός τις.

42. In qvintam jejuniorum. Init. Τὸ μὲν δὴ τῆς τεσσαρακονθημέρε.

43. In Dominicam ante Nativitatem, & in tres pueros. Init. Επειδὴ πολυανθρωπώτερον σήμερον τὸ ἄθροισμα.

44. Qvod non sit accedendum ad divinos & præstigiatores. Init. Χριστὲ ἄναξ αὐτοσυμπαθὲς αὐτόνυκτε.

*45. In tertia Dominica jejuniorum & in S. Crucem. Init. Ιδὲ ἡ κλίνη Σαλομὼν ἑξήκοντα δυνατοί.

46. Homilia sine titulo. Init. Οταν στρατοπεδευσάμενον ἐνταῦθα κατίδω.

Deinde seqvuntur Catecheses ejusdem.

Primæ Catechesis initium: Οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας.

Secundæ, init. Επὶ τῆς φυλακῆς μου.

Tertiæ Catechesis init. Ετι τρεῖς ἡμέραι καὶ Νινευί.

Qvartæ Catech. init. Τὴν ἀλλοίωσιν ἐλαίῳ.

Qvintæ init. Οποι τὸ πτῶμα, ἐκεῖ συν-

Sine titulo. Init. Αλλὰ καὶ Ιωνᾶς ἐκεῖν⊙.

Fol. 193. Epistola ad Nicolaum Grammaticum, qvi in Musulmanorum religionem se contulerat &c. Hæc Epistola est inter primam & secundam Catechesim. Init. Εἶτα, ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μου.

 Ex

Hactenus Codex Coislinianus. Ex his solæ editæ homiliæ qvatuor qvibus asteriscum præfixi, 3. 34. 38. & 45.

VI. *Epistola ad Manuelem Ducam* Despotam Epiri & Thessaliæ, MS. in Bibl. Cæsarea. Incipit: ἡττήμεθα νὴ τὰς σὰς ἀρισείας, ἡττήμεθα πανευτυχέςατε Δέσποτα. Vide Lambecium V. p. 107. ubi etiam memorat Manuelis Ducæ Epistolam ad Germanum, ad qvam hic respondet, & in qva Germanum * ille vocat παναγιώτατον δεσπότην καὶ τῶν ἐν τῇ οἰκυμένῃ χρισιανῶν ἀπλανέςατον ὁδηγόν.

Mandatum seu Commonitorium Synodale, traditum Christophoro Metropolitæ Ancyrano, cum is ex Synodo Nicæna A. C. 1232. celebrata tanqvam legatus Patriarchalis ad Manuelem Ducam esset profecturus, MS. in eodem Codice Cæsareo, sed posteriore parte mutilum. Incipit: καιρὸς τῦ βαλεῖν λίθυς καὶ καιρὸς τῦ συναγαγεῖν λίθυς.

VII. *Onirocriticon*. Lambec. V. p. 237. seq.

Scripta Germani II. CPol. edita.

I. *Epistola ad Gregorium IX.* Papam Rom. de unione, qvæ Latine sæpius prodiit inter Gregorii IX. Epistolas & apud Matthæum Paris. ad A. 1237. cum alia Germani *ad Cardinales* Epistola: Et apud Odoricum Raynaldum ad A. 1232. n. 46. & in Conciliorum tomis cum Gregorii IX. responsione duplici, ut T. XI. Labbei pag. 318. & Tom. VII. Harduin. pag. 149. Sed Harduinus primus etiam Græce dedit pag. 1961. acceptam à V. C. Michaële le Qvien, qvi ex Codice Regio 2503. descripserat. Incipit: ὦ Κύριε, σῶσον δή, ὦ Κύριε εὐόδωσον δή. Apud eundem Harduinum pag. 157-162. Græce & Latine exstat definitio apocrisiariorum Gregorii IX. ad Germanum missa qvod Spiritus S. à Patre Filioqve procedat æqvaliter, hæc in Codice Cæsareo apud Lambecium III. p. 118. inscribitur: ἔκθεσις τῆς ὁμολογίας τῆς πίςεως τῶν Λατίνων, συγγραφεῖσα καὶ ἀποςαλεῖσα παρὰ Γρηγορίυ Πάπα Ῥώμης πρὸς Γερμανὸν τὸν ἁγιώτατον Πατριάρχην Κωνςαντινυπόλεως. In eodem Codice Cæsareo subjuncta Germani responsio Græce adhuc inedita: τῦ ἁγιωτάτυ Γερμανῦ Πατριάρχυ Κωνςαντινυπόλεως, καὶ τῆς σὺν αὐτῷ ἱερᾶς συνόδυ ἀπάντησις πρὸς τὴν τοιαύτην ὁμολογίαν τῦ πάπα, καὶ πρὸς τὺς ὑπ' ἐκείνυ ςαλέντας Φρεμενυρίυς f) καὶ λοιπὺς περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τῦ ἁγίυ Πνεύματ☉. Hanc Latine vulgavit Lucas Waddingus in Annali-

* Nicephoro Gregoræ sub initium libri Hist. ἀνὴρ συνετός, καὶ ἀρετῇ καὶ λόγῳ βίον κοσμήσας.

f) al. Φρεμινερίυς, fratres Ordinis minorum intellige.

Digitized by Google

nalibus Ordinis Minorum, diverſam à priore Germani ſcripto de proceſſione Spiritus S. qvod ex Allatio paullo ante p. 210. ſeq. memoravi, illius qve veluti ſumma ac compendium. Confer Altimuram p. 359. 360. panopliæ contra ſchisma Græcorum.

II. *Homiliæ variæ.* 1) *In infantes Bethlehemiticos.* Κυρȣ̃ Γερμανȣ̃ Domini Germani εἰς τὴν σφαγὴν τῶν ἁγίων νηπίων, καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τȣ̃ κατὰ Μάρκον Ἐυαγγελίȣ, ἀναγινωσκομένη κυριακῇ πρὸ τῶν Φώτων. Incipit: τίς Θεὸς πλὴν τȣ̃ Θεȣ̃ ἡμῶν. Græce ex Codice Auguſtano edidit David Hœſchelius inter Homilias ſacras variorum Patrum, Auguſtæ Vindel. 1586. p. 154-181.

2) *In exaltationem venerandæ Crucis, & contra Bogomilos.* εἰς ὕψωσιν τȣ̃ τιμίȣ σαυρȣ̃, καὶ κατὰ Βογομίλων. Incipit: πάλιν ἑορτῆς μυστήριον, καὶ πάλιν ὁ ἐμὸς λαὸς χορευτὴς μυστικός. Græce & Latine edidit Jacobus Gretſerus Tom. 2. de Cruce pag. 156-173. Ingolſtad. 1600. 4.

3) In vivificam Crucem, tertia jejuniorum Dominica. Τῇ τρίτῃ κυριακῇ τῶν νηστειῶν, καὶ εἰς τὸν ζωοποιὸν σαυρόν. Incipit: ἰδȣ̀ ἡ κλίνη Σολομῶν. Græce & Latine apud eundem Gretſerum p. 294-308.

4) *In adorationem Crucis, tempore medii jejunii.* Ἐις τὴν προσκύνησιν τȣ̃ τιμίȣ καὶ ζωοποιȣ̃ σαυρȣ̃ ἐν τῷ καιρῷ τῷ μεσονησίμῳ. Incipit: Φωτίζȣ Ἱερȣσαλήμ. Græce & Latine apud eundem Gretſerum pag. 308-331.

5) *in primam jejuniorum Dominicam, & in ſanctarum imaginum reſtitutionem.* Ἐις τὴν πρώτην κυριακὴν τῶν νηστειῶν, καὶ εἰς τὴν τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων ἀνασήλωσιν. Incipit: ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σȣ Κύριε τῶν δυνάμεων. Græce & Latine apud eundem Gretſerum pag. 549-565. In hac qvoqve homilia Bogomilorum mentio pag. 552. ἠρώτησέ μέ τις τῶν διμμονοπροσώπων τȣ́των Βογομίλων. διὰ τί, Φησι, προσκυνεῖτε τοίχȣς καὶ σανίδας καὶ ἄσβεσον καὶ διάφορα χρώματα; Latine exſtat etiam ex Gretſeri verſione in ſupplemento Bibl. Patrum Morelliano Pariſ. 1639. Tom. 1. pag. 70. & in Bibl. Patrum Colonienſi A. 1618. Tom. XI. & in Lugdunenſi A. 1672. Tomo XX.

6) *In Dominici corporis Sepulturam, & in magnum Sabbatum,* λόγος εἰς τὴν Θεόσωμον ταφὴν τȣ̃ Κυρίȣ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησȣ̃ Χριστȣ̃, ῥηθεὶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τȣ̃ μεγάλȣ Σαββάτȣ. Incipit: σάββατον μὲν ἐστι σήμερον. Græce & Latine vulgavit Combefiſius Tom. 1. auctarii

novi

novi pag. 1469-1524. Parif. 1648. fol. Latine ex Combefifii verfione in Tom. XX. Bibl. Patrum edit. Lugd. & in Bibliotheca Patrum Concionatoria Combefifiana.

In decollationem S. Joannis Baptiftæ homiliam Germani à Combefifio editam tradit præftantiffimus Caveus lapfus memoria: Andreæ enim Cretenfis non Germani fermonem eo de argumento Combefifius publicavit. Andreæ etiam eft non Germani Idiomelon in Annunciationis feftum ab eodem Caveo memoratum.

III. *Epiftolæ duæ* fuo & Synodi nomine miffæ *ad Cyprios, eorumque Archi-Epifcopum Neophytum*, cum cogerentur à Latinis, * illis fubjici. Prior incipit: ἡ νῆσ☉ ἡ Κύπρ☉. altera: ἄνδρες φιλοχριστότατοι καὶ φιλευσεβεῖς. Græce & Latine edidit Cotelerius Tom. 2. monument. Ecclefiæ Græcæ pag. 462. & 475-482. Parif. 1681. 4.

IV. *Decreta tria* in Jure Orientali Enimundi Bonefidii A. 1573. 8. apud H. Stephanum edito libro II. Græce p. 89. feq. & Latine p. 156. atq; in jure Græco Romano Marqvardi Freheri Francof. 1596. fol. Græce & Lat. p. 232-238. *primum* contra Joannem ** metropolitanum Naupacti de qvibusdam Epifcopalibus monafteriis, & de virgine qvæ ante pubertatem, nuptialem benedictionem accepit: datum indictione VIII. A. 6743. hoc eft Anno CHrifti 1235. *fecundum & tertium* de paralauriis patriarchalium monafteriorum, ad qvem pertinere debeant. In his & Synodi mentio & ὑπομνημάτων συνοδικῶν de Patriarchalibus ftavropegiis factorum XXVII. Nov. & VIII. Januar. Indictionis V. hoc eft Ao. 1232.

Germanus tertius Malchuz, ex Hadrianopolitano Epifcopo Patriarcha CPolitanus fuit A. 1267. paucis menfibus, cui male tribuuntur à Frehero decreta, qvorum è Jure Græco Romano jam mentio feci, cum fint Germani fecundi, ut recte Cotelerio obfervatum T. 2. monument. p. 680.

Alii qvidam Germani præter CPolitanos.

GErmanus Rhafoxeftes Ancyranus Metropolita in Ifagoge peccatorum ad Pœnitentiam, citatur à Nic. Comneno in prænot. myftagogicis p. 399. Germa-

* Willebrandus ab Oldenburg, illorum temporum fcriptor, in συμμίκτοις Allatii p. 141. *Græci quibus Latini per totam Cyprum dominantur, tredecim habent Epifcopos, quorum unus eft Archiepifcopus. Omnes ipfis Francis obediunt, tributum tanquam fervi perfolventes.*

** Male interpres *Dominum Joannis* pro *Dominum Joannem* κατὰ τοῦ μητροπολίτου Ναυπάκτου κυροῦ Ἰωάννου.

Germanus hegumenus, fundator Monasterii Cosinitres in confiniis Thraciæ ac Macedoniæ, de qvo Papebrochius ad 12. Maji T. 3. p. 161. seqq. Ejusdem vita, βίος καὶ πολιτεία, Græce è MS. Florentino Bibl. Laurentianæ, exstat in appendice ad illum Tomum p. 7.

Germanus Antissidoriensis Episcopus cujus vitam scripsit Constantius Lugd. presbyter apud Surium 31. Jul. & Hericus carmine. De eodem Vita S. Amatoris T. 1. Act. Sanctor. Maji p. 57. Tillemontius T. XV. memor. p. 1. seq. Henr. Noris in Historia Pelag. qvi notat non supervixisse Annum 450

Germanus Episcopus Parisiensis, qvi Concilio Turonensi A. 567. & Parisiensi A. 573. interfuit, A. 576. defunctus: cujus Epistola ad Brunechildem Reginam edita à Sirmondo T. 1. Concil. Galliæ, extat apud Labbeum T. 5. Concil. p. 923. ab Harduino omissa. De hoc Germano Martyrologium Rom. 28. Maji, Acta Sanctor. Maji T. 6. p. 774-806. Mabillonius sæculo tertio Benedictin. Vincentius Barralis in Vitis Abbatum Lerinensium p. 184. seq. &c.

Omitto alios Germanos Episcopos complures in Conciliorum actis memoratos, & Germanos Martyres, & Germanum cujus mentio in Actis passionis Eudociæ Samaritanæ, sub Trajano ut ajunt passæ T. 1. Act. Sanctor. Maji p. 11. 13. &c.

VII. De JOANNE CARPATHIO, qvem præstantissimus Caveus incerta conjectura ad octavi sæculi refert initia, & de Capitibus ejus asceticis prioribus XCVII. & posterioribus XCIV. dictum est Vol. IX p. 446. Sunt & adhuc inedita qvædam de qvibus Lambecius lib. V. p. 11.

COSMAS Hagiopolites sive Hierosolymitanus, non confundendus cum Cosma Monacho seniore, a) qvem ex Italia venientem Damascum, Saraceni ceperunt, & Joannis Damasceni pater è captivitate liberatum Joanni filio suo & Cosmæ illi juniori præceptorem præfecit, ut diserte narrat Joannes Hierosolymitanus in vita Joannis Damasceni p. VII. Hic junior non Archiepiscopus qvidem ut tradit Corderius in Catena ad Lucam, sed post Petrum b) Episcopus Majumæ in Palæstina factus est, circa A. 743. atqve cum sodali suo Joanne Damasceno longe celebratissimus inter Melodos Græcæ Ecclesiæ, qvæ memoriam ejus colit 14. Octobr. De hoc Svidas in Ἰωάννης ὁ Δαμασκ. συνήκμαζε δ' αὐτῷ καὶ Κοσμᾶς ἐξ Ἱεροσολύμων ἀνὴρ εὐφυέστατος καὶ πνέων μουσικὴν

Ee ὅλως

a) Hinc emendabis qvæ scripsi supra p. 131. & doctissimum Caveum, qvi ex duobus hisce Cosmis unum facit in Historia literaria ad A. C. 730.

b) Vide Mich. le Qvien notas ad vitam Jo. Damasceni p. XX. seq.

Digitized by Google

ὅλως τὴν ἐναρμόνιον. οἱ γοῦν ἀσματικοὶ κανόνες Ἰωάννου τε καὶ Κοσμᾶ σύγκρισιν οὐκ ἐδέξαντο οὐδὲ δέξαιντο μέχρις ἂν ὁ καθ' ἡμᾶς βίος περαιωθήσεται. Joannis Damasceni aequalis floruit Cosmas Hierosolymitanus, vir ingeniosissimus, & omnino musicam harmoniam spirans. Illi autem canticorum canones Joannis & Cosmae, nullam cum aliorum hymnis comparationem admiserunt nec admittent quamdiu hominum vita durabit. Hymni tamen Cosmae qvibus utitur Ecclesia Graeca, pleriqve tribuuntur Cosmae non Episcopo sed Monacho, ut seniorem etiam Cosmam in hoc genere elaborasse credibile sit, & interjecto tempore utriusqve lucubrationes confundi vel ad unum referri contigerit: vel Hierosolymitanus etiam appelletur Monachi nomine, Monachus qvod ante Episcopatum plerosq; hymnos composuisset. In illis exponendis Joannem Zonaram, Theodorum Prodromum, Marcum Eugenium & Georgium Corinthi Metropolitam versatos notavit Allatius de Georgiis pag. 418. *Hymni* ipsi pleriqve sunt acrostichi, sive ita compositi, ut primae contaciorum litterae sententiam conficiant. Graece vix usqvā exstant editi qvod sciam, nisi in Triodio nonnulli, de qvo Allatius p. 72. seq. de libris Ecclesiasticis Graecorum. Nondum edita etiam Cosmae Melodi Vita, ex qva freqventer loca Graece producit Allatius de libris Ecclesi. Graecorum p. 120. 128. 138. 291. & de purgatorio pag. 740. Incipit: *τιμᾶν ἐστιν ἄξιον τοὺς ἐφευρηκότας τὰ κάλλιστα.* Latine Hymni illius XIII. in Bibliothecis Patrum & primum in appendice Bigneana A. 1579. deinde in caeteris editionibus & novissima Lugdunensi Tom. XII. pag 737-746. Necdum lucem vidit qvoqve Cosmae Hierosolymitani *Metaphrasis Psalmorum Davidis versibus politicis*, qvi si idem est Cosmas nullum antiqviorem novi qvi illo versuum genere usus fuerit. Exstat illa MSta in duobus Codicibus Bibl. Caesareae de qvibus Lambecius III. pag. 103. & IV. pag. 216. sq. male priore loco notans genus carminis esse jambicum. Incipit prooemium: *μετὰ τὸν μέγιστον Μωσῆν καὶ μέγαν ἐν Προφήταις.* Et Psalmi primi metaphrasis:

Ἄλλοι μὲν ἄλλα τῶν ψαλμῶν ἔχουσι λόγων εἴδη
Ὁ δὲ παρὼν καὶ πρώτιστος εἶδος διττὸν ἐπέχει
Διδακτικὸν, συνηθικόν &c.

Praeter hos duos Cosmas fuere & alii hoc nomine, ut Cosmas cujus librum primum *Αἰγυπτιακῶν* laudant scholia Graeca in Apollonium lib. IV. 262. Cosmae tres inter Patriarchas Alexandrinos memorati in Chronico Orientali pag. 126. 132. 133. Cosmas scholasticus Alexandrinus de qvo Jo. Moschus in prato cap. 172. ubi adversus Judaeos eum scri-

Digitized by Google

scripsisse & multos libros possedisse refert; Cosmas Abbas Hierosolymitanus de qvo idem Moschus cap. 40. Cosmas Indicopleustes de cujus topographia Christiana dixi lib. 3. cap. 25. Cosmas Vestitor, Diaconus Apostolopolitanus (vide Lambec. VIII. pag. 300.) qvi scripsit de reliqviis S. Chrysostomi CPolin translatis. Vide infra pag. 619. & Volumen VII. pag. 556. Nescio idemne Cosmas cujus sermo paræneticus ad peccatorem contumacem MS. in Bibl. Cæsarea incipit: *ὅσα σοι πεπλημμέληται.* Lambec. VIII. pag. 449. Cosmæ cujusdam Logica in Codice MS. sæculi XI. Bibl. Chigianæ Romæ teste Montfaucono pag. 238. Diarii Italici. De Cosma sive uno sive triplici sancto hujus nominis qvem cum Damiano colit Ecclesia Romana Cal. Julii, 17. Octobr. & Cal. Novembr. sermones veterum panegyricos memoravi Volum. IX. pag. 68. qvibus adde hunc Andreæ Cretensis qvem servo adhuc ineditum, qvi incipit: *ναὲς ὄντως τῆς Τριάδος ἡ δυὰς ἡμετέρων.* Omitto plures Episcopos Cosmas in Conciliorum Actis memoratos & Cosmam mercatorem sub Leone Basilii F. de qvo continuator Theophanis pag. 220.

TARASIUS Photii magnus avunculus, Patriarcha CPol. ab A. 784. ad 806. sub qvo habitum Concilium II. Nicænum A. 787. pro cultu imaginum. Vitam ejus descripsit *Ignatius* a) discipulus, & Svida teste ex Diacono CPol. Metropolita Nicænus, qvæ Græce MS. in Bibl. Cæsarea teste Lambecio VIII. pag. 92. Latine exstat apud Lipomannum, Surium & Bollandum XXV. Febr. Incipit: *μέλλων ἀπείρῳ μεγέθει.* Scripta Tarasii qvæ habemus edita, omnia Actis jam dictæ Synodi II. inserta sunt Tomo tertio edit. Binianæ, Labbei VII. & Harduin. IV. sunt autem hæc:

Apologeticus ad populum, qva die Patriarchatum A. 784. est ingressus. Act. 1. Tomo IV. Harduin. p. 23. Incipit: *οἱ τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως.*

Epistola ad Constantinum Imp. & Irenem Act. VII. pag. 471. Incipit: *δοξάζεται ἡ τῆς ἐκκλησίας κεφαλὴ χριστός.*

Epistolæ II. ad Hadrianum I. Papam. Act. VIII. pag. 508. & 512. Prior incipit: *ἤρκει μὲν ἡ σωτηριώδης οἰκονομία.* Posterior * contra Simoniam, subjunctis testimoniis Scripturæ sacræ & Canonum Apostol.

a) Idem Ignatius scripsit *vitam Nicephori Patriarchæ* CPol. quæ exstat in Actis Sanctor. 13 Mart. Tom. 2. Græce p. 704. & Latine pag. 294. De aliis ejus scriptis dixi lib. 2. c. 9. §. 8. & lib. 5. cap. 1. pag. 45.

* Hæc exstat etiam in jure Græco Rom. lib. 3. pag 190.

Digitized by Google

Synodi Chalced. & sextæ CPol. Basilii, Gennadii CPol. & auctoris vitæ Chrysostomi, incipit: πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως, εὐαγγελικῶς &c.

Epistola Encyclica ad Patriarchas Orientales, Antiochenum & Alex. Act III. p. 130. incipit: πολλαῖς καὶ μεγάλαις προνοίαις. cum Orientalium responsione. pag. 136. Incipit: τοῖς πανιέροις καὶ ἐκ θείας ἐπιπνοίας ὑπαγορευθεῖσι λιβέλλοις τῆς ὑμετέρας ἐντετυχηκότες ἀποστολικῆς τε καὶ πατρικῆς ἁγιωσύνης.

Epistola ad Joannem presb. & hegumenum. Act. VIII. pag. 520. Incipit: ὁ ἐκ θείων ναμάτων τοῦ θείου Πνεύματος.

Homilia necdum qvod sciam edita *in S. Mariæ trimulæ præsentationem in Templo*, cujus initium: Φαιδρὰ καὶ παράδοξος ἡ παροῦσα πανήγυρις, MS. in variis Bibliothecis, ut Regia teste Labbeo pag. 80. & Coisliniana apud Montfaucon. pag. 212. Meminit etiam Allatius de Simeonibus pag. 113.

VIII. MICHAEL Presbyter & Thomæ Patriarchæ Hierosol. SYNCELLUS * amicus Theodori Studitæ (cujus exstant ad eum Epistolæ) non minus qvam ille multa & gravia pro imaginum cultu passus post sæculi noni initia: Exstat ejus

1. *Encomium Dionysii Areopagitæ*. Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Διονύσιον. Incipit: οὐρανίαν ὄντως καὶ θείαν ἔδει παρεῖναι. Græce ex chirographo Georgii Hermonymi, Spartani vulgavit Godfridus Tilmannus, Carthusianus Paris. 1547. 4. apud Rob. Stephanum. Græce & Latine cum versione Basilii Millani, Cassinatis Monachi à Petro Lanssclio S.I. castigata occurrit in editione Dionysii Græco latina Corderiana Antverp. 1634. fol. T. 2. p. 207-242. Citat Svidas in Διονύσιος.

2. *In SS. Archangelos & Angelos*. Ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους τοῦ Θεοῦ ἀρχαγγέλους καὶ ἀγγέλους, καὶ πάσας τὰς ἐπουρανίους δυνάμεις. Incipit: τὸν

* Tilmannus & Millanus *Michaelem Syngelum* vocant, presbyterum Hierosol. At non nomen gentile seu proprium est σύγγελος sive σύγκελλος, sed nomen officii ac dignitatis, velut concellanum & domesticum dicas, Patriarchæ fere proximum & Metropolitis sive parem sive etiam præferendum. Vide qvæ de Georgio Syncello Volum. VI. p. 149. & Cangii glossarium utrumqve, Jo. Morinum de sacris Ordinationibus p. 147. seq. & notas posteriores ad paginam Cedreni 1. & 338. & 456. 686. Combefisium T. 1. auctar. novi p. 1579 & de Mich. Syncello Nicephorum Gregoram in ejus elogio qvod incipit: νόμος οὗτος ἤνθησε πάλαι παρ' Ἕλλησι. Jo. Scylitzem ac Georgium Cedrenum. Menæa Græcorum 18. Decembr. σύγγελος παρὰ τοῦ Ἱεροσολύμων Ἐπισκόπου κατίσταται. Thomas Patriarcha Hierosol. fuit ab A. 802.

Digitized by Google

τὸν μὲν λόγον ἡ προθυμία κινεῖ. Græce è MS. Mazariniano publicavit & versionem Latinam addidit Franciscus Combefisius T. 1. auctarii novi p. 1525 - 1580. Latine ex Combefisii versione in Bibl. Patrum T. XXIV. edit. Lugd. p. 225.

3. *Epistola* ἀπαγορευθεῖσα Ἀραβιστὶ concepta Arabice à Theodoro Abucara, & ex Arabico à Michaële Syncello versa Græce, de fide orthodoxa Chalcedonensis Concilii, atqve *Thomæ* Patriarchæ Hierosol. nomine transmissa ad Armenios. Vide si placet qvæ notavi Volum. IX. p. 176. & 178. Prodiit Græce & Latine inter Theodori Abucaræ Opuscula à Jac. Gretsero edita ad calcem hodegi Anastasii Sinaitæ p. 428-451. Ingolstad. 1606. 4. Incipit: χριστὸς ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν. Vertit Franciscus Turrianus. De MS. Cæsareo vide Lambecium V. p. 13.

4. *Professio Fidei.* Incipit: πιστεύω εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα ἀγέννητον, καὶ εἰς ἕνα Υἱὸν γεννητὸν, καὶ εἰς ἓν Πνεῦμα ἅγιον ἐκπορευτὸν, τρεῖς ὑποστάσεις. In MS. Cæsareo apud Lambecium III. p. 163. inscribitur Μιχαὴλ ἱερέως καὶ Συγκέλλου. In alio apud eundem V. p. 138. seq. Μιχαὴλ Συγγέλου Ἱεροσολύμων λίβελλος περὶ ὀρθοδόξου πίστεως. Eandem è Codice Segvieriano sive Coisliniano primus publicavit eruditiss. vir Bernardus de Montfaucon in Catalogo MSS. Græcorum illius Bibl. p. 90-93. Paris. 1715. fol.

5. *Carmina varia*, adhuc inedita. Allatius in notis ad Eustathium Antiochenum p. 284. pollicitus fuit se carmina sua Græca in Deiparam aliosqve sanctos publicaturum *cum Sophronii Hierosolymitani, Sophronii Monachi iatrosophistæ, Heliæ Syncelli, Michaelis Syncelli, & Ignatii Grammatici Diaconi elegantissimis, piissimis, & mellitissimis* de eodem argumento *carminibus.*

6. *Syntactica methodus* seu *de constructione Orationis*, MS. in Bibl. Palatina qvæ in Vaticanam transiit. Vide Sylburgii Catalogum MSS. Bibl. Heidelberg. p. 109. Μέθοδος περὶ τῆς τοῦ λόγου συντάξεως, σχεδιασθεῖσα ἐν Ἐδέσσῃ τῆς Μεσοποταμίας, αἰτήσει Λαζάρου διακόνου καὶ λογοθέτου, φιλολόγου ὄντος. Incipit: ἡ περὶ τῆς συντάξεως τοῦ λόγου διδασκαλία. MS. Coislinian. p. 230.

Alii Michaeles qvi Græce scripserunt.

Michaël *Acominatus* Choniates, Nicetæ Historici frater major natu, Metropolita *Athenienfis* & Rhetor circa A. 1210. cujus Historiarum pars

Digitized by Google

pars MS. in Bibl. Cæsarea: & variæ lucubrationes Græcè MSS. Oxoniæ in Bibl. Bodlejana Codice Barocc. 131. ut dixi Volum. VI. p. 402. ubi de Niceta, fratrisqve Michaëlis Monodia in illum defunctum, qvæ Latine tantum prodiit ex Petri Morelli versione atqve incipit: *o calamitosum nuncium.* Sed qvæ Græce exstat in jam dicto Codice Barocciano, ejus hoc est initium: *κωφὸς μὲν ἀνήρ.* Oratio in Michaëlem Patriarcham qvæ est in eodem Codice atqve incipit, *ἐςί πυ*, fortasse fuerit in Michaelem Autorianum, Patriarcham CPol. defunctam A. 1214. Oratio funebris in Neophytum Archimandritam Atheniensem, incipit: *εἰ Σολομῶν ἔφη πυ γνωματεύων.*

Michaël Patriacha *Alexandrinus*, cujus Epistola ad Basilium Macedonem Imp. A. 870. data exstat in Actis Concilii CPol. illo anno celebrati Actione IX. T. VIII. Labbei pag. 1111, Latine, & Græce ac Lat. p. 1326. (Harduin. T. V. p. 884. & 1091.)

Michaël *Anchialus*, vide infra, CPolitanus Patriarcha.

Michaël *Antiochenus* Patriarcha circa A. 1580. cujus Epistolæ qvædam in Crusii Turco græcia lib. 1. & 4.

Michaël Ἀποςόλης sive APOSTOLIUS, Byzantinus, exul è Græcia in Italiam venit medio sæculo decimo qvinto: à Bessarione primum benigne habitus, deinde ejus destitutus liberalitate, in Creta insula libris describendis vitam toleravit. Vide Allatium III. 3. de consensu § 7. pag. 938. Montfauconi palæographiam Græcam pag. 82. & Lambecium VII. p. 114. Pater fuit *Arsenii* patria Cretensis, Monembasiæ (in ditione tunc Veneta) Episcopi (cujus plura scripta a) habemus) nec non *Aristobuli Apostolii*, Hierodiaconi, cujus Epigramma Græcum legitur

a) Hic est Arsenius qvi scholia Græca in septem tragœdias Euripidis collegit, eaqve Græce edita Venetiis 1534. 8. dicavit Paulo III. Pontifici, epistola plena qverelarum in qva & Græcos & se contemni fremit. *Μάχονται Ἀγαρηνοὶ χριςιανοῖς, ἀμφότεροι δὲ τοῖς ταλαιπώροις Γραικοῖς - - ἡμεῖς δὲ δύςηνοι Μεγαρῆες* - Jam qvintum decimum annum Romæ meliorem fortunam frustra exspectasse se apud Leonem X. expostulat. *Ταῦτα δὲ καὶ τοιαῦτ' ἐν Ῥώμη πεντεκαιδέκατον ἔτος ὤιμαι τῦτο γονυπετῶν ἐνώπιον Λέοντος τῦ πανανιωτάτυ παρετραγώδησα γορῶς. ὃς οἴκτῳ τινὶ συσχεθεὶς, προμηθειάν τινα γραφῆναι προσέταχεν, ἥτις ἐς τόδε μένει νεκρά.* Ait non fore iniqvum si in tanto Cardinalium numero unus etiam vel alter Græcus cooptetur, *καίτοιγε ὐχ ἄποικος ἦν ἕνα ἢ δύο τῶν Ἑλλήνων ἐν τοσύτοις παντοδαποῖς ἐναριθμεῖσθαι τῶν Καρδηνάλεων.* Anno proximo 1535. hic Arsenius Venetiis è vita discessit. Vide Lambecium VII. p. 236. seq. A Latinorum cum staret partibus, à Græcis suis excommunicatus est, ut narrat Manuel Malaxus apud Crusium lib. 2. Turco Græciæ p. 146. seq.

Digitized by Google

gitur in Varini Camertis thesauro sive hortis Adonidis, Venet. A. 1496. editis. Idem Aristobulus præfationem Græcam præfixit poëmati ludicro, cui titulus *γαλεωμυομαχία*, b) & in eo mentionem facit duplicis operis à parente suo Michaële Apostolio ad Casparum Uxamæ sive Osmi in Hispania Episcopum concinnati, qvorum prius, *ἰωνιά* sive *violetum*, non violis sed sententiis & apophthegmatibus virorum sapientum consitum, nec dum lucem vid.t: alterum *de proverbiis* ultra bis mille, post epitomen Græce vulgatam Basil. 1538. 8. plenius longe editum Græce & Latine, notisqve illustratum à Petro Pantino est Lugd. Bat. 1619. 4. c) Galeomyomachiam incerti scriptoris illam ait Aristobulus sevelut prodromi loco præmittere violario Patris sui mox typis exscribendo. *ἅμα δὲ καὶ οἷόν τινα κήρυκα προεκπέμψαι τῆς οὐ μετ' οὐ πολὺ τυπωθησομένης Ἰωνιᾶς. Ἐφ' ἣν πολλὴν σπουδὴν ὁ ἐμὸς πατὴρ κατεβάλετο. Τὰς γὰρ διατριβὰς ἐν Ῥώμῃ πάλαι ποιούμενος Γασπάρει τῷ αἰδεσιμωτάτῳ Ἐπισκόπῳ τοῦ Ὄσμου συναγωγὴν παροιμιῶν συνθῆναι ὑπέσχετο. Ἀρξάμενος δὲ τῶν παροιμιῶν συνυπεμνήσθη καὶ γνωμῶν, ἀποφθεγμάτων τε καὶ ὑποθηκῶν ἀρχαιοτάτων καὶ σοφωτάτων ἀνδρῶν, ἀδελφὰ γὰρ ἀλλήλοις εἰσὶ παροιμίαι καὶ γνῶμαι καὶ ὑποθῆκαι καὶ ἀποφθέγματα.* Ex hâc *ἰωνιᾷ* parentis puto esse depromtum volumen ab Arsenio filio qvod Græce edidit Romæ in 8. Leoniqve decimo dicavit sub titulo: *ἀποφθέγματα φιλοσόφων καὶ στρατηγῶν ῥητόρων τε καὶ ποιητῶν*, ordine digestum alphabetico illorum qvorum sententiæ & apophthegmata referuntur. Apostolii paroemiæ editis duplo auctiores qvæ manu eleganti scriptæ fuere apud Carolum de Montchal teste Labbeo p. 205. Bibl. novæ MSS. non opinor duplo auctiores fuere editione Pantiniana, sed illa Basileesi Epitome.

Ad affinem suum, super eo quod ad secundas nuptias transierat iratum, oratio deliberativa, MS. Lambec. VII. p. 115. & in Bibl. Bodlejana, Codice Barocc. 76. Incipit: *ἐν ἄλλοις τῶν ἀναγκαίων.*

Oratio funebris in Bessarionem Cardinalem, memoratur à Labbeo pag. 71. habuit etiam Petrus Pantinus & Andreas Schottus.

Monodia funeralis in Andream Calergem. id. pag. 109.

Epicedium Galateni, *Epitaphium Calotaræ* & *Epistola ad Petrum Calergem* citantur ab Allatio de Synodo Photiana p. 541.

Apolo-

b) De hac Galeomyomachia dixi lib. 2. c. 2. §. 2.

c) Confer qvæ de his Apostolii proverbiis dicta lib. 4. c. 9. §. 9.

Apologia pro Gemisto Plethone adversus Theodori Gaza περὶ ὐσίας librum, Platonis Philosophiæ detrahens, Aristotelicam extollens. MS. in Bibl. Cæsarea & Bodlej. πρὸς τὰς ὑπὲρ Ἀριστοτέλους περὶ ὐσίας κατὰ Πλήθωνος, Θεοδώρου τῦ Γαζῆ ἀντιλήψεις. Incipit: ἔδει Πλήθωνα. Vide Lambecium VII. p. 113. Per hoc scriptum, Bessarionis gratia excidisse videtur Apostolius, nam ut Allatius p. 387. diatribæ de Georgiis notat, illi non modo respondit Andronicus Callistus, sed etiam ipse Bessario epistola de hac re data temerarios Apostolii conatus repressit, compulitqve ad palinodiam: præclare etiam monuit, ὐ λοιδορίαις τῦ ἀντιδίκου ἀλλ' ἀποδείξεσι καὶ λογικαῖς ἀνάγκαις τῷ φίλῳ συνηγορητέον. τὸν δ' ἐχθρὸν ἀμυντέον. *non conviciis in adversarium, sed demonstrationibus atque insolubilibus rationibus amico suppetiæ ferendæ sunt, & vindicta de inimico sumenda.* Bessarionis ad Apostolium Epistolam memorat Labbeus p. 198. & 99.

Menexenus, Dialogus *de SS. Trinitate.* Utrum Judæi rectius Unum, an Christiani Trinum colant DEUM. Personæ dialogi sunt Menexenus Cydoniates, Diophanes Gortynius, Laonicus Byzantius. Incipit: ποῖ δὴ καὶ πόθεν ὦ φίλε Μενέξενε. MS. Lambec. VII. p. 114.

Disceptatio adversus eos qui Occidentales Orientalibus superiores esse contendebant quoad Philosophiam, & in declarando modo Generationis CHRISTI & Processionis SPiritus Sancti. MS. in Bibl. Bodlejana, Cod. Barocc. 76.

Προσφώνημα εἰς τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον τὸν Παλαιολόγον, ἐν τῷ αὐτῷ δὲ καὶ ὁμολογία τῆς αὐτῦ πίστεως ὑποπτευομένης. *Allocutio ad Imp. CPol. Constantinum Palæologum, qua continetur suspecta religionis ejus Confessio.* MS. Lambec. VII. pag. 115. Incipit: πολλῶν ὄντων, θειότατε βασιλεῦ. In hac Processionem Spiritus S. ex solo Patre docere notat Lambecius, sed Erasmus Schmidius in notis ad Jo. XV. 26. p. 735. mentionem facit Orationis Apostolii scriptæ circa A. 1440. qva Processionem Spiritus Sancti à Patre & Filio astruit.

Allocutio ad Joannem Argyropulum, Magistrum suum, gratulans ipsi de auspiciis muneris publice docendi suscepti CPoli in Auditorio Xenodochii: προσφώνημα εἰς τὸν αὐτῦ διδάσκαλον Ἰωάννην τὸν Ἀργυρόπουλον, ὅτε ἤρξατο διδάσκειν ἐν τῷ τῦ ξενῶνος μυσείῳ. Incipit: τοῖς εὐγνώμοσι τῶν ἀνθρώπων. MS. Lambec. VII. pag. 116.

Epistolæ XLV. ad Gemistum Plethonem, Manuelem Chrysoloram, Laonicum Chalcocondylam, Joannem Argyropulum, Marcum Musurum, Michaelem Marullum, Joannem Chrysoloram, Cardina-

dinalem Bessarionem, Petrum Callergem aliosqve, itidem MSS. in Bibl. Cæsarea, & judice Lambecio VII. p. 116. dignissimæ luce, qvia Historiæ illorum temporum illustrandæ possunt inservire. In Codice Palatino qvi in Vaticanam Bibl. pervenit, exstant *Epistola LXV.*

Versus Heroici, Elegiaci, Jambici in præcipua festa Dominicalia & Sanctorum MSS. vid. Labbeum p. 235. ubi etiam versus Apostolii in Bessarionem in Codice Naudæano MStos memororat.

De poëticis tropis & Grammaticis figuris. Vide Sylburgii Catalogum MSS. Bibl. Palatinæ p. 109. & Labbeum p. 383.

Λόγ☉ προσφωνηματικὸς Oratio acclamatoria in laudem Friderici III. Imperatoris A. 1457. svasu Aristonymi Byzantii scripta & ex MS. Palatino cum Barthol. Keckermanni versione edita à Marqv. Frehero T. 2. scriptorum de rebus Germ. pag. 33-36. Francof. 1602. fol. & nuper curante Nobiliss. Viro Burch. Gotthelf Struvio, Argentorat. 1717. fol. pag. 47.

Versus politici in laudem Batrachomyomachiæ Homericæ MSS. in Bibl. Caroli de Montchal, Archi Ep. Tolosani, teste Labbeo p. 193.

Michael *Archimandrita.* Vide Michael Monachus.

Michael *Athenienfis* Metropolita. Vide supra in Acominato.

Michael *Attaliata* circa A. 1070 JCtus inter Græcos celeberrimus de cujus synopsi ad Michaelem Ducam, edita Græce & Latine in jure Græco Rom. & de Michaelis Chumni atqve Matthæi Monachi in eam Scholiis dicendi locus infra libro VI.

Michael *Autorianus.* Vide infra in Constantinopolitano.

Michael *Balsamo* scevophylax qvi Synodo Florentinæ interfuit A. 1438. ut dixi Volum. IX. p. 184. seq. ubi etiam de ejus anaphora Cleri CPol. ad Joannem Imp. Anaphoram tertiam video citari à Nicolao Commeno p. 143. prænot. mystagog. qvem vide etiam p. 181. ubi de duabus ejus Epistolis, Latinis faventibus.

Michael *Cerularius.* Vide infra, in Constantinopolitano.

Michael *Choniates.* Vide in Acominato.

Michael *Chumnus*, juris Græci peritus, & ex Nomophylace Metropolita Thessalonicensis post medium sæculum decimum tertium. De ejus scholiis ad Attaliatam, & de scripto ad jus Canonicum de connubiis pertinente qvod exstat libro VIII. juris Græco Romani, dicetur libro VI. De Georgio Chumno & Nicephoro Chumno infra p. 670.

Michaeles *CPolitani* Patriarchæ fuere qvatuor, de qvibus singulis hoc loco dicam ordine temporis qvo vixere. Primus est MICHAEL CERULARIUS qvi ab A. 1043. ad 1059. sedem CPol. tenuit. In hunc tanqvam præcipuum ab A. 1053. schismatis auctorem Photio etiam deteriorem invehuntur post Baronium Allatius de consensu II. 9. Stephanus de Altimura sive Mich. le Qvien in panoplia contra schisma Græcorum p. 214. seq. 284. seq. aliique. Et Nic. Comnenum pag. 361. prænot. mystagog. si audimus, *arrogantiam ejus Regia ipsa ferre non potuit, tyrannidem Ecclesia Byzantina detestata est, è diptychis successores delendum curarunt, donec eum Anchiali Michael clam omnes inscriberet.*

De Epistola ejus ad *Joannem* Tranensem in Apulia Episc. sive ad ipsum Papam *Leonem IX.* Latine versa ab Humberto, Sylvæ Candidæ Episcopo, qva Latinis varia objectavit, vide Mabillonium præf. ad part. 2. Act. Sanctorum Ordinis Benedictini Seculi VI. (ab A. 1000. ad 1100.) & Allatium de libris Eccles. Græcor. diss. 2. p. 158. seqq.

Epistolæ II. ad Petrum Antiochenum (cum Petri adversus Latinos responsoria p. 145-162.) Græce & Lat. apud Cotelerium T. 2. monument. p. 135-145. & 162-168. è qvibus prior apud Baron. ad A. 1054. Latine n. 28. seq. Posterior MS. in Bibl. Cæsarea Lambec. III. pag. 160. & simul tertia adhuc inedita qvæ incipit: περὶ καιροῦ ἦν ὅ ἀναμαθόντες παρὰ τῶν ἐκ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης. Primæ à Cotelerio editæ initium: τὰ γράμματα τῆς μακαριότητός σου. Secundæ: οὐ παύσεταί ποτε τῶν καθ' ἡμῶν ἐπιβουλῶν.

Edictum Synodale sive σημείωμα A. 1054. *de projecto à Legatis Romanis in sacra mensa pittacio* sive charta excommunicationis, Græce & Latine editum ab Allatio de libris Eccles. Græcorum p. 161-173. Incipit: οὐκ ἦν ἄρα, ὡς ἔοικε, κόρος τῷ πονηρῷ τῶν κακῶν.

De missa allegatur à Michaele Nau in vera effigie Ecclesiæ Romanæ Græcæqve p. 290. MS. memorat Lambecius III. p. 160.

Opus contra Latinos, Epistolæ I. ad Petrum Antiochenum subjunctum qvod incipit: ὡς πολὺ τὸ πλῆθος τῆς χρηστότητος τοῦ παναγάθου Κυρίου. MS. in Bibl. Cæsarea, teste eodem Lambecio V. pag. 125. seq.

Homilia, dicta in prima Dominica Quadragesimæ, festo restitutionis imaginum circa A. 1044. Incipit: προφητικαῖς ἑπόμενοι ῥήσεσιν, ἀποστολικαῖς τε παραινέσεσιν εἴκοντες. In hac Michaelis metropolitæ & Photii æterna memoria p. 99. & p. 100. Sisinnii Patrirachæ CPol. qvi A. C. 999. obiit, celebratur, iisqve qvæ contra Photium scripta vel dicta sunt, anathe-

anathema imponitur. Hæc homilia edita Græce & Latine è Codice Coisliniano ab eruditiss. Montfaucono p.96-102. Catalogi MSS. Græcor. illius Bibl. sub titulo: *Epistola Synodi Nicanæ ad sanctam Alexandrinorum Ecclesiam.* Paris. 1715. fol. Vide Memorias Trevoltinas A. 1716. p. 40. seq.

Synodica decreta complura, ut *de nuptiis in septimo gradu non contrahendis* lib. 3. juris Græco Rom. 206-210. fragmenta qvatuor Epistolarum similis argumenti lib. 4. p. 263. 264. *Contra rebelles Abbates*, citat Nic. Comnenus p. 340. prænot. Mystagog. *Contra Armenios.* id. 24. *De homicidio facto in Ecclesia.* id. p. 251. *De Episcoporum judiciis.* p. 285. *Synodico sexto.* p. 148. *De Sacerdotis uxore adulterio polluta*, exstat Græce & Lat. in Cotelerii Patribus Apostolicis ad S. Hermæ lib. 1. mandat. 4. & in Codice meo Apocrypho Novi Test. T. 3. pag. 837. Ad hunc Michaelem Patriarcham plura scripta apud Lambecium VII. pag. 224. seq. Epistola Mich. Pselli MS. in Codice Barocc. 131.

MICHAEL Ὀξείτης sive *Ostes*, ex præposito Oxiæ Patriarcha CPol. ab A. 1143. ad 1146. Ejus *synodicum de matrimonio Germanorum* citatur à Nic. Comneno p. 285. Anonymi oratio in Michaelem, Oxiæ præpositum qvæ incipit: γάμος ἐςι μὲν σωματικὸς, MS. in Bibl. Bodlej. Cod. 131. Barocc.

MICHAEL ANCHIALI, ab A. 1169. ad 1177. in opere *pro Missa præsanctificatorum* sæpe allegtur ab Allatio lib. de purgatorio p. 871. 873. 874. 877. qvi in eo nihil contra Latinos scriptum contineri monet p. 665. de consensu utriusqve Ecclesiæ, ubi aliam ejus *Epistolam* conviciis in Eccles. Rom. plenam commemorat, perinde ut pag. 181. de libris Ecclesiasticis Græcorum. *Dialogus cum Emanuele Comneno* Imp. contra Latinorum hæresin citatur ab eodem freqventissime ut p. 526. seq. 534. 555. seq. 558. 617. &c. *Oratio* Michaelis Anchiali cum altera Eustathii Thessalonicensis *in eundem Imp.* exstat MS. Oxoniæ in Bibl. Bodlejana Cod. Barocc. 131. atqve incipit: ἦτα ὁ μὲν ὄρνις ὁ ἀετός. *Decreta* ejus in Jure Græco Rom. lib. 3. pag. 227-231. Græce & Latine leguntur hæc qvinqve: 1) ut ne Lectores qvidem mundialia officia in se suscipiant. 2) Ne clerici ex aliena diœcesi creentur. 3) de consvetudine non confirmata judiciali sententia. 4) de nuptiis cum cognata prius desponsata. 5) De nuptiis duorum fratrum cum filia fratris sororisve ex alio suscepta. *Synodicon contra Armenios* citat Nic. Comnenus in prænot. mystagogicis pag. 24. 323.

MICHAEL AUTORIANUS Patriarcha CPol. ab A. 1206. ad 1214. cujus scriptum nullum reperi. Alius Michael Autorianus proëdrus et judex Hippodromi, qvi Concilio CPol. sub Manuele Comneno interfuit, apud Clariss. Montfauconum Bibl. Coislin. p. 104.

Michael Ducas ex Imperatore, Metropolita Ephesi A. 1078.

Michael *Eparchus* Corcyræus διδάσκαλ☉ καλὸς qvi Venetiis causas egit circa A. 1580. vide Crusii Turco Græciam p. 208.

Michael *Ephesius*, qvi in Aristotelem scripsit, haud diversus fortasse à Michaele Duca. Vide si placet Allatium libro de Psellis, c. 31. 32.

Michael ὁ ἐνζυμίτης inter Photianos Latinis infestos nominatur à Petro Arcudio lib 1. Concordiæ Ecclesiæ de Sacramentis p. 31.

MICHAEL GLYCAS scriptor *Annalium* desinentium in A. 1118. de qvibus dixi Volum. VI. p. 156 Non Siculum patria sed Byzantinum & circa A. 1150. vixisse, observat eruditissimus vir Joannes Boivinus, qvi pro Σικελιώτε docet legendum Σικυδιώτε sive Σικυδίτε, hoc enim illius nomen apud Nicetam: nomen autem Glycæ assumsisse videri tunc demum cum habitum monasticum induit. Vide Mich. le Qvien T. 1. ad Damascen. p. 633. Allatium de consensu utriusqve Ecclesiæ pag. 702. & Theophilum Raynaudum T. VI. Opp. pag. 119 seq. *Epistola XCII.* hujus Michalis Glycæ MSS in Bibl. Regia Paris. Ex his nonnulla afferuntur ab Allatio de consensu, ut ad *Esaiam* Monachum p. 1280. ad *Gregorium* Acropolitam pag. 1339. ad Alypium enclistum Monachum p. 1137. 1179. 1344. 1350. ad *Nilum* Monachum pag. 1194. &c. In Bibl. Cæsarea præter capita qvædam Philosophica MSS. exstant etiam *Epistolæ quinquaginta* varii argumenti Theologici εἰς τὰς ἀποϱίας τῆς Θείας γϱαφῆς, de qvibus Lambecius IV. pag. 152. seq. argumenta singularum & initia Græce exponens. Nomina eorum, ad qvos Glycas scribit, hæc sunt:

Andropulus Palæologus τῷ μεγαλοδοξάτῳ κυϱῷ 'Ανδϱοπέλῳ τῷ Παλαιολόγῳ.

Alypius ἔγκλειςτ☉ sive inclusus 20. 38. 44.

Constantinus Palæologus τῷ πανσεβάςῳ σεβαςῷ κυϱῷ Κωνςαντίνῳ τῷ Παλαιολόγῳ 35. 36. 41.

Esaias Monachus 8. 9. 10. 13. 14. 15. 16. 17. 46. 50. Monachus & Domesticus 18. 19. 22.

Gregorius Acropolites 11. 12.

De

Digitized by Google

Ex his Epistolis prima & secunda est qvas nec integras tamen Latine tantum edidit Jacobus Pontanus S. J. ad calcem Dioptræ Philippi solitarii, Ingolstad. 1604. 4. unde in Bibliothecis Patrum * recusæ sunt, Disputationes duas 1. ad Joannem Sinaitam monachum & Stylitam, *utrum in peccatum lapsis condescendendum, an prout ratio postulat increpandi sint.* 2. ad Joannem (lege, *Maximum*) Smeniotam, *Utrum audiendi sint docentes hominem à principio caducum corpus habuisse, & passionibus sive incommodis naturalibus etiam ante transgressionem obnoxium fuisse, cibumque sensibilem in paradiso adhibuisse, & lignum scientiæ, ficum extitisse.*

Michaelis *Grammatici* Epigramma Græcum in Agathiam Rhetorem ac Poëtam ejusqve parentem Memnonium legitur lib. IV. Anthologiæ pag. 514. Alia ejus in Anthologia inedita qvæ est apud Nobilissimum Uffenbachium Francofurti, ex qva unum in B. Virginem dat eruditiss. Joh. Henr. Majus Catalogo MSS. Uffenbach. p. 582.

Michael Justinianus Abbas.

Michael inter Manichæi Sergii A. 6340 (CHristi 832.) mortui præcipuos sectatores ac discipulos memoratus à Photio lib. 1. contra Manichæos p. 373. Ff 3 Mi-

* Et ante Annales Glycæ in edit. Labbai Paris. 1660. fol.

Digitized by Google

Michael *Methonensis* Episcopus, circa A. 1360. qvi effecit ut Nilus Palamita Rhodi Episcopatu detruderetur, libro ad versus Palamam citatur à Nic. Comneno p. 226 prænot. mystagog.

Michael *Monachus* CPol. qvi scripsit *vitam Ignatii Patriarchæ CPol.* A. 877. defuncti, editam Græce & Lat. à Matthæo Radero S. J. Ingolstad. 1604. 4 & deinde in Conciliorum Tomis. Memorat etiam Allatius *Encomium S. Philippi Apostoli* quod incipit: Πᾶσα μὲν μαρτύρων χριςȣ̃ τελετή. Et *in SS. Archangelos* ταξιάρχας *Michaelem & Gabrielem*, Incip. τὸ ςόμα μȣ ἤνοιξα καὶ εἵλκυσα πνεῦμα. Hæc postrema homilia in Codice Coisliniano apud Celeberr. Montfauconum p. 212. tribuitur Michaeli Syncello magnæ Ecclesiæ CPol. Incertum diversusne à Monacho Michael Archimandrita, cujus laudatio in Nicolaum Myrensem myroblitum incipit: ὄρθρος ἡμῖν φανώτατος.

Michael Monachus Studites CPol. qvi scripsit vitam Theodori Studitæ defuncti A. 826. ex qua Baronius nonnulla Latine ad A. 795. & 826. Integram Græce & Latine vulgavit Jacobus de la Baune S. J. in tomo qvinto Operum Sirmondi, Theodorum Studitam complexi p. 1 - 88. Paris. 1696. fol.

Michaelis *Moschopuli* Onomasticon, voce *antitypa*, citat Nic. Comnenus in prænot. mystagogicis p. 330.

Michael *Oxites*, vide supra in Constantinopolitano.

Michael *Paphlago* Imperator ab A. 1034. ad 1041. cujus Novellam citat Nic. Comnenus pag. 145. prænot. mystagog. Alios Michaeles Imperatores vide Volum. VI. hujus Bibl. p. 754.

Michaeles *Pselli* qvinqve, de qvibus abunde Allatius libro de Psellis, qvem habes volumine qvinto hujus Bibliothecæ.

Michaelis *Sbiri* è Monembasia & Michaelis *Zygomala* Epistolæ Græco sermone vulgari leguntur libro III. Turco græciæ Martini Crusii.

Michael *Sophianus* Byzantius, cujus Epigramma Græcum in templum S. Georgii Venetiis A. 1564. apud Crusium p. 200. Turcograec. Idem vertit Latine Aristotelem de Anima. De Nicolao Sophiano, vide Simlerum.

Michael *Sycidita* cujus σύγγραμμα περὶ θείων μυστηρίων memorat Nicetas Choniates lib. IV. Hist. p. 163. non diversus à Michaele *Glyca* de qvo supra.

Michael *Synadorum* in Phrygia Salutari Episcopus, ad qvem extant Theodori Studitæ Epistolæ, interfuit Synodo septimæ A. 787. Hujus de Archangelorum miraculis expositionem sive homiliam memorat

rat Allatius lib. de Simeonibus p. 107. Incipit: *πολλαὶ καὶ μεγάλαι τῆς ἀσωμάτου καὶ μεγαλοπρεποῦς ἀρχαγγελικῆς σου.*

Michaelis Thessalonicensis circa 1160. magistri Rhetorum, præceptoris Evangeliorum & Ecclesiæ CPol. protecdici Confessio, qva morti vicinus, Bogomilorum hæresi renunciavit, exstat apud Allatium de Consensu II. 12. §. ult. p. 691. seq.

Michael *Zygomala*. Vide in Michaele Sbiri.

CAPUT XLII.

De THEOPHANE CERAMEO, JOANNE ZONARA, JOANNE TZEZTE & aliis qvibusdam scriptoribus Sæculi X. XI. & XII.

Theophanis Cerameï ætas & scripta. 1. Alii Theophanes. 2. Joannis Zonaræ ætas & scripta. 3. De Joanne Tzetza & ejus scriptis. 4. Index scriptorum in ejus Chiliadibus memoratorum 5. Alii scriptores sæculi X. XI. & XII. de quibus nihil hactenus dictum in hoc opere. 6.

THEOPHANEM CERAMEUM sunt qui pro Theophane Georgium, Gregorium, Nicephorum vel Philippum vocant, vel qvi cum Georgio s. Gregorio Cerameo & cum Nicephoro Figulo sive Cerameo aut cum Philippo Cerameo sive Ceramita volunt eundem esse: vide Allatium de Georgiis p. 414. seq. qvi Georgii Ceramei iterum meminit p. 345. Natus est Theophanes hic in Sicilia, Tauromenii vel in vicino opido Mascalis , & ad ædem S. Andreæ ibi puer in patria educatus ut ipse homilia L. in festo S. Andreæ Apostoli habita celebrat: factus deinde Tauromenitanus Archiepiscopus, quo titulo constanter venit in Codicibus MSS. ut Scorsus procem. 1. §. 4. annotavit, in quibus etiam *σοφώτατος καὶ ῥητορικώτατος* appellatur, *sapientissimus & eloquentissimus* id. procem. 2. §. 2. Scripsit non sæculo nono & Photii ætate, ut Scorso persvasum, cum Theophanes Monachus ad qvem scripsit Photius , ab Episcopo fuerit omnino diversus: neqve circa A. 1040. ad qvod tempus à præstantissimo Caveo refertur, qvo non Rex sed Comes postea A. 1063. Siciliæ Rogerius vixit: sed regnante filio illius Comitis Rogerio (Siciliæ Rege & Apuliæ ab A. 1129. ad 1152.) qvo tempore magna erat Saracenorum potentia. Hinc Deum subinde precatur ut Regem ab illo-

Digitized by Google

illorum vi tueri velit, τῷ εὐσεβεῖ ἡμῶν βασιλεῖ σύμμαχος γενοῦ κατὰ τῶν ἀθέων τῆς Ἀγὰρ υἱῶν: *sis pio nostro Regi propugnator contra impios Agar filios*, homil. XL. p. 288. & homilia IV. p. 26. κράτυνον τῇ ἰσχύϊ σου τοὺς πιστοὺς ἡμῶν βασιλεῖς, ἐνίσχυσον αὐτοὺς κατὰ τῶν ἀθέων Ἰσμαηλιτῶν τῶν σὴν ἀθετούντων προσκύνησιν. *Corrobora virtute tua fideles nostros Reges, eosque contra impios Ismaelitas tuam religionem evertentes confirma.* Regis gesta ac pietatem celebrat homilia XXVI. qvam in ejus præsentia habuit ἐνώπιον τοῦ ῥηγὸς ῥογερίου, ita enim legendum non ῥόγου docet Allatius de Simeonibus p. 63. seq. Exstant editæ illius homiliæ in Dominicas & Festa Anni præ multis aliorum recentium Græcorum sermonibus dignæ lectu, atqve ad morem Ecclesiarum illius temporis quem in lectionibus & homiliis sacris tenuerunt, oportunæ, & multa Evangelistarum loca haud infeliciter illustrantes. Non alius est Theophanes qvi in Catena Corderiana ad Lucam allegatur, qvem Corderius male confundit cum Theophane Confessore auctore Chronici, notatus eo nomine à Combefisio in Bibl. Concionatoria. Similiter in Catalogo Bibl. Bodlejanæ in unum confunduntur Theophanes Cerameus & auctor Chronici & Nicænus Episcopus cujus est Hymnus in Annunciationem B. Virginis. Sed jam Theophanis Ceramei homilias editas recenseamus.

1. Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἰνδίκτου, ἤτοι τοῦ νέου ἔτους, *de indictione s. anni principio* Calend. Septembris. incipit: εὐλογητὸς ὁ θεὸς ὁ καταξιώσας ἡμᾶς διαδραμεῖν τὴν κυκλικὴν τοῦ Χρόνου περίοδον p. 1. Ediderat Græce & Lat. Dionysius Petavius ad calcem breviarii historici Nicephori CPolitani, Paris. 1616. 8. p. 258. qvi *Gregorium* auctorem vocat & in notis p. 10. hanc & alias plurimas ejus homilias à Sirmundo se testatur accepisse. *Qui quia crebro*, inqvit *earum editionem a nobis flagitat, ut ei aliqua parte satisfiat, hoc velut specimen quoddam præmisimus.*

2. Περὶ τῆς παραβολῆς τῶν μυρίων ταλάντων, *de parabola decies mille talentorum*, Matth. XVIII. 24. Incipit: Οἱ παιδοτρίβαι καὶ τῶν νέων διδάσκαλοι p. 7.

3. Κυριακῇ πρὸ τῆς ὑψώσεως τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ, *Dominica die ante festum Exaltationis pretiosæ & vivificæ Crucis.* Incipit: Φέρε σήμερον ὦ θεοφιλέστατον ἄθροισμα. p. 13. Hanc homiliam ediderat Jacobus Gretserus cum Francisci Turriani versione in Tomo II. de Cruce p. 124. Ingolstad. 1600. 4.

4. Εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ. *In Exaltationem pretiosæ & vivificæ Crucis.* Incipit: Ὁρῶ σήμερον τοῦ μεγάλου τοῦ

de

δε ναȣ. p. 16. Hanc qvoqve homiliam cum Turriani verſione publicaverat Gretſerus T. 2. de Cruce p. 133. Eadem cum ſuperiore legitur Latine in Bibliothecis Patrum recentioribus Pariſ. Colon. & Lugd.

5. Ἐκ τȣ̃ κατὰ Λȣκᾶν, κυριακῇ πρώτῃ, εἰς τὸ, ἑςὼς ὁ Ἰησȣ̃ς παρὰ &c. *Ex Luca V. 2. Dominica prima in illud: Stans Jeſus ſecundum ſtagnum Geneſares.* Incipit: ἐπειδήπερ ἀρχὴν εἰλήφει p. 27. In hujus homiliæ exordio narrat Theophanes, Patres longo uſu inſtituiſſe ut in Eccleſia, *Joannis* Evangelium legeretur ab feſto Paſchatos usqve ad Pentecoſten: *Matthæus* à Pentecoſte ad anni usqve finem. Deinceps à magno *Luca* de magnis myſteriis edocerentur Chriſtiani, divino præcone *Marco* jejuniorum tempori relicto.

6. Περὶ τȣ̃ υἱȣ̃ τῆς χήρας. *De filio viduæ.* Luc. VII. Incipit: ἄλλην ὑπόθεσιν ὡρμημένος. p. 31.

7. Περὶ τῆς παραβολῆς τȣ̃ σπόρȣ. *De parabola ſementis* Luc. VIII. Incipit: οἱ τὰς μακρὰς ἀποδημίας. p. 39.

8. Περὶ τȣ̃ πλȣσίȣ καὶ Λαζάρȣ. *De divite & Lazaro.* Luc. XVI. Incipit: πάλιν ἡ τȣ̃ Θεȣ̃ ἐνυπόςατος σοφία. p. 46.

9. Εἰς τὸ, ἐλθόντι τῷ Ἰησȣ̃ εἰς τὴν χώραν. In Luc. VIII. 26. ſeq. *Cum veniſſet Jeſus in regionem Gadarenorum.* Incipit: Ἐπέχει μȣ τὴν γλῶσσαν ἡ νόσος τȣ̃ σώματος. p. 53.

10. Περὶ τῆς θυγατρὸς τȣ̃ Ἀρχισυναγώγȣ καὶ περὶ τῆς αἱμοῤῥοȣ́σης. *De Archiſynagogi filia & hæmorrhoiſſa.* Luc. VIII. 41. Incipit: διπλῆν ἡμῖν σήμερον. p. 57.

11. Περὶ τȣ̃ ἐρωτήσαντος τὸν Κύριον νομικȣ̃ καὶ περὶ τȣ̃ ἐμπεσόντος εἰς τȣ̀ς λῃςάς. *De legisperito interrogante Dominum, & de eo qui incidit in Latrones.* Luc. X. Incipit: ȣ̓ τοσȣ̃τον αὐχμώδης γῆ. p. 63.

12. Περὶ τῆς ἐχȣ́σης πνεῦμα ἀσθενείας. *De muliere quæ habebat ſpiritum infirmitatis.* Luc. XIII. 11. Incipit: οἱ κηφῆνες εἶδός ἐςι μελισσῶν. p. 69.

13. Περὶ τῆς παραβολῆς τȣ̃ δείπνȣ. *De parabola Cœnæ.* Luc. XIV. Incipit: μυςικὸν ἡμῖν δεῖπνον. p. 76.

14. Κυριακῇ πρὸ τῆς Χριςȣ̃ γεννήσεως, *Dominica ante CHriſti nativitatem in illud,* Matth. I. 1. *Liber Generationis Ieſu Chriſti Filii David.* Incipit: τȣ̃ μὲν αἰσθητȣ̃ ἡλίȣ. p. 81.

15. Περὶ τȣ̃ ἀρχιτελώνȣ Ζακχαίȣ. *De Zacchæo, principe publicanorum,* Luc. XIX. Incipit: τῆς μυςικῆς ἐκείνης καὶ θείας κλίμακος. p. 87.

16. Περὶ τοῦ τελώνου καὶ Φαρισαίου. *De publicano & pharisao* Luc. XVIII. 10. seq. Incipit: πάλιν ἡ εὐαγγελικὴ φωνή. p. 92.

17. Περὶ τοῦ ἀσώτου υἱοῦ. *De filio prodigo* Luc. XV. Incipit: ἔφθασεν ἡ εὐαγγελικὴ φιλοσοφία. p. 100.

18. Εἰς τὸ· ὅταν ἔλθῃ. In illa verba Matth. XXV. 31. *Cum venerit Filius hominis in gloria sua.* Incipit: οἷον ἢ πάσχουσιν. p. 111.

19. Εἰς τὸ, ὅταν ἀφῆτε. In illa verba: Matth. VI. 15. *Si dimiseritis hominibus peccata eorum.* Incipit: οἱ ἐν τοῖς ἱππικοῖς ἄθλοις. p. 119.

20. Τῇ κυριακῇ τῆς ὀρθοδοξίας περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων. *Dominica Orthodoxiæ.* * (prima jejuniorum, qua memoriam restituti cultus imaginum Græci celebrant) *de sanctis imaginibus.* Incipit: λαμπρὰ ἑορτὴ καὶ πανήγυρις ἐπέστη. p. 125. Hanc homiliam latine dedit Baronius ad A. 842. n. 29. ex Francisci Turriani versione cum qua Græce & Latine Jac. Gretserus T. 2. de Cruce p. 1242. edit. in fol. Ingolst. 1616.

21. Περὶ τοῦ ἐν Καπερναοὺμ παραλυτικοῦ. *De paralytico sanato in Capharnaum* Marc. II. 1. seq. Incipit: ἐπειγόμενος τῆς συνήθους διδασκαλίας ἐφάψασθαι. p. 130.

22. Εἰς τὸ· ὅστις θέλει. ἐλέχθη κυριακῇ τῆς σταυροπροσκυνήσεως *In illa verba*: Marc. VIII. 34. Si qvis vult venire post me, abneget semetipsum. *Dicta est Dominica adorationis S. Crucis,* medio jejuniorum tempore. Incipit: νῦν ἡμῖν ὁ τῆς ἐγκρατείας καιρὸς ἔφθασεν εἰς αὐτὸ τὸ μεσαίτατον. p. 137.

23. Εἰς τὸ, ἄνθρωπός τις. *In illud* Matth. XVII. 14. *Accessit ad eum homo genibus provolutus, dicens: Domine miserere filii mei, quia lunaticus est.* Incipit: ὀτρύνει μὲν ἵππον ἀγέρωχον. p. 144.

24. Εἰς τὸ, ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, *In illud:* Marc. X. 33. *Ecce ascendimus Hierosolymam, & Filius hominis tradetur.* Incipit: ὁ μὲν τῆς ἐγκρατείας καιρὸς ἤδη προέκοψε. p. 149.

25. Εἰς τὴν τοῦ δικαίου Λαζάρου ἀνάστασιν. *De justi Lazari resurrectione* Joh. XI. Incipit: πολλὴν πανδαισίαν ἡμῖν ὁ ἐπιστήθιος Εὐαγγελιστής. p. 158.

26. Εἰς τὴν βαϊοφόρον ἑορτήν, ἐλέχθη δὲ ἐνώπιον τοῦ ῥηγὸς Ῥογερίου. *In solennitatem Palmarum. Dicta est coram Rege Rogerio.* Incipit: φαιδρὰ τῆς παρούσης ἑορτῆς ἡ συνέλευσις p. 183.

27.

* Vide Cangii glossar. in ὀρθοδοξία. Lambec. VIII. p. 456. Nic. Rayæum Diss. præliminar. ad Acta Sanctor. T. 1. Junii p. XXIJ.

27. Ἐις τὸ τίμιον τῦ Ἰησῦ Χριςῦ πάθ☉. *In pretiosam Jesu Christi passionem.* Incipit: Ἴσως μὲν ἐπαχθὴς δόξω πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, p. 188. In hac homilia p. 207. Theophanes laudat hymnum & καλλιέπειαν Andreæ Cretensis.

28 - 38. ἑρμηνεία εἰς τὰ ἕνδεκα ἑωθινά, *Interpretatio in undecim Evangelia matutina*, de iis qvæ post resurrectionem Christi gesta sunt. Hæ XI homiliæ MSS. in Codice Cæsareo de quo Lambec. IV, p. 61.

28. α) in Matth. XXVIII, 16. incipit: πάλαι μὲν ὁ θεόπτης Μωσῆς p. 213.

29. β) in Marc. XVI. 1. incipit: τέρπει μὲν τὰς ὄψεις ἀνίσχων, p. 219.

30 γ) in Marc. XVI. 9. incipit: οἱ ἀενάως ῥέοντες ποταμοὶ p. 224.

31. δ) in Luc. XXIV. 1. Incipit: ἐπειδὴ περὶ τῆς ζωοπαρόχȣ p. 230.

32. ε) in Luc. XXIV. 12. Incipit: ἡ ζωοφόρ☉ τῦ Κυρίȣ ἀνάςασις. p. 233.

ϛ) ὁμιλία ἡ αὐτὴ εἰς τὴν σωτήριον ἀνάληψιν *Homilia eadem qua in salutarem Ascensionem* infra n. 39. p. 275.

33. ζ) in Joh. XX. 1. Incipit: ὅτε τὴν κατὰ τῆς ἡμετέρας φύσεως. p. 238.

34. η) in Joh. XX. 11. Incipit: ἄρτι τῦ κορυφαίȣ τῶν φοιτητῶν. p. 244.

35. θ) in Joh. XX. 19. Incipit: Ζητητέον τοῖς τῶν ἱερῶν λογίων ἐξεταςαῖς. p. 247.

36. ι) in Joh. XXI. 3. seq. Incipit: ἐπὶ τὴν Τιβεριάδ☉ λίμνην. p. 250.

37. ια) in Joh. XXI. 14. seq. Incipit: Τοῖς μαθηταῖς ὀφθεὶς ὁ κύρι☉. p. 257.

38. Ἐις τὴν Σαμαρεῖτιδα. *De Samaritana* Joh. IV. Incipit: ὡς ἀπροοιμιάςως τῷ Σωτῆρι σήμερον. p. 262.

39. Ἐις τὴν σωτήριον ἀνάληψιν. *In salutarem Ascensionem.* Incipit: λαμπρὰ τῷ ὄντι καὶ περιφανής. p. 273.

40. Ἐις τὴν ἐπιφοίτησιν τῦ ἁγίȣ Πνεύματ☉. *In Adventum Sancti Spiritus.* Incipit: ὁρῶν σήμερον τὸν ἁγιώτατον p. 282.

41. Κυριακῆ τῶν ἁγίων πάντων. *Dominica omnium Sanctorum* in Matth. X. 32. Incipit: ὁ μὲν καιρὸς πρὸς αὐτὸ τὸ τῦ ἔαρ☉ ἡμᾶς ἄγει ἀκροτελεύτιον. p. 288.

Digitized by Google

42. Εἰς τὸ, λύχνος τοῦ σώματός ἐστι ὁ ὀφθαλμός. *In illa verba* Matth. VI. 22. *Lucerna corporis est oculus.* Incipit: καὶ χρεωφειλέτης εὐχάριστος. p. 296.

43. Εἰς τὰ ἐπίλοιπα, *in reliqua ejusdem dicti,* Incipit: οἱ ἀγύρται καὶ οἱ ἀγελαῖοι πένητες. p. 303.

44. Περὶ ἑκατοντάρχου. *De centurione* Matth. VIII. Incipit: ἀντιστρατεύει τοῖς ἀγαθοῖς ἔργοις. p. 308.

45. Περὶ τοῦ ἐπερωτήσαντος πλουσίου τὸν Ἰησοῦν. *De divite interrogante Dominum* Matth. XIX. Incipit: οἷον τὸ συμβαίνειν εἴωθε. p. 313.

FESTIS SANCTORUM DIEBUS.

46. Περὶ τῆς ἐπιτιμήσεως τῶν ὑδάτων, *de objurgatione aquarum.* Matth. VIII. ἐλέχθη τῇ ἑορτῇ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου. *dicta est in festo magni martyris Demetrii* (VIII. Octobr.) Incipit: διττῆς προφάσεως σήμερον. p. 321.

47. Εἰς τὴν ἀποστολὴν τῶν δώδεκα μαθητῶν. *De missione duodecim discipulorum.* Matth. X. *In festo SS. Anargyrorum Cosmæ & Damiani.* (XVII. Octobr.) Incipit, εὐκαλεῖ μὲν ἡμᾶς ὦ φιλέορτοι. p. 324.

48. Εἰς τὴν ἀποστολὴν τῶν ἑβδομήκοντα μαθητῶν. *De missione septuaginta Discipulorum* Luc. X. 16. ἐλέχθη ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ ἀρχιστρατήγου. *Dicta est in festo Principis cœlestis militiæ S. Michaelis* (XXIX. Septemb.) Incipit: οἱ μὲν αἰσθητοὶ λειμῶνες. p. 329.

49. Εἰς τὸ, ἠθέλησεν. *in illa verba* Joh. I. 43. *Voluit JEsus exire in Galilæam.* ἀναγινώσκεται ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ ἁγίου Φιλίππου. *Legitur in festo S. Philippi* (1. Maji) Incipit: οὐ μόνον περιπολοῦντες σωματικῶς. p. 336.

50. Εἰς τὸ, εἱστήκει ὁ Ἰωάννης. *in illa verba,* (Joh. I. 35.) *Stabat Ioannes, & ex discipulis ejus duo.* ἐλέχθη ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου. *Dicta est in festo S. Apostoli Andreæ* (XXX. Nov.) Incipit: ἐμοὶ τῆς παρούσης ἑορτῆς ἡ διάλεξις. p. 342.

51. Εἰς τοὺς μακαρισμούς. *In beatitudines* Matth. V. ἐλέχθη ἐν τῇ μνήμῃ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νικολάου. *Dicta est in memoria S. Patris nostri Nicolai,* (XVI. Dec.) Incipit: ὅτι πρὸς τὴν ἑαυτοῦ θείαν αὐλὴν ὁ δεσπότης. p. 346. In hac homilia p. 350 Gregorii Nysseni homiliæ octo in beatitudines laudantur his verbis: τὸ μὲν βάθος τῆς ἱερᾶς ταύτης διδασκαλίας μόνος τῶν πάντων ἐπέγνω κάλλιστά τε καὶ ὑψηλότατα ὁ κατὰ τὸν μέγαν Μωσῆν εἰς τὸν γνόφον τῆς Θεολογίας εἰσδὺς ὁ Νυσσαεὺς καὶ μέγας Γρηγόριος ἐν ὁμιλίαις ὀκτὼ τὰ ταύτης κάλλος

ἐξη-

Digitized by Google

ἐξηγησάμενος, καὶ ἐξέσαι τῷ βουλομένῳ τὰ τῆς πανσόφου ἐκείνης βίβλου ἀρύσασθαι νάματα καὶ μέθυν μεθυσθῆναι τὴν σώφρονα. *Profunditatem hujus doctrinæ unus ex omnibus optime altissimeqve cognovit, qui instar magi illius Mosis in Theologia caliginem penetravit Nyssenus ac magnus Gregorius homiliis octo, quicquid in hoc dicto boni pulchriqve continetur, explanavit; & licebit cuicunque libuerit ex illo libro omni sapientia redundante flumina haurire, & sana ac sobria ebrietate se ingurgitare.*

52. Εἰς τὰ ἅγια νήπια. *In sanctos innocentes* (XXVIII. Dec.) Incipit: ἐπὶ τὴν ἱερὰν Βηθλεὲμ ἄγει σήμερον. p. 353.

53. Εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. *In Annunciationem sanctissimæ Dei genitricis* (XXV. Mart.) Incipit: σήμερον ἡ Ἐκκλησία δαδουχεῖται μυστικῶς. p. 359.

54. Εἰς τὸ, πάντα μοι παρεδόθη, *in illa verba* Matth. XI. 27 *omnia mibi tradita sunt à Patre meo.* ἐλέχθη δὲ ἐν τῇ πανηγύρει τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου. *Dicta est in panegyri S. Onuphrii* (1. Jun.) Incipit: ἐπεισί μοι θαυμάσαι. p. 365.

55. Εἰς τὸ, ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς, *in illa verba* Matth. XVI. 13. *venit Iesus in partes Cæsareæ Philippi.* ἐλέχθη ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου. *Dicta est in festo SS. Apostolorum Petri & Pauli.* (XXIX. Jun.) Incipit: συνήδομαί σοι πόλις, καί σοι θεῖε τῶν ἀνακτόρων ναέ. p. 370. Antequam edita esset citavit Turrianus contra Magdeburgenses pro Canonibus Apost. II. 6.

56. Εἰς τὸ, ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν. *In illa verba*, Joh. XV. 12. *hac mando vobis.* ἐλέχθη ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ ἁγίου Προκοπίου. *Dicta est in festo S. Procopii.* (VIII. Jul.) Incipit: καὶ κιθαρῳδὸς ἀνὴρ πολλάκις. p. 378.

57. Εἰς τὸ ἐγώ εἰμι ἡ θύρα. *In illa verba:* Joh. X. 9. *Ego sum ostium.* ἐλέχθη ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ ἁγίου Παγκρατίου. *Dicta est in festo S. Pancratii* Tauromenitani ut ajunt Episcopi, & Petri Apostoli discipuli (XI. Jul.) Incipit: οὐ κατόπιν, ὡς ὁ λόγος ἥκομεν. p. 385.

58. Εἰς τὸ, ἰδοὺ ἐγώ, *in illa verba* Matth. X. 16. *Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum.* ἐλέχθη ἐν ἑορτῇ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Παντελεήμονος. *Dicta est in festo sancti magni martyrii Panteleemonis.* (XXVII Jul.) Incipit: οἱ πρὸς τὴν πάνδημον ταύτην ἀθροισθέντες πανήγυριν p. 392.

59. Εἰς τὴν σωτήριον μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. *In salutarem Transfigurationem Domini nostri Jesu Christi.* (VI. August.) Incipit: οἷόν τι πάσχειν εἰώθει ποιμήν p 398.

60. Εἰς τὸ, εἰσῆλθεν. *In illa verba* Luc. X. 38. *Intravit Jesus in quod*

Digitized by Google

quoddam castellum. ἐλέχθη ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς κοιμήσεως τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκȣ. *Dicta est in festo Dormitionis sanctissimæ Virginis Deiparæ.* (XV. Augusti.) Incipit: ὡς λίαν μοι λαμπροτέρα. p. 402.

61. Εἰς τὴν ἀποτομὴν τȣ̃ Προδρόμȣ. *In decollationem venerabilis Præcursoris* Joannis Baptistæ (XXIX. August.) Incipit: καλῶς ἐφήρμωσεν ἡ τάξις τὴν τȣ̃ προδρόμȣ τελείωσιν εἰς αὐτὴν σχεδὸν τȣ̃ ἐνιαυτȣ̃ τὴν περαίωσιν. p. 418.

62. Εἰς τὸν γενόμενον αὐχμόν. *De siccitate quæ eo tempore contigit.* Incipit; Τίς δώσει τῇ κεφαλῇ μȣ ὕδωρ. p. 424.

Has Theophanis homilias ex Codicibus Panormitano, Vaticano, Escurialensi & Parisiensibus recensitas *Franciscus Scorsus* S. J. cum eleganti versione & eruditis atque copiosis ad calcem voluminis subjunctis notis primus edidit Lutetiæ Paris. 1644 fol. Eædem exstant in Codice Coisliniano de quo Montfauconus p. 391. Homiliæ LVI. in Codice Cæsareo de quo Lambecius IV. p. 17. Ineditas adhuc plures ejusdem scriptoris in Bibliothecis latere non est dubium, cum Allatius p. 415. diatriba de Georgiis testatur se in Chio insula legisse homilias ejus, Scorso haud visas qvinqve, qvorum titulos & initia ibi si placet vide.

THEOPHANES ALII.

THeophanes, *Mytilenæus Lesbius*, qvem scriptorem rerum suarum Pompejus Magnus in Concione militum, Civitate donavit teste Cicerone pro Archia c. 10. & Valerio Maximo VIII. 14. De illo Vossius de Hist. Græcis lib. 1. c. 23. qvi hujus Theophanis Epigrammata Græca legi in Anthologia, Gyraldo assentitur lib. de poëtis Græcis p. 69. Apud Julium Capitolinum in Maximo & Balbino c. 7. hic vocatur Balbus Cornelius Theophanes, fuit enim ab eo L. Cornelius Balbus adoptatus, ut narrat Cicero Orat. pro Balbo c. 25. & VII. 6. ad Attic. Confer Joannem Tristanum T. 2. de numis Imperatorum p. 477. seq.

Theophanes ἐν τῷ περὶ γραφικῆς, *de arte pictoria* laudatus à Laërtio in Aristippo, lib. 2. sect. 104.

Theophanes accusator Julii Bassi apud Plinium lib. IV. Epist. 9.

Theophanes *Byzantius*, cujus Commentarios de rebus Justiniani Imp. & libros decem Historiarum ab Anno secundo Justini junioris ad annum ejusdem duodecimum, (Christi à 567 ad 577.) horumque continuationem desideramus. De illis Photius Bibl. Codice LXIV.

The-

Theophanes *Monachus*, ad quem ejusdem Photii Epistola vulgata à Scorso in prolegomenis ad Theophanem Cerameum.

Theophanes qvi sub Photio docuit sigillum confessionis posse violari, præmium mendacitatis nactus *Cæsarienses infulas*, si credimus Nicolao Comnenó p. 410. prænotionum mystagogicarum. De illo Theophane Cæsariensi Episcopo Nicetas in Ignatii Patriarchæ CPol. vita.

Theophanes *Hegumenus* & presbyter, qvi scripsit encomium S. Nicephori Patriarchæ CPol. sub Michaele Theophili F. Habetur Latine apud Surium 13. Mart. & in Actis Sanctor. T. 2. Martii p. 318. Vossio idem hic videtur cum Theophane Isauro auctore Chronici. Incertum est an ex hoc Theophane produxerint locum de Porphyra in palatio CPol. (in qva nati Imperatorum liberi Porphyrogennetæ dicebantur) Franciscus Turrianus lib. 2. de dogmatum characteribus & Bernhardus Bertramus in notis ad Reinesium de Palatio Lateranensi ejusque Comitiva, Jen. 1679. 4. p. 57.

Theophanes *Physicus*, Heracleopolitanus Ægyptius, cujus meminit Stephanus Byz. in ἡρακλεώπολις.

Theophanes *Confessor* Imaginum à Leone Chazaro male habitus, cujus obitum memorat Historia miscella XXIII. 7. ad A. C. 780.

Theophanes *Solitarius* ad qvem Theodori Studitæ Epistolæ.

Theophanes *Isaurus* Hegumenus τοῦ ἀγροῦ qvem à Theophane Isaacio Sigriani monasterii Abbate præter rem, ut opinor distingvit Baronius ad A. 816. n. 1. Confessor imaginum in exilium conjectus à Leone Armeno & defunctus uno è tribus ultimis illius Imperatoris annis non ante A. C. 818. De ejus Chronico (annorum φκή, 524, ut notatur in Codice Coisliniano p. 205.) dixi Volum. VI. p. 151. seq. Franciscus Turrianus de jure ordinandi ministros Ecclesiæ lib. 2. cap. 6. p. 204. citans locum ex hoc Chronico tunc adhuc inedito, Theophanem male vocat Tarasii Syncellum sive secretarium, qvod Georgio competit cujus Chronicon Theophanes ab A. 285. ad 813. Theophani de qvo prolixe Henschenius in Actis Sanctor. T. 2. continuavit, non ad XII. Martii p. 213. seq. tradito etiam vitæ ejus compendio è Menæis p. 216. tum p. 218. Latina versione vitæ à Theodoro Studita vel alio coævo scriptæ (ex MS. Græco Bibl. Venetæ S. Marci.) Et alia vita (à Simeone Metaphraste, ut videtur scripta) Græce p. 700. è Codice Bibl. Sfortianæ Rom. & Latine p. 224. Scripsit & alia hic Theopha-

nes

Digitized by Google

nes; nam Genesius in Leone Armenio cum narrasset fraudem à monacho svasu Theodori factam Imperatori, subjungit carmine in eandem invectum Theophanem Confessorem. *ὡς καὶ παρὰ τοῦ μακαρίτου Θεοφάνους καὶ ὁμολογητοῦ ταῦτα δι' ἐμμέτρου ποιήσεως ἐστηλιτεύετο.* Ad hunc qvoqve Theophanem Theodori Studitæ Epistolæ.

Georgius Theophanes qvem memorat Vossius de Hist. Græcis & Reinesius de palatio Lateranensi p. 83. nullus est, certe non diversus à Theophane hoc qvem jam dixi Georgii Syncelli continuatore.

Theophanes *Graptus* Theodori Grapti frater, de qvo dixi Volum. IX. p. 196. Idem Nicææ * Episcopus creatus, qvem cum superiore Theophane Isauro confundunt Græci in Triodio ad festum Orthodoxiæ. Ejus *Canonem* sive *hymnum* qvem in Dominica restitutionis imaginum concinunt, Baronius cum versione Fred. Metii edidit ad A. C. 842. n. 28. Alium in fratrem Theodorum, è Græcorum Menæis, cum versione sua Combefisius in manipulo rerum & originum CPol. p. 224 - 230. Alia vide supra p. 138. *Sermo in depositionem Zonæ & vestis sanctissimæ Deiparæ* MS. in Bibl. Coisliniana p. 419. incipit: *Τίς ὁ φαιδρὸς σύλλογος οὗτος, τίς ὁ πανάρμ.*

Theophanes *Monachus* & Presbyter atqve Hegumenus monasterii S. Josephi, qvi *vitam ejusdem S. Josephi Hymnographi* & Chartophylacis magnæ Ecclesiæ CPol. scripsit, qvam è MS. Colbertino citat Cangius in glossario Græco.

Theophanes *Primicerius patriarchalium notariorum*, qvi interfuit Synodo CPol. sub Alexio Comneno pro virginibus habitæ, cujus decretum edidit eruditiss. Montfauconus in Bibl. Coisliniana p. 163. seq.

Theophanes *Nicænus Archi-Episc.* circa A. C. 1347. Cujus *Symphoniam Veteris & Novi Test.* adversus Iudæos scriptam citat Franciscus Turrianus lib. 1. de jure ordinandi Ministros Ecclesiæ p. 116. Ex *Oratione* ejus *sexta contra Judæos*, loca profert Allatius contra Hottingerum p. 187. seq. Utriusqve operis à Turriano versi Latine, qvod in Collegio S. J. Romæ servatur MS. argumenta recenset Possevinus T. 2. Apparatus Sacri p. 470. seq. testatus *opus contra Judæos* duabus constare partibus, & partem priorem libris qvatuor, posteriorem tribus absolvi. Idem Possevinus memorat *Epistolas* ejus duas, unam *Didascalicam ad Sacerdotes & alios Clericos* de sacerdotio & qvalem esse oporteat

* Baron. ad. A. C. 842. n. 24.

Digitized by Google

teat Sacerdotem: nec non alteram ad Nicænos, qua Acindynistarum non minus quam Judæorum svadet fugere consvetudinem, *quod Christiano contemnenda sint præsentia omnia, tam jucunda quam molesta.* Has editurum se promisit Consalvus sive Gundisalvus Maria Ponce de Leon, Hispalensis notis ad Physiologum S. Epiphanii c. 4. T. 2. p. 194. Ediditqve * Rom. 1590. 8. ex Bibl. Vaticana Græce & Latine cum notis & variis lectionibus. Ejusdem Theophanis *Hymnum in Annunciationem Deiparæ* vulgatum habemus Venetiis ab Aldo una cum Prudentio, Prospero, Joanne Damasceno, Cosma & Marco Hydruntino Episcopo, sine anni nota: Et recusum in Bibliothecis Patrum in supplemento Bigneano Paris. 1579. & in Tomo VIII. A. 1589. & 1654. & Colon. 1618. Tomo VIII.

Theophanes *Hieromonachus*, qui Theodosii Zygomalæ spiritalem se parentem appellat, in Crusii Turcogræcia p. 332.

II. JOANNES ZONARAS CPolitanus, sub Alexio Comneno magnus Drungarius sive Præfectus Vigilum & primus à secretis, a) deinde *καθ' ἑαυτὸν ἑλόμενος ζῆν* & Monasticam vitam amplexus b) sub Joanne Comneno variis ingenii monumentis operam & animum impendit. A Theodoro Balsamone c) qvi post eum Ecclesiasticis Canonibus interpretandis animum appulit, vocatur *ὑπερφυέστατος ἐκεῖνος Ζωναρᾶς excellentissimus ille Zonaras*, qvi *σοφῶς καὶ ὑπερδεξίως καὶ ὡς οὐκ ἄν τις κρειττόνως sapienter & aptissime, atque ita ut nemo melius* in interpretandis illis fuerit versatus. Laudatur etiam à Matthæo Blastare & Anonymo apud Allatium II. 10. 6. de consensu p. 643. qvorum loca jam produxit eruditissimus Beveregius prolegom. ad pandectas Canonum p. XVI. *Nobilem aque Historicum, ac pessimum Photianum* appellat Nic. Comnenus Papadopoli p. 4. prænotionum mystagogicarum.

1. Præcipuum Zonaræ opus sunt *Annales* sive *χρονικὸν* in partes

Hh

* Vide Nic. Antonii Bibl. Hispan. T. I. p. 426.

a) In jure Græco Rom. p. 351. Ἰωάννου τοῦ Ζωναρᾶ τοῦ γεγονότος μεγάλου δρουγγαρίου τῆς βίγλης καὶ πρωτοασηκρῆτις.

b) Inscriptiones Scholiorum in Canones: ἐξήγησις - - πονηθεῖσα Ἰωάννῃ μοναχῷ τῷ Ζωναρᾷ, τῷ γεγονότι μεγάλῳ &c.

c) Balsamo schol. in Epist. S. Athanasii ad Amunem T. 2. Bevereg. pag. 37. De Balsamone dictum T. IX. hujus Bibl. p. 185. seq.

Digitized by Google

tes duas d) & libros XVIII. divisum, qvos ab Orbe condito ad A. C. 1118. deduxit. Cedrenum qvi in A. 1057. desinit, Zonaræ præferri ab Hieron. Wolfio, indignatur Allatius p. 335. diatribæ de Georgiis, cum Cedrenus nihil fere egerit aliud, qvam è qvatuor vel qvinqve scriptoribus ad verbum descripta repetierit, Zonaras autem suopte marte & ingenio Chronicon hoc contexuerit. Tamen & Zonaras in Imperatorum historia libenter seqvitur Dionem, ita ut sæpe qvid Dio in libris etiam deperditis senserit vel scripserit, ex Zonara liceat conjicere, ut notat Vossius lib. 2. de Hist. Græc. cap. 27. Atqve ipse profitetur characterem sermonis ideo non unum eundemqve in hoc opere reperiri, qvod *ἐκ πολλῶν βιβλίων τὰς ἱστορίας ἐρανισάμενος* e) ex pluribus scriptis historias colligens sæpe etiam illorum verbis uti non dubitaverit. De ejus editionibus & versionibus dixi Volum. VI. p. 156. Exstat & Gallica interpretatio Joannis de Maumont Paris. 1560. fol. apud Vascosanum: & Joannis Millesii de sancto Amore, Paris. 1583. fol. MStis Codicibus qvorum in Wolfii & Cangii præfat. & in Crusii Turcogræcia p. 203. & apud Allatium p. 338. de Georgiis est mentio, addere licet Coislinianum de qvo Celeberrimus Montfauconus p. 208. & Florentinum in Catalogo Bibl. Mediceæ p. 75.

2. *Ἐξήγησις τῶν ἱερῶν καὶ θείων κανόνων τῶν τε ἁγίων καὶ σεπτῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν ἱερῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, ἀλλὰ μὴν καὶ τῶν τοπικῶν ἤτοι μερικῶν καὶ λοιπῶν ἁγίων πατέρων. Expositio sacrorum divinorumque Canonum, tam sanctorum venerandorum Apostolorum qvam sacrarum Oecumenicarum Synodorum, sed & localium sive particularium, reliqvorumqve SS. Patrum.* In Canones Apostolicos Latine vertit edidit qve Zonaræ commentaria *Joannes Qvintinus*, Hæduus, Juris Canonici Professor, Paris. 1558. & in Canones Conciliorum, Patrumqve *Antonius Salmatia*, Collegii Ambrosiani Doctor Theologus, Mediolan. 1613. Deinde Græce & Latine cum Qvintini & Salmantiæ versione prodierunt Paris. 1618. fol. una cum Constitutionibus Apostolicis & gestis Concilii CPol. sub Menna A. 536. habiti. Sed in hac editione desi-

d) Wolfius distinctionem in partes tres, ex suo ingenio contra auctoris mentem commentus est. Genuinam in partes duas & libros XVIII. divisionem Cangius è MSS. Codicibus restituit, de cujus editione vide si placet Acta Eruditor. A. 1687. p. 663. & Hist. des Ouvrages des Savans, Octobr. p. 139.

e) Ita legendum pro *ἐυχνισάμενος* vel *ἐπανισάμενος*, qvod probatur Nobiliss. Viro Christfrido Wæchtlero in Actis Eruditor. T. V. supplementi pag. 174. Etiam Pæanium Eutropii Metaphrasten Zonaras haud raro seqvitur, ut notat Cangius in notis p. 27.

desiderantur qvæ Zonaras in Epistolas Patrum Canonicas composuit. Illa igitur demum Græce cum Salmatiæ versione lucem viderunt Paris. 1621. fol. ad calcem Gregorii Thavmaturgi, Macarii Alex. & Basilii Seleuciensis. Deniqve universa hæc Zonaræ commentaria Græcis ad Codices Amerbachianum, Bodlejanum duosqve Parisienses castigatis, Latinisqve versionibus prioribus passim emendatis, utraqve lingva leguntur in pandectis Canonum viri celeberrimi Gvil. Beveregii Oxon. 1672. fol. una cum commentariis Theodori Balsamonis qvi Zonaram sæpissime seqvitur, aliqvando etiam emendat, nec non Alexii Aristeni qvem post Zonaram scripsisse, ante Balsamonem sub Manuele Comneno, idem Beveregius observat, licet Zonarâ etiam antiqviorem facit Allatius de consensu p. 419. Ex vetustissimo Cardinalis Bramatii junioris Codice nonnulla, Maximo Planudæ etiam lecta, qvæ in editis Zonaræ commentariis desunt, affert Nic. Comnenus p. 4. seq. prænotionum mystagog.

3. Λόγος πρὸς τοὺς τὴν φυσικὴν τῆς γονῆς ἐκροὴν μίασμα ἡγουμένους. *Oratio ad eos qui naturalem seminis effluxum, immunditiem existimant.* Græce & Lat. in Jure Græco Romano lib. V. p. 351. Prodierat etiam antea in Jure Orientali Enimundi Bonefidii apud H. Steph. 1573. 8. libro teritio Græce p. 216. & Latine p. 247.

4. Ἐκ προσώπου τῶν ἀρχιερέων περὶ τοῦ μὴ δεῖν δύο διεξαδέλφους τὴν αὐτὴν ἀγαγέσθαι πρὸς γάμον. Ex persona Pontificum, *quod non debeant duo sobrini eandem in matrimonium accipere.* Græce & Latine in Cotelerii monumentis Eccles. Græcæ T. 2. p. 483 - 492. Paris. 1681. 4.

5. *Proœmium in tetrasticha Gregorii Nazianzeni*, Græce prodiisse Venetiis A. 1563. tradit Caveus, in qvod scriptum nec dum incidi. At Zonaræ expositio MS. *in Nazianzeni tetrasticha* memoratur in Alex. Barvoëtii Catalogo Codicum Græcorum Bibl. Scorialensis apud Labbeum p. 177. Bibl. novæ MSS. Vide & Lambecium IV. p. 17.

6. Ἐξήγησις τῶν ἀναστασίμων κανόνων τοῦ Δαμασκηνοῦ, *Expositio Canticorum anastasimorum Joannis Damasceni*, MS. in Bibl. Cæsarea. Lambec. III. p. 39. & in Coisliniana p. 273. seq. Apud Allatium in Symmyctis p. 453. memoratur Joannis Zonaræ *in octateuchum Jo. Damasceni expositio pulcherrima.* lege, *in octoechum.* Jacobus Gretserus libro qvarto de Cruce vulgavit explicationem qvorundam ecclesiasticorum vocabulorum ex MSS commentariis Zonaræ in anastasimos Damasceni canones.

Digitized by Google

7. *Lexicon* spissum foliis CCCCXVIII. in fol. MS. in Bibl. Cæsarea. Vide Nesselium parte IV. p. 24. 89. 155. Joseph. Scaliger Epistola 48. ad Isaacum Casaubonum: *Ego qvoque videor mihi non inutiliter posse Zonaræ Lexicon tractare, qvod est in libris Soceri tui* (H. Stephani) *si per te & affinem tuum Paulum Stephanum ejus usus brevis mihi contingat.*

8. *Epistolas* Zonaræ *Theologicas*, rarum sibi charumqve opus qvod ex Oriente secum attulerat, servare se & editurum scripsit Theodorus Dousa in limine notarum ad historiam Georgii Acropolitæ, vulgatam Lugd. Bat. 1614. 8. A Dousa acceperat Bonav. Vulcanius qvi in notis ad Cyrillum Alex. contra Anthropomorphitas Lugd. Bat. 1605. 4. Græce & Latine edidit Epistolam XIII. *de homine ad imaginem DEI creato*, & Epistolam XXXII. *de sacra Eucharistia ratione non curiose nimis rimanda*, & partem Epistolæ X. *quare temporibus novissimis incarnari Verbum voluerit.* Ex his decimam & decimam tertiam eandem exstare video in Codice Epistolarum qvinqvaginta qvæ sub *Michaëlis Glycæ* nomine exstant MStæ in Bibl. Cæsarea, & recensentur à Lambecio IV. pag. 152. seq. sed trigesimam secundam qvæ incipit, οἴδαμεν ὦν ἀγαπητέ, inter illas non reperio. Est autem eadem qvam inter Zonaræ Epistolas ineditas Casaubonus testatur se legisse (XVI. 49. in Baron.) hoc titulo: εἰ φθαρτή ἐστιν ἡ ἁγία τοῦ χριστοῦ μετάληψις, εἴτε καὶ ἄφθαρτος. Allatius qvidem passim Glycam sive Zonaram in Epistolis laudat ut de libris Ecclesiasticis Græcor. pag. 127. 130. 139. 254. 324. 325. 326. 327. Zonaræ Epistolam XV. ex adversariis Casauboni ad Baronium ineditis laudat Seldenus II. 7. 2. de synedriis p. 179 Excerptum ex Joannis Zonaræ Epistola περὶ τῆς κοιμήσεως τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου *de Dormitione sanctissimæ Dei genitricis*, MS. Lambec. IV. pag. 149. seq. Incipit: Οἱ καὶ δίκαιοι πολλάκις ἡνίκα τῶνδε μεθίστανται, ὀπτασίας ἁγίων τεθέανται καὶ θείων ὕμνων ἐν οὐρανοῖς αὐτήκοοι γίνονται.

9. Κανὼν εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, *In sanctissimam Deiparam Canon sive hymnus* cujus acrostichis: ὕστατος ἦχος ὕστατον πλέκει μέλος. *Postremus tomus postremum adornat melos*, adversus hæreses Arii, Sabellii, Macedonii, Apollinaris, Nestorii, Marcionis, Eunomii, Eutychis, Manetis, Origenis, Evagrii, Novati, Encratitarum, Messalianorum, Aërii, Pauli Samosatensis, Sergii, Pyrrhi, Apellis, Leonis Isauri qvi imaginum cultum prohibuit, Bogomilorum, Italorumqve, Processionem Spiritus S. ex Patre & Filio docentium. Græce & La-

& Latine primus vulgavit Cotelerius Tom. 3. monumentor. pag. 465-472. Parif. 1686. 4. Latine fed extrema parte qvæ Italos five Romanam Ecclefiam refpicit truncum dederat Gilbertus Genebrardus, ex cujus verfione legitur in Bibliotheca Patrum Colonienfi A. 1618. pag. 1191. Tom. XII. & in Parifienfi A. 1654. Tom. XII. p. 358. & in Lugd. A. 1672. Tom. XXIII. pag. 633. De MSto Codice Cæfareo vide Lambecium V. pag. 161. Ad hunc à Genebrardo verfum truncatumqve canonem refpexiffe videtur Jacobus Pontanus S. I. præfat. ad Joannem Cantacuzenum: *Zonaram fuiffe fchismaticum teftari poffunt ejus poëmata aculeatiffima de proceffione S. Spiritus, & alia adverfus Latinos compofita, qua Genebrardus dum converteret, fe criminationes illas omififfe narrat.* Certe nulla alia usqvam Zonaræ à Genebrardo verfa comparent.

10. *Homiliæ*, qvales MStas evolvit Allatius, memoratqve in libro de Simeorum Scriptis.

α) *In CHrifti præfentationem in templo.* Incipit: πάλιν τοῖς εὐσεβέσι πανήγυρις.

β) *In Crucis venerationem.* Incipit: ἤρετο μέ τις πρόβλημα.

γ) *In laudem Silveftri I. Epifcopi Rom.* Incipit: οἱ μὲν σεπτοὶ καὶ θεόπται Ἀπόστολοι. Latine exftat apud Lipomannum & Surium 31. Dec. fub nomine Simeonis Metaphraftæ.

δ) *In laudem Sophronii Epifcopi Hierofol.* Incipit: οἱ τοῖς θείοις καὶ μακαρίοις πατράσι.

11. *Paraphrafin MS. in Logicam Ariftotelis* memorat Gefnerus in Bibl.

III. JOANNES TZETZES a) Grammaticus CPoli, *Ifaacii* Tzetzæ, (fub cujus nomine b) commentarium in Lycophronis Caffandram edidit) frater, ætatem fuam prodit ipfe, qvando centum fe poft Michaëlem Pfellum annis c) fcripfiffe fignificat, & allegorias fuas Homericas obtulit *Irenæ* Auguftæ, Manuelis Comneni Imp. Conjugi, qvæ illi A. C. 1143. nupta, obiit A. 1158. d) Patrem *Michaëlem* Tzet-

a) *Zezen* vocant Politianus, Parrhafius, Crinitus, Gyraldus: Volaterranus *Zezium*, Theodorus Gaza & Aldus *Cecum*. Vide Nic. Gerbelii præf. ad Chiliades.

b) Confer fi placet quæ ex Tzetzæ Chil. IX. hift. 296 & Epiftola ad Bafilium Acridenum notavit illuftris Potterus prolegom. ad editionem Lycophronis A. 1702. relata à me libro III. hujus Bibliothecæ cap. 16. §. 3.

c) Tzetzes Chiliad. XI. v. 719.

d) Vide Cangii Hiftoriam Byz. familiarum Auguftarum pag. 186.

Digitized by Google

Tzetzem habuit, matrem *Eudociam* e) avum paternum *Joannem* Tzetzem genere Byzantium, litterarum qvidem rudem sed eruditorum amantem & opulentum. f) Avus ejus maternus genere Græcus, avia materna Abasgis sive Ibera. Cum adolevisset, Michaël pater domi suæ salubribus præceptis filium erudiit, g) inter alia monuit ut præ sapientiæ studio contemneret opes, nihili faceret potentiam, minimeqve avidus esset τῆς πρωτοεδρίας, nec alios honoribus præcurrere cuperet. Qvindecim natus annos * præceptoribus traditur, à qvibus non tantum artium illum orbem & ἐγκυκλοπαιδείαν, sed etiam Hebræam, Syramqve linguam edidicit: unde & loco qvodam Syrum se & Ismaëlitam appellat. h) Excultus liberalibus disciplinis, & lectione assidua Poëtarum, Oratorum, Historicorum omnis ævi, Geometrarum etiam & Philosophorum cujusqve generis subactus, eruditionem sibi comparavit, neutiqvam vulgarem ac multivariam, ut ex scriptis ejus licet cognoscere. Sed ex iisdem etiam acerbus reprehensor ac contemtor aliorum, & vanus nimium ac sæpe ridiculus ostentator sui apparet. Ut Chiliad I. v. 275.

Οἶδας δὲ πάντως ἀκριβῶς πῶς πᾶσαν οἶδα βίβλον
Ἐκ στήθους τε καὶ στόματος οὕτως ἑτοίμως λέγειν.
Οὐδὲ γὰρ μνημονέστερον τοῦ Τζέτζου Θεὸς ἄλλον
Ἄνδρα τῶν πρίν τε καὶ τῶν νῦν ἐξέφηνεν ἐν βίῳ
Ὅθεν τὸ δῶρον εἰληφὼς εὐχαριστῶ τῷ δόντι
Κἂν τρίβω βίον πενιχρὸν σειρᾶς ὢν γένους πρώτου.

Scis autem qvomodo exacte omnino omnem novi librum,
Ex memoria atqve ore sic promte dicere.
Neqve enim memorantiorem qvam Tzetzam Deus alium
Virum eorum qvi olim fuere, & nunc sunt, produxit in vita.
Unde donum cum sumserim, gratias ago danti,
Qvamvis dego vitam pauperem, ex catena qvi sum generis primi, (aurei)

Chiliad. III. v. 160. Οὕτω παιδεύει με πατὴρ ὡς τὸν υἱὸν ὁ Κάτων.
Εἰ δέ τις καὶ τὸν Κάτωνα χρήζει μανθάνειν, οἷος,
Ἐμὲ βλεπέτω Κάτωνος ἔμψυχον ζωγραφίαν,
Καὶ Παλαμήδους τοῦ σοφοῦ παιδὸς τοῦ Ναυπλίου &c.

Sic

e) Tzetzes Chil. V. vers. 611. seq.
f) id. v. 615. seq. g) id. Chiliad. III. 157. seq. IV. 566. seq. * Chil. IV. 570.
h) id. Chiliad. VI. v. 282.

Sic erudiit me pater, qvemadmodum filium Cato.
Si qvis autem & Catonem vult discere, qvalis fuerit,
Me respiciat, Catonis animatam picturam
Et Palamedis sapientis, filii Naupli.

Chiliad.I,545. Τέως τὸν Τζέτζην ἀψευδεῖν ἐν τοῖς τοιούτοις νόει
Ὡς ἀκριβέστερον εἰπεῖν ἱστορικῶν ἁπάντων
Καὶ πάντων μνημονέστερον τῶν ὄντων ἐν τῷ βίῳ
Tamen Tzetzem non mentiri in talibus existima,
Sed exactius dicere omnibus historicis,
Et omnibus memorem magis, qvotqvot sunt in vita.

Chiliad.X.v,681. ὁλόκληρον βιβλίον γὰρ ἑκάστην ἱστορίαν
ὁ Τζέτζης οἶδεν ἀκριβῶς, οὐ στίχον εἴτε δύο.
Integros libros per singulas historias
Tzetzes novit exacte, non modo unum versum vel duos.

Subinde gloriatur se ex memoria scribere VI. 407. 475. VIII. 182. IX. 752. X. 340. 364. XII. 13. jubetqve facere periculum ut qvæcunqve aliqvis velit scire, ex memoria dicere ipsum jubeat. XII. 118. καὶ ὅσα ἄλλα ἕτερα ἐθέλοι τις μανθάνειν, εἰ ἀπὸ στήθους οἴδαμεν λέγειν πειράσθω. Ait se commentari properantem κατ' ἀστραπὴν εἰς τάχος, *fulguris instar celeriter*, XII. 119. ταχυγραφῶν VIII. 269. & 526. καὶ νόει τὸ ὀξύτατον τῆς Τζέτζου διανοίας. *Et vide celerrimam ingenii Tzetzæ vim.* Λέγων γὰρ ἓν τι, μύρια παρατρέχει *afferre unum aliqvid & infinita alia scientem omittere ac prætervehi.* XII. 6. Τζετζικὸν τρόπον, *modum scribendi Tzetzicum* & Τζετζικὰς ἐρεύνας *Tzetzicas inqvisitiones* ponit pro accuratissimis, ἐν αἷσπερ ἡ ἀλήθεια ἐκ χάους ἀνατρέχει, *qvarum ope veritas ex caligine & chao in lucem redit* XII. 75. seq. 126. Contemni se passim qveritur, & indignatur alios præferri sibi, se vero haberi pro rudi & indocto ut XII. 97.

- - ὥσπερ ὁ Τζέτζης λέγει
ὁ ἀμαθὴς ὁ ἀδαὴς ὁ ἄπορος ἐν λόγοις
ὁ ἐξελέγχειν μηδαμῶς δυνάμενος ἀνθρώπους.
- - *ut Tzetzes ait*
Rudis ille, indoctus, imperitus in disceptationibus
Arguere neqvaqvam valens homines,

XI. 219.

XI.219.255.363. Τζέτζης δὲ ἀρητόρευτος ὁ ἀμαθὴς ἐπάρχῳ
Tzetzes Rhetorica imperitus , indoctus Camateri *Eparchi judicio.*

Ex tam iniqvo de ſtudiis ſuis judicio ominatur fore, ut CPolis tradatur barbaris & barbara tota evadat. XII. 993. ſeq.

Ἀνθ᾽ ὧν πόλις ἄνασσα τῶν πολισμάτων
Οἰκτρῶς σε διστᾶ καὶ τριπλᾶ καταστένω.
Δέδοικα γὰρ, δέδοικα μή πως βαρβάροις
Δοθῇς ἁλωτὴ καὶ γενήσῃ βαρβάρα
Ὄνος νεμηθῇ σοι καὶ χοῖρος τότε
Τοὺς οὓς ἐτίμας οὐ κάτοιδα τῷ τρόπῳ.
Propterea te urbs regina urbium
Flebiliter ter qvaterqve lugeo.
Timeo enim , timeo ne forte barbaris
Tradaris captiva & evadas barbara,
Aſinusqve tunc depaſcat te & porcus
Qvos honoraſti neſcio qvomodo.

Principum ſuæ ætatis avaritiam accuſat Chiliad. V. 941. deteriores eos arguens eſſe Phalaride, qvi erga Steſichorum benignus ac liberalis fuit : ſe vero ex ſola librorum transſcriptione vitam tolerare profitetur :

Οἱ χρηστοήθεις δ᾽ ἄρχοντες νῦν ἀμφοτέρου μέρους
Μὴ μόνον προῖκα μηδαμῶς μηδὲν ἡμῖν διδόντες
Σεμνοῖς δ᾽ ἀνθρώποις δωρεὰς ἀεὶ διδόντες πόσας,
Ὡς Ἅρπυιαι τὸ πρότερον ἐκ γέροντος Φινέως
Καὶ βρῶσιν ἀφαρπάζουσιν στόματος ἡμετέρου
Προῖκα τὰς συγγραφὰς ἡμῶν λαμβάνειν ἐξαιτοῦντες
Ἐξ ὧν ἡμεῖς τρεφόμεθα πολλῶν μεταγραφέντων
Ὡς εὐρυστίχθων γὰρ ἐγὼ ταῖς θυγατράσι ταύταις
Ταῖς παντευμόρφοις τρέφομαι, πλὴν οὐχὶ πορνευούσαις
Ἀπόρνοις δὲ καὶ καθαραῖς αἷς τρέφομαι καὶ μόναις
Ἄλλοθεν οὐ δεχόμενος οὐδ᾽ ἀφ᾽ ἑρμηνευμάτων.
Belle autem morati principes nunc utriusqve partis
Non ſolum gratis nihil unqvam nobis largiuntur,
Bellulis autem hominibus qvot qvæſo aſſidue dant illi dona?
Velut harpyiæ qvondam à ſene Phineo
Et cibum rapiunt ex ore noſtro Gra-

Gratis scripta nostra accipere expetentes
Ex qvibus nos alimur dum multa transscribimus,
Velut Eurysichthon enim ego filiabus his
Formosis alor non sane fornicantibus
Sed castis & puris, qvibus solis nutrior
Aliunde non recipiens, neqve ab interpretationibus.

Sine mercede scriptorem esse pœnitet Chiliad. IX. 369.

Εἰ λίτρας κλεπταββᾶσι δὲ καὶ τζυελχοαγίοις
Ἐπὶ ἑνὶ δὲ μήλῳ τε δωρεῖσθε καὶ τῇ ῥόᾳ,
Ἀνθρώποις συγγραφεῦσι δὲ μεταφρασταῖς βιβλίων
Λέγεται, μεταφράσαι μὲν μῆκος τοσαύτης βίβλου
Καὶ τότε δοίητε αὐτοῖς ὅπερ ὑμῖν δοκήσει.
Μὴ εἴην, εἴπω, συγγραφεὺς μηδὲ ἐμός τις φίλος,
Εἰ πόνοις τόσοις μὲν οὐδὲν ὁ συγγραφεὺς λαμβάνει.
Si magna dona falsis abbatibus & sanctulis hypocritis
Pro uno pomo datis & malo punico,
Homines autem historicos atqve metaphrastes librorum
Jubetis interpretari prolixa volumina
Et deinde datis ei qvod vobis videtur.
Ne sim ita inqvam ego scriptor, neqve ex amicis meis aliqvis,
Si pro laboribus tantis nihil auctor accipit.

Tamen identidem ingerit se esse abstinentissimum, atqve ut XI. 23. seq. ait ἀδωρότατον, atqve à sola Augnsta præmia accipere XI. 48. Nimirum ab Augusta Irene pro singulis qvaternionibus allegoriarum, qvas ei obtulit Homericarum, capientibus centenos versus, ait initio se accepisse duodecim aureos, qvod deinde præmium aucto qvaternionum numero, imminutum fuit ab iis, qvi dispensandis Imperatoriis pecuniis præfecti erant, ac denegatum ut qveritur IX. 282. seq.

Πρῶτον μὲν τετραδίσκια τῶν σμικροτάτων γράφων
Ἑνὸς ἑκάστου ἀπ' αὐτῶν μὴ πλέον τι χωροῦντος
Ὀκτὼ καὶ ὀγδοήκοντα στίχων σὺν δικάδι (leg. δωδεκάδι)
Τῷ καθ' ἑνὶ ἐλάμβανον δώδεκα τῶν χρυσίνων
Χρυσίνων νομισμάτων δὲ πλὴν ἐκ λευκοῦ χρυσίου. *
Ἐπεὶ πυκνοῦν δὲ μηνυθεὶς τὰς χάρτας πρὸς ὀλίγον
Τῷ ἐπὶ διοικήσεων τελοῦντι τῆς Αὐγούστης.
Λαβὼν δέ τι τετράδιον μέγιστον ἐγεγράφειν

* ex argento. gülden in silber.

Τριπαγισμοῖς ἐν ϛιχισμοῖς τετράδια ὡς δέκα
Ὁ δὲ καὶ τὸ δεκάπλασμα ἴσον ἁπλῶ ἐδόκει
Καὶ μᾶλλον δὲ καὶ ἔλαττον εἴ τε καὶ ὡς ἐδὲν ἦ,
Λαβὼν γὰρ ταῦτα μοι, ἐδὲν ἐκεῖνος ἀπεϛάλκει.
Γράφε δὲ, γράφε, συνεχῶς ἐμήνυε, καὶ μόνον,
Καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν σχῆς δωρεὰς ὁκοίας.
Πρὸς τὸ αὐτῦ κληρόψυχον (leg. σκληρόψυχον) ἔγραψα τὰ γραφέντα.

Aliqvando jactat se συγγραφέα πόσων, *qvot librorum scriptorem*, Chil. V. vers. 580. & Chiliad. XI. v. 261.

Ὁ λογιϛὴς τῶν παλαιῶν i) ἧ δι' ἰάμβων βίβλος,
Τῶν λογισμῶν, γραμματικῶν, ῥητόρων, φιλοσόφων,
Τῶν μετρικῶν ἱϛορικῶν, μηχανικῶν, τῶν ἄλλων.
Ille censor antiqvorum, cujus est jamborum liber,
Rationalium, Grammaticorum, Rhetorum, Philosophorum,
Metricorum, Historicorum, Mechanicorum, aliorum.

Idem XI. 987. τοιαῦτα γράψας καὶ τοσαῦτα βίβλια. *Tales qui scripsi & tot libros.*

Jamborum libri sæpius facit mentionem, ut Chiliad. XII. v. 719. ὡς καὶ αὐτὸς μὲν γέγραφα χρονογραφῶν ἰάμβοις. *Ut ipse alicubi scripsi chronographiam componens Jambis.* & XII. v. 255.

Καὶ μετρικῶς συνέγραψα τῇ κόσμε ἱϛορίᾳ
Ἰάμβῳ μέτρῳ τεχνικῷ, κἂν ἀτελῆ καὶ ταύτην
Ἀφῆκα βλέπων σύμπαντας τὸ τεχνικὸν μισῦντας
Τὰ βάρβαρα δὲ ϛέργοντας. ὢ συμφορᾶς ἐσχάτης.
Et metrice scripsi in mundi historia
Jambo metro artificioso, qvamvis imperfectam & hanc
Reliqvi, videas omnes artem odisse
Barbaraqve amare. O calamitatem extremam! Specimen Jamborum Tzetzæ habes Chil. XI. hist. 896. Jamborum in templum CPol. III. hist. 66.

2. De *libro* λογισμῶν Chiliad. XI. 361.

Καὶ πᾶσαν τέχνην λογικὴν ἁπλῶς μετερχομένες
Ὧν βίβλος ὅλη γέγραπται τῶν λογισμῶν τῷ Τζέτζῃ.
Et omnem artem Logicam simpliciter perseqventes
De qvibus liber integer ratiocinationum scriptus est à Tzetza.

3. Al-

i) ad calcem Chiliadum p. 266. Τζέζης λογιϛὴς τῶν παλαιῶν καὶ νέων. *Tzetza censor antiqvorum & recentium.*

Digitized by Google

5. *Allegorias Homericas* ad Irenem Augustam memorat Chiliad. V. vers. 7.
Ἐγὼ δὲ ἀλληγόρησα τῇ βίβλῳ τῆς Αὐγούστης.
& v. 776. Τὸ δ' ἀλληγορικώτερον περὶ κοσμογενείας
Τούτου προεῖπεν Ὅμηρος οὐρανοδέρμοις λόγοις
Αὐτὸς δὲ ὑπεφήτευσα γράφων ἀλληγορίας.
& Chiliad. IX. v. 282. seq. Ἀνθ' οὗ γράφων ἐξήγησιν Ὁμήρου τῇ Αὐγούστῃ
Ἔχουσαν καὶ μετάφρασιν ἡμαξευμένοις k) στίχοις &c.
Et Chiliad. XIII. 625.
Τῇ τῆς Αὐγούστης βίβλῳ γὰρ τἄλλα μοι προσεγράφη.

Scriptum hoc opus versibus politicis, idem superest adhuc manu exaratum variis in Bibliothecis. Titulus est: ὑπόθεσις τοῦ Ὁμήρου ἀλληγορηθεῖσα παρὰ Ἰωάννου Γραμματικοῦ τοῦ Τζέτζου, τῇ κρατανοτάτῃ Βασιλίσσῃ καὶ Ὁμηρικωτάτῃ Κυρίᾳ Εἰρήνῃ τῇ ἐξ Ἀλαμανῶν. l) Initium Operis:

Ἐπεὶ φαιδρὰ πανσέληνε σελήνη σελασφόρε
Οὐκ ἐκ ῥοῶν Ὠκεανοῦ φαίνουσα λελουμένη
Ἀλλ' ἐκ πορφύρας τῆς κλεινῆς &c.

Habuit Clariss. Vir Ludolphus Neocorus, descriptum è Codice Barocciano & collatum cum MSto Regio Paris. atque nonnulla ex eo producit in notis ad Svidam T. 2. p. 683. Idem opus est *Pro Homerica, Homerica & Post Homerica*, de qvo illustris Huetius in Epistola ad Grævium T. 2. dissertationum & Epistolarum editarum à Jo. Maria Marco TilladetoHag. 1714. 12. p. 244. *Est mihi Tzetzæ cujusdam Poema de rebus Troicis sic inscriptum:* Ἰωάννου γραμματικοῦ τοῦ Τζέτζου τὰ πρὸ Ὁμήρου καὶ τὰ Ὁμήρου καὶ τὰ μεθ' Ὅμηρον ἐν συντόμῳ καλῶς ἐκδοθέντα. *Adjecta sunt scholia non contemnenda. Hæc edere olim habebam in animo, sed aliis studiis ex transverso objectis abreptus sum.* Nuper ejusdem operis Tzetzæ edendi spem fecit Hermannus Tryllitschius, m) de qvo plura dixi lib. 2. cap. 3. §. 14. ubi etiam mentionem feci allegoriarum mythologicarum Physicarum & moralium qvas acceptas à Jano Rutgersio sub Tzetzæ nomine edidit Græce & Latine Federicus Morellus Paris. 1618. 8.

4. Diversa ab his est ἐξήγησις sive *Commentarius* Tzetzæ *in Homerum*, cujus partem servat Codex insignis MStus Bibl. Lipsiensis Pau-

k) ἡμαξευμένοι στίχοι sunt versus politici.

l) Irene Manuelis Comneni conjux, fuit filia Berengarii Comitis Sulsbacensis in regno Teutonicorum tunc potentissimi, ut ex Gvil. Tyrio notavit Cangius p. 187.

m) Vide Diarium Lipsiense cui titulus Neuer Bücher-Saal A. 1716. parte LVIII. p. 735.

linæ, nimirum prolegomena longiuſcula per duodecim folia, ex qvibus nonnulla de patria & genere Homeri attuli lib. 2. c. 1. §. 8. & partem primorem commentarii ipſius in librum primum Iliados, usqve ad verſum 102. Vide Acta Eruditorum A. 1719. p. 307. ubi notitia accuratior Codicis illius MSti traditur, in qvo Moſchopuliana etiam qvædam in Homerum, & qvod imprimis jucundum debet eſſe antiqvitatis & Græcæ linguæ ſtudioſis, ſcholia illa antiqva in totos libros ſedecim priores Iliados, qvalia in Iliad. IX. vulgavit Conradus Hornejus, n) & qvibus comparata ſcholia vulgata plerumqve ſordere videntur, ut notatum in iisdem Actis Eruditor. A. 1712. p. 316.

5. *In Heſiodum*, Chiliad. VI. x. 842. ἀλληγορήσας δ' ἔγραψα περὶ ἡσιόδω ταῦτα. De his Tzetzæ in Heſiodi ἔργα καὶ ἡμέρας, ſcutum Herculis & in Theogoniam editis pridem commentariis dixi lib. 2. c. 8. §. 10. 13. 16. & 20. qvanqvam in Theogoniam qvæ habemus non ſolius Tzetzæ eſſe ſed ex Tzetza & antiqvioribus excerpta putat Dan. Heinſius ad Heſiodum p. 225. Confer Lambecium VII. p. 233. qvo judice Joannes Galenus Diaconus, cui commentarius in Theogoniam tribuitur, idem eſt cum Joanne Pediaſimo.

6. *Parœmias* ſuas memorat Chiliad. VIII. 933. 935. 943.

7. *Encomium in mortem.* Chiliad. XI. 749.

Καὶ Τζέτης Ἀλκιδάμαντι ἐπίσης Ἐλαΐτῃ
Καὶ ἔγραψε καὶ γράφει δὲ καὶ λέγει καθεκάστην
Ἐγκώμια εἰς θάνατον μυρία ὑπὲρ πάντας.

8. *Epiſtolæ CVII.* MStæ in Codice Regis Chriſtianiſſimi 902. & 1350. & 2565. teſte Labbeo p. 100. 110. Bibl. novæ MSS. & Kuſtero ad Svidam T. 2. p. 473. Ex his prima ad Joannem Lachanam Grammaticum τῦ ζαβαρέω o) exſtat in Tzetzæ Chiliade IV. verſ. 457 - 780. Eadem citatur III. 2. 31. 38. 400. 893. 988. IV. 200. 313. 389. 394. Cæteræ poſt Chiliad. V. verſ. 201. memorantur qvidem & V. 188. ſeq. IX. 357. 967. XIII. 43. 55. ſed in editis deſiderantur. Vigeſimam primam ad Patriarchicum notarium *Baſilium Acridenum* dedi ſupra lib. 3. cap. 16. §. 3. ex qva Joannem, non Iſaacium Tzetzem auctorem eſſe commentarii ad Lycophronem notarunt poſt Kuſterum excellentes viri ingenio atqve doctrina, Potterus in ſecunda Lycophronis editione, atqve Rich. Bentleius ad Horatium p. 45. Exſtant & *Epiſtolæ* Tzetzæ *qvatuor* ſubjuncta ejus Chiliadibus: prima ad *Metropolitam* Πατρῶν, *Patrarum* Achajæ: ſecun-

n) De illis dixi lib. 2. c. 3. §. 12.

o) Collegium qvoddam cujus meminit iterum IV. 559. καὶ τῷ προσκυρωθῆναι σε τάξει τῦ ζαβαρέω. *& adjunctum te eſſe ordini Zabarei.*

ſecunda *ad Epiſcopum* qvendam, tertia *ad Grammaticum*, qvarta *ad Nicephorum Servilium*, Myſticum, p) cui tanqvam oculo Senatus blanditur.

9. *Gratiarum actio ad Patriarcham*, *Lamentatio de Imperatore occiſo* & alia plura carminibus ſcripta politicis MSS. In iisdem Codicibus Regiis.

10. Complura carmina *de differentiis Poetarum*, *Jambi technici de Comœdia & Tragœdia*, *de metris omnibus quæ in verſibus reperiuntur*. *Hypotheſes* in Culitzen & Gregorium *Grammaticum Regium*. MSS. in iisdem Codicibus Regiis teſte Labbeo p. 134.

12. Supereſt ut dicam de opere Tzetzæ celeberrimo, *Chiliadibus*: licet in Chiliades verſuum non auctor ipſe, ſed qvi Græce illud cum *Pauli Laciſii* Veronenſis verſione, ad calcem Lycophronis, Græcis Tzetzæ commentariis illuſtrati, Baſil. 1516. fol. ex Jo. Oporini officina edidit; Nicolaus Gerbelius diviſit Varia doctrina refertum & verſibus ſcriptum politicis q) Tzetza ipſo auctore inſcribitur *βίβλος ἱστορικὴ, ἡ βίβλος ἄλφα Τζετζικῶν πονημάτων*. Totum autem verſatur in eo, ut velut commentarii inſtar ſit in Epiſtolas à Tzetza ſcriptas, atqve uberius enarret qvæcunqve in Epiſtolis ipſius memorantur res ad veterem hiſtoriam vel fabulas vel etiam philoſophiam pertinentes. Dicitur p. 259. totum eſſe verſuum 12759. *ὧν στίχων πολιτικῶν τὸ ποσὸν μυριὰς μία καὶ δισχίλιοι ἑπτακόσιοι πεντήκοντα ἐννέα.* ſed tantum exſtant verſus 12675. itaqve exciderunt 84. Hiſtoriæ debent eſſe ut p. 82. monetur ſexcentæ & ſexaginta. Sed exſtant tantum ſexcentæ, & ſexaginta illæ perierint jam ipſius fortaſſis Tzetzæ ætate ſurreptæ; de qvibus Chiliad. V. verſ. 200.

Ἃς δέ τινες σύλησαν ἀνακτορίων ἀπὸ δώμων
Τῶν δὲ τόποι κενεοὶ, τάυτας γράφε δ' εἴ ποτ' ἐφεύρῃς

 Qvas

p) De Myſtici dignitate in aula CPol. vide Cangii utrumqve gloſſarium, & Goari notas ad Cedreni paginam 599.

q) Verſus politici velut vulgaris per *πόλιν* civitatem uſus (ut *πολιτικὴ* pro ſcorto) Euſtathio *δημοτικοὶ*, Tzetzæ *κατημαξευμένοι* Græcis dicuntur verſus non verſus, ſive verſus proſæ ſimillimi, nec qvantitatem ſyllabarum obſervantes, ſed tantum numerum & accentus, qvindecim enim ſyllabis conſtant, in qvarum nona novum incipit vocabulum, decima qvarta autem accentu gaudet. Vide Cangii gloſſarium utrumqve, Henninium de lingva Græca non pronuncianda ſecundum accentus p. 43. ſeq. Vignolium Marvillium T. 2, Miſc. p. 334. Allatium de Simeonum ſcriptis p. 166. Martini Cruſii Grammaticam Græcam p. 378 & Turco Græciam p. 193. Qvi vero laudatur ex Bibliotheca Monchaliana Joannis Tzetzæ liber de verſibus politicis, neſcio an ſit liber ſcriptus verſibus politicis.

Quas autem quidam surripuerunt regiis ab ædibus,
Harum loci vacui, eas scribe sicubi inveneris.

Historiæ digestæ per πίνακας sive tabulas tres, ita ut primus πίναξ historiis CXLI. constans desinat in Chiliad. IV. versu 466. In illis enarrantur quorum fecit Tzetza mentionem in prima Epistola ad Joannem Lachanam (quæ tota IV. 467 - 780. subjungitur) usque ad vers. 715. Cæteras enim historias à militibus surreptas esse notatur p. 110. ante VI. 600. αἱ δὲ λοιπαὶ μετ' αὐτὴν (de Niobe historiam) ἠφανίσθησαν τοῖς στρατιώταις. Secundus πίναξ quem τὸν πάνυ σμικρότατον appellat XIII. 149. absolvitur historiis XXIII. à Chiliad. IV. 781. ad V. 192. Tertius πίναξ historias habet CCCCXCVI. & ad finem usque operis porrigitur. Emendandus vero error interpretis VII. 184. ubi male tabula quadragesima octava memoratur. En tibi Tzetzæ verba:

Περὶ τοῦ Κυρηναίου μὲν εἰρήκειμεν σιλφίου
Ἑκατοστῇ δεκάτῃ μὲν ταῖς πρώτῃν ἱστορίαις,
Τῷ νῦν πάλιν τῷ πίνακι τεσσαρακοστογδόῳ.
De Cyreneo silphio diximus
Centesima decima priorum historiarum primi πίνακος)
Præsentis autem (tertii πίνακος) *historia duodequinquagesima.*

Sic passim solet πίνακας hujus operis & ἱστορίας earumque numerum ipse laudare Tzetzes, ut XI. 97.

Ἔχεις τὴν ἱστορίαν δὲ πίνακι τῷ παρόντι
Ἑκατοστὴν ἐννάτην τε σὺν ἐννενηκοντάδι.

Etiam πρώτας & δευτέρας ἱστορίας ut X. 479. 554. 676. &c.

12. Chiliadibus subjicitur Carmen Jambicum *de filiorum educatione*, cum præmisso illius argumento. Incipit: σύμπας πατὴρ ἄκουε τῶν Τζέτζου λόγων. Aliaque brevia carmina minora Jambica duo & unum versibus Heroicis. Horum primo indignatur in locum poeseos metris adstrictæ, politicorum versuum usum invaluisse. Incipit: μύστης μέτρα φέρουσα τῆς ἀγυρτίδος. Alterum Jambicum incipit: ὦ τὰς βεβήλους καὶ πεφυρμένας φύσεις. Heroici initium: Τζέτζου ῥητορείας ἀδαήμονος ἥδε γε βίβλος.

IV.

IV. INDEX SCRIPTORUM

In Chiliadibus Tzetzæ laudatorum.

Numeri majores Chiliadem, minores verſum denotant.

Alex-

Ar-

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

 Ὀρέ-

Hero-

Digitized by Google

Digitized by Google

Lauda-

Neë

Digitized by Google

Pinda-

Digitized by Google

Digitized by Google

Ser-

Digitized by Google

Sta-

* Leo Stypiotes Patriarcha CPol. ab A. 1134. ad 1143.

Digitized by Google

Digitized by Google

VI. CONSTANTINUS HARMENOPULUS ad medium duodecimum sæculum refertur à multis, & nominatim à præstantissimo Caveo & a Petro Bælio (Reponse aux qvestions d'un Provincial T. 1. chap. 53. p. 482.) qvare hoc etiam capite illi locum dare volui. Verius tamen est, medio sæculo decimo qvarto demum illum floruisse, ut ex jam dicendis patebit. Natus est circa A. 1320. CPoli a) patre Curopalata, matre Muzalona Jo. Cantacuzeni Imp. consobrina. Ad XVI. annum ætatis liberalibus Græcorum disciplinis à *Philastrio* Monacho Studita institutus, post auditum *Leonem* Monachum b) ad annum usqve vigesimum latinis litteris navavit operam sub *Aspasio* Monacho Calabro, qvem ad id pater Constantini magna mercede ex Italia conduxerat. Hinc ad Jurisprudentiam se contulit doctore *Simone Attaliata*, pronepote Michaëlis illius cui Juris Compendium Græci debent. Eo magistro velocissimi ingenii juvenis ad eam sapientiæ famam pervenit, ut duodetrigesimo ætatis anno *Antecessoris* nomen meruerit, qvod non nisi senibus Principes Græci & Legum stipendia emeritis plurima concedebant. Trigesimo ætatis anno *Iudex Dromi*, qvod civilium Dicastarum supremum tribunal fuit, renunciatus, & inter Consiliarios adscitus Principis c) qvos inter primum locum obtinuit minimus omnium ætate, tanta cum integritatis & sapientiæ gloria id muneris executus est, ut Cantacuzeno, è solio qvod occupaverat deturbato d) nullam fortunæ aut dignitatis mutationem sit passus, qvin imo, patre defuncto, auctus honoribus, *Sebastus* & *Curopalata* ad Cæsarem * propius accedere jussus sit. Opibus, dignitatibus, opulentoqve Bryenniæ conjugis matrimonio felix ad Legum interpretationem se contulit, tanta ubiqve & gravitate & eruditione, qvantam nobis ubiqve ingerunt ejus *in Digestum* e) *ac Codicem* luculentissimi *Commentarii*, *explanationes Novellarum*, *Prochiron Juris utriusque*, aliaqve qvæ passim

a) Accuratam hanc de Harmenopulo notitiam debeo Nicolao Comneno Papadopoli pag. 143. prænotionum mystagog. editarum Neapoli 1695. fol. Comnenus testatur se usum Georgii Coressii & Maximi Planudæ Paralipomenis ad Bibliothecam Photii.

b) Hunc cum non diu post Archiepiscopum Mytilenæum fuisse constet, Nic. Comnenus eundem putat fuisse cum Leone Magentino cujus commentarii in scripta Aristotelis exstant.

c) Joannis Cantacuzeni Imp.

d) A. C. 1355. * Joannem Palæologum.

e) De his Harmenopuli scriptis partem adhuc ineditis plura dixisse se Comnenus testatur in opere quod inscripsit *Græcia Sapientis testimonium*. Illud non vidi.

Digitized by Google

passim Latinis JCtis ad auctoritatem præsentissimam evocantur, qvæqve tanti Græcis habita sunt qvanti olim priscis Latinis effata Scævolæ, Pauli, Caji, Ulpiani, aliorumqve hujusmodi, qvorum in jure summa auctoritas. *Sapientissimum* appellatum à Michaële Balsamone, f) *Peritissimum legum* à Nicolao Cabasila g) *Os jurisprudentiæ* antonomasticę, & *Jurisconsultum* κατ' ἐξοχὴν à Nilo Rhodio h) & ab ipso Philotheo i) Patriarcha CPol. *Thesaurum Nomicum*, disces ex pluribus Virorum hujuscemodi monumentis. Circa qvadragesimum ætatis annum Canones attigit, cum *præfectus Thessalonicæ* summo cum *Nomophylacis* imperio per otium amavit Sacra tractare, ea diligentia & fide, ut inter Canonistas Græcos principem locum judice Nicolao Comneno obtineat, & Nilo Rhodio vocetur νομοδιδάσκαλος καὶ Κανόνων ἑρμηνευτὴς ἀνεπίληπτος, suffragante Georgio Coressio additionibus ad Bibliothecam Photii & Christophoro Campana Chio Canonarcha de vi canonum, scholio ultimo. Diem obiit supremum CPoli A. 1380, vel 1383.

Constantini Harmenopuli scripta edita.

1. Ἑξάβιβλος, sive Πρόχειρον νόμων, *Promtuarium juris Civilis* in sex libros, titulos LXXXII. divisum, qvod una cum *ecloga legum Georgicarum ex jure Justinianeo*, Græce cura *Theodorici Adamæi Svallenbergii* lucem vidit Parisiis apud Christianum Wechelum 1540. 4. Latine vertit *D. Bernhardus à Rey* Colon. 1547. 8. apud Martinum Gymnicum, & ex secunda recognitione ibid. apud Gualtherum Fabricium 1556. 8. Et cum enchiridio usuum feudalium per interpretem addito, 1566. 8. Accuratius deinde & elegantius, additis etiam scholiis *Joannes Mercerus*, cum præfatione ad *Michaëlem Hospitalium* Lugd. 1556. 4. & Lausannæ, apud Franciscum le Preux, illustriss. D. Bernensium typographum 1580. 8. Hinc Græce & Latine cum Merceri versione & scholiis, & paratitlis *Dionysii Gothofredi* & Variarum Lectionum libello ex Codice MS. Jacobi Lectii: & nomenclatore Græcarum dictionum Juris ad Harmenopulum, Genev. 1577. 4. Germanice Harmenopuli Hand-Buch und Auszug Käyserlicher und Bürgerlichen Rechte / *D. Justo Goblero* interprete Francof. 1566. 1576. fol. MStum hoc opus in variis Bibliothecis ut Cæsa-

f) in Anaphora III. c. 5.

g) in quæst. de matrimonio, apud Christoph. Campanam Canonarcham.

h) in sylloge Canonum ad Canones Concilii CPol. sub Cantacuzeno.

i) Orat. 8. de Pace CHristi.

rea Lambec. VI. pag. 45. Coisliniana pag. 218. &c. Privata qvidem auctoritate sed singulari studio concinnatum fuit ab Harmenopulo hoc Promptuarium, compendiumqve Juridicum, supplens & emendans defectus veteris πρόχείρε qvod in XL. tributum titulos auspiciis Basilii Macedonis, Constantini Porphyrogennetæ & Leonis sapientis pridem compositum ipse commemorat: explanationibus etiam succinctis qvibus leges adductas Principum & JCtorum veterum responsa illustrat, illud locupletavit, qvas Mercerus atqve inde Godofredus & minori typorum chaaractere & præposito Σχολίε vel ἐπεξηγήσεως titulo solent distinguere.

2. Ἐπιτομὴ τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων *Epitome divinorum & sacrorum Canonum* (tributa in sectiones sex, 1) de Episcopis 2) de presbyteris, Diaconis, subdiaconis atqve ephorcistis 3) de clericis. 4) de Monachis & Monasteriis. 5) de Laicis. 6.) De mulieribus.) πρόχειρον juris canonici Vocat Nic. Comnenus p. 219. prænot. Mystagogicar. Cum scholiis *Citrensis* τῦ Κίτρες qvi p. 11. nominatur, & *Philothei*, (qvi Patriarcha CPol. fuit A. 1354. & ab A. 1362. ad 1376.) Græce & Latine prodiit in *Marquardi Freheri* Jure Græco Romano lib I. pag. 1--71. ex Græco Jo. Sambuci codice, adjuncta Latina *Jo. Leunclavii* versione. Francof. 1596. fol. Hæc Epitome in aliqvot Codicibus Cæsareis exstat manu exarata teste Lambecio V. p. 160. & VI. p. 35. ac 38. qvos cum editis conferri, postremum præcipue, opere prætium fuerit. Ex eodem, & nota Philothei adjecta non licet de ætate Harmenopuli dubitare, qvam ideo hic etiam adscribere haud gravabor. Τὸ παρὸν ὅλον τῦτο βιβλίον τῶν τε θείων καὶ φιλευσεβῶν νόμων καὶ τῶν ἱερῶν καὶ θείων κανόνων συνετέθη πολλῷ πόνῳ, καὶ ὕτως ὠργανόθη παρὰ τῦ πανσεβάςυ νομοφύλακος τῦ εὐαγῦς βασιλικῦ σεκρέτυ καὶ κριτῦ τῆς θεοσώςυ πόλεως Θεσσαλονίκης κυρῦ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ τῦ ἈΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ ἐπὶ τῆς βασιλείας τῆς εὐσεβεςάτυ καὶ φιλοχρίςυ Δεσποίνης ἡμῶν καὶ Αὐτοκρατορίσσης κυρᾶς ἌΝΝΗΣ τῆς Παλαιολογίνης, καὶ τῦ ἐρασμιωτάτυ ταύτης υἱῦ, τῦ εὐσεβεςάτυ καὶ φιλοχρίςυ Βασιλέως ἡμῶν καὶ Αὐτοκράτορος Ῥωμαίων κυρῦ ἸΩΑΝΝΟΥ τῦ Παλαιολόγυ ἐν ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμυ ςωνγʹ, ἰνδικτιῶνος ιγʹ. Hoc est: *Præsens hic totus Liber divinarum ac piarum Legum & sacrorum atqve divinorum Canonum multo labore compositus & ita instructus est ab admodum venerabili Nomophylace sacri Imperatorii Secreti & Judice à Deo servatæ Urbis Thessalonicæ, Domino CONSTANTINO HARMENOPULO, sub Imperio piissima & Christum amantis Dominæ nostræ atqve Imperatricis, Dominæ ANNÆ Palæologinæ, & dilectissimi*

Digitized by Google

mi Filii ipsius, piissimi & Christum amantis Regis nostri atque Imperatoris Romanorum, Domini JOANNIS Palaeologi, anno à creatione Mundi 6853, Indictione decima tertia, sive anno Christi 1345. Huic suffragatur, qvod idem Philotheus in ἀνατροπῇ τῶν γεγραμμένων παρὰ τῷ Ἀρμενοπούλῳ ἀναθεματισμῶν qvam in Codice Regio 2013. lectam sibi laudat etiam Cangius glossario in κριτής, Harmenopulum velut adhuc spirantem alloqvitur his verbis: ὁ περὶ ταῦτα σοφὸς σέβαστε νομοφύλαξ καὶ καθολικὲ κριτὰ Ἀρμενόπουλε, πῶς οὐ κἀκεῖνο τοῖς γεγραμμένοις προςέθηκας, *cum peritus sis hujusmodi rerum, venerabilis Nomophylax & judex generalis Harmenopule, cur non hoc qvoque scriptis adjecisti &c.* Unde jam in edito A. 1650. opere de Synedriis lib. 1. cap. 10. p. 213. seq. Jo. Seldenus monuit de Harmenopuli ætate aliter esse omnino decernendum qvam viris doctis fuerat hactenus receptum, qvi retulerunt ad sæculum duodecimum, ut Marqvardus Freherus in Chronologia Juri Græco Rom. præfixa, Josephus Maria Svaresius in notitia Basilicorum, Jac. Gothofredus in manuali Juris, Philippus Labbeus & Casimirus Oudinus, & Lud. Ellies du Pin de scriptoribus Ecclesiasticis, Tho. Ittigius præf. ad librum de hæresiarchis p. 18. Jo. Doujatius prænot. Canon. p. 428. aliiq;.

3. Περὶ ὧν οἱ κατὰ καιροὺς αἱρετικοὶ ἔδοξαν. *De opinionibus hæreticorum qui singulis temporibus exstiterunt.* Incipit: Οἱ περὶ τὸν Ἄρειον. Sine ordine temporis differit breviter 1) de Arianis, 2) Macedonianis, 3) Sabellianis 4) Apollinari, 5) Eutyche & Dioscoro, 6) Paulo Samosateno, 7) Nestorianis, 8) Sergio, Pyrrhoqve Monothelitis, 9) Origenianis, 10) Petro Fullone, 11) Marcionitis ac Manichæis, 12) Marcello, Photino & Sophronio, 13) Eunomianis, 14) Novatianis & 15) Sabbatianis, 16) Montani sectatoribus, 17) Donatistis, 18) Massalianis qvi etiam Enthusiastæ & Valentiniani (ita dicti qvod Valentini & Valentis Impp. temporibus pullulaverint.) Deniqve de Elevtherio Paphlagone atqve 19) Bogomilis, οὐ πρὸ πολλοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς γενεᾶς. *non diu ante nostram memoriam.* Prodiit ex Jo. Sambuci Codice Græce cum Latina *Jo. Leunclavii* versione ad calcem legationis Man. Comneni ad Armenios Basil. 1578. 8. p. 557-576. & in jure Græco Rom. Freheri pag. 547. Francof. 1596. fol. & in auctario Bibl. Patrum Ducæano Paris. 1624. Tomo 1. & in Bibl. Patrum, Morellianæ edit. A. 1644. 1654. Tomo XI. Latine sæpius in cæteris Bibliothecæ Patrum editionibus & ad calcem Honorii de hæresibus, Helmst. 1676. 4.

4. Περὶ πίστεως ὀρθοδόξου, *de fide Orthodoxa.* Incipit: πιστεύειν δεῖ τὸν ὄντως χριστιανόν. Libello de hæresibus subjicitur Græce & Lati-

 ne

ne in prima editione p. 576-583. & in omnibus cæteris jam memoratis similiter recusum. In Codicibus autem Cæsareis hæc expositio fidei libello de hæresibus instar prooemii præmittitur, ut notat Lambecius VI. pag. 35. 39. Eandem bis memoriter recitasse dicitur Harmenopulus morti vicinus eo ipso die qvo CPoli obiit sub Manuele Palæologo, Kalendis Martii anno ætatis LXIII. Christi 1380. vel 1383. ut accuratius à Coressio supputari notat Comnenus pag. 144. In hac Ecthesi Allatius II. 2. de consensu §. 8. pag. 493. monet contra Harmenopuli mentem addita ab editoribus juris Græco Romani pag. 552. verba: *καὶ τοῦ υἱοῦ*, *ac Filio*, ubi de Spiritus S. processione sermo est. Qvod facile crediderim licet futilem conjecturam Nic. Comnenus appellat. Certe in prima Leunclavii editione A. 1578. pag. 578. tantum legitur: *Τὸ συναϊδίως ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἐκπορευόμενον.*

5. *Donatio Constantini Magni* Silvestro Papæ ut ajunt facta, qvam ex Græca Harmenopuli versione dedi Volum. VI. p. 5. vulgaverat è Græco Codice Regio Parisiensi Jul. Cæsar Bulengerus lib. 2. de Imperio Rom. c. 6. Exstat etiam in Codicibus Cæsareis de qvibus Lambecius V. pag. 244. & VI. p. 35. 38. Nec non in Barocciano Bibl. Bodlejanæ, Codice 149.

6. *Tomus contra Gregorium Palamam* Græce & Latine editus sine nomine auctoris ab Allatio in Græcia Orthodoxa Tom. 1. pag. 780-785. Rom. 1652. 4. Harmenopulo vindicatus à Nic. Comneno pag. 144. prænotionum Mystagogicarum. Incipit: *Ἡ μὲν παρὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.*

Scripta Harmenopuli inedita.

7. *Dissertatio de jejunii qvadragesimalis, aliorumqve nonnullorum solennium jejuniorum origine ac ratione.* Incipit: *ἰστέον ὅτι τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην τεσσαρακοστὴν νηστεύομεν ὡς τοῦ χρόνου ὅλου ἀποδεκάτωσιν.* MS. in Bibl. Cæsarea. Lambec. VI. p. 37. seq.

8. *Τὰ ὀφφίκια τοῦ παλατίου. Τὰ ὀφφίκια τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.* *Catalogus Officiorum Aulæ Imperatoriæ & magnæ Ecclesiæ CPolitanæ S. Sophiæ*, id. p. 36. & 40.

9. *Narratiuncula de tribus tomis Synodicis* sub Imp. Constantino Porphyrogenneto sub Imp. Manuele Comneno & Mich. Palæologo compositis, in qvibus anathemate percutiuntur qvicunqve contra Imperatores seditionem excitant, & per vim aut insidias Imperium in-

invadere nituntur vel eorum adjutores & conſcii. Incipit: ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνςαντίνȣ τȣ̃ Πορφ. id. p. 35.

10. *Lexicon* τȣ̃ σεβαςȣ̃ καὶ κριτȣ̃ Θεσσαλονίκης τȣ̃ Ἁρμενοπȣ́λȣ λεξικὸν κατὰ ςοιχεῖον περιέχον τὰ κοινῶς γραφόμενα ῥήματα. Cujus pars MS. in Bibl. Cæſarea. Neſcio idemne an aliud qvod ſeptem folia in qvarto implens exſtat integrum in alio Codice atqve inſcribitur, λεξικὸν κατὰ ςοιχεῖον περιέχον τὰ πολυώνυμα τῶν ῥημάτων. Incipit: ἀγαπῶ, φιλῶ. Vide Neſſelium I. p. 398. & IV. p. 120. Qvod vero ab Dupinio T. IX. Bibliothecæ ſcriptor. Eccleſ. p. 200. memoratur Harmenopuli Dictionarium, *Dictionaire du Droit Civil*, haud diverſum eſt ab ejus Promtuario ſive Prochiro juris, de qvo ſupra dictum. Vide Bælii reſponſ. ad qvæſtiones hominis è Provincia cap. 53. T. 1. p. 482. ſeq.

11. A Nicolao Comneno in prænotionibus myſtagogicis præterea ſubinde allegantur Harmenopuli *ſcholia in Pandectas* ut p. 235. 238. 239. 268. 282. 400. *in Codicem* p. 320. 321. *in Novellas*. p. 322. 388. *in Novellam Leonis* ibid. & 197. *Libellus de teſtibus* p. 403. *Libellus de teſtimonio qvomodo fiat* qvem in ſuam ſynopſin juris retulit Thomas Diplovatacius id. 384. *Epiſtola 21. ad Sclerum* p. 226. 362. Idem Comnenus obſervat Harmenopulum libenter inſiſtere veſtigiis JCti inter Græcos celebris Tipuciti, p. 884. & Canonum interpretis Theodori Prodromi p. 364. Multus etiam in eo Comnenus eſt p. 144. & 251. ut Harmenopulum Balſamoni præferat & à ſchiſmate Photiano alienum fuiſſe probet, inſultetq; Maximo Margunio, Balſamonem præ illo extollenti. Eundem Margunium Harmenopuli *Orationes* citantem refellit p. 272. negatqve Orationes ullas aut dixiſſe vivum, aut fato functum reliqviſſe. *Ipſe enim*, inqvit, *initio commentariorum ſuorum in Digeſtum ſe infacundum & tardioris pronunciationis hominem fatetur*, *eamqve cauſam affert*, *ob qvam à dicendis cauſis impendendoqve Clientibus patrocinio ſe tranſtulit ad qvietiorem Legum meditationem.*

Alii CONSTANTINI.

Conſtantinus qvidam cujus mores laudat, fortunam deplorat Æneas Gazæus Sophiſta Epiſt. IX.

Conſtantinus *Acropolita*, Logotheta, Georgii Acropolitæ F. de qvo Volum. VI. p. 449.

Conſtantinus *Afer* peritus artis Medicæ, & Monachus Caſinenſis Benedictinus circa A. 1072, varia ut ex Arabico ſic ex Græco idiomate

mate in Latinum transtulit, de qvo dixi ad Trithem. de script. Eccles. c. 286. Vide & Antonium Pagi ad A. 1087. n. 13.

Constantinus *Antiochenus* presbyter qvi S. Chrysostomi homilias in Epistolam ad Hebræos à notariis exceptas, *ἀπὸ σημείων* post ejus fata in lucem protraxit. Ad hunc Chrysostomi Epistolæ. De eodem Palladius in vita Chrysost. p. 144.

Constantinus *Cabasilas* Dyrrhachii Metropolita, qvi Joanni Citri Episcopo qvæstiones proposuit, ad qvas ille respondet in Jure Græco Rom. lib. V. p. 323.

Constantinus *Cæsariensis* de qvo infra p. 679.

De Principibus & Hospodaribus Moldaviæ eruditis nostra ætate, Constantino *Cantemirio* * & Constantino *Demetrio* adi Diarium Lipsiense Neuer Bücher-Saal parte XLI. p. 376. seq.

Constantinus *Chliarenus*. Vide infra, Patriarcha.

Constantinus *Chrysomallus* de cujus scriptis & erroribus circa A. 1137. CPoli damnatis Leo Allatius lib. 2. de consensu c. 11. §. 1. p. 644. seq. & Gvil. Beveregius ad can. 60. Apostol.

Constantinus *Diaconus* CPol. & Chartophylax cujus homilia in omnes Martyres laudatur in Synodo septima, Actione qvinta. Incipit: *αἱ μὲν χριστοῦ πανηγύρεις ὅσαι τὸ φῶς*. Vide Allatium de Synodo Phot. p. 541. Non diversus hic mihi videtur à Constantino Chartophylace de qvo Theophanes ad A. 790. De ejus solutionibus qvæstionum Canonicarum vide Lambecium. V. p. 231.

Constantini qvam plures *Episcopi* memorantur in subscriptionibus Conciliorum qvas vide apud Harduin. T. XI. p. 426. seq.

Georgius Constantinus, commentitius pro Georgio Codino, vide infra p. 699.

Constantinos *Imperatores* undecim cum annis qvibus præfuerunt, ordine recensitos habes Volum. VI. p. 752. Speciatim de Constantino Magno ejusqve scriptis dixi in eodem volumine p. 1. seq. De scriptis Constantini Porphyrogennetæ p. 486. seq. Constantini Despotæ Novella dictata à Theodoro Decapolita, MS. in Bibl. Cæsarea.

Constantinus *Lascares* Byzantius, cujus Grammatica per Dionysium Paravisinum excusa Mediolani A. 1476. 4. ex recognitione Demetrii

(Chal-

* Hujus filius Servanus Cantemirius ineunte septimo anno ætatis A. 1714. potentissimo Russorum Imperatori Petro Alexidi Panegyricum dixit Græce & Latine excusum Petroburgi.

Chalcondylæ) Cretensis, exstat Hafniæ apud nobil. virum Frid. Rostgaardum. Versio qvæ in Veneta editione accessit, inepta est judice H. Stephano, & qvæ scriptorem ipsum contemptibilem reddat. p. 42. de Græcæ lingvæ studiis. Compendium octo partium Orationis, cum versione Joannis Crestoni, Placentini Monachi, Mediolan. 1480. 4. Alias editiones memoravi Volum. VII. p. 39. Expositio Vaticinii Cosroæ, Regis Persarum, de Imperio Romano, MS. in Bibl. Cæsarea. Lambec. V. p. 252.

Constantinus *Licbudes*. Vide infra, in Patriarcha.

Constantinus *Manasses* de cujus Chronico scripto versibus politicis circa A. 1150. & in A. 1081. desinente, dixi Volumine VI. p. 157. Idem MS. in Bibl. Coisliniana p. 587. Nescio diversusne ab hoc sit Constantinus, Imperatori qvem non nominat ab Epistolis, inter Historicos Byzantinos laudatus à Georgio Codino p. 17. Origg. CPol. Ex Constantini Manassæ *libro secundo Hodæporici*, versibus Jambicis scripti, locum affert Allatius in notis ad Georgium Acropolitam p. 201. Idem habuit MS. sed in codice à tineis blattisqve male habito misereq; eroso hujus Constantini *ἔκφρασιν εἰκονισμάτων κατὰ μέσον μὲν ἐχόντων τὸν Κύκλωπα τοὺς Ὀδυσσέως ἑταίρους διασπαράσσοντα καὶ ἐσθίοντα, τὸν δὲ Ὀδυσσέα οἴνου ἀσκὸν προφέροντα καὶ δεξιούμενον πόσει τὸν Κύκλωπα. Descriptionem imaginum in medio exhibentium Cyclopem Ulyssis amicos diripientem & vorantem, Ulyssemqve prolato vini utre Cycoplem potu excipientem.* Incipit: Οὐδὲν ἄρα φιλοκάλου ψυχῆς ὀλβιώτερον εἰ δ᾽ ἅμα καὶ φιλολόγος εὑρεθῇ. Præterea *ἐπικήδειον πρὸς τὸν ἀποιχόμενον ἐπὶ τῶν δεήσεων κῦριν Νικηφόρον τὸν Κομνηνόν. Epicedium in obitum Nicephori Comneni, supplicum libellorum Magistri.* Incipit: Ἀῤῥάβων γῆ πιοτάτη καὶ μήτηρ γονίμων χυμῶν, ἀέρες δὲ εὖ κεκραμμένοι.

Constantinus ex Samosatensium vico Mananale *Manichæus* de qvo Photius libro I. contra Manichæos. Montfauconi Bibl. Coislin. p. 358. seq.

Constantinus *Meliteniota* Archidiaconus CPol. *Λατινόφρων* qvi cum Patriarcha suo Joanne Vecco in exilium pulsus obiit A. 1284. de illo dixi Volum. IX. p. 198.

Constantinus *Papa* ab A. C. 708. ad 715. Ad hunc Epistola Apologetica Joannis CPol. Tom. 3. Concil. Harduin p. 1838. Ejus Epistola ad Brithvvaldum Archi Ep. Cantuariensem id p. 1827.

Constantinus Anti Papa A. 767. cujus nonnulla leguntur in Volumine Epistolarum Pontificum qvod edidit Gretserus, Ingolstad. 1613. 4.

Constantini *Patriarchæ* CPolitani fuere qvinqve, vel saltim qvatuor: nam de primo qvem Cestinum vel Castinum alii vocant, & tertio sæculo volunt fuisse, non adeo exploratum. 1) Constantinus Cancellarius, fuit ab A. 674. ad 676. 2) Constantinus Episcopus Syllæi, ab A. 754. ad 766. de qvo Historia Miscella XXII. 24. 41. 46. seq. 3) Constantinus Lychudes, ab A. 1059. ad 1064. cujus decreta duo Synodica de servo criminali & de Sacerdote cædis reo ac deposito, in jure Græco Rom. lib. IV. pag. 264. 265. & apud Thomam Diplovatacium in Synopsi juris Græci. Et 4) Constantinus Chliarenus, A. 1154. cujus Synodica varia citat in prænotionibus Mystagogicis Nicolaus Comnenus, ut de Clerico milite p. 250. De nuptiis pag. 286. De perjuriis pag. 287. & de homicidiis latronum * p. 257. qvod exstat in jure Græco Romano lib. III. p. 210.

Constantinus *Psellus* de qvo Allatius libro de Psellis sect. 50. & 80. Hunc mutato nomine eundem cum Michaële Psello, Michaelis Ducæ præceptore esse putabat Cangius in glossario Græco p. 1637.

Constantinus *Rheginus*, qvi ex Protosecretario (corrupte Asyncritus pro ἀσηκρήτης Lambec. VI. p. 200.) Roberti Gviscardi, Nortmannorum, Apuliæ, Calabriæ & Siciliæ Ducis A. 1072. factus est Monachus Casinensis, idem cum Constantino Afro de qvo supra.

Constantinus Sacerdos, ad qvem circa A. 1095. scripsit Philippus solitarius auctor Dioptræ, de differentia inter intercessionem & auxilium Sanctorum.

Constantinus *Siculus* Philosophus, cujus carmen Græcum Anacreonticum alphabeticum super periculo parentum & fratrum suorum in mari, MS. in Bibl. Cæsarea memorat Lambecius V. p. 295. Incipit: ἀπὸ μυστικῶν μελάθρων.

Constantinus *Tarsensis* sive *Tarsita*, cujus Epigramma Græcum in Antiochi Monachi Pandectem, ex Codice qvem totum manu ille sua scripserat, edidit Lambecius III. p. 138. Aliud in librum S. Chrysostomi de Virginitate.

Constantinus *Tii* in Ponto Episcopus, qvi synodo Photianæ interfuit, cujus homilia in S. Euphemiæ reliqviarum inventionem exstat Latine apud Lipomannum Tomo VI. & apud Surium XI. Julii. Græce incipit: ἥκω τὸ ἐπίταγμα φέρων. MS. in Bibl. Bodlej.

Con-

* Memorat Harmenopulus in synopsi Canonum p. 59.

Digitized by Google

Constantinus *Barinus* sive *Varinus*, qvi CPoli libros qvosdam Græcos mannscriptos habuit, qvorum Catalogus exstat apud Possevinum ad calcem Tomi II. Apparatus sacri p. 45. 46. in his fuit Symmachi interpretatio Psalterii & totius Vet. Test. Zachariæ Rhetoris Hist. Ecclesiastica, aliaqve eximia qvæ necdum lucem viderunt monumenta.

Constantinus recens scriptor, qvi versibus politicis Græco barbaris expressit historiam Apollonii Tyrii. Prodiit Venetiis A. 1600. & 1696. 8. διήγησις ὡραιοτάτη, Ἀπολλωνίε τε ἐν Τύρῳ ῥημάδα.

De *Roberto Constantino*, cujus insigne Lexicon Græco Latinum habemus, dixi supra p. 77. seq.

VI. NICON Monachus & Archimandrita Armenius, sanctitatis & miraculorum fama celebratus, & qvod jugiter inclamaret agendam esse pœnitentiam, cognomento appellatus μετανοεῖτε, *pœnitentiam agite*, diem obiit A. 998. Memoriam ejus celebrant Martyrologia & Menologia XXVI. Novembr. Vitam ejus A. 1150. scripsit Abbas qvidam patria Lacedæmonius, incipit: εἰ ὁ τόπῳ ἡ χρόνῳ, γνώμη δὲ μᾶλλον στεῤῥᾷ. Latine vertit Sirmondus, ex qva plura affert Baronius Tomo X. Annalium ad A. 961. 969. 969. 981. 982. 986. 998. Hujus ut putant Niconis breve sed non exigui momenti scriptum περὶ τῆς δυσσεβοῦς θρησκείας τῶν κακίστων Ἀρμενίων, *de impia pessimorum Armeniorum religione*, ad calcem Balsamonis pag. 86. & apud Beveregium notis ad can. 56. Trullan. pag. 158. seq. & in Bibliothecis Patrum ut T. 25. edit. Lugd. pag. 327. Latine editum ex versione non felici semper Gentiani Herveti. Sed Græce & Latine exhibetur à Cotelerio in notis ad Patres Apostolicos, ad lib. 2. Constitut. Apostol. cap. 24. pag. 235. 236. incipit: τὰ παρὰ τῶν Ἀρμενίων γινόμενα παραλόγως. Et cum hac meretur conferri qvam dedit idem ad lib. V. cap. 13. pag. 314. ἀπόταξις τῶν αἱρετικῶν Ἀρμενίων, *Renunciatio hæreticorum Armeniorum*. Incipit: Ἐγὼ ὁ δεῖνα ἢ ἡμεῖς &c. Usus est Cotelerius Codice Græco Regio Paris. 1818. Post Balsamonem & in Bibliothecis Patrum præmittitur Latine Niconis ex *Epistola* ad ἔγκλειστον sive inclusum monachum *de injusta excommunicatione*. Incipit: *Scias autem pater*. Si eadem est qvam memorat Lambecius VI. pag. 31. illum oportet esse juniorem Niconem, qvoniam in illa mentio Nicolai Grammatici, qvi Patriarcha fuit CPol. ab A. 1084-1111. Fuit vero & alius Nicon junior, Monachus Rai-

 then-

thensis Palæstinus, qvi sub Constantino Duca * circa A. 1060. collegit *Πανδέκτην τῶν ἑρμηνειῶν τῶν θείων ἐντολῶν τȣ̃ Κυρίȣ, Pandectem de interpretationibus mandatorum divinorum*, duobus distinctum libris & λόγοις sive capitibus LXIII. Adhuc ineditus, dignus autem luce, in variis Bibliothecis ut Regia & Coisliniana MStus servatur. *Ornat*, inqvit Cotelerius, ** *Bibliothecam Regiam optimus liber, qui collectus est ex divinis Scripturis, sacris Canonibus, testimoniis sanctorum Patrum, aliisque monumentis Ecclesiasticis, nec non legibus civilibus.* De Coislinianis Codicibus celeberrimus Montfauconus in Catalogo Bibl. Coislinianæ p. 111. & p. 197.

Initio hujus libri a S. Nicone adornati præmittitur prologus hoc titulo, λόγ☉ διαλαμβάνων περὶ τῆς ὑποθέσεως τȣ̃ βιβλίȣ τῶν ἑρμηνειῶν. Principium sic habet, αὕτη ἡ βίβλ☉ τὰς τȣ̃ Κυρίȣ μὲν ἐντολὰς καὶ τὰς τούτων ἑρμηνείας περιέχει. Deinde seqvitur proœmium in librum Niconis hoc initio: ἔδει μὲν ἡμᾶς, φησὶν ὁ θεῖ☉ Χρυσόστομ☉, μηδὲ δεῖσθαι. Est totum opus amplissima collectio locorum Scripturæ, SS. PP. & Scriptorum Ecclesiasticorum, itemqve Synodorum. Scriptores autem & Synodi unde loca desumta fuere, hi sunt:

Alexander ad magnum Eusebium. (Macarius Alex.)
Ammonius ex interpretatione Actorum Apostolorum.
Anastasius Sinaita.
Constitutiones Apostolicæ.
Athanasius.
Barsanuphius.
Basilius Magnus ἐκ τῶν παροιμιῶν.
Cassianus.
Chronicon (fortasse Syncelli.)
Ex Chronico Imperatorum de tempore Basilii Macedonis.
Clemens Rom.
Clementia seu Clementina.
Cyrillus Hierosolymitanus.
Diadochus.
Didymus.
Dionysius Areopagita.
Dionysius Alexandrinus.
Dorotheus.
S. Ephrem.
S. Epiphanius.
Esaias Monachus.
Evagrius.
Eusebius Pamphili.
Ἡ Ἐυθυμιακὴ ἱστορία.

Genna-

* Prologus Niconis pandecti præmissus à juniore scriptore apud Montfaucon. pag. 189. καί τις ἕτερ☉ μοναχὸς ἰδιώτης μὲν τῷ λόγῳ ἀλλ' ȣ̓ τὴν γνῶσιν - - ἐν οἴκῳ πεφυτευμένον θεȣ̃ κατὰ τὸ Μαῦρον ὄρ☉ καλȣ́μενον, σημείοις ἐνδιαπρέψας χρόνον ἐφ' ἱκανὸν καθ' ὃν καιρὸν δηλαδὴ Κωνσταντῖν☉ ὁ Δȣκᾶς τὸ ἐπώνυμον τȣ̀ς τῆς βασιλείας ἐνεχειρίσθη οἴακας.

** Cotelerius in notis ad homiliam X. Clementin. Tom. 1. Patrum Apostol. pag. 707. Idem Niconem collectorem ineditum citat passim ut pag. 292. 312. &c.

Digitized by Google

Gennadius CPol.
Γερουλικόν.
Gregorius Thaumaturgus.
Gregorius Theologus.
Gregorius Nyssenus.
Gregorius Dialogus, Papa.
Ignatius ad Polycarpum.
Inclusus ad S. Simeonem Thaumaturgum.
Joannes Chrysostomus, sæpissime. εἰς τοὺς μαργαρίτας.
Joannes Climacus.
Joannes Damascenus de hæresibus.
Joannes Hesychastes.
Joannes jejunator.
Isaac Syrus.
Isidorus Pelusiota.
Lausiaca historia.
Leges Civiles.
Macarius.
Macarius Alex. ad magnum Eusebium Alexandrinum.
Marcianus Bethlehemita.
Marcus.
Martyrium S. Anastasiæ, S. Dionysii Areopag. S. Eugeniæ.
Maximus.
Methodius CPolitanus.
Nicephorus CPol.
Nilus.
Nomocanon Basilii.
Nomocanon Jejunatoris.
S. Orsisius.
Petrus Alexandrinus, Canone XV.
Philo Judæus.
Philo Carpathius.
Pœmen sive Pastor.
Simeonis Epistola ad inclusum.
Synodus Nicæna, Laodicena, Neocæsar. Sardicensis, Ancyrana, Antiochena, Gangrensis, Carthaginensis.
Chalcedonensis.
CPol. in templo SS. Apostolorum.
Sexta, septima sive Nicæna secunda: Synodus nona.
Tarasius CPol. Epistola ad Adrianum Papam.
Theodorus Studita.
Ejus testamentum.
Theodoretus.
Theophilus Alexandrinus.
Timotheus Alexandrinus.
Vita S. Antonii, S. Charitonis, S. Cyrilli Alex. Danielis Stylitæ, S. Epiphanii. S. Marcelli Monachi & Acœmetæ. S. Joannis Chrysostomi. S. Joannis Eleemosynarii. S. Joannicii. Joannis CPol. Nesteutæ. S. Nicolai. S. Pachomii, S. Paisii, S. Philemonis: S. Sabæ, S. Simeonis Archimandritæ, S Simeonis Thaumaturgi. S. Stephani junioris. S. Theodori Edesseni. Theodori τοῦ ἡγιασμένου.
Vita Sanctorum Ἀββάδων (Abbatum)

Ex eodem Niconis Pandecte quædam publicavit Cotelerius Tom. 3. monument. Ecclesiæ Græcæ pag. 420-424. qui etiam consulendus in notis pag. 644. seq. ubi observat ab eo sub Johannis Nicæni

Digitized by Google

nomine ex Epistola ad Zachariam Catholicum laudari, qvæ leguntur in Isaaci Catholici invectiva in Armenios, de qva dixi supra pag. 173. Idem memorat scriptum hujus Niconis *de jejunio S. Mariæ*, MS. in Codice Regio Paris. 3027. (olim 1326.) hoc titulo: τοῦ ὁσιωτάτου Νίκωνος μοναχοῦ τῆς ἁγίας Θεοτόκου τῆς Ῥαιθοῦ εἴδησις περὶ τῆς πανσέπτου νηστείας τῆς παναγίας θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας. Incipit: χρὴ εἰδέναι ὅτι ἡ τῆς ὑπερενδόξου Θεοτόκου νηστεία οὐ κατὰ τάξιν ἐγγράφως κεῖται εἰς τὸ παρὸν τυπικὸν &c. Confer eundem Cotelerium p. 650. seq. *Geronticon* Niconis, ejusqve Gerontici sermo XXIX. allegatur à celeberrimo Montfaucono p. 13. palæographiæ Græcæ, qvod non diversum est à *narrationibus* ejus *Asceticis* laudatis ab Allatio p. 746. de purgatorio. Εὐχὴ ἡμερινὴ τοῦ ἁγίου Νίκωνος MS. memoratur apud Lambecium III. p. 35. Fuit etiam Nicon Agrigentinus, discipulus Asclepiadis Medici, cujus mentio apud Stephanum Byz. in Δυῤῥάχιον. Nicon Sexti Fadii præceptor, cujus liber περὶ πολυφαγίας memoratur à Cicerone VII. 20. Epist. ad Trebatium: nisi sit Micon Celsi, Pliniiq;. Nicon hypopsephius Chalcedonensis laudatus à Nicolao Comneno. Et Nicon Episcopus martyr sub Decio, de qvo Acta Sanctor. 23. Martii. Ut omittam Niconem de qvo Artemidorus IV. 82. &c.

VII. ANDRONICUS CAMATERUS Manuelis Comneni Imp. qvi ab A. 1143. ad 1180. præfuit, affinis, atqve ab eo auctus dignitate Sebasti & præfectus Urbis ac Drungarius τῆς βίγλας sive præfectus vigilum constitutus a) scripsit *Hoplothecam sacram* & antirrheticos libros Latinis oppositos. Principium antirrheticorum citat Nic. Comnenus pag. 173. prænot. Mystagogicarum, & pag. 282. *libri contra Latinos interrogationem centesimam.* Partem libri in qvo Manuelis Imp. personam induens cum Cardinalibus Romanis de processione Spiritus S. disputat, diu post confutandam sibi sumsit *Jo. Veccus* ab A. 1274. ad 1282. Patriarcha CPol. in ἀντιῤῥητικοῖς τῶν ἐπὶ ταῖς περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος γραφικαῖς χρήσεσιν ἐπιστασιῶν Κυροῦ Ἀνδρονίκου τοῦ Καματηροῦ. Hæc ἀντιῤῥητικὰ in qvibus post Camateri ἐπιστασίας, Vecci responsio subinde subjicitur, Græce & Latine vulgavit Allatius in Græcia Orthodoxa Rom. 1652. 4. Tom. 2. pag. 287-521. Camateri ipsius scripta necdum lucem viderunt, nec qvæ in Bibl. Bavarica servata sunt disputatio sub Manuelis Imp. nomine cum doctore Armeniorum Petro, & libellus de dua-

a) Vide Jo. Cinnamum lib. V. Jo. Veccum in Allatii Græcia Orthodoxa Tom. 2. pag. 288. Allatium de consensu lib. 2. c. XI. §. 5. pag. 660. seq. & 766.

Digitized by Google

duabus in CHristo naturis. Hujus Andronici Camateri filius fuit *Joannes Ducas*, cui Eustathius dedicavit commentarium suum in Dionysium periegetem. Vide Cangii notas ad Cinnamum p.467. seq. & glossar. Græc. p. 1295.

ALEXANDRUM CAMATERUM in refutatione animadversionum Joannis Vecci citat Nic. Comnenus pag. 242. Prænotion. mystagog.

BASILIUS CAMATERUS, Patriarcha CPol. A. 1183-1186.

JOANNES CAMATERUS, ab A. 1198. ad captam usque A. 1204. à Latinis urbem Patriarcha CPolitanus; quem Ephræmus in chronologia Patriarcharum jambis scripta his verbis celebrat apud Allatium de consensu pag. 724. & notis ad Georg. Acropolitam pag. 222.

Ὁ Καματηρὸς εὐεπὴς Ἰωάννης
Ἴδρις σοφίας παντοδαπῆς καὶ λόγων
Ἐπίβολός τε δογμάτων τῶν ἐνθέων
Ἐκκλησίας ὢν λευΐτης χαρτοφύλαξ.

Hujus Synodicon de homicidis citat Nic. Comnenus p. 251. prænot. mystagog. Aliud de nuptiis Consobrinorum exstat in Freheri Jure Græco Rom. lib. IV. pag. 285. Epistola ad Innocentium III. qua unam & universalem, Romanam dici Ecclesiam pro miro habere se testatur, exstat Latine inter Innocentii Epistolas libro 2. Epist. 208. Tom. 1. edit. Baluzianæ pag. 471. cum Innocentii responsione.

VIII. ALEXIUS ARISTENUS Nomophylax & magnæ Ecclesiæ CPol. Oeconomus ante Balsamonem & post Zonaram b) scripsit circa A. 1160. *scholia in Synopsin Canonum*, edita primum Græce & Latine à Gvil. Beveregio in Pandectis Canonum Oxon. 1672. fol. ex Codice MS. cujus titulus: Νομοκάνονον σὺν Θεῷ ἑρμηνευθὲν παρὰ τοῦ Θεοφιλεστάτου Νομοφύλακος κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Ἀριστηνοῦ. Synopsis ipsa Aristeno, ut volunt viri eruditi c) longe etiam antiqvior, sub illius nomine prodierat in Gvil. Voëlli & Christoph. Justelli Bibl. Canonica T. 2. pag. 673-709. Paris. 1661. fol. hoc titulo: ἡ ὑπὸ Ἀριστινοῦ σύνοψις τῶν κανό-

b) Zonara antiqniorem Aristenum facit Allatius p. 419 de consensu.

c) Guil. Beveregius prolegom. ad pandect. Canonnm §. 27. seq. Guil. Caveus in Hist. literar. S. E. Ante Aristenum, Zonaram & Balsamonem epitomator Canonum satis antiqvus Græcus citatur ab Allatio de consensu pag. 191.

κανόνων πάντων. Seriem & ordinem qvi est in Codice Ecclesiæ universæ, secutus est, additis initio suæ collectionis Apostolorum Canonibus, & in calce Sardicensibus, Carthaginiensibus, Trullanis, & S. Basilii, ex tribus Epistolis illius petitis. Anteqvam editus esset, allegatur passim ab Antonio Augustino in notis ad veteres collectiones Decretalium. Aristenus consultus Canonem Trullanum XXXVII. adversus Patriarcham Nicephorum Hierosolymitanum protulit, ut ad illum Canonem à Balsamone annotatum est. Ceterum in subscriptionibus Concilii A. 1166. CPoli habiti, qvas edidit Allatius lib. 2. de consensu cap. 12. nullam Nicephori Hierosolymitani mentionem reperio, ex qva Aristenum qvoqve illi Concilio interfuisse viri docti colligunt, sed tantum Nicephori Cæsareæ novæ, & Nicephori Rhodi Episcopi. Alexium Aristenum Canonistam *libro de pœnitentia* citat Nic. Comnenus in prænot. mystagog. pag. 410. *Notas ad librum Canonum Theodori Prodromi* pag. 278. *Explicationem Sacramentorum* pag. 309. *Notas ad titulum Basilicon de probationibus* pag. 283.

IX. SAMONAS Archiepiscopus Gazensis in Palæstina A. 1050. habuit *disceptationem cum Abmede Saraceno*, qvæ lucem vidit *Græce* una cum liturgiis S. Jacobi, Basilii & Chrysostomi, Paris. 1560. fol. *Latine* in Liturgiis Sanctorum Patrum ex Claudii de Sainctes editione Antvverp. 1562. 8. & T. XVIII. Bibl. Patrum Lugd. pag. 577. *Græce & Latine* in auctario Bibliothecæ Patrum Ducæano Paris. 1624. T. II. pag. 277. & in Bibliotheca Patrum Morelliana Paris. 1644. 1654. Tom. XII. pag. 521-526. Pars prior hujus disceptationis legitur etiam inter opuscula Theodori Abucaræ Græcè & Latine edita, cap. XXII. sub titulo Dialogi cum Saraceno, ostendentis Panem mystica benedictione fieri corpus CHristi. Vide Mich. le Qvien ad Damascenum Tom. 1. pag. 655. & qvæ de Theodori Abucaræ opusculis dixi Volum. IX. p. 180. Samonas ille à Saracenis postea religionis causa interfectus, unde eum Martyrem appellat Nic. Comnenus p. 407. prænot. Mystagog.

X. THEORIANUS à Manuele Comneno Imp. religionis causa circa A. 1170. legatus ad Armenios missus, litteris tradidit *Dialogum cum Norsesi Armeniorum Catholico* habitum, qvo ei Eutychianorum & Monophysitarum errores dissasit. Hic prodiit Græce ex Bibl. Joannis Sambuci cum Jo. Leunclavii versione Basil. 1578. 8. p. 1-195. Ei subjuncta sunt itidem Græce & Latine 1) Leonis I. Papæ Epistola ad Flavianum

Digitized by Google

num CPol. p.196-226. 2) Jo. Damasceni Dialogus cum Manichæo a) pag.226-386. 3) Leontius Byz. de sectis b) pag. 386-555. 4) Constantinus Harmenopulus de sectis c) p.556--576. 5.) Ejusdem de fide Orthodoxa. d) p. 577-583. 6) S. Augustini de Trinitate, cum Græca versione ἐκ τῶ βιβλίω τῶ περὶ τῆς γνώσεως τῆς ἀληθῶς ζωῆς ἐπιγεγραφομένω pag. 584-599. & 7) S. Hilarii de eodem argumento ex sermone qvi post Pentecosten in festo S. Trinitatis recitatur, itidem cum Græca versione pag.600-605. In margine notatur hoc fragmentum non exstare inter Hilarii scripta qvæ Latine sæpius lucem viderunt. Theoriani legatio sive dialogus cum Armeniorum Catholico Græce & Latine recusus in Auctario Bibl. Patrum Ducæano Paris. 1624. T.1. p.439. & in Bibl. Patrum Morelliana Paris. 1644. 1654. T.XI. Libellum apprime doctum vocat Allatius de consensu pag.668. qvi in libro de purgatorio pag.690. & 822. nonnulla affert ex Theoriani Philosophi *Epistola ad Sacerdotes montana loca incolentes, de jejunio Sabbati, Divina communione, conjugio Sacerdotum & non radenda barba.* Hujus Epistolæ fragmentum falso Chrysostomi nomine venditavit Bonacursius Dominicanus, qvi postremis Thomæ Aqvinatis temporibus vivebat, in testimoniis Patrum qvæ in Codice Colbertino 3285. evolvit celeberrimus Vir Michael le Qvien qvi sub nomine Stephani de Altimura Panopliam contra schisma Græcorum edidit. Vide panopliam hanc pag.321. & præfationem pag XVII.

XI. EUSTHATIUS CPolitanus Monachus S. Flori, sive illius Monasterii qvod ædi SS. Flori & Lauri in urbe CPoli vicinum erat. Ita enim malo cum celeberr. Bandurio e) verba τῶ κατὰ Φλῶρον, apud Demetrium Chomatenum interpretari, qvam cum Cangio Diaconum ad Flori ædem. Deinde libellorum supplicum Magister f) Magister Rhetorum, g) hinc magnæ Ecclesiæ CPol. Diaconus, & ex designato Myrensis Ecclesiæ Episcopo

Oo Archi-

a) de hoc dictum Volum. VIII. p 795. b) Vol. VII. p.451. & Vol IX. p.166. seq.

c) supra p. 277. d) p. 278.

e) Demetrius Chomatenus in responso pag.317. lib.V. juris Græco Rom. Bandurius ad Antiquitates CPol. pag.836. Cangius glossar. Græco pag. 1295.

f) Ἐπὶ τῶν δεήσεων, in inscriptione Eustathii commentariorum ad Dionysium.

g) Cangii glossar. in ῥήτωρ, & in notis ad Zonaram pag.68. Allatius de consensu lib.2. c.8. §.4.

Digitized by Google

Archiepiscopus Thessalonicensis, insigni virtutis & eruditionis laude floruit temporibus Manuelis, Alexii, Andronici & Isaaci Angeli Comnenorum, adhuc superstes A. 1194. Magnis laudibus mactatur à Niceta Choniate in Annalibus lib. VIII. pag. 238. lib. X. pag. 334. & à Michaële Psello in Epistolis ineditis (ex qvibus nonnulla affert Cangius glossario Græco in ῥήτωρ.) Defunctum pro funere laudarunt *Euthymius & Michaël Choniates*, qvorum Orationes MStæ Oxonii in Bibl. Bodlejana Codice Barocc. 131. Euthymius inter alia celebrat *fasces Epistolarum* qvas ait se habere Eustathii, manu ipsius exaratas. Epistolas Eustathii ad Psellum in Codice Regio evolvit Cangius pag. 1296. glossarii Græci. De *Commentariis* ejus editis uberrimis * atqve pereruditis *in Homerum* dixi lib. 2. cap. 3. & de Commentariis *in Dionysium* periegetem, qvos Joanni Ducæ, Andronici Camateri (de qvo supra p. 286.) filio inscripsit, lib. 4. cap. 2. In eodem qvem paullo ante memorabam Codice Barocciano habentur plura Eustathii adhuc inedita, ut *Oratio in Manuelem Comnenum* Imp. *Supplicatio* ad eundem Imp. *nomine Civitatis Thessalonicæ, cum siccitate laboraret. Lessus in fratris sui obitu.* In Catalogo MStorum Bibliothecæ Scorialensis observavi memorari *Orationem* ab Eustathio Thessalonicensi Archiepiscopo habitam *ad eos qui in templo erant S. Demetrii μυροβλύτε, in principio indictionis* Anno 6702. (CHristi 1194.) Eustathii *Commentaria in Jo. Damasceni Canones* sive Hymnos citat Allatius de consensu utriusqve Ecclesiæ pag. 613. 614. & in diatriba de Georgiis p. 319. seq. Judice Henrico Stephano lib. de instituendis Græcæ Lingvæ studiis pag. 14. *Eustathius multo dignior est fide quam Moschopulus & multo plus valuit judicio, valde tamen inclinata, jam ejus ætate, & magnas mutationes passa erat lingua Græca, ut ex multis ejus locis patet, & iis nominatim in quibus vocabula quædam commemorat sermonis, quem ἰδιωτικὸν vocat.*

De aliis Eustathiis dixi lib. V. cap. 21. Volum. VIII. p. 189. seq. Sed ibi notatis possunt addi:

Eustathius *Antecessor* JCtus cujus scholia ad Novellas Leonis Imp. laudat Nic. Comnenus pag. 320. prænotionum mystagogicarum.

Eustathius *Armenius ὁ κατὰ τὴν Ἀρμενίαν Ἐυστάθιος* in qvem invectus Eunomius apud Gregor. Nyssenum lib. 1. contra Eunomium pag. 296.

Sub

* Spes editionis Græcolatinæ commentariorum Eustathii in Homerum, quam A. 1708. Parisiis fecit publice V. C. Claudius Caperonierius, jam pridem videtur iterum evanuisse.

Sub Eustathii *Antiocheni* nomine *Liturgiam* è Syriaco Latine versam edidit V. C. Eusebius Renaudotus, T. 2. collectionis Liturgiarum Oriental. p. 235. Incipit: *DEus clemens & multa misericordia.* Paris. 1716 4. Ὑπόμνημα *in Hexaëmeron* qvod Eustathii nomen præfert, Diodoro Tarsensi deberi suspicatur vir eruditissimus M. V. la Crose. Apud S. Maximum T. 2. p. 152. hoc Eustathii dictum exstat: Θέλησίς ἐστι φυσικὴ λόγου τοῦ ἐν ἡμῖν κίνησις. Θέλησίς ἐστιν ὄρεξις λογικὴ τε καὶ ζωτική. *Voluntas, naturalis est motus existentis in nobis rationis. Voluntas appetitus est rationalis & animalis.* Alia de hoc Eustathio Volum. VIII. pag. 166–189.

Eustathius *Dyrrhachenus* sub Manuele Comneno, vir doctus sed ob hæresin missus in exilium. Vide Allatii præf. ad excerpta Rhetorum & lib. 2. de consensu cap. 12. §. 5.

Eustathius *Magister* Romanus qvi scripsit de Hypobolo sive incremento dotis qvod post mortem mariti ultra dotem dabatur uxori MS. in Cod. Regio 2023. citat Cangius in ὑπόβολον. De eodem argumento Georgius Phobenus infra p. 721.

Eustathius *Patriarcha* CPol. ab A. 1019. ad 1025. qvem cum Thessalonicensi Archiepiscopo confundit Freherus in Chronologia Juri Græco Rom. præmissa, notatus eo nomine à Labbeo in protreptico ad Historiam Byzantinam, & ab Allatio de consensu pag. 613. Similiter falluntur qvi Scaligerum in Scaligeranis secuti, Eustathio Thessalonicensi tribuunt libros de Ismeniæ & Ismenes amoribus, qvorum auctor est Eustathius sive Eumathins qvidam cognomento Macrembolites, dignitate protonobilissimus. De illis dixi Volum. VI. pag. 814. seq.

XII. NICOLAUS *Grammaticus*, * Patriarcha CPol. ab A. 1084. ad 1111. de cujus decretis atqve Epistolis Synodicis editis atqve ineditis Caveum consulere juvabit. Carmen vero qvod versibus politicis exstat MStum in Bibl. Cæsarea *de jejuniis ac festis totius anni*, Nicolaum Patriarcham qvidem habet auctorem, Νικολάου Πατριάρχου ἁγίου ποίημα, incertum autem an Mysticum potius an Chrysobergen an Muzalonem, nam & hi fuere Nicolai Patriarchæ. Sed age hac occasione & alios Nicolaos, qvi Græce scripserunt, paucis persequamur.

* Alius Nicolaus Grammaticus qvi ad Musulmannorum religionem se contulit, ut ex Germani II. ab A. 1226. ad 1240. Patriarchæ CPol. ad eum Epistola notatum est supra pag. 213.

Alii NICOLAI qvi Græce ſcripſerunt.

Nicolaus *ὁ μυρεψὸς*, *Alexandrinus* Medicus, cujus magnum opus de compoſitione medicamentorum Latine verſum à *Leonbardo Fuchſio* ſæpius lucem vidit Baſil. 1549. fol. Lugd. 1550. 8. Francof. 1626. 8. atqve inter Medicos principes H. Stephani 1567. fol. Græce necdum editum in Bibliothecis ſervatur MS. hoc titulo: *Νικολάυ τὸ μέγα δυνάμερον ὃ περιέχει καὶ τὴν κατασκευὴν τῆς μυρεψικῆς τέχνης ἐν βιβλίοις κδʹ, κατ' ἀλφάβητον.* Laudatur à Matthæo Silvatico in pandectis Medicinæ ſive Lexico, variis in locis, unde ante Annum 1300. ſcripſiſſe colligebat erudititiſſimus Cangius, ipſe vero laudat non Actuarium modo ſed & XXXII. 117. Meſuen Arabem, clarum medio ſæculo duodecimo. Ante Fuchſium longe imperfectior exſtabat Latina verſio Nicolai Rhegini Calabri, cum brevibus Jo. Agricolæ Ammonii notis, Ingolſt. 1541. 8. Atq; ſi Fuchſium audimus *non babet niſi unam aut alteram initio libri cum Græcis convenientem compoſitionem. Cætera omnes & ordine & medicamentorum commemoratione plurimum variant, ut ex collatione ipſa palam fiat hoc opus non eſſe Nicolai, ſed alterius cujusdam qvi nonnulla ex Nicolao & diverſis aliis auctoribus in unum congeſſit librum.* Memoratur & Lugduni ac Pariſiis editum Nicolai Præpoſiti Diſpenſatorium ad Aromatarios ſive introductiones in Artem Apothecariam, qvem Nicolaum cum Myrepſo eundem eſſe conjicit G. Abraham Mercklinus in Bibl. Medica pag. 842. Sed de hoc non poſſum dicere, qvia in librum illum necdum incidi. Hoc novi, tanqvam diverſum referri à Tiraqvello lib. de Nobilitate pag. 383.

Theodorus ſive Nicolaus Andidorum Epiſcopus in expoſitione myſteriorum Miſſæ ad Baſilium Phytiæ Epiſcopum citatur ab Allatio de conſenſu p. 1142.

Nicolaus *Atbenienſis* Metropolita, cujus explicationem Miſſæ ſive Divinorum officiorum laudat Nic. Comnenus in prænot. myſtagog. p. 26. 33. 399. Officium ſancti olei qvod in demortuos canitur, Allatius de libris Eccleſ. Græcor. p 120. 128.

Nicolaus *Bubalius* Jatroſophiſta, qvi Epigrammate Græco decoravit Nic. Comneni Papadopoli, Cretenſis prænotiones Myſtagogicas A. 1697. fol. Neapoli editas.

Nicolaus *Bulgarus* Corcyræus doctus & accuratus vir in ſacram catecheſin, in primam partem ſacræ liturgiæ, (ubi de templo) laudatur ab eodem Comneno p. 178. 398.

Nico-

Digitized by Google

Nicolaus *Callicles*, Archiater, ad qvem Theophylacti Bulgaror. Archi Episcopi Epistolæ.

Nicolaus *Chrysoberges* Patriarcha CPol. ab A.C. 983. ad 996. Cujus synodicon de testium auctoritate citat Nicolaus Comnenus pag. 285. prænotion. mystagog.

Nicolaus *Cabasilas*, de qvo ad Allatium libro de Nilis.

Nicolaus *Damascenus* de qvo dixi lib. III c. XI. p. 306. seq.

Nicolaus *Doxopater*, Nomophylax & notarius Patriarchalis CPol.. cujus scholia in Nazianzeni Carmina exstant MSS. in Bibl. Cæsarea.

Nicolaus *Euboicus*, infra in Secundino.

Nicolaus *Heracleensis* Archiepiscopus.

Nicolaus *Hydruntinus* Μαΐςωρ ἱδρῦοντης qvod Magistrum Rhetorum interpretor. Sub Alexio IV. Angelo clarus circa sæculi duodecimi initia, atqve interpretis functus officio est in disputationibus cum Latinis religionis caussa habitis CPoli, Athenis vel Thessalonicæ: varia scripsit contra Latinos per modum Dialogi, tria potissimum, qvæ Latine etiam versa feruntur MSS. fortasse ut Allatius p.704. de consensu notat, ab ipso auctore, utriusqve lingvæ perito. Primum syntagma *de processione Spiritus S.* in qvo Nicolai Methonensis & Georgii Corcyrensis insistit vestigiis, & Hugonem Etherianum oppugnat. Incipit: ὡμολόγηται ὅτι καὶ ὅλη Θεότης μονάς ἐςι καὶ ἐν κατὰ τὸ κοινὸν τῆς ἐσίας. Secundum *de pane Cœna sacra, fermentum scilicet à CHristo discipulis esse prabitum.* Incipit: κοινωνικὸν μὲν ζῶον ὁ ἄνθρωπ☉ καὶ τῆς ἰδίας φύσεως. Tertium *de Jejunio Latinorum in Sabbato; non esse missam perfectam in Quadragesima celebrandam, & de Conjugiis Sacerdotum, & aliis.* Incipit: ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη ὥς φησιν ὁ Ἀπόςολ☉. Vide Allatium lib. 2. de Consensu cap. 13. §. 4. Idem *Scholion* ejus *de Celestino Papa & Celestio heretico* exhibet lib. 1. cap. 21. §. 3. p. 333. & ex libris jam memoratis & necdum editis fragmenta p. 352. 582. 626. 1208. & contra Hottingerum pag. 13. 241. &c.

Nicolaus *Lichina*, Monembasiota, cujus meminit eruditiss. Montfauconus in Bibl. Coisliniana p 60. Longe plures Nicolaos scribas ac librarios idem vir celeberrimus memorat in Palæographia Græca.

Nicolaus *Malaxus* Peloponnesius Archipresbyter & Protopapa Nauplii qvem libris Græcorum liturgicis multa assuisse arguit Allatius de consensu pag. 1160. & de libris Ecclesiasticis Græcorum p. 219.

Digitized by Google

Nicolai *Mesarita* Epistolæ duæ A. 1203. scriptæ ad Theodorum Lascarim, MSS. in Bibl. Cæsarea.

Nicolaus *Methonensis* in Peloponneso Episcopus & Metropolita multum Mich. Cerulario recentior, & ad duodecimum referendus sæculum, nec confundendus cum Nicolao Cabasila, * plura scripsit adversus Latinos, maximam partem inedita adhuc, Librum primum *de primatu Papæ* citat Nic. Comnenus pag. 366. prænot. mystagog. Librum secundum contra Latinos pag. 356. Ejusdem *Syllogismos de processione Spiritus S.* qvorum initium: *ὡμολόγηται ὅλη καὶ ὅλη ἡ Θεότης μονάς ἐςι καὶ τὸ ἕν.* & alterum qvod incipit: *ἐχρῆν μὲν μηδ' ἀπολογεῖσθαι τοῖς ὅτω καινοφώνοις καὶ καινοπίςοις.* Nec non tertium *de azymis* evoluisse se testatur Allatius lib. 2. c. 10. de consensu §. 2. pag. 627. cujus initium, *τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην ὦ Λατινόφιλε πρὸς σέ.* Aliud scriptum de *processione Spiritus S.* idem memorat qvod incipit, *Βασιλεῦ ὀυράνιε, Παράκλητε ἀγαθέ*, sed illud juniori cuidam *Νικολάῳ λάμψαντι νέῳ Μεθώνης* tribuendum suspicatur, qvi scripserit post Nicephorum Blemmydam. In Bibl. Bavarica asservati sunt præter librum de processione Spiritus S. Græcolatinum, *liber de S. Eucharistia in pane fermentato conficienda. Liber de jejunio Latinorum in Sabbato & de Sacerdotum conjugio, & quod in Quadragesima non sit perfecta Missa celebranda.* In eadem Bibl. atqve in aliis obvia hujus Nicolai *discussio Theologicæ institutionis Procli*, Platonici Philosophi. Ex scripto de processione Spiritus S. petita videtur ejus *Θεολογία περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος* sive fragmentum *de SS. Trinitate* in Bibl. Cæsarea, incipit: *τίς ὅλως ἀνάσχοιτο τῶν ἐν χριστιανοῖς τελούντων ἐπὶ τῆς ἁγίας Τριάδος δύο εἰσάγειν αἴτια.* *Orationem contra transgressores Legis Divinæ* citat Nic. Comnenus pag. 166. In Nicolai Hydruntini scriptis multa ad verbum ex Methonensi repetita & expressa reperiri notavit Allatius de consensu pag. 705. & 627. Editum hujus Methonensis nescio an aliud qvicqvam exstat qvam breve scriptum *πρὸς τοὺς διστάζοντας καὶ λέγοντας ὅτι ὁ ἱερουργούμενος ἄρτος καὶ οἶνος οὐκ ἐςι σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, de Corpore & Sanguine CHristi adversus eos qui dubitant an consecratus panis & vinum sint Corpus & sanguis Domini.* Græce cum liturgiis SS. Jacobi, Basilii & Chrysostomi Paris. 1560. fol. pag. 129-133. Latine in Liturgiis Claudii de

* Allat. de consensu pag. 858. & 554.

de Saincles' Antvverp. 1562. 8. pag.77. atqve in Bibliothecis Patrum ut Lugdunensi Tom.23. pag.634. tum Græce ac Latine in auctario Ducæano Tom.2. pag.372.& in Bibliotheca Patrum Morelliana Parif. 1644. 1654. T.XII. pag. 516-520.

Nicolaus *Muzalo* Cypri pridem ArchiEpiscopus & ex Abbate monasterii Cosmidii Patriarcha CPol. ab A.1147. ad 1151. Vide Bandurium ad Antiqvitates CPol. pag.919.920. Hujus Synodicon qvomodo Sacramenta ministrari debeant, citat Nic.Comnenus pag. 310. prænot. mystagog. Et aliud ne Laici testes sint contra Clericos pag 285. & 245. Hunc Muzalonem testatur Balsamo ad can.63. Trullanum, cum in vitam S. Parasceves à fabulatore qvodam inepte & insulse scriptam incidisset, eam flammis tradidisse, atqve Diacono cuidam rectius scribendam injunxisse.

Nicolaus *Myrepsus*, vide supra in Alexandrino.

Nicolaus *Mysticus*, Patriarcha CPol. ab A.895. ad 906. & ab A.911. ad 925. De qvo Acta Sanctor. ad XV. Maji Tom. 3. pag. 509. Hujus Epistolæ variæ in tomis Concil. & à Baronio editæ à Caveo enumerantur. Decreto de litteris Patriarchalibus gratis concedendis qvod exstat in jure Græco Rom. lib.IV. pag.249. adde ejus Synodicon de gradibus matrimonii, qvod citat Nic. Comnenus pag. 283. prænot. mystagog.

Nicolaus *Mytilenæus* Archiepiscopus.

Nicolai I. Papæ Rom. ab A. 858. ad 867. Epistolæ exstant Latine in T. VIII. Concilior Labbei & T.V. Harduin. Nonnullas etiam Græce versas laudat Allatius ut *ad Michaëlem Imp.* p. 1212. de consensu. Et *ad Ignatium Patriarcham* p. 1213. 1215.

Nicolai V. ab A. 1447. ad 1455. Papæ Romani *Epistolam ad* Imp. Græcorum ultimum, *Constantinum Palæologum* Græce reddita à Theodoro Gaza exstat inter opuscula aurea à Petro Corcyræo edita Græce & Lat. Rom. 1630. 4. Vide Lambec. III. p. 126. seq.

Nicolai *Patriarchæ* Monodia de excidio Thessalonicæ ** citatur ab Allatio ad Georgium Acropolitam p.248. De qvatuor Patriarchis CPolitanis, Mystico, Chrysoberge, Muzalo & Grammatico dixi suis locis.

Nicolaus *Pepagomenus* Orationem scripsit in *Isidorum* Chium martyrem, è qva locum profert Allatius p. 69. ad Eustathium Antiochen. atqve integram editurum se promisit cum sua versione,

Nico-

* De Mystici dignitate supra, p. 255. ** Facta A. 1430.

Nicolaus *presbyter* qvi subinde laudatur in Catenis Patrum Græcorum in libros sacros. Fuit & Nicolaus presbyter ad qvem S. Chrysostomi Epistolæ.

Nicolaus *Sclengia*, ὁ Σκλεγγία circa A. C. 1430. scripsit adversus Latinos *librum de processione Spiritus S.* qvem scripta ad eum Epistola oppugnavit Esaias Cyprius apud Allatium de Consensu lib. 2. c. 18. §. 16. p 866 & in Græcia Orthodoxa pag. 396-399. Ex Sclengiæ scripto *adversus Esaiam* nonnulla producit Allatius de Consensu lib. 3. c. 17. §. 12. p. 1327. & lib. 2. c. 17. §. 3. p. 840. Integrum exstat in Bibl. Regia Paris. Codice 1818. Incipit: τί δέ σοι καὶ περὶ τῆς ἀῤῥήτυ τῦ παναγίυ Πνεύματ☉ ἐκπορεύσεως ἀποκριθείην ἐγώ.

Nicolaus *Secundinus*, * Euboicus, qvi in Concilio Basileensi A. 1431. & in Ferrariensi, translato Florentiam A. 1438. seq. interpretem egit, & Latinorum varia in Græcam lingvam est interpretatus. Idem est de cujus versione latina strategici *Onosandri*, qvam Alfonso Regi Neapolitano dedicavit, dixi l. 3. c. 30. §. 11. *Plutarchus* de civili institutione (πολιτικὰ παραγγέλματα) ex versione Nicolai Sagundini ad Marcum Donatum Patricium Venetum, editus Brixiæ 1485. 4. Vertit & *Arrianum* de expeditione Alexandri.

XIII. De Variis SIMEONIBUS & Simeonum scriptis nec non de Simonibus ac Simonidibus exstat præclara diatriba *Leonis Allatii*, edita Parisiis 1664. 4. De plerisqve illorum etiam in aliis hujus Bibliothecæ locis jam mentionem feci, qvos hoc indiculo sub unum conspectum cogere juverit.

Simeon Antiochenus, infra in Setho.

Simeon Blacchernita pingendis CHristi & Sanctorum imaginibus celebris CPoli sub Basilio Porphyrogeneto, Romani filio. Allat. pag. 200.

Simeon Cabasilas Hierodiaconus ex Acarnania exul, vixit A. 1575. & Æsopi fabulas, Isocratis Orationes, aliaqve in lingvam Græcobarbaram vertit. Vide Allat. pag. 194-196. & Volum. VI. hujus Bibl. pag. 693. 701.

Simeon calligraphus sæculo XII. Allatius pag. 179. Alius Simeon vel Saba Coracus Rhodius id. pag. 181. Simonem Macroducam librarium qvi Jo. Actuarii methodum medendi descripsit, memorat Lambecius VI. pag. 115. Simeo-

* Ita vocatur in MS Josephi Valettæ, pro qvo alii Sagundinum vel Saguntinum vocant. Vide Diarium Venetum (Giornale de letterati d'Italia) T. XIV. p. 375. seq. & T. XXIV. p. 80.

Simeonis Chrysographi Monachi. Χόλιον εἰς τὰ προκείμενα δύο κανόνια περὶ σεισμῶν memorat Allat. pag. 194. incipit: τὸν ἀστέρα τὸν Κύριον τῆς παραγενομένης συνόδου.

Simeon Diaconus. Supra, Volum. VI. pag. 702.

Simeon Euchaitarum Episcopus, cujus Epistolas duas ad Joannem Monachum & ἔγκλειστον memorat Allatius pag. 179.

Simeon Hieromonachus & Episcopatûs Andri insulæ Ephemerius, sive vicarius, qvi circa A. 1575. vixit. Volum. VI. p. 697. Allat. p. 196.

Simeon Hierosolymitanus Archiep. qvi *de azymis* contra Latinos scripsit. Incipit: ἀνέγνωμεν ὦ φιλοχριστότατοι Λατῖνοι τὸ συσταλικὸν γραμματεῖον τῆς ἀζύμου θυσίας ὑμῶν. Allat. pag. 180.

Simeon humilis, auctor Encomii in Simeonem Justum, qvod incipit: τὴν πρὸς τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ὁμοδούλων ζημὴν μεγάλου τινὸς. Allat. pag. 180. Idem cum præfecto S. Mamantis. Volum. VI. p. 558.

Simeon justus, felix senex JESU Salvatore suo, quem cupide amplexus in pace obiit. Allat. p. 1.--6.

Simeon Magister & Logotheta qvem Aristeno facit supparem & ad A. 1170. refert præstantissimus Caveus, minime diversus esse videtur à Simeone Metaphraste, qvem constat floruisse circa A. 890. Nihil sane credere impedit qvin vir hic laboris patientissimus *Synopsin Canonum* etiam ornandam & illustrandam scholiis sibi sumserit, eandem qvam Aristenus, qvibus perditis * Synopsis ipsa ab Aristeniana parum differens, tantum in fine contractior sub Simeonis nomine Græce & Latine prodiit in Voëlli & Justelli Bibliotheca Juris Canonici Tom. 2. pag. 710-748. Simeon Logotheta *de moribus Ecclesiæ* citatur à Nic. Comneno pag. 398. prænot. mystagog.

Simeon præfectus S. Mamantis in Xylocerco circa A. 1092. Allat. pag. 151-179. De hoc infra p. 299. seq.

Simeon Mesopotamita, cui in MS. Cæsareo tribuitur *homilia de eo quod semper in animo debemus habere diem exitus vitæ*, qvi in editis Simeoni Stylitæ tribuitur. Allat. pag. 24.

Simeon Metaphrastes circa A. 890. de qvo Volum. VI. pag. 509-566. & Volum. IX. pag. 48-152. Allatius pag. 24-151. Magister & Logotheta, scriptor Annalium. Volum. VI p. 352.

Simeonis Scholarii hieromonachi *syntagma Canonum pœnitentialium* MS. in Bibl. Cæsarea.

* Vide Beveregii prolegomena ad pandectas Canonum §. XXVII. Et de Aristeno supra pag. 287.

Digitized by Google

Simeon Sethus Protovestiarius in palatio Antiochi CPol. circa 1072. Vol.VI. pag. 460. 158. Allat. pag. 181-184. De hoc infra.

Simeon Studites sacrorum Canticorum auctor, de qvo Allatius p.23.

Simeon Studites alter, sanctitatis laude à Simeone Abbate S. Mamantis in Xylocerco Orat. 32. *celebratur.* id. infra p.301.

Simeones Stylitæ tres, sæculo V. & VI. de qvibus Volum.IX.p. 277-279. Allatius pag. 6-23.

Simeon Thavmaturgus, idem fortasse cum Simeone secundo Stylita Thavmastorita. Ejus Epistolam ad ἔγκλειστον qvendam memorat Allatius pag. 179. seq.

Simeon Theologus junior, à Metaphraste diversus, Allat. pag. 72. 153. idem cum præfecto S. Mamantis.

Simeon Thessalonicensis Archiep. A.1429. Septemb. sexto mense ante captam ab Amurathe A. 1430. Martio Thessalonicam defunctus. Allat. pag. 185-194. & de consensu pag. 862. seq. De hoc infra.

Simonactides Chius, coqvinariæ rei scriptor laudatus Polluci & Athenæo. Allat. p.219.

Simon Ægineta statuarius, Pausaniæ lib. V. memoratus. Idem ut videtur de qvo Plinius, Clemens Alex. & Laërtius. Vide Francisci Junii Catalogum Artificum pag. 199.

Simon sive Timon Apollonides Nicænus qvem aliqvi ex male intellectis Laërtii verbis exsculpsere, nullus est. Vide Allatium pag. 203. seq. & qvæ in nova editione Laërtii IX. 109. recte notata sunt.

Simon coriarius, Socratis discipulus de qvo dixi lib. 2. c. 23. §.42. Allatius pag. 197. & ad Epistolas Socraticorum.

Simon Hippiatricus scriptor antiqvissimus Xenophonti & aliis laudatus, de qvo Volum. VI. pag. 499. seq. Allat. pag. 198.

Simon Maccabæus sacerdos maximus, auctor libri secundi Maccabæorum, si credimus Michaëli de Medina apud Allat. p. 200.

Simon Magus. Allat. p. 201. seq. Semo Sancus Deus id. p. 220.

Simon Medicus, Seleuci Nicatoris temporibus. Laërt. II. 123. Lucilii Epigramma Græcum in Simonem ineptum Medicum illustrat Gisb. Cuperus in Harpocrate pag. 157.

Simon (Athenæo Simus) μελοποιὸς patria Magnesius à qvo cantus genus σιμῳδία teste Strabone lib. XIV. Allat. p.199.

SIMON Petrus Apostolus. Allat. p.200. seq.

Simon pictor (vel Simus potius) apud Plin. XXXV. 11.

Simon

Simon ῥητορικὰς τέχνας γεγραφώς. Laërt. II. 123.
Simon Sophista idemqve cum ad Remp. admotus esset rapacissimus, de qvo proverbium Σίμων@ ἁρπαχλικώτερ@. Allat. pag. 197.
Simon statuarius. Laërt. II. 123. supra in Ægineta.
Simon Telchin sive Telchinus cum Nicone Arni conditor, cujus invidia proverbio locum dedit de qvo Zenobius V. 41. οἶδα Σίμωνα καὶ Σίμων ἐμέ. Allat. pag. 196.
Simon Cretensis, qvi se CPolitanum etiam appellat, Thebarum Archi Episcopus, ex Ord. Prædicatorum, circa A. 1350. Allat. pag. 202. seq. & de consensu pag. 774. seq. De hoc infra. Idem aliis Sacumæus vel Jatumæus, Jacumæus, Tacumæus deniqve.
Simonis (an Simonidis) threnus in Lysimachum Eretriensem. Harpocrat. in ταγῆναι.
Simonides Amorginus sive Parius, Jambographus antiqvissimus. Allat. pag. 206. scribitur Σημωνίδης pag. 220. Alter Ceus Poëta Lyricus antiqvus celeberrimus & tertius ejus nepos de qvibus dixi lib. 2. c. 15. §. 55. Allat. pag. 207-217.
Simonides Carystius sive Erythræus, Poëta de qvo Allatius pag. 218. ex Svida.
Simonides Magnesius qvi carmine scripsit res Antiochi magni. Allat. pag. 217. ex eodem Svida.
Simonides Philosophus tempore Joviniani Imp. Svid.
Simonides pictor. Plin. XXXV. 11.
Simonides cujus librum *de Syracusis* Svidas in σαρδόνι@ γέλως, & *de Sicilia* laudat Schol. Theocriti, idem ut videtur qvem *historias* suas *de rebus Dionis ac Bionis* ad Speusippum misisse scribit Laërtius II. 5. Incertum an alius qvi de Æthiopia scripsit, teste Plin. VI. 29.
Simonides Zacynthius Rhapsodus, Athenæo memoratus. Allat. pag. 218.

XIV. Ex his video adhuc superesse dicendos mihi Simeones tres, & Simonem unum, qvorum notitiam præsenti loco subjicio, Allatium potissimum secutus, cujus doctissimis observationibus paucas meas adjungam.

SIMEON Præfectus Monasterii S. Mamantis in Xylocerco a) CPoli

a) Allatius pag. 151. & 153. de Simeonibus Xerocercum appellat, sed verius est Xylocercus sive *circus ligneus*. Vide Cangii CPolin Christianam lib. 1. pag. 49. & 107. ubi etiam de S. Mamantis æde, cujus Martyris memoriam colunt Græci 2. Sept.

Digitized by Google

CPoli qvem tanqvam Doctorem suum veneratus est Nicetas Stethatus sive Pectoratus, & Græci juniorem Theologũ appellant, clarus circa A. C. 1050. adeoq; à Simeone Metaphraste distinguendus. Laudes qvas in eum congerunt Hierotheus Monachus & presbyter, Præpositus Monasterii Pulchri fontis, Alexius Philosophus magnus Magister, Nicetas Diaconus magnæ Ecclesiæ, Basilius primus à Secretis & conditor Monasterii Evergetidis, Nicetas Stethatus & Simeon Thessalonicensis, apud Allatium p. 186-171. possunt videri. Qvi etiam p. 171-179. fuse de eo, qvod hic Simeon auctor & fons fuit eorum, qvæ deinde ab Hesychastis & Palama circa dogmata in Ecclesia innovata sunt, licet acriter defensus à Niceta Stethato in oratione adversus eos qvos vocat *ἁγιοκατηγόρους* sive Sanctorum criminatores.

Hujus Simeonis *Orationes triginta tres* de Fide & Moribus tum Christianis tum Monasticis. *Librum* item *Divinorum Amorum*, sive Laudum sacrarum, nec non *Capita Moralia ducenta duodetriginta* qvæ Græce *πρακτικὰ* & *θεολογικὰ* sunt inscripta, è Bavarica & Augustana Bibliothecis simul collata *Jacobus Pontanus* ex Græcis Latina fecit, & Ingolstadii cum aliis Auctoribus ab se è Græco in Latinum conversis edi curavit apud Adamum Sertorium anno 1603. 4. *Jacobus Gretserus* addidit Notas, in iisqve præfatus est. Accessit cujusdam *Scholastici* Dialogus de Deo, ad eundem Simeonem. Recusa hæc sunt ex Pontani editione in Bibliothecæ Patrum Lugd. 1672. Tomo XXII. Antonii fratris mentio Orat. MS. 21.

Ut tamen Lectori satisfaciam, apponam hic, (inqvit Allatius pag. 153.) suo ordine, qvæ ipse in variis Manuscriptis Codicibus observavi; edita Latine ab ineditis notans, ut qvæ fuerit hujus Auctoris in scribendo facilitas, alii qvoqve, me præeunte, sine labore internocant. Sit igitur,

I. *Περὶ ἀγάπης, καὶ ποῖαι εἰσὶ τῶν πνευματικῶν ἀνδρῶν αἱ ὁδοὶ, καὶ αἱ πράξεις καὶ μακαρισμὸς πρὸς τοὺς ἔχοντας τὴν ἀγάπην.* P. *Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, θέλω πρὸς ὑμᾶς λαλεῖν τὰ συντείνοντα πρὸς ὠφέλειαν ψυχῆς.*

II. *Περὶ τοῦ φεύγειν τοὺς λοιμοὺς καὶ φθοροποιοὺς τῶν ἀνθρώπων, καὶ τοὺς λόγους αὐτῶν ἀποπέμπεσθαι, καὶ πρὸς τὴν ἐργατίαν τῆς ἀρετῆς ἀναστῆναι. Ἔτι δὲ καὶ περὶ τοῦ δεῖν σκοπεῖν, εἰ τὰ τῶν μακαρισμῶν τοῦ Χριστοῦ ἐν ἑαυτοῖς ἔχομεν· καὶ περὶ δακρύων, καὶ κατανύξεως.* P. *Πᾶς ὅστις εὑρεῖν βούλεται τὸν Θεὸν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν.* Inter editas per Pontanum Num. XXVIII.

II. Περὶ

III. Περὶ τῦ ὅτι χρὴ καλῶς ὑποτάσσεσθαι, καὶ μὴ ἐπιλανθάνεσθαι τῶν συνθηκῶν, ὧν πρὸς Θεὸν συνεθέμετα· καὶ ὅτι ὐ δεῖ γογγύζειν ἐπὶ ταῖς παννυχίσιν ἀγρυπνίαις τῶν ὄρθρων. P. Ἀναμνησθέντες τῶν τῦ Θεοῦ προσαγμάτων, ὕτω λεγόντων, Μὴ κρίνετε.

IV. Περὶ μετανοίας καὶ κατανύξεως, καὶ ἐκ ποίων ταύτην ἔργων κτήσασθαι δυνατὸν, καὶ ὅτι ἄνευ δακρύων ἀδύνατον εἰς καθαρότητα καὶ ἀπάθειαν ἐλάσαι τινά. P. Ἐπειδήπερ πατέρες καὶ ἀδελφοὶ, τῦ ἁγίυ πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν * τῦ Στουδιώτου τῶν θεοπνεύστων, Habetur inter editas Latine per Pontanum. Numero XXXII.

V. Περὶ μετανοίας, καὶ ὅτι ὐκ ἀρκεῖ ἡμῖν ἡ τῶν ἐνόντων μόνον διάδοσις, καὶ ἡ ἀπογύμνωσις τῶν ὑπαρχόντων εἰς κάθαρσιν ψυχῆς, ἐὰν μὴ καὶ τὸ πένθος κτησώμεθα. καὶ περὶ τῆς τῦ Ἀδὰμ ἐξορίας, καὶ ὅτι, εἰ μετενόησε παραβὰς, ὐκ ἂν τῦ παραδείσου ἐξέπεσεν· καὶ οἷον ἀγαθὸν εἰργάσατο αὐτῦ ἡ μετὰ τὴν ἔκπτωσιν μετάνοια. Καὶ περὶ τῆς δευτέρας τῦ Κυρίου παρυσίας, καὶ τῆς τῶν ἁμαρτωλῶν κατακρίσεως. Καὶ πρὸς τῷ τέλει ἔλεγχος τῶν ἐν κακίᾳ καὶ ὑποκρίσει ζώντων. P. Καλὸν ἡ μετάνοια, καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς γενομένη ὠφέλεια. Habetur in editis Num. XXXIII.

VI. Περὶ ἐργασίας πνευματικῆς, καὶ τίς ἦν ἡ ἐργασία τῶν παλαιῶν ἁγίων· καὶ πῶς ταύτην κατορθῶσαι δυνάμεθα, ἵνα καὶ μέτοχοι ὥσπερ ἐκεῖνοι τῦ παναγίυ γενώμεθα Πνεύματος. P. Ἐπειδήπερ μεγάλα τινες οἰόμενοι περὶ ἑαυτῶν ὡς ὐκ ὤφελον. In editis est Num. VII.

VII. Περὶ προσπαθείας τῆς εἰς τὺς συγγενεῖς, καὶ τίς ἡ ἀπάτη αὐτῆς· καὶ εἰς οἷον βόθρον καὶ δεσμὸν κατάγει τὺς κρατουμένους ὑπ' αὐτῆς· καὶ περὶ ἀπογνώσεως, καὶ τῆς ἐν ταύτῃ διαφορᾶς· τί ἐστι τὸ, Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται· ὁ δὲ ἀπιστήσας, κατακριθήσεται. P. Ὡς ὠφελόν γε ἂν σιωπᾶν ἠδυνάμην, καὶ τὰ ἐμαυτοῦ κακὰ ἀποκλαίεσθαι.

VIII. Περὶ τελείας ἀγάπης, καὶ τίς ἡ ταύτης ἐνέργεια· καὶ ὅτι ἐὰν μὴ διὰ σπουδῆς ἐντεῦθεν ἤδη τῆς τῦ Πνεύματος μεθέξεως γενώμεθα μέτοχοι, ὐδὲ πιστοὶ καὶ Χριστιανοὶ δυνάμεθα εἶναι, ἀλλ' ὐδὲ υἱοὶ καὶ τέκνα Θεοῦ χρηματίσομεν. P. Εἰ ὁ τὴν ἀρετὴν ὑποκρινόμενος πρὸς ἀπάτην πολλῶν.

IX. Περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ τίς ἐστιν ὁ πεινῶντα τὸν Θεὸν τρέφων, καὶ διψῶντα ποτίζων, καὶ καθεξῆς, καὶ πῶς τοῦτο τινὶ κατορθωθήσεται.

* Simeonis nomen in latina versione non reperio.

Digitized by Google

σεται. κ̀ ὅτι εἰ μή τις κ̀ ἐν αὐτῷ ταῦτα πάντα ποιήσας κ̀ θρέψει, κ̀ ποτίσει Χριςὸν, ἐδὲν ὠφεληθήσεται ἐκ τοῦ ταῦτα μόνον ποιεῖν εἰς τὲς πένητας, ἑαυτὸν δὲ ἄτροφον κ̀ γυμνὸν παρορᾷν τῆς δικαιοσύνης τȣ̃ Χριςοῦ. P. Ἔδει μὲν μὴ τολμᾷν με πρὸς ὑμᾶς ὅλως φθέγγεσθαι.

X. Περὶ μετοχῆς Πνεύματος ἁγίȣ, κ̀ ἁγιωσύνης, καὶ τελείας ἀπαθείας. κ̀ ὅτι ὁ ἀγαπῶν τὴν ἐξ ἀνθρώπων δόξαν, ἐδὲν ἐκ τῶν λοιπῶν ἀρετῶν ὠφελεῖται, κἂν πάσαις κατώρθωκεν. P. Οὐχ ὁρᾶτε πῶς οἱ τῷ ἐπιγείῳ βασιλεῖ παριςάμενοι, αὐτοί τε δόξαν ἡγοῦνται.

XI. Ὅτι ἐ χρὴ τὸ τῆς νηςείας ὠφέλιμον ἐν τῇ πρώτῃ κ̀ μόνῃ τῶν νηςειῶν ἑβδομάδι σπȣδαίως τηρεῖν, κ̀ ἀσπάζεσθαι· ἀλλὰ τὴν ἴσlω κ̀ τὴν αὐτὴν σπȣδὴν ἐν πᾶσι ταῖς ἑβδομάσι τῶν νηςειῶν ἀναγκαῖον τοῖς σπȣδαίοις διατηρεῖν. P. ἔδει μὲν ἡμᾶς τῇ παρελθούσῃ κυριακῇ τὰ νῦν μέλλοντα ῥηθήσεσθαι.

XII. Περὶ ἐγκρατείας κ̀ ὑπομονῆς * εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν ἀρετῶν ἐν τῷ καιρῷ τῆς νηςείας· καὶ περὶ σιωπῆς κ̀ ὅπως δεῖ ἐν πάσῃ τῇ νηςείᾳ διάγειν τὲς ἀγωνιζομένȣς ἐν ἀληθείᾳ. P. Ἐγὼ μὲν κ̀ τῇ ψυχῇ κ̀ τῷ σώματι ἐκ πλημμελοῦς, κ̀ ῥαθύμου προαιρέσεώς τε καὶ διαθέσεως.

XIII. Περὶ τῆς Χριςοῦ Ἀναςάσεως, κ̀ ὁποῖα τίς ἐςιν, ἢ πῶς ἐν ἡμῖν γίνεται ἡ ἀνάςασις τȣ̃ Χριςοῦ, κ̀ ἐν αὐτῇ ἡ ἀνάςασις τῆς ψυχῆς· κ̀ τί τὸ μυςήριον ταύτης τῆς Ἀναςάσεως. P. Ἤδη τὸ Πάσχα ἡ χαρμόσυνος ἡμέρα, ἡ πάσης εὐφροσύνης κ̀ θυμηδίας.

XIV. Περὶ μετανοίας καὶ ἀρχῆς βίου μοναδικοῦ, καὶ πῶς τις ὁδῷ καὶ τάξει προβαίνων εἰς ἀρετὴν ἐν τῇ τῶν ἐντολῶν ἐργασίᾳ εἰς τελειότητα ἔρχεται. P. Ἄνθρωπος ὁ πάντων καταφρονήσας τῶν ὁρωμένων καὶ αὐτῆς αὐτȣ̃ τῆς ψυχῆς. Inter editas Num. XXVI.

XV. Περὶ ἐμπαθοῦς καὶ ἀπίςȣ κ̀ πονηρᾶς διαθέσεως· κ̀ τίς ἡ ἕνωσις τοῦ Θεοῦ πρὸς τὲς υἱοὺς τοῦ φωτός· κ̀ τίνα τρόπον ἐν αὐτοῖς αὐτὴ γίνεται. κ̀ πρὸς τὸ τέλος καταδρομὴ τῶν ἀναξίως κατατολμώντων τῆς ἀρχιερωσύνης. P. Ἀεὶ μὲν ἀλλήλοις ἀντίκειται τῷ φωτὶ τὸ σκότος, τῇ πίςει ἡ ἀπιςία. Est in editis Num. XXVII.

XVI. Περὶ τῶν ἐνεργειῶν τȣ̃ ἁγίȣ Πνεύματος, καὶ τίς ἡ θεωρία τῶν μυςηρίων αὐτȣ̃, καὶ ὅπως τοῖς καθαροῖς τῇ καρδίᾳ ἀποκαλύπτονται. καὶ διήγησις ἐκ προοιμίων ἐπωφελὴς περί τινος ὑποτακτικοῦ λαβόντος Πνεῦμα ἅγιον ταῖς εὐχαῖς τȣ̃ πνευματικȣ̃ αὐτȣ̃ πατρός. P. Νεώτερός τις διηγήσατό μοι λέγων, ὅτι ὑποτακτικὸς τυγχάνων πατρὸς τιμίȣ. XVII.

* Ex Simeonis scripto de sobrietate & attentione, locum Græce producit Allatius lib. 2. de consensu cap. 17. §. 2. p. 829.

Digitized by Google

XVII. Περὶ θεωρίας ϗ ἀποκαλύψεως, ϗ πεφωτισμένης ψυχῆς. ϗ ὅπως ὁ ὑπὸ τῆς ἀγάπης καταχεθεὶς τοῦ Θεοῦ, ϗ εἰς βάθος ταπεινοφροσύνης ἐλάσας ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου. P. Πολλὴ ἡ συγκατάβασις, ϗ ἡ φιλανθρωπία Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους. διὸ καὶ ἐκπληττόμενος.

XVIII. Περὶ μεθόδων τοῦ πονηροῦ, ὧν ὑποβάλλει τοῖς κουφοτέροις καὶ φιλοπρωτεύουσιν, ὁπόταν ποιμὴν ἐξ ἀνθρώπων γίνεται. Καὶ ὅτι χρὴ τοὺς μὲν ἀναξίως ἐπιπηδῶντας τῇ ἀρχῇ πάσῃ κωλύειν σπουδῇ, τοὺς δὲ πνευματικοὺς καὶ ἁγίους συνωθεῖν καὶ συνεργεῖν· καὶ πρὸς τῷ τέλει πρὸς τὸν ποιμένα. P. Εἰ λαοῦ καὶ ποίμνης ἡγούμενος κατεστάθης, σκόπησον καλῶς.

XIX. Ὅτι οὐ χρὴ ἐπὶ μόνοις τοῖς λόγοις ϗ ταῖς ὑποσχέσεσι θαῤῥεῖν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων τὸ πιστὸν βεβαιοῦσθαι τῶν λόγων αὐτῶν· καὶ οἵα τίς ἐστιν ἡ τῶν ἀληθινῶν διδασκάλων διάθεσις· καὶ ἀγάπη πρὸς τοὺς μαθητευομένους αὐτοῖς, ϗ ἐποῖα τὰ σπλάγχνα· ϗ ἡ φροντὶς αὐτῶν, ϗ ὅπως ὑπὲρ αὐτῶν ἐντυγχάνωσι τῷ Θεῷ. P. Τὴν ἀρχὴν τῆς ὑμετέρας πρός με φιλίας γινώσκει ἕκαστος.

XX. Περὶ ἀποταγῆς ϗ ἐκκοπῆς θελήματος, πρὸς τοὺς αἰτήσαντας γράψαι αὐτοῖς, πῶς ὀφείλει τις τὸν ἀσκητικὸν διανύσαι βίον, ϗ ὅτι καλὸν ἐπὶ τούτῳ ἐμπείρῳ χρήσασθαι ὁδηγῷ, ἤγουν πνευματικῷ πατρὶ εἰς τὸ μαθεῖν τὰ τῆς ἀρετῆς, ϗ τῆς ἀσκητικῆς τέχνης τὴν δυσκατόρθωτον ἐργασίαν. Καὶ περὶ πίστεως τῆς εἰς τοὺς Πνευματικοὺς πατέρας, ϗ θεωρίας φωτὸς, ὑφ' οὗ πᾶσα φωτιζομένη ψυχὴ προσκόπτει εἰς ἀγάπην Θεοῦ. P. Ἀγαπητοί μου ϗ περιπόθητοι ἀδελφοὶ, πολλάκις ἠθελήσατε λόγον ὠφελείας ἀκοῦσαι.

XXI. Περὶ μνήμης θανάτου, ϗ οἷον ἀγαθὸν τέλος δέδωκεν ὁ τρισόλβιος αὐτοῦ ἀδελφὸς Ἀντώνιος, ϗ πρὸς τῷ τέλει ἐπιτάφιος πρὸς αὐτόν. P. Εὔχομαι τῷ ἐλεήσαντί με Θεῷ, τὰ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας πάντων.

XXII. Περὶ πίστεως ϗ διδασκαλίας· περὶ τῶν λεγόντων μὴ εἶναι δυνατὸν ἐν μέσῳ τῶν βιωτικῶν τὸ τέλειον φθάσαι τῶν ἀρετῶν, ϗ διήγησις ἐκ προοιμίων λίαν ἐπωφελής. P. Καλὸν ἡμᾶς ἀνακηρύττειν πάντας τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

XXIII. Περὶ μετανοίας ϗ φόβου Θεοῦ, ϗ ὁποῖον ἀγῶνα ἔχει ψυχῆς ϗ πόνον καρδίας ὁ μετὰ συντετριμμένου τοῦ σώματος μετανοῶν,

νοῶν, καὶ τίνα εἰσὶν ἃ λέγει, καὶ πρὸς τὸν Κύριον εὔχεται. P. Ἀκούσατέ μου τὸν λόγον υἱοί μου ἔσχατοι, ἀγαπητοί μου, περιπόθητοί μου.

XXIV. Περὶ γνώσεως πνευματικῆς, καὶ ὅτι ὁ ἐγκεκρυμμένος τοῦ πνεύματος θησαυρὸς ἐν τῷ γράμματι τῆς θείας γραφῆς οὐ πᾶσιν εὔδηλός ἐστι, καὶ τοῖς βουλομένοις· ἀλλὰ μόνοις τοῖς τὸν διανοίγοντα τὸν νοῦν κτησαμένοις εἰς τὸ συνιέναι τὰς γραφάς. P. Ἔοικεν ἡ πνευματικὴ γνῶσις οἰκίᾳ τινὶ μέσον τῆς κοσμικῆς καὶ ἑλληνικῆς γνώσεως κατεσκευασμένῃ. Habetur inter editas Num. XIX.

XXV. Περὶ ἀλλοιώσεως ψυχῆς τε καὶ σώματος τῶν ἐξ ἀέρος, τῶν ἐκ στοιχείων, τῶν ἐκ βρωμάτων, καὶ τῶν δαιμόνων ἐπιγινομένων ἡμῖν. P. Ὀφείλει ὁ μοναχὸς μὴ μόνον τὰς ἐν τῇ ψυχῇ γενομένας ἀλλοιώσεις καὶ μεταβολὰς ἐπίστασθαι, καὶ νοεῖν. Est inter editas Num. XVIII.

XXVI. Περὶ ἀρχῆς βίου ἐπωφελοῦς καὶ σωτηρίου ἁρμοζούσης τοῖς ἄρτι τῷ κόσμῳ καὶ τοῖς ἐν κόσμῳ ἀποτασσομένοις, καὶ πρὸς τὸν μοναδικὸν ἀποτρέχουσι βίον· καὶ διδασκαλία εἰς Ἀρχαρίους λυσιτελεστάτη. P. Πᾶς ἄνθρωπος ὁ ἄρτι τῷ κόσμῳ καὶ τοῖς ἐν κόσμῳ πᾶσιν ἀποταξάμενος.

XXVII. Περὶ τοῦ μὴ ἀμελῶς ἔχειν πρὸς τὴν ἐργασίαν τῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν, μηδὲ καταφρονεῖν μιᾶς καὶ μόνης αὐτῶν ἀλλ᾽ ἀγωνίζεσθαι τηρεῖν ὁμοῦ πάσας, ἵνα μὴ ὡς καταφρονηταὶ ἔξω τοῦ νυμφῶνος ἀποκλεισθῶμεν. καὶ περὶ τοῦ ὑπομένειν γενναίως τοὺς πειρασμούς. P. Οὐκ ἀκούετε τοῦ Κυρίου, καὶ τῶν Ἀποστόλων αὐτοῦ βοώντων, Ἐάν τις φησὶ τὸν νόμον ὅλον φυλάξῃ.

XXVIII. Περὶ τῆς ἐκ τοῦ Πνεύματος ἐγγινόμενης τοῖς ἀγωνιζομένοις, καὶ πρὸ τοῦ θανάτου ζωοποιοῦ νεκρώσεως, καὶ ὅτι οἱ ἐν τῇ χάριτι ὑπὲρ τοῦ νόμου γενόμενοι, τὴν τοῦ θείου φωτὸς χάριν γνωστῶς ἐν ἑαυτοῖς λαμβάνουσιν· οἱ γὰρ μὴ λαβόντες ἤδη τοῦτο τὸ φῶς κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν, μηδὲ καθορῶντες αὐτὸ, ἔτι ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ νόμου εἰσὶ, καὶ κριθήσονται ὑπ᾽ αὐτοῦ. καὶ ὁποῖον δεῖ εἶναι τὸν ἱερέα, τὸν δεσμεῖν καὶ λύειν ἄνωθεν λαβόντα τὴν ἐξουσίαν. καὶ ὅτι τῷ ἀληθῶς ἱερουργοῦντι, καὶ ὑπὸ τοῦ θείου καταλαμπομένῳ φωτὸς πάντες κατάδηλοι, αὐτοί τε οἱ Πνεύματι περιπατοῦντες Θεοῦ, καὶ οἱ μήπω τὸν χοϊκὸν ἐκδυνάμενοι ἄνθρωπον. P. Βλέπετε πῶς ἀκούετε. Φησὶ γὰρ ὁ Χριστὸς καὶ Θεός, Ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς. ἵνα τί φησιν.

XXIX. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν λέγειν, ὅτι ἀδύνατον νῦν εἰς ἄκρον ἐλθεῖν ἀρετῆς τὸν βουλόμενον, καὶ τοῖς πάλαι ἁμιλληθῆναι ἁγίοις. καὶ ὅτι πᾶς ὁ διδάσκων τῶν θείων γραφῶν ἐναντία, νέαν αἵρεσιν τοῖς πειθομένοις αὐτῷ δογματίζει. P. Πολλοὶ καθεκάστην λέγουσιν ὧν ἀκούομεν καὶ ἡμεῖς λεγόντων. In editis XXX.

XXX.

XXX. Περὶ μετανοίας, καὶ ἀρχῆς ἐπαινετοῦ βίου. ὅπως δεῖ τὸν μετανοοῦντα καθεκάστην ποιεῖν, ἐν ᾧ καὶ περὶ δαιμόνων ἅμα καὶ κατανύξεως. Ρ. Ἀκούσατέ μου τῶν λόγων τὴν δύναμιν, καὶ ὡς εἰς ἀγαθὴν οὖσαν ἡμῖν συμβουλὴν προσδέξασθαι ἀσμένως αὐτήν.

XXXI. Περὶ τοῦ πῶς δεῖ ἕκαστον αὐτὸν ἐπισκέπτεσθαι, καὶ καθ' ἑαυτὸν ἐπιμελῶς ἐρευνᾷν· καὶ πῶς τὰ ἑαυτοῦ ἀντιπαραστιθέναι χρὴ ταῖς ἐντολαῖς τοῦ Χριστοῦ. Ρ. Ἐν τῇ προλαβούσῃ ΚΑΤΗΧΗΣΕΙ διὰ τὸ μὴ τὸν λόγον μηκύνειν ἐπὶ πολὺ τὰ κατηχηθέντα τότε ἐλλιπῆ κατελίπομεν.

XXXII. Περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι ὁ λέγων μὴ δύνασθαι τινὰ κατὰ τὴν παροῦσαν γενεὰν ἐν μετοχῇ τοῦ ἁγίου γενέσθαι Πνεύματος, ἀλλὰ καὶ ὁ διαβάλλων τὰς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος, καὶ τῷ ἐναντίῳ ταύτας ἐπιφημίζων, αἵρεσιν νέαν εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν ἀνακαινίζει. Ρ. Πᾶσα ἁμαρτία, φησὶ τὸ ἱερώτατον λόγιον τοῦ Σωτῆρος, ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις· τῷ δὲ εἰς Πνεῦμα τὸ ἅγιον.

XXXIII. Περὶ μετοχῆς Πνεύματος ἁγίου, καὶ ὅτι ἀδύνατον ἄλλως βεβαιωθῆναι τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς, εἰ μὴ δι' ἐπιδημίας τοῦ Πνεύματος, οὗ χωρὶς οὐδεὶς πρὸς ἀρετὴν κατευθύνεται, οὐδὲ ἄλλους ὠφελεῖν δύναται, ἢ ἀλλοτρίους δέχεσθαι λογισμούς. Ρ. Πῦρ ἐστιν ὁ Θεὸς, καὶ τοῦτο παρὰ πάσης τῆς θεοπνεύστου.

XXXIV. Ὅτι οὐκ ἀκίνδυνον τὸ διδόμενον ἡμῖν παρὰ Θεοῦ τάλαντον κατορύττειν. χρὴ γὰρ δημοσιεύειν αὐτὸ, καὶ τοῖς πᾶσιν ὑποδεικνύειν, καὶ τὰς εὐεργεσίας Θεοῦ εὐγνωμόνως ἀνακηρύττειν εἰς τὴν τῶν ἀκουόντων ὠφέλειαν, κἂν τινες ἀπαρέσκονται. Ρ. Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, καὶ τέκνα ἐν Χριστῷ, τί πρὸς τὰ κατηχηθέντα παρ' ἡμῶν ἐν διαφόροις πολλάκις λόγοις ὑπενοήσατε.

XXXV. Εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ ὧν ἠξίωται δωρεῶν, καὶ εἰσήγησις ὅπως τοῖς ἐκκεκαθαρμένοις τῇ καρδίᾳ Θεὸς ἀεὶ ἐπιφαίνεται. καὶ ἐν ποίοις τοῖς πράγμασι καὶ γνωρίσμασιν. Ρ. Εὐχαριστῶ καὶ προσκυνῶ, καὶ προσπίπτω σοι Κύριε τοῦ παντὸς, καὶ πανάγιε Βασιλεῦ.

XXXVI. Μερική τις φυσιολογία περὶ τῆς τοῦ κόσμου κτίσεως, καὶ τῆς πλάσεως τοῦ Ἀδάμ. Ρ. Ἃ μὲν οὖν ἀπολογήσασθαι καὶ εἰπεῖν ἔδει πρὸς τοὺς ἀντιδιατιθεμένους ἡμῖν.

XXXVII. Περὶ τῆς παραβάσεως καὶ ἐξορίας τοῦ Ἀδάμ. Ρ. Ἐπεὶ δὲ καὶ νόμον αὐτοῖς δέδωκεν, ἐντειλάμενος μὴ φαγεῖν μόνου τοῦ ξύλου.

Digitized by Google

XXXVIII. Περὶ τῆς τοῦ Λόγου σαρκώσεως, καὶ τίνα τρόπον δι' ἡμᾶς ἐσαρκώθη. P. Ὅτε δὲ ὁ κολοφὼν ἐπληρώθη τῆς ἄγαν κακίας.

XXXIX. Πῶς αὖθις ἡ κτίσις πᾶσα μέλλει ἀνακαινισθῆναι, καὶ γενέσθαι καινὸν οὐρανὸν καὶ καινὴν γῆν κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον. P. Ἀλλὰ σκοπήσωμεν, πῶς ἡ κτίσις ἀνακαινισθήσεται.

XL. Ποία ἔσται ἡ ἐσχάτη λαμπρότης τῆς κτίσεως· ἐν ᾧ καὶ περὶ Ἀγγέλων, καὶ Ψυχῆς. P. Καθαρθεῖσα δὲ εἰς φθορὰν, καὶ δουλείαν μετήχθη τῇ ματαιότητι.

XLI. Πῶς ἑνοῦνται τῷ Χριστῷ καὶ Θεῷ, καὶ ἓν γίνονται μετ' αὐτοῦ πάντες οἱ ἅγιοι. P. Ἀρκούντως οὖν καὶ ἱκανῶς περὶ τούτων εἰπόντες.

XLII. Πῶς δεῖ πληρωθῆναι τὸν ἄνω κόσμον, καὶ ὁποῖός τίς ἐστιν, καὶ τίνα πληρωθήσεται τρόπον. P. Ἀλλὰ πετάσατέ μοι τὰς ἀκοὰς καὶ τὸν ἡγεμόνα νοῦν.

XLIII. Ὅτι οἱ μὲν πάντες οἱ προωρισμένοι οἱ μετὰ γενεὰν καὶ γενεὰν τεχθήσονται ἕως ἐσχάτης ἡμέρας, καὶ πληρωθήσεται ὁ ἄνω κόσμος. P. Τεχθῆναι δεῖ πάντας τοὺς προεγνωσμένους.

XLIV. Εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Εὐαγγελίου, Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βασιλεῖ. P. Χρὴ οὖν ἀπὸ τῶν Εὐαγγελικῶν ῥημάτων ἡμᾶς ἐνάρξασθαι.

XLV. Ὅτι καὶ πάντες οἱ ἅγιοι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐν ἑαυτοῖς συλλαμβάνουσιν τῇ Θεοτόκῳ παραπλησίως καὶ γεννῶσιν αὐτὸν, καὶ γεννῶνται ὑπ' αὐτοῦ, καὶ γεννᾶται ἐν αὐτοῖς. καὶ πῶς υἱοὶ, καὶ ἀδελφοὶ, καὶ μητέρες αὐτοῦ χρηματίζουσι. P. Ἐνταῦθα μοι τὸ κοινὸν τοῦ νοήματος. διατι.

XLVI. Εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Εὐαγγελίου, Καὶ ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ, καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἤθελον ἐλθεῖν. P. Τοῦτο τοίνυν τὸ τῶν γάμων μυστήριον, ὃ τῷ μονογενεῖ αὐτοῦ.

XLVII. Ὅτι οὐ χρὴ πρὸ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, καὶ τῆς εἰς ἀρετὴν προκοπῆς τελειότητος τὰ κεκρυμμένα μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐρευνᾶν τῶν ἀμυήτων τινὰ, καὶ ὅτι ἐν τῇ δευτέρᾳ τοῦ Κυρίου ἐλεύσει πάντες ἀλλήλους γνωρίζουσιν οἱ Ἅγιοι. P. Τοιγαροῦν ἐάσωμεν τὰς ματαίας καὶ ἀνωφελεῖς συζητήσεις.

XLVIII. Προτρεπτικὸς ἐκ προοιμίων εἰς μετάνοιαν, καὶ εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ ἀποστόλου, Οὓς προέγνω, τούτους καὶ προώρισε. καὶ εἰς τὰ ἑξῆς. καὶ κατὰ τῶν στρεβλούντων αὐτό τε, καὶ πᾶσαν τὴν θείαν γραφήν. P. Πολλοὺς ἀκήκοα λέγοντας τῶν ἀνθρώπων, Ἐπειδήπερ φασὶν, Οὓς προέγνω ὁ Θεός.

XLIX.

Digitized by Google

XLIX. Εἰς τὸ ῥητὸν τῦ Ἀποςόλυ, ἐν ᾧ λέγει, κ̀ εἶδον τὸν τοιῦτον εἰς τρίτον ὑρανὸν ἀρπαγέντα, κ̀ ἀκύσαντα ἄῤῥητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξεςιν ἀνθρώπῳ ἀκούειν. Τί οὖν εἰσιν ἃ ἀκήκοεν ὁ Παῦλος ἄῤῥητα ῥήματα. Τίνα δὲ τὰ ἀγαθὰ ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν, κ̀ οὖς οὐκ ἤκυσε, κ̀ ἐπὶ καρδίας ἀνθρώπυ οὐκ ἀνέβη. Τίς δὲ κ̀ πῶς ἐςαι, κ̀ ἐςιν ἡ εἰς ἡμᾶς τῦ Θεῦ βασιλεία, κ̀ τίς ἡ ἐν ἡμῖν ταύτης ἐνέργεια, P. Ἐπειδήπερ διαῤῥήδην ὁ τῶν ἁπάντων δεσπότης, κ̀ καθεκάςην διὰ τῶν Εὐαγγελίων βοᾷ.

L. Περὶ ἀπαθείας, κ̀ τῶν ἐν αὐτῇ κατὰ προκοπὴν χαρισμάτων κ̀ δωρεῶν, κ̀ τίς ἡ τελείωσις τῆς κατὰ Χριςὸν πνευματικῆς ἡλικίας. P. Ὥσπερ ὁ τῷ λαμπροτάτῳ ἡλίῳ ἐνατενίζειν βυλόμενος καθαρὺς ὀφείλει.

LI. Περὶ τῶν οἰομένων ἀγνώςως ἔχειν ἐν ἑαυτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, μὴ ἐπαισθανομένων δὲ καθόλυ τῆς ἐνεργείας αὐτῦ. καὶ περὶ τῶν λεγόντων μὴ δύνασθαι ἵνα τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὴν παρῦσαν ζωὴν ὁρᾶν τὴν δόξαν αὐτῦ. καὶ ἀπόδειξις διὰ χρήσεων περὶ τύτυ. καὶ ὅτι φθόνος ὐδεὶς ἐν τοῖς ἁγίοις, ὅταν διὰ πάσης σπουδῆς ἐναρέτυ τούτοις συνεξισώμεθα. καὶ ποίῳ τρόπῳ ὁρᾷ τις τὸν Θεὸν, ἔνθεν ἤδη μυεῖται καὶ τὴν μέλλυσαν δοθῆναι ἐν τῷ μέλλοντι τοῖς ἁγίοις ἀπόλαυσιν, καὶ ὅτι ὅταν ἂν ὁ τοιῦτος λέγει, ἢ γράφει, οὐκ αὐτὸς, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ λαλοῦν ἐν αὐτῷ, ταῦτα λέγει, κ̀ γράφει. καὶ ὁ τὺς λόγυς αὐτῦ ἀθετῶν ἢ παραλογιζόμενος, εἰς τὸ Πνεῦμα τῦ Θεῦ τὸ ἐνεργοῦν καὶ λαλοῦν ἐν αὐτῷ ἁμαρτάνει, καὶ βλασφημεῖ. P. Ἰδὺ καὶ πάλιν ἐγὼ πρὸς τὺς λέγοντας ἔχειν ἀγνώςως Πνεῦμα Θεῦ.

LII. Περὶ ἀπαθείας καὶ ἐναρέτυ ζωῆς. καὶ ὅπως χρὴ τὸ οἰκεῖον ἐκκόπτειν θέλημα, καὶ εἰς ὕψος ἀνέρχεσθαι τελειότητος, καὶ περὶ συναφείας Θεῦ πρὸς ψυχὴν καὶ ψυχῆς πρὸς σῶμα, καὶ ἑνώσεως τῶν τριῶν παραδόξυ. καὶ πρὸς τύτοις πνευματικῆς ἰατρείας. καὶ ὅπως χρὴ θεραπεύειν τὺς ψυχικῶς ἀσθενοῦντας. P. Πολλοῖς τοῖς ἐν κόσμῳ πολλάκις προσομιλήσας, καί τινων συζητήσεων ἀναμεταξύ.

LIII. Περὶ τῶν δουλευόντων τῷ Θεῷ τίνες τε εἶεν, καὶ ὁποῖοι, καὶ ποταποί; κ̀ τίς ἐςιν ὁ μετανοῶν, καὶ ἡ ἐργασία αὐτῦ. καὶ τίς ἐςιν ὁ τὴν ἀσκητικὴν ζωὴν μετερχόμενος, καὶ ἡ ἐργασία αὐτῦ. καὶ τίς δουλεύων Θεῷ, καὶ τὸ ἔργον αὐτῦ. καὶ ἐὰν μὴ τὰς ἀρετὰς κτησώμεθα, ὐδὲν ἡμᾶς ἡ ἀπαλλαγὴ μόνη τῶν παθῶν ὠφελήσει. P. Ἐπειδήπερ ὅσον ἀπὸ τῦ θείου βαπτίσματος Χριςιανοὺς ἡμᾶς αὐτὺς δίχα τῶν ἔργων.

LIV. Περὶ ἀγάπης καὶ πίστεως. καὶ ὅπως τις ἐγκύμων γίνεται τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγάπης, καὶ περὶ ἐλλάμψεως, καὶ θεωρίας φωτὸς, καὶ μυστικῆς ὁμιλίας τοῦ Πνεύματος. P. Εἰ δοκεῖ τοίνυν ἀκούσωμεν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ διαῤῥήδην βοῶντος, καὶ λέγοντος.

LV. Περὶ γνώσεως ἀληθινῆς. καὶ ὅτι ἡ τοῦ θεοῦ γνῶσις οὐκ ἐκ μαθημάτων, ἀλλ' ἐκ καθαρότητος, καὶ τῆς ἄνωθεν χάριτος ἐπιγίνεται τῷ σπουδαίῳ. καὶ ὅτι χαλεπὸν τὸ κρίνειν. καὶ ἔλεγχος τῶν οἰομένων εἰδέναι τὰ τοῦ Πνεύματος χωρὶς Πνεύματος. ἐν ᾧ καὶ περὶ τῆς τοῦ πνεύματος ἀγιωσυνῆς. καὶ οἷον ἀγαθὸν ἐστὶν ἡ πίστις καὶ τίς ὁ ταύτης καρπὸς, ὅπως αὐξάνεται. καὶ ὅτι οἱ τὸν θησαυρὸν ἐν ἑαυτοῖς ἔχηκότες τοῦ Πνεύματος, καὶ ἐν ἄλλοις ὄντα γνωρίζουσιν. καὶ τίνα τῶν ἁγίων τὰ σημεῖα, καὶ πῶς, καὶ τίσι γνωρίζονται. καὶ ὅτι ὁ μὴ γεννηθεὶς ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὸν γεγεννηκότα Θεὸν, οὐδὲ γνωρίζαι τὸν εἰς τοῦτο πεφθακότα διὰ τοῦ Πνεύματος. P. Νῦν εὐκαίρως καλὸν εἰπεῖν μετὰ τοῦ Δαυὶδ, καὶ οὕτω γεγονώτερον φθέγξασθαι.

LVI. Περὶ τῆς φοβερᾶς τοῦ Κυρίου ἡμέρας, καὶ τῆς μελλούσης κρίσεως. ὅτι καὶ πρὸ τοῦ θανάτου ἐν ἡμῖν ἐνθεν ἤδη καθαιρομένοις διὰ δακρύων ἐνεργεῖται. καὶ ἐν οἷς ἂν ἐγγένηται κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν, κατὰ τὴν μέλλουσαν οὐχ ὑπαντᾷ. καὶ τίς ἐστιν ἡ ἡμέρα Κυρίου, καὶ τίσιν ἄφνης ἀποκαλύπτεται, καὶ ὅτι ἡ εἰς Χριστὸν πίστις οὐ δύναται μόνη σῶσαι ἡμᾶς, εἰ μὴ καὶ ἁγίου Πνεύματος γνωστῶς γενώμεθα μέτοχοι. ὅτι οὐ πάντες οἱ βαπτιζόμενοι διὰ τοῦ βαπτίσματος μεταλαμβάνουσι τὸν Χριστόν· καὶ πῶς δύναταί τις γνῶναι εἰ περιφέρει ἐν ἑαυτῷ τὸν Χριστὸν, καὶ Πνεύματος ἁγίου γέγονε μέτοχος. καὶ ἑρμηνεία ὡς ἐν παραδρομῇ, εἰς τὸ, ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ μακαρισμὸς εἰς τοὺς ἐξ ἀγώνων τὴν ἐπιφοίτησιν δεξαμένους τοῦ Πνεύματος. P. Πολὺς ἡμῖν ἀγαπητὸς ὁ περὶ τῆς κρίσεως λόγος, καὶ δυσερμήνευτος.

LVII. Περὶ τῆς ζωοποιοῦ νεκρώσεως τοῦ Ιησοῦ καὶ θεοῦ τῆς ἀεὶ γινομένης ἐναισθητῶς ἐν τοῖς τελείοις, καὶ ὅτι ἡ κτῆσις τῶν ἀρετῶν αἵματι ἀγοράζεται. καὶ τίνα τῶν ἀρετῶν τὰ καταγώγια· καὶ ὅτι ὁ μὴ διὰ τῆς πρώτης βαθμίδος κατὰ τάξιν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἀνερχόμενος, οὐδαμῶς εἰσελεύσεται εἰς αὐτήν, καὶ ὅτι ἐν τοῖς τελείοις χαρὰ καὶ ἀγαλλίασίς ἐστι καὶ οὐ δάκρυον, καὶ ἐν αὐτοῖς βρύουσι τῆς θεολογίας τὰ ῥεῖθρα. καὶ πρὸς τὸ τέλος, ὅτι οὐ δεῖ ἐπιπηδᾶν ταῖς ἀρχαῖς ἄνευ τῆς πληροφορούσης τὰς καρδίας ἡμῶν χάριτος, τῆς ἐπὶ τὸ ποιμαίνειν καλούσης τὸν λαὸν τοῦ θεοῦ. καὶ τί τὸ ἔργον τῶν προϊσαμένων,

των, τίς δὲ ἡ περὶ τὰ λογικὰ πρόβατα φροντίς. καὶ πῶς ὀφείλουσι ταῦτα παρὰ τῶν ποιμένων ποιμαίνεσθαι. Ρ. Τὰ τῆς ζωοποιοῦ νεκρώσεως τοῦ Ἰησοῦ καὶ Θεοῦ, καὶ τῆς θαυμαστῆς ἐνεργείας αὐτῆς.

LVIII. Εἰς τὸ ῥητὸν, λέγον τοῦ Ἀποστόλου, ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ τῆς γῆς χοϊκὸς, δεύτερος ἄνθρωπος ὁ Κύριος ἐξ οὐρανοῦ. Καὶ πῶς τὸν χοϊκὸν ἀποτιθέμεθα ἄνθρωπον, καὶ τὸν Χριστὸν ἐνδυόμεθα, συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ χρηματίσαντες. Ρ. Καλῶς ἡμᾶς ἑστιάσας ὁ μακάριος Παῦλος ἐν τῇ προτέρᾳ τῶν θείων.

LIX. Εἰς τὸ ῥητὸν τὸ λέγον τοῦ Ἀποστόλου, Ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρὸν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσι. καὶ πῶς ἐξαγοράζεταί τις φρονίμως τὸν καιρὸν τῆς παρούσης ζωῆς. Ρ. Οὐδὲν οὕτως ἕτερον τῶν ἄλλων ἁπάντων ὠφελιμώτερον ψυχῇ τῆς νυκτὸς καὶ ἡμέρας.

LX. Περὶ ἑορτῶν. καὶ ὅπως χρὴ ἑορτάζειν. καὶ τίνων σύμβολα τὰ τελούμενα ἐν ταῖς ἑορταῖς, καὶ κατὰ τῶν ἐναβρυωμένων ἐν αὐταῖς· καὶ περὶ τῶν ἀξίως, ἢ ἀναξίως κοινωνούντων, καὶ τίς ἡ ἐν τούτοις διαφορά. καὶ πρὸς τὸ τέλος πῶς συνάπτεταί τις διὰ τῆς κοινωνίας Θεῷ. καὶ πῶς οὐ συνάπτεται. Ρ. Ὁ συνιέναι, καὶ συνιδεῖν δυνηθεὶς, ὅτι γυμνὸς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος παραχθείς.

LXI. Περὶ ἡσυχίας, καὶ ὁποίας ἐργασίας ὀφείλει ἔχεσθαι ὁ ἐν ταύτῃ ἀνδρείως προσκαρτερῶν. Ρ. Περὶ τῆς τελειοτέρας τῶν ἀρετῶν ὀλίγα τινὰ προθυμούμενος εἰπεῖν, δέομαι ὑμῶν, ἀνοίξατέ μοι τὰ ὦτα.

LXII. Περὶ ἐξομολογήσεως, πρός τινα γράφει, τέκνον αὐτοῦ πνευματικὸν ὄντα, καὶ τίνες ἄρα εἰσὶν οἱ τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν ἁμαρτήματα λαβόντες. Ρ. Ἐπέταξας τῇ εὐτελείᾳ ἡμῶν πάτερ.

LXIII. Λόγος ἀσκητικὸς πολυμερὴς ἠθικός. Ρ. Ἀδελφὲ ταύτην ἡγοῦ λέγεσθαι, ἀναχώρησιν τελείαν κόσμου, τὴν παντελῆ τοῦ ἰδίου θελήματος ἀπονέκρωσιν.

LXIV. Περὶ μετανοίας, καὶ τίνα εἰσὶν ἃ ὀφείλει ποιεῖν ὁ ἄρτι ἐξομολογούμενος. Ρ. Οὔτε πρὸς τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτημάτων ἀπαγορεύειν ποτὲ χρή.

LXV. Πρὸς ἕνα τῶν αὐτοῦ μαθητῶν, περὶ τοῦ ποίῳ τρόπῳ τις δύναται ἅγιον ἄνδρα γνωρίσαι, καὶ πῶς ἡ τί ποιῶν εὕροι αὐτὸν, καὶ μετὰ τὸ τυχεῖν τῶν τοιούτων, πῶς χρὴ διακεῖσθαι πρὸς αὐτόν. Ρ. Συνελάβομέν σε διὰ διδασκαλίας· ὠδινήσαμέν σε διὰ μετανοίας, ἀπετέκομέν σε διὰ ὑπομονῆς.

LXVI. Περὶ τῶν αὐτοχειροτονήτων διδασκάλων, καὶ τὸ Ἀποστολικὸν ἀξίωμα δίχα τῆς ἄνωθεν χάριτος περιτιθεμένων ἑαυτοῖς· καὶ ὅτι οὐ χρὴ πρὸ τοῦ γεννηθῆναι παρὰ πνευματικοῦ πατρὸς καὶ φωτισθῆναι, ἄλλους ὁδηγεῖν, ἢ τὸ παράπαν διδάσκειν. **P.** Ἐβουλόμην ἐπὶ τοσοῦτον κἀγὼ νεκρωθῆναι τῷ κόσμῳ.

LXVII. Ὅτι δεῖ σκοπεῖν, εἰ τὰ τῶν μακαρισμῶν τοῦ Χριστοῦ ἐν ἑαυτοῖς ἔχομεν. οὗτοι γάρ εἰσι τὸ σημεῖον τῆς τοῦ Χριστοῦ σφραγῖδος, καὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ τὰ ἰδιώματα. καὶ ὅτι ἀδύνατον τὸν μὴ σημειωθέντα τῷ σημείῳ τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ ἐν ἑαυτῷ φέροντα, εἰς βασιλείαν εἰσελθεῖν. **P.** Ὅσοι ἐσμὲν ἀσφράγιστοι τῆς τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ σφραγῖδος. **Edita Numer XXI.**

LXVIII. Περὶ τῆς ἐκ τοῦ Πνεύματος ἐγγινομένης τοῖς ἀγωνιζομένοις πιστοῖς, καὶ πρὸ τοῦ θανάτου ζωοποιοῦ νεκρώσεως. καὶ ὅτι οἱ ἐν τῇ χάριτι ὑπὲρ τὸν νόμον γενόμενοι, τὴν τοῦ θείου φωτὸς χάριν γνωστῶς ἐν ἑαυτοῖς λαμβάνουσιν. οἱ γὰρ μὴ λαβόντες ἤδη τοῦτο τὸ φῶς κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν, μηδὲ καθαρῶς ὁρῶντες αὐτὸ, ἔτι ὑπὸ σκιὰν τοῦ νόμου εἰσὶ, καὶ κριθήσονται ὑπ' αὐτοῦ. πῶς δὲ ἡ μετοχὴ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν τοῖς πιστοῖς καὶ ἡ ἁγιωσύνη, καὶ ἡ τελεία ἀπάθεια γίνεται. **P.** Ἐρευνᾶτε ἔφησε τὰς γραφὰς ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν Ιησοῦς Χριστὸς, ἵν' ἐν πρώτοις μὲν τὴν σωτηρίαν. **In editis Num. XX.**

LXIX. Τί ἐστι τὸ, Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστεύσας κατακριθήσεται· ὁποῖα δὲ τὰ σημεῖα τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης, καὶ τοῦ πλησίον. καὶ περὶ τελείας ἀγάπης, καὶ τίς ἡ ταύτης ἐνέργεια, καὶ ὅτι ἐὰν μὴ μετὰ σπουδῆς ἐντεῦθεν ἤδη τῆς ἀγάπης, καὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος μεθέξεως γενώμεθα μέτοχοι, οὐδὲ χριστιανοὶ δυνάμεθα εἶναι. ἀλλ' οὐδὲ υἱοὶ καὶ τέκνα Θεοῦ χρηματίσομεν, ἀλλ' ὡς ἄπιστοι μᾶλλον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως κατακριθησόμεθα. **P.** Ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν Ιησοῦς Χριστὸς, υἱὸς ὢν γνήσιος τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς, ὁμοούσιός τε καὶ ὁμοφυής. **Edita Num. XXII.**

LXX. Περὶ ἡσυχίας. **P.** Γενέσθω τοιγαροῦν ὁ ἡσυχάζων, καὶ ἐν κελλίῳ μόνος καθήμενος ὡς ἡ πρωτομάρτυς Θέκλα. αὐτὴ γὰρ ἐπὶ τῆς θυρίδος καθημένη.

LXXI. Ὅτι δι' ὑπερβολὴν ἀγάπης πολλαῖς περιστάσεσιν ὑπέθηκε τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεός. καὶ ὅτι ἡ ἔνδεια, εὐεργεσία Θεοῦ ἐστιν. ὁ φεύγων τὴν ἔνδειαν φεύγει τὸν χριστιανισμόν· αἱ γὰρ τοῦ Θεοῦ ἀποφάσεις φύσεις εἰσὶ, καὶ αἱ θλίψεις πᾶσαι εὐχαριστίαν διδάσκουσι. τίνος δὲ ἕνεκεν ἁμαρτία

καὶ

Digitized by Google

καὶ νόσος καὶ θάνατος. P. Φόβοις πολλοῖς καὶ περιστάσεσι παντοδαπαῖς ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον περιετείχισεν. In editis Numer XVI.

LXXII. ὅτι πᾶς ὁ αἰτῶν μὴ εἰδὼς τί αἰτεῖ, εἰ δὲ καὶ οἶδε τί αἰτεῖ, οὐ φθάνει δὲ ὅπερ αἰτεῖ λαβεῖν, οὐδὲν ὠφελεῖται τίς δὲ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ πῶς λαμβάνουσιν αὐτὴν οἱ Χριστιανοί, τίς δὲ ὁ πονηρὸς, καὶ πῶς δύναταί τις ῥυσθῆναι ἐκ τῆς τοῦ πονηροῦ δουλείας. πῶς δὲ καὶ διὰ ποίων ἔργων ἡ ἀνάστασις γίνεται τῆς ψυχῆς. P. Οἱ πολλοὶ τῶν Χριστιανῶν, οἵ τε τὸ σχῆμα φοροῦντες τῶν μοναχῶν. Habetur inter editas Num. IV.

LXXIII. Θεολογικὸς λόγος πρῶτος, κατὰ τῶν τιθεμένων τὸ πρῶτον ἐπὶ τοῦ Πατρὸς. P. Τὸ περὶ Θεὸν λέγειν, ἢ φθέγγεσθαι, καὶ τὰ κατ' αὐτὸν ἐρευνᾷν.

LXXIV. Θεολογικὸς δεύτερος, καὶ κατὰ τῶν ἐπιχειρούντων θεολογεῖν ἄνευ Πνεύματος. P. Ὁ ἄνωθεν εἰληφὼς τὴν τοῦ Θεοῦ αἴνεσιν ἐν τῷ στόματι διὰ παντὸς περιφέρειν.

LXXV. Θεολογικὸς τρίτος, καὶ ὅτι εἰ τι ὁ Πατὴρ τοῦτ' καὶ ὁ Υἱὸς. εἰ τι ὁ Υἱὸς τοῦτο καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ ὅτι ἓν ταῦτα, Πνεῦμα ὁμότιμον, ὁμοούσιον, καὶ ὁμόθρονον. P. Ἀεὶ μὲν ὁ Θεὸς ὑμνούμενός τε καὶ παρ' ἡμῶν δοξαζόμενος.

LXXVI. Εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεὸν περὶ τῶν γεγονότων εὐεργεσιῶν εἰς αὐτὸν παρ' αὐτοῦ, ἐν ᾗ καὶ περὶ εὐχῆς πνευματικῆς, καὶ περὶ προκοπῆς, καὶ ἀγάπης τῆς πρὸς Θεὸν P. Εὐχαριστῶ σοι Δέσποτα Κύριε οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι πρὸ καταβολῆς κόσμου, γενέσθαι με προορίσας.

LXXVII. Μέθοδος περὶ τῆς ἱερᾶς προσευχῆς καὶ προσοχῆς. P. Τρεῖς εἰσὶ τῆς προσευχῆς οἱ τρόποι. Hæc non reperiisse se in Codicibus Bavaricis refert Latinus Interpres, licet eorum meminerit Conradus Gesnerus: reperiuntur tamen passim in Bibliothecis Italicis.

LXXVIII. Διὰ τί ἡ πρώτη καὶ δευτέρα φυλακὴ οὐ δύναται τελειῶσαι τὸν Μοναχόν. P. Ἐπειδὴ οὐ κατὰ τάξιν ταῦτα μετέρχεται.

LXXIX. Ἐρωταποκρίσεις Σχολαστικοῦ τινος πρὸς Συμεώνην τὸν νέον Θεολόγον. P. Ἐρώτησις. Τί ἦν ἐν τῷ κόσμῳ πρὸ τοῦ τὸν κόσμον γενέσθαι. Ἀπόκρισις. Θεὸς ὁ τὸν κόσμον ποιήσας. Edita cum aliis Orationibus Symeonis Latine per Pontanum. Et in supplemento Bibl. Patrum Morelliano Parif. 1639. Tom. I. pag. 842.

Præter

Præter has à nobis ex libris Manuſcriptis numeratas, nonnullas alias Latine Pontanus * edidit, qvarum copia in Græcis nobis nondum facta eſt; illæ ſunt Num. I. II. III. V. VI. VII. IX. X. XI. XII. XIII. XIV. XV. XVI. XXII. XXIII. XXIV. XXV. XXIX. XXX. Eæ ſi aliis addantur, puto futurum opus Symeonis abſolutiſſimum, qvo ad pietatem tendentibus via ſternetur ſatis commoda.

Præterea divinum Hierotheum ſancti Dionyſii Areopagitæ Præceptorem æmulatus, *Amatorios Hymnos*, & *Divinas Laudes* vario carminum genere decantavit, qvas ſub ſacrarum Commentationum vocabulo Latinas fecit, ediditqve Pontanus: Eas tamen ex defectu ſuorum Codicum neqve integras, neqve abſolutas, cum multo auctiores reperiantur in Italicis Bibliothecis, ut ex Elencho hic appenſo Lector æqvus conjiciet. Ineditæ ſtellula notabuntur.

Τοῦ αὐτοῦ τῶν θείων ὕμνων ἀρχή. P. *Ἐλθὲ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ἐλθὲ ἡ αἰώνιος ζωή.*

I. *Περὶ τῆς θείας ἐλλάμψεως, καὶ φωτισμοῦ Πνεύματος ἁγίου. καὶ ὅλι εἰς τόπος ὁ Θεὸς, ἐν ᾧ μετὰ πότμον τὴν ἀνάπαυσιν πάντες οἱ ἅγιοι ἔχουσι. καὶ ἔτι ὁ τοῦ Θεοῦ ἐκπίπτων ἐν ἑτέρῳ τόπῳ οὐκ ἔχει ἀνάπαυσιν ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ.* P. *Τί τὸ φρικτὸν μυστήριον, ὃ ἐν ἐμοὶ τελεῖται.*

II. *Τίς ἡ ἐπὶ τῷ πατρὶ τούτῳ γενομένη ἀλλοίωσις, καὶ πῶς καθαρθεὶς εἰς ἄκρον ἡνώθη Θεῷ, καὶ οἷος ἐξ οἵου ἐγένετο, οἱ πρὸς Θεὸν αὐτοῦ ἐρωτικοὶ λόγοι δηλοῦσιν ἐντεῦθεν, ὃς καὶ θεολογῶν λέγει πρὸς τὸ τέλος περὶ Ἀγγέλων.* P. *Τίς ἡ ἄμετρος εὐσπλαγχνία σου Σῶτερ.*

III. *Τίς ὁ μοναχὸς, καὶ τίς ἡ αὐτοῦ ἐργασία, καὶ εἰς οἷον ὕψος οὗτος ὁ θεῖος πατὴρ θεωρίας ἀνῆλθεν.* P. *Μοναχὸς ἐστὶν ἀμιγὴς ἐστὶ κόσμῳ.*

IV. *Διδασκαλία εἰς μοναχοὺς ἀποταξαμένους ἄρτι κόσμῳ, καὶ τοῖς ἐν κόσμῳ καὶ περὶ τοῦ ὁποίαν τις ὀφείλει πίστιν ἔχειν πρὸς τὸν ἴδιον πατέρα.* P. *Ἄφες κόσμον ἅπαντα καὶ τοὺς ἐν κόσμῳ.*

V. *Ἀλφάβητος κατὰ στοιχεῖον διπλοῦν προτρέπων, καὶ ὁδηγῶν εἰς τελειότητα τοῦ βίου ἀναδραμεῖν τὸν ἄρτι τοῦ κόσμου ἀναχωρήσαντα.* P. *Ἀρχὴν ποιήσας Χριστὸν καὶ θερμὴν πίστιν.*

VI. Te-

* Pontani Latinis editis reſpondent Græcæ Allatianæ IV. 72. VIII. 6. XVI. 71. XVIII. 25. XIX. 24. XX. 68. XXI. 67. XXVI. 14. XXVII. 15. XXVIII. 2. XXX. 19. XXXII. 4. XXXIII. 5.

VI. Τετράστιχα τῦ αὐτῦ πρὸς τὸν Θεὸν αὐτῦ δεικνύοντα ἔρωτα. Ρ. Πῶς καὶ πῦρ ὑπάρχει βλύζον; πῶς ϗ ὕδωρ εἰς δροσίζον.

* VII. Ἔντευξις τῦ αὐτῦ εἰς Θεὸν, καὶ ὅπως Θεῷ συναπτόμεν☉, ϗ δόξαν Θεῦ ὁρῶν ἐν ἑαυτῷ ἐνεργοῦσαν ἐξεπλήττετ. Ρ. Πῶς σε ἐντός μυ προσκυνῶ; πῶς δὲ μακρὰν σε βλέπω.

VIII. Τίσι Θεὸς ἐμφανίζεται, ϗ τίνες ἐν ἕξει γίνονται τῦ καλοῦ διὰ τῆς τῶν ἐντολῶν ἐργασίας. Ρ. Πῶς βλέπεις κεκρυμμέν☉ ὤν, πῶς ἐφορᾷς τὰ πάντα.

IX. Ὅτι ὁ τῦ ἁγίυ Πνεύματ☉ μέτοχ☉ γεγονὼς, ὑπὸ τοῦ φωτὸς ϗ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἁρπαζόμεν☉ ἐπάνω πάντων φέρεται τῶν παθῶν, μὴ βλαπτόμεν☉ τῷ πλησιασμῷ ὑπ' αὐτῶν. Ρ. Αἶ, αἶ Θεὲ, ϗ Κύριε παντοκράτωρ. τίς χορτασθῇ σοῦ.

X. Ὅτι ὁ θάνατ☉ ϗ τῶν στερεωτέρων τῇ φύσει καθάπτεται. Ρ. Ἤκυσα πρᾶγμα ξένον ϗ πλῆρες θάμβους.

XI. Ὅπως ὠφθη αὐτῷ Θεὸς, ὡς Στεφάνῳ ϗ Παύλῳ τοῖς Ἀποστόλοις ἐνταῦθα ὁ πατὴρ ἐκπληττόμεν☉ διηγεῖται. Ρ. Τί τὸ καινὸν τοῦ θαύματ☉, τοῦ ϗ νῦν γινομένυ.

XII. Περὶ τοῦ ἑνὸς κατὰ πάντα τῆς τρισυποστάτυ Θεότητ☉ θεολογία, ϗ δι' ὧν τῇ ταπεινώσει χρώμεν☉ λέγει περὶ αὐτοῦ, ϗ τῶν δοκούντων εἶναι τι, ἐκτρέπει τὴν οἴησιν. Ρ. Πῶς ἅ ποτε ἠφάνησας ἐν ἐμοὶ πάλιν ζῶσιν.

XIII. Προτροπὴ εἰς μετάνοιαν, ϗ πῶς τὸ θέλημα τῆς σαρκὸς τῷ θελήματι τοῦ πνεύματ☉ ἑνωθὲν θεοειδῆ τὸν ἄνθρωπον ἀπεργάζεται. Ρ. Κλαίω ϗ κατανύσσομαι, ὅταν τὸ φῶς μοι λάμψῃ.

XIV. Εὐχαριστία πρὸς Θεὸν τῶν δωρεῶν ἕνεκα ὧν παρ' αὐτοῦ ἠξιώθη. ϗ ὅτι φρικτὸν ϗ Ἀγγέλοις τὸ τῆς ἱερωσύνης. ϗ ἡγυμενείας ἀξίωμα. Ρ. Ἐγὼ κἂν θέλω Δέσποτα, λαλῆσαι ὀκ ἰσχύω.

XV. Ὅπως βλέπων τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, ἔτος ὁ θεῖ☉ ἐνηργεῖτ' πατὴρ ὑπὸ τοῦ ἁγίυ Πνεύματ☉. καὶ ὅτι τὸ θεῖον ἐντός ἐστι τοῦ παντός· ἀλλὰ ϗ ληπτόν τε ϗ ἄληπτ᾽ν τοῖς ἀξίοις· ϗ ὅτι εἰς πολλὰ γινόμενος ὁ Χριστὸς, ϗ Θεὸς ἡμῶν μέλη, εἷς ἐστὶ ϗ ὁ αὐτὸς, ϗ μένων ἀμέριστός τε ϗ ἀναλλοίωτος. Ρ. Ἀποκαλυπτομένυ σου Δέσποτα τῶν ἁπάντων, ϗ δόξαν τοῦ προσώπυ σου.

XVI. Ὅτι ποθεινόν τε καὶ ἐπιθυμητὸν κατὰ φύσιν μόνον τὸ θεῖον, οὗ ὁ μετέχων, πάντων ἐν μετοχῇ γέγονεν τῶν καλῶν. Ρ. Ὅτι τὸ πρᾶγμα τὸ κρυπτὸν πάσῃ κτιστῇ οὐσίᾳ.

XVII. Ὅτι ὁ φόβος γεννᾷ τὴν ἀγάπην· ἡ δὲ ἀγάπη ἐκριζοῖ τὸν φόβον ἀπὸ τῆς ψυχῆς, καὶ μένει μόνη ἐν αὐτῇ Πνεῦμα θεῖον οὖσα καὶ ἅγιον. Ρ. Πῶς ὑμνήσω; πῶς δοξάσω; πῶς ἀξίως εὐφημίσω;

* XVIII. Διδασκαλία σὺν θεολογίᾳ περὶ τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἁγίας ἀγάπης, ἤγουν αὐτοῦ τοῦ Φωτὸς τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ρ. Τίς ἐξισχύσει Δέσποτα περὶ σοῦ διηγεῖσθαι.

* XIX. Διδασκαλία σὺν θεολογίᾳ, ἐν ᾗ καὶ περὶ ἱερωσύνης ἅμα καὶ ἀπαθοῦς θεωρίας. Ρ. Πῶς σοι ἐξείπω Δέσποτα τὰ θαυμαστὰ καὶ ξένα.

* XX. Εὐχαριστία καὶ ἐξομολόγησις σὺν θεολογίᾳ· καὶ περὶ δωρεᾶς, καὶ μετουσίας Πνεύματος ἁγίου. Ρ. Ὤφθη δι' ἐμὲ ἐπὶ γῆς ἐκ παρθένου, ὁ πρὸ αἰώνων ἀόρατος ὑπάρχων.

* XXI. Ἐπιστολὴ πρὸς μοναχὸν ἐρωτήσαντα, Πῶς χωρίζεις τὸν Υἱὸν ἀπὸ τοῦ Πατρὸς ἐπινοίᾳ, ἢ πράγματι· ἐν ᾗ πλουσίως εὑρήσεις θεολογίας ἀνατρεπούσης τὴν αὐτοῦ βλασφημίαν. Ρ. Ἔλαμψας, ἐξέφανας φῶς τὸ τῆς δόξης.

* XXII. Εὐχαριστία σὺν θεολογίᾳ· καὶ περὶ ὧν ἡ θεία χάρις τοῦ Πνεύματος διὰ τῶν ἐνεργειῶν ὠνόμασαι. Ρ. Τί τὸ καινὸν μυστήριον Δέσποτα τῶν ἁπάντων, ὃ εἰς ἐμὲ τὸν ἄσωτον.

* XXIII. Περὶ τῆς ἀκαταλήπτου καὶ ἀπεριγράπτου Θεότητος ἀκριβὴς θεολογία· ὅτι ἀπερίγραπτος οὖσα ἡ θεία φύσις, οὔτε ἐντὸς οὔτε ἐκτός ἐστι τοῦ παντός, ἀλλὰ καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτός ἐστιν, ὡς τῶν ὅλων αἰτία. καὶ ὅτι μόνον κατὰ νοῦν τῷ ἀνθρώπῳ ληπτὸν ἀλήπτως τὸ θεῖον, ὡς τοῖς ὀφθαλμοῖς αἱ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες. Ρ. Ὦ Τριὰς ἡ κτίσις πάντων, ὦ μονὰς ἀρχικωτάτη.

* XXIV. Δι' ὧν ἐξομολογούμενος ἐν τῷ παρόντι γράφει λόγῳ, δείκνυσι τὸ βάθος τῆς ἑαυτοῦ ταπεινώσεως, καὶ προϊὼν διδάσκει αὐτὴν τὸν εἰς μέτρον ἐλάσαντα τελειότητος, καὶ ἀξιωθέντα τοιούτων ἐν θεολογίᾳ ἀποκαλύψεων, Παῦλον τὸν θεῖον κἂν τοῦτο μιμούμενος ἁμαρτωλὸν ἑαυτὸν ἀποκαλοῦντα, καὶ ἀνάξιον τοῦ καλεῖσθαι Ἀπόστολον. Ρ. Δίδου μοι Χριστὲ καταφιλεῖν τοὺς πόδας.

* XXV. Περὶ τῆς γενομένης θεωρίας αὐτῷ τοῦ θείου Φωτός· καὶ ὅπως τὸ θεῖον φῶς οὐ καταλαμβάνεται ὑπὸ σκότους, ἐν οἷς καὶ διὰ

Digitized by Google

τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἀποκαλύψεων ἐκπληττόμενος μέμνηται τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας καὶ ἑαυτὸν κατακρίνει. P. Πῶς διαγράψω Δέσποτα προσώπυ σου τὴν θέαν.

* XXVI. Ὅτι ὁ ἐν ἀγνωσίᾳ Θεοῦ ἔτι ζῶν, νεκρὸς ἐςι μέσον τῶν ζώντων ἐν γνώσει Θεοῦ καὶ ὅτι τοῖς ἀναξίως τῶν μυςηρίων μεταλαμβάνυσιν, ἄληπτον τὸ θεῖον σῶμα καὶ αἷμα τῦ Χριςῦ γίνεται. P. Νῦν ἐν τοῖς ζῶσιν, ὡς νεκρὸς ὦ Δέσποτα ὑπάρχω.

XXVII. Ὁποῖον δεῖ εἶναι τὸν Μοναχὸν, καὶ τίς ἡ ἐργασία τύτυ καὶ προκοπὴ, καὶ ἀνάβασις. P. Ἀπέργασαι παλάτιον τὸν τῆς ψυχῆς συ οἶκον εἰς κατοικίαν τῷ Χριςῷ.

XXVIII. Περὶ τῆς ἀποκαλύψεως τῶν ἐνεργειῶν τῦ θείυ Φωτὸς, καὶ ἐργασίας νοερᾶς τε καὶ θείας τῆς ἐναρέτυ ζωῆς. P. Ἐάσατε τῇ κέλλῃ μυ μόνον ἐγκεκλεισμένον.

XXIX. Ὅτι μόνοις ἐκείνοις καταφανῆ τὰ τῶν θείων πραγμάτων, οἷς διὰ τῆς μετυσίας τῦ ἁγίυ Πνεύματος ὅλοις ὅλος ἡνώθη Θεός. P. Πόθεν ἔρχῃ, πῶς εἰσέρχῃ ἔνδοθεν τῆς κέλλης λέγε.

XXX. Ὅτι ταῖς καθαρθείσαις ψυχαῖς διὰ δακρύων καὶ μετανοίας προσψαῦσαν τὸ θεῖον πῦρ δράσσεται αὐτῶν, καὶ πλέον καθαίρει φωτίζον τὰ ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ἐσκοτισμένα μέρη αὐτῶν, καὶ τὰ τραύματα ἐξιώμενον εἰς τελείαν φέρει συὐλωσιν, ὡς τῷ θείῳ κάλλει ὑπεραςράπτειν αὐτοῖς. P. Ἐπεὶ πῦρ τὸ θεῖον ὄντως, ὅπερ εἶπεν ὁ Δέσποτης, ὅτι ἦλθεν ἵνα βάλλῃ.

* XXXI. Περὶ θεολογίας, καὶ ὅτι ἀνεξερεύνητος ἡ θεία φύσις, καὶ πάντη τοῖς ἀνθρώποις ἀκατανόητος. P. Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν πατὴρ, Υἱὲ, καὶ Πνεῦμα σῇ τῇ μορφῇ ἀνείδεος.

* XXXII. Ὅτι οἱ ἔνδοξοι τῆς γῆς, καὶ σοβαροὶ τῷ πλύτῳ περὶ τὴν σκιὰν τῶν ὁρωμένων πλανῶνται· οἱ δέ γε τῶν παρόντων καταφρονήσαντες ἐν ἀπλανεῖ μεθέξει τῦ θείυ γίνονται Πνεύματος. P. Ὑπὸ πιςῶν με Δέσποτα λοιδορύμενον βλέπων.

* XXXIII. Περὶ θεολογίας, καὶ ὅτι οἱ τὸ κατ' εἰκόνα φυλάξαντες τὰς πονηρὰς δυνάμεις τοῦ ἄρχοντος τῦ σκότυς καταπατῦσιν. οἱ δὲ ἄλλοι οἷς ἐμπαθὴς ὁ βίος, ὑπ' αὐτῦ κρατοῦνται καὶ βασιλεύονται. P. Φῶς ὁ Πατὴρ, Φῶς ὁ Υἱὸς, Φῶς τὸ ἅγιον Πνεῦμα.

* XXXIV. Ὅτι ἡ τῦ παναγίυ Πνεύματος ἕνωσις πρὸς κεκαθαρμένας ψυχὰς ἐν αἰσθήσει τρανῇ ἤγουν ἐν ἐπιγνώσει γίνεται, καὶ

 ἐν

ἐν οἷς ἂν γένηται, φωτοειδεῖς ὁμοίως ἑαυτοῦ καὶ φῶς αὐτοὺς ἀπεργάζεται. Ρ. Διΐσταται τῶν ὁρατῶν ὁ ἀόρατος πάντως καὶ τῶν κτισμάτων.

XXXV. Ὅτι πάντες ἄγγελοι ἐλλαμπόμενοι αὐγάζονται, καὶ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καθορῶσιν, ὡς θεμιτὸν ἀνθρωπίνῃ φύσει ὁρᾷν Θεόν. Ρ. Βλέψον ἄνωθεν Θεέ μου, καὶ εὐδόκησον φανῆναι.

XXXVI. Εὐχαριστία ὑπὲρ τῆς ἐξορίας καὶ τῶν θλίψεων, ὧν ὑπέστη ἐν τῷ κατ᾽ αὐτὸν διωγμῷ. Ρ. Εὐχαριστῶ σοι Κύριε, εὐχαριστῶ σοι μόνε.

XXXVII. Δέησις καὶ προσευχὴ τοῦ αὐτοῦ πρὸς Θεὸν, τῆς ἐκείνου ἕνεκα βοηθείας. Ρ. Δέσποτα Χριστέ. δέσποτα ψυχοσῶστα. Δέσποτα Θεὲ πάντων.

XXXVIII. Περὶ θεολογίας. καὶ ὅτι ὁ νοῦς τῆς ὕλης τῶν παθῶν καθαρθεὶς ἀΰλως τὸν ἄϋλον καὶ ἀόρατον καθορᾷ. Ρ. Ποίαν ὁδὸν ὁδεύσαιμι; ποίαν ἐκκλίνω τρίβον.

XXXIX. Ὅτι ὁ πόθος, καὶ ἡ πρὸς Θεὸν ἀγάπη ὑπερβαίνει πᾶσαν ἀγάπην, καὶ πάντα πόθον ἀνθρώπινον. βαφεὶς δὲ ὁ νοῦς τῶν καθαιρομένων ἐν τῷ φωτὶ τοῦ Θεοῦ, ὅλος θεοῦται, καὶ νοῦς ἐκεῖθεν χρηματίζει Χριστοῦ. Ρ. Ἀμήχανον τὸ κάλλος σου, ἀσύγκριτον τὸ εἶδος.

XL. Ὁμολογία τῆς χάριτος τῶν τοῦ Θεοῦ δωρεῶν, καὶ ὅπως ὁ ταῦτα γράφων πατὴρ ἐνεργεῖτο ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ διδασκαλία ῥηθεῖσα ὑπὸ Θεοῦ, τὸ τί δεῖ ποιοῦντα τινὰ τῆς τῶν σωζομένων σωτηρίας τυχεῖν. Ρ. Πάλιν ἐκλάμπει μοι τὸ φῶς, πάλιν τρανῶς ὁρᾶται.

XLI. Εὐχαριστία πρὸς Θεὸν ὑπὲρ τῶν παρ᾽ αὐτοῦ γεγονυιῶν εὐεργεσιῶν, καὶ αἴτησις τοῦ μαθεῖν, τίνος χάριν οἱ τέλειοι γεγονότες ὑπὸ τῶν δαιμόνων παραχωροῦνται πειράζεσθαι· καὶ περὶ τῶν ἀποτασσομένων τῷ κόσμῳ διδασκαλία, καὶ ὑποτύπωσις ῥηθεῖσα παρὰ Θεοῦ. Ρ. Γινώσκεις τὴν πτωχείαν μου. εἶδε τὴν ὀρφανίαν.

XLII. Ὅτι οἱ τῷ Θεῷ ἀπευθεῦθεν ἤδη διὰ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος μετουσίας ἑνωθέντες ἐκδημοῦντες τοῦ βίου, εἰς αἰῶνα αὐτῷ ἐκεῖθεν συνέσονται. εἰ δ᾽ οὖν ἀλλὰ τὸ ἀνάπαλιν τοῖς ἄλλως ἔχουσιν ἐνταῦθα γενήσεται. Ρ. Ἀρχὴ τοῦ βίου τέλος μοι, καὶ τὸ τέλος ἀρχή μοι.

XLIII. Ὅτι κρεῖσσον τὸ καλῶς ποιμαίνεσθαι, ἢ τοὺς μὴ βουλομένους ποιμαίνειν. οὐδὲν γὰρ ἔσται κέρδος τῷ ἄλλους μὲν σπουδάζοντι σῶσαι,

σῶσαι, ἑαυτὸν δὲ διὰ τῆς ἐκείνων ἀπολέσαντι προστασίας. P. Εἰπὲ Χριστὲ τῷ δούλῳ σου, εἰπὲ τὸ Φῶς τοῦ κόσμου.

XLIV. Τί ἐστι τὸ κατ' εἰκόνα, καὶ πῶς εἰκότως νοεῖται, ὡς τοῦ Θεοῦ εἰκὼν ὁ ἄνθρωπος. καὶ ὅτι ὁ τοὺς ἐχθροὺς ὡς εὐεργέτας φιλῶν, μιμητής ἐστι τοῦ Θεοῦ. Πνεύματος δὲ ἁγίου ἐντεῦθεν μέτοχος γεγονὼς θέσει θεὸς, καὶ χάριτι γίνεται, μόνοις ἐκείνοις γνωριζόμενος, τοῖς ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐνεργουμένοις P. Δόξα, αἶνος, χάρις τῷ τὴν κτίσιν ἐξ οὐκ ὄντων.

XLV. Περὶ θεολογίας ἀκριβεστάτης, καὶ ὅτι ὁ μὴ ὁρῶν τὸ Φῶς τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης χείρων τυγχάνει τυφλῶν. P. Ὦ φιλοικτίρμων Θεέ μου, ποιητά μου, λάμψον πλέον μοι.

XLVI. Ἐξομολόγησις εὐχῇ συνημμένη. καὶ περὶ συναφείας Πνεύματος ἁγίου, καὶ ἀπαθείας. P. Ἐμάκρυνα φιλάνθρωπε. ηὐλίσθην ἐν ἐρήμῳ.

XLVII. Περὶ τοῦ νοητοῦ Παραδείσου τηλαυγὴς θεωρία. καὶ περὶ τοῦ ἐν αὐτῷ ξύλου ζωῆς. P. Εὐλογητὸς εἶ Κύριος. εὐλογητὸς εἶ μόνος.

XLVIII. ὅτι δόξα καὶ τιμή ἐστι παντὶ ἀνθρώπῳ ὑβριζομένῳ, καὶ πάσχοντι κακῶς διὰ Θεοῦ ἐντολὴν, ἢ ὑπὲρ αὐτῆς τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ ἀτιμία. καὶ διάλογος πρὸς τὴν ἰδίαν ψυχὴν, διδάσκων τὸν ἀκένωτον πλοῦτον τοῦ Πνεύματος. P. Δός μοι τὴν αἴσθησιν Χριστὲ, ἣν ἅπαξ ἐδωρήσω.

* XLIX. ὅτι ἔστιν ὅτε καὶ διὰ τῆς εἰς τὸν πλησίον ἐπιμελείας καὶ διορθώσεως συγκατασπᾶσθαι τὸν διδάσκαλον εἰς τὴν ἐνοῦσαν ἐκείνῳ τοῦ πάθους ἀσθένειαν. P. Ἐλέησόν με Κύριε. ἐλέησόν με μόνε.

* L. Περὶ θεωρίας Θεοῦ, καὶ θείων πραγμάτων, καὶ Πνεύματος ἁγίου παραδόξου ἐνεργείας, καὶ περὶ τῶν ἰδίων τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος. καὶ ὅτι ὁ μὴ φθάσας εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, οὐδὲν ὠφεληθήσεται, κἂν ἐκτὸς γένηται τῶν τοῦ ᾅδου κολάσεων. P. Τί τὸ ἐν ἐμοὶ παρὰ σοῦ εἰργασμένον.

LI. ὅτι τοῦ Πνεύματος λάμποντος ἡμῖν τοῦ ἁγίου πάντα τῶν παθῶν φυγαδεύονται, ὡς ὑπὸ τοῦ φωτὸς τὸ σκότος. συστέλλοντος δὲ αὐτοῦ τὰς ἀκτῖνας, ὑπὸ τούτων καὶ τῶν πονηρῶν βαλλόμεθα λογισμῶν. P. Τὸ Φῶς σου περιλάμπον με ζωογονεῖ Χριστέ μου.

LII. Περὶ θεολογίας. καὶ ὅτι τῷ μὴ ἀλλοιωθέντι τῇ τοῦ ἁγίου Πνεύματος μεθέξει, καὶ γεγονότι θέσει ἐν γνώσει Θεῷ, διδάσκειν τὰ θεῖα τοὺς ἀνθρώπους οὐκ ἔξεστιν. P. Τίς μου παραμυθήσεται τὸν πόνον τῆς καρδίας.

* **LIII.** *Κατὰ διάλεκτον Θεοῦ, καὶ τοῦ Πατρὸς τῶν λόγων ὁ Λόγος, καὶ ὅπως ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐλλαμπόμενος ὁ θεῖος οὗτος πατὴρ ὡμίλει Θεῷ, καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐμυσταγωγεῖτο τὰ θεῖά τε καὶ ἀνθρώπινα.* P. Deest.

* **LIV.** *Ὅτι τῶν ἀνθρώπων ἑκάστῳ δέδωκεν ὁ Θεὸς προσφυῶς, καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τὸ χάρισμα διὰ Πνεύματος ἁγίου εἰς τὸ ἐνεργεῖν, οὐχ ὥσπερ αὐτὸς θέλει, ἀλλ' ὡς ὑπ' αὐτοῦ προωρίσθη, εἰς τὸ μὴ κενὸν εἶναι μέσον τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ.* Absqve principio. Incipit vero ab illis Carminibus: *Ἕκαστον τὴν ἐνέργειαν κέκτηται τὴν ἰδίαν. Ἀλλ' οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ λαβὼν, ἐξ ἡμῶν δέ γε πάντως.*

* **LV.** *Ὅτι τοῖς τὸ ἅγιον βάπτισμα φυλάξασι καθαρὸν, παραμένει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἀπὸ δὲ τῶν μολυνάντων αὐτὸ ἀπανίσταται.* P. *Σύ με γινώσκεις ὦ Χριστὲ πάσης παρανομίας ἐργάτην.*

LVI. *Εὐχὴ πρὸς τὸν Θεὸν, ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν εἰς αὐτὸν, ἱκετήριός τε ὁμοῦ, καὶ εὐχαριστήριος.* P. *Κύριε δός μοι σύνεσιν, Κύριε δός μοι γνῶσιν.*

LVII. *Ὅτι τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης ποθήσας ψυχῆς, μισεῖ τὸν κόσμον.* P. *Σκιᾶς κρατοῦμαι, καὶ ἀλήθειαν βλέπω.*

* **LVIII.** *Διδασκαλία κοινὴ σὺν ἐλέγχῳ πρὸς πάντας βασιλεῖς, ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, μονάζοντας καὶ λαϊκοὺς ὑπὸ στόματος λαληθεῖσα καὶ λαλουμένη Θεοῦ.* P. *Ὦ Χριστὲ παράσχου μοι λόγους σοφίας, λόγους γνώσεως θείας.*

Orationes soluta; divinæ Laudes, sive Amores stricta Oratione conscripti sunt: namqve ut plurimum versibus Politicis, Jambicis & Anacreonticis constant; ita tamen ut nulla qvantitatis syllabarum, qvod accuratissime Veteres observabant, ratio habeatur, tantum earum numerus, declinationesqve accentuum attendantur. Et ratio ista confingendorum Carminum non nunc primum in ea natione, sed multa abhinc sæcula, laboris forsan pertæsa, ante & barbarie omnia occupante (adde qvoqve similium rerum ignorationem) in usu fuisse comperitur, ut videmus in Photii Patriarchæ, Christophori primi à Secretis, Constantini Anagnostæ, Manuelis Imperatoris & aliorum Hemijambis, sive Anacreonticis, Pselli, Metaphrastæ, Manassæ, Philippi Solitarii, Manuelis Philæ, Tzetzæ Jambis & Politicis: qvo tamen recentiores & negligentiores in illis pangendis fuere. Et qvemadmodum Anacreontici non omnes eodem syllabarum, ac pedum numero concluduntur, ita & hi

& hi nunc pluribus, nunc paucioribus ſyllabis, ad eorum tamen normam componuntur. In Jambicis aliter factum eſt: nam cum Veteres ratione pedum longiorum, aut contractiorum nunc ſyllabis auctiores, nunc imminutiores dictos verſus fecerint, licet ſemper pedum numerum obſervarint, recentiores ſyllabas tantum, easqve duodecim religioſiſſimè ſervant. Qvod idem ſervatum eſt in Politicis, in qvibus ſyllabas qvindecim nunqvam excedunt; & ſi qvæ ultra videntur, eas per aphæreſim, ſive ſynalœphem decurtant & abſumunt, qvod magis in Græcorum recenti, vulgatoqve ſermone, ut & in Italorum, apud qvos ſimiles hiatus ad numerum ſyllabarum retinendum reſtringuntur, conſpicitur. Politici ideo dicti, qvod communes omnium civium ſunt, uſuiqve eorum accommodati; ſic qvoqve ſcorta & meretrices, qvod omnibus ſunt obſeqvioſæ & peculiares, & ſervitutem publicam ſerviunt, non alio addito, ſed ſolummodo πολιτικῶν nomine innoteſcunt. Meri Trochaici ſunt, qvemadmodum enim illi ſeptem pedibus & ſyllaba conſtant, ita & hi: niſi qvod antiqvorum ſimiles verſus ratione pedum longiorum qvindecim ſyllabas aliqvando excedunt, Politici nunqvam, ut de Jambicis dictum eſt. Et qvemadmodum antiqviorum duobus membris integrantur, mediiqve inciduntur, ita & hi, qvi nuncupantur Politici: ſit exemplum:

Ακέσατε νὰ σᾶς εἰπῶ θάνατον λυπημένον,
Αἰφνίδιον πολλὰ σκληρὸν καὶ παραπονεμένον.
Ὁποῦ συνέβη μία φορὰ σ' ἕν' ὁμορφολιβάδη,
Ἀνάμεσα σὲ δύο νιέτζικες ποῦ ξεφαντέναν μάδη.

SIMEON SETHUS ſive SETHI F. Magiſter, a) & protoveſtiarius in palatio Antiochi CPolitano b) unde corrupte ab aliis Antiochenus c) ab aliis Veſtus, vel Veſtius aut Beſta Oſeth, d) ab aliis Magiſter Antiochiæ

a) Magiſtrum poſſis intelligere Medicum, qui Magiſter Salutis apud Caſſiodorum VI. 19. Var. Epiſt. ſed cum non conſtet Medicum fuiſſe Simeonem, verius eſt Magiſtrum intelligere de dignitate Protoveſtarchæ.

b) In Regis Gall. MS. Cod. 1261. Συμεὼν πρωτοβεστιάρχης τῶν Ἀντιόχου. De palatio Antiochi Eunuchi (qui Conſul fuit A. 431.) CPolitano ejusque curatoribus vide Cangii CPolin Chriſtianam lib. 2. ſect. 16. n. 5. & ad Zonaram p. 46. Bandurium ad Antiquitates CPol. pag. 659.

c) Allat. pag. 181. de Simeonibus.

d) Labbe Bibl. nova MSS. pag. 115.

tiochiæ e) dictus est. Floruit imperante Michaële Duca, qvem ab A. 1071. ad 1078. præfuisse constat. Huic enim nuncupavit *σύνταγμα κατὰ στοιχεῖον περὶ τροφῶν δυνάμεων, de cibariorum*, condimentorum, aromatum, odoramentorum & aliorum qvorundam simplicium *facultatibus syntagma* per ordinem literarum, qvod cum versione *Lilii Gregorii Gyraldi* f) Ferrariensis ad calcem voluminis subjuncta & Leonello Egani Florino, Medico dicata prodiit Basileæ apud Mich. Isingrinium 1538. 8. Hanc editionem nactus suum ex Bibl. Gudiana emendatam & suppletam locis qvamplurimis manu Renati Moreau, Medici Parisiensis. Et qvanqvam exstat editio Græcolatina nitidior & melior *Martini Bogdani*, Drisna Marchici, qvi Græca cum duobus MSS. Codd. Bibliothecæ Mentelianæ contulit, novamqve è regione versionem, & ad voluminis calcem notas adjunxit, Paris. 1658. 8. tamen video pleraqve eum præteriisse qvæ ex Codice Regio Renatus annotavit. Exordium libri ita legitur in Codice Regio: *Πολλῶν καὶ λογίων ὦ μέγιστε βασιλεῦ οὐχ Ἑλλήνων μόνον ἀλλὰ καὶ Περσῶν καὶ Ἀγαρηνῶν καὶ Ἰνδῶν περὶ τροφῶν δυνάμεων συγγεγραψαμένων, καὶ ἐπὶ τινων μὲν πόῤῥω τοῦ δέοντος τὸν λόγον προσαγόντων, ἔνια δὲ ἢ πάντως ἀμνημόνευτα καταλιπόντων ἢ μνήμης ἀμυδρᾶς ἀξιωσάντων, δεῖν ᾠήθην ἐξ ἁπάντων τὰ κάλλιστα καὶ τὰ τῆς ἀληθείας ἐχόμενα ἐρανίσασθαι* (male utraqve editio *ἐρευνήσασθαι*) *ἀναγκαίας οὔσης τῆς τοιαύτης πραγματείας, ὡς τὰ μέγιστα πρὸς τὴν τῆς ὑγιείας συντήρησιν ἐπιτελούσης, ἧς οὐδὲν τῶν βιωτικῶν τιμιώτερον. Quanquam multi & eruditi viri, Imperator maxime, non solum ex Græcis, sed Persis quoque, Agarenis & Indis de alimentorum facultate commentati sunt, in aliis tamen longe ultra fas producto sermone prolixiores, alia vel plane sine mentione prætermiserunt, vel obscuro attigerunt. Itaque existimavi opera me facturum pretium si ex omnibus pulcherrima & veritati maxime consentanea colligerem, cum imprimis necessaria sit tractatio hujusmodi quæ ad valetudinem conservandam apprime facit, qua una nihil est in rebus hujus vitæ pretiosius.* Longe auctioris editione Parisiensi Codicis MSti Coisliniani meminit celeberr. Montfauconus pag. 449. Arabismis scatere & ex Arabico versus videtur hic liber Salmasio in funere linguæ Hellenisticæ p. 206. videturqve Arabes sive Agarenos intelligere Simeon per *τοὺς νεωτέρους* sive recentiores qvos appellat pag. 92. 135. edit. Paris. & alibi passim.

e) In edit. Basil. Συμεὼν Μαγίστρου Ἀντιοχείας.

f) Eam promiserat Gyraldus dialogo V. de Poëtis pag. 283. ubi Antiochenum Medicum vocat Simeonem. Nonnulla in Gyraldi versione notat Lælius Bisciola lib. 2. hor. subseciv. cap. 18.

passim. Alioqvi nominatim ab eo laudantur Græci, Hippocrates pag. 20. 100. Dioscorides pag. 79. 104. Oribasius pag. 100. Galenus pag. 77. 79. 92. 102. 107. 108. 118. 125. 135. 136. 139. ἐν τῷ περὶ κρά-σεων pag. 82. Rufus Medicus pag. 129. 133. Homeri versus pag. 83. 84. Proclus, Πρόκλος τὴν χαλδαϊκὴν φιλοσοφίαν ἐξηγούμενος pag. 141. & Constans Romanus, ὁ λογιώτατος Κώνστας ὁ λεγόμενος Ῥωμαῖος pag. 95. seq. Passim qvoqve uti eum ipsis verbis Theophrasti, Dioscoridis, Rufi, Galeni, Aëtii, Æginetæ, ex Arabico Græce versi Rhasis, etiam ubi non nominat, viri eruditi observarunt. Præcipue vero libellum Michaëlis Pselli de eodem argumento prope totum transscripsisse & in suum transtulisse, qvem ille ad Constantinum Monomachum scripserat ἐκλελεγμένον ἀπὸ τῶν ἰατρικῶν βιβλίων περὶ δυνάμεως τροφῶν καὶ ὠφελείας καὶ βλάβης. Vide Allatii librum de Psellis capite LI. pag. 33. seq. & de Simeonibus pag. 181. ubi eum minus Attico stylo, & vocabulis multis usum qvæ apud veteres non reperiuntur, monet. In Codice Cæsareo de qvo Lambecius VI. pag. 110. inscribitur: περὶ ὑγιεινῆς πραγματείας διὰ τῆς τῶν ἐξαιτίων (Cotelerius III. monument. pag. 615. legit ἐξ σιτίων vel τῶν ἐξ σιτίων) συμμετρίας. Post *D. G. Laubii*, qvi ex Codice Augustano emendatum cum nova versione typis committere voluit, teste Hœschelio in Catalogo MSS. Bibl. Augustanæ pag. 55. & post *Antonidis van der Linden* promissam editionem desideramus etiam notas doctissimi Viri *Georg. Hieron. Welschii* qvi ad tres Augustanos & alios Codices novem castigatum edere voluit una cum libro Pselli qvem Simeon descripsit, & alia ejusdem Simeonis *de odore* dissertatione necdum in lucem à qvoqvam prolata. Prope omiseram, exstare etiam versionem Gyraldi editam separatim Basileæ apud Petrum Pernam 1561. 8. cum castigationibus *Dominici Montbesauri*, Veronensis, qvi fragmentum Simeonis *de Medicina ex animalibus*, (merope & passere) subjunxit. Apud Labbeum qvidem in Bibl. nova MSS. pag. 127. reperio Simeonis Magistri Protovestiarii *collectionem de facultatibus quorundam animalium, cum remediis adversus animalia noxia, & Lexico Medico.* Hoc lexicon autem, dubito an diversum sit ab edito Simeonis libro, qvod literam ordine digestum, lexici vicem utcunqve præstat. Scripsit & congessit etiam alia vel ex Arabico Græce vertit, qvæ verbis Allatii * deinceps à me exponentur. Sunt autem hæc:

* De Simeonum scriptis pag. 182. seq.

Digitized by Google

2. Σύνοψις καὶ ἀπάνθισμα φυσικῶν τε καὶ φιλοσόφων δογμάτων, *Compendium & flores naturalium, & Philosophorum placitorum* ** Libris v. In iis plurima ex doctrina omnifaria Psellinon decerpsit, sed iisdem verbis & integris sententiis in sua asportavit, adeo ut duos priores libros nonnulli Psello Auctori vindicatos, ediderint sub titulo, ἐπιλύσεις σύντομοι φυσικῶν ζητημάτων. *Solutiones compendiosæ naturalium quæstionum*. Qvos nos inter Psellianos libros recensuimus. † Et fortasse etiam Sethus, ut in reficiendis laborem subterfugeret, à Psello divulsos non sine plagii nota, reliqvis tribus præposuit, nomine suo inscriptos. Qvod mirum non erit scripta utriusqve conferenti; adeo Sethus iste in Psellianos sudores insaniit. Librorum capita idem in Procemio operis Imperatori indicavit, & nos primi tibi ipsius Procemii nunc prima editione indicabimus. Exorditur itaqve: Ὁ μὲν σοφὸς Πλούταρχος, ὦ μέγιστε καὶ θειότατε Βασιλεῦ, διαφόρους δόξας ἀπαριθμούμενος, καὶ τὴν ἀληθῆ μὴ ἀποδεικνύων καὶ πιστούμενος, συγχέει μᾶλλον τὸν λογισμὸν, καὶ ἀπορεῖν παρασκευάζει, ἢ εἰς ἐπίστασιν ἄγει· τὸν δὲ μέλλοντα ἐπὶ τὴν γνῶσιν τῶν ὄντων ἰέναι, δεῖ μετὰ ἀποδείξεως ἕκαστον διαγνῶναι ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ἀρχόμενον, καὶ ὁδῷ προϊόντα ἐπ᾽ αὐτὴν ἀνιέναι τὴν τῶν ὅλων ἀρχήν. καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῷ παρόντι, ἑτέραν ἐτραπόμην τούτων ὁδόν· καὶ πρότερον μὲν ἐκ τῶν ἐσχάτων ἀρχόμενος ἀποδείξω ἐν Πρώτῳ λόγῳ τῷ περὶ γῆς, ὅτι τυγχάνει σφαιροειδὴς, καὶ ὅτι ἐν μέσῳ κεῖται τοῦ παντὸς, καὶ ὅσων σταδίων ἐστὶν ἡ περίμετρος αὐτῆς, καὶ ὅσον, καὶ οἷον μέτρον αὐτῆς οἰκοῦμεν οἱ ἄνθρωποι. καὶ πῶς τὰ ἑπτὰ κλίματα διαμεμέρισται. καὶ μέχρι τίνος ἐν τῇ ἀνατολῇ οἰκοῦσιν ἄνθρωποι. καὶ τί μὲν τὸ πέρας τῆς ἐν τῇ δύσει οἰκήσεως· καὶ τί τὸ ἐν βοῤῥᾷ, καὶ τί τὸ ἐν νότῳ. Ἐν δὲ τῷ Δευτέρῳ περὶ τοῦ ὕδατος, καὶ θαλασσῶν, καὶ ἀέρος, καὶ πυρὸς, καὶ ἀστραπῶν, καὶ βροντῶν, καὶ κεραυνῶν, καὶ κομητῶν, καὶ ὑετῶν, καὶ χιόνων, καὶ χαλάζης, καὶ τῶν ὁμοίων. Ἐν δὲ τῷ Τρίτῳ περὶ τῶν οὐρανίων σωμάτων, καὶ φύσεως αὐτῶν καὶ μεγέθους, καὶ σελήνης, καὶ κινήσεως τῶν ἀστέρων. Ἐν δὲ τῷ Τετάρτῳ περὶ ὕλης καὶ εἴδους, καὶ φύσεως, καὶ ψυχῆς, καὶ νοῦ. Ἐν δὲ τῷ Πέμπτῳ περὶ τῆς πρώτης τῶν ὄντων αἰτίας. *Plutarchus quidem sapiens, maxime ac divinissime Imperator, varias recensens sententias, nec veram distinguens ac corroborans, turbat potius mentem, & ad dubia comparat, tantum abest ut cognitionem afferat. Porrò oportet ad rerum scientiam animum applicaturum singula cum demonstra-*

** Hæc est Simeonis Sethi *Physicorum Synopsis* MS. in Codice Regis Christianiss. 1231. Labbeo pag. 115. Bibl. novæ MSS. memorata.

† Lib. de Psellis cap. LXXIII. p.56.

Digitized by Google

ſtratione cognoſcere, initio à ſenſibilibus ſumpto. Hinc deinceps ad rerum omnium principium pedetentim gradum facere. Propterea diverſam ab his in præſenti viam inivi, & prius ab extremis initio ſumpto, in primo libro de Terra demonſtrabo eam eſſe rotundam, in medio Univerſi ſitam; quot ſtadiis ejus circumferentia menſuretur, quantam & qualemnam illius partem homines inhabitemus, utque in ſeptem climata dividantur, & usque quo in Orientem ſedem extendant, & quis ſit terminus habitationis Occiduæ, quis Borealis, & quis Auſtralis. In ſecundo de Aqua, Mari, Aëre, Igne, Fulgure, Tonitru, Fulminibus, Cometis, Imbribus, Nive, Grandine & ſimilibus. In tertio de cœleſtibus corporibus, natura eorum & magnitudine, de Luna & motu Stellarum. In quarto de materia, ſpecie, natura, anima & mente. In quinto de prima rerum cauſa. Et ut magis diſtinctè librorum argumenta habeas, Primi Capita ſunt. Περὶ τȣ̃ εἶναι τὴν γῆν σφαιροειδῆ. Περὶ τȣ̃ μεγέθους τῆς γῆς. *Terram eſſe rotundam. De magnitudine terræ.* Secundi: Περὶ τῶν μεταξὺ τῆς γῆς καὶ τȣ̃ ȣ̓ρανȣ̃ ϛοιχείων, καὶ τῶν περὶ ταῦτα παθῶν. Περὶ ἀέρος, καὶ πυρὸς, καὶ νεφῶν, καὶ ὑετῶν, καὶ ἀϛραπῶν, καὶ βροντῶν. Περὶ σεισμῶν. Περὶ κομητῶν. Περὶ νεφῶν καὶ ἀνέμων. Περὶ ἴριδος. Περὶ ἅλωνος. Περὶ κόσμων ἀπείρων, ὥς τινες τῶν Φιλοσόφων ἐδόξασαν. *De elementis quæ inter Terram & Cœlum ſunt, & eorum affectionibus. De aëre & igne, & nebulis, & imbribus, & fulgoribus & tonitruis. De Terræ motibus. De Cometis. De nebulis & ventis. De Iride. De Halone* ſive *Area. De Mundis innumeris, ut quidam Philoſophi opinati ſunt.* Tertii: περὶ ȣ̓ρανȣ̃. Εἰ ἔμψυχος ὁ κόσμος, καὶ προνοίᾳ διοικȣ́μενος. Εἰ ἄφθαρτος ὁ κόσμος. Εἰ τρέφεται ὁ ȣ̓ρανός. περὶ τάξεως κόσμȣ. περὶ τῆς τȣ̃ κόσμȣ ἐγκλίσεως. περὶ τȣ̃ εἰ ἔϛι κενὸν ἐκτὸς τȣ̃ κόσμȣ. Τίνα δεξιὰ τȣ̃ κόσμȣ, καὶ τίνα τὰ ἀριϛερά. Τίς ἡ τȣ̃ ȣ̓ρανȣ̃ ȣ̓σία. περὶ τῶν ἐν ȣ̓ρανῷ νοȣμένων. περὶ σχημάτων ἀϛέρων. περὶ τῆς τῶν ἀϛέρων φορᾶς. πόθεν φωτίζονται οἱ ἀϛέρες. πῶς γίνονται οἱ τέσσαρες καιροί. περὶ τȣ̃ μεγέθȣς καὶ σχήματος ἡλίȣ. περὶ τῆς τȣ̃ ἡλίȣ ἐκλείψεως. περὶ ȣ̓σίας καὶ φωτισμȣ̃ σελήνης, καὶ σχήματος. περὶ ἐκλείψεως σελήνης. *An Mundus animatus ſit, & providentia gubernetur. An Mundus ſit incorruptibilis. An Cœlum nutriatur. De ordine Mundi. De inclinatione Mundi. An detur Vacuum extra Mundum. Quæ ſint dextera & quæ ſiniſtra Mundi. Quæ ſit eſſentia Cœli. De iis, quæ in Cœlo intelliguntur. De figuris Aſtrorum. De Stellarum latione. Unde lumen accipiant Stellæ. Quomodo fiant quatuor Tempeſtates. De magnitudine & figura Solis. De defectu Solis. De eſſentia, illuminatione & figura Lunæ. De defectu Lunæ.* Qvarti: περὶ ὕλης. περὶ εἴδȣς. περὶ φύσεως. περὶ

Digitized by Google

περὶ τόπȣ. περὶ χρόνȣ. περὶ ψυχῆς. περὶ ὁράσεως. περὶ ἀκοῆς. περὶ ὀσφρήσεως. περὶ γεύσεως. περὶ νοῦ. *De Materia. De Forma. De Natura. De Loco. De Tempore. De Anima. De Visu. De Auditu. De Odoratu. De Gustu. De Mente.* Qvinti: περὶ τῆς πρώτης αἰτίας τῶν ὄντων, καὶ τῆς ἀπ' αὐτῆς διοικȣ́σης προνοίας. *De Prima rerum Causa, & quæ ab ea oritur providentia.*

3. Ejusdem Philoſophica & Medica Diſſertatio * de Olfactu, habetur in Bibliotheca Bavarica Cod. CLXXIII.* An ab ea, qvæ in libro qvarto ſuperioris operis non tantum de Olfactu, ſed de aliis etiam ſenſibus, Diſputatione diverſa, nondum mihi compertum eſt.

4. Legi ejusdem, habeoqve penes me Narrationem Indicam Τὰ κατὰ Στεφανίτην, καὶ Ἰχνηλάτην, ** Perzoo Medico in gratiam Choſrois Regis in Perſide ex Indica Lingua in Arabicam translatam, qvam poſtea Sethus ex Arabica in Græcam convertit, cui & Præfationem de Auctore Operis, illiusqve inventione attexuit. Ait qvippe Choſroëm, qvi & Anaſurenus † dictus eſt, Davidis filium certiorem à nonnullis factum, apud Indos monimentum extare, ab illius regionis ſapientibus conſcriptum, fabellis ac præceptis domi forisqve ſummopere proficuis refertum, ab Arabibus Cybile †† & Dimne, qvod apud Græcos Stephanites & Ichnilates ſonarent, inter Regis opes admodum cuſtodiri, Perzoum Medicum catum Virum, Indorumqve Linguæ non imperitum ad ſe accerſitum, & muneribus cumulatum ad Indos miſiſſe: Perzoum Indorum Sapientum conſuetudine innotuiſſe cuidam pleno pectore ſapienti, cum qvo familiaritate contracta inter potus & epulas, & nimios ſumptus conſilium ſuum de libro communicaſſe, & ſocium in negotio feciſſe. Indum Perzoi moribus admodum delectatum, licet oſtia obſiderentur, perfugium inveniſſe, raptumqve è Regia ſupellectili librum Perzoo tradidiſſe, à qvo per ſummum ſtudium evolutum, in lingvam Arabicam †* verſum, & per extrema pericula reſervatum, Anaſureno Regi avide id cupienti tandem aliqvando poſt reditum non ſine congiario oblatum. Dividitur in qvindecim Sectiones. In duabus primis Stephanitæ & Ichnilatæ hiſtoriola finitur,

* Hanc edere voluit G. H. Welſchius ut ſupra p. 321. notavi.

** De hujus libri editione Græcolatina Berolin. 1697. 8. quam Seb. Godfrido Starckio τῷ μακαρίτῃ debemus, aliisque in varias linguas translationibus dixi Volum VI. pag. 460-465. Non aliud ſcriptum intellige, quando Simeon Sethus *in libro de regni gubernatione animalium exemplo* citatur à Rigaltio notis ad Phædrum.

† Texeiræ *Anaxiron.*

†† *Kelila & Dimna*, duo thoum ſive vulpium nomina.

†* Imo, Perſicam.

tur, in reliqvis aliunde, & ex aliis animalibus fabulæ confinguntur. Dictio pedestris, humilis, hiulca, sæpe barbara, inconcinna, omnia è trivio. Sententiæ graves, spissæ: fabellæ non insuaves, rebus accommodatæ, vegetæ, evidentes, freqvens tamen earum, sicuti & sententiarum usus narrationem sæpissime obstruit, & lectorem turbat. Est nihilominus & Syntipa Persa, * & Erasto dictione, & sententiis, ceterisqve omnibus accuratior, & brevitate sermonum, & fabularum acutior: Procemio, & introductione nimis prolixa, affectataqve narrationum superaggestione molestior. Asservatur præterea in Bibliotheca Augustana inter libros Manuscriptos Pluteo 7. Cod. 3. & Viennæ Austriæ in Bibliotheca Imperatoris. Index Augustanus editus, & Manuscriptus, & Gesnerus. Servatur etiam penès me. Hæc narratio Italice versa edita fuit Ferrariæ apud Dominicum Mammarillum 1584. in 8. sed in pluribus mutila. In ea sane ridiculum est, qvod in prima facie libri legitur, eam ex Indica in Agarenam Linguam à Lelo Demno Saraceno versam fuisse. Nomen enim libri Cybile & Dimne, cum non intellexisset Interpres Italus, illud obtruncatum Lelum Demnum, eumqve Saracenum efformavit. In eandem apud nonnullos Codices Manuscriptos leguntur Carmina Georgii Ceramei. Vide infra, p. 640.

5. Vertit qvoqve alia ex Arabica Linguâ in Græcam: *Somniorum exactum indicem*, ** *sive interpretem, secundum Alphabetum.* Antonius Verderius in Catalogo librorum Michaëlis Cantacuzeni.

6. *Paulum Arabem.* Idem Verderius, ibidem.

7. Ejusdem *Historia Chronica vulgari lingua à creatione Mundi usque ad Imperium Constantini Ducæ.* Apud Verderium in Catalogo librorum Jacobi Marmoratæ Patriarchæ Constantinopolitani. Alibi qvoqve legi: *In Mundi opificium ex Genesi, & Chronicis per seriem opus collectum à Symeone Magistro & Rhetorico Logothete ex diversis Chronicis, & Historiis in 4.* Idemne, an diversum à superiori: Ut taceam de Rhetorico Logothete, Græcè omnino conceptum existimo: Συμεὼν Μαγίστρου, καὶ ῥήτορος τοῦ Λογοθέτου. *Simeonis Magistri & Rhetoris Logothetæ.* Sed qvis in obscurissimis, & non visis lucem inveniet, & judicium feret? *Hactenus Allatius.*

* De hoc Syntipa & Erasto dicam infra sub extremum hujus capitis.

** Hic Simeon fortasse etiam auctor Græcæ versionis Onirocritici Achmetis, quod Græce & Lat. à Rigaltio editum est ad calcem Artemidori de qvo dixi lib. IV. cap 13 §. 12. Jacobus Tollius Rigaltii editionem cum quatuor MSS. Vindobonensibus contulit, ex iisque supplevit lacunas & ad bis mille loca emendavit, ut ex ejus Epistolis itinerariis pag. 118. cognosces.

SIMEON Thessalonicensis ArchiEpiscopus, a) sexto mense ante captam à Murate A. C. 1430. 29. Martii Thessalonicam b) defunctus, varia scripsit qvibus & ritus & dogmata Ecclesiæ Græcæ illustravit insigniter, & oppugnavit Latinos. Itaq; Nic. Comnenus, Græcus licet, Latinorum propugnator acerrimus p. 215. prænot. Mystag. Simeonem *inter Photianos non Photianæ plane ignorantiæ participem virum* appellat, *& ni desipuisset in dogmatibus, nemini recentiorum Theologorum imparem.*

1. Præcipuum ejus opus est *de fide, ritibus & mysteriis Ecclesiasticis*, qvod integrum Græce lucem vidit Jassii in Moldavia A. 1683. fol. curante Dositheo Patriarcha Hierosolymitano, & merito laudatur ab H. Warthono in auctario Historiæ dogmaticæ Usserii de Scripturis & sacris vernaculis pag. 440. & Rich. Simone in Bibl. selecta Tom. 1. cap. 29. p. 237. seq.

Hujus operis partes sunt: *Ἑρμηνεία περί τε τοῦ θείου ναοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἱερέων τε πέρι καὶ διακόνων καὶ ἀρχιερέων τε καὶ ὧν ἕκαστος τούτων στολῶν ἱερῶν περιβάλλεται. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς θείας μυσταγωγίας λόγον ἑκάστῳ διδοῦσα τῶν ἐν αὐτῷ τελουμένων θείως καὶ τοῖς ἐκ Κρήτῃ ζητήσασι ἀποσταλεῖσα, de templo & Missa*, qvod Græce & Latine edidit *Jacobus Goar* in Evchologio pag. 212-232. Latine & minus sincerum *Jacobus Pontanus* S. I. Ingolstad. 1603. 4. recusum in supplemento Bibliothecæ Patrum Morelliano Paris. 1639. fol. Tom. 1. p. 865. & in Lugdunensi Bibl. Patrum Tom. XXII. pag. 767.

Ἐκκλησιαστικὸς διάλογος κατὰ πασῶν τῶν αἱρέσεων καὶ περὶ τῆς μόνης πίστεως τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῶν ἱερῶν τελετῶν τε καὶ μυστηρίων πάντων τῆς Ἐκκλησίας, οὐδὲν αὐτοῦ ἴδιον κεκτημένος ἀλλ' ἐκ τῶν ἁγίων γραφῶν καὶ τῶν πατέρων ἐρανισθεὶς αὐτῷ καὶ συντεθεὶς κατὰ δύναμιν, ἀπολογίαν διδοὺς ἑκάστῳ τῶν κατὰ καιροὺς ἠρωτηκότων. Dialogus adversus omnes hereses, in qvo inter alia laudat clarum sua ætate Callistum Xanthopulum qvi A. 1395. fuit Patriarcha CPolitanus, & Latinos hæreticis adscribit. Varia ex illo dialogo producit passim Allatius in suis scriptis, ut libro de Simeonibus pag. 185. de

a) Eugenius Nomophylax in Synodico, Dominica Orthodoxiæ in Ecclesia Thessalonicensi recitari solito, apud Allatium de Simeonibus p. 187. seq. ubi celebrantur Thessalonicæ ArchiEpiscopi *Isidorus*, *Gabriel*, Simeon, *Gregorius* & *Niphon*. Etiam senioris Simeonis Thessalonicensis meminit Allatius de consensu utriusque Ecclesiæ pag. 863. Is est qui Isidorum in Archi Episcopatu Thessalonicensi antecessit.

b) Joannes Anagnosta in narratione de capta Thessalonica, in Allatii Symmictis p. 346. & 334.

Digitized by Google

de ætate ordinum pag.42. ſeq. de libris Eccleſiaſticis p.7. de purgatorio pag.100.110. &c. Exſtat MStus in Bibl.Cæſarea, Vaticana aliisqve.

De ſeptem Eccleſiæ ſacramentis, qvem librum Fridericus Metius latinitate donavit teſte Poſſevino, ſed non edita eſt ejus interpretatio: dialogum *de pœnitentia* Græce & Latine vulgavit *Joannes Morinus* in Opere de ſacramento pœnitentiæ Pariſ. 1651. fol. & recuſo Bruxell. 1685. & Venet. 1702. fol. p.471-476. nec non περὶ τῶν χειροτονιῶν libellum *de ordinatione* in opere de ſacris Ordinationis ritibus Pariſ. 1655. fol. Bruxell. 1686. fol. Utraqve ex Morini verſione leguntur etiam in Bibliotheca Patrum edit. Lugd. Tom.XXII. pag.792. & 773. Laudant Simeonis de ſacramentis Hieremias Patriarcha CPol. in reſponſionibus ad Theologos Witenbergenſes, Franciſcus Turrianus ad Conſtitutt. Apoſtol. Petrus Arcudius in Concordia pag.6. 7. 19. & paſſim, Gabrielem qvoqve Severum Philadelphienſem plura ab eo mutuatum notans pag.10. Similiter Allatius in pluribus ſcriptorum ſuorum locis, ut de conſenſu p.1139. ſeq. 1256. 1259. 1276. &c. de ætate ordinum p.42. ſeq. 136. ſeq.

Cætera hujus Simeonis adhuc qvod ſciam inedita, ab eodem Allatio memorantur pag.193. ſeq. libro de Simeonibus.

2. Ἀπόκρισις πρὸς τὰς ἐρωτήσεις τοῦ ἱερωτάτου Μητροπολίτου πενταπόλεως κῦρ Γαβριήλ. *Reſponſiones ad Interrogata ſanctiſſimi Metropolitæ Pentapolitani Gabrielis.* P. Ἔδει μὲν τὰς τοιαύτας τῶν ἐρωτήσεων ὑψηλοτέρας, καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς. Reſponſiones ſunt Numero LXXXV. a) Legebantur in Palatina, & nunc in Vaticana. . Continent multa Theologica, Moralia & Eccleſiaſtica; & eſſent maximè utiles, ſi ederentur.

3. Ejusdem, Περὶ ἱερωσύνης πρός τινα τῶν εὐλαβῶν Μοναχῶν ἱερᾶς Διακονίας ἠξιωμένων, ἔτι καὶ τοῦ ἀρχιερέως εἰς τὸν τοῦ Πρεσβυτέρου τελοῦντος τότε βαθμόν. *De Sacerdotio ad quendam pium Monachum ſacro Miniſterio inſignitum, adhuc Præſule in Presbyteri ordine exiſtente.* P. Ἐν Χριστῷ μοι ἀγαπητὲ καὶ γνησιώτατε ἀδελφὲ τὴν ὀφειλὴν τῆς ἀγάπης.

4. Τοῦ αὐτοῦ Ἑρμηνεία συνοπτικὴ κατὰ δύναμιν εἰς τὸ τῆς ὀρθοδόξου καὶ ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως τῶν Χριστιανῶν θεῖον καὶ ἱερὸν Σύμβολον. *Expoſitio Compendioſa, uti potuit, in Orthodoxæ & inculpatæ noſtræ Fidei Chri-*

a) Nonnulla ex his profert Allatius lib. de purgatorio pag.31.149. 214. & contra Hottinger. pag.78. Exſtant etiam MSS in Bibl. Bodlejana, Codice Barocc. 91. è quibus locus adducitur ab Humfredo Hody in libro Anglice edito, *the caſe of ſees vacant*, pag. 86.

Digitized by Google

Christianorum sacro sanctum Symbolum. P. Περὶ τῦ ἱερωτάτυ Συμβόλυ τῆς ἀληθῦς καὶ μόνης τῶν Χριςιανῶν ἡμῶν πίςεως.

5. Τῦ αὐτῦ Ἔκθεσις ἀναγκαιοτάτη περὶ τῶν τῦ ἱεροῦ Συμβόλυ ῥήσεων, ὅθεν συνελέγησαν, καὶ κατὰ τίνων αὖται συγκείμεναι εἰσι. *Expositio perquam necessaria sententiarum sacri Symboli, unde collecta sunt; & adversus quos dictata.* P. Καλὸν ἐκθέσθαι, καὶ ὅθεν τὸ ἱερώτατον παρὰ τῶν θείων Πατέρων συνετέθη Σύμβολον.

6. Περιεκτικὰ ὡς δυνατὸν τῆς μόνης τῶν Χριςιανῶν ἡμῶν πίςεως κεφάλαια δώδεκα, ἅπερ τινὲς ἄρθρα καλῦσι τῆς πίςεως, σαφέςερον συντεθέντα παρὰ τῦ Ἀρχιεπισκόπυ Θεσσαλονίκης Συμεὼν, καὶ ὅτι ταῦτα περιέχει τὸ θεῖον Σύμβολον, καὶ περὶ τῶν περιεκτικῶν ἀρετῶν. *Continentia, ut fieri potuit solam Christianorum fidem Capita duodecim, quæ nonnulli Articulos Fidei nuncupant, clarius elucidata ab Archiepiscopo Thessalonicensi Symeone; eaque comprehendere sacrum Symbolum, & de comprehensivis virtutibus.* P. Ἡ ἀληθὴς καὶ μόνη τῶν Χριςιανῶν ἡμῶν πίςις ὑπὲρ νοῦν ὖσα καὶ λόγυ.

7. Τῦ αὐτῦ περὶ ὧν καινοτομῦσι Λατῖνοι. b) *De iis circa quæ Latini innovant.* P. Πρῶτον μὲν τὸ περὶ τὴν πίςιν ἀποσφαλῆναι, καὶ προσθήκην θεῖναι τῷ ἱερωτάτῳ Συμβόλῳ.

8. Ejusdem plura referuntur ad Leges & Canones pertinentia à Manuele Malaxo in Nomocanone.

9. Canones etiam & Hymnos in Sanctos composuisse ex Eugenio c) colligo: Καὶ ᾠδαῖς ἱεραῖς τὺς τῶν Ἁγίων χορὺς, καὶ οἴκοθεν κατασέψαντος, ὧν τὸν βίον ἐζήλωσε, καὶ διήνυσε. *Et sacris Cantibus Sanctorum Choros, & ex propriis exornavit, quorum vitam æmulatus confecit.* Horum tamen ipse nihil vidi. *Hactenus Allatius.*

10. Simeonis Thessalonicensis *Chronicon* MS. in Philippico Imp. laudat Cangius in glossario Græco pag. 1606. nisi calami errore Thessalonicensem posuit, atqve intellexit Chronicon Simeonis Logothetæ, qvod freqventissime citat alibi, ut in diss. de hebdomo pag. 128. 129. 153. 154. & notis ad Zonaram p. 28. 55. 70. & 79. & in appendice ad glossar. p. 4. 5. 6. 7. 22. 23. 36. 45. 56. 57. 58. 59. 72. 74. 75. 83. 84. 86. 90. 92. 100. 101. 103. 106. 110. 113. 114. 115. &c. De hoc dixi Volum. VI. p. 352. & 158. ubi etiam de Historia Chronica ad huc itidem inedita Simeonis Sethi, lingua Græcorum vulgari, ab origine Mundi ad Imperium usq; Constantini Ducæ, de qva supra, p. 325.

SIMON

b) Vide Allatium lib. de purgatorio pag. 33. & 264. c) ubi supra, p. 326.

Digitized by Google

SIMON Cretensis, qvi se maluit dicere CPolitanum, Ord. Prædicatorum Hieromonachus, non diversus judice Allatio a) à Simone Tacumæo, b) Episcopo primum Gyracii & mox Thebarum Archiepiscopo, clarus temporibus Joannis Cantacuzeni, qvi Imperium tenuit ab A. 1347. ad 1355. Scripsit *Epistolam ad Joannem Nomophylacem* de Conciliis qvæ Processionem Spiritus S. à Filio definiverunt, cujus partes prolixas Græce & Latine exhibet Allatius libro de Synodo Photiana pag. 453-465. & in libro contra Hottingerum pag. 334-382. Incipit Ἡ δήλωσις τῶν λόγων σου φωλεῖ. Alterum scriptum ejusdem argumenti *ad Manuelem Olobolum*, Rhetorem qvi postea Monachum induens Maximus dictus est. Incipit: Τὸ Πνεῦμα ἅγιον φιλανθρωπότατον ὂν διὰ τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος. Tertium, *ad Sophoniam* de eodem argumento, incipit: μέμνημαι ὡς ὅτε ἡ μεγάλη ἁγιωσύνη σου ἀπέσαλτο παρὰ τοῦ τελουμένου. Apponit etiam Allatius c) Jambos ejus Græcos qvatuordecim ad Joannem Cantacuzenum, cum Imperio se abdicans Joasaphi nomen inter Monachos suscepisset A. 1355. sic inscriptos, Ἀρχιεπισκόπου Θηβῶν. Deniqve nisi alius is fuit, de Simone Jatumæo hæc habet Sixtus Senensis lib. IV. Bibl. sanctæ p. 378. *Simon Jatumaus, Episcopus primum Gyracii & mox Thebarum Archiepiscopus, patria CPolitanus Græce Latine & Hebraice doctus & in Divinis Scripturis continua lectione exercitatus, totius novi Instrumenti seriem ex emaculatissimis Græcorum Codicibus suprema diligentia in unum redegit, subinde vero & in Hebræum & in Latinum vertit sermonem, verbum de verbo fidelissime interpretans. Demum has tres editiones in tribus per singulas paginas columnis tanta industria disposuit, ut linea lineæ, & dictio dictioni sibi e regione opposita tam sensu quam verbo aptissime responderet. Claruit anno Domini* 1400.

XIV. PETRUS Diaconus CPol. & Chartophylax circa A. 1092. cujus responsa canonica ad interrogationes propositas leguntur Græce cum Jo. Leunclavii versione in libro VI. Juris Græco Romani p. 395-397. Alius Petrus Antiochenus circa A. 1050. ad qvem scripsit Mich. Cerularius, ut notavi supra p. 226. Petri ad Cerularium Epistolam MS. memorat Lambecius III. p. 160. dedit Græce & Latine Cotelerius T. 2. monument. p. 145-162. partem ediderat Allatius de purgatorio p. 695. & de

Tt

a) Allatius lib. 2. de consensu cap. 15. n. 11. & de Simeon. pag. 202.

b) Jatumæus apud Sixtum Senensem in Bibl. sancta, & Possevinum in Apparatu sacr. Apud Caveum ad A. 1276. Jacumæus.

c) Allatius de Simeon. pag. 203.

& de Consensu p. 786. & p. 1113. à verbis p. 149. edit. Coteler. ὅσα δέ σοι καὶ ἀπηγέλθησαν, ad extremum pag. 160. Dominici Gradensis Archiep. Epistolam ad hunc Petrum cum Petri responsoria exhibet idem Cotelerius p. 108. & 112-135. Incipit hæc: πολλῆς ἡμῖν εὐφροσύνης. Professionem fidei hic misit ad Leonem IX. A. 1053. Alius junior *Petrus*, Mediolanensium Episcopus, cujus λόγος ad Alexium Comnenum probans Spiritum S. ex Patre Filioqve procedere, exstat Græce cum versione Federici Metii, Thermularum Episcopi in Allatii Græcia Orthodoxa T. 1. p. 379-389. Alii Petri qvi Græce scripserunt præter Apostolum, fuere Petrus Episcopus Alexandrinus, Martyr A. 311. & alter A. 380. defunctus & tertius S. Basilii & Greg. Nysseni frater, Episcopus Sebastenus, de qvibus dixi Volum. VIII. p. 411. seq. Petrus Argivorum Episcopus cujus Oratio in SS. Anargyros Cosmam & Damianam Allatio inspecta incipit: ἀστέρες μὲν αἰσθητοὶ τῷ στερεώματι. Petrus Mansur Damascenus, Monachus qvi circa A. 1157. vixit, variorum asceticorum scriptor qvæ in Bibliothecis adhuc inedita delitescunt. Vide Lambecium IV. p. 200. Cavei diss. de dubiæ ætatis scriptoribus; & Michaelem le Qvien ad Joannem Damascenum T. 1. p. 653. Fuit & Petrus illustris, ad qvem scripsit S. Maximus & cujus apud Photium mentio Cod. 194. & Petrus Moggus Alexandrinus Episc. favens hæresi Eutychis & defunctus A. 490. Petrus Fullo Episcopus Antiochenus, infamis additione ad trisagium A. 485. de qvibus Tillemontius T. XVI. memor. Petrus CPol. Episcopus Monothelita ab A. 655. ad 666. Petrus item Nicomediensis de qvibus supra p. 198. &c.

XV. LUCAS CHRYSOBERGES Patriarcha CPol. ab A. 1155. ad 1169. à qvo in Jure Græco Rom. habemus decreta Synodalia XIII.

1.) *Ne fiant nuptiæ septimi gradus.* Libri III. juris Græco Rom. p. 217.
2.) *De Clericis qvi se immiscent sæcularibus negotiis.* p. 220.
3.) *De præfectis in extraneo monasterio tonsis* p. 222.
4.) *De indecoris & scenicis ritibus, sanctorum notariorum festo abrogandis.* pag. 223.
5.) *De depositione Joannis Amathuntis Episcopi irrita, qvod inaudita Cypriorum Ecclesiæ Synodo facta esset.* p. 223.
6.) *Ne ecclesiæ lædantur transactione Episcopi.* p. 223.
7.) *De iis qvi testificantur contra filium spiritalem.* p. 224.
8.) *De Episcopo per vim tonso.* p. 224.
9.) *De jurejurando irregulari* (ἀκανονίστῳ) *non servando* p. 224.

10.)

10.) *De homicidio voluntario* p. 224.
11.) *De advocatis.* p. 225.
12.) *De infantibus captivis baptizandis & de infantibus Agarenorum* p. 226.
13.) *Ne clerici turpilucres fiant, aut medici.* p. 226.

XVI. NEOPHYTUS Presbyter & Monachus ἔγκλειστος sive inclusus, circa A.C. 1190. cujus sermones triginta MStos in Bibl. Colbertina exstare testatur Cotelerius T. 2. monument. p. 679. qvorum qvintus est de monacho per dæmonem decepto A. 1185. Occurrunt etiam sermones qvidam hujus Neophyti Morales MSti in Bibl. Coisliniana p. 404. Primus & secundus desideratur.

3.) De baptismate. Incipit: πρῶτον περὶ πρώτης θείας φωνῆς καὶ ἐντολῆς.
4.) Sermo Apologeticus de Latrone. Incipit: Τὸν τοῦ κόσμου ἰσοστοίχειον λόγον.

Sex homiliæ in præcepta Salvatoris. 5.) Incipit: Θεοῦ τοῦ ἀγαθοῦ συνεργείᾳ καὶ χάριτι.
6.) Incipit: Κύριος δώσει ῥῆμα τοῖς εὐαγγελιζομένοις δυνάμει.
7.) Incip. ζητεῖ λοιπὸν ὁ λόγος ἡμῖν ὁ ἕβδομος.
8.) Incip. ἥκει λοιπὸν ὁ λόγος ἡμῖν ἁρμοδίως.
9.) Incip. Θεοῦ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ὑπεραγάθου καὶ παναγάθου.
10.) Incip. ἰδοὺ τὸ τέρμα τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου.
11.) Homilia parænetica de obedientia. Incipit: ὀφείλων, ἀδελφοὶ, συχνάκις ὑμῖν προσομιλεῖν.

Neophyti Monachi Catenam in Canticum Canticorum memorat Jo. Garnerius in auctario Theodoriti p. 185. b. Ejus Lamentationem de calamitatibus Cypri A. 1191. à Richardo Angliæ Rege * captæ Græce cum versione sua edidit Cotelerius T. 2. monument. p. 457-462. Incipit: νεφέλη καλύπτει ἥλιον. Alius & junior fuit sæculo decimo tertio Neophytus Cypri Episcopus, de qvo supra p. 216. Memoratur & Neophytus ἔγκλειστος ὁ ἀπὸ τῆς μονῆς τῆς Εὐεργέτιδος, inter Patriarchas CPol. A. 1154. & alii qvatuor juniores hoc nomine, qvos ordine notatos habes Volum. VI. p. 760. Alius etiam ab his Neophytus Rhodinus, cujus *Synopsin doctrinæ Christianæ* citat Allatius de consensu p. 248. 309. *Orationem I. de Sacramentis* p. 309. ubi Græcum & in Græcia diu versa-

* Vide Allatium de consensu II. 13. p. 659. & Cangii familias Byzantinas in Isaacio Comneno p. 184.

verſatum appellat. *Tractatum de ſeptem Sacramentis Eccleſiæ* & *librum ſecundum Panopliæ* p. 1259. & 1340.

XVII. JOANNES *Citrius* ſive Citri in Macedonia Epiſcopus, clarus circa A. 1200. Latinis infeſtus, ſcripſit *de Conſvetudinibus & Dogmatibus Latinorum*, ex qvo nonnulla producit Allatius de Conſenſu p. 1122. ſeq. 1167. Et contra Hottingerum p. 129. & aliis in locis. *Reſponſa* ejus XVI. ad totidem *interrogata Conſtantini Cabaſilæ*, Dyrrhaceni Archiepiſcopi exſtant cum Jo. Leunclavii verſione in Marqv. Freheri Jure Græco Romano lib. V. pag. 323 - 335. Longe plura autem occurrunt apud Diplovaticium in Synopſi juris Græci. Et *reſponſiones centum ad Cabaſilam* citat Nic. Comnenus in prænotionibus myſtagogicis p. 188. 205. 219. 220. easqve apud Græcos vim legis habere teſtatur p. 212. *Reſponſa ad Heronem Diaconum* allegat p. 411. Miratus tamen ſum qvod idem p. 225. hunc Joannem Citrium rudem jurisprudentiæ hominem non dubitat vocare, idqve ait liqvere ex ejus reſponſionibus, qvem ipſe p. 143. ad eas ipſas reſponſiones provocans dixerat Græcorum Juris conſultiſſimum.

XVIII. Poſt ea qvæ de COSMA Hieroſolymitano ſupra p. 217. ſcripſeram, incidi in volumen non adeo freqventer obvium, vulgatum ab Aldo, in qvo Coſmæ hujus nonnulla, qvod me tunc fugerat, Græce leguntur, qvorum notitiam hoc loco in lectoris gratiam ſubjungere juvat.

Aldus Manutius Romanus Danieli Clario Parmenſi, bonas litteras Raguſii profitenti inſcripſit, atqve Venetiis A. 1501. 4. edidit Prudentium & poëmata S. Proſperi, qvibus Latinis varia itidem ſacri argumenti, variisqve auctoribus ſubjecit Græce & Latine cum verſione proſaria ad verbum è regione poſita. Sunt autem hæc:

JOANNIS DAMASCENI *in Theogoniam* hymnus cujus Acroſtichis:

Εὐεπίης μελέεσσιν ἐφύμνεα ταῦτα λιγαίνει
Ὑιὰ Θεοῦ, μερόπων εἵνεκα τικτόμενον
Ἐν χθονὶ, καὶ λύοντα πολύστονα πήματα κόσμου
Ἀλλ' ἄνα ῥητῆρας ῥύεο τῶνδε πόνων.

Incipit: ἔσωσε λαὸν θαυματουργὸν Δεσπότης.

Hymnus in Epiphaniam. cujus Acroſtichis:

Σήμερον ἀχράντοιο βαλὼν θεοφεγγέϊ πυρσῷ
Πνεύματος ἐνθάπτει νάμασιν ἀμπλακίην.
Φλέξας παμμεδέοντος ἐῢς παῖς ἠπιόων δὲ
Ὑμνηταῖς μελέων τῶνδε δίδωσι χάριν.

Inci-

Incipit: σείβει θαλάσσης κυματέμενον σάλον.

in Pentecostem. Incipit: Θείῳ καλυφθεὶς ὁ βραδύγλωσσος γνόφῳ. Acrostichis:

Θειογενὲς Λόγε, Πνεῦμα παράκλητον πάλιν ἄλλον
Ἐκ γενέτε κόλπων ἧκας ἐπιχθονίοις
Οἷα πυρὸς γλώσσῃσι φέρον Θεότητος αὔλε
Σῆμα τεῆς φύτλης καὶ χάριν ὑμνοπόλοις.

in Diem Dominicum Pascha. Incipit: ἀναστάσεως ἡμέρα, λαμπρυνθῶμεν λαοὶ, πάσχα, κυρίε πάσχα.

in Ascensionem Domini nostri JEsu CHristi. Incipit: τῷ Σωτῆρι Θεῷ τῷ ἐν θαλάσσῃ λαὸν ποσὶν ἀβρέχοις.

in transfigurationem D. N. JESU CHristi Hymnus, cujus Acrostichis: Μωσῆς Θεῦ πρόσωπον ἐν Θαβὼρ ἴδε. Incipit: Μωσῆς ἐν θαλάσσῃ προφητικῶς ἰδὼν ἐν νεφέλῃ καὶ ἐν σύλῳ καὶ Θεῷ ἡμῶν τὴν δόξαν Κυρίε, ἀνεβόα τῷ λυτρωτῇ πάλαι πυρὸς ᾄσωμεν.

in annunciationem sanctiss. Dei genitricis. Incipit: ἄκυε κόρη, παρθένε ἁγνή.

COSMÆ Hierosolymitani 1. *in* Θεογονίαν sive *Nativitatem Domini* Canticum. Acrostichis: Χριστὸς βροτωθεὶς ἦν ὅπερ Θεὸς μένη. Incipit: Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε. Χριστὸς ἐξ ὀρανῶν, ἀπαντήσατε, Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε.

2. *in Epiphaniam.* Acrostichis: βάπτισμα ῥύψις γηγενῶν ἁμαρτάδος. Incipit: βυθῦ ἀνεκάλυψε πυθμένα, καὶ διὰ ξηρᾶς οἰκείους ἕλκει.

3. *in magnam secundam*, i. e. in primam diem hebdomadæ sanctæ. Acrostichis. τῇ δευτέρᾳ. Incipit: τῷ τὴν ἄβατον κυμαινομένην θάλασσαν θείῳ αὐτῦ προστάγματι ἀναξηράναντι.

4. *in magnam tertiam.* Acrostichis. τρίτῃ τε. Incipit: τῷ δόγματι τυραννικῷ οἱ ὅσιοι τρεῖς παῖδες μὴ πεισθέντες ἐν τῇ καμίνῳ βληθέντες Θεὸν ὁμολόγουν ψάλλοντες, εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίε τὸν Κύριον.

5. *in magnam quartam.* Acrostichis. τετράδι ψαλῶ. Incipit: τῆς πίστεως ἐν πέτρᾳ με στερεώσας ἐπλάτυνας τὸ στόμα με ἐπ' ἐχθρὸς με.

COSMÆ 6. *in magnam qvintam.* Acroſtichis. τῇ μακρᾷ πέμπτῃ μακρὸν ὕμνον ἐξάδω. Incipit: τμηθείσῃ τμᾶται πόντος ἐρυθρός. Ante tres poſtremas hymni ſectiones leguntur precum formulæ ad Dominum & ad Deiparam, ex qvibus poſtremum qvia brevis eſt, & de ſuperſtitione illorum temporum teſtatur, apponam. Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου εἰς σὲ ἀνατίθημι μῆτερ τοῦ Φωτὸς, Φύλαξόν με ὑπὸ τὴν σκέπην σου. *Omnem ſpem meam in te repono, mater Luminis, ſerva me ſub protectionem tuam.*

7. *in magnam paraſcevem.* Acroſtichis. προσάββατόν τε. Incipit: πρὸς σὲ ὀρθρίζω, τὸν δι' εὐσπλαγχνίαν ἑαυτὸν τῷ πεσόντι κενώσαντα ἀτρέπτως.

8. *in magnum Sabbatum.* Acroſtichis. σάββατον μέλπω μέγα. Incipit: συνεσχέθη ἀλλ' οὐ κατεσχέθη στέρνοις κητώοις Ἰωνᾶς.

9. *in Pentecoſtem.* Acroſtichis. πεντηκοστὴν ἑορτάζομεν. Incipit: πόντῳ ἐκάλυψε Φαραὼ σὺν ἅρμασιν ὁ συντρίβων πολέμους ἐν ὑψηλῷ βραχίονι. ᾄσωμεν αὐτῷ ὅτι δεδόξασται.

10. *in transfigurationem Domini noſtri JESU CHriſti.* Acroſtichis. Χριστὸς ἐνὶ σκοπιῇ σέλας ἄπλετον εἶδος ἧκε. Incipit: Χοροὶ Ἰσραὴλ ἀνίκμοις ποσὶ πόντον ἐρυθρὸν καὶ ὑγρὸν βυθὸν διελάσαντες.

11. *in diem Dominicum Palmarum.* Acroſtichis. ὡσαννὰ, Χριστὸς εὐλογημένος Θεός. Incipit: ὤφθησαν αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου νότιδος ἄμοιροι.

12. *in exaltationem Crucis.* Acroſtichis. σταυρῷ πεποιθὼς ὕμνον ἐξερεύγομαι. Incipit: σταυρὸν χαράξας Μωσῆς ἐπ' εὐθείας ῥάβδῳ τὴν ἐρυθρὰν διέτεμε.

13. *in occurſum ſive præſentationem ſecundum carnem, Domini & Salvatoris noſtri JESU CHriſti.* Acroſtichis. Χριστὸν γεγηθὼς πρέσβυς ἀγκαλίζεται. Incipit: χέρσον ἀβυσσοτόκον πέδον ἥλιος ἐπεπόλευσέ ποτε, ὡσεὶ τεῖχος γὰρ ἐπάγη.

MARCI Epiſcopi Idruntis Carmen *in magnum Sabbatum.* Acroſtichis. καὶ σήμερον δέ. Incipit: Κύματι θαλάσσης τὸν κρύψαντα πάλαι διώκτην.

THEOPHANIS *in Annunciationem ſanctiſſimæ Dei Genitricis.* Acroſtichis litteræ alphabeti. Incipit: ᾀδέτω σοι δέσποινα κινῶν τὴν λύραν τοῦ Πνεύματος Δαβὶδ ὁ προπάτωρ σου.

GEOR-

GEORGII SCHOLARII εὐχὴ εἰς τὸν ἕνα καὶ τρισυπόστατον Θεόν. *Precatio ad unum & triumpersonarum DEUM.* Incipit: Θεὲ ἅγιε ἁγίων, παντοδύναμε, ἀΐδιε, κρατιμέ. c. V. b. & d. III. E. ubi & precatio Ad Archangelum qvæ incipit: τῶν οὐρανίων στρατιῶν ἀρχιστράτηγε δυσωποῦμέν σε τὰ νῦν. Et alia de inventione capitis præcursoris S. Joannis Baptistæ, cujus initium: ὡς θεῖον θησαύρισμα ἐγκεκρυμμένον τῇ γῇ.

Volumen claudit precatio matutina, meridiana & vespertina, qvam integram hic apponam cum Aldi versione.

Oratio ad Dominum nostrum JEsum CHristum, matutina, meridiana & vespertina.

Δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ, Θεὲ ἀληθινὲ, βασιλεῦ ὕψιστε, ὑπεράγιε ὑπεράγαθε, εὔσπλαγχνε, Λόγε ἀΐδιε τοῦ ἀνάρχου Θεοῦ καὶ Πατρὸς, δημιουργὲ πάσης τῆς κτίσεως, τῆς δὲ ἀνθρωπίνης καὶ ἀνακαινιστὰ δι' ἄκραν φιλανθρωπίαν, ὑπὲρ ἧς ἡμῖν σαρκὸς καὶ αἵματος ἐκοινώνησας, καὶ τὴν ἀπόῤῥητον ἐκείνην καὶ ὑπερφυᾶ μετῆλθες οἰκονομίαν ἀχράντως, εἰ τὰς ἁγίας καὶ ὑπερουρανίους δυνάμεις οὐδέποτε ἔλαβεν οὔτε λήψεται κόρος, ἀλλὰ ἀκαταπαύστοις φωναῖς νοεραῖς ἀνυμνοῦσι τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν λαμπρότητα τῆς Θεότητός σου, διατί ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ καὶ γήϊνοι δοῦλοι σου, οἱ ὠνητοὶ τοῦ τιμίου σου αἵματος, κορεσθησόμεθα τοῦ ὑμνεῖν διανοίᾳ καὶ στόματι; καὶ εἰ ἡ φιλανθρωπία σου καὶ ἡ χάρις σου ἀκορέστως ἐνεργεῖ ἐν ἡμῖν ἀπὸ πρωΐας ἐπὶ ἑσπέραν, καὶ ἀπὸ ἑσπέρας ἐφ' ἑτέραν πρωΐαν, διατί ἡμεῖς οὐκ ἐν διαστήμασιν ὡρισμένοις εὐχαριστήσομέν σοι τῷ εὐεργέτῃ ἡμῶν; ἀλλὰ

Here Domine JEsu CHriste, DEus vere, rex excelse, valde sancte, valde bone, misericors, Verbum æterum inoriginis Dei & Patris, artifex omnis creaturæ, humanæ etiam renovator ob summam humanitatem, per qvam nobiscum carnis & sangvinis participasti, & indicibilem illam & supernaturalem inisti dispensationem immaculate. Si sanctas & supercœlestes potestates nunqvam cepit nec capiet satietas, sed incessabilibus vocibus intelligibilibus laudant magnificentiam & splendorem Divinitatis tuæ, cur nos humiles & terrestres servi tui, empti pretioso tuo sangvine, saturabimur laudando Te mente & ore? Et si humanitas tua & gratia tua insatiabiliter agit in nobis à mane ad vesperam, & à vespera ad alterum mane, cur nos non in spatiis determinatis gratias agimus Tibi Benefactori nostro? Sed parce nobis CHriste bone

ne Judex, qvoniam seqvela temporalis hujus vitæ, & necessitates naturæ, & ordo hic in qvem nos constitutos esse voluisti, dividunt, & non sinunt animadvertere te indesinenter, & lingva intacite laudare. Et propter hoc tanqvam primitias qvasdam diurnarum cogitationum & verborum nostrorum, matutinum & meridianum & vespertinum adducimus tibi cultum. Adoro igitur te meum Conditorem & Patrem una cum inorigine tuo Patre & vitæfico & Sanctissimo tuo Spiritu. Inclino genu cordis & corporis cum horrore & tremore tibi omnipotenti & tremendo & sanctissimo Domino meo gratias ago pro omnibus qvæ fecisti & facis in me. Manu tua me formasti, & anhelitu tuo vivificasti, Providentia tua educasti, manu tua veram fidem notam fecisti, mysteriis sacræ tuæ Ecclesiæ erudiisti, ornasti me & temporalibus his bonis humanæ felicitatis, à periculis liberasti, à morbis elevasti, ad utile invisibiliter adduxisti: gubernas & foves ut pullum tuum, tanqvam facturam amoris tui. Sed qvid etiam audeo narrare beneficia tua? pelagus sunt inexhaustum, profunditas indeprehensibilis, altitudo invisibilis. Non sic cito gratias ago ob antefacta, qvin deprehendat me series beneficiorum novorum: & hoc ipsum,

σύγγνωθι ἡμῖν Χριστὲ εὐδιάκριτέ, ὅτι ἡ ἀκολουθία τῆς προσκαίρου ταύτης ζωῆς καὶ αἱ ἀνάγκαι τῆς φύσεως καὶ ἡ τάξις αὕτη εἰς ἣν ἡμᾶς ταχθῆναι ἠθέλησας, μερίζουσιν καὶ οὐκ ἐῶσιν ἀναπολεῖν σε ἀδιαλείπτως κατὰ τὸν νοῦν, καὶ διὰ τῆς γλώττης ἀσιγήτως ὑμνεῖν. Καὶ διὰ τοῦτο ὡς ἀπαρχήν ἵνα τῶν ἡμερησίων νοημάτων καὶ ῥημάτων ἡμῶν τὴν πρωϊνὴν καὶ μεσημβρινὴν. καὶ ἑσπερινὴν προσάγομέν σοι λατρείαν. Προσκυνῶ σε τοίνυν τὸν ἐμὸν δημιουργὸν καὶ πατέρα σὺν τῷ ἀνάρχῳ σου Πατρὶ, καὶ τῷ ζωοποιῷ καὶ παναγίῳ σου Πνεύματι. Κλίνω γόνυ καρδίας καὶ σώματος μετὰ φρίκης καὶ τρόμου σοὶ τῷ παντοδυνάμῳ καὶ φοβερῷ καὶ ὑπεραγάθῳ δεσπότῃ μου. εὐχαριστῶ ὑπὲρ πάντων ὧν ἐποίησας καὶ ποιεῖς εἰς ἐμέ. τῇ χειρί σου με ἔπλασας, τῷ ἐμφυσήματί σου ἐζώωσας. τῇ προνοίᾳ σου ἐξέθρεψας. τῇ χειρί σου τὴν ἀληθῆ πίστιν ἐγνώρισας. τοῖς μυστηρίοις τῆς ἱερᾶς σου ἐκκλησίας ἐπαιδαγώγησας. Ἐκόσμησάς με καὶ τοῖς προσκαίροις τούτοις καλοῖς τῆς ἀνθρωπίνης εὐημερίας. Κινδύνων ἀπήλλαξας, νόσων ἐξήγειρας. πρὸς τὸ συμφέρον ἀοράτως ὡδήγησας. κυβερνᾷς καὶ περιθάλπεις ὡς νοσσίον σου, ὡς ποίημα τῆς ἀγάπης σου. Ἀλλὰ τί καὶ τολμῶ διηγεῖσθαι τὰς εὐεργεσίας σου; πέλαγός εἰσιν ἀνεξάντλητον, βυθὸς ἀκατάληπτος, ὕψος ἀόρατον. Οὐ φθάνω εὐχαριστῆσαι διὰ τὰ προ-

προγεγενημένα καὶ καταλαμβάνει με ὁρμαθὸς εὐεργεσιῶν καινοτέρων. Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ δύνασθαί με εὐχαριστεῖν, πηλίκον δῶρόν ἐστιν; ὢ τῆς ἐμῆς ταπεινότητος· ὢ τῆς σῆς ἀγαθότητος, ὅτι ὃ μόνον ἔχω, ἀντὶ πάντων προσφέρειν σοι εὐχαριστίαν καὶ ὕμνον, καὶ τοῦτο σόν ἐστι δῶρον. ὢ τῆς ὑπερβαλλούσης ἀγάπης σου, ὅτι πάντα μοι ἐξέχεας τὸν πλοῦτον τῶν ἀγαθῶν σου. Μίαν οἶδα γνησίαν εὐχαριστίαν τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν θελημάτων σου. ἀλλ' ἐὰν μὲν ᾖ τὸ πνεῦμα πρόθυμον, ἡ σὰρξ ἀσθενής ἐστι. Σὺ τοῦτο, Κύριε, εἶπας. ἡ δὲ προθυμία τοῦ πνεύματος ἐκ τῶν προσκαίρων σβέννυται λογισμῶν. ἀλλὰ σὺ Κύριε δυνατὸς εἶ μόνος καὶ τὴν προαίρεσιν ἀνάψαι, καὶ τὴν σάρκα ἐνδυναμῶσαι. Οὕτως εὐχαριστήσω γνησίως, ἐὰν συναφθῇ μου ἡ βούλησις τῷ θελήματί σου, καὶ ἐὰν ὅλη μου ἡ καρδία προσκολληθῇ τῇ ἀγάπῃ σου. καὶ οὕτως ἀξίωσόν με εὐχαριστεῖν σοι Χριστὲ Βασιλεῦ, υἱὲ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, καὶ Θεὲ ὑπεράγαθε. Ἀλλὰ τί λαλήσω πρὸς σὲ ὑπὲρ τῆς σήμερον; τί δὲ ὑπὲρ τῆς αὔριον; τί ἀγαθὸν βουλήσομαι ἐμαυτῷ ὅπερ οὐ σὺ βούλει καὶ πρὸ ἐμοῦ; καὶ τίς οἶδε τὸ ἐμὸν ἀγαθὸν ὡς καὶ μόνος αὐτὸ ποιεῖν δύνασαι. Καὶ σιωπῶντος τοίνυν ἐμοῦ ποιήσεις τὸ ἐμὸν ἀγαθόν. Εἰ δὲ καὶ παρακλήσεως χρεία πρὸς τὴν σὴν ἀγαθότητα, πρεσβεύει ὑπὲρ ἐμοῦ τὸ μυστήριον τῆς οἰκονομίας σου, καὶ ὁ δεξάμενός σε προσηλωθέντα

posse gratias agere, qvantū donum est! O meam humilitatem, O Tuam bonitatem! qvoniam qvod solum habeo pro omnibus afferre Tibi gratiarum actionem & laudem, & hoc tuum est munus. O invictum amorem Tuum, qvoniam omnes mihi effudisti divitias bonorum tuorum, solam novi legitimam gratiarum actionem, impletionem voluntatum tuarum. Sed si sit spiritus promptus, caro infirma est. Tu hoc Domine dixisti, sed promptitudo spiritus extemporalibus extingvitur cogitationibus. Sed Tu Domine potens es solus, & voluntatem accendere & carnem fortificare. Sic gratias agam legitime, si simul adjungatur mea voluntas cum voluntate Tua, & si totum meum cor conglutinabitur amori tuo, & sic dignare me gratias agere tibi CHriste Rex Fili amoris DEI, & DEUS valde bone. Sed qvid loqvar ad Te pro hodierna die? Qvid autem pro crastina? Qvid bonum volam mihi qvod non Tu vis vel ante me? Et qvis vidit meum bonum magis qvam Tu? Tu solus cognoscis & vis vere meum bonum, qvi etiam solus ipsum facere potes. Et tacente igitur me facies meum bonum: si vero & prece opus est, ad tuam bonitatem precatur pro me mysterium administrationis Tuæ, & qvæ suscepit te clavis fixum crux, & qvæ super-

Uu

pernaturaliter servivit mysterio sanctissima perimmaculata Virgo & Mater Tua, & cœlestis discipli-
næ & vitæ tuæ æmulatores legiti-
mi facti usqve ad mortem. Tot igitur precantibus pro me aperies & hodie ut soles manum tuam, & implebis me bonæ voltuntatis, & proteget me dextra tua. Si autem impediunt fontem humanitatis tuæ peccata mea, tamen dele hæc, despice, parce, mittantur in obli-
vionis profunditatem. Opus assi-
duum Tibi CHriste Rex, remissio peccatorum, qvoniam intellectus noster hominum acutius lumine est discurrens, & verbum lubricum & opera sylvosa & ex obscura hac pingvedine: & propterea non glo-
riabitur coram Te omnis caro. Tu autem solus Domine purus & im-
peccabilis existens, & solus dimit-
tere peccata nostra potes. Custo-
di JESU mi dulcissime vitam lon-
gam feliciter & indolenter pio-
rum Christianorum, servorum ve-
ro tuæ bonitatis legitimorum: & post præsentem vitam qvam deter-
minaveris mensuris & terminis qvibus novisti ipse, in æternam il-
lam adduc vitamqve & regnum emancipatos non à nostra digni-
tate sed à tua bonitate. Fiat Do-
mine Rex clemens, qvoniam Te decet omnis gloria, honor & ado-
ratio, & inoriginalem tuum Pa-
trem cum qvo in unitate Sancti

σταυρὸς, καὶ ἡ ὑπερφυῶς ὑπουργήσασα τῷ μυστηρίῳ παναγία ὑπεράμωμος παρθένος καὶ μήτηρ σου, καὶ οἱ τῆς οὐρανίου διδασκαλίας καὶ πολιτείας σου ζηλωταὶ γνήσιοι γεγενημένοι μέχρι θανάτου. Τοσούτων τοίνυν πρεσβευ-
όντων ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀνοίξεις καὶ σή-
μερον συνήθως τὴν χεῖρα σου, καὶ ἐμπλήσεις με εὐδοκίας, καὶ ἀντιλή-
ψεταί μου ἡ δεξία σου. Εἰ δὲ ἐμ-
ποδίζει τῇ πηγῇ τῆς φιλανθρωπίας σου τὰ ἁμαρτήματά μου, ἀλλὰ ἀ-
πάλειψον αὐτὰ, πάριδε, σύγγνω-
θι. πεμφθήτωσαν εἰς λήθης βυ-
θόν. Ἔργον ἀδιάλειπτόν σοι Χριστὲ βασιλεῦ ἡ ἄφεσις τῶν πλημμελη-
μάτων, ὅτι ἡ διάνοια ἡμῶν τῶν ἀν-
θρώπων ὀξύτερον φωτός ἐστι δια-
τρέχουσα, καὶ ὁ λόγος ὀλισθηρὸς, καὶ τὰ ἔργα ὑλώδη, καὶ τῆς σκοτει-
νῆς ταύτης παχύτητος. Καὶ διὰ τοῦτο οὐ καυχήσεται ἐνώπιόν σου πᾶ-
σα σάρξ. Σὺ δὲ μόνος Κύριε κα-
θαρὸς καὶ ἀναμάρτητος ὢν, καὶ μό-
νος ἀφιέναι τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν δύ-
νασαι. Φύλαξον Ἰησοῦ μου γλυκύτατε τὴν ζωὴν ἐπιμήκιστον εὐτυχῶς καὶ ἀ-
διαλύπως τῶν εὐσεβῶν χριστια-
νῶν, δούλων δὲ τῆς σῆς ἀγαθό-
τητος γνησίων. Καὶ μετὰ τὴν πα-
ροῦσαν ζωὴν ἣν ἂν ὁρίσαις μέτροις καὶ ὅροις οἷς οἶδας αὐτός, εἰς τὴν ἀΐδιον ἐκείνην εἰσάγαγε ζωήν τε καὶ βασιλείαν, χειραγωγουμένους οὐχ ὑπὸ τῆς ἡμῶν ἀξίας, ἀλλ' ὑπὸ τῆς σῆς ἀγαθότητος. Ναὶ Κύριε βασιλεῦ ἀνεξίκακε, ὅτι σοι πρέπει πᾶσα δό-
ξα,

ξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις, καὶ τῷ ἀνάρχῳ σου Πατρὶ, μεθ' ὧ ἐν τῇ ἑνότητι τῷ ἁγίου πνεύματος ζῇς τε καὶ βασιλεύεις εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Spiritus vivisqve & regnas per omnia sæcula sæculorum. Amen.

XIX. Claudam hoc caput brevi qvam supra p. 325. promisi de *Syntipa* Persa & *Erasto* observatione. Fertur nimirum liber moralis argumenti, ex Syriaco ut ajunt Græce, & alius ex Græco Latine versus de septem Philosophis sapientia sua filium Regis ab illecebris & calumniis novercæ immunem servantibus. Prior adhuc ineditus laudatur subinde à Cangio in appendice ad glossarium Græcum sub nomine *Syntipa Philosophi.* pag. 5. 10. 35. 41. 47. 52. 63. 74. 85. seq. 88. 103. 104. 108. &c. Titulus libri: πρόλογος τῷ λεγομένῳ Συντίπα τῷ φιλοσόφου, μεταβληθεὶς ἐκ τῆς Συριακῆς βίβλου ὡς εἶχεν αὐταῖς λέξεσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν. Διήγησις ἐμφιλόσοφος συγγραφεῖσα παρ' ἡμῶν περὶ τῷ τῶν Περσῶν βασιλέως Κύρου καὶ τῷ γνησίου τούτου παιδὸς καὶ τῷ διδασκάλου αὐτῷ Συντίπα, καὶ περὶ τῶν τῷ βασιλέως ἑπτὰ φιλοσόφων, καὶ τῆς μιᾶς αὐτῷ πονηρᾶς καὶ ἀναιδοῦς γυναικὸς, καὶ πῶς τὴν κατὰ τῷ υἱῷ τῷ βασιλέως διαβολὴν κατεσκεύασεν ἡ μητρυιὰ αὐτῷ. Ταύτην ὖν διήγησιν προϊσέρησε Μῦσος ὁ Πέρσης πρὸς τῶν ἀναγινωσκόντων ὠφέλειαν. Incipit: βασιλεύς τις ἦν Κῦρος ὀνόματι, ᾧ καὶ ἦσαν γυναῖκες ἑπτά. MS. in Bibl. Cæsarea & Reg. Paris. & Venetiis in Bibl. S. Marci. Vide Montfauconi Diarium Italicum p. 40. & Nesselium parte V. p. 171. In multis similis est altera qvæ ex Græco versa fertur Narratio de *Erasto* filio Imp. Diocletiani, novercæ Aphrodisiæ amoribus repugnante, ejusq; hinc odiis & insidiis subducto per septem sapientia insignes Philosophos, Euphradigorum, Demiurgum, Ternum, Enoscopum, Philanthropum, Agathum & Leucum. Hæc in variis lingvis & diverso titulo legitur etiam typis exscripta. Germanice sæpius vidit lucem atqve inscribitur: Die sieben weisen Meister. Gallice ante paucos annos Paris. 1709. 12. *Histoire du Prince Erastus, fils de l'Empereur Diocletien.* Exstat & Italice & Hispanice, ut vetustiorem Gallicam versionem prætercam, Lugd. 1666. 8. *les Sept Sages de Rome, ou histoire de Pontianus Empereur.*

Digitized by Google

CAPUT XLIII.

De JOANNE VECCO, GENNADIO & scriptoribus aliis Græcis, Romanæ Ecclesiæ faventibus vel cum Græca eam conciliare cupientibus.

JOANNES BECCUS sive VECCUS, Græcis *Βέκκος*, *Βέκος* vel *Βέκκων* a) ex Magnæ Ecclesiæ Chartophylace *Patriarcha CPol.* ab A. 1274. in locum exauctorati Josephi, Galesii Abbatis, usqve ad obitum Mich. Palæologi Imp. post qvem A. 1282. de functum, Josephus sub Andronico iterum restitutus est, Joannes vero post id tempus iterum iterumqve relegatus b) in carcere A. 1298. obiit. Photianus primum, deinde lectis Nicephori Blemmydæ scriptis c) *Λατινόφρων* plurima scripsit, qvibus Latinæ Ecclesiæ dogmata sive tueri sive cum Græca conciliare annisus est omni studio, idem propter ingenium, eloqventiam atqve doctrinam & Imperatori Michaëli acceptissimus, & aliis admirandus. Ejus scripta multa interciderunt, certe non sunt edita: nam qvæ singillatim scripsit *adversus Methonensem*, *adversus Joannem Phurnem*, *adversus Archiepiscopum Bulgariæ*, *adversus Georgium Moschampαrem*, atqve iterum adversus eundem compositæ *ἀντιρρήσεις*, lucem necdum viderunt. Horum qvidem meminit ipse apud Allatium Tom. 2. Græciæ Orthodoxæ pag. 8. seq. Vide infra, pag. 678. Eorum tamen omnium epitome vel nervus continetur, ut est credibile in scriptis qvæ typis ex scripta habemus. Sunt autem hæc:

1. *Περὶ τῆς ἑνώσεως καὶ εἰρήνης τῶν τῆς παλαιᾶς καὶ νέας Ῥώμης ἐκκλησιῶν.* *De unione Ecclesiarum veteris & novæ Romæ liber.* Incipit: *τὸ ἐπὶ πᾶσιν ἀψευδὲς τοῦ Σωτῆρος.* Græce cum Leonis Allatii versione in hujus Græcia Orthodoxa Rom. 1652. 4. Tomo I. pag. 61-224. singillatim in hoc scripto *Photium* oppugnat Veccus p. 154. seq.

2. Ex Vecci *λόγῳ* sive libro *περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης τὸ τοῦ σκανδάλου ἀλόγιστον καὶ ἐκ μόνης ἱστορίας ἀποδεικνύντος* *de Pace Ecclesiastica, ad absurditatem scandali ex sola historia demonstrandam* ampla excerpta dat Allatius de ætatibus Ordinum pag. 165-169. & de purgatorio

a) Vide Jo. Boivini notas ad Nicephorum Gregoram pag. 752. & 728.

b) Pachymeres lib. IX. Allatius de consensu lib. 2. c. 15. §. 8. & de Georgiis infra pag. 673. seq. Vide etiam Lambecium lib. V. pag. 186. seq.

c) Nic. Comnenus prænot. mystagog. pag. 202.

Digitized by Google

torio p.591-626. & Gvil. Beveregius Tom. 2. magni Synodici p.273-292. ubi multa de Synodo Photiana. Incipit: *ἦν ἂν μακάριον ἀληθῶς.*

3. Περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος. *De Processione Spiritus S.* capita XII. Tom. 1. Græciæ Orthodoxæ p. 225-359. Incipit: *Καὶ ἐπεὶ περὶ τῶν ἄλλων οὐκ ὀλίγη τις ἀνέκυψε ζήτησις.*

4. Epistola de professione fidei ad Joannem XXI. Papam. Latine apud Allatium de Consensu lib.2.c.15.§.5 p.746-752. Incipit: *Principis boni optimum esse finem.*

5. Σημείωμα sive *Synodalis sententia* A. 1280. de loco Gregorii Nysseni (pro Spiritus S. processione ex Patre & Filio) petito ex ejus homilia in *Pater noster* qvæ incipit, ὅτε προσῆγεν ὁ μέγας Μωσῆς. Græce Latine Tom. 1. Græciæ orthodoxæ pag. 366 374. Hujus σημειώματος initium, καὶ θρὶξ ἐμπεσοῦσα τῷ ὀφθαλμῷ.

6. Διαθήκη, *Testamentum* ab exule scriptum. Græce & Lat. Tom. 1. Græciæ orthodoxæ pag. 375-378. & lib. 2. de consensu cap. 15. §. 8. p. 763. Incipit: πολλὰ τῶν ἀνθρώπων ἐν ἐξορίαις καὶ φυλακαῖς. Exstat etiam in notis Petri Possini ad Pachymerem T. 1. p. 541. seq.

7. *Ad Alexium Agallianum*, magnæ Ecclesiæ CPol. Diaconum, *de Processione Spiritus S. Epistola.* Incipit: ἐγὼ μὲν οὐκ ἄν ποτε ἀκοῦσαι ἀήθην τοιαῦτα. T. 1. Græciæ Orthodoxæ pag. 360 365.

8. Ἐπισημειώσεις τῶν αὐτοῦ ἁπασῶν βίβλων καὶ γραφῶν συμφωνίας. *De omnibus suis libris & scriptionum suarum consensione, animadversio*, ad Theodorum Sugdææ Episcopum, hunc enim malo intelligere qvam Theodorum Xiphilium magnum Ecclesiæ Oeconomum, cui promiserat se de dogmatibus non scripturum neqve contradicturum qvicqvid alii dicerent, ὡς οὐ γράφοι, ὡς οὐκ ἀντιτύποι περὶ δογμάτων κἂν ἔτι λέγοιεν ἄλλοι, qvod deinde servare non potuit, ut refert Pachymeres lib. VI. Incipit: καὶ τὴν παροῦσαν δέξαι τὴν βίβλον, φίλον μοι ψυχῆς ἐνδιαίτημα, Κῦρι Θεόδωρε. Tom. 2. Græciæ Orthodoxæ pag. 1-10. Rom. 1659. 4.

9. Περὶ ἀδικίας ἧς ὑπέστη, τοῦ οἰκείου θρόνου ἀπελαθεὶς. *De injustitia qua affectus est, à proprio throno ejectus.* id. pag. 11-36. Incipit: ἐσιώπησα, μὴ καὶ εἰσέτι σιωπήσωμαι;

10. Λόγος ἀπολογητικὸς καὶ ἀντιῤῥητικός. *Oratio partim Apologetica de injustitia qua affectus est, partim Antirrhetica ad pravas expositiones nonnullarum scripto traditarum auctoritatum.* id. pag. 36-83. Incipit: Τὰ μὲν οὖν ἐφ' οἷς ἀδίκως τοῦ οἰκείου ἡμεῖς ἀπηλάθημεν θρόνου.

11. Ἀπολογία. *Apologia, nullo modo nostras consuetudines destrui, si Ecclesiarum unionem acceptamus, sed ad conciliandam in CHristo pacem multum conducere, quod inter se in asserendo dogmate conveniunt*, id. pag. 84-94. Incipit: πρόσεχε ὀρανὲ καὶ λαλήσω.

12. Τῶν πρὸς τὸν Σουγδαίας Θεόδωρον ά, β', γ'. *Ad Theodorum quem ipse Sugdaa Episcopum ordinaverat, libri III. de processione Spiritus S. ex Patre & Filio.* Primi initium: ἐπειδὴ τὸν Ἐυαγγελικὸν ζυγόν. id. pag. 95. Secundi: Σὺ μὲν ἀγαπητὲ ἀδελφέ. pag. 117. Tertii, qvo *Photius* speciatim oppugnatur, πάλιν σοι τὰ γράμματα πρὸς ἡμᾶς. pag. 133-148. Hos libros ex Allatii versione Bartoldus Nihusius subjunxit Latine Epistolæ ejusdem Allatii ad Boineburgium de consensione utriusqve Ecclesiæ, Mogunt. 1655. 8. Tertium Græce & Latine dederat Allatius ipse ad calcem libri de purgatorio pag. 827--856. Rom. 1652. 8.

13. Τῶν πρὸς Κωνσταντῖνον ά, β', γ', δ'. *Ad Constantinum* (Meliteniotam de qvo dixi Volum. IX. pag. 198.) *libri IV.* de eodem argumento. Primi initium: Φθάνω μὲν τάξας καὶ οἷον διορισάμενος. p. 149. Secundi: ὀδὲ τὴν δευτέραν σὴν ἀποπέμπομεν αἴτησιν. pag. 169. Tertii: Ναὶ, ναὶ τὰ ἐπηγγελμένα σοι. pag. 287. Qvarti: ἀπορεῖς καὶ πάλιν, καὶ οὐκ ἀποροῦμεν ἡμεῖς. p. 202-214.

14. Εἰς τὸν τόμον τοῦ Κυπρίου κατὰ τῶν νεοφανῶν αἱρέσεων αὐτοῦ σχεδιασθείς, λόγος ά, β'. *In tomum* Georgii *Cyprii* Patriarchæ CPol. Spiritum S. è Patre per Filium procedere negantis, *& novas ejusdem hæreses, libri duo extemporales* ad Theodorum Sugdææ Episcopum qvem alloqvitur pag. 252. σὺ δὲ γνήσιε υἱὲ φίλτατέ μοι Θεόδωρε. Primi initium: ἔμελλεν ἄρα πολλὰς κατὰ καιρόν. pag. 215. Secundi: δεύτερος ἡμῖν οὗτος ὁ κατὰ τοῦ Κυπρίου ἀγών. pag. 252-286. Λόγον tertium contra Cyprium citat Nic. Comnenus pag. 356. prænot. mystagog. & tertium suum τῶν τοῦ Κυπρίου αἱρέσεων ἔλεγχον memorat Veccus ipse in animadversione de libris suis Tom. 2. Græciæ Orthodox. pag. 7.

15. Ἀντιρρητικά, *Refutationes adversus D. Andronici Camateri* sub Manuele Comneno pridem *Drungarii Vigla* sive præfecti Vigilum (de qvo supra pag. 286.) *super scripto traditis testimoniis de Spiritu S. animadversiones.* Incipit: βουλόμενος ἡμᾶς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν εἰρήνην ἀεὶ προάγειν ἐπὶ τὸ βεβαιότερον. pag. 287-521.

16. Ἐπιγραφαὶ *Epigrapha* sive *præscriptiones XIII. in dicta ac sententias sanctorum Patrum à se collectas de processione Spiritus Sancti.* Incip. ῥήσεις

Digitized by Google

ὅτης διάφοροι γραφικαὶ συλλεγεῖσαι εἰς ἀπόδειξιν τοῦ εἶναι τὸ Πνεῦμα καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ. pag. 522 641. Has Epigraphas Græce & Latine ediderat Petrus Arcudius Corcyræus in opusculis aureis, Rom. 1630. 4. 1671. 4. una cum scriptis qvibusdam Gregorii Palamæ & adversus Palamam Bessarionis, nec non Demetrii Cydonii, & Maximi Planudæ. Habentur & MStæ in Bibl. Cæsarea. Vide Lambecium V. p. 186.

Memorat etiam Allatius p. 767. de consensu, Κεφάλαια τινὰ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, *Capita quædam de Spiritu S.* Incip: εἶτα καὶ πάλιν οἱ αὐτοὶ καθ' ἑξῆς. Nec non *Titulos de recens natis hæresibus.* Incipit ἔμελλεν ἄρ' ἀντ' ἐπισκόπου κατὰ λύκου καὶ αἱρεσιάρχου.

Nic. Comnenus pag. 14. prænot. mystagog. citat Jo. Vecci *Orationem I. de inauguratione sua* qvæ incipit: ἀκούσατε ἱερὸν συνέδριον, φίλοι συμπράκτορες, ἀρχιερεῖς ἀδελφοί.

Orationem quartam de unione Ecclesiarum pag 164. 207.

Synodicon de Clericorum ordinatione, apud Canonarcham, Christophorum Campanam pag. 292. *Synodicon de officio parochi* pag. 310. *Synodicum III.* pag. 145. *Synodicon* A. 1275. promulgatum *de capite corpori S. Mamantis abscisso* pag. 241.

Epistolam Encyclicam pag. 203. *paraneticam ad unionem* pag. 346.

II. GENNADIUS, a) qvi primus novæ Romæ Patriarcha post Imperii Græcorum Orientalis excidium * renunciatus est, ante susceptam dignitatem, GEORGII SCHOLARII nomen habuit. Ita testantur auctores Historiæ Constantinopolitanæ apud Crusium in Turco-Græcia. b) *Elegerunt*, inqvit, *Philosophum Dominum Georgium, virum sanctum & pium, Judicem Imperatorii Judicii, & electionem ejus juxta consuetudinem acclamationibus comprobantes, constituerunt Patriarcham, appellantes Gennadium. Hunc*, ut scribit Malaxus, *Joannes Palæologus cum in Franciam seu Italiam proficisceretur, ubi habita est octava Synodus*, c) *secum duxit tanquam sapientissimum.* In Actis Græcis Florentinæ Synodi sess. 25. Georgii Scholarii verba ad Imperarorem referuntur, à qvo rogatus sententiam de sancienda cum Latinis concordia, respondit se jam editis orationibus exposuisse qvæ sibi mens esset, amplecti Romanæ Ecclesiæ doctrinam de capitibus inter utramqve Eccle-

a) Hæc qvæ de Gennadio CPol. seqvuntur petita sunt ex eruditiss. Viri Eusebii Renaudoti observationibus ad Gennadii homilias de SS Eucharistia, editis Parisiis, 1709 4. pag. 40. seq. qvibus pauca qvædam per notas adjunxi. Ea Lector conferet cum iis qvæ de eodem Gennadio Allatius diatriba de Georgiis, hoc ipso Volumine infra p. 760. seq. * A. 1453. b) p. 107. c) Florentina.

Digitized by Google

Ecclesiam controversis, qvæ mox synodali definitione explicata sunt. Earum qvoqve orationum mentio fit in Apologia Josephi Methonensis; & magna inter eruditos qvæstio est, num de iis qvas habemus græce & latine in Bibliotheca Patrum, & in Conciliorum Collectionibus, intelligenda sint Græcorum Actorum verba. Erat tunc Georgius Scholarius inter Laicos, Judexqve Primarius Aulæ Imperatoriæ; atqve adeo nihil mirum qvod in definitione synodica scribendo non adfuerit: nam soli Ecclesiastici subscribebant, & ex Laicis præter Imperatorem nemo. Reversus Constantinopolim Gennadius anno 1439. post absolutam Synodum in magna apud Joannem Imperatorem Constantinumqve fratrem & successorem dignitate vixit, usqve ad annum 1453. qvi imperio Græcorum Constantinopolitano supremus fuit. Qvid vero totis his annis tredecim Gennadio factum sit, divinavit Allatius: neqve enim à Græco ullo autore didicit eum Catholicæ fidei, qvam Florentiæ cum aliis Græcis professus fuerat, observantissimum, Schismaticos voce & scriptis confirmasse, præsertim vero Marcum Ephesium schismatis Antesignanum, Latinoqve nomini infensissimum. Qvia tamen ex variis actis & monumentis, qvorum pauca edita sunt, reliqva servantur in Bibliothecis, intelligitur eodem tempore qvemdam Georgium Scholarium Marco Ephesio summa familiaritate conjunctum, multa adversus Latinos scripsisse, Matthæus Caryophyllus, & eum secutus Leo Allatius, duos Gennadios, duos Georgios Scholarios effinxerunt, illum qvi concilio Florentino interfuit, Catholicum: alterum Schismaticum esse jusserunt. Hic Monachus factus, Gennadii nomen simul cum habitu Religionis accepit; ille ex Laico factus Patriarcha post captam urbem, Gennadius qvoqve novo nomine appellatus fuit, qvi post annos qvinqve, depositis infulis patriarchalibus, in Monasterium se recepit, atqve anno circiter 1460. diem suum obiit. Imo alium qvemdam Georgium Scholarium Cortesium extitisse suspicatur Allatius, qvem autorem existimat diversorum adverlus Latinos operum; atqve ita tres Georgios Scholarios & Gennadios recenset, sed, ut infra videbitur, plane infeliciter. Hanc tamen ejus conjecturam secuti sunt omnes ferme Theologi, donec R. Simon d) vir doctissimus docuit certissimis argumentis, unicum fuisse Gennadium. Qvia tamen hæc qvasi in παρέργῳ ab eo scripta sunt, cum brevitas operis non pateretur ut totam ex antiqvis monumenris qvæstionem explicaret, superest ut qvantum licebit paucis eam expediamus. Gen-

d) lib. de transsubstautiatione contra Tho. Smithum. A. 1685. 12.

Digitized by Google

2. Gennadius ſane qvi Georgii Scholarii nomen habuit, patria ut videtur Conſtantinopolitanus, doctrina, eloqventia & juriſperitia magnam ab ineunte ætate famam apud ſuos conſecutus, in Aulæ Imperatoriæ miniſterio fuit, anteqvam Joannes Palæologus in Italiam proficiſceretur. Tunc vero Judicis primarii munns ſuſtinebat, *Κριτὴς τῆς βασιλικῆς κρίσεως*, ut non ſolum Hiſtoria Politica & Eccleſiaſtica apud Cruſium, ſed varii etiam opuſculorum tituli teſtantur. Negotiorum ipſe moleſtiam conqveritur ad Philelphum ſcribens, his verbis: *ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἐν τῷ δικάζειν θορύβων οὐδ' ἀναπνεῖν σχεδὸν συγχωρούμενος, καὶ ἄκων ἐξαμαρτάνω τι πρὸς τοὺς φίλους.* ***Sed judiciorum tumultu oppreſſus, vix reſpirare ut concedatur, etiam invitus nonnihil erga amicos delinqvo.*** Qvod etiam in aliis qvibusdam ab amicos epiſtolis, & in orationibus apologeticis non obſcure deſignat. Interea cum doctiſſimis Italis ***Franciſco Philelpho***, ***Ambroſio Camaldulenſi***, ***Marco Lipomano*** Patritio Veneto litterarum commercium habebat, qvarum plures extant haud inelegantes in codice regio 2955. paucæ in Colbertino 4958. verum ſumma Librariorum negligentia, ſine die & conſule, aut loco unde miſſæ ſunt, adeo ut hiſtoriæ Gennadii mediocrem omnino lucem afferant. Philelphus ipſe Græco qvodam carmine teſtatur ſe admodum juvenem in ejus adhuc juvenis familiaritatem veniſſe, Conſtantinopoli, cum eſſet.

Ὃν μοὶ ὄντι νέῳ νεαρὸν πάνυ, δῖα θεάων	***Quem juveni mi olim, juvenem Byzantis in urbe***
Ἐν Βύζαντος ἔρῳ ἥψατο Καλλιόπη.	***Calliopes Dia conciliavit amor.***

Ad noſtrum enim Gennadium pertinet hoc Philelphi * carmen, non, ut cenſet Allatius, e) ad neſcio qvem Georgium Scholarium Gennadium Metropolitam Phaſorum. Argumento eſt qvam mox laudavimus epiſtola, qvæ in regio codice octava eſt, qva Philelpho ſcribit Imperatori ſummopere placuiſſe ſcriptas ab eo litteras, cujus perſpectam haberet erga ſe humanitatem. Utebatur familiariſſime Georgius Scholarius ***Luca Notara*** Magno Duce, Imperatoris Joannis Palæologi genero, ad qvem exſtant aliqvot non inelegantes Epiſtolæ, & Ducis ad Scholarium; Imperatoris ejusdem fratre ***Conſtantino Palæologo***, qvi imperavit ultimus Chriſtianorum, ad qvem ſcripta eſt ſecunda Epiſtola

Xx regii

* Philelphus Conſtantinopolim juvenis profectus eſt, Emmanuelis Chryſoloræ filiam duxit. *V. Poggium de Philelph. Epiſt. ad Juſtinianum l. 1.* e) infra, p. 769.

regii codicis; *Theodoro Despota* eorum fratre, qvem funebri oratione laudavit, qvæ exstat in eodem codice; & aliis præcipuæ dignitaris viris. Inter Ecclesiasticos colebat præ cæteris *Marcum Ephesium*, ad qvem extat decimaqvinta, qva significat mittere se defensionem doctrinæ Aristotelis contra Gemistum Plethonem, tum etiam Nomophylacem, Chartophylacem *Paisium* Cretæ ut videtur Archiepiscopum, & alios non paucos. Ad hos extant Epistolæ de privatis plerumqve negotiis, omnes sine die & consule. Plures opinor interciderunt, qvia elegantiores tantummodo selectæ videntur fuisse, ut antiqvis Demosthenis, Isocratis, Libanii, & aliis præcipuorum autorum adjungerentur, ut in codice Colbertino; reliqvæ perierunt, ut multa alia Gennadii opera, qvia autor nunqvam ea, ut videtur, colligenda curavit; sed post ejus obitum, à studiosis in codices relata sunt qvæcumqve tam Constantinopoli qvam in Monasteriorum Bibliothecis delitescebant.

3. Trigesimo ætatis anno Georgius Scholarius votum fecit amplectendæ solitariæ vitæ, qvod tamen nonnisi paulo ante captam urbem, & post Joannis Palæologi mortem persolvit. Ita de se scribit in Apologia ad Constantinum. *Quod*, inqvit, *ego nondum trigesimum annum egressus firmiter statuerim & voverim Christo, magistratum ut incommodum quiddam negotium abdicare, & ad privatam vitam, qvam CHristus nobis designavit, declinare tanquam multæ philosophiæ, spei quoque futurorum, & uno verbo boni cujuscumque plenissimam, nullus arbitror meorum civium ignorat.* Causam curtamdiu distulerit, fuisse refert parentum curam, qvos in senili ætate destituere absq; impietate vix poterat, & qvasdam alias.

4. Itaqve sub Joanne Palæologo Georgius Scholarius Imperialis Judicis munus sustinens, cum procurandæ concordiæ inter Latinam & Græcam Ecclesiam causa Imperator in Italiam proficisceretur, f) in ejus comitatu Ferrariam primo, mox Florentiam venit. Ita testantur autores fermè omnes, & Acta Græca Concilii. Ferrariæ, ut videtur, scriptæ sunt Epistolæ duæ, una Venetias ad Marcum Lipomanum, ad Ambrosium Camaldulensem altera. In prima scribit optasse se ad eum proficisci, *sed fortuna quadam*, inqvit, *me ad Imperatorem currere cogens, aureis Venetiis commorari non sinit, neque lepores hujus urbis & gratias degustare, in qua Lipomanus optimus primarium locum obtinet; sed statim atque exscensum fecimus, iter ad Imperatorem per flumen instituimus*, nempe fortassis qvia serius

f) A. 1438.

rius advenerat. In altera ad Ambrosium, qvem non alium esse existimamus qvam Camaldulensem, ita scribit: *At quandoquidem eum Imperatore qui te plurimum diligit, nos quoque unionis desiderium ad tuam urbem transfert, aut potius ipse ex tali desiderio nobis transmigrandi necessitatem imposuit; reliquis quidem sufficit tuam adire urbem, & habere illic delicias, spectacula, ædes magnificas, & alia domesticis non inferiora. Nobis vero angulum aliquem concede tui monasterii, quod in cara urbe carissimum habes & ornas. Ita eos qui te maxime diligunt, tuorum tibi conjunctissimis non immerito præferes, tuncque facilius una esse nobis licebit, neque morbos causabimur, neque tantum ex infelicitate nostra dolorem capiemus. Quod si aliquando rursus, minus tamen omnino quam nunc, te à nobis disjungunt publicorum negotiorum curæ, hanc absentiam monachorum illic viventium virtus & sapientia solabuntur. Quos quidem sub tali patre & rectore ad virtutem provectos, utilissimos & jucundissimos accedentibus fore confido, adeo ut singuli ipsorum sufficiant non habentibus patrem.*

5. Non alieno ab ecclesiastica concordia animo Scholarium fuisse præter ea qvæ supra dicta sunt, suadet particula Epistolæ ad Magnum Ducem, qvam aliena interpretatione corrupit Allatius, * dum eam ex Græcia scriptam existimavit, cum ex Italia missa fuerit. *Nunc vero scito nos præclara omnino tranquillitatis initia experiri:* qvæ verba ad ecclesiasticæ concordiæ spem videntur referenda. Sed qvæ legitur act. 25. Florentini Concilii in Græcis actis Georgii Scholarii Responsio, ejusmodi est, ut viro pio pacisqve studiosissimò dignissima videatur. Rogatus enim ab Imperatore sententiam de Unionis decreto, ita respondit. ** *Optime & potentissime Imperator, quam ego quidem habuerim & nunc habeam sententiam de proposita Unionis materia, indicat sermo à me utcumque compositus, & huic nostræ Synodo oblatus, quo sacros hosce adhortabar Patres ad Unionem & auxilium rebus Constantinopolitanis ferendum. Testantur etiam duo libelli, quos antea compositos, nunc præsenti Synodo trado, quorum alter consilium dat ut fiat, & quomodo fieri debeat Unio, & exponit quicquid aliud ad hanc materiam spectat: alter vero quæstionem ipsam tractat, estque illi scopus ostendere Doctores Ecclesiæ inter se concordes esse non rationibus ac demonstrationibus humanis, sed sacra Scriptura & Doctorum eorundem sententiis.* Eosdem libros oblatos Synodo fuisse testantur eadem Acta paulo superius. *Post orationem Bessarionis obtulit nobis Scholarius Dominus Georgius tres Orationes pro Unione deliberativas, cohortans animansque nos ad amplectendam Unionem.* Vul.

* infra, pag. 766. ** *Ex vers. Caryoph. p. 478. edit. Par.*

go existimant illas ipsas Orationes esse qvæ cum actis Concilii, & seorsim sub Georgii Scholarii nomine editæ sunt, contra qvam sensit Matthæus Caryophyllus, qvi hanc vulgarem opinionem solidissimis rationibus confutavit, adversus qvas Allatiana defensio nihil aut parum facit. Sed de his, qvia operosior qvæstio est, dicetur ubi de Operibus Scholarii disputandum erit. Id habet autem Caryophylli sententia commodi, qvod si suppositas Scholario g) fuisse à Græcis concordiæ studiosis orationes istas statuimus, nulla ferme superest de uno vel geminis Scholariis & Gennadiis controversia. Qvi enim fœtum hunc celeberrimo apud Græcos schismatis tenacissimos autori supposuit, potuit etiam nullo negotio Actis græcis inserere qvæ illic ad illarum auctoritatem confirmandam leguntur. Nam si hæc pauca verba excipiuntur, & Marci Ephesii Epistola qvæ ante paucos annos ab Allatio edita est, vix qvicqvam in illius sæculi monumentis occurrit, unde Gennadium sive Scholarium constet Ecclesiarum sanciendæ concordiæ navasse operam, cum in eadem disrumpenda deinceps ad extremam usqve ætatem pertinacissime occupatus fuisse videatur.

6. Sive igitur, ut fieri omnino potuit, Georgius Scholarius Græcos Florentiæ ad unionem hortatus fuerit, sive secus egerit, id enim plane obscurum est, reversus cum Joanne Palæologo Constantinopolim, adjunxit se Marco Ephesio in oppugnanda unione qvæ Florentiæ sancita fuerat. Atqve illo, ut videtur, temporis intervallo scripsit Georgius multa adversus Latinos opuscula, qvæ extant in variis Bibliothecæ Regiæ codd. nempe *Homiliam ad Λαλινόφρονας de Purgatorio*, & *Responsionem ad eorum objectiones; De Processione Spiritus Sancti*, & alia qvædam, de qvibus dicetur suo loco. Hac occasione Georgius Scholarius in Joannis Palæologi offensionem incurrit, graviter commoti qvod unionem tanto labore à se procuratam, & cujus beneficio auxilia ab Italis in summo rerum suarum discrimine necessaria sperabat, Scholarius voce, scriptis & auctoritate qvæ erat apud populares suos præcipua, disturbare conaretur. Testis ipse in Oratione apologetica ad Constantinum Imperatorem, ita tamen ut Joanni simulatam potius indignationem qvam sinceram ascribat. *Deinde*, inqvit, *optimo illo Imperatore indignationem præ se ferente ob verorum dogmatum defensionem, committendum non existimavi, ut quibus fabula ignota erat, videretur quod me ira Imperatoris ad Christi jugum compelleret*,

g) Hoc neutiquam credibile videtur, & à Gennadio ipso ejusque amicis & inimicis continuo falsitatis convictum fuisset.

leret, & quod invitus ad tranquillam vitam confugerem. Illam enim causam assignat cur vivo Joanne votum monasticæ vitæ diu ante conceptum non impleverit.

7. Eo etiam regnante, post reditum ex Italia scripsit Orationes in homiliarum modum multas, qvæ legabantur concionis loco, vel scribebantur, postqvam viva voce erant declamatæ, ut ex inscriptione qvæ occurrit in nostro codice colligimus. Etsi enim Laicus usqve ad susceptam patriarchalem dignitatem Georgius Scholarius vixerit, vix tamen dubitare licet eum coram Imperatore & Senatu singulis sextis feriis ex suggestu concionatum fuisse, non qvod magistratus ille qvem gerebat, ecclesiasticam qvamdam dignitatem adjunctam haberet, sed qvia in Imperatorio triclinio vespertinis & pomeridianis horis declamabat, non ex ambone, aut mane inter synaxes; hoc enim Sacerdotum secundum ecclesiasticam disciplinam munus erat, & similes Leonis Philosophi & aliqvot aliorum Laicorum Orationes extant.

8. Testatur ipse Scholarius reconciliatum tandem sibi fuisse extremo vitæ tempore Joannem Imperatorem, jamqve sibi non obscure faventem vitam cum morte commutasse. Qvamvis porro apud Latinos omnes autores & Græcos Unioni addictos legamus Imperatoris animum à concordia qvam Florentiæ subscriptione firmaverat, nusqvam fuisse alienatum; dissentiunt tamen Schismatici ferme omnes. Ita legitur in titulo Pseudosynodi Constantinopolitanæ, in Addendis apud Allatium. * *Quæ*, inqvit, *habita fuit post exactam Pseudosynodum Florentinam unius & dimidii anni intervallo, & post obitum Joannis Palæologi qui cum Latinis sentiebat, ab Italis sub spe auxilii delusus, ante tamen obitum orthodoxo dogmati assensum præbuerat.* Tunc Scholarius domesticis rebus ordinatis erat mox sese in Monasterium recepturus, cum propositum mutare coactus est. Obiit eodem circiter tempore Marcus Ephesius paulo ante mortem Joannis Palæologi. Georgius morientis supremas voces excepit, & in ejus verba juravit, Deo & Angelis in testimonium advocatis, servaturum se veterem fidem, & contra Florentinam unionem perpetuo ex amici & præceptoris sui sententia pugnaturum. Hæc ipse scribit in Epistola ad Constantinopolitanos tanqvam notissima: mortuum vero oratione laudavit, qvæ extat in variis codicibus. Extant qvoqve in codicibus Regiis extrema Marci Ephesii morituri ad Scholarium verba,

* *Add. ad l. 3. De perp. cons. p. 1380. & seq.*

Digitized by Google

ba, qvibus ipsi Græcæ Ecclesiæ & ejus dogmatum defensionem commendat: h) Scholarii qvoqve responsio, qvæ huic Epistolæ plane consentanea est.

9. Joanni Palæologo successit Constantinus frater Imperatorum Constantinopolitanorum postremus, exeunte anno J. Ch. 1448. apud qvem statim Scholarius accusatus est, qvasi Ecclesiasticis, apud qvos plurimum poterat, autor fuisset procrastinandæ coronationis qvæ ecclesiastico ritu cum variis precibus celebrari solebat. Neqve negabat plane Georgius Scholarius differendam esse, donec Ecclesiæ & Reipublicæ consuleretur; sed non alio, id ajebat, fecisse animo, qvam ut labefactatam majorum fidem restaurandam curaret, tam Fidei qvam Imperatori consulens, ab hominum vero nefariorum consiliis alienissimus, qvippe qvi novum Imperatorem singulari amore complecteretur, & ab eo in melius res suas commutatum iri speraret, cujus gratia adversam, ut sciebant omnes, fortunam fuisset expertus. Cum vero Constantinus imminentem sibi, & qvæ post annos vix qvinqve consecuta est, cladem metuens, auxilia ab Italis postularet, qvæ Nicolaus V. Pontifex Romanus non aliter pollicebatur, qvam si Florentinam Unionem confirmaret, & ad eam amplectendam Græcos præsertim Ecclesiasticos & Monachos compelleret, missæ sunt à Pontifice legationes aliqvot Constantinopolim. Prima videtur fuisse Episcopi Cortonæ, qvi cum Græcis Theologis sæpius disputavit, annis circiter qvatuor ante captam urbem. Græcorum partes tuebatur Georgius Scholarius, qvi disputationes scripto complexus est, & variis opusculis Latinos refellendos suscepit. Meminit ipse in Epistola ad Constantinopolitanos scripta 29. Novembris anno 1452. in qva scribit perseverare se in ea doctrina qvam exposuerat in disputationibus habitis adversus Cortonæ Episcopum, *ad demonstrationem,* inqvit, *ejus quæ apud nos est veritatis, & multis variisque operibus quæ scripta pro patria fide divino munere, ut etiam in confessione fidei suæ, vel potius Catholicæ Ecclesiæ, quam ante annos tres elaboratam* publicaverat.

10. Eo circiter tempore Georgius ob Unionis odium, qvo omnia Imperatoris consilia vehementer turbabat, sibi ut videtur metuens, sæculo renuntiavit, & in Monasterium Omnipotentis, urbi proximum se recepit. Scripsit simul valedictoriam Orationem ad Constan-

h) Hæc Marci Ephesii ultima verba cum Gennadii responsione edidit Renaudotus ex Cod. Reg. 2963. Græce, addita Latina versione, p. 70-75. ad Gennadii homilias de Eucharistia.

ſtantinum, qvæ extat in Codice Regio, qva non ſolum criminationes adverſariorum conatur diluere, ſed ſæpe in ſuis laudibus nimius, res geſtas pro majorum religione tuenda, ſuſceptosqve labores in cœlum tollit, ita ut vanitatis & protervïæ, in qva accuſatus eſt, culpa non vacet. Cum hanc Orationem ſcriberet, adhuc Laicus in Monaſterio Omnipotentis reſidebat, unde migrans in Cardianeti, illic ſchema ſive habitum religioſum accepit. Ita docet nos hujus Orationis inſcriptio in regio codice. Videtur autem ſimul accepiſſe nomen Gennadii juxta vulgarem apud Græcos conſuetudinem, ut qvi mundo per vitæ monaſticæ profeſſionem renuntiarent, etiam nomen antiqvum qvaſi per alteram nativitatem mutarent: mox enim Gennadius vocari cœpit, atqve adeo anteqvam Patriarcha deſignaretur, contra qvam ex Malaxo Hiſtoria Politica, & qvibusdam aliis autoribus docuit Allatius. * Qvo ſolo argumento, etſi nullius ponderis, totam de duobus Gennadiis diſputationem ſuperſtruxit. Unde etiam refellitur altera ejus hiſtorica obſervatio circa Gennadii profeſſionem monaſticam, qvam abdicata Patriarchali dignitate, & qvinqvennio poſt captam urbem factam exiſtimat, cum novennio plus minus abdicationem præceſſerit. Nec enim Malaxi & Theodori Zygomalæ qvi Hiſtoriam Politicam concinnavit, tanta eſt auctoritas, ut autorum æqvalium teſtimonia labefactet. Nam Michaël Ducas ante captam urbem Gennadii Monachi nomine deſignat eum, qvi antea Georgius Scholarius dicebatur.

11. Cum Gennadius ſæculo valedixiſſet, miſit Imperator ad Nicolaum Papam Briennium Leontarem. Iſidorus Cardinalis Ruſſiæ paulo poſt à Nicolao V. Legatus Conſtantinopolin venit anno 1452. ut Ducas in Hiſtoria ** docet, qvo nemo melius Eccleſiaſticas res illius temporis videtur explicaſſe. Is igitur Legatum Conſtantinopolin appuliſſe ſcribit menſe Novembri, anno ſecundum Græcos 6961, qvi erat Chriſti 1452. habitis de Eccleſiarum concordia ſermonibus, Imperatorem & qvosdam Eccleſiaſticos conſenſiſſe ut Unio Florentina obſervaretur, Eccleſiaſticorum & Monachorum plures & præcipuos ab ea fuiſſe alieniſſimos. *Nihilominus*, inqvit, *qui Henotico obtemperare videbantur Clerici, Sacerdotes & Diaconi, Imperator & Senatus in magnam Eccleſiam convenerunt, ut concordibus animis & unitis divinam Liturgiam celebrarent, ſinceraque mente vota Deo redderent. Tum etiam Schismatici ad Pantocratoris Monaſterium currunt, Gennadium antea Georgium Scholarium adeunt, conſiliumque ab eo*

* infra p. 764. ** *Ed. reg. p. 142.*

Digitized by Google

ab eo quomodo se gerere debeant petunt. Is inclusum se cella tenebat; accepta ergo charta, sententiam suam consiliumque rogatus, scripto aperuit, quo talia continebantur. Miseri Romæi, quare aberratis, &c. qvæ apud Ducam leguntur. *Hac & alia plura cum scripsisset, cellæ suæ januæ à cunctis postea lecta clavo affixit, iterumque intra eam se conclusit.* Scilicet ex variis & aliis hujus temporis actis & epistolis intelligitur post habitas cum Episcopo Cortonæ & aliis Latinis de Unione disputationes, Gennadius se in cellam receperat, neqve prodibat in vulgus, ita fortassis jubente Constantino, vel cogente potius, ne Unionem, qvam sive per dissimulationem, sive sincero animo conabatur procurare, viri apud plebem & Ecclesiasticos acceptissimi auctoritas disturbaret. Qvestus est ipse sæpe intentatas minas; atqve ea potissimum causa fuisse videtur servati per annos admodum duos silentii statim post susceptum religiosum habitum. Eo temporis intervallo scripsit Orationem contra simoniacam hæresim ad Constantinum duobus ante excidium urbis annis, cujus titulus in cod. Reg. talis est: Γενναδίου μοναχοῦ τοῦ Σχολαρίου κατὰ τῆς σιμονιακῆς αἱρέσεως, ἤτοι ἀπιστίας. ἐγράφη δυοῖν ἔτεσι πρὸ τῆς ἁλώσεως, καὶ ἐπέμφθη τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ, ἀλλ' ἐκεῖνος οὐδὲ ἦν βελτίων ἦν. *Gennadii Monachi, qui & Scholarius, contra simoniacam haresim, sive infidelitatem. Scripta est oratio duobus annis ante captam urbem, & missa Imperatori Constantino, sed ille nibilo melior effectus est.* Epistolam item ad eundem, cujus initium est: ἀλλ' οὐκ ἔξεστι μοναχοῖς, ἄριστε βασιλεῦ, σπανίοις καὶ δυσπορίστοις τρέφεσθαι βρώμασιν. *verum non licet monachis, optime Imperator, raris nec facile parabilibus alimentis uti*: qvæ officii tantum causa scripta videtur, ut de misso fortassis munusculo gratias ageret. Extat decima in Cod. Reg.

12. Scripsit etiam Homilias qvasdam; sed controversiis ecclesiasticis plane se non immiscuit usqve ad adventum Cardinalis Russiæ. Nam paulo anteqvam adveniret, scripsit Gennadius ad Ἁγιορείτας, hoc est *sancti montis Atho Monachos*, Epistolam hortatoriam, ut in antiqva fide, omissa Synodi Florentinæ definitione permanerent; qvam epistolam misit per ejusdem montis Monachos duos Anastasium & Simonem, ut ipse in cujusdam epistolæ fragmento testatur. Scripsit etiam ad Imperatorem 12. Martii · eodem ut videtur anno, vel 1453. paulo ante cladem. Orationem qvoqve recitavit coram eo, magna nobilium civium freqventia, in Monasterio Pantocratoris seu Omnipotentis, περὶ τῆς ἁλώσεως τοῦ θείου καὶ τῆς οἴκοθεν παρασκευῆς, *de pla-*

Digitized by Google

cando numine & interiori præparatione, 15. Novembris anni 1452. forte anteqvam Legatus venisset: nam Imperatorem omnino dehortabatur Gennadius ab Unione Florentina observanda; qvod præsente Legato nec ipse ausus fuisset, nec passus Imperator. Cum vero, ut supra ex Duca dictum est, frustra plerisqve reclamantibus renovata esset Unio, statim eam voce & scriptis Gennadius impugnavit. Extat ea de re Opusculum virulentissimum hoc titulo: Γενναδίυ ἐλαχίςυ Σχολαρίυ ἐπὶ τὴν δι' ἐγκατάλειψιν Θεῦ ματαίαν καὶ ἄλογον καὶ ἀσύνδετον καινοτομίαν τῆς πίςεως. *Gennadii minimi Scholarii de ea qvæ per Dei desertionem facta est vana, inepta & inconcinna fidei innovatione.* Scriptum fuit in Monasterio Pantocratoris, in qvod venisse Gennadium intelligimus, Imperatore ita jubente, existimante illum si Latinismum, ut vocant, amplexus fuisset, reliqvis ut idem facerent statim persuasurum; sed contrarium prosus accidit: neqve enim à sententia sua removeri Gennadius potuit, nec efficere ut negotium Unionis omitteretur, qvæ ut ex Scholio Cod. Reg. discimus, in eodem Monasterio perfecta est uno mense postqvam Gennadius Orationem suam recitasset. Unde turbatis jam omnino rebus, & Turcis urbem obsidione cingentibus, Unionem liberius cœpit impugnare, & Latinismo insultare petulantius.

12. Interea cum, ut scribit Ducas, cella se iterum conclusisset, & neminem admitteret, scripsit Epistolas duas unam ad Constantinopolitanos omnes Ecclesiasticos, 27. Novembris datam, cujus titulus est: Γεννάδιος. ὁ ἁμαρτωλὸς, τῦ Θεῦ δῦλος καὶ ἐλάχιςος. τοῖς εὐγενεςάτοις πολίταις τῆς Κωνςαντινυπόλεως, ἅπασιν ἱερωμένοις καὶ κοσμικοῖς· *Gennadius peccator, Dei servus & minimus, nobilissimis civibus Constantinopolis, omnibus tam sacris Ordinis qvam secularibus.* Hæc ita incipit: Γινώσκετε πάντες καλῶς. Alteram ad Ecclesiasticos, qvæ eodem tempore data videtur, & missa dicitur *ad magnum Ecclesiarcham*, Syropolum scilicet autorem Historiæ Synodi Florentinæ, *magnum Chartophylacem Agallianum, quando Ecclesiastici convenire jussi sunt in palatium Xylocerci, & celebrata est Liturgia, cum omnia ex sententia Cardinalis & trium Pontificum anni istius gesta essent* 15. Nov. In ea *excusat se qvod non venerit, testatur qve se cum millies exposuerit sententiam de hoc Unionis negotio suam, displicereqve sibi illam vehementer, tam Imperator qvam reliqvi omnes intelligant in eadem persistere.* Mox unionem & Latinæ Ecclesiæ fidem vehementer exagitat.

13. Scripsit præterea, ut Ducas observat, brevem contra Latinismum qverimoniam; sed qvæ ab illo autore refertur, differt ab

altero ejusdem exemplo, qvod ſuppeditat Codex Regius in hæc verba: *O pauperes, perdidiſtis omnia, & nunc tandem abjicitis pietatem turpiter & absqve conſcientia. Cum enim deberetis ad Deum confugere in præſenti rerum ſtatu, à Deo ſeparamini. Ego innoxius ſum, teſtemqve habeo Deum, ejus Sanctos & vos ipſos, qvod nihil unqvam neglexerim. Et nunc ita me Deus juvet, malam unionem facitis, peribitis. Calumniamini me, & minas intentatis; ſed etiam ſi mortem qvam minamini inferatis, ego ad illam ſubeundam paratus ſum. Qvid enim juvat vivere, ut videam Dei tam manifeſtam erga vos derelictionem? Domine, ne ſinas hos homines in talem ruinam præcipitari, ne juſtificetur orthodoxa fides in Oriente, in Occidente & in Inſulis contra noſtram urbem, ita ut qvia illam & te neglesimus, pereamus. Juſtifica potius illam, ita ut non pereamus. Da illis aures ad audiendum, qvandoqvidem eſt qvi verbis ſignificet voluntatem tuam; aut me eripe, Domine, à præſenti vita citius, anteqvam videam talis impudentiæ fructus vindemiantem. Non negabo te, amica Orthodoxia, neqve te mendaciter diſſimulabo, auguſta Traditio, qvousqve ſpiritus meus in hoc corpore permanebit. Ne me igitur amplius tentetis, ô homines: etenim nunqvam ejusmodi unionis particeps ero, qvia neqve ſic cum Latinis uniti eritis, & à Deo ſeparati, infamiam æternam ſuſtinebitis.* Neqve tamen velim in dubium revocari qvod à Duca relatum exemplar eſt, qvod qvisqve per otium poteſt cum altero comparare. Affixum autem pependit à prima menſis Novembris, ut inſcriptio docet, poſt Cardinalis adventum, ut habet codex MS. Iis qvoqve poſtremis temporibus, aut ſaltem ultimo Conſtantini anno, alia ſcripſit Gennadius adverſus Λατινόφρονας, ut duodecim Capitula ad Imperatorem Conſtantinum miſſa per Papam Ignatium, alia ad Magnum Ducem: Metropolitarum ſubſcriptiones, ſive ſynodales definitiones adverſus Florentinam Unionem, & diverſas Apologias Legato aut Epiſcopo Cortonæ pro Græcis contra Latinos datas, qvæ non alium qvam Gennadium autorem videntur habuiſſe.

14. Qvantus fuerit Græcorum Schiſmaticorum, præſertim Monachorum & Monialium, adverſus Henoticos furor, narrat Ducas, * & variis exemplis confirmat. Omnes Gennadium qvaſi Ducem & Magiſtrum ſeqvebantur, ex cujus ſententia à Latinorum & Henoticorum communione ſeparati, non modo turbas in Eccleſiis, ſed tota paſſim urbe ſeditionem fecerunt. Qvæ dum à Turcis obſideretur, Gennadius ſæpe vaticinatus eſt apud ſuos imperii ruinam & urbis cladem, non aliam tot malorum cauſam aſſignans qvam qvod paternam fidem prodidiſſent, & Latinis hæreticis fuiſſent per Legatum reconciliati.

15. Ca-

* Ducas p. 142.

15. Capta est urbs 29. Maji an. 1453. & eodem anno Gennadius, qvo nullus Græcis acceptior, Sultani Muhamedis jussu electus est Patriarcha, ut Malaxus Historia Politica, Phranzes & alii docent. Fugerat cum aliis, & extra urbem se receperat, atqve eo intervallo temporis qvod ab urbis excidio ad ejus electionem effluxit, Monodiam scripserat, qva publicam deploravit calamitatem. Extat illa in variis codicibus, & partim edita est in Turco-Græcia & in Bibliotheca Patrum. Qva ratione ad thronum Patriarchalem assumptus fuerit, refert ipse in Epistola, cui titulus, τοῖς ἁπανταχῆ πιστοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, *ad omnes fideles in CHristo JEsu*, cum dignitatem abdicavit. *Multi*, inqvit, *eo die liberabantur ab iis qvi prius qva se ratione eriperent nesciebant. Ego vero pondus inutile, in victorum hostium manibus eram, cum semel amicos exorassem, & iis nolentibus succurrere, DEO omnia commisissem. Ego qvidem non mediocri pecunia redemissem licentiam latendi alicubi, & communes calamitates cum peccatis meis deplorandi. Sed huic Domino latitantem manifestaverunt, hunc ipsum esse vociferantes qvem oporteret animarum nostrarum curam gerere, simul laudibus ad cœlum tollentes, qvem latentem salvare oportebat, si vere talem esse ipsi apud se existimassent, non ejusmodi labyrinthis includere. Statim itaqve raptus sum ex remotiori loco, & ingredior urbem magis infeliciter, qvam cum ex ea egressus eram. Sed transferente Domino, jubeor monasterium plane desertum & conculcatum regere, & liberator absqve pecunia fieri Monachorum qvi simul degerent, Monachorum qvi prius malitia & tumultu omnia impleverant, qvi etiam nunc plusqvam opus erat prætexentes Christianorum calamitates, occasionem explendi concupiscentiam nacti, infamia qvidem sacrum olim ordinem, scandalo spectatorum animas, omni malo totum orbem repleverunt. Deinde ædificare cogor, templa eversa a fundamentis excitare, & necessaria providere istis, utinam Christianis, qvi singulis in locis reperti, qva ratione secundum legem patriam viverent, Deumque colerent non curabant. Deinde coacta est Synodus multorum Episcoporum ex Europa & Asia confluentium, qvorum suffragiis ego primum Diaconus, deinde Presbyter, deinde Episcopus & Patriarcha constituor.*

16. Qvæ in Patriarchali munere constitutus Gennadius gesserit, vix aliunde habemus, qvam ex Historia Ecclesiastica Græcobarbara. * Cum Turcæ S. Sophiæ templum & Patriarcheium occupassent, ipse ad SS. Apostolorum Monasterium se recepit, vastum & jam solitudine horridum, unde eodem aut seqventi anno fugit, veritus ne cædis commissæ erga Turcam, cujus cadaver intra muros repertum erat,

* *Turcogr. lib. 2. p. 108.*

Digitized by Google

pœnæ à Christianis exigerentur. Videtur porro Gennadius urbe profugisse, nam tres βιαίας ἀνόδους, sive violentos in urbem regressus commemorat in aliqvot opusculorum titulis juxta antiqvissimum Regium Codicem. Ter autem urbe excessit, semel cum hostis irrumperet, iterum post cædem qvæ intra muros SS. Apostolorum patrata est; tandem deposito patriarchali munere, cum se recepit in Monasterium Prodromi ad Menœceum montem, unde compulsus est in urbem redire, & tunc aliqvas Homilias ad populum habuit. Hinc emendanda qvæ ante paucos annos prodiit Philippi Cyprii Patriarchalis Historia, qvi statim Patriarchas Constantinopolitanos ad Pammacaristæ habitasse scribit contra Historicorum omnium fidem, ut & multa alia qvæ hunc autorem sive potius consarcinatorem sæpe hallucinatum esse demonstrant.

17. Cum ex fuga rediisset, sed qvo anno nescitur, habuit Gennadius orationem, sive disputationem illam celebrem, qvæ græce, latine, imo & turcice, sed Græcis litteris edita est, περὶ τῆς μόνης ὁδοῦ πρὸς τὴν σωτηρίαν ἀνθρώπων. Occasionem narrat Historia Græco-barbara. * *Eo tempore*, inqvit, *idem Sultanus ipsemet intravit Patriarcheium, cumqve in templo Pammacaristæ venisset, in sacellum ingressus est, ubi hodie armarium rerum sacrarum est, & cum Patriarcha Gennadio libenter sermones contulit. Tunc omni metu posito, universam ei Patriarcha veritatem fidei Christianæ aperuit, scripsitqve pro numero qvæstionum ejus capita viginti. . . qvæ & dedit Sultano.* Subjiciuntur autem hæc capitula loco citato, cum Turcica interpretatione Acumatis sive Achmetis Berrœæ Præfecti. At in nostro codice non per qvæsita & responsa hæc Apologia scripta est, sed continua oratione, qvalem coram Sultano Gennadius habuit, anteqvam compendiariam illam Christianæ fidei expositionem scripto complecteretur. Edita est qvoqve oratio ipsa multoties, ** tum seorsim, tum in Bibliotheca Patrum.

18. Paulo postqvam hanc Orationem habuisset Gennadius, Patriarchali se dignitate abdicavit, ægre obtenta à Sultano venia: mox epistolam seu potius prolixam orationem Apologeticam scripsit *ad omnes fideles in CHristo JEsu*, τοῖς πανταχοῦ πιστοῖς ἐν Χριστῷ. Narrat qvomodo post prædictam sæpius urbis & totius imperii cladem comminationemqve divinæ vindictæ ob susceptum Latinismum, capta urbe in hostium manus venerit, & ex fuga retractus, Patriarcha renuntiatus fue-

* *Turcogr. lib. 2. pag.* 109. ** infra p. 773. & Volum. VI. p. 697.

fuerit, licet invitus: cui tandem muneri, statim atqve per Sultanum licuit, renuntiandum statuerit, tum qvia destitutus esset eorum auxilio, qvi oneris partem secundum Ecclesiasticas leges sustinere debuerant, tum ob impensos inaniter labores in auferendis scandalis, & componendis simultatibus. Varias etiam calamitates refert, qvas ab invidis fuisset perpessus, qvi Patriarchatum non obscure ambientes, multa ipsi negotia facessebant: significat tandem se dignitati renuntiare, ut jam sibi soli vacet, pœnitentiamqve in tranqvilla & solitaria vita de peccatis suis agat. Hæc est illa παραίτησις, qvam in codice Ecclesiæ Constantinopolitanæ descriptam fuisse memoriæ & autoritatis causa docet Historia Ecclesiastica apud † Crusium.

19. Mox recepit se Gennadius in Monasterium S. Joannis Baptistæ in monte Menœcæo prope Serras vel Pherras, ut scribitur in Cod. Regio, cum annos qvinqve & menses aliqvot Ecclesiæ Constantinopolitanæ præfuisset, atqve ita ejus abdicatio ad annum 1459. refertur. Videtur tamen aliter statuendum; nam titulus Orationis qvam habuit Gennadius in funere Theodori Sophiani, sui ex fratre nepotis, docet pronuntiatam fuisse 28. Septembris anno 6965. secundum Græcos, hoc est anno Christi 1457. à Gennadio Monacho. At vulgo non ita appellatur in titulis eorum opusculorum qvæ in Patriarchatu scripsit. Qvæ conjectura confirmatur altera satis verisimili. Nam in Monasterio Joannis sive Prodromi, multa Gennadius elaborate scripsit, qvæ, si secundum Panvinii & Genebrardi Chronologiam, obiit anno 1460. unius anni intervallo vix poterat absolvere: tales sunt tractatus de Existentia & Natura animarum, de Purgatorio, de Prædestinatione ad Josephum Thessalonicensem, tres alii de Prædestinatione sermones, epistolæ ad Theodorum Brennum sive Briennium, & alia nec pauca nec extemporalia. Unde cum nemo huc usqve ex certis Græcæ Historiæ monumentis annum Gennadii supremum designaverit, si qvis eum ultra annum 1460. vitam produxisse statuat, non inaniter videbitur conjectari. Nam in Regio Cod. Homilia de transitu B. Mariæ Virginis scripta Constantinopoli dicitur in Monasterio Pammacaristæ, cum tertio in urbem redire coactus fuisset anno οβ', hoc est, ut nemo non intelligit, 6972. secundum Græcam Chronologiam, qvi annus respondet anno Christi 1464. cujus certus character est indictio 12. qvam huic anno adjunctam habet Canon annorum expansorum ab Allatio editus, in

† Pag. 120.

Digitized by Google

in opere de Dominicis & Hebdomadibus Græcorum. * Scripsit etiam opusculum περὶ τῆς πρώτης τῦ Θεῦ λατρείας, post abdicatam dignitatem in Menœcæo monte & Monasterio Prodromi an. mundi 6966. qvi est J. Ch. 1458. Itaqve jam ab anno 1458. aut 1457. si vera est inscriptio Orationis in funere Sophiani, Gennadius Monachus vocabatur, & Patriarcha esse desierat: cum, si Malaxo & Historiæ Barbaræ fides habenda est, non ante 1459. privatam vitam repetiisse videatur. Tum etiam non recte statim eum obiisse scribunt, cum annos ut minimum qvatuor supervixerit. Atqve hæc sunt qvæ de Gennadii vita & rebus gestis in tanta historiæ recentioris caligine observare potuimus.

20. Multa scripsit Gennadius præter ea qvæ variis locis dudum edita sunt. Nam qvæcumqve tribus suis Georgiis sive Gennadiis Allatius attribuit, hunc nostrum Autorem habent; sed plura longe in Bibliothecis delitescunt, qvorum indicem qvi leviter inspexerit, mirari desinet virum doctissimum parum acuratam in iis recensendis criticen exercuisse. Vix enim qvartam eorum partem viderat, & plerumqve alienis oculis. Neqve tamen etsi plura & certiora designamus, omnia Gennadii opera existimabimus explicuisse. Sparsa si qvidem & disjecta hinc inde scrinia à studiosis post illius mortem collecta sunt, atqve ita non mirum est qvædam intercidisse. Homiliæ ante Patriarchatum scriptæ, Constantinopoli repertæ sunt post captam urbem, qvædam Thessalonicæ & Callipoli, ut alia ejusdem scripta, qvæ deinceps recensebuntur, omittam: adeo ut mirari nemo jure qveat qvod nonnulla perierint in tanta Reipublicæ & Ecclesiæ Græcæ calamitate.

21. Ex iis qvæ supra exposita sunt, manifestum est Georgium Scholarium *Philelpho*, *Lipomano*, *Ambrosio Camaldulensi* Latinis hominibus conjunctissimum, Græcis vero *Lucæ Notaræ*, *Theodoro Despotæ*, & aliis, eumdem Judicis primarii munus in aula Joannis Palæologi sustinuisse, Florentiam in ejusdem Imperatoris comitatu venisse animo promto & alacri ad procurandam utriusqve Ecclesiæ concordiam, ita tamen ut ab Episcoporum & Patriarchæ nutu penderet, cum Laicus inter eos sententiam dicere non posset. Eo fortassis animo apud Imperatorem exposuit qvid sibi factu optimum videretur, & consilium de amplectenda Unione dedit, qvod refert Græcorum actorum Scriptor: cujus idcirco fides vacillare non debet. Sylvester enim Syropulus ** Latinismi non suspectus, refert formulam concordiæ circa qvæstionem de Processio-

* Pag 1522. ** *Hist. Concilii Flor. p. 243.*

cessione Spiritus sancti, qvæ à Georgio Scholario composita, coram Imperatore & Græcorum præcipuis lecta fuerit. Orationum qvæ cum iisdem actis circumferuntur, nulla in nostris codicibus memoria est, neqve illarum meminit Sylvester Syropulus, & eas Georgio Scholario Matthæus Caryophyllus abjudicat. Etsi enim non indiligentiæ solum nomine, sed perpetuo adversus Latinos odio suspectissimus Syropulus esse debeat; nemo tamen Græcæ recentioris historiæ vel mediocrier peritus, cujusdam Critici præposterum judicium qvo homini fidem omnem abjudicat, seqvendum existimabit. Sed Allatio potius credet, qvi Sylvestrum agnoscit autorem unum ex asseclis Patriarchæ, non eum tamen qvalem è cerebro suo effinxit temerarius interpres, * *linguam & mentem Synodi Græcorum, doctum, elegantem, antiquis Græciæ luminibus comparandum*, cum pessime scribat & semibarbare. At ille Georgium Scholarium in Synodo cum Marco Ephesio Unionem impugnasse non refert, atqve ita Actorum Græcorum fidem non impugnat, cum eo tamen Florentia se proripuisse testatur peracta Synodo. Nullus interea occurrit sive apud Græcos autores editos sive manuscriptos alter, qvem Caryophyllus & Allatius designant, Georgius Scholarius qvi Constantinopoli substiterit, cum Joannes Palæologus & Josephus Patriarcha, simul cum Græcis aliis, Ferrariæ & Florentiæ Unioni sanciendæ operam darent.

22. Marco Ephesio utebatur familiarissime noster Georgius; duos autem ejusdem nominis & cognominis eodem tempore, summa doctrinæ, præsertim vero Philosophiæ Platonicæ & Aristotelicæ, laude floruisse, iisdem amicis usos, cum circa Religionis negotium vehementissime dissiderent, id qvidem fieri vix potuisse nemo non videt. At ex meris conjecturis ita statuere, ut Caryophyllus & Allatius fecerunt, sine ullis autorum testimoniis, confusa & insuper habita temporum ratione, absurdum prorsus est & excusatione caret. Neqve enim, ut ita apud se haberent, cæterisqve suadere conarentur, alia causa fuit, qvam qvod Georgium Scholarium qvi Florentino Concilio cum Purpuratis Aulæ Constantinopolitanæ interfuit, ex suasoria oratione qva Joannem Palæologum hortatus est ad Unionem, Catholicis adjunxerint, qvem deinceps Constantinopolin reversum non agnoscunt. Tunc enim contraria prorsus sensisse illum, certis argumentis ex historia illorum temporum constat, maxime vero scriptis in Latinos acerbissimis, qvæ

* *Rob. Creyghtonus in Præfat. ad Syropuli Historiam.*

qvæ tam singulares Georgii Scholarii autoris notas præ se ferunt, ut benignam nullam interpretationem aut falsæ inscriptionis accusationem admittant. Hoc autem solo argumento tota Allatianarum disputationum strues nititur, tam in opere *De perpetuo consensu*, qvam in *Diatriba de Georgiis*, & in *Exercitationibus adversus Robertum Creyghtonum.* Qvod argumentum cogit nos ut de fide Georgii Scholarii sive Gennadii qvæstionem instituamus, tanqvam institutæ disputationi necessariam.

23. Statim vero fatendum est non plane constare qvæ Florentiæ circa Unionem Georgii Scholarii sententia fuerit præterqvam ex citatis Actis Act. 25. qvæ non qvibusdam Regiis Codd. solum, sed libris vetustis consentiunt anteqvam Græca Romæ prodirent, atqve adeo falsitatis aut interpolationis suspicione vacant. Eum enim reconciliandis in pristinam concordiam Ecclesiis favisse haud mediocriter, non Actorum sola fides confirmat. Ea sive Xanthopulum sive alium autorem habeant, præstant sane salebrosis Syropuli narrationibus, tum naturali qvadam simplicitate & nitore orationis, tum etiam rerum gestarum historia qvæ ab Actis Latinis raro dissentit, cum monumentis ecclesiasticis utraqve lingua extantibus, tam editis qvam MSS. nullo negotio potest conciliari. Ex illorum autem testimonio, ex Epistola ad Magnum Ducem, & altera ad Ambrosium Camaldulensem, non dubitamus asserere Scholarium cum Græcis aliis præsertim Patriarcha Josepho Unioni favisse, & Imperatorem scripta oratione hortatum fuisse, ut illa secundum propositam à Pontifice Romano definitionis formulam componeretur. Orationes tamen illas secundum Caryophylli sententiam aut falsas, aut admodum interpolatas esse, non immerito suspicamur. Nam in plerisqve exemplaribus mentio captæ urbis interseritur, cujus clades cum nonnisi post annos duodecim consecuta sit, locum illic non habebat. Ita etiam suadent alia non pauca, qvæ in his Orationibus à viris doctis observata sunt. Hac occasione propensioris in Latinos animi videtur Marcus Ephesius, arctissima cum Scholario amicitia conjunctus, scripsisse ad illum epistolam, qvam edidit Allatius, * communicatam à viro cl. Emerico Bigotio, qvi eam ex Ambrosianæ Biblioth. Mediolanensis cod. descripserat, & qvam integerrimam nacti sumus in optimo codice MS. Biblioth. Reg. ὅσης ἡμᾶς ἐνέπλησας ἡδονῆς ἡνίκα τῆς ὀρθῆς πίστεως ἐγένου, καὶ τοῦ εὐσεβοῦς καὶ πατρίου φρονήματος, καὶ τῇ καταδικασθείσῃ παρὰ τῶν ἀδίκων κριτῶν συνη-

* *Allatius in Creyghtonum. p. 88.*

συνηγόρησας ἀληθείᾳ, τοσαύτης ἐκ τῆς ἐναντίας λύπης καὶ κατηφείας ἐνεπλήσθημεν, ἀκούσαντες μεταθεῖσθαί σε πάλιν καὶ τἀναντία φρονεῖν τε καὶ λέγειν, καὶ τοῖς κακοῖς οἰκονόμοις συντρέχειν ἐπὶ τὰς μεσότητας καὶ οἰκονομίας. Quantum voluptatis & lætitiæ nobis attulisti, cum rectam fidem, & piam patriamque sententiam amplexatus es, & condemnata ab injustis iudicibus, veritatis patrocinium suscepisti; tantum è contrario mœrore & tristitia repleti sumus, cum ad aures nostras pervenit, te rursum alterata facie pugnantia tenere loqvique, & cum pessimis œconomis unà confluere ad procuranda media unionis & dispositionis. Ita vertit Allatius; melius dixisset, *ad media qvadam & temperamenta*: id enim, ut ex Actis constat, satagebant Imperator & Patriarcha, Bessarion, Isidorus & alii, qvorum in numero tunc erat Georgius Scholarius, ut salva doctrina, integraqve disciplina, qvas à Majoribus acceperant, concordia cum Latinis coalesceret.

24. Qvod vero Synodum Florentinam designet Ephesius, probant subseqventia Epistolæ verba. *Ἀλλ' ἐρεῖς ἴσως ὡς οὐκ ἐπὶ τἀναντία γέγονεν ἡ μετάθεσις, μεσότητα δὲ ἵνα καὶ οἰκονομίαν περισκοποῦμεν. οὐδέποτε διὰ μεσότητος, ἄνθρωπε, τὰ ἐκκλησιαστικὰ διορθώθη. μέσον ἀληθείας καὶ ψεύδους οὐδὲν ἐστιν. Forsan asseres non in contraria mutationem factam, medium vero qvoddam & temperamentum investigamus. Nusqvam, mi homo, ejusmodi mediis res ecclesiasticæ in melius reformatæ sunt: medium inter veritatem & mendacium nullum est.* Citat verba Gregorii Theologi de Synodis Arianorum, qvas Caiphæ Concilium vocabat, ubi Christus condemnatus esset, mox addit: *Ἆρ' οὐ προσήκει ταῦτα τῇ νῦν ἡμετέρᾳ συνόδῳ, καὶ πάνυ μὲν οὖν φαίην ἂν ἔγωγε.* Et infra: *Καὶ ἱστὸν ἀράχνης ὑφαίνουσι, καὶ ὄντως ἱστὸς ἀράχνης ὁ παρ' αὐτῶν συντεθεὶς καὶ ὀνομασθεὶς ὅρος. Nonne hæc conveniunt huic nunc congregatæ nostræ Synodo, & omnino sane mea quidem sententia. . . Telam aranearum texunt, vere enim aranea tela est, composita & ab ipsis nominata definitio.* Hortatur fugere Sodomam & Gomorrham: reprehendit qvod dignitatis & divitiarum amor, & alia mundana commoda eum perverterint, jubet cogitare qvam cito finem acceptura sint, & judicium subeundum. *Ὥσπερ ἡ ψευδώνυμος σύνοδος ἀπαιτήσεται τὸ αἷμα τῶν ἀπολλυμένων ψυχῶν, τῶν σκανδαλισθέντων ἐπὶ τῷ μυστηρίῳ τῆς πίστεως, τῶν τὴν ἄφόρητον βλασφημίαν καὶ ἀσυγχώρητον ταῖς ψυχαῖς ὑποδεξαμένων τὴν κατὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ εἰς δύο τολμώντων ἀρχὰς ἀναφέρειν τὴν αὐτοῦ ὕπαρξιν, τῶν ὑπαχθέντων τοῖς ἀθέσμοις καὶ λαι-*

λαλινικοῖς ἔθεσιν. *Ut etiam Pseudosynodus rationem reddere cogetur sanguinis pereuntium animarum, eorum qui scandalizati fuerunt in mysterio fidei, qui intolerabilem blasphemiam & irremissibilem contra Spiritum sanctum amplexi sunt, quique audent ad duo principia ejus subsistentiam referre, qui illegitimis Latinorum ritibus abduci se passi sunt.*

25. Hanc Epistolam Florentiæ scriptam oportuit statim atqve Scholarius Orationem illam exhibuisset, cujus in Actis Graecis mentio est, vel saltem paulo postqvam Constantinopolin Græci redierunt. Neqve interest qvod uterqve Ephesius & Scholarius Florentiæ simul essent. Sed Ephesium verisimile est qvo plus haberet ponderis ejus Oratio, eam scripto comprehendisse. Sane tam perspicue Synodum Florentinam designat, ut Allatius ipse, qvi nodos ejusmodi sæpius rescindere qvam explicare solet, aqvam sibi hærere non diffiteatur, sed recurrit ad suum illum Scholarium sive Gennadium schismaticum, ad qvem datam arbitratur, nulla ratione fultus, qvam qvod si ad Scholarium qvi cum Imperatore ad Concilium venit, scripta sit, concidit tota duorum Gennadiorum fabula. At cum liqvido appareat non alium hoc loco designari, qvam virum doctissimum, philosophum, in amplissima dignitate constitutum, qvi ad concordiam reliqvos hortatus fuerit, qvod de suo Gennadio schismatico ne suspicatur qvidem Allatius, hæc in larvam illam cadere non possunt, Gennadium nempe alterum, qvi obscurus in cella, solo in Latinos odio commendatus, ante captam urbem diem suum obiisse dicitur.

26. Verum etsi Scholarius Florentinam Unionem oratione laudaverit, non tamen eam subscriptione firmavit, cum Laici non subscripserint. Atqve ita nihil propemodum egisse sibi visus est, qvasi oratoris potius more sententiam dixisset Imperatori perjucundam, Græcorumqve afflictis rebus commodissimam. Atqve ita Constantinopolin reversus, Marco Ephesio reconciliatus est, & à Latinis Henoticisqve abalienatus, unde in Joannis Palæologi offensionem incurrit, qvod habemus ex ejus Apologetica ad Constantinum Oratione, qvæ Allatio nunqvam visa est. Nulla tota intervallo temporis, qvod inter Florentinæ Synodi finem, & Joannis Palæologi obitum intercessit alterius Georgii, sive Gennadii mentio est, sed tantum hujus nostri qvi conjunctissime cum eo vixit, qvi suos ei pro Aristotele contra Gemistum libros dicavit, qvi morienti adfuit, & Deo teste, multis præsen-

ſentibus Eccleſiæ ſuæ adverſus Latinos defenſionem in ſe recepit, qviqve tot libros edidit qvibus Unio Florentiæ facta convelleretur, qvi Græcos Antiſtites adhuc Laicus à coronando Conſtantino deterruit, & tandem in Monaſterium ſe recepit paulo ante captam urbem. Qvæ omnia ex ſola ad Conſtantinum epiſtola tam perſpicue demonſtrantur, ut in obſcurum alterum Gennadium cadere neqvaqvam poſſint, qvem Florentiam iviſſe, Unioni faviſſe, Philoſophum, Judicem primarium, Notaræ amiciſſimum, Italis doctis conjunctiſſimum, Marci Epheſii diſcipulum, & perneceſſarium fuiſſe nemo unqvam ullo idoneo teſtimonio probare poteſt, multo minus id qvod Allatius palmarium argumentum habet, Scholarium non niſi poſtqvam dignitatem abdicaſſet, monaſticam vitam profeſſum eſſe.

27. Qvia vero illum in eadem ſemper, qvam Florentiæ ſignificaverat, concordiæ cum Latinis ſanciendæ ſententia fuiſſe exiſtimavit, non mirum ſi qvem Latino nomini infenſiſſimum eſſe negare non poterat, alium fuiſſe exiſtimavit. Alius nempe factus eſt dum mutavit ſententiam, tot Græcorum Antiſtitum exemplo, qvi Unioni ſubſcripſerant, qvod Scholarius non fecerat. Qvo vero circa Florentinam Synodum animo fuerit, nemo jam conjecturis aſſeqvi divinando debet, ſed ejus orationibus credere. Præcipua eſt valedictoria ad Conſtantinum, in qva non aliam inimicis ſuis calumniandi cauſam fuiſſe teſtatur, qvam qvod innovationi per Definitionem ſynodalem factæ totis viribus obſiſteret. Idem probant varia adverſus Latinos & Latinophronas ſcripta, diſputationes cum Cortonæ Epiſcopo, & alia qvæ vel ſupra deſignata ſunt, vel in Notitia ejus operum deſignabuntur: tum qvæ ſub Iſidori Cardinalis adventum, & in ipſa obſidione ſcripſit, tandem Oratio codici magnæ Eccleſiæ inſerta, cum Patriarchale munus depoſuit. Priores enim demonſtrant eum qvi Judicis primarii dignitate ornatus, Florentiam in Imperatoris comitatu profectus eſt, ipſum eſſe qvi tantas contra Latinos & Florentinam Unionem turbas excitavit: poſteriores eumdem Patriarcham primum deſignatum, ex qvo Conſtantinopolis in Turcarum poteſtatem venit, omnes inter ſe conſentiunt, & lucem alteræ alteris fœnerantur, ut inſititium illum nullo neqve loco neqve tempore conſiſtere patiantur.

28. Operæ pretium eſt ipſius Gennadii de ſeipſo ſcribentis verba referre ex inedita Epiſtola ad Cives ſuos Eccleſiaſticos & Sæculares, ſcripta ſex ante captam urbem menſibus. Poſtqvam initio qveſtus

eſt peti ſe variis inimicorum calumniis, intentari minas, *non alia*, inqvit, *ratione, niſi quod nolumus ſeparari à patria traditione, & ſimul cum ipſis impudentes contra Deum eſſe. Niſi deſidero pacem Eccleſiarum, & concordiam Chriſtianorum omnium, ſed veram, ſpiritualem, eccleſiaſticam, juſtam & ſalutarem, vita mea pace careat. . . De primo autem capite, nempe quod Religionem attineb it, dico & teſtor quod hanc ego ſanctam matrem Eccleſiam cum aliis tribus ſanctiſſimis Patriarchis habui ſemper & habeo tanquam veram Matrem Orthodoxorum Chriſtianorum, in qua, ſicut initio prædicationis Evangelicæ, juxta Domini prædictionem fidei probatio efficaciter perficitur, ex omnibus apoſtaſiæ incurſibus. Omnia etiam hujus Eccleſiæ dogmata amplector tanquam divina, veriſſima & ſalutaria, quorum unum eſt, quod Spiritus ſanctus ex Deo & Patre procedit ſive ſubſiſtit, quemadmodum habetur in Symbolo omnium generalium Conciliorum. Neque enim ex Patre & Filio, ut Latinorum Symbolum dicit, & Florentina Synodus inauditis explicationibus exponit. Amplector factam contra Beccum Latinophronem ſanctam & magnam Synodum, & eam firmiter inter Oecumenicas collocandam cenſeo, quia Schiſmatici abſentia Oecumenicæ Synodo qualitatem non aufert. Ejuſdem terribilem ſententiam cum ſententiis & anathematiſmis trementer ſuſcipio, tanquam ſacram & divinam ſententiam, quæ de Latinorum dogmatibus, & de Papæ commemoratione convenientia decreta ſtatuerit. Perſiſto in ea promiſſione qua me obſtrinxi beato Epheſino Epiſcopo, cum ad Deum migraturus eſſet, coram Deo, Angelis & hominibus, & diſputationibus quas habui adverſus Epiſcopum Cortonæ ad demonſtrationem veritatis quam profitemur, ut etiam diverſis operibus quæ pro patria fide, divino munere publicavi: confeſſione quoque fidei meæ, vel potius Catholicæ Eccleſiæ, quam ante biennium accurate elaboratam evulgavi: ſubſcriptionibus etiam quas cum Eccleſiaſticis Viris, eadem nobiscum ſentientibus ſcripto firmavimus Legati tempore, & deinde poſt Legationem domini Bryennii, cujus particeps nullo modo fui, cum nusquam Papæ commemorationem ſuſcipere ſtatuiſſemus, quandiu circa præcipua fidei dogmata diviſi & diſcordes eſſemus ab eo ſecuti prædictæ Synodi definitionem, patrum noſtrorum magiſtrorumque omnium.*

29. Idem in epiſtola ad Sylveſtrum magnum Eccleſiarcham, & ad Agallianum Chartophylacem, reliqvosqve Eccleſiaſticos ſcripta cum Liturgia publice celebraretur poſt renovatam Unionem cum Iſidoro Cardinale Ruſſiæ Legato Apoſtolico, poſtqvam excuſavit ſe qvod vocatus ire ad Synodum renuiſſet, *Ad quid porro hæc ſynaxis habita eſt? Nempe quia ex quo Unio per populum facta eſt, (Vah! nam diviſio eſt à Deo) Eccleſiaſticorum conſenſum obtinere geſtiunt. Relinquite me horum inexpertum, meam enim*

Digitized by Google

enim de hoc negotio sententiam millies dominus noster Imperator, & ejus Consiliarii, & vos omnes perspexistis. Ante hos siquidem dies misi ad eum per venerabilem Monachum & Sacerdotem D. Ignatium Capitula duodecim de hoc argumento, quæ & ipsi vidistis. Ego vero aliud quid ab eo quod nunc dico, nunquam dicam, quandoquidem Florentinam illam Synodum eo loco habeo, quo apud Deum est, & veritas docet, Christianique omnes legitimi Ecclesiæ Orientalis filii juxta sanctorum Patrum sententiam & conscientiam suam sentiunt; & ut clarius dicam, eam Synodum talem existimo, qualis pseudo-œcumenica illa sub Constantio fuit, quæ Consubstantiale, ut sibi videbatur, sustulerat. Quoniam item mea sententia est, quod qui Papæ commemorationem facit, aut facienti communicat, etiam consilio aut adhortatione, talis apud me est, qualis is quem damnavit sancta & magna Synodus Constantinopoli congregata, quæ Latinorum doctrinam examinavit, Beccumque tunc, & qui eadem cum illo sentiebant, deposuit. Neque existimo leve quiddam esse Papæ, aut alterius cujusquam Episcopi commemorationem. Sed spiritualis paria sententium communio, & perfecta subordinatio erga legitimos Pastores in commemoratione illa consistit. Synodi vero & sancti Patres definiunt, ut a quorum opinione abhorremus, eorumdem communionem fugere nos oporteat. Multa alia ejusmodi definiunt vobis haud ignota. Præ omnibus vero Dominus dixit: Alienum non sequentur, sed fugient ab ipso quia non norunt vocem alienorum. Absit quoque ut Ecclesiam meam, quæ sancta est Orthodoxorum mater, faciam hæreticam, suscipiens Papæ commemorationem, quamdiu Papa ea confitebitur & credet, quorum causa à nostra Ecclesia non suscipitur. Si quis enim nunc confiteatur eum recte dispensare verbum veritatis, fatetur is majores suos fuisse hæreticos. Sententia igitur mea talis est, fuit & erit, eroque extra communionem Papæ, & omnium qui illi quocumque modo communicant, ut Patres nostri, quorum pietatem imitari nos decet, cum nec sanctitatem nec sapientiam illorum habeamus. Hæc sane oratio non est Latini hominis, aut ejus qvi in Romanorum sententiam transierit. Est autem ejus qvi in Aula vixerat, qvi Florentiam profectus erat, qviqve Patriarcha post captam urbem statim creatus est; qvod non sola probat Codicum MSS. fides, sed vel una Epistola ad omnes fideles valedictoria cum dignitatem deponeret, abunde confirmat.

30. Porro qvæcumqvæ de duobus Gennadiis sive Scholariis à Caryophyllo aut Allatio disputata sunt, præter ea qvæ carptim delibavimus, non tanti videntur esse, ut ad singulare examen revocanda sint. Id enim non nisi prolixa & tædiosa commentatione potest absolvi, sed absqve ullo operæ pretio. Nam cui semel perspecta fuerit brevis,

 qvam

qvam ex certis monumentis delineavimus, Historiæ Gennadianæ synopsis, is statim intelliget, in qvibus & qvoties hallucinatus fuerit vir doctissimus. Mirari vero satis non possumus eum, cum primum in opere *de Perpetuo Consensu*, a) edito anno 1644. contentiosum hunc de duobus Gennadiis funem ducere cœpisset, deinde paulo post Dissertationi de Georgiis b) totam suam verbotenus disputationem inseruisset, post años triginta non secundis aut tertiis vel trigesimis curis meliorem factam in opere contra Creyghtonum c) recoctam, iterum dedisse, ita ut verba ipsa, jocos, sales religiosissime, ne mutato qvidem apice, servaverit. Qvi itaqve unam harum Dissertationum novit, ambas alteras noverit.

31. Fefellit virum doctissimum Caryophylli d) judicium de duobus Gennadiis; qvæ opinio cum ad asserendum Catholicæ Ecclesiæ Gennadium commodissima videretur, eam, qvo se duceret non satis prævidens, secutus est non alio fine, qvam ne periret autoritas apologeticarum pro Florentina Synodo Orationum, qvæ tanti non erat, ut totam idcirco Ecclesiasticæ Historiæ recentioris seriem conturbari necesse foret. Caryophyllo duplicem Gennadium cur primus somniaret, ratio nulla erat, nisi qvod ex Collectore Bibliothecæ Patrum Margarino Bigneo didicerat, qvo nemo fortassis in ferenda de Veterum scriptis sententia infelicior fuit, ex Bellarmino & aliis, qvorum Critice in exscribendis aliorum commentariis tota constabat.

GENNADII SIVE GEORGII SCHOLARII, OPERUM NOTITIA.

QVÆCUMQVE à Gennadio scripta ad nos pervenerunt, aut ante Patriarchatum scripsit, aut in ipso Patriarchatu, aut deposita dignitate cum privatus in Monasterium S. Joannis-Baptistæ prope Serras ad Menœceum montem se recepisset. Hunc ordinem ejus operum qvi vitæ seriem seqvitur, qvidam MSS. codices repræsentant, qvi tamen id habet incommodi, qvod de multis non ita liqvet, ut qvando scripta sint certo habere possimus, qvo in genere sunt Homiliæ complures, & minutiora qvædam opuscula. Sed tamen hunc ordinem, qvia commodior est, seqvemur.

1. Georgius Scholarius adhuc Laicus, circa Florentini Concilii tempora scripsit *Epistolas* ut videtur bene multas, qvarum selectæ qvædam

a) lib. 3. c. 5. seq. b) infra p. 760. seq. c) p. 94. seq. d) præf. ad Gennadii Apologiam pro V. capitibus Concilii Florentini, Rom. 1628. 4.

dam ſuperſunt in Cod. Regio 2955. hoc titulo, *ἐκ τῶν ἐπιςολῶν Γεωργίου τοῦ Σχολαρίου τοῦ ὕςερον Γενναδίου*, *Ex Epiſtolis Georgii Scholarii qui Gennadius poſtmodum fuit.* 1 nemini inſcripta. 2 Imperatoris fratri. 3 Magno Chartophylaci. 4 Marco Lipomano, Florentia Venetias miſſa. 5 Ambroſio Camaldulenſi. 6 Magno Duci: ibidem qvoqve ſcripta, ut videtur, non ex Græcia, ut ſuſpicatus eſt Allatius * qvi illius meminit. Extat qvoqve in Cod. Colbertino 4958. 7 Anonymo de privatis negotiis. 8 Philelpho Mediolanum Conſtantinopoli ſcripta, ut exiſtimo, & ante profectionem Italicam, aut poſt reditum; nam in ea dolet eripi ſibi per ſtrepitum judiciorum, occaſiones ad amicos ſcribendi. 9 Principi, *Πριγκιπι*, ſive is ſit Theodorus Deſpota, ſive Conſtantinus qvi poſtea Imperator ultimus fuit. 10 Imperatori Conſtantino, qvam ſcripſit jam Monachus, gratias agens de munuſculis miſſis. 11 Paiſio Cretæ, ut conjicimus, Archiepiſcopo, cui perpetuos pro Chriſto labores & liberationem ex carcere gratulatur. 12 Lemnum de turbis Conſtantinopolitanis. 13 Imperatori Trapezuntis de miſſa ad Italos legatione. 14 Nomophylaci in Peloponneſum. 15 Marco Epheſino, præfixa opuſculo adverſus Gemiſtum Plethonem pro Ariſtotelis defenſione. 16 absqve titulo, de privatis negotiis. Has Epiſtolas omnes repræſentat codex MS. Bibliothecæ Regiæ, ſelectas ut videtur ex aliis pluribus, qvaſi digniores qvæ in codicem referrentur. In Colbertino adjunctæ ſunt veterum aliqvot epiſtolis, unde ſtyli potius gratia, qvam ad hiſtoriam illuſtrandam videntur collectæ, ut etiam paucæ aliqvot Lucæ Notaræ Magni Ducis, Theodori Deſpotæ, & qvorundam aliorum Imperii Conſtantinopolitani Procerum.

2. Florentiæ ſcripſit *Orationes*, qvæ cum Actis Concilii circumferuntur, ſi tamen illius ſunt; potuit ſane eas ſcripſiſſe, ut ex Actis liqvet: nam ad eorum ſententiam qvi Unionem cum Latinis ſuaderent, acceſſiſſe Georgium Scholarium veriſimile eſt, imo certum, niſi qvis Acta falſitatis accuſet, qvod certis argumentis probare difficile eſt. Confirmat Actorum fidem Epiſtola Marci Epheſini ex Cod. Florentino & qvæ extat in Regio 2953. producta ab Allatio, e) qva in Scholarium invehitur, qvod aliqvam cum Latinis concordiam fieri poſſe exiſtimaſſet. Verum non pauca in has Orationes irrepſiſſe fatendum eſt, qvæ annotare prolixioris eſſet operæ. Editæ ſunt & Romæ cum Concilio Florentino in fol. Græce-Latine, Jo. Matthæo Caryophyllo interprete, & in 4. tum in edi-

* *De conſenſu p. 692.*

e) ſupra p. 360. 361.

editione Romana Conciliorum an. 1612. tom. 4. Extare ait Allatius in Codd. MSS. Scoriacensi, Bavaricis duobus, Altempsiano, & Ant. Augustini. Habentur qvoqve in Codd. Regiis, & in † Cæsarea Bibliotheca n. 61. inter Græcos Historicos.

3. *Apologia* pro qvinq; capitibus *Concilii Florentini* serius scripta, edita est Romæ 1577. in fol. cum eodem Concilio Græce: & Latine, Fabio Benevolentio interprete, in 4. 1579. & Græce-barbare versa à Jo. Mattheo Caryophyllo, 1628. 4. & Latine aliqvoties in Bibliotheca Patrum. Eam Caryophyllus Gennadio abjudicat, qvem refellit Allatius. Illorum rationes ad examen revocare prorsus inutile videtur. Nam cum ex iis qvæ à nobis de Gennadio dicta sunt, constet eum statim atqve Constantinopolin reversus est, Marco Ephesino reconciliatum, operam omnem in pervertenda Unione contulisse, frustra qværeretur qvo tempore hanc Apologiam edidit, qvæ non nisi post cladem urbis, atqve adeo in Patriarchatu scripta censetur, ab iis qvi illam Gennadio artribuunt: nunqvam enim resumptum semel in Latinos odium deposuit, imo perpetuis accusationibus in eos invectus est, & in ea sententia ad finem usqve vitæ perseveravit. Si ergo illius opus hæc Apologia censenda est, scriptam fuisse oportuit aut Florentiæ, aut statim post reditum. Sed si qvis ita statuat, eamdem interpolatam fuisse fateatur necesse est, adsuta de calamitatibus Constantinopolitanis satis longa lacinia.

4. Orationes hæ extant, *εἰς τὴν ἁγίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ Μεταμόρφωσιν*, *in JEsu CHristi Domini nostri Transfigurationem.* Scripta ut habetur in Cod. Regio 2955. cum adhuc sæcularis esset, sub Joanne Imperatore, reperta Thessalonicæ post captam Constantinopolin.

5. In Festo *τῶν εἰσόδων προσφωνητικὸς*, lecta hæc Oratio in Monasterio Periblepti primum, præsente Constantino Imperatore.

6. Alia absqve titulo, *πάλαι μὲν Ἰουδαῖοι*, in eodem Codice.

7. In Commemoratione Decollationis S. Joannis-Baptistæ, Oratio extat in eodem Cod. in nostro, sub titulo Gennadii Monachi, incipit: *ὁ μὲν μακάριος Ἰωάννης καὶ Βαπτιστὴς*, omittitur ab Allatio.

8. Alia, *εἰς τὴν μετὰ σάρκα γέννησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ*, *in Nativitatem Domini nostri Jesu Christi secundum carnem.* Gennadii Monachi in eodem Cod. & in nostro, incipit, *Οἱ λαμπρότατοι τῆς ἐκκλη-*

† *V. Lambecium l. 8. p. 505. & seq.*

Digitized by Google

κλησίας φωςῆρες. Scripta est autem in Monasterio S. Joannis Baptistæ. Extat in Codd. Regiis 2955. & 2959. & in nostro: ejus non meminit Allatius.

9. Alia de Transitu B. Mariæ Virginis, ἐπὶ τῇ μεταςάσει τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκȣ. Extat in eodem Regio Codice, & in 2959. Ex ejus titulo colligitur scriptam fuisse in Monasterio Pammacaristæ, nempe Constantinopoli, lectam *in festo dormitionis B. Mariæ, in tertio, inquit, nostro ad urbem violento reditu,* Indict. 12. an. 72. hoc est anno mundi secundum Græcos 6972. cui respondet Indictio 12. J. C. 1464. Atqve ita falluntur qvi annum 1460. supremum Gennadio fuisse nullo fundamento affirmant. Videntur autem verba ista manu ipsius Gennadii scripta, incipit, Ἡ μὲν τȣ̃ ἔτȣς ἀρχὴ, habetur qvoqve in nostro cod.

10. Alia, *de secundo Adventu Domini nostri, & de Resurrectione corporum.* Περὶ τῆς δευτέρας παρȣσίας τȣ̃ Κυρίȣ ἡμῶν, καὶ περὶ τῆς τῶν σωμάτων ἀναςάσεως. Extat in eod. Cod. Reg.

11. Alia, ἐπὶ τῇ παραβολῇ τȣ̃ τελώνȣ καὶ Φαρισαίȣ, *de Parabola Publicani & Pharisæi*, cujus initium est, τὸν τῆς ὑπερηφανείας κρημνόν. Extat in Cod. Reg. 2958. & in nostro, neqve hanc vidit Allatius.

12. Alia, ἐπὶ τῇ παραβολῇ τȣ̃ ἀσώτȣ, καὶ περὶ μετανοίας, *de Parabola Prodigi, & de Pœnitentia.* Incipit, ὁ τῶν Φαρισαίων καὶ Γραμματέων γογγυσμός. In eodem cod. Reg. & nostro: non meminit Allatius.

13. Alia hoc titulo, τȣ̃ μακαριωτάτȣ καὶ ἀοιδίμȣ Πατριάρχȣ Κυρίȣ Γενναδίȣ ὁμιλία ῥηθεῖσα τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ παρασκευῇ ἐν τῷ παλατίῳ, ἔτι ἐν τῷ τῶν κοσμικῶν σχήματι τυγχάνοντος. *Beatissimi & venerandi Patriarchæ domini Gennadii Homilia dicta in sancta & magna Parasceve in Palatio, cum adhuc in secularium habitu esset.* Extat in eodem cod. 2958.

14. Alia sub hoc titulo, Θεωρία περὶ τῶν ἐν τῇ εὐαγγελικῇ παραβολῇ ταλάντων, *de parabola talentorum in Evangelio, consideratio.* Hujus initium, ὁ τὰ πέντε τάλαντα πεπιςευμένος. In eod. cod.

15. Homilia de corpore & sanguine Domini, qvam huc usqve in solo nostro codice * reperimus hoc titulo prænotatam: Ἐκ τῶν

* Ex Codice Monasterii Brundusini edidit Clariss. Renaudotus p. 1-35. Latinamque versionem addidit. Paris. 1709. 4.

Digitized by Google

τῶν ὁμιλιῶν αἱ ὁμιλούμεναι ἐν τῷ δυςυχεῖ παλατίῳ κατὰ παρασκευὴν ἐν τῇ μεγάλῃ τεσσαρακοςῇ, εὑρημένων μετὰ τὴν ἅλωσιν. Ἐγράφοντο δὲ μετὰ τὸ ἀγράφως ὁμιληθῆναι παρακλήσει φίλων. αὕτη δὲ ὡμιλήθη ἐν τῇ παρασκευῇ τοῦ Λαζάρου. Ὁμιλία περὶ τοῦ μυςηριώδους σώματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριςοῦ. *Ex Homiliis quæ pronuntiatæ fuerunt in infelici palatio, singulis sextis feriis in magna quadragesima inventis post captam urbem. Scriptæ autem fuerant postquam viva voce fuissent pronuntiatæ amicorum hortatu. Porro hæc pronuntiata est in Parasceve Lazari. Homilia de sacramentali corpore Domini nostri Jesu Christi.*

16. Alia de eodem argumento brevior, scripta ut videtur Constantinopoli postqvam Patriarcha renuntiatus esset, in qva alterius meminit. Eam in nullo codice reperimus, sed eam transtulimus ex Opere Meletii Syrigi adversus Cyrillum Lucarin, ubi refertur.

17. Multas præter enumeratas à nobis Homilias scripsisse Gennadium testatur ipse in Epistola qvadam, in qva de suis operibus ad amicum scribit. Ἔτι δὲ ὁμιλίαι αἱ σχεδιασθεῖσαι, ἵνα μετὰ τὰς ἀπὸ ςόματος γενησομένας ὁμιλίας τῷ λαῷ ἀναγινώσκωνται αὐτὰς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καθ' ἑκάςην κυριακὴν ἐκ διαδοχῆς μετὰ τὸ ἄριςον συναγομένων τῶν ἐνοριτῶν ἐν ἑκάςῃ ἐκκλησίᾳ, πᾶν ἀναγκαῖον σχεδὸν περιέχουσαι. *Item Homiliæ compositæ, ut post eas quæ viva voce pronuntiandæ sunt Homiliæ, in Ecclesiis populo prælegerentur per singulas Dominicas successive post prandium, congregatis Enoritis, sive montis accolis in una quaque Ecclesia, quidquid fere necessarium est continentes.*

18. Homiliis adjungi possunt, *Oratio contra simoniacam hæresim*, scripta biennio ante captam urbem ad Constantinum Imp. Κατὰ τῆς σιμωνιακῆς αἱρέσεως ἢ ἀπιςίας, initium, Τὰ ἐκ ἀθέων τούτων βαρβάρων, in Cod. Reg. 2955. & nostro.

19. Περὶ διαφορᾶς τῶν συγγνωςῶν καὶ θανασίμων ἁμαρτημάτων. *De * differentia peccatorum venialium & mortalium.* Inc. ὁ μὲν ἀκριβέςερος, in eodem Reg. Codice.

20. Περὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι νῦν θαύματα ὡς πρότερον. *De eo quod nulla nunc ut olim miracula fiant*, in Cod. Reg. 2959. initium, Ζητοῦσί τινες

Opera Gennadii Theologica varia sunt, præter ea qvæ adversus Latinos scripsit, de qvibus agetur postremo loco.

21. Primum inter opera Theologica locum tenet, *Expositio fidei Christianæ coram Turcarum Imperatore Muhamede facta, & scripto comprehensa.*

* MS. in Bibl. Cæsarea Viennensi Cod. Theol. 196. Lambec. V. p. 157.

bensa. Hujus duplex editio est, altera prolixior, altera brevior. Primæ titulus in nostro & Regiis Codd. talis est. *Γενναδίου μοναχοῦ καὶ πατριάρχου τῶν τοῦ Χριστοῦ πενητῶν, περὶ τῆς μόνης ὁδοῦ πρὸς τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων. Ἐξεδόθη δὲ τῷ Σουλτάνῳ αἰτήσαντι μετὰ τὰς ἐνώπιον αὐτοῦ διαλέξεις ἐν τῷ πατριαρχείῳ τότε γεγενημένας· καὶ μετὰ τοῦτο ἄλλο συντομώτερον ἐξεδόθη. Ἡρμηνεύθη δὲ ἀμφότερα ἀῤῥαβικῶς, καὶ οὕτως ἐδόθησαν. Gennadii Monachi & Patriarchæ Christi pauperum de sola via ad salutem hominum. Datum vero est hoc opus Sultano petenti, post habitas coram eo disputationes in Patriarchio, & deinde aliud brevius editum est: ambo autem Arabice interpretata sunt, & ita publicata.* Arabice cum interpretatum ajunt, Turcice intellige, neqve enim ullum Arabicæ versionis vestigium in Codd. MSS. Extat illud in plerisqve codicibus. De eo Allatius p.402. * Brevius alterum opusculum idem est qvod edidit Turco-Græciæ lib.2. Martinus Crusius, cum versione Turcica, qvæ ut titulus habet, facta est ab Ahmeto Judice Berrhœæ, patre Mahmouti Chelebi Scribæ Imperatorii. Ejusdem exemplar simul cum Turcica versione elegantissima manu scriptum, sed Græcis literis, & fortassis idem qvod aut Imperatori, aut primario alicui Turcæ destinatum fuit, habetur in Bibliotheca Regia n.2961.

Editum qvoqve est anno 1556. in Hæresiologia, translatum Latine à Gregorio Hermonymo Spartano Helmestadii gr. lat. 1611. 4. in Bibliotheca Patrum tom.4. pag.950. De eo videnda qvæ scribit Possevinus Apparatu sacro: qvamqvam falso suspicatur à Græcis subtracta qvædam fuisse qvæ ad processionem Spiritus sancti à Patre & Filio pertinerent. Id enim non ex collatione MSS. codicum, sed conjectando tantum colligit, qvia Gennadium, qvi ipsi Catholicus videbatur, ea silentio præteriisse non existimabat. Sed qvam inanis hæc conjectura sit, ex superius dictis manifestum est.

22. Contra Judæos scripsit per modum dialogi librum hoc titulo, *Ἔλεγχος τῆς Ἰουδαϊκῆς πλάνης ἔκ τε τῆς γραφῆς καὶ τῶν πραγμάτων, καὶ πρὸς τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν παράθεσις ἐν σχήματι διαλόγου. Confutatio erroris Judaici ex Scriptura & rebus gestis, & ad Christianam veritatem Cohortatio, per modum dialogi.* Colloqvuntur Christianus & Judæus. Initium est: *Βούλει διαλεχθῶμεν ἐφ' οἷς πρὸς ἀλλήλους διαφερόμεθα Χριστιανοί τε καὶ Ἰουδαῖοι.* Extat in Cod. Reg. 2954. & 2959. & in nostro similiter. In utroqve scriptus dicitur, *ἐν τῇ τρίτῃ μου βιαίᾳ πρὸς τὴν πόλιν ἀνόδῳ.* In meo additur, *καὶ δόξα ἐκεῖθεν ἐλευθερώ-*

* infra p. 773.

θερώσαντί με τρίτον ἤδη Θεῷ, *scriptus in tertia mea ad urbem violenta profectione, & gloria Deo tertium inde me liberum abire sinenti.* Non viderat Allatius, qvi ex Bibliotheca Roberti Constantini titulum citat pag. 408. opus non contemnendum, satisqve prolixum, foliorum circiter sexaginta in eodem Regio.

23. Ejusdem, Ἐκ τῶν περὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ προφητειῶν αἱ σαφέστεραι, *sive Collectio Prophetarum de Christo quae magis perspicuae sunt.* Incipit, Οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα, in nostro cod. & in Reg. 2959. Non meminit Allatius.

24. Κατὰ Αὐτοματιστῶν καὶ Ἑλληνιστῶν, ἤτοι πολυθέων, καὶ ὅτι Θεὸς εἷς ἐστι καὶ δημιουργὸς τοῦ παντὸς ἐν τριάδι ὑποστάσεων. *Contra Automatistas & Hellenistas, sive multorum Deorum opinionem tenentes, & quod unus Deus sit conditor universi in trinitate hypostaseon.* Incipit: Οἴεσθαι μὲν μὴ εἶναι Θεόν. Scriptum fuit opus in Monasterio Prodromi in monte Menœceo: habetur in codd. reg. 2955. 2958. 2959. & in nostro.

25. Ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις περὶ τῆς θεότητος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. *Interrogationes & responsiones de Divinitate Domini nostri Jesu Christi*: ex disputatione habita cum Primariis duobus Turcis, qvi missis litteris ex Monasterio Ferras eum venire jusserant. Extat in cod. reg. 2955. Πρὸς τῷ τέλει τοῦ Μαΐου.

26. Περὶ τῆς πρώτης τοῦ Θεοῦ λατρείας, ἢ νόμος εὐαγγελικὸς ἐν ἐπιτομῇ. *De primo Dei cultu, sive lex Evangelica compendio explicata.* Opus dividitur in capita 40. scriptum est rogante qvodam familiari Monacho, raptim anno 6966. J. C. 1458. in Monasterio S. Joann Baptistæ in Menœceo monte post abdicatam dignitatem, Μετὰ τὴν τοῦ πατριάρχου ἀποκατάθεσιν, ut habet idem Cod. Regius. Incipit, Δυοῖν οὐ τῶν τοῖς εὐσεβοῦσι λατρειῶν. Extat in Codice Reg. 2955. & 2959.

27. Περὶ τῆς θείας προνοίας καὶ προορισμοῦ. *De Divina Providentia & Predestinatione.* Initium est, τὴν ἐξ ἀϊδίου περὶ τῶν ὄντων καὶ γινομένων γνῶσιν.

28. Περὶ προορισμοῦ δεύτερον, *de Predestinatione secundum.* Initium, Κλινοπετὴς ἐδεξάμην. Is libellus editus est 1. Augustæ Vindelicorum à Davide Hœschelio, an. 1603. 4. Iterum cum versione latina à Carolo Libertino Societatis Jesu Theologo, Uratislaviæ Anno 1681. 4. Scriptus fuit ad Joannem Archiepiscopum Thessalonicensem in eodem Monasterio.

29. Περὶ

29. Περὶ τῦ θείϰ προορισμῦ τρίτον. *De divina Prædestinatione tertium*, ad eundem. Incipit, Πολλὴν οἶδά σοι χάριν.

30. Περὶ τῦ θείϰ προορισμῦ τέταρτον. *De divina Prædestinatione quartum.* Ad magnum Oeconomum dominum Theodorum Agallianum. Σὺ μὲν καλῶς ποιῶν φίλτατε. Qvatuor illi de Prædestinatione libri ſcripti videntur poſtqvam privatus factus in monaſterium ſe recepiſſet. Extant ſimul in Codd. Regiis 2955. & 2959.

31. Οπως ἡ θεία πρόνοια καὶ ὁ θεῖος προορισμὸς οὐκ ἀναιρεῖ τὸ χρήσιμον τῶν εὐχῶν. *Quod divina Providentia & divina Prædestinatio non aufert precum utilitatem*, in Cod. Reg. 2958. Incipit, Ο περὶ τῆς θείας προνοίας λόγος, eod. Reg 2958.

32. Περὶ τῆς ἐν τῷ δεσπότῃ ἡμῶν Χριςῷ ἀνθρωπότητος. *De humanitate J.C.D.N.* Incipit, Ζητοῦσί τινες. Ibid.

33. Περὶ ἀναςάσεως. *De reſurrectione.* Init. Τὸ μὲν τῆς ἀναςάσεως ὄνομα. Ibid.

34. Περὶ τῦ δεσποτικῦ καὶ θείου αἵματος. *De dominico & divino ſanguine*, ad Dionyſium Hieromonachum. Init. Εζητομένου ἤδη τῷ μεγάλῳ πατρὶ Γρηγορίῳ. Ibid.

35. Περὶ τῶν Αγγέλων πρὸς τὴν τῦ Αργυροπύλου γνώμην ἀντιφερόμενον. *De Angelis contra Argyropuli ſententiam.* Incipit, Ο Θεὸς φῶς ὂν ἀκρότατον. Ibid.

36. Εις τὸ ἀποςολικὸν ῥητὸν τό, Εκένωσεν ἑαυτὸν μορφὴν δούλου λαβών. *In illud Apoſtoli, Exinanivit ſemetipſum, formam ſervi accipiens.* Ibid.

37. Λύσις διαφόρων εὐαγγελικῶν ἀποριῶν. *Solutio diverſarum ex Evangelio difficultatum.* Ibid.

38. Περὶ τῶν ἐμφερομένων ἐν τῇ θεία εὐχῇ ῥημάτων, ἤγουν Κύριε Ιησοῦ Χριςὲ υἱὲ Θεῦ, ἐλέησον ἡμᾶς. *De verbis in divina prece contentis, Domine Jeſu Chriſte fili Dei, miſerere nobis.* Ibid.

39. Περὶ τῶν καρπῶν τῦ πνεύματος. *De fructibus ſpiritus.* Ibid.

40. Εκφρασις τῦ, μάρτυρες ςεφανῖται. *Expoſitio Hymni Eccleſiaſtici*, qvi ita incipit. Ibid.

41. Εκ τῶν ἐμμέτρων εὐχῶν τῦ αὐτῦ, ὦ πάτερ ἄμβροτε. *Hexametri verſus ad Deum.* Ibid.

42. Περὶ τῦ πῶς διακρίνονται αἱ θεῖαι ἐνέργειαι πρός γε ἀλλήλας

λήλας κ̀ τὴν θείαν ἐσίαν ἧς εἰσὶν ἐνέργειαι. *Quomodo divinæ operationes distinguuntur tam inter sequam inter divinam essentiam.* Ibid.

43. Περὶ τῶν φαῦλα πραττόντων πότερον ἄκοντες πράττουσιν ἢ ἑκόντες. *De iis qui mala committunt, num volentes aut nolentes agunt.* Incipit, Ζητητέον ἂν εἴη, in eod.

44. Synesii Oratio metrica, soluta ratione expressa, cod. 2955.

45. Ὕμνος μετὰ δεήσεως. Incipit, Τολμῶντα με, μέγιστε βασιλεῦ. Ibid.

46. Περὶ τῶ καιροῦ καὶ τῶ τρόπου τῆς ὑπάρξεως τῶν νοερῶν καὶ ἀθανάτων ψυχῶν. *De tempore & modo existentiæ animarum intelligentium & immortalium*, amico cuidam. Inc. Ἐπειδὴ πυνθάνη, τιμιώτατε καὶ φίλτατε ἡμῖν ἐν Χριστῷ. Extat in Codd. 2953. 2958. & in nostro. Allatius per densam umbram designavit, qvam vide pag. 405.

47. Περὶ τῶν ψυχῶν μετὰ τὴν ἐκ τῶν σωμάτων ἀνάλυσιν διαθέσεως ἐπιβεβαιωτικὸν συγγράμματος, ὃ προεκόμισεν αὐτὸς ὁ Σαββάτιος τῶ μακαρίου Θεσσαλονίκης κυρίου Συμεών. *De animarum postquam corporibus solutæ sunt statu & conditione, ad confirmationem scripti Symeonis Thessalonicensis, quod ad se attulerat Sabbatius* ad eumdem qvi ex Sina monte ad Gennadium venerat. In nostro cod. p.4. Non vidit Allatius.

48. Ad Joannem opinor Thessalonicensem de eodem Epistola prolixa. Extat in nostro codice pag. 12. inc. Ἥδιστα μέν σοι ἀποκρινόμεθα. Nec vidit Allatius.

49. Πρὸς τὸν πανιερώτατον Μηδείας Κύριον Θεοφάνην, περὶ τῆς λογικῆς καὶ ἀνθρωπίνης ψυχῆς δεύτερον. *De anima humana & rationali ad sanctissimum Mediæ Metropolitam, secundo.* Hujus Theophanis extant in cod. 2958. ubi hic tractatus habetur, Epistolæ tres, una ad Ignatium Monachum cum adhuc esset Oeconomus, altera ad magnum Ecclesiarcham, tertia ad Archiepisc. Ephesinum.

50. Περὶ τοῦ βιβλίου τοῦ Γεμιστοῦ; καὶ κατὰ τῆς ἑλληνικῆς πολυθεΐας. *De libro Gemisti*, * *& contra Græcam superstitionem, ad Joannem Exarchum.* Extat. cod. 2955 & 2959. Ἐπαινοῦμέν σου τὴν.

51. In singularem classem referendæ sunt Orationes qvædam funebres. Extat in Reg. Cod. 2955. & in nostro, hoc titulo. Τῶ σοφωτά-

* Extat Plethonis opusculum in Bibliotheca Viennensi, deque eo Lambecius lib. 7. p. 162. ex Allatio p. 176. scribens tanto odio in Gemistum exarsisse Gennadium, ut libros omnes ejus flammis abolendos curaverit. V. Allat. de Georgiis p. 391.

Digitized by Google

φωτάτου καὶ ἁγιωτάτου Κυρίου Γενναδίου τῷ βασιλεῖ Κωνςαντίνῳ, ἐπὶ τῇ κοιμήσει τῆς ἀοιδίμου Δεσποίνης τῆς αὐτῦ μητρὸς παραμυθητικός. *Sapientissimi & sanctissimi Domini Gennadii ad Imperatorem Constantinum in morte veneranda Despœna matris ejus consolatoria Oratio.* Incipit, Ἡ μακαρία καὶ ἀοίδιμος μήτηρ τῦ κράτους σου.

52. Ἐπιτάφιος Θεοδώρου δεσπότου. *Oratio in funere Theodori Despota fratris Imperatoris*, inc. τῷ μὲν τῦ κρατίςου βασιλέως ἡμῶν ἀδελφῷ τρίτος μὲν ἐξήκει κειμένῳ, in Cod. Reg. 2955.

53. Τῦ σοφωτάτου διδασκάλου Κυρίου Γεωργίου τῦ Σχολαρίυ, μετέπειτα δὲ καὶ ἀοιδίμου Πατριάρχου Κωνςαντινουπόλεως κυρίου Γενναδίου μονῳδία ἐπικήδιος ἐπὶ τῷ μακαριωτάτῳ πατρὶ καὶ διδασκάλῳ Κυρίῳ Μάρκῳ Ἐφέσου, μετὰ κόσμον Εὐγενικῷ. *Sapientissimi Doctoris D. Georgii Scholarii, deinde venerandi Patriarcha Constantinopolitani D. Gennadii Monodia funebris de beatissimo Patre & Doctore Marco Ephesino, qui in mundo Eugenicus dictus est.* Incipit, Φεῦ νῦν, ὦ παρόντες, ἡμῖν αἱ τῶν ἀγαθῶν ἐλπίδες οἴχονται. Extat in Cod. Reg. 2958 & aliis.

54. Ἐπιτάφιος τῷ μακαρίῳ Θεοδώρῳ Ἰῷ Σοφιανῷ ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ τῦ Βατοπεδίου ταφέντι, ὃν εἶπεν ἐξ ὑπογυίου ὁ θεῖος αὐτῦ Γεννάδιος μοναχὸς ἐν τῷ ταφίῳ σεπτῷ κη, ς η ξ ε ἔτους. *Oratio funebris Beati Theodori Sophiani in sacro Monasterio Batopedii sepulti, quam ex tempore pronuntiavit avunculus ejus Gennadius Monachus ad sepulchrum 28. Septembris an. 6956. J. C. 1457.* Extat in nostro cod. Inc. Ἀλλὰ ζῶντος μὲν ἔτι τὴν ἐνταῦθα ζωήν.

Seqvuntur ea qvæ historica vocare possumus, qvamvis pleraqve ad inimicitias acerrime cum Latinis susceptas pertineant.

55. Ὅτι ἀνεχωρήθη τῦ παλατίου καὶ τῆς μονῆς τοῦ Παντοκράτορος, ἐν ᾗ πρῶτον ᾤκει κοσμικὸς, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸ τοῦ Χαρδιανήτου κοινόβιον, καὶ ἡτοιμάζετο πρὸς τὸ μοναχικὸν σχῆμα. *Cum recessisset ex Palatio & Monasterio Omnipotentis, in quo prius habitabat cum sacularis esset, abiitque in Cœnobium Chardianeti, praepararetturque ad habitum monasticum.* Inc. Πολλάκις προσειρηκώς σε, γαληνότατε βασιλεῦ. Extat in Cod. Reg. 2955. Missa est autem ad Constantinum Imperatorem statim fere post mortem Joannis Palæologi.

56. Γενναδίου ἐλαχίςου Σχολαρίου ἐπὶ τὴν δι' ἐγκατάλειψιν Θεῦ ματαίαν καὶ ἄλογον καὶ ἀσύνδετον καινοτομίαν τῆς πίςεως. *Gennadii minimi Scholarii de ea, qua derelicto Deo facta est vana, irrationali & inconcinna fidei innovatione.* Inc. Τίς δώσει μοι πτέρυγας. ibid. Inventum esse Callipoli

Digitized by Google

λήλας κ̀ τὴν θείαν ἐσίαν ἧς εἰσὶν ἐνέργειαι. *Quomodo divinæ operationes distinguuntur tam inter se quam inter divinam essentiam.* Ibid.

43. Περὶ τῶν φαῦλα πραττόντων πότερον ἄκοντες πράττουσιν ἢ ἑκόντες. *De iis qui mala committunt, num volentes aut nolentes agunt.* Incipit, Ζητητέον ἂν εἴη, in eod.

44. Synesii Oratio metrica, soluta ratione expressa, cod. 2955.

45. Ὕμνος μετὰ δεήσεως. Incipit, Τολμῶντα με, μέγιστε βασιλεῦ. Ibid.

46. Περὶ τῦ καιροῦ καὶ τῦ τρόπου τῆς ὑπάρξεως τῶν νοερῶν καὶ ἀθανάτων ψυχῶν. *De tempore & modo existentiæ animarum intelligentium & immortalium*, amico cuidam. Inc. Ἐπειδὴ πυνθάνῃ, τιμιώτατε καὶ φίλτατε ἡμῖν ἐν Χριστῷ. Extat in Codd. 2953. 2958. & in nostro. Allatius per densam umbram designavit, qvam vide pag. 405.

47. Περὶ τῶν ψυχῶν μετὰ τὴν ἐκ τῶν σωμάτων ἀνάλυσιν διαθέσεως ἐπιβεβαιωτικὸν συγγράμματος, ὃ προεκόμισεν αὐτὸς ὁ Σαββάτιος τῦ μακαρίου Θεσσαλονίκης κυρίου Συμεών. *De animarum postquam corporibus soluta sunt statu & conditione, ad confirmationem scripti Symeonis Thessalonicensis, quod ad se attulerat Sabbatius* ad eumdem qvi ex Sina monte ad Gennadium venerat. In nostro cod. p. 4. Non vidit Allatius.

48. Ad Joannem opinor Thessalonicensem de eodem Epistola prolixa. Extat in nostro codice pag. 12. inc. Ἥδιστα μέν σοι ἀποκρινόμεθα. Nec vidit Allatius.

49. Πρὸς τὸν πανιερώτατον Μηδείας Κύριον Θεοφάνην, περὶ τῆς λογικῆς καὶ ἀνθρωπίνης ψυχῆς δεύτερον. *De anima humana & rationali ad sanctissimum Mediæ Metropolitam, secundo.* Hujus Theophanis extant in cod. 2958. ubi hic tractatus habetur, Epistolæ tres, una ad Ignatium Monachum cum adhuc esset Oeconomus, altera ad magnum Ecclesiarcham, tertia ad Archiepisc. Ephesinum.

50. Περὶ τοῦ βιβλίου τοῦ Γεμιστοῦ, καὶ κατὰ τῆς ἑλληνικῆς πολυθείας. *De libro Gemisti*, * *& contra Græcam superstitionem, ad Joannem Exarchum.* Extat. cod. 2955 & 2959. Ἐπαινοῦμέν σου τὴν.

51. In singularem classem referendæ sunt Orationes qvædam funebres. Extat in Reg. Cod. 2955. & in nostro, hoc titulo. Τῦ σοφωτά-

* Extat Plethonis opusculum in Bibliotheca Viennensi, deque eo Lambecius lib. 7. p. 162. ex Allatio p. 176. scribens tanto odio in Gemistum exarsisse Gennadium, ut libros omnes ejus flammis abolendos curaverit. V. Allat. de Georgiis p. 391.

φωτάτου καὶ ἁγιωτάτου Κυρίου Γενναδίου τῷ Βασιλεῖ Κωνςαντίνῳ, ἐπὶ τῇ κοιμήσει τῆς ἀοιδίμου Δεσποίνης τῆς αὐτῦ μητρὸς παραμυθητικός. *Sapientissimi & sanctissimi Domini Gennadii ad Imperatorem Constantinum in morte veneranda Despœnæ matris ejus consolatoria Oratio.* Incipit, Ἡ μακαρία καὶ ἀοίδιμος μήτηρ τῦ κράτους σου.

52. Ἐπιτάφιος Θεοδώρου δεσπότου. *Oratio in funere Theodori Despota fratris Imperatoris*, inc. τῷ μὲν τῦ κρατίςου βασιλέως ἡμῶν ἀδελφῷ τρίτος μὲν ἐξήκει κειμένῳ, in Cod. Reg. 2955.

53. Τῦ σοφωτάτου διδασκάλου Κυρίου Γεωργίου τῦ Σχολαρίυ, μετέπειτα δὲ καὶ ἀοιδίμου Πατριάρχου Κωνςαντινουπόλεως κυρίου Γενναδίου μονῳδία ἐπικήδιος ἐπὶ τῷ μακαριωτάτῳ πατρὶ καὶ διδασκάλῳ Κυρίῳ Μάρκῳ Ἐφέσου, μετὰ κόσμον Εὐγενικῷ. *Sapientissimi Doctoris D. Georgii Scholarii, deinde venerandi Patriarcha Constantinopolitani D. Gennadii Monodia funebris de beatissimo Patre & Doctore Marco Ephesino, qui in mundo Eugenicus dictus est.* Incipit, Φεῦ νῦν, ὦ πάροντες, ἡμῖν αἱ τῶν ἀγαθῶν ἐλπίδες οἴχονται. Extat in Cod. Reg. 2958 & aliis.

54. Ἐπιτάφιος τῷ μακαρίῳ Θεοδώρῳ Ἰῷ Σοφιανῷ ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ τῦ Βατοπεδίου ταφέντι, ὃν εἶπεν ἐξ ὑπογυίου ὁ θεῖος αὐτῦ Γεννάδιος μοναχὸς ἐν τῷ ταφίῳ σεπτῷ κη, ς υ ξ έ ἔτους. *Oratio funebris Beati Theodori Sophiani in sacro Monasterio Batopedii sepulti, quam ex tempore pronuntiavit avunculus ejus Gennadius Monachus ad sepulchrum 28. Septembris an. 6956. J. C. 1457.* Extat in nostro cod. Inc. Ἀλλὰ ζῶντος μὲν ἔτι τὴν ἐνταῦθα ζωήν.

Seqvuntur ea qvæ historica vocare possumus, qvamvis pleraqve ad inimicitias acerrime cum Latinis susceptas pertineant.

55. Ὅτι ἀνεχωρήθη τῦ παλατίου καὶ τῆς μονῆς τοῦ Παντοκράτορος, ἐν ᾗ πρῶτον ᾤκει κοσμικὸς, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸ τοῦ Χαρδιανήτου κοινόβιον, καὶ ἡτοιμάζετο πρὸς τὸ μοναχικὸν σχῆμα. *Cum recessisset ex Palatio & Monasterio Omnipotentis, in quo prius habitabat cum sæcularis esset, abiitque in Cœnobium Chardianeti, præparareturque ad habitum monasticum.* Inc. Πολλάκις προσειρηκὼς σε, γαληνότατε βασιλεῦ. Extat in Cod. Reg. 2955. Missa est autem ad Constantinum Imperatorem statim fere post mortem Joannis Palæologi.

56. Γενναδίου ἐλαχίςου Σχολαρίου ἐπὶ τὴν δι' ἐγκατάλειψιν Θεῦ ματαίαν καὶ ἄλογον καὶ ἀσύνδετον καινοτομίαν τῆς πίςεως. *Gennadii minimi Scholarii de ea, quæ derelicto Deo facta est vana, irrationali & inconcinna fidei innovatione.* Inc. Τίς δώσει μοι πτέρυγας. ibid. Inventum esse Callipoli

poli exemplar, unde Regium descriptum est, testatur marginalis ejusdem Nota.

57. Ejusdem Epistola scripta sex mensibus ante captam urbem, τοῖς εὐγενεστάτοις πολίταις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἅπασιν ἱερωμένοις καὶ κοσμικοῖς. *Ad nobilissimos cives omnes Constantinopolitanos Ecclesiasticos & Laicos.* Ibid.

58 Ejusdem Θρῆνος, sive *Lamentatio*, scripta in Menœceo monte 20. Junii, Ind. 8. hoc est, nisi error codicem occupavit, anno 1445. atqve adeo septennio circiter ante captam urbem, Inc. Ιοῦ τῆς ὀδύνης. Ibid. & cod. 2959.

Qvæ seqvuntur huc usqve non reperta à nobis, recenset ipse Gennadius in Epistola ad Amicum.

59. Συμβουλευτικὸς λόγος, ὃν ἀνέγνων ἐν τῷ Παντοκράτορι ἐνώπιον τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ὅλης τῆς πόλεως, περὶ ἱλεώσεως τοῦ θείου καὶ τῆς οἴκοθεν παρασκευῆς, τῇ ιε. Ὀκτωβρίου. *Consilium quod legi in Pantocratoris Monasterio coram Imperatore & tota urbe, de placando Deo & domestico belli apparatu 15. Octobris.*

60. Νεαρὰ ἡ χρυσόβουλλος, ἣν ἐσχεδίασα ἵνα γένηται παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἀναιρετικὴ τῶν θεοστυγῶν παραβάσεων τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ θείων νόμων, δι' ἃς ἐκ Θεοῦ τοσοῦτοις ἔτεσι πιεζόμεθα. *Novella sive bulla aurea quam composui, ut ab Imperatore promulgaretur ad tollendas Deo odibiles transgressiones ecclesiasticarum & divinarum legum, propter quas à Deo tot annis affligimur.*

61. *Alia quæ promulgari debebat Ecclesiastica Novella ad renovationem legum ecclesiasticarum & divinarum singularum transgressionum species, & earum emendationes continens.* Ἡ ἐκκλησιαστικὴ νεαρὰ, ἥτις ὤφειλε γίνεσθαι παρὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν εἰς ἀνανέωσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ θείων νόμων δεινῶς καὶ πολυειδῶς πατουμένων, ἥτις καὶ ἐσχεδιάσθη, τὰς παραβάσεις καὶ τὰς διορθώσεις κατὰ μέρος περιέχουσα.

62. Oratio ad Imperatorem scripta 12. Maji.

63. Varia scripta ad Magnum Ducem. Duodecim Capitula ad Imperatorem missa per Ignatium. Alia ad Agioreitas sive Monachos montis Atho, missa anteqvam Cardinalis Russiæ Constantinopolin adveniret, per Athanasium & Simonem Monachos. Hæc diversa scripta ipse Gennadius commemorat.

64. *Epistola ad omnes fideles* τοῖς ἁπανταχοῦ πιστοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Extat in cod. Reg. 2955.

Digitized by Google

65. *Alia missa ad magnum Ecclesiarcham Sylvestrum Syropulum, Magnum Chartophylacem Agallianum, & alios quosdam Ecclesiasticos, cum celebrata est Liturgia præsente Cardinali, postquam omnia circa religionem dissidia per eumdem Cardinalem Isidorum composita sunt.* Initium est. Ἅγιοι πατέρες, ἐγὼ ἤθελον ἐλθεῖν. Extat in eodem cod.

Gennadio eidem, qvi & Georgius Scholarius in iisdem titulis appellatur, varii adversus Latinos tractatus tribui solent. Hos qvidem Allatius alteri suo Gennadio schismatico attribuit, qvem cum non alium ab hoc nostro fuisse ostensum fuerit, idcirco MSS. codicum fidem secuti, præsertim Regii unius, qvi Sylvestri Syropuli magni Ecclesiarchæ, cui Gennadius probe notus erat, manu eleganter scriptus est anno 6958. Ind. 11. hoc est anno 1448. vivente adhuc Gennadio, imo ante captam urbem cum nondum esset Patriarcha, nostro vindicamus.

66. Περὶ τῦ καθαρτηρίυ πυρὸς λόγοι δύο. *De Purgatorio libri duo.* Extant Cod. Reg. 2958. Prior initio mutilus est. Opus elegans nec contemnendum, qvicqvid dicat Allatius.

67. Κεφαλαιώδης ἀπόκρισις πρὸς τὺς παρὰ Λατίνων εἰρημένυς λόγυς περὶ τῦ αὐτῦ Πουργατορίυ. *Summaria responsio ad objectiones Latinorum circa idem Purgatorium.* Ibid. Initium, Ἐπειδὴ σαφέστερον ἡμᾶς ἀπαιτεῖτε.

68. Ejusdem *ad Joannem Thessalonicensem de Purgatorio Epistola*, in nostro cod. incipit, Αὐτοσχεδιάζω σοι.

69. Ejusdem Σύντομον κατὰ τῆς δόξης τῶν Λατίνων. *Breve scriptum contra Latinorum opinionem*, in eod. cod. Reg.

70. *De Processione Spiritus sancti contra Latinos tomi duo.* Primus scriptus est ante captam urbem post disputationes cum Legato Papæ Episcopo Cortonensi, & aliis Latinis habitas coram Joanne Imperatore. Extat is liber in Bibliotheca Regia n. 2956. pertinuitqve ad Antonium qvemdam Pyropolum Medicum, mortuo jam Gennadio, ut testantur Jambi Joannis cujusdam Dotheiani ad finem libri. Hujus operis initio hæc autor manu propria inscripserat: Γεωργίυ τῦ Σχολαρίυ. Συνετέθη μετὰ διαλέξεις πέντε καὶ δέκα γενομένας ἐν τῷ παλατίῳ μετὰ τῦ παπικῦ πρέσβεως καὶ ἐπισκόπου Κορτώνης, καὶ διδασκάλου τῆς παρὰ Λατίνοις θεολογίας, παρόντος καὶ τῦ Κυρίου Γρηγορίου τῦ Πατριάρχου, καὶ τῦ Καρδιναλίου, καὶ πολλῶν Λατίνων καὶ ὀρθοδόξων, ἐνώπιον τοῦ βασιλέως Ἰωάννου καὶ τῦ μακαρίτου δεσπότου Θεοδώρου. Παρακληθεὶς γὰρ τὰ συμπεράσματα τῶν διαλέξεων ἐκείνων, ἐν τῷ δὲ συνέ-

Digitized by Google

συνέταξα τῷ βιβλίῳ, ὃ μεταγραφὲν εἰς πολλὰ καὶ διαδοθὲν πανταχοῦ καὶ παρὰ Λατίνοις νῦν εὑρισκόμενον. Ἦν δὲ τότε ὁ συγγραψάμενος καθολικὸς Σεκρετάριος τοῦ βασιλέως Ἰωάννου, καὶ καθολικὸς Κριτὴς τῶν Ῥωμαίων, καὶ διδάσκων ἐν τῷ τρικλινίῳ τοῦ βασιλέως κατὰ παρασκευὴν ἑκάστην, παρούσης τῆς συγκλήτου καὶ πλείστης τῆς πόλεως τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ εἰς δόξαν αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ πάντα διδόντος. *Georgii Scholarii. Compositum est hoc opus post collationes quindecim factas in Palatio cum Legato Papali Episcopo Cortona, & quodam Theologia apud Latinos Doctore, præsente quoque domino Gregorio Patriarcha, Cardinale, & multis aliis Latinis & Orthodoxis coram Imperatore Joanne & Theodoro Despota felicis memoriæ. Hortantibus autem plurimis harum disputationum conclusiones in hoc libro collegi, qui postea transcriptus, & quacumque missus, etiam apud Latinos reperitur. Autor vero erat universalis Secretarius Imperatoris Joannis, Generalisque Græcorum Judex, docens in triclinio Imperatoris singulis sextis feriis, præsente Senatu & magna Civium frequentia, verbum Dei ad ejusdem gloriam Dei qui omnia donavit.* Hæc sola inscriptio totam de duobus Gennadiis Allatianam disputationem refellit.

71. *Secundus tomus adversus Latinos de Spiritu sancto*, * non eodem tempore scriptus, sed paulo serius, missusqve ad Joannem Comnenum Imperatorem Trapezuntinum, cui autor illud inscripsit, adjecta Epistola, qva rogat ut librum non prius aliis communicet, qvam aut se obiisse, aut aliis communicasse compererit. Extat in cod. reg. 2957. Scriptus manu Sylvestri Syropuli Diaconi & magni Ecclesiarchæ, vivo Gennadio, nempe anno 6956. ut supra diximus, A.C. 1444. & cod. 2963.

72. Ejusdem Dialogus prolixior adversus Latinos de processione Spiritus sancti, in qvo præsertim agit de recentiorum inter Latinos Doctorum, præsertim Thomæ & Scoti, de processione Spiritus sancti doctrina. Dialogi personæ, Olbianus, Eulogius, Benedictus. Init. Ἀλλὰ καιρός ἐστιν ἐπισκέψασθαι, ὦ εὐλόγιε, εἰ βούλει τὰ Λατίνων διδασκάλοις τοῖς νεωτέροις περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκπορεύσεως ἠπορημένα τοῖς τε ἄλλοις καὶ τῷ Θωμᾷ καὶ τῷ Σκότῳ. Extat Cod. Reg. cod. 2963.

73. Legatus huic de Spiritu sancto Dialogus, in eodem.

74. Le-

* Extat in Biblioth. Vienn. n. 277. teste Lambecio l. 5. pag. 225. qui alteri Scholario tribuit, secutus Allatium.

74. Ejusdem Gennadii Epiftola, Τῷ τιμιωτάτῳ ἐν μοναχοῖς Κυρίῳ Μαξίμῳ τῷ κατὰ κόσμον Σοφιανῷ, καὶ πᾶσι τοῖς ἐνασκουμένοις τῇ ἁγίᾳ μονῇ τοῦ Σινᾶ, ὁσιωτάτοις ἱερομονάχοις καὶ μοναχοῖς. *Venerabiliſſimo inter Monachos domino Maximo, qui cum ſecularis eſſet, Sophianus vocabatur, & omnibus vitam monaſticam exercentibus in ſancto Monaſterio Sina, ſanctiſſimis Sacerdotibus, & aliis Monachis.* Incipit: Αἱ γραφαὶ τῆς σῆς εὐλαβείας. Agitur in ea de variis diſciplinæ capitibus, occaſione eorum qvæ non recte illic ſe habere circa eos qvi ad viſitanda loca ſacra montis Sinai confluebant, à Joachimo & Gregorio Monachis didicerat. De Epiſcopo dignitatem abdicante, qvod abſqve Patriarchæ licentia negat poſſe fieri: an abſqve Diacono celebrare Epiſcopus poſſit, qvod licere ait in ſacello, ſeu παρεκκλησίῳ, & factum ab Euthymio & Matthæo Patriarchis, non publice in Eccleſia: De Epiſcopo Bosniæ, qvi multos ex Latinæ religionis hominibus ad fidem Eccleſiæ Græcæ adducebat: De Chartzeca Principe, qvem ad eamdem adducere idem Epiſcopus conabatur: Ne in Liturgia commemoratio ejus publice fiat, qvia adhuc σκεπάζεται τὸν χριστιανισμὸν, Chriſtianiſmum diſſimulat. Verum aſſerit licere in gratiarum actione ad menſam, præſente ipſo orare pro eodem. Ἐν δὲ τῇ εὐχαριστίᾳ τῆς τραπέζης ἡμῶν παρόντος εἰ θέλετε εὔξασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς διαφύλαξαι τὴν ζωὴν τοῦ αὐθέντου Χαρτζεκά. Qvis ille fuerit, aut qvinam nomine Κευδευγέρων, qvi ut videtur illius ſubditi erant, intelligendi ſint, neſcimus. Tum de Latinis & Armeniis ad loca ſacra adorandi cauſa venientibus definit, * non repellendos, etiamſi Heterodoxi, & ſchiſmate ab Eccleſia Græca diviſi ſint: nec tamen dandam ipſis Euchariſtiam, ſed ἀντίδωρον, ſeu panem benedictum, niſi proprias opiniones ſuas abjuraverint. De ſimonia: eam deplorat tanqvam malum, qvod temporum calamitate tolerari potius debeat, qvam idcirco obedientiam Epiſcopis negari, ne ſcandalum generetur, ex qvo Epiſcopalis Ordinis, mox ipſius religionis contemtus naſcatur: ferendum eſſe qvod emendari non poſſit: ſe ſaltem neminem pecuniis ordinaſſe, imo propriis ſumtibus Epiſcopos feciſſe multos, qvos ex captivitate redemerit: mali initia, ante qvinqvaginta annos fuiſſe: ſufficere ut Epiſcopos obſervent, ſintne Orthodoxi, & nihil alienum ab Eccleſiæ Græcæ fide docentes: minutiis circa ritus & officia eccleſiaſtica non attendendum.

* Locum ex hac Epiſtola Græce & Latine vulgavit Renaudotus p. 77-79. Pariſ. 1709. 4.

75. Epistola hæc eadem est qvam refert extare Lambecius in Bibliotheca Vindobonensi ad qvemdam Monachum: nam verbis iisdem incipit. Sed qvod aliam recenset ad Joachimum Monachum Sinaitam de controversiis qvibusdam partim ad Patriarcham Hierosolymitanum, partim ad Armenios & Latinos loca sacra invisentes spectantibus, veremur ne vitiosum exemplar viro diligentissimo fraudi fuerit. Nam de eo Joachimo loqvitur Gennadius Epistola ad Maximum Sophianum, à qvo, ut à Gregorio didicerat ea qvæ Sinaitarum pacem turbabant. Cum igitur eos statim remisisset mandatis instructos, ut plenius de eo argumento apud Sinaitas loqverentur, ad Joachimum de eodem scribendi causa nulla erat. Sed non raro parum felix in conjectando Lambecius fuit, qvod seqventi exemplo manifestum erit.

76. Historiam enim rerum inter Latinos & Græcos Ferrariæ & Florentiæ gestarum, scriptam à Gennadio fuisse, qvæ in Cæsarea Bibliotheca servetur, scribit l. 8. pag. 509. Codicem ait esse chartaceum, centum & sedecim annorum (ita scribebat an 1679.) *quo continetur Pseudo-historia Concilii Ferrariensis & Florentini à Gennadio Scholario Monacho Schismatico Græco; & Ecclesiæ Occidentalis perpetuo ac infensissimo hoste, qui ante Monachatum Georgius Scholarius appellatus fuerat, & ante oppugnationem Constantinopolis per Turcas obiisse videtur, maligne atque injuriose conscripta.* Qvem titulum sibi ipse Lambecius consarcinavit ex falsissimis conjecturis Allatii. In cod. vero MS. ita exhibetur: Γενναδίου Σχολαρίου τὰ ἐν τῇ συνόδῳ πραχθέντα τῇ ὀγδόῃ ἱστορικῶς τῇ Φλωρεντίᾳ. *Gennadii Scholarii acta Florentiæ in octava Synodo historice conscripta:* qvi titulus nisi Typographorum culpa est, vitio non caret, & inertiam scriptoris indicat, vel potius possessoris. Nam sæpissime in codd. MSS. reperiuntur tituli scripti aliena manu, qvorum nulla, nisi aliunde confirmetur, fides apud Criticos esse solet. Specimen vero à Lambecio exhibitum est ejusmodi. Ἡ εἰς τὴν Φεράραν εἰσέλευσις σὺν Θεῷ. Μετὰ δὲ τὸ σάββατον τῆς τυροφάγου, εἰσῆλθεν ὁ Πατριάρχης εἰς τὴν Φεράραν μετὰ τοῦ βασιλέως, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Γεωργίου. Καὶ πρῶτον μὲν ἐῤῥαντίσατο, (ita leg. pro ἐξαντίσατο, voce nihili) καὶ αὐτὸς καὶ ὁ Πατριάρχης διὰ τοῦ ῥαντιστηρίου. Εἶτα ὑπέδειξαν αὐτῷ οἱ ἐκεῖσε Λατινομοναχοὶ εὐμεγέθη καὶ εὐτραφῆ χεῖρα, τοῦ ἁγίου Γεωργίου λέγοντες εἶναι, ὑπὸ σανίδος κοιλανθείσης περιεχομένην, &c. Non viderat, opinor, Lambecius Historiam ejusdem Concilii à Sylvestro Syropulo scriptam,

ptam, etsi editam anteqvam octavum ipse suum librum publicaret, annis integris decem & octo. In ea porro, hæc verba qvæ sola nobis exhibuit speciminis loco, leguntur p. 89. editionis qvæ unica est, Hagæ-Comitis an. 1660. fol. ut etiam in authentico & autographo exemplari ipsius Syropuli manuscripto: unde exemplum descriptum à Claudio Sarravio habuit Isaacus Vossius, ab eo Robertus Chreygthonus, infidus juxta & imperitus interpres, qvo nemo fortassis unqvam in interpretando infelicius nugatus est, adeo ut ne qvidem autori nomen suum constare passus sit: tanta & tam inepta commentatus, ut Syropulum in Sguropulum verteret, contra manum autoris, & omnium illius temporis Actorum fidem. Qvam ergo Historiam Gennadio Græculus qvispiam imperitus, & eum secutus Lambecius, adscripsit, ea Syropuli est, ut etiam postrema verba ab eo citata indicant. Ἐξ ὧν πέπεισμαι ὡς ἐ παραχωρήσει ποτὲ ὁ Θεὸς, συςῆναι τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ κακῶς γεγονυῖαν ἕνωσιν. qvæ leguntur extrema pag. 350. Nullius vero autoritatis est subscriptio Theodosii, Notarii Ecclesiæ Constantinopolitanæ, qvi anno mundi 7071. Chr. 1563. librum transcripsit, ἐκ πρωτοτύπε παλαιοῦ, cum autographum ipsum habeat Bibliotheca Regis Christianissimi. Mirum sane fuisset inter tot tamqve diversa Gennadii opera, qvæ in MSS. codd. leguntur vel indicantur, & Notitia opusculorum qvam habemus ab ipso Gennadio scriptam, non extare ullam tam prolixi operis memoriam: præsertim cum in Orationibus contra Unionem, & disputationibus adversus Latinos, tam multiplex illius citandi esset occasio. Hæc porro à nobis necessario dicenda erant, ne cui fraudem faceret Lambecius.

Hactenus Eusebius Renaudotus V. C.

III. GREGORIUS Mammas Melissenus Imperatorum Joannis & Constantini Palæologorum à Confessionibus, & ex Hieromonacho atqve Protosyncello Patriarcha CPol. ab A. 1445. usqve ad illud tempus qvo urbis excidium prævidens abdicato sacro munere in Italiam A. 1451. aufugit atq; post Romæ sepultus est. De illo Allatius adversus Creyghtonum Exerc. VIII. & Petrus Arcudius lib. 2. Concordiæ de sacramentis cap. 15. p. 112. seq. Scripta ejus qvæ mihi innotuere hæc sunt:

1. *Ad Imperatorem Trapezuntium* Oratio sive Epistola de sacris dogmatibus. Incipit, ἡμᾶς ὦ θειότατε βασιλεῦ. Edita Græce & Latine ab Allatio Tom. 1. Græciæ Orthodoxæ p. 419-468. Rom. 1652. 4.

2. *Antirrheticus adversus Marci Ephesii Epistolam* qvam ad omnes Christianos ille pro non recipienda Synodo Florentina scripsit. Incip. Τὸ μὲν προοίμιον τῆ αὐθεντίμυ Ἐφέσυ. Prodiit cum Jo. Matthæi Caryophylli versione ad calcem Actorum Concilii Florentini Rom. 1612. 1638. & T. ult. Conciliorum Binii A. 1618. p. 691. & T. XIII. Labbei p. 740. & T. IX. Harduin. p. 601.

3. *Apologia adversus Marci Ephesii* ὁμολογίαν sive *Confessionem*, incipit ὁ τῆς Ἐφεσίων πόλεως. Adhuc inedita, sed lecta Arcudio.

4. *Confutatio Marci Ephesii capitum adversus Latinos syllogisticorum.* Usqve ad caput XVII. Gregorius, cætera Gregorio operi immortuo Bessario absolvit.

5. Meminit etiam Gregorius composuisse se *Apologiam pro quinque Capitibus Florentini Concilii*, illamqve diversam esse ab eorundem qvinqve capitum defensione, qvæ Gennadii sive Georgii Scholarii nomine legitur, Arcudius probat non contemnendis argumentis.

Cum hoc Gregorio non confundendus Gregorius Chius, hieromonachus & ipse ac protosyncellus recens scriptor Græcus Latinis infensus, cujus synopsin dogmatum Ecclesiasticorum editam Venetiis A. 1635. 8. citat Allatius in Consensu III. 17. & 18. pag. 1297. 1299. 1302. 1341. 1346. & de qvo dictum in diatriba de Georgiis, infra p. 817.

IV. NICEPHORUS BLEMMIDES Abbas doctrina auctoritate & virtute egregius qvi A. 1255. delatum Patriarchæ CPol. munus constanter respuit, hoc loco mihi est commemorandus qvoniam Jo. Veccus professus fuit se lectis ejus scriptis permotum esse ut à Photianis partibus ad Λατινόφρονας accederet, qvemadmodum supra dictum p. 340. De eodem Blemmyda consulendi Jo. Boivinus ad Nicephorum Gregoram p. 728. Stephanus de Altimura sive Mich. le Qvien in panoplia contra schisma Græcorum p. 360. seq. Allatius ad Georgium Acropolitam pag. 254. & contra Creyghtonum pag. 611. seq. & de Consensu pag. 712. seq. qvi p. 717. seq. vulgavit *Epistolam* ejus *Encyclicam* de pellice Imperatoris Michaëlis Palæologi Marcesina in Gregorii Thaumaturgi irrumpente monasterium & à Blemmyda Abbate repulsa. *Orationem* ejus *de Veritate* citat Nicolaus Comnenus p. 356. prænot. Mystagog. & *Orationem I. de mysteriis* pag. 173. & 258. *Exegesis in Psalmos & Cantica S. Scripturæ* MSta in Bibl. Coisliniana Parisiis, & apud illustrem virum Scipionem Maffeum Veronæ, qvi in Epistola ad V. C. Apostolum Zenum (Giornale de letterati d'Italia Tom. VI. p. 478.) testatur *Geographiam* Blemmydæ MStam extare

tare in Bibl. Regia Taurinensi. Hæc addere licebit iis qvæ de hujus viri scriptis notare me memini Volum. VI. pag. 341. seq. *Ex libris duobus de Spiritu S.* qvos Allatius Tom. I. Græciæ Orthodoxæ Græce & Latine edidit, non utrosqve dicatos Theodoro Lascari (ut contra Græcos libro qvarto affirmat Manuel Caleca,) sed priorem Jacobo Bulgariæ Episcopo inscriptum reperit etiam Pachymeres libro VI. Historiæ, perinde ut in suo Codice Allatius.

V. ESAIAS CYPRIUS, cujus Epistola adversus Nicolaum τὸν Σκλεγγίαν, pro probanda processione Spiritus S. è Patre & Filio edita est Græce & Latine ab Allatio T. 1. Græciæ Orthodoxæ p. 396--399. Incipit: καὶ ὁ γράψας καὶ ὁ διδάξας τὰ τεμάχη ἐκεῖνα. Vixit temporibus Joannis Palæologi, circa A. 1430.

VI. AGAPIUS Cretensis Monachus in monte Atho circa A. 1640. vixit, scripsitqve librum qvi ex Græcis & Latinis collectus scriptoribus vulgari Græco & Arabico idiomate fertur & ἁμαρτωλῶν σωτηρία, *peccantium salus* inscribitur, atqve auctoris sumtibus illo qvo dixi Græco vulgari idiomate editus est Venetiis apud Antonium Julianum A. 1641. 4. Ex qvo aliqva produxit Antonius Arnaldus in opere de perpetua Ecclesiæ fide circa Sacramentum Eucharistiæ, nec non Rich. Simon ad Gabrielem Philadelphiensem pag. 131. seq. 286. 291. seq. atqve in Epistolis selectis Gallice editis Tomo secundo Epist. 7. pag. 46. & Epistola 11. pag. 69. & 75. Arabicæ versionis meminit Michael Nau in vera effigie Ecclesiæ Romanæ Græcæqve p. 125. Ejusdem Agapii qvoqve exstant νέος παράδεισος sive vitæ Sanctorum Venet. 1641. 4. & Θαυμάσια τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου *miracula sanctissima Deipara*, item idiomate Græcobarbaro scripta atqve edita, ex qvarum partis tertiæ pagina 429. locum produxit Rev. Joh. Wulferus ad tractatum Mishnicum Schekalim p. 117. In Hendreichii pandectis Brandenburgicis legas Agapium Cæsareensem, Eusebii Cæsar. vitam scripsisse teste Sozomeno ac Cassiodoro. Sed in Cassiodori Historia tripartita IV. 13. Agapii nomen male irrepsit pro Acacii, qvod ex Socrate II. 4. reponendum. Agapio in Cæsareensi Episcopatu Eusebius successit. Fuit & Agapius Manetis discipulus * de qvo Petrus Siculus in Hist. Manichæor. & qvi de ejus scriptis & erroribus consulendus Photius Cod. 179. Præterea Agapius Massalianus de qvo idem cod. 52. nec non Agapius Philosophus Atheniensis, Procli discipulus de qvo Svidas, & non diversus fortasse ab eodem Agapius Medicus ac Rhetor clarus Alexandriæ & CPoli de qvo idem Svidas & ex Damascio Photius Cod. 242.

VII. GE-

* Vide Volum. IX. p. 436.

VII. GEORGIUM PACHYMEREM licet schismatis propugnatorem arguit Allatius de Gregoriis infra p. 718. tamen in Græcia Orthodoxa Tom. I. pag. 390-395. Græce & Latine edidit ejus scriptum *adversus eos qui dicunt ὅτι διὰ τοῦτο λέγεται Πνεῦμα Υἱοῦ, διὰ τὸ ὁμοούσιον, ἢ διὰ τὸ χορηγεῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ τοῖς ἀξίοις. Ideo dici Spiritum Filii, quod habeat eundem atque ille naturam, vel quod dignis ab eo suppeditatur.*

In eodem Tomo I. pag. 469-536. exhibet GEORGII TRAPEZUNTII librum ad Joannem Cuboclesium, *de processione Spiritus S.* Incipit: ὤκνουν μὲν πρότερον πρός σε γράφειν. Nec non ejusdem ad Hieromonachos & Sacerdotes Insulæ Cretæ, *de processione Spiritus S. & de una sancta & Catholica Ecclesia*, pag. 557-582. Incipit: Σίμων ἱερομόναχος. Hunc Trapezuntium Græcis λατινόφροσι adscribendum nemo dubitat de cujus cæteris scriptis infra p. 723. seq. qvemadmodum de Pachymeræ pag. 704. seq. DE PETRI MEDIOLANENSIS scripto qvod in eadem Græcia Orthodoxa Tom. I. legitur, dixi hoc ipso Volumine pag. 330. & de NICETÆ Byzantini Volum. VI. pag. 430. De CONSTANTINI MELITENIOTÆ, Volum. IX. pag. 198. De GEORGII METOCHITÆ Diaconi, Allatius de Georgiis infra pag. 671.

MAXIMI CHRYSOBERGÆ * Monachi Oratio ad Cretenses *de Processione Spiritus S.* cum Latina Allatii versione claudit volumen secundum Græciæ Orthodoxæ p. 1074-1088. Incipit: *βουλόμενόν με ὦ ἄνδρες Κρῆτες.* Non putem ab hoc diversus fuit Maximus ille qvi Nilum Damylæ adversarium & Græcorum dogmatum contra Latinos propugnatorem est expertus circa A. C. 1400. ipse variarum Epistolarum ad Constantinopolitanos aliosqve Christianos auctor. Vide Volum. VIII. pag. 770.

JOANNIS CUBOCLESII *Orationem de Processione Spiritus S.* citat Nic. Comnenus pag. 306. prænot. mystagog. Is Georgio Trapezuntio æqvalis, sæculo decimo qvinto scripsit.

Sub sæculi tertii decimi initia clarus NICETAS Thessalonicensis, de cujus *dialogis sex de processione Spiritus S.* dixi Volum. VI. pag. 434. Confer Stephani de Altimura Panopliam adversus schisma Græcorum pag. 323. seq. & Allatium libro de processione Spiritus Sanctus pag. 618. 619.

VIII. DEME-

* De Luca Chrysoberge supra p. 330.

Digitized by Google

VIII. DEMETRIUS *ὁ Κυδώνη*, ut in Codicibus MSS. Cæsareis, Regis Christianiss. & Coisliniano & apud Cantacuzenum IV. 16. *Δημήτριος ὁ Κυδώνη*, & IV. 39. *παρόντος τοῦ Κυδώνη*, videtur ita cognomine potius appellatus quam *Cydonius* à Cydonia Cretæ in qua commoratus sit ut visum Lambecio lib. V. p. 185. Ob similem causam ab aliis dictus Thessalonicensis a) vel Byzantinus: corrupte Verderio *Sydon* & Jo. Jacobo Frisio atque Possevino *Sidonius*. b) Joannem Cantacuzenum, cui Imperium gerenti carus ac familiaris fuerat, A. 1355. una cum Nicolao Cabasila comitatus est, cum ille purpuram monastico habitu permutaret. Postea *Mediolanum venit*, Volaterrano teste, *ubi litteris Latinis pariter & Theologiæ operam dedit. Postremo revertens in Creta substitit, ubi erogatis in pauperes bonis in quodam ibi Cœnobio persancte, citra tamen professionem vixit.* Superfuit adhuc A. 1384. cum Manuel Palæologus habenas capessivit Imperii, & ad illum Imperatorem litteras dedit. *Niphonem* Hieromonachum eundem esse cum hoc Demetrio, notavit Clariss. Caveus parte secunda Histor. literariæ scriptorum Eccles. ad A. 1357.

Ex ejus scriptis exstant. 1) *Epistolæ* ex quibus una ad Nicephorum Gregoram & altera ad Philotheum Patriarcham (qui ab A. 1362. ad 1376. fuit) CPolitanum edita est Græce & Latine à V. C. Joanne Boivino ante tomum primum Historiæ Nicephori Gregoræ. Paris. 1702. fol. Duas ad Philotheum MStas in Codice Regio 1334 memorat Labbeus p. 99. Bibl. novæ MSS. Alias XXX. servat Biblioth. Coisliniana p. 428. seq. decem ad Manuelem Imperatorem, tres ad Cabasilam, tres ad Georgium Philosophum, duas ad Caloferum, singulasque ad Despotam, Protosebastum, magnum Domesticum, Oeneotem, & scribas Imperatoris, præterea singulas ad Isidorum Glabam Episc. Thessalonicensem, Alexium Casandrenum, Prochorum fratrem, Phacrasam magnum primicerium, Astram & Asanam. Unam denique sine inscriptione. Est etiam in Bibl. Regis Galliæ teste Labbeo p. 296. Bibl. novæ MSS. Epistola pro Caucadeno Theodoro, ad quendam qui plurimum poterat apud Imperatorem. Alias tredecim MStas servat Bibliotheca Cæsarea, dignas supplemento

 Corpo-

a) ὁ ἀπὸ Θεσσαλονίκης, in Codice MSS. Epistolar. Cæsareo apud Lambecium lib. V. p. 184 Sic & Volaterranus lib. XV. commentar. Urbanor. *Demetrius Cydonius Thessalonicensis vir doctus æque ac sanctus, Græca Latinaque facundia præditus.* Sed Allatio p. 856. de consensu utriusque Ecclesiæ, est Byzantinus.

b) Vide Lambecium lib. 1. p. 145.

Corporis Historiæ Byz. inseri judice Lambecio V. p. 184. ex quibus novem sunt datæ ad Manuelem Palæologum Imp. (qui fuit ab A. 1384. ad 1419.) cæteræ singulæ ad Chium Medicum, ad magnum Chartophylacem, Joannem Tarchaniotam & Despotam Theodorum. Illæ novem ad Manuelem Imp. habentur etiam in Codice Barocciano 90. Nescio nosterne Cydo sive Cydones intelligatur, ubi inter MSS. Isaaci Vossii memorari videas Gabrilopuli ad Cydonem & Cydonis ad Gabrilopulum Epistolam, cum canonibus ad captandas umbras æquales & inæquales. In Catalogo Bibl. Leidensis p. 397.

2. *Monodia* sive comploratio ἐπὶ τοῖς ἐν Θεσσαλονίκῃ πεσοῦσι de civibus qui dissidio, seditione ac tumultu intestino Thessalonicæ A. C. 1343. sub Imperio Joannis Cantacuzeni perierunt. Græce & Latine exstat inter scriptores post Theophanem in Corpore Historiæ Byzantinæ p. 385--392. edente Francisco Combefisio Parif. 1685. fol. De illo tumultu Gregoras XIII. 10. & Joannes Cantacuzenus ipse III. 94.

3. Συμβουλευτικὸς *Oratio ad Græcos deliberativa*, de periculo quod à Turcorum potentia & odio illis tunc imminebat, & de modis hoc avertendi illique occurrendi per concordiam cum Latinis, eorumque subsidium, nec non per fortem constantiam & cautam virtutem. Scripta hæc Oratio profecto Romam Imperatore est *Joanne Palæologo*, non Manuelis F. ut visum Combefisio p. 1281. quem sequuntur Bibliothecæ Patrum Lugd. editores T. XXVI. p. 515. D. sed filio Andronici Palæologi Jo. Cantacuzeni genero, cujus professionem fidei A. C. 1369. Romæ editam ad Urbanum V. exhibet Allatius libro 2. de consensu utriusque Ecclesiæ cap. 17. p. 843. seq. Græce & Latine. Demetrii vero illam quam dixi Orationem utraque lingua edidit Combefisius T. 2. auctarii novi p. 1221. -- 1281. Incipit: πρῶτον μὲν ὦ ἄνδρες. Latine ex Combefisii versione exstat T. XXVI. Bibl. Patrum, Lugd. p. 515.

4. *De Callipoli*, claustro Chersonnesi & Thraciæ, (quam A. 1357. jam a Turcis captam c) non diu post virtute aliorum Græci receperant) *non tradenda Murati* eam pro pace petenti. Incipit: ἔδει μὲν ὦ ἄνδρες. Græce & Latine in T. 2. auctarii novi Combefisiani p. 1284. -- 1318. Et Latine T. XXVI. Bibl. Patrum p. 523.

5. Περὶ

c) Vide Io. Leunclavii pandectas Turcicos ad illum annum.

5. Περὶ τοῦ καταφρονεῖν τὸν θάνατον *, *de morte contemnenda* oratio, quam Latine vertit *Raphaël Seilerus* Auguſtanus, & ex Jo. Ja. Fuggeri Bibliotheca cum Hermiæ irriſione primum edidit Græce & Latine Baſil. 1553. 8. Incipit: τὸν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος χωρισμόν. *Hieronymus Wolfius*, qui A. 1577. notas addidit, teſtatur in Codice Bibl. Fuggerianæ extitiſſe libellum ejuſdem argumenti auctore *Nemeſio*, Νεμεσίου λόγος ὡς ἄλογός ἐστιν ὁ θανάτου φόβος, e quo magna pars hujus orationis ſit transſcripta usque ad verba p. 485. τοσαῦτα ἡμῖν εἰρήσθω. Continet autem præter hoc, quod promittit titulus, inſignia argumenta pro confirmanda animorum immortalitate, & egregias adhortationes ad vitam ita inſtituendam, ut ne beſtiarum more ſi vixerimus, non communem cum beſtiis interitum in morte, ſed graviora poſt mortem ſupplicia horrere cogamur. Utor editione, quæ lucem vidit Baſileæ 1577. 8. in faſciculo ſcriptorum d), cui titulus eſt: *Doctrina recte vivendi ac moriendi*, & qui prelo iterum ſubjectus fuit ibidem 1586. 8. Cum Ænea Gazæo olim editam elegantem & Philoſophice Chriſtianam diatriben vocat Barthius pag. 3000. Adverſar. reſpicit autem editionem Tigurinam A. 1559 fol. ubi inter Theologorum Græcorum veterum Orthodoxorum ſcripta Conrado Geſnero curante edita occurrit poſt Canones Apoſtolorum, Ignatii Epiſtolas, Athenagoræ Apologiam & librum de reſurrectione atque Theophraſtum Æneæ Gazæi Græce & Latine cum Seileri verſione, ſubjunctam habens Hermiæ irriſionem & Agapeti paræneticum.

6. *Homilia in S. Laurentium.* Incipit: οἱ σώφρονες τῶν ἐραστῶν. MS. in Codice Barocciano XC.

7. *Homilia alia*, cujus initium: τοῖς ὑπὲρ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν. MS. in eodem Codice.

Ccc 2 *In*

* In Codice Cæſareo inſcribitur: Δημηλείου τοῦ Κυδώνη λόγος ὅπως ἄλογον τὸ τοῦ θανάτου δέος, ἀποδεικνύων. Lambec. V. p. 210.

d) Scripta cætera ſunt: 1) Pars Theæteti *Platonis* cum Adolfi Occonis verſione Latina. 2) Libellus *Ariſtoteli* tributus de virtutibus cum verſione Iuſti Velſii. 3) *Georgii Gemiſti* Plethonis liber de virtutibus quatuor, cum verſione Adolfi Occonis & commentario Anonymi, quem Hieron. Wolfium eſſe conſtat, nec non Virtutum exactiore diviſione per Simonem Grynæum. 4) Ex *Nemeſii* libro de natura hominis capita de voluptate & ægritudine, cum verſione Nicaſii Ellebodii. 5) *Platonis* Antiochus cum ejusdem Hieron. Wolfii verſione & notis, qui non dubitavit poſt quinque alios interpretes hunc libellum de integro transferre.

Digitized by Google

8. *Solutio argumentorum quorundam circa incarnationem CHRISTI.* MS. in eodem Codice. Incipit: τὰ δὲ ἀντιλέγω πρὸς τοῦτο.

9. *In Pentecosten, de Spiritu S.* Incipit: οἱ μετὰ τοὺς γενναίους ἀγωνιστὰς εἰσιόντες. Meminit Allatius de consensu utriusque Ecclesiæ p. 857. Sermones in Pentecosten Gesnerus memorat p. 195. Bibliothecæ.

10. *In Annunciationem B. Virginis*, homilia quæ incipit: Ὅσαι τῶν πόλεων ἐθέλουσιν τοῖς βασιλεῦσιν. MS. in Codice Barocciano 90. Oxoniæ in Bibl. Bodlejana & in Bibl. Cæsarea, nec non in Regis Galliæ & Codice Coisliniano CCCXV. fol. 591. ubi notatur, eam non legi in Ecclesia, sed ab ea improbari οὐ μὴν ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγινωσκόμενον διὰ τὸ τῇ καθολικῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ ἀποδοκιμασθῆναι

11. *Proœmium*, cujus initium: Ὅσοις ὁ Θεὸς ἄρχειν ἑτέρων καὶ βασιλεύειν. MS. in Bibl. Coislinianæ eodem Codice p. 701. Proœmia duo in Chrysobullum monasterii in Didymoteicho MS. Regis Galliæ Cod. 1759. teste Labbeo p. 83. Bibl. nova MSS. & 296.

12. *Ad Barlaamum* Hieracensem ab A. 1342. Episcopum (non ab A. 1303. ut Canisius) *de processione Spiritus S.* cum Barlaami responsione ex MS. Codice Bavarico edidit Latine H. Canisius T. VI. Lection. Antiquar. Ingolstad. 1604. 4. unde recusa est T. XXVI. Bibl. Patrum Lugd. 1677. p. 10. Incipit: *Cum olim tu partibus nostris dimissis.* Confer Bzovium ad A. 1332. num. 5.

13. *Liber contra Gregorium Palamam*, in quo illius errores ex commentariis illius excerptos digerit refellitque. Edidit Græce cum versione sua & notis Petrus Arcudius in opusculis aureis Theologorum Græcorum, Rom. 1630. 4. recusis ibidem 1671. 4. Etiam Joannis Cyparissiotæ libri octo contra Palamam in Codicibus quibusdam tribui solent Demetrio Cydonio.

14 *Liber de Processione Spiritus S.* adversus Maximum Planudem in capita duodecim distributus, prodiit Græce & Latine in eadem Arcudii collectione, una cum aliis scriptis quibusdam Jo. Vecci, Bessarionis Cardinalis, & Maximi Planudæ.

15. *Alius liber ejusdem argumenti* divisus in capita XLI. & rogatu amici cujusdam compositus. Incipit: ἐπὶ πολλῶν τῆς σῆς φιλομαθίας. MS. in Bibl. Cæsarea. Vide Lambecium V. p. 183.

16. *Alius liber ejusdem argumenti* pro S. Thoma Aquinate adversus elenchos Nicolai Cabasilæ. Meminit Allatius lib. 2. de consensu cap. 18. §. 5. qui etiam observat laudari a Gennadio resp. ad VI. syllogismum

mum Marci Ephesii contra Latinos. Incipit: ἡ μὲν κατὰ Λατίνων προθυμία τῶν ἀνδρῶν. Occurrit etiam MS. in Codice Barocciano 90. & in Bibl. Cæsarea, una cum Epistola Demetrii Cydonii ad amicum communicari sibi illud opusculum petentem, quæ incipit: τὴν μὲν ὅσαν αἰτίαν εἰ βέλει μαθεῖν. Ut testatur Lambecius loco laudato.

17. Nescio præterea ubi exstent Demetrii Cydones *Dialogi* Possevino memorati T. I. Apparat. Sacri pag. 419.

18. *Contra Eunomium, de Divinitate Filii*, quod laudat Volaterranus lib. XV. Commentar. Urban. & fuit in Bibl. Scorialensi.

19. *Liber de vita doctrina & miraculis Thomæ Aquinatis.*

20. *Chronographiæ sacræ compendium* & *Genealogia CHristi*, Servatoris nostri ab Adam usque ad ejus Adscensionem, arbore successionum expressa, quæ memoratur in Alexandri Barvoëtii Catalogo MSS. Bibl. Scorialensis, & incendio illius Bibliothecæ A. 1671. periit.

Græce vertit è Latino

21. *Richardi* Florentini, Monachi Dominicani clari circa A.C. 1300., *Confutationem Alcorani Muhamedici*, quam cum Latina versione Bartholomæi Piceni edidit Theodorus Bibliander in Syntagmate Scriptorum Anti-Muhamedanorum, Basil. 1543. fol. Recusa Romæ 1606. 8. memoratur in Catalogo Bibliothecæ Barberinæ p. 322. Vide, si placet, quæ de hoc opere dixi Volum. VI. hujus Bibl. p. 691.

22. Etiam *Alcoranum* ipsum in Græcam Lingvam transtulisse fertur Demetrius apud Gesnerum in appendice Bibliothecæ, edita Tiguri A. 1555. fol.

23. Ex *Augustini* sermonibus capita quædam transtulisse, Gesnerus & alii memorant.

24. *S. Thomæ* Aquinatis summam adversus Gentes.

25. Ejusdem Summæ Theologicæ partem I. & II. MSS. in Bibl. Vaticana & Cæsarea.

26. Librum *de contemtu mundi.*

27. *Anselmi* Cantuariensis librum de processione Spiritus S. contra Græcos, Incipit: οἱ μετὰ τῆς γενναίης ἀγωνιστὰς εἰσιόντες. Meminit Allatius p. 857. de consensu.

28. Ejusdem Anselmi Epistolam de tribus quæstionibus, ac præsertim de fer-

fermento & azymo, ad Valerianum sive Waleraunum, Nurembergensem Episcopum. Incipit: εἰδότι βραχέα λέγω. Meminit Allatius loco laudato.

ALII * DEMETRII,
circiter centum.

Demetrius *Adramytenus*, Grammaticus infra, Ixion.
Demetrius *Ætolicus* de quo Strabo lib. X.

Demetrius *Altbaldus*, ex quo excerpta de notis ponderum & mensurarum edidit Dionysius Gothofredus in Auctoribus Latinæ Linguæ pag. 1526.

Demetrius *Alexandrinus* Mathematicus cujus γραμμικὰς ἐπιστάσεις laudat Pappus Alexandrinus p. 95. Idem fortasse quem de quaternario numero allegat Plinius XXVIII. 6.

Demetrius, Sophista *Alexandrinus* Favorini amicus, Galeno laudatus Peripateticus de quo Menagius ad Laërtii, V. 84. Hic fortasse auctor libri περὶ ἑρμηνείας qui fertur sub nomine Demetrii Phalerii ut notavi lib. 4. c. 31. Ejus τέχνας ῥητορικὰς Laërtius loco laudato memorat.

Demetrius, *Alexandrinus* Episcopus ab A. C. 190. ad 231. qui cyclum Paschalem & jejunia Ecclesiæ suæ tradidit, de quo Photius Cod. 118. Eutychius & alii: ex recentioribus Jobus Ludolfus ad historiam Æthiopicam commentario p. 383. & 437 seq. atque Eusebius Renandotus in Historia Patriarcharum Alexandrinorum p. 20. seq.

Demetrius *Amisenus* in Sidena Ponti regione, Ratheni F. Mathematicus quem laudat Strabo XII. p. 548.

Demetrius *Amphipolites*, Platonis discipulus. Laërt. III. 43. & 46.

Demetrius *Anagnostes* cujus Grammatica Græca MS. Florentiæ in Bibliotheca monasterii S. Mariæ, in Codice decimi quarti sæculi.

Andreas Demetrius recentis ætatis scriptor qui Belgica Lingua scripsit: der Griecken opganck en oderganck. Dordraci 1599 4. Res gestas ducum veterum Atheniensium & Lacedæmoniorum usque ad Alexandrum Magnum persequitur, quales à Cornelio Nepote, Plutarcho & aliis vetustis scriptoribus traduntur.

Deme-

* Demetrios varios collegerat ante me Io. Ionsius lib. 2 c. 18. & Menagius ad Laërtium lib. V. sect. 83. seq. quarum observatis plura mea adjunxi.

Demetrius *Antigoni* citatur á Stephano Byz. in κύῤῥ@.

Demetrius *Apameus* five *Apameensis*, Medicus Cœlio Aureliano pluribus locis laudatus, qui ejus περὶ σημείων citat lib. V. cap. 9. de morbis chronicis.

Demetrius Dianæ servus *architectus* templi Ephesini, cujus mentio apud Vitruvium præf. libri septimi.

Demetrius *Aspendius* Apollonii Solensis discipulus, Peripateticus. Laërt. V. 83.

Demetrius *Attaleus* sive *Attalensis* Medicus quem laudat Cœlius Aurelianus II. 2. de morbis chronicis, & ejus *librum signorum* III. 18. acut.

Demetrius *Bithynus* Diphili F. Panætii Stoici discipulus. Laërtius V. 84. Ejus Epigramma in Myronis bovem, Anthologiæ lib. IV. cap. 7.

Demetrius Bithynus Medicus laudatus Galeno IV, 7. de compositione medicam. secundum genera.

Demetrius *Byzantius* scriptor librorum de Poëtis & Poëmatibus, Peripateticus, de quo Vossius in Hist. Græcis & Menagius V. 83. ad Laërt. Hunc Jonsius lib. 2. c. 18. pag. 209. putat esse Demetrium Peripateticum, de quo Plutarchus in Catone minore pag. 791. 793. Harduinus vero Demetrium quo usus est Plinius libro 17.

Demetrius Byzantius qui libris XIII. scripsit Gallorum διάβασιν sive expeditionem ex Europa in Asiam, & aliis libris VIII. Antiochi & Ptolemæi gesta Libyæque sub ipsis administrationem. Laërt. V. 83.

Demetrius *Calatianus*, quem de terræ motibus scripsisse ait Strabo lib. 1. p. 60. de Asia & Europa libros XX. Laërt. V. 83.

Demetrius *Cantacuzenus* qui manu sua scripsit Codices aliquot Græcos circa A. 1474.

Demetrius *Carthageniensis* Rhetor antiquissimus. Laërt. V. 83.

Demetrius *Chalcedonius* in proverbia Salomonis MS. Labbe p. 79. & 386. Bibl. nova MSS.

Demetrius *Chalcocondyles* Grammaticus A. C. 1510. octogenario major defunctus Mediolani.

Demetrius *Chartophylax* ad Novellas Leonis & Constantini citatur à Nic. Comneno p. 382. prænot. mystagog.

Demetrius *Chlorus*, Grammaticus qui citatur à Sexto Empirico lib. 1. contra Mathemat. sect. 84. & ab auctore scholiorum ad Nicandri theriaca. Deme-

Digitized by Google

Demetrius *Chomatenus*, Bulgariæ Metropolita paullo ante captam A. 1204. à Latinis CPolin clarus, cujus reſponſiones quædam de jure Canonico exſtant in Jure Græco Romano lib. V. de gradibus cognationis p. 311. ad interrogata Conſtantini Cabaſilæ Metropolitæ Dyrrhaceni pag. 316. & de matrimonio cum conſobrina ejus, quam quis antea vitiaverit, ad Stephanum fratrem germanum, p. 410. Reſponſa ad Solitarium citat Nic. Comnenus p. 248. prænot. myſtagog. qui in præf. virum Jurisconſultiſſimum appellat.

Demetrius *Chryſoloras.*

Tres, Chryſoloras cognomine, eodem fere tempore fuiſſe notandum eſt (ut docet Allatius contra Creyghtonum p. 3. ſeq.) Manuelem, Demetrium & Joannem. *Manuel* * ſcriptore Paulo Jovio in elogiis, poſt ſeptingentos annos in Italiam Græcas literas reportavit, & Byzantio emiſſus à Joanne Imperatore, Europæ Reges adivit, pereunti Græciæ maturam opem imploraturus; Sed Græcia præſenti metu liberata, quod Tamberlanus terror Orientis Bajezetem Ottomannum vivum cepiſſet, in Italia pedem ſiſtit, & Venetiis primum, & mox Florentiæ, Romæque, ac demum vocante Galeatio Principe, Ticini Græcarum literarum ingentibus præmiis ſtudium excitavit, tanta felicitate, ut ex ejus Schola ſummæ laudis ingenia prodierint. Inter quæ fuerunt Leonardus Aretinus, Franciſcus Barbarus, Pallas de Noferi, Strozzius Franciſcus, Gvarinus Veronenſis, Philelphus & Poggius. His adde Nicolam Nicolum, Petrum Paulum Vergerium, Albertum Rubeum, Leonardum Iuſtinianum, Philippum Ugolinum, Ambroſium Camaldulenſem, Andream Dominicum Florentinum, Antonium Corbinellum, Jannoctium Manettum, ſive ut eum vocat Leander Albertus, Janettum Manettum. Poſtremo cum Conſtantiæ Synodus ad tollendum Pſeudo-Pontificium controverſiam indicta, tantum ſpectaculi cupidum

* Hujus Manuelis Chryſoloræ elogium in Roberti Creyghtoni præf. ad Synodum Florentinam Silveſtri Syropuli, qui Sect. 2. c. 7. Manuelis etiam meminit, licet in Latina verſione *Michael Chryſoloras* exhibeatur. Videndi præterea Iſaacus Bullart Academ. des ſciences T. I pag. 265. Paulus Freherus theatro Virorum doctorum p. 1423 ſeq. & Viri Clariſſimi qui Hiſtoriam Concilii Conſtantienſis tradiderunt Latine quidem Hermannus ab Hardt prolegom. p. 10. ſeq. & Gallice Iacobus Lenfant lib. 2. p. 125. Andreæ Iuliani oratio dicta in Chryſoloræ funere & edita ab eodem Lenfantio ad calcem Poggianorum p. 327. Idem denique Hermannus ab Hardt in memoria Chryſoloræ Byzantini, qui A. 1390. Græca ſtudia in Occidente ſuſcitavit primus; & Weſſeli Groningenſis, Helmſt. 1718. 8.

Digitized by Google

pidum excivisset, Constantiæ interiit, ibique tumulatus est in Prædicatorum Monasterio ante Aram, cujus legitur hoc Epitaphium: *Manuel Chrysoloras Miles Constantinopolitanus ex vetusto genere Romanorum. Qui cum Constantino Imp. migravit, Vir doctissimus, prudentissimus, optimus, qui tempore Generalis Concilii Constantiensis diem obiit ea existimatione, ut ab omnibus sacerdotio dignus haberetur, die XV. April. conditus est Anno MCCCCXV.*

*Ille ego ** qui Latium priscas imitarier artes*
Explosis docui sermone ambagibus, & qui
Eloquium magni Demosthenis & Ciceronis
In lucem retuli Chrysoloras nomine notus,
Hic situs, emoriens peregrina sede quiesco.
Huc me Concilii deduxit cura, trium dum
Pontificum Ecclesiam vexaret schisma per orbem.
Roma meos genuit majores, me bona tellus
Byzantina tulit, cineres Constantia servat.
Quo moriare loco, nil refert. Undique cœlum
Pœnarumque locus mensurâ distat eâdem.

Notat Jovius, nulla opera præter *Artis Grammaticæ Regulas*; † gravioris doctrinæ monumenta reliquisse. Ego ipsius *comparationem veteris & novæ Romæ*, nec non *Epistolas*, alteram ad Joannem Chrysoloram, alteram ad Demetrium Chrysoloram, Græce scriptas elegantissime, editasque a Petro Lambecio in postrema Codini impressione de Antiquitatibus Constantinopolitanis, Paris. 1665. fol. nec non *tractatum de processione Spiritus Sancti* contra Græcos, brevem, sed satis acutum & solidum legi. Incipit: Ῥωμαίοις γράφων ὁ μακάριος Παῦλος περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος φησίν. His adde *Versionem Græcam Liturgiæ S. Gregorii Papæ*, de qua infra p. 700

Alius est *Joannes* Chrysoloras, ad quem exstant Epistolæ Manuelis Chrysoloræ, & Nicephori Gregoræ de Ecclipsibus Solaribus; cujus illud est principium: Τὴν μὲν παροιμίαν, ἀεί τι Λιβύη, φάσκουσαν. An aliquid scripserit, clam me est. Et forte ille est, cujus meminit Georgius Phranza non sine laude; quamvis addat, eum sententiarum Barlaami, Monachi Calabri sectatorem, a Gregorio Palama fuisse oppressum, lib. 1. cap. 12. *Quod Joanni Chrysoloræ eadem sentienti, dicendique ac disputandi similiter bene perito perinde fecit.* Et supra de Calabro scripserat: *Persuasibilia verba, & nugas Calabri Palamas veluti aranearum telas discussisse.* Etsi quæ

Ddd de

** Horum versuum auctor Æneas Sylvius. † Confer quæ notavi Volum. VI. p. 484.

de Joanne dicit Protovestiarius, ad Manuelem referat Jacobus Pontanus. Hic Joannes socer fuit (non Emanuel Chrysoloras, ut Vossio & aliis persuasum) Francisci Philelphi viri clarissimi. (Vide Giornale de' letterati d'Italia T. XIV. p. 319. sqq.) Ad eundem Joannem Epistola Michaelis Apostolii CPoli data, MS. in Bibl. Cæsarea.

Tertius est *Demetrius* Chrysoloras, φιλόσοφος, καὶ περὶ τὴν ἀστρονομικὴν ἐπιστήμην, ἄλλως ἢ καὶ φίλος τοῦ σοφοῦ βασιλέως Μανουὴλ, *Philosophus & Astronomicæ scientiæ operam navans, alio etiam nomine sapientis Imperatoris Manuelis pernecessarius.* Hic interrogatus an aliquid sciret ex artis peritia circa futurum, respondit: ὡς ὁ ἕβδομος Παλαιολόγος μέλλει ποιήσειν τὴν μετὰ τῶν Λατίνων ἕνωσιν, καὶ μέλλει γενέσθαι καὶ πολὺ κακὸν εἰς τοὺς Χριστιανούς. *Septimum Palæologum initurum concordiam cum Latinis, & postmodum magnam calamitatem Christianis maxime exitiabilem futuram.* Syropulus sect. 3. cap. 8. Hic Demetrius scripsit *Dialogum* in quo colloquuntur Thomas, Nilus, Cydones, Chrysoloras, *adversus Demetrium Cydonium* † qui pro Thoma Aquina calamum adversus Nilum Cabasilam strinxerat, incipit: Μέγας μὲν ὁ τῶν ὁμοφύλων καθ' ἡμῶν πόλεμος καὶ πολὺ τῶν ἀλλογενῶν ἰσχυρότερος. Exstat & *alter adversus Latinos dialogus* cujus titulus: οὐ δίκαιόν ἐστιν ὀρθοδόξοις ἑτέρων ὀρθοδόξων κατηγορεῖν ἐν οὐδενὶ πράγματι. Incipit: τί δὲ τὸ κατηγορεῖν, ὦ Θεοδόσιε, καὶ τίνες οἱ τούτῳ χρώμενοι. *Item tractatus ex libris Nili contra Latinos de processione Spiritus S.* qui inscribitur: κατὰ Λατίνων λόγος συνοπτικὸς ἀφ' ὧν ἐποίησεν ὁ ἁγιώτατος Νεῖλος ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης οὗ καὶ τὰς λύσεις καὶ τὰς τῶν ἐναντίων ἐνστάσεις καὶ τοὺς συλλογισμοὺς αὐτοῖς σχήμασιν ἀποδεικνὺς ἐν συντόμῳ κατὰ συλλογισμῶν ἕκαστον. Incipit: ἀρχαία δόξα τῇ ἐκκλησίᾳ. Legitur etiam ipsius *in S. Martyrem Demetrium* laudatio non inelegans, Incipit: Δημήτριε τὸ γλυκὺ πρᾶγμα καὶ θαυμαστὸν ὄνομα. Edita etiam est ejusdem *Epistola ad Barlaamum* Episcopum Giracensem Latina, *qua ponens omnia dubia de processione Spiritus S. petit ab eo scire per quas ipse cogitationes ex opinando, quod ex solo Patre Spiritus S. procedit, reversus est ad tenendum, quod etiam ex Filio procedit*, forasse ab eodem Barlaamo. Latina facta, mihi enim usquedum Græcam videre non contigit. Epistolæ respondit ipse Barlaamus, & legitur responsio in Bibliotheca Patrum editionis Coloniensis. Legitur

† Antirrheticum Demetrii Chrysoloræ adversus Demetrium Cydonium citat Allatius contra Hottingerum p. 49.

Digitized by Google

tur præterea Demetrii Chrysoloræ alia *ad Antonium Asculanum Epistola* dubitantem ὡς ἐπειδὴ τὸ ὂν κρεῖττον τοῦ μὴ ὄντος, πῶς ὁ Κύριος εἴρηκε περὶ τοῦ Ἰούδα, ὅτι καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη. Incipit: Ἀπορῶντί σοι ὡς ἐπειδὴ τὸ ὂν τοῦ μὴ ὄντος κρεῖττον. Hæc Allatius, adversus Creyghtonum p. 3. seq: & de consensu p. 861. Demetrii Chrysoloræ *Epistolæ centum ad Manuelem Palæologum Imp.* MStæ in Bibl. Bodlejana. Vide Catalogum MStorum Angliæ p. 14. Plura de Demetrii hujus Thessalonicensis scriptis, ut de *homiliis*, & de *Epigrammate in Theodorum Despotam funebri*, Rob. Gerus in appendice ad partem secundam Historiæ literariæ scriptorum Ecclesiasticorum præstantissimi Cavei, ubi notat illam *disceptationem cum Antonio Asculano* habitam coram Manuele Imp. de verbis CHristi *melius esse Judæ ut natus non esset*, cum tamen ens non ente præstet, Latine exstare ex versione Georgii Trombæ, vulgatam Florent. 1618. 4.

Demetrius *Chytras*, Cynicus tempore Constantii Imp. vide Henr. Valesium ad Ammiani Marcellini XIX. 13.

Demetrius *Cnidius* citatur à Scholiaste Apollonii.

Demetrius, *Comœdiæ* veteris Poëta. Laërt. V. 85. De ejus dramatibus dixi lib. 2. c. 22.

Demetrius *Constantinopolitanus*, vide infra, *Pepagomenus*. Etiam inter Episcopos CPolitanos ante Constantinum Magnum a quibusdam Demetrius memoratur, qui aliis Domitius est, frater ut ajunt vel filius Probi Imp. vide Lambecium VIII. p. 215. seq. & Stephanum de Altimura p. 181. panopliæ.

Demetrius *Corinthi* versatus Cynicus, cujus mentio apud Lucianum adversus indoctum p. 388. Idem ut videtur quem patria Suniensem vocat in Toxari T. 2. p. 51.

Demetrius *Cumanus*, in numo Goltziano.

Demetrius *Cydones*, de quo supra.

Demetrius *Cynicus* Senecæ, Eunapio & aliis laudatus de quo Jo. Jonsius III. 7. p. 248. & Godfridus Olearius ὁ μακαρίτης ad Philostratum p. 163. & quæ dixi lib. 3. cap. 112. Fuere & alii duo Cynici Demetrii juniores, supra in *Chytras* & *Corinthius*.

Demetrius *Cyrenæus*, cognomento στάμνος sive amphora, Grammaticus, cujus meminit Laërtius V. 84.

Demetrius Syncellus, Metropolitanus *Cyzicenus*, scriptor Historiæ Byz. laudatus à Joanne Scylitza & Cedreno: ex quibus colli-

 gas

gas sub Mich. Paphlagone floruisse medio sæculo XI. Ejus expositionem de Jacobitarum & Chatzitzariorum hæresi Græce & Latine edidit Combefisius T. 2. Auctarii novi p. 261. Latine exstat T. XII. Bibl. Patrum Lugd. p. 813. Ejusdem de nuptiis prohibitis, Græce & Lat. in Jure Græco Rom. lib. VI. p. 392. Responsum de eo qui uxorem occiderat, citat Nic. Comnenus p. 278. prænotionum mystagog.

Demetrius Diaconus qui in monte Atho libros Græcos manu sua descripsit circa A. C. 1432. Vide Clariss. Montfauconi Bibl. Coislinianam pag. 113.

Demetrius Thessalonicensis *Diaconus* CPol. cujus Epistola ad Philippum Melanchthonem (quem præceptorem suum appellat) data Anno. 1519. legitur in Martini Crusii Turco Græcia lib. IV. pagina 263. Idem p. 264. testatur per hunc Demetrium missam fuisse Græcam versionem Augustanæ Confess. compositam à Melanchthone ad Joasaphum Patriarcham CPol.

Demetrius Dianæ servus, de quo Vitruvius VII. 1.

Demetrius *Ephesius* Eupatoris F. in numo Goltziano.

Demetrius *Epicureus* Protarchi Bargyleitæ discipulus, patria Lacedæmonius laudatus Straboni, aliisque: de quo dixi ad Sextum Empiricum pag. 161.

Demetrius *Erythræus* tempore Luculli & Mithridatis Grammaticus, Laërt. V. 84. Svidas in Τυραννίων. Mox apud eundem Laërtium V. 85. Demetrius Erythæus alter memoratur ποικιλογράφος ἄνθρωπος, quem historica & rhetorica ait scripsisse.

Demetrius *Eucerus* Antiochi Gripi filius, Rex Damasci, de quo Josephus.

Demetrius *Euthydemi* Bactrianorum Regis F. de quo Strabo lib. XI.

Demetrius *Gadarensis* Pompeji libertus, in cujus gratiam post Hierosolyma occupata Gadaram instauravit ut narrat Josephus lib. 1. de bello Judaico cap. 5. Meminit illius Seneca de tranquillitate c. 8. & Plutarchus in Catone Uticensi.

Demetrius *Gemistus* Diaconus, magnæ Ecclesiæ CPol. protonotarius cujus διάταξιν sive ordinem ordinationum & liturgiæ Patriarchalis in Ecclesia CPol. Græce & Latine exhibet, atque eruditis notis illustrat Isaacus Habertus in Pontificali Græcorum. Paris. 1643. fol.

Lau-

Laudatur, Cangio, teste in libro Sacramentorum Ecclesiæ Græcæ, Cod Reg. 2411.

Demetrius Grammaticus Tarsensis apud Plutarch. de Oraculor. defectu, p. 417. Alios vide in Ixione, Magnete, Scepsio, Trœzenio.

Demetrius cognomento γραφικὸς egregius pictor. Laërt. V. 83.

Demetrius Hypatus ad quem Theodori Studitæ Epistolæ.

Demetrius Jamborum Poeta amarulentus, Laert. V. 85.

Demetrii, qui *Joannis* Despotæ seu Principis Moldaviæ scriba fuit, Epistola ad Joasaphum Patriarcham CPol. post A. 1550. scripta legitur in libro quarto Turco Græciæ Martini Crusii.

Demetrius Ixion, Adramytenus e Mysia Grammaticus, de quo viri docti ad Laert. V. 84.

Demetrii καταιβάτου ἱερόν. Clemens Alex. p. 36. protreptici.

Demetrius *Laco.* supra, Epicureus.

Demetrius Romanus genere, patria *Lampenus* ex Lampe Asiæ, qui ad Manuelem Comnenum misit scriptum in quo Arii sententiam propugnabat. Vide Joannem Cinnamum libro IV. p. 273. seqq. edit. Cornelii Tollii, & Allatium de consensu p. 689.

Demetrius *Lentares* qui aliquot Codices Græcos manu sua descripsit circa A. 1475

Demetrius ad quem Libanii Rhetoris Epistolæ.

Demetrius *Magnes*, pro quo apud Dionysium Halicarnass. in Dinarcho T. 2. p. 112. editur Δῆμος ὁ Μάγνης, scripsit περὶ συνωνύμων πόλεων, teste Plutarcho in Demosth. Stephano Byz. in ἀλαβών, Harpocratione & Svida in Μεθώνη. Ejusdem περὶ ὁμωνύμων ποιητῶν καὶ συγγραφέων, in quibus Callimachi πίναξι usus fuerat, laudant idem Harpocrationa in ἰσαῖος, Laertius, Athenæus &c. Vide Vossium de Historiis Græcis, Meursium in Bibl. Græca & Jonsium de scriptoribus Historiæ Philosophicæ, Menagium p. 225. ad Laertium.

Demetrius *Martyr* Thessalonicæ sub Maximiano, cujus memoriam recolunt Græci & Latini VIII. Octobr. De illo Photius Cod. 255. & plura Græcorum scripta quæ laudavi Volum. IX. pag. 71. seq. Omitto alios Demetrios martyres minus celebres, quorum memoria tamen in Martyrologiis vel Menologiis 25. Jan. 1. 8. 12. 21. 30. April. 6. 11. 25. 29. Maj. 18. Jun. &c.

Demetrius *Mathematicus.* Supra in Amiseno, & Alexandrino. Ex his est qui de quaternario numero scripsit teste Plinio XXVIII. 6.

Demetrius *Medicus*, supra in *Apameensi*, *Attalensi*, *Bithyno*.

Demetrius Marci Antonini Imp. archiater cujus mentio apud Galenum lib. 1. de antidotis c. 1.

Demetrius *Megas* Siculus, postea à Dolabella patrono suo P. Cornelius dictus, cum quo vetustum hospitium magnamque familiaritatem sibi fuisse testatur Cicero XIII. 36. ad familiares.

Demetrius *Milesius* in veteri Inscriptione apud Gruterum pagina DCCCCII.

Demetrii *Moschi* Laconis de Helena & Alexandro poëma Græce, & Pontico Virunio interprete Latine in 4. Hic sæculo decimo quinto vergente vixit, Grammaticus Orator & Poëta non contemnendus. Vide H. Stephanum de infidis Græcæ Linguæ Magistris p. 143. & 151.

Demetrius Nauplii Dux circa A. 1461. ad quem Georgius Amyrutzius scripsit adversus Synodum Florentinam. infra, p. 818.

Demetrius Neronis principatu à tota seplasia accusatus apud Consules ob caritatem annonæ illatam. Plin. XXXIII. ult.

Demetrius *Nicanor* Rex, de quo Josephus.

Demetrius *Odessenus*, qui scripsit de rebus Odessi patriæ suæ in Ponto Civitatis. Steph. in Ὀδησσός.

Demetrius *Pepagomenus* de podagra, arthritide & id genus morbis ad Mich. Palæologum (qui ab A. 1282. imperitavit) liber Michaeli Psello ab aliis tributus, MS. inter libros Is. Vossii, Lugduni Batavorum. Prodiit Græce Paris. 8. & cum latina versione ibid. 1558. 8. apud Guil. Morellum. Gallice etiam Federico Jamotio interprete & ex Gallico Latine à Jo. Borgesio Belga, Audomari 1619. 8. Alius Demetrius *Pepagomenus* qui Codicem MS. Græcum de re accipitraria, qui exstat in Bibl. Laurentiana Florentiæ, scripsit A. 1454. teste celeberrimo Montfaucono p. 98. palæographiæ Græcæ. De ejus Hieracosophio dixi lib. 1. cap. 25. §. 6.

Demetrius Ciceroni V. de fin. c. 19. in quibusdam Codd. *Phalericus*, aliis *Phalereus* à Phalero Atticæ, discipulus Theophrasti, Athenarum princeps doctrina & eloquentia clarissimus de quo dixi lib. 3. cap. 11. & de libro περὶ ἑρμηνείας qui sub ejus ambulat nomine, & rectius fortasse refertur ad Demetrium Alexandrinum, lib. 4. c. 31. Plura de hoc Demetrio Phalereo etiam Laertius lib. V. 75. seq.

Demetrius Phalereus interpres Nicandri Stephano Byz. laudatus in Χοιρόπη,

ῥόπῃ, nisi vocabulum *Phalereus* est glossema, ut visum Jonsio p. 210. & Demetrius Chlorus intelligendus.

Demetrius Phallyræus CPolitanus, vir doctus, qui Romæ vixit circa A. 1654.

Demetrius *Pharius* quem præter Strabonem p. 315. & Polybium lib. VII. laudat Plutarchus Arato p. 1059. D.

Demetrius Physicus allegatur à Plinio Hist. VIII. 17.

Demetrius pictor, Laert. V. 83.

Demetrius Platonis discipulus, supra in Amphipolite.

Demetrius *Platonicus* junior de quo dixi lib. 3. c. 3.

Demetrius Poeta cujus hosce versus memorat Laertius V. 85.

Ζωὸν ἀτιμήσαντες ἀποφθίμενον ποθέουσι
Καί ποθ' ὑπὲρ τύμβοιο καὶ ἀπνόου εἰδώλοιο
Ἄστεα νεῖκος ἐπῆλθεν ἔριν δ' ἐστήσατο λαός.

Contemnunt vivum, quem mox post funera quærent,
Et super exanimi nonnunquam umbra atque sepulchro
Contendere urbes amplæ, populique potentes.

Demetrii Poliorcetæ vitam scripsit Plutarchus.

Demetrius ὁ πύκτης, *pugil*, ἐν τῷ περὶ διαλέκτου citatur ab Etymologia magno in μάλωψ.

Demetrius *Ratheni* F. supra in Amiseno.

Demetrius Raules Cabaces. Ejus Epistola ad filium Manuelem Græcè & Latine edita ab Allatio contra Creyghtonum p. 617. seq. differens de gente Metochitarum, ex Gemisti Plethonis Philosophi testimonio. Citat etiam Georgii Pachymeris Historiam.

Demetrii *Sagalassensis* Παρθονικά, Lucianus de scribenda historia T. 1. pag. 625.

Demetrius *Salaminius*, cujus apud Stephanum Byz. mentio in Καρπασία.

Demetrius *Satyricus*, Tarsensis. Laert. V. 85.

Demetrius *Scepsius* Grammaticus, Cratetis & Aristarchi æqualis, qui τρωϊκὸν διάκοσμον libris triginta enarravit, sæpe laudatus Straboni & Athenæo. Idem auctor Αἰγυπτιακῶν quæ citat Athenæus lib. XV. p. 680. Fortasse & Παμφυλικῶν, quorum meminit Tzetzes ad Lycophronem v. 440. & libri de regibus Judæorum, allegati à Clemente 1. Strom. p. 337. Idem Clemens Demetrii librum secundum

dum Ἀγγελικῶν citat in protreptico p. 30. Vide quæ viri docti ad Laertium V. 84

Demetrius *Serbus* circa A. 1475.

Demetrius *Syuropulus* five *Syropulus*, ad quem una & altera Theodori Gazæ Epiſtola lecta Allatio p. 18. contra Creyghtonum.

Demetrius Megas *Siculus*, P. Cornelii Dolabellæ libertus, de quo ſupra ex Cic. XIII. 36. Epiſt. ad familiar.

Demetrius *Smyrnæus* Rhetor. Laert. V. 84.

Demetrius *ſtatuarius*, cujus ex Polemone meminit idem V. 85. Plin. XXXIV. 8.

Demetrius *Suniensis.* ſupra, *Corinthius.*

Demetrius *Syncellus.* Vide in Cyziceno.

Demetrius Syracuſius Diodoti F. in inſcriptione Goltziana.

Demetrius *Syrus*, Ciceronis Magiſter, teſte ipſo in Bruto.

Demetrius *Tarſenſis* Grammaticus Plutarcho laudatus lib. de oraculorum defectu. Demetrii Tarſenſis σατυρογράφυ meminit Laertius V. 85.

Demetrius *Thalaſſius* inter ICtos Græcos à Nic. Comneno laudatus.

Demetrius Theſſalonicenſis Martyr, de quo Photius Cod. 255. ſupra in Martyre.

Demetrii alii *Theſſalonicenſes* duo, de quibus ſupra, *Cydonius* & *Diaconus*.

Demetrius *Tornicius* qui tanquam ex perſona Iſaacii Angeli Comneni circa A. 1193. ad quendam Epiſcopum ſcripſit de proceſſione Spiritus S. Incipit. τὸ μέγα ᾗ πρωτοβεςιαρίυ ςαλὲν αὐτῷ ἀνάγραμμα πρὸς τὴν δι' αὐτῷ ἀποκομισθεῖσαν. MS. in Bibl. Regis Chriſtianiſſimi memorat Allatius p. 705. de conſenſu utriusque Eccleſiæ.

Demetrius τραγῳδιῶν ὑποκριτής. Heſych. Δημήτριος. Acroni δραματοποιός, ad hæc Horatii lib. I. Sat. 10. *Demetri, teque Tigelli Diſcipulorum inter jubeo plorare cathedras.*

Demetrius *Triclinius* clarus ante annos trecentos, cujus exſtant Scholia in Sophoclem, de quibus ſupra lib. 2. c. 17. p. 634. Nec non in Theogoniam Heſiodi. Vide Neſſelium parte IV. p. 21. Idem recenſuit Empedoclis ſphæram, ut dixi lib. 2. c. 12. §. 9.

Demetrius *Trœzenius* Grammaticus laudatus ab Athenæo p. 139. & ab auctore certaminis Homeri atque Heſiodi.

Demetrii *Zeni*, Zacynthii Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών, verſibus Græcis politicis lucem vidit Venet. 1529. 8.

IX. BESSA-

Digitized by Google

IX. BESSARIONIS, a) viri magni atque eruditissimi laudes digna Oratione persecutus est Baptista Platina, quæ apud Bzovium ad A. 1471. n. 31-38. legitur. Mihi in præsenti satis est notasse, quod ille patria Trapezuntius & Monachus Ordinis S. Basilii & Archiepiscopus Nicænus Græcæque Ecclesiæ antea promachus, primum studio conciliandi, deinde ubi hoc non videt succedere, Latina dogmata adversus Græcos suos defendendo Romanas partes strenue & constanter sectatus fuit, summosque ab his tulit honores primus Græcorum inter Cardinales cooptatus A. 1439. ab Eugenio IV. & à Pio II. Patriarchæ CPolitani ornatus titulo A. 1463. * Episcopus præterea Tusculanus constitutus, futurus etiam post Pium II. A. 1664. defunctum Pontifex maximus, nisi parum officiosa ut ajunt Nicolai Perotti admissionalis sui morositate b) Cardinalium animos a se alienasset. Diem obiit Ravennæ 15. Nov. 1472. redux è Gallia in quam à Sixto IV. legatus fuerat: Romæ ad SS. Apostolos sepultus, ubi A. 1466. vivus & spirans sibi monumentum ** posuit. Vel in purpura mores semper Græcos retinuisse, barbamque prolixam deralæ tunc ex more gentis Romæ semper objecisse, (quod effigies ejus etiam apud Lambecium c) testatur) & domum ejus patens ac clemens asylum sapientiæ Græcæ profugæ post expugnatam CPolin fuisse, Græci ipsi d) celebrant.

a) De Bessarione præter Bzovium & Odoricum Raynaldum, atque in Cardinalium vitis Ciacconium, in promtu est consulere Jovii elogia, Gaddium de scriptoribus non Eccles. Varillasium libro IV. anecdotor. Florentin. Bullarii Academ. T. 1. p. 9. Boissardi imagines T. 1. p. 136. H. Warthoni auctarium ad Guil. Cavei Hist. literar. scriptorum Eccles. Hendreichii pandectas Brandenb. &c.

* Bzovius ait hoc factum esse A. 1453. à Nicolao V. Sed malui sequi Raynaldum & alios, qui hoc ad A. 1463. referunt.

b) Menagius in lectionibus Italice editis ad carmen septimum Francisci Petrarchæ p. 10. Suite du Menagiana p. 127. seq. Bernardus Moneta (de la Monnoye) in Tomo IV. Menagianorum p. 127. seq.

** Apud Lambec. VI. p. 275. & in Monumentis illustrium virorum Gisberti à Zyl. p. 56. *Bessario Episcopus Tusculanus S. R. E. Card. Patriarcha CPol. nobili Gracia ortus oriundusque sibi vivens posuit Anno Salutis MCCCCLXVI.*

Τοῦτ' ἔτι Βησσαρίων ζῶν ἤνυσα σώματι σῆμα
Πνεῦμα δὲ φεύξηται πρὸς Θεὸν ἀθάνατον.

c) Lambecius VI. de Bibl. Vindob. p. 274.

d) Nic. Comnenus prænot. mystagog. p. 348.

Scripta Bessarionis Graeca.

1. *Oratio de unione ineunda.* Incipit: τῶν μεγάλων πραγμάτων οὐ τὰ τέλη μόνον. Graece & Latine in Actis Concilii Florentini T. XIII. Labbei p. 35-46. & T. IX. Harduin. p. 27.--35.

2. *Oratio dogmatica de unione.* Incipit: Τὴν μὲν τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ. Graece & Latine Bessarione ipso interprete in Actis Concilii Florentini T. IV. Binii p. 557. T. XIII. Labbei p. 391-455. & Harduini T. IX. p. 319-372. Confer Allatium III. 3. de consensu p. 931.

3. *Physicae demonstrationes de DEo*, de immortalitate animae & de incarnat. CHristi MSS. in Bibl. Bodlej.

4. *Contra Marcum Ephesium*, cum ad priora ejus capita XVII. Latinis opposita respondisset Gregorius Protosyncellus, & caetera absolvere per fata fuisset prohibitus. Vide Arcudium lib. 2. de concordia p. 113. Allatium p. 932. & Lambecium lib. V. p. 174.

5. *Epistola ad Thomae Palaeologi filiorum paedagogum* Anconam missa Roma 9. August. 1465. servata à Phranza III. 27. & à Iac. Pontano notis ad Phranzam p. 309. Graece, deinde à Meursio Graece & Latine editam, nec non ex Meursii editione à Labbeo, ut dixi Volum. VI. p. 241. Incipit: εὐγενέστατε ἄνερ καὶ ἡμῶν φίλτατε φίλων, ἐδεξάμην καὶ πρότερον,

6. *Epistola ad Alexium Lascarim Philanthropenum* dicta *Antidotus*, de successu *Synodi Florentinae & de processione S.* Incipit: Σὺ μὲν οὐ τὰ ἀνθρώπινα μόνον. Graece & Latine ex duplici versione, Bessarionis ipsius altera, altera Arcudii edita à Petro Arcudio in Opusculis aureis Theologicis vulgatis Romae 1630. 4. & recusis 1671. 4. Latine exstat in Conciliis Labbei T. XIII. p. 1228-1262. & Harduini T. IX. p. 1043-1077.

7. *Apologia adversus Gregorium Palamam* pro *Joannis Vecci* Patriarchae CPol. libro adversus responsiones Graecorum de processione Spiritus S. à Filio. Graece & Lat. in iisdem Opusculis.

8. *Epistola catholica sive encyclica ad Graecos Ecclesiae CPol. subjectos*, in qua se Oecumenicum Patriarcham nominat, Confer Allatium de Consensu p. 289. 353. 928. Exstat cum duplici versione, Bessarionis ipsius & altera Arcudii, notisque Graece & Lat. in iisdem Opusculis ab Arcudio editis. Latine ex Bessarionis versione apud Odoricum Raynaldum ad A. 1463. n. 58. seqq.

9. *Re-*

9. *Responsio ad quatuor argumenta Maximi Planudæ de Processione Spiritus S. ex solo Patre.* In iisdem opusculis.

10. *Epistola encyclica de azymo* citatur à Nic. Comneno p. 161. prænot. mystagog.

11. *Epistola ad Gennadium Scholarium* id. p. 233. 244. 285. 340. *Ad Theodorum Gazam.* MS. Lambec. VII. p. 162. seq. *Ad Palæologos* Epistola Græcobarbara citatur ab Is. Haberto p. 155. ad Pontificale Ecclesiæ Græcæ. *Ad Michaëlem Byz.* à Cangio in Appendice ad Glossarium Græcum p. 16. *Ad* eundem *Michaëlem Apostolium* Lambec. V. p. 175. & Allat. de consensu p. 938. & *ad Andronicum Callistum.* infra p. 747. *Ad Gemistum Plethonem* de quatuor quæstionibus Platonicis, περὶ τοῦ ἀνυποστάτου, περὶ τοῦ μεθεκτοῦ καὶ ἀμεθέκτου, περὶ τῆς τῶν ὄντων συνωνυμίας ἢ ὁμωνυμίας. MS. Lambec. VII. p. 162. seq. *Ad filios Gemisti Plethonis de obitu & laudibus Patris,* infra p. 757. & Allat. p. 937. de consensu. Epistolæ quatuor *ad Philantropenum* citantur ab eodem Allatio p. 930. & Nic. Comneno p. 17. 323. 350. prænot. mystagog. Alias Epistolas MStas memorat Nesselius, parte IV. p. 131. Labbeus p. 99. 183. Bibl novæ MSS.

12. *De primatu Papæ.* Allatius de consensu p. 966. & infra p. 775.

13. *De S. Trinitate explicatio* MS.

14. *Professio fidei Christianæ contra omnes hæreses*, divisa in capita XXI. MS. in Bibl. Cæsarea. Lambec. V. p. 226. Incipit: ά Πιστεύομεν ὅτι ἐστὶ Θεὸς δημιουργὸς πάντων.

15. *Monodia in obitu Manuelis Palæologi*, Imp. A. 1419. defuncti, ex Nic. Perotti Archiep. Sipontini versione legitur apud Abr. Bzovium ad A. 1472. n. 56. *Jambi in obitum Theodoræ* Constantini Palæologi uxoris, apud Allatium de consensu p. 955. Habuit & varias Bessario Orationes, ut in funere Cleopæ Palæologæ apud Labbeum p. 71. & quas memorat Gesnerus: & Conciones quam plurimas teste Platina. Etiam laudes Patriæ suæ & ad Græcorum Imperatorem de uxoris obitu scripsit Consolationem teste Trithemio c. 821. de Scriptor. Ecclesiasticis.

16. Πρὸς τὰ Πλήθωνος πρὸς Ἀριστοτέλην περὶ οὐσίας. *Ad dicta Plethonis in Aristotelem de substantia.* Meminit Gesnerus in Bibl. & Allatius p. 387. de Georgiis. Infra p. 747.

17. Περὶ τοῦ τῆς ἱερᾶς εὐχαριστίας μυστηρίου, καὶ ὡς τοῖς τοῦ Κυρίου ῥήμασι μάλιστα τελειοῦται, *de sancto Eucharistiæ mysterio, & quod per Verba Domini maxime fit consecratio*, contra Marcum Ephesium. Græce MS.

MS. in Bibl. Cæsarea. Incipit: ὁ ἱερῦ τῆς συνάξεως καὶ εὐχαριστίας. Vide Lambecium V. p. 173. Latine prodiit in Bibiliothecis Patrum & noviſſima edit. Lugdunenſi T. XXVI. p. 787. Quod vero clariſſ. Warthonus Allatium p. 932. de conſenſu ſecutus ſcripſit Græce & Latine prodiiſſe cum Liturgiis Patrum, Pariſ. 1560. fol. error eſt, nam nec Græce nec Latine ibi habetur Beſſarionis ſcriptum, habetur autem ſcriptum Marci Epheſii quod Beſſario oppugnavit.

Latine ſcripta.

18. *Contra Calumniatorem Platonis* (Georgium Trapezuntium) libri IV. Venet. apud Aldum 1503. & 1516. fol. Vide infra p. 722. 730.

19. *De natura & arte*, ſive an natura & ars conſulto agant. Adverſus eundem Trapezuntium. Ad calcem jam dictorum IV. librorum.

20. *Orationes quatuor ad Principes Italiæ* de Chriſtianorum clade in Chalcide Eubœæ, periculis Italiæ poſt expugnatum Hydruntum imminentibus: de ſedandis diſcordiis & bello in Turcas decernendo & perſvaſio ex Demoſthenis Olynthiaca. Inter Nic. Reuſneri conſultationes atque Orationes Turcicas IV. Voluminibus A. 1596. 4. editas Volumine II. p. 197. 203. 215. 229.

21. *Declaratio aliquorum quæ in Oratione dogmatica* (ſupra n. 2.) *continentur*, quæ Græcis notiſſima, Latinis ignota ſunt. Incipit: *notandum primo.* Apud Labbeum T. XIII. Concil. p. 455. & Harduin. T. IX. p. 374.

22. *De proceſſione Spiritus S. ad Paulum II. Pontificem.* Et ad eundem *de errore Paſchatis*, MS. Venetiis in Bibl. S. Marci.

23. *Epiſtola ad Chriſtophorum Morum, Venetorum Principem* data A. 1469. qua Bibliothecam ſuam legat ædi S. Marci. Extat ad calcem Philobyblii Richardi Angvavillæ de Buri, Epiſcopi Dunelmenſis cum Epiſtolarum Philologicarum centuria editi ex Bibliotheca Goldaſti Francof. 1610. 8. & cum Herm. Conringii præfatione Lipſiæ 1674. 8. Eadem Beſſarionis Epiſtola primo loco legitur inter Epiſtolas Principum collectas ab Hieron. Ruſcelli & ex Italico Gallice factas per E. Belleforeſtum. Ejusdem argumenti litteræ Beſſarionis ad Senatum Venetum exſtant apud Petrum Juſtinianum Hiſt. Venetæ libro VIII. De Bibliotheca Beſſarionis quæ Venetiis etiamnum aſſervatur, vide iter Italicum eruditiſſ. Mabillonii p. 33. & præclari Montfauconi

Digitized by Google

coni Diarium Italicum p. 41. seq. Indicem librorum utraque lingua qui omnes ferme manu exarati sunt, dedit Jo. Philippus Thomasinus in Catalogo MSS. Bibl. Venetarum edito Utini 1650. 4. p. 35-55. longe perfectiorem quam exhibuerant Possevinus in Apparatu & Gregorius Sozomenus. Numerus Voluminum 980. Confer Lambecium III. p. 380. 381.

24. *In illud* Joannis XXI. 23. *Si eum volo manere*, contra Trapezuntium. Vide infra p. 731. Hoc scriptum etiam Græce perinde ut liber de natura & arte exstat MS. Venetiis in Bibl. S. Marci inter Bessarionis libros. Vide Thomasini Catalogum p. 33.

Latine versa è Græco.

25. *Libri quatuor Xenophontis de dictis & factis Socratis*, ad Julianum Episcopum Cardinalem Tusculanum. In variis Xenophontis editionibus, & separatim Lovanii 1533. 4.

26. *Aristotelis Metaphysicorum libri XIV.* cum Bessarionis versione exstant in variis Philosophi editionibus, etiam in tomo postremo editiopis eximiæ Aristotelis Græcolatinæ Duvallianæ. Prodiit quoque hæc interpretatio Parisiis 1516. fol. apud H. Stephanum avum & ad calcem librorum contra calumniatorem Platonis.

27. *Theophrasti Metaphysica*, Aristotelis Metaphysicis plerumque solita subjungi, ut dixi lib. 3. cap. 9. §. 14.

28. *Correctio interpretationis librorum Platonis de legibus à Georgio Trapezuntio compositæ.* Ad calcem librorum adversus calumniatorem Platonis.

X. LEONI ALLATIO Chio, Bibliothecario Vaticano, ingenii & industriæ laudibus cumulatissimo, qui A. 1669. 19. Januar. octogenario major Romæ diem obiit, tam multa debent hæ litteræ, atque speciatim etiam hæc nostra Bibliotheca, ut indictum eum præterire nefas merito judicem. Vitam ejus scriptam à *Stephano Gradi*, qui illi in præfectura Bibliothecæ Vaticanæ successit, memorari video in Diario Veneto, Giornale de letterati d' Italia T. XX. p. 418. Voluit etiam Allatii vitam Rev. *Jo. Georgius Meuschenius* præmittere novæ, quam nuper parabat editioni libri Allatiani de erroribus magnorum virorum in dicendo. Sed donec illæ lucem videant consulere interim de hoc præclaro viro juvabit Petri Bælii dictionarium Historicum & Lud. Elliesium du Pin Tomo XVIII. Bibliothecæ scriptorum Eccles. Gallica lingva editæ,

editæ, Italicoque vulgata idiomate elogia Laurentii Craffi nec non Hieronymi Ghilini: & Germanico Adolphi Clarmundi vitas T. VI. p. 74. Jo. Paltricius præfectus Collegii Rom. de propaganda fide quem Allatius morti vicinus librorum fuorum heredem inftituit, Jo. Mabillonio a) narravit ipfum unico calmo ufum fuiffe ad Græce fcribendum, quod expeditiffime faciebat, per annos quadraginta, & eo tandem amiffo tantum non illacrymaffe. Idem per omnem vitam facris ordinibus & conjugio pariter abftinuit, itaque ab Alexandro VII. interrogatus cur facerdotium non fusciperet, refpondit, ut femper ad conjugem ducendam effet paratior: cur vero tandem conjugem non duceret? ut ad facerdotium expeditior foret. MStos ejus Codices hereditate crevit Collegium Græcorum Romæ, ut notavit illuftris Scipio Maffejus in Epiftola ad Clariffimum Blanchinum, Diarii Veneti T. XXVI. p. 122. Quomodo Palatinam Bibliothecam Vaticanæ intulerit, operæ pretium eft ex ipfius Allatii verbis cognofcere lib. de Synodo Photiana p. 288. *Bibliothecam Palatinam & multitudine MSS. Codicum tum Græcorum tum Latinorum aliarumque etiam lingvarum, & fingularium Codicum copia fuiffe celeberrimam non nego. Eam tamen à milite Bavaro fpolium factam (A. 1622) Maximilianus tum Bavariæ Dux tropæum mifit Gregorio XV. Pontifici Max. qui ad eam avehendam Leonem (Allatium) transmifit, & Leo bona fide juffis obtemperans per hyemem & per medios hoftes Urbem Heidelbergam non fine difcrimine & vita alea penetrans confervatam à milite Tillio & Henrico de Meternich fibique traditam, impenfis Pontificiis integram ne minima quidem illius chartula deperdita Romam invexit in Vaticanam, in qua nunc perbonorifice cuftoditur uniuscujusque commoditati, ficuti & Vaticana ipfa.* Et in notis ad Euftathii Hexaëmeron p. 151. *dum Bibliothecam Palatinam Heidelbergæ fpolium factam & tropæum miffam Gregorio XV. à Maximiliano utriusque Bavariæ Duce Romam transvebendam curarem, quam tandem Dei munere & tanti Principis gloria ope ac beneficiis fanam incolumemque transvexi.*

In fcriptis Allatii cum eruditionem fingularem, doctrinæque copiam & infinitam, ineditorum præcipue monumentorum Græcorum notitiam & lectionem mirari omnes neceffe fit, duo inprimis reprehendi folent non fine ratione: unum eft quod Græcus in gratiam Urbani VIII. diffenfum Græcorum ab Ecclefia Romana nimium quantum ex-

a) Mabillonius itinere Italico. p. 61.

extenuavit, ut non Protestantes solum b) sed ex ipsis Romanæ etiam Ecclesiæ addictis scriptoribus c) non diffitentur viri doctissimi: alterum, quod conviciis & maledictis in dissidentes & quos hæreticos vocat ac schismaticos nullum facit modum, licet ipse in diatriba de Georgiis p. 325. præclare: *Satis erat sine istis contumeliis de erroribus admonere.* Scripta sua ipse enumerat Allatius in elencho edito Romæ 1659. 8. & in apibus urbanis & ante librum de templis Græcorum nec non in calce libri de mensura temporum antiquorum: haud contemnenda etiam Christophori Hendreichii pandectarum Brandenburgensium scriptoris & Adolphi Clarmundi in illis tradendis exstat industria. Sed ecce tibi paulo pleniorem distinctioremque & accuratiorem editorum illius monumentorum elenchum.

I. Scriptores veteres ab Allatio editi, versi, illustrati.

1. *Socratis, Antisthenis & aliorum Socraticorum Epistolæ*, cum versione & notis & Dialogo de scriptis Socratis, Paris. 1637. 4. De his confer si placet quæ dixi lib. 2. c. 10. § 35.
2. *Philo Byzantius de septem orbis spectaculis.* Cum versione & notis. Rom. 1640. 8. & Tomo VIII. thesauri Antiquitatum Græcarum Gronoviani. Vide lib. 3. c. 24. § 4.
3. *Monumentum Adulitanum* Ptolemæi Evergetæ, Græce & Latine Rom. 1631. 4. & Lugd. Bat. 1674. 8. Vide lib. 3. cap. 24. Notæ quas promisit Allatius, haud viderunt lucem.
4. *Sallustii Philosophi Opusculum de Diis & Mundo* Græce & Latine, additis notis Lucæ Holstenii. Rom. 1638. 12. Lugd. Bat. 1639. 8. & in Tho. Galei opusculis Mythologicis, Ethicis & Physicis, Cantabrig. 1671. 8. Amst. 1688. 8.
5. *Procli Diadochi Paraphrasis in Claudii Ptolemai libros IV. de siderum effectionibus*, Græce & Latine Amst. 1635. 8.
6. *Vita Homeri*, scripta a Proclo & aliis duobus Anonymis. Græce & Latine ante librum de patria Homeri, Lugd. 1640. 8. & Tomo X. Thesauri Antiquitatum Græcar. Gronoviani.

7. S.

b) Herm. Conringius præfat. ad Metrophanem Critopulum, B. Elias Veilius, nec non Hottingerus in Hist. Eccles. & contra Allat. & Frid. Spanhemius T. 2. Opp. p. 486. &c.

c) Rich. Simon Hist. Critique de la creance du levant p. 10, 20, &c.

7. *S. Methodii* Convivium Virginum, Græce & Latine cum notis & diatriba de Methodiis, Rom. 1656. 8.

8. *Eustathii* Antiocheni & Martyris in Hexaemeron commentarius ac de engastrimytho dissertatio adversus Origenem, item Origenis de eadem Engastrimytho, cum versione atque in Hexaemeron notis & Allatii syntagmate de Engastrimytho, Lugd. 1629. 4. Latine ex Allatii versione recusa sine notis in Tomo XXVII. Bibl. Patrum edit. Lugd. A. 1677. Dissertatio de Engastrimytho Græce & Lat. una cum Allatii syntagmate, in tomo VIII. Criticorum Sacrorum Anglorum. Vide quæ notavi Volum. VIII. p. 169. seq.

9. *S. Nili* Ascetæ, Epistolæ MLXI. distributæ in quatuor libros, Græce & Latine, Rom. 1668. fol. addita de Nilis diatriba.

10. *Excerpta Varia Græcorum Sophistarum & Rhetorum*, Rom. 1641. 8. in quibus varia *Adriani* Sophistæ, *Heracliti* & *Anonymi* περὶ ἀπίστων, *Libanii* nonnulla & *Nicephori Basilacæ*, *Severi* Alexandrini, *Theodori* Cynopolitæ, *Callinici*, *Isaaci Comneni* Porphyrogennetæ, & *Anonymi*: nec non versus retrogradi *Leonis* Philosophi, & Epigrammata Græca *Nicolai* Metropolitæ Corcyrensis, *Jo. Geometræ*, *Em. Phile* & *Man. Pselli*. De Heraclito & Anonymo περὶ ἀπίστων accuratius dixi lib. 1. cap. 22. De cæteris lib. 4. c. 30. p. 409. seq. Cætera novem, quæ moliebatur adhuc Allatius volumina *Variorum antiquorum*, lucem non vidisse dolendum est.

11. Σύμμικτα sive varia scripta *Jo. Phocæ* Cretensis, *Epiphanii* Hierosol. *Perdiccæ* aliorumque de quibus dixi lib. V. cap. 5. volumine sexto hujus Bibl. p. 705. seq. & lib. IV. cap. 2. §. 18.

12. *Eustratii* presbyteri *liber de vita functorum statu*, (laudatus pridem a Photio Cod. 171.) & Græce ac Latine primum editus ab Allatio post librum de purgatorio p. 329.--581. Rom. 1655. 8. atque ex Allatii versione Latina recusus in Bibl. Patrum T. 27. edit. Lugd. 1677. p. 362. Vide lib. III. c. 6. §. 29. p. 152. & Vol. IX. p. 431. seq.

13. *Mich. Pselli* Encomium in Simeonem Metaphrastem & Officium, *Simeonis Metaphrastæ* Oratio in lamentationem S. Deiparæ, & Epistolæ IX. Græce ac Latine cum diatriba de Simeonibus pag. 221.--261. Paris. 1664. 4.

14. *Catena SS. Patrum in Jeremiam Prophetam & Threnos*: expositio item *S. Joannis Chrysostomi*, nec non Homiliæ VIII. *Origenis* & *Maximi* Confessoris Quæstio in eundem Prophetam, Græce & Latine cum

Mich.

Digitized by Google

Mich. Ghislerii in Jeremiam commentariis, Lugd. 1633. fol. 2. Volum.

15. *Græcia Orthodoxa* 2. voluminibus, Rom. 1652. & 1659. 4. in quo opere Græce & Latine exhibentur Latinis faventia scripta, *Tomo priore* quidem Nicephori Blemmidæ, Joannis Vecci, Patriarchæ CPol. Petri Mediolanensis Episcopi, Georgii Pachymeræ, Esaiæ Cyprii, Jo. Argyropuli, Gregorii Protosyncelli, Patriarchæ CPol. Georgii Trapezuntii, Joannis Archipresbyteri Plusiadeni, Hilarionis Monachi, Nicetæ Byz. & contra Gregorium Palamam Gregorii Acindyni aliorumque sine nomine. *Tomo posteriore*, Joannis Vecci, Constantini Meliteniotæ, Georgii Metochitæ & Maximi Chrysobergæ. De singulis supra hoc Volumine cap. 43. ubi etiam de Jo. Vecci libris tribus ad Theodorum Sugdææ Episcopum, quos ante Græciæ Orthodoxæ editionem Latine ex Allatii versione vulgavit Nihusius, librum tertium Græce & Lat. Allatius ipse ad calcem libri de purgatorio.

16. *Georgii Acropolitæ*, magni Logothetæ historia, *Joëlis* Chronographia compendiaria & *Joannis Canani* narratio de bello CPol. cum versione & notis, atque diatriba de Georgiis & eorum scriptis, Parisiis 1651. fol.

17. Variæ Lectiones ad *Constantini Manassis* breviarium Historicum, ad calcem Manassis Græce & Latine editæ a Car. Annibale Fabrotto, Paris. 1655. fol.

18. *Mantissa ad Opera S. Anselmi*, Episcopi Cantuariensis, Lugd. 1630. fol. Hic est Anselmus, cujus scripta de processione Spiritus S. contra Græcos laudat Hildebertus Cenomanensis Epistola IX. & XIII. Græce vertit Demetrius Cydones.

19. *Libanii* Orationes variæ ineditæ ad Fed. Morellum Lutetiam missæ, quas ille Allatii nomine dissimulato sub Codicis Romani titulo publicavit.

Desiderantur Tiberius Sophista, Herodianus, Lesbonax Romanus, Michael Apostolius & alii de figuris Rhetoricis.

Photii Patriarchæ, Nicolai Patriarchæ CPol., Simeonis Logothetæ, Theodori Ancyrani, Nicetæ Magistri & aliorum recentiorum Græcorum Epistolæ.

Himerii Sophistæ Declamationes XX. Choricii Sophistæ, Zosimi Gazæi, Libanii Sophistæ, Michaelis Pselli & aliorum, etiam Sanctorum Patrum Orationes ineditæ.

Digitized by Google

Longinus cum nova versione & notis censoriis.
In Aristotelis hymnum, Hermiæ dictum, Commentarius.
Arriani Ponti Euxini Periplus.
Joannis Lydi Chrestomathia de mensibus.
Joannis Antiocheni Archæologia.
Theodori Lectoris historia Ecclesiastica tripartita ex Socrate, Sozomeno & Theodoreto libri II: qua innumera jam dictorum trium scriptorum loca corriguntur.
Conciliorum Ferrariensis & Florentini Acta pleniora, notis & animadversionibus illustrata. Quæ enim Romæ Latine A. 1638 fol. vulgavit Horatius Justinianus, ea pleraque ex suis delibata schedis & se non nominato edita queritur Allatius p. 71. seq. contra Creyghtonum. Justiniani Acta recusa sunt in Conciliis Labbei T. XIII. p. 825. & Harduini T. IX. p. 669.
In Pselli libellum de mirabilibus auditionibus schediasma.
Historia Georgii Abbatis, qui Hamartolus vocari gaudet, ab exordio Mundi ad Imperium Michaelis Theophili.
Joannis Chrysostomi & Photii Patriarchæ CPol. explicationes in Evangelia Matthæi, Joannis & Lucæ, nunquam antea editæ, Græce & Latine.
Vetus Tacito lectio restituta.
Notæ in B. Alanum de complanctu Naturæ.
Leonardi Aretini de Rep. Florentinorum Græce, cum Latina Allatii versione.
Jo. Canabutius de Insula Samothraciæ & Diis Troicis.

II. Conciliandis Græcorum & Romanæ Ecclesiæ dogmatis atque institutis.

Lingua Græcorum vernacula:

20. *Enchiridion de processione Spiritus S.* Rom. 1658. 12.
21. *De Symbolo S. Athanasii.* ibid. 12.

Latine:

22. *De Ecclesiæ* * *Occidentalis atque Orientalis perpetua consensione* libri III. cum dissertatione *de Dominicis & Hebdomadibus Græcorum* ad D. Paulum Sfondratum, Clericum regularem, & *de missa Præsanctificatorum*

* In his libris videtur Allatius complexus, quæ in Apibus Urbanis p. 178. promisit: De differentiis Græcorum & Latinorum in Ceremoniis Ecclesiasticis & Fide; De Schismate Græcorum Historiam, & Historiam Ecclesiæ Orientalis.

rum apud Græcos ad Bartoldum Nihusium, cum hujus annotationibus de Communione Orientalium sub specie unica. Colon. (Amstelodamensibus typis) 1648. 4. Hæ Nihusii annotationes prodierant separatim, Mogunt. 1644. 8.

23. Epistolæ tres ad Bartoldum Nihusium 1. *de liturgia S. Jacobi*, 2. *pro asserenda Græcorum communione sub specie unica* & 3. *de lignis S. Crucis.* In Tomo I. συμμίκτων p. 176. 204. 224.

24. *De ætate & interstitiis in collatione ordinum etiam apud Græcos servandis*, ad eminentiss. Principem Franciscum Mariam Brancatium, E. R. Cardinalem. Rom. 1638. 8.

25. *De utriusque Ecclesiæ, Occidentalis atque Orientalis perpetua in dogmate de purgatorio consensione.* Adjuncta ejusdem diss. *de perpetua Ecclesiæ Occidentalis atque Orientalis tum in dogmate tum in ritibus consensione* ad D. Jo. Christianum L. B. de Boineburg. p. 581. Epistola ad D. Bartoldum Nihusium Episcopum Myssiensem, in qua agitur *de Communione Græcorum sub specie unica* p. 859. & *textum Græcum Maccabæorum de sacrificio pro mortuis* 2 Maccab. 12. *dicere quod exprimit textus Latinus.* p. 887. Rom. 1655. 8. & Nihusio curante Francof. 1656. 8. sed in qua editione loca Græca omnia rescissa sunt.

26. *Joannes Henricus Hottingerus, fraudis & imposturæ manifestæ convictus*; Rom. 1661. 8. adversus ea quæ de Græcis ille in sæculo XVI. Historiæ suæ Ecclesiasticæ scripserat.

27. *Vindiciæ Synodi Ephesinæ & S. Cyrilli de processione ex Patre & Filio, Spiritus S.* Rom. 1661. 8.

28. *De octava Synodo Photiana* & *J. Henr. Hottingeri* diss. Apologeticæ de Ecclesiæ Orientalis atque Occidentalis tam in Dogmate quam in ritibus dissensu, & Juvenis Ulmensis (*D. Eliæ Veielii*) exercitationis Historico Theologicæ de Ecclesia Græcanica hodierna refutatio, Rom. 1662. 8.

29. *In Rob. Creyghtoni* apparatum, versionem & ad notas Historiam Synodi Florentinæ à Sylvestro Syropulo scriptam, & Hagæ Com. 1660. fol. Græce & Latine editam, Exercitationes. Rom. 1674. 4.

III. Historiæ litterariæ illustrandæ.

30. *De patria Homeri* liber, Lugd. 1640. 8. & in thesauro antiquitatum Græcarum Jac. Gronovii T. X. p. 1553. Lugd. Bat. 1701. fol.

Digitized by Google

31. *Dialogus de scriptis Socratis*; Parif. 1637. 4. ad examen revocatus à Godfrido Oleario τῷ μακαρίτῃ in schediasmate de scriptis Socratis edita Lipf. 1696. 4. & recusa in latina quam idem vir doctissimus composuit versione Historiæ Philosophicæ Tho. Stanlei, Lipf. 1711. 4. p. 198.

32. *De Methodiis*, *& eorum scriptis diatriba* ad calcem Methodii Convivii virginum Rom. 1656. 8. & me curante recusa post Tomum secundum operum S. Hippolyti, Hamburg. 1718 fol.

33. *De Nilis*, ad calcem Epistolarum S. Nili Rom. 1668. fol. & cum notis recusa in volumine quinto hujus meæ Bibliothecæ.

34. *De Georgiis*, ad calcem Georgii Acropolitæ, inter scriptores Hist. Byzantinæ Parif. 1651. fol. & recusa, me curante non sine auctario in hoc ipso volumine Bibliothecæ Græcæ decimo.

35. *De Jo. Damasceno & ejusdem scriptis* diatribam Allatii vulgavit V. C. Michaële Quien ante tomum primum editionis luculentæ operum Damasceni Parif. 1712. fol. professus eam esse petitam ex opere Allatiano non edito de Libris Apocryphis. *Catalogus operum Damasceni* Joanni Auberto ab Allatio suppeditatorum exstat in hujus συμμίκτοις T. 2. p. 440. Confer quæ notavi Volum. VIII. p. 777.

36. *De Simeonum scriptis diatriba* Parif. 1664. 4. cum Francisci Combefisii manipulo Originum rerumque CPolitanarum. Hanc Allatii diatribam non quidem recudendam curavi, maximam partem tamen cum insigni auctario & quam pluribus novis observationibus, inprimis quod ad præcipuam ejus partem de Simeone Metaphraste ac Vitis Sanctorum attinet, locupletatam dedi in hac Bibliotheca Volum. IX. p. 48. seq. cætera Volum. X. p. 296. seq.

37. *De Psellis & eorum scriptis.* Rom. 1634. 8. & me curante recusa tomo quinto hujus Bibl. Græcæ, cum auctario & notis.

38. *De libris Ecclesiasticis Græcorum* ad Gabrielem Naudæum dissertationes duæ, quarum una divinorum Officiorum potiores & usitatiores libri percensentur, altera Triodium, Pentecostarium & Paracletice examinatur. Parif. 1644. 4. una cum ejus observationibus variis de rebus Ecclesiasticis Græcorum de Narthece veteris Ecclesiæ & recentibus Græcorum templis. Eædem dissertationes duæ recusæ in tomo quinto hujus Bibliothecæ.

39. *Apes Urbanæ*, sive de viris illustribus qui ab Anno 1630. per totum 1632. Romæ adfuerunt, ac typis aliquid evulgarunt. Rom. 1633. 8. &

Digitized by Google

8. & me curante Hamburgi 1711. 8. cum Jo. Imperialis Museo Historico.

40. *Vita Julii Cesaris Lagalle*, Philosophi Romani, cum Gabrielis Naudæi præfatione Paris. 1644. 8. & recusa in Guil. Batesii vitis Lond. 1681. 1704. 4. p. 575. Laudat Janus Nicius Erythræus pinacotheca 1. p. 222. qui etiam de Allatio videndus pinacotheca 3. p. 132.

41. *Dramaturgia*, divisa in sette indici. Rom. 1666. 12. Italice.

Desiderantur sæpe promissa ab Allatio, sed nunquam edita opera *Bibliotheca de scriptoribus Græcis profanis. Bibliotheca de scriptoribus Græcis Ecclesiasticis. Historia Astrologica. De Philonibus diatriba, de Theodoris, Nicetis, Constantinis nec non de Leonibus. De Libris Apocryphis. De Academiis orbis & earum institutione. De Melodis Græcorum*, & quam p. 350. de Georgiis promittit *diatriba de Græcis qui Latine scripserunt.*

IV. Alia Varii generis.

42. *Animadversiones in Antiquitatum Etruscarum fragmenta* ab Curtio Inghiramio edita & *Alfonsi Cicarelli* libros auctoresque ab eo confictos. Paris. 1640. 4. Rom. 1648. 4. Etiam sub Bennonis Durckundurcki Slavi nomine Apologiam contra Spentum, Academicum Sepultum, hoc est eundem Inghiramum edidisse Allatium Coloniæ 1642. 12. nescio an falso, notavit Adolphus Clarmundus T. VI. vitarum p. 79.

43. *De mensura temporum antiquorum, & præcipue Græcorum*, exercitatio. Colon. 1645. 8.

44. *De Solea veteris Ecclesiæ*, ad Fabium Chisium, Episcopum Neritonensem, T. 1. συμμίκτων p. 154-174.

45. *De rebus Ecclesiasticis Græcorum observationes variæ, de narthece veteris Ecclesiæ* ad Gasparem de Simeonibus & *de recentiorum Græcorum templis*, ad Joannem Morinum. Paris. 1644. 4. ad calcem dissertationum de libris Ecclesiasticis Græcorum. Et cum diatriba *de Græcorum hodie quorumdam opinationibus* ad Paulum Zacchiam, Colon. 1645. forma octava majore, edente Bartoldo Nihusio. Adde Epistolam Allatii ad Morinum, quam edidit Rich. Simon ad Gabrielem Philadelphiensem p. 274. & post vitam Jo. Morini, in Ecclesiæ Orientalis Antiquitatibus, n. LXVIII. p. 482

46. *De erroribus magnorum virorum in dicendo*, dissertatio Rhetorica ad Jo. Franciscum Slingelandum. Rom. 1635. 8.

47. *Confutatio fabulæ de Joanna Papissa ex monumentis Græcis.* Urbano VIII. jubente scripta Rom. 1630. 4. Colon. 1645. 8. & editio quarta in tomo quarto *συμμίκτων* p. 415.--434. Elogia virorum doctorum scriptum illud celebrantium subjiciuntur libro Allatii de Synodo Photiana, pagina 689--696.

48. *Julii Cæsaris Lagallæ*, Peripatetici Romani, *de cælo animato disputatio.* A. 1622. 4.

49. *Ædificationes Romanæ* Pauli V. procuratæ viarum & aquarum á Lælio Biscia, Cardinali. Patavii 1644.

50. *Poëmata varia Græca* ut Jatrolaurea Gabr. Naudæi Parisini, Latine reddita à Barthol. Tortoletto & Jo. Argolo Rom. 1633. Græca Metaphrasis Odæ Pindaricæ Urbani VIII. paræneticæ ad virtutem, præfixa Apibus urbanis. 1633. Eridanus Græco elegiaco carmine ad Card. Antonium Barberinum, Latine redditus à Barth. Tortoleto. 1635, Urbani VIII. statua, Græco carmine jambico. 1640. Natales Homerici carmine elegiaco, quod latine expressit Andreas Bajanus. 1640. cum libro de patria Homeri. Licetus & in Natales Delphini Gallici Hellas carmine Græco Jambico cum metaphrasi Latina Guinonis de Souvigny, Blæsensis. 1641. 1642. Carmina Græca in Christinam Svecorum Reginam 1656. 4.

Desiderantur, Homerus à calumniis vindicatus. Exercitationes contra recentiorum calumnias in antiqui ævi scriptores & lumina. De poëtica exercitationes adversus hypercriticos recentiores. De fine temporum. De fine vitæ Joannis Evangelistæ. De Ptolemæis, Ægypti Regibus. De Magnete libri III. De Mandragora lib. I. De conscribendis Epistolis. De officiis Monasteriorum Græcorum. De Musica recentiorum Græcorum. Anachronismus Carmine elegiaco. Carminum Græcorum sylva.

XI. Allatio non male jungetur JO. MATTHÆUS CARYOPHILUS, ex Creta oriundus, qui relicta Græcia Romam & ipse petiit, & in Collegio Græcorum educatus, Cardinalibus Aldobrandino & Ludovico Ludovisio, qui Gregorii XV. fratris filius fuit, nec non Francisco Barberino inprimis commendatus fuit, unde creatus Archiepiscopus Iconiensis, utriusque linguæ peritia & insigni carminis pangendi facultate, nec minus zelo pro Romanis partibus adversus Græcos à Latinis dissidentes Allatio haud dissimilis, diem obiit circa A. 1633. Laudatur ab Erythæo Pinaco-

Digitized by Google

nacotheca I. p. 223. & Allatio in apibus urbanis p. 162. & de Consensu p. 999. seq. Scripta ejus hæc mihi innotuere:

1. *Notæ ad exercitationes Is. Casauboni in Baronium*, insertæ Andreæ Evdæmono Joannis defensioni Annalium Baronii lib. 2. c. 3. p. 125-134. Coloniæ 1617. 4. parum emendate excusæ.
2. *Noctes Tusculanæ & Ravennates*, complectentes Latina pleraque, non pauca etiam Græca epigrammata & carmina brevia in festos dies & martyrum memorias per totum annum, pulchra, pia, ingeniosæque venæ & fœcundæ varietate jucundissima Rom. 1621. 8. ad Ludovicum Cardinalem Ludovisium.
3. *S. Nili junioris*, Rossanensis Calabri qui circa A. C. 980. clarus monasterium Cryptæ ferratæ condidit, *Vita* a contubernali ac discipulo scripta, Græce & Latine. Rom. 1624. 4. incipit: ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.
4. *Confutatio Nili Thessalonicensis de Primatu Papæ*, Græce & Lat. Paris. 1626. 4. Confer quæ ad Allatium diatriba de Nilis, Volumine quinto hujus Bibliothecæ: *Confutatio adversus Barlaamum*, nescio an edita.
5. *Epistola Themistoclis*, Græce & Latine. Rom. 1626. 4. De his dixi lib. 2. c. 10. §. 34.
6. *Concilii Florentinii Historia* Theodoro Xanthopulo, magno scevophylace scriptore, quæ Græce lucem viderat Rom. 1577. fol. Caryophilus autem Latinam versionem & *Georgii Scholarii* Orationes III. de pace ad Græcos, *Josephi* Episcopi Methonensis responsionem ad libellum Marci Ephesini Episcopi & *Gregorii* protosyncelli Apologiam adversus Marci Ephesini Epistolam adjunxit, Græce & Lat. Rom. 1612. & 1638. fol. inter Concilia generalia, typis Congregationis de propaganda Fide. Et in Conciliis Binii Tomo ultimo, nec non Labbei Tomo XIII. & Harduini Tomo IX. & separatim Romæ 1629. 4. duobus Voluminibus.
7. Liber qui sub *Gennadii* nomine circumfertur, *pro defensione Concilii Florentini*, vulgari Græciæ recentis sermone donatus, Rom. typis Congregationis de propaganda fide 1628. 4. præmissa præfatione in qua Gennadios duos fuisse, unum Romanis partibus addictum, alterum Græcorum dogmatum propugnatorem disputat. Quam sententiam Allatio etiam persvasam, confutat V. C. Eusebius Renaudotus supra p. 343. seq.

8. E-

8. Ἔλεγχος τῆς ψευδοχριστιανικῆς Κατηχήσεως Ζαχαρίου τοῦ Γεργανοῦ ἀπὸ τὴν ἀρχήν. Refutatio LXX. blasphemiarum comprehensarum in Pseudo-Christiana Catechesi, edita à Zacharia Gergano, Græco. Ad Urbanum VIII. Romæ typis Congregat. de propaganda Fide 1631. 4. sermone Græcorum vernaculo, cum Latina versione. Adversus eundem Gerganum *Demonstratio errorum ejus in disp. de processione Spiritus S.* ibid.

9. *Ἀποδοκιμασία καὶ κατάκρισις Censura Confessionis* fidei Calvinianæ quæ nomine *Cyrilli* Patriarchæ CPol. circumfertur Rom. 1631. 8. Latine & Græce. Et idiomate Græco vulgari, ibid. 1632. 8. atque iterum lingua Græca puriore & probata, 1671. 8.

10. *Bellarmini* Cardinalis *Doctrina Christiana* in linguam vernaculam Græcorum conversa. Romæ 1631. 8.

11. In adornanda versione *Homiliarum Origenis in Jeremiam* Prophetam, editarum cum Catena Patrum & Balth. Corderii S. I. Commentariis Lugd. 1627. fol. Corderius non diffitetur adjutum se ab Allatio & Caryophilo.

12. Catenam Græcam *Procopii in Cantica Canticorum*, cum Latina Caryophili versione jam diu transmissam ad typographos Lugdunenses, testatus est Allatius A. 1633. in apibus urbanis: sed necdum lucem illa vidit, quod sciam: quemadmodum etiam adhuc premitur editio ejusdem Catenæ & Commentariorum ejusdem Procopii in Octateuchum, quam Lipsiæ cum versione & notis suis adornavit desideratissimus noster Godfr. Olearius ὁ μακαρίτης.

13. Nec vulgatæ sunt eidem memoratæ Allatio quam plurimæ *Græcorum Patrum Orationes in laudem B. Virginis & aliorum Sanctorum*, à Caryophilo versæ in Latinam lingvam.

14. *Apologia brevis adversus Catumsyrti capita pro Severo*, citatur à Nic. Comneno p. 203. prænotionum mystagogicarum.

15. *Tractatus de octava Synodo & ejus defensio*, id. 254.

16. *Libellus de mensa & antimensiis*, id. p. 325.

XII. PETRUS ARCUDIUS Corcyræus, Presbyter & Philosophiæ ac Theologiæ Doctor à Gregorio XIV. primum deinde à Clemente VIII. a) missus ad Ruthenos sive Russos Romanorum sacris erudiendos & promovendam Russorum cum Romana Ecclesia concordiam totos viginti

a) Vide Jan. Nicium Erythræum Pinnacothec. I. p. 225. seq. Andream Saussæum continuatione Bellarmini de scriptoribus Eccles. cap. CX. Barthold. Nihusium programmate ad Abrahamum Ecchellensem p. 257. seq. Frid. Spanhem. fil. T. 2. Opp. p. 487.

Digitized by Google

ginti annos b) in illo negotio consumsit & auctoritate Regis Poloniæ Sigismundi III. cum ipsius legatis secure iter fecit. Deinde Romam redux Scipioni Borghesio Cardinali, Pauli V. sororis F. studium suum addixit, liberaliterque ab eo habitus postremum vitæ triennium in Collegio Græcorum Romæ exegit. In scriptis suis perinde ut Allatius & Caryophilus hoc habet propositum, ut Græcos suos invitos licet Romanis conciliet & subjiciat. Vixit adhuc A. 1633. quo ab Allatio in apibus urbanis celebratur, sed in opere de consensu III. 7. §. 13. jam sepultum Romæ in Ecclesia S. Athanasii suæ nationis, commemorat. Ibidem reprehendit in eo quod ardentior in eos quos putat sectarios injuriis sæpe maluit quam rationibus tutari sententiam, & digressionibus passim rem & orationem perturbat, *stylo Græco, quo sibi nimium plaudebat, infelicior, quicquid dixerit Balthasar Ausideus.* V. C. Eusebius Renaudotus ad Gennadii CPol. homiliam de S. Eucharistia p. 39. *Nemo Catholicus etsi Allatii, Arcudii, Caryophili & aliorum bene de Ecclesia meritorum memoriam cum charitate complectatur, in eorum verba jurandum sibi arbitratur, aut nihil in eorum scriptis desiderat. Imo qui se in Græcas litteras abdiderunt, Codicesque ipsos serio tractaverunt, desiderant illorum diligentiam & prudentiam, nec raro candorem & bonam fidem. Testes tot Catholicorum libri editi ab annis triginta, in quibus Arcudius vapulat tanquam perpetuus Ecclesiæ Græcæ calumniator, Allatio non parcitur, Caryophilus & alii Hellenomastiges sæpe refelluntur.* Scripta Arcudii sunt:

1. *De concordia Ecclesiæ Occidentalis & Orientalis in septem Sacramentorum administratione libri VII.* qui post primam editionem Romanam recusi sunt Parisiis 1619. fol. & 1672. apud Joannem du Puis in 4. Opus ab auctore dicatum Sigismundo III. Poloniæ Regi.
2. *De purgatorio*, utrum detur & an per ignem sit. Rom. 1622. & 1632. 4.
3. Alius *de purgatorio igne* liber *adversus Barlaamum* Monachum. Rom. 1637. 4. cum Pantaleonis Ligaridii apologia pro Arcudio.
4. *Breviarium rituum & cerimoniarum Græcorum*, Romæ, 8. Græcè. *Euchologium*

b) Arcudius ipse præf. ad Concordiam de Sacramentis. De Ruthenorum quorundam A. 1596. facta accessione ad sacra Romana, vid. Baronii historica relatio excusa Coloniæ A. 1598. 8. & ad calcem tomi VII. Annalium Baronii. Thomas à Iesu Carmelita de procuranda omnium gentium salute lib. 6. parte 3. T. I. Opp p. 140. sqq. Rich. Simon T. I. Bibl. choisie c. 41. Spondanus ad A. 1595. n. 14. &c.

logium Arcudii à Catumſyrto impugnatum memorat Nicolas Comnenus p. 396. prænot. myſtagog. & Jacobus Goar p. 742. ad Evcholog. ubi Catumſyrtum animo ubique invidia vel indignatione perturbato in Arcudium ferri non diffitetur.

5. *Opuſcula aurea Theologica* quorundam Clariſſ. Virorum poſteriorum Græcorum, qui extingvendæ Græciæ inſtar poſtremi ſplendoris impetu quodam divino cum pietatis tum doctrinæ fulſerunt circa proceſſionem Spiritus S. Rom. 1630. 4. & 1671. 4. Sunt illa ſcripta quædam *Jo. Vecci*, *Gregorii Palamæ*, *Beſſarionis* Card. *Demetrii Cydones* & *Maximi Planudæ* ſuis locis à me commemorata, quæ ab Arcudio exhibentur cum Latina verſione, additis etiam ad pleraque notis. Vide Allatii apes p. 216. Pandectas Brandenburgicas Hendreichii pag. 255. Lud. El. du Pin T. XVII. Bibl. Eccleſiaſticæ pag. 56. & Diarium Romanum, Giornale de' letterati di Roma Anno 1671. pag. 832.

6. *Reſponſionem ad librum Gabrielis Severi Philadelphienſis de ſacramentis* citat Nic. Comnenus p. 139. prænot. myſtagog.

7. *Reſponſionem ad Catumſyrtum.* id. p. 336. Fuit etiam Antonius Arcudius cujus eſt νέον ἀνθολόγιον, & Franciſcus Arcudius infra p. 476. 786.

XIII. JO. BAPTISTA CATUMSYRTUS Rheginus Calaber Italo Græcus ex Deutereo Canonicus & Vicarius Generalis Craſſatenus in Hetruria, annoſus & emeritus Profeſſor ab Arcudio plerumque diſſentit in tractatu I. & II. *de vera Eccleſiæ Occidentalis & Orientalis Concordia*, Ven. 1632. 1634. 4. Oppugnatur ab Iſaacio Haberto ad Eccleſiæ Græcæ ἀρχιερατικὸν p. 357. ſeq. 388. ſeq. &c. A ſede Apoſtolica damnatum Catumſyrtum & palinodiam canere coactum ſcribit Nic. Comnenus prænot. myſtagog. p. 137. 217. qui p. 287. etiam *librum* ejus *contra Arcudium pro Gabriele Severo*, & *impugnatum* ab eo *Evchologium Arcudii* p. 396. & Jo. Matthæi Caryophili apologiam brevem adverſus Catumſyrti capita pro Severo p. 203. commemorat.

XIV. NIC. COMNENUS PAPADOPOLI, Cretenſis, Abbas S. Zenobii S. Theol. Philoſophiæ ac Juris utriusque Doctor, & in Academia Patavina Canonum ſacrorum interpres. Hoc uno neminem è Græcis novi, qui poſt Allatium inedita Græciæ recentis ſcripta vel diligentius excuſſerit, vel plura evolverit, laudetque, quanquam unicam tantum ejus lucubrationem vidi, ſed eruditiſſimam ſummoque ſtudio ela-

elaboratam, quam Latine vulgavit Patavii 1696. fol. & dicavit Protosebasto, Imperatoriæ nobilitatis viro Constantino Cantacuzeno, celsissimi Wallachiæ Principis avunculo. Præmittitur & altera præfatio ad Joannem Franciscum Cardinalem Albanum, postea Clementem XI. Pontificem Maximum, in qua profitetur se sensim insinuare, *ut in Græcia schismatici multi sint, Græciam nunquam fuisse schismaticam*. Operis quod evolvi, & quo me Lubecæ cum versarer donavit Rev. & meritissimus Ecclesiæ Lubecensis præsul D. Georgius Henricus Gœzius, titulus est: *Prænotiones mystagogicæ ex jure Canonico, sive responsa sex in quibus una proponitur communo Ecclesiæ utriusque Græcæ & Latinæ suffragium, de iis quæ omnino præmittenda sunt ordinibus sacris, atque obiter & Græcia adversus calumniatores defenditur, & præcipuæ Photianorum ineptiæ refelluntur*. Acerrime ubique hos quos vocat Photianos insectatur, præcipue multus est in oppugnandis Maximo Margunio & Georgio Coressio: passim quoque Latinos perstringit scriptores Græcis ut ipse putat iniquos atque ipsum Baronium, usque ad contumelias in Græcos ferocem ut loquitur p. 144. Bellarminum quoque Græcis plurima debere quorum nomina dissimulet, passim jactat, quod ego vix crediderim, Manueli Calecæ, a) Bessarioni, b) Gennadio, c) Vecco, d) Georgio Metochitæ e) & Diplovatacio, f) ex quibus aliquorum scripta fortasse ne oculis quidem vidit Bellarminus quæ exscripsisse eum Comnenus arguit. Etiam à Græco Andrea Evdæmono Joanne amico plurimum opis atq; auxilii semper Bellarminum accepisse scribit p. 244. b. Cretæ natum & altum se neque ex infima plebe, g) præceptore usum Bartholomæo de Caregno, h) & Silvestro Mauro i) utrisque Jesu sociis: Leonis Allatii funeri se interfuisse narrat k) & ex ejus hereditate accepisse Combefisii notas MSS. in S. Athanasium. l) Annos XXVIII. Italiam pervagari. m) Non pauca se debere celebrat Nicolao Bubulio iatrosophistæ conterraneo suo & rei Græcæ scientissimo: n) usum etiam Bibliotheca Archiepiscopi Philadelphiæ relicta Venetiis ab Archiepiscopo Gerasimo Blacho: o) sed & ipsum se Bibliothecam termille librorum ad usum memoriæ suæ compegisse p) & bismille amplius Latinorum legisse autores, *quorum Criticon*, inquit, *sint modo fata nobis propitia, dabo* q). Latinos enim etiam legendos monet, licet Græcus, quia Græci sint je-

 ju-

a) p. 49. b) p. 45. 48. 53. 54. 342. 366. c) p. 244. 330. 331. 350. 420.
d) p. 305. 346. e) p. 344. f) p. 45. g) p. 387. h) p. 373.
i) p. 196. k) p. 28. l) p. 138. m) p. 156. n) p. 29. & 420.
o) p. 44. p) p. 29. q) p. 240.

juniores. p. 259. Ex scriptis ejus inprimis doleo vel non editum esse vel ad me non pervenisse ejus *Testimonium Graciæ sapientis*, quod passim allegat, ut p. 181. 184. 186, 240. Memorat præterea *tractatum* suum *de probationibus*, p. 183. *de præsumtionibus* p. 217. *Physicos commentarios* p. 294. *responsa dogmatica* p. 308. *responsum de processione Spiritus S.* p. 151. 207, *An adulterum occidere liceat jure privato.* p. 201. *De hæreticis.* p. 193. *De potestate usurarum* p. 200. *De Officiis.* p. 73. *Ad titulum de testibus* p. 194. *Responsum tertium in causa testamenti Spanopuli* p. 339. Novi etiam exstare editam Comneni hujus responsionem ad Epistolam Joannis Hokstoni Angli r) Venet. 1703. 8. sed in eam necdum incidi.

XV. ALOYSIUS ANDRUZZI * Cyprius, Philos. ac Theologiæ Doctor & in Bononiensi Archigymnasio Professor, Venetiis nuper admodum A. 1713. Græce & Latine apud Balthasarem Julianum in 4. edidit & Cardinali Laurentio Casono dicavit librum hoc titulo: *Vetus Græcia de S. Romana Sede præclare sentiens, sive responsio ad Dositheum Patriarcham Hierosolymitanum*. Opus divisum in tres libros, quorum primo instituit probare Petrum à CHristo fuisse constitutum principem Apostolorum & universæ Ecclesiæ Pastorem. Secundo, contendit Petro fuisse semper esseque successorem in Ecclesia tam quod ad munus quam quod ad potestatem attinet: solumq; Pontificem Romanum hunc esse genuinum successorem Petri, quod ex Concilio tertio, sexto & septimo probandum in se suscipit, quorum auctoritas nec Dositheo inficianda videatur. Tertia pars denique Dositheo oppugnando & Pontificum Apologiæ destinata est. Ediderat autem Græce Dositheus Jassii in Moldavia A. 1694. tribus in fol. Voluminibus collectionem variorum scriptorum Græcorum qui Pontificum Romanorum potestatem oppugnant, primoque volumini fecit titulum τόμος καταλλαγῆς, alteri τόμος ἀγάπης & tertio τόμος χαρᾶς *reconciliationis, amoris, gaudii.* Ejusdem Aloysii *consensus Græcorum Latinorumque Patrum de Processione Spiritus S. e Filio*, contra eundem Dositheum, Clementi XI. Pontifici Max. dicatus prodiit Rom. 1716. 4.

XVI.

r) Argumentum Epistolæ Hockstoni & responsionis Comneni habes in Diario Parisino, Journal des Savans 1706. p. 770.

* Journal. literaire T. VI. p. 490. Giornale de' letterati d' Italia T. XV. p. 257. XXVIII. p. 448. Vide & III. p. 513. ubi de ejus diss. antiquaria.

Digitized by Google

XVI. MANUEL CALECA Græcus, a) e familia Joannis Calecæ, ab A. 1333. ad 347. Patriarchæ CPol. b) pro Latinis adversus Græcos suos scripsit, atque inter Monachos Ordinis Prædicatorum c) perinde ut Pantaleo nomen professus est suum, vixitque non tempore Concilii Lugdunensis A. 1274. d) sed post errores à Palama disseminatos quem prolixo volumine refellit, adeoque circa A. 1360. ut recte H. Warthonus in appendice ad Caveum. Scripta ejus sunt:

1. *Libri IV. adversus errores Græcorum de processione Spiritus S.* de quo opere Petavius lib. VIII. dogm. Theol. de Trinitate c. I. *Manuel Calecas auctor eruditus & Catholicus, cujus habeo volumen egregium pro Latinis adversus Græcos, in quo de processione S. Spiritus uberrime, accuratissimeque disputat, nihil ut hoc de argumento scribi possit doctius & subtilius.* Præter Petavium loca ex eo Græce producit Allatius lib. de purgatorio pag. 12. seq. & de consensu pag. 577. 614. 855. 1332. 1333. 1360. Typis exscriptum hoc opus Latine tantum hactenus vidit lucem ex versione quam Martini V. Papæ jussu composuit *Ambrosius Camaldulensis*, ediditque ex Bavarica Bibl. *Petrus Stevartius* cum notis, Ingolstad. 1616. 4. cum iisdem notis recusos in Bibl. Patrum T. XVI. edit. Colon. & T. XXVI. edit. Lugd. p. 383. Libro quarto multa etiam alia capita quibus Latina Ecclesia à Græcis reprehenditur vel ab ea dissentit, Caleca breviter persequitur ac perstringit.

2. *Περὶ ὀσίας κὴ ἐνεργείας de essentia & operatione DEI*, liber adversus Tomum Gregorii Palamæ in Synodo CPolitana probatum, Græce & Latine editus cum notis à *Francisco Combefisio* Tom. 2. auctarii novissimi Bibl. Patrum p. 1.--67. Paris. 1672. fol. Latine ex Combefisiii versione T. XXVI. Bibl. Patrum Lugd. p. 321. Tomum ipsum A. 1351. in Synodo sub Joanne Cantacuzeno Imp. & Calli-

a) Caleca ipse sub extremum libri IV. contra Græcos.

b) Combefisius Bibl. Concionatoriæ T. I. p. 28.

c) Combefis. T. 2. Auctarii noviss. ad Caleeam de essentia & operatione p. 1. & 118. ex testimonio Ioannis Cardinalis à Turrecremata in summa de Ecclesia lib. 2. c. 93. Confer præfat. Combefisii, recusam in Bibliotheca Patrum T. XXVI. edit. Lugd. p. 320. G.

d) Petrum Galesinium qui Calecam Lugdunensi illi Concilio scribit interfuisse in vita S. Bonaventuræ c. 14. refellit Allatius lib. 2. de Consensu utriusque Ecclesiæ c. 18. §. 4. Roberto Constantino in nomenclatore insignium scriptorum dicitur *Cyrmanoa Caloa* pro *κῦρ Μανουὴλ*, ubi librum ejus de Theologia & Spiritu S. commemorat.

Callisto Xanthopulo Patriarcha CPol. promulgatum Græce & Latine vulgavit Combefisius p. 135.--176.

3. Περὶ πίστεως καὶ περὶ τῶν ἀρχῶν τῆς καθολικῆς πίστεως. *De Fide, deque principiis Catholicæ Fidei*, liber insignis in decem capita distributus, in quo nitorem styli, perspicuitatem & soliditatem doctrinæ ex Patrum maxime traditione laudat *Combefisius*, qui Græce & Latine edidit in eodem auctario novissimo T. 2. p. 174-285. cum notis. Unde recusus Latine, omissis notis est in Tomo XXVI. Bibl. Patrum Lugd. p. 345. Idem Calecæ scriptum in duos divisum libros latina versione donaverat *Jacobus Pontanus*, quam editurum se promisit Labbeus T. 2. de scriptoribus Eccles. p. 45. Idem opus Græce legisse se summa cum animi delectatione, testatur Allatius, ex MS. Mediolani in monasterio S. Ambrosii A. 6910. qui fuerit CHristi 1402. fortasse non multo post ejusdem Calecæ ætatem exaratum. Idem laudans Arcudius p. 7. Calecam virum vocat *sane antiqua Græcia dignum, & Catholicum*. Idem *vir magna & doctrina & fide* vocatur à Francisco Turriano libro de VI. &. VIII. Synodo.

4. Περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος *de S. Trinitate* tractatum opulentissimum Allatius vidisse se testatur p. 855. de consensu, adhuc quod sciam ineditum. Incipit: τῶν παλαιῶν αἱρετικῶν ἦν.

5. Λόγοι Θεολογικοὶ, *Orationes Theologicæ*, è quarum sexta profert quædam p. 435. seq. contra Creyghtonum.

6. *Oratio de S. Stephano Protomartyre.* Citat idem lib. de Synodo Photiana p. 542. meminitque libro de Simeonibus p. 115. Incipit: ὥσπερ ὁ ἥλιος πανταχῆ.

7. *In Circumcisionem Domini.* Incipit: τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι. Idem Allatius lib. de Simeonibus p. 112.

8. *Grammatica* MS. in Bibl. Colbertina Cod. 1991. Itaque per Manuelem Grammaticum in Catena Macarii Chrysocephali in Lucam intelligi hunc Manuelem Calecam, suspicatur Rev. Wolfius noster in diss. de Catenis Patrum p. 32.

XVII. PANTALEON Græcus & ipse atque magnæ Ecclesiæ CPol. Diaconus & Chartophylax, inde Λατινόφρων atque Dominicanorum Ordini se adscribens A. 1252. CPoli in ædibus fratrum Prædicatorum composuit libellum, Calecæ à quibusdam perperam tributum *de Græcorum erroribus*, quem Latine vulgavit Petrus Stevartius deprom-

tum

tum ex Bavarica Bibliotheca, & ſine nomine auctoris edidit in Auctario ſuo, Ingolſtad. 1616. 4. p. 555. unde recuſum habes in T. XXVI. Patrum Lugd. p. 467.-471. Pantaleonem eſſe auctorem notavit Combefiſius præf. ad Auctarium noviſſimum, cui quare non aſſentiar cauſam nullam video. Unde etiam apparet falli Margarinum de la Bigne, cui Pantaleo ad ſæculum VIII. nec minus Jodocum Coccium, à quo ad A. 850. rejicitur. Cætera Pantaleonis ſcripta ſunt:

2. Homilia *εἰς τὰ ἅγια φῶτα*, *in ſacra lumina*, incipit: *τὴν τῆς πανηγύρεως χάριν*; exſtat Græce & Latine in micropresbytico p. 587. Baſil. 1550. fol. & in Orthodoxographis utrisque A. 1555. & 1569. & in auctario Ducæano Bibl. Patrum Tomo II. Pariſ. 1624. & in Bibl. Patrum Morelliana T. XII. atque Latine in cæteris Bibl. Patrum editionibus.

3. *In exaltationem S. Crucis*, Incipit: *πάλιν ὑψοῦται σταυρὸς, πάλιν ἡ κτίσις ἀγάλλεται.* Græce & Latine edita à Gretſero T. 2. de Cruce p. 150. Ingolſtad. 100. 4. & Latine in Bibl. Concionatoria Combefiſii, atque in Bibl. Patrum T. XII. edit. Lugd. p. 747. Græce obvia etiam hæc homilia in Tomo VII. Chryſoſtomi editionis Savilianæ p. 661. Etonæ 1612. fol.

4. *In transfigurationem JEſu CHriſti*, *homiliæ II.* prior incipit: *οἱ μὲν εὖ εἰδότες ἀθλεῖν.* altera: *αὐγὸς μὲν ἑωθινοῦ φωτὸς προηγούμενοι.* Utramque Græcè & Latine primus vulgavit Combefiſius in auctario novo Bibl. Patrum T. 1. p. 1760. 1768. Pariſ. 1648. fol. Deinde Latine ex verſione Combefiſiana, T. XII. Bibl. Patrum Lugd. p. 748. 749. Poſteriorem, quam elegantiorem Combefiſius & fortaſſe alterius ſcriptoris eſſe judicat, MSta quædam tribunt Cyrillo.

5. Pantaleonis Diaconi & Chartophylacis magnæ Eccleſiæ *Narratio de miraculis S. Michaëlis*, Latine edita à Lipomannio & Surio 29. Sept. Græce exſtat in variis Bibliothecis, & citatur à Meurſio, Cangioque in gloſſariis, meminit & Allatius de Simeonibus. Incipit: *μεγάλαι τε καὶ πολλαὶ καὶ ποικίλαι καὶ τῆς ἀσωμάτου.*

6. *Ora-*

a) Alius junior Pantaleon Ligarides ſive Ligaridius Græcus & ipſe cujus Epiſtolam ad Allatium allegat Nic. Comnenus p. 244. prænot. myſtagog. ubi virum doctum & Orthodoxum vocat, licet pag. 246. non admodum æquum Latinis. Ejus apologia pro Arcadio adverſus Barlaamum prodiit Rom. 1637. 4. Alius Pantaleo Logotheta ad quem Theodori Studitæ Epiſtola.

6. *Orationes sive homiliæ panegyricæ per totum annum* in XII. mensium dies Dominicos & festos MStæ fuerunt CPoli apud Jacobum Marmoretum Principem, ut ex ejus Catalogo MSS. apud Possevinum appendice ad Apparatum pag. 48. jam notavit præstantissimus Caveus.

XVIII. ANDREAS EUDÆMON JOANNES, Cydonius sive Cretensis*, ex Imperatoria Palæologorum familia oriundus, sed in Italia ac Romæ præsertim educatus & Græcorum suorum pro partibus Latinis acris adversarius, Societati Jesu nomen dedit circa A. 1582. & Romæ obiit A. 1625. Præter scripta illius, quæ in Bibliotheca Jesuitica Philippi Alegambe, & Nathanaëlis Sotwelli commemorantur, & in quibus nihil intermisit quod splendida bilis ipsi adversus Casaubonum, Danæum, Rob. Abbotum, Brightmannum, aliosque doctores Reformatos suggessit, vel in criminationibus à societate sua removendis laboravit, hoc loco tantum meminisse juvat quod a Nic. Comneno pag. 243. prænot. mystagog. proditum reperio, eum composuisse *refutationem* Græci hominis, *Zachariæ Gergani*, nec non scripsisse *librum de moribus Græcorum*, quod argumentum esse libri primi ab ipso elaborati adversus Calvinum, ab eodem Comneno didici p. 249.

XIX. JOANNES PLUSIADENUS Archipresbyter non diu post Concilium Florentinum A. 1439. habitum composuit *Dialogum de differentiis inter Græcos & Latinos & pro Concilio Florentino*. Ex eo plura Allatius p. 617. 753. seq. 1106. seq. de consensu: & de purgatorio p. 27. 78. &c. Integrum ex Bibl. Ambrosianæ Codice edidit Græce & Latine T. I. Græciæ Orthodoxæ pag. 583-654. Colloquuntur *pius* sive Catholicus, Manuel Mongus: *Rhacendyta*, Bulgares. *Publicanus*, Joannes Damascenus, & *unus è duodecim Sacerdotibus qui unionem amplexi fuerant*, Joannes Plusiadenus, præsentibus *auditore* Georgio Phaliero, *teste* Joanne Tzurdune & *Dicæocrita* Antonio Sagredo. Incipit: ὁ ἐξ Θεοῦ φόβος ἔγκειται.

Hic idem *Episcopus* deinde *Methonensis*, post susceptum Episcopatum JOSEPHI nomen adscivit ut notat Allatius p. 933. de Consensu & ad calcem Tomi I. Græciæ Orthodoxæ, testatus sub nomine Josephi Plusiadeni, Episcopi Methonensis extare *Conciones in dies Quadragesimales jejunii*, dialecto Græcorum communi conscriptas & testimoniis Latinorum Patrum refertas. Hujus Josephi Methonensis *Apologeticus pro Synodo*

* Infra p. 721.

do Florentina adversus Marcum Ephesium sæpe editus cum Caryophili versione ad calcem Actorum illius Synodi, ut Tomo ult. edit. Conciliorum Binianæ p. 667. & Labbei T. XIII. p. 677. & Harduini T. IX. pag. 549. Incipit: ὁ ἀιδέσιμος οὗτος ἀνήρ. Pag. 555. 559. citat Georgium Aristinum historicum: & p. 558. 559. 563. Marcum Ephesium narrat à Juliano S. Sabinæ Cardinali confutatum: nec non pag. 578. a fratre Joanne. Pag. 570. & 575. 582. 599. 594. arguit Marcum argumenta sua mutuatum a Photio, Psello, Phurnio, Camatero, Moschampare, Bulgaria, Nicolao Methonense, Panareto, Cabasila & Palama, & similibus schismaticis. Simeonem Metaphrastem, novum Theologum laudat p. 574. & Tarasii CPol. Epistolam ad Episcopos Orientis, nec non Anastasii Sinaitæ sermonem de rectis dogmatis veritatis, & pag. 583. Scholarii tres Orationes pro unione Ecclesiastica ad confirmandam Isidori Russiæ præsulis sententiam: & Bessarionem p. 587. Sed *Apologia pro quinque capitibus Synodi Florentinæ*, quam scripsisse Josephus se profitetur lucem non vidit. De Apologetico edito conferendus Allatius Exerc. IX. contra Creyghtonum. *Antirrheticum secundum contra Marcum Ephesium* citat Nic. Comnenus p. 292. 306. & 397. prænot. mystagog.

XX. HILARIO Monachus, itidem post Florentinam Synodum pro Latinis adversus Græcos suos scripsit λόγον διαλεκτικὸν *Dissertationem dialecticam de pane Græcorum mystico & azymo Latinorum* adversus Nicetam. Incipit: ἐν τῷ μὲν διαλέγεσθαί με. Hanc Græce primus edidit Jo. Meursius in variis divinis Lugd. Bat. 1619. 4. Deinde versionem addidit Allatius & utraque lingua vulgavit in Græcia Orthodoxa T. 1. p. 655.-662. Ejusdem *librum de processione Spiritus S.* laudat Nic. Comnenus prænot. mystagog. p. 361. Alius Hilario monachus antiquior de quo in vita Nili junioris pag. 5. ἠγάπα γὰρ ἀεὶ τῶν πατέρων τοὺς βίους ἐκ νεότητος αὐτοῦ, Ἀντωνίου δὴ, Σάββατε καὶ Ἱλαρίωνος. Hic est cujus vitam à S. Hieronymo traditam habemus. De Q. Julii Hilarionis libello de mundi duratione scripto A. C. 397. vide Usserii diss. de Cainane pag. 19. & Sandii animadvers. ad Vossium de Historicis Latinis.

XXI. IOANNES ARGYROPULUS CPolitanus, capta A. 1453. patria à Turcis, exul in Italiam ad Cosmum Medicem Florentiæ principem velut in portum confugit, & ab eo liberaliter habitus, Petrum filium & Laurentium nepotem litteris imbuere jussus, magna doctrinæ & ingenii laude vixit, publiceque etiam ut Florentiæ primum, sic postremis annis Romæ Græca ac Philosophiam docuit, ibique defunctus est

 circa

Digitized by Google

circa A. 1480. qui erat septuagesimus ejus ætatis. De eo videndus Angelus Politianus qui præceptorem in Philosophia suum celebrat c. 1. Miscell. Paulus Jovius in elogiis p. 50. Nic. Reusnerus in iconibus Græciæ & Italiæ E. 2. (ubi perperam traditur obiisse A. 1571.) Isaacus Bullartius T. 1. Academiæ scientiar. p. 269. & Lambecius lib. VI. p. 278.

1. Ejus liber ad Cosmum Ducem *de Processione Spiritus S. & Concilii Florentini decreto* editus ab Allatio Græce & Latine in Græcia Orthodoxa, T. 1. p. 400.-418. Incipit: *πᾶσι μὲν ἄλλοις ἐγώ σε τῶν εὐδαιμόνων νενόμικα.*
2. *Orationem quartam pro Synodo Florentina* citat Nic. Comnenus pag. 361. prænot. mystagog.
3. *Consolationem ad Imp. Constantinum* in morte fratris Joannis Palæologi Imp. extincti A. 1448. Allatius de Synodo Photiana p. 542.
4. *Comparationem veterum Imperatorum cum hodierno*, MS. in Bibl. Regis Galliæ memorat Labbeus p. 71. Bibl. novæ MSS. Hæc Vossio pag. 493. de Hist. Græcis, & Heidenreichio in pandectis Brandenburg. p. 266. *Comparatio inter principes antiquos & novi Imperii* (Turcici.)
5. *Ad Constantinum Palæologum de regno.* Labbeus, ibid.
6. *Solutiones quæstionum quas proposuerunt Philosophi & Medici quidam ex Cypro insula.* id. p. 113.
7. *Ad Papam Nicolaum V.* id. 386.
8. *Poëmata Græca Ecclesiastica* Argyropuli, Agathonis, & Anthemii sive Anthimi Monachi cum notis Musicis recentis Græciæ, fuere MSta in Bibl. Scorialensi, teste Alex. Barvoëtio.
9. Ex Græco vertit Latine *Aristotelis Prædicamenta*, *Posteriorum analyticorum libros II. De naturali auscultatione libros VIII. De Cælo libros IV. & Ethicorum Nicomacheorum libros X.* nec non *Basilii homilias IX. in Hexaëmeron*, quæ Argyropuli versiones in antiquioribus Latinis Aristotelis editionibus, & in editionibus Latinis & Græcolatinis Basilii leguntur.
10. *Commentarii in Ethica Nicomachea*, quos ex Argyropuli ore Florentiæ excepit & Cosmo Medici inscriptos edidit Donatus Acciajolus. Florent. & Paris. 1541. fol.

Aristotelis librum περὶ ἑρμηνείας Latine versum à Joanne Argyropulo juniore notat Gesnerus in Bibl. p. 383.

XXII.

XXII. BARLAAMUS ex urbe Seminaria * Calaber, (perinde ut Gennadius de quo ſupra Scholarius) duas perſonas vel tres prorſus diverſas egiſſe unus deprehenditur, unde factum ut in duos Barlaamos, a quibusdam diſcerperetur. Sed unus idemque eſt qui pro Latinis initio & eorum cum Græcis unione, & qui deinde acriter contra Latinos, ac denique ex Monacho S. Baſilii factus Epiſcopus in regno Neapolitano Gyracenſis b) ſive Hieracenſis iterum pro Latinis ſcripſit. Idem Heſychaſtarum & Gregorii Palamæ in Synodo A. 1337. CPoli habita vehemens cum Gregorio Acindyno adverſarius, c) eruditione cæteroqui & eloquentia ac cognitione Philoſophiæ nulli ſuæ ætatis ſecundus, d) cujus ſcripta hæc mihi innotuere:

Pro Latinis

1. *Orationes II. pro unione Græcorum cum Eccleſia Romana* ad Benedictum Papam Avenione habitæ. Prior incipit: *Quoniam divinum & adorabile mandatum.* Altera: *Licentia mihi data à veſtra ſanctitate.* Utraque edita Latine à Bzovio ad A. 1339. n. 25. & 28. & ab Odorico Raynaldo ab eundem Annum n. 19.
2. Ex *Oratione ad Synodum de unione* quædam Græce profert Allatius de conſenſu p. 786. Ex *Oratione ſecunda de Concordia* quæ incipit: εἰ μὲν ἀώρων ἡμᾶς p. 123. & 591. contra Hottingerum. Et ex oratione prima p. 125. Incipit: ὅτι μὲν πάντες οἱ ἀπὸ χριστοῦ τὴν ἐπωνυμίαν ἔχοντες.
3. *Probatio per ſacram Scripturam* XVI. argumentis, *quod Spiritus S. & ex Filio eſt quemadmodum & ex Patre.* Incipit: *Domino JEſu CHriſto jubente nobis.* Latine edidit Bzovius ad A. 1333. §. 2.
4. *Reſponſio ad Demetrii* (Cydones) *Theſſalonicenſis Epiſtolam de proceſſione Spiritus S.* Incipit: *Cum accepiſſem, o amicum mihi caput,* id. ad A. 1332. n. 5. & 7. Allatius contra Hottinger. p. 125. 285.
5. *Epiſtola ad Alexium Calocbetum*, pro reducendis ad Eccleſiam ſchiſmaticis

Hhh 2

* Allatius de conſenſu p. 839.

a) Sic etiam Frid. Spanhemius libro de Papa fœmina p. 264. ſeq. (T. 2. Opp. p. 646.) & Hendreichius in pandectis Brandenburg. p. 418.

b) Vide Cantacuzenum p. 336. Niceph. Gregor. lib. XI. & Bibl. Patrum T. XXVI. edit. Lugd. pag. 4. Lambec. IV. p. 326. ſeq.

c) Confer Jo. Cantacuzenum lib. 2. c. 39. & 40. III. 98. IV. 23. 24. Hiſt. Bzovium ad A. 1331. n. 12. ſeq. & Odoricum Raynaldum ad A. 1341. n. 119. ſeq.

d) Leonardi Nicodemi additiones ad Bibl. Neapolitanum Nic. Toppi p. 39. ſeq.

ticis. Apud Bzovium A. 1330. n. 59. Latine. Incipit : *audivi te admirari de me.*

6. *Epistola ad amicos suos in Græcia constitutos* de unione S. Romanæ Ecclesiæ. Incipit : *quia o amici & fratres nihil est.* Exhibet Latine Bzovius ad A. 1331. n. 13.

7. *Epistola ad amicos suos Græcos* de primatu Ecclesiæ Romanæ & de processione Spiritus S. Incipit : *Quod in primo ad vos misso sermone.* ibid. Hæ duæ Epistolæ leguntur etiam in Tomo quinto Bibliothecæ maximæ Pontificiæ Jo. Thomæ de Rocaberti. Rom. 1698. fol. Sed quinque hactenus memorata Barlaami scripta ex T. V. Antiqu. Lect. H. Canisii, recusa Latine in T. XXVI. Bibl. Patrum edit. Lugd.

Contra Latinos *

I. Περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος. a) *De processione Spiritus Sancti.* P. τῇ τῶν θείων ἀποστόλων, καὶ τῶν τούτους διαδεξαμένων.

II. Ὅτι κειμένου ἐκ μόνου τοῦ πρώτου αἰτίου τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔχειν τὴν ὕπαρξιν, οὐκ ἀναιρεῖται ἡ κατ' οὐσίαν ταυτότης Πατρὸς, καὶ Υἱοῦ. *Supposito, ex prima sola causa Spiritum sanctum existentiam habere, non tollitur identitas, secundum essentiam, Patris & Filii.* P. εἰ μὲν χρὴ ἵνα ἀμφότεροι ἔχομεν.

III. Ὅτι ὑποκειμένου ἐκ μόνου Πατρὸς ἐκπορεύεσθαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ἀναιροῦνται αἱ προσωπικαὶ διαφοραὶ τῶν τριῶν προσώπων πρὸς ἄλληλα. *Supposito, ex solo Patre Spiritum sanctum procedere, non tolluntur personales differentiæ trium personarum ad invicem.* P. ἑπομένως δὲ τούτοις καὶ περὶ τῶν προσωπικῶν διαληπτέον ἰδιοτήτων.

IV. Ὅτι ὑποκειμένου ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεσθαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ἀναιροῦνται τὰ περὶ θεολογίας ῥητά. *Supposito, ex solo Patre Spiritum sanctum procedere, non tolluntur theologica dicta.* P. ἴσως ὦ ἄνδρες Λατῖνοι ὑπολαμβάνοντες ὡς καθ' ὑμῶν.

V. Ὅτι

* Sine causa dubitat Bzovius ad A. 1331. n. 13. hasce contra Latinos lucubrationes Barlaamus, an impostor aliquis scripserit.

a) Cum his scriptis, quæ Allatius perlegisse se memorat, multa eadem continere videtur Barlaami demonstratio in duodecim capita tributa, πρὸς τοὺς τοῦ Πάπα πρέσβεις ἀπόδειξις, ὅτι ὑποκειμένου ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεσθαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐδὲν ὅλως ἀδύνατον ἕπεται, οὐδέ τι τῶν ὁμολογουμένων τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναιρεῖται δογμάτων. Incipit : ὁ θεῖος Ἀπόστολος ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῇ. infra, n. VI. MS. Lambec. VIII. p. 378. seq. V. p. 181.

Digitized by Google

V. Ὅτι ὑποκειμένου καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, πολλὰ τῶν ὁμολογουμένων ἀναιρεῖται, καὶ πολλοῖς ῥητοῖς τῶν ἁγίων ἐναντία εἴη ἡ τοιαύτη ὑπόθεσις. *Supposito, etiam ex Filio procedere Spiritum sanctum, multa ex iis quæ confitemur, tolluntur, & multis dictis Sanctorum adversatur hoc argumentum.* P. ὅταν εἰς λόγους ἀλλήλοις ἐρχόμεθα.

VI. Ὅτι ὑποκειμένου ἐκ μόνου Πατρὸς ἐκπορεύεσθαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐδὲν ὅλως ἀδύνατον ἕπεται, οὐδέ τι τῶν ὁμολογουμένων τῆς ἐκκλησίας ἀναιρεῖται δογμάτων. *Supposito, ex solo Patre procedere Spiritum sanctum, nullum omnino absurdum sequitur, neque aliquid ex iis, quæ confitetur Ecclesia, dogmatibus destruitur.* P. ὁ θεῖος ἀπόστολος ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῇ.

VII. Ὅτι οὐχ ἁπλῶς ὑπόθεσις τοῦ νομίζειν ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεσθαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀλλ' ἀνάγκη πᾶσα τοῖς εὐσεβεῖν αἱρουμένοις ἐκ μόνου τοῦ πρώτου αἰτίου προάγειν τὰ ἐκεῖθεν ἀχρόνως ἐκλάμψαντα, καὶ κεφαλαιώδης ἔκθεσις τοῦ ἡμετέρου δόγματος. *Non esse simplex argumentum, existimare ex solo Patre procedere Spiritum sanctum, sed necesse esse, qui pius dici vult, ex sola prima causa educere, quæ inde sine tempore eluxerunt, & compendiosa nostri dogmatis traditio.* P. ὅτι μὲν οὖν ὑποκειμένου ἐκ μόνης τῆς πρώτης αἰτίας.

VIII. Δόγμα Λατίνων γραφὲν ὑπὸ τῶν πρέσβεων τοῦ πάπα, εἶτα τοῦ αὐτοῦ ἡ τούτου ἀνασκευή. *Dogma Latinorum, scriptum ab Oratoribus Papæ; sequitur ejusdem confutatio.* P. ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς μία εἰσὶν ἀρχὴ τοῦ ἁγίου πνεύματος.

XI. Λέγατος, ἢ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. *Legatus sive de Spiritu sancto.* P. τεθέασαι τὴν ἐπιστολὴν, ἔναγχος τῷ τε πατριάρχῃ.

X. Κατὰ Θωμᾶ λέγοντος, b) ὅτι οὐ κατὰ μόνα τὰ πρός τι διαφέρουσιν ἀλλήλων τὰ θεῖα πρόσωπα. *Contra Thomam, dicentem, non per solam relationem differre inter se divinas Personas.* P. Θωμᾶς μὲν οὐδένα τρόπον διαφορᾶς ἐν τῇ τριάδι οἴεται εἶναι.

XI. Πρὸς τοὺς λέγοντας, ὅτι μόνη ἡ πατρότης συστατικόν ἐστι τῆς ὑποστάσεως τοῦ πρώτου αἰτίου, τὸ δὲ ἀγέννητον οὐδαμῶς. *Ad eos, qui dicunt, solam Paternitatem constitutivum esse hypostaseos primæ causæ, ingenitum vero nequaquam.* P. οἱ περὶ τὸν Θωμᾶν κατὰ μόνην τὴν τῶν πρός τι διαφορὰν διακρίνουσιν.

XII. Πρὸς τοὺς πρέσβεις, ὅτι ἐναντίαις περιπίπτουσι δόξαις. *Ad ora-*

b) Lambec. V. p. 181.

oratores, (Pontificis) *contrariis eos implicari sententiis.* P. ὃ μάλιστα τῶν ἡμετέρων θαυμάζω ἐστ᾽ ἐστιν.

XIII. Πρὸς τοὺς πρέσβεις κοινὴ ἀνασκευὴ πάντων τῶν συλλογισμῶν, οὓς ἐκτίθενται οἱ Λατῖνοι, περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος. *Ad oratores, communis refutatio omnium syllogismorum, quos afferunt Latini de processione Spiritus sancti.* P. πᾶς ὀρθῶς ἔχων συλλογισμὸς, ἢ ἀποδεικτικὸς τυγχάνει.

XIV. Πρὸς τοὺς πρέσβεις ἀπόδειξις ὅτι καὶ οἱ μετὰ τοὺς ἀποστόλους θεῖοι πατέρες ἡμῶν ἐκ μόνης τῆς πρώτης αἰτίας, καὶ ἄμφω τὰ αἰτιατὰ ἔχειν τὸ εἶναι ὑπελάμβανον. *Ad oratores, demonstratio, sanctos Patres nostros, qui Apostolos subsecuti sunt, ex sola prima causa causata habere esse existimasse.* P. ἐκεῖνο μὲν πάντως οὐκ ἀγνοούμενον, ὅτι καὶ οἱ μετὰ τοὺς ἱεροὺς.

XV. ἀπάντησις c) πρὸς τὰ ἐπιχειρήματα, ἃ πρὸς αὐτὸν εἶπεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Βοσπόρου περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος. *Responsio ad argumenta, quæ ad ipsum protulit Bospori Archiepiscopus de processione Spiritus sancti.* P. Φὴς ὅτι Πατρὸς καὶ Υἱοῦ θέλημα ἕν.

XVI. Λόγος συντεθημένος ἐκ διαφόρων τμημάτων τῶν τοῦ θεολόγου λόγων. ἔτι δὲ καὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἁρμόδιος, καὶ πρὸς τοὺς σοφοὺς τῶν Λατίνων λέγεσθαι. d) *Oratio, composita ex diversis orationum Theologi sectionibus, nec non & magni Basilii; opportune etiam ad sapientes Latinorum recitabitur.* P ἐπειδὴ τὸ ἁπλοῦν καὶ ἀπερίεργον τῆς θείας ἡμῶν.

XVII. Πρὸς τοὺς ἀντιλογικοὺς τῶν Λατίνων. Ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν αὐτοῖς πρὸς Γραικοὺς διαλεγομένους διὰ συλλογισμῶν ἀποδεῖξαι, ὅτι οὐ μόνος ὁ Πατὴρ ἀρχὴ καὶ πηγὴ τῆς θεότητος. *Ad contradictores Latinos; impossibile esse, dum ipsi cum Græcis sermonem conferunt, per syllogismos demonstrare, non esse solum Patrem principium & fontem Deitatis.* P. ὅτι μὲν οὖν ἡ ὑμετέρα ὑπόθεσις πολλοῖς τῶν ἁγίων ῥητοῖς ἐναντίως ἔχει.

XVIII. πρὸς τὰς κυριωτέρας τῶν Λατίνων ὑποθέσεις, ἐξ ὧν οἴονται δεικνύναι, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἔχει τὴν ὕπαρξιν. *Ad præcipua Latinorum argumenta, quibus se demonstrare existimant, Spiritum sanctum etiam ex Filio existentiam habere.* P. ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων τῶν κατὰ τὸν βίον ἀγώνων.

XIX. Περὶ τῆς τοῦ Πάπα ἀρχῆς. *De Principatu Papæ* adversus Franciscum aliquem. Incipit: οἱ περὶ τὰς ἐπιστήμας δεινοί. Cum Joannis Luidi versione prodiit primum Oxon. 1592. 4. & ad calcem Nili Archiep.

c) Boivinus p. 774. ad Gregoram.
d) Lambec. V. p. 183.

Digitized by Google

Archiep. Theſſalonicenſis de primatu Papæ Romani, cum Salmaſii quindecennis caſtigationibus. Hanov. 1608. 8. & poſt ejusdem Salmaſii jam viri librum de primatu Papæ, Lugd. Bat. 1645. 4. Etiam Latine ex Luidi verſione legitur in Goldaſti Monarchia Imperii T. 1. pag. 342. Et Græce Londini in 4. cum Nili libello & expoſitione Gabrielis Severi contra eos qui Eccleſias Orientales ſchismatis reas peragunt.

XX. Ad ArchiEpiſcopum Nicolaum Cabaſilam *de primatu Papæ.* Incipit: *μὴ τοῦτο οἴου σεβάσμιε πάτερ ὅτι τοῦ Πάπα.* MS. Lambec. V. p. 181. 182. Meminit Allatius, qui legiſſe ſe profitetur pagina. 827. de conſenſu.

XXI. Ad eundem, de eodem argumento. Incipit: *φῂς ὅτι ἀδύνατόν ἐστι τὸν Πάπαν μὴ ὀρθόδοξον εἶναι.* id.

XXII. Barlaamo etiam tribuitur à multis libellus *περὶ τοῦ καθαρτηρίου πυρός, de purgatorio igne*, qui incipit: *εἰμὲν περὶ ὧν ἀλλήλοις ἀμφισβητοῦμεν, αἰδεσιμώτατοι Κύριοι.* Hic Græce & Latine cum Alex. Aleſii libello contra Lud. Nogarolam de traditionibus, prodiit Lipſiæ 1556. 8. ſine nomine auctoris hoc titulo: *Apologia Græcorum de purgatorio igne in Concilio Baſileenſi (A. 1438) exhibita.* (Confer Turcogræciam Cruſiii p. 186.) Et priore Orthodoxographorum editione cum verſione Joannis Hartungi, Baſil. 1555. fol. Et cum Bonav. Vulcanii verſione additus Nilo de primatu Papæ Hanov. 1608. 8. & ad calcem Salmaſii de primatu Papæ, Lugd. Bat. 1645. 4. Fuere qui Marco Epheſio tribuerent, quod refellit Allatius lib. de purgatorio pag. 239. ſq. ubi etiam Barlaami eſſe negat, ſub cujus nomine cum nova verſione edidit oppugnavitque Petrus Arcudius Rom. 1632. 4. ut dixi ſupra p. 417.

XXIII. Sunt etiam qui Barlaamo tribuunt *Dialogum orthodoxi* (Græci) *cum Latino de azymo & Spiritus S. proceſſione* MS. in Bibl. Vaticana, ex quo teſtimonium profert Allatius de Joanne Papiſſa pag. 48. & Blondellus pag. 28.

Barlaami & Acindymi quemadmodum & Gregorii Palamæ *κυρίας δόξας* & abſonas ab Eccleſiæ uſu opiniones multi oppugnarunt de quibus infra cap. 44. in Palama.

Inter alia à Simeone Theſſalonicenſi c. 31. de fide, ritibus & myſteriis Eccleſiaſticis p. 51. arguitur Barlaamus *τὴν νοερὰν προσευχὴν ἀπαγορεῦσαι* ſive cum Pſeudo-Myſticis quibusdam docuiſſe non eſſe neceſſarium preces quas fundunt à precantibus intelligi.

telligi. Vide H. Warthoni auctarium ad Usserii Historiam dogmaticam de Scripturis sacrisque vernaculis pag. 440.

Alia scripta Barlaami.

1. Ex Barlaami *Epistola ad Nilum Triclinium* Monachum inclusum qua illum controversiæ cum Palama judicem deligit, nonnulla Græce affert Allatius diatriba de Nilis pag. 84.
2. *Λύσεις εἰς τὰς ἐπενεχθείσας αὐτῷ ἀπορίας παρὰ τοῦ σοφωτάτου Γεωργίου τοῦ Λαπίθου. Solutiones ad proposita sibi dubia per sapientissimum Georgium Lapitham.* Incipit: πρὸς μὲν οὖν Πλάτωνα ὦ γενναῖε. Meminit Allatius de Georgiis infra p. 666.
3. *Λογιστικῆς Logistica* sive Arithmeticæ subtilius demonstratæ libri VI. editi Græce à *Joanne Chambero* Collegii Etonensis apud Anglos socio Paris. 1600. 4. & Latina versio separatim, ibid. ad Reginam Angliæ Elisabetham. Idem opus puto quod Gesnerus Geometricam demonstrationem de numeris appellat.
4. *Ethica secundum Stoicos* libri II. prodierunt Latine in Tomo sexto Lectionum Antiquarum H. Canisii, Ingolstad. 1604. 4. atque inde in Bibliotheca Patrum T. XXVI. edit. Lugd. p. 28.
5. Fuere etiam qui ad Barlaamum * velut auctorem referrent *Enchiridion Epicteti* contractum & ad sensus Christianos interpolatum, quod inter varia S. Nili opuscula Græce & Lat. edidit Josephus Maria Suaresius, Episcopus Vasionensis, Rom. 1673. fol. 327.--353. Latine exstat in T. XXVII. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 231. nec non post B. D. Theophili Spizelii tractatum de pio litterati hominis secessu. Diversum hoc à paraphrasi Enchiridii Christiana Græci scriptoris quam utraque lingva vulgavit Mericus Casaubonus Lond. 1659. 8. de qua dixi lib. IV. c. 7.
6. *Super inventione festi Pascha, theologica speculatio.* Gesner. in Bibl.
7. *Geometria* id.
8. *De Lunari eclipsi deprehendenda* ex magna syntaxi Ptolemæi. Incipit: ἀναγκαῖον ἡγησάμην ἐκθέσθαι σοι. MS.

Cum inter eos qui Papam fœminam Latinis objecere Græci, celeberrimum sit Barlaami c. 14. libri de primatu Papæ ** testimonium, cui

* Vide Clariss. Heumanni Acta Philosophor. T. 1. pag. 739.

** Verba Barlaami sunt: εἴ τις ὑπὲρ τῆς ἀκολάστου ἐκείνου γυναικὸς τῆς γενομένης Πάπα ἀπολογεῖσθαι ἐθέλοι. Allatium qui p. 49. pro γενομένης legit λεγομένης, refellit Spanhemius T. 2. Opp. pag. 645.

cui alterum Laonici Chalcondylæ lib. VI. de rebus Turcicis à Blondello p. 75. adjungitur, placet hoc loco ex eodem Blondello in examine quæstionis de Papa fœmina pag. 26. subjungere notitiam Græcorum scriptorum qui adversus Joannam stare videntur, collata quam ille hac in parte fuit secutus Allatii Confutatione fabulæ de Joanna Papissa. Quid ad hæc respondeatur ab iis, qui illud dehonestamentum Romanæ sedis inter Leonem IV. & Benedictum IV. extitisse non dubitant, vide si placet apud Frid. Spanhemium de Papa fœmina cap. VII.

Qui adversus Joannam stare videantur inter Græcos.

1. Photius, qui ab A. D. 858. Decemb. 25. ad 869. (quo, restituto pristinæ dignitati Ignatio, in ordinem redactus est) rursumque ab Ignatii A. D. 878. Oct. 23. defuncti dormitione ad A. D 886. Constantinopolitanum Patriarchatum tenuit, libro MS. *de Spiritus Sancti processione* cujus initium: ἐν πολλοῖς μὲν εἰσιν οἱ ἔλεγχοι πολυστίχοις ἐσπαρμένοι λόγοις, δι' ὧν ἡ ὀφρὺς κατασπᾶται τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατέχειν. a) χθὲς καὶ οὔπω δευτέρα γενεὰ παρῆλθεν, Λέων ἐκεῖνος ὁ πελώνυμος ὁ καὶ θαύμασιν ἔχων, ἐστὶ οὗτος ἐσεμνύεσθαι πάσας ἁπάντων ἐκκόπτων πρόφασιν αἱρετικὴν, &c. ἀλλὰ καὶ ὁ πρᾶος καὶ ἐπιεικὴς καὶ ἀσκητικοῖς ἀγῶσιν ἐναγλαϊζόμενος ὁ κλεινὸς Βενέδικτος, ὁ μετ' ἐκεῖνον b) τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου διάδοχος. Et alio libro κατὰ τῶν τῆς παλαιᾶς Ῥώμης ὅτι ἐκ τοῦ Πατρὸς μόνον ἐκπορεύεται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ MS. quo probare conatur *Spiritum Sanctum à solo Patre procedere*, Λέων γὰρ καὶ Βενέδικτος οἱ μεγάλοι ἐς ὕστερον ἀρχιερεῖς.
2. Metrophanes Smyrnæus, qui inter Patres Synodi anno 869. adversus Photium congregatæ sedit, à Nicolao I. Papa Epist. 8. laudatus, libro MS. è Palatina Bibliotheca in Vaticanam translato, quo *Spiritus Sancti processionem à Patre solo* adstruere conatur. Βενέδικτος ὁ μετ' ἐκεῖνον (Leonem IV.) τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου διάδοχος.
3. Stylianus, Neocæsareæ Euphratensis Episcopus, quem Concilio anno 869. adversus Photium congregato interfuisse constat, Epistola ad Stephanum VI. Papam A. D. 886. scripta, cujus versionem

a) Londini postea editum cum sequentibus, scribit Blondellus, quod factum esse, dubito.
b) Si Joanna media fuit, non μετ' ἐκεῖνον sed μετ' ἐκείνην scribere oportuit.

nem Annalib. suis inseruit Baronius Card. * πληκαθεὶς c) ὑπὸ τοῦ μακαριωτάτου πάπα Λέοντος ἐκεῖνοι (Photiani) τῷ μετ' αὐτὸν Βενεδίκτῳ τῆς Ῥώμης πάπα πάλιν δι' ὄχλου γεγόνασιν περὶ τῶν αὐτῶν.

4. Liber Anonymus, περὶ τῆς τῶν Λατίνων αἰτίας ὅπως ἀπέστησαν τοῦ ὀρθοῦ δόγματος καὶ πότε. Incip. Κατὰ ποῖον καιρὸν καὶ πότε καὶ παρὰ τίνων αἱρεσιωτῶν οἱ Ἰταλοὶ ἐδιδάχθησαν. in Bibliotheca Vaticana reconditus, τέθνηκεν ὁ ῥηθεὶς d) Λέων, καὶ Στέφανος αὐτὸν διεδέξατο, εἶτα Πασχάλιος, εἶτα Εὐγένιος, εἶτα Βαλέντιος, εἶτα Γρηγόριος, εἶτα Σέργιος ὁ καὶ Πελάγιος, e) εἶτα Λέων, τὸν δὲ Λέοντα ὁ Βενέδικτος. Item, παρῆλθε τὸν βίον Λέων οὗτος ὁ ἁγιώτατος, καὶ κατέστη τούτου διάδοχος Βενέδικτος ὁ θεῖος.

5. Liber alius anonymus, διήγησις ἀκριβὴς κατὰ τῶν ἀρχιερέων τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ ὅπως ἀνεφύη ἡ τούτων αἵρεσις, ex ead. Biblioth. ὁ μετὰ τὸν τοιοῦτον Λέοντα Βενέδικτος καὶ αὐτὸς πάπας.

6. Liber alius anonymus, διήγησις πῶς καὶ τίνα τρόπον ἐχωρίσθησαν ἀφ' ἡμῶν οἱ Λατῖνοι. Incipit: ἐν τῇ ἑβδόμῃ συνόδῳ ἦν Ἀδριανὸς Πάπας. *Quomodo Latini scissi*, ex ead. Biblioth. ὁ δὲ μετὰ Λέοντα Βενέδικτος ὁρῶν πάλιν ὑπὸ εἰρημένων αἱρεσιωτῶν τὸν τοῦ Θεοῦ λαὸν λυμαινόμενον.

7. Dialogus anonymus, Orthodoxi (Græci) cum Latino *de Azymo & Spiritus Sancti processione*, * ex eadem Bibliotheca. μανθάνει ταῦτα ὁ τῆς Ῥώμης ἁγιώτατος πάπας Λέων λυπεῖται, &c. ὁ δὲ γε καὶ μετ' αὐτὸν ἀρχιερατεύσας θεῖος Βενέδικτος, &c.

8. Libellus Anonymus adversus Photium A. D. 891. scriptus, hoc titulo, ἐντεῦθεν δείκνυται ποσάκις οἱ σταυρωπάται τοὺς ἰδίους f) σταυροὺς ἠθέτησαν. ex Bibliotheca Vaticana Romæ A. D. 1613. Coloniæ A. D. 1618. Parisiis A. D. 1633. ad finem sectionis posterioris, partis primæ Tomi III. Conciliorum editus. Μέχρι τῆς σήμερον g) με ἔτη ἀναθεματίζεται Φώτιος περιφανῶς ἀπὸ τοῦ πάπα Λέοντος ἕως τοῦ Φορμόσου. ἕνδεκα h) γὰρ ἔτη ἀνεθεματίζετο κοσμικὸς ὢν, κοι-

c) Si denato Leone & post ipsum, non post Joannam.
d) Leo III. Stephanus IV, Paschalis I. Eugenius II, Valentinus, Gregor. IV. Sergius, quem male Pelagium vocant, Leo IV. Benedictus III.
e) Pelagius nullus inter Sergium II. & Leonem IV. intercessit.
f) Σταυροὺς, id est subscriptiones, crucis signo munitas.
* Auctorem Barlaamum esse putant, & facile sibi persuadet Allatius p. 48.
g) anni 45. ab anno 847. inchoandi.
h) Anni 11. ab A. D. 847. ad 858.

Digitized by Google

κοινωνικὸς τῷ καθῃρημένῳ καὶ ἀναθεματισμένῳ Γρηγορίῳ τῷ Συρακούσης καὶ ἄλλα λδ ἔτη l) ἀφ᾽ οὗ ἐγένετο Ἀββᾶς. ὁ γὰρ πάπας Λέων, καὶ ὁ Βενέδικτος, καὶ ὁ Νικόλαος τὸν Γρηγόριον ἀνεθεμάτιζον κατὰ πολλὰς καὶ ἀτόπους αἰτίας. Ἐπεὶ δὲ ὁ Φώτιος παρὰ τοῦ εἰρημένου ἐχειροτονήθη, καὶ δι᾽ ἄλλα μὲν ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ δέξασθαι παρὰ τοιούτου τὴν ἱερωσύνην ἀναθεματίζεται ὑπὸ τῶν ἐννέα προέδρων τῆς Ῥώμης, Λέοντος, Βενεδίκτου, Νικολάου, Ἀδριανοῦ, Ἰωάννου, Μαρίνου, Ἀδριανοῦ ἑτέρου, Στεφάνου καὶ Φορμόσου, καὶ οὐδεὶς τῶν μεταγενεστέρων Νικολάου ἔλυσεν αὐτούς. Quæ verba cum *Breviario octavæ Synodi in Embolo* seu porticu *magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ affixo*, male confudit k) Allatius: affixum enim *Breviarium* illud anno 869, Legatorum Adriani II. & Orientalium nomine, antequam Constantinopoli excessissent; ejus vero memoriam revocat, ut & Romanorum Synodorum sub Nicolao primo & Adriano II. annis 863. & 868. coactarum, & confirmatæ per Joannem VIII. Photii damnationis A. D. 882. Auctor anonymus, cujus libellus A. D. 891. Formosi primo, editus est.

9. Ex Gregorii Patriarchæ Hierosolymitani ἀντιῤῥητικοῖς, caput 33. cujus titulus, κατὰ τῶν τοῦ Βέκκου l) δογμάτων καὶ γραμμάτων, πῶς καὶ διὰ τίνων ἡ τῆς παλαιᾶς Ῥώμης ἐξέπεσεν ἐκκλησία. Biblioth. Regiæ numero 1727.--ὁ δέ γε μετ᾽ αὐτὸν (Λέοντα) ἀρχιερατεύσας θεῖος Βενέδικτος καὶ οὗτος αὐτὴν λύμην τῆς αἱρέσεως θεασάμενος.

XXIII. In Catalogo Stevartiano scriptorum pro Latinis contra Græcos (Tom. XXVI. Bibl. Patrum edit. Lugd. pag. 475.) memoratur dialogus in quo MANUEL CHRYSOLORAS (de quo supra p. 393.) cum Gregorio Palama (qui longe illum ætate antecessit) de processione Spiritus S. disputans eumque oppugnans inducitur.

XXIV. FANTINUS VALLARESSUS Cretensis Archiepiscopus contra obtrectatores unionis Græcorum fuit in Bibliotheca Cardinalis Sirleti, in qua etiam extitit ANDREÆ SCOCARES tractatus contra Græcos de processione Spiritus S. & de defunctis, de azymo, de primatu Pontificis. Nec non *Andreæ* Episcopi Megarensis tractatus de

 Græcis

i) Anni 34. ab A. D. 853. ad 891.
k) Comment. de Papissa.
l) Joannes Beccus ex Chartophylace Patriarcha Constantinop. sub Michaële Palæologo. A. D. 1286. ab Andronico sede pulsus est.

Digitized by Google

Græcis errantibus eorumque erroribus, & *Antonius Messana* contra errores Græcorum, quos duos postremos Latinos esse suspicor. Quemadmodum & Catalogus MSS. Vaticanæ Bibl. apud Possevinum memorat Latini cujusdam demorantis in suburbiis Parisiorum ad Manuelem Palæologum Imp. peregrinum in Gallia, per modum Syllogismi capitularis, epitomen de Processione Spiritus S.

XXV. NICOLAI SPADARII, Moldavo Laconis, Baronis ac olim Generalis Wallachiæ Enchiridion sive stellam Orientalem Occidentali splendentem, h. e. sensum Ecclesiæ Græcæ de transsubstantiatione Corporis Domini aliisque controversiis, Latine edidit Antonius Arnaldus appendice ad T. 3. perpetuitatis fidei Catholicæ de S. Eucharistia pag. 50-54. Scriptum Holmiæ A. 1667.

XXVI. PAYSII LIGARIDII, Chii, Metropolitani Gazæ Hierosolymitani scriptum de fide Græcorum & Moscowitarum ad Joannem de Lilienthal, Regis Sveciæ in aula Moscovitica Residentem A. 1666. edidit Latine idem Arnaldus p. 59.--72.

XXVII. HILARIONIS CICADÆ Cyprii Episcopi capita quædam dogmatica ex Synodo A. 1668. celebrata dedit idem Arnaldus Latine pag. 73. 74.

XXVIII. ANDREAS COLOSSENSIS Synodo Florentinæ A. 1439. interfuit & Latinorum causam adversus Græcos Dialogo contra Marci Ephesii Epistolam Latine scripto acriter propugnavit. Citatur ab Allatio T. I. Græciæ Orthod. p. 771. & de consensu p. 534. & ab Altimura pag. 383. &c.

XXIX. NICETÆ Maroniæ Mytilenæi, ex Archidiacono & Chartophylace CPolitano metropolitæ *Thessalonicensis* Dialogos sex de processione Spiritus S. quibus circa A. 1201. Hugonem Etherianum oppugnavit, aliaque Scripta quædam memoravi Volum. VI. p. 434. seq. Confer Allatium de processione Spiritus S. p. 618. 619. & Altimuræ panopliam contra schisma Græcorum p. 323. seq.

XXX. NICEPHORUS MELISSENUS COMNENUS Crotoniates Episcopus in Italia de moribus & ritibus Ecclesiæ Græcæ scripsit libellum quem aureum appellat Nic. Comnenus pag. 10. laudatque pluribus in locis.

XXXI. JOANNES MELITENIOTA, quem idem Comnenus p. 10. cum Jo. Vecco & Georgio Metochita Latinas partes defensitasse scribit, vereor ne esse debeat Constantinus Meliteniota de quo dixi Volum.

IX.

IX. pag. 190. Certe Johannem Meliteniotam, qui Λατινόφρων tunc claruerit; neminem reperi.

XXXII. MELETIUS SYRIGUS Cretensis, Hieromonachus & Ecclesiæ CPolitanæ Doctor ac protosyncellus subscripsit Synodo A. 1639. habitæ sub Cyrillo Berrhoënsi & A. 1642. sub Parthenio, quibus condemnatus est Cyrillus Lucaris. Ab eadem Synodo jussus est hujus Lucaris confessionem fidei confutare. Scripsit itaque ἀντίῤῥησιν adversus Cyrillum Lucarem editam Græce Jasii in Moldavia. Titulus est ὀρθόδοξος ἀντίῤῥησις κατὰ τῶν κεφαλαίων καὶ ἐρωτήσεων τοῦ Κυρίλλου. * Eandem MStam habet V. C. Eusebius Renaudotus ex cujus Codice locum περὶ τοῦ ὀνόματος τῆς μετουσιώσεως vulgavit Rich. Simon libro Gallice edito de transsubstantiatione, & Renaudotus ipse post Gennadii homiliam p. 156-162. Græce & Latine. Idem Meletius deinde missus à Patriarcha CPol. in Moldaviam, recensuit expolivitque ἔκθεσιν τῆς τῶν Ῥώσων πίστεως *Petri Mogilæ*, Metropolitæ Kijoviensis, quæ cum Nectarii Patriarchæ Hierosol. præfatione & à quatuor sedium quas Græci vocant Apostolicarum successoribus aliisque Episcopis approbata Græco idiomate vulgari lucem vidit A. 1626. curante & sumtus præbente *Panagiota Nicosio*, Imperatoris Turcici Interprete. Hæc est quæ cum versione *Laur. Normanni* τοῦ μακαρίτου recusa est Lipsiæ 1695. 8. hoc titulo: ὀρθόδοξος ὁμολογία τῆς καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τῆς ἀνατολικῆς. Eadem deinde Græce iterum prodiit Bucoresti Moldaviæ A. 1699. una cum ἐκθέσει εἰσαγωγικῇ.

Ab hoc diversus *Meletius Piga* (Πηγᾶ) Alexandrinus Patriarcha & CPolitanæ sedis vacantis circa annum 1599. τοποτηρητὴς, Latinorum acris adversarius cujus Epistolas duas περὶ τῶν ἀχράντων μυστηρίων unam ad Cyriacum Photinum Medicum Ingolstadiensem datam A. 7101. (CHristi 1593.) & alteram ad Philadelphiæ Episcopum datam A. 7103. (CHristi 1594.) Græce & Latine publicavit Eusebius Renaudotus post Gennadii homiliam p. 100. 117.--149. Paris. 1709. 4. Sed de hoc Meletio Piga audire juvat laudatum Renaudotum pag. 91. seq.

Is est quem impense laudavit in Itinerario Constantinopolitano suo Georgius Douza, a) & cujus eruditionem non uno loco commendat. Erat Creta oriundus, juvenisque in Italiam studiorum causâ profectus. Patavii cursum Academicum perfecerat, ut frequenter factum à Cretensibus Græcis fuit, cum ea Insula esset sub Venetorum potestate.

Iii 3 In

* Vide Rich. Simonis Bibl. Criticam lib. 1. c. 15. p. 207. seq.

a) p. 42.

In patriam reversus, monasticum habitum accepit; cumque Alexandriam venisset, à Sylvestro tunc Patriarchâ, Sacerdos ordinatus est, & postea sedis illius Protosyncellus ante annum 1582. designatus est. Extat in Turco-Græciâ Epistola Crusii b) eodem anno ad illum Protosyncellum scripta. Sylvestro, postquam is suum diem obiisset, successor electus est, & si Meletio Syrigo c) credimus, pietate & doctrina, gregisque regendi peritiâ, magnam inter suos laudem consecutus est. Exarchus erat Patriarchæ Constantinopolitani, quod apud Græcos frequentissimum est; nempe ut illius delegatâ autoritate controversias ecclesiasticas judicaret, non modo intra, d) sed aliquando extra Diœcesin. Id significant verba hæc Georgii Douzæ: *Præter Ecclesiarum curam incumbit ipsi etiam onus Græcorum controversias componendi, quibus eum quotidie tantum non obrueretur, nunquam tamen, quæ est ejus humanitas, eum adire prohibitus fui.* Hujus officii occasione Constantinopolin non semel navigavit. Inde scripta est prior duarum (editarum à Renaudoto) Epistola ad Cyriacum Photinum Doctorem Medicum Ingolstadiensem an. 1593. Ibi quoque commoratum eum diutiùs intelligitur, ex *homiliis* quas illic multas habuit coram frequenti auditorio Ecclesiasticorum & Primariorum Græcorum. Exstat illarum Collectio in Cod. Bibliothecæ Regiæ 4218. sub hoc titulo, Εὐαγγελικῆς διδασκαλίας περίοδος, *Evangelicæ doctrinæ periodus*, nempe quia argumentum sumitur ex Evangeliis de circulo anni.

Plures dictæ sunt anno 1587. Collectio facta est ab ipso Meletio, missaque ad Joannem quemdam Simontam, cujus pietatem Epistolâ operi prefixâ Meletius ipse commendat. Adjuncti sunt primis codicis foliis versus Elegiaci Latini parum elegantes, in laudem autoris.

Extant diversæ ejus *Epistolæ* variis in locis editæ: una e) ad Sigismundum III. Poloniæ Regem scripta ex Ægypto an. 1600. quâ acerbè invehitur adversus Romani Pontificis Primatum: Processionem Spiritus sancti à solo Patre variis argumentis propugnat: Synodi Florentinæ decreta, stabilitamque in eâ unionem rejicit: tandem Cyrillum Lucarin commendat. Is porrò hunc ad Lituanos Græcæ religionis Russosque & alios qui eamdem profitentur, missus erat Exarchus Alexandrinæ sedis, ut Regenvolscio & aliis qui eamdem Epistolam ediderunt, visum fuit. Sed verisimilius est eum vicariâ delegatione ab Alexandrino Patriarchâ missum

b) p. 531. c) in Refutatione Conf. Cyrilli. d) p. 69. e) apud Regenvolscium p. 467.

Digitized by Google

missum eas in regiones fuisse, ubi tanquam Exarchus Constantinopolitani tantùm jus habebat, nullum ex Diœceseos suæ titulo.

Alias duas f) eodem anno & ex Ægypto scriptas idem Regenvolscius edidit, unam ad Simeonem Theophilum Turnovium, Præsidem Ecclesiarum Confessionis Bohemicę in Majori Poloniâ; alteram ad Martinum Bronicovium. g) In istâ hæc habentur: *Dolemus pro eo ac debemus, nos esse non tantum tot terrarum tractibus dissitos, quam iis etiam in rebus, ubi ὁμοψύχους esse par erat, quicumque Christo Deo ac Salvatori nostro nomen dedimus.* Scripserant enim ad eum Protestantes Majoris Poloniæ, tunc cum concordia inter eos, & Russos, Lituanosque Græcam Religionem profitentes, quorum princeps erat Constantinus Dux Ostroviensis, Palatinus Kiowiensis, frustra tentata est. De gestis circa illam concordiam procurandam fusè scribit Hadrianus Regenvolscius toto libro 4. Historię Ecclesiarum Sclavonicarum.

Adducit aliam ejusdem Meletii Epistolam h) ex Ægypto scriptam ad Hypatium Pociey Protothronium totius Russiæ, in qua quæritur *crasso mendacio & imposturâ divulgatum esse typis, quasi per Legatos Pontificis Romani potestati se subjecisset, & Orientales Ecclesiæ cum Occidentalibus coaluissent.* Extare ait illam Epistolam Regenvolscius in libro Polonico, cui titulus, Antapologia adversus Unitos Græcos, edita anno 1632.

Scripsit præter illa Meletius, *librum contra Judæos*, Leopoli editum anno 1539. Græce & Rutenice. *Dialogum*, cui titulus, Ὀρθόδοξος Χριστιανός; Vilnæ 1596. Neutrum huc usque nancisci potuimus: unde nescimus an ad posterius illud opus referenda sint quæ autor allegat in Epistola ad Cyriacum Photinum, an ad aliquod aliud, quod MS. delitescit. De eodem Allatius. i) *Postremis hisce temporibus Meletius Patriarcha Alexandrinus Latinos acriter insectatus est. Inter alia scripsit plures Epistolas ad Cnezem Basilium, Ruthenos, Chios, Græcos qui Poloniam & Russiam incolunt, quibus conatur Græcorum malesanas opiniones consulcire, & proba Latinorum dogmata de Processione Spiritus sancti, Primatu Pontificis Romani aliaque convellere. Ediderunt Græce* Londinenses. II. Prostat ipsius Catechesis ad Græcos, forma Dialogi Græce conscripta, editaque. III. Tractatum alium de iisdem rebus ad Gabrielem Severum Philadelphiæ Episcopum legi MS.* Postremi illius Tractatus, Epistola quam edit Renaudotus, videtur pars esse præcipua, cui

f) p. 497. 498. g) Bronievium. h) p. 466.
i) De Perp. Consens. l. 3. c. 7. n. II. col. 996. * A. 1624. 4. vide infra p. 784.

Digitized by Google

cui adjungere potuisset aliquot alia capitula, quæ cum ad institutum ipsius non pertinerent, omittenda censuit.

Narrat quoque Allatius, Meletium se puero cum Chium pervenisset, & ibi Latinos acrius ad disputandum provocaret, resque ad seditionem spectare videretur, lembo impositum, & solum vertere coactum fuisse.

XXXIII. ANDREAS Rhodi Archi-Episcopus, cujus cum Marco Ephesio disputationes exstant in Actis Concilii Florentini, sessione III. seqq. quemadmodum & ISIDORI Russiæ, ac *Bessarionis* Nicæni. Et Latinorum Juliani Cardinalis, & Joannis Magistri. In iisdem Actis T. IX. Harduin. p. 100. quoque mentio *Nicolai*, Græcorum Interpretis. Unioni cum Latinis præterea favit etiam *Dorotheus* Episcopus Mytilenes sess. XXV. p. 317. 389. ac præterea Episcopus Lacedæmonius, *Macarius* Nicomediensis, *Callistus* Distrensis, *Gennadius* Gannensis, *Dositheus* Dramensis, *Matthæus* Melenicensis p. 397. quibus postea accessere *Metrophanes* Cyzicenus, *Dorotheus* Trapezuntius, *Antonius* Heracleensis locum tenens Patriarchæ Alexandrini*, & *Dorotheus* Monembasiensis, Hierosolymitani Patriarchæ τοποτηρητής, p. 397. Favit etiam *Georgius Scholarius* tunc adhuc Laicus p. 391. & *Gregorius Protosyncellus*, Alexandrinæ sedis τοποτηρητὴς, & Pachomius Abbas Hieromonachus, p. 397.

XXXIV. JOSEPHI Patriarchæ CPol. decretum unionis cum Romana Ecclesia habetur sessione XXV. pap. 405. Ipse in Concilio diem obiit Florentiæ 1439. 9. Jun.

XXXV. JOANNES PALÆOLOGUS, Manuelis F. Imperator ab A. 1419. ad 1448. CPolitanus, ipse in Italiam ad Eugenium IV. profectus, ut unionem cum Latinis promoveret, Synodo Florentinæ A. 1439. interfuit, eamque probavit, qua de re acta illius Concilii satis testantur. Profectionis monumenta operæ pretium est videre icones, quas ære descriptas exhibet Lambecius VIII. p. 504. Ab hoc diversus & antiquior IOANNES PALÆOLOGUS Andronici F. Imperator & ipse ab A. 1355. ad 1391. cujus *Professionem fidei* ad Urbanum V. Latinis consonantem dogmatibus Græce & Latine exhibet Allatius II. 17. de consensu p. 843. seq. Latine dat Bzovius ad A. 1369.

XXXVI. De Conciliis A. 1639. CPoli sub Cyrillo Berrhoënsi: A. 1642. Jassii in Moldavia sub Parthenio Patriarcha CPol: & A. 1672. Hierosolymis sub Nectario adversus Cyrillum Lucarium habitis, nec non de

* Hic Heracleensis cum Monembasiensi prius unioni graviter restiterant, & erat Monembasiensis dictum p. 312. ἐγὼ θέλομαι ἀποθανεῖν ἢ λατινίσαι ποτέ.

Digitized by Google

de *Dionysii* CPol. Patriarchæ Synodica A. 1672. adversus Calvinianos errores promulgata dixi infra c. 45. in Cyrillo Lucari.

XXXVII. Agmen Græcorum λατινοφρόνων claudant: διδασκαλία χριστιανικὴ Græco vulgari idiomate & Latino edita, atque Richelio Cardinali inscripta per A. B. Atheniensem, Paris. 1633. 8. pagg. 575.

Jo. Andreæ Staurini Chii adversus Corydalum de transsubstantiatione Rom. 1660. 4.

Rhodini Epistola ad Joannem Presb. Paramythiensem, qua probat Romanos Pontifices non tantum Latinos sed & Græcos ut oves suas quærere, Rom. 1667.

SCRIPTA DE GRÆCIS,

aut contra Græcos, à Latinis & Romanæ Ecclesiæ sociis, natione haud Græcis consignata.

ADRIANI IV. ad Basilium Thessalonicensem de unienda Orientali Ecclesia cum Occidentali, cum Basilii responsione (ex qua locum Græce producit) memorat Allatius lib. 2. c. 11. de consensu §. 4. p. 658.

ÆNEAS Parisiensis Episcopus, cujus apud Hincmarum Remensem mentio, & ad quem Lupi Ferrariensis Epistolæ exstant, *liber* circa A. C. 868. scriptus *adversus decem objectiones Græcorum* (Photii) editusque à Luca Dacherio T. VII. spicilegii, Paris. 1666. 4. Præfatio T. VIII. Concil. Labbei p. 476. & Harduini T. V. pag. 314.

ANSELMUS Cantuariensis Episcopus A. 1109. defunctus (de quo Acta Sanctor. 21. April. T. 2. pag. 865. seq. & Theophilus Raynaudus in syntaxi Operum Anselmi T. XI. Opp.) *in libro * de processione Spiritus S. contra Græcos, & de tribus Wallerami quæstionibus ac præsertim de fermento & azymo.* Quæ duo opuscula etiam Græce Demetrius Cydones convertit, ut dixi supra p. 389. Anselmi Opera sæpius edita, novissime à Theophilo Raynaudo Lugd. 1630. fol. & à Gabriele Gerberonio. Paris. 1675. fol.

ANSELMI *Havelbergensis* Episcopi, qui circa A. 1149. vixit, dialogorum contra Græcos libri III. editi à Luca Dacherio Tomo XIII. spicilegii, Paris. 1677. 4.

AUCTOR Appendicis ad Reineri librum contra Waldenses T. XXV. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 276. B. *Nota quod Orientalis Ecclesia, ut Græci in his discordant à nobis: Primo in persona Spiritus S. Dicunt enim, Spiritum S. minorem esse Patre & Filio, & negant eum procedere à Patre*

* Laudat Hildebertus Cenomanensis lib. 2. Epist. 9. & 13.

& Filio, sed tantum mitti. Item in Romanam Ecclesiam obedientia. Item in statutis Ecclesiæ, ut in Decretalibus, Synodis & cæteris. Item in Sacramentis Ecclesiæ. Item Eucharistiam conficiunt de panibus fermentatis, excidunt rotulas, ex illo conficiunt corpus Domini, & panes illi vocantur panis benedictus, & datur omnibus qui volunt sumere in cibum: & in calice ligneo vino miscent aquam ferventem in signum Spiritus sancti, & corpus Domini & sangvinem sumunt de calice cum cochleari ad hoc deputato. In confirmatione & extrema unctione discordant. Item in pœnitentia, quia unicuique bono Sacerdoti confitentur. Item in ordine, Sacerdotes enim ducunt uxores, quibus mortuis sunt ad perpetuam continentiam obligati. Item in matrimonio, in gradibus consangvinitatis & affinitatis, & tempore interdicti & publicæ honestatis, contrahunt. In ornata etiam Ecclesiæ, vestium & campanarum. In his autem concordant nobiscum, primo in veneratione & invocatione Sanctorum, & fere in omnibus aliis in veteri Testamento & novo.

CHRYSOLANUS (aliis PROCULANUS) Mediolanensis Episcopus, post A. 1100. contra Græcos scripsit a Nicolao Methonense oppugnatus. Vide Trithemium de Scriptor. Eccles. c. 397. Baronium ad A. 1116. & Allatium de consensu p. 626. seq.

EUGENII IV. Definitio Concilii Florentini A. 1439. de Unione inter Romanam & Græcam Ecclesiam T. IX. Harduin. p. 419. 433. incipit: *εὐφραινέσθωσαν οἱ οὐρανοὶ, καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ.* LEONIS X. & CLEMENTIS VIII. bulla quæ Græcis uti ritu suo concedit, Græce & Latine præfixa Is. Haberti *ἀρχιερατικῷ* Ecclesiæ Græcæ, & Allatii libro de ætate & interstitiis in collatione Ordinum apud Græcos servandis, ubi etiam pag. 21. seq. bulla PAULI V. in eandem sententiam. INNOCENTII IV. definitio circa ritus Græcorum in Laur. Cherubini bullario T. 1. p. 126. GREGORII XIII. cum forma professionis fidei Græcorum, id. T. 2. p. 399. Hic est, qui Collegium Græcorum Romæ instituit A. 1577. id. p. 409. Vide etiam Stanislai Hosii opera T. 1. p. 711. Allatium contra Creyghtonum pag. 155. seq. Nic. Comneni prænotiones mystagogicas p. 172. 217. seq.

Decem capita FRODOARDO teste à Græcis Latinæ Ecclesiæ objecta, quæ refellenda sumit Baronius ad A. C. 867. n. 64. seq.

GUIDO Perpinianus, Carmelitarum Prior Generalis & Episcopus Hispanus circa A. 1342. defunctus, in summa de hæresibus & earum Confutationibus, Paris. 1528. fol. & Coloniæ 1631. fol. Fundum

men-

mendaciorum feracissimum vocat Allatius de consensu pag. 1334. adde Rich. Simonem p. 194. seq. ad Gabrielem Philadelphiensem.

ODONIS Bellovacensis & HINCMARI Rhemensis scripta Græcis opposita memorat Baronius, sed edita esse non meminit.

HUGO HETERIANUS Hetruscus, circa A. 1177. scripsit de hæresibus quas Græci in Latinos devolvunt, sive de processione ex Patre & Filio, adversus errores Græcorum ad Alexandrum III. & Leonem Tuscum fratrem suum & Caciaredum libros tres. Scripsit & alia in Photianos diu inter ipsos versatus in aula Manuelis Comneni, oppugnatus à Nic. Hydruntino & Niceta Thessalonicensi. Vide Nic. Comneni prænotiones mystagogicas pag. 339. & Allatium de consensu p. 654. ubi narrat Hugonis librum a Græcis in Græcam linguam nec ineleganter translatum. Nominatim oppugnat Hugo Theodoritum, Photium (vide lib. 2. c. 16. seqq.) Georgium Nicomediensem, Nicolaum Methonensem Episcopum, Nicetam Philosophum Byzantium, Theophylactum Archiepiscopum Bulgariæ, & Nicetæ præsulis Thessalonicensium curiosas perscrutationes.

HUMBERTUS Monachus Benedictinus, atque inde Cardinalis, Episcopusque Silvæ Candidæ & Leonis IX. ad Imp. CPolitanum Constantium Monomachum legatus, A. 1053. *Michaëlis Cerularii* Patriarchæ CPol. & *Leonis Achrideni* Epistolam de azymo & fermentato ad Ioannem Tramensem Episcopum Latine è Græco vertit, & erudita dissertatione oppugnavit. Scripsit etiam contra *Nicetæ Pectorati* Monachi Studitæ * librum adversus Latinos editum, & præterea composuit *Epistolam ad omnes Ecclesiæ Catholicæ fideles, & commemorationem eorum quæ contra Michaelem Cerularium gesserunt Romanæ sedis Apocrisiarii* A. 1054. Priora duo leguntur apud Baronium ad calcem Tomi XI. Annalium: Universa Henricus Canisius ex MSS. Bibl. Bavaricæ dedit Tomo VI. Lectionum Antiqv. Ingolstad. 1606. 4. unde recusa T. XI. Bibl. Patrum Colon. & T. XVIII. edit. Lugd. 1677.

Frater JOANNES Ord. Prædicatorum, Magister Provincialis interfuit Concilio Florentino, scripsitque contra Græcos de Divina operatione, de fermentato & infermentato pane, & de processione Spiritus S. Infra TURRECREMATA.

* Vide Allatium de consensu lib. 2. c. 9. §. 6. sed & G. Calixtum de Conjugio Clericor. pag. 395.

Digitized by Google

JULIANUS Cardinalis in eodem Concilio Florentino oppugnavit Marcum Ephesium, & scripsit pro illo Concilio & Papa Eugenio IV. & de processione S. Spiritus.

LEO IX. ab A. 1049. ad 1054. Pontifex, in Epistolis: maxime illa ad Michaëlem Cerularium & Leonem Achridenum.

ODO Bellovacensis. Vide supra, in HINCMARO.

RABANUS MAURUS sive MAYR de Institutione Clericorum lib. I. c. 31. &c. T. VI. Opp.

THOMAS AQUINAS Opusc. 1. & 2. contra Græcorum errores & prima parte summæ Theologicæ quæst. de processione Spiritus S.

Cardinalis JOANNES DE TURRECREMATA in expositione decreti de unione facta in Synodo Florentina. Obiit A. 1468.

Recentiores:

Natalis Alexander Hist. Eccles. Sæc. IX. & X. diss. IV. & XVIII. Sæc. XI. & XII. diss. XII. artic. 3. T. VI. p. 891. seq. &c.

Stephani de Altimura, Ponticensis, (sub quo nomine latere doctissimum Virum *Michaëlem le Quien*, didici ex Rev. D. Pfaffii diss. de traditionibus p. 26.) *Panoplia contra Schisma Græcorum*, qua Romana & Occidentalis Ecclesia defenditur adversus criminationes *Nectarii*, nuperi Patriarchæ Hierosolymitani, quas congessit in libro de primatu Papæ. Paris. 1718. 4.

Antonius Arnaldus in Apologia pro Catholicis, Gallice edita A. 1682. 8. T. 2. cap. 8. sqq. Idem auctor est libri celebratissimi vulgati Gallice T. 1664. & sæpius deinde recusi cui titulus: *la perpetuité de la foy de l' Eglise Catholique touchant l' Eucharistie.* Deinde pluribus Voluminibus addita scripta complura auctoribus eodem Arnaldo, tum Petro Nicolio, Jacobo Noveto S. I. Anselmo Parisiensi & Eusebio Renaudoto. Volumine I. *Refutation de la reponse d' un Ministre.* * *La perpetuité de la foy defendue* contre le livre du Sieur Claude, Ministre de Charenton. libri XI. A. 1669. Volumine II. libri alii VII. contra eundem Claudii librum. Volumine III. libri alii

* Joannes Claudius Theologus Reformatus (A. 1687. defunctus) Charentone A. 1665. 8. edidit Responsionem ad duplicem Arnaldi librum: *Reponse aux deux traitez intitulez La perpetuité de la Foy de l' Eglise Catholique touchant l' Eucharistie.* Deinde 1671. 8. duobus Voluminibus prodiit novum opus ejusdem in sex tributum libros, hoc titulo: *Réponse au livre de Mr. Arnaud, intitulé, la perpetuité de la Foy de l' Eglise Catholique touchant l' Eucharistie defendue.* Ad calcem posterioris Voluminis subjicitur Petri Allixii responsio ad diss. de Bertrami libro & Joanne Scoto Erigena.

Digitized by Google

alii VIII. cum appendice Actorum & observationum de Joanne Scoto & Bertramo, excerptorumque ex Græco scriptore Agapio & aliis. *Réponse generale (de Mr. Nicole) au nouveau livre de Mr. Claude.* La Creance de l'Eglise Grecque touchant la transsubstantiation defendue contre la reponse du Ministre Claude, VI. livres deux parties A. 1674. 4. Reponse à Mr. Allix sur Jean Scot Erigene. *Tradition de l'Eglise touchant l'Eucharistie*, avec une table historique & Chronologique des SS. Peres & des Auteurs Ecclesiastiques. Hæc tria Volumina plus simplici vice recusa sunt, atque utor editione Paris. 1704. 4. De cæteris voluminibus quarto & quinto dictum infra, in Eusebio Renaudoto. Ad historiam hujus operis consulere juvabit Rich. Simonem T. 3. lettr. choisies 4. seq. Lud. El. du Pin T. XVIII. Bibl. Eccles. p. 110. seq. sed & Frid. Spanhemium T. 3. Opp. p. 1044. seq. Bælium projet d'un dictionaire Critique p. 56. & Rev. D. Christophorum Matthæum Pfaffium in diss. de Eucharistia contra Lud. Rogerium, Tubing. 1718. 4. pag. 6. seq.

Cæsar Baronius in Annalibus à temporibus Photii CPol. & qui epitomas Annalium & continuationes ediderunt Spondanus, Bzovius, Raynaldus &c. nec non Hist. Ecclesiasticæ scriptores alii ut Lud. El. du Pin, Fleurius T. XI. &c. Mem. de Trevoux. 1706. pag. 589. seq.

Rob. Bellarminus Nili de primatu Papæ librum oppugnans lib. 2. de Pontifice c. 22. & 27. Idem adversus Græcos disputat lib. 4. de sacramento Eucharistiæ c. 9. & 14. Et multis aliis controversiarum suarum locis.

Jo. Jac. Beureri angariæ Turcicæ hodiernæ Ecclesiæ Græcæ, Friburg. 1595. 8.

Thomas Bozius Oratorii presbyter in opere de signis Ecclesiæ &c.

Alphonsus de Castro Zamorensis, Ord. minorum A. 1558. defunctus, in libris XIV. adversus omnes hæreses, Paris. 1534. & deinde sæpius Venetiis, Lugduni, Paris. & ex postrema auctoris recognitione Antwerpiæ 1565. fol. & cum auctario Francisci Fevardentii Paris. 1578. fol. Ne dicam de aliis qui Hæreticorum Catalogos texuerunt, nec Græcorum dememinere, ut *Bernhardus Luzenburgicus* &c.

Antonius Caucus Patricius Venetus & Archiepiscopus Corcyrensis sive Corphiensis in historia de Græcorum recentiorum hæresibus ad Gregorium XIII. Guidonem Carmelitam secutus multa illis affingit, quæ ab Allatio III. 16. seq. Rich. Simone in Hist. Critica de fide & moribus Orientalium, c. 1. aliisque confutantur. Conferen-

ferendus idem Allatius pagina. 541. 1055. seqq. 1245. 1262. 1296. 1305. Rich. Simon T. 1. Bibl. Critic. cap. XI. p. 150. seq.

Etat present des nations & Eglises Grecque, Armenienne & Maronite en Turquie, par le *Sr. de la Croix*. Paris. 1695. 12.

Fr. F. D. D. in Anti-Cyrillo contra Confessionem Cyrilli Lucaris. Cadomi 1630. 8.

Honoratus Faber S. J. libro de fide contra indifferentes p. 283. seq. A. 1657.

Fr. Franciscus in Epistolis IV. ad Manuelem Corinthium, 1) de azymis, 2) quod CHristus dixerit: *ego te baptizo;* non, *baptizetur.* 3) de divina actione & de lumine Thaborio num fuerit creatum an increatum, & de transfiguratione CHristi; & 4) de purgatorio.

Jacobus Goar Parisinus Ord. Prædicator. S. Theologiæ Lector & in Orientem Missus Apostolicus, observationibus eruditis ad Evchologium sive rituale Græcorum Paris. 1647. fol.

Paulus Grysaldus in malleo convincendis Græcorum erroribus opposito in gratiam Bernardini Suriani Archiepiscopi Corcyrensis, & in decisionibus fidei Catholicæ editis Venet. 1587. 4. Vide Allatium de consensu pag. 1253.

Isaacus Habertus Episcopus Vabrensis, Doctor Sorbonicus Regi Christianissimo à Consiliis, in Observationibus ad ἀρχιερατικὸν sive librum Pontificalem Ecclesiæ Græcæ, Paris. 1676. fol.

Lucæ Holstenii de ministro & forma Sacramenti Confirmationis apud Græcos dissertationes duæ postumæ, editæ Rom. 1666. 8. cum ejus observationibus ad Geographiam sacram Caroli à S. Paulo, Italiam antiquam Ph. Cluverii, & Abr. Ortelii Thesaurum Geographicum.

Michael Justinianus in Chio sacra.

Jo. Launojus in libro de sacramento infirmorum, Paris. 1672. 8. de Græcorum etiam extrema unctione disserit, ejusque formam nonnihil discordare à forma Latinorum profitetur.

Stephanus Lucinianus Cyprius, Ord. Prædicator. adhuc in vivis An. 1590. scripsit (præter alia memorata in Ambrosii de Altamura Bibl. Dominicana pag. 441. seq.) de Græcorum ritibus & dogmatibus, aliquo modo satisfaciens criminationibus Prateoli. Allatius de consensu pag. 1055.

Lud. Maimburgius, tunc adhuc Jesuita, in Historia schismatis Græcorum scripta Gallice sex libris, deductaque ad A. 1453. Paris 1677. 4. & Amst. 1682. 12. 2. Volum. Ex Maimburgio *Lud. Morerius* Lexico Historico voce *Schisme des Grecs*. *Cor-*

Digitized by Google

Cortesii Brana Mazaracai de Græcæ & Latinæ Missæ consensu. Neapoli 1603. 8.

Nicolaus Mylonius contra Dav. Chytræum de statu Ecclesiarum in Græcia, est Antonius Possevinus.

Joannes Morinus quam plurima egregia de Græcorum ritibus & dogmatibus eruit atque illustravit in Opere de sacramento pœnitentiæ excuso Paris. 1651. fol. & recuso Bruxellis 1685. & Venet. 1702. fol. Nec non in commentario de sacris Ecclesiæ Ordinationibus Paris. & Amst. 1695. fol. Nonnulla etiam reperies in ecclesiæ Orientalis antiquitatibus cum Jo. Morini vita editis Lond. 1682. & Lips. 1683. 12.

Petrus Morinus in parænesi ad Græcos, p. 78. sqq. Opusculorum editorum Paris. 1675. 12.

Michael Nau in vera effigie Ecclesiæ Romanæ, Græcæque. Paris. 1680. 4.

Les auteurs de la Perpetuité de la Foi ont encore laissé bien des choses à dire au P. Paris, *qui nous a donné sur cette matiere deux Volumes François remplis d' une exacte & solide erudition, ou il traite du sentiment des Grecs sur la S. Eucharistie depuis le septieme siecle jusqu' à nos jours.* Mem. de Trevoux. 1717. p. 1366.

Dionysius Petavius in dogmatibus Theologicis de SS. Trinitate libro VII.

Petri Hispani Franciscani theses de primatu Papæ, è quibus locum Græce producit Stephanus de Altimura in panoplia pag. 16. Allatiique exscriptorem vocat pag. 197. & passim refellit atque nimiam præ se fere Orientalis Græcorum Theologiæ imperitiam arguit. Vide præfat. & pag. 16. 18. 23. 136. 158. 183. 213. 435. Huic Petro potissimum opposita est Nectarii Patriarchæ Hierosol. confutatio Imperii Papæ in Ecclesiam, cujus titulus: *τοῦ μακαριωτάτου καὶ σοφωτάτου Πατριάρχου τῆς μεγάλης καὶ ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ κυρίου Νεκταρίου, πρὸς τὰς προσκομισθείσας Θέσεις παρὰ τῶν Ἱεροσολύμοις Φρατόρων, διὰ ΠΕΤΡΟΥ τοῦ αὐτῶν μαΐστορος περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα, ἀντίρρησις.*

Antonius Possevinus S. I. in sua Moscovia & in Bibliothecæ selectæ libro sexto ubi etiam professio fidei à Græcis facienda ex constitutione Gregorii XIII. Græce & Latine. Conferendus etiam idem Possevinus in tomo primo Apparatus sacri, vocabulo *Græci*, p. 949. sqq. & in libro, quem de statu Ecclesiarum in Græcia edidit adversus Chytræum sub nomine Nicolai Mylonii.

Gabriel

Digitized by Google

Gabriel Prateolus parum accuratus scriptor in elencho alphabetico hæresium libro septimo, pag. 202. seq.

Eusebius Renaudotus, Parisinus vir eruditissimus varia in lucem edidit hoc loco commemoranda, ut sunt:

1) Appendix ad Acta quæ circa Græcorum de Transsubstantiatione fidem relata sunt in Opere de perpetuitate Fidei, sive Gennadii CPolitani, Meletii Alex. Nectarii Hierosol. Meletii Syrigi & aliorum opuscula Græce cum versione & observationibus. Parisiis 1709. 8.

2) Defense de la perpetuité de la Foi contre les calumnies & faussetez du livre intitulé, monumens arthentiques de la religion des Grecs (de Jaqv. Aymon) Paris 1709. 12. Journal des Savans 1710. Maj. pag. 385. Mem. de Trevoux 1710. Avril pag. 623. Nouvelles de la Rep. des lettres 1709. pag. 576. seq.

3) la perpetuité de la Foi de l' Eglise Catholique touchant l' Evcharistie, tome quatrieme, contenant un examen particulier de la conformité de la doctrine des Grecs & de tous les Chrétiens Orientaux avec celle de l' Eglise Latine; plusieurs nouveaux éclaircissemens touchant les auteurs & les faits alleguez dans les precedens volumes, & la refutation de tout ce qui a été objecté contre les attestations ou autres pieces qui ont esté produites. Paris. 1711. 4. Mem. de Trevoux 1712. Maj. p. 743.

4) la Perpetuité de la Foi de l' Eglise Catholique sur les sacremens & sur tous les autres points de religion & de discipline, tome cinquieme. Paris. 1713. 4. Journal des Sav. 1714. pag. 152. Memoirs of literature T. 2. pag. 209.

5) Minus huc facit, memoranda tamen ejus Historia Patriarcharum Alexandrinorum Jacobitarum, Paris 1713. 4.

6) Liturgiarum Orientalium collectio id. 1716. 4. 2. Vol.

Promisit etiam Dosithei Patriarchæ Hierosol. Enchiridion contra Lutheranos & Calvinistas sive Clypeum fidei. Græce & Lat.

Francisci Richardi, missionarii Jesuitæ *τάργα τῆς ῥωμαϊκῆς πίστεως. Clypeus fidei Romanæ.* Paris. 1658. 4.

Jo. Baptistæ Salerni S. I. Specimen Orientalis Ecclesiæ à Concilio Nicæno I. usque ad CPolitanum Generale II. Rom. 1706. 8. (Mem. de Trevoux.

voux. 1711. Fevrier p. 221.) Ab eodem alium librum de ſchiſmate Græcorum exſpectare jubemur.

Franciſci Roſſerii S. J. Advocatus purgatorii contra Græcos. συνήγορος τῶν ψυχῶν τῶν ἐν καθαρτηρίῳ τιμωρουμένων. Pariſ. 1651.

Rich. Simonis Congregat. Oratorii presbyteri, * Dieppæ Normandiæ oppido Anno 1712. 11. April. anno ſexageſimo ſeptimo ætatis defuncti:

1) *Fides Eccleſiæ Orientalis* ſive *Gabrielis Severi*, Metropolitæ Philadelphienſis opuſcula Latina cum verſione & notis uberioribus quibus Nationum Orientalium perſvaſio, maxime de rebus Eucharisticis, ex libris præſertim MStis vel nondum Latio donatis illuſtratur adverſus Jo. Claudium. Pariſ. 1671. 4.

2) *Hiſtoire Critique de la Creance & des Coutumes des Nations du levant*, publieé par le Sr. Moni. à Francfort 1684. 12.

3) *La Creance de l' Egliſe Orientale ſur la Transſubſtantiation*, avec une reponſe aux nouvelles objections de Mr. Smith. Pariſ. 1687. 12. Bibl. Univerſelle T. V. pag. 236.

Non pauca etiam ad res & dogmata Græcorum facientia notavit Simonius in Epiſtolis ſelectis nec non in Bibliotheca Critica & ſelecta, qui libri Gallice pluribus voluminibus in 12. ſine auctoris nomine edita paſſim feruntur. Vide ſis etiam librum cui titulus: defenſe des ſentimens de Theologiens d' Hollande ſur l'Hiſtoire Critiqve p. 53. ſq. Reponſe à la defenſe p. 79. P' Ambrun reponſe à l'Hiſtoire Critiqve du V. T. pag. 27. Iac. Baſnage diſſ. Epiſtolicam adverſus Simonium pag. 200. ſeq. Vigneul Marville T. 1. melanges Hiſt. pag. 120. Dicitur quoque collectionem ſcriptorum Græcorum, qui Latinam Eccleſiam oppugnarunt, edere voluiſſe Simonius ſub titulo: *Græcia ſchiſmatica*. Vide T. 1. Bibl. Critique c. 15.

Io. Henricus Scherer S. I. in Atlante ſive deſcriptione Orbis terrarum parte IV.

Georgius Scherer, S. I. &

Stanislaus Socolovius, de quo utroque infra, capite 45. in Jeremia CPol.

Thomas à Jeſu, Hiſpanus, Carmelitarum Vicarius Generalis, de procuranda gentium omnium ſalute libro VI. Antwerp. 1613. 4. (pag. 104. ſeqq. To. 1. Opp. Colon. 1684. fol.) tria inprimis diſputat

LII 1) de

* De aliis viri hujus doctiſſimi ſcriptis Journal litteraire Tom. 3. pagina 214. ſeq.

1) de erroribus qui Græcis attribuuntur, & de schismatis origine ac confutatione. 2) de ratione juvandi Græcos eosque ad Ecclesiam Romanam alliciendi. & 3) in quibus rebus communicatio cum schismaticis sit Catholicis à sacris Canonibus permissa.

Pitton de Turnefort in itinere edito Gallice Lugd. 1717. 8. & Amstelod. 1718. 4. Epistola 3. pag. 37. seqq. exponit statum præsentem Ecclesiæ Græcæ.

Bernardinus Wetweis Ordinis Fratrum Minorum in libro quarto speculi veræ Ecclesiæ & fallarum Ecclesiarum, qui est de Ecclesiis falsis paganorum & politicorum, Judæorum, Saracenorum, hæreticorum Orientalium & Occidentalium. Colon. 1664.

His accedit Anonymi *instructio super ritibus Græcorum* Latine edita Romæ A. 1597. cum litteris Pontificum ad Græcos & eorum ritus pertinentibus & forma professionis fidei à Græcis ad Romanam Ecclesiam venientibus faciendæ.

De statu Ecclesiæ Græcæ, de dogmatibus & ritibus Ecclesiasticis Græcorum, *Scriptores Augustanæ Confessioni addicti.*

Theologi Tubingenses in scriptis de quibus infra cap. 45. in Jeremia Patriarcha CPol.

Martinus Crusius in Turco Græcia, de quo opere abunde dixi Volum. VI. p. 692. seq. In ejusdem Germano-Græcia libro V. p. 221. seqq. nonnulla de Græcis leguntur, prodiit Basil. 1585. fol.

Davidis Chytræi Oratio de statu Ecclesiarum illo tempore in Græcia, Asia, Africa, Ungaria, Boëmia: cum variis Epistolis ad Crusium, Chytræum aliosque scriptis à Jeremia Patriarcha CPol. Wenceslao Budowitz, Cæsareo ad Turcorum Imp. legato, Eugenio Episcopo & καθηγουμένῳ montis Sinai, Joachimo Patriarcha Alex. Simeone Cabasila. Theodosio, & Jo. Zygomala, Steph. Gerlachio &c. Gorlic. 1573. Witeberg. 1580. Francof. 1583. 8. Chytræum oppugnant Possevinus, & p. 1181. seq. de consensu Allatius.

Georgii Feblavii Ecclesiastæ Dantiscani annotationes ad Christoph. Angeli Enchiridion de statu hodiernorum Græcorum. A. 1655. 12. & secunda editio locupletior Lips. 1671. 4.

Hermanni Conringii Epistola ad Jo. Hornejum, præmissa Confessioni Metrophanis Critopuli, Helmst. 1661. 4.

D. Abrahami Calovii & *Jo. Meisneri* Theologorum Witebergensium dissertationes

tiones panegyricæ de Græcorum fide & religione, in solenni promotione quatuor Doctorum Theologiæ habitæ Anno 1658. atque editæ Witeb. 1685.

D. Petrus Haberkornius Theologus Giessensis in antiForero vindicato, sive apologia antiForeri diss. XXI. usque ad XXVI.

D. Eliæ Veielii Exercitatio Historico Theologica de Ecclesia Græcanica hodierna, adversus Allatium, Arcudium & Bartholdum Nihusium, sub præsidio B. D. Jo. Conradi Danhaueri Argentor. 1657. & recusa 1666. atque inter laudati Danhaueri dissertationes Theologicas, bis excusas junctim Lipsiæ in 4. 1700. & accuratius 1707. 4. Defensio ejusdem exercitationis adversus Allatium edita Francof. 1666. 4. cum præfixa Christoph. Arnoldi Epistola. Obiit B. Veilius Ulmæ cujus Eclesiarum Antistitem agebat, A. 1706. 23. Febr.

D. Io. Quistorpii de Christianismo recentiorum Græcorum contra Allatium. Rostoch. 1665. 4.

D. Gerhardus Titius Theologus Helmstadiensis in historia & explicatione hodiernarum controversiarum, adhuc inedita ex qua partem Græcos spectantem Germanice vertit Reverendus D. Heineccius ediditque in appendice operis quod mox memorabo. Obiit Titius A. 1681. 7. Iun.

D. Hieron. Kromayerus Theologus Lipsiensis A. 1670. defunctus, in scrutinio religionum Lips. 1673. & Francof. 1681. 4.

D. Ioannis Olearii oratio de frustra jactato Reformatorum cum Græcis consensu. Francof. 1680. 4. addito programmate adversus Hug. Grotium * consensum Græcorum cum Ecclesia Romana defendentem, & tribus Henr. Hilarii ad auctorem Epistolis.

Wolfgangus Gundlingius Ecclesiastes Norimbergensis in notis ad Eustratii Iohannidis Zialowski, Rutheni brevem delineationem Ecclesiæ Orientalis Græcæ. Noriberg. 1681. 8.

Tho. Ittigius ὁ μακαρίτης in Diss. de Actis Synodi Hierosol. An. 1672. contra Cyrillum Lucarem habitæ, in appendice ad librum de hæresiarchis Lips. 1696. 4. p. 412. seq.

Henricus Hilarius Scholæ Cellerfeldensis Rector in commentario ad Philippi Cyprii Chronicon Ecclesiæ Græcæ. Lips. 1687. 8.

Anonymi Orientalischer Kirchenstaat / worinnen enthalten / der Zustand 1) Griechischer Kirchen unter den Türcken in Europa, Asia und Africa 2) Abyssinischer in Africa 3) Tartarischer in Europa und Asia 4) Per-

* Grot. in Apologetici Rivetiani discussione p. 10.

4) Persianischer 5) Samaritanischer 6) Armenischer und 7) derer S. Thomas Christen &c. Gotha 1699. 12.

Caspar Calvoer in fissuris Sionis libro XVIII. cap. 4. Lipsf. 1705. 4.

D. Martini Chladni de fide ac ritibus Ecclesiæ Græcæ hodiernæ adversus Michaëlem Nau & Leonem Allatium.

D. Io. Mich. Heineccii, Theologi Hallensis opus egregium & non mediocri elucubratum studio quod in lucem dedit Lipsiæ A. 1711. 4. hoc titulo: Eigentliche Abbildung der alten und neuen Griechischen Kirche nach ihrer Historia/ Glaubens-Lehren und Kirchen-Gebräuchen in drey Theilen nebst einen curieusen Anhange unterschiedlicher noch ungedruckter Schrifften Gerhardi Titii, Steph. Gelachii &c. Ab hoc viro docto parte ult. p. 54. seq. etiam syllabum scriptorum de Ecclesia Græca consignatum habemus, quemadmodum & à *Casp. Sagittario τῷ μακαρίτῃ* in introduct. ad Historiam ecclesiasticam & in uberioribus Rev. *D. Jo. Andreæ Schmidii* ad illam supplementis.

D. Io. Fechtii τοῦ μακαρίτου, kurtze Nachricht/ von der Religion der heutigen Griechen/ Rost. 1711. 8. Obiit vir præstantissimus A. 1716. 5. Maji.

Emerici Zigerii Epistolam ad Matthiam Flacium ex civitate Tolna scriptam de statu Ecclesiarum sub Mahumede & editam A. 1555. Magdeburgi memorat Rev. D. Io. Andreas Schmidius in supplemento ad Casp. Sagittarii introductionem in Hist. Ecclesf. p. 317.

Reformati:

Io. Iacobi Huldrici Theologi Tigurini disquisitio Theologica & Historica de religione Ecclesiarum Græcanicarum tum veteri tum hodierna, Tiguri 1621.

Io. Henricus Hottingerus ad Confessionem Cyrilli Lucaris in Appendice ad diss. VII. Analect. Historico Theol. Tiguri 1652. 8. nec non in historia Ecclesiastica Sec. XVI. (totius operis tomo V.) Tiguri 1655. 8. p. 39-95. & in Allatio nimiæ temeritatis convicto & de perpetuo Ecclesiæ Latinæ & Græcæ tam in dogmatis quam in ritibus dissensu, diss. octava Enneadis diss. Philologico Theol. Tigur. 1662. 4. Vide etiam ejus topographiam Ecclesiasticam Orientalem p. 92-100.

Christophorus Pelargus in enchiridio hymnorum & precationum quas Christiani Græci hodie inter barbaros retinent, Francof. ad Oderam 1594. 4.

Andreas Wengerscius (sive qui sub hoc nomine latet *Adrianus Regenvolscius*) in

in libro quarto Slavoniæ reformatæ, seu Historiæ Ecclesiasticæ Ecclesiarum Slavonicarum, qui est de Græco Ruthenorum in minore Polonia & magni ducatus Lithuaniæ Ecclesiis, Trajecti ad Rhen. 1652. 4. & Amstelod. 1679. 4.

Jo. Hoornbeckius in summa Controversiarum religionis, libro XI. qui est de Græcis & Orientalibus. Ultraject. 1653. & Colbergæ 1676. 8.

Thomas Smithus Anglus de quo infra cap. 45. in Cyrillo Lucari.

Io. Claudius, de quo pag. 444.

Histoire de l'estat present de l'Eglise Grecque & de l'Eglise Armenienne par Mr. *Paul Ricaut*, traduite de l'Anglois par *Rosemond*, à Middelbourg 1692. 12.

Fridericus Spanhemius Fil. Leidensis Theologus in elencho controversiarum & separatim edito in 8. & Tomo III. Opp. Lugd. Bat. 1703. fol. p. 918-931. Et in diatriba de Ecclesiæ Græcæ & Orientalis à Romana & Papali in hunc diem perpetua dissensione; adversus Abrahamum Ecchellensem, Petrum Arcudium, Leonem Allatium & nuperos ὁμοψήφους T. II. Opp. p. 486.--558.

Gregorius Leti in Dialogis historicis Italice editis parte 1. dialogo 4. ubi de Judæis & Græcis in Italia commorantibus.

Benedictus Pictetus Theologus Genevensis in brevi collatione sententiarum Græcorum recentiorum cum Græcorum veterum placitis. Amstelod. 1700. 12.

Ioannes Aymon, de quo infra, cap. 45. in Cyrillo.

Auctor libelli *de turbis Iesuitarum in Oriente*, quem de rebus Cyrilli Lucaris consulere jubet Conringius in Epistola scripta A. 1661. Vide Andreæ Riveti Opera T. 3. p. 1257. seq.

CAPUT XLIV.

De GREGORIIS, PALAMA & ACINDYNO, nec non de PHILOTHEO CPOL., JOANNE CYPARISSIOTA, &c.

I.

GREGORIUS PALAMAS, genere Asiaticus a) cum duobus fratribus opulentum patrimonium & honores ab Imperatore promissos reliquit, atque inter Monachos montis Atho nomen professus est suum: deinde in Scete Berrhœæ multos annos transegit. Delatus inde Thessalonicam, gravem adversarium habuit Barlaamum, Gregorium Acindynum itidem ac Niceph. Gregoram, a quibus non modo ut Hesychastarum & Massalianorum Omphalopsychorum patronus reprehensus est, sed etiam διθεΐας postulatus, ac si statueret duas θεότητας, unam lumen Thaborium, visibilem ac comprehensibilem, alteram invisibilem b) incomprehensibilemque: duas item causas & duo principia, unam Filii & Spiritus S. Patrem, alteramque divinæ operationis Patrem, Filium & Spiritum S. Etiam velut iconomachus perstringitur à Nicephoro Gregora XIX. 3. pag. 591. 593. & XXIV. p. 714. aliisque in locis. Habitæ super Palamiticis controversiis *Synodi* complures, c) prima A. 1341. adversus Barlaamum; Secunda A. 1345. adversus Palamam; Tertia A. 1347. adversus Joannem Calecam Patriarcham; Quarta denique A. 1351. Majo Mense adversus Nicephorum Gregoram Palamæ adversarium & alios Acindynianos. Joannes Cyparissiotes d) meminit τελευταίας συνόδου, quam ait fuisse coactam ab Ephesi Metropolita. *Tomi* vero promulgati sunt multo plures, nempe tomus hagioriticus, in monte

a) Cantacuzen. II. 39. Hist. p. 330. seq.

b) Confer Allatium de consensu p. 837. seq. & de Simeonum scriptis pag. 174. Petavium dogm. Theol. de Deo lib. 1. c. 12. Natalem Alex. Sec. XIII. & XIV. T. 7. p. 105. seq. edit. in fol. Jac. Pontanum ad Cantacuzen. lib. 2. c. 40. Altimuræ panopliam pag. 381. seqq. B. Dorscheum in Apologia judicii Argentoratensis in causa Latermanni p. 80. seq. G. Calixtum de S. Trinitatis mysterio è V. Test. §. 24. Hottingerum fascic. diss. p. 532. &c.

c) Jo. Boivin ad Niceph. Gregoram p. 790.

d) Jo. Cyparissiotes lib. 1. Palamiticarum transgression. lib. 1. serm. 4. c. 10. extremo.

Digitized by Google

te Atho promulgatus, e) de quo Palamas, Cod. Reg. 2409. fol. 267. Tomus Synodicus in Barlaamum & Acindynum editus mense Augusto A. 1341. de quo Lambecius VI. pag. 30. f) Tomus Ignatii Patriarchæ Antiocheni contra Isidorum nondum Patriarcham CPol. editus A. 1344. Novembri mense, productus ab Allatio in diss. de libris Ecclesf. Græc. p. 188. Incipit: ἐλαλήθη περὶ τοῦ ὑποψηφίου. Tomi contra Palamam varii, variis temporibus à Joanne Caleca Patriarcha editi, id quod ipse Palamas testatur his verbis: ὥσπερ εἷς ἐστι χριστὸς ἀληθινὸς ὁ ἐπὶ πάντων Θεὸς, ἀντίχριστοι δὲ πολλοὶ γεγόνασιν - - οὕτω καὶ συνοδικὸς τόμος καὶ εὐσέβειαν ἐφ' ἡμῶν τῆς ἀληθείας συνήγορος εἷς, ἀντίτομοι δὲ καὶ νῦν γεγόνασι πολλοί - - τρίτος οὗν ἐστιν οὗτος τῶν παρὰ τοῦ τῷ Βαρλααμίτῃ συναιρεῖν Ἀκινδύνῳ προελομένου νῦν ἐξενηνεγμένων, καὶ παρ' ἡμῶν ἐξεληλεγμένων. Cod. Reg. 2409. fol. 287. Ex his unum brevem dat Allatius de libris Ecclesf. Græcorum p. 197. & T. I. Græciæ Orthodoxæ p. 772. qui incipit: Τὸν Παλαμᾶν καὶ τοὺς ὁμόφρονας αὐτοῦ. Alter fortasse est sermo Patriarchalis productus ab eodem Allatio de Consensu pag. 817. & T. I. Græciæ Orthodoxæ p. 803. Incipit: Ἡ μετριότης ἡμῶν ἀναδεδειγμένη παρὰ Θεοῦ τὴν οἰκονομίαν. His addatur Tomus contra Joannem Patriarcham editus mense Februario Anni 1347. de quo Lambecius VI. p. 28. ubi subscribunt Metropolitæ *Athanasius* Cyzici, itemque Hellesponti Exarchus: *Macarius* Philadelphiæ, *Laurentius* totius Alaniæ & Soteropoleos, *Theoleptus* Didymotichi, *Malachias* Methymnes, *Apero* Charitum & vicem gerens Metropolitæ Euchaitarum; *Isaac* Madytarum, *Theodulus* Rosii (Ῥωσίου), *Esaias* Selybriæ & *Gregorius* Pompejopolis. Incipit: ὄντως οὐδεὶς οὕτως ἀρχιτέκτων. Item tomus & anathematismi in Palamam editi mense Julio ejusdem anni, quos exhibet Græce & Latine Allatius Græc. Orthodox. T. I. p. 788. - 803. & de Consensu p. 803. Incipit: ἀκούσατε φυλαὶ τῆς γῆς. Denique tomus contra Nicephorum Gregoram & alios Barlaami & Acindyni propugnatores, editus mense Augusto A. 1351. qui quidem tomus sub titulo Pseudo-Synodi Palamiticæ Græce & Latine exstat

e) Ἁγιορειτικὸς τόμος pro Monachis Hesychastis adversus Barlaami & Acindyni sectatores. MS. Lambec. VI. p. 30. incipit: Τὰ μὲν ἀρτίως καθωμιλημένα. Confer Allatium de Consensu p. 830. seq. & T. I. Græciæ Orthodoxæ p. 812. seq.

f) Incipit: ἐπαινετὸς ἀληθῶς ὁ εἰπών. Subscribunt *Joannes Calecas* Oecumenicus Patriarcha novæ Romæ sive CPoleos, *Athanasius* Cyzici, *Gregorius* Sardium, *Gregorius* Dyrrhachii, *Nilus* Lacedæmonis, *Isaacus* Madytarum, *Malachias* Methymnes & Bitzenes Episcopi.

exſtat in Auctario noviſſimo Bibl. Græcorum Patrum Combefiſiano, parte altera pag. 135. --- 176. additis etiam notis: & in Volum. ultimo Conciliorum edit. Harduini pag. 283. qui notat hujus tomi meminiſſe Cantacuzenum IV. 23. Hiſt. Incipit: ὄτε τὴν κατὰ τῆς ἐκκλησίας τοῦ κοινοῦ πολεμίου. Subſcribunt poſt Imperatorem Joannem Cantacuzenum & Patriarcham CPol. Calliſtum, Metropolitæ XXIII. & Epiſcopi III.

Archiepiſcopus Theſſalonicenſis ordinatus eſt Palama juſſu Cantacuzeni Imp. apud quem ſingulariter gratioſus fuit, ab Iſidoro CPol. circa A. 1349. ſed a Præfectis Urbis haud admiſſus g) in Lemnum inſulam ſeceſſit, atque inde reverſus CPolin. Synodo A. 1351. de qua jam dixi, interfuit. Defuncti laudes panegyrica Oratione celebravit Philotheus Patriarcha CPol. Incipit: Γρηγόριος μὲν ὁ μέγας πανηγύρεως ὑπόθεσις. Bibl. Coislinian. p. 167. Cantica ejusdem Philothei duo στιχηρὰ in laudem Palamæ Thavmaturgi, una cum ἀκολουθίᾳ ſive officio in eundem MSta in Bibl. Cæſarea. Canticum primum incipit: εὐφραίνου ἐν Κυρίῳ πόλις Θεσσαλονίκη. Alterum: Χάρισι τῆς εὐσεβείας φωστήρ. Officium: Πάτερ ἱερὲ Γρηγόριε, σὺ τὸν Θεὸν ἐκ παιδὸς ἀγαπήσας ἐξέφυγες ὑλικὴν προσπάθειαν. Vide Lambec. V. p. 195. ſeq.

Nicephorus Gregoras lib. XXIII. p. 699. teſtatur Palamam ultra ſexaginta λόγους compoſuiſſe, ad quem locum Jo. Boivinus in notis p. 805. obſervat in uno Codice (Regio 2404.) homilias variaq; opuſcula Palamæ contineri plus quam ſeptuaginta. Alia non pauca extare obvia in aliis Codicibus. Itaque putat Gregoram tantum loqui de iis quæ de rebus controverſis ſcripta à Palama erant, quorum multa continet Codex Regius 2409. in iis ſunt:

I. *Libri contra Acindynum decem continui*, qui omnes exceptis tribus ἀντιῤῥητικοὶ inſcribuntur. In codice Segvieriano ſeptem ἀντιῤῥητικοῖς præmittuntur duo, unus ad Athanaſium Cyzici Archiepiſcopum, de ſcriptis Acindyni, num cum Barlaamo concordarent. Incipit: πυνθάνῃ περὶ τῶν τοῦ Ἀκινδύνου συγγραμμάτων. Alter de diſtinctionibus in DEO ſecundum hypoſtaſes & ſecundum operationes. Incipit: Διονύσιος ὁ μέγας αὐτήκοος γεγονὼς τῆς τῶν Ἀποστόλων φωνῆς. Tertius ultimo loco ſubjicitur de multis impietatibus Barlaami & Acindyni, ἔκθεσις τῆς τῶν Βαρλαὰμ καὶ Ἀκινδύνου δυσσεβημάτων ἀλλοκότου πληθύος. Incipit: ἀποβαλλόμεθα τὴν ἀσεβεστάτην ἀλλόκοτον πληθύν. Septem librorum ἀντιῤῥητικῶν, qui in capita ſinguli diviſi ſunt, accuratam recenſionem & ſingu-

g) Nicephorus Gregorus XII. 3. Hiſt.

singulorum capitum argumenta exhibet celeberrimus Montfauconus in Bibl. Coisliniana p. 156.--167.

II. *Libri duo apologetici* primus prolixior περὶ θείων ἐνεργειῶν καὶ τῆς καθ' αὐτὰς μεθέξεως. Incipit: Εἰ μὲν τίς ἐστιν ὁ πρὸς τοσαύτην ἐκτραπεὶς τόλμαν. Alter περὶ θείας καὶ θεοποιοῦ μεθέξεως ἢ περὶ τῆς θείας καὶ ὑπερφυοῦς ἁπλότητος. Incipit: Φέρε δὴ προθῶμεν νῦν τὸ ὑπ' ἀμφοτέρων φανερῶς λεγόμενον.

III. *Liber singularis*, quod Barlaam & Acindynus sint qui Divinitatem unam discerpunt in duas. Ὅτι Βαρλαὰμ καὶ Ἀκίνδυνός εἰσιν οἱ διχοτομοῦντες κακῶς ὄντως καὶ ἀθέως εἰς δύο ἀνίσους θεότητας τὴν μίαν. Incipit: Τοῖς πνευματοκινήτοις τῶν ἁγίων πατέρων ἑπόμενοι ψήφοις.

IV. *Dialogi duo*, unus orthodoxi cum Barlaamita. Incipit: Ὀρθόδοξος. μαθεῖν ἐβουλόμην παρ' ὑμῶν τῶν ζητούντων καὶ ἐπεκδικούντων τὰ λείψανα. Alter Theophanis orthodoxi cum Theotimo qui ex Barlaamitis conversus fuerat. *Theophanes sive de Deitate, & de eo quod non participari vel participari ex illa potest*. Incipit: Ἐπισκέψω κατὰ σεαυτὸν γενομένους, ἀδελφὲ Θεότιμε.

V. Ἀντίθεσις sive *refutatio eorum quæ Acindynus contra Palamam composuit*. In hoc opusculo proponuntur primum Palamæ verba, deinde ea quæ Acindynus contra objecit, tum denique ea quæ Palamas contra opposuit. Distingvitur in capita XIX, quorum argumenta exponit laudatus Montfauconus p. 168.--170.

VI. *Epistolæ*, ut *ad Acindynum*, missa Thessalonica ante synodicam Barlaami & Acindymi condemnationem. Incipit: τὸ διθήκας ἡμᾶς MS. id. p. 170.

- ad *Annam Palæologinam*, Augustam. Incipit: οὐδὲν οὕτως ἀναγκαιότατον. Edidit integram Clariss. Boivinus, notas ad Gregoram p. 787.
- ad *Arsenium* monachum Studitam. Incipit, εἰδέναι σε βούλομαι pag. 170.
- ad *monachos in monte Atho*. Incip. ὑμεῖς μὲν εὐποιοῦντες. p. 170.
- ad *Bessarionem* Monachum. Incip. εὐλογημένε τῷ Θεῷ. pag. 170. altera incip. τοῦτο κόπος ἐστίν. pag. 171.
- ad *Damianum* Philosophum. Incip. ἠνέχθη πολλαχόθεν τὰ τοῦ Ἀκινδύνου. p. 167. 171.
- ad *Danielem* Æni Metropolitam. Incip. ὄντως αἰδοῦς οἰχομένης ἐξ ψυχῆς. 1170.

Digitized by Google

ad *Dionysium* Monachum. Incipit : τελῶν ὄντων τῶν τῆς ἀληθείας. Bibl. Coislinian. pag. 167.
ad *Joannem Gabram.* Incipit : Φησί τις τῶν παροιμιῶν. pag. 170.
ad *Macarium* Hieromonachum. Incipit : οὔπω μοι δοκεῖτε καταλαβεῖν. p. 170.
ad *Niconem* Italum, citat Nic. Comnenus pagina 193. prænot. mystagog.
ad *Nomophylacem.* Incip. τὰ γράμματα πρώην ἐπεμψας. MS. Bibl. Coislinian. p. 170.
ad *Palæologinam.* p. 171. Vide supra, ad Annam.
ad *Paulum Asanum* Hieromonachum. Incipit : ἔναγχος ἡμῖν ἐντυχών. pag. 170.
ad *Philotheum* Hieromonachum. Incipit : ὦ ἐδόθη πολύ. p. 170.
ad *Thessalonicenses*, de laboribus suis. Meminit Combefis.
ad *quendam ignominatum* de dicto Basilii allatum in Synodico quod Gregoras velut haud genuinum arguerat. Incipit : δεῖ καὶ ἀναγκαῖον ἐστιν, ἀδελφέ. p. 173.

VII. Diatribæ *duæ* contra scriptum quod Ignatius *Antiochenus Patriarcha*, Barlaamitis suffragatus, Palamæ objecit. 1) quod Synodico & Hagioritico tomo in omnibus sit oppositum. Incipit : εἰς καιρὸν ἄρα τῆς ἱερεμίου μνησθήσομαι φωνῆς. 2) quod sit tomi illius non expositio sed prava detorsio & aperta oppugnatio. Incipit : ὥσπερ εἷς ἐστι χριστὸς ἀληθινὸς ὁ ἐπὶ πάντων Θεός. MS. in Bibl. Coisliniana p. 170.

VIII. *Libri* πρότεροι & ὕστεροι ὑπὲρ τῶν ἱερῶς ἡσυχαζόντων, *pro iis qui sacram quietem colunt libri III. priores, & totidem posteriores.* Priorum lib. I. quousque studium literarum sit utile. Incipit : ἀδελφὲ καλὸν χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν. Lib. II. quod mens intra corpus possit continere mentem, si quis sibi ipsi in quiete attendit. Incipit : ἀδελφέ, οὐκ ἀκούσεις τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος. Lib. III. de lumine & illuminatione Divina, de sacra felicitate & perfectione in CHristo. Incipit : οὐκ ἄρα μόνον ταῖς ἀρεταῖς ἡ κακίαι παραπεπήγασιν. Posteriorum contra Barlaamum lib. I. contra eos qui dicunt scientiam externarum disciplinarum esse vere salutarem. Incipit : οὐδὲν ψεῦδος δεινότερον. Lib. II. de Oratione. Incip. τῶν μὲν οὖν οὐδὲν μέγα τιθεμένων τὴν ἀπὸ τῆς ἔξω παιδείας ὄνησιν. Lib. III. de sacro Lumine. Incipit : ὁ δὴ τῆς νοερᾶς προσευχῆς. MSS. in Bibl. Coisliniana p. 172.

IX.

IX. *Libri III. refutationis absurdorum* quæ sequuntur ex secundis Barlaami scriptis, protasibus & conclusionibus. Incipit lib. 1. ἀλλ' εἰ μὲν κατὰ Μασσαλιανῶν, καθάπερ καὶ ἐπιγέγραπται οἱ τὸ βιβλίον, πεποίηται. Lib. 2. ἤρετό τις τῶν εἰσαγομένων. Lib. 3. ἃ μὲν ἂν προσκρούει τῇ ἀληθείᾳ καὶ τῷ τῆς ἀληθείας Θεῷ. p. 172.

X. Ἐπίτομος διήγησις *Compendiosa narratio dialogi* qui in Palatio coram Imperatore habitus est inter Gregorium Palamam Archiep. Thessalonicæ & Nicephorum Gregoram Philosophum, scripta à quodam ex Senatoribus qui præsens interfuit. Incipit: ὁ ἐλθὼν παρὰ τοῦ ἁγίου ἡμῶν αὐθέντου καὶ βασιλέως. p. 173.

XI. Περὶ τῆς τοῦ Γρηγορᾶ ψευδογραφίας ὁμοῦ καὶ δυσσεβείας, *de Gregora in scribendo mendaciis & impietate libri II.* Libri I. initium: Μεταλαχεῖν ἀθλίως τὸν Γρηγορᾶν, Βαρλαὰμ καὶ Ἀκινδύνου τῶν κακοδόξων. Libri II. ἐξ ὀνύχων, φασὶ, τὸν λέοντα, καὶ ἐκ τοῦ κρασπέδου τὸ ὕφασμα. p. 173.

XII. Ἔλεγχος *Refutatio duplex Gregoræ de lumine transfigurationis Domini*, una brevior ad Patriarcham œcumenicum, incipit: οὐδὲν οἷον, ὦ φίλε δέσποτα, εἰ μὴ λίαν εὐτέχνως ποιῶμαι τοὺς λόγους. Altera prolixior demonstratio quod illud vere increatum sit & æternum, non autem divina natura quæ omnibus omnino invisibilis est, sed pulchritudo illa vera & amabilissima quæ ipsam circumdat secundum Theologos, solis sanctis & nunc quasi pignoris ac prægustus loco, at in futuro sæculo incessanter participabilis & visibilis. Incipit: ὅτι μὲν ἦν καὶ ἦν καὶ ἔστι καὶ ἔσται. p. 173.

XIII. *Capita centum & quinquaginta* Physica & Theologica, Ethica & practica καὶ καθαρτικὰ τῆς Βαρλααμίτιδος λύμης, purgantia à Barlaamitica labe. Incip. Ἤρχθαι τὸν κόσμον καὶ ἡ φύσις διδάσκει καὶ ἡ ἱστορία πιστοῦται. p. 173.

XIV. *Delectus testimoniorum* ex S. Scriptura & ex Patrum libris excerptorum, & in Capita seu hypotheses sexdecim distributorum. MS. in Bibl. Regia Paris. teste Clariss. Boivino ad Gregoram p. 805.

XV. *Interrogationes & responsiones* de iis qui propriam mentem intra corpus conantur perspicere, an recte agant. id. p. 806.

XVI. Κεφάλαια περὶ προσευχῆς καὶ καρδίας καθαρότητος. Capita de Oratione & Cordis puritate MSS. in Bibl. Regia ex quibus primum cum versione Claudii Capperonerii exhibet laudatus Boivinus p. 776. Incipit: ἐπειδὴ τὸ θεῖον αὐτοαγαθότης ἐστί.

XVII. *Orationes duæ in Transfigurationem* Dei ac Salvatoris nostri

JEsu CHristi, quibus probatur lumen in ea increatum esse, nec tamen DEI essentiam. Prior incipit: ἐπαινῦμεν καὶ ἡμεῖς καὶ θαυμάζομεν. Posterior: Ἡσαΐας ὁ προφήτης Utramque Græce ex Cod. Mazariniano primus produxit latinamque addidit versionem Combefisius auctario noviss. parte 2. p. 106. 112. Latine ex Combefisii versione leguntur in Bibl. Patrum edit. Lugd. T. XXVI.

XVIII. *Oratio adversus Jo. Calecam Patriarcham CPol.* ex qua locum Græce profert Boivinus ad Gregoram p. 789.

XIX. *Jambi* adversus Acindyni carmina edita Græce ab Allatio ad calcem Tomi I. Græciæ Orthodox.

XX. *Prosopopœia* sive Orationes II. judiciales mentis corpus accusantis & corporis se defendentis, una cum Judicum sententia, Græce viderunt lucem edente Adr. Turnebo Paris. 1553. 4. & Latine in Bibliotheca Patrum, Paris 1589. Tomo IX. ubi Palamas *sanctissimus* appellatur quemadmodum & in Triodio edit. Venetæ, quod factum indignantur Allatius de Consensu p. 824. & Combefisius T. I. Bibl. Concionator. p. 15. Eadem Prosopopœia Latine occurrit etiam in aliis Bibliothecis Patrum ut Paris. 1654. T. IX. & Colon. 1618. T. XI. & Lugd. 1677. T XXVI. Sed & Gallice vertit vulgavitque Claudius Espencæus Paris. 1570. 8.

XXI. *Orationes sacræ* sive *Homiliæ* binæ εἰς τὴν πρὸς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων εἴσοδον, prior incipit: εἰ ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται. Posterior: Ἐπὶ τῶν μειζόνων ἢ κατὰ ἀνθρωπίνην δύναμιν. MSS. in Bibl. Vaticana.

Alia εἰς τὴν ἐνανθρώπησιν, incipit: ὁ τοῦ Θεοῦ προαιωνίως, meminit Allatius lib. de Simeonibus pag. 103.

Video præterea memorari, εἰς τὴν ἀπάντησιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ,

περὶ νηστείας καὶ προσευχῆς.

De secundo aventu CHristi.

De passionibus & virtutibus & de iis quæ per otium cogitatio parit.

πῶς ἀνύσιμός τε καὶ ἄμωμος ἡ ἀρετὴ τελεῖται.

In Demetrium Martyrem.

De mutua concordia.

In Publicanum.

In Prodigum.

De præmiis bonorum & suppliciis impiorum, Dominica πρὸς τοὺς τῶν προπατέρων (ante Festum Nativitatis) solita recitari.

De

De misericordia & beneficentia.

In Bibl. Bodlejana n. 637. inter Codices Gvil. Laudi 156. exstant Gregorii Archiepiscopi Thessalonicensis *Sermones*, Græcè, fol.

XXII. *Expositio orthodoxa fidei* ; MS. in Bibl. Augustana, fortasse haud diversa ab ea quæ exstat in tomo Palamitarum Synodico a Combefisio edito pagina. 172. & incipit : εἷς Θεὸς πρὸ πάντων.

XXIII. *Disputatio adversus infideles & atheos Chionas*, memoratur à Combefisio & Rob. Gero.

XXIV. *Vita S. Petri* Monachi Hagioritæ sive in monte Atho ex MS. Mazariniano Græce edita in Actis Sanctor. 12. Junii T. 2. p. 538-556. cum versione Conradi Janningi, S. I.

Contra Latinos.

XXV. *Libri II.* ἀποδεικτικοὶ *quod non ex Filio sed ex solo Patre procedat Spiritus S.* Prior incipit : πάλιν ὁ δεινὸς καὶ ἀρχέκακος ὄφις. Posterior adversus ea quæ é sacris Literis Latini afferunt incipit : ὧν μὲν ἂν ἔδει καὶ αὐτῷ τῷ τῶν εὐσεβούντων καταλόγῳ. MS. in Bibl. Coisliniana p. 171. Ambo prodierunt Græce Londini 1624. 4. cum aliis aliorum scriptis, de qua collectione infra p. 784. 790.

XXVI. Ἀντεπιγραφαὶ contra Joannem Beccum, Patriarcham CPol. seu *Confutatio* ἐπιγραφῶν sive XI. quas *Joannes Beccus* pro Latinis proposuit id. De Becci ἐπιγραφαῖς dictum supra p. 342. seq. Palamæ ἀντεπιγραφὰς cum Bessarionis confutatione (de qua p. 402.) edidit Petrus Arcudius in opusculis aureis editis Romæ 1630. 1671. 4. Confer Lambecium V. p. 150. seq.

XXVII. *Quod Latini unius Spiritus S. duo principia doceant* ; ad Acindynum adhuc amicum : & Theologica argumenta esse potius demonstrativa appellanda quam dialectica. Incipit : Σὺ μὲν ἡμᾶς ἴσως χρῆν. id. p. 171.

XXVIII. *Contra Barlaamum de duobus principiis*, & contra speculationem Græcanicam. Incip. ὦ θρέμμα τῆς ἀνωτάτω περὶ λόγους παιδείας. id. p. 171. sq.

XXIX. *Contra eundem, quod in Theologicis dentur veræ demonstrationes*, & Aristotelicam demonstrationem esse incertam & instabilem. Incipit : τὰ μὲν τῆς δυαρχίας ἐκ μέσου γέγονεν. id. p. 172.

XXX. *Disputatio* in qua Palamas *cum Manuele Chrysolora* (qui diu post vixit) *de processione Spiritus S.* contendens inducitur MS. Venetiis in Bibl. S. Antonii, teste Possevino.

XXXI. Gregorii Palamæ *prophetia de Ecclesia Romana scindenda in multas partes*, γινώσκετε τέκνα μȣ, ὅτι ἡ ἐκκλησία τῆς Ῥώμης μέλλει διαιρεθῆναι εἰς πολλὰ τμήματα, &c. quam impletam post illius mortem miratur Metrophanes Critopulus in Confessione p. 41.

XXXII. *In Epist. Pauli ad Thessalonicenses* citatur à Nic. Comneno p. 23. 24. 26.. 32. 42. & pluribus locis. Idem Comnenus Allatii exemplo vehementer in Palamam & contumeliosissime invehitur, utpote Latinorum improbatorem morum acerrimum p. 193. itaque non contentus consvetis maledictis, etiam hæreticum polytheum, Turcarumque catamitum antistitem appellat p. 387. scelestissimumque Atheum p. 210. ubi omnibus onerat probris, Photianorum scilicet Thavmaturgum p. 14. sed cujus miracula Bessarion oppugnaverit p. 244. b. Etiam Altimuræ p. 381. est fanaticus homo, ubi NectariumHierosol. à quo pro sancto habetur & miraculis conspicuus celebratur, oppugnat. Nectarii * verba ad Papæ asseclas hæc sunt: ἐῶ νῦν λέγειν Γρηγόριον, τὸν σοφώτατον καὶ ἁγιώτατον, τὸν Θεσσαλονίκης τὸν Παλαμᾶν, ὅτι τȣ́τῳ ὑμεῖς ὡς ἀντιδίκῳ φέρεσθε, ἀλλ᾽ εἰ Θεῷ καθ᾽ ἄκρον εὐηρέστησε, μαρτυρεῖ καὶ τὸ λείψανον καὶ τὰ θαύματα -- Οἶδα ὅτι ȣ̓ μέγαν ἡγεῖσθε τὸν ἄνδρα πολέμιον, ἰσχυρῶς ταῖς ὑμῶν καινοτομίαις ἀντιταξάμενον, καὶ τοῖς ἁγίοις ἐντεταγμένον ἀκȣ́οντες ἀποστρέφεσθε. Ἀλλ᾽ ȣ̓δὲν παραβλάπτεται παρ᾽ ὑμῶν ἡ τȣ̃ ἀνδρὸς ἀρετή τε καὶ ἁγιότης. *Omitto dicere de Gregorio sapientissimo sanctissimoque Palama, Thessalonicensium Præsule, quippe quem vos tanquam adversarium insectemini. Quam vero acceptus Deo fit, hoc ejus reliquia & miracula contestantur. --- Non nos fugit, vos non magni facere virum qui vobis bellum indixit, novitatibus vestris fortiter obsistens: & cum illum in sanctos relatum auditis, indigne fertis. Cæterum nihil ex vobis detrimenti accipit virtus illius & sanctitas.*

Palamæ adversarii.

Anonymi διάλεξις τινὸς λογίȣ καὶ φιλοσόφȣ ἀπὸ τῶν θείων γραφῶν, apud Allatium de libris Ecclesiasticis Græcorum p. 199. & T. I. Græciæ orthodox. p. 773.--780. Incipit: εἶδες τὴν ἀνταπόδοσιν τȣ̃ πολέμȣ.

Constantini Harmenopuli scriptum quod sine auctoris nomine exhibet idem Allatius de libris Eccles. p. 209. & T. I. Græciæ Orthod. pag. 780. -- 785.

* p. 202. ἀντιῤῥήσεως περὶ τῆς ἀρχῆς τȣ̃ Πάπα.

Digitized by Google

780.--785. Incipit: Ἡ μὲν παρὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἁγίων μαθητῶν. Vide supra, p. 278.

GREGORIUS ACINDYNUS Monachus, Barlaami sectator, & in Palama insectando socius, postea diversa etiam ab illo sentire cœpit unde non minus Barlaamum quam Palamam scriptis oppugnavit. Itaque apud Allatium II. 16. 3. p. 802. de consensu & T. 1. Græciæ Orthod. p. 786. ἐμοὶ, inquit, λόγοι πεποίηνται καὶ ἐπιστολαὶ διὰ πέντε τμημάτων πρὸς Βαρλαὰμ ἐκεῖνον. Ejus *Jambi DIX.* adversus hæreses Gregorii Palamæ, Græce editi ab Allatio T. 1. Græciæ Orthodoxæ p. 756-769. Incipit: σπουδὴ Παλαμᾶν εὐσεβὴς πᾶς φευγέτω. *Librum III. adversus errores Palamæ* citat Nic. Comnenus p. 188. prænot. mystagog. *Librorum duorum de essentia & operatione DEI*, adversus Palamam, Gregoram & Philotheum quos MStos in Bibl. Bavarica reperit Jac. Gretserus argumenta quædam capitum exposuit in notis ad Cantacuzeni II. 40. pag. 931. seq. & ex eo Bzovius ad A. 1337. §. 8. p. 781. Integri editi sunt à Gretsero Ingolstad. 1616. 4. cum decem Epistolis Variorum Pontificum ad Petrum Cnapheum. Acindynum & Barlaamum oppugnavit præter Palamam (de quo supra pag. 456.) etiam *Marcus* Monachus MS. in Bibl. Coisliniana pag. 404.

Barlaamus adversus Palamam multa egit scripsitque, licet ex hujus argumenti lucubrationibus Barlaami nihil memini exstare: De aliis ejus scriptis dictum supra p. 427. seq.

JOANNES CYPARISSIOTA, cognomine Sapiens, Palamæ ipsi suppar post A. 1360. scripsit παλαμικῶν παραβάσεων *Palamicarum transgressionum* libros IV. ex quibus primum & quartum vulgavit Combefisius Græce & Latine in Auctario novissimo parte secunda p. 68. & 85.--105. Liber secundus & tertius adhuc inediti latent, sicut & alia spissa ejus opera quatuor adversus eundem Palamam, ut 1) λόγοι VIII. adversus Palamæ Tomum ejusque novam fidem: 2) alii λόγοι VIII. criminationibus Palamæ in adversarios de Lumine increata respondentes, ac aliquot quæstionibus omnem de illo considerationem complectentes. 3) λόγοι tres (quorum primus in capita LXXV. dispescitur) contra Palamitarum anniversarias in adversarios diras & exauctorationes, sive contra illorum ἀποστασίαν. 4) opus antiPalamiticum, unum cætera fere omnia æquans magnitudine, & ante illa etiam ab Cyparissiota publicatum.

Exstat & aliud istius Cyparissiotæ huc spectans, & simul Mysticam tradens Theologiam opus subtile & eruditum, quod inscribitur

ἐκθέσις

ἐκθεσις στοιχειώδης ῥήσεων θεολογικῶν, *Expositio elementaria eorum quæ de DEo à Theologis dicuntur*, in decem decades tributa, 1) de Theologia Symbolica. 2) De Theologia demonstrativa. 3) de divinis enarrationibus. 4) de divinis nominibus eorumque origine & informatione. 5) De proprietatibus divinorum nominum. 6) de apparitionibus divini luminis. 7) de divina participatione 8) de infinitate DEI in creaturis. 9) de infinitate in DEO. 10) de Divina simplicitate. Hoc opus Græce repertum Messanæ in Sicilia in Bibliotheca D. Joannis Lascaris, Franciscus Turrianus Latine cum scholiis editum dedicavit Antonio Augustino, Archiep. Tarraconensi Rom. 1581. 4. unde recusum Latine in Bibliothecis Patrum Coloniensi Tom. XI. & Lugdunensi Tom. XXI. pag. 377.

Scripsit Cyparissiota post Nicephori Gregoræ obitum, cujus cadaver à Palamitis ludibrio habitum indignatur libro IV. Palamiticarum transgressionum, ubi statum miserum Ecclesiæ CPolitanæ sub Patriarchis Palamitis per decem quæstiones depingit. Natus Gregoras A. 1295. non ante A. 1360. obiit, cum Historiæ telam usque ad A. 1359. pertextam ab eo habeamus.

De *Nicephori Gregoræ* antirrheticis adversus Palamam dixi volum. VI. p. 301. sq. De *Manuelis Calecæ* libro, in hoc ipso volumine p. 421. sq. De *Demetrii Cydones* p. 388. & de *Davidis* Monachi narratione p. 501. & *Dionysii Acindyni* historia victoriarum Gregorii Acindyni patrui sui p. 502. *Marci Ephesii* capita LXVIII. contra hæresin Acindynistarum MS. in Bibl. Cæsarea; Lambec. V. p. 226. *Georgii Scholarii* ad Joannem Basilicum qui interrogaverat de Theodori Grapti dicto, cujus causa Acindynistæ turbas moveant: itemque de iis quæ iidem ipsi de Spiritu S. sophistice disputant. MS. in Bibl. Coisliniana p. 177. incip. χάρις πολλή σοι τῆς εἰς ἡμᾶς εὐνοίας, ἄριστε φίλων.

Index Scriptorum in Decadibus Cyparissiotæ allegatorum.

Major numerus Decadem, minor Caput denotat.

Digitized by Google

VIII.

Cum Palama fecit præter Imperatorem *Jo. Cantacuzenum Isidorus* Monembasiensis à Cantacuzeno Imp. in Jo. Calecæ locum ad Patriarchæ CPol. dignitatem A. 1347. evectus, & *Cabasilas* jam senex, qui prius cum

Digitized by Google

cum Palamæ adversariis senserat: *Josephus Bryennius* Oratione de transfiguratione & præcipue PHILOTHEUS, Monachus primo Sinaita, deinde Præpositus Monachorum in Monte Atho, denique ex Heracleæ Episcopo Patriarcha CPol. A. 1354. & 1362–1376. qui pluribus etiam scriptis & Palamæ memoriam coluit, & adversus ejus adversarios depugnavit, ex quibus paucissima lucem viderunt. Juvabit tamen præsenti loco brevem scriptorum Philothei notitiam editorum ineditorumque subjungere.

1. Præcipuum opus est *librorum XV. antirrheticorum* pro defensione Tomi Palamitici, quibus mortui jam *Nicephori Gregoræ* scripta, hortante Cantacuzeno, oppugnavit. Exstat adhuc ineditum in variis Bibliothecis, ut Vaticana, Regia Paris. Cod. 1996. & Regis Catholici. Servantur etiam in Codice insigni quam manu Sylvestri Syropuli diaconi & magni Ecclesiarchæ scriptum servat Bibliotheca Coisliniana, & accurate recenset eruditissimus Montfauconus p. 173-176. Loca ex Regio Codice Parisiensi producit, celeberr. Boivinus notis ad Gregoram p. 792. 798. &c. Idem ex libro duodecimo somnium propheticum Nicephoro Gregoræ tributum Græce & Latine edidit in Gregoræ vita. Ex libro quinto excerpta MS. Lambec. V. p. 206.

   Ad magnum Domesticum Palæologum de dicto S. Basilii in antirrheticis adversus Eunomium, ὁ γὰρ τετοκὼς βούλησιν δρέσου κατὰ τὸν ἰὼβ λόγον, οὐχ ὁμοίως τάς τε βούλησις καὶ τὸν Υἱὸν ὑπεστήσατο. Et de Divinitate. Incipit: ἄγε δὴ καὶ πάλιν, φίλων ἀνδρῶν εὐγενέστατε. MS. Lambec. ibid. Hic est liber antirrheticorum contra Gregoram decimus tertius.

   Ad eundem de Divina CHristi transfiguratione in monte Thabor, & de Lumine quod ibi discipulis apparuit, nec essentiam DEI nec rem creatam fuisse &c. Incipit: ἐπεὶ δὲ τὰς λέξεις καθ ἡμῶν συκοφαντίας τε καὶ καινοτομίας. MS. ibid. Hic est liber antirrheticorum decimus quartus.

2. *Confutatio capitum XIV. Acindyni & Barlaami.* Incipit: λέγουσιν ἐναντιούμενοι τῇ θεία γραφῇ. MS. in Codice Bibl. Coislinianæ.

3. *Ad Petriotam*, Barlaami sectatorem, ὅτι ὥσπερ εἷς Θεὸς ἡ ἁγία Τριὰς, οὕτω καὶ μία Θεότης, καὶ περὶ θείας ἐνεργείας. Incipit: χθὲς καὶ πρότριτά μοι τις. MS. ad calcem antirrheticorum in Bibl. Cois-

Digitized by Google

Coisliniana. Exstat etiam in Bibliotheca Cæsarea Lambec. V. pag. 197.

4. De *Oratione Panegyrica in Gregorium Palamam* à Philotheo scripta & *Canticis duobus* atque ἀκολουθίᾳ sive *officio* ejusdem consecrata laudibus, quod Græci Triodio inseruere, dixi supra, p. 456. Vide etiam Lambecium V. p. 284. & Philotheo indignantem Allatium p. 193. seq. de libris Ecclef. Græcor. & contra Hottinger. p. 215.

5. *De oratione encomiastica in tres Hierarchas* Basilium M. Gregorium Naz. & Jo. Chrysostomum Græce & Latine recusa T. XII. Bibl. Patrum Paris. A. 1644. 1654. dixi Volum. VII. p. 558. & ad Allat. de Nilis p. 76.

6. *Homiliæ MSS. in Evangelia & Dominicas totius anni*, & aliæ ex S. Joanne Chrysostomo potissimum desumtæ, MSS. in Bibl. Sereniss. Bavariæ Electoris & in Bibl. Regis Catholici, teste Bandurio p. 988. ad Antiquitates CPol. Pars etiam in Cæsarea. Vide Lambecium V. p. 65. seq. Διδασκαλία ἀπὸ διαφόρων ἐλλογίμων ἀνδρῶν ἀπό τε τοῦ χρυσοστόμου καὶ ἑτέρων εἰς τὰ τοῦ Κυρίου ἀναγινωσκόμενα ἅγια Εὐαγγέλια. Ibid. *in Publicanum & Pharisæum.*

7. *In Demetrium Martyrem.* Incipit, Δημήτριος ἡμῖν τοῦ τι συλλόγου καὶ τῶν λόγων ἀφορμὴ πρόκειται σήμερον. MS. in Bibl. Cæsarea. Lambec. V. p. 193. Citatur ab Allatio de purgatorio p. 771. & contra Hottingerum pag. 217.

8. *De beatitudinibus Evangelicis*, Orationes III. ad Helenam Jo. Cantacuzeni filiam, Joannis Palæologi uxorem. MSS. ibid. Lamb. V. pag. 195.

9. *Oratio in exaltationem Crucis* Græce & Lat. apud Gretserum de Cruce T. 2. p. 174. Incipit: ἐπειδὴ τῆς πρώτης καὶ θείας. Et altera *in tertiam jejuniorum Dominicam*, *de Crucis adoratione* id. p. 360. Incipit: πρωτοτύπων καὶ διαγράφων.

10. Ἀνατροπὴ sive *detestatio anathematismorum*, à Nomophylace Harmenopulo in epitome juris adscriptorum, & quod ex Chrysostomi sententia non temere anathemati subjiciendi sint Christiani. Exstat Græce & Latine in Freheri jure Græco Romano lib. IV. pag. 288.--290.

11. *Ordo instituendi Diaconum*, Latine in Bibl. Patrum T. IV. Paris. 1575. & T. VI. Paris 1589. & T. XIV. edit. Colon. A. 1618. & T. XXVI. edit. Lugd. 1677. p. 214.--216. Græce vero & Latine cum notis Jac.

Jac. Goari exstat in limine Evchologii vulgati Paris. 1647. fol. sub titulo *διάταξις ἱεροδιακονίας*, *Ordo sacri ministerii*, *quomodo Sacerdoti Diaconus ministrat in celebribus vesperis*, *matutino & missa.*

12. *In Anysiam* Thessalonicensem sermo. Incipit: *οὐδὲν ἀρετῆς τιμιώτερον.* MS. meminit Allatius de Simeon. p. 103. & locum ex eo profert p. 416 contra Hottingerum.

13. *In SS. omnium Dominicam.* Incip. *καὶ τὸ λόγοις μὲν ἄλλως τὰ τῶν ἁγίων ἑκάστου διεξιέναι.* MS. Lambec. IV. p. 60.

14. *Canon in S. Gregorium Martyrem* MS. Lambec. V. p. 282. Incipit: *ἀναστάσεως ἡμέραν κατιδόντες λαμπρὰν.*

15. *Canon in Joannem Damascenum* citatur ab Allatio contra Hottingerum pag. 216.

16. *Synodicam de baptismo* laudat Nic. Comnenus p. 310. prænot. mystagog. Aliud Synodicon *ne excommunicatio fiat sine judicio.* p. 285. & *de non mutilanda vel interpolanda S Chrysostomi liturgia.* p. 332.

17. *Orationem II. de pace Christi.* id. p. 144.

18. *De veteri circumcisione*, ad magnos Domesticos Palæologos, responsum, MS. in Bibl. Coisliniana p. 176. Incipit: *ἐγὼ μὲν ὑμᾶς ᾤμην ἐκ μακρᾶς ἀποδημίας.*

19. *Theoremata Ethica*, *Physica*, *Theologica atque excerpta è variis auctoribus.* Labbe p. 29. Bibl. novæ MSS.

20. *Περὶ ἀποτηματισμῶν ἐγκυκλίων.* *Interpretatio significationum circumvolutionis siderum.* MS. in Codice mutilo Lambec. V. pag. 97.

21. *Capita Ascetica XL.* Philothei monachi Sinaitæ MS. in Bibl. Cæsarea & Regis Gallor. Lambec. IV. pag. 145. V. pag. 69. Labbeus pag. 95. Bibl. novæ MSS. *Fragmenta sermonum asceticorum.* Lambec. V. pag. 99.

22. *De præceptis Domini* capitula XXI. sive sermo *περὶ τῶν ἐντολῶν quod custodia cordis observantur præcepta D. N. JESU CHristi*, MS. id. V. pag. 69. Hunc Græce & Latine edidit & præter rem antiquiori nescio cui Philotheo velut ex Codice 500. annorum tribuit Petrus Possinus in Thesauro ascetico pag. 316. Paris. 1684. 4.

Philotheus alius Achillinus Consiliarius Regius cujus somnium viridarii de jurisdictione Regia & Sacerdotali scriptum Anno 1374. Latine vulgavit Goldastus in Monarchia S. Romani Imperii, Tomo I. Hanov. 1612. fol.

Pala-

Digitized by Google

Palamæ vitam præter Philotheum Patriarcham ſcripſit HIEROTHEUS ſacellarius, quam laudari video à Nic. Comneno pag. 74. prænot. myſtagog.

De NILO Metropolita Rhodio, Allatius in libro de Nilis p. 79. ſeq. edit. à me curatæ volum. V. hujus Bibl. Ejus obſervatis adde, quod de eodem ut Palamitarum ſuo ævo principe publice conqueſtus eſt Nicolaus Methonenſis Epiſcopus libro in Palamam, obtinuitque vel invito Philotheo Patriarcha, ut ſacri Rhodi ſolio deturbaretur. Vide Nic. Comnenum p. 226. qui in aula dictum fuiſſe notat cognomento διάβολον hunc Nilum, Patriarchæ Philothei exarchum, & ad ineptias usque adulatorem. Depoſitionem ejus, cui Philotheus ſuffragari noluit, ſucceſſor hujus Macarius CPol. confirmavit, cujus Synodica Depoſitionis apud Canonarcham, Chriſtophorum Campanum Chium exſtat, id. p. 227.

Capiti huic finem imponat JOANNES GLYCIS Byzantinus, è Logotheta dromi ſive curſus publici, Patriarcha CPol. ab A. 1316. ad 1320. quo abdicavit patriarchatum, & in Cyriotiſſæ monaſterium ſe abdidit. Hoc Joanne Magiſtro Atticæ eloquentiæ uſum ſe eſſe fatetur Nicephorus Gregoras, qui lib. VIII. Hiſt. c. 11. ejus *Teſtamentum* ſive *Teſtamenti* potius *proœmium* affert cujus ſe auctorem non obſcure prodit. *Synodicon, ne recipiatur ad judicium excommunicatus*, citatur à Nic. Comneno pag. 285. prænot. myſtagog. In Codice Regio Pariſ. 3229. teſte Clariſſ. Boivino pag. 767 notis ad Gregoram exſtant opuſcula duo ejusdem fere & argumenti & ſtyli, quorum prius inſcribitur: τοῦ Πατριάρχου κυροῦ Ἰωάννου τοῦ Γλυκέος ἡ παραίτησις τοῦ Πατριαρχείου, *patriarchatus abdicatio.* Alterum: τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου ὑπομνηστικὸν εἰς τὸν βασιλέα τὸν ἅγιον; *Commonitorium ad ſanctum Imperatorem*, Michaëlem Palæologum. De *Grammatica* ejus, quæ MSta ſervatur in variis Bibliothecis, jam feci mentionem Volum. VII. pag. 45. *Narrationem legationis in Armeniam ſuſceptæ*, quam laudat idem Gregoras lib. VI. p. 120. intercidiſſe dolendum eſt. Joannem Glycam *de vanitate vitæ* quam inter editos ſcriptores Græcos Cangius in gloſſario Græco commemorat, haud vidi.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT XLV.

Notitia Alphabetica Scriptorum Græcorum, magnam partem adhuc ineditorum, & parum explicatæ ætatis, de qvibus hactenus non dictum.

Acepsimas Monachus in vita Encomiastica S. Methodii Patriarchæ CPol. citatur à Nic. Comneno pag. 240. prænot. Mystagog.

Adelphidus contra Latinorum novitates de Processione Spiritus S. MS. in Cod. Colbert. 3779. allegatur à Cangio in glossario Græco.

Aëtius Grammaticus.

Agathangelus Callistrati F. ex cujus narrationibus Allatius de Georgiis, infra p. 666. seq.

Aimonius Sophista Oratione Eucharistica in Julianum Imp. Allatius ad Georgium Acropolitam p. 201.

Alexander Choniata, in Epistola de captivitate CPol. citatur à Nic. Comneno pag. 188. prænot. mystagog.

Alexander Monachus Cyprius in vita *Nicephori* Patriarchæ CPol. confessoris. id. pag. 292. Ejusdem Encomium *S. Barnabæ* in Codice Colbertino 4137. Cangius hoc titulo: Ἀλεξάνδρȣ μοναχοῦ εἰς τὸν ἅγιον Βαρνάβαν, προτραπέντος ὑπὸ τοῦ πρεσβυτέρȣ καὶ κλειδȣ́χȣ τοῦ σεβασμίȣ αὐτȣ̃ ναȣ̃, ἐν ᾧ ἵδρυται καὶ ὁ τόπος τῆς ἀποκαλύψεως τῶν ἁγίων λειψάνων αὐτȣ̃. Græce & Latine cum Zinii interpretatione in Actis Sanctor. XI. Junii T. 2. pag 436. Ejusdem Oratio historica *de inventione Crucis* edita à Gretsero Tom. 2. de Cruce pag. 1. Incipit: τὴν κέλευσιν τῆς ὑμετέρας ὁσιότητος δεξάμενος. Posteriores duas Latine qvoqve habes in Bibl. Concionatoria Combefisii, qvi Alexandrum hunc justo facit antiqviorem, qvum Heracliana tempora antecessisse putat & vixisse sub Zenone Imp. vel paulo post. Nam certe non fuit ante sæculum nonum, qvo fuit Nicephorus Patriarcha ab A. 806. ad 815.

Alexandri Eremitæ Narratio de ministerio Angelorum circa exitum animarum è corpore, MS. in Bibl. Cæsarea teste Lambecio VI. p 303. idem scriptum sub nomine *Macarii* Alexandrini servatur MS. in Bibl. Paulina Lipsiensi, ex cujus codice illud cum H. Warthoni versione latina vulgavit Caveus in historia litteraria scriptorum Eccles.

Digitized by Google

ad A.373. Lond. 1688. fol. (recusa Genev. 1694. 1705. 1720.) & cum nova interpretatione & Codicis Cæsarei variis Lect. Jacobus Tollius in insignibus itineris Italici, Trajecti ad Rhen. 1694. 4. Similis argumenti licet brevior διήγησις τȣ̃ μακαρίȣ Ἀντωνίȣ exstat apud Palladium in Lausiaca pag. 69.

Alexandri Episcopi *Thessalonicensis* Epistola ad S. Athanasium quæ incipit: συγχαίρω τῷ βελτίςῳ Σαραπίωνι, exstat in S. Athanasii apologia ad Imp. Constantium Tom 1. pag. 783. nec non altera ad Dionysium Comitem cujus initium Φανερὸν ὁρῶ, id. pag. 798.

Alexander Abbas Cœnobii Acœmetarum citatur in Catena Patrum Græcorum ad Lucam MSta in Bibl. Cæsarea.

Alexandri, fratrisque ejus Leonis Imp. cognomento Philosophi A. 911. defuncti κατάκρισις adversus injustos judices, exstat in Harmenopuli promtuario juris pag. 6.

De *Alexandro* Ætolo intellexerim verba Ciceronis II. 22. ad Atticum, *libros Alexandri negligentis hominis & non boni Poëtæ, sed tamen non inutilis tibi remisi.*

Alexandri veteris hæretici Commentaria in Epistolam ad Galatas memorat S. Hieronymus. De aliis Alexandris dixi lib. III. cap. 8.

Alexii Comneni Imp. λογαρικὴ sive rationale peræquatorum Imperii Græce editum & Latine à Monachis Benedictinis in Analectis Græcis sive tomo quarto monumentorum Cotelerii Paris. 1688. 4. & ex emendatiore Codice à Jacobi Gronovio ad calcem operis Patris de sestertiis Lugd. Bat. 1691. 4. Vide quæ notavi in Bibl. Latina IV. 5. §. 3. Alexii Comneni monita ad Spaneam nepotem versibus politicis Græcobarbaris edita Venetiis teste Lambecio V. p. 262. In Codice Menteliano qui in Regis Christianiss. Bibl. nunc servatur, feruntur hoc titulo, teste Cangio: λόγοι χρηςοὶ βȣλευτικοὶ, πάνυ ὡραιομένοι, πρὸς τὸν ἀνεψιὸν αὐτȣ̃, Σπανέας τὸ ἐπίκλην.

Alexii presbyteri & Chartophylacis Corcyræ Orationes in varia S. Scripturæ loca Græce excusæ memorantur in Bibl. Saraziana pag. 21. inter libros in quarto.

Alexii Metropolitæ Nicææ Canon in S. Demetrium Martyrem MS. in Bibl. Cæsarea

Alexius Portas Polyhistor de sacrificiis antiquorum allegatur à Nic. Comneno prænot. mystagog. p. 213.

Alexius Monachus & Diaconus in Oratione Panegyrica Mich. Cerularii Patriarchæ, id. p. 411.

Alexius

Digitized by Google

Alexius Studites, Patriarcha CPol. ab A. 1025. ad 1043. in Synodico de clerico percussore. id. pag 251. in altero, ut judex testimonium admittat. pag. 285. Cognitio Synodalis de septimo gradu consanguinitatis, MS. in Bibl. Cæsarea. Anathematismi in eos qvi contra Imperatorem conspirant, in Bibl. Regis Gallorum.

Alexius ad Orationem Damasceni pro mortuis. Nic. Comnenus p. 24. Hi omnes diversi ab Alexio Aristeno de qvo supra pag. 287. seq.

Aloysius Lollinus Episcopus Bellunensis inter Græcos scriptores citatur à Nic. Comneno prænot. mystagog.

Alypius Leucadis Episc. hæreseos suspectus. id. p. 227.

Ammonæ sive *Ammonii* capita ascetica XXI. MSS. in Bibl. Cæsarea.

Ammonii Monachi relatio de SS. Patribus Sinaitis & Raithunis, qvos barbari tempore Diocletiani peremerunt, edita à Combefisio Græce & Latine in illustrium CHristi martyrum lectis triumphis Paris. 1660. 8. pag. 88-132. Combefisius parum verisimiliter putat auctorem esse illum Ammonium qvem inter claros Ægypti ac Thebaidis martyres cum Petro Alexandrino celebrat Eusebius VIII. 25. Hist. Incipit: ἐγένετό μοι ποτὲ καθεζομένῳ.

Ammonis Episcopi Elæarchiæ Epistola ad Theophilum Patriarchum Alex. de vita & conversatione SS. Pachomii & Theodori. In Actis Sanctor. Tom. 3. Maji p. 63.

Claudius Ancantherus Ἀγκάνθηρος ἰατροσοφιστὴς, cujus notulas ineditas ad Lycophronem & versionem Latinam Anthemii περὶ παραδόξων μηχανημάτων qvam in gratiam Jacobi Curtii, in aula Viennensi procancellarii ille concinnavit, servat Bibliotheca Cæsarea. Vide Lambecium VII. pag. 194.

Andreæ Cretensis homiliis XXXIX. supra pag. 139. seq. recensitis addendum ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους καὶ καλλινίκους δέκα μάρτυρας, ὅτε ὑπὸ τῆς τοῦ χειμῶνος βίας ἐξ ὑποστροφῆς τοῦ πλοὸς ἐπιστὰς τὸν παρόντα ἐσχεδίασε λόγον. Laudat Cangius ex Codice Clariss. Renaudoti. Idem notat Homiliam in S. Georgium extare in Actis Sanctorum 23. April.

Andronici Callisti Monodia in captam CPolin citatur ab eodem Cangio notis ad Zonaram pag. 67. Nicolai Secundini Epistolæ ad hunc Andronicum Callistum Philosophum & Andronici ad Secundinum, Bessarionem & Gregorium Palæologum MStæ in variis Bibliothecis. Vide Diarium Venetum, Giornale de' letterati d' Italia

Digitized by Google

Tom.XIV. pag.387. & qvæ notavi lib. 3. cap. 6. §. 29. ubi de scriptis qvæ feruntur sub nomine *Andronici Rhodii*, veteris Peripatetici. De *Andronico Camatero* dictum supra hoc Volumine p. 286. De *Andronico Comneno*, Vol. VI. pag. 393. De *Andronici Palaeologi* senioris ecthesi episcopatuum & Metropolitanorum Patriarchæ CPol. subjectorum id. pag. 479. *Andronici Palaeologi* junioris & Ducæ Angeli diploma pro Monembasiotis Græce editum à Jac. Pontano notis ad Phranzam pag. 304-306.

Andronicus Poëta & Grammaticus allegatur à Planude apud Nic. Comnenum pag. 141. *Andronici Ducæ Siguri* carmen de Trinitate versibus Hexametris, & in Gregorium Naz. MS. in Bibl. Bodlejana. Cod. 194. n. 22.

Angelophori versus politici de CPoli, *στίχοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Ἀγγελοφόρου*, MS. in Codice Colbertino 5104. Cangius.

Antheonis, Arsinoës Episcopi circa A. C. 483. scripta Epistola ad Petrum Fullonem exstat in Conciliis Labbei Tom. IV. p. 112. & Harduini Tom. II. pag. 845. Incipit: *πάνυ εἰμὶ ἐστυγνακώς, ἀδελφὲ τιμιώτατε.*

Anthimus Metochites Bulgariæ Metropolita, Photianus eruditissimus & ut vere à Meletio dicitur *πολυμαθής* in explicatione sacrorum Mysteriorum citatur à Nic. Comneno pag. 402. prænot. mystagog.

Anthimus Methonensis Episcopus apud Thomam Diplovatazium JCtum. id. pag 191.

Antonius Arcudius Archipresbyter Soleti A. 1598. 4. Romæ edidit *νεὸν ἀνθολόγιον*, de qvo Allatius de libris Ecclesiasticis Græcor. pag. 104. seq.

Antonius Cantacuzenus cujus MStorum qvorundam Græcorum Codicum Catalogus exstat ad calcem Apparatus sacri Possevini pag. 45. in qvibus nihil fere inediti occurrit. Ex hujus Antonii observationibus physicis pauca qvædam MSta in Bibl. Vindobonensi. Lambec. VI. pag 92.

Antonius Antimachus adolescens in Græciam profectus. & ibi per qvinqvennium eruditus à *Joanne Moscho* Lacedæmonio ita se totum Græcis litteris proluit, ut vernaculo Græcorum sermone intrepide loqveretur, & carmine ac soluta oratione ipsis Græcis par evaserit, qvod multiplicia illius scripta testari judicat Gyraldus dialogis de

Digitized by Google

de poëtis sui temporis, in qvibus Antimachum hunc cum Francisco Porto Græco aliisqve colloqventem inducit. Idem ei hoc scripsit carmen epitaphium,

Hac Marcus est Antonius
Antimachus urna conditus
Qui patria ac testudinis
Consors Maronis extitit
Et Tulliana lecythi,
Huic Graja par facundia
Seu carmen ille pangeret
Seu pede soluta scriberet.

Ex scriptis ejus mihi innotuere, 1) *præfatio Græca in Oracula Sibyllina*, qvæ cum Latina versione in editionibus Sibyllinorum Jo. Opsopoei & Servatii Gallæi prodiit ut dixi lib. 1. c. 32. 2) *Oratio de laudibus Græcarum litterarum* in Gymnasio Ferrariensi, ubi Græcas litteras docuit habita Latine editaqve Basil. 1540. 4. & patri Matthæo Antimacho dicata. Hæc cum Scipionis Carteromachi Oratione ejusdem argumenti à Jac. Lectio præmittitur corpori Poëtarum Heroicorum Genev. 1606. fol. 3) Latine versa è *Plethone* & aliis, de qvibus dixi infra p. 742. Præter hæcce Gesnerus testatur ostensos sibi ab eo cum illum A. 1542. Ferrariæ conveniret, epigramatum Græcorum libros octo, manu sua scriptos, pura & facili vena, & alia qvædam soluta oratione Græce, qvæ typis edita esse non existimo. Fallitur autem graviter Hendreichius, qvi in pandectis Brandenburgicis nostro tribuit fragmenta Antimachi Colophonii vetusti Poëtæ qvæ inter H. Stephani Poëtas Græcos principes Tom. 2. pag. 480. seq. exstant Græce, ex qvibus in Lectii corpore poëtarum Tom. 2. pag. 234. unum tantummodo utraqve lingva legitur.

Antonius Eparchus Corcyræus ad Melanchthonem & alios Germanos litteras misit ad concordiam pertinentes circa A. 1543. Vide appendicem ad Crusii Turco-Græciam pag. 543. seq. Venetiis per aliqvod tempus Græcas litteras docuit, deinde in patriam Corcyram regressus teste Gyraldo lib. 2. de poëtis sui temporis pag. 64. Græci imperii eversionem luxit elegia versuum amplius ducenorum qvæ incipit:

Νῦν ὀλοφυδνῆς Πιερίδες νῦν ἄρχετ' ἀοιδῆς
Δάκρυα νῦν Ἑλικὼν λεῖβ' ἄμοτον γοόων.

Plura Steph. le Moyne prolegom. ad Varia sacra *** 2. Hic Francisco primo Gallorum Regi Codicem MStum Græcum insignem obtulit

tulit multas & perqvam diversas variorum auctorum lucubrationes complectentem, qvarum indicem Græcum, descriptum manu Claudii Sarravii nactus vir doctissimus Steph. le Moyne cum versione sua Latina edidit Tom. I. Var. Sacrorum Lugd. Bat. 1684. 1695. 4. pag. 517. Accuratiorem illius Codicis notitiam consignavit dignissimus Regiæ Bibl. custos Joannes Boivinus, à qvo acceptum vulgavit celeberrimus Anselmus Bandurius notis ad Antiqvitates CPol. pag. 875. seq. Illum Græcum indicem hoc loco ex Stephani Lemonii editione dare placet, additis è Clariss. Boivino supplementis, & notatione eorum qvæ à viris doctis ex hoc Codice (qvi in Bibl. Regia hodie est 3502.) in lucem sunt edita.

Πίναξ ἀκριβὴς τῆς γραφῆς τοῦ βιβλίου.

α. Περὶ ψυχῆς θεωρία πάνυ ἀναγκαία ἢ προθεωρία.

β. Ἔτι περὶ ψυχῆς λογικῆς, καὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς, καὶ τῆς ἐκ τοῦ Παραδείσου ἐκβολῆς τοῦ Ἀδάμ. καὶ περὶ τοῦ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ εἶναι αὐτόν.

γ. Γαληνοῦ περὶ σφυγμοῦ πρὸς Ἀντώνιον φιλομαθῆ καὶ φιλόσοφον. ἐν ᾧ Θεοφίλου ἰατροσοφιστοῦ περὶ διαχωρημάτων πόνημα ἰατρικὸν ἄριστον δι' ἰάμβων.

δ. Τοῦ σοφωτάτου Ψελλοῦ, καὶ ὑπερτίμου, χαιρετισμὸς στιχηρὸς κατ' ἦχον εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον.

ε. Ὕμνος εἰς τὴν ἁγίαν Θεοτόκον, Γεωμετρίου τοῦ σοφωτάτου, δι' Ἡρωελεγείων, ἤγουν χαιρετισμοὶ

Tabula exacta & absoluta eorum quæ in hoc volumine comprehenduntur.

I. De Anima commentatio prorsus necessaria, seu potius compendiosa meditatio.

II. Adhuc de Anima Rationali. De hominis formatione, de Adami expulsione ex Paradiso. Et de illius creatione ad imaginem & similitudinem Dei.

III. Galeni de pulsu, ad Antonium a) philosophum, & literarum litteratorumqve fautorem. cum qvo continetur versibus jambicis opus eximium Theophili Medisophistæ de excrementis.

IV. Sapientissimi & honoratissimi Pselli salutatio sanctissimæ Deiparæ virginis, versibus secundum Tonum vel Canticum reddita.

V. Hymnus in sanctissimam Deiparam versibus heroico elegiacis, Authore sapientissimo Geometrio. b) Adduntur salutationes, in qva-

a) Edidit Renatus Charterius T. VIII. Galeni sui p 333.

b) *Hic est Joannes Geometra, quem pessimum Poetam vocat Boivinus. De illius hymnis in B. Virginem & aliis Poëmatis dixi Vol. IX. p. 715.*

Digitized by Google

qvatuor sectiones divisæ, sicut & alii versus in Festa & celebriores solennitates.

ἐν τέσσαρσι τμήμασιν, ὡσάυτως καὶ ἕτεροι στίχοι εἰς ἑορτάς.

VI. Tractatus de septem Conciliis generalibus,& formula confessionis fidei.

ϛ. Περὶ τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν ἑπτὰ Συνόδων, c) καὶ ὅρος ὁμολογίας καὶ πίστεως. d)

VII. Sanctus Epiphanius Cyprius, ad Diodorum Tyri Episcodum, de duodecim Lapidibus; de iisdem compendiosior Tractatio. Ejusdem Epiphanii aliæ qvæstiones particulares.

ζ. Τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου Κύπρου, πρὸς Διόδωρον Τύρου, περὶ τῶν ιβ λίθων. ἔτι περὶ τῶν αὐτῶν ἐν ἐπιτόμῳ. καὶ ἕτερα τινὰ ζητήματα μερικὰ τοῦ αὐτοῦ.

VIII. Basilii Archipresbyteri Lauræ Maleini, vitæ asceticæ delineatio.

η Βασιλείου Ἀρχιπρεσβυτέρου τῆς Λαύρας τοῦ Μαλεΐνου, περὶ ἀσκητικῆς ὑποτυπώσεως.

IX. Heraclii Imperatoris syntagma de motu syderum,& alia.

θ. Σύνταγμα Ἡρακλείου βασιλέως ἐκ τῆς ἀστρώας κινήσεως..καὶ ἕτερα.

X. De Climatibus Terræ, in qvibus contingit Dies augeri & minui, & in qvibus singulis annis occurrunt vicissitudines variæ & diversæ. Item de duodecim ventis.

ι. Περὶ τῶν Κλιμάτων τῆς γῆς, ἐν οἷς συμβαίνει αὔξησις καὶ μείωσις τοῦ νυχθημέρου ἐναλλὰξ διὰ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐφ' ἑκάστῳ ἀλλοία. Καὶ περὶ τῶν ιβ ἀνέμων.

XI. Menses Romanorum, e) Hebræorum, Ægyptiorum, Græcorum, Atheniensium, & Macedonum. Et Lunæ calculus & Solis descriptio, & Dierum Hebdomadis. Qvænam scilicet Dies occurrat singulis Noviluniis per totos viginti octo Cyclos Solis. Expositio certissima, & nullo errori obnoxia item de Calendis, Nonis, & Idibus.

ια. Μῆνες Ῥωμαίων, Ἑβραίων, Αἰγυπτίων, Ἑλλήνων, Ἀθηναίων καὶ Μακεδόνων. Καὶ ψῆφος τῆς Σελήνης καὶ διαγραφὴ τοῦ ἡλίου καὶ τῶν τῆς ἑβδομάδος ἡμερῶν. ὁποία δηλονότι καθ' ἑκάστην νουμηνίαν συμβαίνει κατὰ πάντας τοὺς ΚΗ ἡλίου Κύκλους. ἀπταίστως ἐκτεθεῖσα καὶ ἀσφαλῶς. Καὶ περὶ Καλανδῶν, καὶ Εἰδῶν.

XII. Empedoclis sphæra & descriptio duodecim signorum Zodiaci.

ιβ. Ἐμπεδοκλέους σφαῖρα. καὶ ὑπογραφὴ τῶν ιβ Ζωδίων.

ιγ. Ἀπο-

c) Edidit Steph. le Moyne T. 1. Var. sacr. p. 81.-124.
d) Id. p. 125. e) Id. p. 452. seq.

Digitized by Google

ιγ΄. Ἀποφθέγματα τῶν ἑπτὰ Σοφῶν ἐκ τῦ Συμποσίυ τῦ Πλυτάρχυ, διάφορα.

XIII. Varia Apophthegmata septem sapientum, ex Plutarchi symposio.

ιδ΄. Περὶ μετανοίας, τῦ Φιλοσόφυ Φίλων☉. καὶ ἀπανθίσματα ἐξηγήσεων τῶν περὶ κοσμοποιΐας.

XIV. Philonis Philosophi de pœnitentia. Et deflorationes variarum enarrationum de creatione mundi.

ιε΄. Ἐκ τῦ Ὀνομαστικῦ Πολυδεύκυς.

XV. Varia ex Onomastico Pollucis.

ιϛ΄. Ὅτι ἑπτάλοφ☉ ἡ Ῥώμη, καὶ περὶ τῦ καλεῖσθαι Δάφνειον τὰ περὶ τὸ Παλάτιον. Καὶ πόθεν παρήχθη τὸ τὰς λιθίνας κρυνὰς τῶν ληνῶν λεοντοπροσώπυς ποιεῖν. καὶ ἑτεράττα ἱστορικὰ Σιμοκάττυ καὶ Ἰωσήπυ.

XVI. Quod Roma sit septicollis. Et de eo quod Loca Palatio vicina & adjacentia vocentur Daphneium seu Lauretum. Et unde factum quod Lapidei fontes Torcularium sint formæ Leoninæ. Item alia Historica Simocattæ, & Josephi.

ιζ΄. Περὶ ξενικῶν καὶ κοινῶν λέξεων καὶ συντάξεων. Φιλοστράτυ ἐκ τῦ κατὰ Ἡρώδην Σοφιστήν.

XVII. De dictionibus & phrasibus peregrinis & communibus. Item Philostratus contra Herodotum Sophistam. f)

ιη΄. Συνεσίυ ἐκ τῶν Ἐπιστολῶν. Καὶ Πλυτάρχου ἐκ τῶν φυσικῶν καὶ συμποσιακῶν. Καὶ ἑτέρων φιλοσόφων.

XVIII. Quædam ex Synesii Epistolis. Ex quæstionibus naturalibus, & convivialibus Plutarchi, & aliorum philosophorum.

ιθ΄. Περὶ Οὐρανῦ, καὶ Γῆς, Ἡλίυ, Σελήνης, καὶ Ἀστέρων, καὶ Χρόνυ, καὶ Ἡμερῶν, καὶ Μηνῶν.

XIX. De Cœlo, Terra, Sole, Luna, Syderibus, Tempore seu Anno, Diebus & Mensibus.

κ΄. Περὶ ἱπποδρομίας.

XX. De Hippodromia, g) seu cursu equestri, & Ludis Circensibus.

κα΄. Περὶ πηλικότητ☉ μέτρων. Καὶ περὶ τῶν ὑποκειμένων σταθμῶν Ἑβραικῶν. Καὶ περὶ τῶν τῦ ἀνθρώπυ Ἡλικιῶν.

XXI. De quantitate mensurarum, de ponderibus Hebræorum, & de Hominis ætatibus.

κβ΄. Περὶ τῶν δ΄ στοιχείων * Πυ-

XXII. De quatuor Elementis, Igne,

f) Lege: *ex Philostrato in vita Herodis & aliorum Sophistarum.*
* Deest in codice Antonii Eparchi.

g) Edidit Steph. le Moyne p. 503. Bandurius p. 661.

Digitized by Google

Igne, Aëre, Terra, Aqva. Sancti Maximi de qvinqve sensibus Hominis. De qvinqve facultatibus seu partibus Animæ. Et de phantasia, de Anima, ubi & varia de qvatuor virtutibus.

ρὸς, Ἀέρος, Γῆς, Ὕδατος. τοῦ ἁγίου Μαξίμου καὶ περὶ τῶν αἰσθήσεων τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ τῶν πέντε δυνάμεων τῆς ψυχῆς ἢ μερῶν. καὶ τοῦ Φανταστικοῦ. καὶ περὶ ψυχῆς, ἐν ᾧ καὶ περὶ τῶν δ΄ ἀρετῶν.

XXIII. Brevis & clara expositio Fidei Christianorum.

κγ. Σύντομος καὶ σαφὴς διάγνωσις τῆς πίστεως ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν.

XXIV. De Incarnatione Domini nostri Jesu Christi Dei, & Filii Dei.

κδ΄. Περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ Θεοῦ.

XXV. Differentiæ unionis. Et de corruptione, pernicie, strage.

κε΄. Διαφοραὶ ἑνώσεως. καὶ περὶ φθορᾶς, καταφθορᾶς, καὶ διαφθορᾶς.

XXVI. Alia declaratio generationis Verbi Filii Dei à Patre, & processionis Spiritus Sancti. Magni patris Basilii Testimonia Dei & approbationes. Item excellentissimi Domini Styliani Tractatus de proprietatibus sanctæ Trinitatis.

κϛ΄. Διασάφησις ἑτέρα περὶ τῆς ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννήσεως τοῦ υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐκπορεύσεως. Καὶ ὑπογραφαὶ Θεοῦ τοῦ μεγάλου πατρὸς Βασιλείου. ἔτι περὶ τῶν ἰδιοτήτων τῆς ἁγίας Τριάδος τοῦ λιμιωτάτου Κυροῦ Στυλιανοῦ.

XXVII. Beati Gregorii Thaumaturgi, expositio Fidei. *

κζ΄. Ἔκθεσις πίστεως τοῦ ἐν ἁγίοις Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ.

XXVIII. Qvoties occurrit in divina Scriptura natura, substantia, hypostasis seu persona. Et qvoties vox spiritus, & qvot modis ibi comprehendatur vox, principium.

κη΄. Ποσαχῶς ἡ φύσις καὶ ἡ οὐσία καὶ ἡ Ὑπόστασις παρὰ τῇ θείᾳ γραφῇ. καὶ ποσαχῶς τὸ πνεῦμα, καὶ κατὰ πόσους τρόπους συνίσταται τὸ τῆς ἀρχῆς ὄνομα.

XXIX. Andreas Cretensis de adoratione sanctarum imaginum. De Baptismate Apostolorum, & de Genealogia sanctissimæ Deiparæ.

κθ΄. Τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου Κρητὸς περὶ τῆς τῶν ἁγίων Εἰκόνων προσκυνήσεως. καὶ περὶ τοῦ Βαπτίσματος τῶν Ἀποστόλων καὶ τῆς Γενεαλογίας τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Ppp λ΄. Περὶ

* Dictante Joanne Evangelista, præsente B. Virgine.

λ'. Περὶ ἐξομολογήσεως τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου Νύσσης.

λα'. Ἡρωδιανοῦ περὶ τῶν τοῦ ἀριθμοῦ δηλωτικῶν σημείων.

λβ'. Ἐξομολόγησις εἰς τὸν Χριστὸν διὰ στίχων Ἡρωελεγείων τοῦ Γεωμέτρου.

λγ'. Ὕμνος εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον κατὰ στοιχεῖον, τοῦ αὐτοῦ.

λδ'. Εὐχὴ εἰς τὸν Χριστὸν καὶ τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, διὰ στίχων ἰαμβικῶν. καὶ ἑτέρα δέησις τοῦ αὐτοῦ δι' Ἡρωελεγείων. ἐν ᾧ καὶ ἕτεροι στίχοι εἰς εἰκόνας. καὶ ἕτεροι στίχοι διάφοροι εἰς χρησίμους ὑποθέσεις.

λε'. Αἰνίγματα συντεθέντα παρὰ βασιλέως τοῦ Μαχομέτ.

λς'. Κάτωνος Ῥωμαίου ποιητοῦ γνῶμαι, δίστιχοι Ἡρωικοί. ἃς καὶ ἐκ τῶν Λατίνων διαλέκτου εἰς τὸν Ἑλλήνων μετήνεγκεν ὁ σοφώτατος κῦρος Μάξιμος Πλανούδης.

λζ'. Τοῦ Πρωτασακρῆτις κύρου Λέοντος τοῦ Βαρδὰλ στίχοι ἰαμβικοὶ εἰς τὴν δευτέραν παρουσίαν.

λη'. Τοῦ Φιλῆ κύρου Μανουὴλ στίχοι ἰαμβικοὶ περὶ ζώων ἰδιότητος. τοῦ αὐτοῦ καὶ εἰς τοὺς ιβ' μῆνας ἐπιγράμματα ἰαμβικὰ τρίστιχα.

λθ'. Τοῦ σοφωτάτου κύρου Γεωργίου τοῦ Πισίδου εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον καὶ κατὰ ὑπερηφάνων. καὶ ἔμμετρα ἰαμβικά, τὸ πρόγραμμα πρὸς τὸν Χριστόν.

XXX. De Confessione fidei, Beati patris nostri Gregorii Nysseni.

XXXI. Herodianus de Signis qvibus numeri denotantur.

XXXII. Geometræ Confessio Christiana versibus Heroicoëlegiacis.

XXXIII. Ejusdem Hymnus in sanctissimam Deiparam, secundum Litteras Alphabeti.

XXXIV. Oratio ad sanctissimam Deiparam, versibus Jambicis. Et alia ejusdem oratio, versibus Heroicoelegiacis. Ubi alia carmina occurrunt de imaginibus, & alii etiam versus de variis argumentis utilissimis.

XXXV. Ænigmata composita à Mahomete Imperatore.

XXXVI. Catonis Romani poëtæ sententiæ, distichis Heroicis. Qvas ex Latino in Græcum convertit sapientissimus Dominus Maximus Planudes.

XXXVII. Domini Leonis Barali primi Secretarii, versus Jambici de secundo Adventu Christi.

XXXVIII. Domini Manuel Phile versus Jambici, de proprietate & qvalitatibus Animalium. Ejusdem Epigrammata Jambica tribus versibus constantia in duodecim Menses.

XXXIX. Sapientissimi Domini Georgii Pisidæ Tractatus de vita humana & contra superbos. Et carmina Jambica, & programma ad Christum.

XL.

XL. Procli Platonici de Epiſtolis conſcribendis & eorum Charactere.	μ̃. Πρόκλȣ τοῦ Πλατωνικȣ̃ περὶ ἐπιϛολιμαίȣ χαρακτῆρος.
XLI. Dubia & ſolutiones petitæ ex Alexandri phyſicis.	μᾶ. Ἐκ τῶν Ἀλεξάνδρȣ φυσικῶν ἀπορίαι ϗ· λύσεις.
XLII. Brevis interpretatio Orationis Dominicæ. *	μβ̃. Σύντομος ἐπίλυσις τοῦ Πάτερ ἡμῶν.
XLIII. Doctrina compendiaria qvomodo ſit credendum.	μγ̃. Διδασκαλία σύντομος καὶ πῶς πιϛεύειν ὀφείλομεν.
XLIV. Sapientum ſententiæ.	μδ̃. Γνῶμαι Σοφῶν.
XLV. Novem ſapientum Apophthegmata, ad Alexandrum.	με̃. Ἐννέα Σοφῶν Ἀποφθέγματα πρὸς Ἀλέξανδρον.
XLVI. Sanctus Maximus in dictum Apoſtoli. Ubi etiam agitur de decem plagis Ægyptiorum.	μϛ̃. Τοῦ ἁγίȣ Μαξίμου εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Ἀποϛόλȣ. ἐν ᾧ ϗ. περὶ τῆς δεκαπλήγȣ τῶν Αἰγυπτίων.
XLVII. Septem ſapientum Apophthegmata Heroice.	μζ̃. Ἑπτὰ Σοφῶν Ἀποφθέγματα δι᾽ Ἡρώων.
XLVIII. Verſus in qvatuordecim Epiſtolas Magni Apoſtoli Pauli. Et alia epigrammata ſeptem ſapientum.	μη̃ Στίχοι εἰς τὰς ιδ̃ Ἐπιϛολὰς τȣ̃ μεγάλȣ Παύλȣ. ϗ ἕτερα ἐπιγράμματα τῶν ζ̃ Σοφῶν.
XLIX. Pythagoricorum Aureorum carminum expoſitio.	μθ̃. Πυθαγορικῶν χρυσέων ἐπῶν φράσις.
L. In Divitem inſatiabilem.	ν̃. Εἰς πλȣ́σιον ἄπληϛον.
LI. Phocylidis ſententiæ verſibus Heroicis.	νᾶ. Φωκυλίδȣ γνῶμαι διὰ ϛίχων Ἡρωικῶν.
LII. De Divino Apparentium ortu & occaſu, ubi agitur de Coro, de Leceth, de Bado, de Mnaſide, & de metris & ponderibus.	νβ̃. Περὶ τῆς ἐφημέρȣ τῶν φαινομένων ἐπιτολῆς ϗ δύσεως, ἐν ᾧ καὶ περὶ Κόρȣ, καὶ Λεκὲθ, καὶ Βάδȣ, ϗ Μνασίδος, ϗ περὶ μέτρων ϗ ϛαθμῶν.
LIII. Sanctus Maximus de Valore Triginta Denariorum, qvos accepit Judas ad prodendum Chriſtum. Et in iſto capite plura alia invenies ſi illud diligenter evolvas.	νγ̃. Τοῦ ἁγίȣ Μαξίμου περὶ τιμῆς τῶν λ̃ ἀργυρίων ὧν ἔλαβεν ὁ Ἰȣ́δας ὑπὲρ προδοσίας τοῦ Χριϛȣ̃. Καὶ ἕτερα πλείονα εὑρήσεις ἐν τῷ τȣ́τῳ κεφαλαίῳ εἰ ἐπιμελῶς ἀναγνῶς.

* edidit Steph. le Moyne Tom. 1. Var. Sacror. p. 63.

νδ΄. Ἰατρικῶν Ἐρωτημάτων Ἀποκρίσεις τοῦ Σοφωτάτου Ψελλοῦ πάνυ ἀναγκαῖαι καὶ ὠφέλιμαι εἰ μετέλθοις ἐμπόνως.

LIV. Sapientiſſimi Pſelli reſponſa ad ad Qvæſtiones Medicas, neceſſaria & utiliſſima, ut laborioſe & diligenter indaganti compertum fiet.

νε΄. Ἀποφθέγματα θεοφόρων Πατέρων.

LV. Apophthegmata Patrum Deo plenorum.

νς΄. Αἱ διαιρέσεις καὶ ὑποδιαιρέσεις τοῦ τριμεροῦς τῆς ψυχῆς.

LVI. Diviſiones & ſubdiviſiones trium animæ partium.

νζ΄. Περὶ συντάξεως κατὰ Ἀλφάβητον.

LVII. De ſyntaxi, ordine Alphabetico.

νη΄. Μάγνου Αἰμεσηνοῦ ἰατροσοφιστοῦ περὶ οὔρων καὶ περὶ ἰοβόλων ζώων.

LVIII. Magni Emeſeni Medicoſophiſtæ, de Urinis, & de Animalibus veneno inficientibus.

νθ΄. Ἑρμηνεία τοῦ Ὑπάτου περὶ τῶν τοῦ σώματος μερῶν.

LIX. Hypati interpretatio partium corporis. *

ξ΄. Τοῦ Σοφωτάτου Ψελλοῦ περὶ κοινῶν ὀνομάτων τῶν ἐν νοσήμασιν.

LX. Sapientiſſimi Pſelli de Nominibus communibus morborum ſeu qvæ in morbis uſurpantur.

ξα΄. Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ μεγάλου Ἔκθεσις πίστεως ἐν συντόμῳ, καὶ περὶ γυναικῶν.

LXI. Beati Baſilii Magni brevis Expoſitio Fidei, & qvædam contra fœminas.

ξβ΄. Ἰγνατίου στίχοι εἰς τὸν Ἀδάμ. πρὸς γὰρ φίλον συμφοραῖς περιπεσόντα ποιεῖται τὸ πόνημα. ἐν ᾧ καὶ περὶ μέτρων ἰαμβικῶν ἀκριβὴς ἑρμηνεία.

LXII. Ignatii carmina de Adamo. Ad Amicum ſcripſit iſtud opus, qvi variis calamitatibus conflictabatur: ubi & de verſibus Jambicis interpretatio diligentiſſima.

ξγ΄. Ἐπιστολὴ Ἱπποκράτους πρὸς Πτολεμαῖον βασιλέα πῶς δεῖ τὸν ἅπαντα χρόνον πράσσοντα ὑγιῆ διατηρεῖσθαι. ἐν ᾧ καὶ μέθοδος δι' ἧς εὑρίσκειν δεῖ τῶν ζητουμένων ὀνειράτων τὴν λύσιν.

LXIII. Epiſtola Hippocratis ad Ptolemæum Regem : qvomodo oportet omne tempus vitæ ſanum tranſigere. Ubi & methodus inveſtigandi ſomniorum interpretationes.

ξδ΄. Γαληνοῦ περὶ ἰσχιάδος, καὶ Ποδάγρας, καὶ Ἀρθρίτιδος, ἐν ᾧ καὶ εὐχή.

LXIV. Galenus de Iſchiade, Podagra, Arthritide, ubi occurrit oratio.

LXV.

* Edidit Steph. le Moyne Tom. 1. Var. ſacr. p. 513.

Digitized by Google

LXV. Disticha in Cantorem, seu Psalterium. Ubi & scientia de Auro describendo.

LXVI. Sapientissimi Pselli interpretatio de Literis acentu aspero, vel tenui, vel medio notatis.

LXVII. Ejusdem, de virtutibus Lapidum. Ubi & alia ejusdem Authoris continentur.

LXVIII. Ejusdem de iis qvæ post Deum & circa & erga Deum, sunt ordinata, digesta, & constituta.

LXIX. Joannis Antiocheni qvædam ex illius Chronico qvod incipit a principio creationis Mundi.

LXX. Sapientissimi Pselli sermo in salutationem sanctissimæ Deiparæ. Ubi agitur de Paradiso, de Arbore vitæ, de Arbore scientiæ. Idem de Rebus Georgicis & ad Agriculturam spectantibus.

LXXI. Collectio vocabulorum utilium ex Luciano. Herodoti dictiones Historicæ. Ubi ostenditur qvomodo verba subjunctivi modi debeant flecti secundum tempus imperfectum De syntaxi sententiarum, & de generali syntaxi Nominum. Et de aliis syntaxibus.

LXXII. Lexicon seu vocabularium Grammaticum, ubi voces secundum literas Alphabeti disponuntur qvæ occurrunt in Canonibus sive hymnis in Festum Nativitatis CHristi, Festum

ξε. Δίστιχα εἰς τὸν Ψαλτῆρα. ἐν ᾧ καὶ εἴδησις περὶ χρυσογραφίας.

ξϛ. Τοῦ σοφωτάτου Ψελλοῦ ἑρμηνεία δασέων καὶ ψιλῶν καὶ μέσων στοιχείων.

ξζ. Τοῦ αὐτοῦ περὶ λίθων δυνάμεων. ἐν ᾧ καὶ ἕτερα τοῦ αὐτοῦ.

ξη. Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῶν μετὰ Θεὸν καὶ περὶ Θεὸν τεταγμένων διακόσμων καὶ τάξεων.

ξθ. Ἰωάννου Ἀντιοχέως ἀπὸ τοῦ Χρονικοῦ αὐτοῦ συντάγματος ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως κόσμου.

ο. Τοῦ σοφωτάτου Ψελλοῦ λόγος εἰς τὸν χαιρετισμὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. ἐν ᾧ καὶ τίς ὁ Παράδεισος, τί τὸ τῆς ζωῆς ξύλον. τί τὸ ξύλον τῆς γνώσεως, τοῦ αὐτοῦ καὶ περὶ Γεωργικῶν.

οα. Καὶ συναγωγὴ λέξεων χρησίμων ἐκ τοῦ Λουκιανοῦ. Ἡροδότου λέξεις ἱστορικαί. ἐν ᾧ καὶ πῶς δεῖ κλίνειν εἰς τοὺς παρατατικοὺς τὰ ὑποτεταγμένα ῥήματα, καὶ περὶ συντάξεως τῶν ῥημάτων. Καὶ περὶ τῆς καθόλου τῶν ὀνομάτων συντάξεως καὶ ἑτέρων συντάξεων.

οβ. Περὶ τοῦ τῆς γραμματικῆς λεξικοῦ ἐν ᾧ καὶ λέξεις ἐγκειμέναι κατὰ στοιχεῖον. τοῖς κανόσι τῆς χριστοῦ γεννήσεως, τῶν φώτων, καὶ τῆς πεντηκοστῆς.

ογ. Περὶ συντάξεως τῶν τεσσάρων τοῦ λόγου μερῶν ὀνόματος, ῥήματος,

Digitized by Google

ματος, προθέσεως καὶ ἐπιῤῥήματος.

Luminum, & Festum Pentecostes.

LXXIII. De Syntaxi qvatuor partium orationis, nimirum de nomine, verbo, propositione, & adverbio.

οδ. Μοίριδος Ἀττικιστοῦ λέξεις Ἀττικῶν, καὶ Ἑλλήνων κατὰ στοιχεῖον.

LXXIV. Moeridis Atticistæ voces Atticæ, & Græcæ, secundum literas Alphabeti.

οε. Ἐκ τῶν κεφαλαίων τοῦ ἁγίου Μαξίμου τοῦ ὁμολογητοῦ, καὶ ἑτέρων ἁγίων πατέρων.

LXXV. Eccerpta ex Capitibus Sancti Confessoris Maximi, & aliorum Sanctorum Patrum.

Τὰ ἕτερα ἐκλείπει.

Cætera desiderantur.

Qvæ præter hactenus commemorata in Codice illo leguntur, ex Cl. Boivini notatione, hæc fere sunt præcipua:

Theophanis de diæta fragmentum ad Constantinum Prophyrogenetum Imperatorem.

Confectiones oxypororum salium, aliorumqve remediorum ex Galeno, Jamblicho, *Manethone*, *Pollete*, Cyrillo Archi Episcopo Alex.

De Juda proditore & de diffusis ejus visceribus testimonium Apollinarii è *Papia*.

De Neomeniis seu Calendis, & cur is dies festus esset Hebræis, & Romanis. Observa rationes Physicas, item auctores laudatos *Dercyllum* & *Callisthenem Sybaritam* fol. 82.

Variæ dictiones annotatæ ex *Plutarcho*, ex *Aristophane* Grammatico τοῦ Ἀριστοφάνους τοῦ περὶ λέξεων διαλαβόντος. Ex *Tran* - - - (puto è Tranqvillo.)

Dictiones peregrinæ aut vulgares observatæ in Philostrati scriptis in vitis Sophistarum, Herodæ, Aristoclis, Philagrii, Hadriani, Rufi & aliorum.

Ex Joanne Philadelphiensi.

Ex Epistola Theodori ad Theophilum, & paradigma Horologicum s. ratio inveniendi horam diei ex mensura umbræ hominum.

Ex

Ex S. Maximo de XXX argenteis qvos Judas accepit.

Qvinam in qvaqve arte excelluerint? Recensentur qvidam minus noti, Pappianus (an Papinianus) Legislator, Antylus λοχοποιός, Eurydamus θωρακοποιός, Evander κνημιδοποιὸς, & ἀσπιδοποιὸς, Apelles Botanista.

De CHristo: ὁ μητρὸς, ἐκτὸς Πατρὸς ἀχρόνως τέκνον ὁ Πατρὸς, ἐκτὸς Μητρὸς ἐγχρόνως βρέφος.

Georgii Pisidæ Jambi de templo Blachernensi.

Theodori Prodromi de annulo in qvo insculpti erant amantes duo.

De circuitu Ponti Euxini, Paludis Mæotidis & totius terræ, ubi citatur *Eratosthenes.*

De libris à *Macario Magnete* scriptis.

Ex sententiis *Menandri* Alphabeticis nonnulla contra fœminas.

Interpretatio de versibus Jambicis incipit: ἀγῶνας, ἆθλα, καὶ πάλ. Epistola Hippocratis ad Ptolemæum Aloritem, Macedoniæ Regem A. 4346. periodi Jul.

Varia ex *Andromacho*, *Pelusiota*, *Hera*, *Asclepiade.*

Excerpta ex Joh. Antiocheni opere Chronologico, qvòd ex libris *Mosis*, *Africani*, *Eusebii*, *Pappi* (an Papiæ) *Didymi* & aliorum conflavisse se testatur.

Pselli in salutationem Deiparæ Incipit: ἀρχὴ μὲν τῶν ὄντων Θεός.

Sapientissimi Protoasecretis (*Leonis Barali*) Epistola ad Theodorum Metochitam, magnum Logothetam. Incipit: μετωχέτευσας καὶ τὸ ὕδωρ.

Excerpta ex capitibus *Diadochi* Photices Epiroticæ, *Hesychii* presb. *Philothei* Monachi, *Simeonis* Theologi.

Index scriptorum: Ælianus, Æsopus, Africanus, Alexander qvæst. Physicarum scriptor, S. Anastasius, Andreas Cretensis, Androcydes, Andromachus, Antonius, Apollinarius, Aristophanes Grammaticus, Aristoteles, Arsenius, Asclepiades, S. Athanasius, Basilius Magiomita, Basilius Magnus, Basilius Malini Monachus, Callisthenes Sybarita, Cato Romanus, S. Chrysostomus, Clitarchus, Cyrillus Alex. ArchiEp. Democritus, Demonax, Demosthenes, Dercyllus, Diadochus Photices, Didymus, Dioscorus Thebanus Monachus, Empedocles, Ephraimus, Epiphanius Cypri, Eusebius, Euthymius, Galenus, Georgius Pisides, Gregorius Naz. Gregorius

rius Nyss. Gregorius Thavmaturgus, Heraclitus, Heraclius Imp. Heras, Herodianus, Hesiodus, Hesychius presb. Hippocrates, Homerus, Jamblichus, Jeremias Propheta, Ignatius Poëta, Joannes Antiochenus, Climacus, Damascenus, Geometra & Philadelphiensis. Joannicius, Joseph Asceta, Isidorus Pelus. Leo Barali, Lucianus, Macarius Magnes, Magnus Emesenus, Manethon, Manuel Phile, S. Maximus, Maximus Planudes, Moeris Atticista. Nicephorus Callistus Xanthop. Nicostratus, Nicolaus, Pachomius, Papias, Pappius, Paulus Apostolus, Paulus Thebanus, Pausanias, Pelusiota Medicus, Philo Judæus, Philostratus, Philotheus Monachus, Phocylides, Plato, Plutarchus, Polles, Pollux, Proclus, Psellus, Pythagoras, Sabas, Salomo, Secundus, Simocatta, Sirach, Sophocles, Strabo, Stylianus, Symeon Theologus, Synesius, Theodorus ὡρολόγος, Graptus, Prodromus, Studita: Theodosius Cœnobiarcha, Theophanes Medicus, Theophilus Medicus, Xenophon.

Hactenus de MSto Antonii Eparchi Codice.

Antonius Cauleas ab A. 893. ad 895. Patriarcha CPol. qvem inter divos aris dignantur & templis Græci, ut notat Nic. Comnenus pag. 361. ex Nicephori Philosophi in eum Oratione apud Metaphrastem 12. Febr. Hujus Antonii Epistolam ad Papam Stephanum IV. citat idem Comnenus pag. 356. & 361. & Synodicon de judiciis pag. 283. prænotionum mystagog.

Antonius Chrysochiras in explanatione Synodici S. Nicephori CPol. id. pag. 220.

Antonius Cuboclesius in explicatione Canonum pœnitentiæ. id. p. 411.

Antonii Lemnii Synopsis Conciliorum id. p. 216.

Antonius Methonensis Episcopus, Oratione II. de pœnitentia. id. p. 20.

Antonius Patarensis Oratione de dignitate Sacerdotum id. pag. 398. & in ecthesi Canonum sive odarum Ecclesiæ pag. 142. ubi eum fortissimum Catholicæ fidei athletam appellat.

Antonius Stephanus, Iudex & Magister in scholiis ad compendium Legum Leonis, id. p. 404. De universis septem hisce qvi Græce scripserunt Antoniis Sanderus in libris tribus de claris Antoniis ne γρῦ. Evolvi illos editos Lovanii 1627. 4.

Antonius Monachus Simeonis senioris Stylitæ A. C. 460. defuncti, cum qvo familiariter vixerat, vitam scripsit qvam ex versione Gvil. Gra-

tii

Digitized by Google

tii S. I. Latine dedit Bollandus in Actis Sanctor. V. Januarii Tom. I. pag. 264. Græce Allatio lecta necdum edita est. Incipit: *ξένον καὶ παράδοξον μυστήριον ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν.* Alia Latina Simeonis hujus vita qvæ sub Antonii nomine apud Surium V. Jan. & in Rosvveidi vitis patrum lib. 1. p. 131. legitur incipit: *Sanctus Simeon ex utero matris suæ electus est.*

Antonii Studitæ cognomine *τετράψυχος* Oratio habita in Blachernis in laudem B. Virginis ob liberationem urbis CPol. à Persarum, Scytharum & Agarenorum aliorumqve etiam Christianorum hostium diversis oppugnationibus. Incipit: *ἤδη σοι καὶ αὐτὸς μετὰ πολλοὺς ἐπαινέτας τὸν ὑμνητήριον ἀνακρούομαι.* MS. in Bibl. Cæsarea. Vide Lambecium (qvi eam in supplemento Corporis historiæ Byz. publicare voluit) III. p. 126.

Aphrodisianus Persa qvi lingva Græca orientem descripsit teste Geographo veteri Ravennate II. 12. Citatur in Hippolyti Thebani Chronico apud Lambecium VIII. pag 63. Aphrodisianus historicus in fragmento Græco apud Cangium pag. 50. ad Zonaram. Ex Aphrodisiani Persæ historia Epiphanio presb. ac monacho etiam laudata de nativitate, moribus, forma & vestitu B. Virginis excerptum exstat MS. in Bibl. Cæsarea. Vide Lambecium IV. p. 132. V. pag. 12. & 234. seq.

Apostolus Zigaras in Compendio historiarum citatur à Michaële Nau in vera effigie Ecclesiæ Romanæ Græcæqve p. 283.

Apuliam Grammaticum laudat Maximus Planudes Centur. tertia proverbiorum, apud Nic. Comnenum p. 141.

Arcadius Constantiæ Cypri Archi Ep. scripsit vitam Simeonis Stylitæ junioris Thavmastoritæ qvi A. 596. obiit, laudatam à Damasceno & Septima Synodo, sed nusqvam hodie exstantem. Vide Acta Sanctor. T. V. Maji p. 306. Ejus *Synodicam* in Synodo VI. A. 680. detulit Theodorus Trimithuntis Episc. Hujus esse existimavit Sirmondus *Orationem de vita & certaminibus S. Joannis Chrysostomi* qvam acceptam a Sirmondo Combefisius testatur Bigotio se communicasse.

Arcadium ineditum Grammaticum citat Ez. Spanhemius ad Plutum Aristophanis v. 138. de illo dixi Volum. VII. p. 42. & 51.

Archelaus Philosophus de Chymia, *περὶ τῆς ἱερᾶς τέχνης διὰ ἰάμβων*, ex Codice Regio laudatur à Cangio. Idem versibus CCCXXII. constans MS. in Bibl. Cæsarea. Lambec. VI. p. 191. De Archelao

 Cæsa-

Digitized by Google

Cæſareenſi dixi Volum. IX. p. 391. De Carrharum Meſopotamiæ Epiſcopo Volum. V. pag. 162. De Archelao Coloneæ presb. Svidas in Baſilio Irenopolitano. De aliis Archelais ſupra, lib. 2. c. 22. §. 6.

Archippus Eremita ac prosmonarius ſive cuſtos templi Chonitani ſcripſit de apparatione ſive miraculo Michaëlis Archangeli in urbe Chonis Phrygiæ. Incipit: ἡ ἀρχὴ τῶν θαυμάτων (al. ἰαμάτων) καὶ δωρεῶν. Lambec. IV. pag. 129.

Arethas Naxius ArchiEp in ſyllogeCanonum qvam accuratius contexuit juſſu Antonii IV. Patriarchæ CPol. (qvi ab A. 1388. fuit ad 1396.) citatur à Nic. Comneno p. 158.

Aretha Cæſarienſis ArchiEp. Oratio funebris in Euthymium juniorem A. 911. defunctum Latine exſtat apud Lipomannum Tomo III. Alia de illius ſcriptis notavi Volum. VII. p. 791.

Ariſtarchi Chronographi commentitia Epiſtola ad Oneſiphorum primicerium de Athenarum ſitu & geſtis ibidem Apoſtolorum temporibus, memoratur ab Hilduino in Areopagiticis.

Arſenius Archiepiſcopus Corcyrenſis ſcripſit laudes S. Andreæ Apoſtoli & S. Barbaræ martyrium memoratum Allatio.

Arſenii Monachi (qvi Theodoſii magni filios literis inſtituit) Apophthegmata XLIV. edidit Cotelerius Tom. 1. monument. p. 353-372. Doctrinam & adhortationem ad Monachos Combefiſius auctario noviſſimo Tom. 1. pag. 301. 302. Græce & Latine. Incipit: ἀδελφοὶ καὶ πατέρες. παντὸς πράγματος ὧ ἂν τις ἐπιχειροίη.

Arſenii Epiſcopi Hypſelitarum Epiſtola ad S. Athanaſium exſtat in hujus ad Conſtantium Apologia Tom. 1. Opp. p. 786. Incipit: καὶ ἡμᾶς ἀσπαζόμενοι.

Arſenii Chartophylacis ſylloge ſive collectio Canonum citatur à Nic. Comneno pag. 192. & 219. ſeq. prænot. myſtagog. & Secunda collectio Canonum p. 210.

Arſenii Patriarchæ CPol. A. 1264. defuncti *teſtamentum* Græce & Latine editum à Cotelerio T. 2. monument. p. 168-177. *Synopſis Canonum* T. 2. Bibl. Canonicæ Juſtelli p. 749-784.

Arſenii Hieromonachi CPol. Epiſtola decreto ſynodali ſuper Calvinianis dogmatibus A. 1642. præfixa Græce & Latine apud Allatium de Conſenſu p. 1022.

Arſenii Monachi verſio Græca Geomantiæ Zanatæ, Philoſophi Perſæ, verſibus politicis compoſita A.C. 1266. MS. in Bibl. Cæſarea. Incipit:

Εἴπερ

Εἴπερ ὦ ποθούμενε ποθῶν τὸ προγινώσκειν
Καὶ τῶν μελλόντων ἀκριβῶς εἰδέναι τὰς ἐκβάσεις,
Εἰ βούλει σημειώσασθαι τὰς μοίρας τῶν ἀστέρων &c.

Vide Lambecium VII. p.260.

Arſenii Lexicon ineditum de qvo ſupra pag. 51.

Arſenii Monembaſiæ in Peloponneſo Archiepiſcopi ſyntagma Logicum, MS. in Bibl. Cæſarea. De ejus ſcholiis in Euripidem, ſupra pag. 221. De apophthegmatis, Volum. VIII. pag. 838. Arſenii collectanea laudata à Rigaltio ad Onoſandrum p. 38.

Aſclepiodotus Philoſophus de arte Tactica, ex Cod. Colbertino 4090. citatur à Cangio.

Aſclepiadis Trallium Epiſcopi Epiſtola & X. Anathematiſmi contra Petrum Fullonem circa A. 484. ſcripti, Græce & Latine exſtant T. IV. Concil. Labbei p. 1120. & T. III. Harduin p. 851. De alio antiqviore Aſclepiade Lactantius VII. 4. *Optime igitur Aſclepiades noſter de providentia ſummi DEI diſſerens in eo libro quem ſcripſit ad me.*

Aſtrampſychi Aſtrologia Perſica MS. memoratur in Joſephi Scaligeri Epiſtolis LX. LXIII. LXVII. LXVIII. atqve habuit Cangius ex Codice Colbertino Ἀστραμψύχου λαξευτήριον. Incipit: Πτολεμαίῳ Ἀστράμψυχος ἱερεὺς καὶ βίβλων ἐπισφραγιστὴς ἰδίῳ δεσπότῃ χαίρειν. Seqvitur in eodem Codice ejusdem θεωρία τῶν ἀστέρων. Deinde: ἀρχὴ σὺν Θεῷ πυθαγορικοῦ * λαξευτηρίου ἤτοι τοῦ Ῥαβουλίου οὕτω περιλεγομένου Περσιστί. Vide Cangii gloſſar. in λαξευτήριον. De Aſtrampſychi verſibus jambicis onirocriticis qvi apud Svidam ſparſim leguntur, dixi lib. IV. cap. 13. §. 11. Teſtatur tamen Clariſſ. Kuſterus in antiqvioribus Svidæ Codd. MSS. deſiderari: in aliis adſcriptos recentiore manu: itaqve ab alio additos eſſe non ab ipſo Svida, haud dubitat in notis ad vocem γελῶν. Centum verſus cum Hieron. Wolfii (qvi Svidæ hiſtorica eſt interpretatus) Latina verſione vulgavit Hermannus Germbergius cum XIV. centuriis proverbiorum collectis è Svida & utraqve lingva editis Baſil. 1583. 8. Simile Onirocriticon Germani Patriarchæ CPol. MStum in Bibl. Cæſarea. Lambec. V. p. 237.

Athanaſius Abbas circa A. 1054. cujus Epiſtola ad Nicetam Pectoratum MS. in Bibl. Cæſarea.

Athanaſius Cyzici Metropolita, cujus Epiſtolam qvam A. 1346. ad Annam

* Hinc Aſtrumpſychi Cœlum Pythagoricum Cangius appellat.

Digitized by Google

nam Imperatricem accusando Patriarchæ Jo. Calecæ scripsit, eadem servat Bibliotheca.

Athanasius Scholasticus Emesenus, de cujus delectu Legum infra libro VI.

Ex *Athanasii* Cydonii opusculo de separatione Ecclesiæ Romanæ à qvatuor reliqvis Patriarchis nonnulla affert Allatius pag. 478. de Consensu, Græce & Latine.

Athanasii Patriarchæ CPol. ab A. 1289. ad 1293. & ab A. 1302. ad 1310. parænefes ad Episcopos recedentes, sive Epistolæ VIII. de necessaria Episcoporum residentia leguntur Latine Tom. XXV. Bibl. Patrum Lugd. pag. 944. De aliis ejus scriptis ineditis dixi Volum. VI. p. 582. seq.

Athanasius Synadenus citatur ab Allatio p. 833. de Consensu.

Athenai Medici περὶ ὕρων σύνοψις ἀκριβής. Cangius è Codice Colbert. 3614.

Joannes Athenicius infra in Johannicio.

Michaël Attaliata JCtus, synopseos legum auctor, de qvo & de Attaliata ejus pronepote, nec non de Matthæo Monacho qvi circa A. 1187. synopsin illam scholiis illustravit, infra, in libro VI.

Baphius judex Veli, JCtus de cujus scholiis ad Basilica dicetur libro VI.

Barsanuphii Monachi & Anachoretæ Palæstini circa A.C. 550 *responsiones* ad *quæstiones asceticas* MStæ in variis Bibliothecis. Vide Lambecium IV. p. 189. & V. p. 100. Labbeum Bibl. nova MSS. pag. 92. *Paranesis ad discipulum*, incipit: γέρων τις ἐδιέτριβεν. Lambec. IV p. 136. De Barsanuphio meminere Evagrius IV, 32. Nicephorus XVII, 22. Martyrolog. Rom. XI. April.

Bartholomæi Edesseni confutatio Hagareni, Græce & Latine edita e codice Bibl. Leidensis, legati Scaligerani, a Steph le Moyne Tom. I. Var. sacr. pag 302-428. cum Anonymi confutatione Muhamedis pag. 429-451.

Bartholomaus auctor Vitæ S. Nili junioris.

S. Bartholomæi Abbatis Acta citantur à Nic. Comneno.

Basilius Λατινελέγκτης Hieromonachus Studita qvi contra Latinos scripsit, memoratus Allatio de consensu p. 553. & 624. atqve addendus variis Basiliis qvos retuli Volum. VIII. p. 63. seq.

Basilius Scamandrenus, Patriarcha CPol. ab A. 1183. ad 1186. cujus synodicon de iniqvitate judicum allegat Nic. Comnenus pag. 283.

Basilii

Digitized by Google

Basilii Acrideni, Thessalonicensis circa A. 1155. Episcopi responsum ad Chartophylacem, id. p. 251.

Bassi vel *Nicomedis* distichon Græcum retrogradum in Hippocratem. Lambec. VI. p. 140.

Ἱπποκράτης φάος ἦν μερόπων, καὶ σώετο λαῶν
Ἔθνεα, καὶ νεκύων ἦν σπάνις εἰν ἀΐδη.

Joannis Ducæ cognomento *Batatza* diploma datum A. 1228. Lambec. VIII. p. 523.

Bernicianus Arianus ex S. Athanasii adversariis. Vide Lucii & Berniciani preces ad Jovianum Imp. Tom. 2. Opp. Athanasii pag. 27. seq.

Bestes Conostaulus. Iudex veli, JCtus, cujus synopsin novellarum laudat Nic. Comnenus p. 372. prænot. mystagog.

Matthæus Blastares sive *Blastarius* Hieromonachus circa A. 1335. composuit opus eximium σύνταγμα κατὰ στοιχεῖον Syntagma Alphabeticum rerum qvæ in sacris Conciliorum Patrumqve Canonibus & Imperatorum Legibus* exstant, digestarum sub certis titulis, literarum ordine dispositis. Primus illud ex duobus Codd. MSS. Bodlejano & Isaaci Vossii Græce edidit Gvil. Beveregius, addita Latine versione de qva ipse in præf. *nos eruditam tantum præfationem sive protheoriam Latinam fecimus, ipsum operis corpus a doctis quibusdam viris Oxoniensibus translatum est.* Tomo secundo magni Synodici sive Pandectis Canonum parte 2. p. 1-272. Varia in hoc opere loca emendat Cotelerius notis ad monumenta Ecclesiæ Græcæ, plura in illo adhuc emendanda superesse professus, unde *Augiæ stabulum* appellat III. p. 670. Operæ pretium itaqve esset cum Beveregii editione conferri Codices Cæsareos Gallicosqve de qvibus Lambecius VIII. p. 471. 478. & Labbeus Bibl. nov. MSS. pag. 130. 203. 386. In hoc syntagmate pag. 117. exstat *Donatio Constantini M.* qvam à Blastare versam Græce dixi Volum. VI. p. 5. Etiam Ζητήματα καὶ ὑποθέσεις γαμικαί. *Quæstiones & causæ matumoniales*, Græce & Latine ex Jo. Leuaclavii Bibliotheca editæ in Freheri jure Græco Rom. lib VIII. pag 478-518. eædem qvæ in Syntagmate alphabetico pag. 45. seq. tit. γάμος.

Carmen duplex politicum de officiis magnæ Ecclesiæ & aulæ CPol. sub vitioso titulo ἰατροῦ Μοναχοῦ Ματθαίου vulgavit *Jac. Goarus* Græce & Latine ad calcem Codini Paris. fol. ut dixi Volum. VI. pag. 479. sed ex Codice

* Hinc Nomocanonem appellat Nic. Comnenus pag 138. & Arcudius passim. Etiam Labbeus pag. 203. Bibl. novæ MS. Cotelerius & alii.

Digitized by Google

Cæſareo Lambecius VIII. p.469. docuit legendum οἰκτρῦ μοναχῦ Ματθαίυ θύτυ. Hieromonachus eſt μοναχὸς θύτης; ut recte etiam Goarus obſervavit.

Tractatum de azymis contra Latinos, allegat Allatius contra Creyghtonum pag. 430. 434. Citat iterum Matthæum pag. 24. 331. ſeq. 335. 337. 575. *Reſponſionem ad argumenta Latinorum* Nic. Comnenus pag. 306. prænotion. myſtagog. Habetur etiam in Bibl. Bodlejana Matthæi Blaſtaris opus *contra Latinos*, & *de uſu calda in Euchariſtia*, *aliisque capitulis cum Latinis controverſis.* Ubicumqve occaſio ſe offert libenter carpere Latinos, notavit etiam Arcudius pag. 20. concordiæ de Sacramentis.

De appoſitione Colybi, * *ſive cocti frumenti in officio pro mortuis.* Incipit: ἡ θεοειδὴς τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας ἱεραρχία. MS. in Bibl. Bodlej.

Synopſis Κανονικῦ ſive *Nomocanonis S. Joannis Neſtevta* (de qvo ſupra p. 166.) MS. Lambec. VIII. pag 472. 479. *& ex Joannis Citrii* (de qvo ſupra pag. 332.) *reſponſis Canonicis* ad Epiſcopum Dyrrhacenum Conſtantinum Cabaſilam *capita XXXII.* id. p. 473. 479.

Etiam *gloſſarium Juridicum* Latino græcum, qvod incipit ἀδνύμιον, κατ' ὄνομα διέρχεσθαι, memoraturqve a Lambecio p. 477. 481. Matthæo Blaſtari tribuit Robertus Gerus appendice ad Caveum.

Rhetoricam MS. memorat Labbeus p. 109. Bibl. novæ MSS.

Nicolaus Bulgarus Congræus doctus & accuratus vir dicitur à Nicolao Comneno pag. 178. qvi ſæpe ejus *Catecheſim ſacram* citat atqve inter Photianos illi aſſignat locum, & pag. 398. eum in prima parte S. Liturgiæ ubi de templo, omnia κατὰ λέξιν, diſſimulato auctoris nomine arguit hauſiſſe ex Epiſcopi Crotoniatæ (Nicephori Meliſſeni Comneni) libro de ritibus Græcorum, qvem parvum & aureum libellum vocat pag. 10. Titulus libri Bulgari eſt κατήχησις ἱερὰ, ἤτοι τῆς θείας ἱερᾶς λειτυργίας ἐξήγησις καὶ ἐξέτασις τῶν χειροτονυμένων. Venet. 1581. 4.

Bulgaria cum Græcis qvi Latinam Eccleſiam dictis ſcriptisqve inſectati ſunt, memoratur à Joſepho Methonenſi. Videtur autem intelligi ὁ Βυλγαρίας, Bulgariæ Archiepiſcopus Theophylactus, qvem in Thomæ Aqvinatis Catena in Evangeliſtas videas nuncupari *Bulgarium*, vel *Vulgarium*, uti etiam legitur ex uſu illorum temporum in Apologia Auguſtanæ Confeſſionis p. 157. pro Bulgariæ Epiſcopo, de cujus

* De colybo hoc præter Cangium in gloſſar. Richardus Simon p. 265. ad Gabrielem Philadelph. Goarus pag. 661. ad Eucholog. Nicolaus Comnenus p. 137. prænot. myſtagog. Turnefortius Tom. 1. itineris Gallice editi p. 51.

Digitized by Google

cujus scripto contra Latinos qvod oppugnat Jo. Veccus (T. 1. Græciæ Orthodoxæ pag. 215. sq.) dixi Volum. VI. pag. 289. Apud Arcudium pag. 31. vitiose *Burgarias*.

De *Nicolao Cabasila* fuse Allatius diatriba de Nilis, Volumine VI. hujus Bibl. De *Constantino Cabasila* supra pag. 280.

Joannes Caleca Patriarcha CPol. ab A. 1333. ad 1347. de qvo Jo. Cantacuzenus lib. 2. Hist. c. 21. & procemio antirrheticorum contra Prochorum Cydonium, Allatius p. 87. de Simeonibus & ad Nicephorum Gregoram Jo. Boivinus p. 774. Ejus homiliæ LX. in Evangelia anniversaria habentur MStæ in Bibl. Coisliniana, ut testatur celeberr. Montfauconus pag. 402. seq. Homiliæ LVI. etiam in Bibl. Cæsarea. Lambec. V. pag. 187. seq. & in alio Codice homiliæ XXI. id. p. 191. seq. atqve iterum duæ p. 297. Ex his vix una & altera edita est Græce & Lat. à Jacobo Gretsero Tom. 2. de Cruce, una Dominica ante Crucis exaltationem, incipit: εἶπεν ὁ Κύριος, οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν. Altera in adorationem Crucis, incipit: προτυπῶν καὶ προδιαγράφων. Sed à Gretsero exhibetur sub nomine Philothei CPol. De Manuele Caleca hujus Calecæ propinqvo dictum supra p. 421.

Callinicus Patriarcha CPol. (post A. 1680.) citatur à Nic. Comneno in prænot. mystagog.

Callistus Naxius Monachus in expositione sacrorum Officiorum. id. p. 243.

Callistus Angelicudes de spirituali participatione, allegatur ab Allatio p. 838. de consensu, atqve inde Tom. 1. Græciæ Orthodoxæ p. 821.

Andronicus Callistus. Supra in Andronico.

Callistus Syropulus meditatione pereruditа contra Palamitas ad Euthymium Patriarcham, citatur à Nic. Comneno p. 158. prænot. mystagog.

Callistus Xanthopulus Patriarcha CPol. A. 1395. Synodico de pœnis homicidarum. id. pag. 146. 285. 327. Callisti & Ignatii Xanthopulorum μέθοδος καὶ κανὼν τῆς ἀγωγῆς καὶ πολιτείας μοναστικῆς centum capitibus MS. in Bibl. Barberina. Laudatur à Simeone Thessalonicensi, dialogo contra hæreses. Vide Allatium de consensu lib. 2. cap. 18. §. 13. & de Simeonibus pag. 185.

Calocyrus inter Legum interpretes haud ignobilis, in novellas Leonis Synopsi VII. citatur à Nic. Comneno p. 345.

Colojoannis Comneni Novellæ. id. p. 145.

Canonarcha. Vide infra, *Christophorus Campanas*.

Cath-

Catinas incertum an Græce ſcripſerit de qvo S. Hieronymus in 1. Ezech. *Legi etiam cujusdam Catinæ quem Syri λεπτὸν id eſt acutum & ingenioſum* (קטן Hebræis parvus) *vocant, brevem diſputatiunculam, putantis caſtrorum ordinem duodecim tribuum deſcribi in ſolitudine* &c.

Chriſtodulus Chartophylax, Photianarum partium ſcriptor, Oratione in Dominicam ſecundam Qvadrageſimæ citatur à Nic. Comneno pag. 188.

Chriſtophorus Campanas Chius, Canonarchæ nomine celebratus ob Syllogen Synodicam & Commentarios de Canonum vi, de qvibus infra libro VI. Vixit ſæculo ſuperiore decimo ſexto.

Chriſtophorus Protoaſecretis vir Nic. Comneno p. 397. judice, ſi Photianiſmum demas dignus Græcia & majoribus haud impar, in libro de ſacris judiciis citatur à Thoma Diplovatatio.

Chriſtophorus Angelus Græcus Peloponneſo patria relicta in Angliam venit A. 1608. atqve A. 1619. 4. Cantabrigiæ edidit *enchiridion de inſtitutis & ritibus Græcorum & Eccleſiæ Græcæ*, ſæpius deinde recuſum cum verſione Georgii Fhelavii, etiam cum ejus commentariis Lipſ. 1671. 4. In præfat. ait ſe libellum ſcripſiſſe *de ſuis tribulationibus*. Ejus *Explicationem Symboli* allegat Nic. Comnenus p. 405. & *explanationem ſacrorum myſteriorum* pag. 397. Libellum de ſacris myſteriis, ex Canonarcha citat idem p. 384. *Encomium Angliæ & Anglorum* Græce cum Anglica verſione prodiit Lond. 1619. 4. *De Apoſtaſia Eccleſiæ & homine peccatore* Græce & Lat. ibid. 1614. 4. memorat Hendreichius in pandectis Brandeb. p. 186.

Chriſtophorus Alexandrinus Patriarcha circa A. C. 836. auctor parænefeos aſceticæ τί ὁμοιῶται ὁ βίος ἔτος καὶ εἰς ποῖον τέλος καταςρέφει. Incipit: πάντας μὲν ἀγαπητοί. Citatur ab Allatio p. 254. ad Euſtathium Antiochenum & Cotelerio T. 2. monument. p. 669. MSta in Bibl. Cæſarea. Neſſel. V. pag. 129. Sub Theophili Alex. nomine diſſertatio hæc de homine Græce & Latine edita à Fed. Morello Pariſ. 1608. 8.

Chriſtophorus Patricius Mytilenæus auctor Menologii verſibus ſcripti Jambicis, qvod citat Meurſius in gloſſario Græco. MS in Bibl. Vaticana.

Antonius Chryſochiras. Supra in Antonio.

Chryſoberges Maximus enchiridio exomologeſeos citatur à Nic. Comneno pag. 414. De aliis ejus ſcriptis ſupra pag. 384. & de Luca Chryſoberge p 330.

Maca-

Digitized by Google

Macarius Chrysocephalus Philadelphiæ ArchiEpiscopus, fortasse idem cum Macario Philadelphiæ circa A. 1350. de qvo Cantacuzenus IV. 37. pag. 859. Diversus à *Joanne Chrysocephalo* de qvo meminit Syropulus in Hist. Concilii Florentini sect. 4. cap 29. & *Joanne Chrysocephalo Holobolo*, hypomnematographo, & Ecclesiæ CPol. Diacono, à qvo scriptum sæculo XV. codicem in qvo Catena Nicetæ in Lucam continetur, in Bibl. Coisliniana asservari refert Clariss. Montfauconus pag. 251. nec non à *Matthæo Chrysocephalo* de qvo dixi Volum. VII. pag. 778. qvemadmodum & de Macarii Chrysocephali Catenis Patrum ineditis in Genesin, Matthæum & ea Lucæ, qvorum Matthæus non meminit, fusius tradidi ibid. p. 771. seq. Præterea scripsit brevem sed accuratam expositionem in Canones Apostolorum & Conciliorum, qvam dum Chii moraretur se legisse testatur Allatius contra Creyghtonum pag. 680. Exstant qvoqve variæ ejus homiliæ adhuc ineditæ in Bibl. Cardinalis Columnæ & Romæ in Collegii Græcorum, plerasqve etiam habuit Gerasinus Blachus & Allatius, qvi & laudato adversus Creyghtonum loco & libro de Simeonibus illarum meminit. Harum notitiam apponam ex codice Coisliniano, qvem recenset celeberrimus Montfauconus pag. 180. seq.

1. *In novem Ordines Angelorum & in S. Michaëlem* caret initio. In 14. capita distributus est. Initium sic profertur à Leone Allatio, Αρίστη μὲν καὶ ἡ τῶν ὁρωμένων εὐπρέπεια.

2. Fol. 19. *In Principes Angelorum Michaëlem & Gabrielem.* Init. Ηδη μοι τῷ πρὸς τὰς ἐρανίες. In 15. capita divisus est.

3. Fol. 40. *In Hypapanten.* Initium: Φαιδρὰ τῆς ἑορτῆς τὰ προπύλαια, καὶ φρικτά.

4. Fol. 50. *In festum* τῆς ὀρθοδοξίας. Init. Τίς ὁ ἦχος τῶν ἑορταζόντων.

5. Fol. 66. verso. *In tertiam jejuniorum Dominicam, in qua præcipue fit adoratio Crucis.* Init. Μεγάλη μὲν ἡ παρῦσα ἡμέρα, καὶ περιφ.

6. Fol. 80. verso. *In Ramos palmarum.* Init. Χαῖρε σφόδρα θύγατερ Σιών. κήρυττε.

7. Fol. 93. *In S. Joannem Apostolum & Theologum, ejusque Theologiam.* Init. Αποστολικὴν ἐπιδημίαν εὐφημῆσαι προθέμενος.

 8. Fol.

Digitized by Google

8. Fol. 104. verso. *In Natale sancti Joannis Baptistæ.* Initium: Ιωάννη τῇ φωνῇ τοῦ Λόγου τοὺς λόγους ἀνατίθημι.

9. Fol. 120. *In Decollationem sancti Joannis Baptistæ.* Init. Πάλιν Ιωάννης ὁ μέγας, ἡ πρόδρομος τῦ Λόγυ φωνή.

10. Fol. 139. *In Exaltationem sanctæ Crucis.* Init. Εμοὶ μὲν τὸ χαριέστατον ἁπάντων, καὶ μάλιστα. Editus à Gretsero T. 2. de Cruce pag. 1289.

11. Fol. 151. verso. *In Transfigurationem Domini nostri JEsu CHristi.* Init. Θεὸς κύριος ἐπ' ὄρυς ἐπέφανεν.

12. Fol. 173. verso Joan. Chrysost. In Annuntiationem Deiparæ. Init. Πάλιν χαρᾶς εὐαγγέλια. πάλιν ἐλευθ· Hactenus Macarii Chrysocephali Sermones in Codice Coisliniano. Postremus vero Chrysostomi fertur. Tres alios memorat Allatius:

In gloriosam CHristi resurrectionem. Incipit: χαρᾶς ὑπόθεσις ἡ παρῦσα πανήγυρις.

In mulieres unguenta ferentes & in Joseph ab Arimathea, de que Dominica resurrectione, & futura per eam universi hominum generis suscitatione. Incipit: τῆς παρύσης ἡμέρας τὰ εὐαγγέλια.

In ascensionem Domini Deique nostri JEsu CHristi. Incipit: μεγάλη τῆς ἡμέρας ἡ δύναμις.

Corydaleus Græcus Philosophus circa A. 1630. ad qvem Georgii Coressii Epistolæ. Ejus varia in Aristotelem scripta laudat Nic. Comnenus, ut Isagogen ad Logicam p. 322. Ethicam p. 339, 385. & Oeconomicam pag. 237.

Crispinus Lampsacenus qvi scripsit vitam S. Parthenii Lampsaceni ut ajunt Episcopi, Constantini M. temporibus. Latine exstat apud Surium & Bollandum 7. Febr. Græce MS. in Bibl. Cæsarea. Lambec. VIII. pag. 82. Incipit: πόθω καὶ ἀγάπη κινύμενος.

Metrophanes Critopulus Maximi Margunii discipulus, Hieromonachus & Patriarchalis CPol. protosyngelus, deinde Patriarcha Alexandrinus scripsit & Doctoribus Academiæ Helmstadiensis in qva circa A. 1620. præsens versatus fuerat, dedicavit ὁμολογίαν τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, qvam cum Latina versione edidit Joannes Hornejus, Conradi F. Helmst. 1661. 4. Locum ex *Oratione in eos qui omnia innovant*, Græce producit Nic. Comnenus pag. 184. ubi Græco Lutheranum appellat & vehementer in eum invehitur qvod peccata omnia æqvalia esse doceat. Sed magnam Ecclesiæ nostræ facit injuriam, qvando hujusmodi errores pesti-

peſtilentiſſimos eum arguit nundinatum longa peregrinatione apud Lutheranos, qvibus mox Alexandrinas infulas mercaretur. *Antipanopliam* illius allegat pag. 186.

Joannes Cubidius JCtus Græcus ſcripſit de pœnis.

Joannes Cucuzelus Hymnos officii Eccleſiaſtici apud Græcos animavit notis Muſicis atqve artem tradidit Pſalticam qvæ MS. in Bibl. Cæſarea. Vide Neſſelium I. p. 274. IV. pag. 110. Hic ut videtur Joaſaph Cucuzelus dicitur apud Allatium p. 100. de libris Eccleſ. Græcorum.

Cyprianum Monachum in Myſtagogia ſacrorum Ordinum citat Nic. Comnenus p. 397.

Cyrillus Lucaris ex Alexandrino Patriarcha CPolitanus ab A. 1621. ſæpius detruſus & cum qvinta vice reſtitutus eſſet, anno poſt 1638. ſtrangulatus, ſucceſſore *Cyrillo Berrhoënſi* qvem anno interjecto idem fatum manſit. Vide qvæ jam notavi Volum. VI. pag. 748. ſeq.

Cyrilli Lucaris *Confeſſio* (ἀνατολικὴ ὁμολογία τῆς χριστιανικῆς πίστεως) Latine primum A. 1629. deinde etiam Græce ab ipſo ſcripta & dictis S. Scripturæ additis confirmata Græce & Latine prodiit Genev. 1633. 4. 1645. 8. & Græce ac Gallice in Jacobi Aymoni monumentis avthenticis de religione Græcorum, Hagæ 1708. 4. p. 237. Patrum etiam dictis additis Græce & Latine recudi curavit Jo. Henr. Hottingerus in appendice ad Analecta Hiſtorica, Tiguri 1652. 8. pag. 398. ſeq. Exſtat etiam verſa Germanice, ſine loci notatione in 12. Contra hanc Confeſſionem ſcripſere Jo. Matthæus Caryophilus & Meletius Syrigus ut ſupra pag. 416. & 437. jam notavi. Sed & ſub Cyrillo Berrhoënſi A. 1639. CPoli & ſub Parthenio CPolitano Patriarcha A. 1642. coacta Synodus Jaſii, in Moldavia, in qvibus utrisqve confeſſio Cyrilli tanqvam Calviniana & abhorrens à Græcæ Eccleſiæ dogmatibus fuit condemnata. *Prioris Synodi decretum* Laureti A. 1639. in Vindiciis Sylveſtri à Petra ſancta, S. I. Latine editum, Græce etiam in Belgio A. 1645. ex MSto Allatii, & in Allatii opere de conſenſu lib. 3. cap. 11. pag. 1061. ſeq. *Poſterioris* vero Græce cum præfatione Arſenii, Hieromonachi CPol. Jaſii Moldaviæ A. 1642. in folio expanſo, & Græce ac Latine Pariſiis 1643. apud Cramoiſium, cui editioni Latinam verſionem ab Hugone Grotio additam ſcribit Nihuſius programmate ad Abr. Ecchellenſis librum pag. 267. Exhibet etiam Allatius de Conſenſu pag. 1082. ſeq. & Harduinus T. ultimo Concilior. pag. 171. Cæterum Amſtelodami A. 1718. 4. venalis in tabernis librariis comparuit liber hoc titulo: *Lettres anecdotes de*

Digitized by Google

Cyrille Lucar, Patriarche de Constantinople & sa Confession de foi avec des remarques : le Concile de Jerusalem tenu contre lui avec un examen de sa doctrine. Attestations & pieces diverses touchant la creance des Grecs modernes examinées selon les regles de la Theologie & du droit. Sed ſtatim obſervatum eſt novo tantum titulo præfixo veterem venditari mercem, volumen nimirum qvod jam A. 1708. Jacobus Aymon Hagæ in lucem emiſerat, inſcripſeratqve: *Monumens authentiques de la religion des Grecs & de la fausseté de plusieurs confessions de foi des Chrêtiens Orientaux &c.* In hoc poſt editoris prolegomena familiam ducunt *Epistolæ XXVII.* Cyrilli Lucaris, ſcriptæ magna Cairo, Aleppone, Alexandria, CPoli, Tenedo, Chio vel Rhodo ad Genevenſes, ad Diodatum, ad Georgium Abbatum ArchiEp. Cantuar. ad Antonium Legerum, ad Utenbogardum Paſtorem Eccleſiæ Hagenſis, & ad Davidem le Leu de Wilhelm Conſiliarium Principis Auriaci: ſcriptæ Italice vel Latine, additis ab editore Gallica verſione & obſervationibus: Deinde pag. 201. ſeqvitur *Chrysosculi Logothetæ* narratio de molitionibus Jeſuitarum adverſus Lucarem A. 1627. & 1628. ſuſceptis. Porro ſeqvuntur Græce & Gallice cum notis *Acta Synodi Hierosolymitanæ* ſub *Dositheo* Patriarcha celebratæ A. 1672. qvorum titulus ἀσπὶς ὀρθοδοξίας ἢ ἀπολογία καὶ ἔλεγχος πρὸς τοὺς διασύροντας τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν αἱρετικῶς φρονεῖν ἐν τοῖς περὶ Θεοῦ καὶ τῶν θείων ὡς κακοφρονοῦσιν ἤτοι αὐτοὶ οἱ Καλβῖνοι. *Clypeus orthodoxæ fidei, sive Apologia & confutatio adversus eos qui Orientalem Ecclesiam calumniantur ac si de Deo rebusque divinis hæretice, ut sentiunt ipsi scilicet Calviniani, sentiret.* In his Actis decretum Synodi utriusqve A. 1639. & 1642. adverſus Cyrillum Lucarem habitæ pag. 319. & 335. inſeritur. Atqve ad calcem pag. 446. in æs inciſæ exhibentur ſubſcriptiones Epiſcoporum qvales conſpiciuntur in avtographo qvod ex Bibl. Regis Galliæ Aymonus acceperat a) Eadem Synodi Hieroſolymitanæ Acta b) cum verſione M. F. è congregatione S. Mauri Ord. S. Benedicti lucem viderant Pariſiis 1676. & emendatius 1678. 8. ſubjuncta *Dionysii* Patriarchæ CPol. Synodica de Calvinianorum erroribus, promulgata A. 1672. cum qva etiam recuſa leguntur tomo ultimo Conciliorum Harduini pag. 179. In illis Actis p. 284-297. editionis

a) Vide Ephemerides Parif. A. 1709. Maj. pag. 381. Mem. de Trev. 1712. pag. 743. Hist. Ouvrag. des Sav. 1708. pag. 497. Nouv. Rep. lettr. 1708. Aout. Illum Codicem MS. quem in Belgium Aymonus attulerat, Rex Chriſtianiſſimus per Marchionem de Torcy repetiit recepitque A. 1709. Vide Rev. D. Pfaffii diſſ. de Euchariſtia contra Lud. Rogerium pag. 57.

b) De hac Synodo Hieroſol. exſtat diſſ. Doctoris mei Tho. Ittigii in appendice ad librum de hæreſiarchis pag. 418. ſeq.

Digitized by Google

nis Aymonianæ varia excerpta leguntur ex Cyrilli Lucaris *homiliis*, adhuc qvod sciam ineditis. De Cyrillo præterea consulenda Tho. Smithi utraqve miscellanea Lond. 1686. & 1690. edita in 8. & collectanea de Cyrillo Lucario, ibid. 1707. 8. qvæ scripta si qvis cum Allatio p. 1070. seq. de consensu, Rich. Simone lib. de transsubstantiatione, & Eusebii Renaudoti libro adversus Aymonum contulerit, miseri Cyrilli fatum dolebit, utrinqve multa videbit exaggerata, à Cyrillo tamen sinceram Græcæ Ecclesiæ de dogmatibus sententiam petendam esse non credet, perinde ut nec à professis Cyrilli hostibus.

Cyrillus Chius qvi Parisiis A. 1643. edidit & Abbati Philareto in remissionem peccatorum suorum obtulit libellum lingua Græcorum vulgari meditationes in Orationem Dominicam complexum hoc titulo: *ψυχωφελὲς Σαρανταέρι, ἤγουν ἐξήγησις ψυχωφελὴς διὰ σαράντα* (qvadraginta) *σίχων εἰς τὸ Πάτερ ἡμῶν, ποιηθὲν παρὰ Κυρίλλου τοῦ χίου ἱεροδιακόνου τοῦ καὶ τὸν μονήρη βίον ἀσπασαμένου.* Vide Cangium in *σαρανταέρι.*

Damasceni Thessalonicensis Hypodiaconi Studitæ Conciones in festa anni, idiomate Græcorum vulgari Venetiis prodierunt apud Antonium Pinellum 1628. 8. Vide Volum. VI. p. 693. & Leunclavii pandectem Turcicum n. 186. Cangii glossar. in *τιμάριον.* Allatium de Consensu p. 838. 1258. 1310. 1343. Orationem XIV. de misericordia DEi & virtute bonorum operum laudat Nic. Comnenus p. 24. Sermonem XXV. qvi est de adoratione vivificæ Crucis, Allatius pag. 1358.

Daniel Cuboclesius Oratione de SS. Apostolis citatur à Nic. Comneno pag. 401. Oratione IV. de processione Spiritus S. pag. 226.

Daniel Cyzicenus, Gregorii Cyprii adversarius.

Danielis Nicæni Archiepiscopi Commentarium ad Novellas laudat Nic. Comnenus pag. 159.

Daniel Raithenus sive Raithuensis vitam Jo Climaci scripsit ut dixi Volum. VIII. pag. 616.

Danielis Abbatis narratio de puero Hebræo per ludum à pueris Christianis baptizato. MS. Lambec. VIII. pag. 352.

Datianebis *Δατιανῆβως* JCti liber *περὶ ἰδικῶν ἀγωγῶν de actionibus specialibus* MS. in Bibl. Cæsarea. Lambec. VI. pag. 8.

Davidis Monachi *δήλωσις περὶ τῆς τοῦ Βαρλαὰμ καὶ Ἀκινδύνου αἱρέσεως Historia hæreseos Barlaami & Acindyni* (circa A. 1348.) MS. in variis Bibliothecis ut Cæsarea, Regis Galliæ, Bavarica &c. Excerpta ex illa apud Allatium p. 838. de consensu & Tom. I. Græciæ Orthodoxæ

pag. 810. plura apud Gretserum pag. 928. seq. ad Cantacuzen. Vide & Lambecium V. p. 206.

David διπύπατος cujus scripta contra Barlaamum & Acindynum asservari in Bibl. Regia Cod. 692. testatur Cangius glossario Latino in *dissipatus*. Idem fortasse postea inter Monachos nomen professus est suum, atqve adeo cum priore unus idemqve est, ut præstantissimo Caveo etiam placuisse video.

Didymus Claudius de Analogia Romanorum citatur à Meursio in glossario Græco voce δηνάριον & σησέρτιον.

Dionysius Acindynus in historia victoriarum Gregorii Acindyni, patrui sui, de Palama, citatur à Nic. Comneno pag. 144.

Dionysius Patriarcha CPol. Synodico ut nullus Clericus sponte judicetur apud infideles, citatur à Nic. Comneno pag. 285.

Dionysius Musalimes Patriarcha CPol. A. 1672. auctor decreti contra errores Calvinianos qvod Græce & Latine editum ad calcem Synodi Hierosolymitanæ illo anno sub Dositheo habitæ. Supra p. 500. Idem approbavit Confessionem de qva p 437. Vide Arnaldum Apologie pour les Catholiqves T. 2. p. 2. p. 151.

Thomas Diplovatatius Patricius CPolitanus & JCtus sub extremum sæculi XV. celebris sæpeqve laudatus à Nic. Comneno qvi in Italia scripsisse notat pag. 139. vocatqve jurisconsultissimum & sapientissimum pag. 403. allegans ejus *Synopsin juris Græci* pag. 20. 35. 59. &c. *librum III. de jure Græcorum* pag. 139. *Ad Novellas* pag. 156. *in IV. controvers. Græcorum* pag. 45. 55. *notas ad sententias Synodales* pag. 252. *ecthesin Canonum Apostolorum* pag. 242. *explicationem regularum Nicephori CPol.* & *notas ad Epistolam orthodoxam Bessarionis*. pag. 325. 332. Scripsisse etiam traditur libros duodecim *de præstantia Doctorum* & *clarissimis Jurisconsultis*, in qvibus diligentissime vir ille & juris Civilis dignitatem explicavit, & autores ejus omnes interpretesqve à Phoroneo ducta serie ad sua usqve tempora deduxit. Sed hoc opus Baptistæ Egnatio & Michaeli Neandro * celebratum aut periit jam olim (inqvit in Bibl. Bibliothecarum Labbeus) aut alicubi ab aliqvibus supprimitur, ne in manus multorum veniat. Ad hunc Diplovatatium Epistola Alexandri Gabuardi exstat ad calcem versionis librorum Arriani de rebus gestis Alexandri, compositæ à Barthol. Facio, editæqve Pisauri 1509. fol.

Dominici Gradensis Patriarchæ Epistola ad Petrum Antiochenum circa A. 1050. edita à Cotelerio T. 2. monum. supra p. 330.

Domninus Nomicus JCtus ad Novellas constitutiones Isaaci Comneni citatur à Nic. Comneno p. 372. 402 *Doro-*

* Vide Neandri præfat. ad erotemata Græcæ Linguæ p. 157.

Digitized by Google

Dorothei Monachi schol. in Compendium Legum Leonis & Constantini id. p.408. Scholia in Canones Concilior. p. 398.

Dositheus Monachus in explicatione Synaxariorum pag.139. & in collectione Canonum p.145.

Dositheus Chartophylax in synopsi Canonum. pag.142.

Dositheus Patriarcha Hierosol. Nectarii antecessoris sui *ἀντίῤῥησιν* contra Petrum Franciscanum de Imperio Papæ in Ecclesiam, Græce vulgavit Jasii in Moldoblachia sive Moldavia A.1682. fol. minore: ipse fortasse auctor operis, judice Altimura. De ejusdem Dosithei ipsius voluminibus tribus adversus Romanam Ecclesiam, qvæ impugnanda sibi sumsit Aloysius Andruzzi, dixi supra pag.420. Idem Dositheus auctor Canonum Synodi Hierosol. A. 1672. de qva supra p.500. in Cyrillo Lucari. Sed qvod pace Lectoris fiat hunc scriptorum elenchum hoc loco ubi de Dositheo Hierosolymitano agimus, syllabo duplici Episcoporum Hierosolymitanorum dispungamus.

Series Chronologica Episcoporum Hierosolymitanorum, ex observationibus Dan. Papebrochii S.I.

in Actis sanctorum T. 3. Maji & T. 7. pag. 696. seq.

1. S. Jacobus Frater Domini		17. Cassianus	ab A. 156. ad 185.
2. Symeon qvi & Simon	ab A. C. 46. ad 107.	18. Publius	
3. Justus qvi & Judas	107. ad 111.	19. Maximus	
4. Zachæus vel Zacharias	abA. 111. ad 125.	20. Julianus	
5. Tobias		21. Gajanus sive Gajus	
6. Benjamin		22. Symmachus	
7. Joannes		23. Gajus	
8. Matthias vel Matthæus		24. Julianus	
9. Philippus		25. Capiton sive Apion.	
10. Seneca	ab A. 124. ad 133.	26. Maximus	abA. 185. ad 212.
11. Justus		27. Antonius	
12. Levi		28. Valens	
13. Ephrem		29. Dolichianus	
14. Joseph		30. Narcissus	
15. Judas qvi & Qviriacus		31. Dius	
16. Marcus	ab A. 135. ad 156.	32. Germanion	
		33. Gordius iterum Narcissus.	

34. Ale-

34. Alexander Martyr ab A. 212. ad 250.
35. Mazabanes ab A. 250. ad 266.
36. Hymenæus ab A. 266. ad 298.
37. Zabdas ab A. 298. ad 302.
38. Hermon ab A. 302. ad 314.
39. Macarius ab A. 314. ad 333.
40. Maximus III. ab A 333. ad 348.
41. Cyrillus ab A. 348. deinde per tumultus Arianorum ter expulsus restitutusq; & A. 389. defunctus. Ad Episcopatum interim admoti *Heraclius*, *Eutychius*, *Irenæus*, *Hilarius* sive *Hilario*, alii nominant etiam *Narcissum*, *Helladium* vel ut Epiphanius, alterum *Cyrillum*, Nicephorus *Arsenium*, Theodoricus Pauli *Quiriacum*.
42. Joannes primus PATRIARCHA ab A. 389. ad 415.
43. Prayliusab A. 416. ad 418.
44. Juvenalis ab A. 418. ad 458.
45. Anastasius ab A. 458. ad 478.
46. Martyrius ab A 478. ad 486.
47. Salustius ab A. 486. ad 493.
48. Elias ab A. 493. ad 518.
49. Joannes III. ab A. 518. ad 524.
50. Petrus ab A. 524. ad 544.
51. Macario II. ante confirmationem expulso, Eustochius ab A. 544. ad 556.
52 Macarius II. restitutus ab A. 556. ad 570.
53. Joannes IV. ab A. 570. ad 592.
54. Amos ab A. 592. ad 599.
55. Isaacius ab A. 599. ad 608.
56. Zacharias ab A. 608. ad 634.
57. Modestus ab A. 634. ad 635.
58. Sophronius ab A. 635. ad 644.
sub hoc A. 637. capta urbs à Saracenorum principe Omaro sive Humaro.
59. Sergius Episcopus Joppensis
60. Stephanus Dorensis Episcopus
61. Theodorus Presbyter.
} sede vacante locum tenentes Patriarchæ usqve ad A. 705.
62. Joannes V. ab A. 705. ad 735.
63. Eusebius vel Basilius ab A. 735. ad 742.
64. Theodorus ab A. 742.
65. Basilius vel Eusebius
66. Elias II. ab A. 760. ad A. 797. subintrusus A. 767. *Theodorus.*
67. Georgius (aliis Gregorius vel Sergius) ab A. 799. ad 801.
68. Fortunatus ab A. 801. ad 823.
69. Thomas (Fortunato à Græcis substitutus) ab A. 801. ad 821.
70 Basilius ab A. 821.
71. Sergius A. 835.
72. Salomon A. 856.
73. Theodosius A. 869. 870.
74. Elias III. circa A. 881.
75. Sergius II.
76. Leontius
77. Anastasius sive Athanasius
78. Christodorus
79. Agathonus
80. Joannes VII.
81. Christodorus II.
82. Thomas II.
83. Joseph

84. Jere.

Digitized by Google

84. Jeremias seu Orestes circa A. 1006. Martyr
85. Theophilus A. 1009.
86. Nicephorus
87. Arsenius
88. Jordanus circa A. 1033.
89. Sophronius II.

Turci expugnantes Hierusalem, Saracenos occiderunt A. 1076.

90. Euthymius
91. Simon defunctus A. 1098.

Patriarchæ Latini

92. Daybertus, aliis Daimbertus vel Dagobertus Pisanus Episc. A. 1103. intrusus Ebremarus.
93. Gobelinus defunctus A. 1111.
94. Arnulfus ab A. 1111. ad 1118.
95. Gormundus ab A. 1118. ad 1127
96. Stephanus ab A. 1127. ad 1130.
97. Wilhelmus ab A. 1130. ad 1145.
98. Fulcherius ab A. 1145. ad 1157.
99. Amalricus ab A. 1157. ad 1180.
100. Heraclius II. ab A. 1180. ad 1191.
101. Sulpitius ab A. 1191. ad 1194.
102. Monachus Archiepiscopus Cæsariensis ab A. 1194. ad 1203. pro Michaële A. 1194.
103. Albertus ab A. 1203. ad 1214.
104. Rodulfus ab A. 1214. ad 1216.
105. Lotharius ab A. 1216. ad 1224.
106. Gerondus sive Giraldus ab A. 1224. ad 1239.
107. Robertus ab A. 1240. ad 1255.
108. Jacobus Pantaleon, postea Urbanus Papa IV. ab A. 1255.
109. Gvilelmus A. 1263. defunctus
110. Bartholomæus de Bragantiis defunctus A. 1271.
111. Thomas de Lentino A. 1276. defunctus
112. Elias
113. Nicolaus de Anapiis Ord. Præd. ab A. 1288.

Patriarchæ titulares

Radulfus A. 1294.
Antonius A. 1305.
Petrus A. 1314.
Raymundus A. 1324.
Petrus de Palude A. 1329.

Post hæc amissa spes Syriæ recuperandæ.

Esaias A. 1434.

Patriarchæ Græci post ejectos Latinos, & captam iterum A. 1187. à Saracenis Urbem.

114. Leontius
115. Dositheus Studita
116. Nicodemus
117. Onufrius
118. Joannes
119. Enochus

* * *

Lazarus A. 1338.

* * *

Abraham A. 1468.
Jacobus A. 1482. defunctus
Marcus
Paisius ad A. 1660.
Nectarius abdicavit se A. 1665.
Dositheus qvi Synodum adversus Calvinistas celebravit A. 1672.

Index Alphabeticus Episcoporum Hierosolymitanorum.

118. Jo-

80. Joannes VI.
118. Johannes VII.
88. Jordanus
14. Joseph
83. Joseph II.
41. Irenæus
55. Isaacius
3. Judas
15. Judas qvi & Qviriacus
20. Julianus
24. Julianus II.
3. Justus
11. Justus II.
44. Juvenalis
post 119. Lazarus
76. Leontius
114. Leontius II.
12. Levi
105. Lotharius
39. Macarius
51. Macarius II.
16. Marcus
post 119. Marcus II.
46. Martyrius
8. Matthias vel Matthæus
19. Maximus
26. Maximus II.
40. Maximus III.
35. Mazabanes
102. Michaël
57. Modestus
102. Monachus Archiep. Cæsar.
30. Narcissus *& post* 33.
41. Narcissus II.
86. Nicephorus
116. Nicodemus
113. Nicolaus de Anapiis
117. Onufrius
84. Orestes
50. Petrus
post 113. Petrus II.
— Petrus de Palude
9. Philippus
43. Praylius
18. Publius
15. Qviriacus
41. Qviriacus II.
post 113. Radulfus
— Raymundus
107. Robertus
104. Rodulfus
47. Salustius
10. Seneca
59. Sergius
67. Sergius II.
71. Sergius III.
58. Sophronius
89. Sophronius II.
60. Stephanus
96. Stephanus II.
101. Sulpitius
2. Simeon sive Simon
91. Simon II.
22. Symmachus
61. Theodorus presb.
64. Theodorus idem
66. Theodorus II. intrusus
85. Theophilus
69. Thomas
82. Thomas II.
111. Thomas III. de Lentino
5. Tobias
28. Valens
97. Wilhelmus
37. Zabdas
4. Zacchæus sive Zacharias.
56. Zacharias II.

Doxopater Sacellarius JCtus qvem postremum omnium JCtorum Græcorum vocat Nic. Comnenus pag. 372. ubi citat ejus scholia in novellas Isaaci Angeli. De aliis Doxopatris dixi ad Allatium de Nilis pag. 53. qvibus addendus Jo. Doxopater Rhetor, inter scholiastas Hermogenis de qvibus lib IV. cap. 31. §. 7.

Joannes Ducas supra in Batatze.

Manuelis Ducæ Epistola ad Germanum II. CPol. supra pag. 214.

Ducas Michaelis nepos. Volum. VI. pag. 567. Vide etiam de Theodoro Lascari Duca id. 321. 564.

Eleusius Presb. de vita Theodori Siceotæ, Anastasiopolitani Episcopi Latine ex Zini versione in Actis Sanctor. T. 3. April. XXII. p. 33. Vide Allatium de Georgiis infra p. 612. seq.

Eliæ Patriarchæ Orientis confessio apud *Abrahamum Bzovium* ad A. 1330. n. 24.

Elias presbyter atq; Ecdicus sive Defensor * Ecclesiæ scripsit πηγὴν ναύστων sive capita Ascetica CCXLIV. Græce MS. Lambec. V. p. 67. & 86. Ex his capita CXXIII. Latine edidit Jacobus Pontanus ad calcem Simeonis junioris, de qvo supra p. 300. recusa in supplemento Bibl. Patrum Morelliano Paris. 1639. Tom. I. pag. 853. seq. atqve inde in aliis Bibl. Patrum editt. Incipit: ἔξεστι παντὶ χριστιανῷ τῷ ὀρθῶς πιστεύσαντι. *Potest unusquisque Christianus.*

Elias Syncellus, cujus carmina in Deiparam edere promisit Allatius pag. 284. ad Eustathium Antiochenum.

Elias Monachus cujus sermonem προσφόρτιον in CHristi nativitatem & SS. Patres memorat Allatius p. 101. de Simeonibus. Incipit: ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἐπιλάμψει μοι.

Elias Cretensis libro de moribus Ethnicorum citatur à Nic. Comneno pag. 213. & responsis ad monachos Ascetenses p. 188. & ad monachos Corinthios pag. 251. Responsione IV. ad monachos solitarios p. 190. 220. De ejus commentariis in Nazianzeni Orationes dixi Volum. VII. pag. 539. & in Joannem Climacum Volum. VIII. p. 617. Expositionem in Epistolam Nazianzeni ad Cledonium laudat idem Comnenus pag 258. Responsa ad Dionysium Monachum de VII. ejus diversis

* Alius D. Defensor, Latinus Theologus antiquus, cujus *scintilla* sive Loci communes ex S. Scriptura & Ambrosio, Anastasio, Augustino, Basilio, Cæsario, Clementis libris, Collationibus Cassiani, Cypriano, Ephraim, Esaia, Eusebio, Gregorio, Hieronymo, Hilario, Isidoro, Josepho, Origene & Vitis Patrum collectæ & sub titulis LXXX. digestæ prodierunt Colon. 1556. forma minore.

ſis interrogationibus extant Græce & Lat. in Libro V. juris Græco Romani p. 335--341. Alius Elias Cretenſis Judæus de qvo Rev. Wolfius noſter Bibl. Hebr. T. I. pag. 148. 168.

Emanuel Cretenſis à Nic. Comneno allegatur.

Emanuelem Charitopulum in ecthesi tropariorum ſive in expoſitione hymnorum Eccleſiæ Græcæ laudat idem Comnenus p. 397.

Emanuelis Patriarchæ CPol. (circa A. 1480.) reſponſum de antimenſiis memoratur à Latino Latinio in lucubrationibus & Epiſtolis editis Romæ A. 1659. 4. pag. 370. Emanuelem Philoſophum Patriarcham CPol. admonitione ad judices, & Synodico ut nuptiæ judicentur ab Epiſcopo, citat Nic. Comnenus p. 285. 287. 340.

Emanuel Palæologus, Joannis F. ab A. 1391. Imperator, defunctus A. 1425. ſcripſit I. *ὑποθήκας βασιλικῆς ἀγωγῆς præcepta educationis regiæ ad filium Joannem, Capita centum*. Cum verſione Jo. Leunclavii, ex Bibl. Jo. Sambuci prodierunt * Baſil. 1578. 8. pag. 12-133. Incip. *βίοι τοῖς ἀνθρώποις διάφοροι.* Præterea exſtant ejusdem:

2. *Oratio I.* protreptica ſive adhortatoria ad eloqventiæ ſtudium & de virtute ac bono principe. Incipit: *τὸ καλῶς ἐπίςασθαι λέγειν.* Ibid. p. 134-173.

3. Oratio II. Bonum naturaliter diligi ab omnibus. Incipit: *ἐγὼ νομίζω καὶ πάντας οἶμαι τῇ δόξῃ* pag. 174-192.

4. *Oratio III.* de electione & voluntario. Incip. *δέδεικται μὲν, ὡς ἡγοῦμαι.* p. 192-227.

5. *Oratio IV.* De voluptate, qvod eam præſtaret ab hac vita prorſus abeſſe. Incip. *ἀλλὰ γὰρ γιγνόμενόν ἐςι προσῆκον* p. 228-260.

6. *Oratio V.* Pro voluptate, qva ſuperior oratio refellitur. *ταυτὶ μὲν οὖν τὰ παρὰ τῶν μεμφομένων.* p. 260-294.

7. *Oratio VI.* Nec deſperandum peccanti, nec peccantes odio habendos, ſed miſerandos. Incip. *περὶ ἡδονῆς προδιαλεχθέντες* pag. 294--366.

8. *Oratio VII.* De humilitate & dilectione. Incip. *τῶν κεφαλαίων τὸ ὕςατον.* p. 366-419.

Sss 3 9. Pro-

* Subjuncta ſunt Græcis Em Palæologi ſcriptis Latina Beliſarii Aquivivi Aragonii, Neritinorum Ducis, de Principum liberis educandis & de venatione, de aucupio, de re militari & de ſingulari certamine ad Franciſcum Mediceum, magnum Tuſciæ Ducem, & Michaëlis Marulli carmen heroicum de Principum inſtitutione.

Digitized by Google

9. *Propitii Principis ad benevolos subditos ætatis in flore constitutos* brevis admonitio. Incip. τὸ ὑμῖν συνοῖσον. p.420.

10. *Preces matutinæ.* Incip. Δόξα τῷ δείξαντι τὸ φῶς pag. 422-437.

11. *Preces aliæ breviores* pag. 438. Incip. Εὐχαριστῶ σοι τῷ Θεῷ καὶ Πατρί. pag.438.

12. Κεφάλαια κατανυκτικά, *capita compunctionis*, versibus exposita. p.438--442. Incip. διὰ τὸ μὴ εἶναι με ἄξιον σε μετασχεῖν.

13. Ἔαρος εἰκὼν ἐν ὑφαντῷ παραπετάσματι ἐξηγικῷ. *Imago Veris in aulæo textili, operis phrygii.* Incipit: ἦρος ὥρα καὶ δηλοῖ τὰ ἄνθη pag.442-446.

14. *Ethopoeia Tamerlanis* Persarum Scytharumqve Ducis ad Turcorum Tyrannum Bajazetem pag. 446. Incipit: ὡς ἔοικε τὸ πόῤῥωθεν.

15. *Psalmus Eucharisticus* περὶ κεραυνοῦ Ἀγαρηνοῦ, de fulminne Agareno, Bajazete extincto pag. 448-451. Incipit: ὕψιστος ὁ Κύριος ἐν ἀρχῇ.

16. *Oratio funebris luculenta in fratrem Theodorum Palæologum Despotam.* Incipit: ἀλλὰ τί καὶ φθέγξομαι. Græce & Latine edidit cum notis Franciscus Combefisius Tom.2. auctarii novi pag.1045-1214. Parisf.1648. fol. præfixa Man.Palæologi icone pulchre ære descripta. Eadem Oratio Latine ex Combefisii versione in Tomo XXVI. Bibl.Patrum Lugd. p.491.

17. Ejusdem *Orationem consolatoriam in mortem fratris Joannis* allegat Allatius de Synodo Photiana p. 542.

18. *In Nativitatem Cqristi.* Incipit: εἰ δ' ἂν ἐν ἥπερ γένοιτο χαῖρον. Meminit Allatius de Simeonibus pag.103.

19. *In Dormitionem B.Virginis.* Incipit: ὦ Θεοῦ μῆτερ, καλὸν γὰρ οἶμαι. id. p.114.

20. *In Mariam Ægyptiacam.* Incipit: ὁ λόγος ἔτος. Vide Volum. IX. pag.119.

21. *Capita CLVII. de processione Spiritus S.* adversus compendiariam Latini cujusdam expositionem in Gallia versanti Imperatori oblatam. Incipit: κρεῖττον ἂν ἦν σοι ταῦθ' ἅ σοι πρὸς ἡμᾶς εἴρηται. Vide Allatium de consensu lib.2. cap.18. §.3. p.854. Caput centesimum allegat p.306. 494.

22. *Lauda-*

Digitized by Google

22. *Laudatio in Gabrielem, Episcopum Thessalonicensem*, citatur ab Allatio de Synodo Photiana p. 542.

23. *In S. Euphemiam Martyrem.* id.

24. *In SS. Patres qui in VII. Oecumenicis Synodis interfuere.* id.

25. *In Davidem, Thessalonicensem Episcopum.* id.

Emanuelis Rhetoris magnæ Ecclesiæ CPol. Epistolam ad Franciscum Dominicanum, citant Allatius de Consensu p. 525. Altimura pag. 432. &c. Hic est Emanuel Holobolus de qvo infra pag. 686.

Esaia Cyprii de qvo p. 383. dixi, Orationem de lipsanomachis MStam exstare Romæ in Collegio S. I. inter Codices Andreæ Eudæmono Joannis, testatur Nic. Comnenus pag. 242. De Esaia alio Asceta dictum Volum. VIII. p. 363.

Eudoxius Nomicus, judex Veli, cujus synopsin Legum citat Comnenus p. 402. & scholia ad novellas Alexii Comneni p. 345.

Eugenii Nomophylavis Synodicon Dominica Orthodoxiæ in Ecclesia Thessalonicensi recitari solitum, ex qvo nonnulla affert Allatius de Simeonibus pag. 186. 187.

Eugenii Episcopi & præpositi montis Sinai Epistolam ad Carolum Archiducem Austriæ (A. 1569. datam) Græce & Latine vulgavit David Chytræus cum Oratione de statu Ecclesiarum in Græcia, Asia & Boëmia pag. 79. In eodem Chytræi libello exstant & alia qvæ hoc loco referre juvat ex editione optima Wecheliana Francof. 1583. 8. Præcipue memorabilis *Epistola CPolitana Ecclesia* data A. 1451. qva *Pragenses Boëmos* ad unionem invitat. Subscribunt *Macarius* Nicomediensis, *Ignatius* Tornobi metropolitanus, *Acacius* metropolita (ὁ Φιλίππȣ πλȣ̃ Ἰωσὴφ ταπεινὸς μητροπολίτης Ἀκάκιος.) *Silvester Syropulus* magnus Ecclesiarcha Diaconus, *Theodorus Agallianus* dicæophylax & hieromnemon Diaconus, & *Gennadius* ὁ καθολικὸς τῆς τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησίας διδάσκαλος ταπεινὸς μόναχος Γεννάδιος. Præterea exstant *Jeremia* Patriarchæ CPol. qvinqve Epistolæ, una ad Chytræum data A. 1578. pag. 75. duæ ad Tubingenses pag. 107. 126. & tres ad Martinum Crusium p. 118. 134. Nec non singulæ ad Crusium datæ Epistolæ *Gabrielis Philadelphiensis* A. 1586. pag. 153. *Joannis Zygomala* A. 1576 p. 122. *Simonis Cabasila* A. 1578. pag. 86. & binæ ad eundem Crusium scriptæ à *Theodosio Zygomala* A. 1575. pag. 92. & A. 1580. p. 137. Testimonium qvoqve qvod A. 1361. impertiit Alberto Comiti de Lewenstein *Joachimus* Alexandrinus Patriarcha, occurrit pag. 84. & *Gennadii* CPol. confessio A. 1453. exhibita Muhamedi

Digitized by Google

medi II. pag. 173. Cætera sunt, Epistolæ ad Chytræum datæ à Wenceslao Budovvitz pag. 44. Francisco à Billerbeg pag. 58. Martino Crusio pag. 101. 106. 130. 132. 143. Stephano Gerlachio pag. 69. 73. 112. 116. & ab eodem Gerlachio ad Crusium pag. 158. atqve ad Sann. Heilandum pag. 254. Pauli Oderbornii ad Chytræum de religione Russorum, Tartarorum, Polonorumqve pag. 211. Jo. Meletii ad G. Sabinum de religione Borussorum. pag. 241. De religione Æthiopum pag. 195. Literæ Alepone sive Halepo (Hierapoli Syriæ) datæ pag. 251. Et de situ urbis CPolis ex Cœlii Aug. Historia Saracenica. pag. 257.

Eustratius Metropolita Nicænus πρὸς τοὺς λέγοντας ὅτι ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορεύεται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, κατασκευὴ ὅτι ἐκ τοῦ Πατρὸς διὰ τοῦ Υἱοῦ μόνον, οὐχὶ καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ. Vide Allatium de Consensu pag. 522.

Eustratius Joannides Zialowski Ruthenus qvi A. 1621. Altdorfii versatus est, brevem delineationem Ecclesiæ Orientalis Græcæ in gratiam hospitis qvondam sui Georgii Mauritii, Professoris Altdorfini Classici scripsit Latine, qvam cum notis & observationibus edidit B. Wolfgangus Gundlingius, Ecclesiæ ad D. Laurentii Minister Noriberg. 1681. 8.

Gabriel Artæ Archiepiscopus in exegesi Liturgiæ citatur à Nic. Comneno pag. 397.

Gabriel Monachus in Synaxario S. Methodii id. p. 408.

Gabriel Mormorius Corinthi Archiepiscopus, in Nomocanone p. 398. & de formis templorum atqve Ecclesiarum p. 399.

Gabriel Severus Monembasiotes; id. pag. 178. Philadelphiæ Metropolita, ad qvem Venetiis degentem A. 1580. scripsit Martinus Crusius, ipse vero A. 1586. literas ad Crusium dedit ut p. 511. jam dixi. *Privatus Episcopus advenarum in Italia Græcorum, pæne dixerim antistes sine jurisdictione, sine solio princeps & præsul tantum ex titulo*, si eidem Comneno pag. 55. credimus, qvi eum semper tanqvam Latinorum adversarium perstringit. *Tertium è cælo Catonem Latinomastiga descendisse sanctissime putant Photiani, quem propterea cudendum iterum penes transistranos Dacos nuperrime curant.* pag. 167. Scripsit contra V. Concilii Flor. capita, vulgari Græcorum sermone Apologiam pro Ecclesia Orientali Græcorum, & διαφορᾶς, *de differentiis quæ inter Græcam & Latinam Ecclesiam intercedunt*, de qvo opere Venetiis edito Georgius Coressius Epist. 1. ad Corydaleum: ἀνέγνων Σεβήρου τὰς διαφορὰς, πολλὰ λέγει, τὰ πλείω φορύνει, οὐδὲν

ἰδὲν δ' ἀποδείκνυσιν. *Legi Severi differentias, multa dicit, pleraque confundit, nihil demonstrat.* ὁ καλὸς ἐγκαλεῖ τοῖς Λατίνοις, ἀγνοῶν τὺς ἀνθρώπυς κατὰ πεῖραν. *Vir bonus Latinos provocat, nunquam expertus.* Differentia secunda est de primatu Papæ, qvarta de purgatorio qvinta de Spiritus S. processione. Libros *de sacramentis* edidit A. 1600. & qvadriennio post libellum περὶ τῶν μερίδων *de particulis* S. Eucharistiæ destinatis etiam ante consecrationem venerandis. Vide Arcudium lib. 3. cap. 28. pag. 265. In Opusculis Gabrielis, qvæ Græce cum versione sua & eruditis notis atqve observationibus vulgavit *Rich. Simon* Parif. 1671. 4. habentur 1) κατὰ τῶν λεγόντων τὺς ὀρθοδόξυς τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας υἱὺς &c. *Contra eos qui dicunt orthodoxos Ecclesiæ Orientalis filios in eo male agere & ultra legem, quod honorent & adorent sancta dona, cum Cherubicus hymnus canitur, & Sacerdos illa deferens ingreditur in Sanctuarium.* pag. 1-17. 2) περὶ τῶν μερίδων *de particulis* pag. 18-22. 3) *de colybis sive decoctis leguminibus* p. 23-30. (Confer de horum usu supra pag. 494.) 4) Ex opere de Sacramentis περὶ τῶν ἁγίων μυστηρίων, partem illam qvæ de sacramentis generatim differit, pag. 32-55. & de sacramento Eucharistiæ, περὶ τῦ μυστηρίυ τῆς θείας λειτυργίας pag. 56-67. Similiter partem de Sacramento pœnitentiæ Græce & Latine exhibet *Jo. Morinus* in appendice ad commentarium Historicum de Sacramenti pœnitentiæ administratione pag. 142 — 150. edit. Antvverp. & edit. Parif. 1651. pag. 662 — 667. & partem de Sacramento Ordinis, in commentario de sacris Ecclesiæ Ordinationibus pag. 201-204. edit. Parif. 1655. fol. & edit. Antvverp. pag. 163-166. Simeoni Thessalonicensi multa debere Gabrielem & Nilo notavit Comnenus pag. 10. & 306. Multis scatere barbarismis & solœcismis ejus orationem, Petrus Arcudius p. 225. Severi Apologia pro Orientali Ecclesia cum aliis scriptis Nili, Palamæ, Georgii Scholarii, Barlaami, Meletii Pigæ, Maximi Margunii & Georgii Coressii recusa etiam Græce est Londini 1624. 4. Confer Rich. Simonis Bibl. Criticam, editam Gallice Tom 4. cap. 3. pag. 25. seq. *De purgatorio* citatur ab Allatio in libro ejusdem argumenti pag. 74. 97. 149. 215. seqq. De libro ejus contra capita qvinqve Concilii Florentini vide Rich. Simonis Epistolas selectas Gallice editas Tom. 2. Epist. 12. & Bibl. selectam Tom. 2. cap. 11. p. 159. sqq. Vide etiam ejus Bibl. Criticam Tom 3. pag. 231. In Concilio Hierosol. A. 1672. habito Gabriel Severus appellatur ὁ ἀπὸ Πελοποννήσυ, μητροπολίτης τῶν Ἐνετήσιν ἀδελφῶν. id. Tom. 4. pag. 38.

Digitized by Google

Leo Garidas (al. *Laridas* vel *Zaridas*) JCtus, judex Veli in Compendio Legum Leonis & Constantini, sive synopsi novellarum citatur à Nic. Comneno pag. 15.407. sylloge omnium novellarum p.400. notis ad novellas p.371.

Georgius Contares (Κονταρῆ) ex urbe Serviorum Sacerdos A. 1675. Venetiis edidit Historiam urbis Athenarum à Cecrope usqve ad tempora S. Dionysii Areopagitæ. Allegat Cangius in glossar. Hic Contares addendus Georgiis de qvibus infra ad Allatii diatribam.

Gerasimus Monachus, explanator acutissimus Balsmonis, Trullanos Canones explicans laudatur à Nic. Comneno pag. 145. prænot. mystagog. Ejusdem ecthesis Canonum Apostolicorum. pag. 249.

Gerasimus Nicænus Archiepiscopus Observationibus ad septem Concilia. id. p.398. in ecthesi Canonum pag. 192.

Gerasimus Protecdicus. id.

Gerasimi Patriarchæ Alexandrini Epistolam A. 1629. scriptam Græce & Latine exhibet Allatius III. 8. 4. de consensu, p.1013. seq.

Gobidam Logothetam JCtum scholiis ad novellas Leonis Imp. allegat Nic. Comnenus p. 372.

Gregorius varios jam retuli in hac Bibl. ut Neocæsariensem Thavmaturgum Tom.V. p.247. Nazianzenum Tom. VII. p.567. Nyssenum Tom. VIII. pag. 143. Gregorium Melissenum protosyncellum adversarium Marci Ephesii, hoc ipso volumine 813. & 381. Gregorius protosyncellum qvi scripsit σύνοψιν τῶν θείων καὶ ἱερῶν τῆς ἐκκλησίας δογμάτων p.382. De eadem consulendus Rich. Simon. Tom.1. Bibl. Criticæ Gallica lingua editæ c.14. p. 186. seq. Gregorium Palamam p. 454. & Acindynum p. 463. Gregorium Cyprium p.805. & Tom. VI. p.603. De Gregorio I. ad Leonem Isaurum Græce & Lat. habes ante acta Concilii Nicæni secundi Tom. 3. Binii p. 462. & Tom. VII. Labbei p.7. & T. IV. Harduin. pag. 1. De Gregorio presb. Cæsareensi & Gregorio presb. qvi Nazianzeni vitam scripsit, de Gregorio Prusæo Metropolita, Gregorio Archidiacono & Referendario, de Gregorio Mytilenæo & Episcopo Antiocheno, nec non de Gregorio Basilii Anachoretæ discipulo vide Tom. VI. pag. 775. His adde *Gregorium Decapolitam* de visione cujusdam Judæi in æde sacra S. Gregorii, apud Bollandum 13. Aprilis, ex editione Romana 1642. Vixit sub Iconoclastis de qvo Cangius jubet consulere Menologium Sirleti 29. Novembris.

Grego-

Digitized by Google

Gregorius Patzo, Logotheta Dromi, atqve JCtus inter Græcos uno Harmenopulo minor, judice Nic. Comneno p. 388. qvi ejus explicationem Novellarum passim laudat, ut Leonis pag. 400. 402. Alexii Comneni pag. 395. & Mich. Ducæ pag. 371.

Gyrardi acrostichis in Stavratium Sebastum ex Cod. Reg. 2566. citatur à Cangio.

Hagiotheodoretus Monachus & JCtus, cujus synopsin novellarum laudat Nic. Comnenus p. 393. & scholia ad novellas Leonis p. 372.

Heliconii Sophistæ Byz. χρονικὴν ἐπιτομὴν ab Adamo usqve ad Theodosium Magnum Svidæ memoratam servari adhuc MStam in Italia narrat Simlerus.

Alexander Helladius Thessalus, qvi nostra ætate versatus est in Germania, præter σταχυολογίαν τεχνολογικὴν sive *spicilegium Grammaticum* Noribergæ A. 1712. 8. Græce & Latine editum, de qvo dixi Volum. VII. pag. 41. vulgavit A 1714. 8. Latine, & Petro Alexidi magno Russorum Tzario atqve Imperatori dedicavit librum *de statu præsenti Ecclesiæ Græcæ*, & qvare *Græci Græcobarbara editione Novi Testamenti uti recusent*. Cum in hoc libro paullo procacius se jactet, insultetqve viris præstantissimis Helladius, responsum ipsi est a Cl. V. *Joanne Matthia Gesnero* in diss. de eruditione Græcorum qvi hodie vivunt, inserta Miscellaneis Lipsiensibus Tomo II. Lips. 1716. 8. In illo autem libro Helladii p. 6. seq. memorantur libri qvidam Græca lingua vulgari editi Venetiis, *Justinus* Latinus Historicus, *Homerus* versibus politicis cum iconibus, *Æsopi* vita & fabulæ, *Bertoldi* facetiæ, *Spanus* liber plane ut ait impius qvem nonnulli in contumeliam S. Chrysostomi, jussu Eudoxiæ Augustæ ab Ethnico qvodam concinnatum esse existimarunt. *Syntipas* de qvo supra pag 339. *Scuphi* Corcyrensis Rhetorica, Arithmetica *Blezuni*, tam sagaci, ut ait, condita ingenio, ut omnes qvæstiones qvas Mathematici methodo algebraica resolvere solent, simplici qvadam arte resolvat. Ait etiam spem esse factam de *Concordantiis* Græcis V. & N. Testamenti edendis opere triginta annorum Reverendissimi Domini *Sugdoris* Doctoris *Johannensis*. Pag. 9. narrat in Moldavia impressas Meletii Alex. Patriarchæ Epistolas ad diversas Ecclesias Græcorum, cum Georgii Coressii, Nili & Gabrielis Philadelph. adversus Latinos. In Walachia: *Mercadam* sive de Mercadæ Judæi filiæ & Græci juvenis amoribus, versibus politicis, atqve eodem versuum genere historiam *Michaelis Bees* Turcarum flagelli. *Joannis*

annis Comneni itinerarium ſancti montis Atho in Macedonia 8. & *Maximi* Peloponenſii enchiridion de qvinqve differentiis Eccleſiarum Orientis & Occidentis, *Gabrielis Severi* & *Simeonis Theſſalonicenſis* & *Doſithei Hieroſol* & *Barlaami* volumen antea omnibus ignotum qvod appellat opus ad hiſtoriam Eccleſiaſticam illorum temporum percipiendam non ſolum Græcis ſed & Europæis maxime neceſſarium, idqve eundem Doſitheum Patriarcham Hieroſol. qvi circa A. 1706. anno ætatis centeſimo octavo ex hac vita diſceſſit, jamjam moribundum imprimi juſſiſſe. Præterea *Sebaſti Cymineti* Trapezuntii de immaculata conceptione S. Virginis, in 4. & de Euchariſtia in 4. atq; poſtumum illius Heortologium qvod evolvi ipſe, excuſum Bucoreſti A. 1701. 4. in qva Bucoreſtenſi Academia profeſſorem ſive *διδάσκαλον* ille geſſerat.

Herennius Modeſtinus JCtus de excuſatione, cum Antonii Auguſtini commentario Lugd. 1591. 8. Heidelberg. 1594. 8.

Hierophilus Sophiſta de alimentis : *περὶ τροφῶν κύκλος τὸ ποίοις δηλοῖ χρῆσθαι ἑκάστῳ μηνὶ καὶ ὁποίοις ἀπέχεσθαι.* Ex cod. Reg. citat Cangius.

De *S. Hierothei*, Athenarum ut volunt Epiſcopi, ex cujus *Θεολογικαῖς στοιχειώσεσι* & *ἐρωτικοῖς ὕμνοις* nonnulla profert pſeudo Dionyſius Areopagita, eumqve veluti Magiſtrum ſuum laudat, videndus Petrus Halloix S. I. in vitis ſcriptorum Orientalium Tom. 1. pag. 601. ſeq.

Hierotheus ſacellarius in vita Gregorii Palamæ allegatur à Nic. Comneno pag. 74. prænot. myſtagog. Idem alibi laudat *Hierotheum Chartophylacem*, & *Hierothei monachi* Collectionem Canonum pag. 188. 241. 261. Iſagoge in Jo. Climaci ſcalam paradiſi MS. in Bibl. Cæſarea. Lambec. IV. p. 191.

De Hierotheo Chymico infra lib. VI.

Hyperbius Chalcedonenſis Archiepiſcopus ab eodem Comneno laudatus p. 259.

Jacobi Monachi Epiſtolæ XLIII. ad Irenem Auguſtam Alexii *πρὸς τὴν πανευτυχεστάτην τὴν Σαβαστοκρατόρισσαν Εἰρήνην συνεκδημοῦσαν τῷ κυρίῳ καὶ ἁγίῳ ἡμῶν βασιλεῖ.* Citat Cangius ex Codice Regio 2004.

Jeremias Patriarcha CPol. ex Metropolita Sophiæ in Bulgaria electus Patriarcha CPol. poſt Theoleptum A. 1520. & Tornobi in Bulgaria A. 1544. defunctus. Vide Cruſii TurcoGræciam pag. 153. ſeq. Tractatus de cognatione, qvatenus connubium impedire poteſt, MS. in Bibl. Cæſarea. Lambec. VIII. pag. 477. ſeq. *Jere-*

Digitized by Google

Jeremias II. ex Metropolita Lariſſæ, Patriarcha CPol. A. 1572. atqve iterum poſt Metrophanem reſtitutum qvi 18. Aug. 1580. (teſte Schvveickero in hodoeporico) deceſſit; atqve tertio A. 1587. Hujus plures exſtant Epiſtolæ ad Martinum Cruſium & ad Theologos Tubingenſes, e qvibus ſupra p. 511. & Volum. VI. p.695.ſeq 698.699.701.ſeq. dicere me memini. Ecthesin eruditam de moribus Græcorum laudat Nic Comnenus pag. 406. prænot. myſtagog. & ecthesin præceptorum Eccleſiæ p. 139. parænesin ad Germanos de Euchariſtia, p 189. Reſponſum XIV. ad varia interrogata. p. 150. Synodicum excommunicationis in eos qvi Chriſtianos deferunt Agarenis. p.284. Prodiit etiam Francofurti ad Oderam ſive Viadrum A.1590 4. Jeremiæ judicium de Calendario novo Gregoriano, ubi junctim Græce exhibentur 1) *ἀντιγραφὴ ἀπὸ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Κυρίου Ἱερεμίου καὶ τοῦ Ἀλεξανδρείας Κυρ. Σιλβέστρου.* 2) Cruſii ad Jeremiam. 3) Jeremiæ reſponſum ad Poſſevini criminationem. 4) Chriſtoph. Pelargi Epiſtola ad Jeremiam Græce ſcripta. 5) Jeremiæ reſponſum poſtqvam jam ab exilio redierat. 6) CPolitanæ Eccleſiæ ad Moſcoviæ Tzarum, qvanto deſiderio Paſtorem ſuum exſpectaverit. Subſcriptiones notatu dignæ: *Ἐφέσου μητροπολίτης Σωφρόνιος καὶ εὐχέτης τῆς βασιλείας σου. ὁ Νικομηδίας Σισίνιος. ὁ Νικαίας Κύριλλος. Θεσσαλονίκης Μητροφάνης. ὁ Ναυπάκτης καὶ Ἄρτης Μητροφάνης. Κυζίκου Ἀχίλλιος ὁ περὶ θεορίου καὶ ξάνθης Φιλήμων. ὁ Πρύσης Νεόφυτος, ὁ μέγας οἰκονόμος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἱερεὺς Γεώργιος. ὁ Ἱέραξ ὁ μέγας λογοθέτης τῆς μεγάλης βασιλείας καὶ δοῦλος τῆς σῆς βασιλείας. ὁ μέγας σακελλάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Σαβαλιανὲς, καὶ δοῦλος. ὁ μέγας σκευοφύλαξ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ δοῦλος τῆς βασιλείας σου. ὁ μέγας χαρτοφύλαξ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ δοῦλος τῆς βασιλείας σου. ὁ μέγας ἐκκλησιάρχης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. ὁ σακελλίου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. ὁ δικαιοφύλαξ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. ὁ πρωτονοτάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. ὁ ῥήτωρ. ὁ πρωταποστολάριος. ὁ μέγας πρωτοπαπὰς. ὁ νομοφύλαξ. ὁ καυστρίσιος. ὁ ῥεφερενδάριος. ὁ ἱερομνήμων. ὁ πρωτοπαπᾶς. ὁ ὑπομιμνήσκων. ὁ ἐπὶ τῶν γονάτων. ὁ ἐπὶ δεήσεων. ὁ ἐπὶ τῶν σεκρέτων. ὁ ὑπομνήματα γράφων. ὁ πρωτοκανονάρχων. ὁ πριμμικύριος καὶ οἱ λοιποὶ ἱερεῖς καὶ ἄρχοντες τῆς Κωνσταντίνου πόλεως καὶ τοῦ γαλατᾶ.* 7) Alia Epiſtola qva pro Jeremia revocando tota ſollicitat Eccleſia. Subſcribunt *ὁ μέγας οἰκονόμος Γεώργιος ἱερεύς.* & *ὁ Ἱέραξ ὁ μέγας λογοθέτης καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοί.* 8) Joannis Petri, Voi-

vondæ & Domini MoldoWalachiæ ad Jeremiam ut ad Patriarchatum redeat. A. 1589. 9) Sigismundi Poloniæ Regis ἐξουσία concessa Patriarchæ Jeremiæ. Notissimum etiam opus Witebergæ A. 1584. fol. editum cui titulus: *Acta & scripta Theologorum Wirtembergensium* (male Witenbergensorum apud Arcudium p. 8. Concordiæ de Sacramentis edit. 1674. 4.) *& Patriarchæ CPolitani Jeremiæ, quæ utrique A. 1576. usque ad A. 1581. de Augustana Confessione inter se miserunt, Græce & Latine ab iisdem Theologis edita*, cum præfatione Apologetica adversus Socolovium a) Lindanum b) & Ficklerum. c) 1) Epistolæ binæ ad Jeremiam missæ à D. Jac. Andreæ & Martino Crusio. 2) Confessio Augustana Græce versa pag. 5-53. Interpres Paulus Dolscius Melanchthonis discipulus, & eadem versio jam A. 1559. edita Basileæ apud Oporin. & per Demetrium Mysum *, Diaconum CPol. missa ad Josaphatam Patriarcham CPol. qvemadmodum & compendium Theologicum Jac. Herbrandi Theologi Wirtemberg. Græce versum à Martino Crusio, qvod rogatu Jeremiæ Patriarchæ & Joannis Zigomalæ versum vidit qvoqve lucem Witeberg. 1582. 4. vide Bibliothecam Rev. Joh. Fabricii Helmstad. Tom. 3. p. 374. Wenceslaus à Budovvitz Epistola ad Dav. Chytræum data A. 1579. narrat Augustanam Confessionem Græce impressam Basileæ (cujus exempla complura CPolin attulerat Steph. Gerlachius) oblatam uni ex Principibus Georgianis, qvi in linguam suam Ibericam transferri jussit. 3) Jeremiæ responsum primum ad Jac. Andreæ & Martinum Crusium A. 1576. p. 54-143. 4) Epistola Lucæ Osiandri, (nomine Jac. Andreæ qvi in Saxonia versabatur) & Martini Crusii Epistola ad Jeremiam cum responso ad ejus scriptum pag. 144-199. 5) Secundum Jeremiæ scriptum datum A. 1577. pag. 200-260. 6) responsum Tubingensium Eberh. Bidenbachii, Jac. Andreæ, Jo. Magiri, Jac. Herbrandi, Theod. Snepfii, Luc. Osiandri & Martini Crusii ad secundum

a) *Stanislaus Socolovius*, Stephani Poloniæ Regis Theologus, annotationes ad Jeremiæ Censuram Orientalis Ecclesiæ de præcipuis nostri sæculi hæreticorum dogmatibus, latine redditam edidit Cracov. 1582 fol. recusas Dilingæ 1582. 8. & Colon. 1582. 8. & cum notis marginalibus Francisci Fevardentii Paris. 1584. 8. Deinde ejusdem Socolovii responsio ad invectivam Witebergensium Theologorum cum antidoto ultimæ responsionis eorundem ad censuram Patriarchæ de articulis confessionis Augustanæ lucem vidit Augustæ Treuiror. 1586. 8. nec non Jo. Gorscii Crusius sive animadversiones ad Theologos Witenberg. Colon. 1585. 8.

b) *Guil. Lindanus* Episcopus Ruremondanus in Concordia discorde Protestantium.

c) *Jo. Baptista Fikler*, Archiepiscopi Salisburgensis Consiliarius ex Socolovio Germanice qvædam secus de actis Wirtebergensium Theologum cum Jeremia Patriarcha scripserat. Atqve deinde illis opposuit spongiam adversus Wirtenbergenses Protestantes, Ingolstad. 1585. 8.

* Allat. de consensu pag. 1008.

Digitized by Google

dum Jeremiæ ſcriptum A. 1577. pag. 261-348. 7) tertium Jeremiæ ſcriptum datum A. 1578. p. 349-384. cum binis ad Jac. Herbrandum & Martinum Cruſium Epiſtolis pag. 385. 386. Confer Rev. Doct. Chriſtoph. Matthæum Pfaffium, Cancellarium hodie digniſſ. Tubingenſem de Actis ſcriptisqve publicis Eccleſiæ Wirtenbergenſis p. 50. ſeq. & Jo. Ulrici Pregizeri Sveciam & Wirtembergiam ſacram pag. 156. ſeq. nec non Collectionem novam rariorum librorum Halæ nuper editam pag. 408. ſeq. Heineccium appendice operis eruditi de Eccleſia Græca pag. 80. Et Pontificii hominis Georgii Schereri S.I. neue Zeitungen aus Conſtantinopel von Jeremia Patriarchen daſelbſt / was ſein / aller Griechiſchen und Orientaliſchen Kirchen Urtheil und Meinung ſey / von allen Articuln der Augſpurgiſchen Confeſſion, in Schereri operibus junctim editis Germanice Monachii 1614. fol. Tom. 1. pag. 160-168. Deniqve Jeremiæ Patriarchæ Epiſtola ad Chriſtophorum Pelargum cum Pelargi ad qvam reſpondet litteris Græce & Latine occurrit in Jo. Chriſtophori Becmanni analectis de vitis Profeſſorum Academiæ Francofurt. ad Oderam ſive Viadrum fol. A. 1706. pag. 125.

Joannes Abbas S. Anaſtaſiæ, ſcholiis ad Can. 1. Nicæn. citatur à Nic. Comneno pag. 158.

Joannes Amaſtridis Epiſcopus, amiciſſimus Theodori Studitæ, de cultu ſacrarum imaginum, Orat. 2. id. pag. 141. ſeq.

Joannes Coloſſenſis citatur à Thoma Diplovatico. id. pag. 190. Oratione II. contra Marcum Epheſium. id. pag. 190. De Andreæ Coloſſenſis dialogo contra eundem Marcum dixi p. 436.

Joannis Botaniata νομικῦ Cretenſis ςίχοι centum de metro jambico ad Iſidorum Diaconum & tabularium τῶν χιωτῶν. MS. in Bibl. Regis Gall.

Joannem Hieromonachum Theſſalonicenſem in expoſitione officii Orthodoxiæ laudat Nic Comnenus pag. 227.

Joannis Janopuli chartularii (qvi ante Harmenopulum ſcripſit) reſponſum XII. ad Catholicos Iberiæ, id. pag. 24. Explicationem Canonum pœnitentialium S. Gregorii Thaumaturgi p. 400. Suggeſtionem ad D. Patriarcham de teſtimonio Clericorum. pag. 386.

Joannes Laſcares Rhyndacenus, vir jure Græco conſultiſſimus qvi in Italia ſæculo XVI. ſcripſit, in defenſione rituum Græcorum ad Cardinalem Aragonium citatur ab eodem Comneno pag. 199. 240. 291. 301. 317. De dignitate Sacerdotum ad eundem Cardinalem pag. 278. De ordinatione Græcorum pag 241. de Græcorum honoribus pag. 156.

de

Digitized by Google

de sacramentis Græcorum pag. 178. de sacramento Eucharistiæ p. 162. De jure Græco & Latino pag. 220. Collectaneis sive excerptis Juris Græci pag. 320. (ubi Tipucito pleraqve debere annotat) & 322. 410. In Nili synopsin Canonum pag. 138. explanatione Canonum Apostolicorum pag 253. notis ad Synodales sententias pag. 251. explanatione regularum Nicephori CPol. pag. 139. 210. 273. expositione liturgiæ ad diptycha pag. 55. notis ad prochiron Harmenopuli pag. 282. De LXX. Interpretibus pag. 199. Epistola Critica de moria Erasmi, id. pag. 195. prænot. mystagog.

Joannis Logothetæ synopsin juris sacri laudat idem p. 210.

Joannis Monachi, discipuli S. Basilii & filii obedientiæ nuncupati Canonarium sive pœnitentiale memorat Allatius p. 1307. de Consensu. Vide qvæ de hoc supra p. 165. 166. Nescio sitne ab hoc diversus Joannes Monachus cujus epitome legum allegatur à Nic. Comneno. p. 282. & consideratio Canonum p. 410. Ecthesis Canonum Trullanorum pag. 210.

Joannes Nathanaël Presbyter & magnus Oeconomus Cretæ sub extremum sæculi XVI. Græce scripsit responsa ad qvæsita Gasparis Viviani, Urbinatis, Anagniæ præsulis, qvæ allegantur ab Arcudio lib. 2. de sacramentis c. 12. & p 446. 449. 466. & Allatio de consensu p. 1260.

Joannes Pediasimus, sive æqvanimus à planitie πεδίῳ, idem etiam *Joannes Galenus* à γαληνότητι sive serenitate mentis appellatus, Sæculo XIV. primæ Justinianæ & totius Bulgariæ chartophylax, ὕπατος φιλοσόφων & Diaconus. Vide Lambecium VII. p. 55. 187. 232. & 234. Scripsit in Hesiodum scholia de qvibus dixi lib. 2. c. 8. §. 13. & 16. De Ejus scholiis ad Theocriti syringem, lib. 3. c. 17. §. 3. Ejus Γεωμετρία καὶ σύνοψις περὶ μετρήσεως καὶ μερισμοῦ γῆς (ex Herone) & Duodecim labores Herculis, & allegoria anagogica in qvatuor primos versus libri qvarti Iliados & brevis diss. de triplici ratione allegoriæ fabularum poëticarum, Physica, Ethica & Theologica, MS. in Bibl Cæsarea. Ejusdem πόθον sive *jambos de muliere mala & bona* Græce & Latine vulgavit Holstenius cum Demophili & Democratis sententiis Rom. 1638. 12. & Tho. Galeus in opusculis Mythologicis, Ethicis & Physicis, Cantabrig. 1671. 8. Sed in editione eorundem opusculorum Amst. 1688. 8. desiderantur. Scholia in Cleomedem adhuc inedita, in variis occurrunt Bibliothecis, qvemadmodum & liber de nuptiis, Gesnero teste in Bibl. Vaticana, & de cubo duplicando atqve in priora Aristotelis analytica. Vide Montfauconi Bibl. Coislin. pag. 444 seq.

Joan-

Joannes Peganius in notis ad Theodorum Prodromum (illum qvi Canones ecclesiasticos illustravit) citatur à Nic. Comneno pag. 398. prænot. mystagog.

Johannes Phobenus (al. Probenus) JCtus scripsit scholia ad Novellas Imperatorum Constantini & Leonis. id. p. 394.

Joannes Phurnes præcipuus in Gano monte Monachus & Abbas Theologus, inter Latinorum adversarios memoratur à Joanne Vecco T. 2. Græciæ Orthodoxæ Allatii p. 8. Idem hic argumenta qvædam illius oppugnanda sibi sumit Tom. 1. pag. 179. seq. Epistolam de ritibus immutatis in sacra Communione citat Allatius de consensu pag. 1232. & 1141. ubi dubitat an Phurnes sit auctor. Integram apponit pag. 1153. Græce & Latine. Ejusdem Orationem qvartam de Spiritu S. citat Nic. Comnenus pag. 356. Qvæstiones liturgicas ad diptycha pag. 24. Epistola ad Gregorium Antigonitam Monachum, MS in Bibl. Cæsarea.

Joannes Metropolita Russiæ in Epistola ad Clementem (VIII. qvi ab A. 1592. ad 1605. Papatum tenuit) citatur ab Allatio de consensu pag. 474.

Joannis Protecdici, *Joannis Protosyncelli*, *Joannis Studitarum Cœnobio propositi*, *Joannis Scylitzæ* junioris à Thracesio historiarum scriptore (de qvo Vol. VI. p. 386.) diversi qvi à Nic. Comneno inter Græcos scriptores laudantur, nullas lucubrationes vidi, uti nec *Joannis Stavracii* scholia ad Canones Synodorum, qvæ laudat pag. 398.

Joannes Claudiæ Metropolitanus de azymis & suffocatis, inter editos scriptores Græcos memoratus à Cangio, Nicolai Hydruntini exscriptor & auctor nugax, si Allatio p. 871. de Consensu credimus.

Joannes Caryophilus Logotheta magnæ Ecclesiæ, ob scripta Calvini dogmatibus similia CPoli sententia synodica Callinici Patriarchæ CPol. damnatus A. 1691. qvam Dositheus Hierosolymitanus excudi Græce curavit Jassii A. 1694. Latine vulgavit Nic. Comnenus Papadopoli responsione ad Jo. Hockstonum, Venet. 1703. deniqve Græce ac Latine Clariss. Renaudotus ad calcem homiliæ Gennadii pag. 189. 195. Paris. 1709. 4.

De *Joanne Actuario* Medico, infra libro VI.

Joannis Caloidæ Canon Paschalis A. 1429. compositus ab A. 1430. ad 1492. MS. in Bibl. Cæsarea, vide Lambecium VII. p. 244. seq.

De *Joanne Canabuzio* cujus libri 3. cap. 32. § 4. feci mentionem, confer Petri Morini Opuscula pag. 406. 407. 408.

Digitized by Google

Joannis de Capistrano Ord. fratrum minorum A. 1456. defuncti explicatio Græca oraculi de fatis CPoleos, MSta in Bibl. Cæsarea. Vide Lambecium VI. pag. 167.

Joannes Cubidius & *Joannes Cucuzela*, supra p. 499.

Joannes Italus Mich. Pselli discipulus, ὕπατος Philosophorum, cujus responsa ad qvæstiones XCIII. Mich. Ducæ ejusqve fratris Andronici, nec non dialectica & Rhetoricæ synopsis & expositio in lib. II. III. & IV. Topicorum Aristotelis MS. in Bibl. Cæsarea. Vide Lambecium VII. pag. 148. & 257.

Joannes Eugenicus, Nomophylax, Marci Ephesii frater, in antirrhetico adversus Synodum Florentinam MS. in Bibl. Bavar. Loca ex illo affert Allatius de purgatorio pag. 61. 140. 220. 241.

Joannis Gazensis liber περὶ ἀρχαιολογίας laudatur à Cangio ad Zonaram p. 16. De illius ἐκφράσει tabellæ universi, dixi Volum. VII. pag 689.

Joannem Colobum de vita S. Paisii Ægyptii citat idem Cangius in glossar. Græco è Cod. Reg. 2458.

Joannes Chameta Chartophylax Chii & Archimandrita magnæ Ecclesiæ, infra pag. 676.

Joannes Episcopus Prisdryanorum Πρισδρυανῶν, cujus περὶ οὔρων διάγνωσις καὶ πραγματεία ἀρίστη in Codice Reg. Paris. 3497. diversus à Joanne Actuario qvi itidem de urinis scripsit & à Joanne Archiatro cujus iatrosophium in Cod Reg. Paris. 2147. 3175. & in Cod. * 126. λόγος καὶ ποίημα πάντων τῶν παθῶν καὶ τῶν ἀδόλων τὰς θεραπείας πρὸς ἓν ἕκαστον τὴν τάξιν.

Joannis Eugenici à superius memorato diversi & antiqvioris, Rhetoris & Diaconi CPol. vita Josephi Hymnographi A. 883. denati Græce è MS. Vaticano & Siculo ad calcem Act. Sanctorum Tom. 1. Aprilis p. XXXIV. & Latine interprete Augustino Florito S. I. p. 269—276. Incipit: καὶ ἅπας μὲν βίος τῶν ἐναρέτων. Ejusdem in S. Jacobum Persam thavmaturgum & Martyrem MS. in Bibl. Cæsarea. Lambec. V. pag. 275. Incipit: Εἶτα πεπονηκὼς μέν ὡς καὶ κάμνων.

Joannes Nomophylax ad qvem scripsit Simon Cretensis circa A. 1350. supra p. 329.

Joannis Diaconi CPol. τίς ὁ σκοπὸς τοῦ Θεοῦ τῆς πρώτης τοῦ ἀνθρώπου πλάσεως καὶ τῆς δευτέρας ἀναπλάσεως διὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Citat Allatius de Psellis cap. XXX. *Joannis*

Joannis Πικατέρυ (Peccatoris) Rithymnensis (in Creta) poëma græcobarbarum de inferno MS. in Bibl. Cæsarea. Lambec. V, p. 263. Incipit: ὡς πεπικαμένος μεχολὴν διατί πολλ' ἐγρύπνων.

Joannes Chila metropolita Ephesius ad Imperatorem Andronicum Palæologum seniorem scripsit de processione Spiritus S. ex qvo locum affert Allatius de consensu II. pag. 513.

Joannes Saita Cydoniates Cretensis cujus de sacramento & azymo MS. Bibl. Bodlejan. Cod. 720. n. 7. & dialogi duo contra Judæos, opus eximium MS. in Bibl. Cæsarea. Vide Lambecium V. p. 257. Ab hoc longe diversus est *Joannes Baptista* ex Judæus, qvi Latine contra Judæos scripsit librum in tres partes tributum editumq; Argentorat. 1500. 4. qvod propter Lambecium noto, hac de re addubitantem.

Joannes, *Hierosolymitanus* patriarcha Photianis temporibus junior, cujus disputatio sive λόγος διαλεκτικὸς cum Philosopho Latino de azymis MS. in eadem Bibl. Lambec. III. pag. 65. Incipit: τὸν πολύπειν φασὶν τὸ παράπαν μὴ χαίρειν τῷ πόντῳ τῷ βορρᾷ, ἐχθρὰ δ' ἡγεῖσθαι ταχύ. Allatius qvi ex hac profert qvædam pag. 74. & 97. contra Hottinger. idem pag 526. testatur legisse se alium ejusdem de processione Spiritus S. cujus principium: γέγονεν ἐν Ἐφέσῳ μετὰ τὴν ὑπατείαν Φλαβίου Θεοδοσίου. & colloqvium item cum Latino de azymis, qvod incipit ab interrogatione Latini, παρὰ τοῖς παρ' ὑμῶν Εὐαγγελίοις ὁ ἔλαβεν ὁ χριστὸς εἰς θυσίαν τοῦ πάσχα. Et alia qvoq; adversus Latinos scripsisse ipse testatur disp. de azymis: μετὰ γοῦν τοὺς ἄλλους καὶ τοὺς πρὸς ἐκείνους λόγους, οὓς συνετάξαμεν ἄνωθεν, οὐ πολλαὶ παρῆλθον ἡμέραι.

Joannes Hagiopolita scripsit laudationem Macarii Ægyptii. Incipit: Μικροῦ Μακάριος διέφυγε ὁ Αἰγύπτιος. Citat Allatius p. 734. libri de purgatorio.

Joannis Nicomediensis presbyteri ut ajunt circa A. 324. Acta S. Basilei post Lipomannnum & Surium dedit Latine ex Sirleti versione Henschenius in Actis Sanctor. 26. April. Tom. 3. pag. 417. & Græce ex MS. Cryptæ ferratæ, hodie Vaticano, in appendice p. L.

Joannes Neretenus cujus manu scripta A. 1136. Græce qvædam Georgii Corcyrensis opuscula memorat Allatius de consensu p. 664.

Joannes Malaxus, in libro Gallico Morlierii, cui titulus Essais de litterature pour la connoissance des livres, Hagæ 1703. 12. Tom. 1. pag. 115. traditur Græce scripsisse historiam Patriarcharum CPolitanorum, qvam Labbeus corpori Historiæ Byz. inseruerit. Sed historiam

illam manu sua descripsit, non ipse composuit *Emanuel* (non Joannes) *Malaxus*, defunctus A. 1580. De illa dixi Volum. VI. pag. 694. Nusqvam autem in corpore Byzantino Labbei exstat, sed in Martini Crusii Turco Græcia, in cujus libro secundo occurrit Græce & Latine pag. 106-184. digna lectu, licet Græcis, qvorum contentiones & vitia narrat, parum honorifica.

Joannes Irenicus propter errores scriptis sparsos cum Joanne Corcyrensi, Demetrio Lampeno & Constantino Bulgariæ condemnatus in Synodo CPol. A. 1166. de qva Allatius II. 12. de consensu §. 4. pag. 689.

Joannicius Cassandrenus Archiepiscopus in meditationibus ad Joannem Athenicium de legibus Cæsarum, citatur à Nic. Comneno pag. 182. prænot. mystagog.

Joannicium Cretensem laudat idem pag. 191. è Thoma Diplovatio.

Joannicius Cartanus Hieromonachus & Protosyncellus Cercyrorum circa A. 1540. de cujus libro qvi *ἄνθος* sive *Florilegium* inscribitur dixi Volum. VI. pag. 695. citat Allatius infra pag. 633. & 229. seq. symmict. & *sermones* ejus (cum Damasceno Studita editos Venet. 1628.) pag. 1342. & 1346. de consensu, & *expositionem divini officii* pag. 1310. 1340.

Jobus Jasites Hieromonachus, qvem in tomo adversus Latinos componendo juvit Georgius Pachymeres, ut ipse narrat libro qvinto Histor. Factum hoc cum Imperator esset Michael Palæologus, & Patriarcha CPol. Josephus Galesiota circa A. 1270. Tomus ille sive apologia jussu Josephi, cujus discipulum Jobus se vocat, scripta lucem necdum vidit qvod sciam, MS. in Bibl. Cæsarea. Vide Lambecium V. p. 227. seq. Allatium de consensu pag. 781. Incipit: *χαῖρε, θεόσεπτε, θεοκυβέρνητε, θεοδόξαστε, ἅγιε Δέσποτά μου καὶ Βασιλεῦ.*

Jobi antiqvi Monachi, cognomento peccatoris, liber de septem sacramentis ad Phocaenses, *τῶν ἑπτὰ μυστηρίων τῆς ἐκκλησίας ἐξηγηματικὴ θεωρία καὶ διασάφησις πρὸς Φωκαεῖς* freqventer citatur ab Arcudio in Concordia de sacramentis p. 6. 14. 47. 77. 121. 122. 446. 448. 449. 476. 479. 498. Allatio de consensu p. 1260. & Cangio in glossar. qvi inter editos scriptores memorat. Nescio an idem Jobus Monachus cujus Scholia ad canones Cæsarienses allegat Nic. Comnenus pag. 398. Alius Jobius Monachus qvem Jovium malit appellari Valesius p. 39. ad Eusebium, de eo dixi Volum. IX. p. 474. seq. ad Photii Cod. CCXXII.

Josephus

Josephus Bryennius Monachus CPolitanus eloqventissimus sua ætate (circa A. 1400) Concionator in Græcia, *Oratione XXXVIII. de fide & Spiritu S.* citatur à Nic. Comneno p. 206. *Orationum XVIII. de S. Trinitate* initia videri possunt apud Allatium de consensu pag. 863. seq. Vide & p. 494. 515. 560. 609 757. 769. & de Synodo Photiana p. 164. seq. & contra Hottinger. p. 315. 318. *Ex Orationibus duabus de futuro judicio & sempiterna beatitudine* idem de libris Eccles. Græcor, p. 136. 143. 237. seq. 311. 339. seq. & lib. de purgatorio p. 79. 141. 231. 713. *Ex gratiarum actione in S. Virginem*, de consensu p. 529. *Orationem XI. quæ est contra Judæos* laudat Nic. Comnenus p. 106. *Orationem de transfiguratione Domini* Allatius de consensu p. 837. *Orationem de Domini crucifixione* id. de libris Eccles. Gr. p. 311. Exstant & inediti ejus dialogi de processione Spiritus S. Disp. de orthodoxa Ecclesia, & de divina operatione & de lumine in monte Thabor, ut homilias duas præteream in annunciationem B. Virginis, aliamqve in Deiparam, itemqve Orationem in illud, *stabat juxta Crucem.*

Irenes Ducænæ, Imp. Alexii Comneni conjugis typicum Monasterii Deiparæ τῆς κεχαριτωμένης MS. in Cod. Regio Paris. 2630. citat Cangius in glossario Græco.

Isidorum Logothetam Dromi, JCtum *in novellas Alexandri Comneni* laudat Nic. Comnenus p. 403. *in librum XVIII. Basilicon* id. p. 372.

Justinus Decadion in ecthesi Canonum S. Basilii, Epistola ad Amphilochium comprehensorum id. p. 400.

Justini Siculi Episcopi Epistola ad Petrum Fullonem circa A. C. 484. scripta legitur Græce & Latine in Conciliis Labbei T. IV p. 1103. & Harduini T. 2. p. 840. Huic Justino H. Dodvvellus tribuebat responsiones ad Orthodoxos, qvæ inter Justini Martyris Opera leguntur: Sed eas Diodoro Tarsensi vindicare mavult vir eruditissimus M. V. la Crose.

Juvenalis Hierosolymitani, qvi Conciliis Ephesino & Chalcedonensi interfuit, nihil exstat præter *Epistolam Synodicam ad Presbyteros*, Latine T. IV. Concil. Labbei p. 889. & T. II. Harduin. p. 689. Incipit: *Cum summus & primus Apostolorum Petrus.* Nicephori XIV. 14. de Juvenali narrationi, qva assumtionem B. Virginis, & Areopagitica qvidam conati sunt tueri, fidem detrahit Edmundus Albertinus libro de sacramento Eucharistiæ pag. 262.

Digitized by Google

Angelus Lascaris Rhyndacenus, cui parentis sui Jani Lascaris Epigrammata Græca & Latina dicavit Jacobus Tusanus.

Constantinus Lascaris, de qvo dixi Volum. VII. pag. 39.

Joannes sive *Janus*, Gesnero *Andreas Johannes Lascaris* Rhyndacenus de qvo supra p. 519. seq. Ejus librum de veris Græcarum literarum formis & causis apud antiqvos memoravi Vol. VII. p. 40. Latina versio Polybii de castrametatione, & Epigrammata Græca atqve Latina prodierunt Basil. 1537. 8.

Theodorus Lascaris Imp. ab A. 1205. ad 1222. de cujus scriptis dixi Volum. IX. pag. 197.

Theodorus Duca Lascaris, junior, Imp. ab A. 1255. 1259. cujus libri primus & tertius usqve ad septimum *de Theologia Christiana* MSti Græce in Bibl. Bodlej. Codice Barocc. 97. *Octo Theologicas Orationes* Allatius p. 720. de Consensu memorat, idem fortasse opus denotans, in qvibus ait eum tractare de Uno & Deitate, unum esse tria, de divinis nominibus, de sanctissima Triade, de incarnatione CHristi, & in duabus postremis integris de processione Spiritus S. contra Latinos. Ex tractatu prolixo *de processione Spiritus S. adversus Latinos* exordium publicavit præstantiss. Caveus in Hist. literaria script. Eccles. ad A. 1255. *Canon* sive *salutatio* Odis novem & tropariis ac στιχηροῖς *ad sanctiss. Deiparam* ex versione Ludovici Maraccii Latine apud Theoph. Raynaudum T. VII. Opp. p. 368-370. Græce legitur sub finem Paracletici. Vide Cangium in παρακλητικὴ, ubi etiam libros VI. hujus Theodori Philosophicos *de communicatione naturali* memorat, interprete Claudio Auberio latine editos Basileæ A. 1571. qvi Græce habentur in Cod. Regio Paris. 9568. Vide etiam Cangii notas ad Zonaram p. 147. & Labbeum p. 96. Bibl. novæ MSS. qvi testatur in Bibl Regis Christianissimi exstare etiam hujus Lascaris *de virtute, de jejunio, Ethicorum Epitomen, Sapientiæ Encomium, Orationem in S. Euthymium* aliamq; in *SS. Ana gyros* Cosmam & Damianum.

Lazarus Monachus Sinaita libro de variis delictis & eorum poena citatur à Nic. Comneno p. 182. & tractatus ejusdem de legibus p. 157.

Lazarus Lemnius, S. Niconis discipulus in explicatione hymnorum, id. p. 142.

Leo Acridenus * Bulgariæ Episcopus qvo nullus aut furiosior aut petulantior contra Latinos scripsit judice Nic. Comneno p. 185. ubi citat ejus de processione Spir. S. qvod ex solò Patre procedat, & librum 1. con-

* Confer Volum. VI. pag. 381.

Digitized by Google

contra azymorum usum in S. Eucharistia. id. p. 188. Trium ejus Epistolarum de azymis mentio in Beveregii Codice Canonum T. 2. in Alexii Aristeni synopsi Epistolarum Canonicarum, ubi ex prima locus affertur, Dd. 3. b. Ex Epistola prima & tertia etiam Allatius de Consensu p. 1163. 1167. Epistola ad Joannem Tranensem in Apulia Episcopum acerrima, qvam A. 1053. adversus Latinos scripsit, extat ex Humberti Legati versione Latine apud Baronium ad illum annum n. 23. seq. cum Leonis IX. Papæ Epistola, Cerularii & hujus Leonis inauditis ut ait præsumtionibus opposita, qvæ exstat etiam in Tomis Concilior. Tom. IX. Labbei pag. 949. & Tom. VI. Harduin. pag 927.

Leo Acrotaus inter scriptores Græcos à Nic. Comneno laudatus.

Leo Ægyptius Clementi Alex. & aliis priscis scriptoribus laudatus de qvo Volum. VI. pag. 380. & Wilhelmus Worthus in notis ad Tatianum pag. 96.

Leo Βιζύης Episcopus tempore Alexii Comneni. Vide celeberr. Montfauconi Bibl. Coislinian. pag. 104.

Leo Chalcedonensis Metropolita, ejusdem Alexii Comneni tempore, cujus Synodicum de cultu imaginum Græce & Latine editum ab laudato Montfaucono pag. 103--110.

Leo Garidas (al. *Laridas* sive *Zaridas*) JCtus de qvo supra pag. 514.

Leo Grammaticus de qvo inter scriptores Hist. Byzantinæ dixi Volum. VI. pag. 380. Nescio idemne cum Leone Grammatico qvi Calabriæ Archiepiscopus fuit, cujus Epistolam Canonicam de uxore ante ordinationem ducenda, Græce & Latine exhibet Cotelerius Tom. 3. monument pag. 464. Fuit & Leo Siculus Grammaticus cujus laudationem Nectarii CPol. allegat Allatius contra Hottinger. p. 386. & Leo Vestarches & Grammaticus temporibus Alexii Comneni. Bibl. Coislin. pag. 104.

Leo Magentinus ex Monacho Metropolita Mytilenæus, de cujus scriptis dixi nonnulla Vol. VI. pag. 383. nunc ex Nic. Comneno pag 143. prænotionum mystagog addere juvat eum floruisse circa annum 1300. ac deinceps, præceptoremqve fuisse Constantini Harmenopuli, A. 1380. vel 1383. anno ætatis 63. defuncti. Hunc idem Comnenus pag. 8. Photianum licet, elegantissimæ virum sapientiæ appellat, citatqve ejus *Commentarios in Aristotelis Topicorum libros & Porphyrii quinque voces* pag 227.

227. *in Categorias* ibid. *In Sophisticos elenchos* MS. in Bibl. Coisliniana p. 225. *in librum Philosophi de generatione & corruptione* ab eodem Comneno allegatur pag. 387. *in Nicomachea* pag. 281. *in libros de anima* pag. 253. 254. *commentarius brevis in Politica Aristotelis* pag. 235. *Liber de moribus gentium.* pag 287. *De moribus Asiaticis liber I* pag. 214. *De arcana Philosophia c. XXXIX.* pag. 216. *Liber II. de veteribus Philosophis* pag. 213. *Explicatio Canonum poenitentialium Petri Alexandrini* pag. 220. & *Gregorii Thaumaturgi* pag. 233. Ejusdem Leonis libellum *de neglectis Canonum praeceptis* laudat & hortatu Vassionensis Episcopi Soarii Latinum fecisse se & innumeris locis ut licuit emendasse se testatur p. 8.

Leonis Monachi, qvi Leone Isauro imperitante vixit, Orationem de martyribus idem laudat p. 141.

Leonis Numodota ecthesin Canonum id. 220. 310. Scholia ad Balsamonem p. 325. & Orationem de S. Tarasio pag. 319.

Leonis Philosophi & Medici synopseon Jatricæ seu Medicinæ libri VII. Græce MS. in Bibl. Regis Christianissimi. Citat Cangius in glossar.

Leo Philosophus aliis Theophilus de Regno & Principibus liber Astrologiæ judiciariæ. Citat idem Cangius ex Codice Reg. & Colbert. De Leonis Sapientis Imp. scriptis & aliorum Leonum dixi Vol. VI. pag. 363. seq.

Leo Rhyndacenus.

Leonis Sebasteni, Monachi JCti, Canonum interpretis Balsamone junioris *ecthesis Canonum* citatur à Nic. Comneno p. 143. 216. 219. 249. 278. & *Compendium Legum* p. 250.

Leonis Stipiota, qvi Patriarcha CPol. fuit ab A. 1134. ad 1143. decreta laudantur ab eodem Comneno p. 145. 283. 317. 340.

Leonis metropolitæ Synnadensis qvædam habentur Græce MSta in Bibl. Coisliniana pag. 82. qvorum init. ζωὴ καὶ θάνατος ὡς ἡμέρα καὶ νύξ.

Leo Xanthopulus in explicatione Canonum Nicænorum allegatur à Nic. Comneno pag. 195.

Leonardi Aretini πολιτεία Φλωρεντίνων *descriptio Reip. Florentinæ* qvam libro tertio symmicton edere voluit Allatius, adhuc inedita exstat Upsaliæ in Bibl. publica ex dono illustris Viri Jo. Gabrielis Sparvenfeldii. Citat etiam Cangius in glossario Græco ex Codice Regio 3049.

Manuel

Manuel Malaxus ex Nauplio Peloponnesi, vergente sæculo XVI. vixit, cujus manu descriptam *Patriarcharum CPol. post captam à Turcis urbem historiam* edidit Crusius libro secundo Turco Græciæ ut dixi Volum. VI. pag. 694. Ejus *memorias rerum Peloponnesiacarum* citat Nicolaus Comnenus pag. 387. *Chronicon* ineditum Cangius ex Codicibus Colbertinis hoc titulo: *Βιβλίον χρονογραφικὸν περιέχον ὡς ἐν συντόμῳ τὸ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἕως καὶ τῆς βασιλείας τοῦ Σουλτὰν Μουράτη, συλλεχθὲν καὶ διορθωθὲν παρὰ τοῦ λογιωτάτου κυροῦ, Μανουὴλ τοῦ Μαλαξοῦ.* *Canonarium* sive *liber pœnitentialis* A. 1572. scriptus Thebis citatur ab Allatio p. 1307. seq. de consensu. *Nomocanon* ab eodem, de Georgiis infra pag. 659. & à Nic. Comneno pag. 61. 188. 192. 220. &c. qvi diligentissimum Photianum vocat pag. 403. & *libellum de vitiis Ecclesiasticorum* in calce Nomocanonis subjunctum p. 320. testatur. Idem *scholia ad Canones pœnitentiales Basilii* laudat pag. 206

Manuelis Christonymi μονῳδία ἐπὶ τῇ ἀπροσδοκήτῳ ἁλώσει τῆς Κωνσταντινουπόλεως, lamentatio super insperata expugnatione CPoleos. MS. Upsaliæ inter libros Academiæ dono datos ab illustri Sparvenfeldio.

Manuelis Holoboli, magni Rhetoris, sive Rhetoris Rhetorum versus Politicos in Michaëlem Palæologum citat Cangius in glossario. Ejus Apologiam ad erotemata Francisci Ord. Prædicatorum Monachi, sed extrema parte mutilam Græce & Latine vulgavit Steph. le Moyne T. 1. Var. sacrorum pag. 268—293. Lugd. Bat. 1685. & 1694. 4. Confer supra in Emanuele.

MARCUS Eugenicus, Joannis Eugenici, de qvo supra p. 522. frater, *Ephesi* Metropolita, Latinorum in Concilio cui non subscripsit Florentino A. 1439. atqve deinceps ad obitum usqve adversarius acerrimus, unionisqve qvam cum illis componere Joannes Palæologus Imp. instituebat, magna remora: novus ideo Photius dictus Horatio Justiniano in Actis Concilii Flor. Idem A. 1447. morti vicinus Georgio Scholario tuenda Græcæ Ecclesiæ dogmata & unionem fugiendam gravissimis verbis commendavit: Georgius etiam Deo Angelis & hominibus in testimonium advocatis hoc se observaturum sancte juravit, observavitqve deinde diligentissime, & Marcum Doctorem suum defunctum pro funere laudavit. Vide supra pag. 375. & 349. seq. Scripta ejus oppugnarunt Græci *λατινόφρονες* Josephus Methonensis, Gregorius Hieromonachus Protosyncellus, Bessario & qvi Latine scripsit Andreas Colossensis. Ejus scripta hæc mihi innotuere:

Digitized by Google

1. *Epistola ad Joannem Palaeologum Incip.* δῶρόν τοι τῦτο μικρόν. Citatur ab Allatio de Synodo VIII. pag.545.

2. *Orationes duæ de purgatorio*, Ferrariæ scriptæ & adhuc ineditæ. Vide Allatium de purgatorio pag. 241. & Rich. Simonem Tom. IV. Bibl. Criticæ pag. 24. Infra, num. 16.

3. *Responsiones ad quæstiones Cardinalium.* MS. in Codice Regio Paris. 250.

4. *Solutio duarum quæstionum* παρὰ τῦ βασιλέως *ab Imperatore* (Joanne Palæologo) *propositarum.* In Codice Reg. 2016. teste Labbeo pag. 88. Bibl. novæ MSS.

5. *Epistola Encyclica ad omnes Christianos* de Synodo Florentina non suscipienda, qvæ cum Josephi Methonensis responsione legitur post Acta Concilii Flor. Tom. XIII. Labbei pag 677. & Tom. IX. Harduin. pag. 549. Incipit: ἐγὼ διὰ τὴν ἐπιταγὴν καὶ τὴν χρείαν. Græce & Latine cum versione Jo. Matthæi Caryophili.

6. *Epistola Encyclica ad omnes ubique terrarum degentes*, de eodem argumento, qvæ cum responsione Gregorii Protosyncelli exstat Tom. XIII. Concil. Labbei pag. 740. & Tom. IX. Harduin. pag. 601. Incipit: οἱ τὴν κακὴν ἡμᾶς αἰχμαλωσίαν αἰχμαλωτεύσαντες. Græce & Latine cum versione Caryophyli.

7. *Capita syllogistica contra Latinos de Processione Spiritus S.* κεφάλαια συλλογιστικὰ, qvæ usqve ad caput XVII. Gregorius Protosyncellus, cætera Bessario consutavit. Incipit ἐρώμεθα τὺς Λατίνυς. De eodem argumento alia Marci Ephesii capita syllogistica memorat Lambecius VII. pag 111. Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ Πατρὸς. Aliud item scriptum V. pag. 217. Incip. καινή τίς ἐςιν ὡς ἀληθῶς. Adde eundem V. p. 256.

8. *Apologia de fuga sua.* Citatur à Nic. Comneno pag. 325. prænotionum mystagog.

9. *Contra encyclicam Bessarionis* id. pag. 172.

10. *Epistola ad Gregorium Scholarium* qva eum reprehendit qvod ad Latinos deflexerit. Vide infra p. 778. seq.

11. *Epistola ad Georgium Presbyterum* (Scholarium) *contra ritus & Sacrificia Romana Ecclesiæ.* Incipit: τὴν γραφήν σου δεξάμενος. Hanc oppugnavit Andreas Colossensis in dialogo ad cives Methonenses, teste Allatio p. 162. contra Creyghtonum & de consensu p. 935.

12. *Antirrheticum contra Andream Colossensem.* Citatur à Nic. Comneno pag. 42. 356. 420.

ὅλ

13. Ὅτι οὐ μόνον ἀπὸ φωνῆς τῶν δεσποτικῶν ῥημάτων ἁγιάζονται τὰ θεῖα δῶρα, *quod divinorum Donorum consecratio non solum fit verbis Dominicis, sed etiam à Spiritu S. per preces & benedictionem Sacerdotis.* Incipit: ἡμεῖς ἐκ τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων. Græce ad calcem liturgiarum S. Jacobi, Basilii & Chrysostomi pag. 138—144. Paris. 1560. fol. & Latine in Liturgicis Claudii de Scinctes, Antvverp. 1562. 8. pag. 82.

14. *Expositio* τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας edita Græce ad calcem operum Simeonis Thessalonicensis, Jassii in Moldavia 1683. fol.

15. *Paraphrasis in Pentecostarium.* Allat. pag. 280. de libris Eccles. Græcorum.

16. *Responsio duplex ad Latinos de purgatorio.* MS. in Bibl. Cæsarea. Incip. ἐπειδὴ μετὰ ἀγάπης. Et ἐπειδὴ σαφέστερον ἡμᾶς ἀπαιτεῖτε. Lambec. VII. pag. 110. seq. Supra num. 2. Etiam libellus de purgatorio editus sub Nili nomine, Marco nostro à qvibusdam vindicatur.

17. *Professio fidei* in Concilio Florentino pridem scripta sed demum paullo ante obitum edita, Incipit: Ἐγὼ τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι δόγμασιν ἐντραφεὶς εὐσεβέσιν. Oppugnavit Gregorius protosyncellus. Vide Allatium de consensu pag. 934. 935. & 280. 285. 309.

18. *Ecphrasis animam agentis.* Citat Allatius de Synodo octava pag. 544.

19. *Ultima verba ad Gennadium Scholarium.* Vide supra pag. 349. seq. Meminit Gennadius ipse supra p. 364.

20. *Quæstiones Theologicæ* MStæ in Bibl. Cæsarea Incip. ἡ τοῦ υἱοῦ προσηγορία δύο ταῦτα σημαίνει. Lambec. VII. p. 111.

21. *Capita LXVIII. contra hæresin Acindynistarum* MSta in Bibl. Cæsarea. Incip. Κεφ. ά. εἰ ταυτὸν ἐπὶ Θεοῦ οὐσία καὶ ἐνέργεια. Lambec. V. pag. 226.

22. *Canones octo in S. Virginem Deiparam* MS. in Bibl. Cæsarea. Incip. ἐρχόμενος σήμερον τοῦ τελευταίου. Lambec. V. pag. 284.

23. *Sermo in S. Eliæ festo in Officio legendus*, Incip. Ἔδει μὲν ἀληθῶς ἡμῖν οὐρανοδρόμου τοῦ λόγου συνεπαρθῆναι. Citat Gregorius protosyncellus apologia contra Marcum Ephes. Tom. XIII. Concil. Labbei p. 802. & rogantibus Cretæ incolis scriptum ab eo testatur.

24. *De hominis imbecillitate* tractatus. MS. in Bibl. Augustana.

25. *In Orationem Dominicam* MS. in Bibl. Cæsarea, teste Nesselio.

Marcus Gazensis circa A. 440. Vide Volum. IX. pag. 138.

Marci Hydruntini Episcopi, qvi circa A. 750. vixit, Hymnus brevis acrostichus in magnum Sabbatum è Græco versus Latine exstat in Bibliothecis Patrum.

Digitized by Google

Marci Lima S. I. Sylloge diverſorum miraculorum vernaculo Græcorum ſermone, citatur à Nic. Comneno pag. 243.

Marcus Monachus de myſteriis Eccleſiæ id. p. 398. Marci Hieromonachi declaratio dubiorum in Typico occurrentium diviſa in capita XCV. exſtat in Typico Græcorum Venet. 1643. fol. Vita Gregorii Agrigentini ſcripta à Marco Monacho & hegumeno S. Sabæ. Vide Volum. IX. pag. 81.

Mariani Monachi & archimandritæ monaſterii B. Dalmatii libellus in Synodo CPol. ſub Mena A. 536. ad Juſtinianum Imp. Tom. 2. Concilior. Harduin. p. 1193.

Matthæus Μὐτῆη Cyprius, Archi Diaconus CPol. ἱερὰν κατήχησιν edidit Hafniæ 1638. 8. qvam habeo excuſam Græco vulgari.

Matthæi Qvæſtoris Ἀγγέλε τῷ Παναρέτε ἀληθείας contra Thomam Aqvinatem & alia contra Latinos ſcripta MSS. in Bibl. Cæſarea de qvibus Lambecius V. pag. 176. ſeq. Hic eſt Panaretus Allatio memoratus p. 843. de conſenſu, & Joanni Pluſiadeno T. 1. Græciæ orthodox. pag. 635. Arcudio p. 31.

Matthæus Caleca Monachus libro centum Erotematum citatur à Nic. Comneno pag. 49. ubi ait Bellarminum crebro laboribus illius uſum, Andrea Evdemono Joanne dicenda & ſcribenda parante, cujus MSta Græca in Bibliotheca Collegii Rom. S. J. Librum primum de erroribus Græcorum allegat pag. 216. Suſpicor Matthæum à Comneno vocari qvi eſt Manuel Caleca, de qvo dixi ſupra p. 421.

Matthæus Chronographus eſt Matthæus Cicala (aliis Kigala vel Zigala aut Tzegala deniqve) Cyprius, cujus ſynopſis hiſtoriarum edita Venetiis 1637. 4. (ut alias editiones omittam) ſermone vernaculo Græcorum. Ejus συνταγμάτιον κανόνας τε καὶ εὐχὰς ἱκετηρίες laudat Alex. Helladius de ſtatu Eccleſiæ Græcæ pag. 8.

Matthæus Monachus JCtus qvi Attaliatæ ſynoſin legum ſcholiis illuſtravit, de qvo infra libro VI.

De *Matthæo Blaſtare* pag. 493.

Matthæi Joniæ & Aſiatidis Epiſcopi Epiſtola ad magnum Chartophylacem CPol. MS. in Bibl. Cæſarea.

Joh. Nicolaus Alexander Maurocordatus Voivoda, Ungaro vvalachiæ Princeps, ſuperiore anno elegantem librum edidit περὶ τῶν καθηκόντων *de officiis*, ex recenſione Georgii Trapezuntii, Didaſcali Bucare-

Digitized by Google

careſteni excuſum Bucareſtæ A.1719.4 Vide Acta Erud. 1720. p. 385. Jo. Clerici V. C. Bibl. veterem & novam Gallice editam T. 13. p. 459. & Tomo 14. nec non Diarium Amſtelodamenſe Belgica lingua vulgatum A. 1720.

Mauroleonis Catecheſin confitentium peccata citat Nic. Comnenus pag. 399.

MAXIMUS PLANUDES Monachus CPol., inter eruditiſſimos ſuæ ætatis, apud Andronicum Palæologum ſeniorem gratioſus, ab eodem ad Venetos A. 1327. ablegatus eſt cum Leone Orphanotropho, ut ex Pachymeris libro IX. Hiſtor. Allatius de Conſenſu pag. 841. annotavit. Vixit adhuc A. 1353. Scripta ejus hæc mihi innotuere:

Verſa in Græcam Linguam.

1. *Ciceronis Somnium Scipionis.* Vide Lambecium V. pag. 153. nec non *Macrobii* in idem ſomnium *Commentarii*. MS. in Bibl. Regis Chriſtianisſimi, & in Seguieriana ſive Coisliniana. Labbe pag. 280. Bibl. novæ MSS. & Montfaucon. p. 520. Bibl. Coislinianæ.

2. *Cæſaris Commentarii de bello Gallico*, de qva verſione dixi in Bibl. Latina lib. 1. cap. 10.

3. *Ovidii Metamorphoſeon libri* Græca proſa redditi, cujus metaphraſeos meminit Volaterranus libro XVII. commentar. urbanor. Loca qvædam ex illa produxit Nicolaus Heinſius notis ad Ovidium. Etiam *Heroides* Ovidii Græce verſas à Planude, memorat poſt Simlerum Huetius de claris interpretibus.

4. *Catonis Diſticha Moralia* Græcis expreſſa verſibus, de qvibus in Bibl. Latina lib. 4. cap. 1. §. 8. Annotationes græcæ marginales & interlineares qvæ MStæ ſunt in Bibl. Cæſarea, Lambec. V. p. 215. non viderunt lucem.

5. *Boëthii de Conſolatione Philoſophiæ*, cujus Græca verſione MS. in Bibl. Regis Chriſtianisſimi, uſus in ſua Boëthii editione Renatus Vallinus. Ex MS. Cæſareo qvædam producit Lambecius VII. pag. 145. ſq. Alius pulcherrimus Codex Græcolatinus A. 1478. à Petro Montaguana donatur Monaſterio S. Juſtinæ; exſtat in Bibl. Segvieriania ſive Coisliniana. Vide Clariſſ. Montfauconum pag. 140. In Cæſareo Codice leguntur etiam prolegomena Græca & annotationes marginales.

6. *S. Auguſtini de Trinitate libri XV.* MSti in Bibl. Cæſarea. Vide Lambec. IV. pag 159. 160. Etiam illa ubi de procesſione Spiritus S. ex Patre Filioqve tractatur, fideliter vertiſſe notat Beſſarion apud Alla-

tium de Consensu pag. 842. Locum ex ea versione Græce editum Romæ A. 1630. notat Warthonus, Græce & Latine cum Jo. Leunclavii versione prodiit ad calcem Leontii de sectis Basil. 1578. p. 584—599. & in auctario Bibl. Patrum Ducæano Paris. 1624. Tomo I.

7. Etiam *libros Augustini de Civitate Dei* à Planude Græce versos tradit Gesnerus in Bibl. pag. 509.

8. Volaterranus libro XVII. Commentar. Urbanor. & ex eo Gesnerus ac Simlerus scribunt *Macrobii Saturnalia* à Planude Græce versa esse, qvod ægre mihi persvadeo, & commentarios in Somnium intelligendos esse suspicor.

9. *Donati Grammatica parva*, MS. in Bibl. Bodlejana Cod. Barocc. 71.

Græce scripta,

Romanæ initio fidei favisse Planudem, * eamqve ob rem ab Imperatore CPol. multa passum, in custodiamqve tandem conjectum & contra sentire coactum fuisse tribus editis contra Romanam Ecclesiam argumentationibus refert Volaterranus.

10. *Capita* ejus tria *de processione Spiritus S.* cum Bessarionis & Georgii Metochitæ responsione Græce & Latine edidit Petrus Arcudius in Opusculis aureis Rom. 1630. 1671. 4. Nesselius I. p. 22. etiam qvartum Planudis caput commemorat, qvod incipit: ὅλη καὶ ἐν ἅπασι τοῖς οὖσιν ἡ τελειὰς θεωρεῖται. & pag. 345. λόγον περὶ πίστεως divisum in capita XX. Incip. πάσης ἀγαθῆς πράξεως.

11. *Sylloge Canonum* adhuc inedita, qvam eloqventissimam vocat Nic. Comnenus pag. 4. *Nomocanonem* allegat pag. 363. Titulum περὶ χειροτονίας pag. 70. 74. 190. 220. 274.

12. *Orationes II. de viribus precum*, ex qvarum posteriore locum à Svario expressum dissimulato nomine, notat id. pag. 6.

13. *Orationem de Veritate* laudat id. pag 345.

14. *Oratio in Apostolorum principes Petrum & Paulum* sub Gregorii Nysseni nomine edita Ingolstad. 1620. 4. à Gretsero, ab Allatio pag. 87. de

* *Planudes vir elegantissimæ sapientiæ atque infinitæ eruditionis, quem sibi asserunt nequicquam Photiani, ut alibi* (in testimonio Græciæ) *ostendimus, æquandus sane cuilibet Latinorum sapientissimo, quippe mira felicitate & elegantia, difficillima quæque proponens & ardua dissolvens, infinitis operibus Græciam, imo literariam Remp. universam auxit.* Hæc Nic. Comnenus pag. 190. Prænot. mystagog.

de Simeon. & pag. 294. & 295. de consensu & à Lambecio IV. pag. 57. & VIII. pag. 70. sq. Planudi vindicatur. Incipit: ἐδόκει μοι λέγειν τι περὶ τῶν Ἀποστόλων.

15. *Oratio in sepulturam CHristi & B. Virginis planctum funebrem* Εἰς τὴν Θεόσωμον * ταφὴν καὶ εἰς τὸν ἐπιτάφιον θρῆνον &c. Incipit: ἃ μὲν ἄν τις εἰκάσῃ τεκμήριον. Græce prodiit Parisi. 1557. apud Andream Wechelum. Latine ex Joachimi Axonii Graviani versione exstat in supplemento Bibl. Patrum Coloniensi A. 1622. & Morelliano Paris. 1639. Tom. 1. p. 836. & in Bibl. Parum edit. Lugd. Tom. XXVII.

16. *Laudatio S. Diomedis Martyris* citatur ab Allatio pag. 202. contra Hottingerum.

17. *Vita Arsenii Patriarchæ CPol.* à Nic. Comneno pag. 74.

18. *Tria epigrammata historica in templum S. Andreæ* confessoris imaginum à Theodora Augusta instauratum, qvæ Græce edidit Cangius ad Zonaram pag. 35. seq. & emendavit Jo. Boivinus notis ad Nicephorum Gregorum pag. 854. De templo illo idem Cangius libro IV. CPolis Christianæ pag. 112.

19. *Aliud in templum SS. Marciani & Martyrii.* Cangius ad Zonaram pag. 44.

20. *Enarratio de Dominicis thematibus Hierosolymis.* Meminit Gesnerus in Bibl.

21. *Epistolæ CXXII.* MStæ in Bibl. Cæsarea, una cum ejus homiliis supra memoratis in Petrum & Paulum Apostolos, martyremqve Diomedem. Vide Lambecium IV. p. 56. Nesselium IV. pag. 138.

22. *Comparatio hiemis & veris* in eodem Codice Cæsareo.

23. De Planudis *Grammatica, dialogo de qvæstionibus Grammaticis* qvi inscribitur *Neophron & Palatinus*, nec non de *Syntaxi* dictum à me est Volum. VII. pag. 46. *Epimerismata* ejus memorat Gesneri Bibl.

24. De *Vita Æsopi fabulisqve Æsopicis*, Maximi Planudis stylo digestis dixi lib. II. cap. 9. §. 2. & 5.

25. De *Anthologia Epigrammatum Græcorum* à Planude recensita, lib. III. cap. 28.

26. De *scholiis ad libros primores duos Arithmeticæ Diophanti*, lib. IV. cap. 22. §. 11.

27. Ψηφοφορία κατ' Ἰνδοὺς, ἡ λεγομένη μεγάλη *Calculatoria secundum Indos, magna appellata.* MS. in Bibl. Vaticana & teste Cangio in Bibl. Regis Gall. Codice 1304. Primum fuisse Planudem è Græcis qvi

* Ita leg. pro Θεόσημον, in Casaubonianis p. 39.

qvi Zifris usus Indicis sive Arabicis in numerando fuerit, notat Papebrochius in tractatu præliminari ad T. 3. Act. Sanctorum Maji pag. LVI. ex Athanasii Kircheri Arithmologia, Romæ Anno 1665. edita part. 1. c. ult. & Stephanus le Moyne notis ad Varia sacra p. 797.

28. *Problematum Volumen*, memorat Gesnerus in Bibl. è Volaterrano.

29. *Commentarios in Rhetoricam Hermogenis*. id. Planudis ad Hermogenem de Statibus MS. in Bibl. Cæsarea, ad calcem Joannis Siculi ad Hermogenem *περὶ ἰδεῶν*.

30. *In Theophrasti characteres*. Gesnerus.

31. *Eclogam qvomodo appellentur animalia tum terrestria, tum aqvatilia*. id.

32. *Figuras de Sole & Luna*. id.

33. *Διάγνωσιν ὑελίων τῦ ὔρε, de colorum in urinis cognitione, & de sanguine phlebotomia*, carmine politico ex Codice Regio 957. usus est Cangius in glossario Græco. Exstat etiam in Bibl. Cæsarea. Lambec. V. pag. 218.

34. *Aristotelem de Plantis* ex lingua Punica (imo ex Latino interprete * Galli nescio cujus qvi ex Arabico verterat) in Græcam retraxisse Planudem, notat Simlerus.

35. *Ænigma* MS. in Bibl. Cæsarea, Incip. *ἐρήμην πότε δικασθείς*.

36. *Adagiorum Centuria tres*, sæpe à Nic. Comneno allegantur.

37. *Additiones ad Bibliothecam Photii*. id. p. 16. 21. &c.

38. *Philologia de historia Dictyos & Troico bello*. id. pag. 387. prænot. mystagog.

MARGUNIUS Cretensis, sæculo XVI. vergente celebris, & Romæ, Venetiis, Pisis, Patavii sed & Parisiis versatus: primumqve *Manuelis* usus nomine, neqve à probandis *Latinorum dogmatis* ** alienus: dein-

* Vide qvæ notavi lib. 3. cap. 6. §. 19.

** Constat hoc ex Manuelis Margunii Epistola data Patavii 1573. ad Gabrielem Philadelphiensem, qvam Græce & Latine vulgavit vir illustris Scipio Maffejus in Epistola ad Rev. Abbatem Bacchinum Tom. XXVI. Diarii Venetii (Giornale de letterati d'Italia) pag. 125. Ab eodem eruditissimo Viro didici eundem esse Manuelem & Maximum Margunium, qvi ex more Græcorum, qvando ad Episcopatum evehuntur, nomen suum alio nomine, qvod ab eadem littera incipit, permutantium, pro Manuele Maximus dici voluit. Ad Manuelem Margunium, Martini Crusii Epistola p. 527. Turco Græciæ. A Cangio, accuratissimo Viro perperam traditur Margunius vixisse A. 1500. & à Maximo Cytherensi Episcopo qvi A. 1600. scripserit distinguitur.

deinde acris illorum adverſarius, & ex qvo Cytherorum in Inſula Cypro Epiſcopatum poſt A. 1574. ſuſcepit, *Maximi Margunii* nomine notior, varia ſcripſit Græco, Græco barbaro & Latino ſermone, qvæ prout mihi innotuerunt, hic commemorabo.

1) *Latine* vertit nondum Epiſcopus, Joannis Cantacuzeni Panegyricum in S. Baſilium. Meminit Nic. Commenus p. 399.

2) *Græcobarbaro ſermone Vitas Sanctorum* ex Græcorum Synaxariis Metaphraſtisqve & aliorum laudationibus. Venetiis apud Anton. Pinellum 1621. 1630. 4.

Notæ Margunii ad Metaphraſtæ vitas, citantur à Nic. Comneno p. 14. 25. &c. qvi etiam Νέον ejus λειμωνάριον allegat p. 37.

3) *Canones Apoſtolorum, Conciliorum & Patrum, cum ſcholiis* id. p. 10. 16. & paſſim.

4.) *Joannis Climaci ſcalam* ſcholiis illuſtratam, Venet. 1590 4.

5) Scripſit præterea *Antirrheticos II. contra Andream Coloſſenſem pro Marco Epheſio.* Antirrheticum ſecundum laudat Nic. Comnenus Papadopoli pag. 253. prænotionum Myſtagogicarum, qvo in toto opere multus eſt in Margunio oppugnando & exagitando, defendendisqve contra ejus objectiones Latinis.

6) *Libellum de traditionibus Eccleſiæ*, qvem eleganter ſcriptum à juvene citat idem p. 27.

7) *De Eccleſiaſticis dogmatibus.* Idem Comnenus p. 42.

8) *Dialogus Græci cum Latino de proceſſione Spiritus S.* editus Londini 1624. 4. cum aliis aliorum ſcriptis, de qvibus infra p. 784. Oppugnat Allatius de Conſenſu pag 589. 600. 608. 611. 620. ſeq. &c. & in libro qvem vulgari Græcorum ſermone de proceſſione Spiritus S. compoſuit p. 252. ubi negat eſſe Margunii, & in libro contra Creyghtonum pag. 194. *Auctor ſchismaticus Dialogi de proceſſione Spiritus S. & aliis Latinorum erroribus, typis Londinenſibus ſub nomine Maximi Margunii editus eſt. Scriptoris nomen incompertum latet in MStis adeo antiqvo charactere exaratis, ut ætate ipſa Margunii multo vetuſtior ſit, cui ipſe Margunius Epiſtolam* Venetiis A. 1587. datam *præfixit, qva deluſi typothetæ dialogum univerſum Margunio ſuppoſuere.* Adde Allatium p. 369.

9) *Diſputationem contra Georgium Metochitam.* Nic. Comnenus pag. 232.

10) *Adagia antiqua* id. pag. 55.

11) *Synodicam Hiſtoriam.* id. pag. 302.

12) *Hymni Anacreontici novem*, qvos Græce ediderat David Hœschelius Lugd. Bat. 1592. 8. Græce & Latine leguntur in Corpore Poëtarum Græcorum Tragicorum, Comicorum & Lyricorum Genev. 1614. fol. Tom. 2. pag. 139-208.

13) *Sermones Quadragesimales*.

14) *Variæ Epistolæ*, Græce à Margunio scriptæ, sunt vulgatæ ab Hœschelio variis in locis, ut ante Bibliothecam Photii, & cum Nic. Cabasilæ Oratione contra foeneratores: & ante Gregorii Nysseni opuscula qvinqve: nec non ab Henrico Savili in notis ad Chrysostomum Tom. VIII. p. 114. Alias XVI. Epistolas servat vir supra laudes Scipio Maffejus à qvo jam notavi editam illius unam datam ad Gabrielem Philadelphiensem.

15) *Epigrammata varia*, ut qvod Danielis Furlani Commentario in Aristotelem de partibus animalium præmittitur, & cujus initium apud Crusium pag. 538. Turco Græciæ.

Maximus è Callipoli Peloponnesiacus Hieromonachus (a Margunio utiqve diversus atqve adeo distingvendus) in gratiam Cornelii Hagæ, * Belgici ad Turcarum Imperatorem Legati *Græcobarbaro sermone* transtulit *Novum Testamentum*, editum cum Lucaris præf. græcis ex adverso positis Genev. 1638. 4. typis majoribus nitidisqve. Deinde illa versio interpolata à *Seraphino* Hieromonacho Mytilenensi prodiit Lond. 1703. 12. qva me ipse donavit cum Hamburgi versaretur. Hanc 1704. post anathema Vulcano traditam in medio aulæ Patriarchii CPolitani narrat Alexander Helladius de statu præsenti Ecclesiæ Græcæ pag. 247. qvi Margunii interpretationem reprehendit pag. 292. seq. nec minus pag. 322. seq. invehitur in editionem Hallensem 1710. 12. (repetitam in Novo Test. qvadrilingvi V. C. Christiani Reineccii Lips. 1713. fol.) qvam recensuit *Anastasius* Macedo Nausensis, cum notulis & interpolationibus Itali hominis *Liberii Colleti*, licet Atheniensem se venditet. Specimen novæ versionis suæ exhibet Helladius p. 302.

Maximi Mazari, Monachi Canones Alphabetici ex Codice Colbertino 4343. citantur à Cangio. De aliis Maximis dixi Volum. VIII. pag. 769. seq. & IX. pag. 417.

Basilii Megalomitis ænigmata circiter XVIII. MSta servat Bibl. Bodlejana in Codicibus Baroccianis 71. & 111. una cum ænigmatibus Micha-

* Confer Rich. Simon. lib. 2. Hist. Critic. N. T. cap. 20.

Digitized by Google

Michaëlis *Pſelli* ad Michaëlem Ducam, nec non *Georgii* cognomento *ἀφυοῦς* & *Euthymii* qvæ cum S. Artemii Oraculis exſtant Cod. 76. Habeo & ipſe ænigmata Pſelli ſcripta verſibus politicis, è qvibus nonnulla ſpeciminis vice infra adſcribam. Ænigmata veterum Poëtarum Græcorum Latinorumqve collegit Conradus Rittershuſius ad calcem Phædri Lugd. Bat. 1598. 8. Exſtat & inſignis libellus Libii Gregorii Gyraldi qvo ænigmata pleraqve antiqvorum explicantur ad Jo. Thomam Picum Mirandulæ principem Tom. 2. Opp. pag. 613. ut Nic. Reuſneri, Jac. Maſenii aliorumqve in hoc genere ſtudium omittam. De Sympoſii & Aldhelmi ænigmatibus dixi in novo ſupplemento Bibliothecæ Latinæ, ubi etiam à viri docti diceſſi ſuſpicione, cui ſub Sympoſii ænigmatibus viſum eſt latere memoratum Hieronymo Lactantii ſympoſium. Sed ecce tibi tria primora Pſelli ænigmata.

Τοῦ σοφωτάτου ΨΕΛΛΟΥ πρὸς τὸν βασιλέα
ΜΙΧΑΗΛ τὸν ΔΟΥΚΑΝ αἰνίγματα.
στίχοι πολιτικοὶ ἡρωελεγεῖοι ἰαμβικοί.
νοῦς ἢ ἄγγελος.

Ἔστι τι ζῶον λογικὸν, δέσποτα στεφηφόρε,
Ὁρῶν οὐκ ἔχον ὀφθαλμοὺς, ἐκτὸς ποδῶν βαδίζον
Ἐστερημένον κεφαλῆς, ἀκέραιον τὰς φρένας,
Πνεύμονος ἄτερ καὶ λοβῶν, καρδίας καὶ κοιλίας,
Ἐστερημένον τοῦ παντὸς τινὸς οὐ λελειμμένον.
Τί τοῦτο; φράσον, λεξον, ἔξειπε, δήλωσον, γράψον,
ὡς συνετὸς, ὡς νουνεχὴς, ὡς ὑπερφέρων πάντων.

Οὐρανός.

Σφαῖρα τις ὕπερθεν τῆς γῆς πετάλοις σκεπομένη
Ὕπτιος ὑπανάκειται ὕδατος πεπλησμένη,
Καιρῷ προσφόρῳ λάμπουσα, πάλιν μαραινομένη,
Ἀλέαν ἀποτίκτουσα, σβεννύουσα τὴν ζέσιν.
Τοῖς εὐπαθοῦσι πρόφορος, τοῖς δυσπαθοῦσι πλέον.
Νοσήματα γεννητικὴ, λυτήριον τῆς νόσου.
Τίς αὕτη, πορφυρόβλαστε, τῆς λύσεως τίς λόγος;

Ἐνιαυτός.

Εἶδον ἀῤῥήτοις ὄμμασι, δέσποτα στεφηφόρε,
Νέον πρεσβύτην ἐν ταυτῷ τέλειον, λελειμμένον,

Τ'ψιπετῆ καὶ χθαμαλὸν, κλονέμενον, ἑδραῖον,
φωτίζοντα, σκοτίζοντα, τέμνοντα, συνελῦντα.
Τὺς μὲν ἐκ γῆς ἀνάγοντα, τὺς δὲ πρὸς γῆν κρατῦντα
Καὶ σώζοντα καὶ τῇ φθορᾷ τῆς ὕλης συμπηγνῦντα.

Melanii Cocini excerpta iatrica de febri ardente, ἑρμηνεία πάνυ ὠφέλιμ☉ εἰς τὸν πυρετὸν, γράφεται δὲ ὅτως μετὰ Μελανίε Κοκίνε. Citatur à Cangio ex Cod. Reg. 1261.

Metrophanes Smyrnæus Photii æqvalis, cujus expoſitio in Epiſtolam Catholicam Johannis citatur à Joanne Vecco Tom. 2. Græciæ Orthodoxæ pag. 605. ſeq. Epiſtola ad Manuelem Patricium qva res in cauſa Photiana ab A. 858. ad 870. narrat, Latine apud Baron. ad A. 870. n. 453. & Græce ac Latine Tom. VIII. Concil. Labbei pag. 1385. & Tom. V. Harduin. pag. 1111. Primus utraqve Lingva cum Actis Concilii CPol. IV. A. 870. habiti ediderat Matthæus Raderus Ingolſtad. 1604 4. Photiana qvædam huic tribui Metrophani notat Allatius de conſenſu pag. 575.

Metrophanes Epheſius Metropolita à Nic. Comneno allegatur. De *Metrophane Critopulo* ſuprà p. 498. ſeq. *Metrophanes* CPolitani Epiſcopi tres, de qvibus Vol. VI. p. 760.

Michaëlis Cortacii λόγ☉ ἐπιδεικτικὸς περὶ τῦ ἀξιώματ☉ τῆς ἱερωσύνης. Venet. 1642. 4. Alii Michaëles ſupra pag. 221. ſeq.

Modeſtinus Nomophylax JCtus, Logotheta dromi, in chryſobullum Nicephori Botaniatæ de inceſtis nuptiis & ſponſalibus citatur à Nic. Comneno p. 394. Ejusdem ſcholia ad Novellas Conſtantini & Leonis pag. 371. 402.

Georgius Moſchampar à Jo. Vecco oppugnatus. Vide infra, p. 677.

Nathanaël Canopius, Cyrilli Lucaris ſyncellus, qvi Inſtitutiones Theologicas Joannis Calvini Græce vertere inſtituit. Vide Allatium de conſenſu pag. 1020. ſeq.

Nathanael Chumnus Monachus, qvi CPoli ante annos 400. vixit. Ejus Oratio ad Theſſalonicenſes miſſa & variæ Epiſtolæ MSS. in Bibl. Regis Chriſtianiſſ. è qvibus apparet illum alterum fuiſſe Jobum, cui tot adverſa contigerunt, ut dici vix qveat. Ejus ſcripta vel ob ſummam pietatem digna lectu judicabat Iſ. Caſaubonus in Caſaubonianis pag. 21. De aliis Chumnis Georgio, Michaële & Nicephoro infra pag. 670. qvibus adde Demetrium Chumnum, Theſſalonicenſem Archi

Ep.

Digitized by Google

Ep. cujus exſtat Epiſtola ad Barlaamum Monachum, Gyracenſem Epiſcopum.

Nectarius Synaxarii auctor Nicephoro Calliſto antiqvior. Vide Goarum ad Eccholog. p. 661. & Nic. Comnenum pag. 138.

Nectarius Calaber, Abbas Caſulanus qvem A. 1181. defunctum laudavit Georgius Cuphara: Interfuit Concilio Lateranenſi A. 1180. ut ex actis ejus Concilii & Georgii Corcyrenſis ad Nectarium Epiſtola Baronius ad An. 1180. n. 9. ſeq. Ejus Epiſtolæ ad Georgium Corcyrenſem Archiepiſcopum & alios citantur à Nic. Comneno pag. 12, 207, 227. 342. &c.

De aliis Nectaris dixi Volum. VIII. pag. 407. ubi etiam de Nectario Hieroſolymitano Patriarcha, cujus nomine à Doſitheo ſucceſſore edita Græce eſt *ἀντίῤῥησις* contra Petrum Franciſcanum, qva Papæ imperium in Eccleſiam oppugnatur. Eam ajunt ſcriptam primum Arabice, qvod idioma hodie in Syria Palæſtinaqve vulgare eſt. Nectarium ſive qvem auctorem eſſe malunt Doſitheum oppugnat præter Stephanum de Altimura (de qvo ſupra p. 444.) Nic. Comnenus in prænotionibus myſtagog. reſponſo VI. ſect. 2. qvi ſect. 5 p. 384. Nectarium vocat vagum ex more Photianæ ſectæ Patriarcham, qvi vix annum in ſua Eccleſia moratus, Aſiam, Ægyptum, Europam ad corradendam pecuniam peragraverit. Subjungit Nectarius *Leonis* Diaconi Nomophylacis expoſitionem fidei p. 369. & Relationem Macarii Nicomediæ & aliorum Epiſcoporum & Clericorum, nec non Definitionem Philothei Alex. Dorothei Antiocheni & Joachimi Hieroſol. contra Synodum Florentinam, p. 372, 377.

Neophyti Monachi ſcholium de numeris Indicis citat Cangius ex Codice Colbert. 1758. Idem conſulendus de *Neophyto* Chemico & de herbis ſcriptore inedito. De aliis Neophytis ſupra p. 331.

Neophytus Rhodinus Cyprius de ſeptem Eccleſiæ ſacramentis Græce editus Romæ 1628. ejusdem Panoplia 1630. *ἐξήγησις εἰς τὴν ᾠδὴν τῆς Θεοτόκου*, 1636. Ejusdem Martyrium S. Neophyti id. ſynopſim vernaculam Doctrinæ Chriſtianæ laudat Nic. Comnenus pag. 28. 328.

Nicæus JCtus nomophylax in explicatione novellarum citatur ab eodem Comneno p. 371.

Palæſtrius Monachus ab eodem Comneno allegatus.

Digitized by Google

· *Panaretus*, de qvo ſupra in Matthæo Qvæſtore.

Parthenii Patriarchæ CPol. fuere plures ſæculo XVII. vide Volum. VI. pag. 760. Ex his illum qvi A. 1644. & poſt, dignitatem illam geſſit, Calviniſmo addictum arguit Allatius de conſenſu p. 1021. 1061. 1076. 1082. &c. Ante hunc Parthenius A. 1642. decretum ſynodale Cyrilli Lucaris & Calvini dogmatibus adverſum promulgaverat, de qvo ſupra 499.

Patricius Ararſius. Πατρικίου Ἀραρσίου τοῦ μακάρος ἐκ τοῦ λόγου τοῦ ἐπιλεγομένου ὠκεανοῦ de hæreſi Arii, fragmentum apud auctorem Synodici à B. D. Joanne Pappo editi cap. 32.

De *Paulo* Ægineta & aliis Paulis infra libro VI.

Legi, inqvit Allatius adverſus Creyghtonum pag. 692. ad *Phacraſem* ὄντα λογοθέτην τῶν ἀγκλῶν Epiſtolas plurimas Maximi Planudæ, & ad Johannem Phacraſem Epiſtolam Georgii ſive Gregorii Cyprii, Patriarchæ CPol.

Georgii Phacraſſa equitum ducis meminit Jo. Cantacuzenus Hiſt. III. 22.

Μανουὴλ Καντακουζηνὸς ὁ Φακρασῆς Syropul. ſect. 8. c. 3.

Phacraſes qvi interfuit Concilio CPol. contra Medienſem & Ancyranum Epiſcopos. Allat. p. 702.

Ad *Matthæum Phacraſſem* Serrarum Epiſcopum legitur Epiſtola Iſidori Archi Ep. Theſſal. Cod. Vaticano MS. Græco 651. p. 236. Allat. pag. 704.

Emanuelis Philes Jambi ſepulchrales in Phacraſen:

διον τὸ συμβάν; Φακρασῆς γὰρ ἐνθάδε
Θρήνων ἀφορμή. Φακρασῆς. ὦ τῆς τύχης!
Τί γὰρ τοσοῦτον ἄλλο δεινὸν τῷ χρόνῳ;
Τῆς φύσεως τὸ θάμβος ἐν τοῖς ἀψύχοις
Τῶν πραγμάτων ὁ κόσμος ἐν τάφῳ κόνις.
Τὸ κάλλος εἰς γῆν, ἀπρεπὴς ἡ σεμνότης.
Ἡ δόξα καπνὸς. ἐν σιγῇ τὰ τῶν λόγων.
Ὁ πλοῦτος ἀργός. εὐτελὴς ὁ πᾶς βίος.
Ὁ καλλίπαις ἔρημος. ὦ ζῶντος πάθος
Ἀνδρὸς τελευτῆς ζῆν ἀτεχνῶς ἀξίου.
Λειμὼν γὰρ ἦν ἐκεῖνος εἰς τὸ πᾶν γένος
Τῇ τῶν ἀγαθῶν ἐντελεῖ βλάστῃ βρύων

Ἡ χά-

Digitized by Google

Ἡ χαρίτων θάλαμος, ἢ μουσῶν τόπος;
Ἡ καταγωγὴ τῶν Θεοῦ προσαγμάτων,
Ὅς ἐκ βρέφους ὥπλισε λαμπρῶς τὸν βίον
Ἀντικαταστὰς πρὸς τὰ τῆς ὕλης πάθη.
Τίς ἱκανὸς τοσοῦτον πενθῆσαι τέρας;
Ἥλιε καὶ γῆ, καὶ τελευταῖοι κρίτοι,
Κἂν ἐκ θαλαττῶν συνάγῃ τὰ δάκρυα;
Πρεσβύτατον γὰρ καὶ πρὸ τῆς ἡλικίας
Ἐκεῖνον εὑρὼν, καὶ περὶ λόγους μέγαν,
Αὐτὸς βασιλεὺς, ὁ σκοπῶν εὖ τὰς φύσεις
Ἀνῆκεν αὐτῷ τὰς λαβὰς τῶν πραγμάτων
Ὁ δ' εὐθὺς ἦν ἄγρυπνος ἐν τούτοις φύλαξ
Σοφῶς κυβερνῶν τῶν φυλῶν τὴν ὁλκάδα
Καὶ Λογοθετῶν ἐγκριθεὶς τῆς ὀλβίοις
Ὁσημέραι προὔκοπτεν εἰς τὰ βελτίω.
Τοῦ δὲ φθόνου πνεύσαντος αὐτῷ πρὸς βίαν
Καὶ τὴν ἀγαθὴν παρενεγκόντος τύχην
Ὁ παῖς βασιλεὺς τοῦτον εὑρὼν πατρόθεν
Τὰς ἰδίας προὔθηκεν αὐτῷ φροντίδας.
Κἀνταῦθα δειχθεὶς ὑπὲρ ἀνθρώπου φύσιν
Ἐδυσφόρει μὲν κατὰ τῆς φαύλης τύχης.
Ἔχων δὲ τὴν σύνευνον ἑδραίαν βάσιν
Ἐπεὶ βοηθὸς, καὶ τρυγὼν ἦν τὸν τρόπον
Καὶ τῇ κατ' αὐτὸν προσφυῶς ὄντως φύσει
Πέπονθεν οὐδὲν ὑπὸ τοῦ δεῦρο κλόνου.
Ὤφθη δὲ τοῦ θλίβοντος αὐτὸν βελτίων
Καὶ τοῦ βίου κάλλιστα τὸν πλοῦν ἰθύνας
Καὶ λαμπρὸν ὑπόδειγμα φανεὶς τῇ κτίσει. * * *

Philippus Cyprius Protonotarius CPolitanus post A. 1639. scripsit Chronicon Ecclesiæ Græcæ, sive successionis Patriarcharum CPol. cum notitia Episcopatuum Patriarchæ CPol. subjectorum. Primus Græce & Latine edidit Nic. Blancardus Franeqveræ 1679. 4. addito Christophori Angeli de statu, dogmatis & ritibus hodiernorum Græcorum libello cum Georgii Fehlavii versione. Postea hoc Philippi scriptum Latine ex Blancardi versione cum Henrici Hilarii Rectoris Cellerfeldensis commentario lucem vidit Lipsiæ 1687. 8. Deniqve Græce & Latine legitur in celeberrimi Viri Anselmi Bandurii Imperio Orientali Tom. 1. p. 218. seq. Paris. 1711. fol. ut dixi Vol. VI. p. 576. *Pho-*

Phocas Drungarius Viglæ, JCtus, cujus ſcholia ad leges & Pandectas citat Nic.Comnenus pag. 372. 402. De alio Johanne Phoca vide Vol. VI. pag. 705.

Phythæus de proceſſione Spiritus S. citatur ab Allatio p. 419. libri contra Hottingerum.

Polyeucti ab A. 956. a 970. Patriarchæ CPol. Synodicon de ſangvine & ſuffocato citat Nic. Comnenus p. 145.

Prochorus Cydones, Demetrii Cydones (de qvo ſupra pag. 385.) frater, Hieromonachus adverſus qvem Joannes Cantacuzenus ſcripſit ἀντιῤῥήτικς de lumine Thaborio.

Procopium chartophylacem in eclogis hymnorum & ſcriptorum Samonæ Gazenſis laudat Nic. Comnenus pag. 397. De aliis hujus & aliorum Procopiorum ſcriptis dixi Vol. VI. pag. 285. ſeq.

Franciſci Proſalentis è Corcyra Inſula liber Oxoniæ ſcriptus & in Belgio deinde editus adverſus Benjaminum Woodrofium præceptorem in Anglia ſuum pro traditionibus Græcorum vindicandis.

Rhaſoxeſtes de ſacris officiis citatur ab eodem Comneno p. 407. ubi Photianis junioribus annumerat.

Rhetorius de XII. Signis citatur à Cangio ex Cod. Reg. Rhetorii excerpta ex Antiochi Aſtrologi theſauris apotelesmatum MS. in Bibl. Cæſarea.

Romani Nicephori Theſſalonicenſis, qvi ſæculo XVII. in Gallia vixit ex ordine Capucinorum, Grammatica linguæ Græcæ vulgaris, communis omnibus Græcis, ex qva alia artificialis, peculiaris eruditis & ſtudioſis tantum. Laudat idem Cangius ex Codice Colberteo 3663.

De Romani I. & II. legibus & conſtitutionibus & de Romano Cubiculario qvi Medica ſcripſit, infra libro VI.

Ex *Rufo* leges militares in jure Græco Romano Freheri T. 2. pag. 249-255.

Santabarenus, in qvem tanqvam ſceleſtiſſimum invehitur Nic. Comnenus pag. 410.

Sergium Hagiopolitem explanatione Epiſtolæ 1. ad Corinthios laudat idem p. 398.

Sylveſter Syropulus qvem Sguropulum Creygthonus appellat, magnus Eccleſiarcha * qvi Concilio Florentino A. 1439. interfuit, ejusqve

* Pag. 59. Hiſtor. Concil. Florentin. Ὁ μέγας ἐκκλησιάρχης, ὁ καὶ τῶν παρόντων συγγραφεύς.

Digitized by Google

qve historiam scripsit, ab unione cum Ecclesia Romana longe alienus, qvam per vim & fraudem Græcis obtrusam docet. Hanc ex Codicis Bibl. Regiæ Paris. apographo cum versione edidit & Carolo II. Angliæ Regi inscripsit *Robertus Creygthon* sive *Critonius* † D. & S. Burianæ Decanus, Hagæ 1660. fol. Eamq; cum Theodori Xanthopuli historia atqve Actis Horatii Justiniani conferri omnino est operæ pretium, licet Allatius in exercitationibus Rom. 1674. 4 contra Creyghtonum editis, fidem omnem ei detrahere laborat. Diversæ ab editis Concilii Florentini historiæ Græce scriptæ mentio in Epistola IX. Rob. Huntingtoni ad Joannem Lascarem, archiepiscopum montis Sinai. Idem Huntingtonus Theodori Xanthopuli historiam Georgio Scholario tribuit.

Sicidites idem cum Michaële Glyca. supra p. 228.

Sisinnii ab A. 969. ad 999. Patriarchæ CPol. synodicon, ut judices utramqve partem audiant, allegat Nic. Comnenus pag. 283. Aliud ne duobus fratribus liceat ducere duas consobrinas, exstat in Freheri jure Græco Rom. lib. 3. pag. 197. De Sisinnio antiqviore, Noratianorum CPoli Episcopo, ejusqve libro de pœnitentia qvo Joh. Chrysostomi dictum *millies peccasti, millies pænitentiam age* exagitaverat, videndi Socrates V. 10. 11. VI. 1. 21. 22. Sozomenus VII. 12. VIII. 1. De synodico ejus adversus Massalianos Photius Cod. 52. Meminit etiam Nicephorus Gregoras pag. 582. Hist. Confer Clariss. Boivini notas ad Gregoram pag. 793. & Vol. IX. hujus Bibl. pag. 391.

Sixtus sive *Sextus*, JCtus Nomophylax annotationibus ad Novellas citatur á Nic. Comneno pag. 371.

Soliti Archidiaconi Epistolam ad Majoranum Molphetæ Episcopum, in qva de sacerdotalibus Græcorum Orientalium habitibus distincte agit, laudat Dominicus Macri in Hierolexico, voce epigonation. Sed Epistola illa Italice scripta est. Ibidem nonnulla affert ex glossario Cabasilæ.

Sophonia Paraphrasis Græca in libros Aristotelis de anima MS. in Bibl. Cæsarea. Nescio idemne Sophonias ad qvem Simon CPolitanus sæculo XIV. scripsit, ut dixi pag. 328.

De *Sorano* Medico utroqve infra lib. VI.

Zzz *Soter-*

† Critonium vocat Nic. Heinsius p. 202. Poëm.

Digitized by Google

Sotericbus Pantevgenus vir eruditus, sed ob hæresin in exilium pulsus imperante Man. Comneno: vide Allatii præfationem ad excerpta Rhetorum, & lib. de consensu p. 691.

Spacbanis Epistolam ad Meletium Monachum ex editione Rudolphi Gvaltheri, citat Cangius in Græco glossario.

Splenii Philosophi ἐξήγησις καὶ ἑρμηνεία περὶ γενέσεως ἀνθρώπου scriptum breve de generatione hominis, MS. in Bibl. Cæsarea & Vaticana. Incip. Τὸ σπέρμα ἐν τῇ μήτρᾳ καταβαλλόμενον ἐν μὲν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀλλοιοῦται εἰς αἷμα.

De *Stephano* Atheniensi Medico aliisqve Stephanis infra, libro VI.

Sticbaras Hieromonachus à præposito Lauræ in monte Atho ob hæresin percussus anathemate, sæculo superiore XVII.

Styliani Mappa Neocæsariensis Episcopi in Euphratesia ac Metropolitæ qvi Photii adversarius Concilio CPol. A. 870. subscripsit, lucubrationem brevem de S. Trinitate edidit Græce & Latine celeberr. Montfauconus Paris. 1715. in Bibl. Coisliniana pag. 88—90. Incip. εἰ καὶ λόγου τυχεῖν Ejus Epistolæ duæ ad Stephanum VI Papam in causa Photiana, exstant Græce & Lat. Tom. VIII. Concil. Labbei p. 1397. & 1410. & Tom. V. Harduin. p. 1122. 1130. Vide & Baron. ad A 886. n. 17. Sacris interdictum ab Antonio Caulea, qvi Patriarcha CPol. fuit ab A. 893. ad 895. notat Nic. Comnenus pag 410.

Thalelæi junioris Antecessoris JCti syntagma novellarum omnium & scholia ad novellas Basilii Macedonis citat Nic. Comnenus p. 345. & 403.

Theodulus Monachus idem cum Thoma Magistro, de qvo dixi lib. 4. c 34. §. 10. Alius Theodulus presbyter in cœlesyria A. 492. defunctus, cujus *librum de consonantia Divinæ scripturæ contra antiquos hæreticos* laudat Gennadius c. 91. de Script Eccles. & ex eo Honorius lib. 2. c. 90. qvi Theodorum vocat. De *Commentario in Epistolam ad Romanos* qvem ex Jo. Loniceri versione Latine exhibent Orthodoxgrapha, alibi dixi, Oecumenio eum deberi. Deniqve Theoduli inferiorum temporum latini poëtæ Leonini *Eclogam* de qva Sigebertus cap. 134. habeo exaratam in membrana qvæ incipit: *Æthiopum terras cum fervida torruit æstas.* Hunc Theodulum male cum Gennadiano eundem faciunt Trithemius cap. 185. de scriptor. Eccles. Possevinus, aliiqve. Recte distinguit præstantissimus Caveus.

Theolepti Philadelphiæ Episcopi ac Metropolitani circa A. 1310. clari Canones sive hymni ecclesiastici catanyctici & paracletici qvatuor, & unus

Digitized by Google

& unus ad animam suam de resurrectione & judicio extremo exstant Latine ex Jacobi Pontani S.J. versione, ad calcem Simeonis S. Mamantis, Ingolstad. 1603. 4. atqve inde in supplemento Bibliothecæ Patrum Morelliano T. 1. p. 862. & in Bibliotheca Patrum edit. Colon. T. XI. & Lugd. T. XXII.

Theophilitzes Nomicus JCtus, cujus eclogen Novellarum citat Nic. Comnenus pag. 15. & epitomen Basilicon pag. 372. scholia sive ecthesin ad epitomen Legum Leonis pag. 400.

Theophronius Cappadox, Eunomii discipulus de cujus hæresi Nicetas lib. V. Thesauri Orthodoxæ fidei c. 36.

Theosterictus Mediciensis in Bithynia Monachus de vita Magistri sui Nicetæ Confessoris, (circa A. 830. scripta) Latine ex Sirleti versione apud Lipomannum & Surium 3. April. Græce vero ex MS. Vaticano ad calcem Tom. 1. Act. Sanctor Aprilis pag. XXII. & Latine p. 254.

Thomas Diplovatacius. Supra in Diplovatacio.

Thomam Magistrum JCtum de dignitatibus Romanis citat Nic. Comnenus pag. 156. Alterius Thomæ Magistri, Monachi vitam Socratis laudat pag. 281. De hujus, qvi *Theoduli* deinde adscivit nomen, aliis scriptis editis & ineditis dixi lib. 4. cap. 34. §. 10.

Thomas Selybriæ Episcopus scholiis in Canones pœnitentiales S. Basilii citatur à Nic. Comneno pag. 243.

Timothei Patriarchæ Alexandrini responsa ad qvæsita Canonica citantur à Cangio: Responsum qvartum à Nic. Comneno p. 267. prænotion. mystagog.

Tipucitus JCtus freqventer ab eodem Comneno laudatur, Harmenopulo antiqvior, ex qvo pleraqve suppresso nomine Diplovatacius & Jo. Lascares, ut p. 320. notat, Alciatus etiam multa, si eidem Comneno p. 338. credimus. Ejus ecthesin in Pandectas allegat passim, ut pag. 192. 205. 235. In Codicem p 196. In Basilica p. 388. 398. 400. &c.

Georgius Hieronymus Vlachus Cretensis, cui Menæorum editionem debemus Venet. 1634. sex in fol. Voluminibus.

Zacharias Gerganus, Episcopus Artæ, ad Lutherana nostra qvandoqve, interdum etiam ad Calvini dogmata visus inclinare, unde Nic. Comnenus pag. 283. *Gerganus, vel quisquis ille fuit qui Græco sub nomine multa è cœno Calvinianorum contra liberum arbitrium hominis, Græcia proposuit in expositione fidei.* At p. 184. criminatur Critopulum cum Gergano nundinatum (circa A. 1620.) longa peregrinatione, pestilentissima dogmata penes Lutheranos. Ejus Catechesis oppugnata à Jo. Matthæo Caryophilo ut dixi supra pag. 416. & Vol. IX. pag. 358.

Digitized by Google

In Bibl. Cæsarea servantur Claudii Gvisii Cardinalis Lotharingiæ *ἐρωτήσεις* sive *interrogationes* XII. de Fide pro Latinis ad Græcos, & totidem *ἀνταποκρίσεις* sive responsiones Zachariæ Cretensis, sacerdotis pro Græcis. Vide Nesselium part. 1. pag. 443.

Zacharias Scordilius Maraphara, Vicarius Patriarchæ CPol. *Est apud me*, inqvit Nicolaus Comnenus pag. 256. prænot. mystagog. *sylloge Conciliorum Joannis Tislii, quam Zacharias Maraphara, Photianus, accuratissimis notulis ad marginem conscribillavit.*

Eustratius Joannides Zialowski Ruthenus, supra p. 512.

Zenonis Imp. *ἑνωτικόν* A. C. 482. de qvo vide Sirmondum T. 2. pag. 815. Tillemontium T. XVI. p. 327. 367. 367. 632. Natalem Alex. Sec. V. pag. 96. & 269. &c. Græce exhibet Evagrius III, 14. Hist. Latine Facundus XII. 4. & Liberatus c. 18.

Zosimæ Abbatis colloqvia, digna lectu, Græce & Latine edita à Petro Possino S. J. in thesauro Ascetico Paris. 1684. 4. Eundem esse putat Zosimam Possinus de qvo in vita Mariæ Ægyptiacæ, observatqve Joannem Moschum multa ex eo ad verbum repetiisse.

Joannes Zygomala, ex Rhetore interpres Patriarchii Ecclesiæ CPol. circa A. 1570. cujus varia apud Crusium in Turco Græcia, ut dixi Vol. VI. pag. 696. 698. 699. 701. idem opinor, cujus *Orationem in laudem Lucæ Michaëlis Cydoniæ Ducis* una cum *Hermodori Lastarchi* annotationibus in Demosthenem MSS, ex Oriente secum A. 1598. attulit Georgius Dousa.

Theodosius Zygomala, Jeremiæ Patriarchæ CPol. Protonotarius circa A. 1578. in gratiam Stephani Gerlachii scripsit de montibus Sina & Atho & de statu Ecclesiarum Orientis, nec non itinerarium, qvibus ex Bibl. illustris viri Ulrici Obrechti usus est Cangius in glossario. De eodem crebra in Crusii Turcogræcia mentio qvi ejus Epistolas qvasdam edidit ut notavi Vol. VI. pag. 693. 697. 698. 700. 701. Etiam Epistolas qvasdam utriusqve Zygomalæ à B. Chytræo vulgatas dixi supra hoc ipso Vol. p. 511.

FINIS LIBRI QVINTI.

LEO-

LEONIS ALLATII
DE
GEORGIIS,
& eorum Scriptis
DIATRIBA,

ſcripta A. 1644. &

ad editionem Pariſienſem A. 1651.

cum notis, ſupplemento

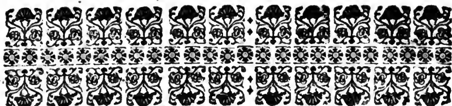
& Indice

recuſa, curante

JO. ALBERTO FABRICIO.

Digitized by Google

Digitized by Google

VIRO CELEBERRIMO
ATQVE ERUDITISSIMO

MICHAELI RICHEY,

HISTORIAR. ET GRÆCÆ LINGUÆ
PROFESSORI IN GYMNASIO HAMB.
COLLEGÆ MEO HONORATISS.

S. D.

JO. ALBERTUS FABRICIUS.

EN qvod jam dudum sæpe peroptavi, ut aliqvod monumentum publicum statuere mihi liceret mei in Te amoris, & congruenti aliqvo munusculo Te referire pro bellis illis Epigrammatis Tuis & præconiis, qvibus me meaqve mactasti, dum benevolentiæ in me Tuæ obseqvebare potius, qvam consuleres criticum acumen, qvo delicatissimo & sagacissimo sapis; vel eam adhi-

beres

Digitized by Google

beres ingenii ac doctrinæ vim, qvæ C. Persio & Aristarcho Tibi multorum obelorum materiam objecisset citius, qvam laudis meritum in lucubratiunculis meis obtulisset. Tibi vero hanc Allatii diatribam, meæ qvasi vicariam consecrare jüvat, cujus delectaberis ni fallor argumento, eruditione, varietate & copia, qvam de meis copiis sive de inopia mea præstare Tibi minus potuissem. Cæterum rogo Te simul & obtestor, ut agas qvod agis, atqve præclaris ingenii Tui foetibus prolatis in lucem & hanc præsentem Tibi & posteram obligare ætatem matures, deinde sylloge poëmatum tuorum dextro Apolline effusorum, qvam jampridem exspectamus a Te, oblectare ac delinire lecturos, tuoqve capiti pulcherrimam coronam nectere ne differas. DEUS prosperitatem Tibi largiatur valetudinis, firmetqve per plurimos annos, ut qvam diutissime possis præclare porro ut facis de studiosa pube mereri, & egregiis monumentis tuis amplificare rem litterariam, atqve Ascanium tuum videre per felecissima tua incedentem vestigia, cui tunc demum nihil deerit ad laudem, si tui se, qvod facere pulchre minatur, qvam simillimum præstiterit. Vale. Scripsi Hamburgi IV. Cal. Octobr. Anni Christiani cIↄ Iↄ cc xx.

LEONIS

Digitized by Google

LEONIS ALLATII DE GEORGIIS, ET EORUM SCRIPTIS, DIATRIBA.

GEORGII nomen ante Christum, quod ipse adnotarim, neque cognitum, neque in usu: a) post Christum frequentissimum fuit. 303
Quamvis enim ab Athenæo lib. 15. b) GEORGUS quidam περὶ τῶν ἐν Ῥόδου θυσιῶν, *De sacrificiis Rhodiacis*, καὶ ὁ εἰς Πτολεμαῖον δὲ τὸν πρῶτον Αἰγύπτου βασιλεύσαντα, παιάν ἐστιν, ὃν ᾄδουσι Ῥόδιοι. Ἔχει γὰρ τὸ ἰὴ παιὰν ἐπιφθεγγόμενον, ὥς φησι Γεωργὸς ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Ῥόδου θυσιῶν. *Carmen, quod in Ptolemæum primum Ægypti regem conscriptum est, & Rhodij canunt, Paan est, cum habeat repetita ἰὴ παιὰν, ut ait Georgus in Opere de sacrificiis Rhodiacis*. Georgius tamen non fuit. Immó nec Georgus, sed si me non fallit suspicio, Gorgon, qui Hesychio teste de Rhodiacis sacrificiis scripsit, in voce καταῤῥιπτίτης. & in ἐπιπολιαῖος. Ἑρμῆς ἐν Ῥόδῳ, ὡς Γόργων ἱστορεῖ. *Mercurius apud Rhodios, ut Gorgon scribit*. Quem eundem esse cum superiori nullus dubito. Dictum confirmatur ex scholiasta Pindari Ode septima in Diagoram Rhodium pugilem, ταύτην τὴν ᾠδὴν ἀνακεῖσθαι φησὶ Γόργων ἐν τῷ τῆς Σελληναίας Ἀθηνᾶς ἱερῷ χρυσοῖς γράμμασιν. *Odem hanc appensam fuisse narrat Gorgon in templo Selenaa Minerua aureis literis*. De GORGO c) etiam Alexandri Magni peritissimo artifice, & rerum metallicarum callentissimo, vide Strabonem lib. 15. & Casaubonum Comment. in eundem lib. 9. d) ubi crassæ ignorantiæ Xylandrum accu-

 sat,

a) Georgi Asiæ populi, ab agrorum cultu ita dicti, de quibus Mela lib. 1. c. 2. *Super Amazonas & Hyperboreos, Cimmerii, Cissianti, Achai, Georgi, Moschi*. Et lib. 2. cap. 1. *Vagi Nomades pecorum pabula sequuntur, atque ut illa durant, ita diu statam sedem agunt. Colunt Georgi exercentque agros*. Meminit & Plinius VI. 13. Hist. licet alii Codices *Georgi* legunt, alii *Georgili*. Hodie Georgia sive Georgiana, *Gurgustan*, paret Persis, & multos habet Christianos cum Armeniis & Græcis in religione magnam partem conspirantes.

b) p. 697. Georgum etiam vocat Io. Meursius lib. 1. de Rhodo p. 51.

c) Γόργος ὁ μεταλλευτὴς Straboni XV. p. 700.

sat, & Gorgi nomen in Strabone substituit pag. 142. Sed de his, aiebat ille, doctorum esto judicium. De GORGO MESSENIO, opibus, ac generis splendore Messeniorum nulli secundo, formæ dignitate, & exteriori cultu, & coronarum numero in ipsa adolescentia omnium, qui in ludis Gymnicis decertabant celeberrimo, & post certamina in Republica ne-gotiis, ac patriæ administratione non minori ac ante gloria incumbente;
394 Vide excerpta Polybij e) Valesiana pag. 12. Ingratus ipse in lares domesticos, & sanctissimum parentum cultum injurius dicerer, si dum de GORGO ago, GORGORUM patris, & filii pietatem æternitate dignam, ex Diodori excerptis f) non ascriberem. ὅτι ὢν τις Γοργὸς Μοργαντῖνος ἐπικαλούμενος Κάμβαλος πλούτῳ καὶ δόξῃ διαφέρων, ὃς ἐπὶ κυνηγίαν ὁρμήσας, καὶ περιπεσὼν λῃστηρίῳ δραπετῶν, ἔφευγε πεζὸς πρὸς τὴν πόλιν. ἀπαντήσαντος δὲ αὐτῷ Γοργοῦ, τοῦ τούτου πατρὸς ἐφ' ἵππου, καὶ καθαλλομένου, καὶ παραδιδόντος τὸν ἵππον, ὅπως ἐφαλλόμενος ἀφιππεύσῃ πρὸς τὴν πόλιν. οὔθ' ὁ παῖς τὴν ἰδίαν σωτηρίαν τῆς τοῦ πατρὸς προέκρινεν, οὔθ' ὁ πατὴρ προσεδέχετο τῷ τοῦ τέκνου θανάτῳ διαφυγεῖν τὸν κίνδυνον. δεομένων δὲ ἀλλήλων μετὰ δακρύων, καὶ διαφιλοτιμουμένων ὑπὲρ εὐσεβείας τε καὶ φιλοστοργίας, σύγκρισίν τε λαμβάνοντος ἤθους φιλοτέκνου πρὸς τρόπον φιλοπάτορα, συνέβη τοὺς λῃστὰς ἐπιφανέντας, ἀμφοτέρους ἀνελεῖν. *Gorgus erat Murgantinus cognomento Cambalus, vir opibus, & gloria civitatis suæ princeps. Hic venatum egressus, cum in latronum manus incidisset, cursu in oppidum contendere cœpit: cui cum forte Gorgus Pater, equo vectus obuiam occurrisset, statimque equo desiliens filium hortaretur, ut equo inscenso protinus se in urbem abripere vellet, neque filius salutem suam patris incolumitati prauerti passus est, neque pater occiso filio superesse sustinuit: proinde cum alter alterum flens oraret, ac pietate ambo inter se certarent, commisso paterno amore cum filii caritate, interim latrones utrumque assecuti confoderunt.* Disce Puer τρόπον φιλοπάτορα. Disce Pater ἦθος φιλότεκνον. Patiare uterque vinci, victum gloria, dedecus sequitur victoriam: abeant hinc palmæ, facessant triumphi: malo ipse gloriosius in simili negotio vinci, quam turpiter vincere. Nunc ad Georgios orationem convertamus.

II. Nomen, inquam, post Christum Christianis omnibus, vel pro-

d) Pro verbis μεταλλεὺς τῆς Κρήτης ἀνὴρ χαλκιδεὺς Casaubonus legit μεταλλευτὴς Γόργος α. χ. lib. IX. p. 407.

e) Ex libro VII. Hist.

f) In iisdem excerptis Valesianis sive Peiresciani p 378.

propter Evangelicas Agricolarum, cum quibus Christus se comparat, Parabolas, vel propter in Ecclesia eximium, ac singulare Georgii Martyris * certamen summopere exultum. Ut hinc videas Jacobi de Voragine Januensis Episcopi somnia, ne dicam, deliria, & cæcitatem. Ipse enim de Georgii nomine in Historia Lombardica, g) nescio ex quo detracta similia profert: *Georgius dicitur a Geos, quod est Terra, & Orge, quod est Cholera*, h) *quasi colens terram, id est carnem suam. Vel dicitur a Geras, quod est Sacrum, & Gion quod est Arena, quasi sacra Arena. Fuit enim Arena, quia ponderosus morum gravitate, minutus humilitate, & siccus a carnali voluptate. Vel a Gerar id est Sacrum, & Gion quod luctatio, quasi Sacer luctator, quia luctatus est cum Dracone, & Carnifice. Vel a Gero, quod est Peregrinus, & Gir pretiosus, & Us Conciliator.* i) *Ipse enim fuit Peregrinus in contemptu mundi, Pretiosus in corona martyrii, & Conciliator in prædicatione Regni.* O acetum! Sed nauseæ molestiam Lector, ὁ πανηγυρικώτατος Andreas Cretensis oratione de sancto Georgio Martyre nondum edita k) discutiat. ὁ λαμπρὸς οὗτος καὶ περιβόητος ἀνεφάνη Γεώργιος, τὸ γλυκὺ καὶ περίφθεγμα, καὶ ὄνομα. Γεώργιος ὁ τῷ ὀνόματι τὴν ἔνθεον περίδειξιν, καὶ τῇ πράξει τὴν φερώνυμον χάριν ἐν ἑαυτῷ δεικνύς. l) ὁ τὸν Ἰσάχαρ μιμησάμενος, καὶ τὸ καλὸν m) τῆς θείας γεωργίας ἐρωτικῶς ἐπιθυμήσας, ὁ τὴν ἐπίπονον ἐργασίαν ἀγαπήσας, καὶ κατὰ τὸ γεγραμμένον n) ἀναδειχθεὶς o) γεωργία ὑπὸ ὑψίστου ἐκτισμένη. ὁ κοπιάσας Γεωργὸς ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων, καὶ ἐν καιρῷ τὸν καρπὸν ἑκατοστεύσοντα p) ἀποδοὺς τῷ δεσπότῃ. ὁ τῷ ἀρότρῳ τῆς ἀρετῆς ἀτρέπτως τὴν γλυκεῖαν τῆς εὐσεβείας ὀρθοτομήσας αὔλακα, καὶ διὰ τοῦτο εὔθετος ἀναδειχθεὶς ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. ὁ σπείρας ἐν

* De hoc Georgio, Martyre celeberrimo, qui in Diocletiani persecutione martyrium Lyddæ in Palæstina subiit, varia Græcorum scripta memoravi Volum. IX. p. 79. 80. De eodem Cangius ad Alexiadem p. 373. Hottinger. Hist. Oriental. p. 150. seq. Matthias Frid. Beckius ad Ephemerides Persicas p. 70. seq. Jo. Seldenus de titulis honorum II. p. 552. seq. Surius & Acta Sanctor. 23. April. T. 3. p. 347. p. 100. seqq. Theoph. Raynaudus in S. Georgio Cappadoce megalomartyre T. VIII. Opp. p. 335. seqq. ubi etiam de aliis Georgiis martyribus p. 347. sqq.

g) Cap. LVI. (h) Legitur *colere* in Hist. Lombardicæ editt. quas inspexi.

i) Al. *consiliator*.

k) Ab eo tempore edita est à Francisco Combefisio inter alia Andreæ Cretensis scripta, Paris. 1644. fol. & locus hic ab Allatio laudatus legitur p. 177. seq.

l) Δεικνύς.

m) Genes. XLIX. 14.

n) Sirach. VII. 16.

o) Combefis. ἀποδειχθείς.

p) ἑκατοστεύοντα.

Digitized by Google

δάκρυσι q) καὶ ἐν ἀγαλλιάσει θερίσας. ὁ ἐν κλαυθμῷ βαλὼν τὰ σπέρματα, r) καὶ ἐν χαρᾷ φέρων τὰ δράγματα. ἡ εὐγεώργητος γῆ, ἡ πολλάκις πιοῦσα τὸν ἐπ' αὐτῆς ἐλθέντα ὑετὸν τοῦ πνεύματος, καὶ τίκτουσα σωτήριον βοτάνην s) ὁ λειμὼν ὁ εὐωδέστατος, ἐν ᾧ τῆς εὐσεβείας τὰ ἄνθη πλουσίως ἐβλάστησεν, ἀφ' ὧν γεωργεῖται κηρία ἀκήρατα, ὧν τὸ γλύκασμα ψυχῆς ἴασις. τὸ εὔχρηστον δένδρον, τὸ παρὰ τοῖς ποταμοῖς τοῦ πνεύματος πεφυτευμένον, ** καὶ τεθηλὸς διηνεκῶς, ἀεί τε τὸν καρπὸν τῆς ἀρετῆς ὥριμον φέρων t) εἰς ψυχικὴν γεωργίαν τῶν πιστῶς μετεχόντων. τὸ εὔφορον κλῆμα τῆς ἀληθινῆς u) ἀμπέλου, οὗ γεωργὸς ὁ Πατὴρ ὁ οὐράνιος, γεωργῶν ἡμῖν δι' αὐτοῦ πνευματικὴν εὐφροσύνην εἰς ἴασιν παθῶν, καὶ ἀνακαινισμὸν ψυχῆς τε καὶ σώματος, ἐκ τῶν θείων ναμάτων τῇ γῇ, x) ἀφ' ἧς ἀρδευομένη χερσωμανήσασα ψυχὴ γεωργεῖται, καὶ καρποφορεῖ πίστιν, ἐλπίδα, καὶ ἀγάπην, τριάδα ἀρετῶν τὴν
395 τριεράσμιον. y) τῶν θείων ἐννοιῶν γεωργὸς, καὶ τοῦ Θεοῦ γεώργιον, z) ἐν ᾧ ἐγεωργήθη τῆς εὐσεβείας ἡ χάρις, καὶ γεωργεῖται πᾶσι τῶν θαυμάτων τὰ πλήθη. οἶδε γὰρ οἶδε, καὶ προσηγορία δημοσιεύειν Θεοῦ χάριν, καὶ ἀρετὴν ἀνθρώπων, ὡς ἐπὶ τοῦ Ἀβραὰμ, καὶ Σάῤῥας, καὶ Ἰσαὰκ, a) καὶ Ἰακὼβ, καὶ Μωϋσέως, καὶ ἑτέρων πολλῶν μεμαθήκαμεν. οὗτος ὁ τῷ ὀνόματι, καὶ τῇ πράξει Γεώργιος. καὶ τὰ ἑξῆς. *Illustris hic, & ab omnibus laudatus Georgius & re, & nomine dulcis. Georgius, qui divinam operationem nomine, & operatione gratiam, quam nomine indicat, in semetipso ostendit, qui Issacharum æmulatus divinæ agriculturæ bonitatem ingenti studio exoptavit: qui laboriosum opus dilexit, &, ut scriptum est, ipse agricultura demonstratus ab excelso fabrefacta, qui a teneris unguiculis agricola desudans, laboransque tempore suo fructum centuplum Domino reddidit; qui virtutis aratro constanter dulces pietatis sulcos recta infindens in regno cœlorum idoneus apparuit, qui seminavit in lacrymis, & messuit in exultatione: qui sementem in ploratu fecit, & in gaudio manipulos colligavit. Terra bene culta; quæ sæpius in semet imbrem cadentem spiritus ebibens, herbam salutarem produxit. Pratum maxime odoriferum, in quo pietatis flores affluenter germinarunt,*

q) Psal. CXXVI. 5.
r) Hebr. VI. 7.
s) addit Combef. τοῖς ἐν πίστει δρεπομένοις.
** Psalm. I. 3.
t) φέρον. (u) ἀληθινοῦς.
x) ἡ τῶν θείων ναμάτων πηγή.
y) τῇ Τριάδι τριάσμιον. ὁ τῶν θ.
z) I. Cor. III. 9.
a) Ἰσαάκ τε.

runt, ex quibus favi citra arandi laborem colliguntur, quorum dulcedo animorum est medicina. Arbor quam utilis prope flumina spiritus plantata, & virescens perpetuo, semperque virtutis fructum maturum afferens, in animorum, qui fide participant, culturam. Gravidus vera vitis palmes, cujus agricola est Pater cœlestis, nobis per eum excolens spiritalem lætitiam in medelam affectuum, & animi, & corporis renovationem. Et divinis imbribus animus, qui in terrena insaniit, irrigatus, colitur, producitque fidem, spem, & charitatem, virtutum triadem amabilissimam. Divinorum sensuum cultor ex cultura Numinis, in qua pietatis gratia exculta est, excoliturque omnibus miraculorum multitudo. Scit namque, scit nomen divinam gratiam & humanam virtutem, quemadmodum in Abrahamo, Sarra, Isaaco, Iacobo, Moyse, aliisque multis comperimus indicare. Hic & nomine, & actione Georgius. &c.

III. GEORGIUS primum PRESBYTER ALEXANDRINUS, deinde LAODICENUS Episcopus, b) partes Arianas secutus, & dicto, & scripto contra Catholicos, Hæreticorum causam acerrime tutatus est. *Georgius vero*, scribit Athanasius lib. de Synodis Arianorum, *qui nunc Laodiceæ est, & per id tempus Presbyter Alexandrinus erat, & Antiochiæ commorabatur, ita ad Alexandrum Episcopum scripsit: Conquereris de Ario, cum dicit, erat, quando non erat filius. Certe Esaias filius fuit Amos, Amosque prius fuit, quam gigneretur Esaias.* Interfuit cum reliquis Arianis Antiocheno Concilio c) ab Eusebio Nicomediensi coacto contra Athanasium. Nicephorus Callisti Historiar. Eccles. lib. 9. cap. 12. & 49. Et in electione Meletii Patriarchæ Antiocheni, d) cum Imperator Constantius, omnibus, qui dicendi facultate pollerent, mandasset, ut eam sententiam *Dominus condidit me initio viarum suarum*, populo explicarent, notariique ad scribendum exercitati, cujusque verba exciperent, primus omnium sui erroris virus evomuit. Theodoretus histor. Ecclesiast. lib. 2. cap. 31. Postea e) in Palæstina Episcoporum ordine motus, in communionemque receptus a Cyrillo Hierosolymitano, in causa fuit eidem Cyrillo, ut ab Acacio, & Eudoxio Episcopatu privaretur. Sozomenus lib. 4. cap. 24. & ex eo Nicephorus lib. 9. cap. 46.

b) Ab A. 332.
c) Etiam Tyrio adversus eundem S. Athanasium congregato A. 335. Antiochenum habitum A. 340. vel 341.
d) A. 361. e) A. 361. vel 362.

θιώας μητρόπολιν. συνέγραψε δὲ καὶ ὁ Λαοδικεὺς Γεώργιος ἀνὴρ τῆς μὲν Αρείου προςατεύων αἱρέσεως, τοῖς φιλοσόφοις ἐντεθραμμένος μαθήμασι. πρὸς δὲ τούτοις καὶ ὁ Φοίνιξ Εὐσέβιος, οὗ καὶ πρόσθεν ἐμνήσθημεν. Adversus Manetis impietatem scripserunt praclari veritatis patroni Titus & Diodorus; quorum alter quidem fuit pastor Bostrenorum ecclesia, alius vero rexit Cilicum metropolim. Scripsit etiam Georgius Laodicenus, vir, qui ante alios Arianam haresim defendebat, in Philosophicis autem disciplinis eruditus: prater hos Phanix quoque Eusebius, cujus & prius meminimus. Et ante Theodoretum Epiphanius contra hæreses h) lib. 2. adversus Manichæos. *ἤδη δὲ ἀνδράσι μεγάλοις θαυμαςῶς κατ' αὐτοῦ ἀντιρρήσεις τοῦ ἐλέγχου πεποίηνται. Αρχελάῳ μὲν τῷ ἐπισκόπῳ, ὡς προείρηται. Ωριγένει δὲ, ὡς ἀκήκοα, Εὐσεβίῳ δὲ τῷ Καισαρείας, καὶ Εὐσεβίῳ τῷ Εμέσης, Σεραπίωνι Θμουέως, Αθανασίῳ τῷ Αλεξανδρείας, Γεωργίῳ τῷ Λαοδικείας, Απολιναρίῳ τῷ Λαοδικείας, Τίτῳ, καὶ πολλοῖς τῶν κατ' αὐτοῦ εἰρηκότων. Sed jam a viris magnis admirabiliter contra illius perniciosum dogma contradictiones conscripta sunt ab Archelao Episcopo, ut antea diximus, Origene, ut audivi; Eusebio Cesariensi, Eusebio Emeseno, Serapione Thmuensi, Athanasio Alexandrino, Georgio Laodiceno, Apolinario Laodiceno, Tito, & pluribus aliis, qui contra eundem locuti sunt.*

5. Georgii quoque idem Theodoretus meminit in præfatione Operis, ex quo quemadmodum ex pluribus aliis, qui linguas suas adversus falsum armarunt, Hæreseon antiquas fabulas collegisse se scribit. Ex Theodoreto sua habuit Nicephorus, ut videre est.

6. Hunc Possevinus vocavit Gregorium in Apparatu. An memoriæ lapsu? In hisce nominibus scriptores sæpissime errasse, confudisseque personas, non quod solum unum in aliud mutata status conditione iidem commutarunt, sed ex scriptorum etiam incuria, non Laodiceni, sed aliorum quoque exemplo infra ostendemus. Sane Gregorium in Laodiceno nullum invenio.

IV. Eodem Laodiceni Georgii ævo alter GEORGIUS CAPPADOX, * ut Athanasius ad solitarios scribit, ærarii Constantinopolitani Quæstor, & depeculator omnium, atque eo nomine profugus in *Alexandrinam* ecclesiam, Athanasio pulso contra jus omne intrusus i) tutanda *Aria-*

h) Hæresi LXVI 21.

* Cappadocem etiam alibi vocat Athanasius non uno in loco, etsi apud Epiphanium Ciliciæ oppidum natus traditur ab Ammiano Marcellino XXII. 11.

i) factum hoc A. 356. Deinde hic Georgius Alexandrinus Episcopus Arianus à plebe tumultuante interfectus A. 362. Vide Tillemontii memorias Hist. Eccles. T. VIII. p. 160. & 209. seq. Ab aliis hunc quoque pro Georgio *Gregorium* dici videas, ut à Petavio ad Epiphanium p. 283.

Digitized by Google

Arianorum hæresi, & flagitiosæ vitæ obscœnitate multo Laodiceno infamior vivebat; Quamvis, num aliquid literis tradidit, nondum compertum sit, antiquorum tamen tum exterorum, tum Ecclesiasticorum monumentorum sedulus inquisitor, ex quibus non tenuem, neque contemnendam, sed amplam, & Imperatoriis opibus parem Bibliothecam erexit: plebis tandem insidæ, quam ipse Christianæ, sed suo commodo religioni addictus; ferro, & vi læserat, furore trucidatus, discerptus, igneque absumptus. Eum non suo, sed Bibliothecæ tantum nomine inter alios Georgios recensemus. Julianus k) post hujus viri necem Ecdicio Ægypti Præfecto mandavit epist. 9. ut Georgii studio recollecta volumina omnia, quæ in magna copia erant, compararet. *ταύτην οὖν μοι ἰδιωτικὴν δὸς χάριν, ὅπως ἂν εὑρεθείη πάντα τὰ Γεωργίου βιβλία. πολλὰ μὲν γὰρ ἦν φιλόσοφα παρ' αὐτῷ, πολλὰ δὲ ἦν καὶ τῆς τῶν Γαλιλαίων διδασκαλίας δυσσεβῶν. ἃ βουλοίμην μὲν ἠφανίσθαι πάντῃ, τῷ δὲ μὴ σὺν τούτοις ἀφαιρεθῆναι τὰ χρησιμώτερα, ζητείσθω κἀκεῖνα μετ' ἀκριβείας ἅπαντα. ἡγεμὼν δὲ τῆς ζητήσεως ἔστω σοι ταύτης ὁ Νοτάριος Γεωργίου. ὃς μετὰ πίστεως ἀνιχνεύσας αὐτὰ γέρας ἴστω τευξόμενος ἐλευθερίας. εἰ δ' ἄλλως πως γένοιτο κακοῦργος περὶ τὸ πρᾶγμα βασάνων εἰς πεῖραν ἥξων. ἐπίσταμαι δὲ ἐγὼ τὰ Γεωργίου βιβλία, καὶ εἰ μὴ πάντα, πολλὰ μέν τοι μετέδωκέ μοι περὶ τὴν Καππαδοκίαν ὄντι πρὸς μεταγραφήν τινα, καὶ ταῦτα ἔλαβε πάλιν.* *Quocirca hoc mihi privatim beneficium dabis, ut Georgii volumina omnia reperienda cures. Multa erant apud illum Philosophica, multa Rhetorica, multa de impiorum Galilaeorum doctrina, quæ velim penitus extracta esse. Sed ne cum his illa quoque pereant, omnia diligenter exquiri volo. Dux autem tibi esto ad inquirendum Librarius ipsius Georgii, qui si fideliter in eam curam incuberit, præmium sibi libertatem esse sciat. Sin autem malitiose, & astute rem gesserit, quæstionem de se habitam iri. Georgii porro libros ego novi. Mihi enim cum in Cappadocia essem, & si non omnes, at quosdam describendos dedit, quos ad eum postea remisi.* Et Porphyrio epist. 36. ut eam integram Antiochiam pœnis etiam indictis transmitteret. *πολλή τις ἦν πάνυ, καὶ μεγάλη βιβλιοθήκη Γεωργίου παντοδαπῶν μὲν φιλοσόφων, πολλῶν δὲ ὑπομνηματογράφων, οὐκ ἐλάχιστα δ' ἐν αὐτοῖς καὶ τὰ τῶν Γαλιλαίων πολλά, καὶ παντοδαπὰ βιβλία. πᾶσαν οὖν ἀθρόως ταύτην τὴν βιβλιοθήκην ἀναζητήσας φρόντισον εἰς Ἀντιόχειαν ἀποστεῖλαι γινώσκων, ὅτι μεγίστη δὴ*

k) Ad hunc quoque Georgium exstat Epistola Juliani VIII. & LIV. atque ad Alexandrinos qua eos de Georgio obtruncato increpat, X. quam habet etiam Socrates III. 3. & Nicephorus X. 7.

δὴ καὶ αὐτὸς περιβληθήσῃ ζημίᾳ, εἰ μὴ μετὰ πάσης ἐπιμελείας ἀνιχνεύσας, καὶ τοὺς ὁπωσοῦν ὑπόνοιαν ἔχοντας ὑφῃρῆσθαι τῶν βιβλίων πᾶσι μὲν ἐλέγχοις, παντοδαποῖς δὲ ὅρκοις, πλείονι δὲ τῶν οἰκετῶν βασάνῳ, πεῖθειν εἰ μὴ δύναιο, καταναγκάσας εἰς μέσον πάντα προκομίσαι. *Georgii magna sane, & copiosa Bibliotheca fuit, & Philosophorum & Historicorum omni genere referta: Sed de Galilaeorum maxime doctrina permulti & varii commentarii extabant. Quare totam eam Bibliothecam perquire, & Antiochiam mitte. Scito autem te quoque gravissimas poenas esse daturum, nisi omnem diligentiam in quaerendo adhibueris, & quos suspicio erit, quacunque ratione libros aliquos intervertisse tum argumentis omnibus, tum jurejurando multiplici, tum magis servorum quaestione, nisi queas convincere, saltem vi cogas eos in medium proferre.* Epistolam Juliani ad Porphyrium recenset etiam Svidas in ἐπιστολὴ Ἰουλιανοῦ. Volumina Julianus Antiochiam advecta in Trajani fano ab Adriano extructo, pulcherrimo illo quidem, licet mole exiguo reposuit: ea non multo post improba Joviani Imperatoris desidia, mulierculis ignem supponentibus ingenti Reipublicae literariae damno exarserunt. Joannes Antiochenus in excerptis Valesianis, l) Ἀδριανὸς μὲν γὰρ ὁ βασιλεὺς εἰς ἀποθέωσιν, καὶ τιμὴν τοῦ πατρὸς Τραϊανοῦ ἔκτισε μικρόν τινα, καὶ χαριέστατον ναὸν, ὃν Ἰουλιανὸς ὁ παραβάτης βιβλιοθήκην κατεσκεύασεν, ὃν σὺν τοῖς βιβλίοις Ἰοβιανὸς κατέκαυσε. *Namque Imperator Adrianus in honorem, & consecrationem Patris sui Trajani fanum quoddam modicum eleganti opere extruxerat Antiochiae, ex quo Julianus Bibliothecam fecerat, quam eadem Jovianus cum omnibus libris concremavit.* Et exactius Svidas in Joviano. ὁ δὲ Ἰοβιανὸς ἐκ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ κινηθεὶς τὸν ὑπὸ Ἀδριανοῦ τοῦ βασιλέως κτισθέντα ναὸν χαριέστατον εἰς ἀποθέωσιν τοῦ πατρὸς Τραϊανοῦ, παρὰ δὲ Ἰουλιανοῦ καταστάθεντα βιβλιοθήκην, εὐνούχῳ τινὶ Θεοφίλῳ, κατέφλεξε σὺν πᾶσιν, οἷς εἶχε βιβλίοις, αὐτῶν τῶν παλλακίδων ὑφαπτουσῶν μετὰ γέλωτος τὴν πυράν. *Jovinianus ab uxore sua incitatus elegantissimum templum ab Adriano Imperatore conditum ad patris Trajani consecrationem, & a Juliano Bibliothecam designatam Eunucho cuidam Theophilo, cremavit cum omnibus libris, quos habebat, ipsis concubinis cum risu pyram succendentibus.* 308 De Georgio Alexandrino vide plura apud Gregorium Nazianzenum oratione in laudem Athanasii, Epiphanium Haeresi 76, & alios Graecorum Historicos.

V. Sub Honorio, & Theodosio Augustis, & Barbae Episcopatu m) Ariana secta pene extincta, ac funditus sublata, adiumentis praestantium viro-

l) p. 846.

m) Barba Arianae factionis Episcopus CPolitanus post Dorotheum A. C. 4..

virorum Timothei ac Georgii renaſci, & denuo vires acquirere viſa eſt. GEORGIUS a Barba presbyter deſignatur: humanioribus literis apprime eruditus, ſemper præ manibus Platonis, Ariſtotelisque volumina habuit; ideoque nonnullos admiratio ſubiit, quomodo hic Arianæ ſectæ addici potuerit, qui Platonis ſequeretur doctrinam, qui ſecundam, & tertiam cauſam initium ſubſtantiæ accepiſſe negavit. Ideoque Juſtino martyri n) aliquam quoque notionem Trinitatis habuiſſe viſus eſt. Nihilominus iſte Georgius una cum Timotheo in male ſana, & damnata hæreſi perduravit: licet ſua doctrina voluminibus etiam editis Arii blaſphemam ſententiam repurgarint, & in melius ſenſim, & clam traduxerint. Socrates lib. 7. cap. 6. πλὴν εἰ καὶ τῇ ἑαυτῶν Ἐκκλησίᾳ παρέμειναν, ἀλλ' ὅμως τὴν Ἀρειανὴν θρησκείαν λεληθότως ἐπὶ τὸ κρεῖσσον μετέθεσαν. πολλὰς γὰρ τῶν Ἀρείου βλασφημιῶν ταῖς οἰκείαις διδασκαλίαις ἐξέβαλον. *At quamquam in ſua ipſorum permanſerunt Eccleſia, tamen ſecta Arianæ opinionem pedetentim & ex occulto correxerunt: quippe eam ſua doctrina multis Arii blaſphemiis perpurgarunt.* Eadem habet o) Nicephorus Calliſti lib. 14. cap. 13.

VI. GEORGIUS cognomento PISIDES, magnæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Diaconus, & Chartophylax p) tum ſoluta, tum juncta oratione pleraque ſcripſiſſe dicitur. Suidas. Γεώργιος Διάκονος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ Χαρτοφύλαξ, τὸ ἐπίκλην Πισίδης, ἐξαήμερον δι' ἰάμβων εἰς ἔπη τρισχίλια. Εἰς Ἡράκλειον τὸν βασιλέα, καὶ εἰς τὸν κατὰ Περσῶν πόλεμον. ἔτι τε Ἀβαρικά. Καταλογάδην ἐγκώμιον εἰς τὸν μάρτυρα Ἀναστάσιον. *Georgius Diaconus magnæ Eccleſiæ, & Chartophylax cognomento Piſides in Exahemeron carmine Iambico ad verſus 3000. In Heraclium Imperatorem. De bello contra Perſas. Præterea Abarica: & ſoluta oratione in martyrem Anaſtaſium encomium.* Cum Heraclius Imperator in Perſidem iturus, humi proſtratus, ſupplex, illacrymanſque opem Dei adverſus hoſtes, atque impios deprecaretur, divino numine percitus, ac futura prævidens, carminibus illis, quæ refert Georgius Hamartolus, q) & ex Hamartoló Cedrenus in hiſtoriæ compendio, mirifice ſolatus eſt, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, Heraclius, μέλανα ὑποδήματα περιβαλλόμενος ηὔξατο, ὃν ἰδὼν Γεώργιος ὁ Πισίδης μετὰ τῆς τοιαύτης ταπεινώσεως, ἔφη, ὦ βασιλεῦ,

Μελαμ-

n) Juſtinus hoc de Platone in cohortatione ad Græcos.
o) Confer Hiſt. tripartitam XI. 6.
p) clarus circa A. C. 630. ut dixi Volum. VII. p. 691. ubi de Piſide & ejus ſcriptis.
q) De Hamartoli Chronico adhuc inedito infra p. 329. ſq. Cedreni locus eſt p. 337.

Μελαμβαφὲς πέδιλον εἱλίσας ποδὲς,
Βάψῃς ἐρυθρὸν Περσικῶν ἐξ αἱμάτων.

Et ingressus Ecclesiam, & nigris calceis indutus oravit, quem ita animo demisso videns Georgius Pissida dixit, o Imperator, nigrum calceum convolvens pedibus, rubefacies tinctum cruore Persico.

2. Jambi illius *in Exabemeron* Græce cum selectis Gregorii Nazianzeni carminibus, & Synesianis hymnis Romæ sub *Cyrilli* Patriarchæ Alexandrini nomine typis vulgati sunt, apud Franciscum Zannetum in 8vo. anno 1590. Eos ex Gulielmi Sirleti Cardinalis exemplo descriptos, munus accepisse se a Consalvo Ponce de Leon fatetur Hieronymus Brunellus, sed de Auctore judicium nullum interposuit, *a veteribus tamen, gravissimisque Patribus, aut verborum lepore, & elegantia, aut rerum copia, & varietate, aut quod caput est, pia, religiosaque doctrina nulla ex parte videtur abhorrere.* Et Gregorius Corinthi Episcopus Pisidæ carmen Jambicum aliis prætulit, dignum ratus, ex quo tamquam absolutissimo, exemplum petere debeamus.
De constructione orationis: r) ἐπεὶ ἐν τὰ ἰαμβεῖα λογογραφία τίς ἐστιν εὔρυθ-
μος, ζηλούσθω σοι καὶ τὸ ἐνθυμηματικὸν ἐν αὐτοῖς. ἔχεις δὲ χέτυπον τὸν Πισίδην
νεωτέρους τὸν Καλλικλῆν, s) τὸν Πτωχοπρόδρομον, t) καὶ εἴ τις τοιοῦτος. ἐν 309
τοῖς παλαιοῖς τὸν Θεολόγον, τὸν Σοφοκλῆν ἐκτὸς τῶν ποιητικῶν ἰδιωμάτων
αὐτῶν, τὰ εὐφραδέστερα τοῦ Λυκόφρονος, καὶ εἴ τι τοιοῦτον. *Verum tamen cum Jambicum carmen soluta quadam oratio sit, sed concinna, ac numerosa: imitare in eo argutum & vehemens in argumentationibus. Præ aliis tibi imitandum propone Pissidem, & ex recentioribus Calliclem, & Ptochoprodromum, & si quis alius fuerit; ex antiquis Theologum, Sophoclem, præter eorum poeticas proprietates, & eloquentiora Lycophronis, & si quid simile.* Postea u) suo Auctori vindicatos, & Latinis Jambicis redditos a se cum ejusdem senariis de Vanitate vitæ, aliisque fragmentis Græce, & Latine edidit Federicus Morellus Typographus Regius, Lutetiæ 1584. in 4to. & alii sæpius. x) Habentur

r) MS. in Bibl. Vindobonensi, aliisque infra p. 416.

s) Hujus Calliclis Jambographi nihil exstat, quod sciam: & apud eos qui de poëtis scripsere altum de eo silentium. Alius Callicles Vari Pergæi Sophistæ pater, de quo Philostratus lib. 2. de Sophist. c. 7.

t) Hic est Theodorus Prodromus de quo Volum. VI. p. 815. seq.

u) imo jam ante, nam Morelli editio Romanam sex annis antecessit.

x) Heidelbergæ apud Commelin. 1596. 8. & in Corpore Poëtarum Græcorum Trag. & Comicor. Genev. 1614. fol. nec non in appendice Bigneana Bibl. Patrum Parif. 1624 & in editione Bibl. Patrum Morelliana Parif. 1644. 1654. Tomo XIV. Denique Latine tantum in T. XII. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 323.

tur manifcripti in Bibliotheca Regis Gallornm, Bavarica Codice LI. Augustana Pluteo 3. Cod. LXXV. In Vaticana, ut refert Poſſevinus in Indice librorum Vaticanæ Bibliothecæ. Nec alii ſunt Georgii τῆς μεγάλης ἐκκλησίας στίχοι, quos dicit extare in Vaticana Geſnerus, ridenduſque venit, dum notat, Γεωργίου πόνημα τοῦ καὶ Πισίδου. *Inſcriptio trimetra Jambica libri, qui neſcio, in qua Italia Bibliotheca latet, varia opuſcula continens, de æſtate, de mari, ad eos, qui leges non metuunt, de augmento, de ſenſibus noſtris, Phyſiologiam de plantis, avibus, volatilibus, feris, reptilibus, & herbis; de generibus animalium, de locuſta, de hirundine, de malo punica.* En quomodo unum, & continuatum tractatum in plures vir iſte diſcerpit. An non etiam hac ratione, & carmen quandoque unicus tractatus aut opuſculum erit?

3. Eodem Jambico metro Joannis Philoponi, & ſectatorum hæreſim oppugnavit. Nicephorus lib. 18. cap. 48. ἐπὶ δὲ τούτῳ καὶ ὁ θαυμάσιος Διάκονος καὶ Ῥαιφερενδάριος Γεώργιος ὁ Πισίδης ἡλικιώτης ὢν ἐκείνῳ, εἰ καὶ τῷ χρόνῳ λίαν νεώτερος, ἐν ἰάμβων μέτροις ἀρίστοις, ὥσπερ εἴθιστο γράφειν πρὸς τὴν εἰρημένην αἵρεσιν ἀντιβὰς, καὶ παιδιὰν σπουδῇ κεραννὺς, οὕτω πως διεξέρχεται σφόδρα διελέγχων τὸ ἄτοπον,,

Ψηφίζεται θᾶττον μίαν τε καὶ μίαν,
Εἰ γὰρ μίαν τε καὶ μίαν λέγεις μίαν
Γέλως τὸ λεχθὲν γίγνεται καὶ παιδίοις.

ὁ δέ φησι, τοιοῦτον ἐστίν. ὁμολογεῖς, φησὶ, φιλοπονώτατε, καὶ φιλοσοφώτατε δύο φύσεις ἡνῶσθαι τῷ λόγῳ. μίαν τῆς θεότητος, καὶ μίαν τῆς ἀνθρωπότητος. εἰ τοίνυν δύο φύσεις λέγεις συνεληλυθέναι αὐτῷ, πῶς εἰς μίαν αὖθις τὰς δύο συστέλλεις; φησί, μία, δύο, ἀλλ' οὐχὶ μία. γέλως γοῦν εἴ τις κατὰ τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου δύο κατηγοροίη ἓν, καὶ αὖθις ἓν πάλιν τὰ τοιαῦτα ποιεῖ. *Poſt hunc & admirandus ille Diaconus, atque Referendarius Georgius Piſſides æqualis, ſive coætaneus illius, quamvis ætate aliquanto junior, Jambis pulcherrimis, quos ſcribere conſueverat, cum dicta hæreſi congreſſus, rem ſeriam ludicro temperando ad hunc modum refert, abſurditatem illius refutans;*

Unam, atque mox unam lapillo computat:
At unam, & unam forte ſi unam dixeris,
Pueri vel ipſi tale dictum riſerint.

Quod autem verſiculis hic expreſſit, ſic habet. Profiteris, inquit, Philopone, philoſophorum omnium laborioſiſſime, & ſapientiſſime, duas naturas in Verbo unitas eſſe, unam Divinitatis, & unam humanitatis. Si ergo duas naturas dicis in eo conveniſſe, quomodo duas in unam rurſus contrahis? Una namque & una duæ ſunt,

non

Digitized by Google

non una. Itaque si quis in eadem subjecta re duo quadam prædicando indicet, eaque ipsa rursum in unum redigat, ridendum se meritò præbeat. Hos etiam versus laudat Nicetas Choniat. lib. 10. Thesauri Orthod. fidei adversus Monophysitas.

4. Ex *Heracliade*, quod unum opus fuisse videtur y) cum eo, *εἰς τὸν κατὰ Περσῶν πόλεμον, De Persico Bello*, desumpta sunt quæ refert Joannes Tzetzes Chiliad. 3. histor. 66. ubi & octo Jambos illius z) producit, qui more illius Poetæ elegantissimi sunt.

5. Eodem Auctore, Anastasii Martyris a) vita extabat in Bibliothe- 310
ca Antonii Augustini Cod. 61.

6. Possevinus scribit Pissidem de gestis Imperatorum Constantinopolitanorum b) asservari in Bibliotheca Vallicellana, quem tamen licet anxie perquisiverim, sæpeque Indicem, & potissimam librorum partem pervoluerim, ad hunc tamen diem nusquam tale opus occurrit. O utinam, quod non credo, esset. Errorem inde natum existimo. Nam qui Librorum Gæcorum Indicem confecit, cum in Cod. B. 112. antiquo satis, & optimæ notæ Historiam de Imperatoribus Constantinopolitanis in principio reperisset, eam tamen *ἀκέφαλον* plurimarum paginarum amissione, quam postea opus in Exahemeron Georgii Pissidæ excipiebat, cum non advertisset historiam primam de Imperatoribus, Constantini Manassæ Synopsim esse, eam Georgio Pissidæ, sequentis operis Auctori, sed oscitanter nimis donavit, & rerum harum anxiis fucum fecit. Pissidæ testimonio usi sunt Isaacus Tzetzes in Cassandram Lycophronis, Svidas sæpissime, & alii.

y) imo diversum: nam prius de laudibus Heraclii libris duobus, alterum de bello Persico tribus libris, utrumque jambis scriptum habuit Claudius Maltretus & cum Pisidæ Ἀβαρικοῖς editurum se promisit præf. ad Procopium.

z) Septem jambi, quos ibi legas non sunt Pisidæ, sed Tzetzæ & ipsius.

Οἱ χρονικοὶ ταῦτα φασὶ, καὶ σὺν αὐτοῖς Πισίδης,
Ἐμνήσθην δέ πȣ καὶ αὐτὸς τȣ̃ ἐρανȣ̃ ἐκείνȣ,
Ἰάμβȣς γράψας εἰς τὸν ναὸν ὧν τȣ̀ς πολλȣ̀ς εἴδω,
Τȣ̀ς δὲ ἐντεῦθεν λέξαιμι κλέμμα σοι γεγονέναι.

Deinde jambi ipsi seqvuntur:

a) Intellige Anastasium Persam, de quo Surius & Acta Sanctor. 22. Januar.

b) Chronicon à Georgio Pisíde & Cyrillo decerptum ex Codice Bibl. Collegii Annæi Augustæ Vindel. legisse se profitetur Raderus præf. ad Chronicon Alexandrinum, quod & ipsum ad Pisidam velut auctorem, sed parum certa conjectura referebat vir summus Jac. Usserius,

Digitized by Google

7. An postea in Episcopatum Nicomediensem promotus idem cum Georgio Nicomediensi fuerit, cui plures, nec illaudabiles orationes Panegyricæ c) tribuuntur, in dubium, nec immerito, verti poterit. Alium tamen hunc a Nicomediense Georgio, qui temporibus Photii, Photio ipsi operam navarat suam in Photiana Synodo, annorum ipsa spatia abunde probant: a Sergio enim Patriarcha, cui in Exahemeron opus inscripsit, ad Photiana tempora anni ducenti & quinquaginta plus minus intercedunt. Si Nicomediensis Episcopus fuit, alius ergo ab hoc omnino erit. Et fuisse Episcopum, illo forsan non male svaderi possumus. Nam oratio * in verba Joannis, *stabant juxta Crucem Iesu Mater illius, & soror Matris*, &c. cujus initium est, πρὸς ὑψηλοτάτην περιωπὴν ἡμῖν ὁ λόγος, in manuscriptis Codicibus Georgio Nicomediensi ascripta, in Codice alio manuscripto, quem Chii videre contigit, in quo eadem oratio fusior, ac multo amplior legitur, Pissidæ cognomen Georgio Nicomediensi adjungit; sic enim legit, Γεωργίου μητροπολίτου Νικομηδείας τοῦ Πισίδη. Exscriptoris lapsum, cui ista non placuerint, in Codice esse, & puerilem oscitantiam, qualia multa in titulis præfigendis fieri amant, fatebitur. Non contra ibo. Immo lapsum concedo. Ποσιδέας namque, cum in exemplari, ut verisimillimum est, legeretur, in Pissidem ad pauca intentus exscriptor transmutavit. Diversusque etiam est ab alio Georgio Pissidiæ Episcopo, cujus memoriam Græcorum fasti die 19. Aprilis celebrant, fastu, ac tyrannide Iconomachorum Martyre, cum hic Antiochiæ Pissidenæ fuerit Antistes. οὗτος ὁ ἅγιος ἐπὶ τῶν χρόνων ἦν τῶν Εἰκονομάχων ἐκ βρέφους τῷ Θεῷ ἀνατεθειμένος, καὶ διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν αὐτοῦ ἀρετὴν ἐπίσκοπος χειροτονεῖται Ἀντιοχείας τῆς Πισιδείας. *Hic sanctus sub Iconomachis vivebat, a pueritia Deo dicatus, & ob excellentem virtutem Antiochia Pissidiæ Episcopus eligitur.* In re tamen obscurissima non diutius immorandum mihi esse censeo.

8. Pissidæ apud Græcos, & illius carminum tanta fuit æstimatio, ut plerique eum Euripidi comparare, multi anteponere non sine animi contentione, lite etiam mota, præsumpserint. Hinc Andronici Ducæ frater Michaelem Psellum interrogat, τίς στιχίζει κρεῖττον ὁ Εὐριπίδης; ἢ ὁ Πισίδης; *Quis melius carmen condit Euripides ne, an Pisides?* Cui elegantissima, atque eruditissima, itemque longa epistola d) inter alia de Pisside, neque enim omnia referre opus est, ita Psellus respondet. τοῦ δὲ παντὸς ἕνεκα

c) De his infra p. 312. seq. * De hac infra, p. 313.

d) Videtur hæc fuisse inter illas circiter XXXIII. Pselli Epistolas adhuc ineditas, quas memorat Allatius de Psellis c. LXVIII.

ἕνεκα προκείσθω τοῦ λόγου, ὅτι τὰ μέτρα, καὶ οἱ ῥυθμοὶ ἑτερότητας μυρίας
παρὰ τοῦ χρόνου ἐδέξαντο. καὶ οὔτε τὸ ἡρωικὸν μέτρον τὴν ἀρχαίαν νῦν σώζει
μεγαλοπρέπειαν, οὔτε ἐν τοῖς ἀκριβεστάτοις μέτροις ἵσταται, ἀλλὰ τῷ δακ-
τυλικῷ καὶ σπονδαϊκῷ καὶ ἰθυφαλλικὰ μέτρα, καὶ ἰωνικαὶ συζυγίαι ἀναμεμί-
χαται. οὔτε τὸ ἰαμβικὸν μέτρον τὰς αὐτὰς ἀναπαύσεις, καὶ τοὺς αὐτοὺς ῥυθμοὺς,
καὶ τὴν αὐτὴν συνθήκην τοῖς προτέροις ἔχον προφαίνεται. ἀλλὰ θεατρικώ- 311
τερον νῦν ἐστὶ, καὶ ὥσπερ ἐπὶ ὀρχήστρας ἀπηναισχύντηκεν, καὶ πάσης μὲν
ὑπεράλλεται βάσεως, παντὸς δὲ ῥυθμοῦ ὑπερίπταται, καὶ μόνον νῦν ζηλωτὸν τὸ
ἄττον τοῦ μέτρου, καὶ ἰαμβόκροτον. ἡ μὲν τοι τραγικὴ ποίησις διαφέροις τε
ῥυθμοῖς κοσμουμένη, καὶ μέτρα ποικίλα λαμβάνουσα, οὐ πάντως ἐξορμεῖ-
ται τὰς ὑποθέσεις, οὐδὲ ὑπεράλλεται. ἀλλ᾽ ἔστι μὲν οὗ καὶ τοὺς εὐκρότους
ἤχους ζηλοῖ, καὶ τὴν ποδικὴν εὐρυθμίαν προκρίνει, καὶ τοῦ λόγου τὰς ἐμμέτρους
συζυγίας ἀσπάζεται. ὅπη δὲ δόξει τῷ ποιητῇ μεταβάλλει τι τοῦ τόνου, καὶ
τὸν ῥυθμὸν ἐξαλλάττει, καὶ ποτὲ μὲν αὐτὴν ἁρπάζει ὁ ῥυθμὸς, ποτὲ δὲ βαίνει
ἐπὶ τρισυλλάβου, ἢ τετρασυλλάβου τῆς βάσεως. *Hoc vero ante omnia ser-*
moni præponendum est : Metra nempe, rhythmosque ab ipso tempore innumeras va-
riationes accepisse. Metrum heroicum antiquam hoc ævo neque servare magnificen-
tiam, neque in exquisitissima metrorum regula consistere, sed dactylico, & spondaico,
ithyphallica metra, & jambicas combinationes immisceri. Pari modo jambicum me-
trum easdem pausas, earumque rhythmos, eandemque compositionem, quibus vete-
res utebantur, non continere. Sed illud nunc temporis theatris magis accommoda-
tum, ac velut in orchestra inverecunde tripudians omnem basem transilit, & omnem
rhythmum supervolat, tantum nunc carmen illud imitari studemus, quod subsiliat,
& ut solet jambicum perstrepat. Tragica autem poesis diversis exornata rhythmis,
& carminum vario genere constans non semper extra materiam divagatur, neque
subsaltat, sed nunc bene sonantes tonos æmulatur, & pedum accuratum rhythmum
præponi, beneque commensuratas sermonis combinationes amplectitur : ubi vero id
visum Poetæ fuerit, tonum immutat, & rhythmum variat : & nunc quidem rapitur
a rhythmo, nunc vero super trisyllaba, aut tetrasyllaba basi graditur. His præ-
suppositis Psellus postmodum dictione, formaque carminum, ac figuris
Euripidis examinatis, judicium suum de Pisside subnectit : ὁ δὲ ἐκ Πισσι-
δίας σοφὸς οἶμαι τῆς ἐλάττονος Ἀντιοχείας, ποιητὴς μὲν οὐκ ἔστιν ἐπῶν.
ἐν δὲ ζηλώσας γένος μέτρον τὸ ἰαμβικὸν, φημὶ δὴ τὸ ἀρχαῖον, καὶ μονομε-
ρὲς, καὶ περὶ τοῦτο τὰ πλεῖστα πραγματευσάμενος, ποικίλλει μὲν οὐδαμοῦ
τὴν ποίησιν. Et; ἐν πᾶσι δὲ ἀβίαστος αὐτῷ ἡ ἁρμονία, ὥσπερ οὐκ ἐνθυ-
μουμένῳ, οὔτε τὰ νοήματα, οὔτε τὰ ῥήματα, ἀλλ᾽ ἀναγινώσκοντι ταῦτα προκείμενα,
ἑλληνικά τε αὐτῷ τὰ ὀνόματα ξύμπαντα, καὶ μετὰ τοῦ μεγαλοπρεπῶς εὐήχα.

Digitized by Google

7. An postea in Episcopatum Nicomediensem promotus idem cum Georgio Nicomediensi fuerit, cui plures, nec illaudabiles orationes Panegyricæ c) tribuuntur, in dubium, nec immerito, verti poterit. Alium tamen hunc a Nicomediense Georgio, qui temporibus Photii, Photio ipsi operam navarat suam in Photiana Synodo, annorum ipsa spatia abunde probant: a Sergio enim Patriarcha, cui in Exahemeron opus inscripsit, ad Photiana tempora anni ducenti & quinquaginta plus minus intercedunt. Si Nicomediensis Episcopus fuit, alius ergo ab hoc omnino erit. Et fuisse Episcopum, illo forsan non male svaderi possumus. Nam oratio * in verba Joannis, *stabant juxta Crucem Iesu Mater illius, & soror Matris*, &c. cujus initium est, πρὸς ὑψηλοτάτην περιωπὴν ἡμῖν ὁ λόγος, in manuscriptis Codicibus Georgio Nicomediensi ascripta, in Codice alio manuscripto, quem Chii videre contigit, in quo eadem oratio fusior, ac multo amplior legitur, Pissidæ cognomen Georgio Nicomediensi adjungit; sic enim legit, Γεωργίου μητροπολίτου Νικομηδείας τοῦ Πισίδη. Exscriptoris lapsum, cui ista non placuerint, in Codice esse, & puerilem oscitantiam, qualia multa in titulis præfigendis fieri amant, fatebitur. Non contra ibo. Immo lapsum concedo. Πισιδίας namque, cum in exemplari, ut verisimillimum est, legeretur, in Pissidem ad pauca intentus exscriptor transmutavit. Diversusque etiam est ab alio Georgio Pissidiæ Episcopo, cujus memoriam Græcorum fasti die 19. Aprilis celebrant, fastu, ac tyrannide Iconomachorum Martyre, cum hic Antiochiæ Pissidenæ fuerit Antistes. οὗτος ὁ ἅγιος ἐπὶ τῶν χρόνων ἦν τῶν Εἰκονομάχων ἐκ βρέφους τῷ Θεῷ ἀνατεθειμένος, καὶ διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν αὐτοῦ ἀρετὴν ἐπίσκοπος χειροτονεῖται Ἀντιοχείας τῆς Πισιδείας. *Hic sanctus sub Iconomachis vivebat, a pueritia Deo dicatus, & ob excellentem virtutem Antiochia Pissidiæ Episcopus eligitur.* In re tamen obscurissima non diutius immorandum mihi esse censeo.

8. Pissidæ apud Græcos, & illius carminum tanta fuit æstimatio, ut plerique eum Euripidi comparare, multi anteponere non sine animi contentione, lite etiam mota, præsumpserint. Hinc Andronici Ducæ frater Michaelem Psellum interrogat, τίς στιχίζει κρεῖττον ὁ Εὐριπίδης; ἢ ὁ Πισίδης; *Quis melius carmen condit Euripides ne, an Pisides?* Cui elegantissima, atque eruditissima, itemque longa epistola d) inter alia de Pisside, neque enim omnia referre opus est, ita Psellus respondet. τοῦτο δὲ παντὸς

ἕνεκα

c) De his infra p. 312. seq. * De hac infra, p. 313.

d) Videtur hæc fuisse inter illas circiter XXXIII. Pselli Epistolas adhuc ineditas, quas memorat Allatius de Psellis c. LXVIII.

ἕνεκα προκείσθω τοῦ λόγου, ὅτι τὰ μέτρα, καὶ οἱ ῥυθμοὶ ἑτερότητας μυρίας
παρὰ τοῦ χρόνου ἐδέξαντο. καὶ οὔτε τὸ ἡρωϊκὸν μέτρον τὴν ἀρχαίαν νῦν σώζει
μεγαλοπρέπειαν, οὔτε ἐν τοῖς ἀκριβεστάτοις μέτροις ἵσταται, ἀλλὰ τῷ δα-
κτυλικῷ καὶ σπονδαϊκῷ καὶ ἰθυφαλλικὰ μέτρα, καὶ ἰωνικαὶ συζυγίαι ἀναμεμί-
χαται. οὔτε τὸ ἰαμβικὸν μέτρον τὰς αὐτὰς ἀναπαύσεις, καὶ τοὺς αὐτοὺς ῥυθμοὺς,
καὶ τὴν αὐτὴν συνθήκην τοῖς προτέροις ἔχον προφαίνεται. ἀλλὰ θεατρικώ- 311
τερον νῦν ἐστὶ, καὶ ὥσπερ ἐπὶ ὀρχήστρας ἀπηναισχύντηκεν, καὶ πάσης μὲν
ὑπεράλλεται βάσεως, παντὸς δὲ ῥυθμοῦ ὑπερίπταται, καὶ μόνον νῦν ζηλωτὸν τὸ
ἄττον τοῦ μέτρου, καὶ ἰαμβέκροτον. ἡ μὲν τοι τραγικὴ ποίησις διαφόροις τε
ῥυθμοῖς κοσμουμένη, καὶ μέτρα ποικίλα λαμβάνουσα, οὐ πάντως ἐξορμῆ-
ται τὰς ὑποθέσεις, οὐδὲ ὑπεράλλεται. ἀλλ' ἔστι μὲν οὗ καὶ τοὺς εὐκρότους
ἤχους ζηλοῖ, καὶ τὴν ποδικὴν εὐρυθμίαν προκρίνει, καὶ τοῦ λόγου τὰς ἐμμέτρους
συζυγίας ἀσπάζεται. ὅπη δὲ δόξει τῷ ποιητῇ μεταβάλλει τι τοῦ τόνου, καὶ
τὸν ῥυθμὸν ἐξαλλάττει, καὶ ποτὲ μὲν αὐτὴν ἁρπάζει ὁ ῥυθμὸς, ποτὲ δὲ βαίνει
ἐπὶ τρισυλλάβου, ἢ τετρασυλλάβου τῆς βάσεως. *Hoc vero ante omnia ser-
moni praponendum est: Metra nempe, rhythmosque ab ipso tempore innumeras va-
riationes accepisse. Metrum heroicum antiquam hoc avo neque servare magnificen-
tiam, neque in exquisitissima metrorum regula consistere, sed dactylico, & spondaico,
ithyphallica metra, & jambicas combinationes immisceri. Pari modo jambicum me-
trum easdem pausas, earumque rhythmos, eandemque compositionem, quibus vete-
res utebantur, non continere. Sed illud nunc temporis theatris magis accommoda-
tum, ac velut in orchestra inverecunde tripudians omnem basem transilit, & omnem
rhythmum supervolat, tantum nunc carmen illud imitari studemus, quod subsiliat,
& ut solet jambicum perstrepat. Tragica autem poesis diversis exornata rhythmis,
& carminum vario genere constans non semper extra materiam divagatur, neque
subsaltat, sed nunc bene sonantes tonos amulatur, & pedum accuratum rhythmum
praponi, beneque commensuratas sermonis combinationes amplectitur: ubi vero id
visum Poeta fuerit, tonum immutat, & rhythmum variat: & nunc quidem rapitur
a rhythmo, nunc vero super trisyllaba, aut tetrasyllaba basi graditur.* His præ-
suppositis Psellus postmodum dictione, formaque carminum, ac figuris
Euripidis examinatis, judicium suum de Pisside subnectit: ὁ δὲ ἐκ Πισσι-
δείας σοφὸς οἶμαι τῆς ἐλάττονος Ἀντιοχείας, ποιητὴς μὲν οὐκ ἔστιν ἐπῶν.
ἐν δὲ ζηλώσας γένος μέτρον τὸ ἰαμβικὸν, φημὶ δὴ τὸ ἀρχαῖον, καὶ μονομε-
ρὲς, καὶ περὶ τοῦτο τὰ πλεῖστα πραγματευσάμενος, ποικίλλει μὲν οὐδαμῶς
τὴν ποίησιν. Et; ἐν πᾶσι δὲ ἀβίαστος αὐτῷ ἡ ἁρμονία, ὥσπερ οὐκ ἐνθυ-
μουμένῳ, οὔτε τὰ νοήματα, οὔτε τὰ ῥήματα, ἀλλ' ἀναγινώσκοντι ταῦτα προκείμενα,
ἑλληνικά τε αὐτῷ τὰ ὀνόματα ξύμπαντα, καὶ μετὰ τοῦ μεγαλοπρεποῦς εὔηχα.

εἰ δὲ τροπῆς ἅψοιτο, εἴτε τῆς ἐν παιδιαῖς, καὶ ἐν χάρισιν, εἴτε τῆς ἐν σεμνότητι, οὕτω δὴ προβιβάζει τῷ λόγῳ τὰ μεμετρημένα, καὶ οὕτως οἰκείως τίθησιν, ὡς μὴ δοκεῖν τι παραφθείρειν τὴν ἑτέραν ὑπόθεσιν, ἀφ᾽ ἧς ἐπὶ τὴν οἰκείαν ὡρμήθη. νόσημα γοῦν εἰπὼν ἐν τῷ λόγῳ, εὐθὺς τὴν ἰατρικὴν πᾶσαν ἐπισυναιρεῖ, μήτε τῶν αἰτίων φειδόμενος, μήτε τῶν οἷς θεραπεύεται τὰ νοσήματα. κἂν σειρὰν οὐρανόθεν ἐξαρτύσῃ, καί τινας δυνάμεις ταύτης ἐξάψῃ, εὐθὺς οἱ δεσμοὶ, καὶ τὰ ἐξαρτύματα, καὶ ὅσα τῆς ἀκρότητος, καὶ ὅσα τοῦ ἀκροτελεύτου τῆς χαλαρᾶς ἐκείνης ἁλύσεως. κἂν τὰς ὥρας συναγάγῃ, καὶ συνελίξῃ, ὡς ἐν χορῷ, βαβαὶ τῆς τῶν χειρῶν ἀντεπιβολῆς, καὶ τοῦ κύκλου, καὶ τῆς λέξεως, καὶ τῆς περιόδου, καὶ τοῦ ἐπῳδοῦ, καὶ τῆς στροφῆς, καὶ τῆς ἀντιστροφῆς, καὶ τῆς κινήσεως. εἰ δὲ καὶ θεατρίζειν αἱροῖτο τὸν λόγον, καὶ τετράπωλον τὴν συνθήκην ἐρεῖ τῶν ὡρῶν. πόσα μὲν περὶ ἡνιόχων φθέγγεται, καὶ τῆς ἀρίστης ἡνιοχήσεως; πόσα ἢ περὶ ζυγῶν καὶ τροχῶν, καὶ χοινικίδων; ὁποῖαι δὲ αὐτῷ αἱ πλῆμναι, καὶ αἱ τῶν τροχῶν ἀψῖδες, τά τε ἱππικὰ φάλαρα, καὶ φρυάγματα; καταβαίνει δὲ ὁ λόγος αὐτῷ καὶ μέχρι τῶν τελευταίων τῆς τέχνης, καὶ περὶ ἃ οὐδὲ αὐτοὶ εἴπωμεν οἱ τὴν τέχνην πραγματευόμενοι. εἰ δὲ καὶ φάλαγγας ἀλλήλας φήσειεν, εὕροις ἂν ἐκεῖσε τὴν ἱππικὴν ἅπασαν, καὶ πεζικὴν σύνταξιν, τοὺς δορυφόρους, τοὺς ἀκοντιστὰς, τοὺς τοξότας, τὸν ἐναμοτίαν, τὸν ἡμιλοχίτην, τὸν οὐραγὸν, τὸν παραστάτην, τὸν ἐπιστάτην, καὶ ὥσπερ ἀπὸ σφενδόνης αὐτῷ οἱ στίχοι ἅλλονται.

Ex Pissidia vero sapiens minoris Antiochia, ni fallor, Poeta quidem carminum non est, sed cum unum sibi carminum genus ad imitandum proposuisset, iambicum duntaxat, sed antiquum, & fortis unius, & in illius curam maxime occupatus, nullo in loco poesim variat. Et infra. *In omnibus harmoniam ambit minime coactam, ac si non tunc & sententias, & verba meditaretur, sed ante sibi posita percurrerst. Græca sunt universa nomina, & non sine magnificentia sonora. Quod si aliquando trope usus fuerit, sive eo, qui in ludicris & venustis, sive eo, qui in gravitate est, ita carmina oratione concinnat, & ita proprie accommodat, ut non externam materiam, ex qua in propriam appellit, vitiare videatur. Morbum*
312 *itaque si in oratione aliquando dixerit, illico & medicinam omnem interserit, neque a causis edicendis abstinens, neque remedia, quibus morbi curantur prateriens. Si vero catenam a cœlo meditatus fuerit, ejusque facultates aliquas addiderit, statim & vincula, & suspensiones, & quæ summitates, & qui sunt fines illius laxatæ catenæ enunciat. Quod si horas in unum reduxerit, & ad choream ducendam compulerit, papæ! quæ est manuum complicatio, & circulus, & dictio, & circuitio, & epodus, & strophe, & antistrophe, & motus? Quod si veluti in theatro se se experiens orationem componat, & horas una simul quadriga vehi dixerit, quan-*

in

ta ille de aurigis, deque optima aurigatione pronunciat, quanta de jugis, rotis & modiolis, quæ ipsi sunt fistulæ & rotarum apsides, equorum phaleræ, atque binitus? Et oratio illius ad minutissima quæque artis procedit, de quibus neque ii, qui artem illam callent, & profitentur, dicere possent. Siphalangum mentio incidat, equitum universam, ac peditum seriem reperies, hastatos, jaculatores, sagittarios, decanum, hemilochitem, uragum, parastatem, epistatem, & tanquam a funda carmina illius exiliunt. An quid aptius pingi potuit? Pissidæ nobis carmina præter pauca tempus invidit, nihilonminus cum Pselliana percurro, quantum in eo scribendi genere Pissides valuit, deprehendo.

VII. GEORGIUS NICOMEDIENSIS e) multa scripsit. Orationum valde elegantium meminit Possevinus, licet eum postea Gregorium nominet, fateaturque scriptas reliquisse orationes Panegyricas centum, & septuaginta, & extitisse Constantinopoli. Namque in Bibliotheca Patriarchæ, *Georgii metropolitæ Nicomediæ orationes Panegyricæ valde pulchræ.* Et in Cantacuzeni, *Georgii metropolitæ liber Panegyricas orationes complectens centum septuaginta*, recensetur. Sed quis non videt, exscriptoris incuria id factum, ut pro Georgio Gregorius irrepserit?

Cumque in nonnullis orationibus modo Georgii Nicomediensis, modo Georgii Chartophylacis in diversis Codicibus profligatur, indicium non leve erit, eundem esse Nicomediensem cum Chartophylace; quod postea confirmavit Codex perantiqvus, in quo oratio illa in Præsentationem Virginis legebatur, cujus illud est principium, *καλὰς ἡμῖν ὑποθέσεων*, in titulo namque prænotabatur, *Γεωργίου Χαρτοφύλακος, τοῦ ὕστερον γεγονότος μητροπολίτου Νικομηδείας, Georgii Chartophylacis, qui postea fuit metropolita Nicomediensis.*

2. Georgii Chartophylacis magnæ Ecclesiæ *Encomium in deductionem Deiparæ in templum, ejusque consecrationem*, habetur manuscripta in Biblioth. Augustana, nec alia esse videtur, quam quæ ipse legi alibi sæpius, & in Sfortiana cum hoc titulo, *Γεωργίου μοναχοῦ, καὶ Χαρτοφύλακος* τῆς

e) Ad hunc Georgium Nicomediensem Archiepiscopum ac Metropolitam exstant Photii Patriarchæ Epistolæ plures, 84. 166. 210. 211. 224. 235. 243. 295 296. 318. 380. Hinc patet eum recte a Caveo putari vixisse circa A. C. 880. male vero à Combefisio in auctario novo confundi cum Georgio Piside & ad Heraclii tempora referri, quod deinde ipse agnovit Combefisius in Bibl. Concionatoria, in qua plerosque hujus Georgii sermones, quos in auctario Græce & Latine dederat, exhibet ex interpolata, non nullos etiam ex nova sua versione: Hippolyto Marraccio autem indignatur, quod in Mariali suo Georgium sanctum appellasset.

τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἐγκώμιον εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἐν τῷ ναῷ, καὶ ἀφιέρωσιν τῷ Θεῷ κατὰ τὴν ἱστορίαν. f) Princip. Φαιδρὸν τὸ τῆς παρούσης ἑορτῆς τὸ σύνθημα. δι' ὃ πρὸς ἄπειρον φῶς· & est penes me. Ea in Bibliotheca Antonii Augustini, & Vaticana, alibique Nicomediensi tribuitur cum hoc titulo, εἰς τὰ εἰσόδια τῆς Θεοτόκου, ὅτε προσηνέχθη ἐν τῷ ναῷ τριετίζουσα. *In ingressum Deiparæ, cum trimula in templum deducta est.*

3. Ejusdem Chartophylacis Encomium alterum in eandem festivitatem, εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, ὅτε ἀπεδόθη ἐν τῷ ναῷ τριετίζουσα ὑπὸ τῶν αὐτῆς γονέων. *In sanctissimam Deiparam, quando ad templum est triennis a parentibus suis deducta.* g) Princip. καλὰς ἡμῖν ὑποθέσεων ἀρχὰς, ἡ παροῦσα πανήγυρις δείκνυσιν. Habetur manuscripta Mediolani in Ambrosiana, & alibi. Antiquissimus Codex, qui Regis Ungariæ fuit, & modo apud me est, Georgio metropolitæ Nicomediensi donat, sub cujus nomine edita est etiam Latine apud Surium, vigesima prima Novembris.

4. Nicomediensis præterea orationes leguntur, εἰς τὴν διαφόρησιν Ἰωσὴφ, καὶ πρὸς τὴν παρθένον διάλεξις. *In hæsitationem Josephi, & in Virginem colloquium.* P. καλὸς μὲν ὁ τῆς εὐπειθείας νόμος. Extare ait in Vaticana Possevinus in Indice Biblioth. Vaticanæ.

5. Ejusdem Nicomediensis oratio in Deiparæ Nativitatem, quæ incipit, εἰ μετρεῖται γῆ σπιθαμῇ, καὶ σπαρτίῳ περιγράφεται θάλασσα. Edita

f) Vulgavit Græce & Latine Combefisius in auctario novo Bibl. Patrum Parif. 1648. fol. p 1069. qui Allatii Codicem cum Mazariniano, tertioque suo contulit.

g) Dedit idem Combefisius ibid. p. 1091. ac præterea aliam homiliam ejusdem argumenti p. 1113. quæ incipit: αἱ τῶν θείων πανηγύρεων ἐλλάμψεις. In Bibl. Cæsarea exstat etiam ineditum adhuc Georgii hujus ἐγκώμιον εἰς τὸν προφήτην Ζαχαρίαν καὶ Εἰς Ἐλισάβετ τὴν προφῆτιν, ὅτε συνέλαβεν Ἰωάννην τὸν πρόδρομον καὶ βαπτιστήν. *Encomium Prophetæ Zachariæ & Elisabethæ prophetidis quando concepit Joannem Prodromum & Baptistam.* Incipit: ἀρχὴ τοῦ κόσμου χαρᾶς τὰ πρὸς τὸν Ζαχαρίαν τοῦ Ἀγγέλου Γαβριὴλ Εὐαγγέλια, καὶ πρώτη πιστοῖς ἀγαλλίασις τὸ τοῦ μεγάλου προδρόμου γενέθλιον. ἤδη γὰρ &c. Vide Lambec. VIII. p. 222. qui notat Georgium hunc in MSS Codicibus non raro appellari *Rhetorem*, Γεώργιος ἀρχιεπίσκοπος Νικομηδείας ὁ Ῥήτωρ. In Bibl. Coisliniana Celeberrimi Montfauconi p. 423 memoratur itidem inedita adhuc Georgii Nicomediensis homilia *in hypapantem.* Incipit: Τὰ τῆς παρούσης ἱερᾶς πανηγύρεως ἡ ἀγγ. Georgium Nicomediensem Metropolitam *libro de traditionibus Ecclesiæ* laudat Nic. Comnenus Papadopoli in prænotionibus mystagog. p. 398.

Digitized by Google

dicta est Græco Latina sub nomine Germani Archiepiscopi Constantino- 313
politani, Interprete Andrea Scoto in Bibliotheca Patrum Græco-Latina Tom. 2. pag. 450. reclamant tamen Codices antiquissimi, stylus, & modus, & Georgio asserunt. h)

6. *In immaculatæ Virginis in sepulchro assistentiam, & gratiarum actio pro gloriosa resurrectione.* i) P. Φωνὴ ἀγαλλιάσεως προοιμιαζέτω σήμερον. εἰς τοὺς ἁγίους, καὶ θαυματουργοὺς Κοσμᾶν, καὶ Δαμιανόν. *In sanctos, & miraculorum patratores Cosmam, & Damianum.* k) P. τὴν σὴν, ὦ τῶν καλῶν ἐραστὰ, θαυμάζειν μετ' ἐμοί. In Biblioth. Regis Galliarum Cod. 270. servanturque penes me. Ejusdem

7. εἰς τὴν σύλληψιν τῆς ἁγίας Ἄννης. *In Conceptionem sanctæ Annæ,* l) P. οὐδὲν ἥδιτερον, ἢ περιχαρέστερον τῆς παρούσης αὖ κελθείη.

8. Εἰς τὴν σύλληψιν τῆς παναγίας Θεοτόκου. *In Conceptionem beatissimæ Deiparæ.* P. οὐρανῶν m) ἡ γῆ ταῖς τῆς χάριτος μαρμαρυγαῖς.

9. εἰς τὸ, εἱστήκεισαν παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρία ἡ τοῦ Κλοπᾶ, καὶ εἰς τὴν θεόσωμον ταφὴν τοῦ Κυρίου. *In illud: stabant ad Crucem Jesu Mater ipsius, & soror Mariæ Cleopæ, & in sepulturam Domini.* P. πρὸς ὑψηλοτάτην περιωπὴν ἡμῖν ὁ λόγος ἀναδραμὼν, γεγονωτέρα n) σάλπιγγι. In Biblioth. Antonii Augustini Cod. 24. sub Gregorii Rhetoris Episcopi Nicomediæ legebatur. Hinc notare poteris nominum similium confusionem.

10. In Palatina habebatur præter jam dictas, *In Conceptionem Deiparæ* oratio secunda. P. ἡδεῖα μὲν ἡ τῆς παρούσης εὐφροσύνης προσηγορία.

h) Imo *Andreæ* Cretensi, cui tribuunt Codices Cæsarei, Mazarinianus, et Segvierianus. Et sub Andreæ nomine edidit Græce & Lat. Combefisius ut dixi supra p. 128.

i) Edidit Græce & Latine Combefisius in Auctario novo T. 1. p. 1176. Allatii Codice usus.

k) Idem p. 1192.

l) Edidit idem Combefisius in Auctario novo T. 1. p. 1015. ac præterea aliam homiliam εἰς τὸν χρηματισμὸν τῆς συλλήψεως τῆς ἁγίας Θεοτόκου, in oraculum conceptionis S. Deiparæ. Incipit: λαμπρὰ μὲν καὶ περιφανής.

m) Leg. οὐρανόν. Hanc quoque dedit Combefisius p. 1043. Primusque illi videtur Georgius hic qui in Conceptionem B. Mariæ tanquam in peculiare ac solenne festum publice peroravit.

n) Leg. γεγωνοτέρα σάλπιγγος ἠχῇ. Edidit Combefisius p. 1138. De Codicibus MSS. Cæsareis vide Lambecium IV. p. 21. V. p. 144. 177.

Digitized by Google

11. *Georgii Nicomediæ Archiepiscopi de Cruce, quam falso quidam Psello adscripsere, Græce MS. in 4°. Biblioth. Imp. Viennæ.* Epitome Gesneriana. miror præteritam a diligentissimo Gretsero. Et quinam hi erunt, qui Psello tribuunt? In Codice meo satis antiquo, lacero, exesoque habetur oratio Michaelis Pselli, εἰς τὴν σταύρωσιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. *In Crucifixionem Domini nostri Jesu Christi.* P. τὸν τοῦ σταυροῦ λόγον ὁ μὲν θεῖος ἀπόστολος τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρίαν τίθεται. Satis prolixa, & elegans, lacera tamen, & ipsa, qua sane nihil in eo argumento vidi accuratius aut gravius, quod & adnotavit in ejus principio, nescio quis: ἔστι δὲ καὶ οὗτος τῶν πάνυ ἐξαιρέτων. *Est autem & hac oratio præstantissima.* Eam tamen hujus Georgii non esse, stylus ipse, & modus rerum tractatarum arguit, que evidentissime Psello vindicant.

12. Scripsit item Troparia varii generis, ex quibus memini me in libris Ecclesiasticis Græcorum legisse, *In omnes sanctos Patres, qui ad sacras synodos Oecumenicas* o) *convenerunt. In S. Joannem Chrysostomum. In Profestum introitus Virginis in Templum.* p) Et plura scripsisse sicut & Canones vero simillimum est; quæ cum Georgii tantum nomen præferant, aliique ejusdem nominis id idem compositionis studium excoluerint, incertum remansit, cuinam ex illis potius tribuenda sunt. Eorum nihilominus elenchum sub Georgii Siculi nomine comperies. q) Nicomediensis laudatus ab Hippolyto Thebano in Chronico, in Antiquit. Canisii. Apud Possevinum in Indicibus legitur, *Georgii Diaconi oratio, in Medicea.* An ea fuerit Nicomediensis opus? hæreo.

13. Georgii Chartophylacis magnæ Ecclesiæ Chronicon est Scoriaci in Bibliotheca Regia, Γεωργίου Χαρτοφύλακος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Χρονικόν. I, θ, 4. VI. γ. 2. & alia. An idem cum superiore? cum non viderim, vah quomodo me ex hac turba expediam!

VIII. GEORGIUS, sive ELEUSIUS PRESBYTER ex oppido Adirgemaro precibus Theodori Sicæotæ * a parentibus sterilibus impetratus, ipsi Theodoro postea oblatus, ab eodem educatur, & literis imbuitur: cum quo per annos duodecim vixisset, post ejus mortem, quid-

o) speciatim Nicænum. εἰς τοὺς ἁγίους πατέρας τοὺς ἐν Νικαίᾳ.
p) Idiomela hæc tria Allatio memorata exhibet Græce & Latine Combefisius, primum quidem & secundum p. 1211. & tertium 1136.
q) infra p 337. seq.
* defuncti A. 613.

quidquid ipse de eo oculatus testis viderat, vel a ministris ejus, & spectatoribus audierat, scripto satis prolixo, verum pio, ac solido retulit. r) Editum est Latine apud Surium 22. Aprilis. Ipse de se in fine vitæ dicti Theodori : *Hæc ego Eleusius, qui & Georgius a sancto Theodoro vocatus sum, omnia Deo adjuvante conscripsi. Neque vero miraculorum ipsius expers fui ; sed* 314
ea maxime omnium expertus sum. Cum enim parentes mei ex oppido Adirgemaro oriundi diu simul vixissent, nec ullos possent liberos suscipere, ad sanctum virum accesserunt : cumque Zonas quibus ille benedixerat, accepissent, ego conceptus sum, & in lucem editus, & infans ipsi oblatus, qui & in ejus sancto monasterio enutritus a religiosissimo præfecto literas didici. Cumque parentes mei filium alterum sancti Theodori precibus suscepissent, ejus illi nomen imposuerunt. Duodecim igitur annorum spatio, quo apud illum vixi, multorum miraculorum, quæ ab ipso facta sunt, inspector fui ; quæ autem ab illo superioribus temporibus gesta fuerant, ea vel a ministris ejus, qui spectatores extiterant, vel ab eisdem, qui curati sunt, accepi. Quanquam & multa me oblitum esse confiteor, & nonnulla propter imbecillitatem meam prætermisi. Pauca igitur e pluribus attigi ; nam si omnia persequi voluissem, me tempus, & vires plane defecissent. Georgius hic florebat circa Constantini Qvarti, Imperatoris Heraclii filii s) tempora.

IX. GEORGIUS CYPRIUS pietate celebris, & pro Christiano, & Catholica religione certaminibus clarus, quem sub Constantino Copronymo Iconoclastarum Conciliabulum t) ad oppugnandas imagines coactum una cum Germano Patriarcha, & Joanne Damasceno veritatis Catholicæ acerrimis propugnatoribus uti non recte de fide sentientem condemnavit, ita referente Synodo Nicæna secunda art. 6. u) Γερμανοῦ, Γεωργίου, καὶ Μανσοὺρ τῶν κακοδόξων φρόνημα ὑμεῖς διελύσατε, Γερμανῷ τῷ διγνώμῳ, καὶ ξυλολάτρῃ ἀνάθεμα. Γεωργίῳ τῷ ὁμόφρονι αὐτοῦ, καὶ φαλσευτῇ τῶν πατρικῶν διδασκαλιῶν ἀνάθεμα. Μανσοὺρ τῷ κακονύμῳ, καὶ Σαρακηνόφρονι ἀνάθεμα. ἡ Τριὰς τοὺς τρεῖς καθεῖλεν. *Germani, Ge-*

r) Citatur in Actis synodi secundæ Nicænæ Act. IV. Græce incipit : εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

s) Heraclii filius inter Imperatores est Constantinus III. & paucos tantum dies A. 640. rebus præfuit, veneno à noverca sublatus. Sed Constantinus IV. Pogonatus ejus nepos imperitavit ab A. C. 668. ad 685.

t) A. C. 754. CPoli, cujus Synodi Actorum pars inserta Actis Synodi secundæ Nicænæ A. 787. Actione VI.

u) Tom. IV. Concilior. edit. Harduini p. 438.

orgii, & Mansur mala opinionis virorum sensum vos dissoluistis. Germano duplicis mentis, & lignorum cultori, anathema. Mansur nequam hominis, & similia Saracenis sentienti, anathema. Trinitas tres istos deposuit. Nec reticuit Nicephophorus Patriarcha in Breviario Historico: ὅρον δὲ πίστεως ἐκτίθεται ἐν ᾧ ὑπεσημήναντο ἅπαντες κακῶς, καὶ δυσσεβῶς σωφρονήσαντες, καὶ ὥσπερ νηπιωδῶς ἐπ' ἀγορᾶς ταῦτ' ἀναθεμάτιζον, μεθ' ὃν καὶ Γερμανὸν τὸν ἀρχιερέα τοῦ Βυζαντίου γεγονότα, Γεώργιόν τε, τὸν ἐκ Κύπρου τῆς νήσου ὁρμώμενον, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀπὸ Δαμασκοῦ τῆς Συρίας τὸν ἐπίκλην Μανσούρ. *In eo Conciliabulo fidei Canonem condiderunt de sacris imaginibus evertendis, cui ab omnibus impio consensu, ac nefario subscriptum est; eaque religio omnis pueriliter in foro anathemate damnata. Eadem & in Germanum Patriarcham dicta sententia est, & Georgium Cyprium, & Joannem Damascenum cognomento Mansur.* Theophanes sub anno Christi 745. eam totam ita prosecutus est: τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ Κωνσταντῖνος ὁ δυσσεβὴς κατὰ τῶν ἁγίων, καὶ σεπτῶν εἰκόνων παράνομον συνέδριον τλή ἐπισκόπων συνέλεξεν ἐν τῷ τῆς Ἱερείας παλατίῳ, ᾧ ἐξῆρχε Θεοδόσιος ὁ Ἐφέσου, υἱὸς Ἀψιμάρου, καὶ Πασιλλᾶς ὁ Πέργης, οἳ καθ' ἑαυτοὺς τὰ δόξαντα δογματίσαντες, μηδενὸς παρόντος, ἐκ τῶν καθολικῶν θρόνων Ῥώμης, φημὶ, καὶ Ἀλεξανδρείας, καὶ Ἀντιοχείας, καὶ Ἱεροσολύμων ἀπὸ ί τοῦ Φευρουαρίου μηνὸς ἀρξάμενοι διήρκεσαν ἄχρις ή Αὐγούστου, τῆς αὐτῆς ζ' ἰνδικτιῶνος, καθ' ἣν ἐν Βλαχέρναις εἰσελθόντες οἱ τῆς θεοτόκου πολέμιοι, ἀνῆλθε Κωνσταντῖνος ἐν τῷ ἄμβωνι κρατῶν Κωνσταντῖνον μοναχὸν, ἐπίσκοπον γενόμενον τοῦ Συλλαίου, καὶ ἐπευξάμενος, ἔφη μεγάλῃ τῇ φωνῇ. Κωνσταντίνου οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη. καὶ τῇ κζ΄ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀνῆλθεν ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ Φόρῳ σὺν Κωνσταντίνῳ τῷ ἀνιέρῳ προέδρῳ σὺν τοῖς λοιποῖς ἐπισκόποις, καὶ ἐξεφώνησαν τὴν ἑαυτῶν κακόδοξον αἵρεσιν ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, ἀναθεματίσαντες Γερμανὸν τὸν ἁγιώτατον, καὶ Γεώργιον τὸν Κύπριον, καὶ Ἰωάννην τὸν Χρυσορρόαν Δαμασκηνὸν, τὸν Μανσοὺρ, ἄνδρας ἁγίους καὶ αἰδεσίμους διδασκάλους. *Hoc eodem anno impius Constantinus in sacras, ac venerandas imagines perversum CCCXXXVIII Episcoporum Conciliabulum in Hieria palatio congregavit: illi praerat Theodosius Ephesinus Antistes, Apsimari filius, & Pastillas Pergaus, qui privatim quidquid illis visum fuit, ratum esse jubentes, nemine ex universalibus Thronis, Romano scilicet, Alexandrino, Antiocheno, & Hierosoly-*
315 *tano prasente, a decima Februarii mensis usque od octavum Augusti diem ejusdem septima Indictionis Synodum continuarunt; Eo die cum in Blachernarum templo convenissent Deipara hostes, Constantinus ambonem conscendit, Constantinum Monachum tenens, qui Syllai fuerat Episcopus; precatusque magna voce clamavit: Con-*

Digitized by Google

Constantino Oecumenico Patriarcha multi sint anni. Et vigesimo septimo ejusdem mensis Imperator in forum progressus una cum Constantino detestando Praside, & reliquis Episcopis pravam suam haresim coram universo populo proclamarunt, anathemate ferientes Germanum sanctissimum, & Georgium Cyprium, & Joannem Chrysorrhoam Damascenum cognomento Mansur, viros sanctitate celebres, & doctrina venerandos. Ex Theophane sua habuit Cedrenus, & Zonaras. Quibus coniicimus Georgium non tantum vitæ sanctitate, sed scripto etiam, ac editis monumentis, quæ nunc maximopere desideramus, Iconomachorum hæresim refellisse, quod & Germanum qvoque & Damascenum fecisse scripta eorum ad hunc diem testanrur. Maximum illius elogium, & acclamatio in Nicæna secunda Synodo habetur. x) *Γερμανοῦ τοῦ ὀρθοδόξου αἰωνία ἡ μνήμη, Ἰωάννου, καὶ Γεωργίου*, quod Interpres mala fide *Gregorii* reddidit, *αἰωνία ἡ μνήμη. Germani orthodoxi perpetua memoria, Joannis, & Georgii perpetua memoria.* Et antea responsione ad Pseudosynodum a Patribus edita pleno pientissimorum virorum Theatro, ab Epiphanio Diacono nemine reclamante in ejus laudem lecta sunt: y) *Γεώργιος δὲ, οὗ Κύπρος ἡ πατρὶς, εὐαγγελικῶς τὸν βίον ἐμπολιτευσάμενος Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, τὸν δόντα ἡμῖν ὑπογραμμὸν, τὴν οἰκονομίαν αὐτοῦ μιμησάμενος, οὐκ ἐκραύγασεν, λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρησε, πάσχων οὐκ ἠπείλησε, τῷ τύπτοντι αὐτὸν εἰς τὴν σιαγόνα ἔστρεφε καὶ τὴν ἄλλην, τῷ ἀγγαρεύοντι αὐτὸν μίλιον ἓν προσετίθει τὸ διπλάσιον, ἦρε τὸν ζυγὸν ἐκ νεότητος αὐτοῦ, ἀγαθὸν ἡγησάμενος, κατὰ τὸν προφήτην καθίσαι, κατὰ μόνας, καὶ σιωπῆσαι. Et Georgius patria Cyprius, qui evangelice vitam instituens, & Christum Deum nostrum, qui dedit nobis normam, dispensationem suam imitans non contendit, non clamauit: cum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur non comminabatur, percutienti maxillam, vertebat & alteram, angarianti se mille passus, apponebat & duplum. Tulit jugum a juventute sua, bonum arbitratus secundum Prophetam* singulariter sedere & silere.*

At cujus iste fuerit civitatis Episcopus, cum a scriptoribus non dicatur, suspicatur Baronius ad annum Domini 754. fuisse Georgium Episcopum Antiochiæ Pisidiæ, de quo inter alia Menologium Basilii Imperatoris die 18. Aprilis hæc habet: *Postquam diaboli consilio fuit Iconomachorum heresis exorta, & omnes Episcopi ab Imperatore juberentur Constantinopolim petere, venit & ipse, & cum Sanctorum cogeretur adorationem negare, ne assentiretur, in exilium missus est, &c.* Hæc ego ita legi Græce in alio Menologio antiquissimo:

x) Actione VII. T. 4. edit. Harduin. p. 471.
y) p. 438. Actione VI. * Thren. III, 28.

quiſſimo. ἐπεὶ δὲ τῇ διαβόλου πονηρᾷ συμβουλῇ ἡ τῶν εἰκονομάχων αἵρεσις ἐκινήθη, καὶ γράμματα πανταχοῦ ἐπέμποντο διὰ τάχους τοὺς ἐπισκόπους ἅπαντας τὴν Κωνσταντινούπολιν καταλαβεῖν, παρεγένετο καὶ οὗτος, καὶ μὴ πεισθεὶς σύμφρων τοῖς αἱρετικοῖς γενέσθαι, καὶ διηγήσασθαι τῶν ἁγίων εἰκόνων τὴν προσκύνησιν, ἐξορίᾳ καὶ κακουχίᾳ καταδικασθεὶς, ἐν αὐτῇ θανὼν πρὸς Κύριον ἐξεδήμησεν. Auctor hiſtoriæ ſeptimæ Synodi, quæ eidem Synodo præfigitur, neſcio quo argumento, tradit hunc Georgium fuiſſe Cypri Epiſcopum. Zonaras in Conſtantino Copronymo ſcribit fuiſſe Georgium Patriarcham Conſtantinopolitanum. ἐνώπιον τοῦ παντὸς λαοῦ τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων προσκύνησιν ἀπηγόρευσαν εἰδωλολάτρας τοὺς ταύτας σεβομένους καλέσαντες, καὶ ἀναθέματι καθυπέβαλλον τόν τε ἀοίδιμον Γερμανὸν, καὶ τὸν ἐκ Κύπρου Γεώργιον Πατριάρχην τῆς Κωνσταντίνου γενόμενον, καὶ τὸν μέγαν ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν. *Coram omni populo venerandarum imaginum adorationem interdixerunt, Idololatris iis appellatis, qui eas colerent, & anathemate notarunt inclytum Germanum, & Georgium Cyprium, qui Conſtantinopolitanus Patriarcha fuerat*, z) *& doctrina, virtuteque præſtantem Joannem Damaſcenum.* Novatores in Zonaram debacchantur, idque ab hiſtoria diſſonare contendunt. *Tum enim,*
316 inquiunt, *Germanus erat Patriarcha, niſi fingamus duos ſimul fuiſſe. Præterea Paulus Diaconus non meminit ejus, ut Patriarchæ lib. 22. rerum Romanarum.* Sed hic, ut verum fatear, mentem Zonaræ prævertitis; Ipſe enim dicit Georgium, qui cum Germano anathemate feritur, fuiſſe Patriarcham, ſed non eo ipſo tempore, quo Germanus Thronum tenebat. Quemadmodum alij ante & poſt Germanum, ita & hic Patriarcha ætate prior fuerat: cujus Diaconus non meminit, quia hic Georgius, cum Germanus ſedem obtinebat, nullus erat; meminerunt tamen alij. Hæc pro ſe, Novatoribus Zonaras.

At quomodo hic Georgius, qui in Pſeudoſynodo Iconomachorum, tanquam imaginum propugnator anathemate feritur, Iconomachorum hæreſim nondum exortam, & ſcripto, & verbo oppugnavit? Quomodo ſolitudini addictus, in qua & vitam finiſſe ex ſupra laudato Epiphanio coniicio, ſolio præfuit Conſtantinopolitano? Cum reliqua vitæ

z) Georgius Cyprius Patriarcha CPol. fuit poſt Theodorum A. 678-683. Vide Theophanem p. 301. ſeq. Et Cangii notas ad Zonaram p. 71. ſeq. De Georgio Lapitha Cyprio & de altero Georgio Cyprio Patriarcha CPol. qui ab A. 1283. ad 1289. fuit, dicetur infra.

Digitized by Google

vitæ exactissime, licet per summas enarrantur, nunquam illius dignitatem, si Patriarchalis fuisset, ex qua multum fructum causæ expectare poterent, tacuissent Patres Nicæni. Quare ego eum pietate, doctrina, religione, licet nulla dignitate præditum, & Hesychastem fuisse existimo: proque imaginibus asserendis multa ab adversariis æque ac plerique alii perpessum, tandem animam Deo cui inservierat, reddidisse. An præterea hic fuerit Georgius Tarasii Syncellus, cum de Syncello sermo erit, examinabimus.

X. GEORGIUS ALEXANDRINUS ARCHIEPISCOPUS, Vitam, & res gestas S. Joannis Chrysostomi ex Palladio, Socrate, aliisque conscripsit. Ex Commentariis etiam Cyrilli Alexandrini de vita Chrysostomi pleraque concinnasse tradit Auctor Anonymus Vitæ Chrysostomi in Catalogo eorum, qui de Vita Chrysostomi aliquid ediderunt, & ex quibus ipse in eadem conscribenda profecerat; μετὰ τούτους ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος Ἀλεξανδρείας μετὰ τὴν ὀπτασίαν ἐκείνην, ἣν περὶ ἑαυτοῦ ἐθεάσατο, οὗ τὰ σχέδη μετὰ πολλὰ ἔτη εὑρὼν ὁ Πάπας Ἀλεξανδρείας Γεώργιος, καὶ ἑτέρων συλλεξάμενος συγγραφέων ποιήματα τὸ διὰ πλάτους ἀπετέλεσε βιβλίον. *Præterea S. Cyrillus Alexandrinus post visionem, quam de eo conspexerat, hujus Schedas post multos annos comperiens Papa Alexandriæ Georgius, & aliorum Auctorum recollectis laboribus per expansum libro consignavit.*

Quinam iste fuerit, aut quonam tempore vixerit, ingenue se Photius a) nescire fatetur, cujus etiam stylum examinans, ita perstringit: ἀνεγνώσθη βιβλίον τὰ περὶ τὸν Χρυσόστομον ἐπιγραφὴν ἔχον Γεωργίου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας. ὅστις δέ ἐστιν οὗτος, οὐκ ἔχω σαφές τι παραστῆσαι. ἔστι μὲν τοι τὴν φράσιν ἁπλοῦς; καὶ εἰς πολλὴν χυδαιότητα κατενηνεγμένος. μηδὲ τοῦτο δὴ τὸ παρὰ τοῖς Γραμματικοῖς κατὰ χεῖρας τὴν τῶν ὀνομάτων, καὶ ῥημάτων σύνταξιν ἠκριβωμένος. λέγει δὲ ἐκ τοῦ Παλλαδίου, ἐπίσκοπος δὲ ὁ Παλλάδιος, καὶ διαλογικῷ τύπῳ καλῶς τι καὶ ἐσπουδασμένως τὰ περὶ τὸν Χρυσόστομον ἀνεγράψατο. ἔκ τε οὖν τούτου φησὶ, καὶ Σωκράτους, καὶ διαφόρων ἄλλων τὴν ἱστορίαν ἀναλεξάμενος εἰς ἓν συναθροίσασθαι. *Lectus est liber Georgii Episcopi Alexandrini hac inscriptione:* Res B. Chrysostomi. *Qui vero hic Georgius sit, non habeo certo affirmare. Dictio sane simplex in humilem admodum stylum delabitur: neque saltem quod vel*

 litera-

a) Cod. 96. Vide quæ de hoc Georgio ejusque editionibus dixi Volum VII. p. 516. & Volum. IX. p. 404. seq.

literatoribus in promptu nominum, verborumque accuratam adhibet constructionem. *Refert autem ex Palladio Episcopo (qui Dialogi forma pulchre, ac studiose, Chrysostomi res conscripsit,) itemque ex Socrate, aliisque nonnullis historiam a se collectam.* Godefridus Tilmannus b) de ejus ætate sic ratiocinatur. Posteriorem fuisse Theodoreto, Socrate, & aliis, e quorum Commentariis, bonam rerum partem decerpsit, se fatetur, anteriorem Damasceno, cum Damascenus, qui imperante Theodosio Atramyteno, & aliquanto post scripsit, prima ex tribus oratione, quas de veneratione imaginum ad Leonem Isaurum transmisit, narrationem de B. Apostoli Pauli imagine ex hoc opere verbo tenus, non expresso scriptoris nomine exscribat. Godefridum secutus Andreas Scottus in locum Photii, ait, illum eum fuisse, ut putet, qui Ioanni Eleemosynario successit circa annum Christi 620. c) Nec a Scotto discedit Vossius de histor.
317 Græcor. lib. 4. cap. 18. Et nuperi operum Chrysostomi editores d) ita rem collegerunt. Probabile esse inter quintam, & sextam Synodum tempora hujusce Georgii incidisse, cum post Cyrillum ad Apollinarium Alexandriæ Episcopum in Synodo quinta nemo fuerit Episcopus Alexandriæ eo nomine: & post Apollinarium ut series Alexandriæ Episcoporum nobis suggerit, ad primum Georgium anni fluxerunt quinquaginta: paulo post annum Domini sexcentesimum, Georgium nostrum vixisse. Sed in re obscurissima, & rerum Alexandrinarum alto silentio non parvum lumen istud affulserit. Opus Latine nobis dedit Godefridus Carthusiæ Parisiensis Monachus a se versum. Parisiis apud Audœnum Parvum 1537. e) & nunc recens inter opera Chrysostomi Græce Angli Impressores in fol. Tomo 8. f) Excerpta & rerum summam habes apud Photium in Bibliotheca, qui subdit: ὁ δὲ συγγραφεὺς οὗτος οὐκ ὀλίγα φαίνεται παριστορῶν. f) ἀλλ' οὐδὲν κωλύει τοὺς ἀναγινώσκοντας ἐκλεγομένους τὰ χρήσιμα, τὰ λοιπὰ παρορᾶν.

b) Præf. ad Latinam Georgii hujus versionem, editam Paris. 1557. fol.

c) Hic est Georgius Alexandrinus Episc. cui CPolin aufugiendum fuit A. C. 639. à quo tempore Catholici nullum Patriarcham habuere Alexandriæ per annos XCVII.

d) Henricus Savilius T. VIII. p. 941. Etonæ 1612. fol.

e) 1557. fol. f) p. 157--265. è duobus MSS. Palatino & Bavarico. Cæsareus Codex Vindobonensis desinit in versu 23 paginæ 247. teste Lambecio VIII. p. 274.

f) Lambecius VIII. p. 273. contendit παριστορῆσαι hoc loco esse *tradere obiter ac præter institutum*, quemadmodum apud Ciceronem VI. 1. ad Atticum: *hæc te volui παριστορῆσαι, sumus enim ambo belle curiosi.* Tamen haud pauca etiam præter historiæ fidem scripta à Georgio in Chrysostomi vita, docuit David Blondellus in libro Gallice edito Genev. 1641. fol. de la primauté en l'Eglise, p. 1230 ad 1244.

Digitized by Google

φορῶν; *Scriptor iste præter historiæ fidem multa narrare videtur, verum quid prohibet utilia Lectorem seligere, cætera præterire?* Habetur manuscripta in Bibliotheca Bavarica Cod. 194. ubi tamen exscriptorum incuria pro Georgio Gregorius irrepsit: in Bibliotheca Regis Gallorum, & alibi passim.

Nonnullorum de hoc Auctore ea fuit sententia, omnibus suis æqualibus, etiam posteris, nam de vetustioribus silent, infantiæ in dicendo palmam merito præripuisse; & ex hujusce fæcibus *Leonem* Imperatorem, g) cujus oratio nihil aliud est, quam hujusce breviarium, non bono judicio collectum, & pæne barbare scriptum, *Auctorem incertum* multo eodem γραμματικώτερον, *& Simeonem Metaphrastem* h) hausisse. Acrior sane censura, nimiumque a recta judicandi regula aberrans, cum affectui plurimum, veritati nihil dedat. Esto infans Georgius, esto ἀγράμματος: esto rerum omnium imperitus, ideone & æqvalibus suis, & posteris infantiæ palmam præripiet in dicendo, & merito? nimis sane, & acerbissime vapulat. At quomodo Græcorum Imperatorem, cui universa Græcia ob unam solam sapientiam sapientis nomen indidit, expertique posteri comprobarunt, ad Latium ipsum, jugaque ultra Appennina ad hunc diem propagatum, & judicio, & eloquentia, qua præ cæteris pollet, spoliant; nullamque, quod maxime opus esset, sui dicti causam reddunt? Quod si rem penitius introspicias, similis in virum sapientem, eloquentemque ignominiæ fontem, similibus θιασώταις, nullum alium invenies, quam quod iisdem etiam fatentibus, non sobrie ad dicendam vitam Chrysostomi accesserit, cum candorem historiæ, & sinceritatem fabulosis miraculorum assumentis polluerit, & contaminarit. Quidni enim fabulosa dicerent, cum ipse Chrysostomus sexcentis in locis sanationum χάρισμα, & aliquot ante seculis desiisse testetur. Quo vel solo nomine præter *Leonem*, *Joannes* etiam *Damascenus*, i) *Cosmas Vestitor*, k) *Joannes Euchaitarum Metropolita*, l) *Phi-*

g) Leonis Imp. Orationem Encomiasticam in Chrysostomum Græce dedit Savilius T. VIII. Chrysost. p. 267-290.

h) Simeonem Metaphrastem de vita Chrysostomi habes Græce ibid. p. 273-428.

i) *Damasceni* Orationem in Chrysostomum, omissam à Savilio, Græce & Latine dedit Mich. le Quien T. 2. Operum Damasceni p. 886-895. Paris. 1712. fol.

k) *Cosmæ* orationes quibus reliquiarum Chrysostomi translationem celebravit, adhuc ineditæ delitescunt. Pars ἐκ τοῦ δ' λόγου τῆς ἐπανόδου λειψάνων τοῦ χρυσοστόμου MS. in Bibl. Coisliniana p. 139. Locum ex Cosma hoc Græce producit Combefisius T. I. auctarii novi p. 493. seq. Alia Latine Baronius ad A. C. 438.

l) *Philotheus Patriarcha Constantinopolitanus*, *Matthaeus Camariota*, *Constantinus Porphyrogenneta* ipsius Leonis filius, qui res gestas Chrysostomi prosecuti sunt, ut luce indigni perpetuis tenebris abdicantur: ne scilicet miracula ab eis fusissime enarrata, illustrataque eloquentiae luminibus, legentibus innotescant: ideoque Georgius, qui primus, & copiosior in illis tradendis fuit, & qui aliis semina similium miraculorum jecit, contumeliosius atque inhumanius raptatur. Ut calumnia refellatur, calumniandi causa inter viros probos, integrosque licet περιέργως proposita, satis superque erit. Addimus ex traditione multa haberi, & ex libris, qui modo non extant. S. Nilus m) discipulus Chrysostomi narrat visiones Angelorum, qui celebranti Chrysostomo assistebant,
318 in epistola ad Anastasium: ita etiam Proclus n) narravit, vel etiam scripsit visionem S. Pauli dictantis Chrysostomo interpretationem Epistolarum. Et ut idem Nilus ibidem ait, multa Chrysostomus τοῖς γνησίοις τῶν πνευματικῶν φίλων κατ' ἰδίαν διηγήσατο *Necessariis spiritualium amicorum privatim narravit.* Concludam cum Casaubono adversus Baronium Exercit. 1. num. 17. qui dum ex Basilio hujusmodi narrationes rejicere conatur, ex traditionibus probat perpetuam Deiparae virginitatem, licet id Scriptura non doceat.

XII. GEORGIUS HAGIOPOLITA o) scripsit λόγον ἐγκωμιαστικὸν εἰς τοὺς ἀσωμάτους. καὶ διατί ταῦτα τῇ θείᾳ γραφῇ ἀποκέκρυπται. καὶ περὶ ῥητῶν, καὶ ἀῤῥήτων. *Laudatio in substantias incorporeas, & quare similia in divinis literis absconduntur, deque fandis, atque infandis.* P. καὶ πάλαι τῷ θείῳ Δαυὶδ περὶ ἡμῶν πάντων προκελαδῆσαι. Hanc orationem hortatu religiosissimi, ac doctissimi viri Francisci Boluiti, Neapolitani Clerici Regularis, cujus scripta suspicio, Latinam feci. Illud hic obiter

l) *Joannis* hujus in Ss. Basilium, Gregorium Naz. & Chrysostomum adhuc MS. in variis Bibliothecis, ut Coisliniana p. 418. 425. *Philotheum* in eosdem tres hierarchas Graece & Latine edidit Jac. Pontanus ad calcem dioptrae Philippi solitarii, Ingolstad. 1604. 4. unde reculus in auctario Ducaeano T. 2. p. 313. & in Tomo XII. Bibl. Patrum Paris. 1654. p. 557. *Matthaeum Camariotam* in eosdem tres habuit Savilius & editione indignum habuit. *Constantinum Porphyrogennetam* itidem ineditum de translatione reliquiarum S. Chrysostomi laudat Allatius de consensu utriusque Ecclesiae p. 281. ad Georg. Acropolitam p. 201. de purgatorio p. 71. de Simeonibus p. 112. &c.

m) S. Nilus lib. 2. Epist. 294. p. 266.

n) Vide Baron. ad A. 438.

o) Caveo Hierosolymitanus.

ter admonitum te velim Lector, ſcriptorem hunc, dum de Angelis, & eorum miniſteriis agit, multa nova, incompta, parum Catholica ex male ſano ſuo genio egerere. Quamvis enim alii de Angelis multa eaque blaſphema congeſſerint, nullus tamen hoc noſtro abſurdior, & temerarior deprehenditur. Et ne me iſta fingere putes, aliquot illius dicta compendio ex hac oratione excerpta proponam, ut ſi quando in eam incideris, cautus, edoctuſque inoffenſo pede pertranſeas. Scribit itaque Angelos nobis in cuſtodiam datos, dum nobis adhærent, gloria divina privari, cujus privatione ſummopere cruciari: ſed multo magis angi, cum homo in cuſtodiam datus peccatis obnoxius, ſine ſpe remedii prave agendo perſeveret, contumax, atque obſtinatus: ideoque impenſe Deum exorare, ut miſereatur, & opem ferat, dubitans ne qua in ſe divinæ indignationis ira converſa proprium ordinem exul vertat. Qui vero hominem ſibi traditum pie vitam traducere videt, gaudet, tanquam qui poſt illius obitum majori gloria, & honore ſit potiturus. Primus cum hominem erroribus implicatum cernit, angitur, ne ignis cœlitus adveniens cum peccatore ipſum quoque devoret; & qvum Deo ſcelera exponunt, gemunt, & plorant, timoreque divini furoris torquentur, ne una cum peccatoribus a facie divina ejecti condemnentur. His, & aliis nugis, ne in illis enunciandis tempus conteram, tota ea oratio ad ſatietatem usque, quæ jam dixi aliaque repetens abſumitur. Quonam hic vixerit tempore, vel cujus conditionis Vir fuerit, non liqvet, licet nomini præpoſitum ſit, quod Sanctis tribui ſolet in Cod. mſ. τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν. *S. Patris noſtri.* Sed titulum hunc in ſeneſcenti Græcia, & a norma Patrum deerrante, iniquiſſimis etiam tributum comperio.

In libris Eccleſiaſticis Græcorum, ſed manuſcriptis potiſſimum, pleraque Troparia non inelegantia *Hagiopolitæ* cuidam absque nomine tribuuntur: quæ me judice, hujuſce Georgii non erunt. Non tanti æſtimo hominem: ea potius ſcripſere, vel *Sergius*, vel *Stephanus* Hagiopolitæ, Tropariorum ſimilium Auctores, neque infimi nominis, neque contemnendi. De quibus in libro meo de Melodis Græcorum verba facio.

XIII. GEORGII CHOEROBOSCI Grammatici quædam excuſa ſunt in Appendice Lexici Græco Latini, p) in quibus ſcilicet dictionibus

p) Ad calcem Lexici Græcolatini excuſi Venetiis in ædibus Aldi & Andreæ Aſulani ſoceri A. 1523. fol. exhibetur apoſpaſmation περὶ ἐγκλινομένων ἐκ τῶν τοῦ χοιρο-

bus N addatur, vel abiiciatur. Et omnium verborum canones exacte investigari non posse. Περὶ τοῦ ἐφελκυστικοῦ ν. & πρὸς τοὺς ἐν πᾶσι τοῖς ῥήμασι κανόνας ζητοῦντας, καὶ ὁμοιότητας. Quæ etiam passim leguntur in Codicibus manuscriptis.

2. Bononiæ in Monasterio sancti Salvatoris quædam Chœrobosci, & Moschopuli ad Syntaxim, & alias Grammaticæ partes spectantia in uno volumine manuscripta se vidisse scribit Gesnerus: *illius Canones Grammaticos* recenset Robertus Constantinus in Biblioth. & epitome Gesneriana Chœroboscum *de Spiritibus*, seu *Accentibus* in 4o. mſ. in Biblioth. Imperator. Viennæ extare. Habetur & in Vaticana Cod. 883. Incipit, τὸ α πρὸ τοῦ ι αὐτοῦ ψιλοῦται ἀεὶ, Ἀαρὼν, ἄαπτος. Aliud opus inscripserat, περὶ προσῳδιῶν, *De Prosodiis*, in Vaticana, & alibi. P. ἰςέον ὅτι τελχῶς λέγεται.

3. Nec alterius est,* quod apud Ioannem Suzium fuisse tradit Verderius in supplemento *Georgii Grammatici de Syntaxi.* Et idem esse reor cum illo, quod in Bibliotheca Antonii Augustini legebatur Cod. 260.

βέσκυ. *de voculis encliticis* sive accentum reficientibus. Idem exstat in Varini thesauro & cornu copiæ atque hortis Adonidis, sive Græcorum Grammaticorum collectione quæ Græce apud Aldum A. 1496. fol. & minori typorum charactere 1504. fol. lucem vidit, ubi etiam occurrunt duo illa laudata Allatio, de νῦ ἐφελκυστικῷ quibus addatur vel non addatur, & ad eos qui ubique regulas & analogiam quærunt: ac præterea alia duo, περὶ τῶν εἰς ω θηλυκῶν ὀνομάτων, & σχηματισμοὶ τῶν εἰμὶ καὶ εἶμι ῥημάτων. Incertum autem ad quem Chœroboscum referri scripta illa debeant, cum duos saltim diversos Georgios Chœroboscos Grammaticos Græcos fuisse oporteat, unum qui vixit sæculo quarto vel quinto, & à Stephano Byz. vel epitomatore ejus Hermolao (qui Justiniani Imp. temporum æqualis fuit) allegatur, ὀνοματικὸν ejus laudante in ταμίαθις. Alterum qui Simeone Metaphraste est junior, atque adeo non scripsit ante sæculum decimum. Allatius ipse infra memorat libellum Georgii Chœrobosci, Latine editum & Græce ab interprete Fed. Morello Paris. 1615. 12. *de figuris Poëticis, Oratoriis & Theologicis*, περὶ τρόπων τῶν κατὰ τὴν ποιητικήν τε (καὶ ῥητορικὴν) καὶ Θεολογικὴν χρῆσιν. In hoc p. 30. ubi de metaphrasi differit, Simeonem Metaphrastem laudat his verbis: μετάφρασις ἡ ἐναλλαγὴ τῶν λέξεων κατὰ ποσὸν, ἡ πλειόνων μετ' ἀρχαϊκοῦ (an ἀρκετοῦ) κάλλους γινομένη. ὡς ὁ Μεταφραστὴς ἡμῖν δείκνυσιν ἐν τοῖς τῶν Μαρτύρων καὶ Ἁγίων αὐτοῦ μεταφράσεσι. Τούτων γὰρ οἱ βίοι καὶ τὰ μαρτύρια πρὸς τὸ ἰδιωτικώτερον ἐξ ἀρχῆς συγγραφέντα παρ' ὧν δῆτα καὶ συνεγράφησαν, ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὸ ἐντεχνόν τι καὶ πάνυ ὡραῖον μετεφράσθησαν.

* Imo Georgii Lecapeni, de cujus Syntaxi infra.

260. *Georgii Chœrobosci de arte Grammatica.* Grammatica etiam illa Græca, Basilii nomen ostentans nugacissime, indignus tanto auctore Liberculus, nescio an huic Georgio * vindicari possit; vindicat tamen Codex manuscriptus Collegii Græcorum hic Romæ. In quo ea habentur, Γεωργίου τ̃ Χοιροβοσκοῦ γραμματική. *Georgii Chœrobosci Grammatica.* P. τί ἐστι γραμματική, τέχνη θεωρητική, καὶ πρακτική. Addit sub eodem titulo: ἄλλοι λέγουσιν ὅτι τ̃ ἁγίου Βασιλείου. *Alii S. Basilio asserunt.* Id, si argumentum permitteret, res tamen in ea adductæ, modusque tractandi, Basilii esse nunquam concedent. Verum de his fusius agemus in nostro Opere de Libris Apocryphis. q) Leguntur que hodie in Biblioth. Regis Gallorum *Georgij Chœrobosci, Doctoris Oecumenici de Tropis, de Dialectis, de Schematibus. Ejusdem orthographia. Iterum de Tropis poeticis. Ejusdem Grammatica. Ex Chœrobosco variæ regulæ Grammaticæ.*

4. *Onomasticon* r) illius laudatur a Stephano de Vrbibus in Ταμίαθις, & a Magno Etymologo *Rhematicum* in Θεράψας. An fuerit idem opus? Puto diversum quid a Grammatica, in quo nomina, & dictiones exposverit, minime fuisse, sed Onomasticon q) eam Grammaticæ partem, in qua Nominum, & Rhematicum, in qua Verborum Canones prosequeretur, a Nominibus, & Verbis ita appellatam, quemadmodum & alios ab Etymologo titulos, ac si diversi, & separati tractatus essent, sæpius laudatos. Haud namque fuere variæ distinctæque tractationes, & peculiares de illis rebus libelli, sed partes unius operis perfecti, atque absoluti, quod sub Grammaticæ Institutionis nomine circumferri potuit: idque ab aliis etiam Auctoribus factum adeo notum est, ut si id probare vellem frustra laborem susciperem, quando id in aliis etiam Auctoribus obseruasse me memini.

5. Scripsit præterea de Figuris & Tropis Poeticis libellum, neque incomptum, nepue inelegantem, est manuscriptus in Bibliotheca Sancto-Siluestrina Romæ & penes me. Eratque in Bibliotheca Antonii Augustini Codice 56. & Regis Catholici, Scoriaci: recenset illius *De metris Poeticis & de figuris Poetarum* Robertus Constantinus in Biblioth. Geor-

* Vel Manueli Moschopulo potius. Vide supra, Volum. VII. p. 35. & 37.

q) Hoc sæpius promissum ab Allatio, lucem non vidit.

r) Ὀνοματικὸν legendum, quod differt ab ὀνομαστικῷ ita, ut hoc sit quod instar lexici interpretatur nomina, illud Grammaticam tractationem de nominibus, (perinde ut ῥηματικὸν de verbis) complectatur. Vide Clariss. Hemsterhusii prolegomena ad Pollucem p. 35.

Georgii Chœrobosci de figuris Poeticis, Oratoriis, & Theologicis primum Græce & Latine prodiit ex Bibliotheca Federici Morelli cum Procli dissertatione de Poetica. Lutetiæ apud Federicum Morellum 1615. in 12°.

6. Hujus aliquid extare in novem Psalmos Davidis in Bibliotheca Regis Catholici, quæ est Scoriaci, scribit Possevinus. Alii ἐπιμερισμὸν τῶν ἐννέα ψαλμῶν. *Novem Psalmorum divisionem*, in ejusdem Bibliothecæ Catalogo vocaverunt. Ego vidi laborem hominis in omnes fere Psalmos, & legisse pœnituit. Dum enim sententiarum expositionem attendo, nihil aliud præter putidas Grammaticorum regulas, & nugas verbis Psalmorum applicatas comperio. Quemadmodum enim Moschopulus periodum sibi propositam coloribus, & artificio Grammatico exornat, ita & noster Chœroboscus verba, & versiculos Psalmorum condit. Nec dubium est, ea omnia, quæ sub Chœrobosci nomine circumferuntur, Georgii hujus esse.

7. Sed ex quonam illi Chœrobosci cognomen appositum, fuse nobis Eustathius Thessalonicensis Commentariis in Jambica carmina s) de Pentecoste exponit. Οὓς ἐγὼ μισῶ καθὰ καὶ ἄλλους, οἳ καί τινα σοφὸν διδάσκαλον παλαιὸν πολλοὺς καὶ πολλαχῶς ἐν λόγοις ὀμματώσαντα φερόμενοι
320 φθόνῳ Χοιροβοσκὸν ἐπωνόμασαν, οὐκ ἂν ἐκεῖνον οὕτως ἑαυτὸν δηλοῦντα, ὅτε γράφων ἐχαρακτήριζε τὰ οἰκεῖα, κακώνυμοι ἄνδρες ἐκεῖνοι οὐδὲν ἧττον ἤπερ οἱ κατὰ τὴν Μασσαλιωτικὴν Πῖσαν Λατῖνοι, παρ' οἷς τεθέληται ἀναιτίως οὕτω εἰς οὐδὲν δέον δυσφημεῖν τοὺς ἐγχωρίους ἐπιθέτοις ὀνόμασι. τὸν μὲν γὰρ σκύλον, τὸν δὲ Σκλάβον, τὸν δὲ Παγάνον ἐπονομάζουσιν, ἢ καλοῦσιν, ὡς αἱρετὸν εἶναι ἀνώνυμον παρ' ἐκείνοις εἶναί τινα, ὃ τοῖς ψύλλοις τῷ ἔθνει ἐπισυμβέβηκεν, ἢ οὕτως ἀτέχνως ὀνομαστὸν, χρόνῳ δέ ποτε μακρῷ καὶ περιώνυμον. ἀλλὰ τοῦτο μὲν τοιοῦτον, ὡς ἐν παρεκβάσει. ὅσοι δὲ Χοιροβοσκὸν, τὸν τὴν λογιότητα τοσοῦτον σιλλαίνουσιν εἶεν ὑπὸ συβώτην ἀγόμενοι. καὶ οἱ τὸν Ἀρχλᾶν δὲ λαλοῦντες ἀποθήκης τοιαύτης εἶεν ἐπάξιοι, ἐὰν πλαττόμενα τὰ τοιαῦτα ἐπιγράφουσιν ἀνδράσι περιωνύμοις. *Eos ipse detestor, quemadmodum & alios, qui Magistrum satis vetustum, & sapientia celebrem, nescio quem, qui multorum, ac sæpissime in construendis sermonibus oculos aperuit, invidentia ducti Chœroboscum nuncuparunt, qui cum sua ille scribens digerebat, nunquam se tali cognomine indicasset. Verum homines illi, genii perversi æque atque qui* Massalien-

s) Ex ineditis hisce Eustathii ad Ioannis Damasceni Canonem Iambicum & Pentecosten Commentariis nonnulla affert etiam Allatius lib. 2. de consensu c. 8. §. 4.

Maſſalienſium Piſam accolunt Latini, quibus abſque ulla cauſa, ac neceſſitate, indigenas nominibus adjectis infamare ſolemne eſt; quippe hunc canem, illum Sclavum, t) Paganum alium cognominant, & appellant, adeo ut ſine nomine apud eos eſſe, quemadmodum & Pſyllorum genti accidit, optabilibus eſſet, quam ita indecore inſignem, & quandoque etiam longum poſt tempus celebrem, fieri. Sed hæc quidem, & ſimilia præter propoſitum dicta ſunt. Quicumque vero Chœroboſcum tantum eruditione, ac doctrina virum per opprobrium denominant, a ſubulco ducantur, & qui Arclam u) *dicunt, tali illi dignentur depoſito, dummodo illi ſimilia confingentes nominibus, illiſque inſignibus appingunt.* Sed quid de ejuſmodi hominibus ſtatuendum eſt, in noſtro de Libris Apocryphis opere fuſe dicemus. Neque enim omnia per ignominiam dicta ſunt. Neque nomen additum, licet in malum etiam trahi poteſt, ad malum tantummodo illud denotandum adjectum eſt. Sed quandoque uſus, & caſus, quæ alias viderentur enormia, familiaria fecit.

8. Fuit in arte Grammatica ſua ætate ſingularis, cum cæteri ſubſecuti Grammatici illius Canones, & præcepta paſſim, & ubique, ubi ſeſe occaſio tulerit, vel nomine illius appoſito, vel etiam ſuppreſſo ſtudentibus pandunt: unde & Τεχνικοῦ cognomen, ut ego exiſtimo, ſibi adoptavit. Idemque eſt Georgius Technicus, ex quo ſua in Cornucopia Favorinus Camers, quemadmodum & alii collegerunt. Plures etiam alii a profeſſione, & ſtudio, quo verba omnia ad certas regulas concludere conati ſunt, idem ſibi quemadmodum & Grammatici nomen uſurparunt. Ne reliquos recenſeam, unum nobis Apollonium Alexandrinum, cognomento Dyſcolum, ſuggerit Compilator Stephani de Urbibus in Πάρος. Εἰκῆ ζοίνυν τὸ ἐθνικὸν τῆς Πάρου ὁ Τεχνικὸς Ἀπολλώνιος, Παριανὸς, εἴρηκεν ἐν τῷ περὶ παρωνύμων. *Perperam itaque ex Paro nationi nomen familiare, ſive gentilitium Apollonius Technicus* Parianum *vocavit in eo, quem de Paronymis libro conſcripſit.* Debuerat namque *Parium* dicere. Hinc, amice Lector, ex pererudito ſummi Viri x) de Apolloniis, eorumque operibus ſyntagmate, expungas velim Apollonium Parianum; cum Parianus ille nullus fuerit, & Technicus Apollonius, cujus ibi mentio fuit, non alius ab Alexandrino, atque Dyſcolo habeatur, qui opus περὶ παρωνύμων conſcripſerat, ut ex Svida, & Conſtantino Porphyro-

t) *Sclavus* pro ſervo, vide Cangii utrumque Gloſſarium. *Paganus* pro ethnico.

u) Ἀρκλᾶς dictus Iohannes Damaſcenus. Vide Volum. VIII. hujus Bibl. p. 774.

x) Ioannis Meurſii.

phyrogenneta de administr. Imper. cap. 23. idem Vir, & bene observavit. At quemnam ex his scriptores intelligunt, qvum suppresso Auctoris nomine, *Technicum* tantum laudant, & testem producunt? An etiam præter hos tertium? Res in ambiguo est, & quid dicam, nescio. Dicant quibus Delphi, aut Hammon, aut Dodona in pectore est. Ego sane non oracula fundo.

9. Eum tandem haud recentem, sed satis antiqvum fuisse, y) & ante Anastasii tempora famam sibi comparasse, vel inde colligas, quod illius testimonio non semel Stephanus Grammaticus de Urbibus, qui dictum Imperatorem præcesserat, vel ejus epitomator Hermolaus, qui Iustiniano imperante, cui epitomen nuncupaverat, Byzantii flore-
321 bat, dicta sua comprobant.

XIV. GEORGIUS DIACONUS, & Magister universalis scripsit προλεγόμενα τῶν Θεοδοσίου κανόνων ἀπὸ φωνῆς Γεωργίου Διακόνου οἰκουμενικοῦ διδασκάλου. *Prolegomena in Theodosii regulas, dictante Georgio Diacono, œcumenico magistro.* P. ἐπειδὴ κανόνων εἰσαγωγικῶν μέλλομεν ἄρχεσθαι. ἐν ἐπιτομῇ δὲ τούτους παραδίδωσιν ἡμῖν ὁ Θεοδόσιος, μάθωμεν τί ἐστι κανών. In Biblioth. Regis Gallorum Cod. 1385. An idem cum Chœrobosco? hæreo. z) Num Chœroboscus Diaconus fuerit, incertum mihi est: Titulo tamen *universalis Magistri* a) insignitum non uno in loco comperi.

XV. GEORGIUS DIÆRETA, ex quo sicut & aliis non contemnendi nominis scriptoribus, expositiones nonnullæ in Hermogenis Rhetoricam collectæ sunt, sub hoc titulo: b) Συναγωγὴ τῶν ἀναγκαιοτάτων

y) Certum hoc est de altero Chœrobosco, quem laudat Stephani Byzantini epitome. Atque huic etiam libenter pleraque illa in Etymologico magno memorata tribuerim, quæ retuli supra p. 30. Sed non minus certum est junioris esse Georgii Chœrobosci librum de tropis, quia in illo Simeon Metaphrastes allegatur. Itaque videndum utri adscribendæ lucubrationes variæ Grammaticæ quas Græcè MStas partim memoravit Allatius, partim ipse retuli Volum. VII. p. 42. seq.

z) Non dubito Chœroboscum juniorem eundem cum hoc Georgio Diacono pronunciare, quia in Codice Bibl. Coislinianæ de quo Clariss. Montfauconus p. 230. memorantur προλεγόμενα τῶν Θεοδοσίου ὀνοματικῶν Κανόνων ἀπὸ φωνῆς Γεωργίου χοιροβόσκου. Incipit: ἐπειδὴ ὁ Θεοδόσιος ἐν συντόμῳ παραδίδωσιν. Theodosius ille Grammaticus fuit Alexandrinus Christianus, cujus lucubrationes in Dionysiii Thracis Grammaticam evolvi MStas in Bibl. publica hujus Urbis Joannea.

a) Sic Chœroboscus vocatur apud Labbeum in Bibl. nova MSS. p. 104.

b) Confer Lambecium VII. p. 258.

Digitized by Google

τάτων ἐξηγήσεων εἰς τὴν ῥητορικὴν τῶν ἀποδοθεῖσῶν ὑπό τε Χριστιανῶν ἐξηγητῶν, καὶ ἑλλήνων, ὧν εἰσὶ Χριστιανοὶ μὲν Ιωάννης φιλόσοφος μέγας, καὶ ὀρθοδοξότατος ὁ Σικελιώτης, καὶ ἕτερος Ιωάννης διδάσκαλος ὁ Γεωμέτρης, Γρηγόριος μητροπολίτης Κορίνθου, ἕτερος μητροπολίτης Σάρδεων, ὁ Δοξαπατρῆς, κύριος Ιωάννης, Γεώργιος ὁ Διαιρετὴς λεγόμενος. ἕλληνες δὲ Σιμπλίκιος, Λογγῖνος, Συριανὸς, Ιάμβλιχος. *Collectio interpretationum maxime necessariarum in Rhetoricam, quæ a Christianis, itemque Gentilibus expositoribus traditæ sunt. Ex his Christiani fuere Ioannes Philosophus magnus, & apprime orthodoxus Siculus, alius Joannes Magister Geometra, Gregorius metropolita Corinthi, alius metropolita Sardensis, Doxapatres Dominus Joannes, Georgius Diæreta dictus: Gentiles vero Simplicius, Longinus, Syrianus, Jamblichus.* Fuit patria Alexandrinus, cognomento Monus, professione Sophista, Diæretem dictum existimo ob scholia, quæ in Διαίρεσιν, *Divisionem** scripserat. Habeo ex Indice manuscriptorum Librorum, in quo legitur: Γεωργίου τοῦ Μόνου Σοφιστοῦ Αλεξανδρέως σχόλια εἰς τὴν διαίρεσιν. ἐστὶ δὲ ῥητορικὸν τὸ βιβλίον. *Georgii Moni Sophistæ Alexandrini scholia in divisionem. Liber ad Rhetoricam pertinet.* Si non fallit titulus, & μόνου pro μοναχοῦ irrepserit. Nec aliud videtur, quod in Bibliotheca Regis Gallorum asservatur, *Georgii Monachi scholia* in Librum de divisione Rhetor. cap. 53.

XVI. GEORGIUS ARISTINUS Historicus. Illius meminit Josephus Methonensis Episcopus in responsione ad Marcum Ephesinum pro Concilio Florentino, tanquam illius qui retulisset additamentum illud, *Filioque*, in symbolo mox a secunda œcumenica Synodo tempore Damasi Papæ appositum fuisse. καὶ οὐ πρὸ τούτων μόνον, ὡς εἴρηται, ἀλλ᾽ εὐθὺς μετὰ τὴν δευτέραν σύνοδον ἐν τῷ καιρῷ Δαμάσου Πάπα, ὡς μαρτυρεῖ Γεώργιος Αριστινὸς c) ὁ Ιστορικός. *Nec ante illas tantum, ut dictum est, sed mox a secunda Synodo tempore Papæ Damasi, ut asserit Georgius Aristinus Historicus.* Et infra, τὸ δὲ σύμβολον ἀπὸ τῆς δευτέρας συνόδου ἡ Ρωμαϊκὴ οὕτως ἔψαλλεν ἐκκλησία, ὡς ἀεὶ καὶ σήμερον, καθὼς μαρτυρεῖ Γεώργιος ὁ Αριστινός, ὡς ἔφημεν. *Symbolum vero post secundam Synodum Romana canebat Ecclesia, sicut hodie canit, teste Georgio Aristino, ut diximus.*

XVII. GEORGII PEDIASIMI *Historiam* nondum editam laudat Petrus Pantinus Notis in orationem de Deipara Virgine, d) quando ad tem-

* Hermogenis Rhetoris.

c) Αριστηνὸς apud Allatium p. 577. de consensu utriusque Ecclesiæ. Perperam *Arestinus* apud Michaelem Nau in effigie Ecclesiæ Romanæ Græcæque p. 75.

d) Antverp. 1601. 8. p. 387. T. 2. & Auctarii Bibl. Patrum Ducæani p. 445. Etiam Georgii Lecapeni historiam ineditam memorat Allatius infra p. 363.

Digitized by Google

templum eſt triennis a ſuis deducta, Germani Archiepiſcopi Conſtantinopolitani. Ex ea namque Germanum hunc ſub Leone Iſauro, ſeu Conone, a quo & in exilium actus eſt ob Imaginum cultum, vixiſſe refert. De quo ſane Auctore cum ipſe nihil compertum habeam, ſed tantummodo mihi dicto Pantini cognito, nihil dicam. Joannes Pediaſimus & cerdonibus notus eſt.

XVIII. GEORGII MITYLENÆI *in ſalutiferam D. N. Jeſu Chriſti paſſionem* Homilia edita eſt Græce & Latine Tom. 2. de Cruce a Jacobo Gretſero pag. 659. De qua nihil aliud dixerim præterquam ipſius Gretſeri verba: eam piam eſſe, cæterum non magni pretii: a Librario itidem, qui Codicem Viennenſem e) exaravit, peſſimis modis mutilatam. Neque hic alius ab illo eſt, ſi conjectura non fallit, quem inter
322 Libros Bibliothecæ Imperatoris extare dicit Poſſevinus in Indice dictæ Bibliothecæ Georgii Methinenſis, *de paſſione Domini noſtri Jeſu Chriſti*. Et epitomatores Geſneriani, *Georgii Methiminenſis de paſſione*, &c. Typis quoque prodierunt Epigrammata varia f) Georgii Patricii, cui Mitylene patria, in laudem librorum D. Dionyſii de cœleſti Hierarchia, de divinis nominibus, & de myſtica Theologia. Ejusdem ne an alterius? quid refert?

XIX. GEORGII NICODII *de Cruce* liber, ſic inſcriptus in Bibliotheca Imperatoriis Viennæ Auſtriæ, Poſſevinus. An lapſus exſcriptoris fuerit, *& Nicodius* nobis pro *Nicomedienſis* irrepſerit? g) Miror hanc orationem *de Cruce*, cum pleraſque alias ex eadem Bibliotheca erutas publicarit, Gretſerum non habuiſſe, vel habitam neglexiſſe.

XX. GEORGII GRAMMATICI, diverſi ab illo Technico, quem Chœroboſcum eſſe diximus, ad hæc tempora ſuper eſt laudationum biga. *De S. Barbara Virgine, & Martyre.* Earum primæ principium eſt: *ἐστι μὲν τοῖς οὐκ ἀξίοις ἐπισφαλὲς τῶν ὑπὲρ ἀξίαν ἐφάπτεσθαι.* alterius, *ἐπειδὴ ἡ τῆς μάρτυρος πανσεβάσμιος μνήμη τῶν αἰγληφορικαῖς ἄνωθεν καταυγασθεῖσα ἐλλάμψεσιν.* Vidi in Bibliotheca Barberina. Et memini me etiam puerum adhuc vidiſſe in Meſſanenſi monaſterio S. Salvatoris.

Hujus

e) Confer Lambecium lib. 1. p. 136.

f) Meminit Martinus Delrio in *Vindiciis Areopagiticis* p. 458.

g) Nulla alia quam edita Georgii Nicomed. homilia reſpicitur, quæ incipit: *πρὸς ὑψηλοτάτην.* De qua ſupra p 611. Vide Lambec. I. p. 135.

Hujus pleraque *Anacreontica Carmina*, eaque ſvaviſſima variis nec inelegantis argumenti quandoque literatorum uſui edenda penes me conſeruo, & ne talia fingere videar, en eorum argumenta.

Τί εἴποι ἡ Ἀφροδίτη τῆς Ἀθηνᾶς φυτευσάσης ἐλαίαν, καὶ ἀνελθόντος ῥόδου. *Quid dicere potuerit Venus, cum Minerva olivam plantaſſet, & roſa nata eſſet.* Carmen ſatis prolixum ſed ſine principio.

Τί εἴποι ἡ Ἀφροδίτη τῆς Ἀθηνᾶς διὰ ῥόδου πεισθείσης βοηθῆσαι τοῖς Τρωσί. *Quid dicere potuerit Venus, cum oblata roſa Pallas ſuaderetur Trojanis auxilia conferre.* P. Καλύκων χάριν λαβοῦσαν θεράπαιναν Ἀφροδίτην.

Τί εἴποι ὁ Ἄρης τῆς Ἀφροδίτης τρωθείσης ὑπὸ ἀκάνθης ῥόδου. *Quid dicere potuerit Mars, Venere vulnerata a ſpina roſa,* P. τὸ ῥόδον δύω κατετρώσκει, σὲ μὲν εἰς δέμας Κυθήρη.

Τί εἴποι ὁ Ἀπόλλων κατατρέχων τῆς Δάφνης, καὶ ἐμποδισθεὶς εἰς ἄκανθαν ῥόδου. *Quid dicere potuerit Apollo Daphnem inſequens, & ſpina roſa obvia impeditus.* P. Γενεὰν ῥόδων φανεῖσαν δότε μοι δρέπειν μανέντα.

Τί εἴποι ἡ Φαίδρα ὁρῶσα τὸν Ἱππόλυτον ἐστεμμένον ῥόδοις. *Quid diceret Phadra videns Hippolytum coronatum roſis.* P. τί καλὸν χρόνον δοκοῦσα Παφίην ὁρῶ τυχοῦσαν.

Ἄλλο εἰς τὸν αὐτόν. *Aliud in eundem.* Ἐπ᾽ ἐμοὶ πανδαμάτωρ ὅπλα κορύσσει.

Ἐπιθαλάμια. *Epithalamia.* P. Γάμιαι πνέουσιν αὖραι, μέλος ὀργανίων δονεῖται.

Ἐπιθαλάμια alia. *Epithalamia.* P. ἀναβάλλομαι χορδαῖσιν, λιγυροῖς μίτοισι κρούων.

XXI. GEORGII Paneuphemi PRÆFECTI AFRICÆ *ad moniales Alexandria, qua a Catholica Eccleſia defecerant*, Græce Romæ ſervari in Vaticana refert Geſnerus, & Poſſevinus. Meminit Robertus Conſtantinus in Bibliotheca. Auctorem tamen illius ſcripti Georgium non eſſe, ſed Maximum Homologetam, titulus ipſe per ſe indicat. Μαξίμου μοναχοῦ τοῦ ὁμολογητοῦ ἐκ προσώπου Γεωργίου τοῦ Πανευφήμου Ἐπάρχου Ἀφρικῆς, πρὸς ἀσκητρίας ἀποστάσας τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. *Maximi monachi Homologeta, ex perſona Georgii Paneuphemi Præfecti Africa ad Moniales Alexandrinas, qua a Catholica Eccleſia defecerunt.* P. ἐγὼ μὲν ᾤμην ὑμᾶς ὡς ἀληθῶς ἐστηρίχθαι καλῶς, καὶ ἀμεταθέτους ἔχειν τὰς τῆς ψυχῆς βάσεις. Legi in Bibliotheca Barberina. h) ſimilia ſunt,

 quæ

h) Prodiit inter Opera S. Maximi T. 2. p. 336-342, edente Combefiſio, Pariſ. 1675. fol.

Digitized by Google

quæ alii ſcriptores celebres ex perſona aliorum ſcripſerunt, de quibus nos alibi.

XXII. Georgios Monachos Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ſcriptores plures fuiſſe, nemini dubium eſt. Matthæus Raderus Not. in Vitam i) ſancti Ignatii Patriarchæ Conſtantinopolitani a Niceta Paphlagone ſcriptam tres commemorat, quos penes ſe eſſe ſcribit. *Præter ea, quæ paſſim*
323 *ad oram notavi, placuit quædam enotare ex Georgio Hamartolo, qui diverſus eſt a Georgio Syncello Taraſii, quamvis in fronte nomen Syncelli præferat: Diverſus item a Georgio Monacho qui Chronicon ſcripſit, quod a Panuino laudatur, tametſi Chronicon illud Georgii nomen præſcriptum non habeat. Tres enim diverſos Georgios monachos manuſcriptos partim ex Palatina Boiorum, partim ex Auguſtana Bibliotheca ineditos omnes, nec tranſlatos hactenus mecum habeo, conferoque.* Diſcrimen tamen inter eos nullum adducit; pleraque etiam obſcurius prolata nobis divinanda reliquit. Saltem illud tacere non debuit, quanam ratione Hamartolus Syncelli nomen præferat, & Georgius alius, qui Chronicon ſcripſit, & laudatur a Panuino, cum Georgii nomen non habeat, Georgius ſit. Et cum Panuini locum ſubticeat, rem nobis apertam forte per ſe, difficiliorem reddit. Utinam nobis vel eorum Hiſtoriæ exordia, vel terminos præfixiſſet; Sic enim Hiſtorici prædicti dilucidius innoteſcerent. Quare de noſtro, ſi quid id fuerit, ut rem implicatiſſimam extricemus, aliquid in medium afferamus: primumque de Syncello, deinceps de Hamartolo, tandem de Tertio, ſi eſt. Nam uti de primo, & ſecundo nulla dubitatio eſt, ſic de tertio conjectura non levi hæſitare poterimus, differamus.

XXIII. Primus ergo eſt GEORGIUS MONACHUS, & ABBAS, ab Officio, quo Taraſio Patriarchæ k) inſerviebat, SYNCELLUS, veluti nota ſibi propria hoc cognomine ab aliis diſcretus. Quid officii nomen præ ſe ferat, ex aliis ſumpſeris. Syncelli pro fide Catholica certamen, & in Eccleſia dignitatem tetigit Anaſtaſius Bibliothecarius in Præfatione Hiſt. Eccleſiaſticæ. *Operæ pretium duxi ex Georgii ſummatim quædam, & Theophanis Chronographia plura, ſed ſuccincte carpenda, quorum prior usque ad Diocletianum, poſterior uſque ad Leonem, qui poſt Michaelem imperavit, patrem ſcilicet Ignatii, qui adhuc ſupereſt, habenas Conſtantinopolitana*

i) prodiit Ingolſtad. 1614. 4.

k) CPolitano, defuncto A. 806. Confer ſi placet quæ de Georgio Syncello ejusque Chronico dixi Volum. VI. p. 151.

Digitized by Google

tana tenens Ecclesiæ, prædicti operis sui stylum protraxit. Qui autem sint isti, leviter annotabo. Horum igitur alter electa Monastica vita, mundoque contempto, Christi se levi jugo, & suavi sarcinæ mancipavit; Præterea contra Hæreticos incessanti agone desudans multis verberibus, mundi Principibus contra Ecclesiæ ritum sævientibus, diversisque pœnis affectus est. Sic ergo stigmata Christi in corpore suo portans tam pro fidei constantia, quam pro multarum virtutum insignibus sanctæ memoriæ Tarasii Regiæ Urbis Præsulis Syncellus effectus est. Sed ne multa prosequar, sufficere arbitror ad præconium ejus, quod a Sede approbatus sit Apostolica. Quando scilicet Vicarii ejus una cum trecentis quinquaginta Patribus in Nicæa Urbe secundo convenientes universalem Synodum celebratur [lego, *celebrarunt*] *siquidem & laus ejus in eodem septimo, & sancto Concilio reperitur.*

Dicti itaque Anastasii Syncellus iste ille idem erit, cujus apud Nicænos Patres æque, ac Germani Patriarchæ, & Ioannis Damasceni honorifica mentio est, & Cyprium fuisse supra in Georgio Cyprio l) abunde satis, ut opinor, cum nullius alterius Georgii mentio habeatur, probatum est. Id optime Anastasio, qui iisdem temporibus accurate, diligenterque historiam scribebat, innotescere potuit. Verumtamen simus in speculis, observemusque, quemadmodum res se ista habeat, aucupemusque si fieri potest ex puteo veritatem. Georgius Cyprius Vir sanctitate, doctrina, & certaminibus pro asserendis imaginibus celebris, sub Constantino Copronymo a Pseudosynodo damnatur, non uti jam vivens, sed vita functus, sicuti Germanus, & Damascenus; idque contigit circa annum Domini septingentesimum quadragesimum quintum m) vindicaturque postea ab injuria, & probris malitiose, & contra jus omne a nebulonibus illi oblatis, a Patribus Nicænæ secundæ in Responsione ad dictam Pseudosynodum Act. 7. Tarasio ipso vidente, & audiente, ejusque vita Christiane, & orthodoxe transacta summatim percurritur, ut supra etiam notabamus. Quomodo ergo Cyprius ille jam demortuus Tarasii Patriarchæ post quinquaginta ad minus annos (quadraginta namque inter Pseudosy- 324
nodum illam sub Copronymo, & Nicænam Synodum & plures excurrerant) Syncellus esse, & Tarasii Patriarchatus hæres, si Syncelli nomen id præ se ferat, ut doctissimorum virorum opinio est, substitui potuit? Vel memoria ergo Syncelli in Nicæna secunda immedicabili vulnere abrasa est: Vel Anastasius nobis fucum fecit, & alium pro alio, ut fieri solet, vel lapsu memoriæ, vel Commentariorum male fida relatione

l) p. 613. seq. m) A. 754.

tione suggessit. Quidquid sit, Cyprium a Syncello diversum esse, ego pro certo, donec contrarium perdoceatur, dicere audeo; & potissimum, si, ut adnotavit Iosephus Scaliger, *Instituit opus suum anno Christi DCCXII. annis viginti uno ante excessum Karoli Magni, Indictione prima ineunte.*

Syncelli studium, diligentiam, & in contexenda historia conatus Theophanes Isaurus, historiæ illius continuator, ipso statim ingressu sic expressit: ὁ μὲν μακαριώτατος Ἀββᾶς Γεώργιος, ὁ καὶ Σύγκελλος γεγονὼς Ταρασίου τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἐλλόγιμος ἀνὴρ, καὶ πολυμαθέστατος ὑπάρχων, πολλούς τε Χρονογράφους, καὶ Ἱστοριογράφους ἀναγνοὺς, καὶ ἀκριβῶς τούτοις διερευνησάμενος, σύντομον Χρονογραφίαν ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Διοκλητιανοῦ τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων, καὶ διώκτου τῶν Χριστιανῶν ἀκριβῶς συνεγράψατο. Τούς τε χρόνους ἐν πολλῇ ἐξετάσει ἀκριβολογησάμενος, καὶ συστήσας, ὡς οὐδεὶς ἄλλος τῶν πρὸ αὐτοῦ, τάς τε τῶν ἀρχαίων βασιλέων παντὸς ἔθνους πολιτείας τε, καὶ τοὺς χρόνους ἀναγραψάμενος, καὶ κατὰ τὸ ἐφικτὸν αὐτῷ τοὺς ἀρχιερεῖς τῶν μεγάλων καὶ οἰκουμενικῶν θρόνων, Ῥώμης τε φημὶ, καὶ Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας τε, καὶ Ἀντιοχείας, καὶ Ἱεροσολύμων, τούς τε ὀρθοδόξως τὴν ἐκκλησίαν ποιμάναντας, καὶ τοὺς ἐν αἱρέσει λῃστρικῶς ἄρξαντας, καὶ τοὺς τούτων χρόνους ἀκριβῶς συνέταξεν. Ἐπεὶ δὲ τὸ τέλος τοῦ βίου τοῦτον κατέλαβεν, καὶ εἰς πέρας ἀγαγεῖν τὸν ἑαυτοῦ σκοπὸν οὐκ ἴσχυσεν, ἀλλὰ καθὼς προέφημεν μέχρι Διοκλητιανοῦ συγγραψάμενος τὸν τῇδε βίον κατέλιπεν, καὶ πρὸς Κύριον ἐξεδήμησεν ἐν ὀρθοδόξῳ πίστει, ἡμῖν ὡς γνησίοις φίλοις τήν τε βίβλον, ἣν συνέταξε, καταλέλοιπε, καὶ ἀφορμὰς παρέσχεν τὰ ἐλλείποντα ἀναπληρῶσαι. Id est, ut qui non illaudabilem operam in vertendo, illustrandoque Theophane impendit Jacobus Bullardus n) interpretatus est. *Georgius sanctæ memoriæ Abbas & sanctissimi Patriarchæ Constantinopolitani Tarasii Syncellus factus, Vir spectatissimus, atque eruditissimus multis Chronographorum, Historicorumque libris evolutis, & sedulo excussis compendiariam Chronographiam ab Adamo usque ad Diocletianum Romanorum Imperatorem, & Christianorum persecutorem omni studio conscripsit: Temporum rationes ad exactiorem calculum revocans, ipsarumque discrepantias concilians, emendans, & tam oportune constituens, ut qui hactenus de hac re scripserint, omnes facile superarit. Quin etiam priscorum nationis cujuscumque Regum administrationes, & regimina, ætatesque adscripsit, ipsos etiam, quantum in eo fuit, magnarum, & Catholicarum*

n) Jo. Jacobus Buchardus, de cujus inedita Theophanis versione vide Volum. VI. p. 152.

licarum sedium Præsules, Romanæ, inquam, Constantinopolitanæ, Alexandrinæ, Antiochenæ, & Hierosolymitanæ. Tum qui fidelium pastorum munere in Ecclesia defuncti sunt; Vel qui in hæretica pravitate principatum contra jus, fasque occupavere: Eorumque omnium tempora pulchro ordine digessit. Enim vero cum morte præceptus consilium, quod in opere scribendo primum inierat, ad optatum finem perducere non potuerit, sed quemadmodum jam supra diximus, ut ad Diocletiani tempora devenit, ex hac vita ad Dominum in fide Catholica migraverit, nobis, qui amicitia ipsi conjunctissimi fuimus, librum, quem composuerat, reliquit, occasionemque simul præbuit, ut quæ hactenus desiderarentur in illo explere aggrederemur, &c.

Breviarium ergo Chronographicum ab ipso orbe condito ab Diocletianum, quod ultra deducere morte præreptus non potuit, conscripsit. Meminit illius Cedrenus, sive Ioannes Scylitza in Proœmio. ὁ μὲν γὰρ μοναχὸς Γεώργιος, καὶ Σύγκελλος ἀπὸ καταβολῆς ἀρξάμενος κόσμου εἰς Μαξιμιανὸν, καὶ Μαξιμῖνον τοὺς τυράννους κατέληξε, καὶ ὁ ὁμολογητὴς Θεοφάνης τὸ ἐκείνου τέλος ἀρχὴν ποιησάμενος οἰκείαν ἄχρι τοῦ τέλους Νικηφόρου τοῦ ἀπὸ Γενικοῦ κατέλυσε. *Nam & Georgius Monachus, idemque Syncellus ab initio mundi orsus usque ad Maximianum, & Maximinum Tyrannos rem produxit: Et quo is loco desiit, inde principium sumens Theophanes* 325
Confessor obitu Nicephori, qui ex Genico, historiam suam finiit. Id etiam de eo testatus est Michael Glycas Annalium partis tertiæ in fine. Γίνωσκε δὲ ἀγαπητὲ, ὅτι καθά φησιν ὁ χρονογράφος Ἰωάννης ὁ Σκυλίτζης τῆς Χρονογραφίας μὲν κατήρξατο Γεώργιος, ὁ καὶ Σύγκελλος χρηματίσας Ταρασίου τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου, ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, καὶ μέχρις αὐτῶν τῶν τυράννων κατέληξε Μαξιμιανοῦ δηλονότι καὶ Μαξιμίνου, τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. μετὰ δὲ τὸν Γεώργιον ὁ ὁμολογητὴς Θεοφάνης, καὶ τοῦ Ἀγροῦ ἡγούμενος τὰ ἀπόλοιπα συνελέξατο ἕως τελευτῆς βασιλέως Νικηφόρου τοῦ ἀπὸ Γενικῶν, ἐφ' οὗ καὶ ἀπὸ Μιχαὴλ τοῦ Ῥαγκαβὲ τῆς Χρονογραφίας ὁ Σκυλίτζης κατήρξατο. *Debes autem scire, dilecte Fili, temporum annotationem incboatam esse, Joanne Scylitza Chronographo auctore, ab Georgio sanctissimi Patriarchæ Tarasii Syncello, qui a mundi exorsus initio in his ipsis Tyrannis Maximiano scilicet, & Maximino ejus filio desiit. Deinde post Georgium Theophanes Confessor, & Agri præpositus, reliqua literis est complexus usque ad Nicephori Genici finem, qua ipsa de causa Scylitzes Chronographiam suam a Michaele Rangabe voluit auspicari.* Eadem repetit Joannicius Cartanus in Flor. cap. 183.

Syncellum in hoc volumen universam Eusebii Chronologiam sine ulla verborum immutatione transtulisse: Et quemadmodum Eu-

sebius Africanum, & alios, qui ante eum huic scriptioni manum admoverunt, castigabat, quod multa adversus veram temporum rationem sciscebant, sic ipsum Eusebium Georgius iste Syncellus, ubi quid ille paulo alienius a vero dixit, aut fecit, ita exagitat, ut ubi usus venit, raro hominem sine acerba objurgatione, aut contumelioso dicto dimittat; Quin etiam ἐμβρόντητον appellat, adnotavit non male Josephus Scaliger in Eusebii Chronicon, & ex eo Joannes Vossius de Histor. Græcis lib. 2. cap. 24. Eum merito ab Eusebio dissentire sæpe, sæpe etiam immerito, Josephus passim conatus est ibidem ostendere, cui ut in multis subscribes, ita in pluribus meram animi contentionem agnosces. De illis, quibus plus otii est, judicium ferant. Sed enim a Josepho probe, & honeste dissentio; maledicentiamque illam in Auctorem tantopere ab eo perpolitum condemno. Frustra enim in immeritum, ac optimum scriptorem convicia illa, quæ sine stomacho non audies, jaciuntur. Syncellus *sententiam suam nullo valido argumento præterquam pertinacia, quæ illi familiaris est, formare potuit. Et multa alia, in quibus non præter solitum levis. Insignis hallucinatio, vel potius deliratio. Insigne delirium. Quæ sunt stultissima. Non pauca vomit; quæ non referam. Quod hujus latratoris oppones vecordiæ. Qui nullum errorem Eusebii præterire solet. Plane puerile est.* Hæc indigna Philosopho, animoque ingenuo sunt. Satius erat sine istis contumeliis o) de erroribus admonere. Nollem ab aliquo dici probationum defectu maledicta substitui. O quantus est in rebus inanibus tumor, & strepitus.

Evenit porro, ut exscriptorum incuria, vel legentium tædio, & solemni, ac misera scriptorum conditione, ut pars anterior operis, qua a mundi exordio res gestæ ad obsessam a Pompejo Hierosolymam, vel ad Julii, & Augusti principatum enarrantur, in Auctore exscribendo, omitterentur; Adeo ut vix uno, vel altero loco inveniatur: p) a Pompejo, & Augusto ubique. Hinc nonnulli nullam aliam Syncelli Historiam præter hanc posteriorem agnoscunt. Plerique etiam, cum nullam aliam ab orbe condito Georgii Historiam præter Hamartoli deprehenderent, & scirent Syncellum ab orbe condito opus inchoasse, Hamartoli sententias pro Syncelli, ut alii quoque Theophanis parili fuco divendunt. Specimen hujus rei esse poterunt excerpta sub Georgii Syn-

o) Bene svades, Allati, utinam ipse semper tam sani consilii memor.
p) Confer Goari præfationem ad Syncellum, & Allatium infra, p. 318.

Syncelli nomine ex illius Chronico a Dionyſio Petavio exhibita poſt Breviarium hiſtoricum Nicephori Patriarchæ, q) Ea enim, ut Vir ille animadvertit, falſo Georgii nomen præ ſe ferunt, cum ſint Theophanis. At ipſe Georgii Hamartoli eſſe non Theophanis deprehendi. Quod inde etiam facili negotio haberi poterat, quando in illis nulla anno- 326
rum diſtinctio, nulla temporis delineatio, ſed rei, uti ſe habuit, plana & continuata narratio, quod præter inſtitutum Theophanis eſt, qui omnia annis concludit, ut uno obtutu conſpiciatur. Et ne alios in crimen adducere videar, ipſe egomet in Syntagmate meo de Engaſtrimytho r) olim edito ſententiam de ea Hamartoli, Syncello, errore non levi, aſſerui: Multa itaque ſub Syncelli nomine, quæ Theophanis, & Hamartoli, multa ſub Theophanis, quæ Syncelli, & Hamartoli; Multa denique ſub Hamartoli, quamvis non ita ſæpe, cum Auctor in promptu haud fuerit, quæ Syncelli, & Theophanis ſunt, laudantur: Et hi tres Auctores, quando non omnibus pateant, apud recentiores confunduntur, & unus alterius ſæpe numero locum occupat. Quid Georgium Theophanem Voſſii s) referam? Plura rapit calamus, dixi ille. Ego dicerem, plurima Typographicorum amanuenſium incuriam confundere, plurima ex recta ſcriptorum ſemita in pravam, diſtortamque nulla pœna protrudere.

Fraudem in hiſce Georgiis aperiam, ut futuris temporibus, ſuis quisque plumis, alienis abactis, præfulgeat. Cauſa erroris fuit, nomen illud Monachi, quaſi cognomen Georgiis addictum, quod recentiores parum advertentes, unumque Georgium Monachum Hiſtoriarum ſcriptorem opinantes, ſcripta omnia ad unum retulerunt. Poſſevinus in Apparatu: *Georgius Hamartolus, qui aliis idem, qui Georgius Syncellus Taraſius Patriarcha Conſtantinopolitanus, ab mundi ortu uſque ad imperium Conſtantini, filii Leonis, Chronicon ſcripſit: Idque in Bavar. Biblioth. MS. extat. Quin & ſcripſit de Inventione ſancta Crucis, cujus fragmentum inſeruit Græce & Latine Jacobus Gretſerus Tomo ſuo ſecundo de Cruce. Sane Georgii Syncelli hiſtoria ab Adamo ad Alexium Comnenum extabat in Vaticana, & in Cæſarea Viennæ Auſtriæ Bibliothecis.* Vides hic multa peccare Poſſevinum: Inauditum illud eſt, Georgium Syncellum Taraſium Patriarcham, aut Patriarcham

q) Pariſ. 1616. 8 pag. 399-407. Græce *περὶ τῆς βασιλείας ἡρακλείȣ, ἐκ τῶν Γεωργίȣ Μοναχȣ̃ Συγκέλλȣ χρονικῶν.*

r) cap. XI p. 454. Lugd. 1629. 4.

s) ita per errorem Voſſius vocat lib. 2. de Hiſt. Græc. c. 24. p. 285.

Constantinopolitanum fuisse. Qui in Maximiano, & Diocletiano morte oppressus finiit, nec ultra producere potuit, quanam ratione ad Constantinum, filium Leonis perduxit? Multo minus ad Alexium Comnenum trecentos, & plus annos ante mortuus continuavit. Scriptum illud de Inventione S. Crucis a Gretsero editum ex historia Hamartoli depromptum est, non per se separatum. Vides ergo in his verbis, ut omnia confunduntur, Georgius Hamartolus cum Georgio Syncello, & Georgio Cedreno, & Patriarcha Tarasio; & historiæ ab his conscriptæ, licet diversæ, ac variæ, & ab uno Adamo initium trahentes in unum veluti surculum coalescant. Cedrenus enim in Isaacio Comneno, Hamartolus in Michaele Theophili filio, Syncellus in Diocletiano scriptionem terminant.

Gesnerus, *Georgii cujusdam Graci Monachi historia temporum, sive Chronica a condito mundo, usque ad regnum Nicephori Botaniatæ* t), *extat manuscripta Venetiis in Bibliotheca sanctorum Joannis, & Pauli, & apud Diegum Urtadum Cæsaris Legatum ibidem. Vide, ne idem sit, qui infra Georgius Pachymerius nominatur; Nam & ipse Monachus historiam quandam scripsisse fertur.* Cujusnam ea historia Georgii sit divinare non possumus, & certum est ex commemoratis superius nullum ad Botanitatem usque historiam suam produxisse; Nisi id affirmaremus, alium quempiam ad Historiam Georgii, quicunque ille fuerit, quæ deerant ad Botaniatem usque de suo, vel ab alio scriptore adjecisse. Ridiculum præterea est, similem Auctorem Pachymerem fuisse, cum Pachymeres non a principio mundi historiam inchoarit, neque plurium Imperatorum res gestas, sed Michaelis, & Andronici ejus filii Palæologorum tantum, quando etiam ipse rebus interfuit, prosecutus sit, ut infra dicemus. Syn-

t) In Bibl. illustris Viri Frid. Adolphi Hansen ab Ehrenceron p. 426. memoratur MS. Chronicon Græcum foliorum 330. in 4. incipiens à temporibus Constantini Magni & desinens in imperio Nicephori III. sive Botaniatæ. Subjuncta διήγησις περὶ τῆς κτίσεως τῆς ἁγίας Σοφίας τῆς Κωνσαντινουπόλεως, ἥνπερ ἔκτισεν Ἰουστινιανὸς ὁ Βασιλεύς. In calce Chronici hæc adscripta sunt verba: Ἐπλειώθη ὁ παρὼν χρονογράφος εἰς δόξαν Θεοῦ, διὰ χειρὸς κἀμοῦ ἁμαρτωλοῦ Γεωργίου ἐκ τῆς Κωνσαντινουπόλεως, διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου τοῦ ἐντιμοτάτου καὶ εὐγενεστάτου Κυρίου Κωνσαντίνου τοῦ Καντακουζηνοῦ. Ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου ζ ξ γ΄ ἀπὸ δὲ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας αφιέ. Κτῆμα Ἀλεξάνδρου τοῦ Μοσχολέου. De διηγήσει illa dixi Volum. VI. p. 689.

Digitized by Google

Syncelli itaque Chronicon potiore sui parte mutilum visebatur in Bibliotheca Antonii Augustini Cod. 136. *Georgii Monachi Syncelli Chronographia epitome a* C. *Iulio Casare ad Diocletianum usque. Sequitur Chronographia Theophanis ad Michaelem*,* *& Theophylactum ejus filium.* Ejus refertur 327
ad Theophylactum, ficuti in præcedenti nota, non ad Diocletianum, *a Theophane Monacho continuatum.* Index manuscriptus. Et fortasse idem erit cum alio ejusdem in eadem Bibliotheca, ut est in Indice edito. *Georgii Monachi, & Logotheta Syncelli Chronicon breve ex diversis Chronographis, & Interpretibus collectum, continens historias ab exordio mundi usque ad Heraclionem Heraclii filium.* Ubi vides Syncellum Logothetæ etiam dignitate, nescio an ex vero, insignitum: quemadmodum & in Codice Ambrosiano Mediolani. χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων, καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν, καὶ συντεθὲν ἀπὸ Γεωργίου μοναχοῦ, καὶ Συγκέλλου. Et in fine, ἕως ὧδε τὰ χρονικὰ Γεωργίου μοναχοῦ καὶ Λογοθέτου. Dixeram dubium esse, an Syncellus Georgius, Logotheta itidem fuerit: Alium namque fuisse Codex Palatinæ MS. in Bibliotheca Vaticana evincit, in quo tota Georgii Hamartoli Historia præter nonnulla loca, quibus res fusius, vel succinctius habentur, & variantes, sed sæpissime in melius Lectiones, ad verbum exscripta est, Joanni Siculo, postmodum Patriarchæ Constantinopolitano tributa. Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων, καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν παρὰ Ἰωάννου μοναχοῦ τοῦ Σικελιώτου, τοῦ καὶ χρηματίσαντος ὕστερον Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης. *Chronicon breve ex diversis Chronographis, & expositoribus collectum, & compositum a Joanne Monacho Siculo, qui postea fuit Patriarcha Constantinopolis nova Roma.* P. πολλοὶ τῶν ἔξω χρονογράφοι, καὶ φιλολόγοι. Et infra. βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων, ᾗ ἡμέρᾳ ἔπλασεν ὁ θεός. Post nonnullas paginas, τοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου τοῦ Σικελιώτου περὶ τοῦ Ἀδὰμ, καὶ τῆς Εὔας, καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν καταγομένων. *Ejusdem Joannis Siculi de Adamo, & Eva, & eorum descendentibus.* P. Ἀδὰμ Ἰωσήππῳ κατὰ τὸν σοφώτατον. Præter Auctoris nomen diversum, omnia Hamartoli sunt: Desinit in Michaele filio Theophili, notaturque in fine, ἕως ὧδε τὰ χρονικὰ Γεωργίου, καὶ τοῦ Λογοθέτου. *Hucusque Chronica Georgii, & Logothetæ.* Multo quam in Ambrosiano clarius. Chronica nempe hæc ex Georgio, & Logotheta, duobus duntaxat scriptoribus concinnata fuisse. Sed quis his Logotheta fuerit? An idemmet Joannes Siculus, qui ante Patriarchatum initum Logotheta fuit? Vel etiam cognomento talis, quan-

* Michaëlem cognomento Rancabe.

do sequioribus Græciæ temporibus multi cognomentum illud, sive a Logothetæ dignitate, qua fuerant insigniti, sive alia causa, ut fieri solet, usurparunt, & nunc quoque usurpant? An etiam alius a Siculo? Certe Logothetæ illud Georgio adscribendum non videtur, ex quo sua Siculus descripsit, vel cui sua appinxit. Quis præterea Joannes iste Siculus fuerit postmodum Patriarcha? Græci Historici quod ipse viderim, silent. Ego suspicor non alium a Joanne Glyca u) fuisse, cujus licet taceatur patria, eum tamen Atticismi studiosissimum eloquio valuisse, & quod magis est, Logothetam Dromi, antequam in Patriarchicum solium collocaretur, fuisse tradit Gregoras historiæ Romanæ lib. 6. & Phranza lib. 1. cap. 9. & Ephræmius Monachus in Chronico.

Τοῦ δ' ἐν γραφῇ δὲ θῶκον ἀπειπαμένου
Ἰωάννης τις, ὁ Γλυκὺς δὲ τοὐπίκλην
Συγκλητικός τε, καὶ Λογοθέτης Δρόμου
Εἷς ὢν ἀρίστων, καὶ σοφῶν λόγων ἴδρις,
Χειρίζεται δὴ τὴν λεὼ προστασίαν.

Hoc porro Niphone scripto solio renunciato, Joannes quidam Glyca cognomento, Senator, & Logotheta Dromi, optimorum, ac sapientum sermonum peritus populi regimen excepit. Nec ob aliam causam exscriptorem Logothetæ nomine Ioannem Siculum, sive mavis Glycam indicasse. Non placet? da certiora, & concedam. Sed quis non videt exscriptorum
328 turbas, & nugas? Vnus illis Georgius omnia fuit; & propria unicuique singulis, ac si communia essent, concedunt. Ambrosiana Historia jam sub Syncelli nomine allegata, Syncelli non est, neque diversa ab ea, quæ Hamartolo in eadem Bibliotheca adscribitur, si ex principio de reliquis libri partibus sententiam ferre inconcinnum non est. Opus tamen hoc, si conjectura non fallor, non est, neque Hamartoli, neque Syncelli, sed ex utrisque, ut libuit Epitomatori compilatum, productumque ad Heraclionem, & infra ad sua tempora: Eam tamen historiæ partem cum ultimis foliis vetustate laceram, vel alio infortunio deperditam, ut sæpe usu venire solet, suspicor. Quod etiam in Codice 154. Bibliothecæ Vaticanæ adnotabam, in quo a principio mundi ad Imperium Romanorum, & inde ad Theophanis principium historia continuatur totidem verbis, quibus Syncellus & Hamartolus usus est: Ut videri possit ab aliquo tertio ex Georgio Hamartolo, & Syncello historiam illam fuisse decurtatam, cum in multis

u) Hic Patriarchatum gessit ab A. 1316. ad 1320.

tis concisior sit, nec tam crebris, longisque sanctorum auctoritatibus abundet, licet iisdem verbis Hamartoli, & Syncelli, ubique semper narrationem continuet, nec usquam variet.

Conjecturam confirmat Gretserus, qui de Georgii Syncelli Codice Boico, & Augustano sermonem habens, testis oculatus scribit; *Verum nec Boicus, nec Augustanus Codex, utrumque jam vidimus, genuinum Syncellum continet, sed miscellaneam quandam farraginem ex variis ac nescio quibus rhapsodiis consutam. Nam verus, & germanus Syncellus Chronicum suum auspicatur a Julio Cæsare, prætexitque usque ad primum annum Diocletiani; deque termino testem habemus Anastasium Bibliothecarium in præfatione, quæ Miscellæ præfigi solet. Legitimum Syncellum nacti sumus, & legimus beneficio Marci Velseri Viri Augustani, in cujus Codice titulus sic habebat*: Γεωργίου ὁσιωτάτου μοναχοῦ καὶ Συγκέλλου γεγονότος Ταρασίου τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως σύνταξις, ἤτοι χρονογραφία ἐν ἐπιτόμῳ ἀπὸ τῆς βασιλείας Ιουλίου Καίσαρος Ρωμαίων, μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ πρώτου ἔτους Διοκλητιανοῦ, &c. Falsum nihilominus est Syncellianæ historiæ principium a Julio Cæsare esse, quod postea & idemmet Gretserus ex Theophane, ac Cedreno agnoscit; ac proinde Codex illi a Velsero exhibitus non integer fuit, sed pars postrema Syncellianæ historiæ, cujus quemadmodum & Theophanis plures Codices, quæ eam ab obsessis a Pompejo Hierosolymis, vel a Iulij, vel Augusti principatu auspicantur in Italiæ Bibliothecis, & præcipue Vaticana custodiuntur. Attamen partem illam, quæ ab orbis conditi initio ad tempora Pompeij res pertractat, etsi sedulo avideque pervestigarim, nusquam hactenus vidi. Reperiri tamen nullus dubito, confirmorque schedula, quæ in Codice quodam Palatino dicti Georgii reperta est: In ea asseveratur Chronographiam Syncelli integram ab orbe condito in Bibliotheca Regis Gallorum adhuc extare, x) charactere vetusto, bonæque notæ, cujus illud dicitur esse principium: ἐκλογὴ χρονογραφίας συνταγεῖσα ὑπὸ Γεωργίου μοναχοῦ, Συγκέλλου γεγονότος Ταρασίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Διοκλητιανοῦ. *Ecloga Chronographica composita a Georgio Monacho, qui fuit Syncellus Tarasii Patriarchæ Constantinopolitani, ab Adamo ad Diocletianum.* P. ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. ἀρχὴ πάσης χρονικῆς κινήσεως τῆς κατὰ χρόνον ὁρα-

x) Ex hoc Codice Regio publicavit Iacobus Goar, & cum versione sua ac notis in lucem integrum Syncellum produxit Paris. 1652. fol.

ὁρατῆς κτίσεως ἐστὶν, ἐν ᾗ οὐρανὲς καὶ ἡ γῆ περὶ τοῦ θεοῦ πατρὸς, &c. Hunc esse Codicem arbitror, ex quo Eusebiana sua Scaliger habuit, quare ejus de Codice judicium audiamus. *Quam mutilus vero ille liber ad nos pervenerit, colligere licet ex eo multis locis, in quibus aut quorundam meminit, aut quædam promittit, quæ tamen nusquam comparent. Accedit manifestum mutilati Codicis argumentum, verba ante lemma operis ad hunc modum concepta:* παρεκβολαὶ ἀπὸ τῶν Γεωργίου τοῦ Συγκέλλου Ταρασίου Πατριάρ-
329 χου. *Sane* τῶν παρεκβολῶν, *id est excerptorum nomen, satis indicat plura desiderari, quam superesse. Codex scriptus est ante plus, minus annos DC. ex eo omnia Eusebiana excerpsimus, quæ quidem deprehendere potuimus, quæ tanquam ne centesima quidem pars eorum esse videtur, quæ ab Eusebio relicta sunt, aliquando tamen justum volumen explere possunt.* Sed Codicem illum mutilatum esse, pace tanti Viri, difficile adduci possum, ut credam. Verum de libro, quem nec vidi, nec examinavi, quid firmi, aut certi statuere potero? Ne nobis tantum thesaurum, quibus id incumbit, Musarum selectissima παιδικὰ, invideant, precor, obtestorque, sed typis omnibus communicent. Monachum porro & Abbatem Syncellum agnoscit Theophanes in principio. ὁ μὲν μακαριώτατος Ἀββᾶς Γεώργιος, ὁ καὶ Σύγκελλος γεγονώς. Vivebat temporibus Karoli Magni.

Cum autem Georgius *Chronographus*, seu *Chronicus* laudetur a plerisque, ut ab Hippolyto Thebano in Chronico apud Canisium Antiquarum Lectionum T.3., Photio Patriarcha libello,* cui titulum fecerat, συναγωγαὶ καὶ ἀποδείξεις περὶ ἐπισκόπων, καὶ μητροπολιτῶν, καὶ ἑτέρων ἀναγκαίων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, Nec non Joanne Tzetza Chiliade 2, hist.33. de Cleopatra, & Pharo.

Μέμνηται μὲν Βιργίλιος ταύτης τῆς Κλεοπάτρας,
Λουκιανὸς, καὶ Γαληνὸς, καὶ Πλούταρχος σὺν τούτοις.
Διόδωρος, Γεώργιος ὁ Χρονικὸς συν' ἄλλοις,
Καὶ Ιωάννης μετ' αὐτοὺς Αντιοχεὺς ὑστέρως.

Mentionem quidem Virgilius hujus Cleopatræ fecit, Lucianus, & Galenus, & Plutarchus cum his, Diodorus, Georgius Chronicus cum aliis, & Joannes post hos Antiochenus postremo. Dubitari potest de quonam Georgio intelligi debeat. De Syncello dici plane censet Gerhardus Vossius de Historicis Græcis lib. 3. in Ioanne Antiocheno, & postrema ista Tzetzæ convincere videntur. Nam si Georgio posterior est Joannes Antiochenus, qui

* De hoc dixi Volum. IX. p. 363.

qui nihilominus eſt Damaſceno antiquior, cum ab eo Orat. 3. de Imaginibus laudetur, ſane Georgius ante Damaſceni, cum etiam ante Joannis Antiocheni tempora fuit, ergo non alius, quam Syncellus, cum ille antiquior ipſo Hamartolo, & aliis fuerit. Sed enim in his inſulſe, quemadmodum & in plerisque aliis Tzetza argutatur. Nam ſi vera ipſe pronunciat, quod ipſe neutiquam crediderim, alius erit hic Tzetzianus Chronographus a Syncello. Et vim argumenti nec Tzetza ipſe, nec alius eo acutior, aut turbulentior effugiet. Joannem Antiochenum, ut diximus, Damaſcenus ſub Leone laudat, ſed per Tzetzam Antiochenus poſterior eſt Chronographo, cum poſt eum ſcripſerit, y) ergo Chronographus hic non erit Syncellus Taraſii Patriarchæ, qui poſt Damaſcenum annos fere ſeptuaginta ſcribebat ſub Conſtantino, & Irene. Ergo quantum hic Syncellus Joanne Antiocheno, & Georgio Chronographo, qui ante Antiochenum ſcribebat, diſtabit? Chronographi tamen nomen Syncello magis, quam alteri competet, quod ipſe res per annos diviſas pertractaverit, cæteri ſine ulla annorum diſtinctione illas proſequantur. Verum in tanta Auctorum confuſione non dubito aliis etiam Georgiis, & Hamartolo præcipue a ſcriptoribus, qui non ſingula ad amuſſim examinant, tributum.

XXIV. GEORGIUS alter MONACHUS, qui gaudet HAMARTOLUS, Peccator Latine diceres, in ſui contemptum: quod etiam plerique alii, ſed Theophanes Syncelli continuator, potiſſimum in Inſcriptione operis, & ex Latinis etiam multi conſueverunt, appellari. Chronicon & ipſe ſcripſit ab exordio mundi ad Michaelem Theophili filium, z) quando ipſe vitam agebat, ex variis, & diverſis Chronographis, & Interpretibus ſacris contextum; Hiſtoria quidem non admodum opulentum, ſed ad firmanda fidei capita, diſſertationibus, & ſanctorum Patrum auctoritatibus longiuſculum. Pleraque ſunt in

y) Fieri poteſt ut Tzetzes ne quidem voluerit tempus quo Ioannes Antiochenus vixit Georgio Chronico poſterius innuere, ſed tantum quia poſt cæteros Antiochenum commemorat, ideo μετ' αὐτοὺς ὑστέρως eum nominare. Nam ita Plutarchus ab eo laudatur poſt Lucianum & Galenum licet utroque antiquior, & Diodorus poſt Plutarchum cum diu ante vixerit. Cæterum Georgium Chronicum Tzetzæ, Hamartolum potius ſignari mihi perſvadeo quam Syncellum; quemadmodum Georgius Monachus inter ſcriptores, è quo excerpta Peireſciana, nominatus cum Ioanne Antiocheno, itidem Hamartolus, eſt, de quo vide ſi placet quæ dixi Volum. VI. p. 154. ſeq.

z) Hic imperio præfuit ab A. C. 841. ad 867.

eo, quæ in Cedreno, Theophane, Glyca, aliisque iisdem pene verbis, ac sententiis, paucissimis tamen exceptis descripta: ex hoc au-
330 tem illi veluti e fonte sua, cum posteriores sint, hausisse, nemo ambiget. Historiam ad aliorum scriptorum loca obscura, & ardua explananda apprime necessariam nos e Græca lingua multis ab hinc annis vertimus in Latinam. Quæ utinam aliquando bono Reipublicæ literariæ lucem videat. a) Quid ex ejus lectione sperare possis, auctor quisquis ille fuerit in principio libri carmine Jambico significavit.

Πίναξ ἀκριβὴς τῆς γραφῆς τοῦ βιβλίου,
Πράξεις παριστῶν καὶ χρόνους στεφηφόρων
Πράξεις παλαιὰς, ἔργα, καὶ καταστάσεις,
Συμβάντα καὶ πραχθέντα πᾶς μαθεῖν θέλων,
Ταύτην βίβλον διελθε, τοῖς γεγραμμένοις
Τὸν νοῦν ἐφιστῶν πᾶσι, μή τι που λάθοι,
Ὡς ἂν παριστῶν ταῦτα τοῖς οὐκ εἰδόσι
Ἐχειν νομίζῃ πραγμάτων ἐμπειρίαν.

Cujus ea est sententia:

O exarati Codicis mirum Indicem
Recenset acta, Principum annos computat,
Antiqua narrat facta: quis rerum status.
Te si cupido temporis lapsi tenet
Novisse seriem; Codicem istum perlege,
Et scripta volue serio, ut fugiat nihil.
Namque illa nescientibus cum postmodum
Edisseres, diceris expertus, catus.

Nec alio respexisse videtur, ut id quoque obiter hic notem, quam ad Dionysii Periagetæ carmina, b)

Νῦν δέ τοι ἠπείρου μυθήσομαι εἶδος ἁπάσης,
Ὄφρα καὶ οὐκ ἐσιδών περ ἔχοις δ' ἄφραστον ὀπωπὴν,
Ἐκ τοῦ δ' ἂν γεραρός τι, καὶ αἰδοιέστερος εἴης
Ἀνδρὶ παρ' ἀγνώσσοντι πιφαυσκόμενος τὰ ἕκαστα. Et infra:
Ῥηϊδίως δ' ἄν τοι λοιπὸν πόρον αὐδήσαιμι

Γαιάων

a) Nec dum, quod dolendum, lucem vidit, neque Allatio neque alio editore, licet manu exarata in variis Bibliothecis ut Cæsarea, apud Lambecium VIII. p. 462.

b) vers. 170. & 881.

Γαιάων Ἀσίης. ὁ δέ τοι λόγος ἐν φρεσὶν ἔστω,
Μηδ' ἀνέμοις φορέοιτο πονηθέντων χάρις ἔργων,
Εἰ γάρ μοι σάφα τήν δε καταφράσσαιο κέλευθον,
Η τάχα καὶ ἄλλοισιν ἐπισταμένως ἀγορεύοις,
Καὶ ποταμοὺς πολίων τε θέσιν, καὶ γαῖαν ἑκάστην.

Andreas Papius Gandensis:

Nunc age telluris formam tibi versibus omnem
Quam facile haud visam capias, & mente reponas;
Exequar: Unde ingens veniat tibi gloria quondam,
Si quando ignaros inter bene singula narres. Et
Nunc age, quod superest Asia progressus apertis
Expediam dictis; Tu condita mente teneto
Nec fugat in tenueis operæ mihi gratia ventos,
Namque hujus bene si tractum perspexeris oræ
Continuo inde aliis poteris narrare perite
Fluminaque & positas urbes, faciemque locorum.

Hocque meus Paraphrastes manuscriptus (c) soluta oratione sic extulit: ὀρτίως δὲ ἁπάσης τῆς ἠπείρου, ὅ ἐστι τῆς γῆς τὴν μορφὴν λέξω, ὅπως εὔφραστον αἴσθησιν, καὶ εὐσύνοπτον τὴν γῆν καίπερ μὴ ἰδὼν ἔχοις, ἐκ τούτου καὶ γὰρ τοῦ εἰδέναι σε τῆς ἠπείρου τὰ ἔσχατα καὶ τὰ μέτρα, αἰδεῖ πὰρ ἀγνώσσοντι, οἱονεὶ πὰρ ἀνεπιστήμονι αἰδεῖ καὶ μηδὲν εἰδότι, ἀγνώσσοντι γὰρ τῷ ἀπείρῳ, καὶ ἀνεπιστήμονι, καὶ μηδὲν εἰδότι σημαίνει. ἕκαστα πιφαυσκόμενος, φανεροποιῶν, καὶ κατὰ μέρος, καὶ ἁρμοδίως λέγων ἐντιμότερος ἂν ὑπάρχοις, καὶ αἰδοιέστερος, τουτέστιν αἰδοῦς, καὶ ἐντροπῆς ἄξιος. Et, τὸν δὲ λοιπὸν πόρον τῶν γαιῶν ῥαδίως σοι προσείποι- 331
μι. οὗτος δέ σοι ὁ λόγος ἐν ταῖς φρεσὶν ὑπαρχέτω, καὶ ἡ χάρις τῶν πονηθέντων ἔργων τοῖς ἀνέμοις μὴ φέροις. * καὶ γὰρ ἐὰν σαφῶς, καὶ καλῶς ταύτην τὴν ὁδὸν καταμάθοις, ὅμως ἂν ταχέως καὶ τοῖς λοιποῖς ἅπασιν ἐπισταμένως ἀγορεύοις τούς τε τόπους, καὶ τὴν θέσιν τῶν πόλεων, καὶ ἑκάστην γῆν. *Nunc autem universæ continentis, terræ scilicet formam exponam, ut sensum habeas bene loquentem & terram satis conspicuam, licet eam non vide-*

c) Hunc paraphrastem periegeseos Dionysianæ Eduardus Thwaitesius primum in præclara sua Dionysii editione Oxon. 1697. 8. Deinde integriorem A. 1712. 8. ad calcem Voluminis quarti Geographorum Græcorum minorum vulgavit doctissimus vir Joannes Hudsonus, bonis literis nuper cheu ereptus. * lege, φέροιτο.

ris, ex eo enim, quod scias continentis extrema, & mensuras apud hominem minime gnarum, hoc est imperitum, nihilque scientem, nomen enim ἀγνώστοιτι inexpertum, idiotam, & nihil callentem significat, singula enarrans, manifestans, & secundum partes, apteque enuncians, honoratior eris, ac venerabilior, hoc est veneratione, & suspicione dignus. Et, *Reliquum vero cursum terrarum facile tibi tradam. Hic porro sermo in mente tua firmus sit, & gratiam laborum, quos sustinui ne ad ventos transmittas. Etenim si clare beneque viam hanc didiceris, facili negotio, & reliquis omnibus sapienter & loca, & situm urbium, & terram quamlibet expones.*

Sed operis argumentum, & Auctoris in colligenda historia conatum, & finem a quonam melius, quam ab eodem addiscemus? En procemium operis, quod eo libentius hic transcribo, ut inediti operis gustum aliquem habeas. Πολλοὶ μὲν τῶν ἔξω φιλολόγοι, καὶ λογογράφοι, ἱστορικοί τε, καὶ ποιηταὶ, καὶ χρονογράφοι τὰς τῶν ἀρχαίων βασιλέων καὶ δυναστῶν, καὶ τὰς τῶν ἀνέκαθεν φιλοσόφων, καὶ ῥητόρων τε, καὶ τῶν ἐπ᾽ εὐγλωττία, καὶ δεινότητι λόγων καὶ στωμυλίᾳ διαθρυλλουμένων πράξεις, καὶ ῥήσεις, καὶ μέν τοι καὶ τὸν τρόπον ἐνίοτε τῆς τούτων ἀποβιώσεως διʼ ὑψηγορίας, καὶ ἐπιτάσεως λόγων συγγεγραφότες, οὐκ ἀλήπτους, καὶ εὐκαταλήπτους τε καὶ εὐχερεῖς τοῖς πολλοῖς τὰς πραγματείας, ἅτε δι᾽ ἐπίδειξιν, καὶ κρότον, ἔσθ᾽ ὅτε καὶ ἀνάρρησιν τοῦτο δεδράκασιν, ἥκιστα πεφροντικότες τῶν τῆς ἀληθείας δογμάτων, καὶ διηγημάτων, καὶ ἀνθρώποις ὠφελίμων. ἡμεῖς δὲ πάμπαν οἱ τῶν ἔνδον ἀνάξιοι δοῦλοι τῶν δούλων τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀμέτοχοι τῆς τῶν ἔξω φυσιολογίας, καὶ τεχνολογίας ἐξ ἐπιμέτρου πέλοντες, οὐ μόνον ἑλληνικῶν καὶ παλαιῶν ἱστοριῶν, ἀλλὰ καὶ νέων, καὶ πολὺ μεταγενεστέρων, καὶ σεμνοπρεπῶν ἀνδρῶν, ἐλλογίμων ἐξηγήσεσι, καὶ χρονογραφίαις, ἱστορίαις τε καὶ διδασκαλίαις ψυχωφελέσιν ἐντετυχηκότες, ἀκριβῶς κατὰ τὸ ἡμῖν ἐφικτὸν, καὶ περιεσκεμμένον ἐν φόβῳ Θεοῦ, καὶ πίστει χρονικὴν, τοῦτο δὴ τὸ μικρὸν, καὶ παντελὲς βιβλιδάριον ἐξεθέμεθα, τὰ πρὸς ὄνησιν ἐκ πολλῶν ὀλίγα συντείνοντα ποσῶς μετὰ πόνου συλλέξαντες, καὶ συνθέντες, τότε πᾶσαν μὲν ἀλήθειαν ἄκομψον, καὶ ἀκατάσκευον σφόδρα περιέχον δραματουργίαν, ἀναγκαῖα δὲ πάνυ, καὶ χρήσιμα λίαν εἶναι διʼ ἐπιτομῆς καὶ σαφηνείας ἐναργεστάτης ὑφηγούμενον ὅτι μάλιστα. κρεῖσσον γὰρ μετὰ ἀληθείας ψελλίζειν, ἢ μετὰ ψεύδους πλατωνίζειν. οὐχ ὅταν γὰρ ὁ λόγος ῥεῖ, καὶ ἔξω τῶν ὅρων φέρεται θαυμαστός ἐστιν, ἀλλ᾽ ὅταν βραχὺς μὲν ᾖ τῷ μήκει, πολὺς δὲ τοῖς ἐνθυμήμασι, καὶ ἐν τῷ συντόμῳ τὸ ἀπαράλειπτον, καὶ ἀτρεκὲς ἔχων τῶν ἀναγκαίων, καὶ ὀνησιφόρων,

ὑπὸ

ὑπὸ τοῦ καιροῦ μάλιστα, καὶ τῆς βασκανίας, καὶ πάσης ἐθελοκακίας ἀπηλ-
λαγμένων ψυχωθεὶς ζητικώτερος ἀναδεχθήσεται. οἱ γάρ τοι πνευματικῶς
τὰ πνευματικὰ συγκρίνοντες, καὶ ἀνακρίνοντες, καὶ μεταλλεύοντες, ὡς
ἐπιστήμονες, καὶ δόκιμοι τὰς ἱερολογίας οὐ λαμπραῖς, καὶ γραφάδεσι καὶ
τετορνευμέναις λέξεσι, καὶ συντάξεσιν ἐντέχνοις, καὶ καλλιεπείᾳ, ἐν ᾗ τὸ
ψεῦδος πολλάκις διὰ τῆς δεινοτάτης μεθόδου, καὶ κατασκευῆς ἐπικρύπτου-
σιν οἱ δεινοὶ τοὺς ἀπερισκέπτως, καὶ ἀβασανίστως ἀναγινώσκοντας ἐκλανθά-
νοντες, ἐπιζητοῦσιν, ἀλλὰ τὰς ἀληθείᾳ λαμπρυνομένας ῥήσεις, εἰ καὶ διὰ
βαρβαριζούσης, καὶ σολοικιζούσης ἐκφωνοῦνται γλώσσης. εὕροις τοίνυν ὅγε
πιστῶς, νουνεχῶς τε, καὶ ἀφθόνως ἅμα, καὶ ἀπερίεργως, καὶ πάσης διπλόης,
καὶ ῥᾳδιουργίας ἐλευθέρως ἐντυγχάνων ἐνταῦθα δι' ὀλίγων τὰς τῶν εἰδώλων
εὑρέσεις καὶ ἀνατροφὰς ἐντέχνως, καὶ ἐπιτεταγμένως τὰς τῶν φιλοσόφων ἑλλήνων
ἐρεσχελίας, καὶ μυθοπλασίας, καὶ θρησκείας, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀθείας, καὶ κακονοίας.
πῶς τε ἡ τῶν μοναχῶν ἤρξατο διαγωγή, καὶ τάξις ἀπὸ τοῦ νόμου, καὶ διὰ τῆς Χριστοῦ
παναρίστου πολιτείας καὶ διδασκαλίας ὑψηλοτέρα, καὶ φαιδροτέρα, καὶ πλατυτέρα
μάλα εἰκότως ἀναπέφηνε, καὶ ἄλλα πλεῖστα, καὶ διάφορα σωτηρίαν ψυχῶν εὐ-
γνωμόνων, καὶ ὀρθοδόξων ὠδίνοντα. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὴν ἔκφυλον, καὶ θεοστυ-
γῆ τε καὶ παμβέβηλον τῶν Μανιχαίων λύσσαν, ἀφ' ἧς ὥσπερ ἔκ τινος λυσσῶντος
κυνὸς τὴν αἰσχίστην τε, καὶ κακίστην μετειληφυῖα νόσον ἀνεφύη ἡ τῶν ἀλιτηρίων, καὶ
κακοσχόλων εἰκονομάχων ἐμβρόντητος αἵρεσις, καὶ ὅθεν ἀπήρξατο, καὶ ποῦ κατέ-
ληξεν, ἤ τίς γε τοὺς προστάτας αὐτῆς καὶ συνίστορας ἀλλοτρίους ἐκ περιουσίας τῆς
ὀρθοδόξου πίστεως καταστήσασα σὺν τοῖς ὁμόφροσιν αὐτῶν ἐκδήλως ἅμα καὶ τὰ τού- 332
των ληρήματα καὶ βληχήματα τῆς ἀδεκάστου δίκης ὑπευθύνους, καὶ ἐκδίκους ἀ-
πέδειξεν. ὢ τῆς ἀπάτης καὶ παραπληξίας τῶν πεφρενακισμένων καὶ ματαιοφρόνων,
οἳ ἐνδίκως μάλα τῷ αἰωνίῳ πυρὶ παρεπέμφθησαν; τήν τε τῶν ἀτασθάλων, καὶ
κακοφρένων Σαρακηνῶν καταγέλαστον δόξαν, καὶ τὴν κτηνώδη ζωὴν καὶ τὴν διδα-
σκαλίαν τοῦ λαοπλάνου ψευδοπροφήτου αὐτῶν, καὶ ὅθεν κακῶς ἀναδέδεκται. καὶ
πρὸς τούτοις καὶ τὴν τοῦ γέροντος Θωμᾶ νεοτερισθεῖσαν παιδοπρεπῆ ματαιοφροσύ-
νην τε καὶ παράνοιαν, καὶ τὴν ἐργαλέαν καταστροφὴν τοῦ παναθλίου, καὶ ταλαιπώρου,
καὶ ταῦτα μὲν ἅλις. τῆς δὲ χρονικῆς πραγματείας τὴν ὑπόθεσιν ὡς ἐν τάξει
τμημάτων διὰ τὸ εὐσύνοπτον, καὶ εὐμνημόνευτον πεποιήκαμεν. ἀπὸ μὲν
γὰρ τοῦ Ἀδὰμ ἀρξάμενοι, καὶ μέχρι τῆς Ἀλεξάνδρου τελευτῆς ἐλθόντες ἐν
συντόμῳ, πάλιν ἀνάπαλιν ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐπιχείρησιν, καὶ
ἔννοιαν διὰ ἐπαναλήψεως τοὺς χρόνους τῆς ζωῆς τῶν ἐφεξῆς καὶ τὰς πράξε-
ις, ὡς οἷόν τε διὰ βραχέων ἀπεμνημονεύσαμεν ἕως Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, εἶτα
πάλιν διὰ σκοτομίας τοὺς κριτὰς μέχρι τοῦ προφήτου Σαμουήλ, καὶ εἶθ'

αὐτίκα τοὺς βασιλεῖς τῶν Ἰουδαίων ἀπὸ Σαοὺλ ἕως Σεδεκίου, καὶ τῆς ἁλώσεως Ἱερουσαλὴμ, ἐν οἷς καὶ κατὰ Ἰουδαίων ἐκ παρόδου διὰ βραχυλογίας. ἔπειτα δὲ τοὺς Ρωμαίων ἡγεμόνας, ὥσπερ δὴ καὶ τοὺς πάλαι Περσῶν, καὶ Μακεδόνων, Σελεύκων τε, καὶ Ἀντιόχων, καὶ Πτολεμαίων ἐν παρεκβάσει διεξήλθομεν ἀρχὰς, καὶ δυναστείας, οὕτως δὲ καὶ τοὺς Ρωμαίων ἐξ ἐθνῶν καταγομένους καθολικοὺς βασιλέας, ἅμα καὶ τὰς ἐργασίας, καὶ τοὺς θανάτους ἀπὸ Ἰουλίου Καίσαρος μέχρι Διοκλητιανοῦ, καὶ Μαξιμιανοῦ τῶν ἀνοσίων, καὶ Χριστομάχων. εὐθὺς τε Κωνσταντῖνον τὸν εὐσεβέστατον, καὶ πρῶτον βασιλέα τῶν Χριστιανῶν, καὶ τοὺς καθεξῆς ἕως τελευταίου Μιχαὴλ, υἱοῦ Θεοφίλου, ὅστις μειράκιον βασιλεύσας τὴν ὀρθόδοξον αὖ πάλιν διὰ συνόδου θείας ἀνεκήρυξε, καὶ κατώρθωσε πίστιν. τέλος δὲ λόγου τὸ πᾶν ἀκούειν Σοφῶς ἡμῖν ὁ Σοφὸς ἐγκελεύεται, ὡς μὴ κάλλεσι συνταγμάτων προσετηκέναι τὸν ἀναγνώσεσι χαίροντα, καὶ θελγόμενον, ἀλλ' αὐτῷ τῷ σκοπῷ καὶ τῷ τέλει τοῦ λόγου προσερεθίζειν τὸ τῆς καρδίας ὄμμα. ἡ γὰρ τοῦ λόγου κατασκευὴ καὶ ποικιλία ταῖς φιλοκρότοις, καὶ φιλοκόμψοις καλλιεπείαις οἱονεὶ μεταμορφουμένη λυμαίνεταί που τὴν προκειμένην θεωρίαν κλέπτουσα λεληθότως τὴν αἴσθησιν, καὶ πρὸς τὴν κατανόησιν τῆς ὑποθέσεως ἐπισκοτοῦσα τοὺς ἐντυγχάνοντας. ἐκλιπαρῶ δέ γε τοὺς ἐντευξομένους φιλοθέους καὶ φιλολόγους ὑπερεύχεσθαί μου διὰ τὸν Κύριον τοῦ ταπεινοῦ, καὶ ὑπὲρ λίαν ἁμαρτωλοῦ τε, καὶ ἀλόγου. καὶ εἰ μὲν χρήσιμον, καὶ ἀποδοχῆς ἄξιον ὀφθείη τὸ παντευτελὲς τουτὶ δραματούργημα, τῷ πάντων αἰτίῳ τῶν καλῶν ἀναθετέον. εἰ δὲ καὶ παρὰ τὸ προσῆκον ἀσυνάρτητόν τε, καὶ περιττὸν, ὡς εἰκὸς, διὰ τὴν ἀλογίαν ἡμῶν εὑρεθείη, συγγνωσθείη μὲν πρὸς τῆς ὄντως, καὶ ἀρρήτου Σοφίας. ἔτι μὴν καὶ παρὰ τῶν τροφίμων ταύτης θεοσόφων, καὶ θεηγόρων τε καὶ φερεσβίων, ὡς ἰδιῶται πάντως οὐ μόνον τῷ λόγῳ ἀλλὰ καὶ τῇ γνώσει. ἤδη δὲ λοιπὸν σὺν θεῷ τῆς ὑποθέσεως τὴν ἀρχὴν ἐντεῦθεν κατὰ τὴν ἐμὴν ποιήσομαι δύναμιν. Hæc ita vertimus. *Externi, nec sane pauci Philologi, atque Oratores, Historici etiam, & Poetæ, annaliumque scriptores, cum priscorum Regum ac Principum, veterumque Philosophorum, & eorum, quibus ornata verborum structura, vis, & acumen sententiarum, gloriam haud incelebrem peperit; res gestas, & sæpe diversa excessuum genera sublimi stylo, atque uberi, & in primis copiosa dicendi forma memorassent, obscura illi quidem monumenta posteris, adeoque perplexa reliquere, ut agnosci plane non possint. Nam qui ad ostentationem, plausumque alienas laudes attigerant, ad inconcussam rerum veritatem, & eorum quæ hominibus usui essent, narrationem pertingere non potuerunt. Nos autem Christi Domini nostri servi, & quidem indigni, nulla exterarum scientiarum,*

tiarum, artiumque ope adiuti, non ex Græcis, veteribusque solum historiis, sed
ex recentiorum, nec minoris æstimandorum, planeque cordatorum Auctorum
commentariis, annalibus, historiis, doctrinisque animo proficuis accurate & pro
virium, studiorumque nostrorum modulo juxta Dei timorem, annaliumque fidem,
hunc qualemcumque exiguum sane, & contemptibilem libellum excerpsimus. Ita-
que paucis ex multis, quæ utilia esse possunt, selectis, & laboriose dispositis, nu-
dam, apertamque veritatem, arte nulla fucatam, necessaria, & utilia tantum
continentem summatim, ut arbitror, & quanta fieri perspicuitate potest, afferi-
mus. Siquidem præstat vera vel balbutiendo dicere, quam Platonem referen-
do insigniter mentiri. Neque fluentem, lateque vagantem orationem admira 333
mur, sed quæ multa brevi verborum ambitu complectitur, contractaque necessa-
ria, utiliaque ubertim suppeditando, ab invidia, & omni offensa apud posteros
libera, multo alacrior est, & vividior. Præterea qui tanquam periti admodum,
optimique spiritalia juxta spiritum interpretantur, examinant, atque explorant,
sermones de divinis rebus non requirunt ab illustri, sinuata, turbinataque dictio-
ne, artificiosa compositione, elegantique verborum lenocinio, quibus vehementi
dicendi vi, callidi isti, facundiaque præstantes, ut scripta incaute, oscitanterque
percurrentes fallant, ad mendacium occultandum sæpenumero abutuntur: sed ab
ea, cujus est conspicua veritas, tametsi barbarie, ac solœcismis plena sit. Habes
itaque quisquis hæc concisa minime curiosus, & ab omni fraude, ac fallacia alie-
nus, fideliter, prudenterque, & incorrupte perlegis, Idolorum inventiones, fo-
mentaque eorum callide excogitata, Gentilium Philosophorum deliramenta, fa-
bellas, ceremoniasque, discordes insuper, ac portentosas opiniones, diversarum
gentium instituta, Deorum multiplicitatem, vel ut uerius dicam, impietatem, sen-
tentiasque perversas. Habes, ut a lege solitariæ vitæ cœperit institutio; quæ de-
inde ex Christi vita omnium optima, ac doctrina eminentior, illustrior, amplior-
que multo effecta est. His plura nec unius generis annexa, quæ cordatorum viro-
rum, recteque sentientium animis salutaria sint. Habes præterea, ut imma-
nis, impia, detestabilis, fallaxque Manichæorum rabies exorta, ut ex ea, tan-
quam ex rabida cane scelestissimorum, otioque turpissime abutentium Iconoma-
chorum hæresis stupida illa quidem, morborumque omnium perniciosissima erupe-
rit, & quatenus grassata: ut ipsius auctores, nec non paria sentientes, defen-
soresque ab Orthodoxa fide penitus avulsos una cum eorum scriptis, & concio-
nibus divina justitia quæsitissimis subjecit pœnis. O fraudem, imposturam, ac
vecordiam! pro qua æternis ignibus merito traditi sunt. Irridendam insuper
stultam, ac scelerosam Saracenorum persuasionem, belluinumque vivendi mo-
dum, & ut eorum falsus Propheta, gentiumque seductor doctrinam perperam
colle-

Digitized by Google

collegerit. Ad hæc Thomæ senis puerilem stultitiam, atque amentiam, ipsiusque omnium infelicissimi tristem, miserumque interitum. Hucusque satis. Temporum vero tractatus per sectiones divisimus: ita enim promptiora omnia, & memoriæ expeditiora erunt. Exorsi ab Adamo ad Alexandri Magni interitum res summatim complexi sumus. Iterum ab Adamo eadem ratione incipientes, eorum, qui post Adamum vixerunt, res gestas, atque ætates majori, qua potuimus veritate usque ad Jesum Nave perstringimus. Sic etiam deinceps per Judices ad Samuelem Prophetam usque decurrimus. Inde Judæorum Reges a Saule, ad Sedeciam recensentes, Hierosolymitanum excidium, ac quæ Judæi pertulere, quasi aliud agentes compendio sumus prosecuti. Denique Romanorum Principum, nec non veterum Persarum, Macedonumque, Seleucorum, Antiochorum, ac Ptolemæorum regna obiter tangimus. Eadem ratione Romanorum, qui a Græcis oriuntur, Imperatorum res gestas, atque obitus a Julio Cæsare ad Diocletianum, & Maximianum impios Christi hostes deducimus. Verti subinde stylum ad piissimum, ac primum Christianorum Imperatorem Constantinum, eosque, qui mox subsecuti sunt. Tandem in Michaele Theophili filio, qui rerum puer adhuc potitus Orthodoxam fidem in sacra olim Synodo promulgatam restituit, consistimus. Verum, ut a sapiente sapienter prolatum, Ecclesiastæ XII. 13. Omnia audire finis orationis est; *qui lectionibus libentissime dant operam, ne ad Commentariorum ornatum respiciant, sed ad sermonis scopum, ac finem cordis oculos dirigant. Varia enim orationis structura, quippe quæ ad ostentationem, ac strepitum comparata, quodam modo immutatur, propositam deturpat materiam, sensum illico rapit, ingeniique aciem, ne argumentum percipiat, retundit. Quisquis autem Dei, ac literarum amicus hæc lecturus erit, eum ego exoratum velim, ut pro me homunculo, peccatis obnoxio, ac rationis experte Deo preces alleget. Si quid vero utilitatis, atque operæ pretii hos exiguos nostros habere viderit conatus, id totum eidem bonorum omnium auctori Deo imputet. Sin, ut ab inscientia nostra expectari par est, inconcinni, ac fœde exuberantes illi fuerint, per veram illam, atque ineffabilem sapientiam, quæ suos alumnos non minus divina doctrina, quam eloquio instruit, nobis, ut imperitis*
334 *omnino, & non eloquentia solum, sed ingenio destitutis venia detur. Jam vero Deo ipso auspice pro viribus inde exordiar.* Operis initium ita conceptum est, *Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων τε καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν, καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου Ἁμαρτωλοῦ μοναχοῦ. Βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων, ᾗ ἡμέρᾳ ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ κατ' εἰκόνα, καὶ ὁμοίωσιν αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἀδὰμ ἐγέννησεν υἱοὺς τρεῖς. Breve Chronicon e diversis Annalium scriptoribus, & expositoribus decerptum, concinnatumque a Georgio Monacho*

Digitized by Google

cho Peccatore. Liber generationis hominum ab eo die, quo Deus Adamum ad imaginem, & similitudinem suam creavit, exorditur. Adamus tres suscepit filios. Temere ergo plerique dictum Hamartoli Chronicon Syncello adscribunt, ut adnotavit Gretserus; & inter alios Codex Ambrosianus Mediolanensis, cujus verba supra d) exscripsimus, ut humanissimis Literis non multo ante nos admonuit virtute, religione, ac nobilitate insignis Paulus Sfondratus, Clericus Regularis. Idem Chronicon legitur etiam Scoriaci in Biblioth. Regia.

Ex hoc opere, *de inventa Cruce* Narrationem edidit Græce, & Latine cum aliis Gretserus Tom. 2. de Cruce pag. 1140. Notatque eam desumptam esse ex Alexandro, aut Julio Polluce; e) aut certe utrumque eam ab hoc Georgio descripsisse, eamque iisdem fere verbis referri a Theophane in Chronico. Nec ignorare, qui in momumentis sequioris, ac posterioris Græciæ versatus est, quam liberaliter scriptores sese mutuo exscribere, aut expilare consveverunt. Subditque hunc Georgium, Chronicum suum ab exordio mundi usque ad Imperium Constantini, filii Leonis pertexisse. Si de Constantino Porphyrogenneta filio Leonis sermo est, fallitur Gretserus, cum multo ante diem suum Georgius obierit, nec ultra quam ipse in proœmio jam allato promiserat, historia illa producta sit. Quare ab alio, nec ab uno, ex aliis scriptoribus illa addita esse manifestum est, & ego in nonnullis manuscriptis id observabam.

In Excerptis etiam, *De Legationibus Romanorum ad exteros*, nondum vulgatis, quædam ex ejusdem Georgii historia ejusdem argumenti habentur. περὶ πρέσβεων Ρωμαίων πρὸς ἐθνικοὺς ἐκ τῆς ἱστορίας Γεωργίου τοῦ μοναχοῦ. P. ὅτι ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς Χοσρόης ἀποστείλας κατὰ Ρωμαίων. Ut hinc videas Georgii Historiam ab Imperatore Constanti-

Hhhh no

d) p. 637.

e) Alexandrum Monachum intellige, cujus historicam narrationem de inventione Crucis Gretserus Græce & Lat. præmisit; Julium Pollucem, Christianum scriptorem, auctorem Historiæ Physicæ in Hexaëmeron & Chronici sive Ecclesiasticæ Historiæ ab origine rerum ad Valentem & Valentinianum, quæ in variis Bibliothecis servatur manu exarata ut dixi Volum. V. p. 491. De Codice Bavarico hujus Pollucis præter Gretserum facit mentionem Possevinus appendice ad apparatum sacrum, & Iac. Pontanus præfatione ad Phranzam. De Augustano vide Nova literaria Hamburg. A. 1703. p. 306. De Schleusingensi Godofredum Ludovicum in notitia Bibl. Schleusingensis &c.

no Porphyrogenneta, f) tanquam non contemnendam in pretio habitam, & dignatione.

Servaturque penes me ex satis antiquo Codice descripta, *ἐκ τοῦ χρονικοῦ Γεωργίου μοναχοῦ διήγησις ἀποδεικνύουσα πόθεν καὶ ἐκ ποίου βασιλέως ἔλαβε τὴν ἀρχὴν ἡ τῶν εἰκονομάχων αἵρεσις, καὶ πότε ἐπαύσατο. Καὶ περὶ τῆς ἐπιτελουμένης συνάξεως τῇ πρώτῃ κυριακῇ τῶν ἁγίων νηστειῶν. Ex Chronico Georgii Monachi Narratio demonstrans, undenam, & ex quo Imperatore originem sumpserit Iconomachorum haeresis, & quando finem habuit; & de Synaxi, quae fit prima sanctorum Jejuniornm Dominica.* P. μετὰ Θεοδόσιον τὸν Ἀδραμυττηνὸν ἐβασίλευσε Λέων Ἴσαυρος, ὁ καὶ Κόνων. Quae in ista Narratione habentur ex Georgii historia carptim, & uti concinnatori placuit, desumpta sunt: nihil ex ea hauries, quod non melius, ac perfectius ex ejus historia addisces. Multa tandem ex Georgio in suos Annales refert Michael Glycas, quae tamen non omnia probat, de quibus penes alios judicium sit.

XXV. GEORGIUS CEDRENUS a quibusdam etiam Monachus, vel Sacerdos existimatus, tum quod similis sortis hominibus genus dicendi familiare sequatur, tum quod de religione, & ceremoniis, & vita monastica prolixas disputationes saepe saepius interserat, a quibus ipse non dissenserim, dummodo libri titulus, quem ipsi etiam producunt suspectus non sit. Ab orbe ipso condito compendium suae historiae exorsus, ad Stratiotici abdicationem g) deduxit: Opus e variis historiis non sententiis solum, sed verbo tenus consarcinatum absolvit. Quae si ab Auctoribus repeterentur, nudus ipse, aeque ac cornicula
335 illa remaneret. Primam enim historiae partem a Georgio Syncello, & Georgio alio, Hamartolo ad Maximianum, & Maximinum; Caetera ad Nicephorum ex Genico a Theophane Syncelli continuatore, de Basilio Macedone ex Constantini Porphyrogennetae libro de vita, & rebus gestis Basilii Macedonis: a Nicephoro * ad Stratioticum ipsum, in quo historiam finit, a Joanne Scylitza exscripsit, h) & nescio qua fronte pro suis divendidit, adeo ut vix unam, alteramve periodum in tam vasto volumine Cedreni propriam ac legitimam reperies: Gratiae

f) Etiam inter scriptores è quibus excerpta Peiresciana collecta sunt, Georgius Monachus laudatur.

g) A. C. 1057.

* Nicephoro Rangabe.

h) Confer quae supra, Volum. VI. p. 387.

tiæ tamen illi agendæ sunt, quod Auctores nobis præcipuos, & raros suo ipse furto conservavit, quando illi non haberentur; Sed cum jam nobis Georgii Syncelli, Hamartoli, Theophanis, Constantini, Scylacis, i) aliorumque scripta, accuratissimorum hominum beneficio, ac diligentia obtinemus, frustra faciet, qui Cedrenum perquiret: Nisi aquarum rivuli, quam fontes, unde emanant, puriores, ac dilucidiores, magis accepti fuerint. Editus est hic Auctor Græce, & Latine ex Interpretatione Gulielmi Xylandri, qui Annotationes, & tabulas Chronologicas etiam addidit, Basileæ 1566. in folio. ita tamen ut paginarum integrarum defectum pluribus in locis sentiat, qui ex manuscriptis in Altempsiana, & Vaticana Bibliothecis conservatis suppleri poterunt. k) Erat quoque in Bibliotheca Patriarchæ Constantinopolitani, ut tradit Verderius, & in Biblioth. Antonii Augustini Cod. 131. Hunc aliquando Vvolphius, sed quam sano judicio? prætulerat Zonaræ. Zonaras enim licet in historia post Constantinum magnum jejunior sit, & nonnisi obvia quæque percurrerit, in his vero, quæ ante Constantinum ad mundi exordia diligentius, ac copiosius versatur. Sed quod laude dignum, eaque summa est, Zonaras res de suo componit, & narrat, non alienorum furtis plausum captat, neque tractatus integros exscribit.

Josephus Scaliger notis in Chronicon Eusebii de Cedreno illa habet: *Georgius Cedrenus totam Chronographiam Syncelli verbatim descripserat, & ex eo, atque aliorum Chronologorum scriptis ingens volumen contextum, σύνοψιν ἱστοριῶν vocavit. Sed ne illud quoque breviatorum manus, librorum præsentissimum venenum effugere potuit. Plus dico, non breviatores illi, sed mutilatores fuerunt. Nam quæ habemus non justum illius συνόψεως breviarium est, sed potius cadaver, & disjecti membra scriptoris παρεκβολαὶ, & excerpta ex eo ingenti volumine sine ullo ordine temporum, aut gestorum, aut delectu eorum, quæ aut omittenda, aut excipienda erant. Idiotam quidem hunc Cedrenum fuisse, illius scripta clamant, sed pejus & de illo, & de tota Chronologia meruerunt, qui eum tam crudeli genere lacerarunt. Denique totum Cedreni opus est*

 stabulum

i) Scylitzæ.

k) Post hæc A. 1644. ab Allatio scripta, Georgium Cedrenum undequaque reparatum & absolutum ex Regia Biblioth. typis pariter Regiis publico dederunt Parisienses A. 1647 fol. ubi Basileensis editionis lacunæ expletæ, castigata in plerisque a Carolo Annibale Fabrotto Xylandri versio, notæ posteriores Iacobi Goari additæ, Glossarium ejusdem Fabrotti præmissum, & apposita Scylitzæ ad Cedreni historiam continuatio.

stabulum quisquiliarum, & cento ex multis pannis sordidis, purpureis, malis, bonis, integris, laceris consutus. Ex ea farragine multa Eusebiana eruimus, quæ ex Georgio Syncello ille exerpserat, & præfato Eusebii nomine producit: multa etiam, quæ quamquam tacito Eusebii nomine, manifesto Eusebiana constat esse tum ex Syncello, tum ex aliorum fragmentorum reliquiis. Non pauca præterea apud eundem Cedrenum supersunt optima notæ analecta, quorum partem Eusebii, partem Africani esse non dubitamus, sed ea, quod, quibus opinionis nostræ fidem faceremus argumenta nobis desunt, maluimus intacta relinquere, quam incerta pro certis adferre. Cedreni vero Synopsim arbitramur non multo post ejus obitum mutilatam fuisse, atque ita ab illis librorum carnificibus, ut hodie edita est, posteritati transmissam; quin ne ea quidem, quæ breviatores collegerant integra omnino ad nos pervenisse. Nam Leunclavius Vir doctissimus in Notis ad Annales Turcicos scribit aliquot Cedreni folia penes se habuisse, quæ in excusis desiderarentur. Nos vero apud Syncellum paginam integram reperimus, & quædam alia quæ in editione vulgata non extare suo loco demonstrabitur. Nec dissimilia sunt, quæ apud Vossium de Historicis Græcis lib. 2. cap. 26. leguntur. Acre nihilominus est Scaligeri de Cedreno judicium, & injuriam, qua ipse idiotam, ut supponit, afficit, summis, doctissimis, & in Historia Eccle-
336 siastica proceribus facit; Africano scilicet, Eusebio, Syncello, Theophani, Hamartolo, Constantino Porphyrogennetæ, Scylitzæ, & aliis, quos verbatim describit Cedrenus: fateturque ipse Scaliger de quibusdam, de aliis, alii adnotarunt, & potissimum de Theophanis Annalibus Dionysius Petavius Not. in Nicephori Patriarchæ Breviarium Historicum: neque enim de suo quippiam, quod illi prius scripto non tradiderint, scribit. Eusebius Africanum descripsit. Eusebium sine ulla verborum mutatione in suum Chronicon transtulit Syncellus, verba sunt Scaligeri: postea Theophanem, & Hamartolum, qvum morte præreptus Syncellus opus non absoluisset, Porphyrogenneta deinceps suppeditante materiam Theophanis affinis, & continuator, Theophanem excipit, & rerum seriem prosequitur: a morte Nicephori ad Isaacium Comnenum totus Scylitza proponitur. Quomodo tot, tantique Viri, & de historia Christiana bene meriti stabulum erunt quisquiliarum, & panni sordidi, ac laceri? An quia de ritibus, & ceremoniis Ecclesiæ Catholicæ fidentissime ac verissime tractant, stabulum olent Scaligero, & sapiunt? Primos talium rerum Auctores, non collectorem, neque rescriptorem reprehendere debuerat. An non sub persona Davi vapulat Alexander Macedo, & pro libidine sibi fingit

Digitized by Google

fingit hominem Scaliger, quem opprimat? Leviores erunt Ecclesiæ ritus, contemptibiliores traditiones, faciliusque reprobari poterunt, si earum assertor nullius esse dignationis asseratur? Sed vellem in universa Cedreni historia aliquid; quod peculiare Cedreni sit, a Scaligero demonstratum fuisset, quod nusquam perlectis dictis Auctoribus demonstrabitur: ut hinc postea dignum ne illud laude sit, an reprehensione, diiudicare possemus. Dicet illud esse sapere, qui ubicumque opus sit, lingvam possit flectere. Sed id, quibus in pectore acetum est, haud probabunt. Immerito præterea Scaliger temporum ordinem in Cedrenicis hisce, quæ supersunt, desiderat. Cedrenus enim *Historiarum Synopsim*, non *Chronographiam*, cui distinctio temporum magis competit, scripsit. Satis illi fuit Regibus, res quoque sub eorum principatu gestas, nullo annorum ordine discriminatas supponere. At evolue sodes Cedrenum, quam ille distincte pleraque, quam accurate, & ea potissimum, quæ ex Theophane mutuatur suo loco distribuit. Et in exscriptione Scylitzæ Scylitza ipse sequendus erat, qui actiones non ad annos, sed ad imperia refert. Neque prudentiori consilio opus Cedreni unicum in duo partitur; alterum ingens, quod ipse Cedrenus ex variis Auctoribus compilatum conscripserat, alterum a junioribus non multo post ejus obitum mutilatum, adeo ut nec prioris voluminis breviarium sit, sed potius cadaver, estque illud ipsum, quod editum Græce & Latine præ manibus omnium est. Cedreni etenim opus, quod habemus non est primi operis a Cedreno compositi, quod nullum fuit, breviarium, sed illud ipsum ab eodem collectum, & quod ipse nuncupavit *σύνοψιν*, *breviarium*, quod brevi verborum circuitu, & veluti in compendio res prolixas, atque immensæ scriptionis legentibus traderentur: argumento erunt Auctorum sententiæ, & narrationes, quas ille, ut apud eos leguntur, neque immutans, sed fida verborum continuatione, rebus minus opportunis neglectis, disponit. Et Breviarii est, rem longa verborum serie circumscriptam breviori sententia, & paucioribus verbis concludere: quod secus se habet in Cedreno.

Monet tamen Vossius ex Gesnero, Historiam Cedreni a morte Nicephori usque ad imperium Isaaci Comneni etiam legi sub nomine Joannis Curopalatæ (qui idem est cum Scylitza) paucis exceptis. l) & Casau-

l) De similibus Codicibus MSS. Segvierianæ sive Coislinianæ Bibliothecæ, vide eruditiss. Montfauconum p. 206.

Causaubonum Notis in lib. 17. Strabonis referre, cum a Græculo historiam Curopalatæ eruisset, cumque contulisset cum Cedreno, deprehendisse eadem iisdem verbis ab iis dici, ut alteruter necessario
337 plagiarius sit. Addit Casaubonus: *At cum me ab illo Græculo deceptum, qui magna me pecunia emunxerat inique ferrem: hoc me tamen recreabat, quod ex utriusque collatione multa posse in utroque emendari videbam. Cedrenum enim ita esse editum sciebam, ut multa passim in ejus scriptis turpissima relicta sint menda.* Sane Casaubonus non a Græculo, qui id quod erat, quam plurimi vendidit, sed errore suo, qui Scylitzam in Cedrenum translatum nesciuit, deceptus est. Frustra ergo queritur de Græculo illo, qui Curopalatæ historiam, quam vere profitebatur se habere, venalem exposuit: at ipse grandi pecunia mercatus est; cautius rem suam gerere debuit; rerum namque pretium vendentis, redimentisque æstimatione accrescit. Vossius de Historicis Græcis lib. 3. in Ioanne Antiocheno videtur hunc Antiochenum Ioannem cum Curopalata confundere, quem dicit Syncellum, quod tamen falsum est, exscripsisse. Quod multis in libris Historicum Cedreni compendium tribuetur Joanni Curopalatæ. Certum tamen est, non universam Cedreni historiam, sed eam tantum, quæ a Nicephoro Rangabe exordium ducit, Joannis Curopalatæ esse, ut supra** diximus. Puerile denique est, dubitare m) an Cedrenus a Curopalate, sive iste a Cedreno acceperit. De Cedreno vide Genebrardum in Chronico, & Bellarminum de scriptoribus Eccles. secul. 11. anno 1070.

XXVI. GEORGII SICULI in S. Demetrium Myroblytem, Troparium legitur 28. Octobris in Menæo Græcorum, & in Anthologio; sed qvonam ipse tempore vixerit, aut quisnam fuerit mihi non liquet. Verum cum Nicomediensis Georgius, ut supra** notabamus, Troparia, Canones, Hymnosque, in sanctorum dies festos varios, nec unius generis concinnaverit; & in Menæis Græcorum tum editis, tum manuscriptis pleraque similis argumenti occurrant sub Georgii nomine n) quem quisnam

* p. 650.

m) Joannem Thracesium, (qui idem est cum Scylitze) sequi se non diffitetur Cedrenus; & priorem ἔκδοσιν illius utique in synopsim suam transtulit; sed altera Scylitzæ editio ad Alexium Comnenum usque h. e. ad A. 1081. continuata, post Cedreni synopsim demum in manus hominum venit. Georgium Cedrenum Epistola LXXXIV. ad Euthymium citat Nic. Comnenus Papadopoli in prænotionibus Mystagogicis p. 361.

** p. 612.

n) Tropariorum & hymnorum sacrorum auctores ab Allatio in hac ipsa diatriba memorantur præter Georgium Nicomediensem & Siculum, Georgius Scylitza & Georgius

Digitized by Google

nam ille fuerit, non facile discernes, operæ pretium duxi, ea omnia, de quibus aliorum erit judicium, huc, sed in ambiguo referre. Canones vero Georgii esse Acrosthichis ipsa Canonum, & potissimum Theotociorum Trapariorum, quod huic Auctori solemne est; ex qua nomen sedulus Menæa Græcorum & manuscripta, & edita evoluendo expiscatus sum, indicat. Ex his nonnulla vulgata sunt, pleraque etiam manuscripta in Bibliothecis Italiæ latent. Pro captu similis scriptionis operæ pretium esset hic summatim, quid Troparium sit, quid Canon, quid Ode, quid Triodion, quid Tetraodion, o) & alia, quæ non ita in promptu sunt, nec cuique obvia exponere. Verum cum id in tractatu meo de Melodis Græcorum latius peregerim, ne sæpius eandem cantilenam canere videar, satius me facturum puto, si ea tamquam ad catos, eorumque scientes expositionibus verborum omissis, sola compositionum enumeratione referam. Georgium Nicephorus Xanthopulus inter Græcorum Ecclesiasticos hymnographos numerat,

Γεώργιος, Λέων τι, Μάρκος, Κασία.
Georgius, Leo, Marcus, Casia.

Leguntur itaque sub Georgii nomine, quisquis ille fuerit, Troparia, *In sanctam Martyrem Chrestinem* 24. Iulij.

Canones *in sanctos Carpum, & Papalum.* P. Καρπούς με δικαιοσυνης.

In S. Artemium Martyrem. P. ἀκτῖνες ἀειλαμπεῖς ἀνίσχουσιν, Acrostichis. Ἀρτέμιος ἔπλησεν ἄρτιον δρόμον.

In Callistratum Martyrem. P. καλλοναῖς ταῖς θείαις κοσμηθείς. Acrostichis in Theotociis Γεωργίου.

In Nestorem Martyrem. P. ξύλον ζωῆς ὑπάρχον. Acrostichis. ξυνωρὶς αὐτάδελφος ἀνέθω πέθῳ.

In Philemonem Apostolum, & socios. P. χοροβατῶν χαρμονικῶς τὰ οὐράνια.

In Archippum, Philemonem, & Sisinnium, P. τὸν Παύλου συμμέτοχος.

In

Rammata, nec non Georgius Pamphilus & qui expositionem Canonum ac trapariorum scripsit Georgius Corinthi metropolita. Georgium Siculum Gregorii Syracusani fratrem in explicatione hymnorum à se scriptorum laudat Nic. Comnenus libro laudato p. 397.

o) Majores hymni sacri vocantur Canones. Hi in odas dividuntur, odæ in troparia. Triodium est Canon tribus odis constans. Tetraodium quatuor. Theotocion hymnus laudibus Deiparæ destinatus.

In vigiliam sanctæ & venerandæ Crucis. P. Σταυρὸς προερχόμενος.

Melodum hunc Georgium alii etiam cognomines, qui se ad idem studium Musicum, & concinne admodum applicarunt, etsi longo temporum intervallo disiungi non nemo fidenter satis fatebitur, nec ego honeste dissentire possum, excipiant: & materia, & studii similitudo licet disiunctissimos, conjunctissimos faciat. Accedat ergo

XXVII. GEORGIUS SCYLITZA, cujus elegantissimum Canonem *in S. Georgium Martyrem*, Smyrnæ me aliquando legisse memini. P. Γεωργηθεῖσαν ἐν καρδίας αὔλαξιν ἐκ βρέφους. Acrostichis erat μάρτυρι τὴν ᾠδὴν φέρω Γεώργιος ὁ Σκυλίτζης.

Hujus etiam χρονικά, *Annales* dicuntur extare in Bibliotheca Sfortiana. Codicem, eumque ingentem cum avidissime arripuissem, Georgii Scylitzæ nomine in fronte, articulo præsignitum, quasi thesaurum nactus, Deus immortalis! immensis gaudiis oneratus sum; at ubi penitius rem introspicio, nullum ibi Georgii vestigium, sed *Zonaræ* omnia verbo tenus eleganti charactere comperio, demisso vultu occidi, & librum abjeci. O spem inanem, & thesaurnm falso æstimationi hominum concreditum! Ego illud scio, quam doluerit cordi meo. Multa tamen ex eo in Zonara possunt emendari. Sed illud obiter hic observandum est, Manuelem Malaxum in Nomocanone cap. 195. cujusdam Judæi historiam referre, qui in gravi morbo, & vitæ discrimine Baptismum a Christianis comitibus petiit, quem tandem precibus ob- 339
tinuit. Namque cum nusquam aqua suppeteret, unus ex sociis, Christianus tamen, arena manibus capiti illius super infusa, & forma baptismatis enunciata, baptizavit; & in margine Codicis notare hanc historiam decerptam fuisse παρὰ τοῦ χρονικοῦ Γεωργίου, τοῦ Σκυλίτζη, *ex Chronico Georgii Scylitzæ.* Id tamen parum caute, ut multa alia solet sæpissime effutisse, Georgiorum nomine Abbatis nempe, & Cedreni, qui eandem historiam recensent, decerptum existimo. Nunquam enim hæc historia apparet in Zonara, ex quo sub Scylitzæ Georgii nomine Chronicon transcriptum est: nisi etiam aliud ab eo, quod ipse vidi Chronicon Scylitza scripsisse dicendus sit; quod an verum fuerit, alii dicent. Præterea inter Codices Palatinos Romæ advectos Cod. 262. Zonaræ historia principio mutila a monarchia Romanorum incipit; in ea etsi notis ab historia diversis præfixum est Γεωργίου τοῦ Σκυλίτζη, *Georgii Scylitzæ*; differtque ab edita Zonaræ, quod in capita divisa, ubicumque summaria capitum exhibeat. An summarum auctor Scylit-

za iste? An propterea vel fraude sua, vel exscriptorum oscitantia historiæ auctor comminiscitur?

XXVIII. GEORGIUS RAMMATA, hoc solo mihi notus Auctor, Troparia quædam *in S. Nicolaum Myrrhensium Episcopum* non ineleganter composuit, quæ cani deberent *εἰς τοὺς αἴνους, ad Laudes*; quæ ita exorditur:

1. Τὸν Σοφὸν ἀρχιποίμενα τῶν Μυρέων.
2. Ο φωστὴρ ὁ αἰέσπερος ὁ πυρσὸς ὁ ἀείφωτος.
3. Νῦν εἰσῆλθες τὰ ἄδυτα, νῦν πλεῖς τὰ ἀπόρρητα.
4. Σαλπίσωμεν ἐν σάλπιγγι ἀσμάτων, σκιρτήσωμεν ἔορτια.
5. Σαλπίσομεν ἐν σάλπιγγι ᾀσμάτων. κύψασα γὰρ ἄνωθεν.

Digna omnia luce, quam nondum viderunt. Præter enim quartum & qnintum in Menæo Græcorum die 6. Decembr. edita absque nomine Auctoris, reliqua tria, quod ipse sciam, inedita sunt.

XXIX. GEORGII HERACLEENSIS *Laudatio ad Imperatorem Michaelem Ducam, ἐγκώμιον πρὸς τὸν βασιλέα Μιχαὴλ τὸν Δοῦκα*, conservabatur in Biblioth. Medicea.

XXX. GEORGIUS p) CORCYRENSIS Metropolita sub Friderico, & Manuele Comneno Imperatoribus doctrina, eruditioneque clarus innotuit. Romam ab Imperatore ad Concilium post etiam si facultas data fuisset, ad Imperatorem Fridericum transmittitur. Sed dum ille infirmitate Brundusii, Hydruntique per sex menses retardatur, Concilio Romano finis imponitur, ad quod loco illius Nectarius Abbas Monasterii Casulorum in Magna Græcia, Vir, & dicacitate, & pertinacia, & propugnando schismati, & Græcorum erroribus impudentia, longe post natos homines improbissimus, convenit. Ex Brundusio scripsit Patriarchæ Antiocheno Simeoni. Baron. Tom. 12. anno 1178. Hinc Georgius ab Imperatore revocatur; primum, ut suæ provideret Ecclesiæ, postmodum ut Synodo Constantinopolitanæ a Parriarcha indictæ interesset.

1. Scripsit plures *Epistolas* ad diversos, q) quas Federicus Metius Thermularum Episcopus, & Collegii Græcorum Alumnus ex Manuscripto Codice Latinitate donatas Cardinali Cæsari Baronio dederat, qui

p) Cognomento *Cupharas.*
q) Ut *ad Imp. Fridericum* Epistolas II. Baronius ad A. 1176. n. 21. & 1178. n. 13. *ad Manuelem* (Comnenum) *Imp.* ad A. 1176. n. 23. *ad Basilium Camaterum* (ab A. 1138

qui ex illis aliquas Annalium ſuorum Tom. 12. Latinas inſeruit, earum lectione non parum delectatus. *Delectat quippe*, ait, *audire Græcum antiquitatis quidpiam redolentem, utinam & pietatis. Namque ipſe Georgius erat ſchiſmaticorum fuligine tinctus, & morbo affectus.*

2. Scripſerat præterea *Monodiam* de Nectario jam dicto r) per modum Epiſtolæ ad Nicolaum Hydruntis Judicem. Eadem Latina ab eodem Metio facta in eodem Annalium Tomo legitur. s) Maxima viſitandi Hieruſalem cupiditate exæſtuaſſe, ex ejusdem ad Athanaſium Patriarcham Hieroſolymitanum; & Patriarchæ ad eundem literis datis, editisque a Baronio apparet. Legi ipſe ejusdem nonnulla adverſus Latinos Opuſcula, t) inter ea præcipua ſunt, ἀρχὴ ἐπισημειώσεων πρὸς ἅπερ 340 ἠρωτήθημεν κατακείμενος ἀσθενῶς ἐν τῇ ἁγίᾳ μονῇ τῶν Κασούλων παρὰ τῶν λεγομένων Φρατομινουρίων, οἵ τινες παραδιδάσκουσι, καὶ παραδογματίζουσιν, εἶναί τι πῦρ καθαρτήριον, ἐν ᾧ οἱ τελευτῶντες ἐν ἐξαγορεύσει, μήπω δὲ φθάσαντες ἀποκλαύσασθαι τὰ οἰκεῖα πλημμελήματα ἀπάγονται, καὶ καθαίρονται πρὸ τῆς τελευταίας κρίσεως, τέλος εὑρίσκοντες ἀπαλλαγὴν τιμωρίας πρὸ τῆς τελευταίας κρίσεως. ἅμα προϊστῶντες σύμμαχον τοῦ τοιούτου λόγου, καὶ τὸν ἐν ἁγίοις Γρηγόριον τὸν Διάλογον. καὶ ἡ μὲν πεῦσις τοῦ Λατίνου, ἐκαλεῖτο δὲ οὗτος Βαρθολομαῖος, τοιάδε τις ἦν. θέλων μαθεῖν ἀφ' ὑμῶν τῶν Γραικῶν. *Initium conſiderationum eorum, de quibus in ſancto Caſulorum Monaſterio male affecti a Fratribus Minoribus interrogati ſumus, qui perverſa docent, & male aſtruunt eſſe quendam ignem purgatorium,* u) *in quem dum confeſſi moriuntur, nec propria crimina deplorarunt, aſportantur, & purgantur ante finale judicium; tandem aliquando pœnæ finem ante*

ad 1186. Patriarcham CPol.) *Epiſtolam* unam dat Baronius ad A. 1180. n. 26. *quarta* citatur à Nic. Comneno p. 201. prænot. Myſtagog. *Ad Athanaſium Patriarcham Hieroſol.* Baron. ad A. 1188. n. 30. *ad Simeonem Patriarcham Antiochenum* ad A. 1178. n. 14. *ad Imperialem notarium Joannem Hydruntinum.* ad A. 1178. n. 15. *ad Nectarium Caſulorum Abbatem* Epiſtolas II. ad A 1179. n. 10. & 12.

r) Defunctus Nectarius A. C. 1181. ut ex Acindyno conſtat.

s) ad A. C. 1181. n. 30-33.

t) Ex Georgio Corcyrenſi de proceſſione Spiritus S. quædam producit Allatius II. 6. de conſenſu §. 6. p. 581. Idem p. 705. lib. 2. c. 13. §. 4. notat ſub Nicolai Hydruntini ſive Hydruſſæ magiſtri nomine quædam legi ex Nic. Methonenſi deſumta vel ex Georgio Corcyrenſi: & multa per exſcriptorum incuriàm ad Georgium referri quæ Nicolai Hydruntini ſint.

u) locum ex Georgio Corcyrenſi contra Latinos de purgatorio igne affert Allatius p. 134. diſſ. 2. de libris Eccleſ. Græcorum.

Digitized by Google

ante dictum judicium adipiscentes, & bujusce dicti advocatum astruunt sanctum Gregorium cognomento Dialogum. Interrogatio porro Latini, cui nomen erat Bartholomao, hec fuit, Cupio a vobis Gracis perdiscere. &c.

3. Τοῦ αὐτοῦ δεύτερον σύνταγμα περὶ θείας κοινωνίας, ἐν ᾧ ἐστὶ ἡ ἀπόδειξις ἁπλῶς ἐκ τῶν θείων γραφῶν. ὅτι ἔνζυμος ἄρτος τῇ ἐκκλησίᾳ παρεδόθη παρὰ τῶν ἀποστόλων προσφέρεσθαι ὃς καὶ μέχρι τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου τῇ Ῥώμης προσεφέρετο ἐκκλησίᾳ. γράφει δὲ καὶ τὴν περὶ τούτου ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένην διάλεξιν, καὶ πῶς ἀντειπεῖν οὐκ ἠβουλήθησαν οἱ Λατῖνοι, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐπῄνεσαν τὸν θεῖον ἄρτον, τὸν ἔνζυμον. καὶ ὅτι εὑρεθείσης καὶ μερίδος ἐκείνου τοῦ ἄρτου, ὃν ὁ Χριστὸς ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς ἐν τῷ δείπνῳ, ἐν τῷ τοῦ μεγάλου παλατίου σκευοφυλακείῳ πᾶσα πρόφασις ἤρθη ἐκ μέσου. *Ejusdem secundus Commentarius de sancta Communione, in qua est ex ipsis sacris Scripturis sincera demonstratio, Panem fermentatum Ecclesiæ traditum fuisse ab Apostolis ad oblationem, quemadmodum ad tempora sancti Gregorii cognomento Dialogi in Romana Ecclesia offerebatur. Prosequitur praterea disputationem de hac re Byzantii habitam, & quomodo illi contradicere noluerunt Latini, sed potius sanctum panem fermentatum laudarunt; & cum illius panis, quem Christus in cœna discipulis tradidit, particula in Magni Palatii Sceuophylaceio inventa esset, omnis contradicendi causa de medio sublata sit.* P. κοινωνικὸν μὲν ζῶον ὁ ἄνθρωπος, καὶ τῆς ἰδίας φύσεως ἀδιάρρητος πέφυκεν ἱεραστής.

Liber erat in Bibliotheca Barberina satis antiqvus lacerus, male compaginatus, & erroribus plenus, exscriptus a Ioanne Neriteno anno Domini 1036. ut ex male conflatis in fine libri carminibus elicitur: quæ sunt,

Σοὶ Χριστὲ χάριν τῷ χαρίσαντι νόμον
Πρὸς ἀχάριστον Ἰωάννην σὸν λάτριν
Ὑγείαν ὃν φύλαττε, καὶ πάσης βλάβης
Ψυχοφθόρου ῥύσαιο τῇ σῇ δυνάμει.

Ἐγράφη τὸ παρὸν βιβλίον διὰ χειρὸς Ἰωάννου Νεριτινοῦ, μηνὶ Ἰουνίῳ εἰς ταῖς ιγ'. ἡμέρᾳ παρασκευῇ, ὥρᾳ θ'. ἔτει δὲ ϛφμδ'. x) τῆς Ἰνδικτ. θ'.

Tibi

x) Non dubito errorem esse in numeris, & scriptum ϛψμδ 6744 hoc est CHristi 1236. Certe Georgii Corcyrensis lucubrationes qui A. 1180. & post scripsit, A. 1036. a librario describi non potuere. Allatius eosdem titulos librorum Georgii, versusque cum subscriptione referens lib 2. de consensu c. 11. § 6. p. 664 exhibet ϛχμδ', 6644, hoc est CHristi 1136. Sed ita quoque error est manifestarius, eo ut dixi modo emendandus.

Tibi CHriste gratia, qui dedisti legem ingrato Joanni servo tuo, quem sanum conserva & ab omni noxa animiperda libera tua facultate. Scriptus est hic liber manu Joannis Niriteni, mensis Junii die decimo tertio Parasceves hora nona. Anno 6544. *Indict. nona.* Ab his si detrahas annos Mundi 5508. qui remanent erunt 1036. a Christo nato.

XXXI. GEORGIUS MANGANES sub Alexio Comneno, illius scriba, plura ad munus suum pertinentia scripsisse verisimile est, sub anno Domini 1081. Anna Comnena Alexiados lib. 2. κατανεύει πρὸς τοῦτο ὁ Ἀλέξιος ὁ ἀρτιφανὴς βασιλεὺς, καὶ μετακαλεσάμενος εὐθὺς Γεώργιον τὸν Μαγκάνην, ὃς καὶ ὑπογραφεὺς αὐτοῦ ἐχρημάτιζεν, ἀνατίθεται τούτῳ τὴν τοῦ χρυσοβούλλου γραφήν. ὁ δὲ ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις ὑπερετίθετο ἄλλοτε ἄλλας αἰτίας συνείρων. ποτὲ μὲν λέγων, ὡς ἄρα κατάκοπος γεγονὼς κατὰ τὴν ἡμέραν ὅλην, τῆς νυκτὸς μὴ δύνασθαι γραφὴν ξυντελέσαι. ἄλλοτε δ' ὅτι τὰ γεγραμμένα νυκτὸς σπινθὴρ ἐμπεσὼν ἀπετέφρωσεν. τοιαῦτα καὶ ἄλλοτε ὁ Μαγκάνης προφασιζόμενος, καὶ οἷον μαγγανευόμενος ἄλλοτε ἄλλως ὑπερετίθετο. *Annuit ad hac Alexius recens Imperator, & accersito illico Georgio Mangane qui Scriba illius erat, imponit aurea* 341
bulla scriptionem; ille per tres dies rem differebat, alias atque alias tarditatis causas adducens, nunc quidem dicens, se per totum illum diem laboribus attritum, nocte non potuisse scripturam absolvere; aliquando, qua noctu scripta erant, scintillam incidentem in cinerem convertisse. Hac & similia Manganes pratexens, & quasi manganizans in aliud, atque aliud tempus negotium prolatabat. Ut hinc quoque prudentiam hominis in administranda Republica deprehendas; quod & accuratius infra describit. ἅμα δὲ τούτοις καὶ οἱ τοῦ Μελισσηνοῦ πρέσβεις σφοδρῶς ἐπέκειντο ἀπαιτοῦντες τὸν ὑπεσχημένον χρυσόβουλλον λόγον. καὶ ὁ Μαγκάνης εὐθὺς μετεκαλεῖτο κομίσων αὐτόν. ὁ δὲ τὸν χρυσόβουλλον λόγον γεγραμμένον ἔχειν ἔλεγε; τὸ δέ γε χρησιμεῦον σκεῦος εἰς τὰς βασιλικὰς ὑπογραφὰς σὺν τῇ γραφίδι ἀπολωλεκέναι διϊσχυρίζετο, κρεψίνους ὢν ἀνὴρ καὶ δεινὸς τὸ μέλλον ῥᾷστα προϊδεῖν, καὶ ἐκ μὲν τοῦ παρεληλυθότος θηρᾶσαι τὸ συνοῖσον, τὸ δέ γε ἐνεστὼς ἀκριβῶς διαγνῶναι, καὶ πρὸς ὅπερ ἂν βούλοιτο εὐφυῶς μετενεγκεῖν ἐπισκιάσαι τὸ πρᾶγμα εἰ μὴ θελήσῃ. ἀνεβάλλετο γὰρ τὴν τοῦ χρυσοβούλλου γραφὴν ὁ Μαγκάνης μετεώρους τὰς ἐλπίδας διδοὺς τῷ Μελισσηνῷ. ἐδεδίει γὰρ μὴ τοῦ χρυσοβούλλου τάχιον ἢ προσήκει καταπεμφθέντος αὐτῷ, ᾧ τὴν τοῦ καίσαρος ἀξίαν τούτῳ κατεχαρίζετο, τὸν καίσαρα μὲν ἀποπέμψοιτο, τῆς δὲ βασιλείας ὅλως ἐξέχοιτο. καθάπερ καὶ πρὸς τοὺς Κομνηνοὺς διαμεμηνυκὼς ἦν, καὶ σπουδάσειέ τι θρασύτερον. καὶ τοῦτο ἦν ἡ τέχνη καὶ τὸ

μαγγάνευμα τοῦ Μαγγάνη περὶ τὴν ἀναβολὴν τοῦ Χρυσοβούλλου λόγου τοῦ Καίσαρος. *Cum his simul & Melisseni Oratores enixe instantes petebant promissam sibi auream Bullam, & Manganes statim accersebatur, ut illam asportaret. Ille Bullam auream scriptam habere dicebat, sed vas opportunum ad Imperatorias subscriptiones cum calamo perdidisse se contendebat, Vir dissimulator, atque astutus; futuraque pravidere facillimo negotio ingeniosus, ex rebus etiam qua praterierant, utilia aucupare, & prasentia exquisite diiudicare, & ad quodcumque liber & satis commode transuehere, reique tenebras obducere, quam tectam vellet. Differebat enim aurea Bulla scriptionem, Manganes, Melissenum in expectatione suspensum tenens; namque verebatur ne Bulla aurea citius quam decebat missa, qua Casaris illi dignitatem conferebat, Casare neglecto ad Imperium occupandum totis se viribus accingeret, quemadmodum Comnenis indicaverat, & audacius quidpiam conaretur. Et hac erat ars, & manganium Mangana circa dilationem Bulla aurea Casaris.*

XXXII. GEORGIUS Presbyter CHIONIADES scripsit, σχήματα καὶ σχόλια εἰς τὴν βίβλον Ιωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ πρὸς τὸν ἐν μοναχοῖς σεβασμιώτατον κῦριν Θεόδουλον. *Schemata, & scholia in librum Joannis Damasceni ad reverendissimum Monachum Dominum Theodulum.* P. τὰ εἰωθότα ζητεῖσθαι κῦρι. Labor est ad intelligentiam sententiarum tanti Patris satis idoneus, & opportunus. Ex Codice Vaticano jam habuit doctissimus Aubertus, una cum Damasceni operibus editurus.

XXXIII. GEORGIUS XIPHILINUS ex Magno Vasorum Custode post Dositheum Patriarcha Constantinopolitanus, y) Notitia Patriarcharum, καὶ γέγονε μετ' αὐτὸν πατριάρχης ὁ μέγας Σκευοφύλαξ Γεώργιος ὁ Ξιφιλῖνος, καὶ ζήσας ἔτη ς'. καὶ μῆνας ι'. καλῶς καὶ θεοφιλῶς πρὸς κύριον ἐξεδήμησεν. *Et substitutus est in ejus locum Georgius Xiphilinus magnus Vasorum Custos, qui cum an. VI. mens. X. praclare, ac religiose vixisset, ad Dominum migravit.* De eo Ephremius;

Ἔπειτα Γεώργιος ὁ Ξιφιλῖνος
Σκευοφύλαξ ὢν τῆς Θεοῦ γ' ἐκκλησίας
Ποιμαντικὴν εἴληφε καὶ προεδρίαν.

Deinceps Georgius Xiphilinus Vasorum Dei Ecclesia custos cum esset, pastoralem dignitatem, & primam sedem adeptus est. Ejus meminit Nicetas Choniates in Isaacio Angelo lib. 2. cap. 4. & Theodorus Balsamo suam in Canones

y) ab A. C. 1192. ad 1198.

Digitized by Google

nones Apostolorum, Synodorum, & Patrum expositionem carmine Iambico, quod operi præfigitur, eidem nuncupavit.

Illius *de juribus territoriorum*, constitutio, subscriptione, & sigillo Joannis Camateri, qui in Patriarchatu successit, confirmata legitur 342
apud Leunclavium Græce, & Latine in Jure Græco-Romano lib. 2. pag. 283. z) Legi ejusdem duo Synodalia sancita de Stauropegiis sub anno 1192. ab Eustachio Chandreno magnæ Ecclesiæ Chartophylace subscripta apud Manuelem Malaxum in Nomocanone, quem ille communi Græcorum lingua conscripsit cap. 483. Primi erat illud principium: *πολλάκις καὶ ἐν διακόνοις τελοῦντα ἡ μετελέτης ἡμῶν,* Secundi, *Γέγονεν οἰκονομία τις εὔλογος διὰ ὑπομνήματος*. Protecdici præterea dignitatem olim minoribus annumeratam, majoribus adscripsit; & factum suffragio suo approbavit Eustathius Metropolita Thessalonicensis, summisque laudibus tanquam rectum rectæque rationi consentaneum evexit. Ioannes Episcopus Citri, Responsis ad Constantinum Cabasilam Dyrrhachii Archiepiscopum; *τὸ τοῦ Πρωτεκδίκου δὲ ὀφφίκιον ἐν τοῖς ἀποβεβηκόσιν ὢν ἔκπαλαι, ὕστερον τοῖς ὑπερέχουσι συνετάγη παρὰ τοῦ τῆς μακαρίας λήξεως πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γεωργίου τοῦ Ξιφιλίνου, τῇ τάξει δὲ ταύτῃ ἐπηκολούθησε, καὶ γνώμη γενναία τοῦ ἐν ἁγίοις μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Εὐσταθίου, ἐπαινοῦσα, καὶ ἐξαίρουσα τὸ γεγονὸς, ὡς εὐλόγως, καὶ ἀμέμπτως πραχθέν. οἷα τηνικαῦτα τινῶν ἀντειπόντων, ὡς μὴ ἀποδεξαμένων τὴν πρᾶξιν. Protecdici autem officium cum antea esset inter inferiora, postea in altiorum ordinem statutum est a beate memoria Patriarcha Constantinopolitano Georgio Xiphilino. Hanc autem actionem subsecuta est præclara sententia sancti Metropolitæ Thessalonicensis Eustathii, id laudans, & extollens, ut juste, & extra reprehesionem factum; cum quidam qui actionem non admittebant, tunc contradicerent.* Et Anonymus de officiis magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ apud me, *τὸ δὲ τοῦ Πρωτεκδίκου ὀφφίκιον ἐν τοῖς ἀποβεβηκόσι πρότερον ὂν τοῖς ὑπερέχουσιν ὕστερον συντέτακται παρὰ τοῦ πατριάρχου Γεωργίου τοῦ Ξιφιλίνου. At Protecdici officium cum antea esset inter inferiora, postmodum inter eminentiores ordines a Georgio Xiphilino Patriarcha collocatur.*

XXXIV. GEORGII LAPITHÆ CYPRII versus morales a) Græcos

z) Georgii Xiphilini *decretum de Eunuchis* allegat Nic. Comnenus p. 158 prænot. mystagog. & *Synodicon de trina in baptismo immersione* p. 310.

a) Genere carminis prosæ proximi, quod politicum vulgo appellant. *στίχοι πολιτικοὶ*

Digitized by Google

cos 319. vidit Gesnerus Venetiis in Biblioth. S. Antonii, recensetque Robertus Constantinus in Biblioth. Florebat eadem cum Barlaamo Monacho ætate, ad quem ipse plurima scripsit, ut idemmet Barlaamus epist. ad Nilum Inclusum, quem Iudicem inter se, & Palamam constituit, affirmat: ὅμοια δὲ τούτοις καὶ ἐν τοῖς πρὸς Λαπίθην τὸν Κύπριον ἐμοῖς συγγράμμασι γέγραφα ταῦτα, ἅπερ ἐπὶ τῷ φυσικῷ εἰπομεν. *His similia nostris ad Lapithem Cyprium Comentariis scripsimus, & in Physicis etiam pertractavimus.* Tempore itaque Palamæ florebat, qua & Barlaamus ætate circa annum Domini 1337. ut ex ejusdem Barlaami Monachi de Lunari defectu comprehendendo ex Mathematica constructione Ptolemæi, quæ incipit, ἀναγκαῖον ἡγησάμην ἐκθέσθαι σοι, colligi potest.

Inter Barlaami opera illud quoque legi. Βαρλαὰμ μοναχοῦ λύσεις εἰς τὰς ἐπενεχθείσας αὐτῷ ἀπορίας παρὰ τοῦ σοφωτάτου Γεωργίου τοῦ Λαπίθου; *Barlaami Monachi solutiones ad proposita sibi dubia per sapientissimum Georgium Lapithem.* Lapithæ dubiorum principium illud est, ἐν τοῖς πρώτοις περὶ κινήσεως λόγοις ἀπεδείξατο Ἀριστοτέλης διὰ πλειόνων. Responsionum Barlaami, πρὸς μὲν τὸν Πλάτωνα, ὦ γενναῖε, ὁπωσοῦποτε ἔχει Ἀριστοτέλης, ἐν οἷς φιλοσοφεῖ. Ejusdem in Biblioth. Regis Gallorum Cod. 2039. habentur στίχοι πολιτικοὶ αὐτοσχέδιοι εἰς κοινὴν ἀκοήν. *Versus Politici insubide & immeditate facti, palamque omnibus recitati.* P. γνῶθι σαυτὸν, ὦ βέλτιστε, τίς τε καὶ ποῦ τυγχάνεις. Opus est divisum per titulos juxta varia rerum argumenta. Et nescio an distinctum ab eo, quod nobis Gesnerus, & Constantinus recensuit.

Lapitham, ejus studia, res ac fortunas ad amussim nobis repræsentavit Agathangelus b) Callistrati filius in Narrationibus. Ejus verba, scriptionis tædio fatigatus, ut animo recreeris, nec invitus, quia rara, & nondum edita perleges. Δευτεραῖοι ἐς Κύπρον τὴν νῆσον κατήχθημεν, ἔνθα δὴ καὶ πολὺν διατρίβειν ἐγνώκειν χρόνον διά τε τ'
343 ἄλλα τῶν τῆς νήσου καλῶν, καὶ τήν γε ἔννομόν τε καὶ φιλόξενον πολιτείαν, καὶ μάλιστα πάντων διὰ τὴν τοῦ σοφοῦ ἐκείνου ἀνδρὸς ὁμιλίαν, Γεώργιον φημὶ τὸν Λαπίθην, ᾧ οὐκ εὐθὺς διαβὰς τῆς νεὼς ἐντετυχήκειν αὐθημε-

αὐτοσχέδιοι εἰς κοινὴν ἀκοήν, τοῦ σοφωτάτου κυρίου Γεωργίου Λαπίθου τοῦ Κυπρίου. Incipit:

Γνῶθι σαυτὸν, ὦ βέλτιστε, τίς τε καὶ ποῦ τυγχάνεις.

b) Hic est Agathangelus qui adversus Nicephorum Gregoram scripsit pro Aristotele.

θημερόν. οὐ γὰρ πλησίον ἐκεῖ που τὴν οἴκησιν εἶχεν. ἀλλὰ δυοῖν ἡμέραιν τοῦ λιμένος ἀπέχουσαν, εἰς ὃν ἡμεῖς τηνικαῦτα ἐσεπεπλεύκειμεν. Ῥόδου μὲν γὰρ ἐκείνης τῆς νήσου μείζων ἐστὶν ἡ Κύπρος, καὶ ἅμα οὐ κατ᾽ ἐκείνην ἀλλ᾽ ἐπιμήκης τὸ σχῆμα· μεταξὺ δ᾽ αὐτῆς ὄρος ἐσήκει τὴν κορυφὴν εἰς ὕψος ἀνάγον μακρόν. Ὄλυμπος καλεῖται τὸ ὄρος. ἐξ οὗ καὶ πηγαὶ ποταμῶν ἀποβλύζουσι τρεῖς, ὧν ὁ μείζων καλούμενος Λάπιθος κάτεισι τέμνων, καὶ περιρρέων τὴν Λευκωσίαν οὑτωσὶ καλουμένην χώραν, καὶ ἀποπλύνων τὸ ῥεῖθρον παρὰ τὴν ἐς Ἄρκτον βλέπουσαν θάλασσαν. τούτου παρὰ τὰς ὄχθας ἔτυχεν ἔχων ἐκεῖνος τὴν οἴκησιν, διὸ καὶ Λαπίθης ἔκ γε τοῦ ποταμοῦ, καὶ αὐτὸς ὁπωσποτε παρωνόμασται. γνοίη δ᾽ ἄν τις εὐθὺς, κἀκ μόνης τῆς περιφανείας τι καὶ τοῦ μεγέθους τῶν οἰκιῶν, καὶ ἐπαύλεων τοῦ ἀνδρὸς, καὶ πρὶν εἰς ὄψιν ἰέναι αὐτοῦ, μὴ τῶν ἀγεννῶν εἶναι καὶ τῶν πολλῶν ἕνα. ὅτι μὴ τῶν πάνυ τοι λίαν ἐνδόξων, καὶ πρώτων τῆς νήσου. γνοίη δ᾽ ἂν μᾶλλον ἐκ τοῦ τρόπου, καὶ τῆς ἄλλης τοῦ βίου σεμνότητος. ἑορταὶ γὰρ καὶ πανηγύρεις ἱεραὶ τὴν οἰκείαν ἐκείνου ἐκόσμουν καὶ χορηγίας τῶν δεομένων δαψιλεῖς, τῶν γε μὴν συχνὰ περιαγομένων ἐκεῖ Χριστιανῶν αἰχμαλώτων μεγίστην ἐποιεῖτο προμήθειαν, αὐτός τε παρέχων ἀφθόνως τὰ μείζω καὶ τελεώτερα τῆς τούτων ἐλευθερίας, καὶ ἅμα τοὺς ἄλλους ὀτρύνων διδασκαλίαις τῶν θείων γραφῶν. ἔργον γὰρ αὐτοῦ σπουδαιότατον μάλιστα πάντων ἱεραῖς ἐκκλησίαις ἀθροιζομένους Χριστιανοὺς διδάσκειν τά τε ἄλλα τῆς εὐσεβείας νόμιμα, καὶ πρός γε φροντίδα ποιεῖσθαι τῶν δεομένων μεγίστην. ὡς εἶναι δι᾽ ἐκεῖνον πᾶσαν ἐκείνην τὴν νῆσον ἐλέους, καὶ πίστεως στάδιον, καὶ μάλιστα πάντων αἰχμαλώτων ἐλευθερίας. Εἰσί γε μὴν καὶ αὐτοῦ ῥηγὸς περὶ τοὺς τόπους ἐκείνους ἐπαύλεις, καὶ δίαιται. καὶ αἱ τῶν οἴκων ἐκείνου λαμπρότητες πάνυ καλαὶ διὰ τὸ χαριέστερον εἶναι τῆς νήσου τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἀέρος τε ἕνεκα, καὶ ἅμα θέσεως ἄλλης, καὶ ῥαθυμίας τῶν τόπων. διὸ κἀκ τοῦ σχεδὸν ἐπεφοίτα θαμὰ παρ᾽ αὐτὸν ὁ Λαπίθης Γεώργιος, καὶ σφόδρα κομιδῆ πολλῆς ἀπήλαυσε τῆς ῥηγικῆς αἰδοῦς καὶ τιμῆς διά τε τὴν ἄλλην σεμνότητα, καὶ ἣν ἐκέκτητο μάλιστα πάντων σοφίαν. ἐπεὶ καὶ αὐτὸς οὐ μετρίως τῆς Λατίνων μετέσχε φιλοσοφίας ὁ ῥὴξ, καὶ δι᾽ αὐτό γε τουτὶ πολλοὺς μὲν ἀμφ᾽ αὐτὸν τοὺς Λατίνων εἶχε σοφοὺς ἀεί. ἥρα δὲ μᾶλλον τῆς Γεωργίου μούσης καὶ ὁμιλίας. σοφοὶ γάρ φησι τύραννοι τῇ σοφῶν συνουσίᾳ. ἔχων οὖν αὐτὸν, ἔχειν ἐπέπειστο καὶ σοφίαν κατὰ ταυτὸν ἑκατέραν, τήν τε Ἑλλήνων φημὶ καὶ Λατίνων. δεξιὸς γὰρ ἐν τοῖς μάλιστα, καὶ καθ᾽ ἑκατέραν σοφίαν, καὶ γλῶτταν ὁ Γεώργιος ἦν. ταύτῃ τοι καὶ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουε διαλεγομένου συχνὰ τοῖς Λατίνων σοφοῖς ἐπ᾽ αὐτοῦ, καὶ τοῖς τῶν συλλογισμῶν ἀποδεικτικοῖς βέλεσιν ἐς τὰ κράτιστα βάλλοντός τε καὶ νικῶντος αὐτοὺς, καὶ μάλιστα ὅτε περὶ δογμάτων πατρίων τῆς θρη-

σκιᾶς ἦν ὁ ἀγών. τηλικαῦτα γὰρ πολὺς κατὰ σφῶν ταῖς τῶν θείων
γραφῶν ἀποδείξεσι ῥέων ἰχθύας ἀφώνους ἄντικρυς ἔφαινεν. ὥστε καὶ χαλε-
παίνειν ἐνίοτ' ἐν τούτοις ὡρμημένον τὸν ῥῆγα, ἔθελγεν αὖθις αὐτὸν τῇ τῶν
λόγων σειρῆνι, καὶ ταῖς τῆς ἀληθείας ἀναντιῤῥήτοις στροφαῖς καὶ περιστρο-
φαῖς. τοιαύταις δὴ τισὶ μεθόδοις τὸ χαλεπαῖνον τε ἀνέστελλεν ἐμμελῶς τῆς
ῥηγικῆς ἐκείνης ψυχῆς, καὶ τὸ εὔθυμον ἀντεισῆγεν ἐπιεικῶς, καὶ ἦν ἁπλῶς
εἰπεῖν οὐδεὶς τῶν ἁπάντων, ὃς οὐ λογικοῦ παντὸς ἀγῶνος μεθ' ὑπερβο-
λῆς αὐτῷ τὰ τῆς νίκης παρεῖχε τρόπαια. οὐθ' ὅστις οὐ μάλα ἀξύνετος Ἑλλη-
νικῆς μούσης ἦν, οὐθ' ὅστις Λατινικῆς φιλοσοφίας οὐ μάλα τοι ἀδαής.
εἶχον γε μὴν ἔγωγε τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου τὴν φήμην, καὶ πρὶν ἐντεῦθεν ἐκ-
πλεῦσαι, μὴ μόνον ταῖς γραφαῖς ἐντυχάνων ἐκείνου πολλάκις ὡδὶ ἃς ἐκεῖθεν
ἐκεῖνος ζοι τῶν τε γραμμάτων, καὶ ἅμα τοῦ φιλικοῦ καθήκοντος ἀμειβόμε-
νος ἔπεμπεν, ἀλλὰ καὶ ἀκούων ἐπαίνους αὐτοῦ γε μακροὺς ἀπὸ στόματος
τῶν ὅσοι ἀφιγμένοι ἐκεῖθεν ὑπῆρχον ἐπὶ τὸ πλεῖστον. *Altero die in Cjprum
insulam pervenimus, in ea diutius immorari deliberaveram, tum propter Insu-
læ commoda, tum propter justam, hospitalemque vitæ rationem, & ante om-
nia propter sapientis illius viri consvetudinem, Georgium, inquam, Lapithiam,
cum quo non illico, e navi descendens, eodemque die congressus sum; neque
enim proxime viciniæ habitabat, sed biduo e portu loca distantia incolebat, ad
quem nos tunc postea adnavigavimus. Rhodo siquidem Insula Cyprus grandior
est, illique dissimilis, & figura prolixior, in ejus medio mons in magnam altitu-
dinem caput erigit. Olympo nomen est, ex quo fontes in fluvios divisi tres emer-
gunt, eorum major Lapithus nomine procurrit scindens, circumfluensque Leuco-*
344 *siam, agrum sic nuncupatum, tandem aquis in mare, quod Ursam respicit,
immergitur. Hujus in ripis ædes ille habet, unde & illi a fluvio, utcumque
fuerit Lapithæ nomen habet, statim quilibet ex solo rerum aspectu, & ædium,
ac stabulorum magnitudine, coniiciet Virum, antequam videat, neque a de-
generibus esse, neque ex multitudine unum, sed ex præcipuis, ac celebrioribus,
Insulæque primatibus. Sed hoc potius ex moribus, reliquoque vitæ instituto,
ac gravitate dignoscet. Festi enim dies, ac sacra solemnitates habitationem
illius exornabant, & dapsiles in indigentes fortunarum profusiones, & Christi-
anis præcipue captivis, circa ea loca peregrinantibus operam sedulam impertiens,
ipse effuse de suo majora, ac magis necessaria pro eorum libertate exhibens, ali-
isque id idem suadens, & divinarum literarum auctoritate compellens. Primum
namque ac potissimum illius studium est, Christianos in sacrosanctas Ecclesias
convenientes pietatis leges edocere, ac non ut indigentibus ex corde primum om-
nium occurrant. Hinc per eum tota ea insula misericordiæ, ac fidei, & præ-
cipue*

Digitized by Google

cipue captivorum liberationis ſtadium eſt. Sunt circa ea loca Regis Inſulæ, & manſiones, & ædes ſplendidæ, ac magnificæ, quod ea pars Inſulæ propter aeris, & ſitus, locorum aptitudinem, ac dexteritatem pulchrior ac venuſtior judicatur. Quapropter ob vicinitatem crebræ ad Regem, Georgii Lapithæ erant itiones, a quo in maximo honore, ac veneratione, tum ob gravitatem morum, tum ob rerum omnium, quæ pollebat, ſcientiam, habebatur; cum & ipſe Rex Latinorum Philoſophiam apprime callebat, protereaque multos ex Latinis ſapientes, ac doctos penes ſe retinebat: ſed Georgij doctrina ac conſvetudine ſummopere delectabatur. Sapientes enim, ajunt, Reges ſapientum conſuetudine. Illius itaque poſſeſſione utramque eodem tempore & Græcam, & Latinam ſapientiam poſſidere exiſtimabat: erat enim in utraque ſapientia, & lingua Georgius dexterrimus. Quamobrem eum libenter audiebat, ſæpiſſime cum Doctoribus Latinis, qui apud eum erant, differentem, & demonſtrativis ſyllogiſmorum jaculis peniti ſſime percutientem, ac eos ſuperantem, & præcipue cum de patriis, & religionis dogmatibus certaretur. Tunc enim vehemens, ſacrarumque ſcripturarum auctoritatibus, indeque petitis demonſtrationibus ſpiſſus, ac frequens, piſces mutos maniſeſtiſſime commonſtrabat, adeo ut Regem ob hæc in iram prorumentem rurſum ſermonum illecebris, & veritatis inexpugnalibus ſtrophis, ac machinis demulcebat. Hac ſane ratione Regis illius animi iracundiam ſuaviter compeſcebat, & pavidum modeſte excitabat. Nemoque erat ex omnibus, ut verbo finiam, qui in rationali certamine illi palmarium cum exceſſu non concederet, & qui Græcarum literarum non erat admodum rudis, quique Latinæ Philoſophiæ non valde ignarus. Famam viri ipſe audieram, & antequam illuc adnavigarem, non tantum compoſitiones illius hic ſæpiſſime perlegens, quas ille tibi ex inſula literis tuis, & honeſtæ am citiæ reſpondens dirigebat. Sed & laudes illius ingentes excipiens ex ore quotquot inde, ut plurimum advenerant.

At quomodo ſe ille in rebus Aſtrologicis pertractandis gereret, ejusque de ea ſcientia ſententia, ita Agathangelus poſt pauca ibidem expreſſit: *καὶ μὴν δὴ οὐδὲ τὴν Πτολεμαίου ἀποτελεσματικὴν τετράβιβλον, περὶ ἐλάσσονος ἐποιεῖτο σπουδῆς ἐκεῖνος, ἀλλὰ ταύτην καὶ ὅσα περὶ τῶν ὁμοίων τοῖς Πτολεμαίου παλαιοτέροις ἅμα, καὶ νεωτέροις ἔτι περίεισι γεγραμμένα. καὶ ὅσα πάλαι Χαλδαίοις καὶ Πέρσαις πεποίηται πάνυ τοι πάντα φιλοπονώτερον μετῄει. καὶ ὁπόσα μὲν ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα τοῖς εὐσεβέσι νόμοις, καὶ ὑπερόριον τείνει πόδα, ταῦτα δὲ ἀπεσείετό τε καὶ διέπτυεν ὡς ἄχρηστα τοῖς εὐσεβεῖν ἐθέλουσιν. ὅσα δὲ εἰς τοὺς δημιουργικοὺς τῶν ὄντων ὑγιῶς ἐπορεύετο λόγους, ταῦτα δὲ ἀσμένως παντάπασι μάλα προσίετο. Nec minus ille quatuor Ptolemæi libros de effectibus aſtrorum in deliciis habuit,*

sed eos, & quidquid a Ptolemæo antiquioribus simul, & junioribus in scriptis relatum superest, nec non & Chaldæorum, & Persarum labores multa cura, atque sollicitudine percurrebat: inter ea quidquid pietatis leges everteret, aberrantique pede peregrinaretur, abiiciebat, & tanquam ii, qui pietatem amplectuntur, inutilia execrabatur. Quidquid vero ad opificis rerum omnium sanam rectamque cognitionem deduceret, lubenti animo, promptoque omnino deosculabatur. Et hæc pauca ex multis de Lapitha Georgio satis sint.

345 XXXV. GEORGII CERAMEI c) *Jambica in Librum Simeonis Sethi de Stephanite, & Ichnilata* laudantur in Indice manuscripto Græco. Συμεὼν Μαγίστρου διήγησις μυστικὴ τῶν κατὰ Στεφανίτην καὶ Ἰχνηλάτην μετενεχθεῖσα ἐκ τῆς Ἀράβων διαλέκτου ἐν λόγοις ή. Γεωργίου Κεραμέου Ἰαμβεῖα ἐπὶ τῇ προῤῥηθείσῃ βίβλῳ. *Simeonis Magistri Narratio arcana de Stephanite, & Ichnilata ex Arabum lingua conversa libris octo. Georgii Ceramei carmina Jambica in prædictum librum*

XXXVI. GEORGIUS CHUMNUS Byzantinus d) scripsit *Historiam Rhythmicam* ab iis primis Geneseos verbis, *In principio creavit Deus cælum, & terram*, usque ad regnum Davidis, & Salomonis. Extabat cum figuris in charta bibacina ms. Constantinopoli apud Joannem Sozomen. Verderius in supplemento.

XXXVII. GEORGIUS DIACONUS METOCHITA, e) pro quo Gregorium nobis falso Gesnerus, & ex Gesnero Possevinus obtrudit, insignis pietate, ac doctrina Vir: pro stabiliendo Byzantii Latinorum dogmate, de processione Spiritus sancti etiam ex Filio, & errore Græcorum refellendo, & carceres, & tormenta, eaque dira, atque enormia cum certaminibus sociis Constantino Meliteniota f) Diacono, & Joanne Vecco Patriarcha Constantinopolitano subiit, tandem una cum illis in exilium abactus est. * Nicepho-

c) Plura Allatius infra p. 414 seq.

d) In Codice Cæsareo apud Lambecium V. p. 259. τὸ παλαιὸν διὰ στίχων, ποιηθὲν παρὰ κυροῦ Γεωργίου Χούμνου, τοῦ ἐκ τῆς περιβοήτου τῶν νήσων καὶ εὐδαίμονος Κρήτης ἐκ πόλεως Χάνδακος. Incipit: Δέομαι τρισυπόστατε κύριε καὶ πατέρα τὴν χάριν σου μ' ἀπέστειλε ἐς τούτην τὴν ἡμέραν. Fuit & Michael Chumnus, de quo supra, p. 228. & Nicephorus Chumnus de quo Volum. VI. p. 344

e) Hujus filius Theodorus Metochita de quo Volum. IX. p. 214 seq.

f) Vide Volum. IX. p. 198.

* Contigit hoc circa A. C. 1283. Imperatore Andronico Palæolgo.

Digitized by Google

cephorus Gregoras lib. 5. καὶ ὁ πρὶν μαχαίρᾳ δίστομος κατὰ Λατίνων ἱστάμενος, πρύμναν ἤδη κρουσάμενος ἑτεραλκέα τὴν νίκην ποιεῖται. δι' ἃ δὴ καὶ ἐπὶ τὸν πατριαρχικὸν ἀναβεβηκὼς θρόνον πάντα ἦν αὐτὸς τῷ βασιλεῖ, καὶ γλῶττα, καὶ χεὶρ, καὶ κάλαμος γραμματέως ὀξυγράφου, καὶ λέγων, καὶ γράφων, καὶ δογματίζων, ἔχων συνεργοὺς, καὶ συλλήπτορας τοῦ ἀγῶνος τόν τε Μελητινιώτην, καὶ τὸν Μετοχίτην Ἀρχιδιακόνους ὄντας τοῦ βασιλικοῦ κλήρου, καὶ ἔτι Γεώργιον τὸν ἐκ Κύπρου. *Et qui,* Joannes Veccus, *dudum acerrime Latinis adversabatur, mutata sententia, victoriam facit ambiguam. Quamobrem Patriarchica sede conscensa Imperatori unus fuit omnia, & lingua, & manus, & acuti scriptoris calamus, & dicendo, & scribendo, & dogmata statuendo: ejus certaminis adjutoribus Meletiniota, & Metochita Imperatorii Cleri Archidiaconis, & Georgio Cyprio.*

Plura pro asserendo Latinorum dogmate scripsit: quæ ego vidi, sunt; Σύγγραμμα διαλαμβάνον ἃ μὲν πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀντικείμενοι φασὶν εἰρήνην ἐπὶ τῇ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκπορεύσει, καὶ λοιπαῖς πατρικαῖς φωναῖς, αἵπερ ἐκ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ τοῦτο φωνοῦσιν. ἃ δὲ πατέρες οἱ θεοφόροι διευλυτοῦντες διδάσκουσιν. *Tractatus partim ea continens, quæ Ecclesiasticæ pacis adversarii de processione Spiritus sancti, aliisque Patrum sententiis illud ex Patre, & Filio asserentibus, opponunt; partim ea, quæ Deo pleni Patres dubia dissolventes docent.* Tractatus dividitur in partes quinque, g) quas ipse λόγους, *orationes*, appellat.

Primæ illud est Principium. τὸ περὶ Θεοῦ λέγειν, οὐχ ὅπως φορτικώδες τοῖς κατ' ἐμέ.

2. ἐν ἡμῖν καὶ τοῦτο τῶν ἐγκλημάτων, τὸ, θείων ἐκ γραφικῶν.

3. ἐπειδὴ περὶ τάξεως, τῆς ἐν Τριάδι διαλαμβάνοντες τῶν θεοφρουρήτων.

4. περὶ τῆς δι' Υἱοῦ δημιουργίας Μουζάλων ἐν μέσοις ἐκείνοις δικαστηρίοις τὸ συνερρεῦσαν πλῆθος ἀναχυχῶν. h)

5. Ἃ μὲν οἱ περὶ τὸ λέγειν ὄντες δεινοὶ τῶν καθ' ὑμῶν ὠφρυωμένων τοῖς θείοις λόγοις ἐναπερεύγονται. Nec alios ab his quinque fuisse existimo libros quinque Georgii Metochitæ, *De Processione Spiritus sancti*, qui asservabantur in Bibliotheca Antonii Augustini Cod. 96.

g) Conferendus Allatius libro II. de consensu utriusque Ecclesiæ cap. 15. § 9. p 771.

h) Ex hoc quarto λόγῳ edidit quædam Comefisius T. 2 auctarii novi p. 1018-1026. Ex quinto Allatius de purgatorio p. 668-677. & contra Hottinger. p. 511.

Digitized by Google

Ἀντίῤῥησις τῶν τριῶν κεφαλαίων, ὧν ἐξέθετο Μάξιμος μοναχὸς ὁ Πλανούδης. *Ad tria capita, quæ Maximus Planudes Monachus publicavit, Responsio.* i) P. πρὸς ἐρώτησιν ἀπροόπτως ἡμῖν φανεῖσαν χρεὼν ἀποκρίνασθαι.

Ἀντίῤῥησις τῶν, ὧν συνεγράψατο Μανουὴλ ὁ τοῦ Κρήτης ἀνεψιός. *Ad ea, quæ Manuel Cretensis nepos conscripsit, Responsio.* k) P. οὐκ οἶδα εἰ καὶ ἀλλοτέποτε τοσοῦτον.

Λόγος ἀντιῤῥητικὸς ἐπὶ τῷ τοῦ Κυπρίου τόμῳ. *Oratio antirrhetica in Cyprii* l) *Tomum.* P. ὁ μὲν δὴ διεξοδικώτερον τῶν ἐμῶν λόγων ἔχει περανθεὶς, ὡς οἷόν τε ἀποχρώντως.

346 Λόγος διαλαμβάνων τὰ κατόπιν τῶν προῤῥηθέντων δύο λόγων ἐπὶ τῇ αὐτῇ ὑποθέσει λεχθέντα τε, καὶ πραχθέντα. *Oratio prosequens ea, quæ post prædictas duas orationes in eadem materia disputata, & gesta sunt.* P. ἦν ἡμῖν ἄρα προτεθειμένον τοῦ κατὰ σκοπὸν, ὡς ἐνὸν ἐκτεθειματωθέντα. m) Dictio in omnibus dura, compositio aspera, nullo fuco, nullo lenocinio demollita: ubique tamen pietatem redolet. Sententiæ graves, argumenta ad probandum, id quod voluit firma, sed elocutione, & compositione nominum horrida, & confragosa. Indignus tamen Auctor, qui tamdiu cum tineis luctetur, sibique soli sapiat. Leguntur ejusdem in Biblioth. Regis Gallorum msf. *De Spiritu sancto libri tres. Refutatio trium Capitulorum Maximi Planudis. Refutatio scriptorum Manuelis.* Gret-

i) Græce & Latine edidit Allatius in Græcia Orthodoxa T. 2. p. 912-958. Rom. 1650. 4.

k) Græce & Lat. ibidem p. 959-1074.

l) Georgii Cyprii Patriarchæ CPol. ab A. 1283. ad 1289. de qvo infra p. 420. seq.

m) Præterea apud Allatium p. 771. de consensu, memoratur hujus Georgii Metochitæ λόγος διαλαμβάνων τὰ τῆς προβασάσης εἰρήνης μέσον ἑκατέρων τῶν ἐκκλησιῶν τῆς τε πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ τῆς νέας καὶ ἡμετέρας καὶ τὰ παρηκολουθηκότα καθεξῆς. *Oratio continens concordiam inter utramque Ecclesiam antiqua Roma, & nova ac nostra initam & qua deinceps subsecuta sunt.* Incipit: Οὐκ οἶδα εἰ καὶ ἄλλοτέ ποτε τοσοῦτον. Ex hac *Oratione de unione Ecclesiarum* quædam affert Allatius contra Hottinger. p. 429. & ex *oratione de dissidio Ecclesiarum* p. 458. 462. Etiam à Nic. Comneno Papadopoli in prænotionionibus Mystagogicis p. 165. & 396. citatur Georgii Metochitæ *Oratio de sacris mysteriis* & p. 20. 396. *explicatio Canonum sive regularum S. Nicephori CPol Patriarchæ,* & p. 410. & 361. *ecthesis historiarum & orationes contra Georgium Cyprium* præterea *Oratio II. pro Vecco* p. 356. & *liber de sacra Synaxi* p. 137. & *Oratio contra susurrones* p. 145.

Digitized by Google

Gretſerus, quod ſæpe etiam in aliis facit, Georgium hunc cum alio Metochita Theodoro, & Magno Logotheta, de quo forte prolixius, quam par erat, Gregoras in hiſtoria ſermonem inſtituit, confundit. Summa namque totius Philoſophiæ, quam Georgio aſcribit, Theodori fuit. Errorem Gretſeri ſequitur etiam Voſſius de hiſtor. Græcis lib. 2. cap. 28. dum aſſerit Theodorum Metochitam a ſeniori Andronico una cum Vecco, & Meletiniota relegatum fuiſſe. Georgius enim hic fuit Vecci, & Meletiniotæ in dogmate contra Græcos de proceſſione Spiritus ſancti defendendo ſymmiſta, & cum dictis in exilium miſſus, ſi Hiſtoriæ fides habenda eſt.

Sed ut tanti Viri pro Eccleſia Latina certamina non ex ſolo Gregora Latini legant, quæ ipſe ex Pachymeræ hiſtoriis obſervabam, in medium afferam. Una cum Vecco Patriarcha & Conſtantino Meletiniota in Synodo Conſtantinopolitana ſub Georgio Cyprio ſiſtitur lib. 7. *καὶ τὸν λόγον ἀναλαβόντα τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον. καὶ τί γε τὸ δοξαζόμενον φάναι τοῖς ἀμφὶ σέ. ἦσαν γὰρ σὺν ἐκείνῳ καὶ οἱ πάλαι ἀρχιδιάκονοι, ὅ τε Μελητινιώτης Κωνσταντῖνος, καὶ ὁ Μετοχίτης Γεώργιος. Ubi ſermonem excepiſſet Gregorius Patriarcha. Et quanam eſt, inquit, eorum ſententia, qui circa te ſunt? Namque una cum eo aderant, qui ante Archidiaconi erant Conſtantinus Meletiniota, & Georgius Metochita.* Deponitur cum Meletiniota ob hanc ſolam cauſam, quod legatus miſſus ad Pontificem interfuerit Miſſæ Latinorum, quod non probat nec ipſe Pachymeres ſchiſmaticus. *Τοῖς δέ γε ἀρχιδιακόνοις τῷ τε Μελητινιώτῃ φημὶ, καὶ τῷ Μετοχίτῃ, ὅτι πρέσβεις ἐκπεμφθέντες πρὸς βασιλέως ξυνῆλθον τῷ Πάπα λειτουργοῦντι, καί γε συνίσταντο. ἐπείπερ καὶ ἐνταῦθα οἱ ἀμφὶ τὸν Παράστρον Ἰωάννην φρέριοι καὶ αὐτοὶ πρὸς τοῦ Πάπα κατὰ πρεσβείαν σταλέντες οὕτως ἐπράττον λειτουργοῦντος τότε τοῦ Πατριάρχου Ἰωσήφ. καί γ' ἀνεκτὸν ἐδόκει, καὶ μηδὲν ἔχον πρόκριμα. ἀλλ' ὅμως ἐπὶ τοιαύταις αἰτίαις ὡς παραβᾶσι τὰ μέγιστα, τελείαν ἐπῆγον καθαίρεσιν. Archidiaconos vero, Meletiniotam, inquam, & Metochitam quod legati ab Imperatore miſſi cum Papa ſacra faciente convenerant, id nec ipſi negabant quandoquidem & hic qui cum Paraſtro Ioanne a Papa adlegati adſunt, non aliter faciebant, cum Miſſam caneret Joſephus Patriacha, idque tolerabile videbatur, nec vertebatur in crimen, nihilominus ob hanc cauſam, ac ſi in maximis, ac deterrimis deliquiſſent, deponuntur.* Hinc exilia, & omnium generum tormenta ſubſecuta ſunt, quæ ita narrat Pachymeres, *ἐκείνους μὲν τὸν Μελητινιώτην, τὸν Βέκκον, καὶ τὸν Μετοχίτην, οὓς τότε τῆς συνόδου διαλυθείσης, ἡ τοῦ Κοσμιδίου εἶ-*

χε

χε μονή, πλὴν ὑπὸ φρουροῖς καὶ φυλακαῖς προσηκούσαις. οὓς δὴ καὶ πέμπων ὁ βασιλεὺς εἰρηνεύειν ἠξίου, καὶ πᾶσαν δικαιολογίαν ἀφέντας διάγειν ἀνέδην καὶ τὴν ἀπ' αὐτοῦ εὐμένειαν ἔχοντας. Εἰ δὲ οὖν ἀλλ' ἐξορίας προσηπείλει καὶ κακουχίας ἐπαξομένας σφίσι. μηδὲ γὰρ εἶναι ἄλλως, ἢ ὡς ἐτάχθη γίγνεσθαι. αὐτοὺς δὲ φήμην κακὴν ἔχοντας προσαπόλλυσθαι, εἰ μή γε μετανοήσαντες τῆς εἰρήνης γεύωνται. Ταῦτα τοῦ βασιλέως συχνάκις διαμηνυομένου, καὶ ἀγαθὰ προτείνοντος, ἐκεῖνοι οὔτε πρὸς δέος τῶν λυπηρῶν προήχθησαν, οὔτε πρὸς τὰς τῶν ἀγαθῶν ἐπαγγελίας ἐμαλακίσθησαν. διευτονοῦντες δὲ πρὸς ἀμφότερα, ἑτοίμους ἑαυτοὺς παρεῖχον πρὸς ὅτι δόξῃ τῷ βασιλεῖ ὡς ἐκεῖνο μᾶλλον πεισομένους ἡδέως, ἢ τοῖς οὕτω δικάζουσι σπεισομένους, ἐπὶ μᾶλλον δὲ πρὸς αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς παρωξύνετο ἀνενδότως μένοντας τὸ παράπαν. πάντων δὲ ἀπορηθεὶς τῶν μαλάττειν ἐχόντων ψυχήν, τέλος ἐξορίαις δικαιοῦν ἔγνω.
347 καὶ δὴ πρὸς τὸ κατὰ δεξιὰ εἰσπλέοντι τὸν Ἀστακηνὸν κόλπον φρούριον, τὸ οὕτω πως τοῦ ἁγίου Γρηγορίου λεγόμενον προσάστει πλῷ χρησαμένους ἀπάγεσθαι, οὗ δὴ καὶ ἐγκλεισθέντες ὑπὸ φρουροῖς Κελτοῖς, καί τινι τῶν προκοιτούντων τῷ βασιλεῖ ἀφεῖντο ὅσον τὰ εἰς χρείαν τῶν ἀναγκαίων ἀπρονόητοι οὐδὲν πλέον ἀπονεμόμενοι βασιλέως. ὅτι μὴ μετὰ καιρὸν ἐπ' ἀνατολῆς ὁρμῶντος, πατριαρχοῦντος Ἀθανασίου τόν τε κατὰ τὴν Ἑλενόπολιν περαιωθέντος πορθμόν, καὶ τὸν μέγαν Λογοθέτην ἐπ' αὐτοὺς πέμψαντος, ὃν καὶ εἰς Πρωτοβεστιάριον ἀνεβίβασεν. ὁ μὲν ἑκατὸν χρυσίνοις ἐνικανοῦτο, ὁ δέ γε Μελιτηνιώτης πεντήκοντα. ὁ γὰρ τρίτος ὁ Μετοχίτης διὰ νόσον προκατήχθη ἐπὶ τὰ οἴκοι, ἐκεῖθεν βασιλέως προσάξαντος.
Illos itaque, Veccum nempe, Meletiniotam, ac Metochitam, *dissoluto Concilio Cosmidii Monasterium habuit, carceribus tamen, atque custodiis convenientibus mancipatos, ad quos mittens Imperator, ut quiete agerent, deprecabatur, & sepositis juribus libere viverent illius benevolentia compotes: aliter illis & exilia minabatur, & mala afferenda. Neque enim aliter, quam ordinatum fuerat, fieri poterat: eosdem ignominia infames vitam amissuros, ni mutata sententia pacem complecterentur. Hæc sæpe Imperator cum per nuncios significaret, & bona sponderet, illi neque tristium metu adacti, neque bonorum sponsionibus emolliti sunt, quin imo sese ad utraque indurantes promptos ad singula, quæ Imperatori liberent, exhibebant, illud lubentius subituri quam cum iis, qui ita condemnarent, fœdus inituri. Cum vero magis ac magis contra eos irasceretur immites; ac insigniter pervicaces, nec quidquam amplius illi ad emolliendos eorum animos suppeteret, tandem eos exilio multare decernit, statimque ad Castellum, quod in Astacenum sinum naviganti ad dexteram sese offert, & a S.*

a S. Gregorio nomen habet, in navicula positos conduci jubet, in eo inclusos Celtis, & uni ex Imperatoriis Accubitoribus custodire committit, rebus omnibus necessariis destitutos, nullo in posterum usu ab Imperatore percepto, praterquam eo postmodum ad Orientem commeante. Praerat tunc Patriarchatui Athanasius, fretoque qui apud Helenopolim est, emenso & Magno Logotheta, quem in Protovestiarium promovit, ad eos misso hic quidem centum, Meletiniota quinquaginta aureis ad summum donatus est, tertius namque Metochita propter aegritudinem antea inde patria Imperatoris jussu restitutus fuerat. Cum interim in Castello Veccus sancte, strenueque efflasset animam, n) non amplo funere in eadem, in qua degebat cella, humatus: Meletiniota inde advectus, Byzantii cum Metochita carceribus includitur. Idem Pachymeres lib. 9. cap. ultimo, *τὸν Μελητινιώτην δὲ ἐξαγαγόντες ἐκεῖθεν, καὶ τῷ κατὰ τὴν πόλιν Μετοχίτῃ συνδήσαντες. ἐπεὶ οὐκ ἦν σφίσιν εἰρηνεύειν καθῶς ἀπῄτουν, οἵ τε περὶ τὸν βασιλέα, καὶ οἱ τῆς ἐκκλησίας κατὰ τὸ μέγα παλάτιον κατακλείουσιν, ὅπου καὶ ὁ Ταρχανειώτης Ἰωάννης ὕστερον κατεκλείετο. Meletiniotam vero inde extractum una cum Metochita, qui in urbe erat, collocat. Verum tamen cum quiete secundum Imperatoris, domesticorum, & Ecclesiasticorum arbitrium vivere nollent, in magno Palatio concluduntur, ubi & Joannes Tarchaniota postmodum concluditur.* Etiam post Meletiniotae mortem propositi tenax, *τοῦ δ' αὐτοῦ μηνὸς Βοηδρομιῶνος κατὰ τὴν καινὴν κυριακήν, καὶ ὁ φυλακίτης Μελητινιώτης θνήσκει τῇ ἐξ ἀρχῆς ἐπιμένων γνώμῃ, μηδὲν πλέον πρὸς βασιλέως ἀξιώσας, ἢ τὸ ἐπί τινι τῶν περὶ τὴν πόλιν ἀοικήτων νήσων ἀπαχθὲν τὸ ἴδιον σκῆνος ταφῆναι. ὃ καὶ γέγονεν, καὶ εἰς τὴν Πλάτην ἐκκομίζεται, καὶ εἰκαίως θάπτεται. μόνος δὲ τῇ φυλακῇ ὁ Μετοχίτης ἐγκαταλέλειπτο, μηδὲν καὶ αὐτὸς ἐνδιδοὺς ὧν ἐξ ἀρχῆς εἴχετο. Hoc eodem mense Boedromione, nova Dominica in carceribus Meletiniota moritur, quam a principio sibi proposuerat opinioni persistens, cum nihil amplius ab Imperatore impetrasset, quam ut in deserta quapiam insula circa urbem, cadaver illius abactum sepeliretur. Quod & factum est, & in Platem delatum negligenter humatur. Solus vero Metochita custodia reliquus, nihil ex iis, quae sibi a principio mordicus inhaeserant, remittens.* Sed quonam vitae fine diem clauserit strenuus iste, ac multis nominibus dignus, qui semper celebretur Athleta, nondum comperi; in carceribus tamen vitam obiisse, verosimile est.

Quid in postremis tribus tractatibus Metochitae contineatur, satis

n) A. 1282.

348 tis nobis indicavit Joannes Chameta o) Chartophylax Chii, & Archimandrita magnæ Ecclesiæ. αὕτη ἡ βίβλος Γεωργίου τοῦ Μετοχίτου διαλαμβάνει τὰ αἴτια καὶ τὰς ἀρχὰς, δι᾽ ἃς οἱ Γραικοὶ ἀπέκοψαν τὸ τοῦ ἁγιωτάτου Πάπα μνημόσυνον, ὡς ἐγένετο διὰ φιλαρχίαν, ἧς ἤρξατο Φώτιος. προσέτι δὲ καὶ τὸν τόμον, ὃν ὁ Κύπριος πατριαρχεύων, καὶ τὰς τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἡνίας παρανόμως ἔχων σὺν τοῖς αὐτοῦ συνθιασώταις κατὰ τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας φιλαρχῶν ἀπειργάσατο ἐφ᾽ ᾧπερ παρανόμῳ, καὶ ἀθέσμῳ κακίστῳ τόμῳ ὁ πρώην τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἀρχιερεὺς Ἰωσὴφ τοὔνομα σὺν τῷ μεγάλῳ Χαρτοφύλακι τῆς αὐτῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ τῷ προρρηθέντι διακόνῳ τῷ Μετοχίτῃ τῇ εἱρκτῇ ἐνεβλήθησαν διὰ τὸ μὴ ὑπογράψαι αὐτοὺς ἐν τῷ αὐτῶν κακῶς εἰς τὴν τῶν ἐκκλησιῶν διαίρεσιν ἐκτεθέντι τόμῳ, οὗ ἕνεκεν ὁ αὐτὸς διάκονος Μετοχίτης ἐν φυλακῇ διάγων οἰκτρῶς τὸ παρὸν βιβλίον εἰς ἔνδειξιν τῆς ἀληθείας ἀρίστως ἐγράψατο, καὶ τὰ κακῶς παρ᾽ αὐτῶν ἐκτεθέντα, καὶ τυπωθέντα, ἐντέχνως, καὶ σοφῶς ἀνεσκεύασεν, καὶ πρώτιστον, τὸν τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας πάντων ἀρχιερέων ἀνέδειξε, καὶ διὰ μαρτυρίας τῶν θείων καὶ ἁγίων προαπελθόντων πατέρων ἀπεφήνατο, ὡς τὸ θεῖον καὶ πανάγιον πνεῦμα ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύεται, καὶ οὐκ εἰσὶ δύο αἴτια, οὐδὲ ἀρχαὶ δύο. ἀλλ᾽ ἡ μία καὶ ἡ αὐτὴ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ ἀρχὴ, καὶ αἰτία ἐκπορεύει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καθ᾽ ὅσον ἑνοῦται ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ, καὶ ὡς πάντα τὰ τοῦ πατρὸς διαβαίνει φυσικῶς πρὸς τὸν υἱὸν κατὰ τὸν θεῖον, καὶ πνευματοφόρον πατέρα Κύριλλον. *Liber hic Georgii Metochitæ continet causas, & principia, ob quæ Græci, sanctissimi Papæ commemorationem exciderunt, idque factum esse propter dominationis ambitionem; cujus primus Auctor fuerat Photius. Item tomum, quem Cyprio Patriarchatum obtinente, & Orientalis Ecclesiæ habenas præter jus omne moderante, cum suis sequacibus adversus Occidentalem Ecclesiam dominationem ambiente compositum: cui impio, iniquo, & pessimo tomo prior Orientalis Ecclesiæ Pontifex, & ejusdem magnæ Ecclesiæ Magnus Chartophylax, & dictus Diaconus Metochita, quod Tomus ille in divisionem Ecclesiarum expositus maligne fuerat, noluerunt subscribere, carceribus traduntur. Propterea hic Metochita Diaconus cum pessime in custodia tractaretur, ad comprobationem veritatis volumen hoc quam optime conscripsit, & male ab illis tradita, & constituta, artificiose, sapienterque refutavit, primumque reliquorum omnium Pontificum Occidentalis Ecclesiæ Præsulem ostendit;*

&

o) Chamata vocatur apud Allatium p. 771. de consensu, ubi idem locus ex illo productus exstat.

& auctoritatem divinorum, ac sanctorum, qui praecesserant Patrum demonstravit, divinum, ac sanctissimum Spiritum ex Patre, & ex Filio procedere; nec ideo esse duas causas, nec duo principia, sed unum, & idem Patris, & Filii principium, & causam effundere Spiritum sanctum, in quantum unitur Filius Patri, & omnia Patris transeunt naturaliter ad Filium, ut divinus, & Spiritum sanctum ferens Pater docet Cyrillus.

XXXVIII. GEORGIUS MOSCHAMPAR fuit magnae Ecclesiae Chartophylax. p) Georgius Pachymerius hist. lib. 2. ἐντεῦθεν ὁ Μοσχάμπαρ Γεώργιος χαρτοφύλαξ ὢν τῆς ἐκκλησίας τότε νόθον ἔλεγε τὸ ῥητόν. *Hinc Moschampar Georgius Chartophylax cum esset Ecclesiae, spuriam esse ajebat sententiam.* Illius meminit Josephus Methonensis Episcopus Apologia contra Marcum Ephesium. καὶ σὺ μὲν συνήφθης, ὡς φῂς, τοῖς ἁγίοις σου πατράσι καὶ διδασκάλοις Φωτίῳ πρώτῳ σχισματικῷ, μᾶλλον δὲ αὐτουργῷ, καὶ δημιουργῷ τοῦ σχίσματος, καὶ τῆς διαιρέσεως, Καβασίλᾳ, Παλαμᾷ, Καματηρῷ, Φουρνῇ, Ψελλῷ, Μοσχάμπαρι, Βουλγαρείᾳ, Νικολάῳ Μεθώνης, Παναρέτῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς μετὰ τὸ σχίσμα, καὶ τὴν πολλὴν ἔριν κατὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας εἰποῦσι. *Et tu quidem, ut ais, sanctis tuis Patribus ac Doctoribus te adjunxisti, Photio schismaticorum principi, immo vero auctori, & opifici schismatis, & dissidii, Cabasila, Palama, Camatero, Phurnio, Psello, Moschampari, Bulgaria, Nicolao Methonensi, Panareto, & caeteris, qui post schisma, & multam contentionem in Romanam invecti sunt Ecclesiam.* Meminit etiam Ioannes Plusiadenus Dialogo pro Synodo Florentina. Cum Vecco, & Cyprio sub Palaeologis vivebat Latini nominis infensissimus, quos palam in Synodis Constantinopolitanis, redarguere conatus est, & calamo etiam in eos stricto pleraque conscripsit: non magni tamen nominis apud suos, neque magnae aestimationis: hinc & in consensu multorum Doctorum sententia ejus de dicto Damasceni, ἐκ τοῦ υἱοῦ δὲ οὐ λέγομεν, tanquam minus prudens rejicitur. Pachym. in histor. lib. 8. cap. 1. τό γὰρ κατὰ τὸν Μοσχάμπαρα, καὶ αὐτοὺς λέγειν, ὡς νόθον δὴ τὸ ῥητὸν, καὶ ὡς ἔν τισι τῶν βίβλων οὐ φέρεται τὸ κεφάλαιον, οὐ ξυνετὸν ἐδόκει. προσίστατο γὰρ ἡ τῆς ἱερᾶς ἀποθήκης βίβλος φέρουσα, καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων ἀπαράγραπτον. καί γε τὸν γνωρίσαντα μαρτυροῦσα. πλὴν οὐκ ἔχουσα πλέον εἰς θεραπείαν, ἢ τὸ προφέρειν ἑαυτὴν τὸν Κομνηνὸν Μανουὴλ βασιλέα ὡς οὐκ ἐξ υἱοῦ, ἀλλὰ διὰ λέγοντα καὶ υἱοῦ ὁ θεολογῶν ἀπεφήνατο. *Namque eos asserere, quemadmodum Moschampar affirmarat, dictum illud spurium esse, & in aliquibus Codicibus caput illud non haberi,* 349

LIII 2 *haud*

p) Eadem Allatius ll. 15. de consensu §. 13.

haud prudentis esse existimabant; ad manus siquidem erat sacri armamentarii liber, in quo una cum aliis id quoque exaratum, non alium, quam Damascenum dicti parentem contestans aspiciebatur; nec quicquam aliud amplius in rei moderationem adducens, quam quod in eo Manuelem Imperatorem proferat Comnenum, quod non ex Filio, sed per Verbum, & Filium Theologus determinarit. Et a Vecco non invenusto scommate proscinditur. Pachymeres lib. 7. Καὶ τοὺς αὖθις ἀναγνόντας ἀρνεῖσθαι, καὶ ἀναθεματίζειν τὸν λόγον, σχεδὸν δὲ καὶ αὐτὸν τὸν γράψαντα. ἀλλὰ τὸν Μοσχάμπαρ ἰδόντα ὁμολογεῖν ἑαυτοῦ τὸ σύγγραμμα εἶναι, καὶ ἀπολογεῖσθαι πειρᾶσθαι. ἐφ' οἷς ὁ Βέκκος μεθ' ὅσου εἴποι τις ἂν τοῦ χαριεντισμοῦ. ἡμεῖς μὲν προσεδοκῶμεν σὸν εἶναι πρὸς τὸν Πατριάρχην φησίν. εἰ δὲ μὴ σὸν ἀλλὰ τούτου, ὡς καὶ αὐτὸς ὡμολόγησε, ψύλλα τις ἐπικαθίσασα τῷ τῆς ἁμάξης ῥυμῷ, οὔτ' ἀνασπᾶν οὔτε κατασπᾶν ἔχει τὴν μήρινθον. *Illi cum rursum perlegissent, negare, & cum anathemate non tractatum modo, sed Auctorem quoque ferire. Id ubi vidisset Moschampar, fateri Commentarium esse suum, & pro eo Apologiam parare. Super his Veccus quam maxime venuste, neque ingratiis. Nos equidem, ait reversus ad Patriarcham, tuum esse opinabamur; quod si non tuus, sed hujusce, quemadmodum & ipse fassus est, culex quispiam in currus temone insidens, neque attrahere, neque adducere funem potest.* Hoc autem dixerat, quod duplici nomine compellaretur Chartophylax. Multa in Latinam Ecclesiam, illiusque dogmata monumentis editis oblatravit, quibus Joannes Veccus Patriarcha Constantinopolitanus docte respondens, tanti nebulonis impetum, fastumque compressit. Ego neque Moschamparis scripta, neque Joannis responsiones vidi, id tamen ab eodem Patriarcha Ioanne habeo, ex libro, cui ipse titulum fecit *Ἐπισημείωσις τῆς τῶν ἁπασῶν αὐτοῦ βίβλων, καὶ γραφῶν συμφωνίας. Adnotatio de suorum omnium librorum, & scriptorum concordia.* Et incipit, *καὶ τὴν παροῦσαν δέξαι δὴ βίβλον.* In ea inter alia habet, q) *ἅπαντα εἴσεται ὁ ζητητικὸς, ἐν οἷς ἡμεῖς τὴν ἀντίρρησιν τοῦ δεκάτου ἕκτου τῶν τοῦ Μοσχάμπαρ ἐσχεδιάσαμεν κεφαλαίων. Quæ omnia curiosus intelliget ex his, quæ nos decimo sexto capiti respondimus, capita Moschamparis ex tempore refutantes.* Et infra. r) *μετὰ τὰς κατὰ Φωτίου, καὶ τοῦ Μεθώνης, Φουρνῆ τε, καὶ τοῦ Βουλγαρίας, ἔτι δὲ καὶ τῆς τοῦ Καματηροῦ βίβλου ἰδίως, καὶ αὖ παρὰ μέρος μετὰ τὰς κατὰ τοῦ Μοσχάμπαρ λογογραφῆσαι ἡμᾶς ἀντιρρήσεις, ἄλλων πάλιν ὥσπερ ἐξ ὑπαρχῆς πολεμίων τῆς ἀληθείας ἀναφανέντων. Post Photii,*

Metho-

q) T. 2. Græciæ Orthodoxæ Allatii p. 3.

r) id p. 9.

Methonensis, Phurnes, Bulgariæ, nec non Camateri libri separatim & per partes, itemque Moschamparis scripto traditas refutationes, aliis rursum tanquam a principio veritatis hostibus emergentibus. Modum etiam in refellendo Moschampare, quem ipse tenuerat, paucis interjectis sic promit. s) *τὴν αὐτὴν δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς κατὰ τοῦ Μοσχάμπαρ ἀντιῤῥητικοῖς ἐβαδίσαμεν, πᾶσαν μὲν ἡμετέραν ἀντίῤῥησιν ἀπαραποίητον ἐν ἑκατέρᾳ τῶν βίβλων τετηρηκότες, ὡς ἐν τοῖς τοῦ Καματηροῦ. ὁπόσα δὲ μέρη τῶν αὐτοῦ κεφαλαίων μόνην τὴν ἐν ματαίῳ εἶχον πολυλογίαν, ἐφ' οἷς οὐδὲν εἶναι καίριον διεγνώκαμεν, εἰς ἀντίῤῥησιν ἐπιτεμόντες. Eandem etiam viam in refellendis Moschamparis dictis inivimus, omnem nostram contradictionem in utroque libro minime immutatam servantes, quemadmodum & in Camatero egimus: quotquot vero illius capitum partes tantum in multiloquio inaniter perstrepebant, in quibus nihil esse, quod refutationem postularet, dignovimus persecantes.*

XXXIX. GEORGII sacerdotis, & NOMOPHYLACIS sanctissimæ Dei magnæ Ecclesiæ *explicatio in omnes Imperiales leges*, apud Antonium Cantacuzenum. Verderius in supplemento.

XL. GEORGIUS BYZANTIUS ex Arabica lingua in Græcam 350 transtulit *Librum medicinalem N. Beekzeber Ebi.* Septem sectionibus distinctum. Erat Constantinopoli apud Michaelem Cantacuzenum. Verderius in supplemento.

XLI. GEORGIUS ZEGABENUS t) *Constantini Cæsarei librum de Romana historia*, ex Romana in Græcam lingvam traduxit: habebatur apud Manuelem Eugenium Constantinopoli. Verderius in supplemento. Quis Constantinus Cæsareus fuerit, dubium mihi est. Et forte ille fuerit, cujus Theodorus Balsamon in Synodum sextam Trullanam meminit. *εἰ δὲ θέλεις οὖν μαθεῖν τὰ περὶ τούτου πλατύτερον, ἀνάγνωθι τὸ πρῶτον τῆς παρὰ τοῦ Καισαρέως Κωνσταντίνου συγγραφείσης ἱστορίας. Si vis ergo de hoc fusius edoceri, lege primum a Constantino Cæsariensi scripta historia librum.* Et Macarius Ancyranus Metropolita contra Barlaamum, & Acyndinum cap. 35. *οὐ γὰρ δὴ παρ' ἐκείνου ἐχειροτονοῦντο, ὡς καὶ ὁ Καισαρεὺς ἱστορεῖ Κωνσταντῖνος. Neque enim ab eo ordinabantur, ut Cæsariensis Constantini historia refert.* Cum itaque Constantinus iste historiæ scriptor Καισαρεὺς *Cæsariensis* fuerit, Verderius in Cæsarium, Gentianus Hervetus in Cæsarem, dum Balsamonem vertit, majori oscitantia transmutavit. Neque solus Constantinus hic in Græ-

s) id. p. 10.

t) De Euthymio Zegabeno dictum Volum. VII, p. 460. seq.

cia natus in scribenda historia Latina lingva usus est. Eum cum aliis peculiari Diatriba u) reservamus.

Ejusdem, *De Herbis particularis demonstratio*, erat Constantinopoli apud Michaelem Cantacuzenum. Verderius ibidem.

Georgius Zegabenus *de septem Vocalibus, & reliquis literis consonantibus. in 4. manuscript. Biblioth. Imper. Viennæ*, Epitome Gesneriana. Habeoque penes me ejusdem περὶ τῶν ἑπτὰ φωνηέντων, καὶ περὶ τῶν εἰκοσιτεσσάρων στοιχείων. *De septem Vocalibus, & de viginti quatuor literis*, Carmine Politico, incipit: τὸν Ἀβραὰμ ὦ φίλτατε Ἀβραμιαῖοι παῖδες. Vita, & conditione miserrimum fuisse constat ex iis, quæ ipse ibidem scribit.

> Φίλε ἀρκεῖ σοι ἐνταυθοῖ τὸ ὕφος τῶν πνευμάτων
> Ἀμίσθωτος καὶ νῆστις τι οὐ γράφειν οὐκ ἰσχύω.
> Οὔτε ψωμόν μοι ἔφερες, οὔτ' οἶνον τὸν εὐώδη,
> Οὔτε τυρὸν, ἢ ὄψον τι, οὔτε ὠὰ ὀρνίθων,
> Ἃ καὶ οἱ οἶκοι πλήθουσιν ἀεὶ μὲν καὶ τῶν ἱερῶν.
> Ἀλλ' οὔτ' ὀλίγα κήπια, ἢ καί τινας ὀπώρας.
> Ἵνα ἐσθίων πρὸς μικρὸν ἰσχύω γράφειν ταῦτα.
> Ἀλλ' ἀληθῶς καὶ φανερῶς λέγω σοι τοῦτο πάτερ
> Τὴν χθὲς, καὶ πρώην νητρεχῶς οὐκ ἐζύμωσαν οἱ οἶκοι
> Διό τι μήδ' ἀλεύρον, οἶδε θεὸς, οὐκ ἦν μοι
> Νόμισμά τί μοι πίστευσον οὐκ εἶχον ἀγοράσαι,
> Καὶ ἠρξάμην ὀλιγοθυμεῖν, καὶ συνεσκοτιζόμην
> Πολλὰ τῆς, εἶπα, πείνα μου δίφθογγον νὰ σε γράψω
> Καὶ μόνον ἔασον μικρὸν, μὴ σκοτισθῇ τὸ φῶς μου.
> Καὶ πρός με ἀπεκρίνατο μετὰ θυμοῦ μεγάλου,
> Καὶ τὴν δίφθογγον εἰ γράψεις με, ἥκιστά μοι ἀρκέσεις
> Πληροφορήθητι καλῶς, γοργὸν νὰ σὲ ὀλέσω
> Ῥίψω δέ γε σε κατὰ γῆν, καὶ χάσεις τὴν ζωήν σου;
> Καὶ οὕτως οὐχ ὑπήκουσεν, εἰ μὴ νὰ τὴν χορτάσω.

Amice hic tibi satis erit spirituum pertractatio. Ipse sine mercede, & jejunus scribere nequeo. Non attulisti mihi panem, neque bene odoratum vinum, non caseum, non condimentum aliquod, neque ova gallinarum, quibus & miserrimorum ædes abundant. Quinimo neque aliquid ex horto, neque fructus aliquot, ut

u) Hanc Allatii diatribam de Græcis qui Latine scripserunt, non vidisse lucem dolendum est.

ut comedens saltem ad parvum tempus hæc scribendo sufficerem. Verum tamen vere, palamque hoc tibi dico Pater. Heri, & nudius tertius, domi certè farinam non subegerunt, quod farina non suppeteret, idque novit Deus, nec esset mihi, crede dicenti, pecunia ad emendum. Quare cœpi animo linqui, & lumen oculorum amittere. Multa illi dixi, Fames mea, diphthongo te in poste- 351
rum scribam, tantum mihi concede, ne lumine spolier, quæ mihi cum magna iracundia respondit: & licet me triphthongo scribas, non facies satis. Prapara igitur te, cito te perdam, prosternam te in terram, & vitam profundes. Sic illa me non audiit, nisi prius satiata. Adnectitur Zegabeno Canon Maximi Mozari *de Spiritibus, & Antistichis*, x) quemadmodum & ea, quæ Zegabeni sunt, non magni pretii.

Translatio ipsius *Vaticiniorum Theophili * Romani* in Græcam lingvam habebatur apud Manuelem Eugenium. Verderius: *Oracula omnia cum figuris picta principium Methodii Episcopi Patarensis, Visiones Danielis Propheta, & Chosroa Regis Persarum, & Theophili presbyteri Romani translata a Georgio Zegabeno, pratereaque Leonis Philosophi, & Imperatoris.* Theophili tamen hujusce vaticinia a Joanne Rhizeno in lingvam Græcam versa cum aliis, in primo meorum Variorum y) Antiquorum libro annexa sunt. An eadem, vel diversa, cum ista Eugenii non viderim, incertus hæreo.

Ejusdem etiam asseritur explicatio in Psalterium in Catalogo a Grammatico exhibito apud Verderium: nisi mendum sit, & Euthymii locum Georgius occupaverit, & forte Zegabenus hic non alius a superiori Byzantio, vel Byzantius a subsequenti Choniata fuerit.

XLII. GEORGIUS CHONIATA *Antidota Persica* in Græcum sermonem transtulit. Diegus Hurtadus Venetiis habuit, ut refert Gesnerus. Et Scoriaci in Biblioth. Regia habetur Γεωργίου Χωνιάτου ἐξελλνισμὸς Αντιδότων, τῶν ἐκ Περσίας κομιθέντων. *Georgii Choniata Antidotorum ex Perside advectorum translatio in lingvam Græcam.* II. x, 3. Meminit & Robertus Constantinus in Bibliotheca. Hic diversus erit a Chrysococca, z) quantum Chrysococca a Choniata, & unius familiæ homo ab alio alterius familiæ differt.

Ejusdem

x) Maximi Mozari Canones περὶ πνευμάτων καὶ ἀντιςοίχων memorat Labbeus p. 134. Bibl. novæ MSS.

* Presbyteri, confer Lambecium lib. V. p. 15. seq.

y) Hæc Varia Antiqua Allatii lucem non viderunt. De vaticiniis illis dixi Volum. VI. p. 164. seq.

z) de quo infra p. 359. seq.

Ejusdem *historia* incipiens inde ab Imperatore Leone, qui fuit filius Alexii: in folio mſ. in Bibliotheca Imperatoris Viennæ aſſeritur extare in Epitome Geſneriana. Sed quiſnam hic erit Leo Imperator Alexii filius? Monſtrum.

XLIII. GEORGIUS ACROPOLITA, & Magnus Logotheta Conſtantinopolitanus, quem Typographi Lugduno-Batavi, ut mos eſt in Joannem Acropolitam apud Voſſium de hiſtor. Græcis lib. 2. cap. 29. tranſmutarunt, & cujus cauſa a) hunc Diatribæ laborem *De Georgiis* ſuſcepimus, undecim annos natus (b) (quæ ipſe de ſe in Hiſtoria ſua nondum edita * tradidit, in unum conferimus) Encycliique doctrinæ, quam vulgus Grammaticam vocat diſciplina inſtructus ad Imperatorem Theodorum Laſcarim, tunc Conſtantinopoli exulantem mittitur. Pater etiam e Latinorum manibus ſe ſurripere decreverat, licet ab illis, & ſumptuoſis impenſis, & officiis, quibus eum prolixe admodum proſequebantur, detineretur, nec leve eſſent filii famulique impedimentum. Sed pertinacius ille in ſententia perſiſtens, filium ad Imperatorem præmiſit, morbus tamen gravis conatus intercepit, pene enim ſemivivus, & media ſui parte fere exiccatus poſt duos annos vitam amiſit. Georgius in aula Imperatoria neceſſariis providebatur, & Mathematum amore excito, ſublimioris diſciplinæ gratia omnibus valere juſſis, una cum aliis adoleſcentibus, ita annuente Imperatore, atque Exapterygo Theodoro informante, Logicæ ſcientiæ aditus aperiuntur; monitisque Imperatoris aula egreſſus præceptori ſe dedidit annos ſeptem & decem natus. Exapterygus in Mathematicis non admodum præſtabat, ſed multum dicendo valuit, utpote Rhetoricis ſtudiis eximie inſtitutus, & ad eloquendum compoſite uſu, atque ingenio comparatus, ideoque ingenti nomine, ac memoria dignus habitus eſt. Eo demortuo, poſtquam poematum ambages explicaſſet, & orationis conficiendæ artem tradidiſſet, ad Blemmidam Nicephorum, quo neminem in Philoſophicis diſciplinis
352 præſtantiorem noverat, ſe ipſe contulit, & quicumque una ſecum Logicis ſpeculationibus attendebant. Quod idem aſſerit in expoſitione Theologicorum dictorum. *Poteſt autem & unum*, &c. Ἐι δὲ ἄλλο πολλῆς

a) Nam in editione Pariſienſi A. 1651. fol. hæc Allatii diatriba Chronico Byz. Georgii Acropolitæ præmittitur, de quo confer ſi placet quæ notavi Volum. VI. p. 448. ſeq.

b) A. C. 1231. nam Georgium Acropolitam natum eſſe conſtat A. 1220.

* Tunc cum iſta ſcriberet Allatius A. 1644.

λῆς ἐστι καὶ ποικίλης, καὶ ὑψηλοτέρας, ὡς οἶμαι, δεῖται τῆς σαφηνείας τοῦ τούτου. καὶ γὰρ ἐν μείραξιν ἐπιτελῶν, καὶ τῷ θεσπεσίῳ ἐκείνῳ ἀνδρὶ τῷ σοφωτάτῳ Βλεμμίδῃ, ἡνίκα παρ' ἑαυτὸν ἐφοίτων ἐκοινολογησάμην. ἀλλ' οὐδέν τι μοι εἶχεν εἰρηκέναι σαφῶς, ἀλλ' ἅπερ καὶ ἄλλοι τὰ τοῦ πατρὸς ἐξηγούμενοι. *Verum aliud multa, & varia, altiorisque, ut existimo, indiget expositionis. De hoc enim, dum in pueris essem cum divino illo Viro sapientissimo Blemmida sermonem contuli, quando mihi ab eo doctrinam expetebam. Sed nihil mihi de hoc proferre, quod lumen afferret, potuitsed ea tantum, quæ reliqui hujusce Patris expositores in medium afferebant.* Indolis suæ specimen, & ingenii dedit. Namque cum ab Imperatrice Irene in defectu solis meridiano, de defectus causa interrogaretur, licet tum primum Philosophiæ arcanis a Blemmida imbueretur, ideoque accurate rem non posset extricare, ex se ipso, quod par erat, decernens, Lunæ interpositionem adumbrati solis causam esse enunciat: viderique solem deficere, cum revera lumine non spolietur. Verum Lunam defectum subire, cum in umbram terræ inciderit, quandoquidem illa solis splendore renideat. Sed cum oratio in longum protraheretur, dicta refellebat Nicolaus Medicus, Vir nullatenus in Philosophia versatus, arte vero, quam ipse profitebatur eximius, & ea præcipue, quæ experientia comparatur, Imperatrici summopere carus, & Actuarius dignitate; nimiæ tamen garrulitatis non nimis honorifica compellatione ab Imperatrice tulit μωρὸς nuncupatus, quasi puerum, vel stultum diceres, erat quippe tunc unum & viginti annos natus. In scribendis epistolis operam sæpius Imperatori navavit, urbibus, ac oppidis captis scribens, & Imperatorium sigillum imprimens. Namque id moris erat Romanorum Imperatoribus, per literas illis, qui longe distabant, egregie a se gesta significare, voluptatemque illis, quam ipsi experirentur, conciliare. Ad Michaelem Despotam Larissæ commorantem ab Imperatore Joanne una cum Phoca Philadelphiensi, Isaacio Duca, & Michaela Hyalea, ad pacta cum eo inita complenda missus est: aliasque postea legationes felicissime obiit. Quare illius prudentia, ac diligentia perspecta, fideque nisus summa imperii consilia credidit: deinde, ut sunt rerum vices, tanti viri virtute pertæsus, hominem de se tantopere bene meritum Theodorus * Joannis Batazæ filius non tantum minis perterruit, sed ex neruo emissum compingit in carcerem. Sed audiemus ab ipso, ut fortunas suas deploret. ** καὶ αὐτὸς πολλάκις εἰρήκειν, ὦ βασιλεῦ, ὡς ἐπιπλέον μοι δοκεῖ τὸ εἰρημένον ψευδές,

* p. 71. edit. Allatianæ.

** Theodorus Lascaris Imperator A. 1255--1259.

δὲς, ἐπ' ἔλαττον δὲ ἀληθές. τὸ δὲ ἐπὶ ταῖς ἀδήλοις ἀκριβῶς ἀποφαίνε-
σθαι οὔ μοι δοκεῖ ῥᾷον εἶναι. ἦ δ' ἐκεῖνος. ἐν τοῖς ἀδήλοις ἐστὶ χάρις βε-
βαίως καὶ ἀληθῶς ἀποφαίνεσθαι. ἐπὶ γὰρ τοῖς δήλοις, καὶ οἱ ἀείδαροι
λέγουσιν. ἦ δ' ἐγώ. ἰδοὺ μετὰ τῶν ἀειδάρων καὶ ἡμεῖς συντάγμεθα. καὶ
ὁ βασιλεὺς χόλου πλησθεὶς, σὺ πάντοτε, ἔφη, ἦσθα μωρὸς, καὶ ἀρτίως
πάλιν μωρός. καὶ αὐτὸς οὐδέν τι πλέον μετὰ τοὺς λόγους ἀνταπεκρίθην. ἀλλ'
εἰ ἐγὼ μέν εἰμι μωρὸς, καὶ ἵνα σιωπῶ. οἱ δὲ φρονοῦντες λαλείτωσαν. ταῦ-
τα εἶπον, καὶ ὀργῆς ὁ βασιλεὺς ἀπλέτου πλησθεὶς, ἑλκύσαι μὲν ὥρμησε
τὴν σπάθην τοῦ κουλεοῦ τῆς κώπης ἐπιλαβόμενος. ἀλλὰ τοῦτο μὲν κατέσχε.
μικρὸν γὰρ ταύτην ἀπογυμνώσας, πάλιν εἰσῆξε. τῷ μεγάλῳ δὲ Δομεστί-
κῳ αὐτοῦ τῷ Μουζάλωνι Ἀνδρονίκῳ καταβαλεῖν με τοῦ ἵππου προσέταξε. καὶ
ὃς ἠρέμα πως ἔφη, ἔκστηθι τῆς ἐφεστρίδος. καὶ αὐτὸς ἀπέβην τῆς ἡμιό-
νου. ὁ δὲ χρηστότατος περὶ ἡμᾶς βασιλεὺς τοὺς πολλὰ πρὸς τοῦ πατρὸς αὐ-
τοῦ δι' αὐτὸν πεπονθότας. ὃς ἐν πολλῷ πλήθει, καὶ πολλάκις διαμαρτυρίᾳ
ἔλεξε τῇ φωνῇ, ὡς πολλῶν μοι αἴτιος ἀγαθῶν οὗτος ὁ ἄνθρωπος γέγο-
νε, περὶ τῆς λογικῆς φάσκων παιδείας, καὶ πολλῶν ὀφειλέτης τούτῳ
τυγχάνω, δυσὶν κορυνηφόροιν προσέταξε τύπτειν με, χθιζὰ καὶ πρὸ τρί-
της τούτους χειροτονήσας, ὡς εἰκοσιτέσσαρας πάντας τὸν ἀριθμόν. οὐκ οἶδα
εἰ μὴ δι' ἐμὲ, ἵν' εἴη καὶ σκηνὴ τοῦ δράματος εἰς τραγῳδίαν μεμορφωμένη.
καὶ οἱ μὲν ἔτυπτον, ἐγὼ δὲ σιγῇ τὰς τύψεις ἐλάμβανον ὃ καὶ μᾶλλον τοῦτον ἐξέμαι-
νεν, ὅτι μηδόλως πρὸς δεήσεις κάμπτομαι καὶ πληττόμενος. ἐπεὶ δὲ πολ-
λὰς κατὰ παντὸς ἐδεξάμην τοῦ σώματος, μόγις ἰσχνῇ καὶ ἠρεμαίᾳ φωνῇ,
353 ὦ Χριστὲ βασιλεῦ, ἔφην, πόσας νενόσηκα νόσους. καὶ διατί ἐν οὐδεμιᾷ
τούτων κατέλυσα τὴν ζωὴν, ἀλλ' ἐν τοιούτοις με καιροῖς ἐταμίευες; ταῦτ'
εἶπον. καὶ ὁ βασιλεὺς οἷον αἰδεσθεὶς ἀπηλλάγη, ἑνὶ τῶν ἀκολούθων αὐτοῦ
εἰρηκὼς, λάβε τοῦτον αὐτός. καὶ ὃς ἐφιππόν με λαβὼν ἠρώτα, ποῦ ἂν καὶ
ἀπέλθοιμεν. *Tum ego, At ſæpius effatus ſum, plus mendacii, quam veri-
tatis, quod circumfertur in ſe continere: & in dubiis exquiſite ſententiam ferre,
non ita facile mihi videtur. Reſpondit ille. Sed in dubiis vere, ac firmiter enun-
ciare id prudentis eſt. De manifeſtis quippe & aſini pronunciaverint. Et ego.
Jam & nos inter aſinos collocamur. Imperator ira inflammatus, tu ſemper,
ait, haud ſanus ineptis, & nunc quoque ineptis. Ipſe, nec aliud, ita me ſer-
mones ament, reſpondi. Ego quidem ineptio, ideoque ſilendum eſt mihi: qui
ſapiunt, ipſi loquantur. Dixeram: Imperator incredibili, atque atroce perci-
tus iracundia enſis capulo manu compreſſo, vagina detegere tentat. Sed motum
temperat: & quem paululum retexerat enſem, vaginæ reddit. Dein Magno
Domeſtico Andronico Muzaloni, me de equo dejicere imperat. Ille voce ſubmiſ-
ſa,*

Digitized by Google

*sa, secede, ait, sago. Ego mula descendi. Tum optimus erga nos Imperator, nos, qui multa a patre suo, sui gratia aspera perpessi eramus, ut palam, saepeque multis audientibus, clarissima voce testatus est, virum hunc, me nempe intelligens, bona sibi plurima apportasse pro disciplina Logica, * qua eum institueram, nec non & aliis non exiguis me debere confessus, duobus clavigeris, heri, aut nudius tertius, nescio an propter me, ut Dramatis scena in Tragoediam ad amussim converteretur, electis, eorum numero ad vigintiquatuor ascendente, verberibus appetere jussit: Illi itaque verberare. Ego silentio verbera excipere; id magis in furorem agebat Imperatorem, quod nec verberibus casus ad supplicationes effunderer. Illi vero frequentium ictibus verberum universum corpus foedaverant, vix tandem ego debili, ac submissa voce, Christe Rex, inquam, quot morbis afflictatus sum; quare eorum nullo vitam amisi, sed ad has me tempestates servasti. His dictis, Imperator nonnihil, ut videbatur, veritus secessit, cum uni ex iis, qui ipsum sequebantur, dixisset, duc tecum ipsum. Ille equo advehens, interrogat, quo abituri sumus?* Hinc carcerem, custodiam, aliaque proseqvitur, tandem beneficio delinitus, in familiaritatem rursus Imperatoris insinuatur, atque pristinae dignitati restituitur, neque multo post, rebus Byzantinis in propinquum discrimen adductis, militiarum Praetor in occiduis partibus praeficitur. Verum Ducum oscitantia, atque perfidia rebus Romanis afflictis, debilitatisque, Georgius post longam Prilapi obsidionem captus a Michaele Defectore in servitutem rapitur, carcerique mancipatur: postea servitute exemptus novo Imperatori, ** muneribus, ac legationibus obeundis operam navat: nec alium fuisse existimo, quam qui a Michaele Palaeologo, ad illa namque tempora successerat, ad summum Pontificem, pro stabilienda Occidentalis, & Orientalis Ecclesiae unione mittitur. † Georgius Pachymerius lib. 5. καὶ ἦν ἀνάγκη πρέσβεις πέμπεσθαι, ἐφ' ᾧ παρ' ἐκείνων τὸ ἀσφαλὲς γενέσθαι, ὡς ἐντεῦθεν μὲν ὑποπλεύειν τὸν κίνδυνον ὑποταγέντας τῇ τῶν ἐκκλησιῶν πρωτίσῃ, καὶ ἤδη γνησίους ἐκείνης νομιζομένους. ἐξελέγοντο μὲν οἱ πρέσβεις. οἱ δ' ἦσαν ὁ Πατριαρχεύσας Γερμανὸς, καὶ ὁ Νικαίας Θεοφάνης, καὶ τῶν συγκλητικῶν ὁ μέγας Λογοθέτης Ἀκροπολίτης, ὁ προκαθήμενος τοῦ Βεστιαρίου Πανάρετος, καὶ ὁ μέγας Διερμηνευτὴς Βερροιώτης. οἱ δὴ καὶ ἀνὰ μίαν τελήρη ἐντεῦθεν μὲν οἱ τῆς ἐκκλησίας, ἐκεῖθεν δὲ πλὴν τοῦ μεγάλου Λογοθέτου οἱ ἐκ τοῦ βασιλέως λαβόντες ἀνήγοντο ἐπιφερόμενοι, καὶ πολλὰ τῶν ἱερῶν δώρων, καὶ τὰ ἑξῆς. οἱ μὲν οὖν οὕτως ἀναχθέντες ἀπέπλεον. *Necessumque erat legatos mitti, ut res*

* Liberali eruditione. ** Ioanni Lascari A. 1260. † A. 1268.

ab ipsis confirmarentur, ut ne qua inde prima omnium Ecclesia subjectis illiusque in familiaritem conjunctis periculi suspicio relinqueretur. Eliguntur ergo Legati Germanus, qui olim c) *Patriarchatui praefuit, Theophanes Nicaenus, & ex senatu Magnus Logotheta Acropolita, Vestiarii Praefectus Panaretus, & magnus Interpres Berraeota, qui triremibus conscensis, una quidem qui ab Ecclesia erant, altera pro uno Magno Logotheta, qui a servitio Impera-*
354 *toris erant, solvunt e portu, marique se committunt, multaque sacra dona, &c. Hi itaque hac ratione & in altum mare delati navigabant.* Sed, cum oborta tempestate Senatores metu procellae in terram triremem, tanquam in tutum portum abigunt, fluctibus immersi, uno tantum superstite, omnes naufragio pereunt: Logotheta, & Viri Ecclesiastici in altum mare, tanquam ad tutiora se conferunt, & quamvis non sine discrimine cum mari luctarentur, tandem die luscente Methonem appellunt, & de alterius triremis naufragio, hominumque submersione edocti Romam contendunt. Ubi a Pontifice d) humanissime excepti tiaris, mitris, annulis, aliisque pro more muneribus cumulantur. Pachymerius. *οἱ δὴ καὶ μόνοι λειφθέντες, ἐπεὶ οὐκ ἦν ὑποστρέφειν τοῖς πρόσω ἐπιβαλλομένοις πρὸς τὴν Ῥώμην ἀπέπλεον. καὶ δι' ὀλίγων ἡμερῶν καταλαβόντες τὸν Πάπαν τὰ τῆς πρεσβείας ἐπλήρουν. ὥστε καὶ τιμῆσαι σφᾶς κιδάραις, καὶ μίτραις, καὶ δακτυλίοις, ὡς ἡ ἐκείνων ἔχει ἐπ' ἀρχιερεῦσι συνήθεια. ἔαρ οὖν καὶ θέρος ἐκεῖσε διαγαγόντες, καὶ τὰ εἰκότα φιλοφρονηθέντες παρὰ τοῦ Πάπα τὰ τῆς πρεσβείας διευθετοῦσι, καὶ φθινοπώρου λήγοντος συνάμα πρέσβεσι τὴν πόλιν καταλαμβάνουσιν. Qui soli relicti, cum retrocedere haud fas esset, progrediuntur, Romamque versus iter dirigunt; ibique post non multos dies Papam allocuti, legationis munere fungebantur. Sic tiaris, & mitris, & annulis, quibus summorum Pontificum munificentia similis conditionis homines donare sueverat, cumulantur. Vere ergo, atque aestate ibidem exacto, & ut par erat, cumulatissime pertractati a Pontifice, res legationis componunt, & prope finem autumni cum Legatis Constantinopolim remeant.* Nisi quis de alio Acropolita, & Magno Logotheta Constantino, e) cujus complures Orationes in sanctorum festivitates tempus nobis non invidit, dicta haec a Pachymerio velit. Quantum Georgius eloquentia, ac disciplinis reliquis valuit, Georgius Cyprius Patriarcha Constantinopolitanus hisce expressit: *λόγων δὲ σπέρματα, καὶ σπινθῆρας ὡς εἰπεῖν μαθημάτων, ἣν ὁρᾶν σωζόμενα μηδαμοῦ,*

c) Proximo Anno 1267.
d) Clemente IV.
e) Hic Constantinus Georgii Acropolitae filius, de cujus scriptis dixi Volum. VI. p. 449.

δαμοῦ, ὅτι μὴ παρὰ τῷ Λογοθέτῃ, οὐ μέγα δ' εἰπεῖν, καὶ καθ' ἡμᾶς Ἀριστοτέλει, εἴτε καὶ Πλάτωνι, ἢ ὁπώποτε τούτοις παραπλησίως τὸν ἄνδρα βούλοιτό τις καλεῖν, ἢ ἵνα διέλω σαφέστερον, ὃν Ἀριστοτέλην νομίζειν χρεὼν, οὐδὲν ἐκείνου ἀπολειπόμενον, ὅταν τι δέῃ τῆς λογικῆς ἐπιστήμης, ἢ τῆς τῶν φυσικῶν ἀποφήνασθαι. Πλάτωνα δὲ θεολογοῦντα, καὶ κατὰ μοῦσαν φθεγγόμενον Ἀττικὴν, παρ' ᾧ μόνῳ κατ' αὐτὸν Πλάτωνα φάναι σαφῆ τε καὶ στρογγύλα, καὶ ἀκριβῶς ἕκαστα τῶν ὀνομάτων ἀποτετόρνευται. οὕτως μὲν γὰρ μόνος ἐλείπετο, ἢ τ' ἀληθέστερον εἰπεῖν ἐταμιεύετο μετὰ τῶν ἄλλων καλῶν ἐκ θεοῦ. ἔσχατος μὲν τῷ χρόνῳ μεθ' ὅσοι σοφοὶ πεφηνὼς, τοῖς πρώτοις δὲ συνεισάγεσθαι δίκαιος, παιδεύσεως εἰς ὧν ἅπαν εἶδος συναγηοχὼς, καὶ διὰ πάντων εὐδοκιμῶν, ὡς ἐν οὐδενὶ πρὸς οὐδένα καταδέχεσθαι σύγκρισιν. *Scientiarum semina, & ut sic dicam; fomites disciplinarum nusquam erant reliqui, unum Logothetam excipio, absit dicto invidia, sive quis Aristotelem eum, sive Platonem, sive alio simili appellare velit nomine. Aut, ut plenius distinguam, quem recte Aristotelem vocaveris, ut qui nulla in parte quicquam huic concessit, quoties in Logica, Physicave aliquid exponendum esset scientia. Platonem vero quoties Theologum ageret, Atticaque elegantiam exprimeret Musæ, apud quem unum, ut cum ipso loquar Platone, verba singula & perspicua, & rotunda, & ad amussim quamdam quasi facta sunt. Solus enim hic tunc superabat, aut ut loquar verius cum bonis aliis a Deo, quasi promicando datus est; tempore quidem omnium, quotquot fuerunt sapientes, ultimus; qui cum primis tamen jure merito certare possit. Quippe qui cum unus esset, omne disciplinarum pariter conjunxerat genus, & in omnibus tenebat primas, ut in nullo cum alio conferri possit.* Laus hæc nimia quidem Vossio de hist. Græcis lib. 2. cap. 29. videtur, & Chronicon ejus quod habemus fidem adimere scribit de tanta Viri facundia. Nempe liberale adeo elogium amicitiæ datum, quæ fortasse cum Logotheta intercessit. Vel id tribuendum seculi vitio, quo quantæ essent Platonis, & Aristotelis virtutes, nemo satis capiebat; ait tamen se non negare, nulli eruditorum seculi sui secundum fuisse. Meminit illius Ephræmius in Chronico.

Πρὸ τοῖς δὲ Γεώργιον Ἀκροπολίτην
Ἄρχοντα πάντων, καὶ πρόεδρον δεικνύει
Πρόσθεν τιμήσας τῇ Πραίτωρος ἀξίᾳ.

Insuper Acropolitam Georgium omnium præsidem, ac primatem constituit, prius Prætoris dignitate insignitum.

Mathemata publice profitetur, illique postmodum succedit Olobolus

bolus. f) Pachymeres histor. lib. 4. ὡς ἤδη μὲν ὁ Ακροπολίτης, καὶ μέγας λογοθέτης Γεώργιος ἐφ' ἱκανὸν ἐκ προστάξεως σῆς βασιλεῦ ἐνιδρώσας παραδιδοὺς τὰ μαθήματα ἤδη, καὶ ἀποκεκαμήκει, καὶ χρεία ἐστὶν ἄλλους ἀναγεσθαι. *Jam enim Acropolita, & Magnus Logotheta Georgius ad multum tempus Imperator tuo jussu Mathemata tradens insudavit, jam defatigatus assiduo labore: quare necesse est, ut alii promoveantur.* Quemadmodum ergo in Mathematis Olobolus, ita in dignitate Logothetæ succedit Theodorus Muzalon. Pachymeres histor. lib. 7. ex quo res illius Byzantinæ præclarissimum lumen accipiunt. Ανδρόνικος ὁ Παλαιολόγος πλείστοις μὲν καὶ ἄλλοις συμβούλοις χρώμενος, μάλιστα δὲ καὶ διαφερόντως τῷ Μουζάλωνι Θεοδώρῳ· ὃν ὁ πατὴρ εἰς μέγαν λογοθέτην τοῦ Ακροπολίτου ἀποθανόντος ἐτίμα. *Andronicus Palæologus quam plurimorum aliorum consilio utebatur, potissimum vero & ante alios Muzalonis Theodori, quem illius pater in Magni Logothetæ Acropolitæ demortui locum suffecerat.* Eum tanquam non incorruptum judicem, nec piis moribus præditum aspere perstringit Pachymeres lib. 4. cum ei tumultuantium contra Patriarcham Josephum Galesium Monachorum causa & judicium defertur. καὶ ἐπειδὴ τὸ πείθειν οὐκ ἦν, ποῦ γὰρ ἄνδρας ἀμειλίκτους εἰς ἔνστασιν, κολάζειν ἡγοῦντο. ἀνατιθέντες τοίνυν τὰ περὶ τούτων τῷ Ακροπολίτῃ Γεωργίῳ, καὶ εἰς λογοθέτας μεγάλῳ, καὶ σοφῷ τὰ μάλιστα, πλὴν κατημελημένως τῶν εἰς συνείδησιν ἔχοντι, καὶ δὴ ἐπὶ οἰκίας ἐπαγαγὼν χαλεπῶς ᾐκίζετο δαίρων, κρεμμανύων, μαστίζων. τοὺς δέ γε κρείττους ἐκείνων, καὶ ἀτιμοῦν τῷ διὰ ἀγορᾶς θριαμβεύειν ἀτίμως ἐπ' αἰτίαις κακίσταις καὶ πεπλασμέναις, ἄνδρας πολὺ τὸ ἀξιοπρεπὲς ἔχοντας ἐκ τοῦ βίου, καὶ τῆς σφῶν καταστάσεως, οὓς καὶ μετὰ τὸ πικρῶς, ὡς οἷόν τε μετελθεῖν ἐξορίαις ἐδίδου τοὺς καθάπαξ τῆς γῆς, καὶ τῶν γηΐνων ἐξωρισμένους. *Cum vero possidere non posset, quomodo enim quis viros immites, atque inexorabiles in viam diduceret, ad flagella destinant. Res itaque Georgio Acropolitæ, & Magno Logothetæ, & quam maxime sapienti, etsi quæ ad conscientiam spectant, parum accuraret, committitur.* Qui in ædem suam

f) Hic est ***Manuel Olobolus*** sive ***Holobolus*** Rhetor Rhetorum, cujus *scholia in Dosiadæ aram* fuere MSS. in Bibl. Palatina, lectaque Salmasio & Is. Vossio p. 214. Melam nec non Huetio, quem vide in quæsitis per Epistolas p. 279. T. 2. diss. à Tilladeto collectarum. *Versus Politici ad Michaëlem & Andronicum Palæologos* MSS. in Codice Colbert. 6044. Cangio laudati. De hoc Holobolo vide Pachymeris historiam VII, 8. Allatium de consensu p. 774. 775. Cangii glossarium in ῥήτωρ. Alius *Jo. Chrysocephalus Holobolus* sæculo XV. Diaconus CPol. & hypomnematographus, alius item *Maximus Holobolus* protosyncellus, cujus in S. Mariam Ægyptiam elogium MS. in Bibl. Coisliniana. Vide Montfauconum p. 151. & 145.

Digitized by Google

suam deductos misere excruciabat suspendio, cædibus, ac fustibus: & eorum spectatores infamia, cum per forum ignominiose flagitiis pessimis, & a se confictis traduceret. Viros ex vita, & constitutionis ratione valde venerandos, quos pessimis excruciatos exemplis exilio multabat, terra, terrenisque hisce jam inde semel exterminatos. Reliquit filium Constantinum. Pachymeres hist. lib. 6. τοῦτο ξυνέβη καὶ ἄλλοις πλείστοις. ξυμβεβήκει δὲ καὶ Κωνσταντίνῳ τῷ Ἀκροπολίτῃ καὶ τῷ Θεοδώρῳ Μουζάλωνι, ὧν τὸν μὲν παρὰ τοῦ πατρὸς τοῦ μεγάλου Λογοθέτου λαβὼν ἀνῆγε παιδεύων, καὶ οἰκεῖον ἀποκαθιστῶν εἰς ὅτι μάλιστα, τὸν δὲ ἐκ στρατιωτικῆς μοίρας ἀναλαβών. καὶ τὰ ἑξῆς. *Hoc & aliis quamplurimis accidit: acciderat vero & Constantino Acropolitæ, & Theodoro Muzaloni, quorum illum quidem a Patre Magno Logotheta acceptum disciplinarum, ac doctrinarum studiis promovebat: & sibi comparans quam maxime familiarem. Hunc vero ex militaribus ordinibus arreptum, &c.*

Neque hic variæ Acropoles conquirendæ sunt, ut ex qua illi nomen Acropolita inditum dignoscamus: multo minus Athenæ in tres partes sive regiones distinctæ olim, atque divisæ allegandæ, ut inde Athenis illum natum ex nonnullorum suspicione putemus: cum Acropolita non illi ex patria, quod Byzantium fuit, sed ex familia tributum sit. Qualia multa in Byzantinis Historiis in promptu sunt; ita enim & Eumathius Macrembolita non a Macremboli, & Berræota non a Berræa, & Decapolita non a Decapoli, ut perperam verterat Carolus Labbæus in Novellis Constitutionibus Constantini Imperatoris Porphyrogennetæ, & Hagiotheodorita non ab Hagiotheodori, Attaliota non ab Attalia, sexcentaque alia ne nimius sim.

Scripsit Chronicon Constantinopolitanum, quod continet historiam a capta per Latinos Constantinopoli g) usque ad Imperium Michaelis Palæologi. Illius duæ ἐκδόσεις, quemadmodum in Diatriba nostra de Psellis h) notabamus feruntur, altera diffusa, prolixa, minima quæque enarrans: concisa altera, ac brevis, & tantum digito rem monstrans, ideoque perobscura. Hanc Georgius Dousa repertam Galatæ redemptamque a Georgio Cantacuzeno, in Batavos attulit: Theodorus Dousa Latine transtulit, & Græce, ac Latine publicavit, cum Notis, Lugduni Batavorum apud Godefridum Basson. 1614. 8. sed in qua edenda animum, & conatum Dousæ laudes, studium amice deplores, adeo diis 356

g) Capta CPolis á Latinis A. C. 1204. & á Mich. Palæologo recuperata A. 1265.

h) p. 63. ad calcem Voluminis V. hujus Bibl.

diis iratis illusus versionem tentavit, & in tam laudabili labore bonæ felicitates omnes adversæ fuere. Quid enim ipse non confundit, aut potius evertit? Quis illius purgandi locus? At erit, isque amplissimus, si inhumani nolumus esse. *Exemplar quippe*, verba sunt Dousæ, *quo unico usi sumus, ita corruptum, tot lacunis, & maculis oppletum, tam denique ab omni parte culpa amanuensis, & qui ipse corrupto exemplari usus erat vitiosum, ut nihil minus, quam historia aliqua inde elici posse videretur. Non mentior, ad singula propemodum verba subsistendum mihi fuit, & divinandum.* Accessit difficultas operis. Idem in Notis. *Difficultatis illius in causa sunt, antiquitas, peregrinitas, novitas, quæ tria sermoni vitium, rei obscuritatem adferre solent. Sermoni vitium a vocibus vulgaribus, & a seculi phrasibus accedit; rem obscurat historiæ varietas; quæ & non parum hic distorta est, & implexa. Sane accuratiorem temporum, & rerum distinctionem desidero. Sed quemadmodum illo ævo omnium rerum, & Imperii confusio erat, distractioque & quasi Chaos quoddam nationum, ita etiam existimo hanc historiam.* In tanta ergo obscuritate, & corrupti Codicis sordibus, si non omnia assecutus est Dousa, excusari debet, gratiaque illi referenda, quod Auctorem neutiquam aspernandum, ex pulvere, situque erutum Reipublicæ vindicavit. Hanc, qualis illa fuerit, Dousianam editionem Aurelianensis altera i) inter rerum Byzantinarum scriptores cum Gregora, & Chalcondyla nulla re perfectior, subsecuta est; præter primæ impressionis, versionisque lapsus aliis multo atrocioribus erratis a Typographis deformata. Quare non contemnendi scriptoris incommodo commotus animum ad illum poliendum, ac nitori pristino restituendum, si fieri posset, applico, nec laboris pœnituit, nec diligentiæ; ex antiquo quippe Vaticano Codice, charactere non ita eleganti, neque multum ob atramentum, sive etiam propria imbecillitate, qua nigredinem diu chartæ impressam continere non potuit, uno vel altero loco excepto, ab omnibus fere sordibus repurgavi, ut diversum ab illo primo absque dubio sit, peneque novum, quod una cum Historia ejusdem dabo cum hoc titulo, Γεωργίου τοῦ μεγάλου Λογοθέτου τοῦ Ἀκροπολίτου πόνημα χρονικὸν ἡμιτελές. *Georgii Magni Logothetæ Acropolitæ labor Chronologicus semiperfectus.* Sic enim titulus operi præfigebatur, ut Breviarium hoc historiæ ab historia diffusa, & integra sejungeretur. Et hæc est prima operis hujusce ἔκδοσις, *editio:* non ab Auctore, sed ab alio refectis, quæ illi minime opportuna visa sunt, compilata, & quæ

i) A. 1615. fol.

Digitized by Google

quæ jam præ omnium manibus, ubique proſtat cum verſione Latina, ſed modo, quo ſupra indicavimus.

Altera ἔκδοσις prolixa, ac diffuſa, quam annuente Deo inter nonnullos Codices manuſcriptos Chii invenimus, accurateque deſcriptam Romam adveximus, unde omnia Breviarii mutila, hiulcaque & male ab exſcriptionibus tractata ad mentem Auctoris corriguntur; eam, cum per curiales occupationes facultas facta eſt, in lingvam Latinam vertimus, illuſtravimusque hiſtoricis notis, typis, quando per Typographos licet emiſſuri. k) Ejus ſpecimen in noſtra de Pſellis Diatriba exhibuimus, Principium idem, ac Breviarii, *τὸ τῆς ἱστορίας χρήσιμον, καὶ πρὸ ἡμῶν οἱ συγγραψάμενοι.* Titulus ita concipitur: *ἡ παροῦσα χρονικὴ συγγραφὴ τοῦ μεγάλου Λογοθέτου, τοῦ Ἀκροπολίτου ἐστὶν, ὃς ἔκτισε καὶ* 357
τὸ μοναστήριον τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἀναστάσεως. περιέχει δὲ τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄχρι τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου. Præſens Chronographica compoſitio magni Logothetæ Acropolitæ eſt, qui monaſterium ſanctæ Chriſti Reſurrectionis exædificavit, ut hinc etiam pietatem viri agnoſcas; *Continet quæ poſt captam a Latinis Conſtantinopolim evenere, usque ad Imperium Michaelis Palæologi.* Acropolitæ Chronicon, ſed non liquet, quænam editio ſit, habetur manuſcriptum Mediolani in Ambroſiana. Et in Bibliotheca Regis Gallorum Cod. 734. Ex hac hiſtoria multa recentiores Auctores mutuantur, quæ tamen, ut etiam alii notaverunt, plenius, planiusque in ipſo Logotheta traduntur.

2. Ejusdem *Forma de Fide. De Virtute, & anima, anno mundi* 6771. hoc eſt anno Chriſti 1263. Liber ſic inſcriptus habebatur in Bibliotheca Antonii Auguſtini Cod. 174.

3. Ejusdem *ἑρμηνεία τῶν Θεολογικῶν ῥητῶν, τοῦ τι, ἐστι γὰρ τὸ ἓν στασιάζον πρὸς ἑαυτὸ πολλὰ γίνεσθαι, καὶ τοῦ, μονὰς ἀπ' ἀρχῆς εἰς διάδα κινηθεῖσα μέχρι τριάδος ἐστί. In Theologi Nanzianzeni ſententias. Poteſt enim unum, ſi a ſeipſo diſſideat, multa fieri.* Et, *Quare unitas a principio in binarium mota, in ternario conſedit.* Cujus eſt principium: *πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι τῶν φίλων ὦ θειοτάτη καὶ σεβασμιωτάτη κεφαλὴ, εἰς λόγους ἐλθεῖν ἡμᾶς κατηνάγκασαν.* Bibliotheca Palatina.

4. Scripſit præterea *tredecim ad Deum precationes*, quæ poſt recuperatam a Græcis Conſtantinopolim, dum gratiæ Deo pro tanto beneficio redderentur, alta voce omnibus audientibus recitatæ

k) Factum hoc Pariſ. 1651. fol.

Digitized by Google

tatæ ſunt. Sed rem ab eodem Auctore, quando ineditus, l) audiamus. ἐγγίσαντι γοῦν τῇ Κωνσταντίνου τῷ βασιλεῖ κατὰ νοῦν ἐπῄει θεοπρεπεστέραν μᾶλλον, ἢ βασιλικωτέραν τὴν εἰς τὴν Κωνσταντίνου ποιήσασθαι πάροδον. καὶ τὸν τρόπον ἐσκέψατο ὅπως ἂν γένοιτο. ὁ δὴ διὰ λόγων εὐχαριστηρίων πρὸς τὸν θεὸν, καὶ φωνῶν εὐκτηρίων ὑπέρ τε βασιλείας, καὶ ἱεραρχίας, ὑπέρ τε τῆς πόλεως, καὶ τῶν αὐτῆς οἰκητόρων, καὶ τοῦ ταύτης πληρώματος. ἐπεὶ δὲ ἐζήτει τὸν τὰς εὐχὰς συγγράψασθαι μέλλοντα, τὸν φιλόσοφον Βλεμμίδην πρὸς τοὖργον ἐπινεῦξαι βεβούλοιτο. μακρὰν δὲ ἦν ὁ ἀνὴρ, ἀμφὶ γὰρ τὴν Ἔφεσον τὰς διατριβὰς ἐποιεῖτο, εἰς ἀργίαν δὲ τὰ τοῦ πράγματος ἔπιπτεν. ὁ δὲ βασιλεὺς μελλήσειν οὐκ ἤθελε πρὸς τὴν εἴσοδον. ἐδυσχέραινε γοῦν ἐπὶ τούτοις. ἀλλ' αὐτὸς τὸ δυσχερὲς διελυσάμην τῷ βασιλεῖ. εἰ μὲν γὰρ ἔφην, ὦ βασιλεῦ, ὡς ἐξ ἁγίου ἀνδρὸς βούλει τὰς εὐχὰς, ὥσπερ ἐθέλεις γενέσθαι σοι, οὐκ ἔχω λέγειν. εἰ δὲ ἐξ οἵου δή τινος, δυναμένου δὲ συγγράφειν προέλοιο τὴν βούλησιν ἐκπεπλῆσθαι σοι, ἰδού σοι αὐτὸς τὴν θέλησιν ἀποπλήσαιμι, καὶ τὰς εὐχάς σοι συγγράψαιμι. ἔδοξε κρεῖττον τοῦτο τῷ βασιλεῖ, καὶ τῆς ταχινῆς εἰσόδου τὰς ὑπ' ἐμοῦ ποιηθησομένας προείλετο. ἐγὼ μὲν οὖν εὐθὺς ἡψάμην τοῦ ἔργου, καὶ οὔπω ἡμέρα παρήει ὅλη καὶ νύξ, καὶ δέκα πρὸς ταῖς τρισὶ συνεγραψάμην εὐχάς, ἑκάστην οἰκεῖον ἔχουσαν τὸν σκοπόν. κατέλαβεν οὖν ὁ αὐτοκράτωρ τὴν Κωνσταντίνου, τεσσαρεσκαιδεκάτην ἦγε τότε ὁ Αὔγουστος· εἰσελθεῖν γοῦν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν οὐκ ἠθέλησε τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ἀλλὰ τὰς σκηνὰς ἐν τῇ μονῇ τοῦ Κοσμιδίου ἐπήξατο τῇ ἄγχι διακειμένῃ τῶν Βλαχερνῶν. ἐκεῖσε γοῦν διανυκτερεύσας, ἕωθεν ἀναστὰς τὴν εἰς Κωνσταντινούπολιν εἴσοδον ἀπειργάσατο τρόπον τοιοῦτον. ἐπεὶ δὲ ὁ μὲν Πατριάρχης Ἀρσένιος οὐ παρῆν, ἔδει δὲ ἄρα τῶν τινα ἀρχιερέων τὰς εὐχὰς εἰς ὑπήκοον ἐξειπεῖν, ὁ τῆς Κυζίκου μητροπολίτης Γεώργιος, ὃν καὶ Κλειδᾶν κατωνόμαζον, ἐπλήρου τὴν χρείαν. καὶ εἰς ἕνα τῶν πύργων τῶν τῆς Χρυσείας ἀναβὰς, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ τῆς Θεοτόκου ἐκτύπωμα, τὸ οὕτωπως ἐκ τῆς μονῆς παρωνομασμένον τῶν Ὁδηγῶν εἰς ὑπήκοον ἁπάντων ἀπεσομάτισε τὰς εὐχάς. ὁ μὲν οὖν αὐτοκράτωρ τὴν καλύπτραν ἀποβαλὼν, καὶ γόνυ κλίνας ἔπεσε χαμαί. καὶ πάντες δὲ οἱ σὺν αὐτῷ ὄπισθεν αὐτοῦ ἐπὶ γόνυ κατέπεσον. ἐπεὶ δὲ ἡ πρώτη τῶν εὐχῶν ἐκτετέλεσται, καὶ ὁ διάκονος ἐσήμηνε τὴν ἀνέγερσιν, πάντες ἀναστάντες, τὸ, Κύριε ἐλέησον, εἰς ἑκατὸν ἀριθμήσαντες, ἐπεβόησαν. καὶ τούτων τετελεσμένων πρὸς τοῦ ἀρχιερέως, καὶ αὖθις ἑτέρα τις ἐξεφωνήθη εὐχή, ὡς ἐν τῇ πρώτῃ γοῦν, καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ γεγένηται. καὶ οὕτω πως διαπέπρακ-

ται

l) Poſtea vulgatus ut dixi, ab Allatio, in cujus editione hic locus p. 101 legitur.

ται μέχρι συμπληρώσεως τῶν ὅλων εὐχῶν. *Constantinopolim appropinquans Imperator, animo agitare cœperat accessum ad Urbem, Deo magis convenientiorem, quam Regi instituere, & modum, quo id ita fieret, excogitavit: per sermones nempe qui gratias Deo referrent, & voces pro imperio, sacerdotio, urbe,* 358 *& cultoribus universis supplices. Sed precationum scriptorem conquirens, Philosophum Blemmidam ad opus decrevit. Verum vir ille longe aberat, Ephesi namque ætatem agebat. Quare res nimis differri, ac procrastinari videbatur, cum tamen Imperator ingressum impense admodum acceleraret, propatereaque animo angebatur. Sed ipse ardua Imperatori complanavi. Nam, o Imperator, dixi, si a sancto viro preces hasce conscribi exoptas, quid dicam ipse non habeo: si a quocunque, qui tamen scribere possit, voluntati tuæ satisfactum iri putas, ego tibi, quæ concupiscis, efficiam, & preces componam. Id, ut melius probatur Imperatori, & ut ingressus celer esset, a me componendas aliis prætulit. Ipse statim opus aggredior. Et nondum integer dies, & nox excurrerant, & tres & decem Precationes conscribo, quamlibet proprio argumento locupletem. Imperator decimo quarto Augusti die Constantinopolim pervenit, neque illo eodem die Urbem introit, sed apud Cosmidii monasterium prope Blachernas tentoria locat; ibi cum pernoctasset, postero die Constantinopolim hoc apparatu ingreditur. Et cum Patriarcha Arsenio absente, Precationes illæ omnibus audientibus a Præsule recitandæ essent, Cyzici Metropolita Georgius, quem Clidam cognominabant, quæ necessaria erant, supplevit. Nam in unam ex Aureæ Portæ turribus ascendens, secumque Deiparæ Imaginem ex Monasterio Hodegorum gestans, omnibus audientibus Precationes recitavit. Interim Imperator capitis tegumento regio deposito, fixisque genibus in terram provoluitur, omnesque qui cum eo erant, post eum in genua procumbunt. Sed precationum prima finita, Diaconus indixit, ut assurgerent, omnes stantes,* Domine miserere, *centies numerantes acclamarunt. His finitis, a Præsule rursus alia Precatio enunciatur. Itaque ut in prima, ita in secunda, & in aliis factum est. Et sic deinceps usque ad integram Precationum omnium recitationem.*

5. Habuit quoque Orationem de recuperata Constantinopoli ad Michaelem Palæologum, cujus ipse in fine Historiæ meminit, & argumentum distraxit; λόγον ἐπὶ τῇ ἀναῤῥήσει τῆς Κωνσταντίνου συνεγραψάμην. καὶ ὅτι σκοπὸς τοῦ λόγου κατὰ τὰς ἀρχὰς εὐχαριστία ἦν πρὸς Θεὸν τῆς πρὸς Ῥωμαίους τούτου ἀγαθουργίας, καὶ τῆς εὐσπλάγχνου κηδεμονίας, καὶ ἀντιλήψεως. συνεκεραίνετο δὲ τῷ λόγῳ καὶ εὐφημία πρὸς τὸν βασιλέα εὐχαριστήριος. ἡ δὲ ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ λόγου ἀξίωσις συναναγορευθῆναι τῷ βασιλεῖ καὶ πατρὶ τὸν βασιλέως πρωτογενῆ παῖδα τὸν Κομνηνὸν

νηὶν Ἀνδρόνικον. οὗτο ἐλάνθανε τοὺς πολλοὺς, καὶ μάλιστα τῶν ἐν τέλει, οἷς καὶ οὐ κατὰ γνώμην ὑπῆρχε τὸ πρᾶγμα. *Orationem de recuperata Constantinopoli composueram. Orationis argumentum circa principium, gratiæ Deo pro beneficentia erga Romanos, & misericorde suo auxilio ac patrocinio reddita: inerat & Orationi præter Imperatoris præconia, ad eundem gratiarum actio: sub calce adhortatio, ut Andronicus Comnenus primus Imperatoris filius cum Imperatore & Patre in administratione advocaretur. Hoc multos, & potissimum dignitatibus præditos, quibus non ex sententia res successisset, fugiebat.*

6. Multa etiam circa dogmata, & res Ecclesiasticas eo tempore controversas scripsisse habeo ex Pachymere lib. 7. histor. καθεξῆς δ' ἐπὶ οὗτο, καὶ τὸ τοῦ παλαιοῦ μεγάλου λογοθέτου, τοῦ Ἀκροπολίτου σύγγραμμα ὁμοίως κἀκεῖνο ἔχον καὶ ἄλλοις, εἰς γράφειν ἐπεὶ καὶ μόνον μεμνῆσθαι δογμάτων ἐπάγοντες μᾶλλον πυρὶ παρεδίδουν τοὺς τόμους. *Præterea post hoc & senioris Magni Logothetæ Commentarium, illi non dissimile aliis etiam, qui ad scribendum animum appulerant, vel memoriam solam dogmatum vitio vertentes, & culpæ, igni libros tradebant.* In Synodo Constantinopolitana m) sub Josepho Galesiota, & Andronico Imperatore.

XLIV. GEORGII ANTIOCHENI *epistolæ* Græce extant Venetiis ad sanctum Antonium. Epitome Gesneriana. Neque alias puto, quam eas, quæ sub Gregorii Rhetoris Antiocheni legebantur in Biblioth. Antonii Augustini, Cod 69. Et vide nominum Georgii & Gregorii confusionem. Ne eadem sæpius repetam. In hoc etenim nomine inclementer, atque graviter ob similitudinem confusio sævit. Et potissimum si rerum quoque gestarum similitudo accesserit, & iisdem prope
359 lineamentis ferme vultus utriusque reddatur. Quod sapienter admodum examinat Baronius Anno Christi 341. Tom. 3. in Georgio, & Gregorio Alexandrinis Episcopis, & acutissime disparitatem designat. Ne omnia referam, Possevinus in Apparatu, quem Gesneriani Epitomatores Georgium Nicetam, ipse mutato nomine Gregorium vocat: quem antea Georgium Metropolitam Nicomediæ dixerat, paulo post Gregorium Nicomediæ Metropolitam Indice Constantinopolitano deceptus, appellat. Georgium Metochitam Diaconum, quem scribit extare in Vaticana, Gregorium quoque compellat; Et Gregorii Presbyteri Cæsariensis Cappadociæ de CCCXVIII. Patribus in Nicæna Synodo congregatis Oratio in Bibliotheca Antonii Augustini Cod. 44. sub Georgii Presbyteri Cæsariensis nomine refertur. Et diligentissimus Meur-

m) A. 1283.

Digitized by Google

Meursius Georgium Lecapenum, alias sub eo nomine in Lexico Græcobarbaro laudatum, in eodem ex eodem libro in *πένυς* verba transcribens, exscriptorum incuria Gregorium facit. Nil mirum; per similitudinem sæpe in fraudem incurrimus. Adde, non semper in his a vero aberratum fuisse. Potuit enim qui modo Georgius fuit, non multo post, mutato vitæ instituto nomine in Gregorium, & vice versa Gregorius in Georgium abire. Cum enim nomen, quod assumitur, ex eadem litera, ut plurimum initium habere, quasi ex more sveverit, facili tramite Georgius in Gregorium, & Gregorius in Georgium degenerat. Hinc scriptores novi nominis impositione, vetus obliterare cum omnino, vel propter jam edita opera, & primi nominis titulo præsignita, vel propter memoriam hominum, vetus nomen recolentem, non possent, utroque gaudent, & modo hoc, modo illo ab aliis laudantur. Factum cum ipsi ignoremus, vitio scriptoribus vertimus, quod summæ laudi fuerit. Per eos enim utrumque Auctoris nomen, quod aliunde haberi non potest, callemus. Sed de his plura in nostro opere * de Apocryphis.

XLV. GEORGII NICETÆ ** *epistolæ*, de creatione hominis in 4°. mſ. Biblioth. Imperat. Vienn. Epitome Gesneriana.

XLVI. GEORGIUS CHRYSOCOCCA peritia lingvarum, & Mathematicis artibus clarus, circa Palæologorum extrema tempora n) innotuit. *Commentationem Persicam* in lingvam Græcam vertisse, eamque Vaticana Bibliotheca servari tradit Gesnerus. Legi in Indice Græco manuscriptorum, *Γεωργίου τοῦ Χρυσοκόκκη ἐξήγησις εἰς τὴν σύνταξιν τῶν Περσῶν ἐν κεφαλαίοις μζ'. σὺν τοῖς Ἀστρονομικοῖς διαγράμμασι, καὶ Γεωγραφικοῖς πίναξιν.* o) *Georgii Chrysococca expositio in constructionem Persarum*

* Hoc sæpius promissum ab Allatio, nunquam vidit lucem.

** Nomen fictum ex Gregorio Nysseno per oscitantiam exscriptoris catalogi quem inspexit Frisius auctor Epitomes Bibl. Gesnerianæ. Vide Lambecium T. I. p. 43.

n) circa A. C. 1346. Vide Josephi Scaligeri Epist. LXXX. cui male pro Georgio, Joannes Medicus appellatur Epist. LXXVI.

o) In Codice Bibl. Cæsareæ apud Lambecium VII. p. 240. *τοῦ σοφωτάτου ἰατροῦ κυροῦ Γεωργίου τοῦ χρυσοκόκκη ἐξήγησις εἰς τὴν σύνταξιν τῶν Περσῶν, ἐκτεθεῖσα πρὸς τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν κυρὸν Ἰωάννην τὸν χαρσιανίτην.* (*Ad Joannem Charsiotem* citatur ab Allatio de mensura temporum p. 14.) Ex Codice MS. Regis Galliæ, loca adducit Jac. Capellus in *Θεματισμοῖς* Epocharum illustrium p. 448. 452. 453. sqq. T. VIII. fasciculor. Tho. Crenii. Vide & Salmasium in funere lingvæ Hellenist. p. 106.

rum per capita XLVII. p) *cum Astronomicis designationibus, & Geographicis tabulis.* P. ἐπειδήπερ τὴν σύστασιν τῶν προκειμένων προχείρων. Erat in Bibliotheca Antonii Augustini, ut ipse observavi Cod. 223. Et nunc quoque in Biblioth. Ambrosiana est. Quamvis, ut mihi relatum est, in uno ex Codicibus, binos namque Codices Bibliotheca illa habet, Præfatiuncula quædam ante Capitulorum Elenchum præscribitur. P. πάλαι μὲν q) ὡς καὶ αὐτὸς οἶδα, Argumentum est, πῶς καὶ διὰ τίνος εἰς ἡμᾶς ἦλθε τὸ μάθημα. *Quomodo & per quem ad nos mathemata pervenerunt.* r) Nec aliud opus fuisse existimo, quam quod in Bibliotheca Regis Gallorum legitur, & in Bibliotheca Regis Catholici, Γεωργίου τοῦ Χρυσοκόκκη τοῦ ἰατροῦ Ἀςρονομικά. *Georgii Chrysococca Medici Astronomica.* v. ϑ'. 7. & IV. ϑ'. 16. & II. κ'. 19. In Bibliotheca Regis Gallorum Cod. 1219. Γεωργίου ἰατροῦ τοῦ Χρυσοκόκκη περὶ τῆς εὑρήσεως τῆς ἡμέρας τῆς ἁπλῶς συζυγίας ἡλίου, καὶ σελήνης. *De inveniendis Syzygiis Lunæ solaribus per singulos anni menses.* P. πρῶτον μεθόδους ἐκθεῖναι δέον, ὡς οἷόν τε, δι' ὧν τὴν ἡμέραν αὐτὴν τῆς συζυγίας εὑρίσκειν ἁπλῶς. Ex his habetur, eum professione Medicum fuisse.

In Biblioth. Madritensi conservatur ejusdem, πῶς δεῖ κατασκευάζειν ὡροσκόπον, ἤτοι ἀςρόλαβον. *Quomodo construendum sit Horoscopium, aut Astrolabium.* *11. κ.* 19. Homeri Odysseam cum scholiis, aliisque
360 correctissime exscripsit, quæ ex Palatina in Bibliothecam Vaticanam adve-

p) In eodem Codice Cæsareo capita sunt XLVIII. adjunctæ etiam tabulæ Astronomicæ designantes longitudinem & latitudinem asterismorum XXV. & Geographicæ, longitudinis & latitudinis præcipuarum urbium, Europæ Asiæ & Africæ. κανόνιον τοῦ μήκους καὶ πλάτους τῶν ἐπισήμων πόλεων, prodiit ad calcem Astronomiæ Philolaicæ Ism. Bullialdi, Paris. 1645. fol. & in Volumine tertio Geographorum Græcorum desideratissimi Viri Jo. Hudsoni. Oxon. 1712. 8. Syntaxim Persicam Astronomicam Chrysococcæ vulgare instituterat Jo. Gravius, nisi morte præventus fuisset.

q) lege πάλαι μὲν.

r) Imo, quomodo & per quem Syntaxis illa Astronomica Persarum à quodam Chionade ex Persia Trapezuntem perlata & ab eodem in lingvam Græcam conversa fuerit. Incipit: ὅτι χιονάδης τις ἐν Κωνςαντινουπόλει τραφείς. Hic est Georgius Choniata de quo supra p. 681. Exstat præterea in eodem thesauro librario Cæsareo, Georgii Chrysococcæ ἔκδοσις εἰς τὸ ἰουδαϊκὸν ἑξαπτέρυγον *Editio & Expositio Syntagmatis Canonum Astronomicorum Judaicorum*, quod ἑξαπτέρυγον sive *sexalare* inscribitur, quoniam illi Canones πτερὰ sive *ala* eidem appellantur, Vide Lambecium VII. p. 243. 244.

Digitized by Google

advecta est; quod in calce libri ipse adnotaverat. Γεώργιος Χρυσοκόκκης ἔγραψε τὴν Ὁμήρου Ὀδύσσειαν μετὰ σχολίων καὶ ἄλλων ἐν ἔτει ϛωμδʹ. Ἰνδικτ. δʹ.

Πονῶν, μογῶν ἄμετρα ταύτην τὴν βίβλον
Τέλει δέδωκα τοῦ Θεοῦ νενευκότος.
Γεννῶσι δόξαν τοῖς φιλοῦσιν οἱ πόνοι.
Τοῖς δ' αὖ ἀέργοις μῶμον ἡ ῥαθυμία.

Θεοῦ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει φθόνος, καὶ μὴ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει κόπος.
Georgius Chrysococca scripsit Homeri Odysseam cum scholiis, & aliis anno 6844. s) *Indict.* 4.

Laborans, insudansque præter mensuram hunc librum ad finem perduxi Deo annuente.

Laborantibus gloriam generant sudores, non laborantibus opprobrium segnities.

Deo dante nihil potest invidia, & non dante nihil potest labor. Hinc eum anno 1336. vixisse comperimus.

Nescio, an historiam scripserit, sane historiæ specimen præ se fert fragmentum ipsius, quod ex ms. Codice excerptum adhuc ineditum tibi Lector communico, *de cæde Amurati primi Turcarum Imperatoris.* t) εἶτα γίνεταί τι καινὸν καὶ ὑπὲρ λόγων τεχνούργημα. ἀνήρ τις τῶν ἐνδόξων Σέρβος νέος, ἀνδρεῖος, καὶ τολμηρὸς, ὡς οὐδεὶς ἄλλος τῶν τότε, καθὼς ἀπεδέχθη ἀποσπασθεὶς ἐκ τῆς φάλαγγος τῶν Χριστιανῶν εἰς μέσον τῆς παρατάξεως τῶν Τουρκῶν, ὡς αὐτόμολος πίπτει. καὶ δῆτα ἁρπάσαντες οἱ Τοῦρκοι οὗτον. αὐτὸς δὲ τὸν ἡγεμόνα ὀνομαστὶ καλῶν, καὶ βούλομαι τοῦτον ἰδεῖν, καὶ λόγους τινὰς ὑποψιθυρίσαι, ὡς ἐγκρατὴς γενέσθαι τουτονὶ τοῦ πολέμου, ἕνεκα γὰρ τούτου αὐτόμολος ἐληλύθειν εἰπὼν, τὸν ἡγεμόνα δεικνύουσιν. ὁ Μουρὰτ δὲ διὰ τῆς χειρὸς δειγματίσας τοῦτον, ὡς πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν. ὁ νέος ὁρμήσας, καὶ πλησίον ἐλθὼν ξιφιδίῳ κατὰ καρδίας καιρίαν δίδωσι τὴν πληγὴν, καὶ αὐτὸς παρὰ τῶν πελεκηφόρων, καὶ ὑπασπιστῶν τοῦ Μουρὰτ μεληδὸν κατατέμνεται. τότε οἱ Τοῦρκοι παρ' ἐλπίδα καινὸν θεασάμενοι, καὶ εἶτα κακὸν αὐθωρὸν ἐπ' ὄψιν ἐπεισπεσὸν μὴ ἐνεγκάμενοι βουλὴν εὐσύνοπτον βουλεύονται μάλα καὶ σοφιστικὴν ἐν μέσῳ τῆς παρατάξεως σκηνὴν πεπηγότες εἴσω τὸν ἡμιθανῆ Μουρὰτ τεθείκασιν, αὐτοὶ δὲ ὡς οὐδένα τοὺς πολλοὺς κινδύνους ἀπώσαντες, εἴσω τῶν παρατάξεων, ὡς κύνες λυττῶντες ἐχώρησαν. *Deinceps novum quid evenit, & supra quam dici*

s) A. C. 1336.
t) Contigit hæc A. 1389. Itaque videtur istud fragmentum esse junioris Chrysococcæ.

dici potest, conatus. Serbus enim quidam vir nobilis, ac juvenis fortitudine, & audacia illius ætatis reliquos facile superans, ut eventu postea comprobatum est, sese e Christianorum exercitu abripiens in mediam Turcarum aciem, quasi transfuga, irrepsit. Eum statim tenuere Turcæ, qui eorum Imperatorem nomine compellans, & hunc videre gestio, quo cum sermonem conferam, quanam ratione hostes debellet, propereaque huc accessi, dictitat. Imperatorem sibi ostensum agnoscit. Amuratus protensa manu ad se accedere jubet. Iuvenis accedit; cum appropinquasset, pugione lethali vulnere cor illius transadigit: ipseque a custodibus, bipenniferisque Amurati in partes discerptus occiditur. Tunc Turcæ præter expectationem novitate rei perculsi, nec malum, quod evenerat sustinentes, consilium valde perspicax & ingeniosum inierunt: in castrorum namque medio, tentorio extructo, in eo semivivum Amuratum collocant. Ipsi deinde tam varia discrimina pro nihilo habentes, tanquam rabidi canes in ipsos irruerunt. Nisi etiam ex aliqua ipsius epistola desumptum est. An is est, qui societate & amicitia Theodoro Gazæ u) conjunctissimus fuit, unaque cum eo pleraque antiquorum monumenta de nova manu sua descripta ab interitu vindicavit, ut ex Codice 1347. Vaticano Græce scripto conjicio, ita Theodoro referente:

Καὶ χρήματ᾽ ἄλογος ἄνακτι τῷ Λυδίας νέμει
Φίλελφος ὁ σοφὸς οὐδὲν οἰόμενος μέγα
Πρὸς κτῆσιν αὐτὴν παντοδαπῶν γε πυκτίων
Πολλ᾽ ἄλλα πάνυγε, καὶ τόδε ἔχων τυγχάνει
Χειρὶ γραφὲν τῇ Χρυσοκόκῃ τε καὶ ἐμῇ. Ipse hæreo.

XLV. Quisnam, aut quo floruerit tempore GEORGIUS CODINUS, summi etiam in omni literatura viri ignorarunt: sequioris sæculi fuisse, & jam nutante Græcia scripsisse, ex iis, quos nominat
361 Imperatores, evincitur. *Facilius dixerim*, verba sunt Meursii, *quo tempore hic Auctor non vixerit, quam quo vixerit, In libro enim de officiis Aulæ Constantinopolitanæ meminit Joannis Cantacuzeni, & Theodori Metochitæ, qui sub primis Palæologis ætatem egerunt.* Gretserus lib. 3. Comment. in Codinum cap. 12. eum Cantacuzeno posteriorem fuisse tradit, cum Cantacuzeni aliquoties mentionem faciat, non ut coætanei, sed ut tempore prioris. Notat Pontanus notis ad cap. 41. lib. 1. Histor. Cantacuzeni, Codinum vixisse sub Manuele Andronici junioris nepote, qui antepenultimus Imperator ex Constantinopolitanis fuit. Quidquid tamen sit concludit Gretserus, clarum est Codinum, non diu ante Constanti-

u) hic obiit A. 1478.

ſtantinopolitanum excidium x) floruiſſe. Sic item Curopolata, quod nomini additur, officiine, & dignitatis titulus, an cognomen ſit, dubitatum quoque & jure merito eſt. Ego dixerim dignitatis illud fuiſſe, cum diverſum ab eo Georgius iſte cognomen, Codini ſcilicet, ſibi aſciſcat.

1. Scripſit libellum *de officiis Palatij, & Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ*, ſtylo incompto, ac barbaro, & qui ea ætate in populi, plebisque uſu erat: Præter enim rerum ac nominum difficilem intelligentiam, ſæpe etiam ipſo modo loquendi agreſti, & duro ſententiam obturbat, & obcæcat, quem etiam exſcriptorum errata, dictionesque exteræ loco propriarum, doctorum incuria intruſæ reddunt obſcuriorem. Pleraque ex Cantacuzeno, aliisque recentioribus Hiſtoricis prope verbatim exſcripſit, ut inter alios adnotarunt Pontanus, & Gretſerus. Librum primus Latinum fecerat, quamvis malum, & ſcholiis illuſtrarat, ſed quandoque ineptiſſimis *Iunius*, y) & ſub alieno, ac fictitio nomine Nadabi Agmonii in Bibliopoleio Commelino anno 1588. z) publicavit. Integriora poſtea nactus exemplaria priorem editionem, etſi jejune ſatis adornatam, nomenque ſuum profeſſus Frehero inſcripſit. a) Sed in Iunii verſionem, & Notas præluxit *Facula* b) *Georgio Codino Curopalata accenſa, diſpellendis tam inſcitiis, quam a Junio ſuperinductis tenebris*, cum Antonii Mureti Commentariis in quinque libros Annalium Taciti, Ingolſtadii ex Typographia Adami Sartorii 1604. in 8o. Iſta tamen radios ſuos ultra Catalogum officiorum, & officialium magnæ Eccleſiæ non præfert, aut certe modice. Plura in illius interpretationem animadvertit, & corrigit Gretſerus Notis in Tomum ſecundum de Cruce, & alibi ſæpius, qui refert ante Junium *Raphaelem Seilerum* Codinum Latine vertiſſe, quamvis in vulgus exire numquam permiſerit. Poſtremus omnium rem aggreſſus idem *Gretſerus*, manuſcriptorum etiam Codicum ope fretus Augiæ ſtabulum jam deploratum expurgavit, itaque Codinum tractavit, & verſione, & Commentariis, ut libere, & ſine aliqua injuriæ nota inter ſapientes, eruditos-

Oooo que

x) Imo illius excidii ut jam A. 6961. (CHriſti 1453.) facti meminit in extremo libelli de Imperatoribus CPol. p. 82. edit. Lambecii.

y) Franciſcus Junius.

z) In 8.

a) A. 1596. 8.

b) Iacobo Gretſero, S. I. auctore.

que viros qui anxie libri sortem dolebant, versari possit. Editus est Parisiis apud Sebastianum Cramoisy 1625. in folio. c) Junii laborem excusare nititur Vossius Præfat. ad Lectorem de Histor. Latinis. Codinum cum ederet, unico dumtaxat Codice usum fuisse, eoque mutilo, & multis locis corruptissimo, ideoque excusandum, ubi rem non acu tetigit. Nactum deinde variantes Palatinorum Codicum, & Raphaelis Seileriani d) Lectiones, & accuratius aliis rerum Constantinopolitanarum scriptoribus collatis cum iis, quæ apud Codinum legisset, editionem novam molitum non paulo, & integriorem, & emendatiorem. Typographumque bono non tam Junii, aut publico, quam suo, pauculis e secundis Junii curis præmissis, ut novos sibi conciliaret emptores, publicasse. Et exemplar illud, quod secundæ editioni Junius destinarat, non tam confectum, ut ipse existimat Vossius, quam affectum apud se esse; quod si videre editori nupero Codini contigisset, genuinum, ut censet ipse, in Junio haut tantopere fregisset. De
362 quibus illud dixero. Si vim faciet, in jus ducito hominem. Hujusce opusculi veri Codices manuscripti referuntur asservari in Bibliothecis Vaticana, Augustana, Bavarica, Catholica, Sfortiana, & aliis.

2. Ejusdem περὶ πατρίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως παρεκβολαὶ ἐκ τῆς βίβλου τοῦ χρονογράφου. *Selecta de originibus Constantinopolitanis ex libro Chronographico*, ex Interpretatione *Georgii Dousæ* Jani filii Græce, & Latine edita sunt apud Hieronymum Commelinum anno 1596. in 8°. & postea cum notis Joannis Meursii 1608. in 8°. secundum hoc opus *de Patriis* cum primo de Officiis confundit satis inepte Junius, ut bene adnotavit Gretserus in Observat. ad Codinum. Et quamvis dicatur Codinus *συντεθηκέναι, composuisse*, lata illius significatione accipi debet, cum illis ex variis Auctoribus colligendis, & verbis eorum, nec syllaba quidem immutata referendis, operam tantum locaverit, quod ex prima parte ipsius libri, in qua de Byzantii nomine, & antiquitatibus sermo est, liquet. Est enim Hesychii Milesii, quæ scholiis, illisque pereruditis * adornata cum nonnullis aliis Græce & Latine prostat. Versionis Dousianæ errata detexit Gretserus Observat. in Codinum lib. 3. cap.

c) Prodiit ultimo in Typographia Regia auctior & emendatior Codinus, cum memoratis Gretseri Commentariis, & novis Jacobi Goar Notis. Parif. 1648. fol. confer quæ Volum. VI. hujus Bibl. p. 477. seq.

d) Apographum Scilerus habuit Codicis Augustani. * Io. Meursii.

Digitized by Google

cap. 18. Ejusque editionem e Bavarico Codice auctiorem fecit, ibidem cap. 19. Nos etiam ex alio manuscripto Codice multo hisce plura in nostro Variorum Antiquorum Tom. 1. protulimus, e) adeo ut jam Lector opus absolutum fere habeat. Nec aliud ab hoc opus esse mihi autumo, quod in Bibliotheca Carthusiæ Neapolitanæ in Indice manuscriptorum legitur, *Georgii Codini Chronologia Constantinopolitana.* Legitur etiam mſ. Romæ in Bibliotheca Vallicellana, D. 23. & Scoriaci in Regia. Neque alius a Codino est Georgius Constantini, qui *patria Constantinopolis*, & librum *de sapientia* scripsisse traditur a Gesnero, *Constantinus* enim, ni fallor, locum *Codini* occupavit. Errorem secuti sunt Gesneriani Epitomatores, Robertus Constantinus, & qui sine ullo delectu, atque examine omnia exscribit Paulus Bolduanus. Liber vero ipsius *de sapientia* nullus alius esse videtur, quam ea pars πατρίων, quæ in extructione Templi sanctæ Sophiæ enarranda impenditur. Gretserus præter Codinum, & Hesychium, Diogenem quoque Cyzicenum τὰ πάτρια Κυζίκου, *res patrias Cyzici*, ex Svida refert. His ex manuscripto Epigrammatario addi potest Claudianus poëta Græcus: notat enim quisquis ille fuerit, ad ejus carmina in margine: οὗτος ὁ Κλαυδιανὸς ἐστὶν ὁ γράψας τὰ πάτρια Ταρσοῦ, Αναζαρβοῦ, Βηρυτοῦ, Νικαίας. *Hic Claudianus composuit Origines Tarsi, Anazarbi, Beryti, atque Nicaæ*: & ex excerptis meis variis f); Callinici Sophistæ τὰ πάτρια Ῥώμης.

3. Scoriaci in Bibliotheca Regis Catholici legitur ejusdem, περὶ τῶν ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἐτῶν, καὶ περὶ τῶν βασιλευσάντων μέχρι ἁλώσεως Κωνσταντινουπόλεως. *De annis ab orbe condito, & de iis, qui imperio potiti sunt ad captam Constantinopolim.* VII. γ'. 3. & 3. ζ'. η'. Item περὶ Πατριαρχῶν, καὶ τῆς ἁγίας Σοφίας. *De Patriarchis, & sancta Sophia templo.* g) An eadem cum superioribus? vel quæ apud Carthusianos Neapoli est Chronologia Constantinopolitana, si tamen ea ab originibus diversa est? non audeo dicere.

e) Hæc Allatii varia antiqua non viderunt lucem: at Codini liber longe locupletior cum versione & notis Petri Lambecii inter scriptores Hist. Byzantinæ prodiit Parif. 1655. fol.

f) In Allatii excerptis variis Græcorum Sophistarum ac Rhetorum, Græce & Latine excusis Romæ 1641. 8. p. 256-258. exstat Callinici Sophistæ ἐκ τῶν εἰς τὰ πάτρια Ῥώμης.

g) Omnia hactenus memorata in Lambecii editione leguntur, si excipias partem de Patriarchis.

4. Vertit prætérea in lingvam Græcam, *Missam sancti Gregorii Papæ*, quem Dialogum Græci cognominant. Eam habuerat Morellus a Joanne a S. Andrea, Canonico Parisiense, cui postea inscripsit, editque Parisiis, (h) & nunc postremo vulgata legitur Græce, & Latine Tom. 2. Bibliothec. veterum Patrum. Et ut obiter hic illud quoque admoneam, scias Lector hanc eandem Missam multo auctiorem, & perfectiorem legi in Bibliotheca Barberina Cod. 75. Quæ tamen dicitur ab Emmanuele Chrysolora, esse in lingvam Græcam conversa. Λειτουργία μεταγλωττισθεῖσα ἀπὸ Λατινικῆς διαλέκτου εἰς τὴν ἑλληνικὴν παρὰ κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Χρυσολωρᾶ.. *Missa e lingva Latina traducta in Græcam a Domino Emanuele Chrysolora.* P. ὁ μέλλων ἱερουργήσειν ἱερεὺς ἐνδὺς τὴν ἱερὰν ἐσθῆτα, καὶ στὰς ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου λεγέτω. ἐξομολογεῖσθε
363 τῷ κυρίῳ, ὅτι ἀγαθός. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα.

XLVI. GEORGII LECAPENI *de Constructione Verborum* i) liber Græce editus est Venetiis apud Aldum in 8o. 1526. & Florentiæ apud hæredes Philippi Juntæ 1526. in 8o. k) Habetur passim manuscriptus. Et præcipue Veneta sancti Marci Scam. 17. num. 10. Opusculum tamen hoc *de Constructione*, quod sub Georgii Lecapeni nomine editum est, ut ingenue fatear, Lecapeni non est. Scripsit sane ille *de artificio Grammatico*, sed longe ab hoc opus diversum, neque editum. Legitur manuscriptum in Vaticana Cod. 883. & alibi, τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου Γεωργίου τοῦ Λεκαπηνοῦ τεχνολογία περὶ γραμματικῆς. *Sapientissimi, & eruditissimi Georgii Lecapeni de artificio Grammatico.* P. γράφειν ἐνεργητικὸν σημαίνει πέντε. γράφειν, τὸ συγγράφειν λόγον, ἢ ἄλλην τινὰ ἱστορίαν. Et verosimile est, alia quoque de hoc argu-

h) 1595. 8. Confer Volum. VI. Bibl. Græca p. 484.

i) Περὶ συντάξεως ῥημάτων. Incipit: ἡ περὶ τῆς συντάξεως τοῦ λόγου διδασκαλία. Dicatus est liber *Lazaro* cuidam quem Φιλομαθέστατον appellat. Laudat & alios qui in eodem ante ipsum argumento elaborarunt. πολλὰ γὰρ περὶ αὐτῆς (τῆς συντάξεως) τοῖς ἀρχαίοις διαπεπόνηται, Ἀπολλωνίῳ τε τῷ σοφωτάτῳ τῷ ἐπίκλην δυσκόλῳ, καὶ Ἡρωδιανῷ τῷ πολυμαθεστάτῳ, καὶ Ἀπολλωνίῳ τῷ νέῳ καὶ τοῖς Ἀττικισταῖς καὶ Ἀρκαδίῳ τῷ Βυζαντίῳ, ὧν ταῖς πραγματείαις εὖ ἐντετυχηκὼς θαυμάσεις αὐτῶν τὸ πολυμαθὲς καὶ τοῦ ἑλληνισμοῦ τὴν ὑγιᾶ καὶ κατάλληλον χρῆσιν καὶ τὴν ἀκριβῆ καὶ πολύτροπον καὶ πολυσχήμονα πάσης τῆς ἑλληνικῆς διαλέκτου ποικιλίαν.

k) Ad calcem Theodori Gazæ librorum quatuor Grammaticæ & libri de mensibus.

argumento composuisse. Quod tamen superius editum ferebamus Codices Vaticani, Barberinus, Vallicellanus, aliique 1) non ita recenti nota descripti Michaeli Syncello Hierosolymitano vindicant: Sic enim titulum concipiunt: Μιχαὴλ πρεσβυτέρου, καὶ Συγγέλλου τοῦ Ἀποστολικοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων μέθοδος περὶ τῆς τοῦ λόγου συντάξεως, σχεδιασθεῖσα ἐν Ἐδέσῃ τῆς Μεσοποταμίας αἰτήσει Λαζάρου Διακόνου Φιλολόγου, καὶ λογοθέτου. *Michaelis Presbyteri, & Syncelli Apostolici Hierosolymitani Throni methodus de constructione orationis ex tempore dictata Edessæ Mesopotamiæ, flagitante Lazaro Diacono Philologo, ac Logotheta.* Ita Exscriptorum incuria præverti singula quæque solent.

2. Ejusdem Lecapeni, & Andronici Zaridæ Epistolæ τεχνολογούμεναι, passim manuscriptæ inveniuntur. Epistolas laudat Zarida. οὐ θαῦμα εἴ τις Θετταλίαν οἰκῶν φαρμάκοις ἀνακίρνησι τὰς ἐπιστολὰς, πάντας ἑξῆς τοὺς δι᾽ αὐτῶν ἐλθόντας ἑορτῆς ἀναπιμπλᾶσιν, καὶ βακχείας ὅσης οἴει, ὡς καὶ χρόνου δεῖν αὐτοῖς ὅπως τῆς κατοχῆς ἀπαλλάξειν. οἳ καὶ ἀνασχόντες, ὥσπερ ἐφ᾽ ἑνὶ ταττόμενοι διδασκάλῳ πρὸς τὴν ἠχὼ σε γράφειν φασὶ τοῦ ῥήτορος, οὗ τὰς ἐπιστολὰς, οὐδὲν χείρους τῆς Ὀρφέως μούσης τίθενται καὶ παρὰ τοσοῦτον ἐκείνων εἰς μίμησιν ἰέναι τὰς σὰς, ὡς εἰ παῖδες τῆς τῶν τεκόντων ἰδιότητος, εἰ τύχειν κατ᾽ ἐκείνους ὄντες τὴν ἕξιν. *Non mirum est, si quis Thessaliam inhabitans venenis epistolas inficit, omnesque eos, qui earum causa congregati sunt, gaudio, hilaritate & bacchico numine, quanto putas? inflat, ut & tempore opus illis sit, ut ab afflatu illo liberentur, qui cum respiciunt, tamquam sub uno magistro conspirantes ad tonum te dicunt oratoris conscribere, cujus epistolas nihilo peiores Orphica Musa existimant, tantumque tuas in earum æmulationem erigi, quantum pueri ad proprietatem parentum, dummodo ab illis natura non discrepent.* Epistolæ tum Lecapeni, tum Zaridæ, quas ipse vidi sunt numero XXXII. Habentur etiam in Bibliotheca Bavarica Cod. 69. & in Bibliotheca Regis Gallorum.

3. Opusculum ejusdem Grammaticum, *De dictionum significationibus*, legitur manuscriptum in Bibliotheca Augustana. Quod idem cum eo forte est, quod ipse legi hic Romæ, Γεωργίου Λεκαπηνοῦ περὶ σημασίας ῥημάτων καὶ ὀνομάτων. *Georgii Lecapeni de significatione verborum, & nominum.* P. γράφειν ἐνεργητικὸν σημαίνει. Ad eundem etiam pertinere ἐκλογὴν λέξεων, *selecta dictionum*, quæ in Italia servari, & forte Romæ suspica-

1) Coislinianus quoque, quem cum Palatino memoravi supra p. 221.

suspicatur Gesnerus. Nec alius ab hoc Georgio est, cujus sub *Gregorii Logaponi* m) nomine, idem Gesnerus meminit.

4. Monachus fuit, & *Historiam* scripsit, nisi nos ludit Catalogus a Grammatico Verderio exhibitus, *Historia Georgii Monachi Lecapeni.* Vixit n) diu in Thessalia, & licet præmiis etiam propositis alio evocaretur, numquam tamen adduci potuit, ut quam ipse dicteriis, & maledicentia quadam ob improbitatem cœli, insectaretur, relinqueret. Παγγέλοιον ἄχρι Θετταλίας, ἣν νῦν οἰκοῦμεν, ἐν ἐλπίσιν ἄγειν ἥξειν τὰ γράμματα. *Quam ridiculum est ad Thessaliam, quam nunc incolimus, sperare literas posse pervenire.* Et alibi. Θετταλίαν δὲ ἣν ὥσπερ τινὰς καὶ καταῤῥάκτας, ἢ στήλας ἠκούομεν. νῦν δὲ ὁρῶμεν, καὶ ἐπερχόμεθα. *Thessaliam quam veluti catarrhactas quosdam, aut columnas audiebamus, nunc videmus,*
364 *& habitamus, & calcamus.* Ejus postea situm, ac temperiem aëris prosequitur. Vivebat tempore Gregorii Palamæ, ad quem etiam inter ejus epistolas, elegans, ac vehemens, & contumeliæ plena legitur, quæ incipit, ἰοὺ καὶ σοφὸς ἡμῖν ἐξαίφνης, ὁ μὴ δὲ πρὸ μακροῦ πλούσιος ἀναπέφηνας. Palamas sub Andronicis Palæologis floruit.

5. Ex innumeris *Libanii Sophistæ Epistolis* elegantiores, selectioresque numero CCLXIV. in unum volumen digessit, quarum prima illa est ad Clearchum: ἔμελλον γράφων δεήσεσθαι. o) namque in fine adnotabatur: αὗται αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Λιβανίου αἱ ἐκλεγεῖσαι τῷ Λεκαπηνῷ ἐμοῦ. αἱ πᾶσαι σξδ'. *Hæ sunt epistolæ Libanii a Domino Georgio Lecapeno selectæ numero 264.* Eas puer adhuc undecennis in Græcorum Collegio, nimium tunc temporis Libanii scriptis addictus ex antiquo Codice mihi furtim exscripseram.

6. Scripsit etiam carmine, eoque Jambico, quod impense ab eo sibi poposcerat Andronicus Zarida. ὃ δέ σοι ἐν ἰάμβοις σύνταγμα πεποίηται μήπω δεξάμενος ἀντίπαλός τις λύπη τῇ ἡδονῇ, ἣν ἔσχεν ἡμῖν ἡ περὶ αὐτῶν ἀγγελία εἰσίει καὶ νῦν πολιορκεῖ, καὶ αὐτὰς πέμπε. *Quod sibi carmine Iambico poëma scriptum est, cum non acceperim, mæstitia quadam lætitia*

m) Meursius *Laccapenum* vocat qui schedas ejus ineditas Grammaticas laudat in glossario Græcobarbaro, voce στρέμματα. In Catalogo MSS. Bibl. Bodlei. Codice Barocciano 103. *Lecapena Grammatica Alphabetica.* Ejusdem *de figuris Homericis & Canonismata in Homerum* MSta memorat Labbeus p. 104. Bibl. novæ MSS.

n) Medio sæculo post CHristum natum decimo quarto.

o) Hæc duodecima est inter centum Libanii Epistolas quas Græce & Latine vulgavit Venerandus noster Jo. Christoph. Wolfius Lips. 1711. 8.

Digitized by Google

lætitia hostis, quam nobis de iis nuncius attulit, in hunc diem obsidet; quare quam citissime transmittito. Lecapenus ubi misisset carmina, inter alia in epistola scribebat. ἰδοὺ ἥκει σοι μόλις καὶ τὰ στιχίδια, καὶ ταῦθ' ἡμιτελῆ, καὶ οὐ τοῦτο γε μόνον, ἀλλὰ καὶ ἤδη καὶ ἀκέφαλα. καὶ σὺ μὲν ἴσως που προσπαίζων, ὁμοῦ δὲ καὶ χαριζόμενος τῶν ὄφεων τοῖς τεμμαχίοις αὐτὰ εἰκάσεις, εἰς παῖδες ἰατρῶν ἐκλέγοντες ἀσφαλῶς εἴονται λοιπὸν κατὰ τὰς φαρμακείας χρῆσθαι. ἐγὼ δὲ ὀκνῶ μὴ ἄρα ὑγιὲς οὐδὲν ἀναφανῇ. τοῦτο δὲ ἐκεῖνο τὸ ᾀδόμενον. ὤδινεν ὄρος. καί τοι σεμνὸν μὲν τοι προσποιεῖται, καὶ πρὸς τοὺς τ' ἀρχαῖα τήνδε τὴν ὁδὸν ἐλθόντας τι, καὶ καταδείξαντας ἄντικρυς τῷ ζήλῳ βλέποι. τοῦτο δ' οὖν αὐτό μοι τὸν θόρυβον οὐχ ἥκιστα ἐγείρει. Et, τὸ μὲν δὴ προοίμιον, ἢ τὴν κορυφὴν, ἢ ὅ τί ποτε χαίρεις αὐτὸ καλῶν ἀποκεκόφθαι τῶν λοιπῶν Ιαμβείων, τοῦτο ἦν τὸ αἴτιον. τὰ γὰρ ἐχόμενά τοι ταύτην μάλιστα πρὸς ἀξίαν τι καὶ ἀνάλογον ἀπῄτει. τουτὶ δὲ προτόμοιον ὃ πολλάκις καὶ ἐπὶ τῶν γραφέων ὁρῶμεν, εἰς μετὰ τὸ τὴν ἀπεργασίαν εἰληφέναι τὸ σῶμα ὅλον, ὅτι γεγραφότες τύχοιεν, συμμετρουμένοις ἔπειτα κεφαλὴν ἤρεσεν ὑπαλλάττειν. πλὴν ἔσον ἐνταῦθα τὸ ἡμέτερον μηκέτι τελευτὴν ἀναμεῖναν ταυτὸν ὑπέμεινε. τὸ δ' ἡμᾶς αὐτῷ μηδέπω, μήτ' ἀρχὴν ἑτέραν ἀντὶ τῆς πρόσθεν ἐναρμόσαι, μήτε τοῖς ὅλοις οἷον μέρεσιν αὐτῷ τὸ πρέπον τέλος ἐπιθεῖναι, ἀλλ' ἔτ' ἐᾶν περινοστεῖν ὅμοια τέρατί τινι, τοῦτο δὲ παρὰ τὴν ἐνοῦσαν ἡμῖν νωθείαν ἐν τῇ φύσει, δι' ἣν οὐδὲν ὅτι τῶν σπουδαίων, ὡς εἰπεῖν, ἐπασκεῖν ἔρως εἴσεισι. καὶ ἅμα. δεῖ γὰρ τὴν ἀλήθειαν τιμᾶν, ἀσχολίαι μυρίαι δή τινες οὐκ ἀνῆκαν. *En ecce tandem ad te versiculi, nec iij absoluti perveniunt, & quod magis mirere sine capite. Tu vero forte jocans, simulque mihi gratum faciens serpentum frustis illos comparabis, quibus Medici fulti tuto illis contra veneficia uti de cætero præsumunt. Ego dubito, an quid boni in illis repeciatur, imo quod proverbio fertur, Mons parturiit. Affectant nihilominus gravitatem, & ad eos, qui priscis temporibus eandem viam calcarant, aliisque aperuerunt, non segni æmulatione, aspirant. Et hoc potissimum est, quod mihi turbas ciet.* Et, *Prœmium vero, vel caput, vel quidquid illud tibi complacens, compellabis a reliquis Jambeiis sejungi in causa fuit. Quæ enim subsequebantur illam partem pro sui dignitate parem, nulloque modo inferiorem poscebant; idque pictoribus illis non inconcinne comparabis, qui sæpe sæpius post opus perfectum, corpus integrum quidquid illud sit, quod pinxerint, diligenter commensurantes, caput, quod ipsi non probant, immutant. Nostrum nullatenus opus simile quid cum nondum ad finem pervenisset, subiit. Verumtamen nos illi, neque caput aliud pro primo illo accommodasse, neque partibus omnibus competentem finem imposuisse, sed illud dimisisse, ut*

ut libere quasi monstrum vagaretur, id ob nobis natura insitam segnitiem accidit: propter quam nihil, quod laudabile sit, ut ita dicam, exercere conamur; simulque, neque enim veritas occultanda est, infinita occupationum impedimenta non permiserunt, &c.

XLVII. GEORGIUS PACHYMERES Constantinopoli oriundus, sed Nicææ ortus, atque educatus in Sacerdotum numerum cooptatus
365 Hieromnemonis, p) Protecdici, & Dicæophylacis honore auctus est, claruitque sub Michaele, & Andronicis Palæologis. q) Ipse de se in principio Historiæ, Γεώργιος Κωνσταντινουπολίτης μὲν τὸ ἀνέκαθεν, ἐν Νικαίᾳ δὲ καὶ γεννηθεὶς, καὶ τραφεὶς, ἐν Κωνσταντίνου δὲ καταστὰς αὖθις, ὅτε Θεοῦ νεύματι ὑπὸ Ῥωμαίους ἐγένετο, εἴκοσιν ἑνὸς δέοντος τηλικάδε, καὶ κλήρῳ δοθεὶς θείῳ, καὶ ἀξιώμασιν ἐν ἐκκλησιαστικοῖς διαπρέψας, καὶ ἐς Πρωτεκδίκου φθάσας τιμὴν. ἔτι δὲ καὶ ἐν ἀνακτόροις εἰς Δικαιοφύλακα τιμηθεὶς, τάδε ξυνέγραψεν. *Georgius Constantinopoli oriundus, Nicaeae tamen ortus, & enutritus, Constantinopolimque rursus restitutus, cum Dei nutu in potestatem rediit Romanorum, decem & novem tunc annos natus, & Clero divino ascriptus, & dignitatibus Ecclesiasticis condecoratus, & ad dignitatem usque Protecdici promotus, imo & in aula Dicaeophylacis officio insignitus hæc conscripsit. Protecdicus* male in epitome Gesneriana in *Protecdium*, & in supplemento epitomes Antonii Verderii *Protrectitum* mutatus est; quod nihili est.

I. Scripsit *in* universam fere *Aristotelis Philosophiam epitomem*, r) quæ a *Philippo Bechio Philosopho*, ac Medico in Latinum sermonem conversa edita est Basileæ 1569. apud Frobenium in fol. cum Synesii orationibus. Hoc quippe compendio Pachymeres obscuriora Aristotelis loca non tantum de suo, sed aliorum etiam sententiis atque expositionibus prolatis, nec ineleganter explanat; ita ab ipsa Porphyrii Isagoge opus exorsus, & per omnes suas partes Philosophiam percurrens, in ipsius Metaphysicæ compendiosa epitome finem facit. Bechius scribit hoc opus accepisse se ex Basiliensi admodum lacunoso, mendoso, & quasi indistincto; altero Fuggerano multis in locis corrupto, fuisseque

p) ὑπομνηματογράφος dicitur Pachymeres in MS. apud Lambecium VIII. p. 385. Ejus iconem ære descriptam exhibet VII. p. 70. ex Nicephoro Gregora Hieron. Wolfii.

q) Andronicus Palæologus Michaëli Patri in Imperio successit A. C. 1282.

r) Græce superest MS. in variis Bibliothecis, ut in Coisliniana, teste Montfaucono pag. 222. Versus quos Pachymeres ipse Epitomæ huic suæ præfixit, exhibet Allatius infra pag. 372.

que adiutum in locis difficillimis a *Joanne Hoſpiniano*, & *Gulielmo Xylandro*; ut omnino in ſpem bonam venerit, Auctorem hunc non peſſime a ſe rurſum in lucem prodire. *In reliquis, ubi Pachymeres*, ait Bechius, *vel ſuas, vel aliorum meditationes affert majori etiam difficultate propter obſcuritatem ſum verſatus. Nam verbis interdum utitur non adeo tritis, ac uſitatis, interdum ſententias inchoat, & vix tandem interjectis bene longis parentheſibus, abſolvit.* Unum, & integrum opus ob ſui molem raro uno volumine clauditur, ideoque in partes ſciſſum ſub diverſis titulis, tamquam diverſi tractatus proponuntur. Ejus partes editas & manuſcriptas, ut variæ alio, atque alio diſperſæ in Bibliothecis inveniuntur, hic referam. Ex hoc itaque compendio edita ſunt, Γεωργίου Διακόνου, καὶ Δικαιοφύλακος τοῦ Παχυμέρου περὶ τῶν ἓξ τῆς Φιλοσοφίας ὁρισμῶν, καὶ τῶν πέντε Φωνῶν καὶ τῶν δέκα κατηγοριῶν. *Georgii Diaconi, & Diceophylacis Pachymeræ de ſex Philoſophiæ definitionibus, & de quinque vocibus & de decem Prædicamentis.* A Iacobo Foſcareno translatum Græce & Latine Venetiis per Stephanum, & Fratres de Sabio 1532. cum Pſelli, & Nicephori Blemmidæ compendiis in Logicam Ariſtotelis; & poſtea Pariſiis anno 1548. 8. Græce auctiora apud Vaſcoſanum, & una cum illis Compendium in reliquos Organi Ariſtotelici libros, *De Interpretatione* nempe, *Priores, & Poſteriores Analyticos, Topicos, ac Sophiſticos Elenchos*; s) quæ antea Latine ex Interpretatione Joannis Baptiſtæ Raſarii ediderat idem Vaſcoſanus ibidem anno 1547. 8. De hoc opere Michael Vaſcoſanus: *Ariſtotelis univerſa opera Georgius Pachymeres Græcæ facundiæ Auctor graviſſimus, ac Magiſter ob nimiam ejus prolixitatem, ac diſſerendi ſubtilitatem ab uſu remotam, in epitomem contraxit, ita tamen ſingulas ejus partes complectens, ut quæ ad optimarum rerum cognitionem, atque in iis exercitationem pertinerent, nihil eorum omiſerit, quæ res divinitus ad nos delapſa videtur hoc maximè tempore, quo omnes de prolixitate ſtudiorum in philoſophia conqueruntur.* Et Raſarius ſcribit Codicis illius copiam ſibi factam fuiſſe a Joanne Baptiſta Speciano; in quo licet omnia Ariſtotelis opera brevi quadam via contracta, & in anguſtum redacta continerentur, ipſe tamen, qui prius omnes Ariſtotelis libros, qui ad diſſerendi rationem pertinent, perlegerat, illam epitomem perlegit, & illam partem, quæ artem eloquendi pertractabat, convertit, & edidit. Præ- 366

 terea

s) Compendium hoc Organi Ariſtotelici Græce & Latinee recudi curavit Eduardus Bernhardus Oxoniæ 1666. 8.

terea, *De sex Philosophiæ definitionibus, de divisione Philosophiæ, de quinque vocibus, de decem prædicamentis*, Latine impressa sunt Basileæ per Joannem Oporinum, cum Porphyrii quinque vocibus, & Aristotelis prædicamentis, &c. a Joachimo Perionio versis. Epitome Gesneriana. *Et de sex definitionibus & divisione Philosophiæ* Græce cum Archytæ Categoriis. Lipsiæ in 8°. t) Antonius Verderius in supplemento, nulla tamen cum re dubitavit, an auctor hujus epitomes idem sit cum Georgio Pachymere. *Georgius Diaconus Protecdicus scripsit Græce epitomem Logices Aristotelis, Parisiis in 8°. apud Vascosanum 1546. Nescio an is Auctor sit idem, qui & Georgius Pachymeres, cujus opera Græca in epitome Biblioth. Gesner. continentur:* idem enim & unus est Georgius, epitomes Logices auctor, & aliorum operum, quæ Pachymerio a Gesnerianis Epitomatoribus tribuuntur.

2. Ejusdem, *De Lineis insecabilibus*, Paraphrasis inter Aristotelis opera sub Aristotelis nomine edita est Basileæ 1531. in fol. & alibi postmodum ex Interpretatione Jacobi Schenchi. u) Georgio restituta Græce, & Latine in editione Causauboniana anno 1597. in 8°. & 1646. in fol. Coloniæ Allobrogum, ubi additur ex nonnullorum opinione Paraphrasim illam Georgio tribui: cujuscumque tamen illa est, digna est, & Georgio, & quæ inter Aristotelis opera censeatur, indigna tamen, quæ Aristoteli tribuatur. Vidit id Henricus Stephanus epistola ad Petrum Victorium, quam Aristotelis, & Theophrasti scriptis quibusdam præfixit, x) plus tamen nimio scriptioni detrahens. *Mirum est vero extitisse ullos homines tam παχεῖς, ut cum Παχυμερίου paraphrasim in librum Aristotelis περὶ ἀτόμων γραμμῶν haberent, ipsum se Aristotelis librum habere sibi persuaderent. Quam multa enim vel in ipso limine reperiuntur, ex quibus id a Lectore etiam dormitante deprehendi facile poterat? quæ certe apud homines adeo παχεῖς, uti dixi λεπτομερῶς explicare me pudeat.*

3. Para-

t) Sine anni nota, edente Ioachimo Camerario, qui adjunxit Nicephori Blemmidæ scriptum breve de quinque vocibus, quod incipit: ἡ φωνὴ ἢ ἔναρθρός ἐστιν ἢ ἄναρθρος. Et Anonymi διάληψιν περὶ τῆς καλουμένης λογικῆς τί τε καὶ ποῖόν τι ἐστίν. Incipit: τῆς φιλοσοφίας τῷ τῆς γνώσεως γένει. nec non Anonymi μέθοδον εἰς τοὺς τρόπους τῆς φιλοσοφίας, qua sex definitiones Philosophiæ à Pythagora, Platone & Aristotele traditæ, Philosophiæ item divisio in Theoreticam Practicamque & quatuor methodi dialecticæ per divisionem, difinitionem, resolutionem & demonstrationem explicantur.

u) Schegkii. Confer si placet quæ de hac Pachymeris paraphrasi, & de libro Aristotelis ipso, quem H. Stephanus primus restituit, dixi lib. 3. c. 6. §. 28.

x) A. 1557. 8.

3. *Paraphrasis porro in universam Aristotelis Philosophiam* y) Græce manuscripta visebatur in Bibliotheca Antonii Augustini Cod. 206. *Georgii Pachymeræ libri XI. de Philosophia. Primus respondet Organo Aristotelis. Secundus libris Physicorum. Tertius libris de Cælo. Quartus libris de Ortu, & Interitu. Quintus Meteoris. Sextus libro de partibus animalium. Septimus libris de motu, & incessu animalium. Octavus libro de sensu, & sensili. Nonus libris de Generatione animalium. Decimus libris Metaphysicorum. Undecimus Ethicis ad Nicomachum.* In Bibliotheca Regis Gallorum, *Georgii Pachymeræ Synopsis Philosophiæ Aristotelis. Philosophica lib.* 12. *De somno, & vigilia, de alimento, de insomniis, de divinatione per insomnia, de motu animalium, de juventute, & senectute, de respiratione.* In Bibliotheca Bavarica Cod. 170. & Cod. 171. *Georgii Pachymeræ Epitome in Metaphysicam Aristotelis. Liber Philosophicus D. Georgii Pachymeræ, qui est Epitome in Metaphysic. Aristotelis cap.* 13. In Catalogo exhibito a Grammatico apud Verderium, in supplemento; qui & apud Joannem Suzium, eodem referente reperiebatur. Epitomatores Gesneriani. *Georgii Protectii* in universum Aristotelis Organum Commentarii cum schematibus, & figuris* in 4o. msf. Biblioth. Imper. Viennæ: &, *Georgius Pachymerius, qui Hieromnemon cognominatur, scripsit Philosophiæ compendium, quod exstat in Biblioth. Medicum. Ejusdem epitome totius Physicæ tractationis, fortassis idem liber superiori, Romæ extat in Vaticana Bibliotheca, & expositio in Logica, Historia. Commentaria in libros de Auscultatione naturali ibidem servantur, & apud Diegum Hurtadum Venetiis; qui etiam habet Paraphrasim hujus authoris in Mechanica Aristotelis. Ejusdem Commentarii, aut Paraphrasis in libros Ethicorum extat Græce apud Hurtadum Mendozam. Fertur autem in omnia fere Aristotelis opera Paraphrasim scripsisse. Pachymerii in Organum Aristotelis copiosæ expositiones Græce manuscriptæ in Bibliotheca Sambuci. Ejusdem libri* 12. *Græce manuscripti, Paraphrasis totius Philosophiæ Aristotelicæ in Bibliotheca Augustana. In Catalogo Bibliothecæ Thergius ** nominatur. Ejusdem* 367
Historia, & Logica problemata Græce in Bibliotheca Regis Gallorum servantur. Item de anima, de sensu, memoria, somno, vigilia, insomniis &c. ibidem. Et in alio Indice manuscripto Græco, Γεωργίου Παχυμερίου σιώοψις τῆς πάσης Αριστοτέλους φυσικῆς φιλοσοφίας. *Georgii Pachymerii Synopsis universæ Aristotelis Naturalis Philosophiæ.* Et Mediolani in Ambrosiana, & in Indi-

y) Hæc Paraphrasis ab Epitoma Philosophiæ Aristotelis, de qua supra p. 704. seq., neutiquam diversa. * Protecdici. ** Pro Georgio.

Digitized by Google

Indice Bibliothecæ Regis Catholici, quæ Scoriaci est, notantur, Γεωργίου τοῦ Παχυμέρου εἰς τὴν λογικὴν, καὶ ἐπιτομὴ αὐτῆς. ἐξήγησις εἰς τὴν φυσικὴν Ἀριστοτέλους ἀκρόασιν. ὡς δέ τινες, τοῦ βασιλέως Ιωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ v. ζ. 7. παράφρασις εἰς τὴν ἠθικὴν Ἀριστοτέλους Νικομάχειον. II. λ'. 2. *Georgij Pachymeræ in Logicam, & Epitome ipsius. Enarratio in Physicam Aristotelis Auscultationum, sed ut alii volunt, Imperatoris Joannis Cantacuzeni. Paraphrasis in Ethica Aristotelis ad Nicomachum,* Ex his plerosque in Bibliotheca Regis Galliæ, Joannes Schenchius* in Bibliotheca Medica, & Israel Spachius in Nomenclatore Philosophico asservari retulerunt. Et Index præterea Augustanus, *Blemmidæ, & Georgij Pachymeræ Epitome Philosophiæ complectens Logicam, Ethicam, Physicam.* Compendium hoc Philosophiæ quid contineat, adnotavit nescio quis. Ιστέον οὖν, ὡς περιέχει ἡ παροῦσα πραγματεία βιβλία δώδεκα, φέροντα μὲν τίτλους μζ', κεφάλαια δὲ σλέ. τὰ τῆς Ἀριστοτελικῆς φιλοσοφίας ἁπάσης, ὡς ἐν τύπῳ περιέχοντα θεωρήματα. *Advertendum est præsens opus continere libros duodecim, libros tititulis quadraginta septem finiri, in capita* 435. ** *divisos; quæ Aristotelicæ universæ Philosophiæ speculationes brevissime complectuntur.*

4. Ejusdem in omnia Dionysii Areoapagitæ opera, quæ extant Paraphrasis edita est Græce Parisiis apud Guilielmum Morellum 1561; in 8°. cum Dionysii operibus, z) & rursus apud Claudium Morellum 1615. in folio. Nunc demum Græce, & Latine ex Interpretatione Baltassaris Corderii in officina Plantiniana Baltassaris Moreti 1634. in fol. Opus inscripsit Athanasio Alexandrino Patriarchæ a) cujus ille hortatu laborem aggressus fuerat, cum Constantinopolim advenisset. Nec ullam causam video, cur Inscriptio præfixa Paraphrasi delenda sit, qua dicitur, Auctorem illum manus operi admovisse hortatu Athanasii Patriarchæ Alexandrini tunc viventis, ut vult Possevinus, & ante Possevinum Baronius in prætermissis ad Tomum secundum, cum scribit: *Quamobrem rejiciendus est commentitius ille titulus, qui affixus est ejusdem Paraphrasi in ejusdem Dionysii Epistolas, quo dicitur, Auctorem opus illud aggressum esse hortatu S. Athanasii Patriarchæ Alexandrini, tum agentis Constantinopoli. Miratus sum equidem virum eruditum Godefridum Tilmannum, qui* ean-

* Schegkius. ** 235.

z) Separato volumine prodiit Pachymeriana Dionysii Paraphrasis A. 1561. Deinde A. 1562. 8. S. Maximi scholia atque Encomium Mich. Syncelli in Dionysium, & Dionysii Martyrium: Denique Dionysius ipse eodem anno typis nitidis & luculentis.

a) Hic fuit ab A. 1251. ad 1262. Vide Eusebium Renandotum in Historia Patriarcharum Alexandrinorum, Paris. 1713. 4. Pag. 600.

eandem Paraphrasim Latinis edidit, & longam disputationem pro iisdem scriptis elaboravit, hæc adeo manifesta non cognovisse, nec etiam correxisse. Quonam pacto rogo potuit ea scripsisse Georgius tempore S. Athanasii, si in illis Commentariis meminit Auctor hæresum Nestorii, & Eutychetis, quæ post multos annos ab Athansii obitu emersere? Nec est quod de secundo Athanasio itidem Episcopo Alexandrino ea potuissent intelligi, qui sedere cœpit anno Domini 489. *longe ante etiam quam viveret Pachymerius, fuitque ille non sanctus, sed hæreticus, & Acephalorum patronus.* Et qui Baronium exscripsit Vincentius Riccardus Comment. ad orat. *6.* Procli Archiepiscopi Constinopolitani. *Et ibi Georgius Pachymerius, qui quidem minime floruit S. Athanasii Magni Alexandrini Episcopi tempore, ut perperam in ejus Commentariis prænotatur. Nam in Comment. ad Epist.*3. *& 4. ad Cajum contra Nestorium, & Nestorianos invehitur, & in epist.* 6. *contra Nestorium, Apollinarium, Eutychetem, & Dioscorum, qui sane multo post S. Athanasium fuere. Eutyches, & Dioscorus in* IV. *universali Concilio Chalcedonensi damnati fuere, at S. Athanasius tempore* I. *Concilii Nicæni floruit.* His enim iisdem temporibus, quibus Pachymerius floruit, Athanasius Patriarcha Alexandrinus vivebat, qui eum ad divini operis interpretationem extimularat. An quia semel Patriarcha in eo Throno sederat Athanasius nomine, non potuit alius, subsecutis temporibus eodem nomine Ecclesiæ illi præesse? At sciant præter hunc Pachy- 368
meræ σύγχρονον, alios etiam a Magno illo Athanasio diversos, b) ut ex Catalogo illorum Patriarcharum colligitur, quod nec Baronius negat, rexisse. Et eo ipso tempore rexisse constat aperte ex ejusdem Pachymeræ historia, pluribus locis. Nec obstat *Sancti* nomen præfixum. In ea etenim Ecclesia etiam sceleftissimis, sanctitatis nomen tributum adnotabam in Eustachio Antiocheno de Eusebio Cæsariensi, c) & alibi; quod postea & apud Occidentales observavi. Haberi hanc Paraphrasim manuscriptam in Bibliotheca Vaticana tradit Gesnerus; & Medicæa Possevinus in Indice; & Gallica, Indices manuscripti. Vincentius Marinerius Valentinus epist. ad Franscisum Dazam anno *1636.* edita, scribit, se Commentarios Pachymeræ in Dionysium Areopagitam in lingvam Latinam vertisse.

b) Athanasius Petri Moggi successor ejusque defensor hæreseos cognomento Celetes sive herniosus ab A. 490. ad 497. Vide Renaudotum p. 125. & Laur. Zaccagnii præfat. ad collectanea monumentorum veterum p. LXIV.

c) Eustathio Antiocheno in Hexaëm. statim sub initium Eusebius τῶν ἁγίων τις. Sed ex hoc ipso rectius colligas id scriptum non esse Eustathii veteris illius Antiocheni, cui Eusebius non erat sanctus sed hæreticus.

5. Scripſit præter jam dicta Hiſtoriam ſui temporis, quam orditur a temporibus Michaelis Palæologi, d) ſub quo vixit. Illa, ſed mutila aſſervatur in Bibliotheca Auguſtana Cod. 19. Plutei 5. ex cujus Codice carie confecto, ac mutilo excerpta quædam exhibuit Wolphius poſt Nicephorum Gregoram. Partem illorum, quæ in Auguſtano Codice manuſcripto deeſſe Wolphius admonuerat in Synopſi libri quinti, cum Nicephori Patriarchæ Conſtantinopoli Breviario Hiſtorico ab obitu Mauritii uſque ad Conſtantinum Copronymum, Græce nuper edidit Dionyſius Petavius, Pariſiis 1616. in 8°. Integra tamen ea ex Lolliana Bibliotheca in Vaticanam tranſvecta eſt, quæ emendatior, & charactere uti antiquiori, ita & elegantiori in Barberina conſervatur, ſuntque ἱϛορίας συγγραφικῆς λόγοι ιγ′. Cod. 163. & 164. Inter Vaticanum, & Barberinum Codices, ne id quoque neſcius ſis Lector, maximum non tantum in verbis, ac modo dicendi, ſed rerum narratarum etiam quandoque ordine ineſſe diſcrimen, ipſe non ſingula percurrens, neque enim licuit, adnotabam: adeo ut mihi facile perſuaſerim, Pachymerium, quemadmodum ſupra diximus de Acropolita, & infra quoque de Phrantza dicemus, duas ſuæ Hiſtoriæ editiones tempori, ac genio inſervientem conſcripſiſſe; ideoque ex utriſque multa errata corrigi, obſcura illuſtrari, mutila ſuppleri, ac demum hiſtoriæ corpus unum perfectum, ac integrum abſolui poſſe exiſtimo. Stylus eſt accuratus, ad antiqvum ſuccum, ac ſanguinem efformatus, & præter hiſtoriæ captum tumidior, & perplexa nominum connexione ambiguus, & obſcurus; pro illo tamen ævo, quo debacchari ſapere erat, mollis, ac prudens. Auctor dum veritatis ſectator videri cupit, in Eccleſiaſticos, & præcipue Latini nominis fautores, Græcis ſuis nimis propenſior, lingvam acuit. Imperatorum etiam, ac Principum res geſtas aſſiduus in peiorem partem rapit. Fidem tamen ita ſuæ Hiſtoriæ aſtruit: τὰ δὲ συνέγραψεν οὐ λόγους λαβὼν ἄνωθεν ἀμαρτύρους, οὐδ᾽ ἀκοῇ πιϛεύων μόνον, ἣν τις λέγει ἑωρακὼς, ἣν καὶ ἀκύσας αὐτὸς, πιϛοὺς δὲ ἀξιοῖ.

d) Libris XIII. diſtincta incipit à tempore nati Michaëli Palæologo A. 1258. Andronici Palæologi (ſenioris) & deſinit in A. 1308. qui fuit annus ætatis ejuſdem Andronici XLIX. imperii XXVI. Confer quæ de hoc hiſtorico Pachymeris opere dixi Volum. VI. p. 459. ſeq. Celeberrimus Montfauconus in Bibl. Coisliniana p. 209. memorat Codicem MS. cui addita verſio Latina libri primi, diverſa ab edita Poſſiniana & ſcholia. Idem in Palæographia Græca p. 79. meminit MSti Regii Codicis Pariſ. exarati A. 1448. quem cum editione Romana Græcolat. Petri Poſſini Rom. 1666. 1669. fol. 2. Vol. conferre ſvadet eruditiſſ. Boivinus p. 760. ad Niceph. Gregoram.

ἀξιοίη τοὺς λόγους εἰ μόνον λέγει λογίζεσθαι, ὡς αὐτόπτης τὰ πλεῖστα, οὕτω ξυμβὰν γεγονώς, εἰ καὶ μαθὼν ἀκριβῶς, παρ᾽ ὧν τὸ πρῶτον ὡράθη πραχθέντα, πλὴν δ᾽ οὐκ ἀμάρτυρα, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς ἄλλοις συνηγορούμενα, ὡς ἂν μὴ ὁ ξύμπας χρόνος, φύσιν ἔχων τὰ πολλὰ κρύπτειν συχναῖς κυκλικαῖς περιόδοις, καὶ τάδ᾽ ἀφανίσῃ κατὰ μικρὸν ἐξίτηλα τῇ παραδρομῇ γινόμενα. Διὰ τὸ φανέντα κρύπτεσθαι πάντα ἀνάγκην εἶναι, ὥσπερ που τις τῶν σοφῶν ἔφη, καὶ ἀληθῶς ἐγνωμάτευσεν. *Hæc composuit non rumores olim sparsos, absque testimonio congerens, nec tantum auditui fidens, si quis se vidisse, aut audisse dicat. Eos porro sermones fide dignos esse sentit, quorum ipse, ut plurimum, si ita fieri contigit, oculatus spectator fuit, aut ab illis accurate didicit, qui ea, cum primum gesta sunt, conspexere: neque ea temere proferam, sed multorum aliorum etiam testimonio comprobata; ne tempus futurum natura sua pleraque occultans, frequenti suo circuitu, hæc quoque paulatim transcursu continuo evanescentia deleat. Quodcumque enim semel apparuit, contegi atque abdi necesse est, quemadmodum nescio quis e sapientibus dixit, vereque enunciavit.* Hæc eadem historia Pachymeræ licet fine mutila habetur in Bibliotheca Veneta S. Marci, Scamno 21. num. 12. & Scoriaci in Biblioth. Regis Catholici. Possevinus in Indice Bibliothecæ Patmi Insu- 369
læ: *Historia conscripta a Gregorio quodam genere Constantinopolitano, & Nicææ enutrito: conscripta sunt autem acta Palæologorum Regum usque ad Joannem Palæologum.* Mendum est in nomine Auctoris, est enim Georgius Pachymeres. In Bibliotheca etiam Regis Gallorum, *Georgii Pachymeræ historia Constantinopolitana lib. XIII.* Est & apud me integra, & optimæ notæ.

6. Ejusdem *Epistolas Græcas* alicubi in Italiæ Bibliothecis extare, tradit Gesnerus, quas licet anxius perquisierim ad hunc diem, nullas inveni. Eas tamen elegantissimas futuras, & dicendi antiquo nectare, præterquam quod eo ævo scriptores sueverant, plenas suspicor; cum minus aliis in eloquendo Pachymerius, quod ex Historia & aliis ejusdem tractionibus colligi potest, ineptiat.

7. Plura etiam in Rhetoricis ingenii experimenta non omnibus obvia edidit, digna tamen, quæ diu non lateant, sed bono publico, & adolescentium potissimum ad eloquentiam viam sibi parantium publicentur; eorum Indicem, ut ab humanissimis, & bono literarum natis Puteanis accepi ex Cod. 883. Bibliothecæ Regiæ Gallorum hic interponam.

7. Γεωργίου Δικαιοφύλακος καὶ Πρωτεκδίκου τοῦ Παχυμέρους μελέται εἰς τὰ προγυμνάσματα, καὶ εἰς τὰς στάσεις. α) Μῦθος. *Georgii Dicæophyla-*

phylacis, & *Protecdici Pachymera in Progymnasmata*, & *status exercitamenta.* *Fabula.* P. Αρότου καιρὸς ἦν, καὶ γεωργοί.

β) Διήγημα τὸ κατὰ τὸν Οδυσσέα. *Narratio de Ulysse.* P. συνέβη ποτὲ καὶ ἡ ἐπὶ τὴν Ιλιον.

γ) Διήγημα τὸ κατὰ τὴν κεκαυμένην ζώνην, *Narratio de zona torrida.* P. ὁ τῆς οὐρανόθι ζώνης περὶ θέλων.

δ) Χρεία λογική. *Chria quæ tantum sententia constat.* P. Χαιρήμων ἔφη πάντα τὰ ἀγαθὰ ἐν μόνῳ τῷ φρονεῖν ἐστιν.

ε) Γνώμη Δημοσθένους. δεῖ δὴ χρημάτων· καὶ ἄνευ τούτων οὐδὲν ἐστι γενέσθαι τῶν δεόντων. *Sententia Demosthenis.* *Opus est pecuniis, & sine his, nihil quod opus factu sit, fieri nequit.* P. οὕτως ἄρα τῷ Δημοσθένει ὁ αὐτὸς ἦν ἱκανός.

ς) Ανασκευὴ τοῦ περὶ τοῦ ῥόδου διηγήματος. *Destructio. Narrationem de rosa nullo modo verosimilem esse.* P. εἴπερ ἀληθείας οὐδὲν ἀσφαλέστερον.

ζ) Κατασκευὴ ἐκ τοῦ ἐναντίου τοῦ διηγήματος τοῦ κατὰ τὸ ῥόδον. *Assertio; Narrationem illam verisimilem esse.* P. ἔγωγε μὲν φιλεῖν.

η) Κοινὸς τόπος κατὰ λοιδόρου. *Locus Communis contra Maledicum.* P. ἄνδρες δικασταὶ, λόγων ὀλίγων πεπαιδευμένων.

θ) Εγκώμιον Αἴαντος τοῦ Τελαμωνίου. *Laudatio Ajacis Telamonii.* P. εἰ μὲν ἦν τὸν ἅπαντα βίον.

ι) Ψόγος τοῦ Πάριδος Αλεξάνδρου. *Vituperatio Paridis Alexandri.* P. οἶδε τὶς καὶ κέρδος ἀπὸ κακίας.

ια) Σύγκρισις ἐλαίας, καὶ ἀμπέλου. *Comparatio olivæ, & vitis.* P. καὶ τὰ φυτὰ παρεοικέναι ἀλλήλοις.

ιβ) Ηθοποιΐα. τίνας λόγους εἴπε φειδωλὸς ἀναγκαζόμενος ἑστιᾶν ἑτέρους καλέσαντας πρότερον. *Ethopæja. Quæ dixerit Avarus, cum cogeretur eos in convivium vocare, qui eundem prius convivio exceperant.* P. Φεῦ, ὡς λαμπρὸς ἑστιάτωρ ἐγὼ, καὶ πρὸς τὰ δεῖπνα.

ιγ) Εκφρασις τοῦ Αὐγουστεῶνος. *Descriptio Augusteonis.* c) P. τὸ τοῦ Θεοῦ τέμενος ἡ Σοφίη πολλαῖς μὲν, καὶ παντοδαπαῖς.

ιδ) Θέσις, εἰ πλευστέον. *Propositum. An navigandum.* P. καλὰ μὲν καὶ τὰ αὐθιγενῆ δῶρα τῶν πόλεων τοῖς ἐποίκοις. ιγ)

c) Hæc Augustalis in templo Sophiæ CPolitano descriptio Græce edita à Clariss. Boivino ad Gregoram p. 764. è Codice 3119. Regis Christianissimi. De Augusteone vide Goarum notis ad Codinum p. 130.

Digitized by Google

ιε) Κατηγορία νόμου τοῦ κελεύοντος, τοὺς ἀπὸ ναυαγίου καταίροντάς που σκυλεύεσθαι παρὰ τῶν ἐκεῖ. *Accusatio legis præcipientis, naufragium passos, & appellentes in aliquem locum, ab iis, qui inibi sunt spoliandos esse.* P. ἐγὼ δὲ ἀλλὰ καὶ νόμον συνιστάντα πολιτείαν ἀσπάζομαι.

ιϛ) Εἰς τὸ ἐναντίον, περὶ τοῦ τοιούτου νόμου, καὶ τῆς τοιαύτης συνθέσεως. *Oppositum de eadem lege, & compositione.* 370

ιζ) Σκηπτοῦ κατενεχθέντος εὕρηνται χίλιαι πανοπλίαι ἐν τῇ τοῦ Περικλέους οἰκίᾳ, καὶ κρίνεται τυραννίδος ἐπιθέσεως. μελετῶμεν τὸν φεύγοντα, ὃς καὶ ὡς στρατηγὸς λέγει, καὶ ὡς ῥήτωρ διϊσχυρίζεται. ἡ στάσις στοχασμός. *Ictu fulminis in Periclis domo mille armaturæ adinventæ sunt, & in judicium vocatur de tentata tyrannide, Declamat Reus, qui ut exercituum Dux sermonem concipit, & ut orator contentionem init. status est Conjecturalis.* P. οὐδὲν ὡς ἔοικεν ἐστὶν ἀνδρὸς συκοφάντου βαρύτερον.

ιη) Φιλόσοφος ἔπεισε τύραννον καταθέσθαι τὴν τυραννίδα, καὶ αἰτεῖ τὸ γέρας τῶν τυραννοκτόνων. ἀντιλέγεται δὲ παρά τινων. καὶ μελετῶμεν τὸν φιλόσοφον. *Philosophus suasit Tyranno tyrannidem deponere. Et premium postulat Tyrannicidarum: denegatur illi ab aliquibus. Declamat Philosophus.*

ιθ) Ζωγράφος ναυάγια γράψας, καὶ περὶ τοῖς λιμέσι στήσας, μὴ καταιρόντων ναυτῶν κρίνεται δημοσίων ἀδικημάτων. *Pictor naufragii a se depictas tabulas in portibus appinxerat, cum nautæ non appellerent, publicorum criminum reus fit.* P. ἔδει ποτὲ καὶ ζωγράφον δημοσίων ἐγκεκλημένον παρελθεῖν ἐνθάδε.

κ) Στρατηγὸς πυρπολήσας τὰς ναῦς, ὡς ἔξω χρείας δοξάσας, καὶ διὰ ταῦτα νικήσας, κρίνεται δημοσίων ἀδικημάτων. μελετῶμεν τὸν φεύγοντα. *Dux exercitus concrematis navibus tum inutilibus, & hostibus postmodum debellatis, publicorum criminum reus fit. Declamet reus.* P. ἐγὼ μὲν τὰ γέρας ὑπελάμβανον ἄνδρες ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις κομίζεσθαι.

κα) Ἐν τρισὶν ἡμέραις νόμος ἐκέλευε περὶ πολέμου βουλεύεσθαι. Ἐλάτειαν καταχόντος Φιλίππου, συμβουλεὺς Δημοσθένης αὐθημερὸν ἐξιέναι, καὶ μάχεσθαι. σύστασις πραγματική. *Tribus diebus ex præcepto legis de bello faciendo consulendum erat, cum Philippus Elatiam occupasset, Demosthenes hortatur eodem die urbe exire, & pugnam experiri. Status negotialis.* P. περὶ πολλῶν ἂν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι νομίζω προσήκειν ὑμῖν τοῦ πρὸς Φίλιππον ἀγωνίζεσθαι.

κβ) Ἀριστεύσας τις ᾔτησεν εἰς τὸ γέρας πολίτου φόνον. δέδωκεν ἡ πόλις. εὕρηται προαπεκτονὼς αὐτὸν, καὶ κρίνεται φόνου. μελετῶμεν τὸν κα-

τήγορον. *Cum in bello quispiam optime se gessisset, præmium sibi dari postulavit, civis caput. Urbs concessit, cum ante impetratum præmium occidisset, de homicidio postulatur. Declamet Accusator.* P. τῆς μὲν ἀριστείας ὦ νεανίσκε πολλοῦ δὲ καὶ τοῦ παντὸς μέμφεσθαι.

κγ) Πολέμου ὄντος, καὶ πολιορκίας ἀνελθὼν τὶς ξένος ἐπὶ τὸ τεῖχος ἠρίστευσεν νόμου κελεύοντος μὴ ἀνιέναι ξένον ἐν τοιούτῳ καιρῷ, καὶ ὑπάγεται τῷ νόμῳ. *Premente bello atque obsidione, advena quidam ascenso muro prima præmia meretur. Verum tamen cum lex prohiberet, ne quis advena tempore belli murum ascenderet, de violatione legis postulatur.* P. ἐγὼ μὲν ὦ ἄνδρες, καὶ πρὶν εἰς ἀπολογίαν καταστῆναι.

κδ) Νόμος τὸν ἀποκήρυκτον μὴ μετέχειν τῶν πατρῴων. καὶ πάλιν ἄλλος τὸν ἐπιμείναντα χειμαζομένῃ νηῒ δεσπότην εἶναι τῆς νεώς. ἀποκήρυκτος ἐπέμεινε πατρίδα νηῒ χειμαζομένῃ, καὶ εἴργεται αὐτῆς ὡς πατρῴας. μελετῶμεν τὸν ἀποκήρυκτον. *Lex est, Abdicatus in paternis partem non habeat. Et alia, qui in navi tempestate jactata perstiterit, Dominus navis est. Abdicatus in paterna navi procellis obruta perseveravit; ab ejus tamen possessione, quod paterna sit, abigitur. Declamet Abdicatus.* P. εἰ καὶ ὁ ἐμὸς σοφώτερον θέλων ἴσα πράττειν τῶν ἄλλων.

κε) Νόμος τὸν ἐκ πόρνης γεγονότα μὴ λέγειν ἐπὶ τοῦ βήματος. ἐκ πόρνου τις γεγονὼς κωλύεται λέγειν. μελετῶμεν τὸν ἐκ πόρνης* γεγονότα. *Lex ait, ex meritoria muliere satus, ne ex suggestu concionetur ad populum; ex meritorio viro quidam natus a concione abigitur. Declamat qui ex meritorio natus est.* P. εἰ καὶ λέγειν ἐπ' ἐκκλησίας κωλύομαι παρὰ τοῦ θαυμαστοῦ τούτου καὶ πιθανοῦ ῥήτορος.

κϛ) Ἑταίρα χρυσία εἰ φορείη, δημόσια ἔσω. πεφώραταί τις ἑταίρα φοροῦσα χρυσία, καὶ δημοσίαν τίς φησιν ἀπὸ νόμων εἶναι. ὁ δὲ παρὼν οὗτος, ὃν μελετῶμεν, οὐκ αὐτὴν εἶναι δημοσίαν φησὶν, ἀλλὰ τὰ χρυσία προπαροξυτόνως ἀναγινώσκων. *Meretrix aurea si gestaverit, publica sit: deprehensam meretricem aurea gestantem ex legibus contenditur publicam esse. At qui decla-*
371 *mat, non eam publicam esse, sed aurea, immutato accentu asserit.* P. μισθοῦ μὲν, οὐδὲ δώρων ἕνεκα ταύτην τὴν γραφὴν ἐνεστησάμην ὑπὲρ τῆς τέως δοκούσης ἀτίμου.

κζ) Αἱ ἐπίλοιποι παρὰ τὴν ἀντίστασιν τῶν ἀντιθετικῶν τρεῖς, τὸ ἀντέγκλημα, καὶ μετάστασις, καὶ ἡ συγγνώμη. καὶ πρῶτον ζήτημα τὸ ἀντέγκλημα ἀριστεὺς πορνεύοντα τὸν υἱὸν ἀπέκτεινε, καὶ φόνου φεύγει. μελετῶμεν τὸν ἀριστέα. *Præ comparationis, sive compensationis, tres alij sunt Assumptivorum*

* leg. ἐκ πόρνου.

rum ſtatus , Recriminationis , Translationis Criminis , & Deprecationis. Et prima quæſtio Recriminatio. Victor , & de patria bene meritus ſcortantem filium interemit , & in jus vocatur. Declamet de patria bene meritus. P. τῆς μὲν ἐμῆς ἀριστείας πολλὰ καὶ μεγάλα τὰ δείγματα.

κη) Τριακόσιοι νύκτωρ τῶν πολεμίων ἀποδράντες , καὶ πρὸς ταῖς πύλαις τῆς πόλεως γενόμενοι ἱκέτευον τὸν στρατηγὸν ἀνοῖξαι τὰς πύλας τῆς πόλεως εἰς τὸ εἰσελθεῖν καὶ σωθῆναι, νόμου ὄντος μὴ νύκτωρ τὰς πύλας ἀνοίγεσθαι , οὐκ ἤνοιξεν ὁ στρατηγός. Φθάσαντες οἱ καταδιώκοντες ἀνεῖλον αὐτούς. καὶ κρίνεται ὁ στρατηγὸς τῶν δημοσίων ἀδικημάτων. μελετῶμεν τὸν κατήγορον. *Noctu tercentum ex hoſtibus profugi , cum ad fores urbis perveniſſent, Ducem deprecabantur ut illis foribus apertis pro incolumitate ingreſſus in urbem pateret ; cum lex prohiberet noctu fores reſerari , Dux non aperuit. Deprehenſi interim a perſequentibus internecione deleti ſunt : & dux publicorum criminum reus fit. Declamet Accuſator.* P. μηδεὶς ὦ παρόντες νομίσῃ βασκαίνοντά με τῆς δόξης τοῦ στρατηγοῦ.

κζ) Στρατηγὸς ἁλοὺς παρὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐπὶ πολὺ βασανιζόμενος εἰπεῖν τὰ τῆς πόλεως ἀπόρρητα. εἶτ' ἀναγκασθεὶς , καὶ ἐξειπὼν ἀπολύεται καὶ τῶν βασάνων , καὶ τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ ἐπανελθὼν παρὰ τῶν ἰδίων κρίνεται δημοσίων ἀδικημάτων. μελετῶμεν τὸν στρατηγόν *Cum diutinis tormentis ſecreta urbis hoſtes a Duce deprehenſo depoſcerent , vi tandem exculpunt , ideoque ille & ſervitute , & tormentis liberatur. Reverſus in patriam a ſuis publicorum criminum reus fit. Declamet Dux.* P. ἔδει θανεῖν παρὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐπὶ τῶν βασάνων ἐκείνων , ἄνδρες , πρὶν ἢ δοῦναι λόγους πλημμελείας παρ' ὑμῖν ἀναγκάζεσθαι.

8. Scripſit præterea Carmina de vita ſua , cujus ipſe meminit in hiſtoriis libro 10. cap. 14.

Καὶ τότε ἀστὴρ κομήτης ἀφ' ἑσπέρας ἐξέλαμπεν , περὶ οὗ καὶ ἐν τοῖς κατ' ἐμαυτὸν δι' ἐπῶν ὑπέμνησα οὕτω γράφων.

Ηδη μὲν Φθινοπωρὶς ἰσημερίη ἐπέλαυνεν ,
Ηέλιος δ' ἔχε παρθενικῆς ἐρατεινὰ πρόσωπα ,
Καὶ τότε λαμπρὸς λάμπε θρηικῆθε κομήτης ,
Εκτεταδίην τε κόμην ἔχων ἀντολίην τε ῥέπουσαν ,
Εσπέριος δ' ἤκμαζεν ἐπὶ τόσον νυκτὸς ἰούσης
Αἰὲν ἀπαινύμενος τὸ πλέον νῦν , ἢ τὸ πάροιθεν
Οσσον ἀνωτερίεσσι διαλλάξεσιν ἔφασκεν.
Οὐ γὰρ ἐν ἀπλανέων κατὰ μοῖραν χῶρον , ἔτετμεν
Αλλ' ἄγ' ἑκάστης νυκτὸς ἀνώτερα εἶχε κέλευθα

Μέσφα ὑπερπόδιος' αἰώτερος ἀμφαναβαίνων.
Ἔνθα οἱ ἄκρας τὰ πρῶτα ἰρόχες ἐμπεφύασιν,
Ἦκα μαραινόμενος μείουρος, καὶ τότε λῆξε.

Et tunc stella Cometa ab occidente resplenduit; de qua in iis, quæ de me carminibus composui, mentionem feci, sic scribens. Jam vero autumnale Æquinoctium finiebat, & Sol habebat Virginis desiderabilem faciem, & tunc splendidus illuxit ex Thracia Cometes provexam comam habens in Orientem vergentem, Vespertinus splendebat in quantum nox procederet, semper vindicans magis decursu temporis, quam antea, quantum superioribus immutationibus lucebat: Neque enim in fixarum regione locum invenerat; sed qualibet nocte sublimiora itinera occupabat, quousque transgressus est semper sublimior ascendens. Ubi illi in summitate primum comæ innata fuerant: paulatim marcescens mutilus, & decur-

372 *tatus tunc desiit.* Et cap. 15. εἰ καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς καθ' αὐτοὺς ἐποποιοῦντες τῇ ἐκείνων ἠκολουθήκαμεν ἐξηγήσει. Et infra, καὶ ἡμεῖς οὕτω πως ἐν τοῖς ἡμετέροις γεγράφαμεν.

Μήνα δὲ Ληναιῶ πρώτη βάσις ἵστατο μήνης.
Ἡ διχόμηνις ἔην, καὶ δὴ φθῖνε καλὰ πρόσωπα
Καὶ τότε νυκτὸς ἐνὶ τριτάτῃ σχεδὸν ἐσπερίηθεν
Λάμπετ' ἐπιδίφριος, ἄφνης δὲ σκοτόεσσα τέτυκτο
Ἀρξαμένη τὰ πρῶτ' ἐκλείπειν ἀντολίηθεν
Μέσφ' ὅλη ἐξαπόλωλεν, ἐφ' ὥρην μηδὲν ἐοῦσα.
Ὥρης δὲ τρίτον ἔσβη, ἀτὰρ ἀπήρχετο φώσκειν.
Καὶ πάλιν ἀντολίηθεν ἐς ὥρην ἔμπλεος ὦπτο.
Τόρρα, καὶ ἐς μετέωρα ἰδὼς τις εἶπε.
Κἀγ' εἰδὼν θηήσατο, ὅς γε προμάνθαν' ἀκούσας.

Licet nos in iis, quæ de nobismet ipsis carmine explicavimus, in eorum expositionem ivimus. Et infra. *Et nos hoc modo in nostris scripsimus.* Carmina non verti; neque enim operæ videbatur. Ut autem securius de istiusmodi Pachymeræ carminibus judicium feras, en alios duodecim versus, quos ille suæ de Philosophia epitomæ præfixit, adhuc ineditos.

Δέχνυσο ἡμετέροιο πόνου ἐρατώτατον ὕφος
Εὔμορ' ἐμῶν προπόλων πολέων κυδέσατε πασῶν
Πλὴν εὐήτριον οὐκ Σταγείρης νήματ' ἕνεκε
Ταρρὰ, καὶ εὐφυέως ξυγκερκίσαι ἤθελον αὐτὸν
Ὥσκεν εὐπλοκίης, μηδ' ὅσσον τυτθὰ λίποιτο.
Καίκεν ἀεικελίης μεταμώλια νήματ' ὄλωνται.
Ἔμπης δ' αὖτε καθ' ἡμέτερον νόον οὔτιγ' ἔλειψεν.

Ἔργον

Ἔργον ὅπως πυκάσαιμι ὑπέρτερον ἀσχολίης τεῦ.
Ἐντὸς ἀπαςοσιώνης ἱερῶν τετελεσμένον εἰδῶν
Πρώτῃ τῇδε μεταγραφίης μάλα νηΐδι δέλτῳ.
Τῷ καὶ ὅσον τύχε συντελίης δέμα ὕψοθεν ἔσω.
Ὅσσον δ' αὖτ' ἀπέκυρσεν ἁμαρτάδος ἦεν ἐμεῖο.

Ferreus ipse sum, si quid est hisce carminibus in tota antiquitate durius. Chalibs ipse, & incus, & si quid est in rerum natura asperum, ac perversum præ his carminibus mollius est, & tractabilius. Bene factum, quod ea amisimus, nam in eorum lectione, nonnisi ferrea addisceremus; jam fateor posteriorum Græcorum Musas, nullas gratias, nullas Veneres habuisse, & omnia præter humanum sermonem sæpe locutas. Hæc postrema Carmina ita vertit Philippus Bechius:

Eumore, & affines inter sacrosque ministros,
Maxima cura mihi, nostrorum carpe laborum
Eximia telam non utilitate carentem,
Rite quidem textam, complexam haut cuncta Stagiræ
Fila tamen; volui ingenii, quæ texere & ipse
Pro ratione mei, ne de tam stamine claro
Fors quid omittatur, pereant si marcida fila
Dissimilis telæ. Tamen ut sententia nobis
Firma stat, haud quicquam linquetur, sive peribit.
Nempe tuis ut opus studiis insigne pararent,
Per pia confectum sacri jejunia luci
Quod fragili inscriptum huic tabulæ transcribere primum.
Deinde errata mihi quoque jam dignare notare,
Perfectum quoad ut fuerit tibi cælica dentur
*Dona, quoad judicis *, mibi crimen id omne putetur.*

9. Ejusdem, *de quatuor Mathematicis scientiis.* In Biblioth. Regis 373
Gallorum. An opus idem f) cum Pselliano edito, vel diversum?

10. Servatur præterea penes me ejusdem Opusculum Græcum *περὶ κατασκευασίας καὶ ἐξεργασίας τῶν ἐπιχειρημάτων. De Apparatu, & constructione argumentorum.* P. *πᾶν κατασκευάζεται δι' ἕξ.* Breve illud quidem, sed succo plenum.

 11. Nec

* Versus ratio aliud requirit vocabulum. Sensus est: *Si quid peccatum fuerit.*

f) Ut diversum memorat Labbeus p. 117. Bibl. novæ MSS.

II. Nec non ejusdem *πρὸς τοὺς λέγοντας, ὅτι διὰ τοῦτο λέγεται πνεῦμα υἱοῦ διὰ τὸ ὁμοούσιον, ἢ διὰ τὸ χορηγεῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ τοῖς ἀξίοις. Ad eos, qui dicunt, propterea dici Spiritum Filij, quod eiusdem cum eo substantiæ sit, vel quod ab eo dignis exhibeatur.* Leges illud Græce, & Latine a me conversum in meo syntagmate, g) de utriusque Ecclesiæ Occidentalis, atque Orientalis perpetua consensione.

An recte de Fide senserit? Possevinus erga Romanam Ecclesiam non bene affectum fuisse tradit, ideoque circumspecte legendum, idque ex Capitibus Latinis, ex eius Historia adiunctis Gregoræ deprehendit. Petrus Halloix quæst. 2. de scriptis Dionysij Areopagitæ, vere Catholicum vocat; falso vtique elogio. Non potuit enim esse Catholicus, qui schisma propugnauit, h) & contra Romanam Ecclesiam, scripto etiam defenderit, & in eam sæpius oblatrarit, ut ex ejus Historia liquido constat. Pachymeræ obitum Manuel Phile in Carminibus non ineleganter deploravit.

Ἄλλον μὲν ἄνδρα ζωγραφεῖν ἴσως θέλων
Καὶ τῷ θεατῇ γειτνιῶντι δεικνύειν
Ἐκεῖνον αὐτὸν ἐν σοφῷ κεχρυμμένον,
Συνηγόρους ἂν εἶχον εὐθὺς τοὺς λόγους,
Ὡς καὶ πνοὴν κιρνῶντας ἰσχὺν τοῖς τύποις.
Ἐπεὶ δέ σου θανόντος, ὦ διδάσκαλε,
Δοκοῦσι νεκραὶ τῶν λόγων αἱ χάριτες.
Δέδοικα μὴ δύσφραστον εἰσοίσω κρότον
Ἀνδρὶ σοφιστῇ, καὶ παθῶν ἐλευθέρῳ.
Πλὴν εἰ πλέων ἐξ ἀτύφου καρδίας
Καὶ τῶν ἀμαθῶν ταῖς γραφαῖς ἐπεκρότεις,
Ὡς ἂν ἔχει πρόθυμον ἡ φύσις δρόμον.
Νῦν τάφον οἰκῶν, καὶ σιγῆς λίθον στέγων
Καὶ βιβλίων ἔρημον εὑρὼν πυθμένα

g) lib. 2. cap. 2. §. 13. p. 517-522. & in Allatii Græcia Orthodoxa T. I. p. 390-395.
h) Passim eo nomine in Pachymerem Allatius invehitur, ut de consensu lib. 2. c. 15. §. 15. p. 781. & lib. 2. cap. 2. §. 11. p. 509. *favet utique schismaticis, causam eorum ubique etiam recte sentientium sermone labefactatam, quamuis nulla occasio sit, nec obscure tuetur.* Idem tamen *sincerus accuratissimusque rerum avi sui Byzantinarum scriptor* dicitur à Stephano de Altimura sive Michaele le Qvien in panoplia contra schisma Græcorum p. 369. Georgii Pachymeris *responsionem ad calumnias Georgii Cyprii* allegat Nic. Comnenus p. 257. prænot. mystagog. Ejusdem *suggestionem de officio Diaconi Patriarchalis*, p. 398.

Πῶς ἂν παρ' ὐδὲν τοὺς ἐμοὺς ἄγεις λόγους;
Καὶ ταῦτα μικροῦ συμπλευτῶντας χάριν;
Ἀλλ' ὦ πόλεις πενθεῖτε κοινῇ τοὺς νόμους.
Ο γὰρ παρ' ὑμῖν εὐσεβὴς Δημοσθένης
Τῆς Ῥητορικῆς οὐ σκαλεύει τὴν φλόγα,
Μὴ χέρσος ὀφθεὶς τῶν δικαστῶν ὁ θρόνος
Ἐγκεντρον ἐνδίδωσι λημμάτων βάτον.
Ομηρε πῶς τοσοῦτον ἠρεμεῖς χρόνον;
Ἰλιάδα γράφειν σε δευτέραν δέον,
Καὶ τὴν παλαιὰν δυσπραγοῦσαν δακρύειν.
Εἰ μὴ γὰρ ἦν ἐκεῖνος ἐν διδασκάλοις
Ο νῦν σιωπῶν, καὶ καθεύδων ἐν τάφῳ.
Τίς ἂν τὸ βαθὺ τῆς πλοκῆς λύσας νέφος
Ανῆκε λαμπρὰν τῆς γραφῆς τὴν αἰθρίαν;
Νῦν καὶ σὺ νῦν τέθνηκας, ὦ γέρων Πλάτων
Οὐ γὰρ μετεμψύχωσις, ὐδὲ Σωκράτης.
Γλώττης δὲ ταυτότης σε, καὶ τέχνης κράτος
Εμπνουν καθαρῶς ὠργάνουν τῷ κειμένῳ.
Αριστότελες ἆρα κομπάζεις ἔτι;
Καὶ μὴν κρυβῆναι δεῖ σε, καὶ σιγὴν ἄγειν,
Κλύσαντα σαυτοῦ δυστυχῶς τὰ βιβλία.
Ο γὰρ κατὰ σὲ τεχνικὸς διδάσκαλος
Αριστον ἐκτήσατο, καὶ φίλον τέλος
Αναλυτικῶς ἐκδοθεὶς τοῖς πατράσιν.
Ῥώμη νέα στέναζε, καὶ θρήνους πλέκε.
Τῶν γὰρ λόγων ὁ κόσμος εἰς γῆν ἐκρύβη.
Πλὴν εἰ πάλιν αἴσθησιν εἰς λόγους ἔχοις
Παχυμέρη προέλθε, καὶ λογογράφει,
Καὶ τοὺς τὰ μαθήματα συνθέντας νίκα
Καινὰς ἐπ' αὐτοῖς ἐκδιδάσκων εὑρέσεις.
Ἵνα δὲ τὰ πρέποντα συλλήβδην φράσω
Ο σύλλογος πᾶς τῶν σοφῶν κόπτεσθέ μοι.
Η γὰρ κιβωτὸς τῶν καθ' ἡμᾶς βιβλίων
Εἰς τὴν κιβωτὸν τῆς φθορᾶς ἀνετράπη.
Δικαιοφύλαξ, εἰ μέτεστί σοι πάλιν.
Θεσμῶν φυλακὴ, καὶ βραβεύεις ταῖς δίκαις.
Θέσπιζε, δογμάτιζε, τὰς στάσεις λύε.

Τὴν

Τὴν ἀπροσωπόληπτον ἐξάγων κρίσιν.
Ζῆλος γὰρ ὁ πρὶν οὐ συναπέθανέ σοι.
Ἆρ' οὐχὶ καὶ ζῶν τὴν τελευτὴν ἐσκόπεις,
Καὶ τόνδε καλῶς ἐτραγῴδεις τὸν βίον.
Ω κύκνε λευκὲ τῷ πρεπῴδει τοῦ χρόνου.
Εκεῖνο τοῦτο. καὶ τοσούτων φεῦ πόνων
Τὸν τοῦ τέλους τέτηχυν ἀνθείλου τάφον.
Ω γλῶσσα δεινὴ, καὶ γραφῶν θεῖον στόμα,
Καὶ νοῦ καθαρὲ, ποῦ ποτ' ἐκρύβης; λέγε.
Ιδὼν ἔγωγε φησὶ τὸν θνητὸν βίον
Ως ἐστιν οὐδὲν, ἢ σκιᾶς ἴνδαλμά τι
Καὶ φάσμα ῥευστὸν ἐν μετάρσει Εὐρίπου,
Καὶ πομφόλυξ, καὶ τέφρα καὶ καπνοῦ χύσις
Η παικτὸς ἀστράγαλος ἐν μειρακίοις,
Η κύβος ἴσως εἰς ἀσύστατον βάσιν
Παρῆλθον εἰς τὸν δεῦρό τῆς ταφῆς τόπον,
Αναμένων σάλπιγγος ἐσχάτης κτύπον,
Τφ' ἧς ἐπαρθεὶς εἰς συνάντησιν φθάσω
Τοῦ τὴν κτίσιν κρινοῦντος ἐνδίκῳ λόγῳ.
Τὸ γοῦν ἀφιλόκομπον ἐνθάδε γράφων,
Σιγᾷ τὰ σεμνὰ τοῦ γένους ἀθύρματα.
Η γὰρ ταπεινὴ, καὶ πατουμένη κόνις,
Κἂν ἐκριπισθῇ, καὶ πρὸς αἰθέρα δράμῃ,
Αλλ' οὖν πάλιν κάτεισιν οἷάπερ κόνις,
Οταν ὁ κλωστὴρ τῆς ζωῆς παραδράμῃ.
Βίβλοι δὲ πᾶσαι, καὶ λόγοι, καὶ σχήματα,
Καὶ συλλογισμοὶ, καὶ προτάσεις, καὶ στάσεις,
Εἰς οὐδὲν ἐρρέτωσαν, ὡς ὄναρ μόνον.
Η γὰρ τελευτὴ συμπεραίνει τὸν βίον
Εἰς τὴν ἀναπόδεικτον εὐετηρίαν.
Σὺ δ' ἀλλὰ μὴ θαύμαζε τῶν ἄλλων πλέον
Αὐθαίρετον πενίαν, ἦθος μέτριον,
Βίου τε παντὸς ἐμμελῆ μουσουργίαν,
Καὶ τῆς ψυχῆς τὸν φθόγγον εἰ βούλει ξένε
Δι' οὗ τὰ δεινὰ τῶν παθῶν ἦγε θεράσῃ
Λύρας μουσικῆς ἐκμιμούμενος τόνους.
Ως εὖγέ σοι γένοιτο, καὶ τῶν νῦν λόγων,

Τῷ

Τῷ μυσαγωγῷ τῶν Σοφῶν παιδευμάτων.
Οὐ γὰρ σιωπᾷς, ἀλλὰ κἀνταῦθα πλέον
Τῆς ἀρετῆς τὸ χρῆμα δεικνύεις ὅσον.
Ὥστε σχεδὸν ζῆς, καὶ δοκεῖς τι συγγράφειν.
Οἰκῶν Σοφιστὰ τὴν στοὰν τὴν ἐσχάτην
Καὶ τὴν πολυσπούδαστον ἀποδημίαν
Η τὴν πρὶν Ἀθήνησιν ἀκαδημίαν
Ἔγωγε δὲ μάλιστα νῦν μαθὼν ἔχω
Ὅτι δίκαιος ἂν τελευτῆσαι φθάσῃ
Ἔσται πρὸς ἀνάπαυσιν, ὁ γραφὴ λέγει
Καὶ ζῇ καθαρὸν, καὶ παθῶν ξένον βίον.
Εἰς φῶς μετελθὼν εὐτυχῶς ἐξ ἑσπέρας.

XLVIII. GEORGII PHOBENI Thessalonicæ Dicæophylacis leguntur paucissima περὶ ὑποβόλου, *de Hypobolo*, sive *Donatione propter nuptias*. P. τὸ ὑπόβολον, ὃ καὶ προγαμιαῖα καλεῖται δωρεὰ, ἰδία τις συμφωνία ἐστὶν, ὥσπερ καρπὸς τῆς προικὸς συμφωνούμενος ἀπαιτεῖσθαι. διὸ καὶ ὑπόβολον λέγεται. ἔχει δὲ οὕτω τὸ προοίμιον. In Biblioth. Regis Gallorum MS. Cod. 1860. & Vaticana Cod. 852. Nec non alius ejusdem tractatulus περὶ κάσσου. *De Casso*. P. ἡ τοῦ κάσσου σημασία Ῥωμαϊκὴ ἀποτυχίαν δηλοῖ.

XLIX. GEORGIUS PELAGONIUS Gregorii Palamæ rabiem circa eadem tempora i) scripto edito compressit, quod in Bibliotheca Ambrosiana Mediolani legitur. τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου Γεωργίου τοῦ Πελαγονίου κατὰ τοῦ Παλαμᾶ. *Sapientissimi, & eruditissimi Georgii Pelagonii contra Palamam*. P. εἰ πᾶν μέτρον ἄριστον, ὡς αἱ τῶν σοφῶν φασι γνῶμαι.

L. De GEORGII TRAPEZUNTII patria, vita, & studiis habe tibi hæc ex elogiis Pauli Jovii: Paternam originem a Pontica celebri Urbe traxit: licet in Creta natus k) esset, Trapezuntii sibi nomen, quia ad Trapezuntem Cappadociæ Urbem genus paternum referebat, adsciuit, Gyraldus l) putat, veritus veteris Poetæ Epimenidis m) versicu-

Rrrr

i) Circa A. 1354.

k) A. 1396.

l) Lilius Gyraldus de poëtis sui temporis lib 2. p. 63.

m) Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, quod ex Epimenide repetit Callimachus hymno in Jovem v. 8. Ob eandem causam Andreas Evdæmon Ioannes Cretensis dici noluit sed Cydonius: non quod Cydonii non sint Cretenses verum ne probro pateret quod ei objicit Casaubonus Exerc. 1. ad Baron. c. IV.

ſiculum, quem & æmulatus eſt alter Poeta Callimachus. Cum feli-
ciore ſtylo Græca in Latinum verterentur, Romæ fere primus Græco-
rum habitus eſt. Plura enim ex Græcis Latina fecit, nec infeliciter;
Ingenio fuit acri, vivido, licet in alios iniquiore. Et præter unum
Ariſtotelem, quem ipſe veluti numen venerabatur, cæteros omnes,
ſed Platonem præcipue acri, ac maledico dente dilaceravit. Hinc
multorum odia, ſed Beſſarionis potiſſimum n) calamum in ſe conci-
tavit, & cum eorum impetum ipſe ſuſtinere non poſſet, præſidiis il-
li undique ad vitam ſuſtentandam a potentioribus hoſtibus interclusis,
miſere vitam agere coactus eſt. Et ſane tantarum ſimultatum turbine
oppreſſus pene occubuiſſet, ni Rex Alfonſus, quod Andreas illius fi-
lius in Præfatione Ptolemaica ad Sixtum Pontificem refert, Neapolim
advocaſſet, & in annos ſingulos deſponſa pecunia non mediocri, co-
miter, benigneque ſuscepiſſiet. In exacta ſenectute repueraſcens, &
memoria tantarum rerum deperdita, ut de eo quoque refert Raphael
Vollateranus lib. 21. qui ante memoriam amiſſam jam ſenem puer au-
diverat docentem, in urbe ſolus detrito in pallio, pileatus, & nodo-
ſo ſcipione jam jam ruituri corporis membra ſuſtinens aberrabat; jux-
ta Minervæ habitaſſe ferunt, in qua & mortuus ſepelitur: & ne tan-
ti viri nomen una cum ipſo tempore elaberetur, marmorea Inſcriptio-
ne figitur. Sed heu rerum fata, lapis ille omnium oculis dum e Sceuo-
375 phylaceio Eccleſiam ingrediuntur, proſtat. Inſcriptio attritu pedum
obambulantium hominum abraſa, tempore, & eo non ita longo au-
fugit, adeo ut præter unius Trapezuntii nominis veſtigia, cæca inſcri-
ptio ſenſim evaneſcens, avolarit. Extrema ſenectute doctrinam ſuam
univerſam oblivioni tradidiſſe, & anno 1486. deceſſiſſe Genebrardus
in Sixto IV. & Gualterus ad ſeculum XV. narrant. o) Jacobus Gordonius
in

n) Cardinalis Beſſarionis, Valla judice, *Latinorum Græciſſimi & Græcorum Latiniſſimi* in calumniatorem Platonis libri quatuor lucem viderunt Venetiis apud Aldum 1516. fol. una cum ejus correctione librorum Platonis de Legibus à Trapezuntio verſarum, & libro de natura & arte adverſus eundem Trapezuntium & Plethonem pro Theodoro Gaza. In hujus libri capite tertio ait Beſſarion odium ab eo tempore conceptum in ſe fuiſſe à Trapezuntio, quo Theodorum Gazam in doctrina præponendum ei cenſuiſſet.

o) Præter hos de Trapezuntio cónſulendus Fernandus Alfonſus Herrera in ejus vita præmiſſa quinque libris Rhetoricorum Trapezuntii, editis Compluti A. 1511. fol. Jo. Jacobus Boiſſardus in imaginibus parte 1. p. 133. Petrus Lambecius lib. VI. de Bibl. Vindob. p. 278. Antonius Varillaſius libro quarto anecdoton Florentinorum Gallice edito-

in opere Chronologico Anno 1454. fuisse Romæ Gymnasio præfectum, docuisse Rhetoricam, & morbi gravitate oblitum proprii nominis. p) Rhodiginus Lect. Antiq. lib. 21. cap. ultimo, ob libros in Platonem compositos, & convitia in eum jacta, *Canotimonem*, atque *Erynnim* nuncupatum, & insigniter a Bessarione fuisse proscisum.

1. Scripsit pleraque utraque lingva partim de suo, partim ex una in aliam lingvam transferens, quorum potissimam partem, ut etiam in aliis fecimus enumerabimus. Transtulit itaque e Græcis in Latinum sermonem, *Cyrilli Commentarios in Evangelium Ioannis.* q)

2. Item, *Cyrilli Thesaurum, sive de Trinitate libros* 14. sæpius cum Cyrilli operibus impressos, & separatim Parisiis 1514. in fol. r) Cyrilli Thesaurus denuo a Bonaventura Vulcanio partim de integro versus, partim castigatus, & ordini quo a Cyrillo conscriptus fuerat restitutus. Nam in prioribus editionibus ordo omnis a Trapezuntio immutatus erat, multa de suo adjuncta, neque pauca perperam versa erant, ut in Præfatione & Annotationibus Vulcanius probare conatur. Opus hoc *Thesaurus* nuncupatum in plerisque Codicibus manuscriptis Athanasio Alexandrino tribuitur, sub cujus nomine in Latinum interpretatio Joannis Baptistæ Chamotii, nondum edita, quod sciam, est penes me.

3. Plures *homilias Chrysostomi in Matthaeum*, s) inter opera Chrysostomi.

4. *Gregorii Nysseni de vita Moysis, sive vita perfecta* Librum, t) cum operibus Nysseni Basileæ 1562. & separatim Viennæ 1527. & alibi sæpius.

5. *Basilij Magni libros* u) *contra Eunomium* editi cum operibus Basilii

Rrrr 2 Antver-

rum lib. IV. p. 175. Christianus Fridericus Boernerus in diss. secunda de exulibus Graeciæ iisdemque literarum in Italia instauratoribus, Lipsiæ 1704. Præ cæteris vero adire juvabit eruditos auctores Diarii Veneti, *Giornale de' letterati d' Italia* T. XVI. p. 414-446. qui de Trapezontio & ejus scriptis accurate disseruit.

p) Idem accidisse ferunt Philippo Decio ac Theodoro Bezæ, atque veteri memoria Orbilio Grammatico, Messalæ Oratori, Hermogeni Sophistæ, ne alios jam referam a Carolo Friderico Pezoldo memoratos in diss de oblivione memorabili, Lips. 1703.

q) Prodiit Paris. 1520. fol. Vide quæ notavi Volum. VIII. p. 561.

r) Vide ibid. p. 563.

s) De his dictum Volum. VII. p. 645.

t) Volum. VIII. p. 146. seq.

u) libros quinque, de quibus & de Trapezuntii versione vide Volum. VIII. p. 79.

Antverpiæ in fol. apud Philippum Nutium 1570. Horum liber tertius habetur Tom. 2. Conciliorum editorum Coloniæ 1538. in fol. x)

6. *Eusebij de præparatione Evangelica libros* 14. Versionem consecravit Nicolao V. edita est sæpius cum Eusebio. Ea tamen interpretatio non multi fit a viris doctis, imo a plerisque nec immerito vituperatur. y) Ex Eusebii namque textu multa Trapezuntius detrahit, adeo ut sæpe integra capita omittat, & quod nec ipse Trapezuntius excusabit, totum ultimum librum. Quid quod etiam sæpe numero ordinem confundit, & ut plurimum perperam vertit, adeo ut, quemadmodum ille dicebat, *Eusebius jam si rediret, illius traductionem ex scriptis suis factam esse, aut vix tandem, aut omnino non agnosceret.* Et Lilius Gyraldus de historia Poetarum Dial. 9. *Trapezuntius non Eusebium Latine vertit, sed particulas hinc inde decerpsit.* Et Dialogo 1. De Poetis sui temporis, *Eusebium licet ad Græci exemplaris fidem non totum expresserit, ut ex Græco Codice facile videre potestis, carminibus recte valuit.* Et hanc inter alias caussam fuisse scribit Petrus Halloix Not. ad cap. 8. Vitæ S. Polycarpi non minimam, ob quam Franciscus Vigerus aliam aggressus fuerit interpretationem, & magno confectam judicio in lucem nuper z) emiserit. Sententia de ea versione, Vigeri fuit: *Extitit ante hos centum annos Trapezuntius homo, & natione Græcus, & Latinis insuper literis non mediocriter informatus: qui si horum ad librorum interpretationem quantum eruditionis, ac solertiæ afferebat, tantum a curis gravioribus temporis, & otii conferre potuisset; nobis utique legendi voluptatem, non alterius opera necessitatem reliquisset. At dum, quod ipsemet vel excipit, vel excusat, cum eorum a quibus urgebatur, desiderio, a) vertendi celeritatem æquare gestiret, Eusebium*

x) pag. DCCCX b.

y) Præter ea quæ notare de Eusebio Trapezuntii me memini Volum. VI. p. 36. addes Huetium de claris interpretibus p. 292. & Gesneri Bibliothecam p. 232. ubi & ipse Eusebii præparationem Græce se editurum promisit: non Latinam novam ejus versionem ut leges in Diario Veneto T. XVI. p. 423) Trapezuntii versio primum vidit lucem Venetiis apud Nic. Jenson, 1470. fol. & recusa ibid. 1472. fol per Leonhardum Aurel. & 1497. & Paris. 1534. &c.

z) Paris. 1628. fol.

a) Trapezuntius in Epistola ad Nicolaum V. profitetur se non absque illius jussu quædam omisisse, quæ nempe hæresim olerent. *Quare sentibus* inquit, *tuo jussu amputatis, rosas solummodo Latinis hominibus hac traductione obtulimus.* Sed qui Græca cum ejus versione contulerit, videbit cum Zizaniis sæpius etiam bonum semen ab hoc interprete rejectum fuisse. Virum doctiss. Lud. Elliesium du Pin fefellit memoria quando libros Eusebii de Demonstratione Evangelica à Trapezuntio Latine versos scripsit.

bium Eusebio suffuratus est; itaque suo ex sensu, vultum ei, speciemque finxit, ut ab eo Trapezuntium verius, quam Eusebium haberemus. Ita Capitum ordinem, numerumque mutat, ita sententias, periodos, paginas nonnumquam integras modo interpolat, modo quod longe gravius est, expungit, ac resecat. 376
Librum certe decimum quintum ne attigit quidem. Id quod viris etiam doctissimis fraudi fuit, qui cum Eusebii Graeca non legissent, postremum hunc librum periisse crediderunt. Ostenderat Grynaeus quidam homo, ut ajunt, haereticus velle se tam inveterato morbo medicina aliquid facere: sed ostendit re ipsa tantum, quippe qui labes, hiatusque nonnullos partim dumtaxat ac saepe novis erroribus impleverit.

7. De versione *Historiae sanctorum Barlaam, & Josaphat*, quae Georgio Trapezuntio tribuitur, editaque est post opera Joannis Damasceni, Basileae anno 1548. fol. ex officina Henrici Petri, Haec Billius: *De Trapezuntii versione nihil aliud dicam, nisi eam mihi quidem antea semper valde rudem, & impolitam visam fuisse. Post autem ubi per Joannem a S. Andrea virum, ut optimum, & doctissimum, ita etiam optimorum, & doctissimorum librorum copia instructissimum, exemplaris Graeci copia facta est, innumeris etiam locis vitiosam: quod quidem lubentius certe nimiae festinationi, quam Graeci sermonis ignorationi tribuendum putarem, nisi nimis multa loca essent, in quibus vix festinationis excusatione, inscitiae notam interpres deprecari queat. Quae res suspicionem mihi nonnullam injiceret Trapezuntium fortasse versionis hujusce parentem non esse, nisi in quibusdam etiam aliis eum Graeca persaepe non satis assecutum esse comperissem. Utcumque res se habeat, novam traductionem habes, si nihil aliud, praecedenti profecto, nisi fallor, paulo clariorem, & illustriorem.* Sed eam Trapezuntii non esse apertissime ostendit Heribertus Rosveidus de vitis Patrum lib. I. in Notis. *Extat & alia antiqua versio, quam volunt esse procuratam a Georgio Trapezuntio, cujus nomine editur in editione Damasceni anno* CIↃ IↃ XLVIII. *Basileae ex Officina Henrici Petri. Mihi videtur vetus translatio, multo antiquior Trapezuntio. Nam invenitur ea in manuscriptis membranaceis, & jam ante annos* CCC. *ea translatione usus est Vincentius in speculo Historiali supra citato.* b) *Trapezuntius vero Patrum memoria vixit nondum* CL. *annis elapsis.*

 8 *Rhe-*

b) lib. XV. cap. 64. Etiam Petrus de Natalibus lib. X. c. 114. & Jacobus de Viragine Historiae Lombardicae c. 175. Confer. quae notavi Volum. VIII. p. 817. & Diarium Venetum T. XVI. p. 432.

Digitized by Google

8. *Rhetoricorum Aristotelis libros.* c) Habentur cum cæteris Aristotelis operibus impressis Basileæ 1538. Venetiis 1560. & alibi.

9. *Almagesti Ptolemai libros XIII.* d) Opus posthumum Basileæ apud Henricum Petri in folio. Et hæc quidem edita sunt. Quæ subduntur ex Nota manuscripta inedita, quod ipse sciam, in latebris abduntur.

10. Interpretatio *Aristotelis de Anima.* e) *Physicorum. De Generatione, & Corruptione. De Animalibus. Problematum.*

11. Gregorii Nysseni, *de perfecto homine*, nisi eadem sit cum illa, f) *de vita Moysis, sive vita perfecta.* . *Basilij*, (Puto legendum Gregorii) *De laudibus Basilii Magni.*

12. Et jussu Nicolai V. Platonis libros *de Legibus.* Hanc Trapezuntii interpretationem g) Bessario Cardinalis lib. 5. adversus Calumniatorem Platonis examinavit, & errores uti potuit, detexit. *Exponam autem*, dicit, *non omnes ejus errores, longum enim admodum esset, cum nullus sit locus, qui vacet errore, sed carptim ea dumtaxat colligam, quæ vel quilibet interpres intelligere facile potuisset, & sine tanta labe conscribere. Ex his percipi facillime poterit, quam in graviori, vel sententiæ, vel elocutionis genere deficere hujus interpretis ingenium oportuerit: quandoquidem in locis adeo facili-*

c) Vide Volum. III. hujus Bibl. p. 120. 172.

d) Trapezuntii versio Almagesti primum prodiit Venetiis A. 1515. fol. edente Petro Lichtenstein Coloniensi: deinde A. 1528. fol. ex Lucæ Antonii Iuntæ officina per Lucam Gauricum Neapolitanum. Hinc Basileæ 1541. fol. cura Hieronymi Gemusæi una cum aliis Ptolemæi scriptis ex aliorum versione, & A. 1551. fol. recensente Tubingensium Mathematico Osvvaldo Schreckenfusio. Perotti sinistrum de Trapezuntii labore judicium Allatius dabit infra p. 378.

e) Hæ versiones librorum *Aristotelis* quas Trapezuntius composuit, & Allatius memorat, ad huc quod sciam sunt ineditæ. Politiano qui versionem Trapezuntinam librorum de animalibus præfert interpretationi Theodori Gazæ & hunc licet dissimulet illius passim legere vestigia affirmat c. 90. Misc. indignatur Ianus Parrhasius quæsitis per Epistolas, Epistola LX.

f) Eadem utique videtur.

g) Hæc quoque versio *Platonis librorum de Legibus* nec dum quod sciam est edita, etsi eam jam A. 1452 legit Hermolaus Barbarus, ut constat ex ejus Epistola ad Trapezuntium qua illam interpretationem valde celebrat. Trapezuntius illam jussu Nicolai V. susceptam dedicavit serenissimæReip. Venetæ. Vide Diarium Venetum T. XVI. p. 415. & 429. & T. XVII. p. 275. Versionibus hisce Trapezuntii ab Allatio memoratis adjungenda *interpretatio Centiloquii* sive *Aphorismorum* Astrologicorum *Claudii Ptolemai*, dicata Alphonso Regi Neapolitano & cum commentariis Trapezuntii edita Venet. 1524. 4. Colon. 1544. 8. Basil. 1550. &c.

facilibus labitur, errat, jacet, & turpiter ab eo, quem interpretatur, Authore recedit. Et in fine libri: *Si quis suppetente otio conferre hujus interpretationem cum Platonis scriptis voluerit, tot certe errores, quot verba notabit.*

13. Scripsit vero de suo Latine, *de octo partibus orationis Compendium*, h) Augustæ in 8o. 1537.

14. *Rhetoricorum libros* V. i) Basileæ 1522. in 4o. & Parisiis 1538. in 8o. De illis Typographus: *In emendatione hujus operis, & Græcis præcipue restituendis non parum nos adiuverunt Hermogenis Rhetorica Græca: e quibus quantum ad status inventionis præcepta, & formas elocutionis attinet, bonam partem in suos libros Trapezuntius transtulit, ubi interim quædam sunt, sic Latine reddita, ut propter vocabulorum novitatem vix intelligas, nisi prius Græca legeris. Proinde Græca nonnumquam in marginem adscripsimus.* Fernandus Alfonsus Herrera edidit in eosdem Rhetoricorum libros Scholia 377 ex Hermogenis Tarsensis methodo, Compluti anno 1511. cum ejusdem Trapezuntii vita in folio. Ut adnotatur in Bibliotheca Hispanica pag. 570.

15. *Commentaria in plerasque Ciceronis orationes*, & præcipue *Philippicas* k) Parisiis apud Ascensium, & Basileæ cum aliis in Ciceronem Commentariis apud Robertum Winter, & apud Oporinum 1553.

16. *Dialecticam* brevem quidem, sed absolutam, Coloniæ apud Gymnicum 1530. quæ postea ab erroribus repurgata, & Scholiis Joannis Noviomagi, l) & Bartolomæi Latomi illustrata, edita est ibidem 1544. in 8°. & mox Argentorati 1519. in 4°.

17. *In Claudij Ptolemæi centum sententias Commentarium.*

18. *De Antisciis, in quorum rationem fata sua reiicit.*

19. *Cur Astrologorum judicia plerumque falluntur.* Omnia simul Coloniæ 1544. cum Joannis Pontani Dialogo, *Quatenus credendum sit Astrologiæ*, in 8°. Posteriores duo cum Omar *de Nativitatibus*, anno 1525. in 8°.

h) Videndum diversane sit *Prisciani Epitome* quam a Trapezuntio scriptam memorat Labbeus p. 45. Bibl. novæ MSS.

i) Editionibus Rhetoricorum Trapezuntii nominatis ab Allatio adde primam Venetam 1478. fol. Basileenses 1520. 4. & 1548. Parisiensem apud Christianum Wechelum 1532. 8. Lugdunensem Seb. Gryphii 1547. 8. & Venetam 1560. 4.

k) Commentaria Trapezuntii in XIII. Philippicas, & in Orationem pro Q. Ligario, exstant etiam aliorum commentariis in Ciceronis Orationes adjuncta in collectione quæ prodiit Lugd. 1554. fol. Paris. 1561. &c.

l) Cum Noviomagi scholiis prodierat Paris. 1537.

8°. Ex hoc labore iniquiorum invidia Trapezuntium consecuta est. Virum enim literis etiam datis insectati sunt, ut ex ejus epistola, quisquis ille fuerit, nam nec de nomine quidem illum compellare voluit, adhuc inedita conspicere possumus. Ἀνώνυμος Γεωργίῳ τῷ Τραπεζουντίῳ. ἀνέγνων τοὺς συντεθέντας σοι εἰς Πτολεμαῖον, καὶ τὸ ἐκείνου βιβλίον καρπὸν εὐλόγως ὀνομαζόμενον ὑπομνηματισμούς. καὶ ἐθαύμασά σου οὐχ ὅπως τὴν τόλμαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀμαθίαν· τί γάρ σοι μαθημάτων, καὶ σοφίας μέτεσιν, ἢ πότε σὺ περὶ τῶν τοιούτων ὀρθῶς διήκουσας, ἢ προσεξεῦρες αὐτός, ὥστε σε εἰκότως θαῤῥεῖν, δεῖν ἅπτεσθαι τῶν τοιούτων, τέρας τῷ ὄντι ἡγοῦμαι. ὅτι σοι μηδὲ εἰ διό τι τὸ συνειδὸς ὑποβάλλει πάντα ἐπίστασθαι, πρότερον μὲν γὰρ οὐκ ᾤμην τοιαῦτα τὸν τῦφον τε, καὶ τὴν οἴησιν ἀλαζονεύεσθαι δύνασθαι. τὸ γὰρ σκευάζεσθαι ῥήμασι καθ' Ἡρακλῆν, τοὺς μηδὲ κατὰ Θερσίτην ἀγωνίζεσθαι δυναμένους, πολλοὺς ὁρῶ μὲν καθ' ἡμέραν, γράφειν δὲ τὰ περὶ ὧν ἧττον αἰσθάνεταί τις, ἢ λύρας ὄνος. οὐδένα οὖν τὸ διώκειν, τὸ δοκεῖν μὴ ὄντα κωλύει γράφειν. ἵνα μή τις ἐν οἷς ἐπιδείκνυται ἑαυτὸν ἐν τούτοις ἐκπίπτων συρίττηται. ἐξέσται γὰρ ὁσημέραι, καὶ τοῖς μετέπειτα δοκιμάζειν τὰ μηδενὸς ἄξια. ὅτι δέ σοι τὸ βιβλίον καὶ ἀμαθίας ἐστὶ μεστὸν, καὶ ἀμβλύν σε εἶναι κηρύττει, πᾶσιν ἔσται δῆλον ταχύ. Εἰ μή τις αὐτὸ κατακαύσειε. διὰ ταῦτα ἐμοὶ χρησάμενος συμβούλῳ σὺ πρῶτος ἂν ὃς τῷ Ἡφαίστῳ παρακατάθου. ἐνδοξότερον γάρ σοι τὸ σιγᾶσθαί σου τὴν σοφίαν, ἢ τὸ κηρύττεσθαι τὴν ἀμαθίαν. *Incertus Georgio Trapezuntio. Tua in Ptolemaum, & ejus librum, fructum non absque ratione nuncupatum, Commentaria perlegi: & non audaciam tantum, sed inscitiam quoque admiratus sum. Quid enim tibi, aut disciplinarum, aut sapientia inest, vel quando tu ex illis recte aliquid audisti, vel ipse adinuenisti, ut jure tantum audeas, manumque illis admoueas? Monstrum sane existimo, cum tamen ipse nihil scias, opinione, omnium scientiam tibi arrogare. Et prius quidem haud opinabar superbiam, atque existimationem similia divendere, iactareque posse. Et plane multos verbis instrui, atque Herculem, qui nec in certamen, quemadmodum Thersites descendere possunt, quotidie conspicimus, at ea, qua aque atque Asini lyram persentiscit, scribere nullum. Nullus enim ea, qua non sunt scribere impeditur, ne in quibus semetipsum ostentat quis, ad ea non collimans exsibiletur. Licebit namque quotidie & his, qui futuri sunt, res nullius dignationis experiri. Porro librum inscitia plenum, te quoque obtusum esse indicare non multo post omnibus innotesceet, ni quis illum prius comburet. Propterea meo consilio vtens tu primus illum Vulcano committe. Gloriosius quippe tibi accidet, si sapientia tua taceatur, quam signauia, inscitiaque depradicetur.* Ad hæc Trapezuntius pulcre, acriterque rescripsit.

rescripsit. Γεώργιος τῷ ἀνωνύμῳ. ἀνέγνων σου τὴν φθόνου πλήθουσαν ἐπιστολὴν, καὶ ἐλέησά σε τοῦ πάθους. ἀμαθεῖς γὰρ καὶ τολμητὰς ἡμᾶς ἀποφαίνῃ, ὅτι τὰ Πτολεμαίου συμπεπλυγμένως εἰρημένα κατὰ σπουδῆς καὶ γυμνασίας, προσθήσω δὲ καὶ τῆς πολλῶν ὠφελείας χάριν ἀνεπτύξαμεν. Εἰ δ' οὐδενὸς ἐν τοῖς τοιούτοις ποτὲ διηκούσαμεν, οὔτε προσεξεύρομεν αὐτοὶ, ἀλλ' ἀρκεῖ νῦν πολλοὺς ἡμῶν καὶ σοφοὺς ἀκούειν, καὶ τὰ γεγραμμένα ἡμῖν διέρχεσθαι, καὶ τόσα ἡμῖν προσεξευρῆσθαι, ὅσα ἐν τῷ βιβλίῳ γε- 378
γράφαται, πρὸς ἃ σύ μοι δοκεῖς, ὡς ὄνος ἔχειν πρὸς λύραν. πῶς γάρ; ὅς γε τῷ Ἡφαίστῳ συνιστᾶν συμβουλεύεις, ἃ πολλοὶ πολλῷ σου σοφώτεροι θαυμάζουσί τε, καὶ ἐκθειάζουσιν. ἀλλὰ καὶ συρίττεσθαι ἡμᾶς τῷ ἐκπίπτειν τῆς ἀληθείας φαντάζῃ, καὶ ἀμβλεῖς ὑβρίζων ἀποκαλεῖς. ἄπαγε εἰ ἀληθῆ ἐνόμιζες, οὐκ ἂν ἔγραψας. ἐθεράπευε γὰρ ἄν σου τὸν φθόνον ἡ νομιζομένη περὶ τούτων ἀλήθεια. νῦν δὲ ἀποπνιγόμενος τῷ πάθει, καὶ οὐχ οἷός τε ὢν, τῶν ὑπὲρ τῶν συγγραφέντων ἡμῖν ᾀδόμενα φέρειν, ὄνου δίκην λακτίζεις, καὶ ἀπορρήγνυσαι. ἀλλ' εἰ θελήσειας συμβούλοις ἡμῖν χρήσασθαι, τῷ φθόνῳ πολλὰ χαίρειν εἰπὼν, καὶ τὸ κακῶς λέγειν ἀφεὶς, εὖ πράξεις. καὶ ἔσῃ ἐνδοξότερος διὰ τὸ σιγᾶν, ἢ σοφώτερος διὰ τὸ ληρεῖν, καὶ τὴν λύσσαν, ἣ πρὸς πάντας ὡσεὶ μαινόμενος φέρῃ. *Georgius Incerto. Literas tuas invidentia plenas percurri, & conditionem tuam miseratus sum: ignavos quippe nos, & audaces judicas, quod perplexa Ptolemæi dicta studio, exercitatione, multorumque commodo, quid enim vetat hoc addere? exposuimus. Quod si in similibus vel præceptorem non habuimus, neque nos invenimus ipsi, satis tamen id erit, multos, eosque sapientes audire nos, & scripta nostra percurrere, eaque a nobis adinuenta fuisse, quæ in libro tradidimus. Ad ea tu, æque atque Asinus ad Lyram te habes. Quidni? cum ea Vulcano committere consulis quæ multo longe te sapientiores admirantur, & quasi oracula venerantur: quin & exsibilari nos, quod a veritate aberremus, imaginaris: nec sine ludibrio segnes nos compellas; quæ si vera existimasses numquam dedisses literas; sed tuam invidiam de illis existimata veritas mederetur. Nunc vero affectu enectus, nec ferre valens, quæ pro scriptionibus nostris decantantur, atque circumferuntur, instar asini calcitras, & disrumperis. Verumtamen si nobis consiliariis uti volueris, invidia valedicens, & maledicentiam ablegans, bene valebis, erisque taciturnitate gloriosior, quam garrulitate, ac rabie, qua in omnes veluti insanus inveheris, sapientior.* De versione Ptolemæi, & Commentariis in eundem Trapezuntii scriptionum non æquus æstimator Nicolaus Perottus m) Archiepiscopus Sipontinus hæc habet:

m) Bessarionis, patroni sui odio in Trapezuntium obsequens.

In Commentariis, quos in magnam Compositionem Ptolemai furto a Theone subtractos edidit, tum etiam in margine Problematum Aristotelis, qua a Graca lingua in Latinam ¡eruertit. Et, *mentitur se Ptolemaeum, quem jam diu non Latinum sed barbarum, & multis in locis mendacem fecerat, nondum edidisse, ideoque tam egregium opus ad eum missurum, & nomini ejus se dedicaturum pollicetur una cum Commentariis, quibus sese id opus exposuisse gloriatur, in quibus nihil est alicujus dumtaxat momenti, quod non sit a Theone Ptolemai expositore subtractum. Sed verba ineptissima ponemus; Ptolemaus jampridem in Latinam a nobis traductus lingvam est, sed non adhuc editus. Et quoniam ad hunc usque diem non intellectum Almagestum comperimus, Commentariis ipsum nostris exposuimus.*

20. *Comparationem Platonis, & Aristotelis*, qua Aristotelem n) Platone longo intervallo superiorem esse contendit, Venetiis 1523. in 8vo. Sed cum in Platonem conviciis, ac maledicentia libri essent referti, ubi eos Bessarion perlegit, hominis temeritate permotus, & hominis mentem execratus, tacito Trapezuntii nomine in Calumniatorem Platonis libris IV. respondit, o) quibus primum sapientiam Platonis, atque doctrinam, mox scriptorum ejus cum nostris *similitudinem, tum probitatem morum, vitamque integerrimam exponit: &, ut inscitiam hominis magis, ac magis propalaret, quintum addidit, in quo Trapezuntii in Interpretatione Legum Platonis semel, atque iterum ab eodem edita, errores, ac lapsus collegit, refutavit, & emendavit, adeo ut plane ostenderit, non potuisse eum de tali Philosopho judicium ferre, quem minime intellexit: & ut accuratior, atque absolutior tractatio haberi posset, Disputationem suam, *De natura, & arte* multis antea annis scriptam in eundem Trapezuntium, cum ad utrumque Philosophum quæstio illa pertineret, adjunxit.

21. Anno 1465. e Creta Constantinopolim navigans *Andrea Chij Martyrium*, quod eodem ferme anno p) in protestationem fidei Christianæ ille subierat, a Byzantinis narrantibus audit, idque postea Romæ

n) Dicitur Trapezuntius Aristotelem Platoni prætulisse in gratiam Pauli II. Platonicos Academiæ Romanæ ægre ferentis. Vide Diarium Venetum T. XVI. p. 442. & 420. seq.

o) Prodiit opus Bessarionis Venet. 1516. fol. ut jam notavi supra p. 722. De ejusdem Cardinalis Epistola Græce scripta ad Theodorum Gazam de Trapezuntii libro pro Aristotele contra Platonem, meminit Lambecius lib. VIII. p. 163. seq. * Sacris.

p) 29. Maj. A 1465.

Digitized by Google

mæ post duos annos promissionis debitum persoluens Latine conscripsit. Habes apud Surium Tom. 3. 29. Maji. q) De fide hujus Historiæ 379
hæc habet Petrus Canisius de B. Virgine lib. 5. cap. 19. *Et si vero Auctor vetus non est Trapezuntius, ut qui sub Federico III. Cæsare scriptor celebris vixerit, tamen de fide præsentis historia ab illo descripta, nullus est ambigendi locus, cum Græcus ipse in Creta natus de Græco martyre non alia testetur, quam quæ in medio Græcia, & in Regia urbe per magistratum publice gesta, nec minus Latinis, quam Mahumetanis nota, ac eo tempore plurimis visa, audita, comperta fuerunt. Ut autem sine fuco simpliciter veritas narretur, visum est Trapezuntii verba, quæ mihi primum amicus in Italia legenda obtulit, & deinde Colonienses probatis sanctorum historiis inseruerunt, hoc loco repetere omnibus insignem historiam judicandam exhibere.*

22. Item expositionem illius loci Evangelii Joannis; *sic eum volo manere, donec veniam* cap. 21. ad Sixtum IV. Pontificem, r) qua conatur asserere Joannem Evangelistam nondum esse mortuum. Legitur inter Orthodoxographa Basileæ impressa, & Tom. 6. Bibliothecæ Patrum Parisiis 1576. & alibi. In eam sententiam peculiari opusculo Bessarion Cardinalis invectus est. *At bonus Vir*, addit Possevinus, *aliud diceret, si modo esset superstes.* Nos item syntagmate nostro, * *De fine, & vita exitu Joannis Evangelista*, utramque sententiam examinamus, & quænam earum verior sit, inquirimus.

23. Quæ sequuntur an edita sint, quærent alii. *Oratio in funere* s) *Michaelis Veneti ad Turcarum Imperatorem.*

24. *Isagoge, & Commentaria* t) *in magnam compositionem Ptolemai.*

25. *Orationes.*

26. *Epistola.*

27. *Exhortatio de recuperanda terra sancta.*

28. *Contra Theodorum Gazam.*

29. *Ad Leonellum Estensem*, u) *& responsio in invectivam Guarini.*

Ssss 2 30. *Dia-*

q) Exstat etiam in Actis Sanctor. T. VII. Maji p. 185.

r) Prodiit & separatim Basileæ A. 1543. 8. apud Robertum Winter. Et in Orthodoxagraphorum utraque editione habetur hoc opusculum A. 1555. & 1569.

* Hoc syntagma Allatii non vidit lucem.

s) *Fantini Michaëlis*, Patricii Veneti. Vide Diarium Venetum T. XVI. p. 474.

t) Hæc sunt quæ ex Theone sublecta Perottus supra p. 726. arguebat.

u) Hæc ad Leonellum Epistola cum responsione ad Gvarinum MSta exstat Venetiis apud virum eruditissimum Apostolum Zenum. vide Diarium Venetum T. XVI p. 459 seq. ubi etiam de Gvarini invectiva in Trapezuntium, quam scripsit sub nomine Andreæ Agasonis.

30. *Dialogus de Fide.*

Addit Gesnerus, 31. *De divina substantia secundum Aristotelis doctrinam.*

32. *De veritate Fidei Christianæ.*

33. *Epistolas in Psalmum 44. quarum quadam extant Venetiis ad S. Antonium.* Quæ quamvis Latina habeantur, nullus tamen dubito potissimam eorum partem Græce etiam ab eodem fuisse conscriptam, ut infra, dum ejus tractatus Græcos enumerabimus, abunde patebit. Eo namque ævo celebres in utraque literatura Viri, & in utriusque eloquentiæ facultate eximii, ut utrisque primis nationibus satisfacerent, gloriamque sibi ex utraque lingua veram captarent, ac solidam, quod Græce prius scripserant, Latine postmodum enunciabant, vicissimque Græce, quod Latine. Dictum comprobant Trapezuntius; Bessario Cardinalis, Theodorus Gaza, Argyropulus, & alii.

34. Carmina etiam Latina non infeliciter composuisse habeo ex Gyraldi Dialogo I. De Poetis sui temporis. *Docti plerique Georgium meum fatentur versus composuisse, quod vel palam cognoscere potestis ex iis, quæ de Orpheo, Musæo, Lino, & aliis pluribus Græcis Poetis in Latinum convertit apud Eusebium Pamphili.*

35. Ex iis vero quæ Græce composuit, *Epistola ad Joannem Palæologum Romanorum Imperatorem*, qua cohortatur, ut in Italiam ad Synodum * naviget, Concilium Basiliense, cum ab auctoritate Romani Pontificis desciverit, parvipendat, nec ad illud animum advertat, edita est x) Græce, & Latine cum Simocata, & Phranza a Jacobo Pontano Ingolstadii apud Adamum Sartorium 1604. in 4o. Habetur ms. in Bibliotheca Regis Gallorum, Bavarica, Augustana, Vaticana; eratque apud Antonium Augustinum sub hoc titulo, *Georgii Trapezuntii defensio missa ad Imperatorem Romanum Ioannem Palæologum. De navigatione ejus in Italiam.* Cod. 160. ex dictis tamen error manifeste deprehenditur. Et forte non aliud est, quod in Augustana conservatur, Index manuscriptus *Georgii Trapezuntii Autographum*, *ut videtur*, *de Manuele Rege.*

36. Græca vero inedita sunt, *εἰσαγωγὴ εἰς τὴν μεγάλην τοῦ Πτολεμαίου σύνταξιν. Introductio in magnam Ptolemæi Constructionem*, in Biblioth. Augustana, & Scoriaci Catholica.

37. Ad

* Florentinam A. 1439. post Basileense habitum A. 1431.

x) Græce exstat ibi p. 317. Latine p. 325.

37. Ad Esaiam Monachum, *Utrum natura consilio agat*, εἰ φύσις βουλεύεται epistola. Mediolani in Bibliotheca Ambrosiana. Eam 380
Latine interpretatus est Bessario Cardinalis lib. 4. adversus Calumniatorem Platonis, contra quam & scripsit. P. ᾐτήσω ὦ φίλε Ἠσαΐα γράψαι σοι ὡς οἷόν τε διὰ βραχέων. Sed cum nomen Auctoris in nonnullis Codicibus confundatur, multi namque libelli illius, *Naturam alicujus gratia omnia agere*, parentem Theodorum Gazam, multi Bessarionem faciunt, unde error irrepserit, ex eodem Bessarione lib. 6. cap. 3. addiscamus. Cum enim Bessario in hoc argumentum breviter quædam ad Theodorum perscripsisset, Georgius Trapezuntius illis perlectis, ut odium, quod in Bessarionem, ab eo tempore, quo ei Theodorum in doctrina præposuerat, conceperat, aliquando pareret, adversus ea scripsit. Sed ut honestius Bessarionem impeteret, finxit se ignorare, quisnam ejus libelli Author esset, & Theodori, non Bessarionis disputationem illam esse, seque Theodoro contradicere simulavit. *Ostendit praterea*, scribit Bessario, *Athanasium fuisse, qui hac scripta ei tradiderat, cum tamen Esaias non Athanasius fuisset. Solus enim Esaiea scripta a nobis habuerat. Hic tamen, quasi nostra interesset a quo ea accepisset, epistolam ad nos scripsit, qua oblatum sibi ab Athanasio fuisse opusculum significavit.* Plures ergo de eodem argumento Trapezuntius epistolas dederat, quibus Bessarion, & Gaza respondit.]

38. Erat in Bibliotheca Lolliana ejusdem ἀντιῤῥητικός. De eademne, an alia materia, mihi non liquet.

39. Vidi præterea ejusdem tractatum περὶ Ἐλεημοσύνης, *de Eleëmosyna.* P. τῶν εὖ ἐχόντων οἱ ἀκούοντες διδασκαλιῶν.

40. Πρὸς Ἰωάννην τὸν Κουβουκλίσιον κατὰ Γραικῶν. *Ad Joannem Cuboclisium contra Græcos. De processione Spiritus sancti.* y) P. ὤκνουν μὲν πρότερον πρὸς σὲ γράφειν. Servatur Scoriaci in Bibliotheca Regis Catholica, & Vaticana, & Ambrosiana Mediolani, & apud Alexandrum Cherubinum elegantissimo charactere. Hinc noto alium esse hunc Joannem Cubuclesium quem Trapezuntius alloquitur a Jonne Cubuclesio pariter cognomento Caminiate, qui sub Leone sapiente Imperatore de obsidione, & excidio Thessalonicensi anno ab orbe condito 6410. a Christo Servatore 902. non ineleganter scribebat.

41. Ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς ἐν Κρήτῃ ἱερομονάχους, καὶ ἱερέας περὶ

y) Edidit Græce & Latine Allatius T. 1, Græciæ Orthodoxæ p. 460-536.

τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ περὶ τῆς μιᾶς ἁγίας, καὶ καθολικῆς ἐκκλησίας. *Epiſtola ad Monachos Cretenſes, & Sacerdotes de proceſſione Spiritus ſancti & de una ſancta, & Catholica eccleſia.* z) P. Σίμων ἱερομόναχος τῆς τῶν κηρύκων. Legitur manuſcripta in Bibliotheca Vaticana, Altempſiana & Bavarica Cod. 115.

42. Περὶ τῆς ἀληθείας τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως. *De veritate fidei Chriſtianæ.* a) erat in Lolliana.

In Georgium Trapezuntium, qui Turcas omnibus Imperatoribus præſtantiores eſſe voluit, b) ſcripſit Nicolaus Junius de Athenodo Epiſcopus Celegertanus, & in caſtro ſancti Angeli de urbe Præfectus. At Nicolaus Perottus extat apud Joannem Perottum Epiſcopum Amerinum. Et primum quidem Nicolaus Perottus ejus eloquentiam taxat. *Sed quid eſt*, ait, *quo eloquentia tua tantum tribuis? Fertur quondam Jupiter ſummo ſtudio quæſiviſſe, quodnam animantium genus pulchriores filios produceret. Quocirca omne ferarum genus, & ſquamigeros etiam piſces hominibus permixtos ad eum cum liberis confluxiſſe. Inter hæc comparuiſſe etiam ſimiam, parvum inter ulnas natum gerentem, & quaſi omnium pulcherrimum Jovi oſtentantem. Qua res cum Deum ad riſum forte moviſſet, ſimiam in hoc carmen prorupiſſe:*

Juppiter hoc norit, maneat victoria ſi quem,
Judicio præſt, omnibus iſte meo.

Id mihi contingere in præſentia tibi videtur, cujus oratio cum barbara ſit, puerilis, inepta, & ne mediocriter quidem erudito viro conveniens, tamen eloquen-
881 *tiam tuam extollis, & quaſi ſimia Iovi filium ſuum oſtentans, ab eo, atque omni turba irrideris, homo plane rudis, & barbarus.* Et, *Non vides Aſine, non ſentis, non intelligis ſcripta tua apud omnes contemptui, deriſui, ac ludibrio eſſe? Cujus oratio præſertim, ubi eloquentiam tuam extollis, fracta eſt, humilis, infamis, & plane puerilis. Ubi legiſti apud doctos & eloquentes viros*, hac ratione commotus *pro* permotus, & impulſus? *Ubi* eloquentiam gratia Dei præ cæteris habes,

z) Etiam hanc vulgavit Allatius Græce & Latine ibid. p. 537-582. Ex ea locum produxerat p. 774. de conſenſu lib 2. c. 15. §. 11. & de Simeonibus p. 102.

a) Ad Amramum. Hoc ſcriptum tomo octavo συμμίκτων publicare voluit Allatius, ni fato impeditus fuiſſet. Orationem Trapezuntii *de pace Chriſtianorum* citat Nic. Comnenus p. 361. prænot. myſtagog. *Grammatica Græca* MS. memoratur à Labbeo p. 105. Bibl novæ MSS.

b) Scripſerat hoc Trapezuntius Oratione in funere Michaëlis Veneti memorata ſupra pag. 727.

Digitized by Google

habes, *pro* eloquentia Deo propitio superior cæteris? *Ubi didicisti eloquentiam ita augeri*, animi, atque corporis dotes, *pro* corporis, & animi dotes? *Ubi* conferrem, *pro*, utilis essem, *nullo casu adjuncto? Ubi*, æternum illi nomen ad omnes, qui Latine sciunt, afferrem, *pro* æternum illi nomen apud omnes, qui Latina lingua utuntur, *vel*, qui Latinam linguam non ignorant, compararem? *Sed nolo in re manifestissima diutius immorari.* Et postremum quidquid est in orbe maledicentiæ, id totum in unum Trapezuntium cumulavit. Neque enim veretur eum compellare, *belluam, putridæ carnis inutile frustum, nostræ ætatis præclarum Nestorem, cujus ex ore felle amarior fluit oratio, asinum, sceleratissimum virum, carnificem, perniciosam pestem, dedecus hominum, turpitudinem seculi, nostræ Reipublicæ sterquilinium, scelestissimum, impurum, impium, infidelem, barbarum, sordidum, proditorem divinæ religionis, hæreticum, tetrum, & detestabile monstrum, scelus, flagitium, luem, tabem, prodigium, portentum, truculentissimam feram, humani generis infamiam, miserrimum, omnium avarissimum nostræ ætatis, præclarum, immanissimum, tetrum, fœdissimum, ac detestabile monstrum, Turcum, imo Turco turciorem, sceleratiorem, imo Turcorum omnium turcissimum, omnium quæ memoravimus turpiorem, & siquid dici tetrius potest.* Addit, *Nimium crevit audacia, & temeritas Dominij. Ter intra annos quindecim carcerem est expertus; primo iracundia, secundo libido, tertio perduellionis crimen eum in vincula compulerunt. Auxit semper furorem, & impunitas eum ad quævis flagitia præcipitem fecit.* Præterea. *Nam quia casu nescio quo, opinione olim quadam doctrinam consecutus in Italia fuerat, primis illis temporibus, quibus revocari in lucem, quæ diu sepulta fuerant, optimarum disciplinarum studia cepere, postquam adventu doctissimorum virorum, quos Nicolaus Quintus Pontifex undecumque in urbem accivit, ignorantia tua detecta est, præsertim interpretatione problematum Aristotelis, quæ Theodorus Thessalonicensis utriusque linguæ doctissimus edidit: Mox te rabies quædam immensi furoris invasit, ac veluti Draconis epoto calice insanire, ac palam furere cœpisti instar rabidi canis, huc atque illuc anxius circumferri. Iamque non modo ipsum Theodorum, sed quoscunque Theodoro favere intelligeres, omnes autem ei palmam jure optimo debent, in eum genuinum exercere. Hinc te semper furiæ agitare, hinc superbia,*

Digitized by Google

bia, indignatio, invidia præcipitem ferre. Hinc tu maledictis in omnes invehi, non Principibus, non Cardinalibus, non summis Pontificibus parcere. Et hæc quidem Perottus in Trapezuntium, oblitus, ut ingenue fatear, modestiæ, gravitatis, atque boni viri officii, quæ tantopere laudaverat pro eodemmet Trapezuntio in Bessarione. *Hæc omnia*, ajebat, *& plura potuisset in medium afferre Bessario, si voluisset; sed dedit hoc partim gravitati suæ, ne castas, & pudicas aures tanta verborum impuritate, tanta obscœnitate orationis, tam horrenda, atque execrabili scelerum commemoratione macularet, atque inficeret; partim mansuetudini, & lenitati, ne te quamvis atrocissimum hostem Deo, hominibusque invisum redderet, & salutem, ac vitam tuam in periculo poneret.* Vides ergo præstantissimos quosque illius ætatis viros acriter dicta Trapezuntii examinasse, reprobasseque, quod non leve est illius doctrinæ argumentum, graves nihilominus Bessarioni cum eo inimicitiæ fuere, & magnæ rei literariæ controversiæ, lege Bessarionis cap. 4. lib. 6. in Calumniatorem Platonis.

Quid autem Angelus Politianus olim de doctrina æstimaverit, ingenioque Georgii Trapezuntii, fuse Miscellan. cap. 90. testatus est. *Illud in Theodoro mirari me fateor, quid ita scripserit in præfatione librorum de animalibus Aristotelis, quibus unis præcipue commendatur, adiutum sese a nullo, nec certare adeo cum cæteris interpretibus, quos inquit, vincere nullum negotium est, cum libros eosdem, sic Georgius Trapezuntius ante ipsum luculente verterit, ut vel redditis, quæ apud veteres invenerat, vel per se denuo fictis, excogitatisque vocabulis, Latinam prorsus indolem referentibus, vitio factum nostro, primus, opinor, juniorum docuerit, cur ipsi minus multas, quam Græci rerum appellationes habeamus. Hos igitur si quis libros diligenter legerit, minus profecto Gazam laudabit, pene illius vestigiis insistentem, quin si homo erit ingenuus, credo, stomachabitur sic a Theodoro dissimulatum, per quem maxime profecerat, sic habitum pene contemptui, ludibrioque, cujus potissimum laboribus insidiabatur, nobis vero etiam fortasse habebit gratiam, quod ista reddere suis auctoritatibus contendamus. Nam quantum sibi Georgius in eo placuerit opere, vel illa de Præfatione verba significant, quibus sese libros eos latinis, ait, non minus eleganteis, emendatosque dare, quam apud Græcos habeantur. Sed & hoc ad se trahere Theodorus conatur, ut item,*

Digitized by Google

item, quæ de Mensibus Græce prodidit, ex hujus potissimum, de qua loquimur, interpretationis proœmio subleguntur. At enim fuere, sicut apparet, acerbissimæ inter hos Græcos inimicitiæ, sicut in Grammatico quoque suo Commentario Theodorus Georgium vocat hunc Pornoboscon, quod alentem scortum significat, alludens, arbitror, ad Georgium veterem Grammaticum, cui cognomentum Græci Chœroboscon dixere. Cætera porro, quæ Theodorus hic edidit, ubi modo non repetundarum sit accusandus, sicut eruditione diligentiaque non carent, ita, ut mihi quidem videtur, ad examen quoddam strictius, curiosiusque revocanda. Nos hoc loco nec doctorum nitida nomina tentamus apud imperitorum decolorare judicia, nec tamen dissimulare, quod in quoque desideremus, aut inhonoratum transire volumus, cui veritas patrocinetur. Ut autem habere stylum, quammaxime ingenuum, paratumque volumus, ita quam minime accusatorium, quam minime licentiosum, & noxium. Nec enim tam vafriciam profitemur, quam exhibemus industriam. Vossius tamen Institut. Orator. lib. 4. cap. 3. quemadmodum & Bessario Trapezuntium Gazæ postponit. *Minime*, inquit, *profecto conferri meruit cum Theodoro Gaza, cui eum æquiparavit Angelus Politianus. Itaque jure politissimi ingenii virum hoc nomine reprehendit Parrhasius in epistolis. Neque ignoro Trapezuntium errores aliquot observasse in translationibus Gazæ, quos hic monitus correxerit, ut & memoriæ prodidit Erasmus* Catalogo Lucubrationum suarum. *Verum & illud scio longe plura esse in Trapezuntio, quæ Gaza potuerit culpare. Nam & in eo desiderare potuit fidei plus in transferendis e Græco auctoribus, & majorem linguæ Latinæ peritiam.* Et lib. 3. de Histor. Lat. cap. 8. *Filium reliquit Andream Trapezuntium, qui Patris defensionem scripsit adversus Theodorum Gazam: ac præfationem ad Sixtum Pontificem præmisit translationi paternæ Ptolemaici operis de magna constructione. Andreæ filia nupsit Fausto Magdalenæ Romano Poetæ, qui Leoni pergratus erat, atque anno* CIↃ IↃ XXVII. *Roma ab exercitu Caroli V. capta, ac diruta, Jovio teste periit.* Non sum tamen a Vossii sententia, qui ibidem Secretarium Pontificium, maximæ existimationis, ac dignitatis inter Ecclesiasticos virum, cum scriba, seu amanuensi, servili mancipio, ut ita dicam, confundit. Quis tandem, ut id quoque obiter admoneam, sine stomacho leget Thomam Rivium in Justiniani defensione contra Alemannum, qui Vaticanæ Biblio-

thecæ custodem, munus & dignitate sua, & custodum virtute, atque doctrina amplissimum, pulcherrimumque maligne admodum, *de pulverisandis Bibliothecæ Vaticanæ libris operam navare* scribit?

LI. GEORGII CAMARIOTÆ, nisi nos nomen fallit, & pro Matthæo, cujus pleraque ad hunc diem manuscripta in Bibliothecis latent, irrepserit, *Encomium in tres Hierarchas Basilium, Georgium, & Chrysostomum*, in Bibliotheca Gallica Fontis Belli asservari refert Possevinus, & meminit Robertus Constantinus in Bibliotheca. Ego vidi Matthæi in eosdem laudationem, illo principio, c) *εἴπερ ἄλλό τι τοῖς τοῦ λόγου θεραπευταῖς, καὶ λόγοις ἐγκωμίων προσῆκον.* An eadem cum
383 ea, quæ Georgii asseritur, vel diversa non video. Videbunt quibus Fontis Belli Libros evoluere permittitur; quod ut diligentius faciant, alterius principium hic descripsi. Dum hæc scriberem, a Puteanis Fratribus, quibus nescio, an unum umquam hominem, aut magnitudine animi, aut humanitate, aut in aliorum studiis promovendis facilitate parem ætas nostra fœcundissima tulerit, grandiorem sane neminem, admoneor, quemadmodum, & de plerisque aliis, quæ in ista Diatriba de Georgiis ex instructissima Gallorum Regis Bibliotheca profero, Georgium hunc Camariotam nullum fuisse, qui de tribus Hierarchis scripserit, sed errore in Catalogo nomen Georgii pro Matthæi positum fucum aliis fecisse: ea enim oratio Matthæum Camariotam Auctorem in Cod. msf. 56. præ se fert. Eodem errore Matthæi Camariotæ epitome Rhetoricorum d) Hermogenis, & epitome Progymnasmatum Georgio Camariotæ tribuuntur in eodem Catalogo. Gavisus sum propterea mihi; conjecturam meam aliquid firmitatis habuisse. Expungatur igitur e Georgiorum albo Georgius iste Camariota, qui nullus fuit.

LII. De GEORGIO BALSAMONE Gyraldus de Poëtis sui temporis Dialogo 2. *Fuit & Georgius Balsamo & ipse Græcus, qui diutius inter familiares amplissimi Cardinalis Salviati* e) *usque ad interitum vixit, cujus & carmina & soluta oratione quædam legi possunt.* LIII.

c) Eodem principio fuit quod Matthæi Camariotæ Encomium in tres Hierarchas MStum habuit & editione indignum duxit Henricus Savilius.

d) Præter editam Camariotæ epitomen Rhetoricæ quæ incipit: *Ῥητορικῆς λόγου τρία καθέστηκεν εἴδη*, & de qua dixi lib. IV. c. 31. §. 19. habetur etiam inedita synopsis Hermogenis in Bibl. Cæsarea teste Lambecio VII. p. 406. Incipit: *Ῥητορική ἐστι τέχνη.* De Camariotæ ætate Allatius infra p. 398. 399.

e) Salviatus hic obiit Ravennæ A. 1535.

LIII. GEORGIUS MARMORIUS in Esaiam Prophetam ex compluribus Patribus satis amplam Catenam concinnavit, illius fragmentum asservatur in Bibliotheca Ambrosiana Mediolani ab illis verbis: γὰρ καὶ Ἠλίαν μεθ' ὅσας ἀναχωρήσεις, καὶ καμάτους. Quis iste fuerit, aut quo tempore scripserit, quærent, quibus plus otii est. Ipse cum diligenter perquirerem, & ad id dignoscendum titulum operis, uti in Græco est, ab humanissimo Paulo Sfondrato exposcerem; ille respondit in eo Codice nullum esse titulum operi præfixum, cum pars anterior libri desideretur. Sed in folio albo ante opus cum ipso opere compaginato Italice esse adnotatum Fragmentum Catenæ in Esaiam Georgii Marmori. An ergo scriptor hic Catenæ vel possessor? pro meo tamen munere satis est illum recensuisse.

LIV. GEORGIUS GELESIOTA * composuit orationem funebrem in Theodorum Xanthopulum. P. ἄνδρες οἵ τε τοῖς βασιλείοις ἤθεσι, καὶ παιδεύμασιν ἐντεθραμμένοι. Vivebat sub Andronico Palæologo Gregorii Cyprii Patriarchæ Constantinopolitani apprime familiaris, auditor, ut ipse in eadem oratione fatetur Theodori Xanthopuli, quem propterea laudandum susceperat. καί τινων ἠσθόμην ἐμοὶ χαλεπαινόντων, εἰ ἐκ πρώτης, ὃ δὴ λέγεται, τριχὸς τῷ οἰχομένῳ προσήκων, καὶ τῇ συνηθείᾳ τοῦ τῶν λόγων καλλίστου χρήματος, οὗ δὴ καθηγητὴς ἡμῖν ἐκεῖνος ὤφθη καὶ διδάσκαλος, εἰ χρὴ τ' ἀληθὲς εἰπεῖν. ἔπειτ' ἀμελλὴς γένοιμην μικρῷ γοῦν λόγῳ τὸν ἐκείνου τάφον κοσμῆσαι. Et, θρηνῶ μὲν οὖν ἐγὼ τὴν σοφίαν πολλῶν ἕνεκα πάτερ, καὶ παιδευτὰ, καὶ διδάσκαλε. *Nonnullos præterea mibi irascentes audivi, si a primo quod ajunt, pilo defuncto conjunctus, & in re potissima, ac pulcherrima, eloquentia scilicet, cujus ille nobis & dux, & Magister, si verum dicendum est, fuerat, familiaris neglexero pusilla ad minus oratione illius sepulchrum cohonestare.* Et, *Deploro itaque multis nominibus sapientiam, o Pater, & informator, & magister.*

LV. GEORGIUS GEMISTUS cognomento, qui & PLETHO quod idem sonat, f) sive Platonis amore, ut Manuel Peloponnesius

 Ma-

* In Bibl. Cæsarea habetur MS Nicephori Blemmydæ Oratio de regno seu imperio quam Paraphrasi clariore donarunt Georgius Galesiota magnæ Ecclesiæ CPol Diaconus, & Georgius Oenæota. Vide Lambecium VII. p. 225. qui notat Galesiotam dici a monasterio montis Galesii à quo dictus etiam Iosephus Galesiota qui ex Abbate illius monasterii electus fuit Patriarcha CPol. A. 1257.

f) Ut γεμιστὸς à γεμίζω sic πλήθων à πλήθω habet abundantiæ & plenitudinis

Magnæ Ecclesiæ Rhetor in tractatu contra eundem de processione Spiritus sancti, asserit; ἀλλὰ σύγε τούτου δήπου διδάσκαλος ὡς τῇ Πλάτωνος λογικευθεὶς ἤδη ψυχῇ, καὶ ἀντὶ Γεμιστοῦ Πλήθωνα ἑαυτὸν κεκληκώς. *Sed tu hujus rei magister, quasi jam Platonis animo insinuatus, & pro Gemisto Plethonem temetipsum compellans*: sive, ut Trapezuntius in comparatione Platonis, & Aristotelis *agnominatum*, credit, *quemadmodum nonnullos priscorum Patrum immutatione nominum ad res maximas vocatos fuisse docemur, eodem pacto Gemistum nomen vertisse, ut se facile de cœlo lapsum crederemus, & citius doctrinam, & legem ejus susciperemus.* In Peloponneso, ut plurimum vixit, & versatus in Italia eo, quo Concilium sub Eugenio Florentiæ g) celebratum est tempore, cum Bessarione, Gaza, & aliis; refert ipse in Responsione ad Georgii Scholarii pro Aristotele objectiones, σὺ μὲν ὅσω ἢ οὐδέσιν αὐτῶν ἐνέτυχες, ἢ εἰ ἔτυχες καὶ ἐνετύγχανες, οὐκ ἂν ἱκανὸς τῆς σοφίας αὐτῶν ἦσθα κριτής. ἡμεῖς δὲ καὶ ἐνετύχομεν, καὶ οἶδα τίς ἐστιν αὐτῶν ἡ σοφία ἐγνώκαμεν. εἰσὶ γὰρ δὴ σοῦ μὲν καὶ πολλῷ κρείττονες, ἀκριβείας δὲ σοφίας οὐκ ὀλίγῳ λειπόμενοι. *At tu vero, aut cum eorum nemine congressus es, aut, si congressus es, eorum sapientiæ haud probus judex fueris. Nos autem & congressi sumus, & quænam eorum sapientia est, novimus. Sunt enim te, & multo præstantiores, nec usquequaque exacta illa sapientia pollent.* Fuit patria Byzantinus temporibus Manuelis Palæologi, & jam labentis Græciæ occasu, tum prudentia, tum moribus, ac scientia spectabilis, h) Græce plura scripsit, qua proprium dogma comprobans, qua aliorum sententias refellens, quem veluti oraculum sapientissimi quique, quando præsentes ipsi adesse non poterant, consulebant. *Gemistus vir*, scribit Georgius Chariander, *in omni scientiarum genere eminentissimus, cognomenque Plethonis accepit, quasi Platonis, eo quod Platoni Philosophorum principi maxime accederet.* Et Antimachus apud Gyraldum de Poëtis sui temporis Dialogo 2. *Hujus tanti viri cum Historias in Latinum sermonem ex Græco ipse converterem, de eo in Præfatione sic aixi: Illum dico Gemistum, quem non solum Græcia, sed universus.*

significationem. Plethonis autem dicitur præ Gemisto placuisse, quod ad Platonis nomen, quem unice amabat & admirabatur, quam proxime accederet.

g) Sub Eugenio IV. A. 1438.

h) Petrus Crinitus de honesta disciplina lib 1. cap 10. *Erant forte cum Bessarione Niceno viro in Philosophia excellenti Theodorus Gaza & Plethon Byzantinus, qui cognomento* Γέμιστος *appellatus, tres eo tempore, ut constat, viri doctrina & ingenio nobiles.*

ſui fere terrarum orbis ob variam atque multiplicem divinarum, humanarumque rerum ſcientiam admiratus, eo quod Platoni Philoſophorum principi atque Ariſtoteli Græcorum, & Latinorum omnium conſenſu proxime accederet. Et Beſſario Cardinalis adverſus Calumniatorem Platonis lib. 6. cap. 1. eum opinionum Platonis æmulum, atque defenſorem vocavit. Nec diſſentit Gyraldus, *Plethon habitus eſt in primis Philoſophus, & quidem excellentiſſimus, quod cum ipſius multiplicibus, & variis operibus, quæ apud Græcos leguntur, tum ex teſtimonio Beſſarionis Cardinalis ampliſſimi, & monumentis videri poteſt.*

Illius opera * apud Diegum Hurtadum Cæſaris apud Venetos oratorem fuiſſe tradit Geſnerus; eaque ſic enumerat: *Ad Regem liber. De Virtutibus liber unus. Paraphraſis in Demonſtrationes. Epicedion in Reginam Helenam. Liber de Generatione Deorum, quem vidi manuſcriptum Bononiæ apud S. Salvatorem. Adverſus librum pro dogmate Latinorum, nimirum quod ad Spiritum ſanctum. Demonſtrationes naturales de Deo. Menſium, & annorum ordo ac dierum recenſio. Oracula magica ſectatorum Zoroaſtris, quæ & Pariſiis impreſſa ſunt Græce & Latine ſeorſum 1538. in 4°. Chartis duabus abſque nomine Græci interpretis, qui Georgius Gemiſtus eſt. Hiſtorica, & Geographica quædam bujus Auctoris, ut ſunt Chorographia Peloponneſi, & Theſſaliæ: idem Diegus Hurtadus habet. Libellus de iis, in quibus Ariſtoteli cum Platone non convenit, & quod potior ſit Platonis ſententia, excuſus Venetiis apud Scotum in 8°. cum Bernardini Donati Veronenſis Paraphraſi. Libellum contra Georgij Scholarii argumenta, ἀντιλήψεις pro Ariſtotele, Bononiæ apud S. Salvatorem vidi, ſed imperfectum.* Addunt Epitomatores. *In Bibliotheca Imper. Viennæ habetur Gemiſti Plethonis epitome hiſtoriarum Sicularum Græce manuſcripta in 4°. Ejusdem libellus de generatione Deorum ibidem manuſcript.* confuſe admodum omnia, atque indiſtincte; nos, ſi quid potuerimus, enucleatius illa expendemus. Et primum de iis, quæ typis vulgata ſunt, ſermonem inſtituemus.

1. *De Geſtis Græcorum poſt pugnam ad Matineam duobus libris digeſta,* i) Græce impreſſa ab Aldo Venetiis cum Xenophonte, & Herodiano 1503. fol. & Baſileæ cum præfatione Camerarii cum aliis 1541. fol. La-

 tine

* Georgii Gemiſti opera, ſed non addunt quæ, inter Codices Græcos Patrum Auguſtinianorum in Cœnobio S. Ioannis de Carbonario reperiſſe ſe Meta teſtatur Jo. Mabillonius pag. 110. Itineris Italici, & Bernhardus de Monſaucon, Diarii Italici pag. 311.

i) Titulus eſt: ἐκ τῶν Διοδώρου καὶ Πλουτάρχου περὶ τῶν μετὰ τὴν ἐν Μαντινείᾳ μάχην, ἐν κεφαλαίοις διάληψις. Poſt Antimachum vertit etiam lati-

tine etiam reddita a *M. Antonio Antimacho* non semel, nec uno in loco,
385 qui in Præfatione ad Matthæum Antimachum Patrem ita sibi placuisse hunc auctorem refert, ut nihil magis; aitque eum non tantum esse verbis aptum, pressumque, sed etiam artificio tanto, tanta lenitate, ac rerum copia ferri, ut post Herodotum, ac Thucydidem cum antiquissimis Græciæ scriptoribus non immerito comparari possit. Habebantur manuscripta in Bibliotheca Ioannis Surii. Verderius.

2. *De virtutibus* Libellus sub Plethonis nomine Græce editus est Antwerpiæ apud Plantinum cum aliis ejusdem Opusculis 1552. k) in fol. & Græce, & Latine ex Interpretatione *Adolphi Occonis* Augustani Basileæ apud Oporinum 1552. in 8°. & in doctrina recte vivendi ac moriendi cum plerisque aliis, idem Græce, & Latine editus est cum *Hieronymi Wolphii* annotationibus, l) & Jenæ cum Interpretatione ejusdem Wolphii 1590. in 8°. Vertit etiam illum Latine *Vincentius Marinerius*, ut ipsemet scribit Epist. ad Franciscum Dazam anno 1636. edita. Legitur manuscriptus apud me bis, & in Bibliotheca Bavarica Cod. 224. Veneta S. Marci Scam. 32. num. 22. & Augustana sæpissime, & legebatur in Bibliotheca Antonii Augustini Cod. 255.

3. Ora-

ne *Zacharias Orthus*, Professor Gryphisvvaldensis Academiæ, Rostoch. 1575. 8. *Antimachi* interpretatio prodiit Basileæ 1540 4. cum ejus Oratione de laudibus Græcarum literarum, & Dionysiii Halicarnassei præceptis de Oratione Panegyrica, Nuptiali, Natalitia & Epitaphiis p. 64-79. Demetrii Phalerei de membris & incisis, de periodis, de componendis Epistolis, & de characteribus dicendi. p. 80. 92. Et Polyæni præfatione de re militari. p 93-96. In præfatione narrat Antimachus se in Græciam iter suscepisse Græcarum litterarum discendarum causa & sub disciplina Moschi Lacedæmonii moratum quinquennium. Promittit & versionem Demetrii περὶ ἑρμηνείας. *Dabimus*, inquit, *etiam brevi fortasse Phalereum, auctorem plane in dicendo, Ciceronis sententia, politissimum, de interpretatione seu elocutione integrum Latine legendum.* De Hispanica versione horum Gemisti librorum infra, p. 740.

k) Puto Allatium scripsisse 1575. & numerum 1552. à typographo positum ex errore, quoniam idem statim iterum sequitur. Certe A. 1575. hic Plethonis libellus ex Bibl. Joannis Sambuci Græce apud Plantinum in fol. prodiit una cum duabus ejus Orationibus utraque lingva excusis ad calcem eclogarum Stobæi.

l) Basil. 1577. 8. Scripta cætera Plethonis libello de quatuor virtutibus Cardinalibus adjuncta sunt: *Platonis* Theætetus cum versione Adolphi Occonis. Libellus *Aristotelis* de virtutibus cum interpretatione Iusti Velsii, Caput de voluptate ex *Nemesii* libro de homine. *Platonis* Axiochus cum versione & notis Hieron. Wolphii, & *Demetrii* Cydonii de contemtu mortis cum versione Raph. Seileri.

3. Orationes duæ, quarum altera eſt, *De rebus Peloponneſiacis conſtituendis* ad Manuelem * Imperatorem, altera ad Theodorum Deſpotam *συμβουλευτικὴ Suaſoria*, de eodem argumento cum interpretatione Latina *Gulielmi Canteri*, m) Antwerpiæ ex Officina Plantiniana 1575. in folio. Habentur manuſcriptæ in Bibliotheca Bavarica Cod. 200. & alibi.

4. Subjungitur, n) *Locorum Peloponneſi omnium* per longitudines, & latitudines Aſtronomicas *deſcriptio*, deſumpta ex Ptolemæo, ſed quæ variant, a Gemiſto eſſe correcta, nullus dubito, ſi manuſcriptis habenda fides. Et elenchis hiſce, & in Auctores ſummos animadverſionibus maxime delectatum fuiſſe Plethonem, ex iis, quæ infra recenſentur manifeſtum cuique fiet.

5. *De Platonicæ, atque Ariſtotelicæ Philoſophiæ differentia*, o) Libellus publice expoſitus eſt Baſileæ 1574. in 4°. per *Georgium Chariandrum* in lingvam Latinam translatus, & Venetiis Græce apud Scotum cum Bernardini Donati Veronenſis Paraphraſi in 8°. Græce etiam editus eſt Pariſiis 1541. in 8°. cum ejuſdem Bernardini Dialogo, p) *De Platonicæ atque Ariſtotelicæ Philoſophiæ differentia.* Extat manuſcriptus in Bibliotheca Veneta ſcam. 17. num. 14. & Scam. 27. num. 51. Auguſtana, Index mſ. Ambroſiana Mediolani, Bavarica Cod. 261.

6. In oracula magica Zoroaſtris, Commentarii editi ſunt Græce & Latine ſtudio *Joannis Opſopœi* Pariſiis 1599. in 8°. cum Sibyllinis oraculis. Subſequiturque eorumdem Commentariorum Interpretatio *Jacobi Marthani.* q) Et antea Græce, & Latine ſeparatim Pariſiis in 4°. apud

* Palæologum, ad quem alia Gemiſti de rebus Peloponneſiacis & præcipue de Iſthmo Epiſtola adhuc inedita exſtat in Bibl. Cæſarea teſte Lambecio VII. p. 163. Incipit: Θειότατε Αὐτοκράτορ. Τὰ μὲν καθ' ἕκαςα ὧν ἄν σε ἐβουλόμην μαθεῖν, τάξης.

m) Ad calcem eclogarum Phyſ. & moralium Io. Stobæi.

n. Διαγραφὴ ἁπάσης Πελοποννήσου, παραλίου τε καὶ μεσογείου.

o) Περὶ ὧν Ἀριστοτέλης πρὸς Πλάτωνα διαφέρεται. Hic Georgii Plethonis liber oppugnatus eſt à Georgiis duobus, Scholario & Trapezuntio. Vide infra p. 387.

p) Eundem hunc Bernardini Donati Dialogum etiam Gemiſti libello præmiſſum video in editione Veneta apud Hieronymum Scotum 1540. 8. Paraphraſim præterea additam nullam: Sed Dialogum ipſum pro paraphraſi libri Plethoniani habuit Geſnerus & Allatius: Certe pleraque capita eadem quæ Pletho, etiam dialogus perſequitur.

q) Cum verſione Opſopœi poſita è regione, & ad calcem ſubjuncta Marthani interpretatione recuſus eſt hic Plethonis ad Oracula commentarius, quemadmodum Pſelli

apud Joannem Lodoicum Tiletanum 1538. eodem Marthano interprete. Titulus operis varie conceptus reperitur, alii enim scribunt: Πλήθωνος διασάφησις τῶν ἐν λογίοις τούτοις ἀσαφέστερον εἰρημένων *Plethonis expositio eorum, quæ in his oraculis obscurius efferuntur.* Alii: μαγικὰ λόγια τῶν ἀπὸ Ζωροάστρου ἐξηγηθέντα παρὰ Πλήθωνος. *Oracula magica eorum, qui Zoroastrem Magum secuti sunt, enarrata a Plethone.* In eadem expositiones Pselli circumferuntur. Extat in Augustana Index mſ. Nec alia videntur esse, r) quæ sub Zoroastreorum, & Platonicorum Dogmatum summa, titulo in Bavarica Bibliotheca Cod. 183. habentur.

7. Legi etiam in Catalogo nescio quo, Georgio Gemista Plethon Historia della Monarchia de los Persas, traducida en Castellano per D. Pedro Davii 4°. Vall. 164. I. 19. s) Et hæc quidem edita sunt.

8. Inedita etiam pleraque sunt, nec minoris momenti. Nempe ex plerisque auctoribus, *Excerpta*, sive *loca notatu digna*, qualia fuere, *ex Appiani Historiis de Macedonicis Regibus*, t) *ex Strabone, ex Theophrasti historia de plantis, ex historia Animalium Aristotelis, ex Diodoro Siculo de Assyriorum, & Medorum regno: Ex primo Antiquitatum Dionysii Halicarnassei, ex eodem*
386 *de Trojanis Diis, quos Æneas in Italiam transtulit, de Saracenorum post Heraclium felici progressu.* In Biblioth. Bavarica Cod. 185. Nec alia sunt, quæ alibi leguntur. Πλήθωνος παρεκβολαὶ ἐκ τῆς περὶ ζώων ἱστορίας. *Plethonis selecta ex Animalium historia.* Et in Veneta S. Marci, *Collectiones ex diversis Auctoribus* scam. 20. num. 20.

9. Geor-

quoque, in novissima Oraculorum Sibyllinorum editione Græcolatina quæ Servatio Gallæo curante lucem vidit Amstelod. 1689. 4.

r) Imo aliud scriptum perbreve, Ζωροαστρείων τε καὶ Πλατωνικῶν δογμάτων συγκεφαλαίωσις, quod superiore primum anno Græce lucem vidit ex Augustano Codice Witebergæ 1719. 4. edente Valentino Hermanno Thryllitio. Incipit: ἐκεῖνα μάλιστ' ἂν δέοι κεφάλαια εἰδέναι.

s) In Bibliotheca Hispanica Nic. Antonii T. 2. p. 150. titulus hujus libri plenior exstat hunc in modum: *George Gemista, o Plethon, La postrera historia de la Monarquia de los Persas hasta Alexandro Magno, con algunas Vidas de Capitanes famosos Griegos sacados del Latin de Emilio Probo.* Valladolid 1604. 4. Est Hispanica versio librorum Gemisti de gestis Græcorum post pugnam ad Mantineam.

t) Ex Appiani Syriacis excerptum de Macedonicis Syriæ Regibus, MS. in Bibl. Cæsarea. In eadem habentur & Plethonis excerpta ex Æliani de proprietatibus animalium, & ex Procopio &c.

Digitized by Google

9. *Georgii Gemisti artis Rhetoricæ prolegomena, vel potius incerti de proœmiis Artis Rhetoricæ. Epitome in Hermogenis Artem Rhetoricam.* Erat in Bibliotheca Antonii Augustini Cod. 255. Et Scoriaci Regia περὶ ἀρετῶν, προοιμίων ῥητορικῶν, Ἀριστοτελικῶν ζητημάτων. *De virtutibus, Proœmiis Rhetoricis, Aristotelicis quæstionibus.* Κατὰ τοῦ Στράβωνος περί τινων οὐκ ὀρθῶς κατὰ τὴν γεωγραφίαν αὐτῷ διορισθέντων. *Adversus Strabonem de nonnullis ab eo non recte in Geographia enumeratis.* In Palatina Heidelbergensi Cod. 177. & Britannicis, & Gallicis manuscriptis, & alibi. ἐκ τοῦ Στράβωνος γεωγραφικῶν, περὶ τοῦ τῆς γῆς τῆς οἰκουμένης σχήματος διορθωθὲν παρὰ τοῦ Γεμιστοῦ Πλήθωνος. *Ex Strabonis Geographicis de figura terræ habitatæ, sed correcta a Gemisto Plethone.* u) In Vaticana. Scoriaci Regia VI. ς'. 10. & VI. ζ'. 6. Veneta S. Marci scam. 21. num. 17. & Ambrosiana Mediolani.

10. *Chorographia Thessaliæ* x) in Bibliotheca Palatina Heidelbergensi, Regia Scoriaci. 11. num. 5. *De Isthmo* Veneta S. Marci. scam. 31. num. 21.

11. Προσφωνηματικός. *Allocutio.* P. οὐκ ἦν παραπλήσια, ὦ θειότατε, τὰ τῶν πολεμίων τέλη ἀποβῆ. Mediolani in Ambrosiana.

12. *Capita quædam Musica, Plethone Auctore.* Bavarica Cod. 183.

13. Προθεωρία εἰς τὸν λόγον τοῦ βασιλέως Μανουὴλ τοῦ Παλαιολόγου ἐπιτάφιον εἰς τὸν αὐτοῦ ἀδελφόν. * *Præmeditatio in Imperatoris Manuelis funebrem orationem in fratrem.* P. περιπαθὲς μὲν τὸ προοίμιον, καὶ οἷον φύσιν' αὖ ἀδελφῷ μάλιστα πρέπον. *Oratio funebris in Helenam Palæologinam.* in Bibliotheca Vaticana, & Altempsiana. *Alia in Hypomonem, & Cleopem Imperatrices.* In Indice manuscript. Codicum. Μονῳδία ἐπὶ τῇ ἀοιδίμῳ δεσποίνῃ Ὑπομονῇ. y) *Monodia in celebrem Dominam Hypomonem.* In quo etiam non post multa legebatur, Πλήθωνος μονῳδία ἐπὶ Ὑπομονῇ, καὶ Κλεόπῃ ταῖς βασιλίσιν. *Plethonis Monodia in Hypomenem & Cleopem*

u) Hoc scriptum habuit, atque in syntagmate Græcorum Geographorum edere voluit Lucas Holstenius. Vide Lambecium lib. 1. p. 114.

x) Exstat etiam in Bibl. Cæsarea. Lambec. VII. p. 165. Ex libro nono Strabonis excerptam disces ex Labbei Bibl. nova MSS. p. 120.

* Edita hæc προθεωρία Græce & Latine à Combefisio cum oratione ipsa Manuelis Palæologi in fratrem Theodorum Despotam T. 2. Auctarii novi Bibl. Patrum p. 1037. Paris. 1648 fol.

y) In eadem Bibl. Cæsarea. Vide Lambecium V. p. 175. Etiam in Bodlejana & Regia Paris.

Digitized by Google

pem Imperatrices. Ex his excerpta, quæ de Immortalitate animi tractant, sunt penes me. Erantque in Bibliotheca Saregica, ut tradit Justus Rycquius in Centuria nova Epist. 29. *Oratio funebris in obitu Reginæ Cleopæ Palæologinæ, in qua de animæ immortalitate agitur.* In Augustana, Index manuscriptus, & Lolliana. *Georgii Gemisti Plethonis funebris oratio in Imperatricem quandam*: Index Bavaricus Cod. 162. Et Scoriaci in Biblioth. Regia. Ἐπικήδειος λόγος τῇ βασιλίσσῃ, καὶ περὶ ἀθανασίας ψυχῆς. *Oratio funebris in Imperatricem, & de immortalitate animæ.* XI. num. 5.

14. Epitome historiarum Sicularum, z) ni fallit titulus, quem tamen & epitomatores Gesneriani agnoscunt. In Bibliotheca Imperatoris Viennæ Austriæ. Possevinus in Indicibus.

15. *Historia.* In Catalogo exhibito a Grammatico, apud Verderium in supplemento; nisi eadem sit cum edita, gestorum post pugnam ad Mantineam.

16. *Explicatio in voces Porphyrii, & in decem Categorias Aristotelis.* In Bibliotheca Constantini Varini. ex Verderio.

17. *Explicatio in Analytica Aristotelis*, apud Joannem Suzium Constantinopoli, ex Verderio. In Bibliotheca quoque Regis Gallorum habentur, ejusdem *excerpta ex Strabone. Adversus Scholarii defensiones Aristotelicas. Epistolæ ad Bessarionem. De iis, in quibus dissentit Aristoteles a Platone. De virtutibus. Ex Diodoro Siculo, & Plutarcho de iis, quæ acciderunt post pugnam ad Mantineam lib. 2. In funere Cleopæ Imperatricis Palæologinæ. De Assyriorum, & Medorum Regno excerpta ex Diodoro Siculo.*

18. Verumtamen cum Gemistus in eo libro, quem *de differentia Platonicæ, atque Aristotelicæ Philosophiæ* scripsit, non differentiam tantum inter utrosque examinasset, sed acrius omnia conviciorum
387 genera exaggerans, non veritus esset, homini primario contumeliam facere, præstantissimorum virorum odia, & calamum in se concita-

z) Ex Diodoro Siculo excerpta suspicor intelligi, jam supra num. 8. memorata. Non omittendum etiam scriptum Gemisti duplex in Bibl. Cæsarea obvium, præteritumque Allatio, μέθοδος εὑρέσεως ἡλίου καὶ σελήνης καὶ τῆς τῶν ἀστέρων ἐποχῆς ἀπὸ κανόνων ὧν αὐτὸς συνεστήσατο. *Methodus Astrologica inveniendi loca Solis & Lunæ & astrorum ortus, secundum canones quos ipse composuit*, qui & ipsi subjiciuntur; una cum *introductione in Genethlialogiam.* Ejusdem *Canon Chronologicus à Nabonassare ad Imp. Michaelem Palæologum.* Vide Lambecium VII. p. 196.

citavit; a) neque enim passi sunt adeo fœde, atque enormiter innocuum hominem proscindi; inter eos mitissimus Bessario, cujus illa vere aurea, piaque sententia fuit ad Michaelem Apostolium, εὐ λοιδορίαις τοῦ ἀντιδίκου, ἀλλ' ἀποδείξεσι, καὶ λογικαῖς ἀνάγκαις τῷ φίλῳ συνηγορητέον, τὸν δ' ἐχθρὸν ἀμυντέον. *Non conviciis in adversarium, sed demonstrationibus, atque insolubilibus rationibus amico suppetiæ ferendæ sunt, vindictaque de inimico sumenda.* Libellum pro Aristotele in Plethonem, licet Præceptorem composuit. Πρὸς τὰ Πλήθωνος πρὸς Ἀριστοτέλην περὶ οὐσίας. *Ad dicta Plethonis in Aristotelem de substantia.* P. ἡ τις ἁπλῶς τε καὶ ἅμα. Et Theodorus Gaza Philosophicarum artium cognitione instructissimus, neque Plethone ipso inferior. Gazæ pro Plethone respondit Michael Apostolius; Apostolio Andronicus Callistus, & Bessario ipse Cardinalis, epistola de hac re data, temerarios Apostolii conatus repressit, compulitque ad Palinodiam. Georgius etiam Scholarius, de quo post Plethonem agemus, communi studio, ac quibus præstabat ingenii opibus ab obtrectationibus, & calumniis, Plethonem divexans, Aristotelem defendit: eo scopo, ut multo excellentiorem b), doctrinam Aristotelis Platonica ostenderet. Quod anxie nimis Pletho ferens, non dissimilibus opprobriorum plaustris, a quibus semper sibi etiam in Plethonem Bessario temperaverat, Scholario respondit, cujus ignorantiam non sine contumelia multis conatur ostendere, & consilii sui tenax assidue Platonem extollit, Aristotelem cœlo ab alto dejicit opusculo, quod inscripserat, πρὸς τὰς Σχολαρίου ὑπὲρ Ἀριστοτέλους ἀντιλήψεις. *Ad Scholarii pro Aristotele objectiones.* P. ἐγὼ μὲν οὐκ ὀψὲ ὥς γε σὺ φῂς, ἀλλ' ὅτε τὸ πρῶτον ἠσθήθην εὐθὺς ἔπεμψα. Legitur in Biblioth. c) Augustana, Altempsiana, Ambrosiana

Uuuu 2

a) De hac controversia litteraria Philosophorum decimi quinti sæculi consulere juvabit eruditam clarissimi Boivinii diatribam insertam Tomo quarto memoriarum Academiæ Regiæ Inscriptionum & elegantiorum literarum, quæ Gallica lingva prodierunt Parisiis in 4. & Amstelodami 1719. 12. Inter alia p. 485 seq. Gallice affert Epistolam Nic. Secundini datam Viterbii 5. Iun. 1462. ad Andronicum Callistum, qua ejus scriptum contra Apostolium & Gazam magnis effert laudibus: Apostolii convicia ac calumnias detestatur. Deinde p. 488. sq. duas Bessarionis ad Callistum, unam brevem & alteram prolixiorem ad Apostolium, illam ipsam nempe ex qua aureum illud monitum Allatius retulit, & doctissimo Cardinali dignissimam: dignissimam item quæ sæpius legatur ab Apostoliis nostræ ætatis quos maximis viris obtrectare & lacerare eorum famam non pudet. b) Et dogmatibus Christianis congruentiorem, faciliusque cum illis conciliandum.

c) In Cæsarea quoque, ut refert Lambecius VII. p. 162, & in Regia Parisiensi, teste Boi-

Digitized by Google

ſiana Mediolani, Veneta S. Marci ſcam. 27. nu. 51. penes me: Eratque in Saregica, referente Rycquio epiſtola ſupra laudata. Geſnerus tradit ſe vidiſſe Bononiæ apud S. Salvatorem, ſed imperfectum. Cum Heidelbergæ morarer, tractatum hunc pro ævo Auctoris antiquum eleganter, emendateque deſcriptum, quem a Nicolao Alemanno dono acceperam, Gottardo Voegelino Typographo ſatis celebri impenſe expoſtulanti tradidi, ut una cum alio, *De differentia Platonis, & Ariſtotelis*, & ſi fieri poſſet etiam Latine typis elegantiſſimis evulgaret; an evulgatum ſit, ad hunc diem c) non novi.

19. *Epiſtola ad Demetrium Porphyrogennetam*, in Biblioth. Auguſtana, Index mſ. Περὶ εἱμαρμένης, *De fato*. In Bibliotheca Auguſtana, Ambroſiana Mediolani, ſanctorum Apoſtolorum Neapoli apud Clericos Regulares, ex qua opus deſcriptum beneficio piiſſimi, mihique amiciſſimi Neophyti Rhodini penes me etiam conſervatur.

29. *Ad Beſſarionem Cardinalem bina epiſtola*; d) in quibus præcipue in doctrina Platonicorum Quæſtiones a Beſſarione Gemiſto propoſitæ diſſoluuntur. Primæ principium, *οὐ πάντας οἴεσθαι χρὴ τοὺς ἄνδρας τούτους.* Secundæ, *ἐπειδὴ καὶ μαρτυριῶν δέῃ πρὸς τὰ προγεγραμμένα σοι.* apud me: neſcio, an ſit illa, quæ ſcam. 17. num. 14. *Epiſtola de doctrina Platonis* in Biblioth. Veneta S. Marci recenſetur.

21. *Μηνῶν, καὶ ἐτῶν τάξεις, καὶ ἡμερῶν ἀπαρίθμησις. Menſium, & annorum ordo, & dierum recenſio.* Scoriaci in Biblioth. Regia 11. num. 5.

22. Περὶ Θεοῦ φυσικαὶ ἀποδείξεις. *De Deo naturales demonſtrationes.* P. *πᾶν τὸ ὂν ἐνεργείᾳ ἐξ ἀνάγκης ἔχει τινὰ κατὰ φύσιν ἐνέργειαν.*

23. Περὶ νομοθεσίας, ἢ περὶ νόμων βιβλία τρία. *De Legibus libri tres.* Cujus operis duo ſuperiores, *De menſibus, & annis, & de Deo demonſtrationes* ſegmenta omnino ſunt. Quod etiam videtur judicare Gaza cap. 1. de menſibus. *καὶ Πλήθων δὲ ἐφ' ἡμῶν ἀνὴρ τῶν ἐπιφανῶν χαλεπὸν ἡγούμενος εὑρεῖν τὸ ἀνάλογον τούτοις, εἶτα ἐπιζητεῖν. κἂν τοῖς περὶ*

vinio, qui teſtatur Plethonem in hoc ſcripto iratum & ſuperbum ſe Gennadio præbere adverſarium. *Plethon y parle à ſon adverſaire avec toute l'aigreur d'un homme piqué au vif, & avec toute l'hauteur d'un Maitre qui fait la leçon à un Ecolier.* Nonnulla ex illo ſcripto affert Eugubinus lib. 1. de perenni Philoſophia cap. 25.

c) Nec ad hunc diem uſquam evulgatum eſt.

d) Confer Lambecium VII. p. 163.

ἐν νομοθεσίας δὴ λόγοις περὶ ἡμερῶν καὶ μηνῶν, καὶ ἐνιαυτοῦ ὑφηγούμενος. οὐκ ὀνομάζει ὡς Ἀττικοὶ ἦγον τοὺς μῆνας. *Et vero Plethon hoc seculo vir clarus operosum reputans invenire, qua ratione hi mutuo respondeant, inquirere destitit: in Commentariis de legum institutione, cum de diebus, mensibus, & anno praecipiat, qua tamen ratione Athenienses menses suos agerent, ne verbum quidem facit.* Primum in tractatu nostro, *De mensura temporum Antiquorum, & praecipue Graecorum* exscripsimus cap. 12. cum Gazae pro Plethone, quem ille carptim in opusculo de mensibus reprehendit, responderemus. Libri plane Plethonico Genio suppares, totius antiquitatis, & Theologiae antiquorum Philosophorum promicondi; rari tamen & mihi incertum, an integri alicubi detineantur, e) indigni, qui tamdiu lateant, digni luce, & qui omnium manibus terantur. Argumentum, f) quod indiculo librorum praefigitur, ut tanti Thesauri aliquem gustum tu quoque Lector habeas, tale fuit, ἡ βίβλος ἥδε περιέχει θεολογίαν μὲν τὴν κατὰ Ζωροάστρην τε καὶ Πλάτωνα. ὀνομαζομένων τῶν διὰ φιλοσοφίας ἀναγνωριζομένων θεῶν τοῖς πατρίοις τοῖς ἕλλησι θεῶν ὀνόμασιν, ἑλκομένοις ἑκάστοις ἐκ τῶν οὐ πάνυ τοι συνῳδοῦ φιλοσοφίᾳ, διὰ τὰς ὑπὸ τῶν ποιητῶν διαστροφὰς ἐπὶ τὸ ὡς μάλιστα δὴ φιλοσοφίᾳ συνῳδόν. ἠθικὰ κατά τε τοὺς αὐτοὺς τούτους σοφοὺς, καὶ ἔτι μὴν τοὺς Στωϊκούς. πολιτείαν δὲ Λακωνικὴν ἀφῃρημένου μὲν αὐτῆς τοῦ ἄγαν τῆς σκληραγωγίας, καὶ τοῖς γε πολλοῖς οὐκ εὐπαραδέκτου. προστιθεμένης δὲ τῆς ἐν τοῖς ἄρχουσι μάλιστα φιλοσοφίας τοῦ κρατίστου δὴ τούτου τοῦ Πλατωνικῶν πολιτευμάτων, ἁγιστείας εὐσταλεῖς, καὶ οὔτε περιέργους, οὔτ' αὖ τοῦ δέοντος ἐκλιπεῖς. φυσικὰ δὲ δὴ κατὰ Ἀριστοτέλην τὰ πολλὰ ἅπτεται δέ πως ἡ βίβλος, καὶ λογικῶν ἀρχῶν, ἀρχαιολογίας τε ἑλληνικῆς, καί πως καὶ ὑγιεινῆς διαίτης. *Liber continet Theologiam dogmatibus Zoroastris, & Platonis conformem, cum* in

e) Post auctoris mortem enim exhibitos Gennadio CPol. à Demetrio Palaeologo, ac per censuram Gennadii combustos testatur Gennadii Epistola ad Joannem Exarchum & Anonymi Graeci scriptum apud Lambecium VII. p. 175 & nota Barberini Codicis quem Allatius memorat infra p. 391. ubi sex tantum Capita libri primi in illo superesse notat. Sed in codice Caesareo apud Lambecium VII. p. 171. supersunt capita decem, cum indice capitum libri tertii omnium, hoc est à capite XXIX. totius operis ad XLIII. Ejusdem operis caput sextum est Gabrieli Naudaeo p. 160. pentadis quaestion. iatrophilologicar. V. de fato & fatali vitae termino p. 160. memoratus Plethonis tractatus mira brevitate circumscriptus περὶ εἱμαρμένης, *de fato*, quem ait Allatii beneficio in lucem proditurum, quod haud factum est.

f) Idem argumentum publicavit Allatius libro de mensura temporum cap. XI. p. 133. seq. edit. Colon. 1645. 8. & Lambecius VII. p. 173.

Digitized by Google

in ea recenseantur Dii, qui per Philosophiam innotescunt, patriis Graecorum eorum nominibus, singulis ex iis, quae non adeo ob Poetarum discordes sententias, seu tergiversationes conformantur, ad quam conformissimum philosophiae genus ree dactis. Moralia secundum hos eosdem sapientes, nec non Stoicos. Rempublicam vero Laconicam, dempta tamen ex ea nimium severa, ac aspera educatione, nec a multis probata, adjecta quae apud Principes in precio est, philosophia, potissima nempe inter alias, quae Platonicis Reipublicae administrationibus constat: bene comptas sacrorum ceremonias non nimis curiosas, neque in necessariis deficientes. Naturalia pleraque ex sententia Aristotelis. Delibat etiam quodammodo liber & principia, quae a ratione non absunt, antiquitates Graecorum, & in quibusdam diaetam salubrem. Horum publicatione, g) & quod plerique parum in eum essent alias ob causas propensi, offensionem multorum incurrit, qui in eum acriter invecti non ludibrio tantum hominem habuere & maledictis onerarunt, sed etiam a fide Christiana, non alterius, quam horum librorum doctrinae probatione, ad Gentilismum prolapsum descivisse affirmarunt, ac caeteros Christianae religionis asseclas monuerunt, ut a similibus libris, & homine abstinerent, caverentque sibi a non minus Mahumetana doctrina perniciosis dogmatibus; in quo iniquiores se aliis, & quam par erat, praestitere Georgius Trapezuntius in Comparat. Platonis, & Aristotelis cap. penultimo lib. 3. *Alter nobis jam natus, & educatus est Machumetus, qui nisi provideamus, tanto exitiosior primo futurus est, quanto Platone ipse Machumetus perniciosior fuit. Quidam in Peloponneso vir, Platonis & eloquentia, & scientia, & pietate alumnus, Plethon agnominatus scripsit exquisitissime, eloquentissimeque nova quadam instituta vivendi, in quibus multa etiam adversus pietatem Catholicam evomuisse creditur. Nam constat ipsum ita Platonicum fuisse, ut nihil aliud, quam Plato senserit, de Diis, de Anima, de sacrificiis, aut Deorum, aut Daemonum, caeterisque omnibus tam magnis, quam parvis, verum esse profiteretur, & scribere non obstare auderet. Audivi ego ipsum Florentiae, venit enim ad Concilium cum Graecis*

g) Laudatus Boivinius ex Gennadii Epistola ad Ioannem Exarchum negat libros hos ab ipso vulgatos Plethone adhuc superstite, sed pressos potius & clam habitos, donec post ipsius obitum à Demetrio Palaeologo despota proderentur. Criminationem tamen de mala Plethonis adversus Christianam religionem intentione non putat fundamento aut veritate destitutam, ita ut Bessario quoque licet Plethonem Magistrum suum coleret alioqui & magni faceret, tamen noluerit in opere adversus calumniatorem Platonis vel verbulum pro defendendo Plethone facere.

Digitized by Google

Græcis, aſſerentem unam, eandemque religionem uno animo, una mente, una prædicatione univerſum orbem paucis poſt annis eſſe ſuſcepturum; cumque rogaſſem Chriſti, ne, an Mahumeti? Neutram, inquit, ſed non a Gentilitate differentem. Quibus verbis commotus ſemper odi, & ut venenoſam viperam pertimui, 589 *nec videre, aut audire amplius potui. Cepi etiam a nonnullis Græcis, qui ex Peloponneſo huc profugerunt, palam dixiſſe, ipſum antequam mortem obiſſet jam fere triennio, nonnullis annis poſt mortem ſuam, & Machumetum, & Chriſtum lapſum iri, & veram in omnes orbis oras veritatem præfulſuram. Liquido igitur ſignificare volebat, religionis, ac pietatis, cujus ipſe aut author eſſet, aut contemtæ, ſpretæque relator, fulmina, ſonumque terribilem in omnes gentes mirabiliter exiturum. Nam librum, quem de his rebus compoſuit, poſt infelicem, turpem, ac miſerabilem exitum ejus, natus enim Chriſtianus, & aqua, Spirituque ſancto renatus in Gentilitatem ex amentia recidit, ne publice legeretur, & multis officeret, a Peloponneſi Principe Demetrio, ſicut fertur, ereptus celatusque eſt. Quare niſi diligenter ab iis qui ſimilibus rebus præſunt, quæſitus igni tradatur, ſcio quid dico, & ratio enim, & præterita, quæ accidunt, non contemnendam futurorum mihi divinationem attulerunt, major clades generi humano futura eſt, quam Machumetus invexit. Non credunt Primates, Pontifices negligunt, & qui apud eos plurimum poſſunt, irrident.* Et infra, *Vidi, vidi ego, vidi, & legi preces in Solem ejus, quibus ſicut creatorem totius, hymnis extollit, atque adorat, tanta verborum elegantia, compoſitionis ſuavitate, numeri ſonoritate, ſchematum rebus accommodata dignitate diſtinctas, ut nihil addi poſſe videatur, ſententiis autem ita caute divinos ſolis honoris efferentes, ut ne doctiſſimi quidem qui attentius, ſæpiusque perlegerint, animadvertere poſſint. Quales ergo putamus libros eſſe illos, in quibus ſcribendis totam ætatem conſumpſerat, ad quos totum animum, totam curam, omnem operam, ſtudium, diligentiam, vigilantiam ſuam tranſtulerat. Obſervavit veterator peſſimus inventa ad ſenectam (centum enim pene miſera ætate annos complevit) quanti temporibus noſtris fides Chriſti apud pleroſque fuit, vidit nullam eſſe inter Chriſtianos charitatem,* &c. Manuel magnæ Eccleſiæ Rhetor adverſus Plethonem de proceſſione Spiritus ſancti, ex ſententia quoque Scholarii Patriarchæ. *καθάπερ τηνικαῦτα Ἰησοῦτοι υἱὲς ἦσαν λογικῆς μὲν παιδείας, ἢ πρὸς βραχὺ, ἢ οὐδαμῶς μετασχόντες· φήμῃ δὲ ματαιοτάτῃ ὑπὸ τοῦ πλάνου συμφρηθείσῃ διαβόλου κατακολουθοῦντες ἀνοήτως, καθάπερ ὡς τὰ πολλὰ τῷ ἀχυρώδει τῶν ἀνθρώπων συμβαίνειν εἴωθε δήμῳ. ἀλλ᾽ ὁ πολὺς καὶ μέγας τὰ θεῖα καὶ μακαριώτατος τῷ ὄντι ἐν Πατριάρχαις Γεννάδιος ὁ καὶ Σχολάριος, ὁ τά τε θύραθεν, καὶ τὰ καθ᾽ ἡμᾶς θεοσοφίας ἄκρα περιο-*

περιουσίᾳ πεφθακὼς ἐν τέλει ἀσχινοίας, καὶ ποταμὸς ἑκατέραιν ἀναδεχθεὶς ταῖν σοφίαιν ἀείῤῥους, ὡς ἔτο πρoὔπτον ἄγαν τοῖς γε, καὶ ἀμηγέπη λογικῆς μεταχοῦσι παιδείας ἐκ τῶν σφῶν συγγραμμάτων τελεῖ. ἔτος δὲ ὁ ἁγιώτατος, καὶ θειότατος ἀνὴρ ἐξηταχὼς καὶ αὐτὸς τὰ ἔδε καλοῦ Γεμιστοῦ καὶ τὴν ἐνοῦσαν διπλῆν αὐτῷ κατανοήσας φθορὰν, καὶ παχύτητα, οὕτω πως περὶ αὐτοῦ ἀποφαίνεται λέγων. εἰ γὰρ καὶ πρὸ μικροῦ Πλήθων γέγονε τὴν ἑλληνικὴν πολυθεΐαν αὖθις ἀνανεοῦν δι' ἀμβλύτητα διανοίας τοῦτ' ἐπεπόνθει. καὶ ἡμεῖς γε κατὰ τῆς ἀβουλίας ἐκείνου πλεῖστα συνεγραψάμεθα, ἵνα μηδεὶς κινδυνεύσειε τῶν ἁπλουστέρων τῇ ψευδεῖ τῆς ἐκείνου σοφίας φήμῃ πειθόμενος. μαθημάτων μὲν γὰρ τῆς ὑπτιέστητος μόνης μετέσχεν, ἀλλ' ἐδὲν ἄξιον αὐτῶν ἀπώνατο. εὐφραδείας δ' ἐπεμελήθη, ἀλλ' ἐν ἀσεβεστάτοις καὶ ἀφρονεστάτοις συγγράμμασιν, ἣν Λατίνων παροιμία προσηκόντως ἠμᾶ, purus Grammaticus, purus Asinus. οὕτω δ' ἁπλῶς πάνυ καὶ τῶν χυδαίων ἐδὲν σχεδόν τι διαφέρων ἦν περὶ τὸ δύνασθαι κρίνειν ἀληθείας περὶ καὶ ψεύδους. ὥστε καὶ παῖς αὐτὸν ἐξήλεγχεν ἂν καὶ παιδὶ ἀντιλέγειν, ἐκ ἂν οἷός τε ἦν πειραστικῶς ψευδομένῳ, διὸ καὶ τὴν τοσαύτην ὑπέστη πλάνην ὁ μάταιος. *Quemadmodum tunc temporis tales quidam erant, quibus Logica artis, aut parum, aut nihil inerat, inanissimi vero rumoris a plano Diabolo sparsi, inconsiderati quemadmodum ut plurimum levissima veluti palea homuncionem plebecula contingere suevit, sectatores. Sed magnus grandisque sanctitate & vere beatissimus Patriarcha Gennadius cognomento Scholarius non tantum in externa, sed nostra divina doctrina affluenter nimis, ad extremum usque perspicacitatis pertingens, ut utriusque sapientia perennis fluvius omnium testimonio comprobatus, ut plane quibus aliquid Logicarum disciplinarum in pectore est, ex illius Commentariis manifestum est. Hic sanctissimus, ac divinissimus vir perbelli nostri Gemisti rebus examinatis, duplicique illi innata pernicie, atque hebetudine perspecta, hunc in modum de eo sententiam tulit. Quamquam ante hos paucos dies Plethо Gentilium Deos complures rursus restituere conatus sit, id hebetis illius consilii, ac intellectus vitium fuit, & nos in ejus amentiam plurima scripsimus, ne quis e simplicioribus inani illius sapientia fama credens, discrimen adeat. Mathematicis namque disciplinis, sed illis, qua ex trivio erant inficiebatur, a quibus nullum fructum perceperat. Eloquentia operam dedit, sed in impiissimis aeque ac stultissimis scriptionibus; idque optimo Latinorum proverbio exprimitur, purus Grammaticus, purus Asinus, rudis adeo, nihilque a vili, vulgarique hominum genere differens in veritate ac mendacio dijudicandis. Quare quilibet eum facili negotio refellebat, & puero, dummodo puer aliquid tentandi causa mentiretur, respondere haud poterat. Quapropter tanto errore*

levis

Digitized by Google

levis ille abreptus est. Theodorus item Gaza lib. de menſibus cap. 16. Τίνες δ' αὖ εἴησαν ἱερομηνίαι Πλήθωνι μὲν ἥρμοττε φαίναι, ὡς δή τινας ἑτέρας τῶν ἡμῖν νομιζομένων νομοθετοῦντι. ἡμῖν δ' ἥκιστα δεῖ ἄλλως τε καὶ μὴ περὶ τούτου νῦν ὄντος τοῦ λόγου. *Cæterum qui dies forent celebres, feriatique Plethoni quidem non erat indecens recenſere, ut qui alios dies feſtos, quam qui a nobis recepti ſint, conſtituat. Nobis vero id minime opus eſt: cum de his in præſentia ſermo ſuſceptus non ſit.* & alibi ſæpius hominem latenter carpit, an merito, judicent alii. Ego dixerim Plethonem eloquentia, ingenii acumine, & diſciplinis omnibus excelluiſſe, & aſſidua ſcriptorum lectione ſupellectilem ſibi multam, ac tantam comparaſſe: hinc eruendis e latebris Philoſophorum, & Platonicorum potiſſimum ſententiis, iisque ſcripto tradendis, plusquam par erat, materiæ addictum animum advertiſſe, & ſtudio pertinaci contra ſentientium opiniones dente etiam maledico vellicaſſe, non ut eorum prava dogmata de novo, quæ docte ipſe refellit, in hominum animos per ſe infixa prorogaret, ſed ut ex tam vaſto, ac lacrymabili naufragio tabulas diſciſſas, ac vagas in unum veluti portum ſanas, atque incolumes recolligeret; indeque majeſtas Chriſtianæ religionis, ac veritas dilucidior appareret, quod & ſanctiſſima noſtræ religionis capita ante, & poſt Plethonem, non contemnendo, neque illaudato labore diligentia, & admodum proficuo ſtudio confecerunt, neque illos quiſquam de impietate poſtulavit. Quid enim vetat antiquorum arcana, & ceremonias comprobando, ſine offenſa Chriſtianæ rei, neſcientibus pandere. At hymnum conſcripſit, eumque in ſolem elegantiſſimum. Fateor. Ideone ſolem tamquam Deum laudavit, retulit in Deos ut Deum, ad eumque tamquam ad Deum manus ſupplices tetendit? Fabulæ. Admirandam Planetæ ſplendidiſſimi vim, profuſa in genus humanum beneficia, Dei omnipotentis ad quemlibet nutum ſervum irrequietum, ac fidum miniſtrum expreſſit. Aliam ab Chriſtiana non poſt multos dies religionem futuram aſſeveravit. An hoc in Gentilismum degenerare? An hoc pietatem dejerare fuerit? Hoc quoque ævo a prudentiſſimis, & piiſſimis hominibus, dum pravi hominum mores quotidie in pejora ruentes, ita ut nullam pietatis, nullam bonitatis Chriſtianæ ſpeciem præ ſe ferant, conſpiciuntur, fidem ac religionem Chriſtianam in aliam, atque aliam, formam commutatam, ruituram tandem in externum quippiam aſſeveratur continuo, & vultu triſti illacrymatur. Quid mores ad religionem ipſam? Quid uſus ad

mata? Fidei finem ego non video. Non probo. Ad exitum usque Mundi, vitæ hominum suppar producetur; ideone & probati, ac Christiani mores semper perstabunt, neque in vitia a pietate Christiana & religione longe aliena degenerabunt? Illud verum est, Plethonis ingenium licet ab Adversariis reprehensum est, numquam tamen ejus vitæ institutum ab illis etiam, qui ejus omnia arguerunt, fuisse damnatum. Ut hinc arguas tali viro simile facinus non potuisse, nisi per scelus omne appingi. Dum ergo Trapezuntius, Scholarius, aliique in Platonem, tamquam scriptorum omnium perniciosissimum invehuntur, Pletho Platoni addictissimus, non potuit neque crimen inconstan-
391 tiæ, neque calumniarum effugere. Hæc de religione. Quid de doctrina, & eloquentia, quæ in eo Scholarius, h) sed fere solus desiderat. Ne verbis rem agere videar, ab hostibus testimonium sumam. Bessario ad Apostolium, *σοφός τε καὶ μεγάλης τῷ ὄντι εὐφυΐας ὁ ἀνήρ. Sapiens, & magna, ut verum fatear, vir ille dexteritate ingenii fuit.* Trapezuntius loco dicto, *Gemistus non minor eloquentia Platone, non inferior scientia illi.* Et, *Gemistus, extant enim nonnulli, Romaque inveniuntur scripta ipsius, sic ornate eleganterque scribit, sic Platonis figmenta breviter, distincteque refert, sic Gentilitatis opiniones defendit, sic nostras crediderim in illis ab eo libris oppugnari, ut nemo nisi doctissimus in eum mutire possit.* Et, *Hic sermone gravissimus, doctrina callidissimus, causa longe superior, non enim nova excogitat, sed vetera novis rationibus revocat.* Et Theodorus Gaza cap. 1. de mensibus, *καὶ Πλήθων δὲ ἐφ' ἡμῶν ἀνὴρ τῶν ἐπιφανῶν. Et Plethon hoc sæculo vir celebris.* Et, *καίτοι τἄλλα τὰ περὶ τὴν φωνὴν ἕπεσθαι προθυμούμενος Ἀττικοῖς, καὶ σφόδρα περὶ τοῦτο σπουδάζων. Tametsi in cæteris rebus, quæ ad vocem spectant Atticos æmulari magnis votis expetit, in eoque sedulo, operam navat.* Concludam testimonio Michaelis Apostolii, qui aliquando ex Plethonis amore insanit. *ἀνδρὸς οὐ μόνον αἰδεσίμου ἀλλὰ καὶ αὐτῷ Ἀριστοτέλει, καὶ πᾶσι τοῖς παλαιοῖς, εἴγε κατ' ἐκείνους ἐγένετο ὁ ἀνήρ. Viri non tantum iis, qui nunc vivunt, sed ipsi etiam Aristoteli, omnibusque veteribus, si eorum ætate fuisset, venerandi.* An ergo sapientia, vel eloquentia defuit Gemisto, quam illi vindicant, & plenis buccis asserunt adversarii? Et revera Scholarii, & Manuelis sententia non ex judicio, sed rabie, & calumniandi libidine effusa est. Est enim Pletho, stylo quidem accurato, eleganti, presso, Attici succi pleno, sententiis grave, argumentis vehemente, eruditione vero, & antiquarum rerum congerie quandoque obscu-

h) Confer quæ Allatius infra p. 406.

Digitized by Google

obſcuro, atque difficili, non tamen ob Gratias, ac Veneres, quibus ubique dictionem aſpergit moleſto: adeo ut cum antiquis, nec immerito æquiparetur, ſui ævi ſcriptoribus a pleriſque anteponatur. Ego ſane cum illius aliquid lego, vetuſtiſſimæ antiquitatis ſuccum, & venuſtatem plane Atticam, quidquid alii parum æqui dicant, admiror. In Bibliotheca Barberica Cod. 263. habetur, πλήθωνος νόμων συγγραφῆς βιβλίον α΄. *Plethonis de legibus liber primus.* Sunt tantum capita ſex. In quibus adnotavit neſcio quis: *Hoc tantum ex divino illo volumine Politicorum, ſive de Legibus Gemiſti ad nos pervenit, reliquum ſacrilegus Scholarius flammis conſumpſit; veterique odio, & inimicitiis adeo indulſit, ut ne communi quidem utilitati pepercerit, ſæviens in libros, quando in Auctorem nequiverit.*

24. In rebus noſtræ fidei ſcripſit, περὶ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. *De Incarnatione Filii Dei.* Περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, *De proceſſione Spiritus ſancti* contra Latinos, vel hac inſcriptione, ἀπόδειξις ὅτι ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ οὐδὲν ὅλως ἀδύνατον ἕπεται. *Demonſtratio, Spiritum ſanctum ex Patre ſolo procedere, neque inde aliquod ſequi abſurdum.* P. τὸ ὑπὲρ Λατίνων βιβλίον, τὸ ἐς ἡμᾶς ἧκον. * Qui cum ex fundamentis Gentilium Philoſophiæ ad id probandum argumenta petiiſſet, neque Græcis ipſis ex ſchiſmate ſatis fecit, quin ex iis Manuel Peloponneſius, Magnæ Eccleſiæ Rhetor, qui ſub Patriarcha Pachomio i) vivebat, ut de eo tradit in Hiſtoria Eccleſiaſtica Manuel Malaxus, k) ita argumenta Plethonis libro de hac re edito, cujus illud principium eſt, μηδέπω κείνας ἄνδρας αἰδαήμονας ἐάσῃς, refellit; ut non minus eum in hoc libello, quam alii in libris de Legibus, impietatis ac Gentiliſmi accuſaret. Verba Manuelis, quia non ita omnibus in promptu ſunt, ſed non omnia, hic apponam. ὁρᾷ γάρ μοι τὸν ἀθεώτατον Γεμιστὸν ἐν τῷ σφετέρῳ τῷ-

* Præter breviorem huncce, etiam alius prolixior ejuſdem argumenti Plethonis liber ex Chio allatus memoratur ab Allatio lib. 3. de conſenſu c. 3. §. 6. qui incipit: βιβλίον τόγε εἰς ἡμᾶς ἧκον πρῶτον ἄρχεται τοῦ τῇ σφετέρᾳ δόξῃ ἀμύνειν. *Puto*, inquit Allatius. *id opus à Gemiſto antequam in Concilium* (Florentinum A. 1438.) *veniret, cum quilibet ſe prepararet ad pugnam, ut aliquid dixiſſe videretur, conceptum excluſumque fuiſſe.* Gemiſti ſermones in Concilio Florentino habiti referuntur à Silveſtro Sguropulo in Hiſtoria illius Concilii p. 155. 197.

i) Circa A. 1510.

k) Apud Cruſium in Turco Græcia p. 146.

δὲ συγγράμματι κριτὴν καθιστῶντα ἑαυτὸν ἐν πράγμασιν, ὧν τῆς ἀκριβοῦς καταλήψεως ἐπίσης φαινόμενον ἐπιτυγχάνοντα. λεληθότως δὲ τὴν μὲν Χριστιανικὴν σοφίαν διαχλευάζειν, τὴν δὲ ἑλλήνων μιαρὰν δογματίζειν
392 θεοπλασίαν πειρώμενον. ὧν γὰρ αἱ δυνάμεις, φησὶ, διάφοροι, καὶ αὐτὰ ἂν εἴη ταῖς οὐσίαις διάφορα. Et, ὁ δὲ ματαιόφρων Πλήθων μόνον διασύραι βουλόμενος τὰ ἡμέτερα, αὐτὴν τὴν τοῦ εὐαγγελίου ῥῆσιν γυμνὴν λαμβάνων εἰς τοὐναντίον οἴεται ἀπάγειν τὸν λόγον λυσσῶν ἀκρατῶς κατὰ τῆς ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν θεοσοφίας. καὶ ἁπλῶς δὲ εἰπεῖν ὅλον τὸ τοιοῦτον σύγγραμμα καθ᾽ ἡμῶν ὑπούλως συντεταχὼς φαίνεται, οὗπερ ἡ ῥαθρότης τε καὶ παχύτης δήλη παντὶ τῷ λογικῆς εὐμοιροῦντι παιδείας ἀμηγέπη καθέστηκε. τοῖς δὲ κατ᾽ ἐκεῖνον, καὶ μάλιστα τῆς ἐκείνου ἀλόγως τε καὶ κτηνωδῶς, μᾶλλον δὲ καὶ ἀνδραποδωδῶς παρεπομένοις δόξειεν ἀντιλέγειν. *Conspice namque quaeso impiissimum Gemistum in suo Commentario judicem semetipsum constituentem in rebus, quarum exquisitam comprehensionem plane nullam possidet. Hic latenter Christianam sapientiam, contemptimque lacessit, Gentilium execrandam Deorum confictionem, quasi dogma hominibus propinare contendit. Quorum facultates, ait, diversae sunt, ea essentia quoque diversa sunt.* Et, *Mente captus Pletho tantum nostra contemnere, ac ludibrio afficere volens ipsum Evangelii dictum nudum arripiens in contrarium rapere sermonem opinatur, effuse furens contra Christianorum divinam sapientiam: & ut verbo dicam, totum Commentarium contra nos subdole videtur scripsisse, cujus imbecillitas, & hebetudo, cuilibet Logica doctrina imbuto perspecta est; sequacibus vero illius, & iis, qui sine ratione, bestiarum in modum, imo servorum dicta ejus sequuntur, contra aliquid apponere judicabitur.* Liber prostat ms. in Biblioth. Vaticana, Augustana, Ambrosiana, & alibi.

25. Ejusdem *varia* asservari dicuntur in Bibliotheca Augustana, Index manuscriptus, Veneta S. Marci, quae fuit Bessarionis, scam. 32, num. 22. & Neapoli in Coenobio Augustinianorum sancti Joannis de Carbonaria. Ambrosiana, *Prosphonematicus* l) qui an idem, vel diversus cum aliquo ex supra recensitis sit, ignoro.

26. Aliquando *versibus* etiam lusisse, dignis illis quidem tanto philosopho, sed paucis admodum; tradit Lilius Gyraldus Dialogo 2. de Poetis sui temporis. Summa senectute confectus, tamquam qui centum annos natus, si Trapezuntio m) credimus, obiit. Funus illi

l) Fuit jam supra, p. 386.

m) libro 3. comparat. Platonis & Aristot. cui adde quod Magistratum in Peloponneso gerere & admodum senem esse Plethonem scribit A. 1441. Franciscus Philelphus libro V. Epist. ad Saxolum Pratensem.

Digitized by Google

illi satis amplum oratione Encomiastica *Hermonymus Charitonymus*, & *Gregorius* Monachus fecere. Utraque in Augustana Bibliotheca extat. Reliquit Demetrium, & Andronicum, filios, ut ex epistola ad eosdem n) post Plethonis obitum ab amico Bessarione Cardinale inedita adhuc manifestum fit. Ea est, Βησσαρίων Καρδηνάλις τοῖς τοῦ σοφοῦ Γεμιστοῦ υἱεῦσι Δημητρίῳ, καὶ Ἀνδρονίκῳ. πέπυσμαι τὸν κοινὸν πατέρα τε καὶ καθηγεμόνα, τὸ γεῶδες πᾶν ἀποθέμενον ἐς οὐρανὸν, καὶ τὸν ἀκραιφνῆ μεταστῆναι χῶρον, τὸν μυστικὸν τοῖς ὀλυμπίοις θεοῖς συγχορεύσοντα ἴακχον. ἐγὼ μὲν οὖν χαίρω τοιούτῳ ὡμιληκὼς ἀνδρὶ, οὗ μετὰ Πλάτωνα, ἐξῃρήσθω δὲ λόγου Ἀριστοτέλης, σοφώτερον οὐκ ἔφυσεν ἡ ἑλλάς. ὥς εἴ τις τὸν περὶ τῆς ἀπείρου τῶν γε ψυχῶν ἀνόδου τε, καὶ καθόδου Πυθαγορείων, καὶ Πλάτωνος ἀπεδέχετο λόγους οὐκ ἂν ἀποκνήσω καὶ τοῦτο προσθεῖναι, ὡς ἄρα Πλάτωνος τὴν ψυχὴν τοῖς τῆς εἱμαρμένης ἀρρήκτοις θεσμοῖς δέησαν δουλεῦσαι, καὶ τὴν ἀναγκαίαν ἀποδοῦναι περίοδον ἐπὶ γῆς κατιοῦσαν τὸ Γεμιστοῦ σκῆνος, καὶ τὸν ἐκείνου βίον ἑλέσθαι. ὑμεῖς δὲ εἰ μὴ καὶ αὐτοὶ χαίρειτέ τε καὶ κροτοίητε τοιούτου ἐκπεφυκότες, οὐκ ἂν τὰ εἰκότα ποιέοιτε. θρηνεῖν γὰρ τόν γε τοιοῦτον μὴ οὐ θεμιτὸν ᾖ. μέγα κλέος ἑλλάδι πάσῃ γέγονεν ἐκεῖνος ἀνήρ. μέγας αὐτῇ κόσμος εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἔσσεται. τούτου κῦδος οὔποτ' ὀλεῖται. ἀλλὰ οἱ τὸ ὄνομα, καὶ ἡ φήμη μετ' εὐκλείας ἀϊδίου εἰς τὸν ἐς ἀεὶ παραπεμφθήσεται χρόνον. εὖ πράττοιτε. καὶ Πρίγκιπα τὸν Χειλᾶν ἐξ ἐμοῦ προσείπατε. ὃς ἴσω φιλούμενος ὑπ' ἐμοῦ διά γε τὴν ἀρετὴν, ὡς οὐδέποτε μᾶλλον. *Bessario Cardinalis sapientis Gemisti filiis Demetrio, & Andronico. Perlatum est ad me, communem omnium Patrem, & Magistrum, terreno deposito in cœlum, ac lucidissima loca avolasse, arcanam una cum Diis cœlestibus saltationem saltaturum. Ego equidem mihi gratulor, qui tanti hominis commercio usus sum, quo post Platonem, excipio Aristotelem, superiorem Græcia non tulit: adeo ut si quis de infinito animorum ascensu, descensuque Pythagoreorum, & Platonis sententiam non improbat, ego sane illud etiam addere non dubitaverim, Platonis animum fati vinculis infragilibus, quando id opus fuit, serviturum, & ut necessariam compleret periodum in terram venientem corpus Gemisti, illiusque vitæ rationem selegisse. Vos porro* 393 *si non gauditis, & plauditis tanto prognati patre, indecora facitis. Nefas enim est similem hominem lacrymis prosequi, qui ingens honor Græciæ fuit, magnusque decor in posterum erit. Hujus gloria numquam obscurabitur, sed nomen, & fama, cum benedictione sempiterna in futurum omne tempus demandabitur. Bene valete & Principem Chilam meo nomine salvere jubetote, qui sciat se a me propter*

n) Hæc Bessarionis Epistola extat etiam in Allatii lib. 3. de consensu c. 3. p. 937.

propter virtutem quam maxime diligi. In calce Epiſtolæ, Diſtichon, ac Tetraſtichon in eundem Gemiſtum addebatur, incultum utrumque, barbarum, nullo ſyllabarum metro, nullo numero confectum: indicium tamen amici animi, quem ne fraudemus, ut ut eſt, utrumque hic exſcribemus. Non omnia poſſumus omnes.

Γαῖαν σώματι, ψυχῇ δ' ἄστρα Γεώργιος ἴσχει
Παντοίης σοφίης σεμνότατον τέμενος.

Terram corpore, animo ſtellas Georgius poſſidet, univerſæ ſapientiæ venerabiliſſimum templum. Et,

Πολλοὺς μὲν φῦσεν ἀνέρας θεοειδέας Ἑλλάς,
Προὔχοντας σοφίῃ, τῇ τε ἄλλῃ ἀρετῇ.
Ἀλλὰ Γεμιστὸς ὅσον φαέθων ἀστέρων παράλλαστες
Τόσον τῶν ἄλλων ἀμφοτέρου κρατεῖ.

Multos quidem procreavit homines Deo ſimiles Græcia, ſapientia, atque alia virtute eximios. Sed Gemiſtus quantum Phaethon ſtellis ſuperior eſt, tantum alios in utroque vincit.

LVI. GEORGIUS, ſive Gregorius HERMONYMUS, ſive Charitonymus. Hermonymus Spartiata, quisnam, & quodnam vitæ inſtitutum ſecutus fuerit, habeto tibi ex clariſſimo Naudæo noſtro in Additamento ad Hiſtoriam Ludovici XI. cap. 7. *Gregorius Typhernas primus Græcorum ab expugnata Conſtantinopoli Lutetiam venit, & ſiſtens ſe coram Rectore Academiæ dixit, ſibi in animo eſſe Græcas literas eadem in Academia publice docere ſtudioſos: petiitque eo nomine ſtipendium, quod a ſacris Canonibus linguarum Magiſtris decernitur. Hoc vero licet novum, atque inſolens videretur in homine præſertim externo, & paupere, nihilominus blande acceptus fuit, & præmium induſtriæ ſuæ tulit adeo eximium, ut Hieronymus Hermonymus Spartiata, Tranquillus Andronicus Dalmata, & Janus Laſcaris, illi quidem regnante Ludovico XI. hic vero dum Carolus VIII. rerum potiretur, Lutetiam accedere poſtea, idemque ſibi munus depoſcere non dubitarint. Et Georgius in primis non minus ſuo, quam Ioannis Reuchlini* o) *viri admodum celebris merito inclaruit; ſiquidem non vetur*

o) Non Reuchlini modo ſed etiam Guilelmi Budæi præceptorem fuiſſe hunc Hermonymum ait celeberr. Montfauconus p. 99. Palæographiæ Græcæ, ubi addit eum ſcripſiſſe manu ſua Codices Græcos aliquot qui nunc ſunt in Bibliotheca Regis Chriſtianiſſimi, & Liturgiam S. Joannis Chryſoſtomi quam habuit eruditiſſ. Baluzius.

Digitized by Google

retur hic in Præfatione rudimentorum Hebraicorum fateri se Hermonymo debere, quod linguæ Græcæ ignarus non esset, illudque rursum insinuat, eum in epistolis, quas ad ipsum e Germania scripsit, tum etiam in alia, quæ ad Jacobum Fabrum Stapulensem destinata est, ex qua tamquam non passim obvia in Bibliothecis, verba, quæ sequuntur exscribere non absurdum duxi. Quodque non ignorarent me ante omnes annis circa quadraginta rursus Alemaniæ Scholam Græca elementa docuisse, quæ ipse ergo quondam in vestra Gallia ex discipulis Gregorij Typhernatis adolescens Parisiis acceperam Anno Dom. CIↃ CCCC LXIII *quo in tempore illic & Joannem Lapidanum Teologiæ Doctorem in Grammaticis ad Sorbonam, & Gulielmum Sardinum Accisiensem in vico S. Genovefæ, & Robertum Gaguinum apud Mathurinos in Rhetoricis præceptores audivi. Demum post aliquot annos e Suevia rediens ad Parisios Georgium Hermonymum Spartiatam Græce docentem assecutus sum.* Fuit Sixto Quarto familiaris, cui in gravissimis etiam negotiis inseruiit. Habeo ex nota ejusdemmet Georgii in fine Cointi Smyrnæi ab eodem diligentissime exarati, asservatique in Bibliotheca Barberina sub num. 170. ἐπληρώθη τὸ παρὸν βιβλίον ποίησιν περιέχον Κοΐντου Καλαβροῦ ἐπιστρέψαντός μου ἐξ Ἀλβιώνης τῆς Βρετλανικῆς νήσου ἐν πόλει τοῦ Παρισίου ἐν τῇ Γαλλίᾳ χειρὶ Γεωργίου Ἑρμωνύμου, τοῦ Σπαρτιάτου πεμφθέντος ὑπὸ τοῦ μεγίστου 394 ἀρχιερέως Σίξτου τετάρτου ἐπ' ἐλευθερίᾳ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἰόρκης ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως αυος'. τρίτῃ φθίνοντος Ἑκατομβαιῶνος μηνὸς κατὰ Ἀθηναίους, ὃν Ἰούνιον Ῥωμαῖοι καλοῦσιν. *Absolutus est hic liber continens poëma Cointi Calabri, postquam ex Albione Britannica Insula Lutetias in Galliam commeassem, manu Georgij Hermonymi Spartiatæ, qui a maximo Pontifice Sixto Quarto missus fueram ad liberandum Vrovici Episcopum, Anno a Christo nato* 1476. *Hecatombæonis mensis secundum Athenienses, quem Junium Romani dicunt, die vigesima octava.*

Vertit e Græco in Latinum, libellum Gennadii Scholarii Patriarchæ, qui *Vita salutis hominum* appellatur editum sub Gregorii Hermonymi nomine Basileæ in folio 1556. in Hæresiologia p) cum aliis Auctoribus cum Græcis, tum Latinis, qui pro Catholica Christi Ecclesia contra hæreses scripserunt, & tamen in Præfatione ad Joannem Episcopum

p) pag. 797-802. Latine, Græcis omissis.

Digitized by Google

copum Wilmarienſem Ioannes Dola d) de Albo Caſtro Græcus dicit ſe prædictum Librum de Græco Latinum feciſſe.

Item vertit e Græco in Latinum Mahumetis vitam. edidit ſub Georgii nomine Robertus Winter Baſileæ in 8°. 1541. cum aliis.

Item Charitonymi Hermonymi capita X. demonſtratio, *Chriſtum eſſe Filium Dei, & Deum.* Χαριτωνύμου Χριστωνύμου ὀκτώ εἰσι ταῦτα τὰ κεφάλαια σὺν ἄλλοις τισὶν ἀποδεικνύντα, ὡς ὁ Χριστός ἐστιν υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ Θεὸς ἀναντιῤῥήτως, καὶ ἀναμφιβόλως, καὶ ὅλως ἀδύνατον. Græco Latina cum notis ex manuſcripto Codice Bibliothecæ Auguſtanæ jamprimum edita a Joanne Vœgelino * una cum Cyrilli, Damaſceni, & Pſelli opuſculis Auguſtæ apud Georgium Viller, & Sebaſtianum Mylium 1608. in 8°. r) Editumque videtur ex Autographo Auctoris; cum enim ipſe in decimo argumento dicat, ἐπείγομαι γὰρ στενοχωροῦντος τοῦ χάρτου, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ πλέον μηκύναι μὴ συγχωροῦντος. *Urgeor enim charta propter anguſtiam deficiente, & propterea longius hæc producere non permittente.* Notat Vegelinus in manuſcripto paginæ omne ſpacium ſcriptura repletum eſſe. Argumenta cum in infideles, & Turcas potiſſimum, qui ſacra non admittunt, producantur, neque ex ſacrarum literarum, neque Patrum teſtimoniis, ſed ex aliis rationibus deducuntur.

Nondum vulgata eſt *Monodia in Georgij Gemiſti obitum* cum Epigraphe, *Hermonymus Charitonymus* habetur in Bibliotheca Auguſtana cum alia in ejusdem *Gemiſti obitum monodia*, *ſcriptore Gregorio Monacho.*

LVII. De GEORGIO SCHOLARIO verba facturis, illud ante omnia expediendum eſt, plures ne, an tantum unicus Georgius Scholarius eadem ætate vixerit. Unum fuiſſe s) patria Conſtantinopolita-

q) Joannes Polo, nobilis Vir de Albo Caſtro in præfat. libello præmiſſa ad Joannem Wormatienſem Epiſcopum: *Quam poſtmodum ipſemet* (Gennadius) *volente Imperatore* (Turcarum Mohamete) *ſcripturæ commiſit, quod tum nuper ex Aſia ab Oratoribus Magni Turci ad Te digniſſime Princeps mittendum æſtimaveram, Græce ſcriptum delatum eſſet, Latinum feci* (i. e. curavi faciendum) *Tuaque dignitati dedicare mihi perſvaſi.*

* *Wegelino*, Auguſtano.

r) Exempli mei titulo inſcriptus Annus 1611. Auguſtæ Vindel. apud Davidem Francum. pag. 163-185.

s) Licet tres Georgios Gennadios infra fingit Allatius, tamen unum fuiſſe qui tres perſonas ſolus ſuſtinuit, & uni omnia illa quæ ſub trium nominibus ille refert, eſſe tribuenda non dubitavit qui legerit ea quæ ex eruditiſſ. Viri Euſebii Renaudoti obſervationibus ad

Digitized by Google

politanum. Philosophicis disciplinis, & reliqua literatura doctissimum, qui cum Joanne Palæologo in Italia ad Concilium Florentinum venit, in quo & de auxilio patriæ ferendo, & de pace plures, atque elegantissimas orationes composuit, postmodum cum Imperatore Constantinopolim regressum, capta eversaque Urbe a Turcis, cum Turcarum Imperator Græcis, ut Patriarcham sibi pro more eligerent, præcepisset, inuitum Patriarcham creatum, nomenque in Gennadium mutasse, & cum non ultra annos quinque & menses sedisset, negotiorum mole, ac turbarum fluctibus perterritum Throno renunciasse, & sibi vixisse videntur narrare in Turco-Græcia Historia Civilis Constantinopolitana, Georgius Franza lib. 3. cap. 19. Chalcondylas de rebus gestis Turcarum, & alii, sed omnium recentissimus Manuel Malaxus in Historia Ecclesiastica. t) Λοιπὸν οἱ κληρικοὶ κατὰ τὸν ὁρισμὸν τοῦ Σουλτάνου ἐσυνάξαν μερικοὺς τοὺς πλησίον ἀρχιερεῖς, καὶ συνόδου γνωμῆς ἐκλεξαν ὅλοι ὁμοφώνως τὸν σοφώτατον κύριν Γεώργιον τὸν Σχολάριν. ὁ ὁποῖος ἦτον κριτὴς τῆς βασιλικῆς κρίσεως εἰς τὰς ἡμέρας τῶν βασιλέων τῶν Ρωμαίων, καὶ ὅταν ὑπῆγε ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ὁ Παλαιολόγος εἰς τὴν Φραγγίαν ὁποῦ ἔκαμαν τὴν ὀγδόην σύνοδον, ἐπῆρε καὶ αὐτὸν ὡς σοφώτατον. ἦτον δὲ ἄνδρας ἁγιώτατος καὶ εὐλαβέστατος. Et, u) ὁ δὲ Πατριάρχης κύρις Γεννάδιος ἔκαμεν εἰς τὸν ὑψηλότατον Πατριαρχικὸν 395
θρόνον. τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας χρόνους πέντε, καὶ μῆνας, καὶ ἀπὸ τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα σκάνδαλα ὁποῦ ἦσαν ἐκάλεσε σύνοδον ἀρχιερέων, καὶ κληρικῶν, καὶ ἀρχόντων, καὶ πάντων τῶν Χριστιανῶν, καὶ ἔκαμε παραίτησιν τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἐπαρεκάλεσαν αὐτὸν, καὶ οἱ κληρικοὶ, καὶ ὅλος ὁ λαὸς, διὰ νὰ διαμείνῃ. ἀμὴ δὲν ἠθέλησε τελείως νὰ τὸ ἀκούσῃ. μόνον ἔγραψε τὴν παραίτησιν αὐτοῦ εἰς τὸν κώδικα τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ λαβὼν τὰ πράγματα αὐτοῦ,

Gennadii homilias Paris. 1709. 4. editas supra exhibui. De eodem Nic. Comnenus, Græcus ipse p. 44. prænot, Mystagog. *Vir ille in omni litteratura conspicuus, diu Photianus, mox agnita veritate Græcus ingenuus* (sic Comnenus appellat Romanis faventem) *interfuit aulicus Synodo Florentina, declamantem Ephesium audivit, denique post catostrophem Imperii nostri, sacris Græcia totius præfectus CPol. Patriarcha contra Vos*, (Photianos) *Turcis imperantibus scripsit, totique Græcia videnda, qua scripsit, exposuit.* Unum esse Gennadium, quem in duos vel tres distraxere Allatius & Caryophylus, observavit etiam Rich. Simon in libro Gallice edito de transsubstantiatione contra Thomam Smithum.

t) In Crusii Turco Græcia p. 107.

u) Id. p. 120.

ἤτοι αὖ εἶχεν, ὑπῆγεν ἐν τῷ ἅμα εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ θείου Προδρόμου, τοῦ ἐν τῷ ὄρει Μενοικέως, πλησίον εἰς τὰς Σέῤῥας, καὶ ἐκεῖ ἀπέθανεν εἰρηνικῶς, καὶ ἐμετήλλαξεν ἀντὶ τοῦ κόσμου τούτου τὴν οὐράνιον βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. *Clerici igitur de mandato Regis congregarunt certos quosdam, qui in vicinia erant sacrorum Antistites. Hoc modo Synodo coacta elegerunt una voce doctissimum, & prudentissimum virum Georgium Scholarium, qui stante adhuc imperio Romano, in judicio imperatorio judicem egerat. Ac, quo tempore Joannes Palæologus in Italiam profectus fuerat, ubi octava Synodus facta est, secum illum inter alios duxerat, ut eruditione præstanti præditum. Erat porro idem pietate, sanctitateque insignis vir.* Et, *Cæterum Patriarcha Gennadius in sublimi magnæ sanctissimæque Christi Ecclesiæ throno, annos quinque, & aliquot menses egit. Tunc multis, magnisque dissidiis exortis concilium convocavit Pontificum, Clericorum, Optimatum, cunctorumque Christianorum, in quo se Patriarchico munere abdicavit. Adhortabantur quidem Pontifices ipsum & Ecclesiastici omnes, populusque cunctus ad manendum, sed prorsus ipse noluit audire. Verum abdicationem suam in Codice magnæ Ecclesiæ inscripsit. Dein rebus suis acceptis, recta se in Monasterium D. Prodromi in monte Menœcæi prope Serras situm, contulit, ibique bona pace mortuus, cum hoc caduco mundo cœleste Dei regnum commutavit.* Et ex Latinis ii omnes, qui Commentarium, *De quinque Capitibus Concilii Florentini* Scholarii esse Gennadii, qui antea Georgius dicebatur affirmant.

Joannes Matthæus Caryophylus, Iconiensis Episcopus in Præfat. quinque Capitum Concilii Florentini, quæ ipse vernaculo Græcorum sermoni donavit, ad Lectorem, & in Nota ante orationes Georgii Scholarii post Concilium editas, cum videret sub Georgii Scholarii nomine duos Commentarios diversos, adversosque in eodem argumento, unum contra Latinos pro Græcis, alterum contra Græcos pro Latinis, neque posset tantam rei discrepantiam concordare, in eam ivit sententiam, ut assereret, duos fuisse Georgios Scholarios, unum, qui Concilio Florentino interfuit, & pro Latinis contra Græcos scripsit, quique sine ulla dignitate laicus ante captam Constantinopolim obiit: alterum Marci Ephesii alumnum, numquam in opinionem Latinorum abreptum, & qui post ereptum Græcis Byzantium, Patriarchatum occupavit, calamo stricto contra Latinos insaniit. Pro-

Digitized by Google

Probari potest. Scholarius antiquior multa dixit, & scripsit in Synodo, & post Synodum: posterior ait consulto tacuisse ad illud tempus, cum contra Latinos scriberet, sed jam tum suscipere patrocinium dissensionis; familiaris, discipulus, & sectator Ephesii. ὃ δὴ καὶ περὶ ἐμοῦ σφᾶς πεποίηκεν, ἢ ἀμφιγνοεῖν, ἢ τἀναντία δοξάζειν. ποτὲ μὲν ὑπὸ τῆς καιρὸν ἐχούσης σιωπῆς ἡμῶν, πλανωμένους. ποτὲ δὲ τὴν ἐν λόγοις, ἢ πράγμασιν οἰκονομίαν ἡμῶν κατὰ δοκοῦν σφίσι παρερμηνεύοντας. ἐστὶ δ' ἃ καὶ συκοφαντοῦντας. ἔδει μὲν τοίνυν καὶ διὰ ταῦτα λόγον συγγράψαντα, διορθώσασθαι μὲν αὐτοὺς τοὺς μὴ καθάπαξ ἀνιάτως ἔχοντας, καὶ πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην, καὶ σύντροφον αὐτοῖς τε καὶ τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ δόξαν ἐπαναγαγεῖν. Et, οὔτε γὰρ ἀμφιγνοήσει τις λοιπὸν, οὔτε συκοφαντεῖν προαχθήσεται, τῆς ἐμῆς γνώμης ἐκδήλου γεγενημένης, ὅτε ἔμελλεν ὠφελιμωτέραν μὲν εἶναι καθ' ἑαυτὴν, ὠφελιμωτέραν δὲ ἢ πρόσθεν, τοῖς τῆς ἀληθείας φίλοις ἐκτίθεσθαι. τούτων μὲν ἕνεκα τὸν παρόντα λόγον ἐνεστησάμην. *Quod quidem in causa fuit, ut de nobis vel dubitarent, vel contraria sentirent; quandoque propter nostrum diuturnum silentium elusi, quandoque etiam nostram, aut in sermone, aut rebus dispositionem pro libidine perperam exponentes, quandoque etiam calumniantes. Oportebat itaque propter jam dicta Commentarium scribere, eosque qui non desperata sint valetudine corrigere, & ad antiquam illam, & una cum ipsis, &* 396 *Christi Ecclesia opinionem educatam reducere.* Et, *Neque enim quis in posterum dubitabit, neque ad calumnias confugiet mea sententia in publicum prolata, cum ex se ipsa opportunior, magisque quam antea proficua veritatis sectatoribus esset futura. Horum quidem causa præsentem sermonem institui.* Et ad calcem libri illa suggerit. Ἐμαυτοῦ δὲ πρὸ πάντων κατηγορῶ, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν θρηνῶ, ὅσοι τοῖς πράγμασιν ἐκείνοις ἑκόντες, ἢ ἄκοντες, καὶ ἢ καθάπαξ, ἢ ἐκ μέρους τινὸς συνεσχέθημεν, ἢ δυνάμενοι λαλεῖν ὅμως ἐσιγῶμεν ὑποστελλόμενοι. *Me ipsum præ omnibus accuso, & lugeo præterea nos omnes, quotquot rebus illis sponte, aut vi in totum, vel ex parte interfuimus, qui cum loqui possemus, tacebamus tamen, & metu sermonem reprimebamus.*

Subdit Caryophylus. *Ille*, nempe antiquior, *ante excidium Orientalis Imperij cessit e vita, hic captam vidit Constantinopolim. Ille numquam sacris initiatus obiit, hic Patriarchatu accepto, & mutato nomine dictus fuit Gennadius.* Hæc omnino temere asserta probare debuerat Caryophylus.

Digitized by Google

lus. Quanto cautius alibi locutus in re obscurissima fuit. ἦν δὲ οὗτος, ὡς ἔοικεν, συνήθης, ἢ καὶ μαθητὴς Μάρκου τοῦ Ἐφέσου. *Erat autem hic, ut videtur, familiaris, sive etiam discipulus Marci Ephesii.* Sic cum ait Scholarium antiquiorem Constantinopoli rogatu Gregorii tunc Protosyncelli, deinde Patriarchæ, complura Marci Ephesii argumenta contra Spiritus sancti a Filio quoque processionem valide confutasse: sed interea eo vita functo, Bessarionem reliqua Marci sophismata diluisse, nullo probatorum scriptorum dicto confirmata, eludit nos in alea, & somnos narrat, ut ex iis, quæ infra, dum de illo Georgii opusculo contra Marcum sermonem habebimus, manifestum erit. Illa mecum Caryophylo conveniunt, duos fuisse, & eodem tempore Georgios Scholarios utrosque cognomento, non indoctos, neque ineruditos; verum tamen non uno animo, nec eorundem defensores, sed sententiis & voluntatibus discordes. Hic Latinos, ille Græcos ad extremum usque spiritum oppugnarunt. Bene. Cætera non assentior Caryophylo. Scholarius qui Græcorum causam egit inglorius, absque ulla Patriarchatus dignitate, & forte ante excisum Byzantium, Monachi tantum habitu Georgium in Gennadium commutans fato functus est. Habeo ex titulo syntagmatis. Γεωργίου τοῦ Σχολαρίου, τοῦ ὕστερον γενομένου Γενναδίου μοναχοῦ. *Georgij Scholarij, qui demum Gennadius Monachus factus est.* Nulla hic Patriarchæ dignitas, quam nec ipse, nec post illum exscriptores operis, saltem pro dignitate operis, & nomen adeo carum, quo postquam inditum illi fuerat, tantum delectatus est, ut numquam in posterum alio quam ipso publice & privatim compellari, & scribi, Georgii obliterato, voluerit, siluissent. Hinc scripta illius omnia post Patriarchatum sub Gennadii Scholarii nomine, nulla alterius facta mentione innotescunt: quod aliter in syntagmate cernitur, cum primum, & præcipuum Georgii, Gennadii tamquam minus notum, nomen præfigatur. Scripsit ante Patriarchatum initum, syntagma illud. Falsum. Monachus enim non potuit, nisi post Patriarchatum fieri; cum ante e Laico in dignitatem evectus sit. Quare si monachus, ergo jam fuerat Patriarcha; si ante Monachus, quam Patriarcha, ergo alius a Scholario Catholicæ doctrinæ assertore. Nec alium fuisse existimo, quam quem Cortesium Scholarium in aliis operibus manuscripti Codices indigitant, & Presbyterum, ad quem Marcus Ephesius epistolam contra ritus, & sacrificia Romanæ Ecclesiæ direxit. εὐλαβέστατε πρεσβύτερε, καὶ ἡμῖν ἐν Χριστῷ ποθεινότατε ἀδελφὲ κύρι Γεώργιε, τοῦ Θεοῦ δέο-

δέομαι ὅπως ὑγιαίνῃ ἡ ἁγιωσύνη σου, καὶ ἐπὶ πᾶσι καλῶς ἔχῃ. *Hono-
ratissime Presbyter, & nobis in Christo dilectissime frater, Domine Georgi. Pre-
cor Deum, ut sospes sit sanctitas tua, & in omnibus bene se habeat.* P. τὴν
γραφήν σου δεξάμενος. Ad quam epistolam satis fusam responsionem
Andreæ Archiepiscopi Colossensis ad cives Methonenses per modum Dia-
logi, beneficio tum antiquæ, tum recentis Ecclesiasticæ Historiæ con- 397
di Ferdinandi Ughelli Abbatis Cisterciensis etiam per otium legi. Per-
petuus Florentinæ Synodi hostis., quod ex Leonardi Chii epistola anno
1453. 16. die Augusti, De expugnatione Constantinopoleos data mani-
festum fit: illius enim in Latinos, machinas ita explicat. *Verum quo-
niam nec ratio, nec auctoritas, nec variæ Scholarij, Isidori, Neophytique opi-
niones adversus Romanæ Ecclesiæ fidem stare poterant, actum est industria,
& probitate præfati Domini Cardinalis, ut sancta unio, assentiente Impera-
tore, Senatuque, si non ficta fuit, firmaretur, celebrareturque 2. Idus
Decembris Spiridionis Episcopi sancti die.* Et, *Intendebat ex una parte Scho-
larius, & altera Chisluca quandoque ad præsentiam semet Apostolicam con-
ferre, ut hi essent, qui soli rem intellexisse viderentur, quique primi laudaren-
tur tantæ unionis auctores; adversus enim Legatum multi invidia clanculo
torquebantur. Ergo, dixi, Paterisne o Imperator, ut hæc ambitio scindat
Ecclesiam? ut hujus gratia, divina ira magis, magisque merito accendatur?
Cur non e medio pertinaces illi tolluntur. Acquiescere Imperator visus. Me-
tropolitas ad concupiscendum* (fortasse *compescendum*) *Scholarium, Isidorum,
Neophytum, complicesque judices constituit quidem, non facto. Nam si pu-
sillanimitatem Imperator excussisset, hanc fidei illusionem vindicasset.* Nec
tacuit Chalcondyles lib. 6. ὁ μέν τοι ἀρχιερεὺς καὶ σοφῶν τινας ἐπε-
πόμφει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον παρὰ τοὺς ἕλληνας ἐς διάλεξιν ἀφιξομένους τοῖς
τῶν ἑλλήνων σοφοῖς, οἱ οὐ προσίεντο τὴν γενομένην σφίσιν ξύνοδον κατὰ
τὴν Ιταλίαν, Μάρκῳ τε τῷ Ἐφέσου ἀρχιερεῖ, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν τιθεμένῳ τῷ
τῶν Λατίνων δόγματι τὸ παράπαν, καὶ Σχολαρίῳ τῷ τότε παρ᾽ ἕλλησι
τὰ ἐς σοφίαν εὐδοκιμοῦντι. οὐ μέν τοι ἐγίνετο αὐτοῖς οὐδὲν ἐς λόγων ἅμιλ-
λαν ἀφικνουμένοις. ἀλλ᾽ ἀπεχώρεον ἄπρακτοι ἐπὶ Ιταλίας. *Hinc motus
Pontifex Romanus viros quosdam doctos Byzantium ad Græcos misit, ut cum his
in colloquium venirent: qui quidem Synodum, & concordiam in Italia factam
non admittebant: Marco scilicet Ephesi Episcopo, ne quidem ab initio Latinorum*

 dogmati

dogmati consensum præstare volenti, Scholarioque Græcorum tunc temporis doctissimo: Ubi ad colloquium, & ad disputationem ventum est, Romani nihil efficere potuerunt, verum re infecta domum reversi sunt.

Et ut tandem evidentissima ratione rem firmem, Scholarius iste Romanæ Ecclesiæ perduellis, neque in Concilio Florentino fuit, neque adesse potuit infirmitate oppressus, qui postea Monachum induens, & sub eo habitu etiam post Concilium unionem illam Florentinam summopere objurgans, multa cum Latinis conflictatus est, quæ de Catholico Scholario, qui cum Imperatore Florentiæ fuit, & nonnisi cum ipso Patriarchatu semper antea laicus, ecclesiasticis initiatus asseritur. Manifestum itaque est, non Scholarium Patriarcham, sed alterum Monachum, a Patriarcha diversum, convitium Ecclesiæ Latinæ fecisse. Non ex meo ista profero. Testis ipse Scholarius suæ conditionis statum probat. Melazon Imperatoris gener, dignitate Magni Ducis, & cognomento Notaræ celebris, cum Concilium in Italia ageretur ad Theodorum Carystenum, qui cum Imperatore Synodo intererat, plerasque epistolas dederat, aliasque multo plures familiarissime, & eodem tempore Scholario ab Imperatore ipso disiunctissimo, cui respondens Scholarius scribit epist. 1. ἴσως ἐπειδὰν ὁ βασιλεὺς ἐπανήκει, καὶ δέῃ με προσαγορεύειν ἐκεῖνον. δίκαιον γὰρ ἅπαξ ἂν ὁ Θεὸς ἐθέλῃ, τούτου δεήσομαι· ὅτε καὶ πείσεις τὸν πάντ' ἄριστον βασιλέα. *Fortasse ubi Imperator redierit, tua intercessione eum alloquar. Neque enim injusta, si Deus dederit, ab illo petam, quando omnium optimo Imperatori persuadebis.* Qui expectat reditum Imperatoris, cum Imperatore non est. Præterea Catholicus unice plurimi ab Imperatore pendebatur, ut ex actis Concilii colligitur. Schismaticus dum hæret, & colloquia Imperatoris, aliorum opera sibi procurat, parum virtutis, parum animi, parum etiam nervorum habuisse, vilemque apud Imperatorem se fuisse demonstrat. Sed qui potuit gravi morbo, tantum ope divina
398 pollendo impeditus in Italiam adnavigare? Scholarius est, qui loquitur eadem epistola, ὑφ' ἑνὸς μόνον τῆς τοῦ σώματος ἐνοχλούμεθα δυσκρασίας, ἧς οὐκ ἔστι μηχανὴ θαύματος ἄνευ ἀπαλλαγῆναι. *Ex una tandem corporis intemperie laboramus, cui sine miraculo mederi haud facile fuerit.* Ideoque in 2. ad eundem epistola gratias agit, quod de medico sibi providerat. σὺ γὰρ ἤδη καὶ τὰς ἡμῶν μαντευόμενος χρείας φθάνεις τὴν αἴτησιν, καὶ τὸν ἰατρὸν γὰρ ἡμῖν ἔπεμψας πρὶν ἢ παρ' ἡμῶν εἰδέναι σαφῶς, ὃς καὶ λίαν ἡμῖν ἔδοξεν ἐξαρκεῖν. *Tu enim & nostras prævidens necessitates, postulata antevertis; Medicum enim nobis misisti antequam a nobis certius*

tius

tior reddereris, qui nobis maxime idoneus visus est. Quid plura? adhuc Byzantium sub Christianis Imperatoribus stabat, & ipse, nescio an vitæ pertæsus, an gloriæ flagrans cupiditate, Monachorum albo ascribitur, Georgiique nomine, omisso Gennadii sibi adsciscit. Hinc epist. 8. scribi cœptum; Γεννάδιος ἐλάχιστος ἐν μοναχοῖς. *Gennadius humilis Monachus.* & Notaras, τῷ ὁσιωτάτῳ ἐν μοναχοῖς, καὶ λογιωτάτῳ ἁγίῳ διδασκάλῳ τῷ ποτὲ Σχολαρίῳ. *Venerabilissimo Monacho & eruditissimo Magistro quondam Scholario.* Et quod magis animadversione dignum est, Monachorum quoque curam in se recepit, cui postea renunciare coactus ad Athum montem se contulit, ut idemmet asserit epist. 9. ἐπεὶ καὶ τῆς μονῆς, ἧς ἤδη τὴν ἐπιμέλειαν ἐσέξαμεν μὲν τὴν ἀρχὴν λογισμοῖς θειοτέροις κεκινημένος. ἀλλὰ νῦν τῶν δεδωκότων ἐκείνην, καὶ δεηθέντων πάνυ λαβεῖν, οὐ πάνυ τοῖς ἡμετέροις συμφωνούντων σκοποῖς, οὐράνιον τουτὶ δεξαμένοις σύνθημα περὶ τοῦ δεῖν μᾶλλον ἰδιοπραγμονεῖν, καὶ τὴν ψυχὴν καθαίρειν καὶ ἀνάγειν πειρᾶσθαι τοῖς ἀπλανέσιν ἐκ Θεοῦ φωτισμοῖς, καὶ ταῖς ὁδηγίαις τῶν ἀρχαιοτέρων ἐκείνων, καὶ τὴν μικρὰν ἐκείνην παῤῥησίαν ἀμέμπτως ἐφύγομεν. Et infra, ἀλλ' ἐμέ γε οὐκ εἰς μακρὰν Ἄθως δέξεται. *Quandoquidem & Monasterii, quod ipse minime ignoras, curam in nosmet initio suscepimus, divinis servientes afflatibus. Verum tamen nunc illis, qui monasterium tradiderant, & precibus nos iteratis ad illud suscipiendum compulerant, quum nostris cogitationibus non concordarent, nosque eorum conatus tamquam cælestem tesseram susciperemus, nos scilicet privatam vitam vivere, animumque purgare, conarique infallibilibus Dei illuminationibus, vetustiorum illorum adhortamentis manuductos ad excelsiora promovere, pusillum illum fastum inculpate neglexímus.* Et, *sed me non multo post Athos excipiet,* In epistolis item, quas Monachus scripserat, licet habitum mutarit, naturam tamen suam haud vincere potuit, ut in Romanam Ecclesiam, quam semper contumeliose lædit, odium sibi insitum aliquo modo ex animo evelleret. Quomodo ergo Scholarius Catholicus, erit Patriarcha schismaticus. Monachum mihi a Patriarcha, Concilio adhærentem, ab eo, qui in Concilio non fuerat sejunge, & evidentissime contra Caryophylum conclude, Scholarium schismaticum nullo modo Patriarcham fuisse; eum, qui in Italia fuit, non ante excisam urbem fato occubiisse, sed adhuc superstitem Imperii Othomanici exordio una omnium sententia ex laico Patriarcham electum: Scholarium alterum prius Monachum factum continuo schismati inhæsisse, qui nec Patriarcha fieri potuit, cum non ex laico, sed

ex

ex Monacho, & Monachorum præpositio in Patriarchatum ipsum contra scriptorum omnium fidem gradum fecisset.

Scholarius vero, qui semper virtute, ac doctrina sua præsidium Latinis contra Græcos fuit, præceptorem habuit Matthæum Camariotam, non indoctum hominem, ut in fronte cujusdam libri Joannis Zygomalæ adnotabatur, τοῦ σοφωτάτου, καὶ λογιωτάτου Ματθαίου, τοῦ Καμαριώτου ἐξήγησις εἰς τὰς ἐπιστολὰς Συνεσίου τοῦ σοφωτάτου, καὶ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου γεγραμμένη οἰκείᾳ χειρὶ τοῦ Καμαριώτου. καὶ ἔτι βραχὺ ὑπόμνημα εἰς τὸν αὐτὸν Καμαριώτην, ὅτι ἀπὸ Θεσσαλονίκης ὁρμώμενος, καὶ φιλόσοφος ὢν, ἦλθεν ὧδε εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐν τοῖς ἐσχάτοις δυσυχέσι χρόνοις τῶν βασιλέων τῶν Παλαιολόγων, καὶ ὧδε μείνας μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς πόλεως ὑπῆρξε διδάσκαλος τοῦ Πατριάρχου κυρίου Γενναδίου, τοῦ Σχολαρίου, καὶ ἄλλων τινῶν ἀρχόντων περὶ τὰ μέσα τῆς βασιλείας τοῦ Σουλτάνου Μουράτη. *Doctissimi, & eruditissimi Matthæi Camariotæ expositio in sapientissimi, & reverendissimi Episcopi Synesii epistolas, manu ipsius scripta. Præterea Commentariolum in eundem Camariotam, quo modo patria Thessalonicensis, professione Philosophus huc Constantinopolim venerit ultimis Regum Palæologorum miseris temporibus, & hic post urbem amissam substiterit postquam Scholarii, qui postea Patriarcha fuit Gennadius, & quorundam aliorum Optimatum circa medium regni Sultani Amuratæ, præceptor fuisset.* Nec dissentit Maximus Margunius Epist. ad Davidem Hœschelium Synopsi Rhethoricæ Matthæi Camariotæ præfixa, οἶμαι δὲ Ματθαίου εἶναι τοῦ Καμαριώτου τὸ σύγγραμμα, ἀνδρὸς τά τε ἄλλα εὐσεβοῦς καὶ περὶ λόγους οὐκ ἀγεννοῦς. προσπεφοιτήκει δὲ τούτῳ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ Γεννάδιος ὁ Σχολάριος, ὁ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῆς αὐτῆς τοὺς οἴακας καταπιστευθεὶς, ἀκμάσαντι μὲν πρὸ τῆς ἁλώσεως, ὀλίγῳ δὲ ὕστερον ταύτης ἀπολιπόντι τὸν βίον. *Scriptio, ut videtur, Matthæi Camariotæ est Viri pii, & loquendi facundia diserti. Eum inter alios audivit Gennadius Scholarius, qui post captum Byzantium, ejusdem urbis gubernacula sibi concredita sustinuit. Matthæus ante excidium floruit, sed paulo post excidium diem obiit.* De discipulis, & patria Matthæi Camariotæ non nimis verosimilia tradit Theodosius Zygomala epist. ad Martinum Crusium de periculis, & cladibus Constantinopolitanis. * Cum Græcorum Imperatore Joanne in Italiam veniens Ferrariæ, Florentiæque Concilio interfuit, ut supra adnotavimus. In Synodo rogatus, ut sententiam diceret, a qua dicenda laici in Synodis excluduntur, cum laicus ipse esset, nihilominus dixit, & libris de ea editis, omnibus testatam esse voluit. sess. 25. ἐπεὶ δὲ

399

* In Crusii Turco Græc. p. 90.

δὲ μετὰ πάντων τῶν ἐνδοξοτάτων ἀρχόντων προτρέπομαι νῦν καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ θείου σου κράτους ὀλίγοις ῥήμασι δηλῶσαι τὴν ἐμὴν διάνοιαν, βούλει γὰρ τῷ συμπεράσματι τῆς ἁγίας ἑνώσεως πάντας ἡμᾶς συνηγνευῶντας, καὶ ὑπακούοντας ἔχειν, οὐ γνώμην διδόναι, τοῦτο γὰρ μᾶλλον ἁρμόττει τοῖς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θρόνους τε, καὶ βαθμοὺς εἰληχόσι, πληρώσω τὸ προσταττόμενον. Et, *καὶ τοῦτο ποιῶ, οὐ διότι εἰμὶ κοσμικὸς, καὶ ἀνάγκην ἔχω πείθεσθαι τῷ θείῳ κράτει σου καὶ τὰ ἑξῆς.* *Sed quoniam inter alios nobilissimos viros sacrum tuum Imperium me quoque hortatur ad proferendum, quid sentiam: vis enim in concludenda sancta unione nos omnes habere consentientes, dictoque audientes, non quidem ferendo sententiam, hoc enim potius congruit iis, qui sortiti sunt sedes, & gradus Ecclesiasticos, faciam imperata.* Et, *Idque facio non quia sum laicus, & necesse mihi est sacro tuo parere imperio* &c. Post Synodum, & collapsas fortunas Græciæ etiamnum laicus eligitur Patriarcha Constantinopolitanus, & Gennadius mutato nomine nuncupatur; & quemadmodum antea Patriarchæ ab Imperatoribus Christianis in eorum consecratione, ita ipse a Turca, muneribus etiam oblatis excipitur. Georgius Franza lib. 3. cap. 19. Historia Politica lib. 1. Turco-Græciæ. Malaxus in Historia Eccles. & alii. Quinquennium præfuit, & aliquot menses, & tranquillæ vitæ, ac quietis studio Patriarchatu se abdicavit, & in monasterio Prodromi in monte Menœcei prope Serras sito vitam posuit. Sequunturque Latini fere omnes, Possevinus, Bellarminus, Panvinius, & alii. Genebrardus Chronolog. lib. 4. in Nicolao V. nescit, *An is sit Gennadius Scholarius Patriarcha Constantinopolitanus, qui Synodo Florentinæ interfuerat, & pro Latinis contra Græcos de Capitibus quinque scripserat e Græcorum Patrum testimoniis*, nullo tamen evidenti argumento, si bene sapio.

His iisdem temporibus vixit GENNADIUS GEORGIUS SCHOLARIUS Metropolita Phasorum, a supradictis longe diversus, cum Georgius Scholarius Monachus, non asseratur fuisse Metropolita, & Patriarcha post Patriarchatum sibi vixerit. ad quem legitur Elegia Græca Francisci Philelphi in lib. 2. Psychagogiæ Carminum Græcorum cujus illud initium est;

Ὅν μοι ὄντι νέῳ νεαρὸν πάνυ δῖα θεάων
Ἐν Βύζαντος ἔρῳ ἧψατο Καλλιόπη. a)

a) *Quem juveni mi olim juvenem Byzantis in urbe*
Calliopes dia conciliavit amor.

Non ad alium quam ad Georgium Scholarium hanc Philelfi elegiam pertinere, docet Eusebius Renaudotus p. 41. ad Gennadii homiliam.

Nec dubito alios etiam hujus nominis ac cognominis perplures fuisse, quorum scripta cum nulla ad manus pervenerint, ac si nulli fuissent, de illis sermo nullus nobis habendus est.

400 Hinc pro certo affirmare possumus, Opuscula omnia, quæ sub Gennadii Scholarii nomine circumferuntur, hujusce Gennadii esse, & potissimum si Patriarchæ titulo muniantur. Item, omnia, quæ Latino nomini favent, etsi Gennadium non præferant: item quæ adversus Georgium Gemistum, cum quo iste noster simultates excercuit, id enim ipse de se scribit, Manuele Rhetore referente. Manuelis verba supra * relata sunt.

Versiones item ex Latinis Auctoribus huic tribuendæ sunt, cum ipse opusculis contra Gemistum, & in Italia fuisse, & lingvam calluisse Latinam profiteatur, quamvis in eo id etiam cavillatus est Gemistus, quod de alio non dixerim. Licet enim ille de se dicat, οὕτω καὶ ἐμοὶ πάντων τῶν ἑκατέρωθεν συγγεγραμμένων ἐπεληλυθότι καλῶς καὶ ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐγκύψαντι, πόῤῥωθεν ἀρξαμένῳ τῆς περὶ ταῦτα σπουδῆς ἐξευρεῖν τὸ πλέον, ἐπὶ συνηγορίᾳ μὲν τῆς ἀληθείας, καθαιρέσει δὲ τοῦ ψεύδους ἐκγέγονε. *Non alia ratione, & mihi omnibus ex utraque parte bene perlectis, & sacris libris perceptis, cum jam inde multo abhinc tempore in simili conatu præstiterim, præter jam dicta aliquid in re proposita ad confirmandam veritatem, & ad oppugnandam falsitatem de novo contigit invenire.* Et cap. 18. καθάπερ ἡμεῖς νῦν σχεδὸν ταῖς ἑκατέρων συστάσεσιν, ὑπό τε φιλοτιμίας, καὶ ἀνάγκης ἐγγεγυμνάσμεθα. οὐδὲν γάρ ἐστι παρὰ Λατίνοις ῥητὸν, ἢ ἐπιχείρημα πρὸς τὴν αὐτῶν δόξαν ταύτην, ὃ μὴ καὶ πρὸς τὴν τῶν ἡμετέρων μετελήλυθεν εἴδησιν. *Quemadmodum nos nunc fere utriusque instantiis a gloria cupiditate, sive etiam necessitate exerciti sumus. Nulla enim apud Latinos sententia est, nullum argumentum eorum opinioni conferens, quod ad nostram cognitionem transvectum non sit.* Et alibi Planudem reprehendat, quod male verbum Augustini Græcis reddiderit: Latinæ tamen linguæ peritiam nullam sibi vindicat. Argumenta etenim, ac discursus utrinque fieri solitos, interpretum studio, & scribentium fastu, Græcis quoque ipsis Latinæ linguæ jejunis multo ante patuerant.

Illud quoque certum est, quæ Latinis, ac eorum sententiæ, & præcipue de Processione Spiritus sancti cornua obvertunt, alterius Georgii Scholarii esse, & forte etiam quæ Cortesii Scholarii nomen præfixum habent. Reliqua nisi argumentum efficax oppositum svadeat, utrius sint, in ambiguo esse. Ordiamur ergo a certissimis, & a Ge-

* p. 753. seq.

a Georgio nostro, qui Gennadius obtento Patriarchatu vocari voluit.

I. Scripsit varias orationes. Primam ad Synodum Orientalem Florentiæ, *De pace, & ferendo patriæ auxilio.* Secundam, *de facienda unione, Dogmaticam, quæ præsenti rerum statui esset profutura.* Tertiam, *quæ impedimenta pacis tolluntur.* Quartam, *in qua exponuntur, per quæ pax hujusmodi perfici possit.* Editæ sunt * primum Romæ Græce cum Concilio Florentino in folio: & Græce, & Latine, Joanne Matthæo Caryophylo Interprete cum eodem Concilio in 4°. apud Stephanum Paulinum. Et in Tomo 4. Conciliorum generalium Romæ ex Typographia Cameræ Apostolicæ in fol. 1612. habenturque manuscriptæ in Biblioth. Regia Scoriaci, Bavarica Cod. 55. & 58. Altempsiana Cod. 35. & Antonii Augustini Cod. 163. Earum aliquas in Rutenicam linguam versas Joanni Basilio Magno Moscoviæ Duci, ad illum a Gregorio XIII. Pont. Max. allegatus, ut ipse narrat in Apparatu, obtulit Possevinus. Argumentum orationum non ab alio melius, quam ab ipso Scholario petamus, ex Concilii Florentini sess. 25. ἧς μὲν γνώμης γέγονα, καὶ εἰμὶ περὶ τὴν προκειμένην τῆς ἑνώσεως ὕλην ὁ πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς ἱερὰν ταύτην σύνοδον σχεδιασθείς μοι, καὶ πεμφθεὶς λόγος δηλοῖ. ἐν ᾧ πρός τε τὴν ἕνωσιν, καὶ τὴν βοήθειαν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει πραγμάτων τοὺς ἱεροὺς τούτους προετρεπόμην πατέρας. μαρτυροῦσι δὲ καὶ τὰ δύο βιβλία, ἅπερ πρότερον συνθεὶς, νῦν ἐγχειρίζω τῇ παρούσῃ συνόδῳ. ὧν τὸ μὲν ἐστι συμβουλὴ περί τε ἑνώσεως, καὶ τρόπου αὐτῆς, καὶ ὅσα ἄλλα πρὸς ταύτην ἁρμόττει τὴν ὕλην. τὸ δὲ περὶ τοῦ ζητήματος πραγματεύεται σκοπὸν ἔχον δεῖξαι τοὺς διδασκάλους τῆς ἐκκλησίας συμφωνοῦντας ἀλλήλοις, οὐ λόγοις ἀνθρωπίνοις, οὐδ' ἀποδείξεσιν, ἀλλὰ ῥητοῖς τῆς ἱερᾶς γραφῆς, καὶ τῶν διδασκάλων αὐτῶν. ἅπερ δύο βιβλία φαῦλος μὲν ὢν 401
ἐγὼ, καὶ παντάπασιν εὐτελὴς καὶ σοφίᾳ, καὶ ἐπιστήμῃ, καὶ γνώσει, καὶ πᾶσιν ἐμοῦ. καὶ τὰ ἑξῆς. Et, καὶ ἔσονται ταυτὶ τὰ βιβλία τοῦτο μὲν ἐναργὴς, καὶ διηνεκὴς ἀπόδειξις τῆς ἐμῆς διανοίας. τοῦτο δὲ πληροφορία τις ἱκανὴ, καὶ βεβαίωσις περὶ τῆς τῶν διδασκάλων συμπνοίας, καὶ συμφωνίας, πάσῃ Χριστιανικῇ, καὶ ἀφιλονείκῳ ψυχῇ, ἑτοίμου ὄντος μου, καὶ αὐτοῦ Θεοῦ χάριτι, λόγον ἀποδιδόναι τῷ βουλησομένῳ λαβεῖν περὶ πάντων τῶν ἐν αὐτοῖς γεγραμμένων. *Quam ego quidem habuerim, & nunc habeam sententiam de proposita unionis materia, indicat sermo a me, utcumque compositus, & huic nostræ sanctæ Synodo oblatus: quo sacros hosce adhortabar Patres ad unionem, & auxilium rebus Constantinopolitanis ferendum. Testantur*

* Exstant in Tomis Concil. Tom. IV. Binii p. 616. & T. XIII. Labbei p. 542. & T. IX. Harduin. pag. 442.

Digitized by Google

tur etiam duo libelli, quos antea compositos nunc præsenti Synodo trado. Quorum alter consilium dat, ut fiat, & quomodo fieri debeat unio, & exponit quicquid aliud ad hanc materiam spectat: alter vero quæstionem ipsam tractat; estque illi scopus ostendere, Doctores Ecclesiæ inter se concordes esse, non rationibus, ac demonstrationibus humanis, sed sacræ Scripturæ, & Doctorum eorundem sententiis. Quos duos libellos exilis ego quidem, ac tenuis & eruditione, & scientia, & prudentia, & omnibus plane &c. Et, *Eruntque hi libelli, & sensus mei evidens, ac perpetua demonstratio, & satis aperta declaratio consensionis, concordiæque Doctorum, qua satisfactum erit omni Christianæ minusque amanti contentionum animæ: me ipso quoque parato, gratia divina favente, ad reddendam volenti cuilibet rationem de omnibus, quæ inibi scripta sunt.* Nec alio respexit Marcus Ephesius libello de Synodo Florentina. *καί τις τῶν ἡμετέρων ἐπεχείρησε λέγειν, ὡς καλόν ἐςι τὴν εἰρήνην ἀσπάσασθαι, καὶ τοὺς ἁγίους συμφώνους ἀποδεῖξαι πρὸς ἑαυτοὺς, ἵνα μὴ δοκῶσιν οἱ δυτικοὶ τοῖς ἀνατολικοῖς ἀντιφθέγγεσθαι. Et quidam ex nostris aggressus est dicere, Bonum est pacem amplecti, sanctosque inter se consentientes demonstrare, ne videantur Occidentales contraria loqui Orientalibus.* Ad quem Josephus Methonensis Episcopus in Apologia, *συνηγόρησε δὲ αὐτῷ καὶ Σχολάριος ὁ σοφὸς, ὃς καὶ λόγους τρεῖς ἐξέθετο περὶ τῆς ἐκκλησιαςικῆς εἰρήνης, καὶ τοὺς ἁγίους ἀνατολικούς τε καὶ δυτικοὺς ἐν αὐτοῖς τοῖς λόγοις μάλα γνησίως συμφωνοῦντας ἀλλήλοις ἀπέδειξεν. Cujus sententiam Vir doctus Scholarius confirmavit, qui tres etiam orationes* De unitate Ecclesiastica *edidit, quibus sanctos Orientales consentire cum Occidentalibus præclare admodum demonstravit.* De illis etiam Fabius Benevolentius: *Scholarius igitur, etsi dignitate multis esset inferior, doctrina tamen nulli erat secundus, ut ex hoc Commentario patet, in quo decreta Concilij tuetur. Sed & in eodem Concilio duos libros edidit suæ fidei confessionem in eis exponendo, quos Imperatori, aliisque in Synodo legendos tradidit. Eos audivi Parisiis Latinos factos, atque editos. Præterea hic tres orationes composuit; ubi & Græcos suos ad unionem cum Latinis hortatur luculentissimas. Nam eloquentiæ palmam huic tribuere tum Græci videbantur. Idcirco eæ jussu Imperatoris volumini Concilij Actorum insertæ sunt.*

2. Occupato per omne nefas Byzantio, Sultanus Mahometus innata discendi cupiditate, sæpissime de rebus fidei Christianis, ejusque arcanis, nec non Philosophicis Quæstionibus cum doctissimo isto Gennadio sermonem conferebat, & inter alios quodam die per Patriarchejum obequitans, ubi intellexisset, ibi adesse Patriarcham in Pammaca-

rifti ex equo difcedens, fuperque folium affidens, multa de religione
noftra, facta primum Patriarchæ poteftate, ut libere, & absque ullo
periculi metu refponderet, interrogat. Ingenue Scholarius, ut vi-
rum vere doctum, pium, atque Catholicum decebat, pro fui mune-
ris & tanti myfterii dignitate ad interrogata refpondit. Difputatione
illa Sultanus non indelectatus, eam & fcripto fibi confignari, & in
Turco Arabicam linguam ab Achmete Berroeæ Præfecto, Mahome-
ti Zelebi Commentarienfis patre transferri juffit, eo titulo: τοῦ σοφω-
τάτου, καὶ λογιωτάτου κυροῦ Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου, καὶ Πατριάρχου
Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, ὁμιλία ῥηθεῖσα περὶ τῆς ὀρθῆς καὶ ἀ-
μωμήτου πίστεως τῶν Χριστιανῶν. ἐρωτηθεὶς γὰρ παρὰ τοῦ Αμηρᾶ Σουλτά-
νου, τοῦ Μαχμέτη. τί πιστεύετε ὑμεῖς οἱ Χριστιανοί. ἀπεκρίνατο δὲ οὕτως,
καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. μετεγλωττώθη δὲ εἰς τὴν Τουρκοαραβόγλωσσαν ὑπὸ
τοῦ Αχμὰτ Καδδὴ Βερβοίας, τοῦ πατρὸς Μαχούμετ Τζελεμπὶ τοῦ ἀναγραφέ- 402
ως. *Sapientiffimi, & eruditiffimi Viri, Domini Gennadij Scholarij Patriarchæ
Conftantinopoleos novæ Romæ Homilia habita de vera, & inculpata Chriftiano-
rum fide. Interrogatus enim ab Imperatore Mahometa.* Quid creditis vos
Chriftiani? *refpondit ei ad hunc qui fequitur modum. Tranflata eft autem
in Turco-Arabicam linguam ab Achmete, Berrææ Prætore, qui Machumetæ
Zelebi Commentarienfis pater fuit.* Hiftoria Politica, Viginti capitibus com-
prehenfam, & inter hiftoriam Ecclefiafticam Manuelis Malaxi relatam,
atque Latine verfam Martinus Crufius edidit, una cum Turcicis Achu-
matis, & Malaxi hiftoria in Turco Græcia lib. 2. Bafileæ per Leonar-
dum Oftenium 1584. fol. & Latine in Biblioth. Patrum. Crufius con-
fundit, & cum Crufio Poffevinus Homiliam hanc cum alio ejusdem
Gennadii opufculo * alio modo, & fub forma Dialogi Græce, & Lati-
ne a Joanne Braffìcano edito, Viennæ 1530. 8. Cujus infcriptio eft, τοῦ
αἰδεσιμωτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γενναδίου Σχολαρίου βιβλί-
ον σύντομόν τε, καὶ σαφὲς περί τινων κεφαλαίων τῆς ἡμετέρας πίστεως,
περὶ ὧν ἡ διάλεξις γέγονε μετὰ Αμηρᾶ τοῦ Μαχουμέτου. ὃ καὶ ἐπιγέγραπ-
ται, περὶ τῆς ὁδοῦ τῆς σωτηρίας ἀνθρώπων. ἐρωτᾷ ὁ Τοῦρκος. ὁ δὲ
Πατριάρχης ἀποκρίνεται. *Reverendiffimi Patriarchæ Conftantinopolitani Gen-
nadij Scholarij liber brevis, & clarus de aliquibus capitibus noftræ fidei, de qui-
bus colloquium habitum eft cum Amera Machumeto, & infcriptum fuit, Via
falutis hominum. Interrogat Turca; Patriarcha refpondet.* Subdit Crufius,
*Nefciebatur, cum ederetur is libellus, quis effet ille Gennadius, tanquam fi
ante* 1100. *annos vixiffet, Presbyter Maffilienfis; cum nondum effet Mahometes*

 Turca.

* De hujus editionibus dixi Volum. VI. p. 697.

Digitized by Google

Turca. At nunc ex præsenti historia patet esse Gennadium, qui post expugnatam a Turcis Urbem Constantini, primus factus sit ibi Patriarcha. Postremus hic in Hæresiologia cum aliis Auctoribus cum Græcis tum Latinis, e Græco in Latinum a Gregorio Hermonymo Spartano translatus, Basileæ 1556. in folio cusus est, & Helmestad. Græco-Latine 1611. in 8°. Habebaturque manuscriptus Scoriaci in Bibliotheca Regia, Monachii Bavarica, Londini Blonderiana, & in Romanis apud Alexandrum Cherubinum, & alios passim.

Possevinus duo objicit hisce libellis; Alterum, ubi agitur de sanctissima Trinitate, divinas personas vocari *ἰδιώματα, idiomata, proprietates, attributa.* Sed videri Auctorem excusandum, quod ei cum Tyranno res esset, qui hoc mysterium aliter exsibilasset. Quamvis alicubi nominet etiam *πρόσωπα, Personas.* Non hic pluribus agam. Gennadius satis, si attentius rem Possevinus considerasset, fecisset. *καὶ ταῦτα τὰ τρία ἰδιώματα ὀνομάζομεν τρεῖς ὑποστάσεις, ἤγουν τρία πρόσωπα. καὶ διότι αὐτὰ τὰ τρία ἰδιώματα οὐ μερίζουσι τὴν μίαν, καὶ ἁπλουστάτην οὐσίαν τοῦ Θεοῦ. Has tres proprietates nos nominamus tres Hypostases, seu Personas: & ipsæ proprietates non partiuntur unicam illam, & simplicissimam Dei essentiam.* Quid hic apertius dici potuit? An quia Personarum mentio inducta est, mysterium exsibilavit Tyrannus? Quid proprietatis, quid Personæ nomine Gennadius innuat, non ab alio, quam ab ipso Gennadio affluenter satis habemus. Alterum est, in eo nullam mentionem fieri de processione Spiritus Sancti a Filio: ideoque dubitandum non esse, quin a Græcis locus ille corruptus fuerit, qui libellum ad Martinum Crusium Byzantio non ita pridem in Germaniam miserunt; & Gennadium cum Latinis de processione Spiritus Sancti, uti de aliis Catholicis dogmatibus planissime consensisse dubitandum non est. Adeo semper Patrum corruptores Græci similis sortis hominibus, cum vel eos non intelligunt, vel ad mentem eorum, ut ipsi vellent, non loqvuntur, judicantur. Qui corrumpere potuit ex opusculo verbulum, qui tractatus integros, eosque permagnos de eodem argumento pro Latinis communicat, nec negat Auctorem similia scripsisse, & sensisse? An quæ idem Gennadius pro Concilio Florentino adversus Græ-
403 corum pertinaciam composuit, Græcorum ullus ad hæc nostra tempora præter Caryophylum, illiusque *συνθιασώτην* Arcudium, eosque in Italia Romæ enutritos Gennadii Scholarii esse negarunt? Quem non tot paginæ, verbulum offendere potuit? In Homilia eaque compendio-

Digitized by Google

diosissima, in qua per capita brevissima, quid Christiani crederent, exponebat, non videbatur necessarium per singula quæque rem conficere, & maxime quod in Dialogo cum eodem Tyranno habito, Processionem etiam a Filio aperte satis enunciarat: ideoque satis illi fuit rem digito indicasse, ut ex 3. & 4. cap. colligitur. An nescit Possevinus, ex silentio rei alicujus, & potissimum, si silentium damnatum non est, non statim negationem rei inferri? In Dialogo vero satis manifeste processionem professum fuisse, quis ibit inficias? Accipe verba, & Catholico nostro Georgio Scholario etiam post Patriarchatum una mecum gaude. Interrogatus enim de productione Personarum respondet: *Duæ sunt in divinis Personæ productæ Filius, & Spiritus Sanctus. Non generat Filius, sed generatur, propterea dicitur productus. Similiter Spiritus Sanctus non spirat, sed spiratur, & ideo dicitur productus. Si igitur interrogatus fueris, in divinis quæ sint Personæ producentes, respondes duæ. Nam pater generat Filium, & Pater, & Filius spirant Spiritum Sanctum.*

3. *Pro Concilio Florentino* contra recentiores nonnullos Græcorum, qui illud contumeliose lædebant, *pro quinque Capitibus* in ejus definitione decretis *Apologiam* solidam, & efficacem composuit. Edita est Græce Romæ cum Concilio Florentino 1577. folio, & Latine Fabio Benevolentio Senensi Interprete ibidem 1579. in 4°. ad Gregorium XIII. cui opus nuncupavit. Et in Biblioth. Patrum, * & cum aliis opusculis Dilingæ 1581. in 8°. & anno 1628. vernaculo Græcorum sermone donata a Joanne Matthæo Caryophylo: vulgarunt Typographi Congregationis de Fide propaganda in 4°. cum Bessarionis epistola ad Clerum & Laicos, aliosque Sedi Constantinopolitanæ subjectos. De cujus voluminis lectione Nicolaus Majoranus, eodem Benevolentio referente, Melphitensis Episcopus, & veritatis amantissimus dicere solebat: *Ego quinquaginta annos in famulatu hujus S. Sedis & Pontificum vixi, eosque ob innumera in me merita colui semper, ut debui, at nulla alia re magis ad eorum cultum sum accensus, & inflammatus, quam ex hujus voluminis lectione.* Hinc Benevolentius affirmabat, Curiæ Romanæ dignitatem ab aliis viris præconiis fuisse celebratam. Nam Nicænus Bessarion, & Trapezuntius Georgius de Primatu Petri lectu dignissima condiderunt, paucis ea quidem cognita, sed luce & sole dignissima, verum eos longo intervallo ab eloqventia Gennadii abesse. Is hunc librum in urbe Constantinopolitana videtur conscripsisse paulo post direptionem ejus sub Mahumete Turcarum Imperatore: quam rem adeo tragice in quinto deplorat, ut cuivis

* T. XXVI. edit. Lugd. 1672. p. 560.

Digitized by Google

vis lacrymas excutere possit. Quanti eum fecerit Bessarion Cardinalis Nicænus, ostendit in Epistola quadam ad Græcos de Primatu Petri, in qua eadem fere leguntur, quæ apud Gennadium conscripta sunt, interdumque iisdem verbis; nec dici potest, primum scripsisse Bessarionem, cum ejus epistola data sit anno 1463. & Gennadius obierit 1460. secundum Panvinii Chronicon, ut liquido pateat, tunc apud omnes ejus virtutem claram & celebrem extitisse. Tradit præterea in hac versione Gennadii, quatuor Codicum ope se adjutum fuisse, antequam liber Græcus typis excuderetur. Primus est advectus e Creta, relatumque est, eum fuisse Georgii cujusdam Corinthii, viri in Græcis literis non mediocriter eruditi, quo cum ipse ante multos annos Venetiis familiariter versatus fuerat. Alter fuit Marcelli secundi Papæ, eum de sua Bibliotheca protulit Cardinalis Sirletus, testatus aureis centum coemptum. Tertius ex Vaticano ab hoc fonte deductus, ac descriptus. Postremum, sed magis vetustum commodavit Illustrissimus Cardinalius Farnesius, ac sine nomine Auctoris in Insula Naxo, una ex
404 Cycladibus, ut videtur conscriptum. Extabat etiam olim manuscripta hæc Gennadii Apologia in Bibliotheca Antonii Augustini Cod. 163. De Auctore hujus operis satis in syntagmate nostro de utriusque Ecclesiæ Occidentalis, atque Orientalis perpetua consensione * contra Arcudium, & Caryophylum disputavimus. Hinc Lector petat, si placuerit.

4. Ejusdem *de Prædestinatione* Tractatum ad Josephum Thessalonicensem, cujus illud principium est, *κλινοπετὴς ἐδεξάμην σου τὴν ἐπιστολὴν*, primum edidit ** David Hœschelius a Maximo Margunio acceptum Augustæ 1593. in 4°. illud post Patriarchatum renunciatum scripserat, ut ex illis colligo: *ὁ γὰρ ἡμέτερος καιρὸς καὶ τῶν ἡμετέρων ὤχετο λόγων, μᾶλλον δὲ παντὸς ἀγαθοῦ. καὶ δεῖ καὶ τὴν ἐσχάτην ἀμορφίαν τοῦ γένους ἐν ἅπαντι πράγματι καθημένους ἐν γωνίᾳ που θρηνεῖν σιωπῇ καὶ τὴν ἀπαγωγὴν τῆς τοιαύτης ἐξαιτεῖσθαι ζωῆς, ὁπόταν ἐπινεύει τὸ θεῖον. Nostrum etenim tempus, & nostrorum sermonum, imo totius boni abiit. Oportetque extremam nationis in unaquaque re deformationem in angulo nos considentes deplorare tacite, & ex hac vita abitionem deprecari, cum id annuerit Numen.* Et in fine tractatus: *ἴχεις*

* lib. 3. cap. 6.

** Græce quidem Hœschelius. Deinde Græce & Latine *Fed. Morellus* in appendice operum S. Basilii Parisf. 1618. fol. Et cum nova versione (velut qui Morellianam non vidisset) & commentariis *Carolus Libertinus* S. J. Uratislaviæ 1681. 4. Vide Acta Erudit. 1682. pag. 184.

Digitized by Google

χεις καὶ ἔτον ἡμῶν ἐκ τῆς ἡσυχίας τὸν λόγον. *Habes & hunc nostrum ex quiete, & tranquillitate sermonem.*

5. Ejusdem εὐχὴ εἰς τὸν ἕνα καὶ τρισυπόστατον Θεόν. *Oratio ad unum, & trium personarum Deum.* P. Θεὲ ἅγιε παντοδύναμε, ἀΐδιε, κραταιέ. Edita ab AldoManutio Venetiis Græce & Latine cum Damasceni, Cosmæ, & aliorum hymnis* in 4°. & Latine inBibliotheca Patrum Tom. 4. Parisiis 1589. & alibi.

6. Literas in sepulchro Magni Constantini excisas, ** de excidio Urbis, & Turcarum Imperio obstrusas ad illa tempora, nullique notas ipse primus exposuit, & vulgavit. Edidit eas Dorotheus Monembasiæ Metropolita in fine sui Chronici, Venetiis apud Joannem Petrum Pinellum 1637. in 4°. & Matthæus Cigala Cyprius post Novam Variarum Historiarum Synopsim, Venetiis apud Antonium Julianum 1637. in 4°. De illis hæc quoque adnotarunt: καὶ ταῦτα τὰ γράμματα ἐδιαλάμβανον περὶ τῆς βασιλείας τῶν Τούρκων, καὶ περὶ τοῦ τέλους αὐτῆς, λέγονται δὲ χρησμοί. τὰ ὁποῖα τὰ ἐξήγησεν ὁ σοφώτατος πατριάρχης κύριος Γεννάδιος, ὁ ὁποῖος ἦτον εἰς τὸν καιρὸν τῆς βασιλείας τοῦ κυρίου Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου, ὁποῦ ἔκαμε τὴν ὀγδόην σύνοδον εἰς τὴν Φιορέντζα, καὶ ἔταν τὰ ἐξήγησην, ἦτον κοσμικὸς, καὶ κριτὴς τῆς βασιλικῆς κρίσεως. *Litera hæ continebant quadam de Turcarum Imperio, & fine ejus: vocanturque oracula. Illa sapientissimus Patriarcha Dominus Gennadius, sub Imperio Domini Joannis Paleologi, qui octavam Synodum Florentiæ absolvit, exposuit: secularis ipse tum temporis, & Imperatoriæ aulæ Judex.* Alii Codices Vaticinium hoc tribuunt Leoni sapienti. Differentiam Codex ille manuscriptus expressit: χρησμὸς ὅσπερ εὑρέθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς μίαν κολώναν μαρμαρίτικην διὰ ψηφίων γεγραμμένος, ὃν ἐξεκαθάριστεν. ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι ταῦτα τὰ γράμματα ηὑρέθησαν σημειωμένα ἐν μαρμάρῳ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ ἐξήγησε ταῦτα ὁ ἐν ἁγίοις Πατριάρχης Σχολάριος. *Oraculum Byzantii repertum in columna marmorea musivo descriptum, quod explanavit. Alii dicunt prædictas literas incisas fuisse in marmore sepulchrali magni Constantini, easque exposuisse sanctum Patriarcham Scholarium.* Vaticinium hoc ipse primo Variorum antiquorum Tomo, † in Antiquitatum Constantinopolitanarum auctario a me procurato cum aliis ejusdem Leonis, Methodii Patarensis, Theophili Romani, Danielis Monachi, & aliorum vaticiniis connexui. Habetur manuscriptum in Bibliotheca Vaticana Scoriaci Regia VII. ζ. 1. Bavarica Cod. 193. & legebatur in Bibliotheca Antonii Augustini Cod. 140. Et hæc quidem edita sunt.

Aaaaa Non-

* A. 1501. ** De his adde Volum. VI. p. 365. seq. † Hic lucem non vidit.

Digitized by Google

Nondum vulgata. 7. *Monodia de direpta Constantinopoli per Turcas.* Fabius Benevolentius: *Audivi etiam de Angelo Justiniano Græco homine Gebennensi Episcopo, & legisse Monodiam Gennadii ejusdem argumenti, in qua copiose explicat, & lamentatur suæ civitatis & gentis interitum, vel magis excidium.* Et Theodorus Zygomala epist. ad Crusium anno 1581. data in Turco-Græcia p. 100. *ἀλλὰ καὶ τὸ μέρος τοῦτο ἐν ἄλλῃ ἐπιστολῇ Γενναδίου Σχολαρίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἐντυχὼν δεῖν, ἔκρινα γράψαι, ὅπου διηγούμενος*
405 *καὶ ἄλλα λέγει καὶ τοῦτο. μνήσθητε, ἀδελφοὶ καὶ πατέρες*, &c. *Sed quod ad hanc partem de direpta Constantinopoli pertinet, cum in aliam epistolam Gennadii Scholarii Patriarchæ Constantinopolitani incidissem, ad te scribendum duxi, quæ ille inter alia narrat. Mementote Fratres, & Patres*, &c. An hæc epistola eadem cum Monodia, quam Angelus Justinianus legerat? An ex quinto capite pro decretis Florentinæ Synodi ἀποσπασματικόν; An separatim ea conscripsit Gennadius, dein cum opus esset, iisdem, ne verbulo quidem immutato, more gravissimorum hominum, tanquam suis, in aliis operibus usus est? Sane, quæ Zygomala retulit, in jam laudato capite verbatim exscripta sunt.

8. Gaulminus Notis in Eustathium de Ismeniæ, & Ismenes Amoribus commemorat Gennadii librum, cujus titulus est: *ἑτέρα ἔκθεσις τοῦ Ῥαμπλίου, ἣν ἔλαβον ἀπὸ τοῦ βιβλίου Γενναδίου Πατριάρχου. Alia expositio Ramplii*, b) *quam habui ex libro Gennadii Patriarchæ.* Gennadii in Ramplium expositione non uno in loco usus est Joannes Meursius in Glossario Græco-Barbaro.

Περὶ

b) *Ῥάμπλιον* titulus libri Astrologici ex Persarum disciplina. *σύνθεσις τῆς περσικῆς τέχνης τοῦ Ῥαμπλίου.* Dividitur in XII. *σχήματα* sive domos, quarum *ἀποτελέσματα* describuntur. In MS. Codice Regis Christianissimi subjicitur duplex explicatio, altera anonymi, hoc titulo: *ἑρμηνεία τῆς περσικῆς τέχνης.* Altera isto: *ἑτέρα ἔκθεσις τοῦ Ῥαμπλίου, ἣν ἔλαβον ἀπὸ τὸ βιβλίον Γενναδίου Πατριάρχου.* Sed ex his verbis incertum est, judice Cangio, an Gennadius auctor sit hujusce alterius expositionis, vel an illa descripta sit ex libro aliquo qui desumtus fuerit ex Bibliotheca Gennadii. Vide Cangii Glossarium Græcum p. 1281. ubi & ipse non duos sed unum eundemque Georgium Scholarium fuisse, qui jam Græcis jam Latinis favit, observat ex his verbis Marci Ephesii Archi-Episcopi, ex ejus ad Georgium Epistola inedita in Codice Reg. 3119. *Μάρκου Ἀρχιεπισκόπου Ἐφέσου εἰς κύριν Γεώργιον τὸν Σχολάριον. Ὅσης ἡμᾶς ἐνέπλησας ἡδονῆς, ἡνίκα τῆς ὀρθῆς δόξης ἐγένου καὶ εὐσεβοῦς, καὶ πατρίου φρονήματος, καὶ τῇ καταψηφισθείσῃ παρὰ τῶν ἀδίκων κριτῶν*

συνη-

9. Περὶ ψυχῆς. *De Anima.* Scoriaci in Bibliotheca Regia VI. δ΄. 11. κὶ ὑπάρξεως αὐτῆς. *Et existentia ipsius.* Ibidem VI. ε΄. 3.

10. Post Florentinum Concilium Marcus Ephesinus Antistes, quamnam ob causam, Deus scit, sane illi odium in Latinos, ac in Bessarionem, cæterosque Græcos, qui comperta veritate resipuerant, rabies non defuit, impos animi, ac intemperiis actus, tum sermone, tum scripto variis ad diversos contra Florentinam Synodum literis datis deliramenta mera, immani Ecclesiæ Orientalis damno locutus est: non tamen impune, tanquam qui pretium ob stultitiam, ac temeritatem a Bessarione, Josepho Methonense, Andrea Colossense, Gregorio Protosyncello, aliisque tulerit; sed potissimum a Gennadio nostro, qui argumenta ejus de Processione Spiritus Sancti a solo Patre, acutissime, eloquentissimeque, prout illa ferebant tempora, & materiæ sublimitas dissolvit. Liber sub hoc titulo: Απόκρισις πρὸς τὰ συλλογιστικὰ κεφάλαια Μάρκου τοῦ Εφέσου κατὰ Λατίνων. *Responsio ad syllogistica capita Marci Ephesii contra Latinos.* P. οἱ Λατῖνοι τῶν ἱερῶν εὐαγγελίων, in Bibliotheca Bavarica Cod. 115. & alibi invenitur. In Codice item satis antiquo Collegii Græcorum hoc idem opus in hunc modum habetur: Συλλογισμοὶ κυροῦ Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ μητροπολίτου Εφέσου κατὰ Λατίνων, καὶ ἀπολογία κυροῦ Γενναδίου, τοῦ Σχολαρίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὰ αὐτά. *Syllogismi Domini Marci Eugenici Metropolitæ Ephesii, contra Latinos. Et Responsio Domini Gennadii Scholarii, Patriarchæ Constantinopolitani in eadem.* Responsio ad caput 17. perducta est; in quo cum vitam finisset ipse, alius Ephesino respondit, cujus mihi nomen ignotum, ut ex nota ibidem apposita manifesto apparet. Scribit namque: Απολογία οὐ τοῦ Σχολαρίου, ἐκεῖνον γὰρ φθάσας ὁ θάνατος τὸ κοινὸν χρέος, καὶ μὴ εἰπών, ἄλλος ἀντ' ἐκείνου ἀπολογεῖται. εἰσὶ δὲ τὰ παρὰ τοῦ Εφέσου τάδε. *Responsio hæc Scholarii non est; ille etenim antequam opus absolvisset, in communem locum abierat; ideoque alius pro eo responsionem aggreditur. Quæ autem ab Ephesino proponebantur, hæc sunt.* Caryophylus in Præfatione quinque capitum, ex Codicis manuscripti auctoritate, Responsionis hanc postremam partem Bessarioni appingit. *Gregorius Protosyncellus Patriarcha cum videret superseminatum ab Ephesio lolium crescere, rogavit nobilem virum Georgium Scholarium, ut sicuti legitur in antiquo*

συνηγόρησας ἀληθείᾳ, τοσαύτης ἐκ τοῦ ἐναντίου λύπης κὶ κατηφείας ἐπλήσθημεν ἀκούσαντες μεταθέσθαι σε πάλιν, καὶ τἀναντία φρονεῖν τε καὶ λέγειν, καὶ τοῖς κακοῖς οἰκονόμοις συντρέχειν ἐπὶ τὰς μεσότητας κὶ οἰκονομίας. Eadem produxit Allatius p. 88. contra Creyghtonum, & eruditiss. Renaudotus p. 53.

quo Codice Bibliothecæ Vaticanæ, qui multa continet ſpectantia ad Florentinam Synodum, ipſe quemadmodum in ſacra olim Synodo doctiſſime ſcripſerat, & appoſitiſſime ad id, quod agitabatur, ita Conſtantinopoli ſolveret Epheſii nodos, ac ſtrophas, quibus Græcorum vulgus eludebatur. Quod quidem ille magnam partem præſtitit egregie, licet morte præventus, non potuerit opus abſolvere. Interea vires acquirente majores factione Epheſii, & invaleſcente in dies contumacia hoſtium ſanctæ Synodi, cogitur Patriarcha Gregorius Conſtantinopolim deſerere, & confu-
406 *gere Romam, ubi profugus egit cum Beſſarione Cardinali, ut reliquas Epheſii decipulas amoliretur: quod is feliciter aſſecutus eſt.* Et Nota orationibus Scholarii de Pace poſt Florentinam Synodum præfixa. *Is poſtea Conſtantinopoli rogatu Gregorii tunc Protoſyncelli, deinde vero Patriarchæ complura Marci Epheſii argumenta contra Spiritus Sancti a Filio quoque proceſſionem, valide confutavit: ſed interea eo vita functo Beſſario doctiſſimus, reliqua Marci ſophiſmata diluit. Quapropter hujusce Scholarii perhonorificam mentionem faciunt, qui ad Marci Epheſii epiſtolas edidere oppoſitas reſponſiones.* Et Benevolentius: *Nam Marcus ſcriptis adverſus Latinos editis a Catholica fide ſuos abalienavit: hujus temeritatem cum Scholarius ferre non poſſet, monitu Gregorii Protoſyncelli Patriarchæ omnibus ejus capitibus reſpondit, qui liber impreſſus non eſt, & paucis cognitus.* Poſſevinus in Indicibus ad Apparatum refert in Medicea Bibliotheca aſſervari, *Georgii Scholarii de Proceſſione Spiritus Sancti*, & Viennæ Auſtriæ Imperatoris, *Georgii Scholarii liber ſecundus de Proceſſione Sancti Spiritus.* An eadem cum ſuperiori, vel cum eo, quod ſub Gennadii Scholarii Monachi contra Latinos editum eſt? non liquet. Τοῦ αὐτοῦ ἀπόκρισις πρὸς τὸ ἐπιχείρημα τῶν Γραικῶν. Ejusdem *Reſponſio ad argumentum Græcorum.* P. ἀλλὰ πρὸς τοῦτο φασίν.

11. *Gennadii Patriarchæ Conſtantinopolitani liber magnus de Catholica Theologia. Quomodo Pater ingenitus: quomodo Filius genitus: & quomodo Spiritus Sanctus procedens, & quomodo tria ſunt, & quomodo hæc tria unus: & rurſus, Quomodo unum tria, & quare proprietas Patris alia, alia Filii, alia Spiritus Sancti: & quomodo in ordine Pater primus, Filius ſecundus, & Spiritus Sanctus tertius ſit ordine.* Verderius in Catalogo Bibliothecæ Conſtantini Barini.

12. *Ejusdem Gennadii Patriarchæ Conſtantinopolitani explicatio de ſancta Trinitate, cujus initium:* Faciamus hominem juxta imaginem, & ſimilitudinem noſtram. Idem ibidem: Γενναδίου Πατριάρχου ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς ἐν τῷ ὄρει Σινᾷ ἐν κεφαλαίοις ς΄. *Gennadii Patriarchæ Epiſtola ad commorantes in monte Sina, capitibus ſex.*

13. Poſſevinus in apparatu, & in Indicibus ſcribit, ejusdem Gennadii

dii *Homilias in diversa Evangelia. De mortalibus, ac venialibus peccatis, juncto libello de pedibus & metris, de Epistolicis typis.* Extat manuscript. in Bibliotheca Cæsarea Viennæ Austriæ. Ego an Catholico Scholario, vel Schismatico tribuam animi pendeo. Quid de his, quæ ipse non vidi, nec legi pronunciare possum?

14. Georgium Plethonem, qui nullum Aristoteli objurgandi locum reliquerat, quibus dictis meruit, libellum in eum edito accepit, cui ἀντιλήψεως nomen fecerat. Scholarium Pletho inclementer, atque ferociter Apologia* vulgata conclamavit. P. ἐπειδὴ τὸ βιβλίον τῶν κατ᾽ Ἀριστοτέλους βλασφημιῶν. Utrumque dono Jacobi Mercati, Monachi Silvestrini, ingenio, religioneque summi apud me est.

15. Ejusdem, ἐξήγησις εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Πορφυρίου, τὸ περὶ τῶν πέντε καθόλου, εἴτουν τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ Πορφυρίου. *Expositio in Librum Porphyrii, qui est de quinque universalibus, vel in introductionem Porphyrii.* P. τέσσαρα τινὰ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκ τῆς φιλοσοφίας προσγίνεται.

16. Ejusdem ἐξήγησις εἰς τὰς δέκα κατηγορίας τοῦ Ἀριστοτέλους. *Expositio in decem prædicamenta Aristotelis.* P. ὅσα μὲν ἔδει περὶ τῆς φιλοσοφίας, καὶ ἔτι περὶ τῆς Λογικῆς. Idem opus legitur in Vaticano Cod. 942. pag. 155. cum hoc titulo, Γεωργίου τοῦ Σχολαρίου προλεγόμενα εἰς τὴν ῥητορικὴν, καὶ εἰς τὴν Πορφυρίου εἰσαγωγὴν ἐκ διαφόρων συλλεγέντα βιβλίων μετὰ ἰδίων ἐπιστασιῶν.

17. Ejusdem, εἰς τὸ περὶ ἑρμηνείας βιβλίον ἐξήγησις. *Expositio in librum de Interpretatione.* P. ἡ μὲν ὑλικὴ αἰτία τούτου τοῦ βιβλίου ἐστὶν αἱ προτάσεις. De hisce expositionibus Scholarius in fine operis: καὶ ἡμῖν αἱ πρὸς τὴν πραγματείαν τῶν προτάσεων, τὴν περὶ ἑρμηνείας λεγομένην ἐξηγήσεις, εἰ καὶ μὴ ἱκανῶς, ἀλλὰ καὶ ἀκριβῶς ὁμοῦ καὶ ἱκανῶς τοῖς εἰσ- 407
αγομένοις, καὶ τῇ ἡμετέρᾳ δυνάμει συμμέτρως ἀπεδόθησαν. ὥσπερ καὶ αἱ εἰς τὰς δέκα κατηγορίας, καὶ ἔτι πρὸ τούτων εἰς τὰς Πορφυρίου φωνὰς χάριν Θεῷ πάντων ἕνεκα τῶν ἄλλων, καὶ τούτου νῦν ἀναφέρουσιν. *Et a nobis quidem in tractationem de Propositionibus, de Interpretatione nuncupatam, expositiones, si non satis, attamen & accurate, & satis iis, qui introducuntur, & nostris viribus apposite tradita sunt. Quemadmodum & illæ, quæ in decem Prædicamenta, & ante eas in Porphyrii voces, gratias Deo omnium aliorum, & nunc hujusce causa referentibus.* Dictæ expositiones iis, qui Logicæ operam navant apprime necessariæ uno in volumine eleganter descriptæ, raræ pretiosæque cum non ubique, quod ipse sciam in promptu sint, apud me conservantur, quas cum *expositionibus in Priora, & in libros de*

* Supra, p. 747.

 Anima

Anima manuscriptas extitisse Venetiis tradit Gesnerus in Scholario. Fallitur tamen, dum putat alium esse hunc Scholarium ab eo, de quo supra dixerat, prænomine Gennadii, idem namque est, ut supra adnotabamus. Georgii vero Scholarii prolegomena *in Logicam*, & *expositio in Porphyrii Isagogem*, *in Categorias Aristotelis*, & *librum de Interpretatione* conservari in Bibliotheca Regis Gallorum, nunc demum ab humanissimis viris Puteanis significatum est.

18. Librum quoque Guilielmi Porretani, *de sex Principiis* e Latino in Græcum transtulit; idem Scholarius in decem Prædicamenta Commentario Lect. 15. *καὶ ταῦτα μὲν ἀρκεῖ ὅσον πρὸς θεωρίαν τῆς αἰτίας, δι' ἣν πλάτει διεξέρχεται περὶ τῶν λοιπῶν κατηγοριῶν. ὁ μέν τοι Βοήτιος, ἢ ὡς οἱ πλείους φασὶ Πορρετάριός τις θεολόγος, τοὺς γὰρ εἰς Ἀριστοτέλην ἀναγράφοντας τὸ ἔργον δεῖ παραιτεῖσθαι, περὶ τούτων τῶν ἓξ ἀρχῶν κατὰ ζῆλον Ἀριστοτελικὸν συνεγράψατο. ὅπερ ἡρμήνευσα αὐτὸς εἰς τὴν ἡμετέραν φωνὴν ἀπὸ τῆς τῶν Λατίνων, καὶ ἔστιν οὐ τοῦ τυχόντος λόγου τὸ σύγγραμμα. Et hæc quidem satis sunt ad deprehendendam causam, propter quam non fuse reliqua Prædicamenta pertractat. Verumtamen Boetius, vel, ut plurimi asserunt, Porretanus quidam Theologus; Nam qui opus illud ad Aristotelem deferunt, audiendi non sunt, de his sex Principiis Aristotelem æmulatus conscripsit, quod ipse e Latina in linguam nostram traduxi. Opus sane haud contemnendum.*

19. Scripsit etiam contra Nicolaum Cabasilam *ἀντιῤῥήσεις*. Ipsemet in Responsione ad argumenta Marci Ephesini contra Latinos, ad quintum, *χαίρειν δὲ καὶ ὅτι καθάπερ ἀσθένειαν μόνῳ τῷ σῷ ἐπιχειρήματι, καὶ τῷ τούτου συμπεράσματι συνειδὼς καὶ τὸ σοφὸν ἐκεῖνο τοῦ Καβασίλα συνῆψας ἐνθύμημα καθάπερ ἐπεισόδιον τοῖς σοῖς αὐτὸ ποιησάμενος, περὶ ὅπερ ἐκεῖνος πολλ' ἐμόγησεν, οὗτο σε μόνον ἴσως ἐξαιτιάσεται πρὸς τὸν ἄνδρα, ὅτι τοῖς ἐκείνου τὰ ἐκείνου συνάπτοις. ἐκ γὰρ τῶν ἐκείνου καὶ τὰ σὰ τυγχάνειν δοκοῦντα εἴληπται, συνθήκῃ μόνον καὶ φράσει, καὶ ἴσως οὐδὲ βελτίονι διαφέροντα. ἀλλ' ἡμεῖς ὅτι τε ἐγκαίρως συνῆπται, καὶ ὅτι πρὸς ἐκεῖνον χωρὶς ἀπολελογήμεθα, περιττὸν ἡγούμεθα νῦν τὴν προσθήκην ἐξετάζειν ἐκείνην. ὁπόσα δὲ ἄλλα περιττὰ τῷ ἐπιχειρήματι τούτῳ τοῦ Καβασίλα τοῦ πρώτου κεφαλαίου τῆς καθ' ἡμᾶς αὐτῷ συγγεγραμμένης βίβλου τυγχάνοντι συνίσμεν ἰδίως, ὡς εἴρηται παρ' ἡμῶν ἐξητάσθη τε, καὶ ἠλέγχθη καλῶς ἐν ταῖς πρὸς αὐτὸν ἀντιῤῥήσεσιν. Illud porro gratiosum est, quod cum imbecille admodum tuum argumentum, illiusque conclusionem deprehenderes, sapiens illud Cabasilæ enthymema, circa quod ille multum laboraverat, extrin-*

Digitized by Google

extrinsecus assumptum, inductumque tuis apposuisti. Et hoc te tantum apud illum hominem excusabit, quod rebus illius non alienas adglutinas. Ex illius etenim penu, & quæ tua videntur esse desumpta sunt, compositione solum, & dictione, qua forsan nec melior est, discrepantia. Nos vero quod opportune appositum sit, & separatim ad illud respondimus, supervacaneum esse duximus, nunc additionem illam examinare. Quæ autem, quantave in hoc Cabasila argumento, quod ipse in primo capite libri adversus nos conscripti, explicuit, deprehendimus, separatim, ut jam dictum est a nobis examinata sunt, probeque reprehensa in nostris adversus ipsum refutationibus.

20. In Indice Bibliothecæ Mediolanensis legi, Georgii Scholarii περὶ τῆς τοῦ Γρηγορᾶ ψευδογραφίας. *De falsa scriptione Gregora.* Quod omnino existimo Pseudoepigraphum, mendumque exscriptoris, aut 408 illius potius, qui Indicem concinnavit. Fraudem inde ortam puto. Forte in eo Codice Georgii Scholarii aliquid extat, quod excipit deinde titulus anonymus περὶ τῆς τοῦ Γρηγορᾶ ψευδογραφίας. Qui Indicem confecit, parum caute tractatum illum eidem Auctori, quem superior tractatus præferebat, cum nullus alius suppeteret, quod sæpissime fieri amat, ascripsit. Et ni me fallit memoria, memini me aliquando in manuscriptis legisse: Φανερωσις περὶ τῆς τοῦ Γρηγορᾶ ψευδογραφίας, *Phacrasa de falsis scriptionibus Gregora.* An eadem, vel diversa a Mediolanensibus sub Georgii Scholarii nomine divenditis, quibus facultas conferendi Codices data est, ipsi dijudicent.

21. Robertus Constantinus Gallus in sua Bibliotheca testatur Gennadium hunc scripsisse libros *de fide*, *de Dei cultu*, & *contra Judæos*, & *responsiones pro Christianis*: & in Bibliotheca Regia manuscriptos Parisiis asservari. Et Gesnerus in Bibliotheca, apud Diegum Hurtadum, *de primo Dei cultu*, *de tempore*, & *modo essentia intelligibilium*, & *immortalium animarum*. *Ad illos, qui scandalum patiuntur.* Ex quibus quædam a nobis supra adnumerata esse non dubito. *Fragmenta* quoque ejusdem varia in Bibliotheca Augustana recensentur in Indice manuscripto.

22. Pleraque etiam e lingua Latina in Græcam traduxit. In Bibliotheca Palatina habebatur Interpretatio ejusdem in Græcum sermonem, *Expositionum D. Thomæ in Aristotelis libros de Anima.*

23. Et Angelus Justinianus dicebat se habere opusculum D. Thomæ Aquinatis, *de ente & essentia ab eodem Auctore Græce versum*, & *Commentariis ab eodem illustratum.* Ita refert Benevolentius, & addit, *Diplobatazium Latinum Jurisconsultum, quamvis natione Græcum scribere, se vidisse Venetiis*

netii Gratiani decretum Græce descriptum, eoque allatum a quodam legato Regis Cyprii. Et satis notum esse juniores Græcos complures ex Latinis scriptoribus etiam Ecclesiasticos in suos usus vertisse, qui hodie leguntur in Vaticano, & alibi.

24. Item ἐκ τῆς Διαλεκτικῆς τοῦ μαγίστρου Πέτρου, τοῦ Ισπανοῦ ἑρμηνεία κυροῦ Γεωργίου τοῦ Σχολαρίου. *Ex Dialectica Magistri Petri Hispani Interpretatio Domini Georgii Scholarii.* P. Διαλεκτική ἐστι τέχνη τεχνῶν, καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν. Mediolani in Bibliotheca Ambrosiana. Et hæc Scholarius noster.

Quid Schismaticus scripserit, expendamus. Sine nomine Impressoris, loci puto tamen esse Londini in 4°. c) Græce editus est tractatus hoc titulo: Γεωργίου τοῦ Σχολαρίου σύνταγμα ἐπιγραφόμενον Ὀρθοδόξου καταφύγιον, τοῦ ὕστερον γενομένου Γενναδίου μοναχοῦ τμῆμα πρῶτον περὶ τῶν αἰτίων τοῦ σχίσματος κατ' ἐπιδρομήν. καὶ ἔτι τὰ κατὰ τὴν τρίτην σύνοδον σαφὴς ἀπόδειξις τοὺς Γραικοὺς ὀρθῶς φρονεῖν. *Georgii Scholarii Commentarius inscriptus Orthodoxi Perfugium, qui postea factus est Gennadius Monachus. Sectio prima de causis schismatis per transcursum. Et plana demonstratio, Græcos recte sentire ex iis, quæ in tertia Synodo statuta sunt.* Scripsit post Florentinam Synodum, in quam sæpius palam invehitur. Abortum, si dixeris parum cauto Auctori excidisse, non aberrabis a scopo: adeo petulanter, inconsiderate, & quod pejus est, in re tam gravi, & necessaria maligne omnia effudit; illi ob nimiam levitatem nec animum adverterunt sapientiores Græci, neque calamo suo, ac ira dignum existimarunt, & sui vilitate perpetuo periisset, ni Londinenses Typographi luce publica tenebricosiorem reddidissent. Manuscriptum est in Bibliotheca Regis Gallorum, Vaticana, Palatina, & alibi passim.

Possevinus in Appendice prima Apparatus. *Quin Monodia*, Georgii Scholarii *in dormitionem S. Marci.* Rescribo verba Possevini, qui ex Græco Scholarii transtulerat, *Ephesini Episcopi extabat Venetiis Græce MS. in Bibliotheca ad sanctum Antonium. Viennæ autem Austriæ in Bibliotheca Imper. liber de Processione Spiritus sancti ad Comnenum Magnum Trapezunti Regem*

c) A. 1624. una cum aliis scriptis Græcorum Nili, Gregorii Palamæ Thessalonicensis, Barlaami, Meletii Pigæ, Maximi Margunii, Gabrielis Severi & Georgii Coressii. Cæterum hoc Georgii Scholarii opus prolixum paginarum 292. totum versatur in defendendo dogmate Græcorum de processione Spiritus S. atque vindicandis circa illud veteris Ecclesiæ Doctorum sententiis. Incipit: τὸν θεῖον λόγον καὶ τῆς ἀληθείας ἔφορον. Distinguitur in λόγους sex & in capita LIII.

Digitized by Google

Regem Græce MS. cum altero ejusdem argumenti. Libri de processione, ad quemnam ex his referri debeant, quis non oculatus testis dicere au- 409
deat? Legi hujus epistolas novem ad Notaram magnum Ducem, & Imperatoris generum ante, & in ipso Monachatu scriptas, non nimis elegantes; in iis vero, quas Monachus dederat, Latinos fere omnes, Græcosque ipsos, qui Latinis adhæserunt, proscindit. Eorum principia sunt. I. *σὲ καὶ τῇ πόλει ταύτῃ πάσχειν ἀγαθόν.* II. *τί τοῦτο πέπονθας.* III. *οἱ τῶν μυρεψῶν ἐπιστήμονες ἐκ διαφόρων ἀρωμάτων.* IV. *νέῳ μοι ἔτι ὄντι, καὶ ἐς διδασκάλους.* V. *ὁ σοφιστὴς Λουκιανὸς τοῦ λόγου θέλων δεῖξαι τὴν δύναμιν.* VI. *ἥκει μοι ἔναγχος ἡ ἐπιστολή.* VII. *ἅγιέ μου αὐθέντα παντοίως ἡμᾶς καταγλυκάνας.* VIII. *τί πρῶτον, τί δ' ὕστατον, τί δὲ μεταξύ.* IX. *ἣν μὲν ἐπηγγειλάμην σοι πέμψειν ἐπιστολήν.* Inter easdem habentur, & ejusdem Notaræ ad Scholarium Epistolæ.

In Bibliotheca Regis Gallorum conservatur ejusdem oratio, *ἐπὶ τῇ δι' ἐγκατάλειψιν Θεοῦ ματαίῳ, καὶ ἀλόγῳ, καὶ ἀσυντάκτῳ καινοτομίᾳ τῆς πίστεως.* *De inani, absurda, & incomposita, per permissionem Dei, innovatione fidei.* P. *τίς δώσει μοι πτέρυγας ὡσεὶ περιστερᾶς, καὶ καταπαύσομαι.* Est etiam apud me beneficio doctissimi Auberti. Legitur etiam alicubi Ejusdem *κανὼν εἰς Γρηγόριον τὸν Παλαμᾶν ἀρχιεπίσκοπον Θεσσαλονίκης.* *In Gregorium Palamam Thessalonicensem Archiepiscopum Canon.* *ἡ ἀκροστιχίς. ἡ σὴ πόλις στέφει σε τοῖς ὕμνοις, πάτερ. ἐν δὲ τοῖς θεοτοκίοις. Σχολάριος.* P. *ἡ ἐπὶ σοὶ λάμψασα χάρις τοῦ Πνεύματος.*

Habebatur etiam in Medicea Bibliotheca, *Γεωργίου Σχολαρίου ἐπιτάφιος εἰς τὸν δεσπότην Πορφυρογέννητον, τὸν Παλαιολόγον.* *Georgij Scholarij oratio funebris in despotam Porphyrogennetam Palaeologum.* Sed cujusnam ea fuerit schismatici, an Catholici? divinent qui legent.

Si Curtesius d) cognomento fuit, quod etiam in ambiguo est, ad illum referre oportet *Γεωργίου Κουρτέση τοῦ Σχολαρίου περὶ στοιχείων, ἤτοι γραμμάτων, προσῳδιῶν, καὶ τῶν ὀκτὼ τοῦ λόγου μερῶν, ἤτοι εἰς γραμματικὴν πρώτη εἰσαγωγή. ἐξεδόθη δὲ φίλῳ τινὶ αἰτήσαντι.* *Georgij Curtesii Scholarij de Elementis, sive literis, accentibus, & octo Partibus orationis, sive in Grammaticam prima Introductio in gratiam amici, qui eam postulaverat, confecta.* P. *τῶν στοιχείων ἃ καὶ γράμματα λέγονται.* Romæ

Bbbbb

d) Vide supra p. 764. & 770. Cæterum accuratiorem scriptorum Gennadii plenioremque Catalogum tradidi p. 366. seq. ex Eusebio Renaudoto.

mæ in ſancta Silveſtrina & Vallicellana. F. 83. Mediolani Ambroſiana, bis. Idem enim videtur opus, quod illi aſcribitur, *de octo partibus Orationis*, & *Grammatica*. Et Scoriaci in Regia, Γεωργίου Κουρτέσῃ τοῦ Σχολαρίου Χρονογραφία ἐν ἐπιτόμῳ τόμοι δύο. *Georgij Curteſii Scholarij Chronographia in compendio*, *Tomi duo*. IIII. B. 14. 15.

Tandem valde ſuſpenſo animo expecto aliorum judicium, cuinam ex his Scholariis vindicanda ſunt, Oratio *in Annunciationem ſanctiſſimæ Deiparæ*, quam ſcribit Poſſevinus reperiri in Regia Bibliotheca Regis Catholici Scoriaci, licet ipſe credat Georgium hunc eſſe eundem, qui poſtea dictus eſt Gennadius, qui & Patriarcha Conſtantinopolitanus. Item, Oratio *in Nativitatem Domini* πολύστιχος, verboſa, & non ſine tædio legenda ab Antonio Damila exſcripta in Palatina Bibliotheca. Ea nullum præfert titulum, in fine tamen ſcriptum eſt, Ἀντώνιος ὁ Δαμιλᾶς καὶ τοῦτον ἔγραψε τὸν λόγον ποιηθέντα σοφωτάτῳ ἀνδρὶ Γεωργίῳ τῷ Κουρτέσῃ τῷ Σχολαρίῳ. *Antonius Damila, & hanc exſcripſit orationem, compoſitam a ſapientiſſimo viro Georgio Curteſio Scholario*. Cujus initium eſt, καὶ πᾶσι μὲν τοῖς ἄλλοις τῶν ὄντων ὁ τοῦ εἶναι καὶ ζῆν ἐμπέφυκεν ἔρως.

LVIII. GEORGIUS ſacerdos e CORELIANO oppido, tractatus Guidonis de Monte Rochen in linguam Græcam tranſtulit, Γεωργίου ἀπὸ κώμης Κορελλιανῆς ἑρμηνεία ἐκ τῆς Λατινικῆς διαλέκτου εἰς τὴν τῶν Γραικῶν Γουΐδονος δὲ Μόντε Ροχέν. Guido profeſſione Theologus, *natione Gallus*, ut tradit Poſſevinus in Apparatu, *ſcripſit anno* 1333. *librum prænotatum*, Manipulus Curatorum *ad Raimundum Valentiæ Epiſcopum*, recuſus eſt ſæpius. Græca Georgii verſio aſſervatur in Vaticana. Fuit is, ut diximus, Patria Corelianenſis, Familia ab Alexandris, doctrina, & virtute conſpicuus.
410 Floruit ſub Ferdinando Neapolitanorum Rege, ut ex ejus ſcriptis colligitur. Scripſit pleraque ſermone Græco, ſed inculto, & barbaro, pietate tamen & religione Numinis plena. Inter alia præter jam dictum opus, præcipuum ſibi locum occupavit Tractatus, περὶ φόβου θείων κριμάτων, *De timore divinorum judiciorum*, viginti ſermonibus diſtinctum, nuncupatumque ſacerdoti Antonio ex Urbe Melepinniana. Ut Auctoris in libro digerendo ſcopum, & tractationis modum, dictionisque guſtum habeas, cum liber non omnibus obviam ſit, ſed in extremis Hydruntinorum finibus, Coreliani nempe, lateat, Præfationem ipſius, quam mihi humaniſſime rerum Eccleſiaſticarum ſcientia, & Chriſtiana pietate conſpicuus Franciſcus Arcudius communicavit, hic attexam. Τῷ αἰδεσιμωτάτῳ ἱερεῖ Ἀντω-

νίῳ

Digitized by Google

νίῳ ἀπὸ χώρας Μελεπιννιάνης, ὁ ἱερεὺς Γεώργιος ὁ τῶν Ἀλεξάνδρων ἀπὸ χώρας Κορελιάνης χαίρειν. ἐν ταῖς ἄλλαις ὑπερλαμπροτάταις σου ἀρεταῖς καὶ τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῆς ψυχῆς σου χαρίσμασι, πάτερ αἰδεσιμώτατε, τὸ φιλομαθὲς μεγάλως ἐξαστράπτει. ἀνθ' ὧν γίνεται, ὅτι σαυτὸν ἀεὶ πρόθυμόν τε καὶ εὔνουν παρέχεις εἰς τὸ καταλαβεῖν τὴν τῶν σοφῶν διδασκαλίαν. ἀλλ' οὐδὲ τῇ ὑψηλοτάτῃ σου εὐφυΐᾳ αὐτάρκεια τυγχάνουσι τὰ παρὰ τοσούτων, καὶ τοιούτων, ἀνδρῶν ἐνωτισθέντα. καὶ γὰρ τῶν θείων, καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἀνιχνεῦσαι, ἢ γνῶναι τὸν λόγον ἐφιέμενος εὐλαβείᾳ ἐνδιατρίβειν σπεύδεις τοῖς τοῦ θεοῦ ἱεροῖς ναοῖς, ὄφρα ἐκεῖθεν ἐξαντλήσεις πᾶν, ἐπεὶ ὑπ' ἐκείνων, οἵ τινες παιδευτικῶς, ὡς τοῖς λαοῖς λαλεῖσθαι εἴωθεν, ἐκδιδάσκεται. ἐπαινεῖσθαι ὄντως ἀξία ἡ τάξις αὕτη οὐ μόνον τοῖς νέοις, ἀλλ' ἔτι καὶ παντὶ πολυχρονίῳ καὶ γέροντι. ἐπειδὴ οὐδεὶς τοσοῦτον σοφὸς, ὅς γε τόσον πολυΐστωρ, ὅς τι ἀκούων σοφώτερος γενέσθαι οὐ δυνήσεται. ἐξ οὗ ὑφίσταται ἡ ἀπόφασις ἐκείνη, κεφαλαίῳ πρώτῳ τῶν παροιμιῶν, ἀκούσας σοφὸς σοφώτερος γίνεται. Διὸ θαυμαστοῖς ἐπαίνοις ἀξιοῦται Σόλων ὁ φιλόσοφος, ὃς τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῆς ζωῆς παρισταμένων τινῶν φίλων, καί τινα ἐν ἑαυτοῖς συλλαλούντων τὴν βαρεῖαν κεφαλὴν ἐκ τῆς κλίνης ἐξῆρε. ἐρωτηθεὶς δὲ τίνος χάριν τόδε ἐποίησεν, ἀπεκρίθη, ὄφρα τοῦθ' ὅπερ ἐστὶ περὶ οὗ διαλέγεσθε, καταλαβὼν ἀναλύσω. τῶν τοιούτων τὰς σπουδὰς μιμεῖσθαι ὀφείλομεν, οὐ τῶν οἰομένων εἶναι σοφῶν, καὶ πᾶσαν μάθησιν ἐξουθενούντων. σὺ δὲ ὁ τῆς σοφίας λάτρης, καὶ ἐξαίρετος ἀνιχνευτὴς πᾶσαν σπουδὴν δεικνύεις, ὄφρ' ἐκ πολλῶν πλεῖστα γε γνώσῃ. ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ τῆς σοφίας ἀρχὴ ὁ θεῖος φόβος καθέστηκεν; ἅθ' ἡ σοφία διδάσκει, καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἀρχὴ σοφίας ἀνθρώπων ὁ τοῦ θεοῦ φόβος. καὶ ὁ τῆς Κλίμακος Ἰωάννης, ὥσπερ ἀκτὶς ἡλίου δι' ὀπῆς εἰσελθοῦσα ἐν οἴκῳ πάντα φωτίζει, ὡς καὶ τὰ λεπτότατα ὁρᾶν, τόν τε κονιορτὸν πετώμενον, οὕτως καὶ φόβος Θεοῦ μετὰ διακρίσεως ἐν καρδίᾳ γινόμενος, πάντα αὐτῆς ἁμαρτήματα ἀποδείκνυσι, τοὔνεκα περὶ φόβου Θεοῦ τῶν τοῦ Θεοῦ κριμάτων ἐν τῇδε τῇ πραγματείᾳ οὐκ ἐκ τῶν ἐμῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις φιλοπονηθέντων κοπιάσας συντέθηκα, ὅπως ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν ῥιζωθεὶς τὴν σοφίαν ἔνοικον κτησώμεθα, τοῦ εἶναι ταῦτα πολλὴν εἰς ὠφέλειαν. Διότι πᾶν νέον διεγείρειν εἴωθε τὰς ἀνθρωπίνας διανοίας. καὶ γὰρ ὡς γέγραπται πράξεων δεκάτῳ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ ὅταν ὁ θεῖος Παῦλος ἦν ἐν ταῖς Ἀθήναις, καὶ διελέγετο τοῖς Ἰουδαίοις ἐν τῇ συναγωγῇ, καὶ τοῖς φοβουμένοις τὸν Θεὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν μετὰ τῶν Ἐπικουρείων, καὶ Στωϊκῶν φιλοσόφων. τινὲς μὲν ἔλεγον αὐτὸν σπερμολόγον, ἤτοι σπείροντα τοὺς λόγους.

ἕτεροι δὲ ξένων δαιμόνων καταγγελεύς, ἤτοι ξένων σοφιῶν. Διὸ ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸν Ἄρειον πάγον λέγοντες, δυνάμεθα γνῶναι τίς ἡ καινὴ αὕτη διδαχὴ ἡ ὑπὸ σοῦ λεγομένη; ξενίζοντα γάρ τινα εἰσάγεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν. βουλόμεθα οὖν γνῶναι τί ἂν θέλῃ ταῦτα εἶναι. Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον ηὐκαίρουν ἢ λέγειν τι, ἢ ἀκούειν καινότερον. ἔγραψα τοίνυν Θεοῦ χορηγοῦντος οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας ῥήμασι πᾶν ὅπερ τὰς τῶν ἀνθρώπων καρδίας εἰς τὸ τὸν ἔνδοξον Θεὸν φοβεῖσθαι ἀνακαλεῖται, καὶ εἰσάγει. δέχου πηγὴν οὖν ὦ γνησία κεφαλὴ, τὸ βιβλιδάριον τοῦτο, ἐν ᾧ εἴ τι καλὸν εὕροις δοκίμασον. εἰ τι δὲ ἢ περιττὸν, ἢ ἔλαττον εὐθὺ ἐν αὐτῷ καταλάβῃς, διόρθωσον. ἔρρωσο τῶν καλῶν ἠθῶν ἔσοπτρον. Opus prædictum Franciscus Oliverius Correlianensis Medicus non incelebris, qui ejusdem Georgii hoc temporis ædes habet, cum forte fortuna, & aliud agens offendisset, illius lectione delectatus, ne pium opus, & Christianis proficuum male perderetur, in lingvam versum Latinam, Annotationibus illustravit, eo animo, ut si quando facultas fieret, typis vulgaretur.

411 In eodem opere, ut Oliverius Arcudio scripserat, Georgius suum περὶ μετανοίας, *de Pœnitentia* sermonem quadragesimum, & περὶ φιλίας *de Amicitia*, laudat: incertum, an quemadmodum Tractatum *de timore divinorum judiciorum*, in plures sermones subdistinxerat, ita & hæc *de Amicitia*, & *de Pœnitentia*, an vero plures sermones varii argumenti, inter quos & hi quoque reperiuntur, in unum volumen reduxerit, ut a multis factum conspicimus. Ego sane hæc auguratus numquam tentavi.

LIX. GEORGIUS MOSCHUS Joannis Moschi Lacedæmonii filius, Corcyræ Medicinam & oratoriam artem professus est, ut de Poëtis sui temporis Dialogo 1. tradit Gyraldus. Quid hic scripserit in comperto non est, scripsisse tamen aliquid verosimile est.

LX. Vivebat anno 1583. GEORGIUS quidam DEUTEREUON sacerdos, ac Hieromnemon, & Magnæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ Advocatus ex Insulæ Cretæ Urbe Cydonia, mediocris ingenii, & minoris literaturæ vir. At scripsit tamen suo, & alieno nomine complures *Epistolas*, quæ passim in Codicibus manuscriptis leguntur.

Præterea in varia argumenta *Orationes*, tenues illas quidem, & stylo, & sententiis, non multi æstimandas numero 15. quas ipse legi sub hoc titulo: πόνημα τοῦ εὐτελοῦς, καὶ ἀχρείου ἱερομνήμονος ἱερέως Γεωργίου πνευματικοῦ πατρὸς ἡμῶν τοῦ Δευτερεύου λόγοι διάφοροι ιε. *Opus vilis, ac inutilis Hieromnemonis sacerdotis Georgii Patris nostri Spiritualis Deuterevi Orationes*

siones diversæ XV. P. ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἀκούσατε παρακαλῶ λόγον ὀλίγον, καὶ μὴ βαρυνθῆτε.

Item εἰς τὰ βαθμῶν τῆς συγγενείας διαγράμματα. *In graduum consanguinitatis Diagrammata.* P. οὐ δύναταί τις λαβεῖν τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ. Patriam suam nescio quo in loco ita insinuat, τῆς ἡμετέρας πόλεως Κυδωνίας τῆς περιφήμου νήσου Κρήτης. *Nostræ Urbis Cydoniæ celebris Insulæ Cretæ.* Opera exstant in Bibliotheca Collegii Græcorum *.

LXI. GEORGIUS CHORTAZIUS Cretensis scripsit carmine, sed communi Græcorum idiomate *Erophilam* Tragœdiam, satis pro ea lingua elegantem, & unam ad hunc diem, quæ in pretio haberi meruit, & præ manibus omnium teri. Nescio an edita sit.

LXII. GEORGII SCORDYLII sacerdotis Scholion in epigr. 87. Joannis Geometræ editum est a Federico Morello in Paradiso ejusdem Geometræ, Lutetiæ 1595. in 4.

LXIII. GEORGII SAUROMANI expositio in epistolam Pauli ad Romanos. Habebatur in Bibliotheca Altempsiana, ut mihi relatum est: ipse non vidi.

LXIV. Vivit hoc tempore ** GEORGIUS CORESIUS Chius nobilis genere, professione Medicus, ingenio acri, pietate amphibius, religione ex schismate, Latinis, per quos profecerat, a) Pisis namque studuit, improbus, cum dicto quotidie odium in eos acerrimum ostendat,

* Romæ. ** A. 1644.

a) A Latinis olim eruditum, educatum in Italia, imbutumque Thomistarum disciplinis, deinde miro in Latinos fuisse odio notat Nic. Comnenus p. 231 286 302. 285. prænot. mystagog qui p 276. 339. 414. eum vocat CPolitanum Archi-Theologum vetustatis Græcanicæ accuratissimum censorem, qui sæpe jactet omnia Græcorum monumenta se legisse, ne una quidem ex curiosis paginis contempta. Idem longe plura hujus Coressii citat Allatio præterita, ut *descriptionem montis Atho* pag 43. 386. quam accuratissimam appellat, p. 418. *Paralipomena ad Bibliothecam Photii,* p. 46. 143. &c. *Scholia in Synopsin Canonum Nili Rhodii* p 12. 17. 188. 237. &c. *Antirrheticos contra Bellarminum* p. 67. 171 360 367. *Explicationem Symboli CPol.* p. 335. *Epistolas* ad Corydaleum Atheniensem p 23. 31. 141. 231. 406. ad Caryophyllum p 203. ad Goarum p. 141. *Theologiam* pag. 283. in cujus procemio Coressius ait D. Thomæ summam percucutrisse se centies, ejusque opuscula eviscerasse, p. 306. *tractatum de SS. Trinitate* p. 307. *Librum II contra Latinos, qui est de Sacramentis* p. 325. *Librum V. de Sacramentis* p. 150 *Librum VIII. de Eucharistia* p. 161. 162. 164. *de operibus humanis* p 285. 301. *de pœnitentia* p. 51. 62. 399. *responsionem contra clypeum fidei* p. 156. *librum de persecut. Ecclesiæ ad Corydaleum* p 309 *lib. de defunctis*, p. 191. Ejus famosum *libellum de impietate* Latinum fecisse se testatur hortatu Soarii Vassionensis Episcopi pag. 265.

dat, & ſcripto etiam aliquando tam inſignite injuriam faciat; Græcis, quorum patrocinium videtur ſuſcipere, cum ſchiſmatis venena evomat, eosque a recto veritatis tramite in profundum hæreſeos barathrum conetur abducere, parum fidus.

Scripſit Piſis *Narrationem inclyti certaminis Florentinorum, Græcis verſibus quod apud illos* Calcio, *apud Antiquos* Arpaſtum *appellatur.* Edita eſt Venetiis 1611. apud Antonium Pinellum in 4. Græce, & Latine carmine ſcripſit, ſed parum feliciter. Et Italice, *Contra le gallegianti del Galileo* in 4.

Ejusdem in propugnationem ſchiſmatis opus editum eſt cum aliis ejusdem farinæ ſcriptoribus, Barlaamo, Palama, b) Severo, c) Pegada, d) Margunio, e) Nilo, Scholario, neſcio an Londini Græce in 4. In quorum Ogdoadem non illepide luſit Joannes Matthæus Caryophylus Cretenſis.

412 Οὐρανὸς ἑπτὰ πλανήτας ἀνισοδρόμοισι διαύλοις,
Ὀκτὼ δ' ἰσοδρόμους ἐνθάδε βίβλος ἔχει. Et,
Χείρων Βαλαὰμ Βαρλαὰμ μαντισχίστου.
Ἀνθρωποφώνου Βαρλαὰμ χείρων ὄνου
Νεῖλος, Παλαμᾶς πηλαμᾶς ἰλὺς νόων.
Σχολάριος δ' αὖ εἰς σχολὴν εἴρει λόγους.
Πρόσθες Σεβῆρον, τὸν Σαβουραδελφέα.
Πηγὴ κακίστων, Πηγαδὰς ἦν ναμάτων.
Νοῦς μάργος, ἢ νοῦς ἀργὸς ἦν Μαργουνίου.
Κορέσιος ζῶν ἐν κάρῳ σείει λόγους,
Λαλῶν ἃ μὴ γνοὺς ἰατρὸς ψυχοφθόρος.
Μία ξυνωρὶς, ὀγδοὰς λαοπλάνων,
Σκότους ὁδηγοὶ, σχισμάτων διδάσκαλοι.

Pleraa

b) Hic eſt *Gregorius* Theſſalonicenſis, cujus duo λόγοι ἀποδεικτικοὶ, ὅτι οὐχὶ καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἀλλ' ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, familiam ducunt in collectione illa Græcorum ſcriptorum, quæ Londini A. 1624 4. lucem vidit atque dedicata eſt quatuor Catholicæ & Apoſtolicæ Orientalis Eccleſiæ Patriarchis, Cyrillo CPol. Geraſimo Alexandrino, Athanaſio Antiocheno & Theophani Hieroſolymitano.

c) Gabriele Severo Philadelphienſi.

d) Meletio τῷ Πηγᾷ, Epiſcopo Alex.

e) Maximo Margunio Cytherorum Epiſc.

Digitized by Google

Pleraque alia pro schismate contra Latinos ex male sentientium monumentis sæpius ab aliis confutatis, exsibilatisque in unum congesta, variis disceptationibus conclusit. Atque illæ sunt: περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος. *De Processione Spiritus Sancti*, Διαλέξεις.

α΄. P. ἐγκαίρως ἔμοι γε δοκεῖ τῇ σῇ περιτετυχηκέναι λογιότητι καθηγητά.

β΄. P. Φέρε εἰ σοὶ δοκεῖ τὰ προδιαλεχθέντα συντέμωμεν.

γ΄. P. χθὲς περὶ τὸ βουλητὸν πέρας λαβούσης τῆς πρὸς ἡμᾶς.

δ΄. P. Δεινὴ δεῖ τ᾽ ἐμοὶ ἐντέτηκεν ἔφεσις τῇ σῇ λογιότητι.

ε. P. Μακρὸν ἤδη παρέδραμεν ὦ σοφώτατε χρόνων χρῆμα.

ϛ΄. P. Χαῖρε ἄνερ σοφώτατε, ὡς ἀσμένως σε εἰσεῖδον. Et has omnes per modum Dialogi digessit.

Περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα. *De Primatu Papæ*. P. ἡγοῦμαι ὦ ἄνδρες ἀκροαταὶ μηδέπω ἡμῶν ἀφανὲς εἶναι τῶν.

περὶ τοῦ ἐν δόξῃ καθαρτηρίου πυρός. *De purgatorio igne*, * *quod opinione tantum concipitur*. P. ὁρῶ πάλιν ὑμᾶς ὦ φιλόθεον σύστημα προθύμως ἔμοι γε πεπλησιακότας.

Περὶ ἀπολαύσεως τῶν ἁγίων. *De Fruitione Sanctorum*. P. καὶ τήμερον αὖθις περὶ τῆς τῶν ἁγίων ἀπολαύσεως λόγους καταβαλλόμενος.

Συντομία τῶν Ιταλικῶν ἁμαρτημάτων. *Errorum Latinorum Compendium*. f) P. πολλάκις τῶν Ιταλῶν ἐθαύμασα διὰ τὸ πρὸς τὰς καινοτομίας εὐόλισθον, καὶ γὰρ μηδὲν ἐκεῖνοι. Hæc omnia in uno volumine, ipsius Auctoris manu numquam non interpolata, non sine stomacho legi: quemadmodum & alium ejusdem tractatum *De Processione Spiritus Sancti* ad F. Leonardum Gallum, qui nunc est apud Franciscum Arcudium. P. ἔναγχος τοῦ ἑταίρων τινὶ συμπεριπατοῦντι μοι περὶ τὴν ἑσπέραν.

Coresium nobis innuit Caryophylus de Processione Spiritus Sancti contra Gerganum cap. I. τρίτον ἄτοπον, ὅτι ἀπὸ τούτους οἱ τολμηρότεροι, οὐχὶ μόνον ἔχουσι γνώμαις ἀλλόκοταις, οὔ τε μόνον παραμιλοῦσιν ἄκαιρον, καὶ ἀνέντατα, ἀλλὰ βάλλονται καὶ γράφουσιν ὡσεὶ σεσοφισμένοι, ἀγαπῶντας ταῖς πρωτοκαθεδρείαις,

* Citat Allatius de purgatorio p. 103.

f) Scripsit etiam Latine Coressius, sed plane barbare libellum contra Latinos, Romæ sub Urbano VIII. flammis datum, ut narrat Nic. Comnenus p. 14. qui librum ejus secundum de erroribus Latinorum citat p. 312. Cæterum in illo Græce scripto multo plura in Latinos congessit, notante Allatio de Consensu pag. 1113. Idem p. 998. ut infra p. 792. narrat ei a Patriarcha CPol. sacrarum ædium aditum, mysteriorum communionem & Christianorum colloquia interdicta esse.

Digitized by Google

θυδέλαις, καὶ νὰ κράζονται ῥαββί. καὶ τὸ κακὸν τοῦτο ἐπλήθυνε τόσον εἰς τοὺς καιρόνεμας, ὅτι εἴδαμεν γραψίματα τινῶν, οἱ ὁποῖοι ἔχοντας ἐπάγγελμα ἰατροῦ, ἀπὸ ἰατροὶ ἐγίναν αὐτοχειροτόνητοι θεολόγοι, καὶ χρεωστῶντας νὰ θεραπεύουσι τὰ σωματικὰ, φονεύουσι ταῖς ψυχαῖς, καὶ τὰ γραψίματά τους εἶναι τόσον ἀσύστατα, καὶ ἀκατέχα, ὅτι μὲ ἀληθεοσύνην ἐμπορεῖ τινὰς νὰ εἰπῇ, πῶς καὶ αὐτοὶ ὁποῦ τὰ ἐσύνθεσαν εἶναι ἀδύνατον νὰ τὰ γρυκοῦσιν. *Tertium absurdum est, ex his audaciores effectos, non modo absurdas habere opiniones ac importunas, sed stolida nugari & garrire: verum etiam jactare sese, & scribere non secus, ac sapientes forent, amantes primas cathedras & vocari Rabbi. Quod malum adeo nostris excrevit temporibus, ut quidam cum medicina profiterentur artem, e medicis Theologi a se ipsis constituti, Theologica scripta ediderint in lucem, & cum corpora curare tenerentur, animas occiderint, quorum scripta adeo inconcinne compacta non coherent, & intoleranda inscitia sunt referta, ut vere quispiam dicere queat impossibile esse eos ip-*
413 *sos, qui illa composuerint scripta ea intellexisse, quæ scripserint.*

Scripsit prærerea *μαρτύριον τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μάρτυρος* Θεοφίλου. *Martyrium sancti gloriosi martyris Theophili.* Ostendit Pantaleo Ligarides Chius, vir ingeniosus, & in illustrandis Patriæ antiquitatibus nunquam elinguis. P. *ἄνδρες φιλομάρτυρες ὁπόσοι ὑπὸ τῆς ἡδίστης μνήμης τοῦ θεόφρονος φιλοθέου ξυνελέγητε σήμερον.* Stylus semper ferreus, & incomptus, præterquam ubi ex antiquis auctoribus recollectis dicendi formulis inspersus, viri in dicendo jejunitatem, atque ineptitudinem magis redarguit. Audio nunc illi a Patriarcha Constantinopolitano sacrarum ædium aditum, mysteriorum communionem, & Christianorum colloquia interdicta esse. Deus bene vertat, quod agat, detque illi, ut tandem ad frugem applicans animum, redeat in viam. *

LXV. GEORGIUS BUSTRONIUS, CYPRIUS ex alumno Collegii Græcorum, ubi a prima ætate in iis disciplinis, atque artibus, quibus ad bene, pieque vivendum instruimur summopere profecerat, Societati JESU, cujus onera laudabiliter sustinet, nomina dedit. g) Vertit Cardinalis Bellarminii tractatum, *De ascensione mentis in Deum* satis

* Ad Latinorum mentem & amicitiam demum accessisse narratur. Itaque Allatius p.1113. Consensus, de Coressio: *Sed jam eum resipuisse, veritatemque profiteri mihi a fide dignis hominibus illius insula* (Chii) *relatum est.*

g) A. 1610. ætatis 24. Vide Bibl. Jesuiticam Philippi Alegambe & Nathanaëlis Sotvvelli.

Digitized by Google

fatis eleganter in vernaculam Græcorum lingvam, ut in illius nationis homines aliquem divini amoris ftimulum excitaret. Editus eft ex Typographeio S. Congregationis de Fide propaganda in 8. 1637. Utinam fimilia nobis quotidie non inideret.

LXVI. Non defunt incerta; pleraque enim fub Georgii tantum nomine, nullo alio addito circumferuntur, quæ cum ad plures referri posfunt, nec certo habeam cui ad locem, in ambiguo relinquere malui. Alii me perfpicaciores, diviniores que determinent. Sunt itaque cujusdam.

GEORGII Expofitiones in Hermogenis capita Rhetorica, *De Antinomia*, *Amphibologia*, & *Syllogifmo*. An ad Diæretam illum, * vel alium referes?

LXVII. GEORGII quoque Expofitiones aliquot in quædam *Pfalmorum* loca habentur cum aliis Expofitionibns in Catena Pfalmorum, in Biblioth. Barberina Cod. 4. In aliqua loca *ex orationibus Gregorii Nanzianzeni.* in Vaticana. Et Georgius quidam laudatur inter Expofitores *Proverbiorum Salomonis.*

LXVIII. GEORGII Carmen Jambicum. *Γεωργίου ταπεινοῦ, καὶ ἁμαρτωλοῦ ἐπίγραμμα εἰς τὸν παρόντα τόμον τῶν Ἁγιοπολιτῶν Ἰαμβικόν.* *Georgii humilis, & peccatoris in præfentem Tomum Hagiopolitanum Jambicum.* P. *ὦ δεῦτε παῖδες εὐσεβούντων.* Abfoluitur duobus foliis in Biblioth. Regis Gallorum.

LXIX. GEORGII MONACHI *ad fapientia ftudiofos, ne Philofophiæ difficultate deterreantur, Epitome Philofophiæ* Liber fic infcriptus in Bibliotheca Regis Gallorum. Sufpicor non aliud effe, quam quod h) Græce, & Latine cum Scholiis edidit Auguftæ in 8. 1600. Joannes Vœgelinus Auguftanus. At illud ut ex Codicibus, quos habuerat Vœgelinus manifeftum eft, Gregorii nomen præ fe ferebat, ideoque cum cognomen illius in opere non exprimeretur, fub Gregorii Aneponymi nomine publicavit. Colligo ex fimilitudine tituli, quem unus ex Codicibus fuggeffit, *Ταπεινὸς τάδε ἔγραψεν ἐν μονοτρόποις Γρηγόριος τοῖς φιλομαθέσι τῶν εὐσεβῶν εἰς δὴ μάθειαν εὐσύνοπτον αὐτοῖς, τὸ τῆς φιλοσοφίας ὄργανον ἅμα τῇ τῶν ἐπιστημῶν πραγματείᾳ προθέμενος, ὡς μήτε τριβὴν αὐτοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐγγίνεσθαι, ὧν καταφρονεῖν ἐκελεύσθησαν.* *Confcripfit hæc humilis inter monachos Gregorius piis, & doctrinæ ftudiofis pro facili,*

Ccccc

* De quo fupra p. 627. feq.

h) Libellis feptem diftinctum.

facili, & perspicua discendi ratione, quum eis Philosophiæ organum, & quaternionem scientiarum i) *proposuit, ne difficultatibus quæ occurrunt, in his turbarentur, vel moram necterent in ejusmodi, quæ negligere jussi fuerunt.* Vel Exscriptoris ergo errore Georgius irrepsit; vel quemadmodum & aliis ex Georgio Gregorius, dum Monachum induit factus est; vel antiqui Codices hic quidem Georgio, ille Gregorio unum opus diversis Auctoribus impartitur.

LXX. Adnumerandi quoque sunt inter scriptores Georgios
414 quatuor alii GEORGII CONTOPETRIUS, DOMESTICUS, PANARETUS, & MOSCHIANUS, qui inter Musicos sua ætate præclare dicuntur cecinisse. Hi multis cantionibus tum sacris, tum prophanis notas apposuere, quibus vocum varietate, modoque ad harmoniam canerentur, & melos, Græcorum recentiorum more. Græci etenim inter lineas insertis quibusdam notulis, rubris etiam quandoque intermixtis voces canentium mensurant.

Cum vero pictura non minus scriptione ipsa coloribus rem repræsentat, quemadmodum verborum flosculis æque atq; illa penicillo & coloribus temporum seriem, gestaq; ipsa exprimit. Hinc rerũ gestarũ imaginem duplicem, tanquam quæ & oratione & coloribus absoluitur laudatissimi Patres decernunt, Damascenus orat. I. de Imaginibus: διπλῆ δὲ αὕτη διά τε λόγου ταῖς βίβλοις ἐγγραφομένου, ὡς ὁ Θεὸς τὸν νόμον ταῖς πλαξὶν ἐνεκόλαψε, καὶ τοὺς ταῖς θεοφιλῶν ἀνδρῶν βίους ἀναγράπτους γενέσθαι προσέταξε. καὶ διὰ θεωρίας αἰσθητῆς, ὡς τὴν στάμνον καὶ τὴν ῥάβδον ἐν τῇ κιβωτῷ τεθῆναι προσέταξεν εἰς μνημόσυνον. οὕτω καὶ νῦν τὰς εἰκόνας τῶν γεγονότων, καὶ τὰς ἀρετὰς διαγραφόμεθα. Et, ὑπόμνημα γάρ ἐστιν ἡ εἰκών, καὶ ὅπερ τοῖς γράμμασι μεμυημένοις ἡ βίβλος, τοῦτο τοῖς ἀγραμμάτοις ἡ εἰκών. καὶ ὅπερ τῇ ἀκοῇ ὁ λόγος, τοῦτο τῇ ὁράσει ἡ εἰκών. νοητῶς δὲ αὐτῇ ἑνούμεθα. *Hic autem dupliciter fit, vel literarum monumentis, ut cum Deus legem tabulis inscripsit, virorumque quos charos habuit, vitas conscribi mandavit: vel rebus sensibus expositis, ut cum urnam & virgam in arcam ad rei memoriam collocari jussit. Sic etiam nunc rerum gestarum imagines virtutesque describimus.* Et; *Nam imagines sunt monumenta quadam; etenim illiteratis hominibus sunt, quod literatis libri. Et quod auribus oratio est, idem est oculis imago. Cui tamen imagini intelligentiam conjungimus.*

Et

i) In Syntagmate, quod Wegelinus edidit, de quaternione illo scientiarum nihil, sed totum in Philosophiæ organo sive Logica tradenda absolvitur.

Et infra similia sæpius. Et ante Damascenum Basilius Orat. in Quadraginta Martyres; *ἐπεὶ καὶ πολέμων ἀνδραγαθήματα, καὶ λογογράφοι πολλάκις καὶ ζωγράφοι διασημαίνουσιν, οἱ μὲν τῷ λόγῳ κοσμοῦντες, οἱ δὲ τοῖς πίναξιν ἐγχαράσσοντες καὶ πολλοὺς ἐπήγειραν εἰς ἀνδρείαν ἑκάτεροι, ἃ γὰρ ὁ λόγος τῆς ἱστορίας διὰ τῆς ἀκοῆς παρίστησιν, ταῦτα γραφικὴ σιωπῶσα διὰ μιμήσεως δείκνυσιν. Quæ enim in bello fortiter gesta sunt, ea sæpe numero tum Oratores, tum Pictores explicant, illi quidem ea verbo exornantes, hi vero coloribus exprimentes, qua quidem ratione multos utrique ad virtutem incitant. Quæ enim historia sermo auribus proponit, ea pictura tacens per imitationem oculis ostendit.* Nec diversus est ab his Alcinus * Variæ Histor. lib. 2. cap. 1. Hæc cum jam ita se habeant, non absonum fuerit, si inter tot scriptores PICTOREM quoque GEORGIUM recenseam; cujus plerasque imagines, prout illius ferebant tempora, non inelegantes in Menologio Basiliano, de quo memini me plura in Opere de Libris Ecclesiasticis Græcorum k) dixisse, inter alias aliorum non ignobilium Nestoris, Monæ, Pantaleonis, Michaelis Blachernitæ, & Michaelis parvi conspiciuntur ex quibus sacræ antiquitatis, & Ecclesiastici Ordinis multas, varias, non nunc natas, sed vetustate comprobatas, & usu continuo corroboratas, quidquid recentiores Hæretici obganniant, consuetudines ac ceremonias, nisi in ipso sole cæcutire velimus, affabre clareque expressas elicimus.

LXXI. Et quemadmodū ex Gregorio Georgius, ita plerīq; alii, cum in vitam monasticam renascerentur, Georgii nomine abolito sub Gregorii tantum nomine patent, quos si recensere velim, neq; scirem, neq; possem: ex eorum grege aliquos, in quibus Georgii adhuc nomen, etiam novi accessione non adeo extinctum est, uti potero in hac acie producam.

His præeat GEORGIUS, sive ut alii volunt, GREGORIUS CERAMEUS Tauromintanus Episcopus, cujus scripta etiam sub Theophanis, l) & si Diis placeat, sub Philippi Ceramitæ nomine prostant. Scripsit is Homilias in Evangelia Dominicalia, & festa totius anni, nunc demum editas Græce, & Latine, & Notis illustratas ex multorum manuscriptorum fide, a Francisco Scorso Parisiis 1644. in fol. In ejusdem Proœmio Isagogico plura habes de eodem Gregorio,

Ccccc 2 sive

* Videtur legendum Ælianus. Sed apud eum loco citato nihil.

k) Diss. 1. p. 83. seq.

l) De hoc supra p. 231. seq.

415 sive Theophane, illiusque cognomine patria, educatione, ætate, qua floruerit, Episcopatu, peregrinationibus, persecutionibus, pro Ecclesiæ suæ sollicitudine toleratis, virtutibus, doctrina, dicendi methodo, & aliis. Et nos nonnulla dicemus in opere de Libris Apocryphis. m) Cum etiam Chii, plures quam editæ sunt me legisse homilias in manuscriptis Codicibus memini, inter eas si bene recordor, fuere:

Περὶ τῆς μεταμορφώσεως ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰσί τινες. *In Transfigurationem, ex Matthæo. Amen dico vobis: Sunt quidam.* P. εἶπεν ὅτι μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι.

Περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην. *De Spiritu sancto ex Joanne.* P. πρὸ γὰρ τοῦ ἑκουσίου πάθους ἐπαγγειλάμενος ὁ Σωτήρ.

Περὶ τοῦ ἐν Κανᾷ γάμου. *De nuptiis in Cana.* P. καλοῦσιν εἰς τὸν γάμον τὸν Κύριον.

Περὶ τοῦ ἀποδημήσαντος εἰς χώραν μακράν. *De eo, qui abierat in regionem longinquam.* P. ἐνταῦθα τὸ πολυθρύλλητον ζήτημα, πῶς ὁ υἱὸς φαίνεται φθονερός.

Εἰς τὴν κυριακὴν τοῦ Τελώνου, καὶ Φαρισαίου. *In Dominicam Publicani, & Pharisæi.* P. ἡ εἰς τὸν Τελώνην, καὶ Φαρισαῖον παραβολή.

In Biblioth. Antonii Augustini Cod. 102. Legebantur ipsius sub Gregorii nomine *Homiliæ de Architelone, ac Zacchæo. De Publicano, & Pharisæo. De Parabola Prodigi. In illud Matthæi*, Cum venerit Filius hominis. *In illud*, Dixit Dominus, si non remiserit unusquisque fratri suo. *De adoratione Imaginum. De Paralytico in Capharnaum. In illud*, Qui vult venire post me. *In illud Matthæi*, Homo quidam accessit ad Jesum pedibus provolutus. *In illud Matthæi*, Ecce ascendimus Hierosolymam. *In festum Palmarum. In illud*, Nato Jesu in Bethleem Judæ. *Orationes duæ ad Deum.* Possevinus in Apparatu: *Gregorius Cerameus Taurominitanæ Ecclesiæ Archiepiscopus Siciliensis Homilias Græce plures reliquit.* Epitome Gesneriana: *Gregorii Taurominitanæ Ecclesiæ Archiepiscopi Siciliensis Ceramei dicti Homiliæ in Evangelia, & aliæ 57. manuscriptæ extant in Bibliothecis Italiæ.*

Ex his plurimæ sub Theophanis nomine circumferuntur. Θεοφάνους τοῦ Κεραμέως ὁμιλίαι εἰς τὰ εὐαγγέλια τῶν κυριακῶν, καὶ εἰς τινὰς ἑορτάς. *Manuscriptus liber* Venetiis. Epitome Gesneriana. Ex qua sua habuit Possevinus. Neque manuscripti Codices discordant. Et ne

nomina

m) Hoc nunquam vidit lucem.

Digitized by Google

nomina desint, Nicephori quoque nomine venditantur. Verderius in supplem. In Catalogo Jocobi Marmoratæ. *Nicephori Figuli, sive Cerameos explicatio, & sermones varii in sanctum Evangelium.* Hinc colligimus unum, & eundem Auctorem sub Georgii, Gregorii, Theophanis, Philippi, & Nicephori nominibus innotuisse: qui diversus omnino est a Theophane Hymnorum scriptore, quamvis ab aliis confundatur. Gretserus de Cruce notis in ejusdem duas orationes de Cruce, scribit eo tempore vixisse, quo adhuc Sicilia, vel certe pars Siciliæ Imperatoribus Constantinopolitanis parebat: idque liquere ex fine secundæ Orationis pag. 1207. ubi Crucem inuocans rogat, ut Imperatoribus sit præsidio. *κραταίωσον τῇ ἰσχύϊ σου τοὺς πιστοὺς βασιλεῖς ἡμῶν. Corrobora fortitudine tua fideles Imperatores nostros.* Sub Joanne nempe, & Emanule Comnenis, cum Rogerii Regis Siciliæ, Homilia in Dominicam Palmarum, mentionem induxerit: quo præsente orationem illam habuit.

Illius Homilias duas *de Cruce*, ante Exaltationem nempe, & in Exaltationem, quas supra commemoravimus edidit Græce, & Latine Gretserus Tomo tertio de Cruce pagina 1207. Et aliam, *De sanctis Imaginibus*, die festo sanctarum Imaginum, hoc est Dominica Orthodoxiæ, pag. 1242. Illam inter varias schedas literariæ supellectilis Francisci Turrriani in Latinum versam, & ab ipso Turriano in Latinum versam, & ab ipso Turriano propria manu scriptam, repertam tum ob ipsum Turrianum virum doctissimum, tum ob argumentum latere nolens Gretserus cum aliis Sanctorum orationibus de Cruce cum Homilia Germani Patriarchæ concinentem annexuit Latine tantum. 416

Homiliam, *εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἰνδίκτου, ἤτοι τοῦ νέου ἔτους. In Indictionis, sive Anni principium*, Græce, & Latine edidit Dionysius Petauius cum Breviario Historico Nicephori Patriarchæ Constantinopolitani, & aliis, Parisiis in 8. 1616. Eam se cum plurimis aliis ejusdem scriptoris sub Gregorii nomine nondum vulgatis a Jacobo Sirmundo accepisse fatetur idem Petavius in notis pag. 10. Et cum Sirmundus illarum editionem crebro flagitaret, ut ei aliqua ex parte satisfaceret, hanc veluti specimen quoddam Indictionum occasione præmisisse.

Scoriaci tandem in Bibliotheca Regia leguntur: *Γρηγορίου ἐπισκόπου Ταυρομενίας τῆς Σικελίας ὁμιλία ἀπὸ τοῦ Ἀρχιτελώνου. Gregorii Episcopi Tauromini Siciliæ Homiliæ ex Architelono*, VI. n. 7. IV. ε. 16. VI. γ. 1. ὁ-

μιλίαι ἒ ὅλε ἐνιαυτἒ. *Homilia totius anni.* IV, ἑ. 16. VI, γ΄. 1. Λεξικὸν τῶν αὐτἒ ὁμιλιῶν. *Lexicon illius Homiliarum.* VI. γ΄. 1.

LXXII. GEORGIUS, sive GREGORIUS METROPOLITA CORINTHI cognomento PARDUS scripsit pleraque. Ejus *de Dialectis excerpta* n) sæpius post Lexica Græco-Latina edita sunt, & inter Grammaticas. Manuscripta quoque illius in Bibliothecis servantur. περὶ διαλέκτων. *De Dialectis.* P. ἰδού σοι καὶ τὰς διαλέκτους ἐγχειρίζων. In Vaticana Cod. 2.

Περὶ τρόπων ποιητικῶν. *De figuris Poeticis.* P. ἒ λόγε ἤδη μεριζομένε, τὸ μὲν ἐςὶ κυριολογία. τὸ δὲ τρόπ@. In Vaticana.

Εἰς τὸ περὶ μεθόδου δεινότητ@ Ἑρμογένους. *In Hermogenis librum de Methodo* δεινότητ@. Scoriaci in Regia IV. A. 10.

De Solæcismo, & Barbarismo, & de Syntaxi, o) *seu Constructione Orationis libellus in 4. manuscriptus Biblioth. Imperat. Viennæ.* Epitome Gesneriana. Eratque in Bibliotheca Antonii Augustini Cod. 265. Legitur etiam in Vaticana sub hoc titulo: περὶ συντάξεως λόγων. ἢ περὶ ἒ μὴ σολοικίζειν, περὶ βαρβαρισμοῦ, ἐν τῷ μεταξὺ τούτων, καὶ περὶ συντάξεως προθέσεων, καὶ ῥημάτων ἒ μητροπολίτου Κορίνθου Γρηγορίου. ὅτ@ ἐςὶν ὁ τοὺς δεσποτικοὺς ἐξηγούμενος κανόνας, Πάρδ@ πρότερον ὀνομαζόμεν@. *De Constructione Orationis, de Solæcismo, & Barbarismo: interea & de Constructione Præpositionum, & Verborum pertractatur Metropolita Corinthi Gregorii. Hic est, qui Dominicos Canones interpretatus est, & Pardus antea vocabatur.* P. ὀκτὼ εἰσὶ πάντα τὰ μέρη ἒ λόγε, ὄνομα, ῥῆμα, μετοχὴ, ἄρθρον, &c. Cod. 883. & in Palatina Cod. 146. pag. 184.

Ex eodem, quemadmodum & ex aliis, *Enarrationes* quædam *in Hermogenis Rhetoricam*, servatur apud me. Vide supra in Georgio Diæreta. p)

Scripsit in Joannis cap. 21. De Thoma contrectante Dominum cum resurrexisset, luculentum sermonem. Extat una cum nonnullis Homiliis ejusdem Græce scriptis in Bibliotheca Vaticana, Sixtus Senensis in Biblioth. & Possevinus in Apparatu. Opus profecto non contemnendum, ab omnibus fere ob ignorationem terminorum pessime exceptum. Id, ut videas Lector, prius tibi ante omnia monstra eaque fœdissima in medium proferenda.

n) Vide lib. IV. hujus Bibl. c. 34. §. 19.

o) Citatur supra, p 603.

p) p. 627. Georgii Corinthii scholia in Aristotelem de anima, laudat Nic. Comnenus p. 253. prænot. mystagog.

Digitized by Google

da. Da mihi hanc veniam obſecro, & abutenti patientia tua in re graviſſima æquo animo ignoſcas: faſtidium utilitate compenſa: & monſtrorum immanitate, ac deformitate ſanior eſto. Geſnerus, *Gregorii Metropolitani Corinthi in Canones τῆς κοιμήσεως Divæ Virginis, & Evangeliſmi. Præterea in feſtum Dominicæ Antipaſcha. 1. In Contrectationem Thomæ. In Aſſumptionem magni Dei, & Servatoris Jeſu, & in Pentecoſtem. Poema in primum feſtum Venerabilis obitus Coſmæ Monachi. Volumen hujus inſcriptionis Græcum Romæ conditur in Vaticana Bibliotheca.* Addit epitome: *Interpretationem in Canones herilium terminorum, ſeu finitionum totius temporis τῶν τελωδῶν, & magnæ ſeptimanæ: complectentem explicationem præcipuorum feſtorum totius anni habetur in Bibliotb. Imperatoris Viennæ MS. Græce in 4.* An melius his diligentiſſimus Poſſevinus? *Gregorius Metropolita Corinthi extat Græce MS. in Bibliotheca Vaticana. In Aſſumptionem Magni Dei & Salvatoris Domini noſtri Jeſu Chriſti. In Pentecoſtem. In Canones τῆς κοιμήσεως, hoc eſt,* Dormitionis *B. Virginis, & Evangeliſmi: in diem Dominicam ante Paſcha. De Contrectatione D. Thomæ Apoſtoli. Poëma in primum feſtum venerabilis obitus Coſmæ Monachi. At Viennæ Auſtriæ in Bibliotheca Imperat. extat MS. Græce Interpretatio herilium terminorum, ſive finitionum totius temporis τῶν τριωδῶν, & ſanctæ Hebdomadæ* In Indice Bibliothecæ Vaticanæ ab eodem edito, *Gregorii Metropolitæ Corinthi. In Canones Dormitionis Deiparæ & Annunciationis. Et in feſtum τῆς κυριακῆς Αντιπάσχα, & palpationem, ſive attrectationem Thomæ Apoſtoli. In aſſumtionem magni Dei, & Salvatoris Jeſu Chriſti. In Pentecoſtem. Poëma in primum feſtum venerandæ Dormitionis Coſmæ Monachi.* Et in Indice Viennenſis Bibliothecæ: *Gregorii Archiepiſcopi Metropolis Corinthi Interpretatio in Canones herilium terminorum, ſeu definitionum totius temporis τῶν τελωδῶν, & magnæ ſeptimanæ, complectens præcipuorum feſtorum totius anni explicationem.* Quid hic muſſitas Lector? quid hæres? an non nova? an non inaudita? O quantum eſt in re literaria ducem errantem ſequi pernicioſum! Dum facile credimus, dum alterius dicto ſuaſi, dicto adhæremus, nihilque ultra quærimus, aut examinamus, quam facile decipimur ipſi, quam inconſiderate alios decipimus. Extricemus nodum: pro quo illud ante omnia obſervandum eſt, Græcos ſingulis diebus in divinis officiis, iis ſcilicet, quæ nocturno tempore domi, aut in Eccleſiis canere vel recitare ſolent, poſt Pſalmos Davidicos, preceſque, aliaque Troparia pro more recitata antequam finiant, vel ad poſtremam officii partem perveniant, Hymnos, quos ex perpetuo odarum

417

rum, ac Tropariorum ordine, ac ſerie Canones vocant. Zonaras in Canones Anaſtaſimos Damaſceni: κανὼν λέγεται ὅτι ὡρισμένον, καὶ τετυπωμένον ἔχει τὸ μέτρον ἐννέα ᾠδαῖς συνειλημμένον. *Canon dicitur quod determinatam, ac præſcriptam habeat menſuram novem odis comprehenſam,* domi legunt, in Eccleſiis ut plurimum canunt. Canones dividuntur in novem odas, inter quas tamen ſecunda nullibi apparet, ſed componentis in pectore remanet. Quare autem id fiat, & quanam ratione cum octo ſint odæ ſolummodo, novem eſſe dicantur, alterius erit indaginis. Poſt quartam odam Canon interrumpitur ταῖς ἀναγνώσεσι *Lectionibus*; tunc enim Lectiones, quæ vel de Vitis Sanctorum, quorum eo die commemoratio celebratur, vel de diei ipſius hiſtoria ita ab Eccleſia determinata pertractant, alta voce, & intelligibili, omnibus audiendi facultate facta, ab ipſo ſacerdote, vel alio leguntur: quibus finitis reliquæ Canonis odæ percurruntur. Neque uno Canone in uno officio contenti, ut plurimum & ſecundum, quandoque etiam & tertium, raroque quartum pro illius diei plurium feſtivitatum concurſu intermiſcent: ita tamen ut omnes primæ omnium Canonum odæ, deinceps tertiæ, & ſic deinceps usque ad nonam dicantur; qua Canon iſte, ſive Hymnus, ita enim nuncupari etiam ſolet, unde illius compoſitores Hymnographi appellantur, clauditur. Quamvis vero Canonibus odæ tribuantur novem, ut adnotavimus, non ita tamen illud perpetuum eſt, ut aliquando numerus earum non imminuatur: aliquando enim quatuor tantum odis intercluditur; unde Canoni nomen τετραώδιον, *quatuor odarum* ſcilicet, ſæpius tribus conſtituitur, ex quo τριώδιον, quaſi *trium odarum* nominatur. Canon omnibus diebus jejuniorum præter dies Dominicos, & celebriorem aliquam ſolemnitatem uſitatiſſimus. Quare liber ille, in quo jejuniorum officia a Dominica nempe Septuageſimæ ad diem Paſchatis continentur, τριώδιον dicitur. Et Joſephus inſignis Hymnographus a die Paſchatis ad Pentecoſtem ipſam, Canones ſimiles, Triodia nempe compoſuit, ſed ſcripta tantum inter manuſcriptos Codices latitant, tanquam quæ nullo uſu in Eccleſias introduci potuerint.
418 Canones ex materia, quam tractarent, nomina ſibi ſumpſere. Hinc Ἀναστάσιμοι, qui de Reſurrectione; σταυρώσιμοι, qui de Cruce; νεκρώσιμοι, qui de mortuis; σταυρονεκρώσιμοι, qui de Cruce & mortuis; παρακλητικοὶ, qui de ſolamine animorum; τριαδικοὶ, qui de Trinitate; δογματικοὶ, qui de Dogmatibus, &c. Canones itaque in odas dividuntur, odæ in Troparia, ex quibus componuntur. Singulæ namque Tro-

Troparia continent aut plura, aut pauciora, cum eorum numerus determinatus non sit. Troparia quandoque libera, ac vaga relinquuntur, quandoque primis literis, quasi annulis in verbis veluti catenula inseruntur, quam Acrostichida Auctores vocant. Non omnibus tamen illa colligandi eadem ratio, & modus servatur. Quidam Alphabeti ordinem servant; ita ut primum Canonis Troparium ab Α incipiat, in Ω ultimum desinat. Alii in Acrostichide θεοτόκια, Troparia sunt odarum postrema in honorem Virginis concinnata, includunt: alii extra eam suo modo agi, ferrique sinunt. Quidam nomen sui silent, ut inter alios Theophanes; quidam odæ nonæ post Acrostichida claudunt, ut Josephus; quidam Theotociis exprimunt, ut Georgius, & alii alio modo: cui necessario attendendum est, ut facile spuria a legitimis dignoscas, & Hymni Auctorem, quisnam ille sit in tanta obscuritate Codicum deprehendas. Sed de his, quæ possent dici, alibi plurima. Nunc pro intelligentia nostri Gregorii ista sufficiant.

Inter hos Canones eximii illi habebantur, quos Damascenus, & Cosmas q) Monachi in dies festos Servatoris nostri, & Beatissimæ Virginis concinnarant. Svidas: *οἱ γοῦν ἀσματικοὶ κανόνες Ἰωάννου τε, καὶ Κοσμᾶ σύγκρισιν οὐκ ἐδέξαντο, οὐδὲ δέξαιντο μέχρις ἂν ὁ καθ' ἡμᾶς βίος περαιωθήσεται. Asmatici Canones Joannis & Cosmæ hactenus fuerunt incomparabiles, neque etiam quoad nostra vita propagabitur, comparationem admittent:* ideoque in eos exponendos non infimorum Virorum ingenia desudarunt: inter eos, quos ipse novi fuere Joannes Zonaras, Theodorus Prodromus, Marcus Eugenius, neque postremum locum obtinuit hic noster Georgius Corinthi Episcopus; idque ipse de se asserit in expositione Canonis secundi in Dormitionem Deiparæ: *πλὴν οὐκ ἄκαιρον ἡμῖν ἐφάνη, τὸ καὶ τοῦτον τὸν κανόνα δοῦναι γραφῇ, καθὼς καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας κανόνας τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν, καὶ τῶν ἐπισήμων ἁγίων ἡμερῶν. Non intempestivum nobis nihilominus visum est, & hunc Canonem scripto consignare, quemadmodum, & alios omnes Canones Dominicarum solemnitatum, & magis præcipuarum sanctarum dierum.* Et in Canonem Joannis Monachi de Ascensione Domini: *ἀλλ' ἐπειδὴ μία τίς ἐστι τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν, καὶ ἡ μετὰ σαρκὸς τοῦ δεσπότου πρὸς οὐρανὸν ἀνάληψις, οὐκ ἔδει μὴ καὶ ταύτην ἡμᾶς τιμῆσαι ταῖς κατὰ δύναμιν ἐγγράφοις ἐξηγήσεσι τῶν θείων ᾀσμάτων αὐτῆς. Sed quando una etiam est ex solemnitatibus Dominicis, cum carne Domini nostri* in

q) De Cosmæ hymnis supra p. 217. 333. De Damasceni, Volum. VIII. p. 820.

in cœlum assumptio, opera pretium est, & nos quoque eam honore afficere sacrorum illius cantuum scriptis expositionibus pro modulo nostro.

Et istud opus Gregorii tam misere, ac variis modis ab his, quos supra retulimus, habitum est. Examinemus verba: *De Thoma contrectante sermonem cum aliis ejusdem homiliis.* Est mera expositio Canonis, quem de Thoma contrectante composuit Joannes Damascenus, non sermo. Neque expositiones aliorum subsequentium Canonum, Homiliæ dici debent. Sic expositio est in Canones *τῆς κοιμήσεως. Dormitionis Deiparæ*, & *Evangelismi Annunciationis*, nempe ejusdem. Quid *Antipascha* sit, dicat Gesnerus: alii *Antepascha*, quasi Dominicam Palmarum, quæ ante Pascha est, innuat, substituerunt. Male; Tunc enim in illa Ecclesia nulla mentio fit de Thomæ contrectatione. Quare *Antipascha*, quæ secunda septimana est post Pascha; & legitur Evangelium de Thomæ contrectatione reponendum est: maleque dividunt, qui unum hoc variis expositum formulis duo faciunt. *In Assumptionem, εἰς τὴν ἀνάληψιν.* Est in Canonem dictæ solemnitatis, sicut & in Pentecostes. *Poëma in primum festum venerabilis obitus Cosmæ Monachi.* Nugæ omnino.
419 Est in Canonem profesti diei Dormitionis Deiparæ compositum a Cosma Monacho. Vel cum duo sint Canones in Dormitionem Deiparæ a Gregorio expositi, notat eam expositionem esse in primum Canonem *ποίημα Compositionem* nempe Cosmæ Monachi, non *Poëma*: nisi quidquid ab aliquo fit, vel scribitur, large *Poëma* vocare velimus. *Herilium terminorum, seu finitionum totius temporis τῶν τριωδῶν & magna septimana δεσποτικαὶ ἑορταὶ* sunt Heriles festivitates, in quarum Canones Gregorius expositiones confecerat, quemadmodum & in Triodia magnæ Hebdomadæ, & nonnullarum aliarum præcipuarum celebritatum totius anni. Titulus operis ab hisce tam misere tractatus in nonnullis Codicibus manuscriptis ita concipitur: Γρηγορίου Μητροπολίτου Κορίνθου εἴς τε τοὺς κανόνας τῆς κοιμήσεως τῆς ὑπεραγίου δεσποίνης, καὶ θεομήτορος, καὶ τοῦ εὐαγγελισμοῦ. σὺν τούτοις δὲ καὶ εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς κυριακῆς τοῦ ἀντιπάσχα, ἢ ὡς εἰς τὴν ψηλάφησιν τοῦ Θωμᾶ. Εἰς τὴν ἀνάληψιν τε τοῦ μεγάλου Θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς τὴν Πεντηκοστήν. *Gregorii Metropolitæ Corinthi in Canones Dormitionis sanctissimæ Dominæ Deiparæ, & Annunciationis, & una cum iis in festivitatem Dominicæ Antipaschæ*, (quam in Albis Latini dicunt) *hoc est in contrectationem Thomæ. In Assumptionem magni Dei, & Servatoris nostri Jesu Christi: & in Pentecostem.* Et, ut melius percipi possit, operis capita veluti in tabula hic annumerabo,

Εἰς

Εἰς τὴν ὑπαπαντὴν τοῦ μεγάλου Θεοῦ, καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ποίημα Κοσμᾶ Μοναχοῦ. *In Hypapantem magni Dei, & Servatoris nostri Jesu Christi compositio Cosmæ Monachi.* ὁ ἥλιος ὁ αἰσθητὸς χεῖρον γνόμενον.

Εἰς τὴν κυριακὴν τῶν βαΐων Κοσμᾶ Μοναχοῦ. *In Dominicam Palmarum Cosmæ Monachi.* P. τῆς παρούσης ἀκροστιχίδος ἡ ἔννοια ἐστὶν αὕτη.

Εἰς τὸ τριώδιον τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης δευτέρας Κοσμᾶ Μοναχοῦ. *In Triodium sanctæ, magnaque Feria secunda, Cosmæ Monachi.* P. ἄσωμεν τῷ Θεῷ. ἐνδόξως γάρ.

Εἰς τὸ τριώδιον τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης τρίτης, Κοσμᾶ μοναχοῦ. *In triodium sanctæ & magnæ Feriæ tertiæ, Cosmæ Monachi.* P. οὐ χρεία σαφηνείας ἐνταῦθα. οὔτε μὴν ἑρμηνείας.

Εἰς τὸ τριώδιον τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης τετράδος Κοσμᾶ μοναχοῦ. *In triodium sanctæ & magnæ Feriæ quartæ, Cosmæ monachi.* P. δεῖ γινώσκειν ὡς ὁ θαυμαστός.

Εἰς τὸν κανόνα τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης πέμπτης Κοσμᾶ μοναχοῦ. *In Canonem sanctæ & magnæ Feriæ quintæ, Cosmæ Monachi.* P. ἧς τοιοῦτος ἐστὶν ὁ νοῦς τῇ μεγάλῃ.

Εἰς τὸ τριώδιον τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Παρασκευῆς, Κοσμᾶ μοναχοῦ. *In triodium sanctæ & magnæ Parasceves, Cosmæ Monachi.* P. πρὸς σὲ ὀρθρίζω φησὶν ὁ μελωδός.

Εἰς τὸν κανόνα τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου Σαββάτου, ποίημα Μάρκου μοναχοῦ ἄχρι τῆς πέμπτης ᾠδῆς καὶ αὐτῆς. τῶν δὲ ἑξῆς ᾠδῶν Κοσμᾶ μοναχοῦ. *In Canonem magni & sancti Sabbati Compositio Marci Monachi, usque ad sextam & ipsam Oden; reliquarum vero odarum compositio est Cosmæ Monachi.* P. συνέζευκται τῇ τοῦ τριωδίου τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Παρασκευῆς.

Εἰς τὸν κανόνα τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Κυριακῆς τοῦ Πάσχα Ἰωάννου μοναχοῦ. *In Canonem sanctæ & magnæ Dominicæ Paschatis, Joannis Monachi.* P. ὁ παρὼν οὗτος κανὼν ἑρμηνείας οὐ δεῖται.

Εἰς τὸν κανόνα τῆς Κυριακῆς τοῦ Ἀντιπάσχα Ἰωάννου μοναχοῦ. *In Canonem Dominicæ Antipaschæ dictæ, Joannis Monachi.* P. ὁ παρὼν κανὼν ὀλίγα τινὰ ἔχει.

Εἰς τὸν κανόνα τῆς ἀναλήψεως τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, Ἰωάννου μοναχοῦ. *In Canonem Ascensionis magni Dei, & Servatoris nostri Jesu Christi, Joannis Monachi.* P. ὁ παρὼν οὗτος κανὼν πάσης γέμει σαφηνείας.

Εἰς τὸν κανόνα τῆς ἁγίας, καὶ μεγάλης Πεντηκοστῆς. Κοσμᾶ μοναχοῦ. *In*

In Canonem sanctæ & magnæ Pentecostes. Cosmæ Monachi. P. ὁ παρὼν ὗτος κανὼν ὅσον ἀπὸ τοῦ βαρέως ἤχου.

420 Εἰς τὸν ἕτερον κανόνα τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Πεντηκοστῆς διὰ στίχων Ιαμβικῶν. Ιωάννου μοναχοῦ. *In alium Canonem sanctæ & magnæ Pentecostes carmine Jambico, Joannis Monachi.* P. αὕτη μὲν ἡ ἀκροστιχὶς τοῦ παρόντος κανόνος.

Εἰς τὸν κανόνα τῆς ἁγίας μεταμορφώσεως τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ. Κοσμᾶ μοναχοῦ. *In Canonem sanctæ Transfigurationis Dei, & Servatoris nostri Jesu Christi. Cosmæ Monachi.* P. ὁ νοῦς τῆς ἀκροστιχίδος τοῦ παρόντος κανόνος.

Εἰς τὸν ἕτερον κανόνα τῆς αὐτῆς μεταμορφώσεως. Ιωάννου μοναχοῦ. *In alium Canonem ejusdem Transfigurationis, Joannis Monachi.* P. καινοτομίαν ὑπέστη κατὰ τὴν ἕκτην χώραν.

Εἰς τὸν κανόνα εἰς τὴν κοίμησιν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. Κοσμᾶ μοναχοῦ. *In Canonem, in Dormitionem sanctissimæ Deiparæ. Cosmæ Monachi.* P. τῆς οὐδὲ ὁ νοῦς δυσληπτός ὅλως ἐστίν.

Εἰς τὸν ἕτερον κανόνα εἰς τὴν αὐτὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου. *In alium Canonem, in eandem Dormitionem Deiparæ.* P. ὁ παρὼν τῆς Θεοτόκου κανὼν οὐδεμίαν ὅλως.

Εἰς τὸν κανόνα εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ τιμίου, καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ. Κοσμᾶ μοναχοῦ. *In Canonem in exaltationem venerandæ & vivificæ Crucis. Cosmæ Monachi.* P. τὸ ἐξ ἐρεύγομαι ψαλμικόν ἐστιν, οὐ ἑρμηνεία. Asservantur in Bibliothecis Vaticana, Collegii Græcorum & Cryptæ Ferratæ, in cujus extremo adnotatur: ἐγράφη τοίνυν ἡ παροῦσα βίβλος τῶν θείων ἱερῶν κανόνων διὰ χειρὸς Λέοντος Ρηγινοῦ Καλλιγράφου Τραίνας ἐν ἔτει ςχλγ΄. Ινδικτιῶνος τρίτης. εὔχεσθε ὑπὲρ αὐτοῦ πάντες διὰ τὸν Κύριον οἱ ἀναγινώσκοντες, καὶ οἱ μεταγράφοντες, ὅπως ἄφεσιν πλημμελημάτων λάβω. ἀμήν. μνήσθητι Κύριε τοῦ δούλου Λέοντος τοῦ κτίσαντος τὴν βίβλον ταύτην. ἀμήν. *Liber hic scriptus est continens divinos ac sacros Canones manu Leonis Rhegini Calligraphi Timethê anno sexmillesimo septingentesimo trigesimo tertio, Anno Christi* 1225. *indictione tertia. Rogate pro ipso omnes per* Dominum, *qui legitis, aut exscribitis, ut veniam consequar peccatorum. Amen. Recordare Domine servi tui Leonis, qui compaginavit vel possedit librum hunc. Amen.* Nec diversum ab isto fortasse est quod habetur in Palatina Cod. 355. *Cosmæ & Joannis Damasceni Odæ Jambicæ in præcipua anni festa cum enarratione Grammatica & Historica initio, & fine mutilus. Prima est S. Crucis celebratio, postrema Canon in Deiparæ Virginis obitum.* Liber Grammaticorum regulis, & præceptis nimium addictus vilescere quodammodo videtur, qui tamen pro intelligentia rerum non

Digitized by Google

non inutilis est, dictione elegans ac facilis, & brevitate dicendi valde conspicuus.

LXXIII. GEORGIUS CYPRIUS postea GREGORIUS vocatus ex Diacono Ecclesiæ Constantinopolitanæ Patriarcha, quem modo Georgium, modo Gregorium Gregoras in historia, & alii nuncupant. Pachymeres lib. 7. de Arsenoitis. *ὡμολόγουν δὲ τέως τὸν Γρηγόριον Πατριάρχην. τοῦτο γὰρ ἦν ἐκείνῳ, καὶ τὸ ἐκ Γεωργίου μοναχικὸν ὄνομα. Fatebantur eatenus Gregorium Patriarcham, id namque erat illi nomen, quod a Georgio, dum Monachum induit sibi sumpserat.* Primum pro Latinis una cum Vecco, Meletiniota, & Metochita sentit, Gregoras de Vecco lib. 5. *καὶ λέγων, καὶ γράφων, καὶ δογματίζων, ἔχων συνεργοὺς, καὶ συλλήπτορας τοῦ ἀγῶνος τόν τε Μελιτηνιώτην, καὶ τὸν Μετοχίτην ἀρχιδιακόνους ὄντας τοῦ βασιλικοῦ κλήρου, καὶ ἔτι Γεώργιον τὸν ἐκ Κύπρου. Et dicendo, & scribendo, & dogmata statuendo: ejus certaminis adjutoribus Meliteniote, & Metochite Imperatorii Cleri Archidiaconis, & insuper Georgio Cyprio.* Res etiam Latinorum tutatum Georgium indicat Pachymeres lib. 5. *τότε γοῦν καθεσθέντων, τιμηθέντων δ' ἐπὶ καθέδρᾳ καὶ ἀμφοῖν τούτοιν ὡς συναγωνιζομένοιν τῷ βασιλεῖ τοῦ τε ἀρχιδιακόνου Μελιτηνιώτου, καὶ τοῦ Πρωταποστολαρίου Κυπρίου, ὁ ῥήτωρ ὁ Ὀλόβωλος ἵστατο προσδοκῶν τὴν ἀπὸ βασιλέως ἐκχώρησιν. Cum itaque sedissent, honoratique essent cathedra bi ambo, tamquam qui suffragarentur Imperatori Archidiaconus Meliteniota, & Protapostolarius Cyprius, Rhetor Olobolus stans ab Imperatore licentiam expectabat.* Qui lib. 7. cap. 34. refert eundem apud Italos natum, & adultum se se postmodum inter Græcos conjecisse. *Τί παθόντες, ἔλεγεν,* Veccus scilicet, *ἐμὲ τὸν παρὰ Ῥωμαίοις καὶ ἐκ Ῥωμαίων γεννηθέντα* 421
τε καὶ τραφέντα συχναῖς περιβάλλοντες λοιδορίαις, ἔπειτα φεύγετε. ἄνδρα δὲ παρ' Ἰταλοῖς γεννηθέντα, καὶ τραφέντα, καὶ οὔπω ταῦτα, ἀλλὰ καὶ αὐταῖς στολαῖς καὶ γλώττῃ πρὸς τὰ ἡμέτερα παρεισφρήσαντα εὐφημοῦντες δέχεσθαι. Quid passi, ajebat, me inter Romanos & ex Romanis natum, adultumque crebris conviciis lacessitis, postmodum fugitis; virum vero apud Italos natum, adultumque, neque hac solum, sed qui indumentis ipsis, & lingua ad vos irrepsit collaudantes excipitis. Postea Græcis adhærens post Josephi Galesiotæ obitum, licet Veccus ipse viveret adhuc, & coram Synodo causam suam diceret, per vim, ac nequitiam, ipsiusque etiam Georgii invidentiam pulsus, in Patriarchale solium intruditur: r) cui justo Dei judicio non solum hostibus, sed amicissimis, quibus potissima

 quæ-

r) A. C. 1283.

quæque in Ecclesia contulerat, invisus, cum iniuriam ferre non posset renunciat, s) & sese in Deiparæ Odegorum dictæ, monasterium confert, & non multo post prope Divi Andreæ monasterium moritur. Vir fuit acerrimi ingenii, facundus, eloquens, & pene dixerim disciplinis omnibus imbutus. Georgius Pachymeres lib. 7. de Andronico Seniore, ἐκλέγεται μὲν εἰς Πατριάρχην τὸν ἐκ Κύπρου Γεώργιον, ἄνδρα λόγοις ἐντραφέντα, καὶ σφραγίδα τοῦ Πατριάρχου Ἰωσὴφ φέροντα. τὸ τοῦ Πρωτοαποστολαρίου εἰς ἀνακτόρων ἐπιφερόμενον σημείωμα. κἂν τοῦτο μὲν δόξας Ἰωσιφήτας μὲν ἐκ τῆς σφραγίδος ὑποποιούμενος. Ἀρσενιώταις δὲ τῷ μὴ κατὰ τὰ διατεταγμένα τῷ Ἰωσὴφ ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ συγχωρεῖν γίνεσθαι. *Eligit porro in Patriarcham Georgium Cyprium, virum sermonibus innutritum, & ordinatum a Patriarcha Josepho, Protoapostolarii dignitate in Palatio condecoratum: in hoc etiam visus Josephitas ex ordinatione sibi conciliare, Arsenoitas etiam, quod non secundum præscripta a Josepho in Ecclesia usu exequi permitteret.* Gregoras lib. 6. καὶ ἦν τηνικαῦτα ἀνὴρ ἐν λόγοις ἐπίσημος τῷ βασιλικῷ συγκατειλεγμένος κλήρῳ Γεώργιος ὁ ἐκ Κύπρου, ὃς τὸν ἐν ταῖς γραφαῖς διαγωγῆ τῆς Ἑλλάδος ῥυθμόν, καὶ τὴν ἀττικίζουσαν γλῶτταν ἐκείνην πάλαι πολὺν ἤδη χρόνον λήθης κρυβέντα βυθοῖς, φύσεως δεξιότητι, καὶ φιλοπονίᾳ τελεωτέρᾳ πρὸς φῶς ἤγαγε, καὶ οἱονεί τινα ἐχαρίσατο ἀναβίωσιν. τοῦτον ἐμελέτησέ τε, καὶ προὐτεθύμητο ἐς τὸν Πατριαρχικὸν ἀναγαγεῖν θρόνον ὁ Βασιλεύς, ἄρτι καὶ τὸ μοναχικὸν ἀλλαξάμενον σχῆμα, πλὴν οὐχ ὑπ' οὐδενὸς τῶν ἁπάντων ἐβούλετο τὴν χειροθεσίαν αὐτὸν εἰληχέναι ὁπόσοι τῇ τοῦ δόγματος καινοτομίᾳ κεκοινωνήκεσαν, ἀλλ' ὡς ἀκοινώνητον ἑαυτὸν συνετήρησεν, ὡς κινδυνεύειν ἐντεῦθεν βραδύνειν τὰ τῆς σπουδῆς. προεβλήθη μέντοι παρὰ τοῦ βασιλέως μετὰ τὰς ψήφους, καὶ μαρτυρίας τὰς ὀφειλούσας, καὶ τὴν ποιμαντικὴν ῥάβδον ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ βήματος παρὰ τῆς τοῦ βασιλέως εἰλήφει χειρός, κατὰ τὸ πάλαι κρατῆσαν ἔθος. καὶ ἦν διενεργῶν, καὶ διοικῶν ἔστιν ἃ τῶν πατριαρχικῶν δικαίων ὅσα οὐχ ἱερωσύνης ἐδεῖτο. *Erat autem tum insigni vir facundia, ex Imperatorii Cleri collegio, Georgius Cyprius, qui elegantes Græcæ literaturæ numeros, & Atticam illam linguam longo jam tempore oblivionis gurgite demersam ingenii dexteritate, ac singulari studio in lucem produxit, ac velut ab inferis revocavit. Hunc cum non ita pridem Monasticum habitum induisset, in animo habebat, & studebat Imperator ad Patriarchicum solium evehere: a nemine tamen eorum illi manus imponi volebat, qui novum illud dogma amplexi fuissent: ut periculum esset, ne res diutius differretur. Est tamen ab Imperatore post debita suffragia, & testimonia*

s A. 1289.

stimonia designatus ; & pastorale pedum in Imperatorio suggestu , veteri more ab Imperatore porrectum , accepit. Proinde negotiis intentus , Patriarchica jura , quæ cum sacerdotio nihil conjunctum habebant , administrabat. De ejus Patriarchatu Pachymerius , lib. 7. *Eligit in Patriarcham Georgium e Cypro , hominem in eloquentia enutritum , a Josepho Patriarcha ordinatum , & dignitate Protapostolarii in regia insignitum. In hoc etiam Josephitas ex ordinatione , ut videbatur , sibi concilians ; Arsenoitas vero quod non uti constituerat Josephus , in Ecclesia fieri permitteret.* Et Ephræmius in Chronico:

Πάλιν Ἰωσὴφ ἀπολαμβάνει θρόνον.
Οὗτος λιπόντος τὸν βίον καὶ τὸν θρόνον,
Σοφός τις ἀνὴρ Γρηγόριος Κυπρόθεν,
Λόγον σοφῶν μαίευμα, μουσῶν ἑστία, 422
Εἰς Πατριαρχῶν ἀνεβιβάσθη θρόνον,
Ὅστις πατρίδος, καὶ πατρικῆς οἰκίας
Φυγὰς ὑπάρξας παῖς ἔτι που τυγχάνων
Παιδεύσεως ἔρωτι, καὶ μαθημάτων
Ἐλθὼν κατοικεῖ πρὸς πόλιν Κωνσταντίνου.
Αὐτὸν δὲ μαθήμασιν ἐνδοὺς καὶ πόνοις
Ἀφῖκτο πρὸς μέγα τι παιδείας βάθος.
Εἶτα καταστὰς γνώριμος στεφηφόρῳ,
Καὶ συνταγεὶς κλήρῳ γε τοῦ Παλατίου
Ἀρχιθύτης πέφηνε τῆς Κωνσταντίνου,
Τὰ τῶν μοναχῶν πρὶν τελεσθεὶς, ὡς ἔθος.

Rursum Josephus Thronum recipit , & cum vitam , Thronumque deposuisset , sapiens quidam vir Gregorius ex Cypro , sermonum sapientum alumnus , & Musarum sacrarium , in Thronum Patriarchalem evehitur, qui a prima ætate patria, paternaque domo extorris , eruditionis , ac mathematum amore flagrans , ad Constantini urbem se recipit. Ibi disciplinis , & laboribus deditus in magnum sapientiæ culmen pervenit. Tandem Imperatori innotuit , & Clero Palatii adscriptus , Præsul Constantinopolitanus efficitur , cum prius , ut moris est , Monasticum habitum induisset. Hinc mira Georgii Phranzæ lib. 1. cap. 7. oscitantia animadvertenda est, qui in serie Patriarcharum nullum hunc Georgium ponit , sed scribit , *Veccum Patriarcham sua sede depulsum Monachus quidam Athanasius nomine excepit.* Quod homini rebus secularibus intento , nec Ecclesiasticis multum dedito , quin infortuniis , ac mala valetudine fracto excidisse nil mirum. Aristotelis , Platonisque scriptis addictissimum , neque in illis excolendis oleum , aut operam

per-

Digitized by Google

perdidisse tradit Joannes Veccus Orat. prima ad Constantinum, πῶς τὸ Ἀριστοτελικόν σε καὶ μεγάλα Πλάτωνι ἐγκαυχώμενον. *At quanam ratione Aristotelicum te, & maxime ob Platonem jactabundum.* Et, εἰ μή πε τις Ἀριστοτελικοῖς πειθόμενος δόγμασιν ὁποῖον αὐτόν σε εἶναι λόγοι παριστῶσιν οἱ σοί. *Nisi quis Aristotelicis nisus placitis, qualem te commentationes tuæ demonstrant.* Pachymeres de ejus morte, lib. 8. Hist. cap. 16. Τούτων οὕτως ἐχόντων ὁ μὲν πατριαρχεύσας Γρηγόριος νόσῳ πολυημέρῳ καταργασθεὶς, ὡς δέ τινες ἔλεγον καὶ διὰ τὴν παρόρασιν ἐκ μικροψυχίας μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ τὸν βίον. καὶ τὸ μὲν ἐν ψαλμῳδίαις θάπτειν κατὰ τὸ εἰκὸς ἐδίδουν, τὸ δὲ ὡς ἀρχιερέα, ὥσπερ δὴ κακεῖνος ᾤετο τὴν ἱερωσύνην παρακατέχων συχνοὺς ὁ κρατῶν ἀποστέλλων ἀπέλεγε, καὶ τῇ αὐτανεψίᾳ ἐπίσκηπτεν ἐπιτάττων, ἢ τις ἦν ἡ Ῥαούλαινα, μή τι τοιοῦτον ἐπιτελεῖν, ὃ δὴ καὶ γίνεται. *Hæc cum ita se haberent, Gregorius, qui ante Patriarcha fuerat, morbo diutino confectus, ut vero nonnulli dicebant, quod contemni se videret, ex pusillanimitate non multo post vitam finit, & justa illi, uti par erat, cum canticis fieri concedebant, at non ut Pontifici, quemadmodum ille opinabatur, Pontificatum sibi vindicans, sæpius Imperator nuncios mittens interdicebat, suæque nepti, quæ erat Raulena, ne quid contra tentaret, mandans jusserat, quod & factum est.* Et dixerat de eodem supra cap. 9. καί γε τῷ τῆς Ἀριστηνῆς μονυδρίῳ ἐγχώριά πε κειμένῳ τῆς τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου, τοῦ ἐν τῇ κρίσει μονῆς. ἐκεῖ γὰρ ἡ Πρωτοβεστιάρισσα Ῥαούλαινα σωτῆρα ἐξ ἑαυτῆς πεθάλπουσα τὰ μεγάλα φέρων ἑαυτὸν δίδωσιν. *Et in Aristenes monasterium non longe a S. Andreæ, quod in Crisi est, monasterio, situm; ibi enim Protovestiarissa Raulana de suo fovens opulentissime exceperat, se se dedens proripuit.* Scripsit pleraque in omni genere scientiarum.

1. Illius edita sunt, t) ἐγκώμιον εἰς τὴν θάλασσαν, εἴτ' οὖν εἰς τὴν τοῦ ὕδατος φύσιν. *Encomium in mare, sive in universam aquarum naturam.* Græce a Bonaventura Vulcanio cum libello Aristotelis de Mundo, Lugduni Batavorum apud Raphelengium 1591. in 8. Meminit illius in Bibliotheca Robertus Constantinus.

2. Proverbia ab eo in unum collecta, & ordine Alphabetico dige-
423 sta Græce cum Parœmiis Michaelis Apostolii a Petro Pantino Latine versis Lugduni Batavorum apud Elzevirum 1619. in 4. Ea extare dicit in Bibliotheca Vaticana Gesnerus. Sed fallitur, cum hæret, an eadem sint, quæ Aldus cum Græcis Æsopi fabulis olim impressit. Sunt

t) De Georgii Cyprii scriptis editis atque ineditis confer Volum. VI. p. 604. seq.

Digitized by Google

Sunt enim diverſa, pauciora, detruncatiora, & fortaſſe non multi pretii. Robertus Conſtantinus in Biblioth. Cyrum mira oſcitantia fecit, *Gregorius Cyrus Paræmias Græcas.*

Ejus ſententiæ Græcæ ſeorſim in octavo Coloniæ excuſæ anno 1536. Epitome Geſneriana, quæ item tradit, Gregorii opera Latine verſa fuiſſe a Bonaventura Vulcanio, ni fallit nos. Inedita ſunt,

Encomium *in Georgium Logothetam Acropolitam* habuere Douſæ; ex quo ἀποσπασμάτιον cum Acropolita Georgio ediderunt. u) Utinam totum edidiſſent.

Fabulæ habentur in Bibliotheca Bavarica Cod. 66.

Epiſtolæ CCIII. x) partim ſcriptæ, antequam onus Patriarchatus ſuſcepiſſet, partim poſtquam illius cura ipſi commiſſa fuit, in Biblio-

u) Lugd. Bat. 1613. 8.

x) In Bibl. Cæſarea exſtant Epiſtolæ CXCI. ex quibus centeſima decima quinta & quæ eam ſequuntur ἐκδοθεῖσαι ἐν τῷ Πατριαρχείῳ, hoc eſt, ſcriptæ a Cyprio cum jam eſſet Patriarcha. Priores CXIV. ante ſuſceptum Patriarchatum. Vide Lambecium VIII. p. 516. ſqq. In Bibliotheca Leidenſi habentur Epiſtolæ ejusdem prope trecentæ. Vide Diarium Belgicum *Maendelyke Uittrekſels* A. 1718. menſe Septembri. Indicem eorum ad quos ſcribit Georgius Cyprius, hoc loco ſubjungere placet, quem ex inſcriptionibus Epiſtolarum a Lambecio communicatis concinnavi:

(Conſtantino) Acropolitæ λογοθέτῃ τῶν γενικῶν. 2. 38. 169.
Georgio Acropolitæ Magno Logothetæ, 111. 112. 115. 117. 119. 120. 123. 124. 125. 127. 128. 129. 130. 135. 136. 139. 140. 144. 145. 149. 150. 151. 153. 154. 155. 157. 159. 170. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 180. 181. 182.
Magnus Logotheta ad Gregorium Cyprium, 116. 118. 156.
Agathoni Coreſæ Monacho, 74. 89.
Τινὶ τῶν ἀρχιερέων, 191.
Athanaſio τῷ χαλζύκῃ, 29.
Athanaſio Lependreno Monacho, 147. 148.
Τῷ Βασιλεῖ, Imperatori, (Andronico Palæologo). 132. 133. 134. 137. 138. 142. 143. 146.
Calliſto Diacono, 47. 48.
Τῷ ἐπὶ τῶν δεήσεων, 93. 94. 95. 98. 108.
Danieli Glyci (τῷ Γλυκεῖ), 126.
Demetrio Benſeo, Theſſalonicenſi Epiſc. 7.
Ducætæ, Δουκαΐτῃ, 104.
Epheſi Epiſcopo, vide Iſaaco.
Georgio Marmaræ, 78.
γνωρίμῳ τινί, 176. Magnus Logotheta intelligitur.
Holobolo Rhetori, 92. 96. 122.
Jaſitæ Monacho, 3. 4. 71. 113.
Joanni Chilæ & Danieli, τοῖς ἐν τῷ ὄρει.

theca Antonii Augustini Cod. 69. Erantque in Lolliana, & Monachii Bavariæ, sed sine titulis. In Ambrosiana leguntur CLXVI.

Εγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Διονύσιον τὸν Αρεοπαγίτην. *Encomium in S. Dionysium Areopagitam.* P. ἡ μὲν πρόθεσις τῷ λόγῳ δίκαια. ἡ δὲ ἐπιχείρησις τολμηρά. Διακοπτεῖται γὰρ Διονυσίῳ ὁ πάνυ τὸν ἔπαινον. In Bibliotheca Vallicellana D. 23. & Palatina Codice 374.

Descriptionem, & Encomium Urbis Constantinopolitanæ. Eam habuisse in κειμηλίοις suis Bonaventuram Vulcanium refert Theodorus Dousa Notis ad Chronicon Georgii Logothetæ.

Cyprii

Digitized by Google

Cyprii Patriarchæ Conſtantinopolitani oratio *in Georgium Martyrem, in Dionyſium Areopagitam. In Marinam Martyrem. In S. Euthymium Epiſcopum Madytenum. In Andronicum Palæologum Imperatorem.* In Palatina Cod. 372. Freherus in Chronologia Anno 1283. *Sunt & Theoduli cujusdam, & Cyprii declamationes Panegyricæ in hunc Andronicum.* Seniorem nempe Palæologum, *in Bibliotheca Palatina. In Michaelem item Imperatorem.* Robertus Conſtantinus in Bibliotheca. Gregorii Patriarchæ de vita ſua, & epiſtolæ 166. in Ambroſiana, licet paulo ſupra in eodem Indice legatur: *Gregorii Cyprii Epiſtolæ ſelectæ. Aliud item exemplar. Item de vita ſua Epiſtolæ numero 166.* An opus hoc de vita diverſum eſt ab Epiſtolis, vel Epiſtolis ipſis vitam ſuam exprimit? Mihi adhuc incertum eſt.

Georgii Cyprii contra Beccum Joannem Tomus ſanctæ Synodi, ſive Columna Orthodoxiæ. De menſuris. De fide. De prædicamentis. Hanc inſcriptionem legi in Græco Catalogo Bibliothecæ Vaticanæ, nec ſatis ſcio, an omnia ad eundem Auctorem referenda ſint. Geſnerus. Poſſevinus
ex eodem refert ſcripſiſſe adverſus Veccum Joannem librum, qui inſcribitur ſanctæ Synodi, ſive Tomus, ſive Columna orthodoxiæ. De menſuris. De fide. De prædicamentis. *Et hic quidem Latinus verſus fuit, ſed ejus ſententiæ Græcæ excuſæ fuerunt Coloniæ anno* 1536. Ut verum fatear; male me ex Poſſevini verbis extrico. Quid nos vero de hujus Auctoris ſcripto adnotabamus? Multa in controverſiis Theologicis, non cum Vecco ſolo, ſed aliis etiam, a quibus hæreſeos inſimulatus eſt ad ſatietem conſcripſit. Gregoras, ἔδοξε γὰρ αὐτῷ μὴ ἀρκοῦσαν εἶναι τιμωρίαν κατὰ τοῦ Βέκκου τὴν ὑπερόριον δίαιταν, καὶ ἀπαγωγὴν τῶν φίλων, καὶ συγγενῶν, ἀλλὰ καὶ λόγοις, καὶ γραφαῖς, καὶ τοῖς δόγμασι, καὶ ἀντιπάλοις προβλήμασί τε καὶ δόγμασιν ἀντισυλλογιζόμενος. ἐν ὅσῳ γε μὴν ἐκείνῳ καὶ τοῦ ἐκείνου μαχόμενος οὗτος ἦν ἐλάνθανε τιτρωσκόμενος ὑπ' ἄλλων αὐτός. κἂν τούτοις καὶ αὐτὸς ἁλισκόμενος, οἷς ἄλλων ἐπελαμβάνετο. καθάπερ εἴ τις τοξοτῶν ἐχθρὸν, καὶ πολέμιον, ἐλάνθανε καιριώτερον αὐτὸς τοξευόμενος παρὰ πλευρὰν ἐκ τῶν ὁμοφύλων. ἐπελάβοντο γὰρ αὐτοῦ ὡς βλασφημοῦντος τινὲς τῶν ἀρχιερέων, καὶ τῶν τοῦ κλήρου, καὶ παρῄνουν ἔς τινας μετατιθέντα τῶν λέξεων ἀκίνδυνον εἶναι καὶ λοιδορίας ἐκτός. οὐ μὴν ἔδοξε τὰ τῆς παραινέσεως τούτῳ τυγχάνειν ὑγιᾶ καὶ ἀνύποπτα,
ἀλλ' ὑποκαθήμενον ἔχειν, καὶ ὑφέρποντα φθόνον. ταύτῃ τοι, καὶ ἐνίστα- 424
το, καὶ παρωξύνετο πρὸς ἀντιλογίας καὶ ἀποδείξεων ἀποδείξεις, καὶ λόγοις λό-

γους συνείρων ἐπὶ πολὺ διετέλει ἀποφράττοντάς τε τὰ τῶν ἐγκαλούντων, ὡς ἐδόκει στόματα, καὶ ὑπερείδοντας, ὡς ᾤετο αὐτὸν, καὶ τὸ στέῤῥον τοῖς αὐτοῦ περιποιουμένους λόγοις. *Becco enim non satis supplicii esse ratus, quod extorris ab amicis, & cognatis avulsus esset, verbis etiam, & scriptis eminus illum feriebat, & ejus scripta, & decreta refellebat, & contraria problemata & dogmata colligebat. Dum vero illum & sectatores illius oppugnat, imprudens & ipse ab aliis vulneratus est: & in iis captus, quibus alios captabat; non aliter quam si quis tela in hostes conjiciens, ipse a suis ex obliquo graviorem plagam acciperet. Quidam enim e Pontificibus & Sacerdotibus eum reprehenderunt ut blasphemantem ac monuerunt, ut vocabulis nonnullis mutatis, periculum, & convicium mutaret. Ea admonitio non sincera illi visa est, sed ab occulta invidia proficisci. Proinde rem urgebat, & ad contradicendum acuebatur, & probationes probationibus ac disputationes disputationibus cumulabat, quibus & accusatorum ora, ut putabat, obturaret, & suam sententiam pro virili tueretur.* Non tantum ergo hostium, sed amicorum etiam objectionibus vexatus Gregorius Synodum Constantinopolim coegit, qua se a falsis criminationibus expurgaret, & aliorum erroribus detectis vera, quam ipse profitebatur fidei ac dogmatum norma reliquis traderetur, quod non nisi scripto fieri posse ratus, *Tomum Synodicum* exposuit. Quem ob res in eo fidei traditas synceras, nulloque contaminatas mendacio, ut ipse existimabat, sed confidenter nimis, & proterue, multis licet erroribus implicatum, infectumque blasphemiis *Columnam Orthodoxiæ* æque ac Leonis summi Pontificis Epistolam, Patres Chalcedonenses, at quam dispari conatu? & cum potissimum in Veccum ipsum inveheretur, *Tomum contra Veccum Synodicum* nuncupavit. Et hoc est opus tantopere a Gesnero, & Possevino conturbatum, non diversum a Tomo plena Synodo promulgatum contra Veccum, cujus mentio fit in Epitome Gesneriana.

Et alia quoque contra Veccum scripsisse indicio sunt ipsius sermones contra eundem. *Gregorii Cyprii sermones contra blasphemias Vecci in 4° manuscrip. Biblioth. Imperatoris Viennæ.* Epitome Gesneriana. Quidquid autem adversus Veccum Georgius scripto commendaverat, non minori animi æstu, imo mascula eloquentia redarguens ipse Veccus

y) pas-

y) passim refellere conatus est, & potissimum quatuor ad Constantinum libris, quorum illud est principium, *Φθάνω μὲν τάλας, καὶ οἷον διεστάμενος ἐμαυτῷ τὴν κατὰ τῶν ἀντιλεγόντων τῇ ἀληθείᾳ.* De Tomo Georgii Cyprii, & ut contra eum scripserit Veccus, plura Pachymerius lib. 8. ca. 1. Et hac eadem occasione Cyprium plura in Latinos & Catholicam veritatem evomuisse, testis est inter alios Georgius Scholarius, qui ex schismate fuit, in Prooemio de Processione Spiritus sancti contra Latinos. Cum enim de iis scriptoribus ageret, qui contra Latinos calamum acuerant, post judicium de antiquioribus probatum subdit, *τῶν δὲ ὑστέρων ἁπάντων βέλτιον μὲν καὶ ἱκανώτερον, καὶ τῷ μεγέθει τῆς ὕλης ταύτης συμμέτρως, μάλιστα μὲν ὅτε θεσπέσιος Νεῖλος, καὶ ὁ ἱερὸς Θεοφάνης, μετ' αὐτοὺς δὲ καὶ τῶν ἱερῶν Γρηγορίων, οἱ ὁμώνυμοί τε καὶ ἀκριβεῖς ὀπαδοὶ συνεγράψαντο. Posteriorum vero omnium melius quidem, & magis sufficienter, & pro materia hujusce dignitate satis congruenter divinus Nilus, & sacer Theophanes: post eos sacri Gregorii cognomines, & fidissimi socii conscripserunt.* Alter fuit Palamas Gregorius qui plurima in Latinos oblatravit: alter Gregorius hic Cyprius Patriarcha Constantinopolitanus, qui eandem spartam ad extremum usque spiritum coluere. Joannes item Veccus Orat. 3. ad Constantin. *οἶδας ὥς τινες μὲν τούτων ὑπ' ἀρχηγῷ Κυπρίῳ ταττόμενοι πρὸς τοῖς ἄλλοις κατὰ τοῦ εὐσεβοῦς φασὶ δόγματος, καὶ εἰς ὁμωνυμίαν διαβάλλουσι ἐκπόρευσιν. Nosti nonnullos ex his, qui ducem Cyprium sequuntur inter alia, quæ adversus pium dogma oblatrant, Processionem tanquam æquivocam, condemnare.*

Scoriaci in Biblioth. Regia legitur Γρηγορίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Κυπρίου ἀπολογία εἰς τὴν ἐπιστολὴν Μάρκου τοῦ Ἐφέσου. *Gregorii Patriarchæ Constantinopolitani Cyprii Apologia in Epistolam Marci Ephesii.* 425
VI. num. 14. non sine, ut puto, Exscriptoris mendo. Qui enim potuit respondere Cyprius sub Andronico seniore, Marco Ephesio Antistiti sub Joanne Palæologo, antiquior centum tringinta ad minus annos juniori? Quare delendum est illud Cyprii, τοῦ Κυπρίου, & substituendum Πρωτοσυγγέλλου Protosyncelli; z) is enim in Marcum

Eeeee 3 Ephe-

y) De Vecci contra Cyprium scriptis dictum supra, p. 341. De Cyprii contra Veccum tomo, ejusque Apologia & Confessione, quæ tria opuscula e Bibl. Regia Paris. Græce nuper edidit eruditissimus Bandurius in Antiquitatibus CPolitanis p. 941. 949. & 952.--961. vide Volum. VI. hujus Bibl p. 604.

z) Gregorius Protosyncellus, Patriarcha CPol. ab A. 1445. ad 1451. de cujus scriptis adeun-

Epheſium ſcripſit, & calumniis illius in Romanam Eccleſiam reſpondit, ut ex edito jam opere poſt Concilium Florentinum apparet.

Servatur penes me βίος καὶ πολιτεία, καὶ μερικὴ θαυμάτων διήγησις τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Λαζάρου, τοῦ ἐν τῷ Γαλησίῳ ὄρει ἀσκήσαντος συγγραφεὶς παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου κυροῦ Γρηγορίου. *Vita, & res geſta, & peculiaris miraculorum narratio ſancti, & Deum ferentis Patris noſtri Lazari, qui in Galeſio monte vitam aſceticam excoluit, deſcripta a ſanctiſſimo Patriarcha Domino Gregorio.* Qui non alius erit, quam Cyprius. Namque poſt Romani Argyrophyli Imperium ſub quo florebat Lazarus ad direptam usque urbem, præter Gregorium Protoſyncellum, ad quem referri minime poteſt, nullus alius Gregorius Patriarchatum adminiſtravit. Baronius Annalium anno 960. non alienus ab hac ſententia auctorem vitæ Georgium vocavit. *Claruit hoc tempore in Oriente S. Lazarus monachus in Galeſio monte juxta Epheſum, cujus vitam ſcripſit Georgius Patriarcha.* Scriptio eſt ſatis elegans, & accurata, & rara.

LXXIV. GEORGII HIEROMONACHI PROTOSYNCELLI *adverſus Epiſtolam Marci Epheſini.* Liber eſt in Bibliotheca Regis Gallorum. Gregorii & hic ſuſpicor reponendum, quem ſcimus omnes in Marci Epheſii Epiſtolam ſtilum ſtrinxiſſe. Vide tamen, quæ ſupra a) pro Gregorio Aneponymo, in Georgio Monacho dicebamus, & nota faciles in ejusmodi nomine ſcriptorum lapſus.

LXXV. GEORGIUS PHRANZA Byzantinus ſub Manuele Palæologo Joannis filio natus, fonte baptiſmali a Thomaide religioſiſſima femina ſuſceptus, b) eidem Imperatori puer, tandem etiam a Secretis inſeruiit: ſucceſſoribus Manuelis Joanni, & Conſtantino æque chariſſimus, ſub quibus variis legationibus fungitur, non civili ſcientia, & militaribus artibus, ſed doctrina, & eloquentia clarus, quibuſcum & militares etiam ſpiritus demonſtravit, tanquam qui objectu corporis ſui Conſtantinum ſervarit, & pro eo vulnera exceperit; in carcerem eiam teterrimum ab hoſtibus projectus eſt. Ex Helena Alexii Palæologi

adeundus Petrus Arcudius in Concordia utriusque Eccleſiæ circa doctrinam de Sacramentis lib. 2. c. 15. p. 112. ſeq. ubi etiam docet quinque capita in defenſionem Concilii Florentini ab eo ſcripta, diverſa utique eſſe à totidem capitibus quæ Gennadio abjudicare voluit Caryophyllus.

a) p. 793.

b) A. 1401. Confer ſi placet quæ de hoc Phranza dicta ſunt Volum. VI. p. 615. ſeq.

Digitized by Google

læologi Examplaconis filia filios tres, & unam filiam sustulit. Constantinopoli a Turcis debellata in hostium ipse cum conjuge, filia & filiorum Joanne, nam ante urbis excidium alii vita functi fuerant, potestatem venit. Conjugem Hadrianopoli redemit. Filia in obsequio Sultaninæ moritur. Joannes adolescentulus, qui nondum annos quindecim attigerat, pro conservanda pudicitia a Sultano obtruncatur. Protovestiarius fortunis, ac liberis ereptis in Peloponneso ætatem agit; sed ea quoque a Turca devicta Italiam lustrat, inde in Græciam reversus cum uxore monachismum amplectitur, & pro more nomen ipse in Gregorium, conjux in Eupraxiam mutat. Vixit in summa egestate, adeo ut nec panis, quo vitam sustineret, suppeteret, tandem effœta jam ætate, morbis etiam fractus, ac debilitatus decessit. Hæc carptim ex Jacobo Pontano, & Pontanus ex eodemmet Georgio, cujus illud est de eo judicium: *Vir fuit πραγματικώτατος, rerum agendarum scientissimus; de tribus autem Imperatoribus Manuele, Joanne, Constantino, quibus fervivit, ita meruit, ut nemo magis.* Rogantibus quibusdam nobilibus Corcyræis Chronicon scripsit, tradiditque in Antonii Sacerdotis manibus, ut idemmet in fine operis dicit, Chronicon ex Bibliotheca Bavarica depromptum, digressionibus, quibus passim opus abundat, multisque aliis, quæ dignitati historiæ officere poterant, detractis, totoque corpore in compendium coacto, Jacobus Pontanus 426
in lingvam vertit Latinam, libris, atque capitibus, ut ipsi peropportunum visum fuerat, divisum edidit Ingolstadii ex Typographia Adami Sartorii 1604. in 4. cum Theophylacto Simocata. Pontanus tamen in aliis laudem nec contemnendam promeritus a nonnullis reprehenditur, primum quod Græce non ediderit; secundum quod opus obtruncatum, ac in epitomem redactum, non integrum emiserit. Scriptoris enim errores, ac nugamenta omnes ab Interprete exposcunt, non ita tamen ut in Interpretem rejiciant. Et aliud est Interpretis, aliud Correctoris munus. Interpres omnia reddere, si fidus esse vult: Corrector non scriptoris vestigia, sed suum sequitur institutum. Argumentum Chronici ex eodem Georgio in Prooemio illud est: *Ad hunc modum ego quoque Georgius Phrantzes, & Protovestiarius, & Gregorius cognominatus ubi ad Monachos me aggregavi, ista conscripsi de iis, quæ memoria mea acciderunt, & de nonnullis calamitatibus speciatim quæ partim ante, partim post subactam Constantinopolim nos exercuerunt. Ac primum quidem de creationibus, & causis Imperii Palæologorum ab initio narrationem contexam; dicamque*

Digitized by Google

camque quot, & qui, quave ex ea domo, quam penes huc usque sceptra fuerunt, Despota, & Despœna extiterint. Et de bello, quod in Peloponneso inter fratres Despotas Demetrium, & Thomam conflatum est. Alia insuper non parvi momenti, & memoratu egregia non silebo. Legitur manuscriptum Scoriaci in Biblioth. Regia. Γεωργίȣ τȣ̃ Φραντζῆ Χρονικόν. *Georgii Phrantza Chronicon*. IV. γ'. 9. & Mediolani in Ambrosiana, cujus illud est principium, τὸ τῆς ἱστορίας χρήσιμον καὶ πρὸ ἡμῶν οἱ πολλοὶ συγγεγράφαμεν. Ex Acropolita non tantum Proœmium, sed quæ ab urbe a Latinis direpta, ad ipsam Græcis recuperatam ille fuse, prolixeque enarrat, Phrantza per summas transcripsit.

Servatur penes me ejusdem Georgii Chronicon diversum omnino ab edito; incipit ab anno 1402. finit in annum 1477. nescio an ab ipso Auctore, ut prolixitate operis Lectorem non fatigaret in compendium post primum Chronicum concinnatum, an prius etiam, quam prolixum ederet, velut memoriæ fulcrum, & materiæ argumentum præparatum fuerit. Quicquid tamen sit, eloquio barbarum, & locutione ex trivio petita, habet in se multa, quæ aliunde non occurrent, & distincte omnia prosequitur: in eo tamen minime laudandum, quod minutissima quæque & nullius dignationis commemoret: satis in angustiis domesticis enarrandis curiosus, ac loquens. Sic exorditur, μίσ(ε)ρ Γεώργιος Φραντζῆς, καὶ Γρηγόριος τάχα μοναχὸς ταῦτα ἔγραψεν ὑπὲρ τῶν καθ' ἑαυτὸν, καί τινων μερικῶν γεγονότων ἐν τῷ τῆς ἀθλίας ζωῆς αὐτȣ̃ χρόνῳ ἀπὸ τȣ̃ κυρίȣ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ γεννήσεως α υ α' ἔτει. *Miser Georgius Phrantza Protovestiarius, & Gregorius fortasse Monachus hæc conscripsit de rebus, quæ sibi ipsi contigerunt; aliisque peculiaribus tempore afflictæ vitæ ipsius a nato Domino nostro Jesu Christo anno* MCCCCI. P. καλὸν ἦν μοι ἡ οὐκ ἐγεννήθην, ἡ παιδίον ἀποθανεῖν. Contuli cum manuscripto Codice Neapolitano Biblioth. Sanctorum Apostolorum Clericorum Regularium. Et, ut conjicio, asservatur quoque Scoriaci in Bibliotheca Regia. Γεωργίȣ τȣ̃ Φραντζῆ περί τινων γεγονότων ἐν τῷ κατ' αὐτὸν χρόνῳ. *Georgij Phrantza de nonnullis rebus, quæ suo tempore obvenere.* Quod alii dixissent, *De rebus gestis sui temporis* 11. n. 17. VI. δ'. 13.

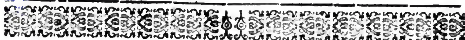
Præter Chronicon scripsit *Expositionem symboli*. Quid in eo exponendo egerit, ex ipso lib. 3. cap. 24. videre possumus. *Edidimus autem prius fidei nostræ in Deum confessionem, uti mos est orthodoxis monasticum induentibus habitum: & ita cœpi primum quidem sanctum symbolum exponere, ostendereque unde a sanctis Patribus esset compositum; & ut cognoscermus non eos id a se ipsis*

ipsis habuisse, sed ex divinis oraculis tum verba, cum sententiam mutuatos id pie conscripsisse. Propemodum igitur divini symboli voces singula e sacris scripturis sunt desumpta, ut particulatim docuimus. Hoc idem ante eum præstiterat Simeon Thessalonicensis*, ut in nostra *De Simeonibus* Diatriba diximus. Porro an Georgius Simeonis laborem in suum opus deduxerit, vel novum ex se meditatus in scriptum retulerit, cum Georgii expositionem 427
non viderim, non audeo divinare. Solemne scriptoribus semper fuit, sed labente Græcia potissimum, alienos labores exscriptos, suppresso, unde exscripserant, nomine, tanquam suos simplicioribus promere.

LXXVI. Vivit hodie GEORGIUS MYRMEGUSIANUS, Myrmegusium in Insula Chio oppidum est non ignobile; dum Monachum induit Gregorii sibi nomen adscivit, quod innuit ipse in Synopsi Dogmatũ Ecclesiasticorum; *χάριν λόγου ἕναν ἄνθρωπον κράζουσι Γεώργιον, ἔπειτα γίνεται ἀρχιερεὺς καὶ μετονομάζουσι τὸν Γρηγόριον, τὸν ὁποῖον βλέποντάς τον τινας λέγει· οὗτος εἶναι ὁ Γεώργιος λέγει του τὸ πρῶτον ὄνομα. Verbi gratia quendam hominem vocant Georgium, & deinceps Præsul factus Gregorii nomine insignitur, quem dum quispiam aspexerit, dicit: Hic est Georgius, pristino nomine eum compellans.* Nunc, ut audio, Monasterio Imperiali in eadem Insula, quod *νέαν μονὴν*, *Novum Monasterium* vocant, præest; scripsit sub hoc titulo Græcorum recenti lingua; *σύνοψιν τῶν θείων καὶ ἱερῶν τῆς ἐκκλησίας δογμάτων*, *Synopsin Divinorum & sacrorum Ecclesiæ Dogmatum*, editam Venetiis anno 1635. apud Joannem Petrum Pinellum in 8. In eo Libello Auctor, cum non solum Græcorum schismaticorum, sed Hæreticorum recentiorum etiam libros legisset, nec tantum haberet ingenii, ut vera a falsis discerneret, errores varios, absurda, sæpe quoque Hæreticas sententias inspergit, propinatque incautis Lectoribus, quæ multa nos alibi ** adnotavimus. Utinam & ipse aliquando bene sapiat, redeatque ad viam, quod futurum spero, cum æquitatem viri, & studium veritatis, fideique zelum compertissimum habeam.

LXXVII. Diatribam finiam, dummodo inter tot, ac tantos Georgios uni, & soli GEORGIDIO MONACHO locum, quid enim vetat? concedamus. Opus illius sic concipitur, *Γεωργιδίου μοναχοῦ γνωμῶν ἐκλογὴ συλλεγεῖσα ἐκ τῆς θείας γραφῆς, καὶ ἁγίων πατέρων, καὶ τῶν ἔξω διδασκάλων. Georgidij Monachi sententiarum Ecloga ex sacra Scriptura, sanctis Patribus, externisque Magistris.* Georgidii cognomento fuisse inde colligo, quod earundem sententiarum in aliis Codicibus, ut mihi ex Chio Insula relatum est, titulus ita concipitur: *Γνῶμαι συλλεγεῖσαι ἀπὸ Ἰωάννου μονάζοντος, τοῦ καὶ Γεωργίδη, κατὰ στοιχεῖον. Sententia collecta a Joanne Monacho, qui & Georgides, ordine litterarum.* Non est tamen operæ, ut in his diutius immoremur.

* Supra p. 327. seq. ** De consensu lib. 3. c. 17. & 18.

IN DIATRIBAM DE GEORGIIS
INDEX
ET SUPPLEMENTA.

Digitized by Google

 Gram-

Geor-

Digitized by Google

Digitized by Google

F I N I S.

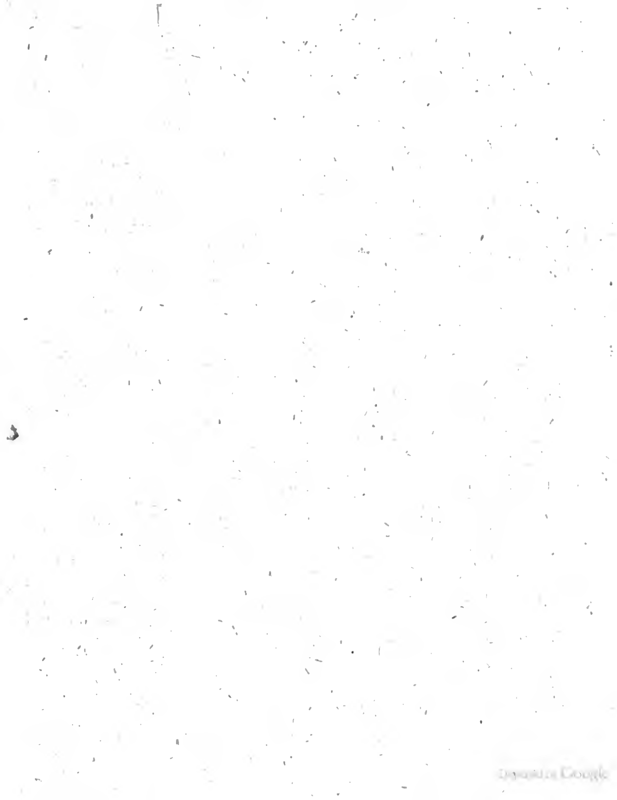

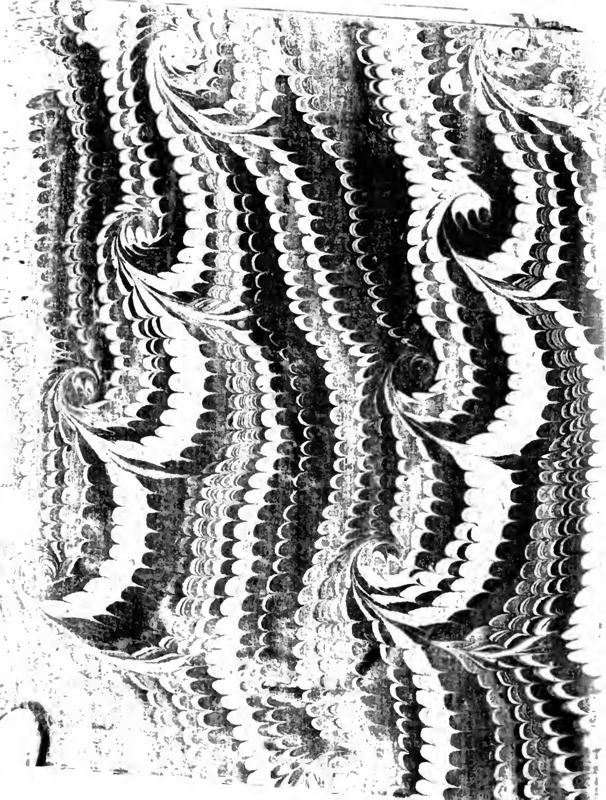

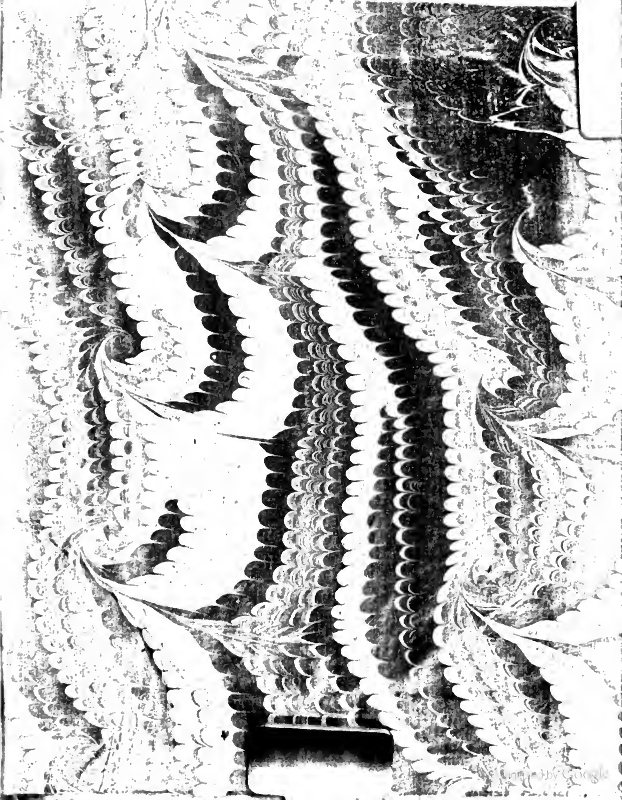
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google